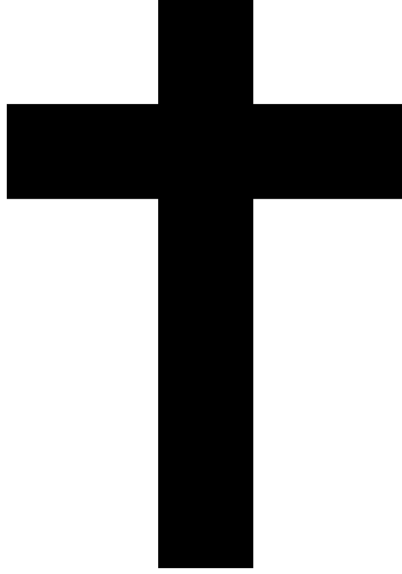

PIŃKOP GEN

The New Testament and Psalms in the Yopno Language of Papua
New Guinea

PIN_KOP GEN
The New Testament and Psalms in the Yopno Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen na Buk Song long tokples Yopno long Niugini

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Yopno

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-01-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023
b683ce50-d820-5bfc-8471-d8ee080be106

Contents

FRT	1
Kap	3
Matyu	126
Mak	182
Luk	216
Jon	273
Yabekbi	314
Rom	369
1 Korin	395
2 Korin	419
Galesia	435
Epesas	444
Pilipai	453
Kolosi	460
1 Tesalonaika	467
2 Tesalonaika	473
1 Timoti	476
2 Timoti	484
Taitus	490
Pilimon	494
Ibru	496
Jems	517
1 Pita	525
2 Pita	533
1 Jon	538
2 Jon	545
3 Jon	546
Jut	547
Pañalon Abi	550
Gen sop diwari dakon mibili	580

PIN̄KOP GEN

Published 2010

The New Testament and Psalms in
the Yopno language

Morobe Province, Papua New
Guinea

© Wycliffe Bible Translators 2010

Print edition ISBN: 0 86893 445 3

Table of Abbreviations

Stat	Wasok Wasok	WW
Kisim Bek	Timik Panapgut	TP
Wok Pris	Mukwa Sogok	MS
Namba	Israel Dakon Tilak	IDT
Lo	Gen Teban	GT
Josua	Josua	Jos
Hetman	Gen Kokwin Amin	GK
Rut	Rut	Ru
1 Samuel	1 Samuel	1Sa
2 Samuel	2 Samuel	2Sa
1 King	1 Kila Amin Madep	1KA
2 King	2 Kila Amin Madep	2KA
1 Stori	1 Kila Amin Madep Dakon Gen	1KAG
2 Stori	2 Kila Amin Madep Dakon Gen	2KAG
Esra	Esra	Esr
Nehemia	Niamaia	Ni
Esta	Esta	Est
Job	Jop	Jop
Buk Song	Kap	Kap
Sindaun	Yiyit Tagisi	YT
Saveman	Nandak Nandak Amin	NNA
Solomon	Soloman	Sol
Aisaia	Aisaia	Ais
Jeremaia	Jeremaia	Jer
Krai	Kunam	Kun
Esekiel	Esikiel	Esi
Daniel	Daniel	Dan
Hosea	Osea	Os
Joel	Joel	Jol
Amos	Amos	Am
Obadia	Obadaia	Ob
Jona	Jona	Jna
Maika	Maika	Mai
Nahum	Naum	Na
Habakuk	Abakuk	Ab
Sefanaia	Sepanaia	Sep
Hagai	Agai	Ag
Sekaraia	Sekaraia	Sek
Malakai	Malakai	Mal

*San̄bek San̄bek Kalip̄mi Dakon Papua
Silip*

Minam Gen Yopno Gen Man
Pisip̄mi

Preface

This publication includes the New Testament and Psalms in the Yopno language. There are approximately 9,000 Yopno speakers. The majority of them live in villages along the Yopno river and its tributaries in the Finisterre Mountains in both Morobe and Madang provinces of Papua New Guinea. Others live in various towns, especially Lae and Madang.

Lutheran evangelists, who came to bring God's Word to the Yopno people in the 1920's, told of a star that guided them to where they should begin telling the Good News. In a dream God told them to go to Gunam, an area named for a fern that grows there. And so the cover features, along with the cross and an open Bible, a star and two gunam plants, reminding the Yopno people of how Christianity came to the Yopno valley.

We offer thanks to God who out of love for the Yopno people determined to give them this special gift. We are grateful to Him for the many, many individuals who, by their faithfulness in prayer and giving over many years, have enabled us to complete this work. Through them, and many of our Yopno brothers and sisters in Christ, God has caused this portion of His Word to become a reality for the Yopno people in their own heart language.

We dedicate this book to God for His eternal glory. May He use the reading and teaching of this Book of Life to continue building His church among the Yopno people, both in numbers and in quality of faith.

But Piso Gen

On papia unun Yopno amin da iyi da genonsi da Pinjkop dakon gen bamisi nandan pisanek Pinjkop dakon galaktok yolek egipni do wasanbi.

Pinjkop gen nianon da apgut unun dakon tilakni gipmikon tosok. Gik da kosit yolajakwan yabekbi mibiltoksi apgwit da unun kanek yolek apgwit. Pinjkop da geni kokup kinda mani Gunam unudon ankini yan dipminon yoyinban nandanakwa gik da mibiltan yoban abin Isan analon awit. Gik unun sigin tanjakwan Kumbul pinjek Gunam miktim kanakwa gik unun pasigit. Anakwan unudon kokup wasanek Pinjkop gen Kâte genon da wasanek yoyiwit. Lutheran dakon pi amin da bilak morapmisi pi madepsi awit da an unun do ya yansi yoyaman.

Ae don SIL da panpuluganek Yopno genonsi da Pinjkop gen panjobil nimgwit. Ae unun gin dima, Yopno gen papia yut kisi wasawit, anek yoyindet panthagap awit da yoyindet an. Unun do ya yansi yoyaman.

Pinjkop da Yopno amin do butdasi galaktan yominjek geni pakyanji nandan pisonen do si nandisak. Gen diwarikon da kili apgut, mani nin da genonsi da bamisi abidanek Yesu butdasi yol kimotnen do tagisi nandisak. Do not, papia on butdasi abidanek bisapmi bisapmi manjinaki Pinjkop gen da gak anpuluganban on miktimon jiggi morap noman tan gamni bisapmon tebai agek, don egip egip teban abidoki.

KAP

But piso gen

On papia unun Israel amin dakon kap papiani Pinjkop gawak imgwit bisapmon yawit. On papiagwan kap diwari ton unun Jerusalem Pinjkop dakon yutnon muwukgwit bisapmon yan yan awit. Ae kap diwari unun bisit, do minat aminyo da Pinjkop gawak im do muwukgwit bisapmon, bo ae amin kalon kalon da jigi pan pan awit bisapmon, unun ban yan yan awit.

On kap gat ae bisit gat unun amin morapmi da jigi bo ae kisik kisik mibili mibili noman tan yomgwit bisapmon mandawit. Don amin diwari da panmuwukba papia kinda dagagit.

On papiagwan bisap mibili mibili gat domdom awit bisapmon yawit. Unjungwan Pinjkop anjistik kap ton, ae yokwi yan tenjenok gat, ae yokwi wiririt gat dakon bisit ton. Ae jigi ae panjilit bisapmon panpulugok timit dakon bisit, ae kila amin madep kinda kaluk manjiri dakon bisap madep dakon kap, ae Pinjkop nandan gadan imim dakon yan tenjenok kap, ae Pinjkop do ya yan iyik dakon kap, ae butjik ae nandaba kik yan tenjenok agak dakon kap, ae Pinjkop do bisit iyinba uwal panupbal asak dakon bisit, ae minat aminyo da anpak tagi ani dakon kap kisi ton.

On kap morap gat ae bisit gat unun minat amin morap nin kisi dakon egip egip kisi abidosok. Nin kisik kisik bisapnin ton, ae butjik bisapnin ton. Ae monji gwayo bulagi tapminnin ton da egipnen dakon bisapnin ton, ae minat pelan amin pelanyo anen bisapnin ton. Bisap diwari sot aman, ae bisap diwari tagi ekwaman. Kap papia on da nin da bisap morap on domdom aman unun abidosok. Do kalipsigwan da win abisok ekwaman on kap papia da Pinjkop dakon minat aminyo dakon nandan gadat

madepsi panjeban anek egip egipni panpulugagit.

Kap diwari dakon gen busun ton unun da kwenon but pisoni unudon ton do pindakgi. But piso unun Ibru genon ban timigek yopbi. Bisap diwari namin da kap mandagit unun do yosok, ae ni bisapmon mandagit unun do yosok. Ae bisap diwari kap yanakwa amin diwari da duban bo kap dakon yo kidat diwari nian tidogi unun do yosok.

PAPIA 1

1

(Kap 1-41)

Amin kilegisi gat ae amin yokwi gat dakon anpak

¹ Amin kinda yokwi pakpak amin da yabet anakwa unun yolek dima agisak,

ae amin yokwi gat kisi dima ak-
gan,

ae Pinjkop do manji gen yon amin
gat kalonji dima yikgan,
unun amin kisik kisik tagi asak.

² Unun amin da Yawe dakon nawa gen do tagisi nandisak.

Gildat kalba ae kalbiyo kisi unun do nandan egisak.

³ Unun amin kindap kinda pakbi ilenon kwaokbi yombem.

Bami toktok bisapmon bami unudon tantan asak, ae tami dima kibidosok.

Yo morap asak unun aban bami tagisi gin noman ton.

⁴ Amin yokwi unun yan dimasi.

Unun wit dakon gipmi mirim da wiririk pangwan unun yombem.

⁵ Yan do anek gen kokwin bisap madepmon Pinjkop da amin yokwi gen pikon yopban geni aripmi dima abin yipdan.

Yokwi pakpak amin kilegi da kabikon dima egipdan.

⁶ Nido Yawe da amin kilegi kilani asak, mani yoki pakpak unun tasik tokdan.

2

Piŋkop da kila amin madep kinda manjigit

¹ Miŋat amin kabi morap miktimi miktimi ekwan unun nido kwen wigik ak do gen yan panjeban an?

Miŋat aminyo unun nido isal dogin yokwi ak do gen yan panjeban an?

² Miktim morap dakon kila amin madepni emat ak do tagap tonj. Unun muwugek Yawe gat ae amin unun miŋat amin kabini kila asak do bit nelak tagal ibi amin gat pabinj yop do gen yan panjeban an.

³ Gen yan yon, “Unun bamot dakon amin wamwam nap teban panjagono.

Ain nap kandapninon panjeban agimal unun witdalno.”

⁴ Kwen Kokup kila amin madep yityit tamonikon yikdak amin jikgo yanjan yomisak.

Amin Tagi da jigilagon da pabinj yopmandak.

⁵ Butjapsi nandan yominek gen tebai yoyinban pasal kimokgon.

⁶ Unun da yan yoyisak, “Nak da on amin kila amin madepno egipjak do kili yipgum da telagi ilenno Saion unudon yikdak.”

⁷ Kila amin madep da yan yosok, “Yawe da yo madep kinda nayigit unun yan tenjenokdisat.

Yan nayigit, ‘Gak Monjino. Abisok nak gak dakon Datgo dagosot.

⁸ Bisit nayinbi miŋat amin morap miktimi miktimi ekwan unun gak do gabo miktim kisisi kila abi.

⁹ Gak da kila amin pi tapmimi tonji anek kila amin madep dakon kindap kirin ain nan wasanbi unun nan uwalgo pudan monin monin akdisal.

Amin da miktim kwoba pudan monin monin an unun da tilagon akdisal.’”

¹⁰ Yanjo, kila amin madep ji nandan kokwin tagisi anek egipni.

Miktimon kila amin, mama geno nandani.

¹¹ Ji Yawe do pasal iminek omani ani. Kisik kisik animinek pasal nimmimik imni.

¹² Ji monji dakon pinjini egek gawak imni.

Butjap tepmi nandisak, do japmi nandan daban di kimakbam.

Amin morap panjunosak do Piŋkopmon kwan unun kisik kisik tagi ani.

3

Amin kinda da wisa dagokdo tapmim pak do bisit agit

Dewit monji Apsalom do pasalek kigit bisapmon kap on mandagit.

¹ Yawe, uwalno morapmisi! Amin morapmi da yokwisi an naman.

² Unun da yan yon, “Piŋkop da aripmi dima anpulugokdisak.”

³ Mani Yawe gak pasik da yan nak anjisibisal.

Anpuluganbi emaron teban tosot. Gak kalon dagin but yokwino wiririkbi pasilakwa anjeban abi tebai akdat.

⁴ Yawe da anpulugosak do yan tidosot. Unun telagi kabapnikon egek yan ilitno dakon kobogi namisak.

⁵ Dipmin potpot tamokon pagek obisi pak intosot.

Ae don pidanek tagisi egisat, nido Yawe da kilano tagisi asak.

⁶ Uwalno 10 tausen da teri teri da abin andagat ayin, mani unun do dima pasolgen.

⁷ Yawe gak apbi! Piŋkopno abin anpulugoki!

Uwalno mogim kulbak dapbi. Amin yokwi unun dakon geni dapman biripmikgi.

- 8 Yawe gak dagin nin panpuluganbi teban toman.
Minjat amin kabigo nin yo tagisi an nibi dosi nandisat.

4

Kalbi amin kinda tapmim timit do bisit agit

Dewit dakon kap kinda. Gita tidanek yogogi.

- 1 Pinkopno kilegisi, gak do yan tidoken bisapmon nandan nabi.
But yokwino wiririkbi pasilgit.
Bupmi nandan naminek bisitno nandaki.
- 2 Amin ji, bisap nian da man madepno abin yip do pi ani?
Bisap nian da yo isali mibili mibili do but dasi galak tan yomin kimotni?
Bisap nian da top anpak yolni?
- 3 Ji gen on do pakyan si nandani.
Amin morap Yawe dakon pinbinisi ekwan, unun iyi do manjigit.
Nak unun do yan tidoko bisitno nandisak.
- 4 Ji Pinkop do si pasalek anpak yokwi morap yopman mudoni.
Si potni bisapmon gen on do pakyan si nandanek gen kagasi sopni.
- 5 Paret Yawe da galak tosok unun ban anek egip egipji Yawekon tosok yansi nandani.
- 6 Amin morapmi da yan yon, "Namin da nin panpuluganban tagisi egipnen?"
Yawe, butgo ninon yipmanek yo tagisi an nibi.
- 7 Wit gat ae wain gat dakon bami morapmi pan bisapmon amin kisik kisik an.
Mani Yawe gak da kisik kisik butnokon yipgul unun da unun dakon kisik kisik yapmandak.
- 8 Yawe gak dagin kilano anaki tagisi egisat, do yo kinda do dima pasalek tamokon pokdot bisapmon tepmisi pak injosot.

5

Amin kinda Pinkop da kilani asak do bisit agit

Dewit dakon kap kinda. Kap on amin da kasisin pisonakwa yogogi.

- 1 Yawe bisit anek iyon iyon yanapbo geno do mirak yopbi.
- 2 Kila Amin Madepno ae Pinkopno, anpulugoki do bisit asat, do yan ilitno nandan nabi.
- 3 Yawe, wisa dagokdo morap gak do bisit asat.
Wisa dagokdo gak do bisit tebaisi asat.
Bisitno dakon kobogi nabi do jomjom asat.
- 4 Pinkop, gak anpak yokwi do kisik kisik dima asal.
Yokwi an amin gak da kapmatjok tagi dima egipmi.
- 5 Iyi do nandaba wikwan amin gak da dabilon tagi dima atni.
Anpak yokwi an amin morap dimasi galak tan yomisal.
- 6 Yawe, gak da top gen yogok amin morap panupbal asal.
Amin dapba kimokgon amin gat, ae amin pankewalgan amin gat dimasi galak tan yomisal.
- 7 Mani gak da nak but dasi galak tan namisal, do gak da yutnon tagi wigiken.
Telagi yutgokon unudon nwanben anek gawak gaben.
- 8 Yawe, uwal da nak anupbal akdan, do kosit yipman naminaki anpakgo kilegi unun yolben.
Kosit agipben do nandisal unun noliki.
- 9 Uwalno gen bamisok kinda dimasi yon.
Amin diwari panupbal ak dogin nandan.
Gen kagani unun kimakbi tamo da yan pison.
Amin pangalak ak do gen morapmi yon.
- 10 Pinkop, gen yan yominnek yo yokwisi an yobi.
Nandak nandak yokwini panupbal abi.

- Yo akdo nandan kokwin an iyi unudon yokwalni.
 Unun kwen wigik an gaminek yokwi morapmi an, do yolbi gak da inam da dubagikon kin mudoni.
- 11 Mani amin morap panjutnoki do gagon kwan unun kisik kisik tagi ani.
 Unun but galak nandanek kisik kisik dakon kap dagok dagogi mini tagi yoni.
 Panjutnaki but dasi galak tan gamañ amin kisik kisik sigin anek mango awigini.
- 12 Gak da amin kilegi do yo tagisi an yomisal.
 Emat dakon pasik da yan tanek panyongam asal, ae kilani tagisi anaki tagisi ekwan.

6

Amin kinda jigini ton unun Pinjop da anpulugosak do bisit agit

Dewit dakon kap kinda. Gita napmi 8 kabi unun nan tidanek yogogi.

- 1 Yawe, butjap nandanek gen tebai dima nayiki.
 Butjap madepsi nandanek nak anmilip ak do tepmi pi dima nabi.
- 2 Yawe, tapmimno mini, do bupmi nandan nabi.
 Yawe, giptimno tep naman, do anmilip abi.
- 3 Butno wagilsi jik tosok. Yawe, bisap nian da jigi panegipben?
- 4 Yawe, tobil obinek yokwikon ban abidoki.
 Bisapmi bisapmi amin do but dasi galak tan yomisal, do anpuluganbi dima kimokgen.
- 5 Amin kimakbi dima nandan gamañ. Kimakbi tamogwan da gak dima ankisan.
- 6 Iyon iyon yan egapbo tapmimno wagilsi man mudon.
 Kalbi morap kunam pakbino da tamono wagilsi angik asak.
 Kunam tagapbo busun kidinno madepsi gik tosok.

7 Uwalno morapmisi, do kunam gin tak egapbo dabilno piriropman.
 Anakwa yo kinda dima kosot.

8 Kunam tak egapbo Yawe da kili nandan namgut, do anpak yokwi an amin ji kisisi nepmandek kit.

9 Yawe da anpulugosak do anek yan tidanapbo nandan namgut.
 Yawe da bisitno nandagit.

10 Uwalno kisisi mayaktok ae but yokwiyo pakdan.
 Tepmisi tobil kinjek mayaktok pakdan.

7

Jigini ton amin kinda dakon bisit

Dewit da amin kinda Benjamin da kabikon nani mani Kus unun da yokwi an iban butjik panek kap on Yawe do yagit.

1 Yawe Pinjopno, gak da nak anjutnoki do obisat.

Anpuluganaki nak ansopmanan amin da dima nikba kimokgen.
 Yokwikon nan abidanaki dima tasik token.

2 Laion da amin dakon gipni pandagon, unun da tilak di anupbal abam.

Hik anan timi kindakon ankinakwa amin da nak yokwikon nan aripmi dima di abidanbam.

3 Yawe Pinjopno, yokwi agim dakon gulusunno tan namisak,
 bo amin diwari do yokwi an yomgum,

4 bo notno isal dogin yokwi an imgum,
 bo uwalno dakon yo isal dogin kabo timikgin kan,

5 yum pindagaki uwalno da nak ansopmanek abidoni.

Nak tagi bamanek obisi anupbal anek giptimno yipba kimbabanon isal tosak.

6 Yawe, pidoki! Uwalno da nagon emat tebaisi an.

Unun butjap nandan yominek yo yokwisi an yobi.

- Pinjopno, anpak kilegi dogin galak tosol, do abinej anpulugoki.
- 7 Gak kwensi kila amin madep yityit tamogokon yigek minjat amin kabi morap gak da kapmatjok abin muwutni do yoyiki.
- 8 Yawe, minjat amin morap dakon anpakni kokwin asal, do anpuluganaki gen pikon teban token.
- Nido, anpak kilegi gat ae anpak tagisi gat banjin asat.
- 9 Pinjop gak wagil kilegisi. Amin morap dakon nandak nandak butyo pakyanji pindak nandanjo asal. Amin yokwi anpak yokwi sanbenek dima ani do kirinjik yobi. Mani amin kilegi panpuluganaki tebai atni.
- 10 Pinjop unun pasikno. Butni kilegisi amin yokwikon ban timikdak.
- 11 Pinjop unun gen kokwin kila amin kilegisi. Gildari gildari yokwi pakpak do japmi nandanek pabin yopmandak.
- 12 Yokwi an amin but tobil dima ani kan, Pinjop da emat agak sibani geni tonji asak do ilitdisak, ae obipni panilitdisak.
- 13 Amin unun dapban kimotni do dikdikni kili panoman agit. Dikdik milen asipmi ton panoman asak.
- 14 Amin yokwi unun yokwi ak do nandaban teban ton. Yokwi mibili mibili ak do tagap tok asak, ae bisapmi bisapmi top yosok.
- 15 Amin kinda abidok do gapma dubagi kinda wayikdak, mani iyi unun gapma wayikdakgwan mosok.
- 16 Gulusun iyi asak unun da iyinan witjin imisak.

Ae butjap ematyo amin diwari do an yom do nandak nandak asak, unun da tobilek iyi nan anjupbal asak.

- 17 Yawe unun amin kilegisi, do ya yan iyisat. Pinjop Wukwisi do mani anjisik do kap yokenj.

8

Pinjop dakon man madep gat ae amin dakon man tagi unun dakon gen
Dewit dakon kap kinda. Kokup pap Gat dakon gita nan tidanek yogogi.

- 1 Yawe, Amin Taginin, miktimi miktimi gak dakon man pidanbisi. Tilingo wukwisi, kundu si yapmandak.
- 2 Gak da man madep gamni do minjat monjiyo gat ae monji njakjak gat yoyin dekdal. Man madep gaminakwa uwalgo da gak abin gep do antidok anek gen mapmit an.
- 3 Kundukon gik kanekyo kisitgo da wasan kwen yopgul da ton unun pindagek yan nandisat.
- 4 Minjat aminyo nin nianen amin di ban nin do nandak nandak madep asal? Nin yo isalisi. Nin dakon kila nido kagimansi asal?
- 5 Pinjop gak da nin gaga da mibilgwanjok nipgul. Gak da nin wasanek tilim gat ae man madep gat nimgul.
- 6 Yo morap wasagil unun nin da kilani anej do yan mudagil. Unun yo morap nin dakon pinbi ekwanj.
- 7 Sipsip bulmakau, ae jon bit kilapyo gat,
- 8 minam kwen akwanj gat, ae tap kilap ae yo morap tap kagagwan akwanj unun kisi nin dakon pinbi ekwanj.
- 9 Yawe, Amin Taginin, miktimi miktimi gak dakon man pidanbisi.

9

Amin kinda da Pinƙop dakon anƙpakni kilegi do Pinƙop ya yan iyigit

Dewit dakon kap kinda. Tek kinda mani Almut Laben yan yon tegon da yogogi.

- 1 Yawe, butnokon da ya yan si gayiken. Pi tagisi morap agil unun do minat aminyo yoyiken.
- 2 Gak do nandanek kisik kisik aben. Pinƙop Wukwisi, mango awigik do kap yoken.
- 3 Uwalno da gandanek pasal kwan. Man pagek kimak mudon.
- 4 Kila amin madep yityit tamogokon yigek gen kokwin kilegisi asal. Anƙpakno kokwin anaki gen pikon teban tosot.
- 5 Miktimi miktimi dima nandan gamaƙ amin gen tebai yoyigil. Amin yokwi kili panupbal agil, ae dagok dagogi mini amin da intan yomdan.
- 6 Uwal wagilsi tasik tawit. Pinƙop gak da kokup papni kili panupbal agil, ae amin da intan yomdan.
- 7 Mani Yawe unun kila amin madep dagok dagogi mini egi wigisak. Unun kila amin madep yityit tamonikon yigek gen kokwin pi ak do kili tagap tagit.
- 8 Unun anƙpak kilegikon da minat amin kabi morap dakon anƙpakni kokwin akdisak. Ae anƙpak tagisikon da minat amin kabi morap kisi kila akdisak.
- 9 Uwalon jigi pan amin Yawe da tagisi panƙutnosok. Jigi bisapmon unudon kinjek pasilgan.
- 10 Yawe, minat aminyo gak wisin gandanak do pi an amin manji dima yomisal. Yan asal, do mango nandan amin egip egipni gagon tosok yan si nandan.
- 11 Yawe Saion kokup papmon unudon kila amin madep egisak. Kap yanek mani anƙisini. Amin morap kisikon pi morap agit unun do yan tenƙenok ani.

- 12 Yawe da jigi pan amin nandan yomisak, ae kunam takba mirakni dima sopmandak. Yokwi an yoman amin do kobogi yokwisi yomisak.
- 13 Yawe, bupmi nandan nabi. Uwal da jigi tepmiyo naman pindakgi. Pali kimot do asat, do yokwikon nan abidanaki tagisi egipben.
- 14 Anƙpulanbi yo morap agil dakon geni tagi yanek mango awigiken. Saion kokup pap da wigaron agek yan tenƙenok anek yokwikon nan abidagil unun do kisik kisik aben.
- 15 Miktimi miktimi dima nandan gamaƙ amin da nin timit do gapma wayan, mani iyi unungwan mon. Nin timit do pat yopman, mani iyi unun paron yokwalaƙ.
- 16 Yawe dakon gen kokwin pi agakni unun kilegisi yan unun amin da nandan iman. Amin yokwi amin diwari panupbal ak do yo awit, mani unun yo yokwi da tobilek iyi ban panupbal awit.
- 17 Pinƙop manji iminek yokwi an amin morap unun kimakbi kokupmon panƙi egipdan.
- 18 Bisapmi bisapmi Pinƙop da yoni mini amin dima intan yomisak. Jigini madepsi ton amin, unun Pinƙop da panpulgusak do nandan gadat anek jomjom an. Unun yum pindagakwan isal dogin jomjom dima an.
- 19 Yawe, apbi. Yum pindagaki miktin amin da teban tanek dima abin gepni. Miktimi miktimi amin dima nandan gamaƙ unun gaga da inamon yopmanek gen kokwin an yobi.
- 20 Yawe, panpasol anaki madepsi pasolni, ae iyi do nin miktin amin gin yan si nandani.

10

Amin kinda Pinjkop da anj pulugosak do bisit agit

- 1 Yawe, gak nido nak da dubagikon egisal?
Bisap yokwikon gak nido pasil namisal?
- 2 Amin yokwi iyi do nandaba wigakwa yoni mini amin panjupbal ak do yolgan.
Amin diwari yokwi anyom do nandak nandak an, unun yo yokwi iyi timikgan.
- 3 Amin yokwi galaktok yokwini do nandane pibit tidok asak.
Yo morapmi timit do nandan amin panjisisak, ae Yawe ibipmandak.
- 4 Amin yokwi iyi do nandaban wigakwan Pinjkop wisin kok do pi dima asak.
Pinjkop do nandaban yo isali asak.
- 5 Yo morap aban tagisi noman ton.
Yawe, gak dakon nandak nandak kindasok dimasi nandisak.
Unun da uwalni do manji gen yan yomisak.
- 6 Yan nandisak, "Nak aripmi dima moken.
Bisapmi bisapmi yo di da nak aripmi dima abin nepni."
- 7 Bisap morap amin jobit yomisak, ae top gen yosok, ae amin dap do yosok.
Yokwi ak do ae jigi panalon ak do gen tepmisi yosok.
- 8 Unun kokupmon pasili egek amin gulusunni mini amin apba dapban kimotni do jomjom asak.
Unun si pasilek amin tapmimni mini panjupbal ak do yubin egisak.
- 9 Laion da yan pasilikon yigek kila tebai asak.
Unun pasil yigek tapmimni mini amin paron yokwalban ilik panjisak.
- 10 Anjakwan unudon gin tapmimni mini amin tasik ton.
Amin yokwi dakon tapmim madepni da pabin yopmandak.

- 11 Amin yokwi da yan nandisak, "Pinjkop da nak intan namgut.
Iyi dakon dabil kili sopgut, do dima nandisak."
- 12 Yawe, abin yokwi pakpak amin kobogi yokwi anyobi.
Pinjkop, amin jigini ton unun dima intan yobi.
- 13 Yokwi pakpak amin da nido Pinjkop do yanba yokwi tok an?
Ae nido "Pinjkop da kobogi yokwi dima nimdisak" yan nandan?
- 14 Mani gak da yokwi pakpak amin dakon anpak pindak mudosol.
Anpak yokwi aba amin diwari da tepmi pan unun pindagek kobogi yokwi yomisal.
Jigi nandan amin gak da panpulgoki do buri gagon yopmanjan.
Men datyoni kimakbi amin gak da tagisi panpulgosal.
- 15 Yokwi pakpak dakon tapmim pabin yopmanjek anpak yokwini bunon ae dima pindakgi.
- 16 Yawe dagok dagogi mini kila amin madep egi wigikdisak.
Pinjkop njaknari gawak yoman amin miktinikon ban yolban tasik tokdan.
- 17 Yawe, gak jigini ton amin dakon bisit nandane buri panjeban akdisal.
- 18 Men datyoni kimakgwit amin gat ae uwalon jigi timikgan amin gat dakon bisitni nandan yomdisal.
Panpulanaki gen pikon atni bisapmon teban tokdan.
Ae miktimon minat aminyo da sanjenek yo yokwi dima anyomdan.

11

Amin kinda Pinjkop do nandan gadat tebaisi agit

Dewit dakon kap kinda. Kap on kap yon dakon kila amin do mandabi.

- 1-2 Nak anjknosak do Yawekon kisat.
Do gak nido yan nayisal, "Amin yokwi obipni panjilikgan!"

- Pilin tukgwan amin kilegi yam do dikdikni bisapmon samban!
Do minam kinda da yan pasalek kabapgwan wigi!
- ³ Anpak kilegi dakon teban tokni kisi tuwil ki mudoni kan, amin kilegi nian ani?"
- ⁴ Mani Yawe telagi yutnikon egisak.
Kwen Kokup kila amin madep egek dabili da amin morap kisi pindakdak.
Yo morap an unun kisisi nandan mudosok.
- ⁵ Yawe da amin kilegi ae amin yokwi kagimansi kokwin asak.
Emat do galak ton amin dimasi galak tan yomisak.
- ⁶ Amin yokwi do kindap tepmisi sosok unun tagal yomisak.
Anek giptimni obisi son yomni do mirim tepmisi sosok unun yipban abisak.
Unun yokwi awit dakon kobogini.
- ⁷ Yawe anpak kilegi gin asak.
Anpak kilegi an amin do but dasi galak tan yomisak.
Anpak kilegi an amin unun da tomno dabilni kokdan.

12

Amin kinda Pinjkop da anpulugosak do bisit agit

Dewit dakon kap kinda.

- ¹ Yawe, gak gawak gaman amin pasil mudan.
Gak golgan amin kinda dima kokdisal, do abin nak anpuluga.
- ² Amin morap kisi amin diwarikon top yon.
Panjewal do gen galagi yoyan.
- ³ Yawe, gak da gen galagi yon amin dakon gen kagani sopbi.
Ae pibit tidok an amin dakon gen kagani sopbi dosi nandisat.
- ⁴ Unun amin da yan yon, "Top gen yanek teban tonej.
Nin da galak togon gen yokdaman.
Amin kinda da kosit dima sopman nimjak."

- ⁵ Mani Yawe da yan yosok, "Amin yokwi da tapmimni mini amin pabin yopmanjan,
ae yoni mini amin iyon iyon yanek ekwan.
Do nak da abin panpulugoken.
Unun nak da pankutnoken do yon, do yansi akdisat."
- ⁶ Yawe dakon yan teban tok gen unun bamisi.
Unun silwa kindapmon kosiri 7 yan sonba jimjimi minisi an, unun yombem wagil tagisi.
- ⁷⁻⁸ Yawe, amin yokwi unun dukwan dukwan kisi agek anpak injani unun do yo tagisi yan nandan.
Do bisapmi bisapmi kilanin tagisi anaki amin yokwi da nin dima panupbal ani.

13

Amin kinda Pinjkop da anpulugosak do bisit agit

Dewit dakon kap kinda. Kap on kap yon dakon kila amin do mandabi.

- ¹ Yawe, ni bisapmon aego nandan nabi?
Nak do dagok dagogi mini intan namin wigikdisal bo?
Gak bisap nian da pasil naminjaki dima gandaken?
- ² Bisap nian da butnokon da tepmi pasat unun sigin paken?
Gildat nian da but yokwino sigin tosak?
Bisap nian da uwalno da sigin abin nepni?
- ³ Yawe Pinjkopno, nandan naminek bisitno nandaki.
Dima anteban aki kan, nak kimokgen.
- ⁴ Yan anaki kando uwalno da "kili abin yipmaman" yan dima yoni.
Ae nak da man pokgo kanek kisik kisik dima ani.
- ⁵ Mani bisapmi bisapmi but dasi galak tan namisal yansi nandako dagosok.
Ae jigikon ban anpulugosol, do gak do kisik kisik aben.
- ⁶ Yawe da nak do yo tagisi agit, do mani awigek kap yoken.

14

Amin dakon anpak yokwini

Dewit dakon kap kinda. Kap on kap yon dakon kila amin do mandabi.

- 1 Nandan kokwini tagi dima amin burikon da yan yon,
"Pin kop kinda dima egisak."
Unun amin yokwisi.
Yo wagil yokwisi ban gin an.
Kinda da anpak tagi kinda dima asak.
- 2 Yawe unun Kwen Kokup da sinta ban pinakwan minat amin morapyo pindakdak.
Unun da amin kinda nandak nandakni tagisi kinda Pin kop wisin kok do pi asak bo dima yan do wisisak.
- 3 Mani dima. Kisi morap kosit kilegi kili yipman dekgwit.
Unun amin wagil amin yokwisi, kisi morap arip gin.
Kindasok da anpak tagisi kinda dimasi asak.
- 4 Pin kop da yan yosok, "Yokwi an amin nandak nandak tagi di dimasi timitdan.
Bret nanba mudon, unun da tilak minat amino nan mudon.
Ae nak da panpulugoken do bisit dima an naman."
- 5 Mani Pin kop minat aminyo geni guramikgan amin gat egisak, do amin yokwi unun madepsi pasoldan.
- 6 Yoni mini amin da yo ak do pan kosit an unun tuwil do pi an.
Mani yoni mini amin Yawe da pan kutnosok.
- 7 Nak Pin kop da Saion amin kinda yabekban abin Israel amin yokwikon ban timitjak do nandisat.
Yawe da minat amini panpulugan ban aeni tagisi egipni bisapmon, Israel amin kisik kisik akdan.
Asi, but galaksi egipdan.

14:1: Ro 3.10-12

15

Anpak Pin kop da nin da anej do nandisak

Dewit dakon kap kinda.

- 1 Yawe, namn da gak da telagi yutgan tagi wigisak?
Telagi kabapgonon namn da tagi egipjak?
- 2 Amin kinda sun kinda aban amin da yanba yokwi tok dima an imgwit,
ae anpakni kilegisi,
ae burikon da nandane gen bami gin yosok,
unun amin da tagi egipjak.
- 3 Amin do yanba yokwi tok dima asak,
ae notni do anpak yokwi dima anyomisak,
ae notni do top dima yan yomisak.
- 4 Yokwi pakpak amin do dima galak tane Yawe do pasolgon amin do nandaban wukwan yomisak.
Yan teban tok asak unun jigi noman tan iman bisapmon dima kirinige gen guramik kimokdok.
- 5 Amin da goman an iba di gat sanbene imni do dima yosok.
Ae amin da topni pan teban anek si yuman nanakwa amin kilegi gen pikon yop do aba geni dima nandan yomisak.
Unun anpak kilegi morap yolgan amin unun dagok dagogi mini aripmi dima mokdan.

16

Amin kinda da nandan gadat anek bisit agit

Dewit dakon kap kinda. On kap do "Miktam" yan yon.

- 1 Pin kop, an kutnoki do gagon obisat, do kilano aki.
- 2 Nak Yawe yan iyigin,
"Gak Amin Tagino.
Yo tagisi morap timikdat unun gak da kisiron dagin aban."
- 3 Pin kop dakon amin unun tagisi.

- Nak unun gat egip do tagisi nandisat.
- 4 Amin timtim yanek pin kop
njwaknjwarikon kwan unun jigi morapmi pakdan.
Nak paret ak do bit kilapyo dakon yawi tagal do unun gat dima muwutnen,
ae pin kopni dakon man dima yoken.
- 5 Yawe, gak kalon gin nak dakon yo morapno.
Yo morapno gak da kisiron gin ton.
Yo morapno pan kutnan namisal.
- 6 Miktimno gat ae yo tagisi morap gat gagon gin timikdat.
Asisi, yo morap namisal unun wagil tagisi.
- 7 Yawe ankisiken. Unun da tagisi egipben do nayin nolisak.
Ae kalbi butno da nayin dekdak.
- 8 Bisapmi bisapmi Yawe nak da kapmatjok ekwan nandisat.
Kapmatjok egek tapmim namisak, do yo kinda da aripmi dima ankwakwalitjak.
- 9-10 Yum nandanaki nak kimakbi kokupmon aripmi dima pan ki egipben.
Anek gak dakon Telagi Amin yum kanaki kimakbi tamokon tan dima miktosak.
Yando, butno tagisi anakwan mango yan ankisisat.
Pasol pasoli mini tagisi egisat.
- 11 Gak da egip egip dakon kosit nolisal.
Gak nak da kapmatjok egisal, do kisik kisik madepsi asat.
Ae anpuluganaki butno kisik kisik tanakwan dagok dagogi mini yan gin tan anan kikkisak.

17

Amin kilegi kinda dakon bisit

Dewit dakon kap kinda.

- 1 Yawe, nak amin kilegi, do anpuluganek nandan nabi do yan tidosot.

- Nak top amin dima, do bisitno nandaki do nandisat.
- 2 Ni anpak da kilegi unun gak da nandisal, do anpuluganaki gen pikon teban token dosi nandisat.
- 3 Gak da nak dakon but nandan mu dosol.
Kalbi abin ankilik nandanek nagon nandak nandak yokwi kinda dima tanban kal.
Gen yokwi kinda dima yoken dosi nandisat.
- 4 Gen tebango guramigek emat pidokyo an amin dakon anpak manji yomgum.
- 5 Bisapmi bisapmi gak dakon kosit nan agek kandapno sun dima pilik bamosot.
- 6 Pin kop, gak da bisitno dakon kobogi namisal.
Unun do anek gak do bisit asat.
Mirak yopmanek bisitno nandaki.
- 7 Nin do but dasi galak tan nimisal, unun dakon bami nolinek yo tagisi an nibi.
Tapmim madepgokon da nin pan pulugosol.
Nin gak da kapmatjok egek uwalnin da dima nindani do pasilgaman.
- 8 Gaga dakon dabilgo kila asal unuden kilano aki.
Pup meni da pudigi pirigwan wutjisak unun da tilak nak wutjiki.
- 9 Yan anaki kan do uwalno da nak aripmi dima anupbal ani.
Nikba kimokgen do andigat an.
- 10 Amin diwari do nandan yawotjok di dimasi an yoman.
Gen pap yanek iyi dakon man pawikwan.
- 11 Nak abin nepdosi nandan teban tan,
do kandap tamono yolek andigat ayin da ekwan.
- 12 Unun laion da kilap dap do an unun da tilak, ae laion bulagi da pasilek yubin ekwan unun da tilak.

- 13 Yawe, gak abin uwalno gat emat wamanek pabin yopbi.
Emat agak sibago abidanek unun gat emat wamanek yokwi pakpak da kisiron ban abidoki.
- 14 Yawe, tapmim madepgokon da anpuluganjaki uwalno da dima nikba kimokgen.
Unun miktim dakon yo banjin panmuwut do nandan.
Anpak yokwini dakon kobogi yo yokwisi an yobi.
Ae monjini gat ae babakni don altoni unun yo yokwisi anyobi.
- 15 Mani nak amin kilegi, do don gاندكسات.
Pokdot da pidosot bisapmon gak nak gat egisal yan nandanek but galaksi nandaken.

18

Pinkop da nin panpuluganjakwan emaron teban toman

Dewit Yawe dakon oman amini dakon kap kinda. Kap dakon kila amin do mandagit. Kap on Yawe da Dewit Sol ae uwalni diwari morap da kisiron ban abidagit bisapmon Yawe do yagit.

- 1 Yawe, gak da nak anteban asal.
Nak but dasi galak tan gamisat.
- 2 Yawe unun tip madepno, unun da nak ankisibisak.
Unun dam tebano aripmi dima tuwili egisak.
Anek uwal da kisiron nan abidosok.
Pinkopno unun tip madepsi yombem, do uwalno da dima nandani yan do unudon kin pasildat.
Yawe unun pasikno, ae yokwikon nan abidanek kilano asak dakon tapmim tan imisak.
Unun dam tebano.
- 3 Nak Yawe do bisit asat. Anpuluganjakwan uwalno da aripmi dima anupbal ani.
Yawe unun ankisigisi noman.
- 4 Nap teban da nak tebaisi wamandak, ae tap idap da nak witjik do madepsi tamalikdak,

- unun da tilak kimot da nak palisi abidagit.
- 5 Paron yokwalek aripmi dima pulugan kigi,
unun da tilak kimot da nak abidanban kimakbi tamokon palisi kigim.
- 6 Butno madepsi yokwi tagit, mani Yawe do madepsi yan tidagim.
Pinkop da anpulugosak do yan tidoko Telagi Yutnikon egek yan ilitno nandagit.
Anek bisitno do mirak yopgut.
- 7 Bisitno nandanek uwalno do butjap madepsi nandan yomgut.
Anek miktim aban wudip madepsi agit.
Anakwan ilej dakon mibili madepsi kwakwalikgwit.
- 8 Mukwa Yawe da tomnokon da pidawit.
Anakwan milen asip gen kaganikon da baljanek yo morapmi sowit.
Anakwan kindap patdet yaban dukwan dukwan kisi kiwit.
- 9 Unun kundu witdalek pigit.
Anakwan gikwem pilisi da kانداپني da mibilgan tawit.
- 10 Unun anelo madep serabim kinda da kwenon yikban piriropman abigit.
Ae mirim minam da yan piri ton da Pinkop abidan tepmisi abigit.
- 11 Unun da pilin tuk yipban kubikgit.
Gikwem pilisi sikak mok do anakwan wamandak unun da witjigit.
- 12 Unun da gikwem aban tenjenisi anakwa ais sikak gat kindap patdet gat unun gikwemgan da mawit.
- 13 Yawe Kwen Kokup egek kiririn da yan madepsi yan tidagit.
Pinkop Wukwisi da madepsi yan tidagit.
- 14 Unun da aban mal da dikdikni da yan uwalni yaban pasal kiwit.
- 15 Yawe, gen tebai yipmanjaki tap dakon mibili noman tagit.

- Migan pisonɓi miɓtim dakon
mibili noman tagit.
- 16 Yawe kwen egisak unun kisiri
yipban piɓakwan nak yok-
wikon baɗ abidagit.
Tap madep da nak witjigit, mani
ilikban wigim.
- 17 Uwalno da madepsi teban tanakwa
nak da aripmi dimasi pabiɗ
yopmi,
mani Yawe da nak unun da
kisiron baɗ abidagit.
- 18 Bisap yokwi kinda noman taɗ
namiɓakwan uwalno abiɗ
nagon emat awit.
Mani Yawe da kilano agit.
- 19 Unun da aɗ puluganɓakwan tagisi
egipgum.
Tagisi nandanɗ namgut do aɓek
nak yokwikon naɗ abidagit.
- 20 Nak aɓpak kilegisi agim, do Yawe
da kobogi do yo tagisi morapmi
namgut.
Sun kinda dima agim do aɓek
Piɓkop da yo tagisi aɗ namgut.
- 21 Yawe dakon gen teban tagisi yol
kimagim.
Piɓkopno manji imiɓek yokwi
dima agim.
- 22 Bisapmi bisapmi gen tebani do nan-
danɓek geni tagisi unun dima
abiɗ yipgum.
- 23 Unun da nandisak, nak gulusuɗno
mini.
Kosit agipgum unun kila tebai
aɓek yokwi kinda dima agim.
- 24 Dabilnikon gwaljigi minisi
egipgum, do Yawe da aɓpakno
kilegi unun do nandanɓek
kobogi do aɓpak tagisi aɗ
namgut.
- 25 Yawe, amin kinda gak dima gep-
manɗetjak kaɗ, gak unun amin
dima yipmanɗ detdisal.
Amin kinda aɓpak kilegi aɓek gu-
lusuɗni mini kaɗ, kobogi do yo
tagisi gin aɗ imdisal.
- 26 Amin kinda aɓpak gwaljigi mini
asak kaɗ, gak da aɓpakgo
gwaljigi mini unun yolisal.
- Mani amin kinda aɓpak yokwi
asak kaɗ, kakgimansi kaɓek
kobogi imisal.
- 27 Gak da miɓat aminyo iyi do nand-
aba paɗ amin yokwikon baɗ
timikdal.
Mani iyi do nandaba wikwan
amin pabiɗ yopmanɗal.
- 28 Yawe Piɓkop, gak da lamno yipbi
tenɗenɗosok, aɓek nagon pilin
tuk yoldal.
- 29 Piɓkop, aɓpuluganɓaki uwal kabi
madep unun aripmi tagi pabiɗ
yopben.
Ae aɗteban aɓaki kokup pap
dakon dam madep aripmi tagi
irakgen.
- 30 Piɓkop dakon aɓpak unun wagil
kilegisi.
Yo kinda ak do yaɗ teban tok
asak kaɗ, geni unun bami no-
man tokdanɗ.
Yawe unun pasik yombem, do
amin morap uwal da dima
pindatni yaɗ do unudon kin
pasilakwa tagisi paɗkutnosok.
- 31 Yawe kalongin Piɓkop bamisi.
Unun kalonɗ dagan tip madep da
yaɗ dam aɗnimisak.
- 32 Piɓkop dagan nak aɗteban aɓakwan
tebai akdat.
Ae kosit agisat bisapmon kilano
tagisi asak.
- 33 Jon kilap dia unun kandapmi tagisi
do gilokon aripmi dima mosak,
unun da aripmon aɓpuluganɓakwan
ileɗon kwensi tagisi agisat.
- 34 Unun da emat agak do nayin degek
kisitno aɗteban asak,
do obip tebai ain kinda mani
bras unun baɗ wasanɓi unun
tagi paɗilikgen.
- 35 Yawe, gak da nak uwal da kisiron
baɗ abidagil.
Pasikgo nabi unun da manjigwan
pasildat.
Kisitnokon abidanɓaki tebai ak-
dat.
Aɓpulugosol, do miɓat aminyo da
dabilon man madepno ton.

- 36 Kosit ilalogi nan yul namgul, do sagalek dima nikgit.
- 37 Nak uwal pañsopmanjek timikgim.
Yo yokwisi anyominek wagil kisisi dapbo pasilgwit.
- 38 Nak da yabo man pakgwit.
Kandap mibilnogwan pakgwit, do aripmi dima pidokdan.
- 39 Gak da emat dakon tapmim namgul, anek uwal kisitnokon yopmanjaki pabin yopgum.
- 40 Anjaki uwal tobil manji naminek pasal kiwit.
Amin dima galak tan namgwit unun wagil dapbo pasilgwit.
- 41 Amin da pañpulugonisi do yan tidawit, mani dima apgwit.
Yawe do kunam takgwit, mani bisitni dima nandan yomgut.
- 42 Mirim da milip milip pisonba dukwan dukwan kwan, unun da tilak obisi pañupbal agim.
Uwal mabo kinjek nejak da yan kosiron tawit.
- 43 Miñat aminyo da uwal an namgwit bisapmon, anpuluganjaki dima anupbal awit.
Anek Amin Nwakɲwari Kabi dakon mibiltok amini egipben do nak manjigil.
Miñat aminyo dima nandan yomgum, abisok nak da yongangwan ekwan.
- 44 Unun da mibilno nandanek unudon gin geno guramikgan.
Miktim dubagikon amin da nak do pasalek abin ɲwakben an naman.
- 45 Tapmim pawit unun kili yipba magit, ae kokup papni tapmimi ton unun yipman degek si nimnimik nimnimik nagon oban.
- 46 Yawe unun toktogisi egisak.
Unun tip madep da yan nak dam asak, do mani ankisinen.
Piñkop da nak yokwikon nan abidagit, do nin man madepni awiginensi.
- 47 Piñkop da uwalno yokwini dakon kobogi do yokwi an yomisak.

- Anek amin kabi miktimi miktimi ekwan unun yopban nak da yongangwan ekwan.
- 48 Yan anek uwalno da kisiron nan abidosok.
Asisi, Yawe gak da uwalno da dabilon man madep namgul.
Anpuluganjaki emat pidokyo an amin da dima nikba kimakgim.
- 49 Unun do anek Amin Nwakɲwari Kabi da binapmon mango awigiken.
Yawe, mango awigik do kap yoken.
- 50 Yawe da kila amin madepni nak Dewit an puluganjakan uwal madepsi pabin yopmandat.
Bisapmi bisapmi iyi do tilak agit amin nak but dasi galak tan namisak.
Ae dagok dagogi mini diwatno don altoni unun but dasi galak tan yomdisak.

19

Yo morap Piñkop da wasagit unun da man madepni nolisak

Dewit dakon kap kinda. Kap on kap yon dakon kila amin do mandabi.

- 1 Kundu da Piñkop dakon tilimni nolisak.
Kwen yo morap da Piñkop unun napbisap aminsi yan nolisak.
- 2 Gildari gildari man madepni do yon.
Ae pilini pilini mibilni yanakwa nandaman.
- 3 Tenjenji gat pilin tuk gat gen kagani mini, do gen aripmi dima yonjil.
Nin da unun bamot dakon tekni dima nandaman.
- 4 Mani unun da miktim amin morap kisi yoyin dekgamal.
Geni kin miktim morap kisi aripmi asak.
Kudukon Piñkop da gildat do imal yut kinda witjigit.
- 5 Gildat dabil unungwan da amin kinda da miñat panek but galagon da yutni yipmanjek wanga pisak, unun da tilak wanga pisak.

- Gildat dabil unun amin kinda da napbi gwapbo do timtim yanek kik do asak, unun da tilak kisik kisik anek kositni nan kisak.
- 6 Gildat dabil unun kundu dakon diwarikon da altaŋ wiŋek teri kinda kisak. Tedepnikon yo kinda aripmi dima pasiljak. Pinƙop dakon geni unun wagil tagisi
- 7 Yawe dakon nawa gen unun gwaljigi mini wagil tagisisi. Unun da egip egipnin paŋkaluk asak. Yawe dakon gen unun bami taŋ taŋ akdaŋ gin, dima suŋ tokdaŋ. Unun da nandak nandakni mini amin paŋtagap aban nandaŋ kokwini tagisi amin dagon.
- 8 Yawe dakon geni tagisi unun abidaŋek but galaksi nandaŋ. Yawe dakon gen tebani unun gwaljigi minisi. Unun da nandak nandak tagisi nimisak.
- 9 Yawe do pasalek gawak imim unun anpak tagisi kinda, don taŋ anaŋ kikedisak. Yawe da anpak aneŋ do niyisak unun bamisi ae kilegisi gin.
- 10 Yawe dakon geni da gol morapmi gwaljigi mini yapmaŋdak, do nin unun do madepsi galak tomaŋ. Galagini madepsi da kabaŋ kok tamonikon da moŋ unun dakon galagini yapmaŋdak.
- 11 Nak oman amingo mama gengo guramigek kobogi tagisi timikdat.
- 12 Namın da iyi dakon anpak yokwini morap nandisak? Yokwi diwari dima nandaŋek asat unun wiririkbi kilegisi egipbeŋ.
- 13 Ae unun gin dima, anpak yokwi yan dino nandaŋek dima abeŋ do oman monjigo kilano aki.

Kwen wigik anpak da nak dima abin nepjak do nandisat. Nak kilegisi egek yokwi madep dima abeŋ do nandisat.

- 14 Yawe, gen yogokno ae nandak nandakno kisi gak da pindakbi tagisi ani dosi nandisat. Yawe, gak tip madepno, ae yokwikon baŋ yumaŋ nan nepnep amino.

20

Amin kinda Pinƙop da anpulugaŋban emaron teban tosak do bisit agit

Dewit dakon kap kinda. Kap on kap yoŋ dakon kila amin do mandabi.

- 1 Jigi noman taŋ gamni bisapmon Yawe da gak anpulugosak dosi nandisat. Jekop dakon Pinƙop da gak anƙutnosak dosi nandisat.
- 2 Unun telagi yutnikon Saion kokup papmon egisak. Unun da gak anpulugaŋek anteban asak dosi nandisat.
- 3 Unun da paret morap asal unun do tagi nandisak dosi nandisat. Ae paret morapgo kindapmon sosol unun do galak tosak dosi nandisat.
- 4 Pinƙop da yo morap galak tosol unun gamjak, ae pi morap ak do nandisal unun da anpulugaŋakwan aripmi tagi abi dosi nandisat.
- 5 Emaron teban toki bisapmon kisik kisik aneŋ, ae Pinƙopnin dakon man awiginen. Yawe da bisit morapgo nandisak dosi nandisat.
- 6 Abisok nak nandisat. Yawe da kila amin madepni iyi manjigit anpulugosok. Unun Kwen Kokup kokupni tagisikon egek bisitni nandisak. Iyi da tapmimon anpulugaŋek uwalni da kisiron nan abidosok.
- 7 Amin diwari emat bisapmon os da amin ilik pawilgaŋ tamoni unun do pibit tidok an. Ae amin diwari osni do pibit tidok an.

Mani nin Yawe Piŋkopnin dakon tapmim do yo madepsi yan nandaman.

- ⁸ Uŋun amin man mudokdan.
Mani nin pidaŋek tebai atdaman.
⁹ Yawe, kila amin madepnin anpuluganaki emaron teban toneŋ.
Gak do yan tidoneŋ bisapmon panpulugoki.

21

Piŋkop da kila amin madep anpuluganban mani awigigit

Dewit dakon kap kinda. Kap on kap yoŋ dakon kila amin do mandabi.

- ¹ Yawe, kila amin madep da tapmingo do kisik kisik nandisak.
Gak da anpuluganaki emaron teban tagit, do gak do but galaksi nandisak.
² Yo timit do nandagit uŋun gak da ibi kili timikgit.
Yo do bisit gayigit, uŋun imgul.
³ But galagon da abidaŋek yo tagisi imgul.
Aŋek kila amin madep dakon pelit gol ban wasanbi busunikon yipgul.
⁴ Egip egip do bisit gayinban imgul.
Aŋek egip egipni anđubak abi tok-togisi egipdisak.
⁵ Anpuluganaki man madepni madepsi tosok.
Kila amin madep dakon tilimni wagil tagisisi gak da imgul.
⁶ Gak da yo tagisi dagok dagogi mini animin wigikdisal.
Gak uŋun da kapmatjok egisal, do kisik kisik madepsi nandisak.
⁷ Kila amin madep da egip egipni Yawekon tosok yanŋi nandisak.
Piŋkop Wukwisi, uŋun da kila amin madep do bisapmi bisapmi but dasi galak taŋ imisak, do tebaisi atdisak.
⁸ Kila amin madep da uwal morapni tebaisi timitdisak.

Amin dima galak taŋ iman amin kisiri amin tet da tebaisi timitdisak.

- ⁹ Kindap madep da yo sosoŋ, uŋun da tilak noman altosak bisapmon uwalni dapban pasildan.
Yawe da butjap nandan yominjek pabin yopmanakwan kindap da soŋ yomin mudokdan.
¹⁰ Kila amin madep da uwalni dakon monji gwayoni kisi morap dapban kimak mudokdan.
Anakwan monji gwayoni miktimon sanbenek dima egipdan.
¹¹ Uwal da nandak nandak anek kila amin madep yokwi an im do gen yan panteban an,
mani aripmi dima abin yipni.
¹² Dikdikgo ban yaman yobi tobilek pasal si kikdan.
¹³ Yawe, tapmingo madepsi do gak dakon man ankisik do kap yoneŋ.

22

Iyon iyon dakon gen ae ya dakon kap

Dewit dakon kap kinda. Kap yoŋ amin dakon kila amin da minat aminyo yoyinban kap tek "Wisa dagok dakon dia minat" uŋun nan yoni.

- ¹ Piŋkopno, Piŋkopno, nido nipman dekgil?
Iyon iyon yanapbo nido dubagikon egek jigikon nan dima anpulugosol?
² Piŋkopno, gildari gildari gak do yan tidosot,
mani kobogi dima nayisal.
Kalbiyo kisi gak do yan tidosot, mani yawori kinda dima abidosot.
³ Mani gak telagi egisal. Gak kila amin madep yigaki Israel amin da mango anksan.
⁴ Kalip babaknin da egip egipni gagon tosok yanŋi nandan gamgwit.
Anakwa gak da uwalni da kiron ban pulugagil.
⁵ Gak do yan tidanba jigikon ban pulugagil.

- Nandan gadan gaminjakwa panpulugagil,¹⁵ do nandan gadatni unun isali dima agit.
- ⁶ Mani nak amin dima, nak walen yombem yo isali.
Amin morap da nandaba yokwi tok annaminek manji naman.
- ⁷ Amin morap nak nandan unun yansul an naman.
Anek yanba yokwi tok anek wunda kwakwal an naman.
- ⁸ Anek yan yon, "Yawe da anpulugosak do nandan gadan imisak, do yum kanakwa unun da jigikon ban pulugan yipjak.
Yawe do madepsi galak tan imisak, do yum kanakwa anpulugosak."
- ⁹ Pin kop gak dasi kilano anaki men da buron da tagisi altagim.
Mum nagim bisapmon anpulugan^{bi} egip egipno gagon tosok yansi nandan gangum.
- ¹⁰ Meno da analagiron da wasanek gak da kisiron egipgum da egisat.
Si altagimon da wasanek gak Pin kopno egipgul da egisal.
- ¹¹ Jigi mibili mibili aban, ae panpulugokno mini, do dubagikon dima egipbi.
- ¹² Uwalno unun bulmakau wili da yan anjwasan.
Unun tapmimni madepsi, Basan miktim dakon bulmakau wili yombem.
- ¹³ Laion da jon kilap nok do yan tidanek gen kagani antan kwan,
unuden uwalno da nak anupbal ak do an.
- ¹⁴ Pakbi isal dogin tagal ki mudon, unun da tilak tapmimno minisi an.
Kidatno dakon sanbekni kisi kalkalan mudon.
Bit nelak da pakbi dagon unun da tilak butno wagilsi tapmimi mini pakbi idap asak.
- ¹⁵ Tapmimno mini anakwan melno tiptan gen kaganogwan tegosok.
Gak da nepbi kimot da tamokon pokdot.
- ¹⁶ Amin yokwi da nak pinan da yan anjwasan.
Anek kisit kandapyo nokon injinba geni da giptimnogwan pigen.
- ¹⁷ Kidatno kisi noman tanakwa tagi manjiken.
Unun da nak da yokwi tat unun kanek kisik kisik an.
- ¹⁸ Imalno kokwinik timigek paba pigikno namin da abidosak yan do satu wasok an.
- ¹⁹ Yawe, nak nepmanek dubagikon dima egipbi.
Panpulugokno, tepmi abin anpuluga.
- ²⁰ Anpulugan^{bi} emat agak siba ban dima nikba kimokgen.
Unun amin pinan yombem da kisiron ban pulugan^{bi} dima nikba kimokgen.
- ²¹ Laion da gen kaga ae jon bulmakau da jomon ban pulugan nepbi.
- ²² Yan anaki notno kabikon man madepgo yan tentenoken.
Ae minat amin kabiyo da muwutnikon gak ankisiken.
- ²³ Yawe do pasal iman amin kabi, Yawe ankisini.
Jekop dakon diwatni kabi, Yawe man madep imni.
Israel dakon diwatni kabi, Yawe gawak imni.
- ²⁴ Nido jigi madepsi pan amin manji dima yomisak.
Tepmi jigiyoy pan amin unun do nandan aban yo isali dima asak.
Unun manji dima yomisak.
Panpulugosak do yan tidanba bisitni nandan yomisak.
- ²⁵ Amin madepsi Pin kop gawak im do muwutni bisapmon gak ankisiken.
Minat aminyo gak do pasolgon unun da dabilon kalip gak do paret

- ak do yan teban tagim unun akdisat.
- 26 Bupmi amin jap aripmisi nan tugokdan.
Ae Yawe wisin kokdo pi an amin unun da mani anksikdan.
Pin kop da panpuluganban dagok dagogi mini butni tagisi tan anan wigikdisak.
- 27 Amin miktimi miktimi ekwan Yawe do nandanek tobil iyikon apdan.
Miktimi miktimi amin kabi kabi ekwan unun da abinek gawak imdan.
- 28 Nido Yawe kila amin madep egek miktimi miktimi amin morap kilani asak.
- 29 Miktimi miktimi kwen wigik amin morap da nwanben an imdan.
Miktim amin morap kimagek miktim dagokdan unun kisi morap da abinek Pin kop gawak imdan.
- 30 Don altan altan ani amin da omani an imdan.
Amin da Amin Tagi do yan tenjenok anakwa don altoni amin da nandan anan kikan.
- 31 Pin kop da anpakni kilegikon da iyi minjat amin kabini yokwikon ban timikgit,
unun dakon geni don altoni amin ban yoyikdan.

23

Yawe unun kila amino tagisi

- Dewit dakon kap kinda.
- 1 Yawe unun kila amino, do yo kinda do wadak wadak dima asat.
- 2 Anki jon kalikaligi timon nepban pak yawokdot.
Anek pakbi monin monin yawori pokgon unudon gin nayin awildak.
- 3 Tapmim kalugi naminek man bini tagisi tosak do kosit kilegikon nayin awildak.
- 4 Pin kop, gak nak gat egisal, do gilo ae pilin tukyogwan agipben kan,
yo yokwi do dima pasolgen.

Gandako sipsip kila amin dakon kindap kirin abidosol, do unun da butno anteban asak.

- 5 Japno tagisi uwalno da dabilon nomansi panroman asal.
Yutgokon but galagon da abidanek bit nelak busunokon tagaldal.
Yo galagi irenisi idawukbi idapno si tugosok.
- 6 Miktimon egipben bisap morapmon kilano tagisi anek but dasi galak tan namin wigikdisal.
Ae bisap mudok mudogi mini yutgokon egi wigiken.

24

Pin kop unun Kila Amin Madep

Dewit dakon kap kinda.

- 1 Miktim gat ae yo morap unungwan ton unun Yawe dakon.
Ae kokup morap gat ae minjat amin morap unungwan ekwan kisi unun dakon gin.
- 2 Pakbi ilarisi da binapmon miktim wasagit.
Miktim dakon mibili tap binap yipgut.
- 3 Namin da Pin kop da kabap madepmon tagi wigisak?
Ae namin da iyi da telagi tamokon tagi atjak?
- 4 Yokwi dima asak amin, ae butni kilegi, ae kokup kidat do dima gawak yomisak,
ae notni topmon da yan teban tok dima anyomisak, unuden amin da aripmi tagi.
- 5 Unuden amin Pin kop da gisamitjak.
Yokwikon ban timigek amin kilegi yan iyisak.
- 6 Unuden amin da Pin kop wisinek Jekop dakon Pin kop da kapmatjok kisak.
- 7 Wigat, ji wital kini. Yoma kalipmi, ji madepsi pisoni.
Anakwa Kila Amin Madep tilimi tonji da wigisak.
- 8 Kila Amin Madep tilimni tonji unun namin?

- Uñun Yawe kalon gin. Tapmimni madepsi, emaron teban tosok.
- ⁹ Wigat, ji witdal kini. Yoma kalipmi, ji madepsi pisoni.
Anjakwa Kila Amin Madep tilimi tonjsi da wigisak.
- ¹⁰ Kila Amin Madep tilimi tonjsi uñun namin?
Uñun Yawe tapmimni pidarbisasi.
Uñun kalon dagin Kila Amin Madep tilimi tonjsi da egisak.

25

Amin kinda Pinjokop da kilani asak do bisit agit

Dewit dakon kap kinda.

- ¹ Yawe, anpulugoki do bisit gayisat.
- ² Pinjokopno, egip egipno gagon tosok yansi nandisat.
Anpuluganaki mayagi dima paken, ae uwalno da abin nepmanek kisik kisik dima ani.
- ³ Amin morap gak do nandan gadan uñun mayaktok dima pani,
mani amin panjewalgañ amin uñun mayaktok pakdan.
- ⁴ Yawe, nian egipben do nandisat uñun noliki.
Kositgo noliki.
- ⁵ Pinjokopno, yokwikon ban anpulugosol do nayin dekbis gengo bami yol anan kiken.
Gildat kinda kalon anpulugoki do jomjom anegisat.
- ⁶ Yawe, gak amin do bupmi nandanek but dasi galak tan yomisal uñun do nandaki.
Kalipsigwan da anpak uñun agil da anan obisal.
- ⁷ Pinjokop nak monji bilagi egek anpak yokwi agim uñun do dima nandaki.
Gak amin do bupmi nandan yomisal, do but dasi galak tan nabi.
- ⁸ Yawe uñun wagil tagisi ae kilegisi.
Yando, yokwi pakpak amin kositni yolisak.
- ⁹ Amin iyi do nandaba pan uñun kositni kilegi yolisak, ae anpakni kilegi yoyin dekdak.

- ¹⁰ Yawe da sanbek sanbekni ae gen tebani yolgañ minat aminyo uñun do but dasi galak tan yominjek dima yopman dekdak.
- ¹¹ Yawe, man bingo tagisi tosok do yokwino morapmisi uñun wiririk nabi.
- ¹² Yawe yolgañ amin kosit kilegi nian agipni uñun yolisak.
- ¹³ Uñuden amin tagisi egipdan, ae monji gwayoni uñun da miktimni abidokdan.
- ¹⁴ Yawe uñun minat aminyo pasal iman uñun dakon notni egisak.
Anjek sanbek sanbek uñun gat agit uñun do yoyin dekdak.
- ¹⁵ Yawe da gin nak paron nan kukwosok, do uñun da anpulugosak do dabilno uñudon gin yipmandat.
- ¹⁶ Naga dage egapbo amin da yokwi an naman, do tobil abinjek nandan yawok nabi.
- ¹⁷ Butjik morapno uñun si pap tosok, do wiririk naminaki yawori egipben.
Anpuluganaki jigis da dima abin nepni.
- ¹⁸ Butjik morapno gat ae jigino gat do nandanek yokwi morapno yopman nabi.
- ¹⁹ Uwalno morapmisi uñun do pindat.
Uñun nak do japmisi nandanek ukwayit an.
- ²⁰ Anpulugoki do obisat, do egip egapno kutnoki, ae uwal da kisiron nan abidoki.
Anpuluganaki mayagi dima paken.
- ²¹ Anpulugoki do jomjom anegisat, do anpakno tagisi ae kilegisi uñun da nak ankutnoni dosi nandisat.
- ²² Pinjokop, amin kabigo Israel yuman nanaki jigini mibili mibili ton uñun da dima pabin yopni.

26

Amin kilegi dakon bisit

Dewit dakon kap kinda.

- ¹ Yawe, nak anpak kilegi gin anjek gak dogin nandan gadasat,

- do amin kilegi yan nayiki.
- 2 Yawe, nak dakon but nandak nandakyo ankiligek koki.
- 3 Nido nak do but dasi galak tan namisal unun bisapmi bisapmi nandisat.
Anek bisapmi bisapmi gak dakon gen bami yoldat.
- 4 Nak top yon amin gat dima yikgaman.
Ae jamba but amin gat dima akwaman.
- 5 Yokwi pakpak gat egip do dimasi nandisat.
Ae unun gat yit do dimasi galak tosot.
- 6 Yawe, nak diwarino mini yan nandaki do kisitno pakbi nan sugosot.
Nak gak dakon alta angwasiyek
- 7 gen papmon da gak ankisiek pi tagisisi asal unun do amin yoyisat.
- 8 Yawe, gak dakon yut do but dasi galak tosot.
Gak dakon tilingo unudon tosok.
- 9 Gak yokwi pakpak amin dapbi kimotni bisapmon dima nikbi kimokgen.
Amin dapdap amin dapmanek nakyo kisi dima nikgi.
- 10 Unun amin yo yokwi ak do gen pankosit an.
Ae amin da notni yo yokwi anyomni do amin do tomni yoman.
- 11 Mani nak anpak kilegi gin asat.
Bupmi nandan namiek yokwikon ban pulugan nepbi.
- 12 Nak miktim kilegikon akdat.
Yawe, amin gawak gam do muwukan unun da bikbigon gak ankisiken.

27

Pinjkop ankisik dakon bisit

Dewit dakon kap kinda.

- 1 Yawe unun tentenino ae yokwikon ban timit timit amino, do namin do pasolgen?
Yawe da nak anktunosok, do nido pasol pasol aben?

- 2 Amin yokwi nak anupbal ak do apni bisapmon kosit yokwigin agek man potdan.
- 3 Emat amin morapmisi da abin anwasini kan, dima pasolgen.
Uwal da nit do apni kan, but morap dima aben.
- 4 Yawe do yo kaloni kinda do bisit asat.
Unun da nandan naban miktimon egipben bisapmon gildari gildari iyi da yutnon egipben do nandisat.
Anek Yawe unun wagil tagisisi do dabilno unudongin yipmanek kisik kisik anek egipben.
Anek Telagi Yut Madepnikon Yawe dogin nandanek egipben.
- 5 Nido yo yokwi da nagon noman toni bisapmon unun da iyi da yutnon ankisibin nepban egipben.
Yoma sopmanek tagisi ankisibin nepjak.
Tip madep kinda da kwenon nepban tagisi egipben.
- 6 Yan aban uwalno nak anwasan unun pabin yopben.
Nak kisik kisik anek yan tidanek iyi da telagi yutnikon paret aniben.
Anek kap yanek mani ankisiken.
- 7 Yawe, gak do bisit abo bupmikon da bisitno nandanek anpulugoki.
- 8 Gagon opben do nayisal, do Yawe nak kili unun obisat.
- 9 Dima gandaken yan do dima pasilgi.
Nak oman amingo, do butjap nandanek dima akwayikgi.
Pinjkop, gak panpulugokno.
Gak da nak yokwikon nan abidosol.
Dima nepman dekgi.
- 10 Men datyo da manji namjil kan, Yawe da kilano sigin akdisak.
- 11 Yawe, gaga dakon anpak do nayin dekgi.
Uwalno morapmi, do kosit kilegi nan nayin anan kiki.
- 12 Yum nandanaki uwalno da nak dima abidoni.
Unun topmon da gen yan namiek nak anupbal akdo an.

- 13 Nak asisi nandisat, don on miktim egisaron Yawe da yo tagisi an namdisak.
- 14 Yawe anpulugosak do jomjom aki.
Tebaisi agek nandan gadan iminek but pasol dima abi.
Yawe do jomjom aki.

28

Pinjkop da anpulugosak do bisit agit

Dewit dakon kap kinda.

- 1 Yawe, gak tip madepno, bisitno nandanek anpuluga.
Dima anpulugoki kan, nak amin kimakbi da tilak egipben.
- 2 Bupmi nandan naminek anpulugoki do yan tidoken bisapmon nandan nabi.
Bisit anek kisitno panenokgo telagi yutgo da tet do wigisak.
- 3 Yokwi pakpak amin gat kisi nak dima ilik panki mabi kinen.
Unun amin kwen da notni do gen galagi galagi yon.
Mani burigwan nandak nandakni yokwi morapmi ton.
- 4 Anpak yokwi awit unun da aripmon kobogi do tepmi pi yobi.
Amin do yokwi awit unun pantobilbi iyikon kini.
- 5 Yawe da pi madepsi anek yo morap wasagit unun do dima nandan.
Yando, unun amin yut kinda nan yan tuwilek dima awaldisak.
- 6 Bupmi nandan namjak do bisit abo bisitno kili nandagit, do Yawe dakon man awigiken.
- 7 Yawe da tapmim naminek pasikno asak.
Yan asak do anek nandan gadan imisat.
Yawe da nak anpulugosok unun do kisik kisik madepsi nandan imisat.
Nak ya yan iyinek kap morapmi yosot.
- 8 Yawe da minat amin kabini tapmim yomisak.
Kila amin madepni pini asak do manjigit unun anpulugok do

tagap tanek dam tebani aripmi dima tuwili da yan egisak.

- 9 Minat amin kabigo yokwikon ban pulugan yopbi.
Gaga do manjigil amin kabi yo tagisi an yobi.
Kila amini egek dagok dagogi mini kilani abi.

29

Sikak mirimyo madep anjakwan Pinjkop dakon yan ilit nandaman

Dewit dakon kap kinda.

- 1 Ji anelo tapmimi ton, ji Yawe ankisini.
Tilimni gat ae tapmimni gat do nandanek ankisini.
- 2 Yawe dakon man madepni unun tilimi ton, do ankisini.
Ji si telak tanek gawak imni.
- 3 Yawe da gen yanjakwan tap kwenon kinjakwan nandan.
Pinjkop tilimni madep kiririn da yan madepsi yosok.
Gen madepsi yanban suligi tap madep kwenon kinjakwan nandan.
- 4 Yawe gen yosok unun tapmimi tonsi yosok.
Yanjakwan amin morap da Yawe unun kila amin madep wikwisi yan nandan iman.
- 5 Yawe gen yanjakwan Lebanon miktim dakon sida kindap gawikgan.
- 6 Unun da wasok aban Lebanon Kabap da bulmakau monji da wigi mok an unuden an.
Ae Hen Emon da bulmakau wili bilagi da yan wigi mok asak.
- 7 Yawe da gen yanjakwan mal asak.
- 8 Unun da wasok aban Kedes dakon miktim kibiri unun wudip madepsi asak.
- 9 Yawe da gen yanjakwan kindap teban da kwasigilgan, anakwa koron kindap tam morap kisisi biripmigi mon.
Yan anjakwan Telagi Yut Madepnikon amin kisisi da yan

tidaneƙ yaƙ yoƙ, “Piƙkop uƙun tilimni ton!”

- 10 Pakbi igakwa Yawe dagok dagogi mini kila amin madep egisak.
11 Yawe miƙat amin kabini tapmim yomisak.
Yaƙ aƙek gisamigakwan yaworisi ekwan.

30

Amin kinda da Piƙkop ya yaƙ iyik do bisit agit

Dewit dakon kap kinda. Kap on telagi yut yoma wital do yawit.

- 1 Yawe, gak da nak yokwi da kisiron naƙ abidagil.
Yum pindagaki uwalno da abin nepmanek kisik kisik dima awit.
Yaƙ agil do mango yaƙ aƙkisisat.
2 Yawe Piƙkopno, aƙpulugoki do bisit gayiko aƙpuluganbi kilek tagim.
3 Yawe, kimot do aƙapbo abi pidagim.
Kimakbi tamogwan pigik do aƙapbo egip egipno aego nangul.
4 Yawe dakon miƙat amin kabini, Yawe aƙkisini.
Mani telagi aƙkisini.
5 Bisap pisipmisok butjap nandisak.
Mani miktimon ekwaman bisap morap nin do tagisi nandaneƙ yo tagisi aƙnimisak.
Dabil pakbigo kalbi tagi moni, mani wisa dagokdo kisik kisik aego akdisal.
6 Kalip nak tagisi egek yaƙ yagim, “Yo kinda da aƙipmi dima aban yokwi token.”
7 Yawe, gak nak do tagisi nandaneƙ aƙpulugagil bisapmon ileƙ kinda da yaƙ tebaisi aƙgim.
Mani manji nangul bisapmon unudon yokwi tagim.
8 Yawe nak gak do yaƙ tidagim.
Bupmi nandisak do Amin Tagi bisit tebaisi aƙek yaƙ iyigim,
9 “Nak kimakbi tamogwan pigiken kaƙ, ni yo tagi kinda da noman tosak?”

Amin kimakbi da mango tagi aƙkisini?

Gak da toktogi ninon yo tagisi asal dakon gen uƙun da tagi yaƙ teƙteƙoni?

Aƙipmi dima.

- 10 Nandaneƙ namineƙ nak do bupmi nandaki.
Yawe, nak aƙpulugoki.”
11 Gak da butno jigisi tagit uƙun aƙtagap abi kisik kisik kap asat.
Ae but yokwi nandagim uƙun anyawot abi but kwaktok nandisat.
12 Yaƙ agil, do gen mapmit aƙipmi dima abeƙ. Mango aƙkisiƙeƙe.
Yawe Piƙkopno, dagok dagogi mini ya yaƙ gayiken.

31

Yawe da miƙat aminyo gawak imineƙ ekwan uƙun kilani tagisi asak

Dewit dakon kap kinda. Kap on kap yoƙ dakon kila amin do mandabi.

- 1 Yawe, gak da nak aƙkutnoki do abisat.
Aƙpuluganaki uwal da dima abin nepni.
Gak kilegisi do uwal da kisiron baƙ pulugan nepbi.
2 Nandaneƙ namineƙ tepmisi pulugoki.
Gak gopbatno ae dam tebano aƙipmi dima tuwili egisal, do uwal da aƙipmi dima abin nepni.
3 Asi gak tip madepno ae dam tebano aƙipmi dima tuwili egisal.
Gak dakon man dima yokwi tosak do mibiltan namineƙ kosit nolayiki.
4 Uwalno da nak abidok do pat yipman.
Mani gak pasili tamono, do abin aƙkutnanaki paron dima yokwalgen.
5 Wupno gak da kisiron yipmandat.
Yawe, gen bami dakon Piƙkop, yokwikon baƙ pulugan nepbi.
6 Gak kokup kidat gawak yoman amin dimasi galak taƙ yomisal.

- Mani egip egipno Yawekon tosok yan̄si nandisat.
- 7 Nak do bisapmi bisapmi but dasi galak taŋ namisal, do nak gak do but galaksi nandisat.
Jigi morapno pindagek butjik pagim un̄un pindak nandan̄yo agil.
- 8 Yum pindagaki uwal da nak dima abidawit.
An̄pulugan̄aki tagisi egisat.
- 9 Yawe, jigino madepsi, do bupmi nandan̄ nabi.
Kunam morapmi tagek dabilno pirirupman̄.
But yokwi nandan̄ nek giptimno wagilsi alek taŋ.
- 10 Butnokon da jigi nandan̄ egisat.
Un̄un da egip egipno an̄pisip asak.
Kunam morapmi takdat do bisap dubagi dima egipben̄.
Nak jigino madepsi do tapmimno minisi anakwan kidatno wagilsi yokwi ton̄.
- 11 Uwal da jigilak yan̄ naman̄.
Kokup isalno da nak do nandaba yokwitok an̄ naman̄.
Anakwa notnoni da nak do pasol pasol madepsi an̄.
Kosiron agapbo nak nandan̄ amin un̄un pasal si kwan̄.
- 12 Amin kimakba in̄tan̄ yomaman̄ un̄uden̄ amin morap kisi nak do in̄tan̄ naman̄.
Nak miktim kwoba pudan̄ kwa maba kwan̄ un̄un yombem.
- 13 Nak nandan̄ apbo uwalno morapmi da manji gen yan̄ naman̄.
Yo pasolisi da nak an̄gwasan̄.
Muwugek nian̄si an̄ek an̄jatno kimakban yan̄ do yan̄ nandat an̄.
- 14 Mani Yawe egip egipno gagon tosok yan̄si nandisat.
Nak yan̄ yosot, “Gak Pin̄kopno.”
- 15 Nak don egi an̄an̄ kikdisat un̄un gak da kisiron tosok.
Uwalno nak an̄sopman̄gan̄ un̄un da kisiron ban̄ pulugan̄ nepbi.
- 16 Butgo oman amingo nagon yipman̄ek yo tagisi an̄ nabi.
- Butdasi galak taŋ namisal, do uwal da kisiron ban̄ pulugan̄ nepbi.
- 17 Yawe, an̄pulugoki do yan̄ tidosot, do an̄pulugan̄aki mayagi dima paken̄.
Yokwi pakpak amin pan̄mayak abi.
An̄aki kimakbi tamogwan pagek gen dima yoni.
- 18 Un̄un amin kwen wigik an̄ek amin kilegi do yan̄ba yokwi tok an̄yoman̄,
do un̄un top yogok amin pan̄tasik abi gen dima yoni.
- 19 Amin gak do pasalek gawak gamin̄ek ekwan̄ un̄un gak da an̄pakgo tagisisikon da pan̄pulugosol.
Min̄at amin morap da dabilon pan̄kutnoki do gagon kwan̄ amin kilani tagisi asal.
- 20 Gak da un̄un amin gaga da kapmatjok pan̄kisibisal.
Yan̄ an̄aki dap do yon̄ amin dap do si pan̄tidok an̄.
Gak da yon̄gamgwan egakwa uwalni da gen yokwi yan̄ek aripmi dima pabin̄ yopni.
- 21 Yawe an̄kisino. Nak do but dasi galak taŋ namisak.
Kokup papmon egapbo uwal da an̄gwasin̄ek nit do awit bisapmon tagisi an̄pulugagit.
- 22 Un̄un bisapmon wuripdagek yan̄ yagim, “Gak da nak nolbi gak da dubagikon egisat.”
Mani bupmi nandan̄ nek an̄pulugoki do yan̄ tidoko nandan̄ namgul.
- 23 Telagi min̄at amin kabini, ji Yawe but dasi galak taŋ imni.
Geni guramikgan̄ amin kilani tagisi asak, mani iyi do nandaba wigisak amin un̄un kobogi yokwisi yomisak.
- 24 Yawe da pan̄pulugosak do jomjom an̄ amin morap ji butji pan̄teban an̄ek atni.

32

Diwarinin yanjkwok anek kisik kisik anej

Dewit dakon kap kinda. Kap on do “Maskil” yan yon.

- ¹ Amin kinda gulusun agit dakon yokwini Pinjkop da wiririk imisak, unun amin kisik kisik tagi asak.
- ² Amin kinda Pinjkop da diwarini wiririk imisak, ae topni mini egisak amin unun kisik kisik tagi asak.
- ³ Diwarino dima yan tenjenagim bisapmon gildat kalba ae kalbi but yokwi nandaneke iyon iyon yanek egipgum.
Anek tapminno wagilsi alek tawit.
- ⁴ Gildari ae kalbi tepmi pi namgul.
Gildat da miktim kanban kibidosok unun da tilak tapminno kisisi man mudawit.
- ⁵ Don diwarino gagon yan tenjenagim.
Anpakno yokwi kinda dima anjisibigim.
“Yawekon diwarino kisi yan kwokeŋ” yan yagim.
Yanjkwok abo diwarino kisisi wiririk namgul.
- ⁶ Do amin gak golgan jigi bisapmon gak do bisit yoni.
Anakwa jigi pakbi ikdak unun da tilak abineke aripmi dima pabin depni.
- ⁷ Gak kalon gin pasili tamono.
Gak da kilano asal, do jigi da nak aripmi dima abin nepni.
Gak da nak jigikon nan pulugosol, do nak angwasineke akgan amin da but kwaktok kap yon.
- ⁸ Yawe da yan yosok, “Nak da gayin degek kosit agipbi unun golikdisat.
Nawa gen gayineke kilago akdisat.
- ⁹ Gak os bo donki da yan kadim dima dagoki.
Unun amin da gen kaganikon ain tim ton unudon nap teban panjeban anek ilikba geni guramikgan.”

¹⁰ But yokwi morapmi yokwi pakpak aminon noman ton.

Mani Yawe si nandan gadan iman amin unun dagok dagogi mini but dasi galak tan yomisak.

¹¹ Amin kilegi ji butji tagisi tanakwan Yawesi anjisini.

Butji gwaljigi mini amin, ji kisik kisik nandaneke yan tidoni.

33

Pinjkop yan anjikisik dakon kap

- ¹ Amin kilegi ji kisik kisik nandaneke Yawe anjisini.
Unun anpak unun ji da agagisi.
- ² Yawe anjineke kulele tidoni.
Gita napmi 10 kabi ton unun tidanakwa geni galagisi nandisak.
- ³ Kap kalugi yanek gita si nandan kimagek tidoni.
Yan anek kisik kisik anek yan tidoni.
- ⁴ Yawe dakon gen unun gen bamisi.
Yo morap asak unun da nin toktogisi dima nipman dekdak yan nolisak.
- ⁵ Yawe unun anpak kilegi ae gen kokwin kilegisi unun do but dasi galak tosok.
Dagok dagogi mini miktimi miktimi amin do but dasi galak tan yomisak.
- ⁶ Yawe da gen yanakwan gildat kanek ae gikyo kundukon noman tawit.
Gen yanakwan yo morap kundukon noman tawit.
- ⁷ Amin da kwobakon pakbi koleŋba ton unun da tilagon Yawe da tap pakbi anmuwukban tamonikon gin tagit.
- ⁸⁻⁹ Gen yanakwan on miktim noman tagit.
Gen tebai yanakwan noman tagit do miktimi miktimi amin kisisi Yawe do pasalek tamtam yan imnisi.
- ¹⁰ Miktimi miktimi minjat aminyo da yo ak do panjosit an unun Yawe da tuwildak.

- Ae pi ak do nandan unun kosit sopmandak.
- 11 Mani Yawe da yo morap ak do yosok unun jonjgek an mudosok.
Pi morap ak do nandisak unun toktogisi kulabik aripmi dima asak.
- 12 Minjat amin kabiyu Yawe yipba unun da Pinjkopni egisak unun amin kisik kisik tagi ani.
Unun minjat amin kabiyu iyi do kili manjigit.
- 13 Yawe unun Kwen Kokup da sinjanban pinjakwan amin kisisi pindakdak.
- 14 Unun kila amin madep yiyit tamonikon yigek sinjanban pinjakwan miktimon amin morap pindakdak.
- 15 Unun da amin dakon but nandak nandakni wasagit, do yo morap an unun pindak nandanjo asak.
- 16 Kila amin madep kindu unun emat amini morapmi da uwalni aripmi dima pabij yopni.
Ae emat amin kindu unun iyi da tapmimon da uwalni da kision da aripmi dima pasal kisak.
- 17 Emat dakon os unun tapmimni madepsi, mani uwal da kision ban aripmi dima panpulugosak.
- 18 Mani amin morap Yawe do pasolgon unun iyi kilani asak.
Dagok dagogi mini amin do but dasi galak tan yomisak unun do nandanjek jomjom an amin unun kilani tagisi asak.
- 19 Unun amin kabi panpuluganjakwan dima kimokgon, ae jap da mini an bisapmon jap yomanjakwan dima kimokgon.
- 20 Yawe unun dagin nin tagi panpulugosak, do unun do jomjom aman.
Unun da pasiknin egakwan unun da yongamgan tagisi ekwanan.
- 21 Nin mani telagi unun do nandan dagoman, do kisik kisik aman.
- 22 Yawe, gak nin panpulugoki do jomjom aman.
Dagok dagogi mini but dasi galak tan nibi dosi nandan.

34

Dewit Pinjkop da anpuluganban anjksigit

Dewit Abimelek gat egek topmon da njugigi daganban Abimelek da yolban kigit. Kijek kap on mandagit.

1 Nak Yawe anjksiken. Bisapmi bisapmi mani anjksiken.

2 Yawe da anpulugagit do nandanjek mani anjenokgen.

Jigini tonj amin da unun do nandanjek but galaksi nandani.

3 Yawe dakon man madepni do yanjek anjksinen.

4 Yawe da nak anpulugosak do bisit iyiko nandagit.

Pasol pasolno wiririkban but yawot pagim.

5 Yawe nandan gadan iman amin kisik kisik anjek mayagi dima nandan.

6 Nak jigikon egek Yawe do yan tidoko bisitno nandanjek jigimorapnokon nan pulugan nepgut.

7 Yawe dakon anjelo da Yawe do pasal iman amin da kapmatjok egek yokwikon ban panpulugosok.

8 Yawe anjksilik koni, unun tagisi.
Panjutnosak do kwan amin unun kisik kisik tagi ani.

9 Minjat amin kabiyoni ji Yawe do pasal imni.

Nido pasal iman amin unun yo kindu do wadak wadak dima an.

10 Laion da jap do an, mani Yawe wisin kok do pi an amin unun yo tagisi do wadak wadak dima an.

11 Minjat monjiyono, abanjek mirak yopgut.

Apba Yawe do pasol pasol ani do dayin dekho.

- 12 Ji miktimon bisap dubagi egek egip egip tagisi egek kisik kisik ak do nandan?
- 13 Yan egip do nandan kan, ji gen yokwi dima yoni, ae top gen dima yoni.
- 14 Ji anpak yokwi manji yominek anpak kilegisi gin ani.
Amin gat but kalon anek egip do pini si teban tanek ani.
- 15 Yawe unun amin kilegi kilani anek bisitni nandan yomisak.
- 16 Mani yokwi an amin dima galak tan yomisak.
Kimagakwa amin da intan yomdan.
- 17 Amin kilegi Yawe bisit an iba nandan yomisak.
Panpuluganban jigi da dima pabin yopmanan.
- 18 Yawe butjigon da egisak amin da kapmatjok egisak, ae nagon yo tagi di dima noman tokdan yan nandisak amin unun anpulugosok.
- 19 Amin kilegi jigi morapmi noman tan yoman, mani Yawe da jigi morapnikon ban pulugan yopmandak.
- 20 Yawe da kilani tagisi anakwan amin kinda da kidatni kinda dima jokgaldisak.
- 21 Anpak yokwi da yokwi an amin dapba kimotdan.
Amin kilegi dakon uwalni Yawe da tepmi pi yomdisak.
- 22 Mani Yawe da iyi dakon oman amini yokwikon ban yuman nan yopmandak.
Amin morap pankutnosak do nandan iman amin unun dima tasik toni do yoyikdisak.
- 2 Emat dakon yik imalyo gat ae pasik gat timigek abin nak anpulugoki.
- 3 Dikdik gat ae gwawiya gat timigek nak an sopmanan aminon emat abi.
“Nak yokwikon ban timit timit amingo!” yan nayiki.
- 4 Unun amin da nikba kimokgen do nolgan.
Pabin yopmanaki mayaktok pani.
Unun da nak anupbal ak do gen yan panteban an.
Yopbi tobil kinakwa panjntok abi dosi nandisat.
- 5 Yawe, mirim da wit dakon gipmi wiririk panwan, unun da tilak anelogo da amin yokwi unun wiriritjak dosi nandisat.
- 6 Anelogo da yolban kinakwa kositni aban pilin tuk ae sagalegiyo ani dosi nandisat.
- 7 Nak da yokwi kinda dima an yomgum, mani nak abidok do pat yipgwit, ae nak da moken do gapma kinda wayikgwit.
- 8 Yan awit, do dima nandanakwa gak da yum pindagaki yokwi da timitjak,
ae pat yipgwiron iyi yokwalni,
ae gapma unun wayikgwiron iyi unudon moni.
- 9 Yawe da yan anakwan but galak nandan imdisat.
Nak anpulugokdisak do tagisi nandan imdisat.
- 10 Butnokon da yan iyiken, “Yawe, gak yombem kinda mini.
Gak da tapmimni mini amin unun tagisi panpuluganaki amin tapmimni ton da dima panupbal an.
Gak da bupmi amin wadak wadak an unun panpuluganaki kabo noknok da yoni dima timikgan.”
- 11 Top amin da anpak yokwi di dima agimon gen yan naman.

35

Amin kinda Pinjok da anpulugosak do bisit agit

Dewit dakon kap kinda.

¹ Yawe, kosit sopman naman amin dakon kositni sopman yobi.

Ae amin nak gat emat aman amin, gak unun gat emat ani.

- 12 Nak anpak tagi ban an yominapbo,
unun da kobogi do anpak yokwi
ban an naman.
Do but yokwi nandisat.
- 13 Mani sot awit bisapmon bupmi
madepsi nandan yominjek
bupmi dakon imal wamgum.
Nak jap kelek egek gak da
panpulugoki do bisit agim.
- 14 Unun notno bo ae padigino
yombem kinda do bupmi
nandagim.
Nak amin kinda da meni
kimagakwan bupmi ae ku-
namyokon da agisak unun
yombem.
But yokwi nandanjek kunam ae
bupmiyo anek egipgum.
- 15 Mani jigi pasat bisapmon unun
muwugek kisik kisik an.
Ae amin di dima nandan yomisat
unun da abin nep do muwuk-
gan.
Ak nandari mini gen yokwi yan
naman.
- 16 Unun da yansul sigin yan naminek
gen yokwisi nayan.
Dima galak tan naminek mam
non.
- 17 Amin Tagi, bisap nian da sigin yum
pindagek nak dima anpulugoki?
Anpuluganaki nak dima anupbal
ani.
Unun laion yombem da nak
nitdan, do unun da kisiron ban
pulugoki.
- 18 Gak da yan anaki minat amin
kabi morapmi kisi gak gawak
gamdo muwutnikon ya yan
gayiken.
Asisi, minat amin kabi madepsi
da binapmon mango awigiken.
- 19 Amin diwari isal dogin uwal an
naman.
Yum pindakbi nak abin nep-
manjek kisik kisik di abam.
Unun isal dogin nandaba yokwi
tok an naman.
Do yum pindagaki nak dakon jigi
do kisik kisik dima ani.
- 20 Amin diwari gat yityit tagisi ak do
genjok di dima yon.
Amin kokupmon tagisi ekwan
unun panupbal ak do gen ban
yon.
- 21 Unun da gen papmon da gen yansi
yan naman,
“Asisi, nin da gandanapno anpak
yokwi agil.”
- 22 Yawe, gak da unun amin kili pindak
mudal.
Gen mapmit dima aki.
Amin Tagi, gak nak da dubagikon
dima egipbi.
- 23 Gak Pinkopno ae Amin Tagino.
Pidan abin nak anpuluganjek gen
kokwin kilegisi an nabi.
Pidanjek nak dakon gen anteban
ak do yan tentenok abi.
- 24 Yawe Pinkopno, gak anpak kilegi
asal.
Do nak anpuluganbi uwalno da
nak anpak kilegi asat yansi nan-
dani.
Yum pindagaki nak da yokwi
toko nandanjek kisik kisik dima
ani.
- 25 Yum pindagaki iyi do “Nin yo ak
do nandagiman unun abisok
tagisisi kili unun aman” yan
dima yoni.
Yum pindagaki “Kili anupbal
aman” yan dima yoni.
- 26 Nagon jigi noman tak unun do kisik
kisik an, do panmayak anek
panjntok abi.
Unun iyi dakon man pawigik do
anek nak abin nepmanjan, do
mayaktok yominjek mani pabin
yopbi dosi nandisat.
- 27 Mani nak do amin kilegi yan nayiki
do nandan amin, unun kisik
kisik dakon yan tidok anek buri
tagisi toni dosi nandisat.
Bisapmi bisapmi yan yoni, “Yawe
unun mani wukwisi! Oman
amini tagisi egipjak do but
galaksi nandisak.”
- 28 Yan anakwa nak da anpakgo kilegi do
yan tentenok anek gildat kinda
kalon gak ankisiken.

36

Amin dakon anpak yokwini

Yawe dakon oman amin Dewit da kap on mandagit. Kap on kap yon dakon kila amin do mandabi.

- 1 Yokwi unun amin yokwi da buron yigek gen iyisak.
Unun amin Pinjop do disok dimasi pasoldok.
- 2 Unun iyi do nandaban wigakwan nak yokwi pakpak aminsi kinda yan iyi do dima nandisak.
- 3 Bisapmi bisapmi unun amin gen yokwi gat ae top gen yosok.
Anpak kilegi asak dakon nandan kokwin tagisi disok dima tan iman.
- 4 Dipmin tamokon pokdok bisapmon yokwi asak dakon kosit dakon nandak nandak asak.
Kosit yokwisi banjin agek anpak yokwi manji dima yomisak.
Pinjop dakon anpak tagisi
- 5 Yawe, gak amin do but dasi galak tan yomisal.
Unun dakon tilakni kundu gat arip, madepsi.
Ae gengo anteban anek nin tagisi panpulugosol.
Tilakni unun kwen ason gikwem da arip.
- 6 Anpakgo kilegi unun madepsi kabap daman yombem.
Gen kokwin pi agakgo unun tap idap ilarisi yombem.
Yawe, gak da amin gat bit kilapyo gat kilani anaki tagisi ekwan.
- 7 Pinjop, amin do but dasi galak tan yomyomgo unun wagil tagisisi.
Minat amin morap kisisi gagon obinek pasilgan.
Pup pidok menji da pirigwan panji pasil yikgan unun yombem.
- 8 Yutgokon jap morapmisi, do amin jap do dima an.
Yogo galagisi unun morapmisi.
Unun pakbi madep pokgon unun ban yan yobi non.
- 9 Gak egip egip dakon mibilisi.

Gak gaga tenjen amisi, do tenjenigokon yo morap tagisi pindakgaman.

- 10 Bisapmi bisapmi amin si nandan gaman unun amin but dasi galak tan yobi.
Buri tagisi amin panpuluganaki tagisi egipni.
- 11 Gak yum pindagaki iyi do nandaba wigisak amin da nak dima bamon.
Ae yum pindagaki amin yokwi da nak dima nolba kiken dosi nandisat.
- 12 Pindakgi! Amin yokwi miktimon piligi man da pokgon, ae aripmi dima pidokdan.

37

Yo ni da amin tagisi gat ae amin yokwi garon noman tokdan

Dewit dakon kap kinda.

- 1 Gak amin yokwi da anpak an unun do nandaba kik dima abi.
Gak anpak yokwi an amin pindagek nak da yan asat tam tagi yan dima nandabi.
- 2 Unun jon bo ae kindap tam da kibidon, unun da tilak amin yokwi bisap pisipmisok kibidokdan.
- 3 Gak egip egipgo Pinjopmon tosok yan nandanek anpak tagisi ban abi.
Yan anek miktimgokon bisap dubak tagisi egipdisal.
- 4 Pinjop do kisik kisik an iminaki yo galak tosok unun gamjak.
- 5 Gak egip egipgo Yawe da kision yipbi.
Egip egipno unudon tosok yan nandan iminaki, unun da gak anpulugosak.
- 6 Anpakgo tagisi unun aban noman gildat dabil da yan tenjenokdisak.
Anek gildat dabil da gildat binapsi wisisak, unun da tilak minat aminyo da dabilon anpakgo kilegi nomansi antenjen akdisak.

- 7 Gak Yawe da kapmatjok tayanğok yikgi.
Tayanğok egek butgo yawori tanakwan anpulugosak do jomjom abi.
Amin da anpak yokwi mibili mibili anek yo tagisi morapmi timikgan unun do nandaba kik dima abi.
- 8-9 Amin yokwi wagil tasik tan mudokdan.
Mani minat aminyo nandan gadat anek Yawe da panpulugosak do jomjom an, unun miktinikon tagisi egipdan.
Do gak butjap yipbisi.
Ae nandaba kik yo kisi dima abi.
Yan abi kan, unun da gak ilik ankwani yokwi akdisal.
- 10 Bisap dubak dima amin yokwi wagil tasik tan mudokdan.
Unun wusin pindat do pi abi, mani dima pindatdisal.
- 11 Mani minat aminyo anpakni yawori, unun Pin kop da miktin morap kisi yomdisak.
Unun yiyit wagil tagisi anek kisik kisik egipdan.
- 12 Amin yokwi amin kilegi panupbal ak do nandak nandak asak.
Anek nandaban yokwi tok an yominek mam nan yomisak.
- 13 Mani Amin Tagi da nandisak, bisap kinda noman tokdisak, unun bisapmon amin yokwi pasil mudokdan, do Yawe da jikgo yanjan yomisak.
- 14 Amin yokwi unun yoni mini amin gat ae wadak wadak an amin yam do emat agak sibani yiknikon ban ilikgan, ae obip panilikgan.
Unun anpak kilegi yolgan amin dapba kimot do an.
- 15 Mani emat agak siba da iyi ban wamikon sugokdan.
Anakwa obipni si jokgal kikan.
- 16 Amin kilegi dakon yoni kalonisok unun da amin yokwi dakon yoni morapmi yapman mudosok.
- 17 Nido, Yawe da amin yokwi dakon tapmim pabin yopmanek amin kilegi kilani tagisi akdisak.
- 18 Yawe da gulusunni mini amin unun kilani tagisi asak.
Ae yo tagisi yomisak unun toktogisi timik wugikdan.
- 19 Bisap yokwikon jigi dima pakdan.
Ae amin diwari jap do ani bisapmon amin kilegi japni morapmi tan yomdan.
- 20 Mani amin yokwi tasik tan mudokdan.
Jaren gat jon gat da pasilgan, unun da tilak Yawe dakon uwalni pasildan.
Asisi, mukwa da bisap pisipmisok tanek pasilgan, unun da tilak pasildan.
- 21 Amin yokwi yo do goman anek sop do dima nandisak.
Mani amin kilegi amin diwari do yo morapmi yomisak.
- 22 Minat aminyo Yawe da gisamikdak, unun miktinni timigek tagisi egipdan.
Mani minat aminyo jobit timitni do yagit unun wagil tasik tan mudokdan.
- 23 Yawe da amin kinda do but dasi galak tan imisak kan, unun amin anteban anakwan kosit kilegisi agisak.
- 24 Unun amin mosak kan, wagilsi dima yokwi tosak.
Yawe da kisitnikon abidanek anpuluganban aeni pidan akdak.
- 25 Kalip nak monji bulagi, ae abisok nak amin pelan kili at.
Mani Pin kop da amin kilegi kinda manji dima iban kagim.
Ae amin kilegi dakon monji gwayoni jap do wadak wadak anek amin da panpulugoni do dima yan tidanba pindakgim.
- 26 Bisapmi bisapmi amin kilegi da amin diwari do yo morapmi yoman.

- Ae monji gwayoni da men datni kisik kisik yoman.
- 27 Gak anpak yokwi morap do manji yominek anpak tagi banjin abi. Yan abi kan, dagok dagogi mini miktimon tagisi egipdisal.
- 28 Nido Yawe gen kokwin kilegisi an amin do but dasi galak tan yomisak. Minat amin kabini geni guramikgan unun manji dima yomdisak. Dagok dagogi mini Yawe da kosit kilegi akwan amin kilani asak, mani amin yokwi dakon gwakni unun tasik tokdan.
- 29 Amin kilegi Pinjkop da miktim yomgut unun abidanek unudon toktogisi egi wugikdan.
- 30 Amin kilegi unun nandan kokwin kilegisi anek gen yosok. Unun gen kokwin kilegi anek gen yosok.
- 31 Pinjkop dakon nawa gen butnikon tosok, ae kositni kilegi unun dima yipman degek sagalek dima anakdak.
- 32 Amin yokwi amin kilegi anakban kimotjak do yubij egisak.
- 33 Mani Yawe da amin kilegi yipman dekban amin yokwi da aripmi dima anakban kimotjak. Ae amin yokwi da amin kilegi gen pikon yipjak kan, Yawe da yum kanakwan gen pikon aripmi dima abij yipjak.
- 34 Yawe da gak anpulgusak do jomjom anek anpakni yolgi. Yan abi kan, man madep gaminjakwan miktim unun gamgut unun abidokdisal. Anek kanaki amin yokwi panupbal akdisak.
- 35 Nak amin yokwi tapmimni madepsi kinda kagim. Sida kindap da kindap diwari yapman mudosok, unun da tilak minat aminyo yapman mudagit.
- 36 Mani don unudon kinjek mini kagim.

- Nak unun amin wusik do pi agim, mani dima kagim.
- 37 Amin kilegi, ae gulusunni mini, ae amin diwari gat yaworisi ekwan amin do nandaki. Unun amin dakon diwatni tagisi egipdan.
- 38 Mani Yawe da yokwi pakpak obisi panupbal akdisak. Unun dakon diwatni wagil tasik tan mudokdan.
- 39 Yawe da amin kilegi yokwikon ban timikdak. Jigi altan yoman bisapmon dam tebani aripmi dima tuwili egi yomisak.
- 40 Panjutnosak do Yawekon kwan, do amin yokwi da kisiron ban timigakwan tagisi ekwan.

38

Amin kinda jigini ton dakon bisit

Dewit dakon kap kinda.

- 1 Yawe, butjap nandisal mani gen tebai dima nayiki. Butjap madepsi nandisal mani nak anmilip ak do tepmi pi dima nabi.
- 2 Gak gaga dakon gobin nan yaman namil, anek kisitgo da nikdak.
- 3 Gak da butjap nandan namisal, do sot yokwisi asat. Nak diwarino ton, do giptimno tapmimi minisi asak.
- 4 Gulusunno da kili witjin namgut. Ae unun jigino yik yombem jigini madepsi, do nak da aripmi dima imeri.
- 5 Giptimnokon wuda ton dakon tabani unun madepsi, ae miktanbi. Nak nandan kokwini mini amin da aripmon anpak gulusun agim do anek unun noman tan namer.
- 6 Butnokon jigi madepsi tanakwan tasik tosot. Gildat kinda kalon bupmi nandanek kunam gin tak egisat.
- 7 Giptimno tedepmisi kindap da yan son naminjakwan sot madepsi asat.

- 8 Yo kinda da tebaisi baman namisak unun da tilak nak obisi tasik tanek yokwisi egisat.
Butnokon da yokwisi nandanek tepmi madepsi nandisat do iyon iyon yosot.
- 9 Amin Tagi, gak da nak dakon galak-tok teban nandisat.
Butno da kunam yokwisi tak-dak, unun gak da dabilon pasili dima.
- 10 Wamno gami pi tebaisi anakwan tapmimno minisi asak.
Dabilno pilin tanakwan tagi dima sintosot.
- 11 Notnoni gat ae gen kalonno gat nak da kapmatjok ap do dima galak ton, nido wudano yokwisi.
Gwakno kisi dubagikon ekwan.
- 12 Nikba kimokgen do nandan amin unun nak abidok do pat yipman.
Amin nak antasik ak do nandan amin yo yokwi an nam do gen yon.
Bisapmi bisapmi yokwi an nam do gen yan panteban an.
- 13 Mani amin mirakni mini yombem geni dima nandan yomisat.
Nak kadim yombem, do antan yok kinda dima asat.
- 14 Nak amin kinda gen aripmi dima nandagi, ae kobogi aripmi dima yogogi yombem.
- 15 Mani Yawe, nak gak do jomjom asat.
Amin Tagi, gak Pinkopno, do gaga geno dakon kobogi antobilbi.
- 16 Nak bisit yan asat, "Yum pindagaki sagalek nikban uwal da but kwaktok dima nandani."
- 17 Nido, nak kili ununjok mokdisat.
Ae tepmi toktogisi pasat.
- 18 Nak gulusunno gagon yan tenjenosot, anek yokwi agim do bupmisi nandisat.
- 19 Uwal morapno unun tapmimi tonji.
Unun da isal dogin uwal an naman.
- 20 Nak anpak tagisi an yomisat, mani kobogi do anpak yokwi an naman.

Nak anpak kilegi yolapbo unun do nandanek nak dakon uwal dagon.

- 21 Yawe, dima nepman dekgi.
Pinkopno, nak da dubagikon dima egipbi.
- 22 Amin Tagi, gak yokwikon ban timit timit amino.
Nak tepmisi anpulgoki.

39

Amin jigini ton dakon gen

Dewit dakon kap kinda. Kap on kap yon dakon kila amin Jedutun do mandabi.

- 1 Nak kili yagim, "Anpak morap aben unun kila tagisi anek aben.
Ae gen yokenon yokwi kinda dima aben.
Amin yokwi nak da kapmatjok egipni bisapmon nak gen kinda dima yoken."
- 2 Nak gen mapmit anek gen kinda dima yagim.
Ae yo tagi kisi do genjok kinda dima yagim.
Mani butjikno unun madepsi taganek paptan madepsi agit.
- 3 Anek butnokon da nandaba kiksi agim.
Nak sigin nandanek butno da jigim madepsi nandagim, do gen yagim.
- 4 Yawe bisit yan iyigim, "Egip egipno dakon wasip nayinbi nandako.
Bisap nian da egipben unun nayinbi nandaken.
Egipben dakon bisap unun pisipmisok unun do nayiki."
- 5 Nak dakon bisap pisipmisok yipgul.
Gak da dabilon nak dakon bisap yo isali.
Amin kinda da mirim yawik pisosok, amin morap unun da tilak miktimon bisap pisipmisok gin ekwan."
- 6 Amin morap gildat panopmon wupnin noman tanek tepmi pasilgan unun yombem.
Yo morapmi timit do pi madepsi an, mani pi madep an unun bami mini.

- Amin da yo morapmi panmuwukgan,¹ mani namin da timitjak unun dima nandan.
- ⁷ Mani Amin Tagi, abisok nak nido jomjom asat?
Nak gak do nandan gadanek gak dagin anpulgoki do jomjom asat.
- ⁸ Yokwikon nan abidanek diwari morapno wiririk nabi.
Yum pindagaki nandan kokwini tagi dima amin da yansul dima an namni.
- ⁹ Mani nak gen dima yosot. Nak gen mapmit gin asat.
Nido, gak da gaga nak do yo unun asal.
- ¹⁰ Sanbenek tepmi pi dima nabi.
Obisi nkgil, do tapmimno minisi asak.
- ¹¹ Gak da amin tebai yoyinek yokwini dakon kobogi yomisal.
Yo monin da imal kinda nanba yokwi tosok, unun da tilak yo morap unun do galak tosok unun wagil wiririkbi pasil mudon.
Amin kinda da mirim pisosok, amin morap unun da tilak miktimon bisap pisipmisok gin ekwan.
- ¹² Yawe, bisitno nandaki. Anpulgoki do yan tidosot unun do mirak pakyanji yopbi.
Mirakgo dima sopbi, nido gak gat bisap pisipmisok gin miktimon egipdamak.
Nak babakno yombem.
Unun kisi bisap pisipmisok gin miktimon egipgwit.
- ¹³ Sanbenek yo yokwisi dima an nabi.
Yum nandanaki butno ae tagisi asak.
Anaki don kimagek on miktimon wagil yipman deksen.
- ¹ Nak butno yawori tanakwan Yawe da anpulgusak do jomjom agim.
Anek yan tidanapbo nak da tetgin do tobilek tekno nandagit.
- ² Nak gapma dubagisikon man nejak kagagwan egapbo Yawe da ilikban wigim.
Awin tip kwenon nepban kosit tagi agipgum.
- ³ Pinjkopnin anjisiken do kap kalugi kinda namgut.
Amin morapmi da yo agit unun kanek Yawe do pasalek egip egipni Yawekon tosok yanji nandan imdan.
- ⁴ Egip egipni Yawekon tosok yanji nandan amin unun kisik kisik ekwan.
Unuden amin iyi do nandaba wikwan amin dima yolgan, ae kokup kidat dima gawak yoman.
- ⁵ Yawe Pinjkopno, gak nin panpulgok do yo tagisi morapmi agil.
Gak da nin do nandak nandak asal unun madepsi, ae nin panpulgok do pi asal unun manjiri mini.
Nak da amin aripmi dima yoyiko nandan mudogi.
- ⁶ Amin da bit kilapyo dapman mukwa soson, ae kindapmon wagil sonba soson, ae diwari wiririt do mukwa soson, unun kisi do madepsi dima galak tosol.
Mani gak da nak antagap abi gak dakon gengo guramit do nandisat.
- ⁷ Do yan yosot, "Nak gagon kili abisat. Kalip nak do gen kili mandabi unun yan,
- ⁸ Pinjkopno, nak gak dakon galaktok yol do tagisi nandisat.
Gak dakon nawa gen butnokon ton."
- ⁹ Gak da anpak kilegi asal unun minjat amin kabi morapmi kisi gak gawak gamdo muwukganon yoyisat.
Yawe gaga nandisal, nak gen mapmit dima asat.

40

Pinjkop anjisik kap

Dewit dakon kap kinda. Kap on kap yon dakon kila amin do mandabi.

- 10 Gak da anpakgo kilegikon da nak yokwikon ban pulugan nepgul, unun dakon geni dima witjiko tagit.
Gengo guramigek nin yokwikon ban timikgil unun dakon yankwok asat.
Amin do but dasi galak tan yomisal ae anpak bamisi gin asal unun dakon geni amin morapmi muwugakwa yoyin tenjenosot.
- 11 Yawe, bupmi nandan nabi. Nak do but dasi galak tan naminek gengo guramigek kilano dagok dagogi minisi abi do nandisat.
- 12 Nido jigi morapmi noman tan naman, unun manjiri mini.
Yokwino morapmi da witjin namik da tagi dima sintosot.
Anpakno yokwi morapmi da busun dangwano dakon tilak yapmandak.
Butno tagi dima tanakwan tapminno minisi asak.
- 13 Yawe, jigikon nan tagi abidoki?
Yawe, tepmisi abinek nak anpulugoki.
- 14 Amin di da nikba kimotdisat.
Gak da si pabin yopmanek panin tok abi, anaki mayaktok pani.
Amin diwari nak dakon jigino do kisik kisik an.
Gak da wiririkbi tobil kinakwa pabin yopbi dosi nandisat.
- 15 Nak da yokwi toko nandane tagisi nandan.
Gak da mayaktok sigin yominaki anpak yokwini do gembin pikpiksi nandani dosi nandisat.
- 16 Mani gak wisin gandak do pi an amin buri tagisi anakwa but galaksi nandan.
Minjat aminyo gak da yokwikon ban timikgil unun do but galaksi nandan amin, unun da, "Yawe unun wukwisi" yan tagi yoni.
- 17 Nak wadak wadak amin. Mani Amin Tagi da nak do nandak nandak asak.

Pinkop, gak dagin panpulugok amino, ae nak yokwikon nan abidosol.
Do jomjom dima abi. Tepmisi nak anpulugoki.

41

Sot amin kinda Pinkop da anmilip asak do bisit agit

Dewit dakon kap kinda. Kap on kap yon dakon kila amin do mandabi.

- 1 Amin kinda da tapminni mini amin pindagek panpulugosok, unun amin kisik kisik tagi asak.
Jigi altan imni bisapmon Yawe da pulugan yipdisak.
- 2 Yawe da unun amin ankutnanakwan kimot dima asak.
Kilani anakwan miktinnikon gisami ton egakwan uwalni da dima abin yipdan.
- 3 Amin unun sot asak bisapmon Yawe da anmilip aban tapmin kaluk pakdisak.
- 4 Nak yan yagin, "Yawe, nak yokwi gak do angamisat, do bupmi nandan naminek sotno anmilip abi pasiljak."
- 5 Uwalno da nandaba yokwi tanban naminek yan yon,
"Ni bisapmon kimagek mani pasiljak?"
- 6 Kinda da abin nandane top yan namisak.
Anek sotno dakon mibili nandane kin amin yoyinek anupbal ak do yosok.
- 7 Uwalno kisi da muwugek gen pisigon da yo yokwisi kinda da altan imik yan yanek yan yon,
- 8 "Sot yokwisi kinda da abidak, do pokdok tamokon da aripmi dima pidosak."
- 9 Nak notno kinda kalip notnosi yan nandan iminek jap kaloni nagimak.
Mani ununyo kisi da nandaba yokwi tok an naminek uwal annamisak.

- 10 Yawe, nak do bupmi nandanek sotno anmilip anjaki unun amin kobogi yoben.
- 11 Uwalno da nak dima abin nepmanjan, do nak yansi nandisat, gak nak do tagisi nandan namisal.
- 12 Nak anpak kilegi gin asat, do kilano anjaki gak da kapmatjok toktogisi egi wigiken.
- 13 Yawe, Israel amin dakon Pinjkop toktogisi anjakin anjan wiginen teban. Unun asi.

PAPIA 2

(Kap 42-72)

42

Amin kinda kokupni yipmanjek dubagikon egisak dakon bisit

Kap on do "Maskil" yan yon. Unun Kora amin kabi dakon. Kap on kap yon amin dakon kila amin do mandabi.

- 1 Jon kilap dia miktim kibiri timon pakbi do tep ton, unuden nak Pinjkop gak gat egip do tagisi nandisat.
- 2 Pinjkop, amin da pakbi do tep ton unuden, nak Pinjkop egip egipmi ton gak do nandisat.
Ni bisapmon kiko Pinjkop gat egipden?
- 3 Gildari ae kalbiyo amin da yan yon, "Pinjkopgo dukon egisak?"
Yan nayan, do bisapmi bisapmi kunam tagegisat.
Gildari ae kalbiyo kunam ban japmi do nanegisat.
- 4 Bisap tagisi kalipmi do nandanek butno obisi yokwi tosok.
Kalip nak amin morapmi Pinjkop da yutnon mibiltan yominjek panjigim.
Nin kinjek kisik kisik do yan tidagiman.
Anek ya yan yagiman.
Unudon gak gawak gam do muwuk mamno kigit.
- 5 Nido but yokwi nandisat? Nido butno jik tosok?

Nak Pinjkop do nandan gadanek unun da yokwikon ban kukwan nepjak do jomjom aben.
Unun Pinjkopno, do aeno mani yan anjaksiken.

- 6 Butno madepsi jik tosok, do nak gak do nandisat.
Nak Jodan Pakbi tet do ae flej Emon ae flej Misa unudon egek aeno nandan gamisat.
- 7 Tap da tagan winjek ilenon miktim witjisak ae pakbi tek manakwa wiwik madep asak,
unuden gin jigi morapmi da witjin naminakwa yokwisi nandisat.
- 8 Yawe da gildaron but dasi galak tan namisak.
Kalbi ya yan iyik do kap yosot.
Pinjkop egip egip namisak unun bisit iyisat.
- 9 Pinjkop tip madepno yan iyisat, "Gak nido intan namisal?
Yum pindagaki uwal da abin nepmanakwa butno nido obisi jik tosok?"
- 10 Toktogisi uwalno da sitnok an naminek yan yon, "Pinjkopgo dukon egisak?"
Gen unun da gobin da yan yaman naminakwan kimot do nandisat.
- 11 Nido but yokwi nandisat? Nido butno jik tosok?
Nak Pinjkop do nandan gadanek unun da yokwikon ban kukwan nepjak do jomjom aben.
Unun Pinjkopno, do aeno mani yan anjaksiken.

43

Amin kinda kokupni yipman dekgit dakon bisit

- 1 Pinjkop, manji gaman amin da nak abin nep do an.
Nak anpuluganek gen yokwi yan naman unun kosit sopman yobi.
Anek anpak tagisi asat unun yolinqbi koni.

- Uñun top amin, anpakni yokwisi,
uñun da kisiron ban pulugan
nepbi.
- 2 Gak Pinkopno. Amin yokwi da
dima abidoni yan do gagon
obiñ pasildat.
Yan anapbo nido manji namisal?
Nido uwal da abiñ nepmanakwa
butno obisi jik tosok?
- 3 Tenñenigo gat ae gengo bami gat
yopbi nagon obiñek kosit
nolinjil.
Nolinbal kanek nomansi telagi
ilenkokon gaga egisalon
wigiken.
- 4 Wigek gak da altakon opben.
Pinkop, gak da butno antagap
anjaki kisik kisik madepsi
nandisat.
Gak Pinkopno, do nak gita tidanek
kap yanek mango ankisiken.
- 5 Nido but yokwi nandisat? Nido
butno jik tosok?
Nak Pinkop do nandan gadanek
uñun da yokwikon ban kuk-
wan nepjak do jomjom aben.
Uñun Pinkopno, do aeno mani yan
ankisiken.

44

Israel amin Pinkop da panpulugosak do bisit iyiwit

- Kap on do "Maskil" yan yon. Uñun
Kora amin kabi dakon. Kap on kap
yon dakon kila amin do mandabi.
- 1 Pinkop, babiknin da kalip egipgwit
bisapmon pi tapmimi ton agil
uñun dakon geni niyiwit.
Nin mirak yopmanek gen uñun
kili nandagiman.
- 2 Gaga da tapmimon da amin
ñwakñwari miktimnikon
egipgwit uñun yolbi kiwit.
Anek uñun miktim babiknin
do yomñaki uñudon tebai
egipgwit.
Gak da Amin Nwakñwari Kabi
panupbal agil, mani babiknin
panpuluganaki tagisi egek
madepsi ireñ tawit.
- 3 Babiknin emat agak sibakon da
miktim uñun dima abidawit.

- Iyi dakon tapmimon da emaron
dima teban tawit.
Gak da but dasi galak tan yomgul
do uñun gat egek tenñeni
yomgul.
Gak da tapmimon gin emaron
teban tawit.
- 4 Gak Kila Amin Madepno ae
Pinkopno.
Gak da yanaki Jekop dakon amin
kabi da emaron teban ton.
- 5 Gak da tapmimon gin uwalnin yolno
kwan.
Gak da manon da uwalnin ba-
man misinikgaman.
- 6 Obip da anpuluganban emaron teban
token yan dima nandisat.
Ae emat agak sibano da nak
anpuluganban dima teban
token.
- 7 Gak dagin panpuluganaki uwal da
nin dima pabiñ nipgwit.
Uñun da nin do dima galak tan
niman, mani gak da uñun gat
emat wamanek panmayak agil.
- 8 Pinkop, nin gildat kinda kalon gak do
man madep gamaman.
Bisap dagok dagogi mini mango
ankisinen.
- 9 Mani gak manji kili nimgul, anek
pabiñ nipmanek emat aminin
gat kisi sanbenek emaron dima
kwan.
- 10 Yan anaki uwal da pansopba
pasal kinapno yo kabinin kili
timikgwit.
- 11 Gak da yum nindanaki nin sipsip si
dapba kimori yombem da ek-
waman.
Anek gak da miktimninon ban
nolbi dukwan dukwan kin
Amin Nwakñwari Kabi da bi-
napmon ekwaman.
- 12 Gak da yum pindagaki miñat amin
kabigo Amin Nwakñwari Kabi
dakon oman monji dagawit.
Yuman nanek tomni pinbisi
gangwit, moneñni madepsi
dima timikgil.
- 13 Gak da ninon yan anaki, amin nin
da kapmatjok ekwan uñun da
yansul an niman.

- Miktım morap nin paŋwasineŋ taŋ aŋaŋ kwan uŋun da yaŋsul madepsi aŋ nimeŋek gen mayagisi yaŋ nimaŋ.
- 14 Gak da amin kabi morap miktımi miktımi ekwan uŋun paŋtagap aŋaki nin dakon man do mayak mayak gen yoŋ.
Ninon yo noman taŋ uŋun do jikgo madepsi yanjaŋ nimaŋ.
- 15-16 Uwal da jigilak gen yaŋ namineŋ gen gireŋ nayaŋ.
Aŋek kobogi do aŋpak yokwisi aŋ namaŋ.
Do bisapmi bisapmi yokwisi nandanek mayaktok obisi pasat.
- 17 Piŋkop, nin gak dima iŋtaŋ gamgumaŋ, ae gak dakon saŋbek saŋbek dakon gen dima abiŋ yipgumaŋ.
Mani uŋun yo morap noman taŋ ningwit.
- 18 Nin manji gamineŋek gak dakon kosit dima yipmaŋ dekgimaŋ.
- 19 Mani joŋ kilap da ekwan timon gak da nin paŋupbal agil.
Aŋek pilin tuk madep naŋ nin witjigil.
- 20-21 Piŋkopnin, gak do iŋtaŋ gamgumaŋ, bo ae kisitnin amin ŋwakŋwari dakon piŋkopni do yopno kiŋakwa bisit agimaŋ tam gaga nandabim.
Nin da butgwan nandak nandak morap pasili toŋ uŋun nandaŋ mudosol.
- 22 Nin gak dakon miŋat aminyo ekwamaŋ, do gildat kindakalon uwal da nindapba kimokgomaŋ.
Nin sipsip si nindapba kimori da tilak ekwamaŋ.
- 23 Amin Tagi, gak pida! Gak nido pokdol? Pida!
Nin do toktogisi manji dima nibi.
- 24 Gak mibili nido pasil nimisal?
Amin da yokwi aŋ nimeŋakwa nin jigı madepsi sigin pamaŋ.
Nin dakon jigı do dima iŋtaŋ nibi.
- 25 Nin maŋ kimbabaŋon pagapno giptimnin amin kimakbi da yaŋ miktımon toŋ.
- 26 Piŋkop, pidaŋ abiŋ nin paŋpuluga.
Butdasi galak taŋ yomyom aŋpakgo do nandanek nin yokwikon baŋ timigaki kimot dima aneŋ.

45

Kila amin madep da miŋat pasak dakon kap

Kap on do “Maskil” yaŋ yoŋ. Uŋun Kora amin kabi dakon. Kap on miŋat pakpak dakon kap. Kap yoŋ amin dakon kila amin da miŋat aminyo yoyiŋban tek “Jareŋ tagisi” kon da yoni.

1 Nandak nandaknokon gen tagisi morapmi toŋ.

Nak kap on mandaŋ yobo kap yoŋ amin da kila amin madep do yaŋ imni.

Gen kagano uŋun kilda mandak tagisi dakon kilda mandak yombem.

2 Gak amin tagisi. Amin gak yombem mini.

Gengo uŋun tagisi gin.

Do toktogisi Piŋkop da gak do yo tagisi aŋ gamdisak.

3 Gak kila amin madep tapmimi toŋ.

Gak tilingo morapmi, ae man madepgo uŋun wukwisi.

Gak emat agak siba kwengokon aŋteban aŋek emat do tagap toki.

4 Gak kila amin madep mibiltogi man madepgo toŋ.

Oskon yigek emaron kiŋek teban toki.

Yaŋ aŋaki amin da gen bami aripmi dima abiŋ yipni.

Ae amin da kosit kilegi naŋ yolek agipni do emat asal yaŋ nandani.

Pi tapmimi toŋ aŋaki gandanek tamtam yokdaŋ.

5 Gobingo uŋun kisigisi do uwalgo wami gamikon obisi sugaŋ yomisak.

- Amin Nwakwari Kabi pabin yopmanaki gak da kandap mibilgogwan ekwan.
- ⁶ Pinƙop, gak kila amin madep toktok teban egisal.
Minjat amingo kosit kilegikon da kila asal.
- ⁷ Gak anpak kilegi do but dasi galak tanek anpak yokwi do kuragisi nandisal.
Yan nandisal do Pinƙopgo da gak kisik kisik abi do bit nelak tagal gamgut.
Notgo kinda yan dima tagal ingut.
- ⁸ Imal dubakgo mea ae aloe ae kasia dakon pakbi kibanji tagisi unun ban dapbi.
Kila amin madep dakon yut unun elepan dakon jomi ban panƙilim abi.
Anek gak da kisik kisik abi do gita tidon.
- ⁹ Kila amin madep dakon gwani gat minjat man madepni ton diwari gat unun gak da yutnon ekwan.
Kwin amin tetgo do akdak.
Unun tilimni Opir miktim dakon gol ban wasanji.
- ¹⁰ Minjat gimonji kila amin madep pak do nandisal, gak nak dakon gen do mirak yopmanek unun do nandaki.
Gak minjat aminyo kokupgokon ekwan unun intan yobi, ae yawi diwatgo kisi intan yobi.
- ¹¹ Nido kila amin madep da minjat tagisi yan gandanek but dasi galak tan gamisak.
Unun amin tagigo, do man madep imin kimokgi.
- ¹² Tair kokup pap dakon minjat aminyo da but galak do yo panabin gamdan.
Ae yoni morapmi amin da gak dakon tagi tim abidok do but galak do yo panabin gamdan.
- ¹³ Kila amin madep dakon minjatni iyi dakon yutgwan egisak.
Unun minjat tagisi.
- Imal pak unun mali gol ban wasanji unun ban panƙilim abi.
- ¹⁴ Imalni unun kildani mibili mibili.
Abisok minjat unun kila amin madepmon anan kwan.
Anakwa minjat gimonji notni kisi yol anan kwan.
- ¹⁵ Kisik kisik anek but galak nandanek kila amin madep da yut madepgwan wukwan.
- ¹⁶ Kila amin madep gak monjigo morapmisi altokdan.
Unun da datgoni dakon tamo timigek man madep panek miktim morapmon minjat aminyo kila akdan.
- ¹⁷ Gak dakon man madepgo minjat aminyo abisok ae don altanek egi anan kikan unudon yan tentenan anan kiken.
Anapbo toktogisi minjat aminyo da mango ankisin wigikdan.

46

Pinƙop nin gat egisak

Kap on Kora amin kabi dakon. Kap yon amin dakon kila amin da minjat aminyo yoyinban tek "Minjat gimonji kabi" kon da yoni.

- ¹ Pinƙop unun nin dakon pasili tamonin.
Unun da nin bisapmi bisapmi panƙteban asak.
Jigi paman bisapmon unun nin da kapmatjok egek panpulgusok.
- ² Yando, miktim wudip anakwan ileŋ oba tuwil ki tapmon piginikaŋ, nin unun do dima pasolneŋ.
- ³ Tap madepsi tamaligakwan tarak madepsi anek ileŋ oba panƙwakwalitjak kaŋ, nin unun do dima pasolneŋ.
- ⁴ Pinƙop Wikwisi Madep unun telagi kokup papnikon egisak.
Unun kokupmon pakbi madep kinda pagek amin kisik kisik yomisak.
- ⁵ Pinƙop unun kokup papmon egisak, do kokup unun aripmi dima yokwi tosak.

- Wisa miḡon yipmanjakwan Piṅkop da kokup uṅun anjuknosak.
- 6 Miktimi miktimi miṅat aminyo da pasol pasol madepsi anjakwa on miktim dakon kila amin madep gat miṅat amin kabiyoni gat obisi tasik ton. Piṅkop da gen pap yanjakwan miktim pakbi dagon.
- 7 Yawe Tapmim Ami nin gat egisak. Jekop dakon Piṅkop uṅun dam tebanin aripmi dimasi tuwili egisak.
- 8 Ji abineḡ Yawe da wasok asak uṅun do pindakgit. Miktimon wasok masi masimi asak uṅun pindatni.
- 9 Miktimi miktimi emat panyawot asak. Obip gat gwawiya gat gwokgalek pasikni kindapmon sosok.
- 10 Uṅun da yan yosok, “Ji tayanḡok egek nak Piṅkop bamisi uṅun pakyaṅsi nandan namni. Miktimi miktimi amin nak do nandaba wukwan namni. On miktimon nak dogin nandaba wigisak.”
- 11 Yawe Tapmim Ami nin gat egisak. Jekop dakon Piṅkop uṅun dam tebanin aripmi dima tuwili egisak.

47

- Piṅkop uṅun miṅat amin morapyo kisi dakon kila amin madep yikdak*
Kap on Kora amin kabi dakon. Kap on kap yon dakon kila amin do mandabi.
- 1 Miṅat amin morap ji kisik kisik anek kisit tidok ani. Ji kisik kisik dakon yan tidok anek kap yanek Piṅkop ankisini.
- 2 Yawe Wukwisi Madep uṅun ḡwakḡwarisi. Uṅun miktimon miṅat amin morap dakon Kila Amin Madep Wukwisi egi yomisak.
- 3 Uṅun da uwalnin pabin yopban nin dakon pinbinin ekwan.
- 4 Piṅkop da Jekop dakon diwatni nin do but dasi galak tan nimgut.

48:2: Mt 5.35

- Iyi miktim kinda manjinek nin do kili nimgut. Uṅun miktim do nandano yo madepsi asak.
- 5 Piṅkop Kwen Kokup wigigit. Wigakwan amin kisik kisik anek madepsi yan tidanek kwenyo kisi pisowit.
- 6 Kili Piṅkop ankisik do kap yono. Anek Kila Amin Madepnin kisik kisik kap yan imno.
- 7 Piṅkop uṅun Kila Amin Madep yigek miktim morap kisi kila asak. Nin mani ankisik do kisik kisik kap yoneḡ.
- 8 Piṅkop uṅun Kila Amin Madep yigek miṅat amin morap kisi kila asak. Kila Amin Madep yityit tamoni telagi uṅudon yikdak.
- 9 Miṅat amin morap dakon kila amini uṅun muwukba nin gat kisi Abraham dakon Piṅkop yan ankisaman. Uṅun on miktim dakon kila amin madep morap dakon Piṅkop egisak. Miktimi miktimi mani wukwisi tan anan kisasak.

48

Saion kokup pap uṅun man madepni tosok ae tilimni tagisi

Kap on Piṅkop gawak imim kap. On Kora amin kabi dakon.

- 1 Yawe mani wukwisi. Nin telagi kabapnikon wigek Piṅkop da kokup papḡwan piḡek ankisin kimotneḡ kan uṅun tagisi.
- 2 Piṅkop dakon kabap uṅun wagil tagisi ae dubagisi. Miktimi miktimi amin da Saion Kabap do but galaksi nandan. Kila Amin Madep Wukwisi dakon kokup pap uṅun kabapmon tosok.
- 3 Piṅkop uṅun kokup papḡwan egisak. Egakwan amin da Piṅkop uṅun dam tebanin aripmi dima tuwili egisak yan kan nandanjo an.

- 4 On miktim dakon kila amin madep Saion gat emat anek abin yip do awit bisapmon muwugek Saion da kapmatjok apgwit.
- 5 Abin pasolisi kan pasal si kiwit.
- 6 Madepsi nimmimigekek minjat da monji altok do anakwa tepmi madepsi pan unun da tilak nandawit.
- 7 Yan nandajakwa gak da dapbi kimakgwit.
Unun gildat wisak tet da mirim madep da Tarsis amin dakon tap wakga panupbal asak, unun da tilak gak da unun amin panupbal agil.
- 8 Kalip Pin kop da kokupni an kutna nek yo agit unun dakon geni nandagiman.
Abisok aeni yan gin anakwan koman.
Nin Pin kopnin Yawe Tapmim Ami da kokup papmon ekwaman.
Pin kop da kokupni anteban anakwan bisap mudok mudogi mini tebai tan anan wigikdisak.
- 9 Pin kop, nin gak da telagi yutgwan egek gak da nin do but dasi galak tan nimisal unun do nandanekek ekwaman.
- 10 Pin kop, miktim diwarikon da diwarikon mango wukwisi tosok,
do unudon amin da mango an kisan.
Gak tapmingo madepsi, ae anpak kilegisikon da minjat aminyo kila asal.
- 11 Gak gen kokwin pi kilegisi asal, do Saion Kabapmon amin da kisik kisik anakwa Juda miktim dakon kokup monin monin amin da but galak nandan.
- 12 Ji kin Saion kokup pap dakon dam madep an gwasinek uwal pindat do dam unun da kwenon yut dubak dubak abi unun manjini.
- 13 Ji Saion kokup pap dakon dam madepni gat, ae yut tebani gat, unun pakyan si pindatni.
Yan anek don altoni amin yoyini.

- 14 On Pin kop unun bisap mudok mudogi mini Pin kopnin egi wigisak.
Unun da kosit nolinjakwan wigi kimot da pan dagosak.

49

Amin monej dogin nandan unun amin nandan kokwini tagi dima

Kap on Kora amin kabi dakon. Kap on kap yon dakon kila amin do mandabi.

- 1 Minjat amin morap ji nandani.
Miktimi miktimi ekwan minjat amin morap ji nak dakon gen do mirak yopni.
- 2 Mani ton amin ae amin isali, yoni morapmi amin ae yoni mini amin, ji kisi gen on yosot unun pakyan si nandani.
- 3 Nawa gen yoko nandanekek egip egip tagisi dakon mibili nandan pisoni.
- 4 Nak nawa gen do mirak yopmanek gita tidanekek tilak gen dakon mibili dayiken.
- 5-6 Amin egip egipni monejon gin ton yan nandanekek pibit tidok an amin unun da nak an gwasinek anupbal ak do an.
Mani unun an amin do dima pasolgen.
- 7 Amin kinda da iyi dakon egip egipni yum do Pin kop do monej aripmi dima imjak.
- 8-9 Egip egip dakon yuman nogi unun wukwisi.
Pin kop do monej iminekek miktimon bisap dagok dagogi mini egi anan kinekek dakon kosit kinda dimasi tosok.
- 10 Pindakgaman, nandan kokwini tagisi amin gat, ae nandan kokwini tagi dima amin gat, ae buri mini amin unun kisi kimotdan.
Kimagakwa yo morapni amin njaknjari da timitdan.
- 11 Unun kalip miktim yuman nanek iyi do timikgwit,
mani kimakbi kokup da kokupsini aban unudon dagok dagogi mini egipdan.

- 12 Amin dakon yoni tagisi unun da kimot dakon kosit aripmi dima sopjak.
Unun jon bit kilapyo da yan kimotdan.
- 13 Amin egip egipni iyikon tosok yan nandan amin unun kimotdan.
Unuden amin nandak nandak tagi mini.
Unun amin yoni morapmi do kisik kisik an, mani unun kimotdan.
- 14 Sipsip da yan kimagek kimakbi kokupmon kini do Pinjkop da yan mudan yomgut.
Yutni tagisi yipman detni, ae giptimni da miktan mudoni.
Anakwa kimot da kila amini egi yomdisak.
- 15 Mani, Pinjkop da nak yokwikon nan abidokdisak.
Anakwan amin kimakbi tamo da nak abidosak dakon tapmim dima tan imdisak.
- 16 Amin diwari monej morapmi timitni, ae yutni madepsi ani, ae tilimni morapmi kan, gak unun do but yokwi dima abi.
- 17 Unun kimagek yo di aripmi dima pabidanek kikdan.
Yo morapni tilimi ton unun gat kisi timigek kimakbi kokupmon aripmi dima kikdan.
- 18 Ekwan bisapmon, yoni unun do kisik kisik an.
Unun pi madepsi anek yo morapmi timigakwa minjat aminyo da "amin tagisi" yan yon.
- 19 Mani unun kimagek babakni gat gildat ae dima kokogi kokupmon egipdan.
- 20 Man madepnin da kimot dakon kosit aripmi dima sopjak.
Nin jon bit kilapyo da aripmon kimotdaman.
- Unun da amin kisisi miktimon ekwan unun yan ilikdak.
Gildat wisak tetgin da wasanek kin si pigisak tetgin amin ekwan kisisi yan ilikdak.
- 2 Pinjkop unun Saion kokup papmon egisak.
Kokup unun gwaljigi mini wagil tagisisi.
Pinjkop dakon tilimni unudon da tentenan kisak.
- 3 Pinjkopnin tayanok dima abisak.
Yo morapmi sonban mudon unun dakon kindapni da mibiltan iban abisak.
Sikak mirimyo madepsi kagagwan da abisak.
- 4 Minjat amin kabiyoni dakon anpak kokwin anakwan pindatjil do Kwen Kokup gat ae miktan gat yan yoban abamal.
- 5 Pinjkop da yan yosok, "Minjat amin kabino nak gat sanbek sanbek anek unun anteban ak do mukwa sowit ji nagon apba muwutnen."
- 6 Kwen Kokup da iyi yan tentenanek yan yosok,
"Pinjkop unun anpakni kilegisi.
Unun iyi gen kokwin agak ami."
- 7 Pinjkop da yan yosok, "Minjat amin kabino mirak pani.
Nak gen kinda dayikdisat.
Israel amin nak da gen pikon depdisat.
Nak Pinjkop egisat.
Nak ji dakon Pinjkop.
- 8 Ji da bit kilapyo parekgan ae bit kilapyo bisapmi bisapmi nagon panabin sonba son mudon nak unun do gen tebai dima dayisat.
- 9 Nak bulmakau wili bo meme ji da nagalon ban timit do dima nandisat.
- 10 Jon kilap morap koron ekwan gat ae bulmakau ilej tausenon ekwan gat unun kisi nak dakon gin.
- 11 Kabapmon minam morap ekwan unun kisi nandan yomin mudosot.

50

Pinjkop da amin dakon anpak kokwin asak

Asap dakon kap kinda.

¹ Pinjkop Tapmim Ami unun Yawe.

- Ae jon kaga yo moniŋ morap ek-waŋ uŋun kisi nak dakon.
- ¹² Nak jap do abeŋ kaŋ, but piŋso diŋa dayikdisat.
Miktim madep gat ae yo morap uŋungwan toŋ uŋun kisi nak dakon gin.
- ¹³ Nak bulmakau dakon sabamni gat ae meme dakon yawi gat uŋun nosot yaŋ nandaŋ, ma? Uŋun diŋasi.
- ¹⁴ Ji nak do ya yaŋ nayini kaŋ, uŋun da mukwa sogok tagisi asak.
But galak do yo morap Piŋkop Wikwisi nak do nam do yaŋ teban tok awit uŋun namni.
- ¹⁵ Ji yaŋ aŋek jiŋi altaŋ damni biŋapmon nak do yaŋ tiŋaŋba paŋpulugokdisat.
Yaŋ aŋapbo man madep namni.”
- ¹⁶ Mani Piŋkop da amin yokwi do yaŋ yosok, “Ji nido gen tebano isaldogin gen kagakon da yoŋ? Ae nak dakon saŋbek saŋbekno dakon gen nido yoŋ?”
- ¹⁷ Ji nak da egip egipji paŋmilip abeŋ do kuragisi nandaŋ, aŋek biŋapmi biŋapmi nak dakon gen paŋiŋ yopmaŋaŋ.
- ¹⁸ Ji kabo noknok piŋdagek not aŋyomaŋ.
Aŋek yumabi amin gat kisi ak-waŋ.
- ¹⁹ Ji gen yokwi gat ae top gen gat yoŋ.
- ²⁰ Aŋek notji gen yaŋ yomaŋ.
Diŋi dakon meŋji dakon monjini yaŋba yokwi tok aŋ yomaŋ.
- ²¹ Ji yaŋ aŋakwa nak gen kiŋda diŋa yagim.
Do nak diŋi yombem yaŋ nandaŋ namaŋ, mani diŋasi.
Abisok nak tebai dayiŋek no-mansi gen pikon depdiŋat.
- ²² “Miŋat aminyo manji namaŋ amin ji nandani.
Ji yaŋ gin egipni kaŋ, nak da ji paŋupbal aŋapbo amin kiŋda da ji yokwikon baŋ ariŋmi diŋa timitjak.
- ²³ Amin kiŋda ya yaŋ nayisak, uŋun paret naŋ yaŋ namisak.

Uŋun amin da mano awiŋisak.
Ae nak da amin geno gu-ramitni uŋun yokwikon baŋ timitdiŋat.”

51

Yokwi wiririk dakon biŋit

Dewit da Batsiba kon yumabi aban don kombi amin Natan da yokwini yoligit. Aban Dewit da yokwini do nandaŋek kap on mandagit. Kap on kap yoŋ dakon kiŋa amin do mandabi.

- ¹ Piŋkop, gak biŋapmi biŋapmi amin do but dasi galak taŋ yomiŋsal, do nandaŋ yawok nabi.
Bupmiŋgo madepsi do nak dakon diwarino yipmaŋ nabi.
- ² Sugaŋ aŋmilip aŋaki aŋpak yokwino mudoni.
Diwarino wiririk naminaŋki kiŋek token.
- ³ Gulusuŋ at yaŋsi nandiŋat.
Uŋun gulusuŋno toktogisi taŋba nandiŋat.
- ⁴ Nak gulusuŋ gak naŋgin aŋ gamiŋat.
Gak da dabilon yokwisi at.
Yaŋdo, gen pikon nepmaŋek gen yaŋ nabi uŋun tagisi.
Gen kokwin kiŋegisi aŋek kobogi namdiŋat.
- ⁵ Asisi, yokwi gat kisi altagim.
Meŋ da butgwan wasaŋek yikgim biŋapmon yokwi gat kisi yikgim.
- ⁶ Asi, nin butninon da topmi mini egipneŋ do nandiŋat.
Do gak da nandaŋ kokwingo tagisi butnokon nayiŋ dekgi do nandiŋat.
- ⁷ Yokwino wiririkbi kiŋegisi egipben do nandiŋat.
Sugaŋ nepbi ais kwakwagisi uŋun da tilak kiŋegisi egipben.
- ⁸ Butno aŋtagap abi aeno kisik kisigi toŋ egipben.
Asi, wagiŋsi abiŋ nepgul, mani aeno kisik kisik abeŋ do nandiŋat.
- ⁹ Diwarino aego diŋa piŋdakgi.
Yokwino kisi wiririk mudoki.

- 10 Pinjkop, butno ankaluk abi kilegisi asak.
Butno ankaluk abi gak nanjin golbenj.
- 11 Nolbi gak da dubagikon dima egipbenj.
Telagi Wupgo nagon egisak unun dimasi gwayeki.
- 12 Kalip yokwikon nanj anpuluganbi kisik kisik nandagim unun aego nabi.
Anpuluganbi gak dakon gen guramikgenj.
- 13 Anek yokwi pakpak amin anpakgo yoyinj dekgo tobilek gagon opni.
- 14 Pinjkop, Yokwikon Banj Timit Timit Aminu, nak yokwi anapbo amin kinda kimakgit.
Mani diwarino yipmanj nabi.
Yan anaki anpakgo kilegi do nandanej kisik kisik kap yokenj.
- 15 Amin Tagi, gen dulumno antagap abi mango ankisikenj.
- 16 Gak bit kilapyo parek gabenj unun do dima galak tosol.
Ae bit kilapyo gak do mukwa sok do dapmanj soko soj pasilni kanj, gak ununyo kisi do dima galak tosol.
- 17 Pinjkop, nak naga do nandako pinbisi asak unun da paret si galak tosol asak.
Amin iyi do nandaba pinakwa but tobil an unun manji dima yomisal.
- 18 Saion kokup pap amin do galak tanjek panpulugoki.
Jerusalem kokup pap dakon dam madep aego abi atjak.
- 19 Yan anek unun bisapmon gak paret tagisi unun do galak tokdisal.
Ae sojba wagil pasildan ununyo kisi do galak tokdisal.
Nin bulmakau wili gak da al-takon soj gamnenj.

52

Amin kinda anpak yokwi do kisik kisik asak, unun amin nandan kokwini tagi dima

Kap on kap yon dakon kila amin do mandabi. Dewit dakon kap kinda. On kap do "Maskil" yan yon. Dewit da kap on Idom miktimon amin kinda mani Doek unun da kin Sol, "Dewit Aimelek da yutnon kik" yan iyigit bisapmon mandagit.

¹ Amin tebai, gak nido Pinjkop dakon minjat aminyo do anpak yokwi an yomgul unun do pibit tidok asal?

Bisapmi bisapmi Pinjkop da nandan yawot an yomisak.

² Gak top amin, gengo siba geni tepmisi yombem geni tepmisi da amin diwari obisi mandan yomisak.

Gildari gildari amin diwari panupbal ak do nandak nandak asal.

³ Gak anpak kilegi do dima galak tosol. Anpak yokwi dogin galak tosol. Gak gen bami yogok do dima galak tosol.

Top yogok dogin galak tosol.

⁴ Gak top amin.

Amin diwari panupbal ak dakon gen dogin galak tosol.

⁵ Mani nandaki. Pinjkop da gak wagilsi anupbal akdisak.

Gak tebaisi abidanej yutgokon nan maban abigikdisal.

Anek obisi gikban pasilaki miktimon sanbenjek dima egipbi.

⁶ Amin kilegi da unun yo noman tanj gaba pindagek si pasoldan.

Gak do jikgo yanjan gaminej yan yokdan,

⁷ "Kabit. Unun amin Pinjkop da anpuluganej anteban asak do dima nandagit.

Unun monen yo morapni do nandan gadagit, anek anpak yokwi da anpuluganakwa tagisi egipbenj yan nandagit."

⁸ Mani nak dima.

Nak olip kindap da yan Piŋkop dakon yut kidipmiŋon tagisi kwosot.

Nak Piŋkop but dasi galak tan namisak unun do toktogisi nandan dagoken.

⁹ Piŋkop, gak da nak anpulugagil, do bisapmi bisapmi ya yan gayiken.

Anek miŋat aminyogo da dabilon mango awigek

“Piŋkop da nak do yo tagisi an namisak” yan yokdisat.

53

Amin dakon gulusun anpakni gat ae anpak yokwini gat dakon gen

Dewit dakon kap kinda. On kap do “Maskil” yan yon. Kap yon amin dakon kila amin da miŋat aminyo yoyinban tek “Malat” ron da yoni.

¹ Nandan kokwini tagi dima amin da “Piŋkop kinda dima egisak” yan yon.

Unun amin anpak kosirikon dima an.

Unun anpak amin da dimasi agagi ban an.

Kinda da anpak tagi kinda dimasi asak.

² Piŋkop Kwen Kokup egek sinanban miŋat aminyokon pisak.

Anek nandan kokwini tagisi ae Piŋkop dakon mibili nandak do pi an amin di ekwan bo dima yan do wisisak.

³ Mani dima. Kisi morap kosit kilegi kili yipman dekwit.

Kisi morap aripgin, unun amin wagil yokwisi.

Kinda da anpak tagi kinda dimasi asak.

⁴ Piŋkop da yan yosok,

“Yokwi an amin nandak nandak tagi di dima timikgan.

Amin da bret nanba mudon, unun da tilak amin yokwi da miŋat amino nan mudon.

Ae nak da anpulugoken do bisit dima an.”

⁵ Mani madepsi pasoldan.

Kalip yan dima pasalgwit.

Nido, Piŋkop da uwal morapji unun wagisi dapmanjek kidatni maban dukwan dukwan kikan.

Ji da uwalji panmayak akdan, nido Piŋkop da manji kili yongut.

⁶ Nak Piŋkop da amin kinda Saion nan yabekban abin Israel amin yokwikon ban timitjak dosi nandisat.

Piŋkop da miŋat amini anpuluganban aeni tagisi egipni bisapmon Israel amin kisik kisik akdan.

Asi, but galaksi nandakdan.

54

Amin kinda da Piŋkop anpulugosak do bisit agit

Kap on kap yon dakon kila amin do mandabi. Dewit dakon kap kinda. On kap do “Maskil” yan yon. Sip kokup dakon amin da kin “Dewit nin da binapmon pasilak da egisak” yan Sol iyiwit bisapmon Dewit da kap on mandagit. Kap on gita tidanek yogogi.

¹ Piŋkop mango wukwisi, do amin yokwi da kision ban pulugan nepbi.

Tapmingo madepsi do anpuluganbi tagisi egipben.

² Piŋkop, nak dakon bisit nandaki.

Mirakgo yopmanjek geno nandaki.

³ Nak dima nandan yomisat amin da abin nitdan.

Ematni yokwisi amin da nikba kimokgen do aban.

Unun amin da Piŋkop do yo isali yan nandan.

⁴ Mani Piŋkop unun anpulugokno.

Amin Tagi da tapmin naminakwan sigin egisat.

⁵ Yo yokwi annaman unun iyikon noman toni.

Bisapmi bisapmi dima nepman dekdal, do uwalno dapbi pasil mudoni.

⁶ Yawe, naga dakon galaktok yolek paret gaben.

Mango unun tagisi, do mango anjisiken.

⁷ Anpuluganaki jigi morapno da dima abin nepgwit.

Dabil da pindagapbo gak da uwalno pabin yopgul.

55

Amin kinda Pin kop da anpulugosak do bisit agit

Kap on kap yon dakon kila amin do mandabi. Dewit dakon kap kinda. On kap do "Maskil" yan yon. Kap on gita tidanek yogogi.

¹ Pin kop, nak dakon bisit nandaki. Anpulugoki do yan tidoko dima nandabi da tilak dima egipbi.

² Bisitno pakyan si tagisi nandanek gen kobogi nayiki.

Jigi unun da nak anupbal akdisak.

³ Uwal da nak anupbal ak do gen tebai yipman.

Amin yokwi unun da nak abin nepman gan, do butnokon da yokwisi nandisat.

Unun da jigi morapmi naminek butjap madepsi nandanek uwal madepsi an nama n.

⁴ Nak madepsi pasoldot, anek kimot do nandisat.

Anek unun da aban butno madepsi jik tosok.

⁵ Asi, nak madepsi pasoldot, anek giptimno madepsi nimnimikdak.

Pasol pasol da obisi abin nepmandak.

⁶ Do yan yosot, "Bupmisi, nak kinarim da yan pitno ton ak do nandisat.

Anek piriropman kin yik yawot tamo kinda wusin kan unudon yikgen.

⁷ Nak piriropman dubagisi kindakon kin miktin amin dima ekwanon egipben.

⁸ Tepmisi kin ek yongamno kinda analon anek mirim ae sikakyo madepsi da dubagikon tagi egipben."

⁹ Nak pindakgo kokup papgwan pidok anek emat an, do Amin Tagi, gak da geni panjntok abi.

¹⁰ Unun gildari ae kalbi kokup pap dakon tip dam da kwenon akwan.

Kokup pap dakon minjat aminyo gulusun morapmi gat ae yokwi morapmi an.

¹¹ Kokup pap dukwan dukwan amin da amin diwari gat ae yo morap gat panupbal an.

Kosit ile non notni pabin yopmanek yoni gwayek do panjewal gan.

¹² Uwal kinda da nabipjak kan, unun jigi tagi paken.

Uwal da nit do asak kan tagi pasilgen.

¹³ Mani dima. Gak kalon gin.

Gak notnosi, egip egipnit kaloni.

Anpak yokwi unun gak da gaga asal.

¹⁴ Nit kalip but kalonon da Pin kop da yutnon amin diwari gat kisi kigiman.

¹⁵ Anpak yokwi da butnikon tugawit, do uwalno but pisoni mini tepmisi kimotni do nandisat.

Kalugi sigin egek kimakbi kokupmon kinisi.

¹⁶ Mani Pin kop da anpulugosak do bisit asat, do iyi nak yokwikon nan abidosak.

¹⁷ Jigi da nak anupbal an, do wisa dagokdo, ae gildat binap, ae kalbi kisi kunam takibo bisitno nandisak.

¹⁸ Amin morapmi da nik gan, mani giptimno dima yokwi tan,

nido Pin kop da jigikon nan pulu gan nepmanek kilano anakwan tagisi egisat.

¹⁹ Pin kop toktok teban kila amin madep egisak.

Uwalno Pin kop do dima pasal iman, ae anpakni kulabik ak do dima nandan, do Pin kop bisitno nandanek uwal emaron pabin yopdisak.

²⁰ Nak dakon notno iyi dakon notni gat emat an.

- Anek kalip notni gat sanbek sanbek awit unun tuwildak.
- ²¹ Gen kaga da gen galagi yosok, mani butnikon da emat ak do nandak nandak asak.
Geni da aban but yawot ekwaman, mani geni unun geni tepmisi, emat agak siba yombem da nin mandan nimisak.
- ²² Jigi morap imekdal, unun Yawe da kisiron yopbisi.
Anaki unun da imegek kilago anek gak anteban asak.
Amin kilegi yipban aripmi dimasi mosak.
- ²³ Mani Pin kop, gak da amin dapba kimokgon amin gat, ae top yon amin gat wiririkbi kimakbi kokupgwan pigekek pasil mudokdan.
Kimot bisapni tanakwa yawi kalik da tepmi kimotdan.
Mani egip egipno gagon tosok yansi nandan gaben.

56

Pin kop nandan gadan imisak amin dakon bisit

Dewit dakon kap kinda. On kap do "Miktam" yan yon. Uwalni Pilistia amin da Gat kokupmon Dewit tebaisi abidawit bisapmon Dewit da kap on mandagit. Kap yon amin dakon kila amin da minjat aminyo yoyinban "Kinarim kinda dubagikon kindapmon yikdak" unun tegon da yoni.

- ¹ Pin kop, nak do nandan yawok nabi.
Amin da nak nit do anek nolgan.
Gildat kinda kalon uwalno da nit do aban.
- ² Wisa dagokdo da wigi pilindosi uwal da nit do pi an.
Amin morapmi da iyi do nandaba wigakwa abin nep do an.
- ³ Pin kop, yo kinda do pasoldot bisapmon, egip egipno gagon tosok yansi nandisat.
- ⁴ Egip egipno Pin kopmon tosok yansi nandanekek geni bamisi do

nandak nandak anek mani awigisat.

- Nak Pin kop nandan gadan iminekek yo kinda do dima pasolgen.
Amin da nak do yo kinda aripmi dima ani.
- ⁵ Yo morap akdisat unun uwal da panupbal ak do pi an.
Toktogisi nak anupbal ak do kosit wusik an.
- ⁶ Unun kisi muwugek si pasilek ekwan.
Nak da kosit agisat unudon yubinekek nikba kimokgon do pi an.
- ⁷ Pin kop, gak da anpak yokwi an unun do yo yokwisi an yobi.
Gak butjap nandan yominekek emaron teban tanek pabin yopbi.
- ⁸ Jigi pasat unun gak da nandisat.
Anek nak unun do jigisi nandanekek kunam tagegisat.
Kunam pakbino nian da mon unun gak da maninekek papiagokon kili mandal.
- ⁹ Nak yansi nandisat, Pin kop unun panpulugokno,
do bisit an iben bisapmon unun da uwalno yolban kin mudokdan.
- ¹⁰ Nak Pin kop dakon gen awigisat.
Asisi, Yawe dakon gen awigisat.
- ¹¹ Egip egipno Pin kopmon tosok yansi nandisat,
do yo kinda do dima pasolgen.
Amin da nak do yo kinda aripmi dima ani.
- ¹² Pin kop, nak kalip yo ak do yan teban tok agim unun akdisat.
Nak ya yan gayinekek paret aben,
- ¹³ nido gak da kimoron nan puluganaki dima kimakgim.
Anpuluganaki sagalek dima nikgwit.
Do Pin kop da dabilon toktogisi tenjeninikon agipben.

57

Amin kinda Pinjkop da anj pulugosak do bisit agit

Dewit dakon kap kinda. On kap do "Miktam" yan yon. Dewit Sol do pasalek kin tip kinamgwan pasil egipgut bisapmon kap on mandagit. Kap yon amin dakon kila amin da minjat aminyo yoyinban "Dima pantasik ani" unun tegon da yoni.

¹ Pinjkop, bupmi nandan nabi.

Nak gagon abisat, kilano aki do nandisat.

Pup pudik da menji da pit kagagwan pasilek ekwan, unun da tilak ankutnanaki tagisi egisat.

Nak yan gin egapbo wigi anjupbal ani dakon yo da pasilni.

² Nak Pinjkop Wukwisi do yan tidosot. Unun da anj puluganban galaktokni tagi yolgen.

³ Unun Kwen Kokup egek nak yokwikon nan abidanek nak anjupbal ak do an amin unun pabinj yopdisak.

Pinjkop toktogisi but dasi galak tan naminek dimasi nepman dekdak.

⁴ Amin da nak angwasan.

Unun laion amin noknok yombem.

Geni unun tepmisi, gwawia ae gobinj yombem.

Melni unun emat agak siba yombem geni tepmisi.

⁵ Pinjkop, minjat aminyo da gak dakon man kundu yapmanek kwensi awigini do nandisat.

Tapmingo yipbi miktim morap kisikon nomansi tenjenosak.

Yan anjaki minjat amin morap kisi da man madepgo do nandani.

⁶ Uwal da nak abidok do pat yipman, do jiggi madepsi da nak obisi abinj nepmandak.

Nak da mokenj do kosiron gapma wayik yipman.

Mani dima magim.

Iyi unun gapmagwan mawit.

⁷ Pinjkop, butnokon da gak do tebaisi nandan gadasat.

Do gak dakon man awigik do kap yokdisat.

⁸ Dipmin yipmanek pidokenji.

Gita ae kuleleyo tidokenji.

Wisa dima daganakwan nak da kalip pidanek kap yokenj.

⁹ Amin Tagi, Amin Nwakjwari Kabi da binapmon ya yan gayikenj.

Minjat amin morap kisikon agek mango awigikenj.

¹⁰ Nin do but dasi madepsi galak tan nimisal.

Unun dakon tilak yipnenj kan, wigi kundu da arip akdisak.

Toktogisi gengo tagisi unun yol kinagek ninon yo tagi asal unun aripmi tagi manjinenj kan, tilakni unun wigi gikwem kagagwan da arip.

¹¹ Pinjkop, minjat aminyo da gak dakon man madepsi awigini do nandisat.

Tapmingo yipbi miktim morap kisikon nomansi tenjenosak.

Yan anjaki minjat amin morap kisi da man madepgo do nandani.

58

Amin kinda da Pinjkop da amin yokwi tepmi pi yomjak do bisit agit

Dewit dakon kap kinda. On kap do "Miktam" yan yon. Kap yon amin dakon kila amin da minjat aminyo yoyinban "Dima pantasik ani" unun tegon da yoni.

¹ Kila amin, ji gen pikon gen kilegi yon, ma?

Amin morap kisi dakon gen kokwin tagisi an bo?

² Dimasi. Nandak nandakji yokwi ak dogin nandan.

Ji gen kokwin kilegisi dima anek dukwan dukwan minjat aminyo madepsi panjupbal an.

³ Amin yokwi unuden kaluk altojon da wasanek kosit tagisi yipman degek anpak yokwi gin an, ae top bangin yanekwan.

⁴ Geni unun tunjon amin dakon pakbi emari ton yombem.

Mirakni injtagit, do

- 5 tujon amin unun pidaŋ kap asak do kasisiŋ piŋon bisapmon, ami dakon kasisiŋni dakon tekni dima nandisak.
Ami kasisiŋ dakon mibili pakyan nandaŋek piŋosok, mani tujon amin tekni dima nandisak.
- 6 Piŋkop, kila amin yokwi unun paŋupbal akisi.
Unun laion emat yokwisi aŋ yombem, do geni biripmik mudoki.
- 7 Pakbi da pak kiŋek miktimgwan pasilgaŋ unudenŋ si pasilni.
Amin da jon bamaŋba kibidon unudenŋ gak da si bamaŋaki yokwi toni.
- 8 Unun galjisip da kimagek miktimon miktonŋ, unudenŋ tasik toni.
Ae monji meŋ da butgwan kimagek gildat dima koŋ, unudenŋ tagi kimotni.
- 9 Amin kinda da kindap moniŋgok kinda pasisak, unun da tilak, Piŋkop da tepmisi paŋupbal akdisak.
Unun kalugi egakwa Piŋkop da butjapsi nandaŋ yomiŋek sibat sibat yaŋ maban kikdaŋ.
- 10 Piŋkop da amin yokwi yo yokwisi aŋ yomjak bisapmon, amin kilegi kisik kisik akdaŋ.
Amin kilegi da amin yokwi dakon yawi baŋ kandapni sugokdaŋ.
- 11 Aŋakwa amin diwari da yaŋ yokdaŋ, “Asisi, Piŋkop da amin kilegi do kobogi do tomni tagisi yomisak.
Asisi, Piŋkop da gen pikon amin morap dakon aŋpak kokwin asak.”

59

Amin kinda uwal da dima aŋupbal ani do bisit agiŋ

Dewit dakon kap kinda. On kap do “Miktam” yaŋ yoŋ. Sol da Dewit abidaŋek aŋakba kimotjak do amin yabekba yutnikon kiwit bisapmon Dewit da kap on mandagit. Kap yoŋ amin dakon kila amin da miŋat

aminyo yoyiŋban “Dima paŋtasik ani” unun tegon da yoni.

- 1 Piŋkopno, uwalno da kisiron baŋ nak abidoki.
Kilano aŋaki dima aŋupbal ani.
- 2 Amin yokwi da kisiron naŋ gwayeki, aŋek amin nikba kimotdisat da kisiron baŋ nak abidoki.
- 3 Pindakgi. Nikba kimokgeŋ do yubiŋ ekwaŋ.
Yawe, yokwi kinda dima agim, mani amin yokwi emat agak amin unun nit do muwukgaŋ.
- 4 Yawe, suŋ kinda dima agim, mani tepmisi nak gat emat wam do tagap taŋ.
Jigino do kaŋek abiŋ aŋpuluga!
- 5 Piŋkop Yawe, Tapmim Ami, tepmisi abiŋek nak aŋpulugoki.
Gak Israel amin dakon Piŋkop, tepmisi abiŋ amin kabi morap egi aŋaŋ kwaŋ tepmi pi yobi.
Unun jamba but aminsi, do bupmi dima nandaŋ yobi.
- 6 Piliŋ kaga abiŋek kokup pap da kosiron agek piŋan da yaŋ nimi yoŋ.
- 7 Nandaki, gen kaganikon da gen yokwisi da moŋ.
Unun emat agak siba geni tepmisi yombem.
Mani yaŋ yoŋ, “Namin da nandaŋ nimjak?”
- 8 Mani Yawe, gak da jikgo yokwisi yanjaŋ yomisal.
Gak da unun miŋat amin morap kabi kisi do yaŋsul aŋ yomisal.
- 9 Gak daŋin nak aŋteban aŋek kilano asal.
Piŋkop, gak dam tebano aripmi dima tuwili egisal.
- 10 Piŋkopno da but dasi galak taŋ namisak, ae unun da abiŋ aŋpulugokdisak.
Piŋkop da nak yum nandaŋek nepban pindagapbo uwalno pabiŋ yopdisak.
- 11 Amin Tagi, dima dapbi kimotni.
Miŋat amino da tapmimgo madep do di iŋtaŋbam.

- Gak pasiknin tebaisi, gaga da tapmimon uwal yolbi kinakwa panupbal aki.
- ¹² Toktogisi yokwi ak dogin yoŋ.
Iyi do nandaba wikwan do yum pindagaki iyi da paron yokwalni.
Jobit timitdo dakon gen ae top gen gat kisi yoŋ.
- ¹³ Do gak da butjap nandan yominjek dapbi kimotni kan tagisi.
Amin yokwi unun dapbi pasilni.
Yan anaki minjat aminyo da gak do Pinƙop, ae Israel amin dakon kila amin madep, ae dukwan dukwan kisi dakon kila amin madep egisal yan nandan gamni.
- ¹⁴ Pilin kaga abinek kokup pap da kosiron agek pinan da yan nimi yoŋ.
- ¹⁵ Jap wusin pindak nok do kin ap an.
Ae buri dima tugoni kan, nimi yoŋ.
- ¹⁶ Mani, nak tapmim madepgo do kap yoken.
Wisa dagokdo but dasi galak tan namisal, unun do nandanek kap yoken.
Nido, kalip jigi mibili mibili noman tan namgwit bisapmon tagisi anƙutnagil, anek dam tebano aripmi dima tuwili egipgul.
- ¹⁷ Pinƙop, gak kalongin teban tokno.
Gak dakon man awigik do kap yokdisat.
Pinƙop, toktogisi but dasi galak tan namisal, ae dam tebano aripmi dima tuwili egisal.

60

Amin kinda Pinƙop da yokwikon nan abidosak do bisit agit

Dewit dakon kap kinda. On kap do "Miktam" yan yoŋ. On kap da niyindet kinda asak. Dewit da Siria amin Mesopotemia miktimon nani gat emat wamgwit bisapmon miktim Soba gat Joap gat dakon amin da tobil abinek Idom amin 12 tausen miktim

kinda mani Galegi Tapmi Morapmi unudon dapgwit. Unun bisapmon Dewit da kap on mandagit. Kap yoŋ amin dakon kila amin da minjat aminyo yoyinban "Sanbek sanbek dakon jareŋ tagisi" unun tegon da yoni.

- ¹ Pinƙop, gak da manji nimgul.
Ninon yan abi emaron magiman.
Nin do butjap nandagil, mani abisok aego tobil abinek nin panpulugoki.
- ² Gak da abi miktimmnin wudip agit.
Miktim pudanbi gapma madep kinda noman tagit.
Abisok miktimmnin obisi tasik tosoƙ.
Aego anmilip abi.
- ³ Minjat amin kabigo nin do jigi morapmi nimgul.
Unun wain ban yan nibi nan mudanek but upbal obisi agiman.
- ⁴ Mani gak da tilak kinda anenakgil.
Do amin gak do pasolgon unun tilagon kin altanek tagisi egakwa uwal da aripmi dima dapni.
- ⁵ Gak da nin but dasi galak tan nimisal, do bisitnin nandan nibi.
Anek tapmim madepgokon da nin yokwikon ban timigaki nin tagisi egipneŋ.
- ⁶ Pinƙop iyi da yutnon egek yan yagit,
"Nak emaron kili teban tat.
Do nak kisik kisik anek Sekem dakon miktim gat ae Sukot dakon galegi oba unun gat minjat amino do kokwinik yomdisat.
- ⁷ Giliat miktim gat Manase miktim gat unun nak dakon.
Epraim miktim unun busun kutnokno.
Ae Juda miktim unun kila amin madep dakon kindap kirino.
- ⁸ Mani Moap miktim unun nak dakon pakbi sogok idap.
Ae Idom miktim unun nak dakon kandap gwil yopyop tamo.

- Anjek nak emaron Pilistia amin pabin yopmanjek kisik kisik anjek yan tidokdisat.”
- ⁹ Pinjkop, namin da nak anjan kokup pap dam tebani tonon anjisak? Ae namin da nak Idom miktimon emat ak do anjisak?
- ¹⁰ Pinjkop, gak da nin manji kili ningul, ma? Nin dakon emat amin dima panpulugok do nandisal, ma?
- ¹¹ Amin dakon panpulugok unun yo isali gin, do nin panpuluganaki uwal gat emat tagi wamnen.
- ¹² Pinjkop da nin panpuluganawan emaron teban tonen. Iyi uwalnin pabin yopdisak.

61

Amin kinda Pinjkop da kilani asak do bisit agit

Kap on kap yon dakon kila amin do mandabi. Dewit dakon kap kinda. Gita tidanek yogogi.

- ¹ Pinjkop, mirakgo yopmanjek anpulugoki do yan tidosot unun nandaki. Bisitno nandaki.
- ² Nak miktim dubagisikon da gak do yan tidosot. Butnokon da panpulugogi mini egisat yan nandanek yan tidosot. Anki nepbi tip madep da yongamon pasili egipben,
- ³ nido tagisi anknutnosol. Nagal tebano agaki uwalno da aripmi dima abin nepni.
- ⁴ Nak bisap mudok mudogi mini gak da yutnon egipben do nandisat. Pup pudik meni da pitgwan tagisi ekwan, unun da tilak gak da kapmatjok egapbo anknutnoki do nandisat.
- ⁵ Pinjkop, nak yan teban tok agim unun gak da nandagil. Yo tagisi gak do pasolgon amin kabi do yomisal unun nak do kili namgul.
- ⁶ Kila amin madep anteban abi bilak morapmisi egipjak.

Anteban abi babakni morapmi al-tan altan ani unun pindatjak.

- ⁷ Pinjkop, anteban anaki bisap dagok dagogi mini gak da dabilon kila amin madep egipjak. Toktogisi but dasi galak tan iminek kilani anjek anknutnoki dosi nandisat.
- ⁸ Yan anaki gildari gildari yo ak do yan teban tok agim unun aben. Anjek gildari gildari kap yanek mango anjisiken.

62

Pinjkop kalon dagin kilanin asak

Dewit dakon kap kinda. Kap yon amin dakon kila amin da minat aminyo yoyinban “Jedutun” unun tegon da yoni.

- ¹ Nak tayanok egek Pinjkop dogin jomjom asat. Unun da nak yokwikon nan abinawan egisat.
- ² Unun kalon gin tip madepno ae yokwikon ban timit timit amino. Unun kalon gin dam tebano aripmi dima tuwili, do uwalno da aripmi dima abin nepni.
- ³ Bisap nian da nak nikba kimokgen do emat akdan? Ji nak dam garan yombem kinda da yan wagsi tuwil kiken do nandan.
- ⁴ Nak man madepno ton, mani ji nak dakon man madepno anupbal ak do nandak nandak pankosit an. Ji top gen dogin galak ton. Ji Pinjkop da nak do yo tagisi an namjak do gen tagisi yon, mani butjikon da “Pinjkop da anupbal asak kan tagisi” yan nandan.
- ⁵ Nak tayanok egek Pinjkop do jomjom asat. Anjek unun kalon dagin anpulugosak do nandan teban tanek jomjom asat.
- ⁶ Unun kalon gin tip madepno ae yokwikon ban timit timit amino.

- Uñun kalonjin dam tebano
aripmi dima tuwili, do uwalno
da aripmi dima abin nepni.
- 7 Pinjkop kalonj dagin yokwikon
ban abidanek man madep
namisak.
Uñun da tip madepno agakwan
tebaisi akdat.
Uñun dagin dam madepno agak-
wan tagisi anjknosok.
- 8 Minjat amin kabi bisapmi bisapmi
egip egipji Pinjkopmon toso
yanji nandani.
Nin Pinjkopmon kinapno tagisi
panjknosok, do butjikon yo
morap tonj uñun Pinjkop do imin
mudoni.
- 9 Amin isali uñun mirim pamanj
yombem bami mini.
Ae amin mani tonj uñun jigi
bisapmon nin aripmi dima
panpulugogi.
Uñuden amin kokwin anen
kanj, bami mini tagapmisi
pindatdamanj.
Uñun mirim pamanj yombem
bami mini.
- 10 Ji amin dakon yo timit do tebai
dima yoyini.
Ji amin panjkwalek kabokon da
yo timit timit uñun anjak tagi
yanj dima nandani.
Monej ae yo kabiyosi irenj tanja
uñun do butjikon da uñun yo
madep yanj dima nandani.
- 11 Bisap morapmi Pinjkop da yanj
yanjan nandagim, "Nak naga
Pinjkop, tapminno madepsi.
- 12 Nak bisapmi bisapmi amin do but
dasi galak tanj yomisat."
Amin Tagi, anjak amanj uñun da
aripmon gak da amin kalonj
kalonj do kobogi nininj nininj
asal.
- 1 Pinjkop, gak Pinjkopno.
Nak pi madepsi anek gak wisisat.
Nak miktim kibiri amin da
aripmi dima egipmi timon egek
tapminno minisi anakwa amin
da pakbi do an unudenj wupno
da gak do tepmisi nandisak.
Anek giptimno da gak gat
egipdosi nandisak.
- 2 Telagi yutnon gandagim.
Tapmingo madep gat ae tilingo
gat pindakgim.
- 3 Miktimon egip egip uñun tagisi,
mani uñun yapmanek gak da
nin do but dasi galak tanj
nimisal uñun da wukwisi asak.
Do nak mango yanj anjkwisat.
- 4 Nak si egipbenj bisapmon mango
yanj anjkwisat wigikenj.
Kisitno si panenagek gak do bisit
anj anj abenj.
- 5 Amin da jap galagisi nelagi tonj
nanek aripmi anj unudenj
wupno galagisi nandisak.
Do nak kisik kisik kap yanek
mango yanj anjkwisat.
- 6 Nak dipmin potpot tamokon si pok-
dot bisapmon gakdosi nandanj
egisat.
Kalbi nandak nandak gak dogin
asat.
- 7 Gak panpulugokno egisal, do nak gak
da pit kagagwan tagisi egek
gak do kisik kisik kap yosot.
- 8 Wupno gak da kapmatjok gol
awildak.
Anjakwan kisitgo aminsi tet da nak
tebaisi abidosok.
- 9 Amin nikba kimokgenj do nandanj
amin, uñun tasik tokdanj.
Uñun kimakbi kokupgwan
pigikdanj.
- 10 Uwalni da emat agak sibabanj
dapba kimagakwa jonj pinjan da
giptimni nokdanj.
- 11 Mani kila amin madep nak naga
Pinjkop do kisik kisik akdisat.
Ae Pinjkop yol do uñun da manon
da yanj teban tok awit amin,
uñun kisik kisik tagi ani.

63

Amin kanda da Pinjkop gat egip do nandanek bisit agit

Dewit Juda miktimon miktim amin da
aripmi dima egipmi unudon egek kap
on mandagit.

Mani unun da top amin dakon
gen kagani sopdisak.

64

*Amin kinda Pinjkop da kilani asak do
bisit agit*

Dewit dakon kap kinda. Kap yon
amin dakon kila amin do mandabi.

¹ Pinjkop, nak jigino madepsi, do
bisitno nandaki.

Nak uwal do pasoldot, do
anjpuluganbi nak aripmi dima
nitni.

² Amin yokwi nak anjupbal ak do pa-
sulikon da gen yan panjosit an.
Anek nak nit do muwukgan, do
kilano anjaki yo yokwi dima an
namni.

³ Geni unun geni tepmisi.
Emat agak siba da yan mandan
naman.

Amin da amin do tilak anek obip
panjilikgan, unun da tilak geni
emari ton ban nak panjilik na-
man.

⁴ Unun pasil egek amin kilegi do obip
yamanjan.
Unun dima pasolgon, do tepmisi
yamanjan.

⁵ Iyi panjeban ak do anjak yokwi unun
an.

Amin diwari yokwalni do pat
yopmanek gen yan yon,
“Amin kinda da nin aripmi dima
nindakdisak.”

⁶ Anjak yokwi ak do gen yan panjeban
anek yan yon,

“Anjak yokwi kinda ak do dakon
nandak nandak tagisi aman.
Yo unun akdaman unun amin
kinda da aripmi dima kan nan-
danjo asak.”

Amin dakon but nandak nan-
dakyu aripmi dima nandanen.
Unun pasilisi.

⁷ Mani Pinjkop da iyi dakon gobin ban
yaman yomdisak.

Anjakwan unudon gin wuda
madepsi noman tokdan.

⁸ Amin diwari panjupbal ak do yawit,
do Pinjkop da panjupbal akdisak.
Amin morap unun pindatni
amin da jikgo yokwisi yanjan

yominek winda kwakwal an
yomdan.

⁹ Minjat amin morap kisi Pinjkop do
pasoldan.

Anek Pinjkop da yo unun asak
unun do yokdan, ae unun do
nandan egipdan.

¹⁰ Amin kilegi morap Yawe do kisik
kisik akdan.

Anek panjutnosak do iyikon kinjek
tagisi egipdan.

Amin kilegi morap Yawe dakon
man awigikdan.

65

Kisik kisik anek Pinjkop ya yan iyiwit

Dewit dakon kap kinda. Kap on
Pinjkop gawak imim kap. Kap yon
amin dakon kila amin do mandabi.

¹ Pinjkop, nin Saion kokup papmon
kinjek gak anjisinensi.

Yan anapano yo morap ak do
yagiman unun kinda dima sun
tosak.

² Gak da bisitnin nandan nimisal.
Amin morap kisisi gagon opdan.

³ Diwarinin da witjinba wagil yok-
wisi egipguman, mani gak da
diwarinin wiririk nimgul.

⁴ Amin gak da yutnon opni do
manjosal unun kisik kisik ek-
wan.

Gak da Telagi Yut Madepmon yo
tagisi ton unun ban tugok tu-
gogisi panek ekwaman.

⁵ Pinjkop gak dasi nin yokwikon ban
timik timik anjaki tagisi ekwa-
man.

Gak bisitnin nandanek pi
tapmimi ton anek nin panpulugosol.

Amin miktin diwarisikon ae tap
diwarisikon ekwan unun kisi
gak da panpulugoki do jomjom
an.

⁶ Gaga da tapmimon kabap morap
wasan yopgul da tamonikon
ton.

Gak tapmingo madepsi.

⁷ Gak da tap madep paptan
tamaligakwan anyawot anjaki
wayin mini tosok.

- Ae minjat amin kabi egi anaj kwanj gen pap yanek pidok pidok anj unun gak da panyawot asal.
- ⁸ Wasok madep madep anjaki amin unun do pasolgonj.
Gildat wisak tetgin ae pigisak tetgin wasok tapmimi tonj asal unun do nandanek kisik kisik kap yanj gamanj.
- ⁹ Gak da miktim kilani ak do sikak yipbi mosok.
Yanj anjaki miktim tagisi anjakwan jap bami tagisi tonj.
Pinjkop gak da pakbi morapmi yopgul da dima dugonj.
Yando, jap bami madepsi irenj tanakwa amin da aripnikon panj nonj.
Gak da yanj ak do kili nandagil.
- ¹⁰ Gak da sikak morapmi yopbi manek miktim anyawot anjakwan pakbini tonj anakwa jap gisamigaki bami tagi tonj.
- ¹¹ Gak nin do tagisi nandanek jap pakpak bisapmon jap madepsi panjirenanj nimisal.
Jap tamokon jap morapmisi tuganj wigisak.
- ¹² Miktim amin dima ekwanon jonj tim morap tanj anaj kwanj unudon bulmakau gat ae sipsip gat morapmisi ekwanj.
Ae ilenj morapmon jonj kalikaligisi kwanjakwa kisik kisik anj.
- ¹³ Jonj timon sipsip morapmisi ekwanj ae galegikon wit morapmisi kwanjek tonj,
do yo morap kisik kisik anjek kap yonj.
- ² Kap yanek man madepni yanj anjksini.
Man madepni madepsi yanj anjksini.
- ³ Pinjkop yanjsi iyini, “Yo morap asal unun wagil tagisisi.
Tapmingo unun madepsi, do uwalgo da madepsi pasolgonj.
- ⁴ Miktimon amin morap gak gawak gamanj.
Kap yanek mango yanj anjksan.”
- ⁵ Ji abinek Pinjkop da yo agit unun pindatni.
Yo masi masimi amin da binapmon agit unun do pindatni.
- ⁶ Unun da Tap Gami aban kibidanj miktim kibiri yombem anjakwan unudon da teri kinda wugiwit.
Ji abinek mani yanj anjksino.
- ⁷ Unun tapmimni madepsi, ae kila amin madep dagok dagogi mini egi wugisak teban.
Egek amin da yo morap anj unun pakyanjsi pindakdak.
Do kwen wugik dima anj imnenj.
- ⁸ Minjat amin kabi morap ji Pinjkopnin anjksinjakwa amin da wiwikni nandani.
- ⁹ Unun da kilanin anjakwan sigin ekwanmanj, ae sagalek dima nindapmanjanj.
- ¹⁰ Pinjkop, amin da silwa sonjba gwaljigi minisi anj unun da tilak gak da nin kili panjekwalgil.
- ¹¹ Gak da nin paron banj timikgil.
Yanj anek ninon jiggi madepsi yipmanj ningul.
- ¹² Gak yum pindagaki uwal da obisi bamanj nimgwit.
Anjaki nin kindap ae pakbi madep kagagwan agipgumanj.
Mani abisok gak da kokup tagisikon panjabil.
- ¹³⁻¹⁴ Kalip jiggi noman tanj naban paret kindap da si sonj mudogi unun gam do gen kagano kon da yanj teban tok kili agim.
Yanj agim do on paret gak da yutnon panjonejek kindapmon sokdisat.

66

Pinjkop do kisik kisik anjek ya yanj iyik dakon kap

Kap on Pinjkop gawak imim kap. Kap yonj amin dakon kila amin do mandabi.

- ¹ Miktimon minjat amin morap kisik kisik anjek yanj tidanek Pinjkop anjksini.

- 15 Gak do bit kilapyo madepsi ban altakon sonjek gak do paret aben.
Sipsip wili madepsi ban sonjabo unun dakon kibani tagisi unun nandabi.
Bulmakau wili ae meme wili kisi gak do paret aben.
- 16 Minjat amin morap ji Pinjkop do pasalek ekwan amin ji abin nak dakon gen nandani.
Pinjkop nak anpulugok do yo madepsi agit, unun dakon geni dayikdisat.
- 17 Nak mani yan anjkinjek anpulugosak do yan tidagin.
- 18 Butnokon diwarino tawit unun yankwok dima agim tam, Amin Tagi bisitno dima nandaban.
- 19 Mani Pinjkop da nak kili nandan namgut.
Asisi, tekno nandanjek bisitno kili nandagit.
- 20 Nak Pinjkop dakon man anjkinisat.
Unun bisitno nandaban isali dima agit.
Anjek nak do but dasi sigin galak tan namisak.

67

Pinjkop anjkinisik kap

- Kap on Pinjkop gawak imim kap. Kap yon amin dakon kila amin do mandabi. Gita tidanjek yogogi.
- 1 Pinjkop nin do nandan yawok niminek ninon yo tagisi abi.
Butgo ninon yipmanjek yo tagisi an nibi dosi nandaman.
- 2 Yan anjaki amin kisi da gak dakon anpakgo nandani.
Ae gak da amin yokwikon ban tagi timikdal dakon tapmim miktim amin kisi morap da nandani.
- 3 Pinjkop, amin da gak anjkinisini do nandisat.
Amin morap kisi da gak anjkinisini dosi nandisat.
- 4 Gak gen kokwin pi agakgo kilegisi, ae miktimi miktimi minjat amin kabi kosit kilegi yolisal.

Yan asal do minjat amin kisi dakon but tagisi anjkwak kisi kisi kap yoni dosi nandisat.

- 5 Pinjkop, amin da gak anjkinisini do nandisat.
Amin morap kisi da gak anjkinisini dosi nandisat.
- 6 Miktim da jap morapmi panalon asak, ae Pinjkop, nin dakon Pinjkop da nin gisamitjak.
- 7 Asisi, Pinjkop da nin gisamigakwan amin morap miktimi miktimi ekwan unun da Pinjkop do pasal imdan.

68

Israel amin Pinjkop da panpulugagit do kisi kisi awit

Dewit dakon kap kinda. Kap on Pinjkop gawak imim kap. Kap yon amin dakon kila amin do mandabi.

- 1 Pinjkop da tepmisi abinjak uwalni yoljak.
Pinjkop do uwal an amin pasalek kin mudoni dosi nandisat.
- 2 Mirim da mukwa pisonba kin pasilgan, yan gin Pinjkop da uwal yoldisak.
Kindap tedep da kendol pindakban pakbi dagon, yan gin amin yokwi Pinjkop da inamon tasik tokdan.
- 3 Mani amin kilegi kisi kisi akdan.
Anjek Pinjkop da dabilon butni tagisi anjek kisi kisi madepsi akdan.
- 4 Pinjkop anjkinisinen.
Man madepni do nandanjek anjkinisik kap yonensi.
Unun gikwemon yigek kisiak.
Mani unun Yawe.
Nin iyi da dabilon kisi kisi anen.
- 5 Pinjkop iyi da telagi kokupmon egek minjat monjiyo datni kimakgwit unun kilani asak, ae sakwabatyo kisi kilani asak.
- 6 Ae minjat aminyo dage dage anjek ekwan unun diwatni panalon anyoban tagisi yikgan.

- Ae dam tebanon ekwan amin puluganban kokupmon tagisi ekwan.
- Mani kwen wugik an amin miktim kibiri tim yokwisikon panji egipdan.
- 7 Pinjkop, kalip gak minjat aminyogo mibiltan yominek miktim amin da aripmi dima egipmi timon timik pawilgil.
- 8 Unjun bisapmon Sinai dakon Pinjkop abinjakwan miktim wudip agit. Asi, Israel dakon Pinjkop abinjakwan sikak madepsi magit.
- 9 Pinjkop, gak da sikak madepsi yipbi miktimgokon magit. Anjaki miktim yokwi da miktim tagisi ae dagagit.
- 10 Unjun miktimon minjat amin kabigo da kokup wasawit. Gak yogo morapmisi unjun ban wadak wadak amin panpuluganaki tagisi egipgwit.
- 11 Amin Tagi da minjat amini do gen yongut, aban minjat morapmi da kin gen unjun yan tenjenawit.
- 12 Gen unjun yan, Uwal dakon kila amin madep gat ae emat amin morapni gat kisi pasal kwan. Anakwa minjat kokupmon ekwan da amin emaron yo timikgan unjun kokwin an.
- 13 Minjat unjun sipsip kila an, mani silwa gat gol gat ban giptimni tagisisi pantilim anek minam dakon tilimi yombem dagon.
- 14 Pinjkop Tapmim Ami da Salmon Kabapmon kila amin madep yolban kiwit, anek unjun kabapmon ais yopban mawit.
- 15 Basan dakon kabap unjun madepsi. Hej monin monin ni morapmisi.
- 16 Kabap madep Basan, gak nido Pinjkop da Jerusalem dakon kabap Saion unjudon iyi yit do tilak agit unjun do nandabi yokwi tok asal? Yawe iyi toktogi unjun kabapmon egipdisak.
- 17 Amin Tagi emat amini gat os da emat amin ilik pawilgan tamo tausen morapmi kon da apgut. Sinai Kabap yipmanek pigit da iyi da telagi yutnon egisak.
- 18 Pinjkop kabap dubagisikon wigek uwalni morapmi emaron teban tanek iyi timikgit unjun amin timikban kisi wigiwit. Unjun kwen wigik amin unjun dakon yoni ban but galak do timikgit. Pinjkop Yawe iyi unjun kabapmon egipdisak.
- 19 Amin Tagi dakon man awigino. Gildari gildari nin dakon jigi imekdak. Pinjkop kalon dagin nin yokwikon ban timikdak.
- 20 Pinjkopnin da nin panpuluganawan tagisi ekwaman. Amin Tagi Yawenin da nin panpuluganawan dima kimokgoman.
- 21 Mani Pinjkop da uwalni dakon busunni pansulitdisak. Unjun anpak yokwi toktogisi an amin pantasik akdisak.
- 22 Amin Tagi da yan yosok, "Nak da uwalji Basan ekwan unjun aeno timik panapdisat. Tap idap da kadagikonsi ban timik pawiken.
- 23 Ji uwalji dakon yawi ban kandapji sugokdan. Anakwa pinjanji da galak toknikon nokdan."
- 24 Pinjkopno, ae Kila Amin Madepno, minjat amin morap da gandaba gak emaron teban tal da kisik kisik anek abisal. Kisi morap da gandanakwa telagi yutgogwan wigisal.
- 25 Kap yogok amin mibiltok kwan, anakwa duban tidok amin bunon oban. Anakwa minjatjok tambarin tidon unjun binapmon kwan.
- 26 Unjun kap yan yon, "Nin Pinjkop dakon minjat aminyo, nin muwugek Pinjkop dakon man awigino.

- Israel amin, nin Yawe dakon man awigino.”
- 27 Benjamin dakon miñat aminyo kalonjok da mibiltok kwan. Ae Juda amin dakon kila amin gat ae miñat aminyo gat Benjamin dakon amin kabi ban yolgan. Anakwa Sebulan gat Naptali gat dakon kila amin buñon yolgan.
- 28 Piñkop, gak tapmimgo kalip noligil, unun nan abisok nomansi noliki.
- 29 Kila amin madep da yutgo Jerusalem tosok unudon abinek gak do but galak do yo panaban.
- 30 Piñkop, Isip unun jon kilap yokwi yombem, unun tebaisi iyiki. Gak da uwalnin morap kwen wigik an unun tebaisi yoyiki. Tebai yoyinaki wigi njwakben anek silwa gamni dakon bisapmon wugisak. Emat ak do nandan amin yolbi dukwan dukwan kini.
- 31 Isip amin da but galak dakon yo timigek Jerusalem opdan. Anakwa Itopia amin da Piñkop do kisitni panenagek gawat gawat akdan.
- 32 Amin Nwaknwarri Kabi, ji Piñkop do kap yanek Amin Tagi dakon man awigik do kap yoni.
- 33 Unun kundu wasok wasogikon da kili tagit da tosok unudon agisak. Nandani. Piñkop madepsi yan tidosok.
- 34 Miñat aminyo morap, ji Piñkop dakon tapmim madepni do yan tenenoni. Unun Israel amin dakon kila amin madepni. Kundukon tapmim madepni nomansi koman.
- 35 Piñkop iyi da telagi yutnon tapmimi tonji yikdak, do pasal imin kimotnen. Israel amin dakon Piñkop miñat amini do tapmim madepni yomisak.

Piñkop ankisino!

69

Dewit Piñkop da anpulugosak do bisit agit

Dewit dakon kap kinda. Kap yon amin dakon kila amin da miñat aminyo yoyinban “Jaren tagisi” unun tegon da yoni.

1 Piñkop, nak anpuluga!

Pakbi winanek teknokon kili wik.

2 Nak nenak kagagwan man pigigim da egisat.

Miktim tebai nikon bamanek tebai akgen?

Pakbi ilarigwan agapbo pakbi da igek wagil witinban tokdisat.

3 Piñkop gak da anpulugoki do toktogisi yan tidan egek tapmimno minisi asak.

Bisap dubagi gak do jomjom anek egit, do tekno bap tanakwan dabilno tep naman.

4 Isal dogin nandaba yokwi tok an naman amin morapmi ekwan. Busun dangwano dakon tilak yapmanak.

Uwalno mibili mini nak antasik ak do an.

Nak kabo dima nan yominapbo top yan naman, do naga dakon yo kabino diwari yomisat.

5 Piñkop, nak nandan kokwini tagi dima amin kinda gak da nandan namisal.

Diwarino aripmi dima pankisibiken.

6 Amin Tagi Yawe Tapmim Ami, yum nandanaki yokwi di abo gak da anpulugosak do nandan gadat anek jomjom an amin da mayaktok di pabam.

Israel amin nin dakon Piñkopnin yum nandanaki yokwi di abo gak wisin gandak do pi an amin da mayaktok di pabam.

7 Nak gak goldat, do amin da manji gen yan naman.

Yan anakwa mayaktok pasat.

8 Peno padik padikyo da dima nandan naman wup an.

- Gwakno da nak kokup n̄wakn̄warikon¹⁸ amin kinda yombem nandan naman.
- ⁹ Nak gak dakon yut do madepsi galak tosot, do yutgo da tagisi tosak do pi madepsi asat.
Amin da gak do gen yokwi yan gaman unun yanba nagon obisak.
- ¹⁰ Nak kunam tagek gak do nandanek jap kelkel anek gawak gamisat bisapmon, amin da nak do gen yokwi yan naman.
- ¹¹ Nak but yokwi dakon imal pasat bisapmon, amin da manji gen yan naman.
- ¹² Muwut muwut tamokon amin da nak do yanba yokwi tok an.
Ae pakbi teban nanek but upbal an amin da abin nep do kap yon.
- ¹³ Mani Yawe, nak gak do bisit asat.
Pinkop gaga nandisal bisapmon bisitno dakon bami unudon nabi.
Gak nak do but dasi galak tan namisal, do asi pulugan nep do yagil unun do nandanek bisitno dakon kobogi nabi.
- ¹⁴ Pulugan nepmanaki nenak kagagwan dima pigi pasilgen.
Nak do yanba yokwi tok an naman amin da kisiron ban pulugan nepmanaki pakbi ilarigwan dima pasilgen.
- ¹⁵ Yum nandanaki pakbi da igek nak dima witjisak, ae pakbi ilarigwan dima pigi pasilgen.
Yum nandanaki bumjot gapma da nak dima galautjak.
- ¹⁶ Yawe, gak bisapmi bisapmi but dasi galak tan naminek yo tagisi an namisal.
Yando, bisitno dakon bami nabi.
Bupmigo unun madepsi, do abin anpulugoki.
- ¹⁷ Nak gak dakon oman monjigo.
Pasilikon dima egi nabi.
Nak jigikon egisat, do bisitno tepmisi nandanek bami nabi.
- Nak da kapmatjok abinek yok-wikon ban yuman nan nepbi.
Uwalno da kisiron nan pulugan nepbi.
- ¹⁹ Uwalno nak do gen yokwi yon unun gak da nandanaki nayan.
Mano abin yipmanakwa mayak-tok pasat unun nandisal.
- ²⁰ Gen yokwi unun yan naman unun do but yokwisi nandisal.
Anek tapmimno minisi asak.
Amin di da nak dakon but bo anteban ani yan nandagim, mani dima.
Ae amin di da nak anteban ak do gen tagi di bo nayini yan nandagim, mani dima.
- ²¹ Jap do agim bisapmon marasin yokwi ban namgwit.
Tekno kibidanban wain isipmi banjin noken do namgwit.
- ²² Jap noknok madep ak do muwutni bisapmon unun kisik kisik bisap da tobilek kilap da yan paron depban yokwalni, ae gapmagwan manek tasik toni dakon yo yan asak dosi nandisal.
- ²³ Dabilni abi pilin tuk ani, anek yo sanbenek dima pindatni.
Manji panupbal abi tebai dima atni dosi nandisal.
- ²⁴ Butjap sigin nandan yominek yo yokwisi an yobi.
Anek butjapgo da aban pasil mudoni.
- ²⁵ Kokup ekwan unun isal tosak.
Ae imal yutnikon amin kinda dima egipjak dosi nandisal.
- ²⁶ Amin diwari yokwini dakon kobogi yomgul, amin yokwi da yokwi an yom do pi sigin an.
Gak da amin diwari dakon giptim pandaganek giptim tedep yomgul, amin yokwi da jigilak gen yan yominek jigi yoman.
- ²⁷ Amin yokwi dakon yokwini do dima intan yobi.
Unun amin dimasi panpulugoki.

- 28 Gak da egip egip papiakon mani wiririkgi.
Ae amin kilegi dakon man gat kisi mani dima mandaki dosi nandisat.
- 29 Nak jigi tepmiyo madepsi pasat.
Pin kop, gak da nak yokwikon nan abidanek nak anmilip abi.
- 30 Yan anaki nak kap yanek Pin kop dakon man awigikdisat.
Anek ya yan iyinek man madepni do yan tentenok aben.
- 31 Anapbo Yawe da anpak unun aben do but dasi galak tan kimotjak.
Bulmakau ban paret aben unun do madepsi dima galak tosok.
- 32 Nak Pin kop ankisiken bisapmon minjat aminyo jigi pan da unun kanek kisik kisik akdan.
Ae minjat aminyo Pin kop wisin kok do pi an amin unun Pin kop da butni pan teban akdisak.
- 33 Yawe da yo do wadak wadak an amin dakon bisitni nandan yomisak.
Minjat amini dam tebanon ekwan unun do dima intan yomisak.
- 34 Kundu gat ae miktim, ae tap idap gat ae tap kilap ae yo morap tap kagagwan ekwan, ji kisi morap Pin kop dakon man awigini.
- 35 Nido, Pin kop da Saion kokup pap dakon minjat aminyo uwal da kision ban timitdisak.
Anek Juda minjat aminyo panpuluganban kokup papni ae akdan.
Yan aban Pin kop dakon minjat aminyo unun kokup papmon tagisi egek, unun miktim wagil abidoni.
- 36 Pin kop dakon oman amini dakon diwatni da unun miktim abidokdan, ae minjat amin Pin kop but dasi galak tan iman unun da unun miktimon egipdan.

70

Dewit Pin kop da anpulugosak do bisit agit

Pin kop da Dewit dakon jigi kan nandanyo asak do Dewit da kap on mandagit. Kap yon amin dakon kila amin do mandabi.

1 Pin kop, nak yokwikon nan abidoki.
Yawe, tepmisi abinek nak anpuluga.

2 Amin diwari da nak nikba kimotdisat.
Gak dasi pabin yopmanek panintok anaki mayaktok pani.
Ae amin diwari nak dakon jigi do kisik kisik an, wiririkbi tobil kinakwa mani pabin yopbi dosi nandisat.

3 Nak do manji gen yon amin, obisi panmayak anaki anpak yokwini do wiripdatni dosi nandisat.

4 Mani amin gagon oban, unun buri tagisi anakwa gak do kisik kisik ani.

Minjat aminyo unun gak da yokwikon ban timikgil unun do but galaksi nandanek toktogisi
"Pin kop unun wagil tagisisi!" yan tagi yoni.

5 Mani Pin kop, nak wadak wadak amin, ae nak naga aripmi dima anpulugoken, do tepmisi abin anpulugoki.

Yawe, gak gaga nak dakon panpulugokno ae yokwikon ban timit timit amino.

Jomjom dima abi, tepmisi anpulugoki!

71

Amin pelan dakon bisit

1 Yawe, anknutnoki do gagon obisat.
Nak anknutnanaki mayagi dima paken.

2 Gak wagil kilegisi, do nak anpuluganek uwalno da kision nan kukwan nepbi.
Bisitno nandanek pulugan nepbi.

3 Gak tip madepno egek nak tagisi anknutnosol.
Gak tip tebano ae dam tebano aripmi dima tuwili, do gen

- teban yipmanaki uwal da kisiron da pulugan kikenj.
- ⁴ Pinj kopno, amin yokwi da kisiron ban pulugan nepbi.
Unun emat aminsi, ae anpakni unun wagil yokwisi.
- ⁵ Amin Tagi Yawe, gak dasi pulugan nepdisal yan nandanek egisat.
Nak moninisogon da nandan gadan gamin anan wigim.
- ⁶ Meno da nak analanban gak da kila anaki wik da abisok egisat.
Yan asal do bisapmi bisapmi mango yan ankisin kimokgenj.
- ⁷ Amin morapmi nandanakwa yo noman tan naminakwa yan nandan, gak kalon dagin tagisi ankutnosol.
- ⁸ Gildat kinda kalon nak gak dakon man awigisat, anek minjat aminyokon gak dakon tilingo do yan tenjenok asat.
- ⁹ Abisok nak amin pelan kili at, do tapminno minisi.
Gak nepman degek manji di nabim.
- ¹⁰ Uwalno nikba kimokgenj do muwugek anupbal ak do gen yan panjeban anj.
- ¹¹ Unun yan yon, "Kili yolek abidono.
Unun anpulugosak amin kinda dima egisak.
Pinj kop kili yipman dekgit."
- ¹² Pinj kop, dubagikon dima egipbi.
Pinj kopno, tepmisi abinek nak anpulugoki.
- ¹³ Gen yan naman amin unun pabin yopmanek dapbi pasilni.
Nak anupbal ak do nandan, do gak da panjtok anek madepsi panmayak abi dosi nandisat.
- ¹⁴ Mani nak toktogisi gak nandan gadan gamin anpulugoki do jomjom aben.
Mango madepsi sigin awigikenj.
- ¹⁵ Anpakgo kilegisi unun do amin yoyikenj.
Yo masi masimi morapmisi nagon agil unun aripmi dima manjin mudogi, do gildat kinda kalon gak do nandan egek pulugan nepgul unun dakon geni amin yoyikenj.
- ¹⁶ Amin Tagi Yawe, gak dakon tapmin do nandanek gak ankisikenj.
"Yawe kalon gin unun amin kilegisi" yan yoyin tenjenokenj.
- ¹⁷ Pinj kop, nak moninisogon da gak da nayin dek anan wigil.
Gak da yo masi masimisi asal unun do amin yoyin tenjenosot.
- ¹⁸ Abisok nak amin pelan kili at, ae kuluno madepsi kwan, do Pinj kop nak dima nepman dekgi.
Nak gat egaki gak dakon tapmin madepgo do minjat amin kabiyo altan altan ani unun yan tenjenok anyomin yomin aben.
- ¹⁹ Pinj kop, anpakgo kilegi unun tujan kundu da aripmon wigigit.
Gak pi madepsi agil.
Amin kinda gak yombem mini.
Gak da yapman mudosol.
- ²⁰ Gak da jigi mibili mibili yopbi nagon apgwit, mani nak nandisat, gak da nak aego anteban akdisal.
Miktim kagagwan nan abi pidokenj.
- ²¹ Gak da mano abi madepsi sigin pap tokdisak.
Anek butno aego anteban akdisal.
- ²² Pinj kopno, gak dimasi nepman dekdal, do mango awigik do gita tidokenj.
Israel amin dakon Pinj kop telagi, mango awigik do gita tidanek kap yokenj.
- ²³ Nak kisik kisik anek yan tidokenj.
Gak do kap yanek mango awigikenj, nido yokwikon nan abidagil.
- ²⁴ Amin da nak abin nep do awit, mani gak da pabin yopmanek obisi panmayak agil.
Yan agil do nak gildat kinda kalon gak dakon anpak kilegi do minjat aminyokon yan tenjenok aben.

72

*Piŋkop da kila amin madep
anpulugosak dakon bisit*

Solomon dakon kap kinda.

¹ Piŋkop, anpakgo kilegi unun kila amin madep do iyin dekki gen kokwin kilegi asak.

² Anaki anpak kilegikon da minjat amin kabiyogo ae yoni mini amin gen kokwin tagisi an yomjak.

³ Kila amin madep anpak kilegi asak, unun do ileŋ madep ae monikon jap bami tagisi pani.

⁴ Anpulanbi kila amin madep da bupmi amin panpulanban tagisi egipni.

Ae yo do wadak wadak an amin dakon gwakni panpulugosak.

Mani amin do yokwi anyoman amin unun pabin yopjak.

⁵ Kila amin madep anpulanbi gildat ae kanek tonjil da arimon egipjak.

⁶ Kila amin madep anpulanbi anpak tagisi banjin asak.

Anaki sikak da manek jap paniren asak unun da tilak anpakni tagi da tagisi noman tosak.

⁷ Miktimon egipjak bisapmon amin anpak kilegisi banjin ani.

Kanek da tan anan kisak bisapmon yo kinda do wadak wadak dima ani.

⁸ Kila amin madep egek tap teri kinda da tap teri kinda miktim daman toso, gat ae Pakbi Yupretis kon da miktim morap tan anan kwan unun gat kisi kila akdisak.

⁹ Miktim kibiri timon amin da gawagek pasal imni.

Ae uwalni da miktimonsi man pagek pasal imni.

¹⁰ Spen miktim dakon kila amin madep gat ae tap binap miktim tim ton unun dakon kila amin madep kisi da gawat gawat an iminek yo tomni madep ban imni.

Arebia miktim gat ae Seba miktim gat dakon kila amin madep da yan gin akdan.

¹¹ Kila amin madep morap da nwanben an iminakwa minjat amin morapyo da oman an imdan.

¹² Yoni mini amin da panpulugosak do yan tidanba panpulugosak.

Ae jigi panek panpulugogi mini amin panpulugosak.

¹³ Ae amin tapmimi mini wadak wadak ekwan unun do bupmi nandanek panpulugosak.

¹⁴ Unuden amin do but dasi galak tan yomisak, do uwal da pabin yopmanek panpbal ani bisapmon uwal da kisiron ban puluan yopdisak.

¹⁵ Kila amin madep unun bilak morapmi egipjak dosi nandisat.

Arebia miktim amin da gol imni. Gildat kinda kalon Piŋkop da anpulugosak do minjat aminyo da bisit an imni dosi nandisat.

¹⁶ Lebanon miktimon wit tagisi kwan, unuden gin amin da pigaga yan gin kwoni.

Jon morap kwan iren ton unun da tilak kokup papmon amin yan gin iren toni.

¹⁷ Kila amin madep unun dakon man madepni do dima intoni dosi nandisat.

Gildat da toktogisi toso unun da arimon man madepni toktogisi yan gin tan an an kisak.

Unun amin dogin anek miktimi miktimi amin da gisami ton egek kila amin madep do gisami ton amin yan iyini dosi nandisat.

¹⁸ Piŋkop, Israel amin dakon Yawe ankisino.

Yo masi masimisi unun kalon dagin asak.

¹⁹ Mani tilimni ton unun toktogisi ankisino.

Miktimi miktimi tilimni tugok tugogisi tan anan kikdisak.

Unun bami, unun asi.

20 (Dewit, Jesi dakon monji, unun dakon bisit obin idon dagosok.)

PAPIA 3

(Kap 73-89)

73

Pin kop amin yokwi do yo yokwisi an yomdisak

Asap dakon kap kinda.

¹ Pin kop da Israel amin do yo tagisi an yomisak.

Pin kop da butnigwan yoni minisi amin do yo tagisi yomisak.

² Mani nak da naga yokwikon pali magim.

Nak kandapno sagalek yan nikban manek nandan gadatno pali yipman dekgim.

³ Nido, nak kwen wugik amin yokwi pakpak unun pindakgo yoni morapmisi anakwa unun dakon yoni do pindak galaktok agim.

⁴ Giptimnikon tepmi dima nandan.

Unun amin tebai ae giptimni unun tagisi gin.

⁵ Jigi amin diwari da pan unuden dima pan.

Amin diwari jigi mibili mibili pan, mani yo unuden di dima noman tan yoman.

⁶ Do iyi do nandaba wigakwa kisik kisik an, ae nomansi amin diwari dapmanek panupbal an.

⁷ Unun but nandak nandaknikon da anpak yokwi ak do nandan unun panalon an.

⁸ Amin diwari do manji gen yan yominek yokwi an yom do gen yon.

Unun kwen wugiksi anek amin diwari panupbal ak do gen madepsi yon.

⁹ Pin kop Kwen Kokup egisak unun do gen yokwi yan iman.

Anek iyi dakon man pawigek amin morap da geni guramitni do pi tebaisi an kimokon.

¹⁰ Do Pin kop dakon minjat aminyo diwari kwen wigik amin dakon gen do galak tanek geni unun nandan gadan.

¹¹ Amin yokwi da gen yan yon, "Pin kop da yo nin da aman unun aripmi dima nandisak.

Pin kop Wukwisi da nin dakon anpaknin dakon mibili nandisak dakon kosit kinda dima tosok."

¹² Amin yokwi unun jigi di dima noman tan yoman.

Anakwa yoni morapmisi, ae sigin iren ton.

¹³ Nak naga dakon egip egipno kila tebaisi agim, ae butno gwaljigi mini tosok, ae yokwi di dima agim.

Unun isal dogin agim, ma?

¹⁴ Pin kop, nak yokwi dima agim, mani gak da gildat kinda kalon gip tedep namisal, ae wisa dagokdo morap kobogi yokwisi namisal.

¹⁵ Nak gak dakon minjat aminyogo do amin yokwi da gen yon unuden yoyigim tam, top yoyikom.

¹⁶ Nak amin yokwi da yo unun an dakon mibili wisin kok do agim, mani antidok agim.

¹⁷ Pin kop, nak gak da telagi yutnon wigigim bisapmon nandak nandakno pisagit.

Anek amin yokwikon yo noman tokdan unun do nandako pisagit.

¹⁸ Pin kop, gak da amin yokwi abi kosit sagalegisi ban akwan, anek abi manek wagilsa tasik ton.

¹⁹ Unun tepmisi tasik ton.

Ae kimotni unun pasol pasolisi ae yokwisi.

²⁰ Amin Tagi, unun amin da dipmin pindakgan da wisa daganakwan pasilgan unun yombem.

Gak da abinaki amin yokwi pasil mudoni.

²¹ Unun bisapmon nak bupmisi nandagim, anek butnokon da yokwisi nandagim.

²² Nandak nandakno minisi agit.

Jon kilap buri mini da yan gak da dabilon anpak agim.

²³ Mani nak gak gat toktogisi egapbo kisitno aminsi tet do abidosol.

- 24 Nak da kosit kilegi agipben do nayin dekdal.
Ae don gak da nak abidanbi kokup tilimni ton unjudon gak gat egipdamak.
- 25 Namin amin di da Kwen Kokup egek nak dakon kila an?
Amin di minisi, gak kalon gin.
Pinkop, nak gak do but dasi galak tan gamin kimokdot.
Gak do but dasi galak tosot unuden miktim dakon yo morap do dima galak tosot.
- 26 Giptimno ae wupno tapmimni minisi anjil kan, Pinkop gak kalon gin teban tokno.
Anek nak gat egaki toktogisi wadak wadagi mini egipben.
- 27 Asisi, minjat aminyo manji gaman unun tasik tokdan.
Amin gak golgwit da ae kili gepman dekgwit, unun panupbal abi mini ani.
- 28 Mani nak gak da kapmatjok egisat, unun da tagisi.
Amin Tagi Yawe, gak da nak tagisi ankutnosol.
Nak yo morap agil do yan tenjenok aben.

74

Pinkop da Israel amin panpulugosak do amin kinda da bisit agit

Asap dakon kap kinda. Kap on do Maskil yan yon.

- 1 Pinkop, gak nido toktogisi manji nimisal?
Nido sipsip kabigo tagisi pawildal nin do butjap tebaisi nandan nimisal?
- 2 Minjat aminyogo nin do aego nandaki.
Kalipsigwan minjat aminyogo nin manjin nipgul.
Gak da nin yuman nagil da nin gak dakon kabi ekwaman.
Saion Kabap kalip egipgul unun do aego nandaki.
- 3 Uwalnin da gak dakon telagi yutgo dakon yo morap kili pantasik awit.

Abinek yo morap pantasik awit unun pindakgi.

- 4 Uwalgo da telagi yutgokon wigek yan tidanek galak toknikon yo awit.
Gak dakon yo kulabik anek iyi emaron teban tawit unun dakon tilakni ban yopgwit.
- 5 Amin da koron kindap pasan unuden, gak dakon yut pasiwit.
- 6 Kindap kwik tilak tagisi ban pantilim abi, unun uwal da parenka ae ama madep ban tidan tuwilgwit.
- 7 Kindap ban yutgo sowit.
Unun anpak yokwisi anek yut unun gaga egip do manjigil, unun anupbal aba telagi dima tagit.
- 8 Nin wagisi pabin nip do nandak nandak awit, do miktimninon Pinkop gawak imim yut morap ton unun son mudawit.
- 9 Gak da wasok tapmimi ton kinda abi dima koman.
Ae abisok kombi aminin mini.
Ni bisapmon jigi unun pasiljak unun ninon da kinda dima nandisak.
- 10 Pinkop, bisap nian da uwal da yansul yokwisi an gamni?
Toktogisi gak dakon man do yanba yokwi tok anegipni?
- 11 Gak nido nin dima panpulugok do nandisal?
Tapmim madepgokon da uwalnin dapbi tasik toni.
- 12 Mani Pinkop, kalipsigwan gak kila amin madepnin egipgul, ae abisok kisi kila amin madepnin egi nimisal.
Bisap morapmi gak da nin panpuluganbi emaron dima tasik tagiman.
- 13-14 Gak dasi tapmim madepgokon da tap pudagil, anek unun tap pakbi kagagwan nugim madep mani Liwaiatan unun dakon busun pansulikgil.

- Anek giptim timni miktim kibiri
nimani ton timon jon kilap do
yobi nawit.
- 15 Gak dasi abi pakbi monin miktim
timon noman tanek pak
abigiwit.
Ae gak dasi pakbi madep abi
wagilsi kibidawit.
- 16 Gak dasi gildat kalba gat ae pilin gat
wasagil.
Ae gildat gat kanek gat kwen
yopgul.
- 17 Gak dasi miktim morap dakon
wasipni yopgul.
Ae bilagi bilagi dakon gildat ae
sikak bisap yopgul.
- 18 Yawe, gak dima intoki.
Uwalgo da yansul yokwisi an
gaman.
Unun nandan kokwini tagi dima
amin da mango do yanba
yokwi tok an.
- 19 Minjat amingo kinarim yombem
tapmimni mini, do gak da nin
nipman dekbi jon bit kilapyo
da dima panupbal ani.
Uwal da minjat amingo nin obisi
panupbal an, do dimasi intan
nibi.
- 20 Miktinninon dukwan dukwan
morap kisi emat an, ae pilin
tuk madepsi tosok, do gak da
nin gat sanbek sanbek agil unun
do aego nandaki.
- 21 Yum pindagaki amin yokwi da
bupmi amin baman yominjek
dima panmayak ani.
Wadak wadak amin unun da
mango ankisini do nandisat.
- 22 Pin kop, uwal da gen yan gaman, do
gak abinjak gen pikon gaga da
tet kila tebai abi.
Gildat kinda kalon nandan kok-
wini tagi dima amin da yansul
yokwisi an gaman unun do
nandaki.
- 23 Uwalgo da gen pap yanek gen
yokwi yan gaman.
Unun toktogisi madepsi yan
tidon.
Pin kop, anpak yokwini do dima
intan yobi.

75

*Pin kop amin yokwi pabin yopmanjek
amin kilegi panpulugosok*

Asap dakon kap kinda. Kap on
Pin kop gawak imim dakon kap. Kap
yon amin dakon kila amin da minjat
aminyo yoyinban "Dima pantasik ani"
unun tegon da yoni.

- 1 Pin kop, nin gak do ya yan gayinjak
mango toktogisi awikwaman.
Anek man madepgo do yan
tentenok anek wasok tapmimi
ton mibili mibili agil unun do
yoman.
- 2 Pin kop da yan yosok, "Nak da gen
pikon depben dakon bisap
kinda kili manjigim.
Gen kokwin kilegisi akdisat.
- 3 Miktim wudip anakwan minjat
aminyo unun yawori dima
ekwan.
Mani miktim dakon mibili tebai
abidanapbo tebai tosok.
- 4 Nak da iyi do nandaba wikwan amin
yan yoyisat, 'Ji pibit tidok dima
ani.'
Ae amin yokwi yan yoyisat, 'Ji
disi dakon man dima pawigini.
- 5 Disi dakon tapmim do kisik kisik
dima ani, ae madepsi yan
tidanek manji gen dima yan
namni.'"
- 6 Minjat aminyo man madep yomyom
dakon pi unun miktim teri teri
tan an an kwan dakon amin
kinda da aripmi dima agagi.
- 7 Pin kop kalon dagin anpaknin kokwin
asak.
Unun da amin diwari pabin yop-
manjek amin diwari pawigisak.
- 8 Yawe da kisitnikon kap kinda
abidosok, unun wain yokwisi
ae tebaisi yo isipmi gat iktagilbi
unungwan tunganbi.
Unun tagalban amin yokwi
morap da kisi nan mudon.
- 9 Mani nak toktogisi Jekop dakon
Pin kop do yan tentenok anek
mani awigik do kap yoken.
- 10 Pin kop da amin yokwi dakon
tapmim wiririkban pasildan.

Mani amin kilegi do tapmim
madepsi yomdisak.

76

Pinjkop da emaron teban tagit

Asap dakon kap kinda. Kap on Pinjkop
gawak imim dakon kap. Gita tidanjek
yogogi.

- 1 Juda miktimon amin da Pinjkop
pakyans nandan iman.
Israel miktimon mani wukwisi
tosok.
- 2 Yutni unun Jerusalem tosok.
Saion Kabapmon tosok.
- 3 Unun kokupmon uwal dakon
gobin ni gat, ae pasikni gat, ae
emat agak sibani gat jokgalgit.
Pinjkop da emat dakon yo
morapni panupbal agit.
- 4 Pinjkop, gak tilimgo unun madepsi, ae
gak kila amin madep mibiltogi.
Gak wukwisi, man madepgo
da kabap madep dakon man
madep yapman mudosok.
- 5 Gak uwal dakon emat amini
tapmimi ton dakon yoni tagisi
gwayen panapgul.
Unun emat amin unun kili kimak
mudawit, ae emat dakon yo
kabini timitni dakon tapmim
mini.
- 6 Jekop dakon Pinjkop, gak da tebai
yoyigil, do os gat ae amin ilik
pawilgan tamo gat kisi wayin
mini.
- 7 Pinjkop, amin gak do si pasolgon.
Gak da butjap nandan yobi
bisapmon, namn da gak da
dabilon tagi atjak?
Amin kinda da aripmi dima.
- 8 Gak kwen kokupmon da uwal da
kobogi yokwisi timitni do yagil,
anjaki miktimon minjat aminyo
da pasalek tayangok egipgwit.
- 9 Pinjkop gak pidan agek amin yokwi
dakon anpakni kokwin anek
jigini ton amin pulugan yop-
mandal.
- 10 Gak butjap nandanek kobogi
yomisal, do amin diwari
mango awikwan.

Ae amin emaron dima yokwi toni
unun da gak gawak gamdan.

- 11 Yawe Pinjkopgo yan teban tok an
iminjek unun gen si guramikgi.
Minjat amin morap ji Yawe do
pasalek but galak do yo panji
imni.
- 12 Unun on miktim dakon kila amin
madep kwen wigik an, unun
pabin yopmandak, do madepsi
pasal iman.

77

Amin kinda da jigis bisapmon Pinjkop do yan tidagit

Asap dakon kap kinda. Kap yon amin
dakon kila amin da minjat aminyo
yoyinban "Jedutun" unun tegon da
yoni.

- 1 Nak Pinjkop da anpulugosak do yan
tidosot.
Bisitno nandisak do nandisat.
- 2 Jigis bisapmon nak Amin Tagi do bisit
asat.
Kalbi bisit an imisat, mani but
yawot dima abidosot.
- 3 Nak Pinjkop do nandak nandak anek
iyon iyon yosot.
Nandak nandak anegek butno jik
tosok.
- 4 Butno jigisi, do gen aripmi dima
yoken.
Pinjkop gak da yum nandanaki
dipmin dima pokdot.
- 5 Nak kalip tagi egipgum unun do
nandisat.
Bilak unun kili kin mudawit, unun
do nandisat.
- 6 Kalbi nak nandak nandak morapmi
anek naga do yan yosot,
- 7 "Amin Tagi da toktoigi manji namjak
bo?
Nak do sanbenek dima galak
tosak bo?"
- 8 Amin do but dasi galaktan yomyom
anpakni wagil pasilgit bo?
Yan teban tok morapni isali bo
akdan?
- 9 Pinjkop da kili intan nimgut da
bupmi nandan nim do dima bo
nandisak?
Butjapni da bupmini sopmandak
bo?"

- 10 Nak yan nandanej yagim,
 “Pinjkop Wukwisi, gak abisok nak
 dima anj pulugosol, do nak unun
 do butno obisi jik tosok.”
- 11 Pinjkop, nak gak dakon pi madep do
 aeno nandanej.
 Asi, wasok tapmimi ton kalip agil
 unun do nandanej.
- 12 Pi morap agil unun do nandanej.
 Pi tapmimi ton agil unun kisi do
 nandanej.
- 13 Pinjkop, anpakgo telagi.
 Kokup kidat kinda gak gat arip
 dima.
 Gak da yapman mudosol.
- 14 Pinjkop, gak kalon dagin wasok
 tapmimi ton asal.
 Kalip gak da tapmingo madepsi
 minjat amin kabi morapmon
 yoligil.
- 15 Gaga da tapmimon da minjat amin
 kabigo Jekop gat Josep gat
 dakon babikni yokwikon ban
 timikgil.
- 16 Pinjkop, Tap Gami da gak gandagit
 bisapmon si pasalek kwak-
 walikgit.
- 17 Sikak madepsi manakwa kiririn
 madepsi awit.
 Anek mal madepsi anek tenjen
 dukwan dukwan kisi yangwit.
- 18 Mirim kwasigilgwit da binapgwawit
 gak da kiririn yopbi yawit.
 Mal da aban miktim morap duk-
 wan dukwan kisi tenjenanakwa
 miktim kwakwalikgit.
- 19 Gak tap binap nan agipgul.
 Kosit tap idap madep da binap
 tagit, mani gak dakon kandap
 tamo dima kawit.
- 20 Gak mibiltok kinjaki minjat aminyo
 da bujon golgwit.
 Gak da Moses gat Aron gat do pi
 yobi unun da kilani agimal.

78

*Amin yokwi aba Pinjkop da but
 yokwi nandagit*

Asap dakon kap kinda. Kap on do
 Maskil yan yonj.

- 1 Nak dakon minjat aminyo, ji nak
 dakon nawa gen pakyanji nan-
 dani.
 Gen yokdisat unun do mirak
 pakyanji yopni.
- 2 Nak ji do tilak gen dayikdisat.
 Nak da yo kalipsigwan noman
 tawit unun dakon mibili do
 yokdisat.
- 3 Kalip babiknin da yo unun do kili
 niyinja nandanej timikgimanj.
- 4 Nin monji gwayonin do gen unun
 dima panjisibinej.
 Monji gwayonin unun yoyinej.
 Pinjkop dakon tapmimni gat ae
 pi tapmimi ton agit gat ae wa-
 sok tapmimi ton mibili mibili
 agit unun do yoyinej.
- 5 Pinjkop da Jekop do geni yomgut.
 Israel dakon babini da guramitni
 do yomgut. Kalipsigwan
 babiknin yan yoyigit,
 “Ji monji gwayosi nak dakon
 gen teban morapno pakyanji
 yoyindetni.”
- 6 Yan ani kanj, minjat monjiyo don al-
 toni unun da nandan pisanek
 yoyin dekan anj ani.
- 7 Yan anakwa unun amin kabi kisi
 da egip egipni Pinjkopmon tosok
 yanji nandanej jomjom anek
 yo agit unun do dima intoni.
 Anek gen teban morapni tagi gu-
 ramitni.
- 8 Anek babikni yombem dima egipni.
 Babikni kwen wigik anek Pinjkop
 dakon gen pabinj yopmanek
 tebai dima nandan gadan
 imgwit.
 Anek wupmon da toktogisi dima
 yolgwit.
- 9 Kalip Epraim amin obip gobinyo tanj
 yomgwit, mani emat noman
 tanban pasal kiwit.
- 10 Pinjkop da sanbek sanbek agit unun
 dima guramikgwit, ae nawa
 geni dimasi yol do nandawit.
- 11 Wasok tapmimi ton yolnban
 pindakgwit unun do kili intawit.
- 12 Babikni da dabilon Isip miktim
 unudon Soan miktim timon

- Pinjkop da wasok tapmimi ton agit.
- 13 Unjun da tap idap pudanban tap idap teri teri agakwan Israel amin binapmon da panjkigit.
- 14 Gildari unjun gikwem nan yoljakwan unjun nan kanek yolgwit, ae kalbi kindap tenjen nan yoljakwan unjun nan kanek yolgwit.
- 15 Miktim kibiri timon tip pudanban pakbi madepsi mibilikon noman tanban nawit.
- 16 Tipmon pakbi aban noman tagit unjun koron pakbi madep da yan pak kigit.
- 17 Mani Pinjkop Wukwisi do yokwi sigin an ingwit.
Miktim kibiri timon egek kwen wigik an ingwit.
- 18 Pinjkop anjkilit do anek yan awit, jap si galak tawit unjun si yomjak dosi tebai iyiwit.
- 19 Pinjkop manji gen yan iminek yan yawit, "Pinjkop miktim kibiri timon jap morapmi aripmi tagi nimjak?"
- 20 Asi, mibiltok tip tidanban pakbi madepsi noman tagit.
Mani bret gat ae bit kilapyo di aripmi tagi nimjak bo dima?"
- 21 Yawe da geni unjun nandanek Jekop do butjap nandan yomgut.
Israel dakon amin kabi do kindap yipban pinjakwan japmisi nandan yomgut.
- 22 Nido, dima nandan gadan ingwit.
Unjun da kilani aripmi tagi asak yan dima nandawit.
- 23 Yan awit, mani Pinjkop da yanban kundu yoma wital kigit.
Wital kinjakwan Kwen Kokup da
- 24 mana yopban pinakwa nawit.
Unjun Kwen Kokup dakon jap.
- 25 Unjun anelo dakon jap.
Pinjkop da mana morapmi aripnikon yomgut.
- 26 Anek gildat wisak tet da mirim yipban kigit.
- Ae tapmim madepnikon da saut tet da mirim yipban kigit.
- 27 Anek minam morapmisi, kimbaban ae tap niman da tilak, morapmisi yopban bikbiknikon mawit.
- 28 Pinjkop da minam morapmi yopban manek yut kabenji panjwasinek tawit.
- 29 Manakwa nanek aripmisi tugawit.
Yo unjun do galak tawit unjun Pinjkop da yomgut.
- 30 Mani jap si galak tawit unjun sigin nan egakwa
- 31 Pinjkop da butjap nandanek Israel amin dakon monji tebaisi ae tagisi unjun dapban kimakgwit.
- 32 Pinjkop da wasok tapmimi ton yan agit, mani minat aminyo da yokwi sigin anek dima nandan gadan ingwit.
- 33 Do mirim da gen kagakon noman tanek tepmisi pasilgan unjun da tilak tepmisi panjpasil agit.
Unjun panjupbal aban pasol pasol madepsi anek kimakgwit.
- 34 Pinjkop da di dapban kimakgwit bisapmon diwari but tobil anek tobil abin yolgwit.
- 35 Aeni nandawit, Pinjkop unjun tip damanin.
Pinjkop Wukwisi unjun yokwikon ban timit timit aminin.
- 36 Mani unjun si angalak anek top yawit.
- 37 Unjun but dasi dima yolgwit.
Unjun gat sanbek sanbek awit unjun kirinikgwit.
- 38 Mani bupmi nandan yominek diwarini wiririk yominek dima panjupbal agit.
Bisap morapmi butjapni yipmanek dima jantan yomgut.
- 39 Unjun do aeni nandagit, unjun miktim amin gin, unjun mirim da yan kin mudon, aeni dima aban.
- 40 Bisap morapmi miktim kibiri timon kwen wigik anakwa bupmisi nandagit.

- 41 Israel amin dakon Pin kop Telagisi bisap morapmi an kewalakwa nandaban yokwi tok anyomgut.
- 42 Tapmim madepni do intawit, ae uwal da kisiron ban timikgit unun do dima nandawit.
- 43 Unun tilak tapmimi ton Isip miktimon Soan miktim timon agit unun do dima nandawit.
- 44 Pakbi antobilban yawi daganba aripmi dima noknogi agit.
- 45 Ae bigal morapmi yabekban injin yomgwit.
Ae mengak morapmi yabekban yo morapni panupbal awit.
- 46 Ae pilak pilak yabekban kin pigagani yo kwawit unun nan mudawit.
- 47 Ae ais yipban manek wain napni ae pik kindapni panupbal awit.
- 48 Ae ais yopban manek bulmakauni dapba kimakgwit.
- 49 Butjap madepsi nandan yominek yo yokwisi an yomgut.
Anek anelo kabi kinda yabekban kin panupbal anakwa jigi madepsi pawit.
- 50 Butjap madepsi nandanek yum dima pindakgit.
Sot madepsi yoban kimakgwit.
- 51 Isip amin morap kisi dakon monji mibiltogi dapban kimakgwit.
- 52 Mani unun sipsip kila amin yombem da iyi mibiltok kin ek minjat amin kabini kila agit.
Miktim kibiri timon kosit yoligit.
- 53 Timik pangwan jigini mini egipgwit, do dima pasalgwit.
Mani tap idap da uwalni witjigit.
- 54 Timik panpan telagi miktimnikon panjagut.
Unun miktim ileni obani ton iyi da tapmimon abidagit.
- 55 Minjat amini apgwit bisapmon amin njaknari yolban kiwit.
Kinakwa miktim unun Israel amin kabi do kokwinik yomgut.
Anek yopban yutnikon yikgwit.
- 56 Mani Israel amin da Pin kop Wukwisi an kewalek kwen wigik an iminek gen tebani dima guramikgwit.
- 57 Kalip babikni da awit, unuden gin, kwen wigik anek Pin kop manji imgwit.
Unun obip gireni dikdik sun yamanjak unun yombem.
- 58 Kokup kidat dakon alta wasanakwa unun do anek Pin kop da butjap madep nandagit.
Pin kop yipmanek kokup kidat gawak yominekwa nandaba yokwi tok an yomgut.
- 59 Pin kop da anpakni pindagek butjap nandan yomgut, do Israel amin do manji wagilsi yomgut.
- 60 Anek imal yutni telagi Silo kokup papmon tagit unun yipman kigit.
Kalip unun yutnon egipgut bisapmon minjat aminyo da binapmon egipgut.
- 61 Mani yum pindakwan Sanbek Sanbek Kinam uwal da abidawit.
Unun tamo timon tapmimni gat ae tilimni unudon tagit.
- 62 Minjat amin kabini do butjap nandanek yum pindakwan uwal da emat agak siba ban dapba kimakgwit.
- 63 Monji bulagi emat madepmon kimagakwa minjatjok wili mini, do amin dima pawit.
- 64 Uwal da mukwa sogok amin dapba kimagakwa minjatni da bupmi kunamyo ani dakon bikbik dima tan yomgut.
- 65 Amin da dipminon da pidon unuden Amin Tagi pidagit.
Ae amin tebai wain morapmi nanek pokgon da don pidanek yan tidon unun da tilak Yawe pidagit.
- 66 Anek uwal gat emat anek yolban kin mudawit.

- Pabin yopmanakwan mayaktok toktok teban pawit.
- 67 Mani Josep dakon babikni dima manjigit.
- 68 Unun Juda amin kabi gat ae Saion Kabap iyi but dasi galak tan imisak unun ban manjigit.
- 69 Yutni telagi unun kabapmon agit. Kwen kundu wasagit, ae miktim wasagit da tebai tomal, unuden yutni anteban aban tebaisi toktogisi tokdisak.
- 70 Pin kop da oman amini Dewit manjinek sipsip kila agiron nan abidagit.
- 71 Sipsip kila agiron nan abidanek yipban amin kabini Jekop dakon kila amini dagagit. Pin kop iyi dakon amin kabini Israel kila agit.
- 72 Dewit but dasi nandanek kilani tagisi agit. Anek tagisi timik panjigit.

79

Israel amin Pin kop da panpulugosak do bisit awit

Asap dakon kap kinda.

- 1 Pin kop, Amin Nwakanwari Kabi gak da miktimon kili aben da minat amin kabigo nin gat emat an. Yutgo telagi unun anupbal aba telagi dima tagit. Anek Jerusalem obisi anupbal awit.
- 2 Telagi oman amingo dapmanek bumjotni yo isali yan nandanek yum pindagakwa singin gat ae jon pinan gat da giptimni non.
- 3 Minat amingo dapmanakwa yawi da tagal kinjek Jerusalem pak pukwan. Ae bumjotni wayitni amin kinda dima egisak.
- 4 Miktim nin da kapmatjok ton unun dakon amin da yansul an niman. Miktim morap nin pangwasinjek tan anan kwan unun da yansul

madepsi an nimejek gen mayagisi yan niman.

- 5 Yawe, bisap nian da butjap nandan nibi? Gak toktogisi butjap nandan nimdisal bo? Gepman dekgiman do butjapgo kindap da yan sonjek dima kimotdisak, ma?
- 6 Gak minat amin kabi dima gawak gaman ae mango yanek bisit dima an amin unun do butjap nandaki.
- 7 Unun amin kabi da minat amin kabigo Jekop dapba kimakgwit, anek miktimni obisi anupbal awit.
- 8 Babiknin da anpak yokwi awit unun do yo yokwi dima an nibi. Abisok nin yokwisi ekwaman do bupmi nandan nimejek tepmisi panpulugoki.
- 9 Pin kop, gak yokwikon ban timit timit Pin kopnin. Man madepgo do nandanek nin panpuluganek diwarinin wiririkgi.
- 10 Amin Nwakanwari Kabi da nin do yan yon, "Pin kopni dukon egisak?" Unun tagi dima. Uwal da oman amingo dapba kimakgwit, do yawinin dakon kobogi do gak da Amin Nwakanwari Kabi yo yokwisi an yominjaki gandak do nandaman.
- 11 Dam tebanon ekwan amin dakon kunamni nandaki. Anek tapmim madepgokon da uwal da amin dapba kimotni dosi kili yawit, unun yokwikon ban timikgi dosi nandisat.
- 12 Uwal nin da kapmatjok ekwan unun da gak do gen yokwisi yawit, do Amin Tagi anpak yokwini dakon kobogi yominjaki kosiri 7 yan asak.
- 13 Yan anaki minat amin kabigo, sipsip kabigo, nin toktogisi ya yan gayinen. Ae babiknin don altoni unun kisi da mango anjisini.

80

Israel amin Pinjkop da panpulugosak do bisit awit

Asap dakon kap kinda. Kap yoŋ amin dakon kila amin da miŋat aminyo yoyiŋban “Sanbek sanbek dakon jareŋ tagisi” unun tegon da yoni.

1 Israel dakon Sipsip Kila Amin, gak Josep dakon amin kabi sipsip baŋ yaŋ kosit yolisal.

Bisitnin nandan nibi.

Aŋelo madep serabim bamot da binapmon kila amin madep yigek tilingo miŋat amin kabigo do yoliŋbi pindatni.

2 Epraim ae Benjamin ae Manase da bikbigon tapmim madepgo noliki.

Abiŋ nin yokwikon baŋ timikgi.

3 Pinjkop, kalip egip egip tagisi egipgumaŋ unun aego ankaluk abi.

Butgo ninon yipmanek yo tagisi aŋ nibi.

Anek yokwikon baŋ pulugaŋ nipbi.

4 Yawe Pinjkop Tapmim Ami, miŋat amin kabigo bisit gayiŋakwa bisap niaŋ da butjap nandan yobi?

5 Butjap nandan nimanaki kunam tagapno dabil pakbinin da jap pakbiyonin asak.

6 Gak da yum pindagaki amin kabi nin da ileŋon ekwaŋ unun da abiŋ nin dakon miktim abidok do emat aŋ.

Uwalnin da yaŋsul aŋ nimanek yanjan niman.

7 Pinjkop Tapmim Ami, kalip egip egip tagisi egipgumaŋ unun aego ankaluk abi.

Butgo ninon yipmanek yo tagisi aŋ nibi.

Anek yokwikon baŋ pulugaŋ nipbi.

8 Kalipsigwan gak wain nap kinda Isip miktimon naŋ anapgul.

Anek on miktimon amin kabi yolbi kiŋakwa wain nap unun kwaokgil.

9 Miktim unun garam anek kwaokbi kwanek geli dubagisi pigiwit.

Pigakwa madepsi kwanek miktim kisi ilimikgit.

10 Anek kabap anyoŋgam anek unun dakon kilinji da sida kindap madepsi unun kisi witjigit.

11 Unun dakon kilinji da tap madep Mediterenian da aripmon kiwit.

Ae teri kinda do gigi da kwanek pakbi madep Yupretis da aripmon kiwit.

12 Gak mibili nido wain pi dakon dam tuwilgil?

Yaŋ agil do amin da kin ap anek bami paŋ.

13 Jon bit da abiŋ paŋupbal aŋ, ae jon kilap da noŋ.

14 Pinjkop Tapmim Ami, ninon tobil appi.

Kwen Kokupmon da ninon siŋtaŋbi piŋakwan wain pi do kilani abi.

15 Gak da gaga da tapmimon nin kwaokgil, do abisok abiŋ nin panpulugoki.

Nin wain nap bulagi yombem baŋ gak da paŋteban abi tebaisi awit.

16 Uwalnin da mandan kindapmon kili sowit, do gak da butjap nandan yominjek paŋupbal aki.

17 Mani, miŋat aminyo nin gaga do manjigil, ae gak da abi madepsi taganek teban tagimaŋ, do panpuluganek kilanin aki.

18 Yaŋ aki kaŋ, nin gak dima gepman detneŋ.

Gak da panpulugaŋbi tagi egek bisit aŋ gaminek mango awigineŋ.

19 Yawe Pinjkop Tapmim Ami, kalip egip egip tagisi egipgumaŋ unun aego ankaluk abi.

Butgo ninon yipmanek yo tagisi aŋ nibi.

Anek yokwikon baŋ pulugaŋ nipbi.

81

Jap noknok bisap madep dakon kap
Asap dakon kap kinda. Kokup pap
Gat dakon gita tidanek yogogi.

¹ Piŋkop paŋpulugoknin do kisik kisik
kap kinda yoneŋ.

Jekop dakon Piŋkop do kisik kisik
kap yoneŋ.

² Kap yoni. Tambarin tidanek, gita gat
ae kulele gat kisi tidoni.

³ Kanek kaluk abisak bisapmon kwen
pisoni.

Kanek binap tanakwan Piŋkop
gawak imim bisap madepmon
kwen pisoni.

⁴ Yan aneŋ do Jekop dakon Piŋkop da
Israel amin nin do gen teban
uŋun nimgut.

⁵ Kalipsi Isip amin pabiŋ yopgut
bisapmon, Piŋkop da gen
teban uŋun Israel amin nin do
nimgut.

⁶ Nak amin kinda tekni dima nandisat
uŋun da gen yanban nandisat.
Uŋun da yan yosok,
“Nak yo jigi morap ji da kwap-
mon tawit uŋun kukwan
yopgum.

Ae miktim simiŋ gok paŋpulugoko
mibilikon yopba tanakwa pi
teban sanbenek dima awit.

⁷ Jigikon egek bisit nayinba pulugan
depgum.

Gikwem kiririŋ yosok uŋungwan
da bisitji nandagim.

Nak Meriba pakbikon nandan
gadati pindat do anek ji
paŋkewalgim.

⁸ “Nak dakon amin kabino, nawa
dayiko nandabit.

Israel amin, nak dakon gen nan-
danek guramitni do madepsi
nandisat.

⁹ Ji miktim ŋwakŋwari dakon kokup
kidatni dima yolni, ae dima
gawak yomni.

¹⁰ Nak kalonŋin ji dakon Yawe ae
Piŋkopji egisat.

Nak naga Isip miktimon ban ji
timik paŋpogum.

Gen kagasi antan kinakwa
upmokgeŋ.

¹¹ “Mani babakji da nak dakon gen
nandak do dima galak tawit.

Asisi, Israel amin nak dakon gen
guramit do dima galak tawit.

¹² Do yum pindagapbo kwen wigik
anpakni yolek galak toknikon
yo awit.

¹³ “Nak miŋat amino da geno guramik
kimotni dosi nandisat.

Ae Israel amin nak dakon galak-
tok yol kimotni do nandisat.

¹⁴ Yan ani kan, nak da uwalni tepmisi
pabiŋ yopdisat.

Anek uwal gat emat wamanek
pabiŋ yopbeŋ.

¹⁵ Anapbo miŋat aminyo nak do
nandaba yokwi tok an, uŋun
madepsi pasal nimnimik
namni.

Anakwa toktogisi yo yokwisi an
yobeŋ.

¹⁶ Mani nak da ji do bret galagisi, ae
kaban kok koron nani dabeŋ,
anapbo butji tugokdan.”

82

Piŋkop uŋun kila amin madep
mibiltogi

Asap dakon kap kinda.

¹ Piŋkop uŋun Kwen Kokup muwut
muwut madep dakon mibiltok
amin yikdak.

Miktim morap dakon kila amin
da muwugakwa nandak nan-
dakni kokwinikdak.

² Anek yan yoyisak,

“Ji bisap nian da gen kokwin pi
gulusuŋ ani?

Ji yokwi pakpak amin nido
paŋpulugon?

³ Ji yoni mini amin ae monji datni
kimakbi paŋpulugoni.

Anek jigi paŋek yokwi ekwan
amin uŋun paŋkutnoni.

⁴ Amin yokwi ekwan ae yo do wadan
amin uŋun yokwi pakpak da
kisiron ban pulugan timigeŋ
paŋpulugoni.

- 5 Ji pilin tukgwan agek nandak nandakji minisi, do miktimi miktimi amin anpak kilegi dima an.
- 6 Nak gen yan yosot, 'Ji pinjkop ekwan. Ji Pinjkop Wukwi Madep dakon monjini ekwan.
- 7 Mani amin morap kimokgon jiyo yan gin kimotdan. Kila amin morap kimokgon jiyo yan gin kimotdan.' "
- 8 Pinjkop, minjat amin morapyo unun gak dakon gin, do abin miktim amin morap gen kokwin anyobi.

83

Asap da Israel amin dakon uwalni Pinjkop da dapban pasilni do bisit agit
Asap dakon kap kinda. Kap on Pinjkop gawak imim dakon kap.

- 1 Pinjkop, gak gen mapmit dima abi. Gak isal dima yikgi. Pinjkop, gak isal dima egipbi.
- 2 Pindakgi. Uwalgo emat wasanek an. Gak do nandaba yokwi tok an amin kwen wigik angaman.
- 3 Unun pasili egek minjat amingo yokwi an yom do gen yan panjeban an. Gak da minjat amingo unun kilani tagisi asal, mani uwal unun panjupbal ak do muwugek gen yon.
- 4 Unun da yan yon, "Kili kino! Israel amin dapno pasil mudanakwa, amin da sanjenek dima nandan yomni."
- 5 Pinjkop, unun amin gak abin gep do but kalon an.
- 6 Idom amin, ae Ismael amin, ae Moap amin, ae Akri amin,
- 7 ae Gebal amin, ae Amon amin, ae Amelek amin, ae Pilistia amin ae Tair amin, unun miktim morap dakon amin da yo unun ak do nandan.
- 8 Siria yo kisi unun gat muwukgan.

Unun amin tapmimi ton kabi unun Lot dakon babini kabi panjuplugon.

- 9 Unun amin kabi da gak anjupbal ak do but kalon an, do kalip Midian amin do agil, bo pakbi madep Kison unudon Sisera amin gat Jabin amin gat do agil yan gin unun amin panjupbal abi.
- 10 Unun bisapmon gak da kokup pap Endo unudon panjupbal abi bumjotni miktimon tanej miktawit.
- 11 Kalip kila amin bamot Orep gat ae Sep garon agil unuden gin emat amini dakon mibiltok amini panjupbal aki. Kila amin madep bamot Seba gat ae Salmuna garon agil unuden gin kila amini pabin yopbi.
- 12 Unun amin da yan yawit, "Pinjkop dakon sipsip upmot miktimni nin do anawatnen."
- 13 Pinjkopno, miktimon kimbaban ban yan uwalgo wiririkbi kini. Mirim da wit dakon gipmi pisonba kwan unuden wiririkbi kini.
- 14 Kindap da koron sosen, ae ilen gurigi ton da madepsi sosen,
- 15 yan gin gak da sikak mal kiririnyo madepsi yipbi abinjak unun amin kabi yolban pasal kini. Ae unun da pasolni do mirim madepsi yipbi kisak.
- 16 Yawe, pabin yopmanjaki mayaktok madepsi pani. Anjak gak tapmingo madepsi yan yokdan.
- 17 Pabin yopmanjaki toktogisi pasal kimotni do nandisat. Panmayak anjak dapbi kimotni dosi nandisat.
- 18 Yan anjaki unun da gak kalongin Yawe ae Pinjkop Wukwisi egek miktim morap kisi kila asal yan nandan gamni.

84

Amin kinda da Pinjkop dakon telagi yut do galak tagit

Kora amin kabi dakon kap kinda. Kokup pap Gat dakon gita tidanjek yogogi.

- 1 Pinjkop Tapmim Ami, gak dakon yut tilimi tonj galagisi.
- 2 Nak unjudon egip do but dasi madepsi galak tosot. Galak tok morapno kisi gak dakon yut do tosok. Giptim ae nandak nandakno kisi da Pinjkop egip egipmi tonj gak do kisik kisik kap yosot.
- 3 Yawe Tapmim Ami, gak Kila Amin Madepno ae Pinjkopno. Bibagap ae bibagap giman da gak dakon alta da kapmatjok yutni anek pudigi kila amal.
- 4 Minjat aminyo gak da yutnon ekwan unjun kisik kisik anek bisapmi bisapmi mango awigik do kap yonj.
- 5 Minjat aminyo gak dakon tapmim timigek Saion Kabapmon wigik do but dasi galak tonj, unjun kisik kisik tagi ani.
- 6 Miktim kinda mani Miktim Kunam Pakbi Kulduk Giban, unjudon kinakwa unjun miktimon pakbi gapma morapmi noman tonj. Anakwa sikak manakwa pakbi gapmakon winonj.
- 7 Unjun amin kosit agek tapmim kaluk sigin panj. Unjun Saion kinj Pinjkop da injamon altokdanj.
- 8 Pinjkop Yawe Tapmim Ami, bisitno nandaki. Jekop dakon Pinjkop, mirak pak yansi yopmanjek geno nandaki.
- 9 Nin dakon kila amin madep do koki. Pasiknin da yanj nin dam anek kilanin tagisi asak. Yawe, gaga kila amin madep egipjak do manjigil, do yo tagisi anj ibi.
- 10 Nak gildat kalonj kindagin gak dakon yut da yomakon egipbenj kanj, unjun da tagisisi asak.

Unjun da gildat 1 tausen timi dukon egig egig asat unjun yapman mudosok.

Nak oman amin pinjbisi egek Pinjkopno dakon yoma kagakon yoma kila agak amini egip do but dasi galak tanj kimokdot.

Mani amin yokwi da yutnon egip do dima galak tosot.

- 11 Nido Yawe unjun panjutnok aminin ae tenjeninin. Unjun da nin do yo tagisi anj niminjek man madep nimisak. Kilegi akwanj amin do yo tagi yom do dima panjutnosok.
- 12 Yawe Tapmim Ami, minjat aminyo gak nandanj gadanj gamanj amin unjun kisik kisik tagi ani.

85

Pinjkop da amin kabini kila asak do amin kinda da bisit agit

Kap on Kora amin kabi dakon kap. Kap yonj amin dakon kila amin do mandabi.

- 1 Yawe, gak da miktimgo ae amin kabigo Jekop nin panjpuluganjaki kalip tagisi egipgumanj abisokyo kisi yanj gin anjaki tagisi ekwamanj.
- 2 Amin kabigo nin yokwi morap agimanj dakon diwarinin unjun wiririk ningul.
- 3 Gak kalip nin do butjap nandagil unjun nandabi magit. Nin do japmisi nandagil, mani kulabik anek butgo magit.
- 4 Pinjkop, yokwikon banj timit timit aminin, kalipsi nin tagisi egipgumanj abisok panjkaluk abi yanjin egipnenj. Butjap sanjenjek dima nandanj nibi.
- 5 Bisap mudok mudogi mini butjap sigin nandanj nimin wigikdisal? Babikon da babikon yanj gin tanj ananj wigikdisak?
- 6 Minjat amin kabiyogo aego panjeban abi nin kisik kisik anek gak anjksinenj.

- 7 Yawe, gak asisi mudok mudogi mini nin do but dasi galak taŋ nimisal unun dakon bami noliŋbi koneŋ.
Yokwikon baŋ timigaki tagisi egipneŋ.
- 8 Nak Piŋkop Yawe da gen yosok unun do mirak pakyaŋsi yopmaŋdat. Nin da aŋpak yokwi kalip agimaŋon tobiŋ dima pigineŋ kaŋ, unun iyi dakon telagi amin kabini nin but yawot nim do yosok.
- 9 Asisi, amin Piŋkop do pasal iman unun yokwikon baŋ timiŋdisak. Aŋakwan tilimni miktimninon tokdisak.
- 10 Unun bisapmon amin da amin do but dasi galak taŋ yomiŋek aŋpak tagisi aŋ yomdaŋ. Yaŋ aŋek kilegisi egek but yaworon da tagisi egipdaŋ.
- 11 Miktimon Piŋkop but dasi yolyol aŋpak miktimgwan da pawinban pisaŋek kwokdisak. Ae Kwen Kokup da aŋpak kilegi siŋtaŋban miktimon pikdisak.
- 12 Asisi, Yawe da yo tagisi nimaŋakwan miktimnin da jap morapmisi paŋalon akdisak.
- 13 Yawe apjak dakon kosit yul im do kaŋ, amin da aŋpak kilegi aba kaŋek unudon tagi apjak.
- 4 Amin Tagi, nak gak dogin bisit asat, do oman amingo nak do kisik kisik nabi.
- 5 Amin Tagi, gak tagisisi, diwarinin wiririk nimisal. Gak miŋat aminyo bisit gayaŋ unun but dasi galak taŋ yomisal.
- 6 Yawe, gak bisitno do mirak pakyaŋsi yopbi. Nak do bupmi nandaŋ nabi do yaŋ tidosot. Yaŋ ilitno nandaki.
- 7 Nak gak do yaŋ tidosot bisapmon aŋpulugosol, do jigi pakeŋ bisapmon gak do bisit abeŋ.
- 8 Amin Tagi, piŋkop gak yombem di mini. Gak da kisi morap yapmaŋdal. Ae amin kinda da wasok tapmimi toŋ asal unudeŋ kinda aripmi dima asak.
- 9 Amin Tagi, miŋat amin kabi morap gak da wasagil, unun da abiŋ nŋwakbeŋ aŋ gamiŋek gak dakon man awigikdaŋ.
- 10 Nido, gak kalongin tapmingo madep ae gak dagin yo masi masimisi asal. Gak kalongin Piŋkop bamisi.
- 11 Yawe kositgo kilegi do nayiŋ dekbi gengo bamisi yolek egipbeŋ. Nayiŋ dekbi gak dogin nandaŋ egek mango awigikeŋ.
- 12 Amin Tagi Piŋkopno, nak but dasi gak aŋkisikeŋ. Toktogisi mango aŋkisiŋ wigikeŋ.
- 13 Nido gak nak do madepsi but dasi galak taŋ namisal. Kimoron naŋ pulugaŋ nepbi gapmagwan dima pigigim.
- 14 Piŋkop, kwen wigik amin da nak nit do abaŋ. Unun amin yokwi bupmini mini da nak nikba kimokgeŋ do abiŋ muwukgaŋ. Unun manji gamiŋek gengo dima guramikgaŋ.
- 15 Mani Amin Tagi, gagon bupmi ae nandaŋ yawotyotugagit da tosok. Gak butjap tepmi dima nandisal.

86

Amin kinda Piŋkop da aŋpulugosak do bisit agit

Dewit dakon bisit kinda.

- 1 Yawe, nak wadak wadak amin, do bisitno nandaŋek aŋpulugoki do nandisat.
- 2 Yokwikon naŋ abidaŋaki dima kimokgeŋ, nido nak gak naŋ goldat. Nak oman amingo, gak naŋ nandaŋ gadaŋ gamisat, do aŋpulugoki.
- 3 Amin Tagino, nak gildat kinda kalon gak do bisit asat, do nak do bupmi nandaŋ nabi.

Gak nin do but dasi galak tan
niminek gengo anteban anek
nin panpulugan wigisal.

¹⁶ Tobil nagon abinek bupmi nandan
nabi.

Menno da kalip gak dakon pi agit,
abisok monji nakyo kisi pigo
asat, do nak dakon but anteban
anek yokwikon nan pulugan
nepbi.

¹⁷ Yawe, gak da nak do but dasi galak
tan namisal unun dakon tilak
kinda nolnbi kokenj.

Yan anaki uwalno da gak da nak
anpuluganek anteban asal unun
kan nandanjo anek anpak yok-
wini dakon mayagi pani.

87

Jerusalem do kisik kisik awit

Kora amin kabi dakon kap kinda. Kap
on Pin kop gawak imim dakon kap.

¹ Pin kop da kokup papni telagi kabap-
mon agit.

² Yawe da Israel miktim dakon kokup
morap do galak tosok, mani
Jerusalem do madepsi but dasi
galak tosok.

³ Pin kop dakon kokup pap dakon
minjat aminyo, ji nandani,
Pin kop da yo tilimi ton tagisi
jikon asak.

⁴ Pin kop da yan yosok, "Namin amin
da nak dakon gen guramikdak,
unun manjikenj bisapmon, Isip
ae Babilon kisi manjikenj.

Anek Pilistia, Tair ae Itopia do
yan yokdisat, 'Unun yo kisi
Jerusalem amin gin.'

⁵ "Nak Jerusalem do yan yokdisat,
'Unun minjat amin morap kisi
dakon kokup pap.'"

Ae Pin kop Wukwisi da Jerusalem
anpuluganban tebaisi tokdisak.

⁶ Yawe da amin diwari dakon man
mandakdisak.

Anek panmuwugek Jerusalem
minjat aminyo gat kisi manjikdisak.

⁷ Anakwan minjat aminyo unun kap
yanek kisik kisik anek yan yok-
dan, "Jerusalem, gak yo tagisi

morap ninon ton unun dakon
mibilisi."

88

Amin kinda Pin kop da anpulugosak do yan tidagit

Eman unun Sera kabikon nani kinda
da kap on mandagit. Kap on do
Maskil yan yon. Kora amin kabi da
Pin kop gawak iminek kap on yon. Kap
yon amin dakon kila amin da minjat
aminyo yoyinban "Malat Leanot"
unun tegon da yoni.

¹ Pin kop, Yawe, gak panpulugokno.

Gildari ae kalbi gak do yan
tidosot.

² Bisitno nandaki.

Anpulugoki do yan tidosot,

³ nido jigi morapmi nagon noman tan
naminakwa pali kimokdot.

⁴ Amin diwari da si kimot do an, nak
unun yombem.

Tapmimno kisisi mudan.

⁵ Nepman degakwa amin kili
kimakgwit gat kisi ekwaman.

Amin da amin kinda anakba kili
kimakgit da kimakbi tamokon
tosok, nak unun yombem.

Amin wagilsa intan yominek
sanbenek dima panpulugokdisal
unun yombem.

⁶ Mabi gapma dubagisi kidagisikon
kili pigigim, da pilin tuksigwan
egisat.

⁷ Butjapgo da obisi abin nepgut.

Tap idap da yan tamaligek
wutjinban tagim.

⁸ Gak da yopbi notnoni da manji
namgwit.

Gak da nepbi nak amin yokwisi
daganapbo madepsi pasal na-
man.

Unun da tebai abidanakwa aripmi
dima pulugan kikenj.

⁹ Nak jigi panapbo dabilno yokwi
tanakwan tagi dima sintosot.

Ae gildari gildari kisitno
panenagek gak da anpulugoki do
bisit asat.

¹⁰ Gak wasok tapmimi ton amin
kimakbi panpulugok do anek
asal, ma?

- Amin kili kimakgwit da pidanek mango awikwan, ma?
- 11 Ae kimakbi tamokon kili pakgwit kabi da gak da but dasi galak tan nimisal yan di yon bo dima?
Si tasik togi tamokon da gak da kilanin tagisi asal yan di yon bo dima?
- 12 Pilin tuk tamogwan ekwan amin da wasokgo tapmimi ton unun di pindakgan?
Amin gak da kili intan yomgul tamokon ekwan unun da anpakgo kilegi di pindakgan?
Unun dimasi!
- 13 Yawe, nak gak da anpulgoki do yan tidosot.
Nak wisa dagokdo morap gak do bisit asat.
- 14 Mani Yawe, nido manji namisal?
Nido pasil namisal?
- 15 Monji bulagi egipgum bisapmon da win abisok egisaron, jigi panek kili ununjok kimotdisat.
Gak da yo yokwisi pasol pasolisi an naminaki tapmimno mini asak.
- 16 Yawe, butjapgo da wutjin namisak.
Gak da obisi nigeek obisi anupbal asal.
- 17 Gildat kinda kalon nak do yan asal.
Pakbi da igek miktin morap kisi wutjisak, unun da tilak amin da nak angwasen.
- 18 Gak da abi notno tagisi nepman dekan.
Nagon pilin tuk dagin tosok.
- geni babikon da babikon yan tentenoken.
- 2 Gak toktogisi nin do but dasi galak tan nimisal unun dakon geni yan tentenan wigiken.
Gak gengo anteban anek nin tagisi panpulgosal.
Unun anpak kundu da tebai tosok unuden toktogisi tokdisak.
- 3 Gak da yan yagil,
“Naga dakon amino manjinek unun gat sanbek sanbek kili agim.
Oman monjino Dewit unun do yan teban tok kili agim.
- 4 Anek yan iyigim, ‘Israel dakon kila amin madep noman tan noman tan ani unun gak da kabikon dagin noman tokdan.
Babikon da babikon gak da kabikon nani kinda da kila amin madep yiyit tamokon yitdisak.’”
- 5 Yawe, Kwen Kokup anelo gak da yo tagisi agil unun do kap yanek mango awikwan.
Gak da gengo guramikdal unun do nandanek kap yon.
- 6 Nido Kwen Kokupmon Yawe gak yombem kinda mini.
Anelo kinda gak yombem mini.
- 7 Anelo dakon kila amin da muwukanon Pin kop do si pasolgon.
Unun anelo kabi angwasiyek akan unun masi masimi, mani Pin kop da unun kabi si yapmanek wagil masi masimisi.
- 8 Pin kop Tapmim Ami, gagon tapmim madep tosok unuden amin kinda mini.
Toktogisi gak kulabik dima anek gengo guramik kimokdol.
- 9 Gak da tap idap tapmimi ton unun kila asal.
Tap idap si pidosok bisapmon gak da abin yipmanaki wayin dima asak.
- 10 Gak da Isip dakon tapmim madepni tuwilek obisi anupbal agil.

89

Israel amin jigi bisapmon kap on yogogi

Etan unun Esra amin kabikon nani kinda dakon kap. Kap on do Maskil yan yon.

- 1 Yawe, gak da amin do but dasi galak tan yomisal, unun do nak toktogisi kap yoken.
Gak gengo anteban anek nin tagisi panpulgosal unun dakon

- Anek tapmim madepgokon da uwalgo pabin yopgul.
- 11 Kundu gat miktim gat unun gak dakon gin.
Gak da miktim gat yo morap unudon ton gat wasagil.
- 12 Gak da not tetgin dakon miktim wasagil, ae saut tetgin dakon miktim kisi wasagil.
Flen Tabor gat ae flen Emon gat gak do kisik kisik anek kap yan gamamal.
- 13 Yawe, gak tapmingo madepsi.
Tapmingo pidanbisi.
- 14 Gak kila amin madep egek anpak kilegikon da amin kilani anek gen kokwin pi kilegisi asal.
Gak minjat amin do but dasi galak tan yominjek gengo anjeban anek tagisi panpulugosol.
- 15 Amin gak gawak gaminjek kap yan gaman unun kisik kisik tagi ani.
Yawe, amin morap gak da inamon tenjenigokon akwan unun kisik kisik tagi ani.
- 16 Unun amin anpakgo kilegi do gildat kinda kalon unun do nandanek kisik kisik anek mango anjisan.
- 17 Gak kalongin teban toknin, ae gak do kisik kisik madepsi nandanaman.
Nin do nandan yawok nimenjek panpuluganaki emaron teban toman.
- 18 Asisi, Yawe unun pasiknin egi nimisak.
Gak Israel amin nin dakon Pinkop Telagisi nin da kila amin madepnin nimgul.
- Pinkop da Dewit do yan teban tok agit*
- 19 Kalipsigwan oman amin kabigo tagisi do dipmin yoligil, anek yan yoyigil,
“Nak da emat amin tagisi kinda kili manjigim.
Nak da minjat aminyo da binapmon nan kila amin madep egipjak do abidagim.
- Anek kila amin madep dakon pelit kinda busunikon yipman imgum.
- 20 Nak da oman amin Dewit kili manjigim, anek yipbo ji dakon kila amin madep dagagit.
- 21 Nak tapmimno yipbo unun gat toktogisi egipdamal.
Nak dakon tapmim da aban teban tokdisak.
- 22 Uwalni da emaron aripmi dima abin yipni.
Ae amin yokwi da aripmi dima abin yipni.
- 23 Nak da uwalni baman yomdisat, anek amin nandaba yokwi tan imni amin dapbo kimotdan.
- 24 Nak da but dasi galak tan imin kimagek unun gat toktogisi egipdisat.
Uwal gat emat wamni bisapmon nak da anpuluganapbo pabin yopdisak.
- 25 Nak da miktimni abo tap idap Mediterenian unudon da wasanek kin pakbi madep Yupretis da aripmon kikedisak.
- 26 Anek Dewit da yan nayikdisak, ‘Gak Datno ae Pinkopno.
Gak da tip tebano egek toktogisi anpulugosol.’
- 27 Nak da manjiko monjino mibiltogi dagosak, ae kila amin madep mibiltogi daganek miktimon kila amin madep morap yapman mudosak.
- 28 Nak toktogisi but dasi galak tan imin kimotdisat.
Anek unun gat sanbek sanbek anapdo sanbek sanbek unun toktok teban tan wigikdisak.
- 29 Toktogisi unun da kabikon kinda da kila amin madep egi egi akdisak.
Kundu da toktogisi tosok unun da tilak, unun da kabikon kila amin madep kinda da toktogisi Israel amin kila akdisak.
- 30 “Mani babini kabi nawa geno pabin yopni, ae nak dakon gen dima yolni kan,

- 31 bo ae geno do manji iminek gen tebano dima guramitni kan,
 32 yokwini do nandanek baljokdisat.
 33 Mani unun bisapmon kisi nak Dewit but dasi galak tan imdisat. Anek dima yipman deksen, ae unun do yan teban tok agim unun dima ansun aben.
 34 Nak unun gat sanbek sanbek agimak dima kirinikgen, ae geno kulabik kinda dima aben.
 35 Nak Dewit do yan teban tok agim. Nak telagisi, do top dimasi yosot.
 36 Babikni kabi toktogisi egi wugikdan. Gildat da tosok unun da tilak unun dakon diwatni da minat aminyo bisap dubagi kila akdan.
 37 Kanek da kundukon tosok, unun da tilak toktogisi yan egi wigikdan.” Uwal da kila amin madep abin yipgwit bisapmon kunam takgwit
 38 Mani abisok kila amin madep manjigil unun do butjap nandan imisal. Kili yipman dekgil, anek manji ingul.
 39 Oman amingo gat sanbek sanbek agimal unun pandagagil. Gak da kila amin madep pelitni mabi miktimon manek yo isali agit.
 40 Gak da kokup papni dakon dam kili tuwilgil. Yutni tebaisi unun kili tasik tawit.
 41 Minat amin morap kapmatjok akwan unun da yo kabini kabo timikgan. Ae amin kapmatjok ekwan da yansul an iman.
 42 Gak da yum pindagaki uwal da emaron abin yipgwit. Yan anyominaki kisik kisik awit.
 43 Gak da abi emat amini emaron dima teban tawit, anek emat bisapmon dima anpulugagil.
 44 Gak da abin yipgul da kila amin madep sanbenek dima egisak,

- ae sanbenek minat aminyo kila dima asak.
 45 Gak da abi amin pelan tepmisi asak, anek mayaktok madepsi da wutjin imisak.

Piñkop da panpulugosak do bisit awit

- 46 Yawe, gak bisap nian da pasildisal? Toktogisi, ma? Bisap nian da butjapgo kindap da yan tebai sosak?
 47 Yawe, nin bisap pisipmisok gin ekwaman, do nandan nibi. Gak da nin wasagil, mani mibili mini ekwaman da kimak mudokdaman.
 48 Namun da toktogisi egek aripmi dima kimotjak? Namun da tebaisi egek kimakbi tamokon aripmi dima kisak? Amin kinda minisi.
 49 Amin Tagi abisok nin dima galak tan nimisal, ma? Dewit gat yan teban tok anek nin but dasi galak tan nim do yagil unun nian?
 50 Amin Tagi, oman amingo nak do nandaki. Amin da nak do yansul an naman. Amin Nwakanwari Kabi dakon manji gen yokwini dakon jigi imekdat.
 51 Yawe, gak da nak kila amin madep manjigil, mani uwal da yansul an naman. Dukwan dukwan morap kisas yansul an naman gin.
 52 Nin Yawe dakon man toktogisi awigi kimotnen. Unun asi.

PAPIA 4

(Kap 90-106)

90

Piñkop gat amin gat dakon gen

Kap on Piñkop dakon pi amini Moses dakon bisit.

- 1 Amin Tagi, gak nin dakon yutsi yombem. Kalip babiknin gagon egipgwit, ae abisokyo kisi, nin yan gin gagon ekwaman.

- 2 Kalipsigwan ae don kisi toktok teban egipgul da egisal.
Kabap morap dima noman tawit, ae miktimon yo morap dima wasagil, mani gak kili egipgul.
- 3 Gak da yan yosol, "Minjat aminyo ji aesi miktim dagoni."
Yan yanek minjat aminyo abi kimagek ae miktim dagon.
- 4 Gak da bilak 1 tausen unun bisap pisipmisok gildat kalongin, apma gildat egapno tepmi mudak unun yombem gin yan kosol, ae emat amin da kalbi bisap pisipmisok kila an unun da arip gin.
- 5 Pakbi da igek amin timik panabikwa kimokgon, unuden gak da amin abi kimokgon.
Bisap pisipmisok ekwan, unun dipmin yombem gin pindakgan.
- Unun jon yombem da wisa dagokdo kwan*
- 6 madep tanek tilimni yopmanan, mani pilindo si kibidan mudon.
- 7 Gak nin do butjap nandisal, do nin panupbal asal.
Gak nin do butjap nandisal, do madepsi pasalgoman.
- 8 Gak da nin dakon yokwi morap kisi pindak mudosol.
Yokwi morap pasili aman, unun gak da nomansi yopmanek pindak mudosol.
- 9 Miktimon egipneñ bisap morapmon butjapgo da kagagwan ekwan.
Egip egipnin mudok do anakwan yanwik anek kimokgoman.
- 10 Nin bilak 70 yan da aripmon gin ekwaman.
Ae tapminnin toni kan, bilak 80 da arip tagi egipneñ.
Mani unun bilak morap ekwanon, nin pi madepsi aman, anek jigi morapmi panalon aman.
Unun bilak morap tepmisi kin mudanakwa nin tepmisi pasilgaman.
- 11 Namin da butjap madepgo dakon tapmim unun nandisak?
Butjapgo unun madepsi, do amin da gak do pasol pasol madepsi nandani kan, unun da tagi asak.
- 12 Niyin dekbi on miktimon bisap dubagi dima egipdaman yanñi nandanen.
Yan aki kando nandan kokwin tagisi ban panek egipneñ.
- 13 Yawe, butjapgo bisap nian da sigin tosak?
Oman amingo nin do bupmi nandan nabi.
- 14 Wisa dagokdo but dasi galak tan manaki butnin kadimisi tosak.
Yan anaki miktimon egi anan kineñ daman kisik kisik kap yanek tagisi egipneñ.
- 15 Gildat nian da jigi ningul unun da arip kisik kisik nabi.
Ae bilak nian da yokwisi egipguman unun da arip kisik kisik nabi.
- 16 Wasok tapmimi ton asal unun oman amingo nin do nolibi pindatneñ.
Ae tilimgo tagisi minjat monjyonin do yolibi pindatni dosi nandisat.
- 17 Amin Tagi Pinkopnin, gisamgo nion tosak do nandan.
Ninon tanakwan pi morap aman unun bami tagisi tosak.
Asi, panteban anaki pi aman dakon bami tagisi tosak.

91

Pinkop unun kila aminin

- 1 Pinkop Wukwi Madep gat ekwan amin unun Pinkop Tapmim Ami da yongamgwan egek yik yawot tagisi an.
- 2 Nak Yawe do yan yosot,
"Gak da dam madepno aripmi dima tuwili egek nak tagisi anknutnosol.
Gak Pinkopno.
Egip egipno gagon tosak yanñi nandisat."

- 3 Pinƙop da kilago tagisi anakwan paron dima yokwalgi.
Ae gak nagal anakwan sot teban gagon dima noman toni.
- 4 Pup da pudigi pirigwan wutjan unuden Yawe da tagisi anƙutnosak.
Unun toktok teban kilago anek pasikgo asak.
- 5 Kalbi binap bo gildat kalba yo yokwisi kinda da anupbal asak yan do pasol pasol dima abi.
- 6 Ae sot teban kinda da kalbi altan gamjak, bo gildat binap yo yokwisi kinda da gak anupbal asak yan do pasol pasol dima abi.
- 7 Amin 1 tausen gak da kapmatjok kimagakwa ae amin 10 tausen amin tetgo do kimotni kan, unun yo yokwi gak da kapmatjok aripmi dima apni.
- 8 Dabilgo da si pindagaki Pinƙop da amin yokwi kobogi yokwi yomdisak.
- 9 Yawe Wukwi Madep da yongamgwan egipbi kan,
- 10 yo yokwisi gagon aripmi dima noman toni.
Ae sot teban gak da yut da kapmatjok aripmi dima apni.
- 11 Kosit morap agipbikon Yawe da aneloni pi yoban kilago akdan.
- 12 Anakwa kandapgo tipmon tidoki yan do gak kisit da bedan awildan.
- 13 Gak da laion emari yokwi gat ae tunon amin emari ton gat baman misinidial.
- 14 Yawe da yan yosok,
"Amin nak do but dasi galak tan naman unun yokwikon ban timikgen.
Amin nak dakon man do nandan teban ton unun panƙutnoken.
- 15 Nak do bisit aba bisitni nandan yoben.
Ae jigi noman tan yomni kan, nak unun gat egipnen.
Nak da yokwikon ban timigek man madep yoben.
- 16 Nak da yokwikon ban timigek egip egipni sanbeko dubagi anakwan tagisi nandakdan."

92

Pinƙop anƙisik kap

Kap on Sabat bisapmon Pinƙop gawak iminek yogogi.

- 1 Yawe, gak Pinƙop Wikwisi egisal.
Ya yan yanek kap yanek mango anƙisinen kan unun tagisi.
- 2 Wisa dagok morap gak da nin do but dasi galak tan nimisal unun do yan tentenok anen kan unun tagisi.
Ae kalbi morap bisapmi bisapmi panpulangan dima nipman dekdal unun do yan tentenok anen kan unun tagisi.
- 3 Gita napmi 10 kabi dakon ae gita napmi morapmi ton unun ban tidanek kisik kisik anek unun dakon yan tentenok anen kan unun tagisi.
- 4 Yawe, gak yo tagisi asal unun do nandanek butno tagisi asak.
Kisitgo da pi asak unun do nandanek kisik kisik kap yosot.
- 5 Yawe, gak pi tapmimi ton si asal.
Nandak nandakgo unun ilarisi.
- 6-7 Amin yokwi jon yombem tagi kwon, ae yo morapmi timigek tagisi ekwan.
Mani gak da wagilsi panupbal akdisal.
Amin nandak nandakni mini ae nandan kokwini tagi dima amin on yo morap do aripmi dima nandan pisoni.
- 8 Mani Yawe gaga kila amin madep toktok teban egi wigisal.
- 9 Yan si nandaman, amin gak do uwal an gaman, unun kimotdan.
Yo yokwi an amin pabin yopbi birapmigi dukwan dukwan kikan.
- 10 Mani gak da tapmim madep namgul unun jon bulmakau wili dakon tapmim yombem.

- Gak da yo tagisi an namisal, do but galaksi nandisat.
- 11 Dabilno da pindagapbo uwalno tasik tan mudawit.
Mirakno yopmanjek uwalno yokwisi dakon kunam wiwik nandagim.
- 12 Amin kilegi unun silbat da yan madepsi taganek bami tokdan.
Sida kindap Lebanon miktimon ton unun da tilak tagokdan.
- 13 Amin kilegi unun Yawe da yutnon kili kwaokbi.
Pinkopnin da yutnon egek madepsi tagon.
- 14 Amin pelan anek bami sigin tokdan.
Tagisi tanek tami dima biripmigi manek kalikaligi sigin tokdan.
- 15 Anek yansi yan tentenokdan, "Yawe unun anpakni kilegi gin.
Unun tip madepnin egisak, ae yokwini kinda dimasi tan imisak."

93

Pinkop unun kila amin madep egisak

- 1 Yawe unun kila amin madep egisak.
Kila amin madep dakon imal pasak.
Asi, kila amin madep dakon imal pasak, ae tapmimni unun madepsi.
Miktim daman unun wasanban tebaisi tosok, aripmi dima puwen kisak.
- 2 Yawe, gak kila amin madep yityit tamogokon kalipsigwan kilisi yikgil.
Yo morap dima noman tanakwa gak kilisi egipgul.
- 3 Yawe, tap pakbi madep unun da madepsi tamalikgan.
Anek wiwik madepsi yanek sulukwan, ae ilenikon tebaisi tidon.
- 4 Mani Yawe, gak dakon tapmingo unun pidanbisi.
Tap pakbi madepsi tamalikgan unun dakon tapmim yapmandak, ae ilenikon tidon unun dakon tapmim yo kisi yapmandak.

- 5 Gak dakon gen tebango unun toktogisi tokdan.
Yawe, gak dakon yut dagok dagogi mini telagisi tokdisak.

94

Pinkop da amin yokwi morap pabin yopmanjek amin kilegi morap panpulugokdisak

- 1 Yawe, gak Pinkop, gak da yokwi pakpak amin yokwi an dakon kobogi yomisal.
Do abisok butjapgo yolinaki tilimgo koni.
- 2 Miktim daman dakon gen kokwin amin madep pidoki.
Abisok abinjak iyi do nandaba wigisak amin dakon anpak yokwini do kobogi yokwisi yobi.
- 3 Yawe, bisap nian da amin yokwi da anpakni do kisik kisik ani?
- 4 Amin yokwi da iyi do nandaba wigakwa anpak yokwini an unun do pibit tidok an.
- 5 Yawe, minjat amin kabi gaga do manjigil, amin da pabin yopmanjek jiggi madepsi yoman.
- 6 Unun da sakwabat gat, ae minjat monjiyo meni datni yopman kimakgwit gat, ae amin kokup njwakjwarikon da apgwit da miktimninon ekwan, unun dapba kimokgon.
- 7 Anek yan yon, "Yawe da nin dima nindasak.
Israel amin dakon Pinkop yo nin da aman unun do nandaba kik dima asak."
- 8 Nandak nandakji mini amin, mirak yopmanjek butji pisoni!
Ji njugigisi. Ni bisapmon nandan kokwin tagisi amin dagoni?
- 9 Pinkop da miraknin wasagit, do aripmi dima nandisak, ma?
Ae dabilnin wasagit, do iyi aripmi dima sintosak, ma?
- 10 Minjat amin kabi egi an an kwan kobogi yokwi yomisal, do ji do kobogi yokwi aripmi dima damjak, ma?
Unun minjat amin morap kisi dakon yoyindetni.

- Unun nandak nandakni mini, ma?
- 11 Yawe da minjat amin morap kisi dakon nandak nandak kili nandan mudagit.
Unun nandisak, yo morap ak do nandan, unun bami tagisi dima noman tokdan.
- 12 Yawe, gak da amin kinda anmilip akdo tepmi iminek nawa gengo iyin dekgi kan, unun amin kisik kisik tagi asak.
- 13 Jigi bisapmon gak da yik yawot imisal.
Yanjin egakwan amin yokwi kimagek miktim kagagwan pikwan.
- 14 Nido, Yawe da minjat amini aripmi dima yopman detjak.
Asisi, minjat amin kabi iyi do manjigit unun manji aripmi dima yomjak.
- 15 Ae don anpak kilegikon da gen kokwin akdan.
Anakwa amin kilegi da unun yoldan.
- 16 Namn da nak anpuluganek amin yokwi pabin yopjak?
Namn da nak anpuluganek amin gulusun an unun pabin yopjak?
- 17 Yawe da nak dima anpulugagit tam, bisap dubak dima kimakbi tamokon pakgim.
- 18 Nak yan nandagim, “Kandapno sagalegi, do kili unun man nitdisak.”
Mani dima. Yawe, nak do but dasi galak tan naminek abidanaki dima magim.
- 19 Butjik nandagim bisapmon, butno anteban anek anpuluganbi kisik kisik agim.
- 20 Gak kila amin yokwi gat pi dima an.
Unun amin da minjat aminyo anpak yokwi tagi ani do gen teban yopmanan.
- 21 Unun muwugek amin kilegi panupbal ak do gen yan panteban an.

- Ae gulusun dima an amin dapba kimotni do gen yan yoman.
- 22 Mani, Yawe dam madepno aripmi dima tuwili egisak.
Pinkopno da tagisi ankutnosok.
- 23 Unun anpak yokwi awit dakon kobogi yomdisak.
Yokwini unun nandan yomisak, do dapban kimotdan.
Asi, Yawe Pinkopnin da obisi pantasik akdisak.

95

Pinkop ankisik kap

- 1 Apba kisik kisik kap Yawe do yono!
Pinkop tip madepnin yokwikon ban pulugan nipgut unun do nandanek yan tidanek kisik kisik kap yono.
- 2 Unun da kapmatjok kinjek ya yan iyinen.
Anek kisik kisik kap yanek mani ankisino.
- 3 Nido Yawe unun Pinkop tapmimi tonji egisak.
Unun Kila Amin Madep tapmimi tonji egek amin da pinkopnin yan yon yo morap yapman mudosok.
- 4 Miktim galegi ae kabap miktim kisi unun iyi dakon.
- 5 Miktim gat tap gat kisi iyi wasagit, do kisi bamot iyi dakon gin.
- 6 Ji apba nwakben anek gawak imno.
Yawe unun da nin wasan nipgut.
- 7 Unun Pinkopnin egisak.
Nin sipsip kabini, do nin dakon kila anek japnin nimisak.
Abisok geni nandan imni.
- 8 Yawe da yan yosok, “Kalip babakji da miktim kibiri timon, Meriba ae Masa miktimon, but teban awit.
Ji yan dima ani.
- 9 Yo agim unun pindakgwit, mani nak ankwel do pi madepsi awit.
- 10 Nak bilak 40 unun amin do butjap nandan yomgum.
Anek yan yagim, ‘Butdasi nak dima nolgan.

Nak dakon gen dima gu-
ramikgan.’

- 11 Yando, nak japtanek yan yoyigim,
‘Asi dayisat, ji nak dakon
yik yawot kokupgwan dimasi
pigini.’”

96

*Pinjkop da minjat amin kabinikon
anjpak tagisi asak*

- 1 Yawe do kap kalugi kinda yan imni.
Miktimi miktimi amin ekwan, ji
Yawe do kap yan imni.
- 2 Yawe do kap yan iminek mani
anjkisini.
Gildari gildari amin yokwikon
ban timik timik asak unun
dakon geni yan tenjenoni.
- 3 Amin kisisi miktimi miktimi ek-
wan tilimni gat ae yo masi
masimisi asak unun do yan
tenjenan yomni.
- 4 Yawe unun wagil tagisisi, do anjisin
kimorisi.
Unun kokup kidat morap yap-
mandak, do si pasal imimisi.
- 5 Miktim diwari dakon pinjkopni unun
kokup kidat dakon wupmi gin.
Mani Yawe da kundu wasagit.
- 6 Yawe unun kila amin madep egek
man madepni tan imisak.
Tapmimni madep gat ae yo
morapni kildani tagisi telagi
yutnikon tan iman.
- 7 Minjat amin kabi morap, yan simil
anjek Yawe dakon tilimni gat ae
tapmim madepni gat do yoni.
- 8 Yan simil anek tilim madepni do nan-
danej Yawe anjisinini.
Paretji timigek Telagi Yut
Madepni da nagalgwan pigini.
- 9 Unun telagisi ae tilimni njakwarisi,
do Yawe gawak imni.
Amin miktimi miktimi ekwan, ji
nimnimigek pasal imni.
- 10 Miktimi miktimi egi anan kwan
unun dakon amin yan yoyini,
“Yawe unun kila amin madep
egisak.

Unun da miktim daman anjeban
aban wayin dima asak.

- Yawe da don gen kokwin pi
kilegisi anek amin dakon anjak
kokwin akdisak.”
- 11 Kundu gat miktim gat, jil kisik kisik
anjil.
Tap idap, gak wayin madepsi
anjek kisik kisik abi.
Ae yo morap tap kagagwan ton,
jiyo kisi kisik kisik ani.
- 12 Jap pi gat ae yo morap unjungwan
ton, ji kisik kisik ani.
Unun bisapmon kindap morap
koron ton unun kisik kisik kap
yokdan.
- 13 Yawe da buron kisik kisik akdan,
nido Yawe abin gen kokwin
anjek miktim daman kisi dakon
minjat aminyo dakon anjak
kokwin anjomdisak.
Anjak kilegikon da, ae gen
bamikon da, miktimon minjat
amin morapyo gen kokwin
anjomdisak.

97

*Pinjkop unun kila amin madep
mibiltogi*

- 1 Yawe unun kila amin madep egisak.
Miktim gak kisik kisik aki.
Miktim tim tap binap ton ji but
galak nandani.
- 2 Gikwem gat ae pilin gat da
angwasamal.
Anjak kilegikon da amin kila
asak.
- 3 Kindap da mibil tan iminek uwalni
angwasinej ekwan unun sonban
pasilgan.
- 4 Unun da malni yopban miktim
tenjenosok.
Miktim da kanek nimnimikdak.
- 5 Yawe apban kanek kabap da pakbi
dagon.
Unun miktim morap kisi dakon
Amin Tagi egisak.
- 6 Kundu da anjakni kilegi do yan
tenjenok anjakwan minjat amin
morapyo da tilimni kon.

- 7 Amin kokup kidat gawak yominek panjisari unun mayak tok pañ. Kokup kidat, ji Yawe gawak imni.
- 8 Saion kokup pap amin gat, ae Juda miktimon kokup pap tañ anañ kwan unun dakon amin gat da unun nandanek, gen kokwin tagisi asal unun do but galak nandanek kisik kisik an.
- 9 Nido Yawe gak Pinjkop Wikwisi egek miktim morap kisi kila asal. Gak pinjkop njaknjari morap kisi yapmanek mango wukwisi tosok.
- 10 Ji Yawe but dasi galak tañ iman amin, ji anpak yokwi do nandaba inanisasi asak. Iyi dakon telagi amin kabini, yokwi an amin da kisiron ban timigek kilani asak.
- 11 Pinjkop da amin kilegi tentenan yoban kisik kisik pañ.
- 12 Amin kilegi, ji Yawe kisik kisik anjimek mani telagi do nandanek ya yan iyini.
- 6 Kwen gat ae kasisin gat pisonek yan tidanek kisik kisik anek Yawe anjisini. Unun Kila Amin Madep egisak.
- 7 Tap gat yo morap tapgwan ton, ji yan tidoni. Miktim gat amin miktimon ekwan, jiyo kisi yan tidoni.
- 8 Pakbi madep ji kisit tidoni. Kabap ji kisik kisik anek kap yoni.
- 9 Ji kisisi Yawe da buron kisik kisik anek kap yoni, nido Yawe miktim amin morap gen kokwin an yom do abisak. Gen kokwin kilegisi akdisak.

99

Pinjkop unun kila amin madep mibiltogi

- 1 Yawe unun kila amin madep egisak. Miktimi miktimi amin ji pasal nimmimikyo ani. Kila amin madep tamonikon yigakwan anelo madep serabim da teri teri akgan. Anakwa miktim wudip asak.
- 2 Saion kokup papmon unudon Yawe tapmim madepni tañ imisak. Ae unun da minjat amin morap kisi dakon man yapmanek mani da wikwisi asak.
- 3 Amin kisi da mango madepsi ae masi masimi unun do yan anjisin kimotnisi. Gak telagisi.
- 4 Kila amin madep tapmimi ton gak anpak kilegisi unun do galagisi nandisal. Gak da Israel amin nin do anpak tagisi gat ae anpak kilegi gat nibi yolgaman. Gak da Israel miktimon gen kokwin kilegi gat ae anpak kilegi gat asal.
- 5 Ji Yawe Pinjkopnin anjisini. Unun telagi egisak, do burikon kinjek gawak imni.
- 6 Moses gat Aron gat Yawe dakon mukwa sogok amin egipgumal.
- 1 Yawe da yo masi masimisi agit, do kap kalugi kinda yan imno. Tapmimni madepsi ae anpakni telagi, do emaron teban tagit.
- 2 Yawe emaron teban tagit unun dakon yan tentenok agit. Anpakni kilegi yolnban miktimi miktimi amin kisi da kawit.
- 3 Israel amin do but dasi galak tanek dima yopman det do yan teban tok agit unun do sigin nandisak. Pinjkopnin da emaron teban tanek nin yokwikon ban pulugan nipgut, unun miktimi miktimi amin ekwan unun da kili kawit.
- 4 Miktim amin morap, ji yan tidanek Yawe anjisini. Kisik kisik kap yanek anjisini.
- 5 Gita tidanek kap yanek Yawe anjisini.

98

Pinjkop unun amin morap dakon kila amin madepni

- Ae Samuel yo kisi mani yanek gawak imgwit amin kabikon nani kinda.
 Unun da Yawe do bisit aba bisitni nandan yomgut.
- 7 Gikwem timi kinda dubagisi wigisak unudon egek gen tebani yomgut.
 Yoban gen teban morap Pin kop da yomgut unun guramikgwit.
- 8 Yawe Pin kopnin, gak da minjat aminyogo dakon bisitni nandan yomgul.
 Gak da diwarini wiririk yomgul, mani gulusunni dakon kobogi do jigi yomgul.
- 9 Yawe Pin kopnin unun telagi, do mani awigek iyi da telagi kabapmon gawak innen.

100

Pin kop ya yan iyik dakon kap.

- 1 Amin miktimi miktimi ekwan ji kisik kisik anek yan tidanek Yawe ankisini.
- 2 Ji but galagon da Yawe gawak imni.
 Kisik kisik kap yanek unun da kapmatjok kini.
- 3 Yawe unun Pin kop yan si nandan imni.
 Unun da iyi nin wasan nipgut.
 Nin unun dakon gin.
 Nin unun dakon minjat amin kabini, nin sipsip kabini iyi pawilakwan ekwaman.
- 4 Telagi yut madep da nagalgwan pigeek ya yan iyinek anksinen.
 Nin ya yan iyinek mani yan anenotne.
- 5 Nido Yawe unun tagisi.
 Dagok dagogi mini amin do but dasi galak tan yomisak.
 Babikon da babikon geni anteban anek amin kabini panpulugan anan kikdisak teban.

101

Kila amin madep dakon yan teban tok
 Dewit dakon kap kinda.

- 1 Yawe, nak amin do but dasi galak tan yomisak, ae amin dakon anpak kokwin kilegisi asal unun do kap yoken.
 Nak gak ankisik do kap yoken.
- 2 Nak anpak kilegi ban gin yolgen.
 Yawe, ni bisapmon gak abin nak anpulugoki?
 Nak naga da yutnon anpak kilegi ban gin aben.
- 3 Nak yo inani kinda dimasi koken.
 Pin kop manji iman amin dakon anpak do dima galak tosot.
 Nak unun gat kaloni dima agipne.
- 4 Nak butnokon da yokwi di dima aben.
 Ae anpak dima agagi do nandak nandak dima aben.
- 5 Nak da amin do yanba yokwi tok an amin obisi panupbal akdisat.
 Iyi do nandaba wigisak amin gat dima egipne.
- 6 Nak amin Pin kop yolgan unun ban galak tan yoben, ae unun gat gin nak da yutnon tagi egipne.
 Amin toktogisi anpak kilegi an, unun amin dagin oman amino egipni.
- 7 Jamba but amin nak da yutnon dima egipni, ae top yon amin nak gat dima egipne.
- 8 Gildari gildari amin yokwi miktinninon ekwan unun panupbal ak do pi aben.
 Nak da amin anpak yokwi an amin wirigapbo Yawe da kokup papmon sanbenek dima egipni.

102

Amin kinda da jigi panek bisit asak
 Amin kinda jigi panek tapminni minisi anakwan Yawe da anpulugosak do bisit agit.

- 1 Yawe, bisitno nandaki. Nak gak da anpulugoki do yan tidosot.
 Nak dakon kunanno nandan nabi.

- 2 Jigi madepsi paken bisapmon dima gandaken yan do dima pasilgi. Bisitno nandaki. Gak do yan tidoken bisapmon tepmisi nandanek nak anpulgoki.
- 3 Egip egipno unun mukwa da yan bisap pisipmisok tanek pasilgan unun yombem. Kindap madep da sosok unun da tilak giptimno tepmisi sosok.
- 4 Amin da jon kibidanbi bamon unuden nak yokwisi egisat. Do jap nok do dima galak tosot.
- 5 Nak iyon iyon yosot, ae giptimno madep dima, nak kidari ginsi.
- 6 Nak sinjin da yan miktim kibiri timon yokwisi egisat. Ae kalbi dakon minam da kokup amin da antasik abi do amin da aripmi dima egipmi timon ekwan unun da arip egisat.
- 7 Nak dipmin potpot tamokon pokdot, mani dabilno si sintan egisak. Bupmisi, nak minam kinda da yut kwenon yikdak unun da tilak nak naga gin egisat.
- 8 Gildat kinda kalon uwal da nak gen yokwi nayan. Tasik token do yanek yansul an naman.
- 9-10 Gak nak do butjap madepsi nandisal, do abilak banjin nosot, ae dabil pakbino kapmon manba pakbi gat kisi nosot. Nak sibat sibat ban yan abidan mabi timi kindakon kigim.
- 11 Pilindo gildat da pigisak unun da aripmon egip egipno bisap pisipmisok gin. Nak jon da kibidon unun yombem.
- 12 Mani Yawe, gak kila amin madep toktogisi egisal. Mango unun wukwisi, do minat aminyo don altokdan unun da gak nandan gamdan.
- 13 Abisok abin Saion kokup pap do bupmi nandan iminek anpulgoki. Bupmi nandan ibi dakon bisap kili noman tak.
- Abisok bupmi bisap.
- 14 Saion kokup pap unun yokwi tak, mani oman amingo da yut agak tip morapni do but dasi galak tan yoman. Abisok yokwi tak, mani kosit madepni dakon kimbaban pindagek unun da but yokwi yomisak.
- 15-16 Pinjop da Saion kokup pap aeni wasanek tilimni minat amin kabikon yolikdisak. Anakwan minat amin kabi morap Yawe do pasolni, ae miktim dakon kila amin madep morap tilimni do pasal imdan.
- 17 Unun giptim dakon yo do wadan amin unun dakon bisitni nandan yomdisak. Bisit aba sanbenek manji dima yomdisak.
- 18 Yo unun Yawe da asak unun papiakon mandano babi kabi don altoni da Yawe da pi unun agit dakon gen nandanek mani awigini.
- 19 Gen unun yan mandanen, "Yawe iyi da telagi kokupmon kwen egek sintanban pigit. Unun Kwen Kokup egek sintanban miktimon pigit.
- 20 Anek dam tebanon amin jigi panek kunam tagakwa nandagit. Ae dapba kimotni do yanbi amin unun pulugan yopban kiwit."
- 21 Yan agit do Saion minat aminyo da Yawe dakon man yan tenjoni. Jerusalem minat aminyo da ankisini.
- 22 Unun bisapmon minat aminyo gat ae kila amin madepni gat Yawe gawak im do Jerusalem muwugek yan akdan.
- 23 Nak tagan amin madep egapbo Yawe da tapminno anjupal anek bisapno anpisip agit.
- 24 Do nak yan iyigim, "Pinjopno, toktok teban egisal. Nak amin pelan dima at, do egip egipno abisok dima gwayeki.

- 25 On miŕtim dakon teban tokni kalipsigwan kili yipgul da tosok.
Ae kundukon yo morap toŕ unun gak dakon kisit kilda.
- 26 Kundu gat miŕtim gat tasik tokdamal. Imal giranŕi da pudan kwan, unun da tilak yokwi tokdamal.
Amin da imal kulabik an, unun da tilagon gak da kulabik anaki sanbenek dima tokdamal.
Mani gak toktok teban egipdisal.
- 27 Gak kulabik dima anek yan gin egipgul da egisal.
Gak dagok dagogi mini egi wigikdisal.
- 28 Oman amingo nin dakon minat monjiyo gak da buron egipdan.
Ae unun dakon diwatni panpulugan¹¹ aki gak gat tagisi egipdan.”
- 7 Kalipsigwan yo morap ak do nandagit unun Moses nan iyigit.
Ae pi tapmimi toŕ agit unun Israel amin do yoliban pindakgwit.
- 8 Yawekon bupmi ae nandan yan wotyo tosok.
Unun butjap tepmi dima nandisak, ae amin do but dasi madepsi galak tan yomisak.
- 9 Bisapmi bisapmi yokwi aman do gen dima yan nimisak.
Ae butjapni bisap dagok dagogi mini dima tan anan kisak.
- 10 Diwarinin dakon kobogi yokwisi timiri mani dima nimisak.
Nin yokwi morapmisi aman unun dakon kobogi do yo jigisi timiri mani dima nimisak.
- 11 Nido amin iyi do pasal iman amin unun but dasi galak tan yomisak.
Butdasi galak tan yomyomni unun pidanbisi, miŕtim yapmanek kwensi ason kundu tosok unun dakon tilak.

103

Pinŕkop da nin do but dasi galak tan nimisak

Dewit dakon kap kinda.

- 1 Yawe anŕkisiken.
Nak butno nan yan iyisat, gak gwinimbil mani telagi anŕkisiki.
- 2 Yawe anŕkisiken.
Nak do yo morap tagisi asak unun do dima inŕtokeŕ.
- 3 Unun da diwarino kisisi wiririk namisak.
Ae sotno kisisi panmilip aban kilek tosot.
- 4 Yawe da yokwikon ban puluganban dima kimokdot.
Ae but dasi galak tan naminek bupmi nandan namisak.
- 5 Yo tagisi do galak tosot unun aripnokonsi namisak.
Yan anakwan nak aeno amin kalugi daganek singin da yan tapmimi toŕ agisat.
- 6 Amin da pabin yopmanakwa yokwi ekwan amin Yawe da anpakni kilegikon da gen kokwin tagisi an yomisak.
- 12 Gildat wisagon da si pigisak tet unun dubagisi.
Unun da tilak Pinŕkop da diwarinin wiririkban dubagisikon toŕ.
- 13 Dat da minat monjiyoni do bupmi nandan yoman unun da tilak Yawe da amin iyi do pasal iman amin do yansi nandan yomisak.
- 14 Nido tapminnin madep dima, nin miŕtim gin yan nandan nimisak.
- 15 Amin nin jon yombem egip egipnin pisipmisok.
Nin jon dakon jareŕi yombem da bisap pisipmisok egek kibidoman.
- 16 Mirim da jareŕ panwayin aba manakwa amin da jareŕ sanbenek dima pindakgan.
- 17 Mani Yawe da toktok teban minat aminyo pasal iminek ekwan unun do but dasi galak tan yomisak.

- Ae babik don altoni unun do anpak kilegisi an yomdisak.
- 18 Yawe da sanbek sanbek agit unun yolek geni guramikan amin do yo tagisi an yomdisak.
- 19 Yawe Kwen Kokupmon kila amin madep yigek yo morap kila asak.
- 20 Anjelo tapmimi madepsi kabi, ji Yawe dakon geni do mirak pakyanji yopmanek guramik kimokgon kabi, ji Yawe anjisini.
- 21 Ji Yawe dakon pi amin Kwen Kokup egek galaktokni yolek omani an, ji Yawe anjisini.
- 22 Yo morap Yawe da wasagit da kilani asak unun dukwan dukwan tan anan kwan, ji Yawe anjisini.
- Nak Yawe anjisiken.

104

Pinkop yo morap wasagit, do mani awigino

- 1 Nak Yawe anjisiken.
Yawe Pinkopno, gak wukwisi.
Gak kila amin madep mibiltogi ae man madepgo ton.
- 2 Amin da imal ban giptimni wamanjan unuden, gak gaga nan tenjeni nan wamanjal.
Amin da imal yut ilikba pikwan unuden, gak da kundu gat ae gik morap gat yopmanjal.
- 3 Anjek yutgo kwen ason pakbi kwenon asal.
Gikwem da os da amin ilik pawilgan tamo tingo daganakwan mirim da gak anan kisak.
- 4 Gak da mirim yabekbi unun da gengo anan kisak.
Ae gak da abi mal da oman amingo dagon.
- 5 Gak da miktim on yipgul da tamonikon wagil tebai tosok, ae aripmi dima duwalik kisak.
- 6 Gak da tap idap yipbi imal da yan miktim wutjigit.

- Anaki pakbi da kabap morap kisi wutjigit.
- 7 Mani don tap idap tebai iyinbi duwalik kigit.
Tap idap gak da tebai yanbi nandanek timtim yanek kigit.
- 8 Tap idap kabap morap yipman degek miktim kuldugi timon pigigit.
Gak da tap idap unudon tosok do yagil da abisok unudon tosok.
- 9 Gak da tilak kili yipgul, do tap idap tilak unun dima iratjak.
Tap idap miktim morap aeni dima wutjisak.
- 10 Kabap da galegikon miktimgwan pakbi dabil panoman anaki pakbi pagek kuldugi timon pukwan.
- 11 Jon bit kilapyo pakbi unun ban non, ae jon donki kisi unun pakbi non, anek tekni panyawot an.
- 12 Pakbi ilenon kindap ton, minam unudon yutni anek kindap kilenon yigek gen yon.
- 13 Gak kokupgokon kwen egek sikak yipbi kabap morapmon mon.
Pi asal dakon bami da on miktimon tugosok.
- 14 Gak da bulmakau da noni do jon yopbi kwon.
Ae yo mibili mibili abi kwanakwa nin jap unudon paman.
- 15 Nin wain nok do wain sop paman, anek but galaksi nandanjan.
Ae tomno dabilnin sono gulgwa ani yan do olip dakon nelagi paman.
Ae jap da giptimnin panjeban ani do pigaga jap paman.
- 16 Sikak manakwa Lebanon dakon kindap dakon geli da pakbi morapmi ilikgan.
Yawe dakon sida kindap unun kalipsigwan iyi kwaokgit.
- 17 Unun sida kindapmon minam da yutni an.
Ae bilak minam unun kwat kwenon yutni unudon an.
- 18 Jon meme kabap madepsikon akwan.

- Anakwa misan kabap dakon tip madep da panjonngam anakwa ekwan.
- 19 Gak da kanek wasagil da unun da bilak dakon kanek morap dakon tilakni asak.
Ae gildat dabil ni bisapmon pigisak unun gildat da iyi nandisak.
- 20 Gak da pilin tuk abi noman tanakwan koron jon bit kilapyo akwan.
- 21 Laion kilap wisinek madepsi yan tidon.
Pinjop gak da kilap wisan unun yomisal.
- 22 Gildat wisak bisapmon tamonigwan si panji pokgon.
- 23 Anakwa amin pidan kin pini anakwa wigi gildat pigisak.
- 24 Yawe, gak da yo morapmi wasagil.
Gak nandan kokwin anek yo morap unun wasagil.
Gak da yo morap wayin anek ekwan wasagil unun on miktimon tunganbisi.
- 25 Tap idap unun madepsi.
Tap kilap madep ae monin monin morapmisi gat ae yo diwari gat kisi unungwan ekwan.
Nin da aripmi dima manjitne.
- 26 Tap kwenon tap wakga kin ap anakwa tap kilap madepsi wasagil unun tap pidanek kisik kisik anek wigi mok an.
- 27 Unun kisisi jap do an bisapmon gak da upmokgi do jomjom an.
- 28 Gak da jap yominaki non.
Gak da upmagaki buri tugon.
- 29 Mani manji yominaki si pasolgon.
Ae mirim gwayesal bisapmon kimagek miktim dagon.
- 30 Gak da egip egip dakon mirim yobi egip egip kalugi abidon.
Yo morap panjaluk anaki miktimon kalugisi ton.
- 31 Yawe dakon tilimni dagok dagogi mini tan anan kisak dosi nandisat.

- Anakwan yo morap wasagit do kisik kisik asak.
- 32 Unun miktimon sintanban miktim wudip asak.
Kisitni kabapmon yopban mukwa pidon.
- 33 Nak si egipben bisapmon Yawe do kap yoken.
Nak miktimon egi anan kikdisat unun da aripmon Pinjopno sigin yan ankisiken.
- 34 Nak Yawe do kisik kisik asat.
Do unun da nandak nandakno do galak tosak dosi nandisat.
- 35 Yawe, yokwi an minat aminyo panupbal aki.
Nak amin yokwi wagil pasilni do nandisat.
Nak Yawe ankisiken.
Yawe ankisini!

105

Pinjop gat minat amin kabiyoni gat dakon kap

- 1 Yawe bisit iyinek ya yan iyino.
Pi madep madep agit unun dakon geni yoyino miktimi miktimi amin da nandani.
- 2 Kap yanek mani ankinnek wasok tapmimi tonji morapmi agit unun do yan tenjenono.
- 3 Mani telagi ankinen.
Amin morap Yawe gawak im do unun da kapmatjok kwan unun kisik kisik madep ani.
- 4 Bisapmi bisapmi Yawe da kapmatjok kinnek panpuluganek tapmim nimjak do sigin iyinen.
- 5-6 Ji Yawe dakon oman amini Abraham dakon babini kabi, ji Jekop da kabikon nani, Yawe da iyi do manjikbi kabi, Yawe da pi tapmimi ton ae yo masi masimi agit unun do aesi nandani.
Ae amin yokwi do kobogi yokwi yomgut unun do nandani.
- 7 Yawe unun Pinjopnin.
Unun da miktimi miktimi minat amin morap kilani asak.

- 8 Yawe da sanbek sanbekni nin gat tok-togisi agit.
Dagok dagogi mini sanbek sanbekni do nandan egisak.
- 9 Yawe da Abraham gat sanbek sanbek unun agit.
Unun sanbek sanbek agit unun dima kirinjit do Aisak nan yan teban tok an imgut.
- 10 Ae Jekop, Israel amin dakon babi, sanbek sanbek unun toktogisi tosak do Yawe da iyigit.
- 11 Unun da yan yagit, "Nak da Kenan miktim gak do gaben.
Miktim unun babigoni do tosak."
- 12 Kalip Israel amin kalonjisok, ae apbi amin yombem da egipgwit.
Asi, Kenan miktimon egipgwit, mani iyi dakon miktim unun mini.
- 13 Unun amin nwaknwari da miktimon agi agi awit.
- 14 Mani, Yawe da yum pindagakwan amin di da dima pabin yopgwit.
Panpuluganek kila amin madep yokwi anyom do nandawit unun tebai yoyigit.
- 15 Kila amin madep unun yan yoyigit, "Minat aminyo unun nak dakon pi ani do manjigim, do anpak yokwi dima anyomni.
Nak dakon kombi amin do yokwi dima anyomni."
- 16 Yawe da aban Kenan miktimon jap do madepsi awit.
Anek japni panpasil agit.
- 17 Mani Josep yabekban unun da mibil tanek unun da kalip panki Isip miktimon egipgut.
Peni padik padikyo da monej timit do nandanek amin dakon oman monjini egipjak do amin do yomgwit.
- 18 Ain nap ban kandapnikon panteban aba kandapmi pilin tagit.
- Ae ain gironjikbi madep kinda tegikon anteban awit.
- 19 Yan egakwan wigi yo unun altoni do kalip yankwok agit unun bami noman tagit.
Yawe dakon gen da Josep dakon gen unun bamisi yan yoligit.
- 20 Kili Isip amin dakon kila amin madep da amin kinda yabekban kin Josep dam tebanon nan pulugagit.
Amin Nwaknwari Kabi dakon kila amin unun da Josep pulugan yipban kigit.
- 21 Anek yipban yut madepni gat ae yo morapni kila asak do man madep imgut.
- 22 Kila amin madep dakon yo morapni kila an unun dakon mibiltok amin morapni kila agit.
Ae kila amin madep nandak nandak iman amin kabi unun yoyindetjak dakon tapmim kisi tan imgut.
- 23 Don Jekop panki Isip egipgut.
- 24 Ae don Yawe da minat amin kabini panpuluganban gwakni morapmi awit.
Ae panpuluganban tapmimni da uwalni dakon tapmim yapgut.
- 25 Yawe da Isip amin dakon butni pantobilban minat amin kabini do uwal an yomgwit.
Anek Yawe dakon oman amini do yokwi an yom do kosit wusik awit.
- 26 Mani don, Yawe da oman amini Moses gat Aron gat manjinek yabekban Isip kigimal.
- 27 Kin altanek Yawe dakon wasok tapmimi ton Isip miktimon agimal.
- 28 Yawe da pilin tuk yipban pilin tuk da miktim wutjigit, mani Isip da geni abin yipgwit.

105:9: WW 12.7; 17.8; 26.3

105:10: WW 28.13

105:14: WW 20.3-7

105:16: WW 41.53-57

105:17: WW 37.28; 45.5

105:18: WW 39.20-40.23

105:20: WW 41.14

105:21: WW

41.39-41

105:23: WW 46.6; 47.11

105:24: TP 1.7-14

105:26: TP 3.1-4.17

105:28: TP

10.21-23

105:29: TP 7.17-21

105:30: TP 8.1-6

- 29 Pakbi kulabik aban yawi daganek tap kilap kisi morap dapban kimak mudawit.
- 30 Mengak morapmisi iren tanek miktimni kisi tugawit, ae kila amin madep iyi dakon yut tamoyo kisi tugawit.
- 31 Yawe da yanakwan bigal gat ae gugim gugim kisi morapmisi iren tanek Isip miktim kisi tugawit.
- 32 Ae sikak kulabik anek ais gat ae mal gat ban yopban piwit.
- 33 Wain napni gat ae pik kindapni gat panupbal anek kindap diwari dapban sulugi timi morapmi awit.
- 34 Gen yanakwan pilak pilak noman tawit.
Tilakni unun morapmisi, amin da aripmi dima manjiri.
- 35 Pilak pilak da yo tami ton morap nawit.
Anek Isip amin da jap kwaokgwit dakon bami kisi nawit.
- 36 Ae Isip amin morapmon amin yuri kindakon monji mibiltogi Pinjop da dapban kimak kimak awit.
- 37 Mani don, Israel amin timik panjinakwan Isip yipman dekwit.
Silva ae gol kisi timigek kiwit.
Israel amin morap kisi tagisi egipgwit, kinda sot dima agit.
- 38 Isip amin Israel do madepsi pasalgwit, do kin mudanakwa but galak nandawit.
- 39 Yawe da gikwem timi kinda yipban kwen tanek unun da minjat amini panyongam agit.
Ae kalbi kindap madep kinda yipban unun da tenjen yomgut.
- 40 Jap do iyinba minam yopban apba nawit.
Ae Kwen Kokup dakon bret yoban nanek tugawit.
- 41 Tip madep kinda wital kinakwan pakbi kinda tagal kinjek miktim kibiri timon pakbi madep kinda pak kigit.
- 42 Yo morap yan agit, nido kalip Abraham oman amini do yan teban tok agit unun do sigin nandagit.
- 43 Do anek minjat amini timik panjigit.
Anakwan minjat amin kabi iyi do kili manjigit unun kap yanek kisik kisik anek kiwit.
- 44 Kinakwa Amin Nwakwari Kabi dakon miktim unun do yomgut.
Ae yum pindagakwan unun dakon pi timikgwit.
- 45 Israel amin da gen morapni gat ae gen teban morapni guramik kimotni do yan agit.
Yawe dakon man awigini!

106

Pinjop da minjat amin kabini do anpak tagisi asak

- 1 Yawe dakon man awigini.
Yawe anpakni unun tagisisi, do ya yan iyinensi.
Dagok dagogi mini nin do but dasi galak tan nimisak.
- 2 Yo madep agit do namin da unun dakon geni tagi yan tenjenosak?
Ae anpak tagisi morap agit unun da aripmon namin da mani tagi awigisak?
- 3 Amin do gen kokwin kilegisi an yominjek bisapmi bisapmi anpak kilegisi an amin unun kisik kisik tagi ani.
- 4 Yawe, minjat amin kabigo panpuluganek yokwikon ban timikgi bisapmon, nakyo kisi abidoki.
- 5 Nak minjat amin kabigo pindagapbo tagisi yigek yo tagisi timitni do nandisat.
Ae amin kabigo da kisik kisik anakwa nak unun do kisik kisik aben.

105:31: TP 8.16-17,20-24   105:32: TP 9.22-25   105:34: TP 10.12-15   105:36: TP 12.29

105:37: TP 12.33-36   105:39: TP 13.21-22   105:40: TP 16.2-15   105:41: TP 17.1-7; IDT 20.2-13

105:44: Jos 11.16-23   106:1: 1KAG 16.34; 2KAG 5.13; 7.3; Esr 3.11; Kap 100.5; 107.1; 118.1; 136.1;

- Anek nin gak dakon amin kabigo ekwaman do mango anksinen dosi nandisat.
- 6 Kalip babaknin da awit, unuden nin yokwi agiman.
- Nin anpak yokwi mibili mibili agiman.
- 7 Isip miktimon babaknin gak da wasok tapmimi ton agil unun do pakyan si dima nandawit.
- Gak da bisap morapmi anpak tagisi an yomgul, mani unun do si intawit.
- Anek Tap Gamikon kin altawit bisapmon gak kwen wigik an gangwit.
- 8 Mani Yawe da tapmim madepni yolik do nandagit, ae man bini dima mosak do yokwikon ban timigakwan dima yokwi tawit.
- 9 Tap Gami tebai iyinban miktim kibiri tim dagagit, do amin da miktim kibiri timon kwan unun da tilak minjat aminyo mibiltan yominek tap idap pudanek panpan kigit.
- 10 Amin uwal an yomgwit amin da kisiron ban timigakwan dima panupbal awit.
- 11 Mani pakbi da uwal wutjiba kimak mudawit, kinda dima egipgut.
- 12 Yawe da yan anakwan minjat aminyoni da yan teban tok morap an yomgut unun do nandan gadawit.
- Anek kap yanek anksiwit.
- 13 Mani Yawe da yo agit unun do tepmisi intawit.
- Anek mibiltok Pin kop da si yoyinjakwan yo ak do dima nandawit.
- Iyi da nandak nandagon da yo awit.
- 14 Miktim kibirikon egek burikon da jap dogin madepsi nandanek Pin kop ankiligwit.
- 15 Pin kop yo nido iyiwit unun yomgut, mani sot madep kinda kisi yipban sot awit.
- 16 Miktim kibiri timon egek di da Moses gat Aron Yawe dakon mukwa sogok amini telagi gat do nandaba yokwi tok an yomgwit.
- Anek Pin kop da nin do tapmim yangin nimisak tam tagi yan nandawit.
- 17 Anakwa miktimon gapma madep kinda pisan pigakwan Datan gat ae Abiram gat amin kabini gat kisi unun gapmagwan pigakwa miktim da abin sopmanjakwan pasilgwit.
- 18 Anakwa kindap da pinjek unun amin bamot yolgwit amin sonban mini awit.
- 19 Orep Kabapmon unudon egek gol ban bulmakau wup kinda wasanek unun Pin kopnin yan yanek gawak imgwit.
- 20 Bulmakau jon nosok dakon wupmi kinda gawak imgwit.
- Unun anpak anek Pin kopni tilimi ton si abin yipgwit.
- 21 Pin kop da Isip miktimon pi tapmimi ton si anek Isip da kisiron ban timikgit, mani Israel amin da si intan imgwit.
- 22 Pin kop da wasok tapmimi ton Isip miktimon agit, ae yo njaknjawarisi Tap Gamikon aban minjat aminyo madepsi wiripdakgwit.
- 23 Pin kop da minjat amini dapban kimotni do yagit.
- Mani pi amini unun manjigit unun Moses, unun da Pin kop da dabilon agek Israel amin panpuluganek Pin kop dakon butjap dakon kosit sopmanjakwan Pin kop da dima panupbal agit.
- 24 Unun Pin kop da panpulugosak do yan teban tok agit unun do dima nandan gadawit, do miktim tagisi abidok do dima galak tawit.

- 25 Imal yut kabənɲigwan egi egi anək Yawe do yanba yokwi tok anək geni dima guramɲkwit.
- 26 Yan awit, do PinƷkop da gen tebaisi yomɲek miƷtim kibiri timon kimotni do yagit.
- 27 Anək babɲkni yolban paŋki Amin Nwakuwari Kabi da binapmon egek miƷtim nɲwakuwarikon egipni do yagit.
- 28 Don Peor miƷtimon kokup kidat Bal gawak imɲek kokup kidat egip egipmi mini unun do paret abi unun nawit.
- 29 Anpak unun aba Yawe butjap nandanek sot madep yokwisi kinda yomgut.
- 30 Mani Pinias da pidan agek binap amini egi yomɲakwan sot madep unun pasilgit.
- 31 Pinias da yo unun agit unun do anpak kilegisi kinda asak yan nandan imgwit da wun abisok ekwamanon kisi yan gin nandan.
- 32 Israel amin Meriba pakbikon yokwi aba PinƷkop butjap nandan yomgut, do unun anpakni do anək Moses jigi madep pagit.
- 33 Moses buri yokwi tanban dima yogogi gen yagit.
- 34 Yawe da yoyigit unuden, Amin Nwakuwari Kabi dima dapba kimakgwit.
- 35 Israel amin PinƷkop dima nandan iman kabikon miƷat eyo anək unun dakon anpak yokwini yolek awit.
- 36 Yan anək kokup kidatni gawak yomɲek anpak yokwisi anək egipgwit.
- 37 Unun da monji gwayoni dapman kokup kidat do paret awit.
- 38 Iyi dakon monji gwayoni ban dapgwit.
Monji gwayoni gulusun dima awit, mani dapman paretni do Kenan amin dakon kokup kidat do imgwit.
- Anakwa yawini da miƷtim anupbal aban PinƷkop da dabilon inani agit.
- 39 Anpak unun anək iyi ban panupbal aba PinƷkop da dabilon inani awit, anək miƷat kinda da eni yipmanek yumabi asak unun da tilak PinƷkop manji imgwit.
- 40 Yan awit do Yawe miƷat amin kabini do japmi nandanek nandaban inanisi agit.
- 41 Ae yopman degek yum pindagakwan Amin Nwakuwari Kabi da kisiron kiwit.
Anakwan uwalni dakon pinbi egek geni guramɲkwit.
- 42 Uwal da jigi morapmi yomɲakwa unun dakon tapmim da yongamgwan egipgwit.
- 43 Bisap morapmi Yawe da miƷat amini panpulugagit, mani iyi dakon galatok yolek kwen wigik anək yokwi morapmi awit, do yokwisi egipgwit.
- 44 Mani bisit awit bisapmon bisitni nandan yomgut.
Anək yokwisi egipgwit do bupmi nandan yomgut.
- 45 Bupmisi nandan yomɲek sanbek sanbek agit unun do ae nandagit.
Ae amin kabini do but dasi galak tan yomgut, do nandak nandakni ae kulabik agit.
- 46 Anək uwal Israel amin dam tebanon yopgwit amin dakon buri panɲobilban Israel amin do bupmi nandawit.
- 47 Yawe PinƷkopnin, yokwikon ban timikgi.
Nin Amin Nwakuwari Kabi da binapmon ekwaman, mani aego panmuwugek miƷtimninon panji nipbi.
Yan anaki mango telagi do nandanek ya yan gayinen, ae kisik kisik anək gak ankisinen.
- 48 Yawe ankisinen.

Unun Israel amin nin dakon
 Pinjop abisok ae don egi anan
 kinej kisi dakon.
 Amin morap kisi da yoni, "Unun
 asi!"
 Yawe anjksini!

PAPIA 5

(Kap 107-150)

107

*Pinjop anpakni tagisi unun do kisik
 kisik anej*

- 1 Yawe anpakni unun tagisisi, do ya
 yan iyinisi.
 Dagok dagogi mini nin do but
 dasi galak tan nimisak.
- 2 Minjat amin morapyo, Yawe da nin
 uwal da kisiron ban pulugan
 nipgut, do yansi yanek mani
 anjksini.
- 3 Unun da ji miktim dubagikon
 egakwa timik panjogut.
 Gildat wisak tet da, ae pigisak tet
 da, ae not tet da, ae saut tet da
 ji timik panjogut.
- 4 Diwari miktim kibiri timon
 agipgwit.
 Kokup pap kinda analon anek
 unudon panji egipni dakon
 kosit kinda dima kawit.
- 5 Jap ae pakbiyo do obisi anek pali
 kimakgwit.
- 6 Yokwi yansi egek, Yawe do yan
 tidanba yokwikon ban pulugan
 yopgut.
- 7 Anek timik kosit kilegi nan panpan
 kokup pap kindakon kin al-
 tanek unudon egipgwit.
- 8 Yawe da toktogisi but dasi galak tan
 yomisak ae amin kabini tagisi
 panpulugosok, do ya yansi iyini.
- 9 Nido minjat aminyo pakbi do tegi
 kibidon unun pakbi yoban
 nanek yawokgon, ae jap do
 an amin jap morapmi yoban
 nanek tugon.
- 10 Diwari dam teban yutnon pilin
 tukgwan egipgwit.
 Amin da nap teban ban panjeban
 anek jiggi yomgwit.

- 11 Nido, Pinjop Wukwisi kwen wigik
 an iminek geni abin yipgwit.
- 12 Yan aba Pinjop da pi madepsi
 yoban jigisi nandawit.
 Anek miktimon man pagakwa
 panpulugoni dakon amin mini.
- 13 Yan egek Yawe do yan tidanba
 panpuluganek jigini unun
 wiririkban pasilgwit.
- 14 Yawe da pilin tukgwan ban timik
 panabinek dam teban dakon
 nap teban panjagagat.
- 15 Yawe da toktogisi but dasi galak tan
 yomisak ae amin kabini tagisi
 panpulugosok, do ya yansi iyini.
- 16 Nido, yoma ain kinda mani bras
 unun ban dapman panjeban abi
 unun tuwildak, ae dam teban
 yut dakon dam dakon ain oba
 panjokgal jokgal asak.
- 17 Diwari kwen wigik anek nandan
 kokwini tagi dima amin da-
 gawit.
 Gulusun morapmi awit, do jiggi
 tepmiyo madepsi pawit.
- 18 Jap nok do dima nandawit, do
 palisok kimakgwit.
- 19 Yokwi yan egek Yawe do yan
 tidanba jigini unun wiririkban
 pasilgwit.
- 20 Iyi yanek giptimni panmilip aban
 kimakbi tamogwan dima
 pigiwit.
- 21 Yawe da toktogisi but dasi galak tan
 yomisak ae amin kabini tagisi
 panpulugosok, do ya yansi iyini.
- 22 Ya yan iyik do paret anisi.
 Ae kap yanek kisik kisik anek
 yo tagisi agit unun do minjat
 aminyokon yan tentenonisi.
- 23 Diwari tap binap tap wakgkon pi
 awit.
 Tap madepmon agek monej ilit
 pi awit.
- 24 Yawe da wasok agit unun
 pindakgwit.
 Tap ilarisikon wasok tapmimi
 ton agit unun pindakgwit.

- 25 Yawe da yanban mirim madep anjakwan tap pakbi da madepsi tamaligwit.
- 26 Anjakwan tap wakga kwen anjenakban wigigit, ae yipban yawok mibilikon pigigit. Yan anjakwan pasildaman yan nandanek but pasol madepsi awit.
- 27 Pakbi teban morapmi nanek obigi abigi an unun da tilak tap wakgakon agipgwit. Ae tap wakga awil do antidok awit.
- 28 Yokwisi agek Yawe do yan tidanba panpuluganban jigini pasil yomgwit.
- 29 Mirim madep anyawot aban tap pakbi tamaligkit unun yawori tagit.
- 30 Tap pakbi kanba yaworisi tanakwan but kwaktok nandawit. Yan nandanakwa Yawe da dukwan kik do nandawit unun tamo tagisikon panji yopban akgwit.
- 31 Yawe da toktogisi but dasi galak tan yomisak ae amin kabini tagisi panpulugosok, do ya yanji iyini.
- 32 Pinjok dakon minjat amin kabi gat muwugek mani anjisinisi, ae kila amin muwut muwuron mani anjisinisi.
- 33 Yawe da yanban pakbi madep kibidon, ae pakbi dabil dugon.
- 34 Unun da yanban miktim pakbini ton unun da kulabik aban yosok kinda unudon dima kwosok. Unun miktim amin da anpak yokwi awit, do Yawe da jigi yan yomisak.
- 35 Yawe da yanban miktim kibirikon pakbi noman ton, ae miktim pakbini minikon pakbi dabil morapmi noman tanek pokgon.
- 36 Anakwajap do an amin panabin yopban unudon kokup pap kinda anek yikgan.
- 37 Yigek jap pi ae wain pi anek bami irenisi pan.
- 38 Yawe da pangisam aban minjat monjioni morapmi iren ton, ae bulmakauniyo kisi yan gin iren ton.
- 39 Mani don uwalni da pabin yopba kalonisok dagin egek bupmi nandanek yokwisi ekwan.
- 40 Yawe da kila amini pabin yopban miktim kibiri ae kosit minikon isal yumgin akwan.
- 41 Mani wadak wadak an amin panpuluganban minjat monjioni unun sipsip da yan iren ton.
- 42 Amin kilegi da Yawe dakon anpakni kanek but kwaktok nandan. Mani yokwi pakpak amin unun gen kagani sopmanek gen dima yon.
- 43 Nandan kokwinji tagisi amin, ji unun yo morap do pakyanji nandanek egipni. Yawe da bisapmi bisapmi amin do but dasi galak tan yomisak unun do nandani.

108

Pinjok da minjat amini panpulugosak do amin kinda da bisit agit

Dewit dakon kap kinda. Kap on Pinjok gawak imim dakon kap.

1 Pinjok, butnokon da gak do tebai nandan gadasat.

Asi, nak wagil gakedosi nandan gadasat.

Nak mango awigik do kap yokdisat.

2 Nak pidanek dipmin yopbo kinakwan gita gat kulele gat tidoken.

Wisa wisa do unun ban tidoken.

3 Yawe, nak Amin Nwakjwari Kabi da binapmon ya yan gayiken.

Nak minjat amin morap kabikon kinjek mango awigikdisat.

4 Gak da nin do but dasi madepsi galak tan nimisal.

Nin da unun dakon tilak yipnen kan, kundu da aripmon wigikdisak.

Gak toktogisi gengo yolek nin panpuluganek dima nipman dekdal.

- Nin da unun dakon tilak yipnen
kan, gikwem da aripmon
wigikdisak.
- ⁵ Pinjkop, nak minjat aminyo da mango
madepsi awigini do nandisat.
Tilimgo yipbi noman tanjakwan
minjat aminyo miktim morap
kisikon ekwan unun da koni.
- ⁶ Gak da nin but dasi galak tan
nimisal, do bisitno nandaki.
Anjek tapmim madepgokon da
nin yokwikon ban timigaki nin
tagisi egipnen.
- ⁷ Pinjkop telagi yutnikon egek yan
yosok, "Nak emaron kili teban
tat, do nak kisik kisik anjek
minjat amino do Sekem miktim
kokwinidiat, ae Sukot miktim
dakon kuldukgiban kokwinik
yomdisat.
- ⁸ Gileat miktim gat Manase miktim
gat unun nak dakon.
Epraim miktim unun nak dakon
busun kutnokno.
Anakwa Juda miktim unun kila
amin madep kali kirino.
- ⁹ Moap miktim unun pakbi sogok
idapno.
Ae Idom miktim unun kandap
gwil yopyop tamono.
Pilstia amin emaron pabin
yopmanjek kisik kisik anjek yan
tidokdisat."
- ¹⁰ Pinjkop, namun da nak anan kokup
pap dam tebani tonon tagi
anjisak?
Ae namun da nak Idom miktimon
emat ak do tagi anjisak?
- ¹¹ Pinjkop, gak da nin manji kili
nimgul, ma?
Nin dakon emat amin dima
panpulugok do nandisal, ma?
- ¹² Amin dakon panpulugok unun yo
isali gin, do nin panpuluganaki
uwal gat emat tagi wamnen.
- ¹³ Pinjkop da nin panpulugosak kan,
emaron teban tonej.
Iyi uwalnin pabin yopdisak.

109

Jigini ton amin dakon bisit

- Dewit dakon kap kinda. Kap on
Pinjkop gawak imim dakon kap. Kap
yon amin dakon kila amin do mand-
abi.
- ¹ Pinjkop, nak mango anjisat.
Manji dima naminek bisitno nan-
dan nabi.
- ² Nido, amin yokwi da uwal an
naminek aminon nak do top
gen yoyan.
- ³ Unun nak do kuragisi nandanek gen
yokwisi nayan, mani unun gen
dakon mibili mini.
- ⁴ Nak unun do butdasi galak tan
yominek unun panpulugok do
bisit asat, mani gen yan na-
man.
- ⁵ Nak anpak tagi ban anyomisat, mani
kobogi yokwi ban anmanan.
Nak unun do but dasi galak tan
yomisat, mani nak do kuragisi
nandan.
- ⁶ Amin yokwi kinda manjikbi unun da
uwalno tagi abin yipjak.
Iyi dakon uwalni kinda da gen
tagi yan imjak.
- ⁷ Gen kokwin asak amin da unun
amin gulusunni ton yan kosak.
Ae unun amin dakon bisitni kisi
diwarini ton yan kosak.
- ⁸ Nak unun amin tepmisi kimagakwan
amin nwanwarari da unun
dakon pi tamo abidosak dosi
nandisat.
- ⁹ Tepmi kimagakwan monji gway-
oni datni mini egipni, ae
minjatni sakwabat egipjak dosi
nandisat.
- ¹⁰ Ae monji gwayoni yutni mini ae
amin da jap yomni do bisit
yoyinek egipni dosi nandisat.
Ae yut tasik tanbikon egipdan
unudon ban amin da yolakwa
abigikdan.
- ¹¹ Uwalno goman amini da abin
miktim ae yo morapni kisi
timitjak dosi nandisat.
Anakwa kokup nwanwarikon
amin da abin yo morapni

- yum do anjek pi agit unun tagi timitni.
- 12 Amin kinda da anpak yawori dima an imjak dosi nandisat.
Ae amin kinda da monji datni mini egipni unun do bupmi dima nandan yomjak.
- 13 Minjat monjiyoni tagi kimotni, anakwa amin don altoni da unun amin dakon man dima nandani dosi nandisat.
- 14 Nak babakni da anpak yokwi awit do Yawe da unun do nandisak dosi nandisat.
Anjek meni dakon diwarini dima wiririk imjak do nandisat.
- 15 Yawe da diwarini do toktogisi nandan yomjak, anakwan minjat aminyo da unun dakon diwatni do wagilsi intan yomni dosi nandisat.
- 16 Unun amin, amin diwari do anpak yawori an yom do dima nandagit.
Unun yoni mini amin gat, ae yo do wadak wadak awit amin gat, ae butjik madepsi nandawit amin gat panjomanjek dapban kimakgwit.
- 17 Amin jobit yom do tagisi nandagit, do abisok iyi jobit pasak dosi nandisat.
Pinjop da amin diwari gisamitjak do bisit ak do dima nandagit, do ununyo kisi Pinjop dakon gisam dima timitjak.
- 18 Toktogisi amin diwari jobit pani do yagit, unun gen yagit da iyi dakon imalni agit.
Unun gen yagit da giptim kaganigwan pakbi da yan pigisak.
Anjek kidarigwan bit nelak da yan pigisak.
- 19 Jobit yagit unun nan imali do tagi banjaljak, anjek boban nap nan yan wamjak dosi nandisat.
- 20 Amin nak do gen yokwi yanek gen yan naman amin unun do Yawe da kobogi yan anyomjak dosi nandisat.
- 21 Mani Amin Tagi Yawe, man bingo tagisi tosak do anjek yo tagisi an nabi.
Gak nak do toktogisi but dasi galak tan namisal, do yokwikon nan abidoki.
- 22 Nak wadak wadak amin.
Butjik madepsi nandisat.
- 23 Wupnin gildat panjop do noman ton da gildat pigakwan pasilgan unun da tilak nak pasil do asat.
Nak pilak pilak kinda mirim da anki maban kisak unun yombem.
- 24 Nak gak do nandanek jap kelek egapbo njwak tukwalno tapmimi mini ak.
Nak amin kidari gin agim.
- 25 Gen yan naman amin da nandanek jikgo yanjan naman.
Busun kwakwal anjek jikgo yanjan naman.
- 26 Yawe Pinjopno, gak da toktogisi nak but dasi galak tan namisal, do anpuluganek yokwikon nan abidoki.
- 27 Uwalno buri panjobilbi gak dagin nak anpuluganek yokwikon nan abidosol yanji nandan gamni.
- 28 Pinjop da nak anjupbal asak do yokdan, mani gak da nak do yo tagi gin akdisal.
Yokwi an naman amin pabin yopmanjaki mayak tok pani do nandisat.
Anjaki pi amingo nak but kwaktok nandaben.
- 29 Uwalno da mayaktok ban imal ban yan pani, anakwa minjat aminyo da mayaktokni unun pindatni.
- 30-31 Mani Yawe da wadak wadak amin panpuluganek kilani asak.
Amin da gen yan yominek kimotni do yan dagok anakwa unun da kision ban timikdak.
Yanji asak, do nak gen pap yanek Yawe ya yan iyiken.
Minjat aminyo da gak gawak gam do muwutni bisapmon mango anjisiken.

110

Yawe gat ae kila amin madep manjigit dakon kap

Dewit dakon kap kinda. Kap on Pinjkop gawak imim dakon kap.

¹ Yawe da nak dakon Amin Tagi yan iyigit, “Gak abin nak da aminsi tet do yikgi.

Anjaki uwalgo dakon tapmim pabin yopbo gak dakon pinjbi egipni.”

² Yawe Saion kokup papmon egisak. Unjun da man madep gaban miktim madep kila akdisal.

Ae yan yosok, “Gak da uwalgo kila akdisal.”

³ Uwalgo gat emat wamni bisapmon minjat amin kabigo gat kinjek unjun da but dasi nandanek gak anpulugokdan.

Gak kila amin madep dakon telagi imalگو pakdisal.

Kalbi morap gik sitnan manek jon panjaluk an, unjun da tilak gak gildari gildari tapmim kalugi pakdisal.

⁴ Yawe da gen yan anteban anek nandak nandakni unjun kulabik dima asak.

Gen unjun yan yagit, “Melkisedek da mukwa sogok amin egipgut, unjuden gak mukwa sogok amin kinda dagok dagogi mini egi wigikdisal.”

⁵ Amin Tagi gak anteban ak do gak da kapmatjok egisak.

Butjap nandisak bisapmon kila amin madep madep gat emat wamanek obisi pabin yopdisak.

⁶ Miktimi miktimi gen kokwin anyominjek madepsi dapban kimotdan.

Miktimi miktimi kila amin madep madep obisi pabin yopdisak.

⁷ Kosit ilenon pakbi kinda pokdok unjudon pakbi nan teban tanek emaron teban tokdisak.

111

Yawe anjisin

¹ Yawe dakon man anjisin!

Minjat amin kabinikon nak but dasi nandanek ya yan iyiken.

² Yawe unjun pini wagil tagisi asak. Amin morap Pinjkop dakon pi do galak ton pini unjun do nandanekwan.

³ Yo morap asak unjun da tilimni anjalon aban wagil tagisisi asak. Anpakni kilegi unjun toktogisi tan anjan kisak.

⁴ Yawe da minjat aminyo dakon nandak nandakni panjtagap aban yo madep madep agit unjun do sigin nandanek ekwan.

Yawe bisapmi bisapmi nandanek yawok niminek nin do bupmi nandisak.

⁵ Iyi do pasolgon amin jap yomisak. Sanbek sanbek agit unjun dima injosok.

⁶ Amin njaknjari dakon miktim minjat amini do yominjek tapmimni madep anjalon agit.

⁷ Anpakni unjun bamisi ae kilegisi. Gen morapni unjun bamisi gin, do tagi guramitnen.

⁸ Gen tebani unjun bamisi ae toktogisi tan anjan kikan.

Unjun butdasi nandanek yol kimotnen do nimgut.

⁹ Pinjkop da iyi dakon minjat amin kabini yuman nagit. Anek unjun gat sanbek sanbek dagok dagogi mini agit. Pinjkop unjun mani telagi ae masi masimi.

¹⁰ Amin kinda nandanek kokwini tagisi amin kinda dagok do nandisak kan, Yawe do pasal imjak. Amin geni guramikan unjun nandak nandak tagisi yomisak.

Dagok dagogi mini mani anjisin anjan kinen!

110:1: Mt 22.44; Mk 12.36; Lk 20.42-43; Ya 2.34-35; 1Ko 15.25; Ep 1.20-22; Kol 3.1; Ibr 1.13; 8.1; 10.12-13

110:4: Ibr 5.6; 6.20; 7.17,21   **111:10:** Jop 28.28; YT 1.7; 9.10

112

Amin kilegi dakon kisik kisik

- 1 Yawe anġisini!
Amin morap Yawe do pasalek geni do galak toŋ uŋun kisik kisik tagi ani.
- 2 Monji gwayoni miŋat aminyo da binapmon man madepni toŋ da egipdan.
Amin kilegi uŋun dakon diwatni Pinġkop da yo tagisi anjomdisak.
- 3 Yutnikon yo kabini morapmi taŋ imni, ae anġpakni tagisi uŋun do amin da dima inġtoni.
- 4 Pilin tukgwan tenġenġi da altanġek amin kilegi paŋpulugosok.
Amin kilegi uŋun amin do nandanġ yawot anġ yomiŋek bupmi nandanġek kosit kilegi agisak.
- 5 Amin kinda yo kabini amin do yum yomisak, bo ae goman do yanġba nandanġ yomisak, ae yumanġ gwayek kosit kilegikon da asak uŋun amin tagisi egipġak.
- 6 Uŋun amin tebaisi atġak.
Anġakwan man bini don taŋ anġanġ kikdisak.
- 7 Gen bin yokwi nandisak bisapmon pasol pasol dima asak.
Yawe tebaisi nandanġ gadanġ imisak.
- 8 Uŋun tebaisi agek pasol pasol dima nandisak.
Ae uwalni emaron aripmi dima teban tokdanġ yanġ nandisak.
- 9 Yoni mini amin do yo morapmi yomisak.
Man bini amin da binapmon taŋakwan uŋun do nandaba wukwan imanġ.
Anġpakni tagisi uŋun do amin da dima inġtoni.
- 10 Yokwi pakpak amin da uŋun kanġek but jap nandanġ.
Yanġ anġek mam nanġ yomiŋek giptimni manġ mudonġ.
Yo ak do nandanġ uŋun suŋ toŋ.

113

Pinġkop da yo tagisi anġ yomisak do kisik kisik anġ

- 1 Yawe anġisini.
Oman amini ji Yawe anġisini.
Mani anġisini.
- 2 Dagok dagogi mini Yawe dakon man anġisini.
- 3 Gildat da wisak tetġin ae piġisak tetġin miŋat amin morap ekwanġ kisi da Yawe anġisini.
- 4 Yawe uŋun miġtimi miġtimi man madepni tosok.
Tilimni uŋun kundu si yapmanġek wagil tagisisi.
- 5 Yawe Pinġkopnin egisak, uŋun yombem kinda mini.
Uŋun kwensi kila amin madep yityit tamonikon yikdak.
- 6 Uŋudon da mibilisigwan siŋtanġek kundu gat miġtim gat pindakdak.
- 7 Anġek yoni mini amin sibat sibat tamokon ekwanġ uŋun paŋpuluganġek
- 8 iyi dakon miŋat amin kabini dakon kila amin gat yopban tagisi ekwanġ.
- 9 Miŋat monji suŋ ekwanġ uŋun paŋpuluganġban monji morapmi paŋalanġek kisik kisik madepsi anġ.
Yawe anġisini.

114

Tap Gamikon Pinġkop da miŋat amin kabini yokwikon banġ timikġit dakon kap

- 1 Israel amin kalip Isip yipmanġ degek kiwit.
Jekop dakon diwatni da amin gen nġwaktġwari yoŋ kabi dakon kokup yipmanġek kiwit.
- 2 Yanġ awit bisapmon Juda miŋat aminyo Yawe dakon telagi yut dagawit.
Israel amin Pinġkop da kila agit.

- 3 Tap idap Gami Israel amin pindagek pasal kigit.
Ae Jodan Pakbi isal tanjek dima pak kigit.
- 4 Kabap unun meme da yan wigi mokmok awit, ae ileŋ unun sip-sip da yan wigi mokmok awit.
- 5 Tap Gami gak yo ni da noman tanban pasal kigit?
Jodan Pakbi gak nido dima pak kigit?
- 6 Kabap morap nido meme da yan wigi mokmok awit?
Ae ileŋ moniŋ moniŋ ji nido sip-sip da yan wigi mokmok awit?
- 7 Miktim daman, abisok Amin Tagi abisak, do gak wudip aki.
Jekop dakon Pinjop unun kili abik, do gak wudip aki.
- 8 Unun da tip kulabik aban pakbi idap moniŋ kinda dagagit.
Anek tip tebanon wasok aban pakbi dabil noman tagit.
- Dabilni ton mani aripmi dima siŋtoni.
- 6 Mirakni ton, mani gen aripmi dima nandani.
Unun tomnoni ton, mani yo dakon kibani aripmi dima nandani.
- 7 Unun kisitni ton mani yo aripmi dima igayini.
Ae kandapni ton, mani kosit aripmi dima agipni.
Ae gen kinda tegikon da dima noman tokdan.
- 8 Kokup kidat dakon wupmi wason amin unun kokup kidat wup yombem an.
Ae amin morap egip egipni kokup kidaron ton yan si nandan unun kisi kokup kidat yombem gin an.
- 9 Israel miŋat amin kabi, egip egipji Yawekon tosok yan si nandani.
Unun da ji panpuluganek panjutnosok.
- 10 Pinjop dakon mukwa sogok amin Aron da kabikon nani, egip egipji Yawekon tosok yan si nandani.
Unun da ji panpuluganek panjutnosok.
- 11 Yawe do pasolgon amin kabi, egip egipji Yawekon tosok yan si nandani.
Unun da ji panpuluganek panjutnosok.
- 12 Yawe da nin siŋin nandan niminek gisamitjak.
Unun da Israel miŋat amin kabi gat ae Aron dakon amin kabi kisi gisamitjak.
- 13 Yawe da amin mani ton ae mani mini iyi do pasal iman amin unun kisisi gisamitjak.
- 14 Yawe da ji gat ae gwakji gat morapmisi paniren asak dosi nandisat.
- 15 Yawe Kwen Kokup ae miktimyo wasagit unun da ji gisamitjak dosi nandisat.

115

Pinjop kalonŋin unun Pinjop bamisi

- 1 Pinjop gak bisapmi bisapmi nin do but dasi galak tan niminek dima nipman dekdal.
Yan asal do nin dakon man dima pawiginen.
Gak dakon man madepgo nanŋin anksinen.
- 2 Amin Nwaktari Kabi da "Pinjopji dukwan egisak?" nido yan niyan?
- 3 Pinjopnin Kwen Kokup egisak.
Unun yo kind aak do nandisak kan si akdisak.
- 4 Amin Nwaktari Kabi kokup kidatni dakon wupmi unun gol ae silwa ban wason.
Unun amin kisit da wason.
- 5 Kokup kidat dakon wup unun gen kagani ton, mani gen aripmi dima yoni.

- 16 Kwen Kokup kwensi ason tosok unun Yawe iyi dakon.
Mani miktim unun amin nin do nimgut.
- 17 Amin kimakbi gen wayinyo mini tamo unungwan pigeek Yawe dima ankisane.
- 18 Mani nin abisok ae don dagok dagogi mini Yawe ankisine.
Yawe ankisini!

116

Pinkop da amin kinda anpuluganban ya yan iyigit

- 1 Yawe da bisitno nandisak, do nak but dasi galak tan imisat.
Asisi, bisitno nandisak.
- 2 Nagon tobilek bisitno nandagit, do miktimon egipben bisapmon bisit dima yipman dekgen.
- 3 Kimot da nak nap da yan wamgut.
Nak kimakbi kokup do nandanek pasol pasol madepsi agim.
Yan anek nandaba kik madepsi agim.
- 4 Yan nandan egek Yawe yan iyigim,
“O Yawe, pulugan nepbi!”
- 5 Yawe da nin nandan yaworon dasi yo tagisisi annimisak.
Pinkopin da bupmi nandan nimisak.
- 6 Yawe da nandak nandakni mini amin pankutnosok.
Kalip tapmimno mini da egapbo pulugan nepgut.
- 7 Yawe da nak do yo tagisisi an namgut, do butno aeni yaworisi tosok.
- 8 Yawe, pulugan nepbi dima kimagim.
Yan anek dabil pakbino wiririgek kilano anaki dima kesal niggit.
- 9 Yan do, nak miktimon egipben bisapmon Yawe gat kalonji agipden.
- 10 Nak Pinkop nandan gadan iminek bisit yan agim, “Yawe, nak jigisi nandanek egisat.”

- 11 Ae si pasalgim bisapmon yan yagim, “Amin kisi morap unun top amin gin.”
- 12 Yawe da nak do yo tagisi an namisak, do kobogi do yo ninan iben?
- 13 Yawe da nak yokwikon nan abidagit, do ya yan iyinek paret ak do wain kap anenokgen.
- 14 Minat amin kabini abin muwutni da dabilon nak kalip Yawe do yo ak do yan teban tok agim unun abo pindatdan.
- 15 Yawe dakon telagi amin unun iyi dakon wam tabilni, do kimokgon bisapmon pindakban yo madepsi an.
- 16 Yawe, nak gak dakon oman monjigo.
Menno da kalip gak dakon pi agit, abisok monji nakyo kisi pigo asat.
Nak nap tebanon egapbo pulugan nepgul.
- 17 Nak ya yan gayinek paret anek mangokon da bisit aben.
- 18 Minat amin kabini abin muwutni da dabilon nak kalip Yawe do yo ak do yan teban tok agim unun abo pindatdan.
- 19 Yawe, nak Jerusalem kokup papmon gak da telagi yutnon paret unun aben.
Yawe ankisini!

117

Yawe ankisine

- 1 Minat amin kabi morap egi anan kwan, ji Yawe ankisini.
Miktimi miktimi minat amin morap ji mani yan ankisini.
- 2 Nin do but dasi galak tan nimisak.
Bisapmi bisapmi geni guramik kimagek nin dima nipman dekdak.
Yawe ankisini!

118

Piŋkop da paŋpulugagit do ya yaŋ iyiwit

¹ Yawe aŋpakni uŋun tagisi, do ya yaŋ iyini.

Dagok dagogi mini nin do but dasi galak taŋ nimisak.

² Israel amin ji yaŋ yoni,
“Dagok dagogi mini nin do but dasi galak taŋ nimisak.”

³ Piŋkop dakon mukwa sogok amin kabini yaŋ yoni,
“Dagok dagogi mini nin do but dasi galak taŋ nimisak.”

⁴ Miŋat aminyo morap Yawe do pasal iman amin yaŋ yoni,
“Dagok dagogi mini nin do but dasi galak taŋ nimisak.”

⁵ Nak jigino madepsi, do Yawe bisit iyiko nandanek jigino uŋun wiririkban pasilgwit.

⁶ Yawe nak gat egisak, do aripmi dima pasolgen.
Amin da nak do yo kinda aripmi dima ani.

⁷ Yawe paŋpulugokno nak gat egisak.
Kaŋapbo Yawe da uwalno pabiŋ yopdisak.

⁸ Paŋkutnosak do Yawekon kineŋ kaŋ tagisi.
Egip egipnin amin kindakon tosok yaŋ nandanek kaŋ, uŋun da tagi dima.

⁹ Paŋkutnosak do Yawekon kineŋ kaŋ tagisi.
Egip egipnin kila amin madep kindakon tosok yaŋ nandanek kaŋ, uŋun da tagi dima.

¹⁰ Uwal morapmi da nak aŋgwasiwit, mani Yawe da manon dapbo pasilgwit.

¹¹ Teri teri kisi da nak aŋgwasiwit, mani Yawe da manon dapbo pasilgwit.

¹² Kaban morapmi da yaŋ nak aŋgwasiwit.

Mani jon kibiri soŋba soŋek tepmi pasilgan, uŋun da tilak tepmi kimakgwit.

Yawe da manon dapbo pasilgwit.

¹³ Nak gat emat madepsi wamanek abiŋ nep do aba nandagim.
Mani Yawe da nak aŋpulugagit.

¹⁴ Yawe da tapmim madepsi namisak.
Iyi nak yokwikon naŋ pulugan nepmandak.

¹⁵ Piŋkop dakon miŋat amin kabini da imal yutnigwan kisik kisik anek yaŋ tidon do nandaki.
Yaŋ yon, “Yawe dakon tapmim madepni da yo uŋun agit!”

¹⁶ Yawe dakon tapmim madepni da nin paŋpuluganban emaron teban tagiman!
Yawe dakon tapmim madepni da yo uŋun agit!”

¹⁷ Nak dima kimokgen.
Nak egek Yawe da yo agit uŋun do yaŋ tenjenok aben.

¹⁸ Yawe da nak aŋkilek ak do yo yok-wisi aŋnamgut, mani yum nandanakwan dima kimakgim.

¹⁹ Wigat amin kilegi da tagi pigigi uŋun witdal naminjaki pigek Yawe ya yaŋ iyiken.

²⁰ Uŋun Yawe dakon wigat.
Amin kilegi da uŋun naŋ tagi pigini.

²¹ Gak bisitno nandanek yokwikon naŋ pulugan nepgul, uŋun do ya yaŋ gayisat.

²² Yut agak amin da gwak yokwi yaŋ yanek maba kigit, uŋun gwak tip kinda naŋ tidawit da akdak.

²³ Yawe da iyi yo uŋun aban nin da kono yo masi masimisi asak.

²⁴ Yawe on gildat uŋun nin do nimik.
Nin kisik kisik anek but galak nandanek.

²⁵ Yawe, gak da nin yokwikon ban timikgi do gayaman.

118:6: Ibr 13.6
21.42; Mk 12.10-11

118:14: TP 15.2; Ais 12.2

118:25: Mt 21.9; Mk 11.9; Jn 12.13

118:22: Lk 20.17; Ya 4.11; 1Pi 2.7

118:22: Mt

- Gak da nin paŋpulugaŋbi yo morap ano tagisi gin noman toni.
- 26 Yawe da manon abisak amin unun Pinƙop da yo tagisi aŋ imjak. Yawe da yutnon nin mani aŋkisineŋ.
- 27 Yawe unun Pinƙop. Unun da teŋteŋi nimisak. Kindap kilin timigeƙ kin alta aŋwasini.
- 28 Gak Pinƙopno, do ya yaŋ gayisat. Gak Pinƙopno, do mango awigisat.
- 29 Yawe aŋpakni unun tagisi, do ya yaŋ iyini. Dagok dagogi mini nin do but dasi galak taŋ nimisak.

119

Pinƙop dakon gen teban unun tagisisi

- 1 Amin kosit kilegikon akwaŋ, ae gulusuŋni mini, ae Yawe dakon gen teban guramikgaŋ, unuden amin kisik kisik ekwaŋ.
- 2 Amin Pinƙop dakon gen guramigeƙ but dasi nandaŋek yolgaŋ unuden amin kisik kisik ekwaŋ.
- 3 Unuden amin gulusuŋ kinda dima aŋ. Yawe dakon aŋpak baŋgin yolgaŋ.
- 4 Gak da gen morapgo nimineƙ nin da kilani tagisi aŋek guramitneŋ dosi gen teban yipgul.
- 5 Gak dakon gen si teban taŋek guramik kimokgeŋ dosi nandisat.
- 6 Nak yaŋ abeŋ kaŋ, gak dakon gen teban do nandaŋ egipbeŋ bisapmon mayagi dima pakeŋ.
- 7 Gen tebango kilegi do pini aŋek nandabo pisosak bisapmon butno kilegisi taŋakwan mango aŋenokgeŋ.
- 8 Nak gen tebango kisi morap guramikgeŋ. Wagil dima nepmaŋ deƙgi.

Pinƙop dakon gen teban guramikgaŋ amin dakon gen

- 9 Nian aŋek monji gimoni da aŋpak kilegi gin aŋek egipni? Gak dakon gen guramigeƙ kaŋdo kilegisi egipni.
- 10 Nak but dasi nandaŋek gak wisin gandak do pi asat. Aŋpulugaŋaki gak dakon gen teban dima yipmaŋ deƙgeŋ.
- 11 Nak yokwi kinda dima aŋgabeŋ do aŋek gengo butnokon yopgum.
- 12 Yawe mango aŋkisisat. Gen tebango nayin deƙgi.
- 13 Gen teban morap niyigil unun miŋat amin morapyo yoyin teŋteŋosot.
- 14 Nak amin da moneŋ ae yo galagisi do galak toŋ, nak unun da tilak gak dakon gen guramit do galagisi nandisat.
- 15 Nak gengo do pakyaŋsi nandaŋ egisat. Ae aŋpakgo do nandaŋ egisat.
- 16 Nak gen tebango do galagisi nandisat. Unun dima intoken.
- Amin kinda Pinƙop dakon gen teban do but galak nandisak*
- 17 Oman amingo nak do yo tagisi aŋ nabi. Yaŋ aŋaki nak kalugi egeƙ gengo guramikgeŋ.
- 18 Nandak nandakno dakon yoma witdalaki nawa gengokon gen wagil tagisi morap toŋ unun aripmi tagi nandaŋ pisokeŋ.
- 19 Nak on miktimon miktin nwaƙinwarikon amin kinda da egisat. Do gen tebango dima aŋkisibeŋ nabi.
- 20 Butnokon da gildari gildari gak dakon gen teban yol do tek kindap pasat.
- 21 Gak da iyi do nandaba wikwaŋ amin gen tebai yoyisal. Unun amin jobiri toŋ, ae gen tebango manji yomineƙ iyi da galak togon akwaŋ.

- 22 Unun da jigilak yan naminek nabipmangan.
Mani gak dakon gen teban yoldat, do yum pindagaki gen unuden dima nayini.
- 23 Kila amin muwugek nak dakon man abin yipmangan.
Mani oman amingo nak toktogi gak dakon gen do nandaken.
- 24 Gak dakon gen do but dasi galak tosot.
Gengo da kosit kilegi agipben do nayin dekdak.

Amin kinda Pinjkop dakon gen teban yol do pi madepsi asak

- 25 Nak kimbabanon yokwisi pokdot.
Yan teban tok agil unun da aripmon abi pidaapbo anteban aki.
- 26 Anpak morapno do gayiko kobogi pantobil namgul.
Gengo nayin dekgi.
- 27 Nayin dekbi gengo dakon mibili nandan pisoken.
Ae wasok tapmimi ton morapgo unun do nandan egipben.
- 28 Butno jigisi asak.
Yan teban tok agil unun da aripmon nak anteban aki.
- 29 Anpak toptopmi yolbi nak da dubagikon kin mudoni.
Anpak tagisi an naminek nawa gengo do nayin dekgi.
- 30 Nak gak gol do gen yan anteban agim.
Toktogisi nawa gengo dogin nandan egisat.
- 31 Yawe, gengo unun guramik kimokdot.
Ankutnanki mayaktok dima paken.
- 32 Gen tebango tepmisi guramitdisat.
Nido, gak da nandak nandak di gat sanbenek namdisal.

Amin kinda Pinjkop da nandak nandak anpulugosak do bisit agit

- 33 Yawe, gengo nayin dekbi guramik egapbo bisapno mudosak.
- 34 Nawa gengo dakon mibili nolnbi but dasi nandaken guramikgen.

- 35 Gak dakon gen teban do galagisi nandisat, do unun dakon kosit nolnbi unun nan kiken.
- 36 Butno antagap abi gak dakon gen do galagi nandaken yo do pindak galaktok dima aben.
- 37 Anpuluganki yo isali do pindak galak tok dima aben.
Yan teban tok agil unun da aripmon egip egipno ankutnoki.
- 38 Oman amingo nak do yo ak do yan teban tok agil unun da aripmon ankiki amin da pasal gamni.
- 39 Nawa gengo unun tagisi.
Anpuluganki mayaktok dima paken.
Mayagi pak do si pasoldot.
- 40 Gengo guramit do galagisi nandisat.
Anpakgo kilegisi, do egip egipno ankutnoki.

Amin kinda Pinjkop dakon gen do nandan gadat agit

- 41 Yawe, bisapmi bisapmi nak do but dasi galak tan nabi, anek nak yokwikon nan abidoki dosi nandisat.
Gak yan ak do kili yan teban tagil.
- 42 Nawa gengo do nandan dagosot.
Do anpuluganki nabipmangan amin do gen kobogi aripmi tagi pantobil yoben.
- 43 Nawa gengo da nak tagi anpulugosak yan nandan teban tanek jomjom asat.
Do anteban ankiki bisapmi bisapmi gengo bami yan tenjenoken.
- 44 Bisap dagok dagogi mini nawa gengo guramik kimokgen.
- 45 Gengo guramit do pini asat, do yo yokwi kinda da kosit dima sopman namjak.
- 46 Nak da kila amin madep gengo do yoyiken.
Unun da mayagi dima namni.
- 47 Gen tebango do but galaksi nandisat.
Gen teban morapgo unun do but dasi galak tosot.

48 Gen tebango unun tagisi yan nandanek, unun do but dasi galak tan kimokdot.

Gengo unun do nandan egipben.

Amin kinda da Pinjkop dakon gen teban do yo bamisi yan nandisak

49 Gak oman amingo nak do kalip yan teban tok agil unun do nandaki.

Unun da nak antagap aban tagisi egipben yan si nandan teban tanek jomjom asat.

50 Yan teban tokgo da egip egip namisak.

Jigi pasat bisapmon unun da butno anteban asak.

51 Iyi do nandaba wikwan amin da yansul yokwisi an naman.

Mani nawa gengo do manji dima yomisat.

52 Yawe, gak dakon nawa gen kalipmisi unun do nandan egisat.

Unun da butno anteban asak.

53 Amin yokwi da nawa gengo manji yomihakwa japmisi nandan yomisat.

54 Nak kokupno da dubagikon egek gengo do kap yosot.

55 Yawe, nak kalbi mango do nandak nandak anek nawa gengo yoldat.

56 Gak dakon gen guramikdat.

Unun da but galak namisak.

Amin kinda Pinjkop dakon gen teban yol do but dasi galak tagit

57 Yawe, gak nak gat egisal, do yo do wadak wadak dima asat.

Gengo yol do yan teban tok asat.

58 Gak da nandan yawot an nabi do yan teban tok agil, do yan si abi do bisit gayisat.

59 Anpak morapno do kili nandagim, anek tobilek gengo guramit do agim.

60 Jomjom dima aben.

Gen tebango tepmisi guramikgen.

61 Amin yokwi da nap nan nak anteban anek anpak yokwinikon ilik anan kik do an,

mani nawa gengo do dima injosot.

62 Kalbi binap nawa gengo kilegisi do ya yan gayik do pidosot.

63 Amin morap gak do pasalek gengo guramikgan amin not an yomisat.

64 Yawe, gak da miktimon minat amin morap kisi do but dasi galak tan yomisal.

Gengo do nayindet abi.

Pinjkop dakon gen teban unun da nin tagisi panpulugosok

65 Yawe, yan teban tok agil unun da aripmon oman amingo nak do anpak tagisi an namgul.

66 Gen tebango do nandan gadasat. Do nandak nandak gat ae gen kokwin tagisi agak dakon nandak nandak do nayin dekki.

67 Nak ankilek akdo pi dima agil bisapmon kositgo yapgum.

Mani abisok gengo guramikdat.

68 Gak tagisi, do yo asal unun tagisi ban asal.

Gengo do nayin dekki.

69 Iyi do nandaba wikwan amin da top morapmi yan namgwit.

Mani but dasi nandanek gengo guramikdat.

70 Unun amin nandak nandakni kilegi mini.

Mani nawa gengo do but dasi galak tosot.

71 Gak da jigi namgul unun tagisi agil. Unun da gengo do nayindet tagisi agit.

72 Nawa gengo do nandako yo madepsi asak.

Unun da gol ae silva monej morapmisi yapmandak.

Pinjkop dakon gen teban unun kilegisi

73 Kisitgo da nak wasagil.

Nandak nandak namihak gen teban morapgo nandan pisoken do pi tagisi aben.

74 Gengo da nak tagi anpulugosak yan nandan teban tanek jomjom asat.

Do minat amin morap gak do pasolgon amin nak nandani

- bisapmon kisik kisik ani dosi nandisat.
- 75 Yawe, nak nandisat, gak dakon gen teban morap unjun kilegisi gin. Gak gengo yolek anpakno anmilip ak do anek jigi namgul.
- 76 Gak nak do toktogisi but dasi galak tan nam do yan teban tok kili agil. Do gen yagil da aripmon nak oman amingo dakon but anteban abi dosi nandisat.
- 77 Nawa gengo do but dasi galak tosot. Do nak do bupmi nandanaki tagisi egipben dosi nandisat.
- 78 Iyi do nandaba wikwan amin da top yanek isal dogin abin nepgwit. Anpakni unjun do gak da panmayak abi mayak toni dosi nandisat. Mani, nak toktogisi gengo do nandan egipben.
- 79 Namn amin da gak do pasolgon ae gak dakon gen teban nandan unjun da nagon apni dosi nandisat.
- 80 Anpuluganaki gen teban morapgo guramigek anpakno do mayaktok dima paken dosi nandisat.
- Amin kinda Pinjop da yokwikon nan abidosak do bisit agit*
- 81 Gak da nak yokwikon nan abidoki do jomjom anek butjiksi nandisat, anek tapminno minisi ayin. Mani gengo da nak tagi anpulugosak yan nandan teban tanek jomjom asat.
- 82 Gak da yan teban tok agil unjun aripmi akdisal yan do jomjom anek sintan egit da dabilno tep naman. Anek yan yosot, “Ni bisapmon butno anteban abi?”
- 83 Nak wain tibit meme gip ban wasanbi kalipmi kinda amin da mukwakon yipba teban tanbi yombem. Mani gen tebango do dima intosot.
- 84 Bisap nian da oman amingo nak jomjom sigin aben?
- Yo yokwi an naman amin do ni bisapmon kobogi yokwi an yobi?
- 85 Iyi do nandaba wikwan amin, nawa gengo dima guramikgan. Nak da moken do gapma wayikgan.
- 86 Minat aminyo nin da gen teban morapgo tagi nandan gadanen. Amin da isal dogin yokwi an naman, do anpulugoki do nandisat.
- 87 Palisok nikba kimakgin, mani gengo dima yipman dekgim.
- 88 Nak do toktogisi but dasi galak tan namisal, do anpuluganaki dima kimokgen. Yan anaki gen teban morapgo guramikgen.
- Amin kinda Pinjop dakon gen teban do nandan gadagit*
- 89 Yawe, gak dakon gengo toktogisi tan anan kikdisak. Unjun Kwen Kokup tebaisi tosok.
- 90 Anpakgo tagisi unjun amin don altanek egipdan kabikon toktogisi tan anan kikdisak. Miktin yipgul da tamonikon tanek dima diwalik kisak.
- 91 Gaga yagil unjun da aripmon yo morap tawit da abisokyo kisi ton gin. Nido yo morap kisi da gak dakon pi an.
- 92 Nawa gengo do but dasi dima galak tagim tam, nak jigi panek kili kimakgin.
- 93 Gengo dimasi intoken. Nido unjun yolapbo gak da egip egipno ankutnal.
- 94 Nak gak dakonsi, do yokwikon nan abidoki. Nak gengo guramit do pini asat.
- 95 Amin yokwi nikba kimokgen do jomjom an. Mani, gen tebango do nandan egipben.
- 96 Abisok nak nandisat, yo wagil tagisi kinda minisi. Mani gengo unjun yo tagisisi, ae tilakni mini.

Amin kinda Pinjkop dakon gen teban do but dasi galak tosok

97 Nak gen tebango do but dasi galak tosot.

Gildat kinda kalonj unun dogin nandanj egisat.

98 Gen tebango nagon toktogisi tosok, do nandanj kokwin tagisi amin kinda daganjek uwalno dakon nandak nandak yapmanjat.

99 Nak toktogisi gak dakon gen bami dogin nandanj egisat, do nandak nandak tagisi timigek yoyindet morapno kisi yapmanjat.

100 Gengo kilegisi unun guramikdat, do nandanj kokwino tagisi da amin pelanj dakon nandak nandak yapmanjak.

101 Anpak yokwi ak do dimasi nandisat, nido gengo banjin guramit do nandisat.

102 Gak da gaga dakon gen do nayinj dekgil, do gen unun dima yipmanj dekgim.

103 Kabanj kok unun gen kaganokon galagisi, mani gengo da unun yapmanjek wagil galagisisi asak.

104 Gengo da nandak nandak tagisi namisak, do anpak yokwi morap do dimasi galak tosot.

Amin Pinjkop dakon genon tenjenj abidonj

105 Gengo da nak anpuluganban kosit kilegi agipbenj dakon lamno asak.

Ae kosit agipbenj dakon tenjenj no asak.

106 Gen tebango kilegisi guramit do yanj teban tok kili agim, do yanjin akdisat.

107 Yawe, jigi madepsi da wutinj namisak.

Yanj teban tok agil da aripmon anpuluganbi kalugi egipbenj.

108 Yawe, nak ya yanj gayisat unun da paretno asak, unun timikgi.

Gen tebango do nayinj dekgi.

109 Nak toktogisi kimot da kapmatjok kinj kinj asat.

Mani nawa gengo dima intokenj.

110 Amin yokwi da nak abidok do pat yipmanj, mani gengo dima yipmanj dekdak.

111 Toktogisi gengo abidanj kimokdot. Anapbo unun gen da kisik kisik namisak.

112 Gengo guramik kimokgenji, anapbo wigi kimokgenj da bisapmon wigisak.

Pinjkop dakon gen teban da anpuluganjan nin tagisi ekwamanj

113 Amin gak gol do but bamot anj unun do dima galak tanjomisat.

Mani nawa gengo do but dasi galak tosot.

114 Gak kalonjin pasili tamono ae pasikno.

Gengo da nak tagi anpulugosak yanj nandanj teban tanjek jomjom asat.

115 Yokwi pakpak minjat aminyo ji nepmanj dekgit.

Pinjkopno dakon gen teban guramit do nandisat.

116 Yanj teban tok agil da aripmon anteban anjaki egipbenj.

Anjaki yo abidok do nandanj teban tanjek jomjom asat unun dima sunj tosak.

117 Kisitnokon abidanjaki tagisi egipbenj.

Anjaki toktogisi gengo do nandanj egipbenj.

118 Minjat amin morapyo gen tebango yipmanj dekganj unun manji yomisal.

Top geni unun sunj tokdanj.

119 Gak da amin yokwi morap sibat sibat gin yanj nandanj yominjek mabi kwanj, do gengo do but dasi galak tosot.

120 Nak gak do pasalek giptimno madepsi nimmimikdak.

Gen kokwin tamokon gak da amin gen yanj yomdisal unun do nandanjek madepsi pasoldot.

Amin kinda Pinjkop dakon gen teban guramikdak

121 Nak anpak kilegi tagisi banj agim.

- Yum nandanaki uwalno da yokwi dima an namni do nandisat.
- 122 Pi amingo nak anpulugok do yan teban tok abi do nandisat. Yum pindagaki kwen wigik amin da jigidi dima namni.
- 123 Yokwikon nan abidoki do yan teban tok agil unun aripmi akdisal yan do jomjom anek sintan egit da dabilno tep naman.
- 124 Oman amingo nak butdasi galak tan naminek gen bami do nayin dekki.
- 125 Nak oman amingo, do nandak nandak naminaki gengo do tagi nandabo pisosak.
- 126 Abisok minat aminyo nawa gengo kirinikan unun Yawe gak da kobogi yobi dakon bisap.
- 127 Gol unun yo tagisi, mani unun yapmanek gen tebango do but dasi galak tosot.
- 128 Gen morapgo kisi guramikdat. Anpak yokwi morap do dima galak tosot.
- Pin kop dakon galaktok yolyol dakon gen*
- 129 Gen tebango unun wagil tagisisi do anek guramikdat.
- 130 Amin kinda da notni kinda anpuluganban gengo dakon mibili nandisakan, tenjenikon egipdisak. Gengo unun da nandak nandakni mini amin nandak nandak yomisak.
- 131 Nak amin da pakbi do tep ton unun da tilak gen tebango do galagisi nandisat. Unun nandak do but dasi galak tosot.
- 132 Amin morap mango do but dasi galak ton unun bupmi nandan yomisal, unuden gin abin bupmi nandan nabi.
- 133 Yan teban tok agil unun da aripmon kosit nolayiki. Ankutnanaki yokwi kinda da nak abin nep do pi dima asak.
- 134 Pulugan nepmanaki nak abin nep do yon amin da dima anpupal ani. Yan anaki gengo guramikgen.
- 135 Butgo oman amingo nagon yipmanek yo tagisi an nabi. Gen teban morapgo do nayin dekki.
- 136 Amin da nawa gengo dima guramikgan do anek kunam tagapbo dabil pakbino pakbi madep da yan pokgon.
- Pin kop dakon gen teban unun kilegisi*
- 137 Yawe gak kilegisisi. Ae gen teban morapgo kisi kilegin.
- 138 Gen teban morap nimgul unun kilegi ae nin da tagi nandan gadanen.
- 139 Uwalno gengo do nandak nandak dima an, do butjap madepsi nandanek tapminno mon.
- 140 Yan teban tokgo unun pankiligek unun bamisi yan kili pindakgin. Do oman amingo nak yan teban tok gengo unun do but dasi galak tosot.
- 141 Nak amin isali nan amin da abin nepmanan. Mani gengo do dima intosot.
- 142 Anpakgo kilegi unun toktogisi tan anan kikan.
- Ae nawa gengo unun bamisi.
- 143 Jigidi morapmi nagon noman ton, mani gengo do but galaksi nandisat.
- 144 Gengo unun toktogisi kilegisi. Anpuluganbi gen unun do nandan pisanek tagisi egipben.
- Amin kinda Pin kop da yokwikon nan abidosak do bisit asak*
- 145 Yawe, nak gak do bisit tebai asat. Bisitno nandanaki gen morapgo guramikgen.
- 146 Nak gak do yan tidosot. Yokwikon nan abidanaki gen tebango tagi guramikgen.
- 147 Wisa dima daganakwan pidanek anpulugoki do yan tidosot.

- Gen tebango da nak tagi anpulugosak yan nandan teban tanjek jomjom asat.
- 148 Kalbi dipmin dima pokdot.
Toktogisi yan teban tok gengo dogin nandan egisat.
- 149 Yawe, toktogisi but dasi galak tan namisal, do bisitno nandaki.
Gak kilegisi, do kilano anjaki egipbenj.
- 150 Amin nandak nandakni yokwi da nak anupbal ak do nak da kapmatjok abanj.
Unun amin nawa gengo dima guramikganj.
- 151 Mani Yawe, gak nak da kapmatjok egisal.
Ae gen teban morapgo unun bamisi gin.
- 152 Gengo unun anteban anjaki dagok dagogi mini toktogisi tosok unun kalipsigwan kili nandagim.
- Amin kinda Pinjkop da yokwikon nanj abidosak do yan tidagit*
- 153 Nak nawa gengo do dima intosot, do jigino madepsi unun kanjek anpulugoki.
- 154 Uwal da gen yan namanj, do anpuluganjek yokwikon nanj abidoki.
Kalip yan teban tok agil unun yolek egip egip nabi.
- 155 Amin yokwi gen tebango unun dima guramikganj, do yokwikon banj dimasi timitdisal.
- 156 Yawe, bupmigo unun madepsi.
Gak kilegisi, do kilano anjaki egipbenj.
- 157 Amin morapmi da yokwi an naminej uwal an namanj.
Mani gengo bami dima yipmanj dekdal.
- 158 Manji gamanj amin pindakdat bisapmon nandaba yokwitok an yomisat, nido unun gengo dima guramikganj.
- 159 Gengo do but dasi galak tosot unun nandisal.
Yawe, gak da but dasi galak tan naminj kimokdol, do yokwikon nanj abidanjaki tagisi egipbenj.
- 160 Gen morapgo unun bamisi gin.
Nawa gen morapgo kilegisi unun toktogisi tan ananj kikdanj.
- Amin kinda Pinjkop dakon gen teban guramik kimot do nandagit*
- 161 Kila amin da mibili mini nak yokwi an namanj.
Mani nak gengo do nandanek nimnimikdat.
- 162 Amin kinda da yo tagisi morapmi timikdak, unun da tilak yan teban tok gengo do kisik kisik madepsi asat.
- 163 Nak anpak toptopmi do nandabo tagi dima anj.
Mani gen tebango do but dasi galak tosot.
- 164 Nawa gengo unun kilegisi, do gildat morap kisi nak gak do ya yan kosiri 7 kabi yan yan asat.
- 165 Minjat aminyo nawa gengo do but dasi galak tonj, unun butni yaworisi tonj, ae yo kinda da ke-salban dima manj dapni.
- 166 Yawe, yokwikon nanj abidoki do jomjom asat.
Nak gen tebango guramikdat.
- 167 Nak gengo do but dasi galak tosot, do gengo guramikdat.
- 168 Anpak morapno unun pindakdal, do gen teban morapgo unun guramikdat.
- Amin kinda Pinjkop da anpulugosak do bisit agit*
- 169 Yawe, anpulugoki do yan tidosot, do nandan nabi dosi nandisat.
Yan teban tok agil unun da aripmon nandak nandak tagisi nabi.
- 170 Kalip yagil unun da aripmon bisitno do mirak yopmanjek yokwikon nanj abidoki dosi nandisat.
- 171 Gengo do tagisi nayinj dekdal, do toktogisi mango anjksikenj dosi nandisat.
- 172 Gen teban morapgo unun kilegi gin, do gengo do kap yokenj dosi nandisat.
- 173 Nak gengo yoldosi nandagim, do toktogisi nak anpulugok do tagap toki dosi nandisat.

- 174 Yawe, gak da nak yokwikon nan abidoki do madepsi nandan egisat.
Nawa gengo da kisik kisik namisak.
- 175 Egip egip naminjaki mango anjakisiken.
Gengo da anpulugosak do nandisat.
- 176 Sipsip da kin pasilgan unun da tilak kosit tagisi kili yipman dekgim.
Do abin oman amingo nak do wusiki.
Nak gen tebango do dima injosot.

120

Amin kinda Pinjkop da anpulugosak do bisit agit

Pinjkop gawak imim tamokon kigik dakon kap.

- 1 Jigi noman tan namgwit bisapmon Yawe do yan tidoko bisitno nandan namgut.
- 2 Bisit yan agim, "Yawe, top amin da nak anjkewalni yan do nak pulugan nepbi."
- 3 Top amin ji, Pinjkop da ji do yo ni ban an damjak?
- 4 Unun da emat amin dakon gobin ban yaman damdisak.
Anek kindapni tedepmi jikon tagaldisak.
- 5 Nak ji da binapmon yokwisi egisat.
Amin da Mesek miktimon bo Kade amin da binapmon yokwisi ekwan unun da tilak jikon yokwisi egisat.
- 6 Nak minjat aminyo yawori egip egip do ikwayit an amin gat kisi bisap dubagisi ekwaman, do kuragisi nandisat.
- 7 Nak da tagisi yitni do yosot bisapmon unun emat gin ak do nandan.

121

Yawe unun nin dakon kila amin

Pinjkop gawak imim tamokon kigik dakon kap.

- 1 Nak sintoko ilenon wigisak.

Panpulugokno dukwan da apban koken?

- 2 Yawe kundu gat ae miktin gat wasagit unun dagin panpulugokno egisak.
- 3 Kilago asak, do aripmi dima man pokgi.
Kilago anek dipmin dima pokdok.
- 4 Pakyanisi nandani, Israel amin dakon kila amin unun pak nandat kinda dimasi asak.
- 5 Yawe unun gak da ilenonjok egek kilago anek gak anjongam asak.
- 6 Gildat da gildat kalba ae kanek da kalbi aripmi dima anupbal anjil.
- 7 Yawe da kilago anakwan yo yokwi morap ton kindasok da gak dima anupbal asak.
Egip egipgo kisi kila asak.
- 8 Yawe da abisok ae don kin apyo akdisal unun kilago anan wigikdisak.

122

Jerusalem anjistik dakon kap

Dewit dakon kap kinda. Pinjkop gawak imim tamokon kigik dakon kap.

- 1 "Kili apba Yawe da yutnon kino" yan nayinba nandabo tagisi agit.
- 2 Nin kili abin Jerusalem dakon wigat yapmanek nagalgwan pigiman da akgaman.
- 3 Jerusalem kokup pap unun wagil tagisi wasanbi.
- 4 Israel amin idon abin Yawe ya yan iyini do kalip kili yoyigit unun gen yolek abin abin an.
- 5 Unudon gen kokwin agak tamo tosok.
Dewit dakon diwatni kila amin madep egi egi awit unun dakon gen kokwin tamo ton.
- 6 Jerusalem yaworisi tosok do bisit ani.
Bisit yan ani,

- “Yawe, Jerusalem do galagi nandan amin panpuluganbi tagisi egipni.
- 7 Panpuluganbi Jerusalem da nalgwan ekwan amin emari mini tagisi egipni, ae kila amini gat kisi tagisi egipni dosi nandaman.”
- 8 Gwakno gat ae notno gat do nandanek Jerusalem amin do bisit yan aben,
“Ji emari mini tagisi egipni.”
- 9 Nak Yawe Pinjopnin dakon telagi yut do nandanek bisit yan aben,
“Yo kinda do wadak wadagi mini tagisi egipni.”

123

Amin kinda Pinjop da bupmi nandan injak do bisit agit

Pinjop gawak imim tamokon kigik dakon kap.

- 1 Yawe, nak Kwen Kokup sintoko wigakwan gandako kila amin madep yiyit tamogokon yikdal.
- 2 Oman amin amin tagini do nandan gadasak, anakwan pi amin minjat unun amin tagi minjat do nandan gadasak, yan gin nin Yawe gak do nandan gadaman. Gak Pinjopnin, gak dagin bupmi nandan nibi do jomjom aman.
- 3 Yawe, amin da yokwi an ninjakwa jigisi nandaman, do bupmi nandan nibi.
- 4 Bisap dubagisi iyi do nandaba wikwan amin da pabin nipgwit, do jigisi nandaman.

124

Pinjop unun minjat amin kabini dakon Panpulugok Amini

Dewit dakon kap kinda. Pinjop gawak imim tamokon kigik dakon kap.

- 1 “Yawe da nin dima panpulugagit tam, nianji?”
Israel amin da unun gen dakon kobogi yoni.

- 2-3 “Amin da butjap nandan ninon emat awit bisapmon Yawe da nin dima panpulugagit tam, uwal da japmisi nandanek obisi tagi panjupbal abam.
- 4 Butjapni pakbi da yan igek timikban tagi pasilnom.
- 5 Pakbi madep unun igek timikban tagi kimak mudonom.
Mani dima.”
- 6 Nin Yawe do ya yansi iyinen.
Yum nandanakwan uwal da nin dima nindapba pasilgiman.
- 7 Nin minam da yan amin kinda da pat yipguron yokwalgiman da pulugan kigiman.
Pat unun tuwil kigit, do nin pulugan kigiman.
- 8 Yawe Kwen Kokup ae miktimyo wasagit, unun da iyi nin tagisi panpulugosok.

125

Pinjop da minjat amin kabini yopban tagisi yikgan

Pinjop gawak imim tamokon kigik dakon kap.

- 1 Minjat aminyo egip egipni Yawekon tosok yansi nandan amin unun Saion Kabap yombem.
Kabap unun dima nimmimigek tebaisi tokdisak.
- 2 Hlen da Jerusalem angwasiyek ton unun da tilak Yawe da abisok ae don pangwasijek minjat amini kilani akdisak.
- 3 Amin yokwi da amin kilegi dakon miktim toktogi kilani dima ani.
Yan ani kan, amin kilegi yokwi akdan.
- 4 Yawe, amin tagisi butni kilegi unun aminon anpak tagisi anyobi.
- 5 Mani minjat aminyo iyi dakon anpak yokwini yolek an, unun yo yokwisi an yobi.
Yokwi pakpak amin do yo yokwisi an yobi.
Israel amin yawori tagi egipni.

126

Piņkop da paņpulugosak do Israel amin da bisit awit

Piņkop gawak imim tamokon kigik dakon kap.

- 1 Yawe da nin uwal da kisiron ban timik aeni Saion kokup papmon paņpagut bisapmon dipmin yombem pindakgiman.
- 2 Nin jikgo madepsi yanjagiman. Aņek kisik kisik kap yagiman. Yan anapno miktım diwari dakon miņat aminyo da yan yawit, "Yawe da Israel amin paņpulugok do pi madepsi agit."
- 3 Asisi, Piņkop da nin paņpulugok do pi madepsi agit, do nin wagol tagisisi nandaman.
- 4 Yawe, miktım kibirikon sikak manakwa jon yo morap ae kwoņ unun da tilak paņpuluganaki kalip tagisi egipguman yan gin aenin tagisi egipneņ.
- 5 Amin kunam tagek jap kwaokgan, unun kisik kisik nandanek bami pakdan.
- 6 Asisi, amin kunam tagek jap yet kwaot do jap yet pigaga paņgwan, unun don jap bami pektanba paņ paņobinek kisik kisik kap yokdan.

127

Piņkop da yo tagisi aņ yoban mani aņkisiwit

Solomon dakon kap kinda. Piņkop gawak imim tamokon kigik dakon kap.

- 1 Yawe da paņpuluganban kisit kilda yut dima aņ tam, pi isal dogin abam. Yawe da paņpuluganban kila amin kokup pap kinda kilani dima aņ tam, kila isal dogin abam.
- 2 Nin jap timit do nandaba kik aņek wisa dima daganakwan pidan pi gin aņegapno wigi pilin toni kan, pi unun isal dogin aman.

Nido, Piņkop da miņat aminyo but dasi galak taņ yomisak unun yik yawot yomisak.

- 3 Piņkop da nin do yo tagisi aņ niminek monji gwayo but galak do nimisak. Unun gisam tagisi Piņkopmon timikgaman.
- 4 Yawi kaluk dakon monji gwayo unun gobiņ da yan emat amin kinda da kisiron toņ.
- 5 Amin monji gwayo morapmi amin kisik kisik tagi ani. Unun da gen pi tamokon uwal gat gen pi anakwa aņpulugokdan. Anakwa mayagi dima pakdisak.

128

Piņkop da geni guramikgan amin do yo tagisi anyomisak

Piņkop gawak imim tamokon kigik dakon kap.

- 1 Amin morap Yawe do pasalek geni guramikgan unun amin kisik kisik tagi ani.
- 2 Ji pi aņek unun dakon bami paņ noni. Ji kisik kisik aņek tagisi egipdan.
- 3 Miņatgo da yutgokon wain nap da yan bami madepsi toni. Ae miņat monjiyogo da olip kindap moniņ yombem da yutgokon tamokon aņgwasinek yitni.
- 4 Asi, Yawe do pasalek ekwan amin kisik kisik tagi ani.
- 5 Yawe Saion kokup papmon egisak unun da gisam tagi damjak. Ji miktımon egipni bisap morapmon Jerusalem kanakwa tagisi tosak dosi nandisat.
- 6 Ji bisap dubagisi egek babikji pindatni do nandisat. Israel amin yawori tagi egipni.

129

Israel amin da Piņkop da uwalni paņupbal asak do bisit awit

Piņkop gawak imim tamokon kigik dakon kap.

- 1 Israel amin, gak moniisogon da wiŋ abisok ekwamaŋon gak uwal da yokwi aŋ gamgwit dakon gen niyiki.
- 2 Gak yaŋ yoki, “Moniisogon da wiŋ abisok ekwamaŋ bisapmon uwal da nak yo yokwisi aŋ namaŋ.
Mani nak aripmi dima abiŋ nepni.
- 3 Nak obisi baljaŋakwa nap kiriŋ da manjinokon giptimno dapba kiriŋikwaŋ.
Pi kaga daŋgap pindakgamaŋ uŋun da tilak baljaŋba wuda dubagiŋi di noman toŋ.
- 4 Mani Yawe uŋun kilegiŋi.
Nak amin yokwi da nap teban wamgwit uŋun mandaŋ dagaŋakwan oman monji saŋbenjek dima egisat.”
- 5 Nak Yawe da miŋat aminyo Saion kokup pap do uwal aŋ, uŋun mayaktok yomiŋek pabiŋ yopmaŋek yolban tobilek kokupnikon kini dosi nandisat.
- 6 Uŋun joŋ yut kwenon kwanjek don dubak tokdo aŋakwa gildat da pindakban tepmi kibidoŋ uŋun yombem ani dosi nandisat.
- 7 Amin kinda da joŋ uŋun baljaŋ paŋmuwuk wamaŋek dima paŋkisak.
- 8 Ae miŋat aminyo uwalnin da kapmatjok kiŋek “Yawe da yo tagiŋi aŋ damiŋek giŋsam damjak” yaŋ dimasi yoyini dosi nandisat.
- 3 Yawe, gak da diwarinin manjiŋek gen pikon nipbim tam, Amin Tagi namin da gengo yapban?
- 4 Mani gagon diwari wiririt toŋok, do nin gak do pasal gamneŋsi.
- 5 Nak Yawe da aŋpulugosak do nandaŋek jomjom asat.
Aŋek geni do tebaisi nandaŋ gadasat.
- 6 Nak Amin Tagi da aŋpulugosak dosi nandaŋek but kindap asat.
Kalbi kila amin da uwal apni do kila aŋek wiŋa tepmi dagosak do aŋtep aŋ uŋun yapmaŋek but kindap madepsi asat.
- 7 Israel amin, Yawe da nin do but dasi galak taŋ nimisak, ae dima yokwi toneŋ yaŋ do bisapmi bisapmi nin paŋpulugosok, do Yawe da nin paŋpulugokdisak yaŋsi nandaŋ teban taŋek uŋun do jomjom aneŋ.
- 8 Uŋun da Israel amin nin yokwikon baŋ timigeŋek diwarinin kisisi wiririk nimisak.

131

Amin kinda iyi do nandaban piŋakwan bisit agit

Dewit dakon kap kinda. Piŋkop gawak imim tamokon kigik dakon kap.

- 1 Yawe, nak naga do nandako dima wigisak.
Mano dima awigisat.
Nak yo kinda ni da wikwisi asak ae yo uŋun dakon mibili aripmi dima nandako piŋosak uŋun do nandaba kik dima asat.
- 2 Nak butno tagiŋi toŋok do pi at da butno yawori toŋok.
Nak egisat uŋun monji ŋakŋak da yaŋ meŋi da kisiron nandaba kigi mini pagegisak nak uŋun yombem.
- 3 Israel amin, ji abisok ae bisap morap don kisi Yawe da paŋpulugosak do nandaŋ teban taŋek jomjom ani.

130

Amin kinda Piŋkop da aŋpulugosak do bisit agit

Piŋkop gawak imim tamokon kigik dakon kap.

- 1 Yawe, butno jigisi taŋakwan aŋpulugoki do yaŋ tidosot.
- 2 Amin Tagi, bisitno nandaki.
Aŋpulugoki do gayisat, do nandaŋ nabi.

132

Piŋkop dakon telagi yut madep do kisik kisik awit

Piŋkop gawak imim tamokon kigik dakon kap.

- 1 Yawe, gak Dewit do dima iŋtoki.
Ae jigi morap pagit kisi do dima iŋtoki.
- 2 Dewit da Israel amin dakon Yawe,
Piŋkop tapmimi ton, unun do
yan teban tok kind a yan yagit,
- 3 “Nak yutnon dima kiken, ae dipmin
potpot tamokon dima pokgen.
- 4 Nak dipmin dima pokgen.
- 5 Mibiltok Yawe do yut kind a aben,
unun Israel amin dakon
Piŋkop Tapmimi Ton unun da
egipjakdo.
Anek don yik yawot aben.”
- 6 Nin Betlehem kokupmon egek
Sanbek Sanbek Kinam duk-
wan tosok unun dakon geni
nandagiman.
Anek unun Kiriati Jearim da
miktimon tanban kagiman.
- 7 Kanek yan yagiman,
“Nin kili Yawe da yutnon wigino.
Ae unun da kapmatjok kinjek
gawak imnen.”
- 8 Yawe, gak Sanbek Sanbek Kinamgo
gat kisi abinek yik yawot yut-
gokon yikgi.
Sanbek Sanbek Kinam unun
gak dakon tapmim madepgo
dakon tilak asak.
- 9 Mukwa sogok amingo panpuluganaki
toktogisi anpak kilegi ani.
Anaki unun anpakni kilegi da
imalni tagisi da yan asak.
Ae minjat aminyogo panpuluganaki
kisik kisik anek kap yoni dosi
nandisat.
- 10 Yawe, oman amingo Dewit do nan-
dan ibi.
Kila amin madep gaga manjigil
unun manji dima ibi.

- 11 Gak da kalip Dewit do yan teban
tok tebaisi an imgul, ae gengo
kulabik aripmi dima akdisal.
Yan iyigil, “Nak da monji
kabigokon kind a yipbo kila
amin madep egipjak.
- 12 Monjigoni nak dakon sanbek
sanbekno guramitni, ae gen
morapno yoben unun gu-
ramitni kan, don bisap dagok
dagogi mini babigoni dakon
monjini kila amin madep
dagokdan.”
- 13 Yawe da Saion kokup pap iyi do
tilak agit da unudon toktogisi
egip do nandisak.
- 14 Yan yagit, “Nak unun kokup pap-
mon toktogisi egipdisat.
Nak unun kokup papmon kila
amin madep egipben do tilak
kili agim.
- 15 Nak Saion kokup pap dakon
minjat aminyo do yo morapmi
imdisat.
Anapbo yo do wadak wadak dima
akdan.
Anek yoni mini amin do jap
morapmi yobo nan tugokdan.
- 16 Nak da Saion kokup pap dakon
mukwa sogok amin kabini
yokwikon ban timikgo unun da
imalni yombem asak.
Anapbo Saion dakon minjat
aminyo da kisik kisik kap
yokdan.
- 17 Nak da Dewit da kabikon amin
kind a abidanek yipbo unun
kokup papmon kila amin
madep dagosak.
Anek minjat amin kabino do lam
kind a da yan tenjenan yomjak.
- 18 Nak da uwalni panmayak akdisat.
Mani kila amin madepno tilim
madepni gat yitdisak.”

133

Not do but dasi galak tan yomyom anpak do tagisi nandawit

Dewit dakon kap kind a. Piŋkop

gawak imim tamokon kigik dakon kap.

- 1 Pinjkop dakon minjat aminyo but kalon anek egipni kan unun tagisi, ae buri tagisi akdan.
- 2 Unun anpak unun wagil tagisisi. Unun olip dakon nelagi yombem.
Olip dakon nelagi Aron do tagal iminakwa mogim dangwanikon pigek imal dubakni da diwarikon pigigit.
- 3 But kalon anpak unun kalbi gik sitnan Emon Kabap ae Saion Kabapmon mon unun yombem tagisi.
Yawe da but kalon ekwan amin gisamni yomisak.
Egip egip dagok dagogi mini unun yomisak.

134

Pinjkop dakon man anjisinio

Pinjkop gawak imim tamokon kigik dakon kap.

- 1 Yawe dakon oman amin morap, ji kalbi yutnikon pi an amin, ji mani anjisinio.
- 2 Telagi yutnikon kisitji panenagek Yawe dakon man anjisinio.
- 3 Yawe kundu ae miktim wasagit unun Saion egisak, unun da yo tagisi andamjak dosi nandisat.

135

Yawe anjistik dakon kap

- 1 Yawe anjisinio!
Yawe dakon oman amin, ji mani anjisinio.
- 2 Ji Yawe da nagalgwan Pinjkop da yutnon omani an, ji Yawe anjisinio.
- 3 Yawe unun tagisi, do Yawe anjisinio.
Mani unun tagisisi, do kap yanek anjisinio.
- 4 Yawe da Jekop iyi do anawakgit.
Israel unun Pinjkop iyi dakon amin kabi.

5 Yawe unun mani wukwisi yan nandisat.

- Amin Tagi da pinjkop toptopmi morap kisisi yapman mudosok.
- 6 Yawe kwen kundukon, ae miktimon, ae tap kwenon, ae tap kagagwan, galaktokni yolek yo morap ak do nandisak unun asak.
  - 7 Unun da yanban gikwem noman ton, ae mal anek sikak mosok, ae yo morap yopyop yutnikon da mirim yopban kwan.

8 Isip miktimon Isip amin dakon monji mibiltogi gat ae bit kilapyo dakon monji mibiltogi unun dapban kimakgwit.

9 Isip miktimon kila amin madep gat ae kila amini gat panupbal ak do wasok tapmimi ton mibili mibili agit.

10 Yawe da miktim morapmi panupbal anek kila amin madep tapmimi ton morapmi dapban kimakgwit.

11 Amo amin kabi dakon kila amin madep Sion anakban kimakgit, ae Basan dakon kila amin madep Ok, ae Kenan miktim dakon kila amin madep morap gat kisi dapban kimakgwit.

12 Yan anek unun kila amin madep dakon miktimni amin kabini Israel do yomgut.

13 Yawe, mango bisap mudok mudogi mini tan anan kikdisak.

Babikon da babikon man bingo do nandan anan kikan.

14 Yawe dakon amin kabi uwalni da yo yokwi anyoba iyi panjutnokdisak.

Oman amini do bupmi nandan yomisak.

15 Amin Nwakwari Kabi kokup kidatni unun silwa ae gol ban wason.

Amin kisit da wup unun wason.

- 16 Kokup kidat dakon wupmi unun gen kagani ton, mani gen aripmi dima yoni.
Ae dabilni ton, mani yo aripmi dima pindatni.
- 17 Ae mirakni ton, mani gen aripmi dima nandani.
Ae mirim dima pan.
- 18 Kokup kidat dakon wupmi wason amin, ae egip egipni kokup kidaron tosok yansi nandan amin morap, unun kokup kidat dakon wupmi yombem akdan.
- 19 Israel minat aminyo, ji Yawe ankisini.
Yawe dakon mukwa sogok amin, ji mani ankisini.
- 20 Liwai da kabikon nani, ji Yawe ankisini.
Minat aminyo Yawe do pasolgon amin, ji mani ankisini.
- 21 Yawe Jerusalem kokup papmon egisak, do minat aminyo ji Saion wigeek mani ankisini.
Yawe ankisini!

136

Pin kop ya yan iyik do dakon kap

- 1 Yawe anpakni unun tagisisi, do ya yan iyinensi.
Dagok dagogi mini nin do but dasi galak tan nimisak.
- 2 Nin Yawe ya yan iyinen.
Unun da pin kop toptopmi morap yapman mudosok.
Toktok teban nin do but dasi galak tan nimin kimokdok.
- 3 Nin Amin Tagi ya yan iyinen.
Unun da amin tagi morap yapman mudosok.
Toktok teban nin do but dasi galak tan nimin kimokdok.
- 4 Unun kalon da wasok tapmimi ton madep asak.
Toktok teban nin do but dasi galak tan nimin kimokdok.
- 5 Iyi da nandak nandagon da kundu ae yo morap kwen ton unun wasagit.
- Toktok teban nin do but dasi galak tan nimin kimokdok.
- 6 Miktim yipban kwen tagit, ae pakbi yipban mibilikon tagit.
Toktok teban nin do but dasi galak tan nimin kimokdok.
- 7 Gildat gat kanek gat wasagit.
Toktok teban nin do but dasi galak tan nimin kimokdok.
- 8 Gildat yipban gildat kanda kila asak.
Toktok teban nin do but dasi galak tan nimin kimokdok.
- 9 Kanek gat gik morap gat yopban pilin kila an.
Toktok teban nin do but dasi galak tan nimin kimokdok.
- 10 Nin Yawe ya yan iyinen.
Unun Isip amin dakon monji mibiltogi dapban kimakgwit.
Toktok teban nin do but dasi galak tan nimin kimokdok.
- 11 Israel amin timik panobinjakwan Isip yipman dekgwit.
Toktok teban nin do but dasi galak tan nimin kimokdok.
- 12 Iyi da tapmim madepmon da timik panogut.
Toktok teban nin do but dasi galak tan nimin kimokdok.
- 13 Tap Gami pudanban timi bamori agit.
Toktok teban nin do but dasi galak tan nimin kimokdok.
- 14 Iyi mibiltok kinjek minat amini timik panabinjakwan tap idap pudawit.
Toktok teban nin do but dasi galak tan nimin kimokdok.
- 15 Mani Isip dakon kila amin madep gat ae emat amini gat yopban pakbi nan kimakgwit.
Toktok teban nin do but dasi galak tan nimin kimokdok.
- 16 Miktim kibiri timon minat amini mibiltan yominjek kigit.
Toktok teban nin do but dasi galak tan nimin kimokdok.
- 17 Kila amin madep tapmimi ton dapban kimakgwit.

- Toktok teban nin do but dasi galak tan ninim kimokdok.
- 18 Ae kila amin madep man bini ton dapban kimagwit.
Toktok teban nin do but dasi galak tan ninim kimokdok.
- 19 Amo amin kabi dakon kila amin madep Sion anjakban kimagit.
Toktok teban nin do but dasi galak tan ninim kimokdok.
- 20 Ae Basan dakon kila amin madep Ok anjakban kimagit.
Toktok teban nin do but dasi galak tan ninim kimokdok.
- 21 Anek unun kila amin madep dakon miktimni minjat amini do yomgut.
Toktok teban nin do but dasi galak tan ninim kimokdok.
- 22 Miktim unun oman amini Israel do yomgut.
Toktok teban nin do but dasi galak tan ninim kimokdok.
- 23 Uwal da pabin nipgwit bisapmon nin do sigin nandan nimgut.
Toktok teban nin do but dasi galak tan ninim kimokdok.
- 24 Anek uwal da kisiron ban timikgit.
Toktok teban nin do but dasi galak tan ninim kimokdok.
- 25 Minjat aminyo gat ae bit kilap morap gat jap yomisak.
Toktok teban nin do but dasi galak tan ninim kimokdok.
- 26 Do Kwen Kokup Pinjop ya yanji iyinen.
Toktok teban nin do but dasi galak tan ninim kimokdok.

137

Israel amin uwalni da miktimon egek kokupni do kunam takgwit

- 1 Nin Babilon amin dakon pakbini da ilejikon yigek Saion kokup pap do nandak nandak anek kunam takgiman.
- 2 Kindap kapmatjok tawit unun da kilinikon gitanin mindano tanakwa sanbenek dima tidagiman.

- 3 Nido nin timik miktimnikon panjkiwit amin da kap yonen do niyiwit.
Yokwi anningwit amin da tebai yan niyiwit,
“Nin da kisik kisik panen do ji da kap yoni do nandaman.
Saion dakon kap kind a yoni.”
- 4 Mani miktim dubagikon egek Yawe dakon kap nianon da tagi yonen?
- 5 Jerusalem, nak gak do intoken kan, Pinjop da nak anjntok aban sanbenek gita dima tidoken.
- 6 Jerusalem, nak gak do intanek yo isali yan gandanek yo diwari do nandako wigini kan, Pinjop da nak melno anjakdim aban kap dima yoken dosi nandisat.
- 7 Yawe, gak Idom amin da kalip Babilon dakon emat amin jonikgwit unun do aego nandaki.
Babilon amin da emat wamanek Jerusalem abidawit bisapmon Idom amin da gen yan yawit,
“Yut morapni kisi tuwil mudanek panjupbal an mudoni.”
- 8 Babilon, nandaki.
Gak tasik tokdisal.
Nin do anpak yokwi nian an ningul unuden gin kobogi yokwisi timitdisal.
Kobogi yokwi gamjak amin unun kisik kisik tagi asak.
- 9 Unun da gak dakon monji monin monin timik maban tipmon manek obisi tasik tanek kimotdan.

138

Amin kind a Pinjop do ya yan iyigit Dewit dakon kap kind a.

- 1 Yawe, nak but dasi nandanek ya yan gayisat.
Pinjop toptopmi da dabilon kap yanek mango yan anjisisat.

- ² Bisapmi bisapmi but dasi galak tan naminek kilano tagisi asal, ae mango gat gengo gat da yo morap yapman mudaneke unun da wukwisi amal.
Yando, nak Telagi Yut Madepgokon gawak gaminek mango yan ankisiken.
- ³ Gak do bisit asat bisapmon nandan namisal.
Anek tapmim naminek butno anteban asal.
- ⁴ Yawe, miktimon kila amin madep morap da gengo kili nandayin, do unun da mango yan ankisini dosi nandisat.
- ⁵ Tilimni unun madepsi, do unun da Yawe dakon wasokni do nandaneke kap yoni dosi nandisat.
- ⁶ Yawe unun wukwisi egek amin iyı do nandaba pan amin unun nandan yominek kilani asak.
Mani iyı do nandaba wigisak amin unun yum dabil dagin pindakdak.
- ⁷ Jigi mibili mibili altan naba kilano anaki dima kimokdot.
Uwalno da nak do japmi nandan, mani gak tapmingo madep, do si pabin yopmanek nak anpulgokol.
- ⁸ Yawe da nak niansi egipben ae pi ni ban aben do nandagit unun kilano anakwan an mudoken.
Mudok mudogi mini nak do but dasi galak tan namisal.
Gak da nak wasagil, do dima intan nabi.
- ³ Nak kosit agisat bo ae dipmin pokdoron nian egisat unun gak da nandisat.
Gak anpakno kisisi nandan mudosol.
- ⁴ Yawe, nak gen kinda yok do asat unun gak da kili nandagil.
- ⁵ Gak mibiltok ae bunonyo agaki kisitgo da nak abidosok.
- ⁶ Nandak nandakgo da nandak nandakno yapmanek wukwisi asak.
Unun nak da aripmi dima nandaken.
- ⁷ Nak dukwan kinek Wupgo yipman dekgen?
Nak pasal dukwan kinapbo gak kapmatjok dima egipdisal?
- ⁸ Kwen Kokupmon wigiken kan, gak unudon egipdisal.
Ae kimakbi tamogwan pigiken kan, unudon kisi egipdisal gin.
- ⁹ Pidan piropan gildat wisak tetgin do dubagisi kiken bo tap diwarisikon kiken kan,
¹⁰ gak unudon egipdisal gin.
Anek kisitgo da nak abidaneke kosit nolikdisal.
Tapmingo madep, do nak anpulgokol.
- ¹¹ Nak "Pilin tuk da nak ankisibisak, ae gildat dakon tenen nak angwasisak unun da pilin tuk asak" yan yoken kan
- ¹² pilin tuk da nak aripmi dima ankisibisak.
Kalbi unun gildat kalba yombem akdisak.
Pilin gat ae teneni gat kisi pindakbi aripsi amal.
- ¹³ Gak da giptim diwat morapno kisi wasagil.
Men da butgwan nak unungwan wasan mudagil.
- ¹⁴ Nak da gak ankisisat, nido gak da pi nwanwarisi anek nak wasan nepgul.
Nak pakyanisi nandisat, gak da yo morap wasagil unun nwanwarisi.

139

Pinkop da nandan nimek kilanin asak

Dewit dakon kap kinda. Kap yan amin dakon kila amin do mandabi.

- ¹ Yawe, gak butnokon yo ni da ton unun kokwin anek bamisi nandan namisal.
- ² Gak nak da yik pidoty asat unun nandan mudosol.
Dubagikon da nandak nandakno nandan mudosol.

- 15 Menj da butgwan pasili tamogwan tagok tagok agim bisapmon gak da pindagaki kidat morapno taganek notnikon sanbewit.
- 16 Menj da dima analanakwan kili nandagil.
Nak miktimon dima altagim, mani gak da gildari gildari miktimon egipbenj do nandagil unjun papiagokon kili mandagil.
- 17 Pinjkop, nandak nandak morapgo unjun wagil tagisisi.
Nandak nandakgo unjun madepsi, amin da aripmi dima manjiri.
- 18 Gak da nandisal yo morap manjikenj kanj, tap ilejon niman morap yapjak.
Dipminon da pidosot bisapmon nak gak gat sigin egisat.
- 19 Pinjkop, amin yokwi dapbi kimotni do nandisat.
Amin dapdap amin ji nepman dek kit!
- 20 Unjun amin da gak do gen yokwi yonj, ae gak dakon man do gen girenj yonj.
- 21 Yawe, nak amin gak do kuragi nandanj amin do kuragi nandanj yomisat.
Ae amin kwen wigik anjaman amin do nandaba yokwi tok anj yomisat.
- 22 Asisi, nak unjun amin do kuragisi nandisat.
Unjun pindakgo nak dakon uwalno anj.
- 23 Pinjkop, kokwin tagisi anek nak dakon nandak nandak morap butnokon tonj unjun do nandaki.
Ankewalek nandak nandak morapno do pakyanjsi nandaki.
- 24 Egip egipno kokwin tagisi abi.
Anjak yokwi di nandak nandaknokon di tanbam.
Egip egip teban dakon kosit nanjan kiki.

140

Amin kinda da Pinjkop da kilani tagisi asak do bisit agit

Dewit dakon kap kinda. Kap yonj amin dakon kila amin do mandabi.

1 Yawe, amin yokwi da kisiron ban puluganj nepbi.

Kilano tagisi anjaki emat amin da dima anjupbal ani.

2 Toktogisi anjak yokwi ak do nandak nandak anj, anek toktogisi minjat aminyo da binapmon pidok pidok panalon anj.

3 Gen yogokni unjun tunjon amin emari tonj dakon geni yombem, geni tepmisi.

Ae gen yogokni unjun tunjon amin emari tonj dakon pakbi yokwini yombem da gen kagakon tugawit da minjat aminyo panjupbal anj.

4 Yawe, kilano tagisi anjaki amin yokwi da dima abinj nepni.

Dam anjaki emat amin nak anjupbal ak do gen yonj, unjun yo kinda dima ani.

5 Kwen wigik amin da nak do pat yipmanj.

Nak do kilap nanj yanj abidok do nap teban banj nak da kosiron pat yipmanj.

6 Yawe yanj iyisat, "Gak Pinjkopno."
Yawe, nak anjapulugoki.

Yanj tidosot, do nandanj nabi.

7 Amin Tagi Yawe, gak yokwikon banj timit timit amino tapmimi tonjsi.

Kalip uwal gat emat wamgumanj bisapmon anjknutnagil.

8 Yawe, amin yokwi da yo timit do galak tonj unjun dima yobi.

Yum pindagaki anjak yokwi ak do gen yanj panjteban awit unjun dima ani.

9 Yum pindagaki uwalno da emaron dima abinj nepni.

Yo unjun ak do nandanj unjun panjtobilbi iyikon noman toni.

10 Kindap yipbi kwenikon moni.

- Mabi gapma madepgwan pigeke
ae dima wini.
- 11 Isal dogin amin diwari gen yan
yoman amin yum pindagaki
nin da miktimon tagi dima
egipni.
Ae emat aminon yo yokwisi
noman tan yoba pasilni do
nandisat.
- 12 Yawe, gak da jigi pan amin gat ae yo
do wadak wadak an amin gat
panpulugosol.
- 13 Minjat aminyo kilegi da mango
anjisikdan.
Unun gak gat kisi egipdan.

141

Amin kinda kalbi bisit agit

Dewit dakon kap kinda.

- 1 Yawe, nak gak do yan tidosot.
Tepmisi anpulugoki do nandisat.
Gak do yan tidosot, do bisitno
nandaki.
- 2 Bisitno da mukwa kibani tagisi da
yan gagon opjak dosi nandisat.
Ae gak do kisitno panenokdot
unun da pilindo dakon paretno
yan asak.
- 3 Yawe, gen kagano do kila tagisi anjaki
gen yokwi kinda dima yoken.
- 4 Yum nandanaki butnokon da anpak
yokwi ak do dima nandaken.
Ae yum nandanaki amin yokwi
gat muwuk agek yokwi dima
anen.
Yum nandanaki unun dakon
jap noknok bisap madepmon
unun gat dima yitnen.
- 5 Yum nandanaki amin kilegi kinda
da nak anmilip ak do jigi tagi
namjak.
Mani nak amin yokwi not dima
an yoben.
Pinjop da amin yokwi unun
anpak yokwini dakon kobogi
panobil yomjak do bisit asat.
- 6 Amin da amin yokwi dakon kila
amini unun timigek maba tip

domon pigini bisapmon Yawe
dakon gen unun bamisi yan
nandaba pisokdan.

- 7 Anjek amin da jap pi do miktin
pidanek pandamit an, unun da
tilak unun amin dakon kidari
pandamit anjek maba kimakbi
tamogwan pigikdan.
- 8 Mani Amin Tagi Yawe, nak gak do
nandan gadasat.
Gak da nak tagisi anjikutnosol.
Yum nandanaki dima kimokgen.
- 9 Anpuluganaki amin yokwi da pat
yipgwit unudon dima yokwal-
gen.
- 10 Yopbi iyi pat yipgwiron iyi yok-
walni.
Mani nak kosit tagisi agek yo
kinda da dima anjupbal asak.

142

Dewit Pinjop da anpulugosak do bisit agit

Dewit dakon kap kinda. Kap on
do Maskil yan yon. Dewit tip
kinamngwan egek bisit on mandagit.

- 1 Nak Yawe da anpulugosak do tebaisi
yan tidosot.
Bupmi nandan naminek anpulugosak
do bisit asat.
- 2 Nandaba kikno gat ae jigi morap no-
man tan naman unun kisi iyin
mudosot.
- 3 Jigisi nandanek wagilsi yokwi
tokdisat yan nandisat bisapmon,
Yawe niansi aben unun gak da
nandisal.
Kosiron yokwalgen do amin da
pat piwit.
- 4 Nak anpulugosak amin kinda kapmat
dima akban kosot.
Amin kinda da kilano dima asak,
ae amin kinda da nak do bup
tanek dima anjikutnosok.
- 5 Yando, Yawe nak anpulugoki do bisit
gayisat.
Gak kalongin pasili tamono.
Miktimon egisat bisapmon gak
gat gin egip do nandisat.

- 6 Butno obisi jik tosok, do anpulugoki do bisit asat unun nandaki.
Nak ansopmanjan amin unun tapmimni madepsi.
Aripmi dima pabin yopben, do unun da kisiron ban pulugan nepbi.
- 7 Jigikon yikdat, do pulugan nepbi tagisi egipben.
Yan anaki yo tagisi annamisal unun do nandane minat amin kabiyogo muwutnikon mango ankisiken.
- 8 Egip egipno gagon tosok yansi nandisat, do anpuluganbi wisa dagokdo gak da amin nin do but dasi galak tan nimisal unun do nandaken.
Nak bisit gayisat, do kosit nolihin unun nan kiken.
- 9 Yawe, kilano abi do gagon obisat, do uwalno da kisiron ban pulugan nepbi.
- 10 Gak Pinjopno, do nayin dekbis gak dakon galaktok yolek egipben.
Wupgo tagisi unun da mibitan naminakwan kosit kilegikon agipben.

143

Amin kinda Pinjop da anpulugosak do bisit agit

Dewit dakon kap kinda.

- 1 Yawe bisitno nandaki.
Mirakgo yopmanek anpulugoki do yan tidosot unun nandaki.
Gak amin kilegisi, ae bisapmi bisapmi dima nepman dekdal, do bisitno nandaki.
- 2 Gak da dabilon amin kilegi kinda dima egisak, do oman amingo nak gen pikon dima nepbi.
- 3 Uwalno da nol anki nikban man miktimon pokdot.
Anakwan amin kili kimakgwit da aripmon pin tukgwan egisat.
- 4 Nandak nandakno upbal tanakwan but pasol madepsi nandisat.
- 5 Kalipsi egipgum unun do nandisat.
Yo morap agil ae pi tagisi agil unun do nandak nandak tebaisi asat.
- 6 Anpulugoki do didasat.
Miktin kibirisi da sikak do nandisak, unun da aripmon nak gak do madepsi galak tan gamisat.
- 7 Yawe, butno tapmimi mini aban nandisat, do bisitno nandane tepmisi anpulugoki.
Dima pasil nabi.
Yan abi kan, amin kili kimakgwit unun da tamokon kiken.

- 11 Yawe, man bingo tagisi tosok do yokwikon nan pulugan nepbi.
Gak amin kilegisi, do jigi morap pasat unun wiririk nabi.
- 12 Nak do but dasi galak tan namisal, do uwalno dapbi kimotni.
Nak oman amingo, do uwalno obisi dapbi kimotni.

144

Kila amin madep da Pinjop da anpuluganban emaron teban tagit do ya yan iyigit

Dewit dakon kap kinda.

- 1 Nak Yawe dakon man ankisiasat.
Unun tip madepno.
Emat dakon mibili tagisi nayin dekdak.
Anek antagap aban emat do tagap tosot.
- 2 Unun but dasi galak tan namisak, ae dam tebano aripmi dima tuwili egisak.
Unun pasili tamono, ae yokwikon ban timit timit amino.
Unun pasikno tebaisi, do ankutnanakwan tagisi egisat.
Amin Nwakanwari Kabi pabin yopmanakwan nak da yongangwan ekwan.
- 3 Yawe, minat aminyo nin nianen amin di ban nin do nandak nandak madep asal?
Nin yo isalisi.

- Gak nido kilanin kakgimansi asal?
- 4 Mirim bisap kalon pisono kwan unun da tilak bisap pisipmisi ekwaman.
Wupnin gildaron tepmisi altan pasilgan unun da tilak bisap pisipmisok gin ekwaman.
- 5 Yawe, kundu witdalek piki.
Kisitgo kabapmon yopmanjaki mukwa madepsi pidoni.
- 6 Mal yipbi noman tanek uwal yolban kin mudoni.
Gobingo yamanjaki pasal kin mudoni.
- 7 Kisitgo yipbi pinakwan nak ilikbi wiken.
Anjaki pakbi ilarisi yipman dekgen.
Amin Nwakwari Kabi da kisiron ban abidoki.
- 8 Unun amin gen bami dima yon.
Top ban gin yanek gen unun bamisi yan yon.
- 9 Pinjok, nak abisok gak do kap kalugi yoken.
Gita tidanek gak do kap yokdisat.
- 10 Kila amin madep panpuluganjaki emaron teban ton.
Oman amingo Dewit nak yok-wikon nan abidagil.
- 11 Uwal yo yokwi an naman da kisiron ban abidoki.
Anek Amin Nwakwari Kabi da kisiron ban abidoki.
Unun gen bami dima yon.
Top ban gin yanek gen unun bami yan yon.
- 12 Nin monjinin wili kindap da yan tebaisi tagoni do nandaman.
Ae gwanin da kila amin madep dakon yut dakon tilimni tagisi da egipni do nandaman.
- 13 Pigaganin da jap bami morapmi tanakwa jap pan yopyop yut madepsi tungan toni do nandaman.
Anakwa sipsipnin da monji morapmi sigin panjalani.
- 14 Ae bulmakau da monji morapmi panjalani.
Anakwa yokwi di dima altoni ae kinda dima kimotjak.
Nin dakon kosiron minjat bo wili kinda da jigi bo ae tepmi panek kunam dima tatjak do nandaman.
- 15 Minjat amin kabi yo unuden timikgan unun kisik kisik tagi ani.
Minjat aminyo Yawe yipba Pinjokni egisak unun kisik kisik tagi ani.

145

Pinjok anjistik dakon kap

Dewit dakon kap kinda. Kap on Pinjok dakon man anjistik dakon kap.

1 Pinjokno ae Kila Amin Madepno, bisapmi bisapmi mango anjistik.

2 Gildari gildari mango anjistik.
Dagok dagogi mini gak anjistik wigen.

3 Yawe unun mani wukwisi, do mani anjistik kimotnen.

Mani wukwisi, do unun dakon mibili kisi amin da aripmi dima nandaba pisogi.

4 Babikon da babikon pi madep an an agil unun do yan yan akdan.

5 Amin da tapmim madepgo gat ae Kila Amin Madep Wikwisi egisal unun do yokdan.

Anakwa nak do pi madep madep asal unun do nandanek egipben.

6 Amin da pi masi masimi asal unun dakon geni yokdan.

Anakwa nak da man madepgo do yoken.

7 Anpakgo tagisi unun dakon geni yanek kapmon da anpakgo kilegisi unun do yoni.

8 Yawe da nin do nandan ya-wok niminek bupmi nandan nimisak.

- Butjap tepmi dima nandanek but
dasi galak taŋ nimisak.
- ⁹ Amin morap kisi do anpak tagisi
anyomisak.
Anek yo morap wasagit unun do
bupmikon da kilani asak.
- ¹⁰ Yawe, yo morap wasagil unun da
mango ankisini.
Minat amin kabigo da mango
ankisini.
- ¹¹ Amin kila agakgokon tilingo toso
kun do yokdan.
Anek tapmim madepgo dakon
geni yokdan.
- ¹² Yan anakwa amin morap da pi
madep asal unun do nandani.
Anek gak kila amin madep
tapmimi ton egisal ae mango
wukwisi toso yan nandan
gamni.
- ¹³ Gak kila amin madep dagok dagogi
mini egek amin morap kilani
akdisal.
- Yawe yan teban tok gen yagit
unun kinda dima yapmanek
guramik kimokdok.
Nin panpulugok do yo tagisi gin
asak.
- ¹⁴ Jigini ton amin panpuluganek amin
da pabin yopmanan amin
unun panenakban tagisi ekwan.
- ¹⁵ Yo morap egip egipmi ton jap do
an bisapmon gagon sinjanba
wikwan jap upmokdol.
- ¹⁶ Jap gat ae yo morap gat aripnikon
yomanaki tagisi ekwan.
- ¹⁷ Yawe unun anpak kilegi gin asak.
Yo morap wasan yopguron anpak
tagisi ban anyomisak.
- ¹⁸ Butdasi nandanek bisit iyan amin
Yawe unun amin da kapmatjok
egisak.
- ¹⁹ Iyi do pasolgon amin yo nido galak
ton unun yoban timikgan.
Bisitni nandanek yokwikon ban
timikdak.
- ²⁰ Iyi do but dasi galak taŋ iman amin
Yawe da kilani asak.

Mani yokwi an amin panpbal
akdisak.

- ²¹ Bisapmi bisapmi Yawe dakon mani
ankisiken.
Yo morap egip egipmi ton ji
dagok dagogi mini mani telagi
ankisini.

146

*Pin kop Panpulugokni dakon mani
ankisiwit*

- ¹ Yawe dakon man ankisini.
Nak naga mani ankisiken.
- ² Miktimon egipben bisapmon Yawe
dakon mani ankisiken.
Pin kopno do kap yanek ankisin
wigek kimokgen.
- ³ On miktim dakon kila amin
madep da gak aripmi dima
anpulugokdan, do egip egipji
unun aminon toso yan dima
nandani.
- ⁴ Unun kimagek miktim dagokdan.
Yo ak do yawit unun bami dima
noman tokdan.
- ⁵ Mani amin kinda Jekop dakon
Pin kop da anpulugosak do nan-
dan gadanek jomjom asak
unun amin kisik kisik tagi asak.
- ⁶ Pin kop da kundu ae miktim ae
tap ae yo morap unungwan ton
wasagit.
Toktogisi yo morap ak do yosok
unun akdisak.
- ⁷ Jigikon ekwan amin panpulugosok.
Ae jap do an amin jap yomisak.
Yawe da dam tebanon ekwan
amin witdal yopban kwan.
- ⁸ Dabili mini amin dabilni paban
pisanban sin ton.
Ae jigi da tebai pabin yopmanan
amin unun jigini kukwan
yomisak.
Yawe unun amin kilegi do but
dasi galak taŋ yomisak.
- ⁹ Dubagikon amin nin da miktimon
ekwan unun kilani asak.

Ae sakwabat gat ae monji menji
datniyo kimakbi unun kisi
kilani asak.

Mani amin yokwi an unun da yo
ak do nandan unun kosit sop-
man yoban dima an.

- ¹⁰ Yawe unun dagok dagogi mini kila
amin madep egipdisak.
Saion kokup pap amin ji dakon
Pinjkop dagok dagogi mini Kila
Amin Madep egipdisak.
Yawe dakon man anjisini!

147

*Yawe unun man madepni ton ae
tapmim madepni ton*

- ¹ Yawe anjisini!
Pinjkopnin kap yanek anjisaman
kan, anpak kilegisi aman.
Yan anapno butnin tagisisi toso,
ae anjisaman unun agagisi nan
aman.
- ² Yawe da Jerusalem kokup pap
aeni ankaluk anek Israel amin
kalip uwal da timik miktim
dubagikon panjkiwit unun aeni
panmuwukdak.
- ³ Buri yokwi tawit unun panmilip anek
wudani waman yomisak.
- ⁴ Unun da gik manjinek gik kalon
kalon do man yomisak.
- ⁵ Amin Taginin unun wukwisi madep,
ae tapmimni madepsi.
Nandak nandakni unun tilakni
mini.
- ⁶ Yawe da amin iyi do nandaba pan
unun panpulugosok.
Mani yokwi pakpak amin pabin
yopban miktimon man pok-
gon.
- ⁷ Yawe ya yan iyinek kap yan imno.
Gita tidanek Pinjkopnin anjisino.
- ⁸ Unun da gikwem kwen yopban sikak
manakwa ilejon jon kwon.
- ⁹ Unun da jon kilap do jap yomisak, ae
minam pidikyo kisi yan tidanba
jap yomisak.

- ¹⁰ Yawe unun os dakon tapmim gat
ae amin dakon tapmim gat
do nandaban yo madep dima
asak.

- ¹¹ Mani, amin iyi do pasal iman
ae Yawe da nin do but dasi
bisapmi bisapmi galak tan
nimisak yanji nandan gadan
amin unun do galak tan
yomisak.

- ¹² Jerusalem amin ji Yawe anjisini.
Saion amin ji Pinjkopji anjisini.

- ¹³ Unun da kokup papji dakon wigat
panteban anek amin kabigo
gisam yomisak.

- ¹⁴ Unun da panpuluganban emari mini
tagisi ekwan.
Ae wit tagisi dakon ban paniren
aban nanek butji tugon.

- ¹⁵ Gen kind a yipmandak unun tepmisi
miktimon pisak.

- ¹⁶ Unun da ais yopban sipsip dakon
dangwi da yan man miktim
yalisak.

Anek gik sitnan yopban abilak da
yan man tayinikwan.

- ¹⁷ Ais madep yopban tip da yan
miktimon mon.

Anek unun da aba kokup mirimisi
anakwan amin kind a da mirim
abin yipmi mini.

- ¹⁸ Ae don gen yipban mirim anakwan
ais pakbi daganek pokgon.

- ¹⁹ Geni Jekop do imgut.

Nawa geni Israel amin do
yomgut.

- ²⁰ Miktim diwari tan an an kwan
dakon minat aminyo do yan
dima agit.

Nawa geni dima nandan.
Yawe dakon man anjisini!

148

*Yo morap kundukon ae Kwen
Kokupmon ae miktimon ton unun da
Pinjkop anjisan*

- ¹ Yawe anjisini!

Ji ason Kwen Kokup ekwan,
Yawe anjisini.

- 2 Anelo morapni anġisini.
Kwen Kokup emat amin kabi
morapni anġisini.
- 3 Gildat gat kanek gat jil anġisinjil.
Gik morap tenġenon ji anġisini.
- 4 Kundu kwen ason anġisiki.
Pakbi kundu yapmanek kwensi
ton, ji anġisini.
- 5 Iyi yanakwan unun yo morap noman
tawit, do unun yo morap Yawe
dakon man anġisini.
- 6 Unun yo morap wasanakwan ta-
monikon toktogisi tebai ton.
Gen yagit unun dima pasiljak.
- 7 Miktimon yo morap ton, ji Yawe
anġisini.
Ji tap kilap madep madep gat, ae
tap idap morap ilarisi,
- 8 ae mal, ae ais madep moniyo,
ae gikwem, ae mirim madep
Yawe dakon galaktok yolgan, ji
kisi da anġisini.
- 9 Ji kabap madep ae moni gat
ae kindap sopmi ton ae sida
kindap madep,
- 10 ae jon kilap gat ae bulmakau ae yo
moni morap egip egipmi ton
gat ae minam gat, ji kisisi Yawe
anġisini.
- 11 Ji kila amin madep gat ae amin
gat ae gapman gat ae kila amin
morap gat,
- 12 ae wilisok ae minatjok ae amin
pelan ae minat moniyo, ji kisisi
Yawe anġisini.
- 13 Unun kisi morap Yawe anġisinj
kimotni.
Unun kalon gin mani wukwisi.
Tilimni da miktim gat kundu gat
yapman mudosok.
- 14 Unun da iyi dakon amin kabi Is-
rael unun do but dasi galak tan
yominek panġteban asak do anek
anġisañ.
Yawe anġisini!

149

Yawe anġisik dakon kap

- 1 Yawe anġisini! Kap kalugi yan imni.

Pinġkop yol kimokgon minat amin
kabini ji muwugek anġisini.

- 2 Israel amin ji Pinġkop da wasagit, do
but galak nandan imni.
Saion kokup pap amin ji Kila
Amin Madepji do kisik kisik
ani.
- 3 Kap anek mani yan anġisini.
Tambarin gat ae gita gat tidanek
mani anġisini.
- 4 Yawe da minat amin kabini do galak
tan yomisak.
Anek amin iyi do nandaba
pinbi an unun yokwikon ban
timikdak.
- 5 Yan asak, do minat amin kabini but
dasi yolgan unun kisik kisik ani
dosi nandisat.
Dipmin potpot tamokon kisik
kisik kap yoni.
- 6 Pinġkop yan anġisinek emat agak siba
geni tepmisi ban timigek
- 7 Amin Nwakwari Kabi gat emat wa-
manek yo yokwisi an yominek
pabin yopni dosi nandisat.
- 8 Anek ain nap ban kila amin madepni
gat ae kila amini gat dakon
kandap panġteban ani.
- 9 Anakwa Pinġkop da yagit unun
da aripmon kobogi yokwisi
timitni.
Anakwa amin kabini iyi yol
kimokgon unun dakon man
madep tokdisak.
Yawe anġisini!

150

Yawe anġisino

- 1 Yawe anġisini!
Pinġkop telagi yutnikon egisak,
unun anġisini.
Kwen Kokup tapmimi toni
unudon egisak, unun anġisini.
- 2 Pi masi masimisi asak do anġisini.
Mani unun wagil wukwisi do
anġisini.
- 3 Kwen pisonnek anġisini.
Gita mibili mibili tidanek
anġisini.

- ⁴ Tambarin tidaṅek kap anek anḡkisini.
Gita tidaṅek kasiṅ piṣonek
anḡkisini.
- ⁵ Ain idap notnikon tidaṅ tidaṅ anek
anḡkisini.
Unun tidaṅba gen madepsi
yaṅakwa anḡkisini.
- ⁶ Yo morap mirim paṅ unun Yawe
anḡkisini!
Yawe anḡkisini!

Gen Bin Tagisi Matyu da Mandagit

But p̄iso gen

Matyu unun Juda amin kinda, mani Rom gapman dakon pi amini egek takis timit timit pi agit. Unun pi anjakwan Yesu da yan iban panjetni dagagit.

Gen Bin Tagisi Matyu da mandagit unungwan Yesu miktimon egipgut bisapmon yo morap noman tan imgwit dakon geni ton. Unun papi-agwan mibiltok yo ni da Maria kon noman tanakwa Yesu anjalagit unun do yosok. Anek pi morap agiron da wigi gen yan iminek anakba kimakgit. Ae kimoron da ae pidagit anek amin kabi egipgwit unun yopman Kwen Kokup wigigit unun do yosok.

Yo madep kinda Matyu da nolisak unun yan, kalip Pin kop da yo ak do yan teban tok agit, ae Sanbek Sanbek Papi Kalipmikon mandabi, unun Yesu da aripmi aban bami ton agit. Pin kop da Israel amin yokwikon ban timit do amin kinda yabet do yan teban tok agit. Do on papi da Yesu do unun amin mani yansi nolisak. Unun papi Matyu da mandagitgwan gen morapmi unun kalip kombi amin da yawit unun bami ton awit do yosok.

Ae yo madep kinda Matyu da yosok. Kwen Kokupmon ae miktimon Pin kop dakon Amin Kila Agakni unun do yosok. Yesu da pi agit do anek Pin kop minat amin morap dakon kila amin madep egisak. Egek minat aminyo morap iyi dakon galak-tok yol kimageg egipni do nandisak.

Matyu kon Yesu da Pin kop gen dubagisi 5 kabi yagit. Mibiltok unun kilapmi 5 mon da 7 non tosok. Unungwan Yesu da ilenon Pin kop gen yagit. Pin kop dakon minat amin kabi da anpak ani unun do nolisak. Gen dubagisi 2 unun kilapmi 10 non tosok. Unun Yesu da panjet kabini kinjek iyi

dakon geni aminon yan tentenajek yo ni ban ani unun do yoyigit.

Gen dubagisi 3 yagit unun kilapmi 13 non tosok. Unudon Yesu da Pin kop dakon Amin Kila Agakni dakon anpak do minat aminyo tilak genon da yoyigit. Gen dubagisi 4 yagit unun kilapmi 18 non tosok. Unudon Yesu da minat aminyo iyi dakon panjet egek ni anpak ban ani unun do yagit. Ae gen dubagisi 5 yagit unun kilapmi 24 kon da 25 mon tosok. Unudon Yesu da mibi gildaron yo noman tokdan unun do yagit.

*Yesu miktimon alagit
(Kilapmi 1.1-4.16)*

*Yesu dakon babikni dakon man silip
(Lk 3.23 -38)*

¹ On man silip unun Yesu Kristo dakon babikni dakon man silip. Yesu unun Dewit da kabikon nani. Anjakwan Dewit unun Abraham da kabikon nani.

² Abraham unun Aisak dakon datni. Aisak unun Jekop dakon datni. Jekop unun Juda gat ae peni padik padikni gat dakon datni.

³ Juda unun Peres gat Sera gat dakon datni. (Meni unun Tamar.) Peres unun Esron dakon datni. Esron unun Ram dakon datni.

⁴ Ram unun Aminadap dakon datni. Aminadap unun Nason dakon datni. Nason unun Salmon dakon datni.

⁵ Salmon unun Boas dakon datni. (Meni unun Reap.) Boas unun Obet dakon datni. (Meni unun Rut.) Obet unun Jesi dakon datni.

⁶ Jesi unun kila amin madep Dewit dakon datni. Anjakwan Dewit unun Solomon dakon datni. (Solomon dakon meni kalip Uria dakon minatni egipgut.)

⁷ Solomon unun Reoboam dakon datni.

Reoboam unun Abiya dakon datni.
 Abiya unun Asa dakon datni.
 8 Asa unun Jeosapat dakon datni.
 Jeosapat unun Jeoram dakon datni.
 Jeoram unun Usia dakon datni.
 9 Usia unun Jotam dakon datni.
 Jotam unun As dakon datni.
 As unun Esekia dakon datni.
 10 Esekia unun Manase dakon datni.
 Manase unun Emon dakon datni.
 Emon unun Josaia dakon datni.
 11 Josaia unun Joiakin gat ae notni kabi gat dakon datni.
 (Unun amin kabi da bisapmon Israel amin uwalni da timik Babilon miktimon pan'ki yopba egipgwit.)
 12 Babilon pan'ki egipgwit bisapmon, Joiakin unun Sealtiel dakon datni.
 Sealtiel unun Serubabel dakon datni.
 13 Serubabel unun Abiut dakon datni.
 Abiut unun Eliakim dakon datni.
 Eliakim unun Aso dakon datni.
 14 Aso unun Sadok dakon datni.
 Sadok unun Akim dakon datni.
 Akim unun Eliut dakon datni.
 15 Eliut unun Eleasa dakon datni.
 Eleasa unun Matan dakon datni.
 Matan unun Jekop dakon datni.
 16 Jekop unun Josep dakon datni.
 Josep unun Maria dakon eni.
 Anakwan Maria da Yesu anjalagit.
 Yesu unun Kristo yan' iyan.
 17 Abrahamon da win' Dewiron dagagit unun babakni 14 kabi.
 Anakwan Dewiron da win' uwalni da timik Babilon miktimon pan'kiwit bisap unun babakni 14 kabi.
 Anakwan Babilon egipgwiron da win' Kristo altagit unun kisi babakni 14 kabi.

Yesu altagit
(Lk 2.1-7)

18 Yesu Kristo altagit unun dakon gen yan'. Meni Maria unun Josep da pasak do kili manjiwit. Mani dima

panakwan Maria unun monji kwap kili awilgit. Monji kwap awilgit unun Telagi Wup da tapmimon da awilgit.
 19 Anakwan Josep unun Maria monji kwapni kind'a awilak yan' nandane'k yipman' det do nandagit. Mani eni amin kilegi do amin morap da in'amon Maria mayagi im do dima nandagit. Yan' do anek pasilikon da kirin'ik im do nandagit.

20 Josep yan' nandane'k egakwan Amin Tagi dakon anelo kind'a da dipmimon alta' imine'k yan' iyigit, "Josep, Dewit da kabikon nani, Maria da monji kwap unun Telagi Wup da tapmimon awilak, do Maria pak do dima pasolgi. 21 Unun monji wili an'alan'ban min'at amin kabini diwar'ini wiririgek iyi do timitdisak, do mani Yesu yan' iyiki."

22 Unun yo morap alta'akwa Amin Tagi da kombi amin an'tagap aban gen yagit unun bami noman tagit. Gen unun yan' tosok.

23 "Nandaki. Min'at kind'a amin gat dima pakbi kind'a da monji kwap awilek monji wili kind'a an'alasak.
 An'alan'ban mani Emanuel yan' yoni."

(Emanuel dakon mibili unun yan': "Pin'kop nin gat egisak.")

24 Josep dipmimon da pidane'k Amin Tagi dakon anelo da gen iyigit unun guramigek min'atni Maria pagit.

25 Mani kalon'ji dima pagek egi wigi Maria da monji wili kind'a anjalagit. An'alan'ban Josep da mani Yesu yan' iyigit.

2

Gik dakon mibili nandak nandak amin Yesu kok do apgwit

1 Judia miktimon kokup kind'a mani Betlehem unudon Maria da Yesu anjalagit. Unun bisapmon Erot da kila amin madep yikgit. Yesu alta'akwan nandak nandak amin gildat wisak tetgin da Jerusalem kokup papmon

apgwit. ² Abiŋ Jerusalem amin yan yoyiwit, “Juda amin dakon kila amin madep altagit unun dukwan yikdak? Nin gikni gildat wisak tetgin da kanek gawak im do abaman.”

³ Kila amin madep Erot gen yawit unun nandanek wiripdakgit. Ae amin morap Jerusalem egipgwit ununyo kisi yan gin nandanek wiripdakgit.

⁴ Erot da gen unun nandanek Israel amin dakon mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat ae gen teban yoyinet amin gat yan yoban abiŋ muwukgwit. Muwukba yan yoyigit, “Kristo ni kokupmon altosak do yanbi?”

⁵ Yanban kobogi yan iyiwit, “Judia miktimon Betlehem kokupmon altosak. Kombi amin kinda da kalipsigwan yan mandagit,

⁶ ‘Betlehem, Judia miktimon tosok, gagon kila amin madep kinda altokdisak, do gak Judia miktim dakon kokup morap yapmandal. Unun amin da amin kabino Israel unun dakon kila amin madep egipdisak.’”

⁷ Yan yanba nandanek yoyinban kiwit. Kinakwa pasilikon da gik dakon mibili nandak nandak amin Erot da yoyinban apgwit. Apba yan yoyigit, “Gik unun ni bisapmonsni altagit?”

⁸ Yoyinban gik noman tagit dakon bisap iyinba nandanek Betlehem kokupmon yabegek yan yoyigit, “Ji kin monji unun kilegisi wusin koni. Kanek abiŋ nayinba nakyo kisi kin gawak iben.”

⁹ Yan yanban nandanek kinakwa gik gildat wisak tetgin da kalip kawit aeni altan yomgut. Gik unun kinakwan yol anki Monji si pakgit yut da tilagon yikban kawit.

¹⁰ Gik unun kanek but galak madepsi ¹¹ nandanek yutnon wigek Monji gat menji Maria gat pindakgwit. Pindagek nwanben anek Monji gawak imgwit. Yan anek yikni witdalek gol

ae yo diwari kibani tagisi yuman nogi wukwi but galak do imgwit.

¹² Pin kop da dipminon Erot do dima tobil kini do yoyinban nandanek kosit nwanjwari nan miktimnikon si kiwit.

Josep gat minatni Monjiyo gat Isip miktimon kiwit

¹³ Nandak nandak amin unun kin mudanakwa, Amin Tagi dakon anelo da Josep dipminon altan iminek yan iyigit, “Erot da Monji anakban kimotjak do wisikdisak, do gak pidan monji nakanek gat menji gat timikbi Isip miktimon pasal kini. Isip sigin egakwa nak da aesi apni do don gayiken.”

¹⁴ Yanban unudon gin Josep unun kalbi monji nakanek gat menji gat timikban Isip kik do kosit wasawit.

¹⁵ Yan anakwa kombi amin kinda da kalipsigwan gen yagit unun bami noman tagit. Amin Tagi da antagap aban yan yagit:

“Monjino Isip egisak unun opjak do yan imisat.”

Josep gat minatni Monjiyo gat Isip miktimon panji egakwa Erot don kinakgit.

Erot da yanban monji wili morapmi dapgwit

¹⁶ Erot da nandak nandak amin nak anakwalaŋ yan nandanek butjap madepsi nandagit. Yan nandanek Betlehem kokupmon ae kokup monin monin Betlehem da kapmatjok tawit unudon monji wili morap bilakni bamori dima yapbi unun emat amini da kisisi dapman mudoni do gen teban yipgut. Nandak nandak amin da gik ni bisapmon noman tagit unun kili iyiwit, do monji morap unun bisapmon altawit unun kisi kimotni do gen teban yipgut.

¹⁷ Yan aban kombi amin Jeremaia da kalipsigwan gen yagit unun bami noman tagit. Gen unun yan:

¹⁸ “Rama kokupmon kunam ae bupmi kapyo madepsi altosok.

Resel unun monji kimakgwit unun do nandanek kunam madepsi takdak.

Monjini kisi kimakgwit, do amin da buri anteban ak do antidok an.

Kunamni kirinik imni do dima nandagit.”

Josep gat minjatni Monjiyo gat aeni tobil opgwit

¹⁹ Erot kimagakwan Amin Tagi dakon anelo da Isip miktimon Josep dipminon altan imgut. ²⁰ Altan iminjek yan iyigit, “Monji anjat do yawit amin unun kili kimakgwit. Do gak pidan Monji gat menji gat timikbi aesi tobil Israel miktimon kini.”

²¹ Yanban Monji gat menji gat timikban Israel kiwit. ²² Mani Erot kimagakwan monji Akelas da kila amin madep tamoni abidanek Judia miktimon kila agit, do Judia miktimon kik do pasalgit. Josep dipminon gen kinda yan nandagit, “Ji Judia miktimon dima kini. Galili tetgin do kini.” ²³ Unun nandanek kokup kinda mani Nasaret, Galili miktimon tosok, unudon panji egipgwit. Yan aba kombi amin dakon gen bami noman tagit. Gen unun yan: “Nasaret amin yan iyini.”

3

Telagi Pakbi Sogok Amin Jon da gen yagit

(Mk 1.2-8 ae Lk 3.1-18 ae Jn 1.19-28)

¹ Unun bisapmon Telagi Pakbi Sogok Amin Jon unun abin altagit. Abin altanek Judia miktimon amin da aripmi dima egipmi timon minjat aminyo unudon kwa Pinjokop gen yoyigit. ² Yoyinjek yan yagit, “Pinjokop da Amin Kila Asak unun dakon bisap kwan tosok, do ji but tobil ani.”

³ Kalipsigwan kombi amin Aisaia da Jon do gen yan mandagit:

“Miktimon amin da aripmi dima egipmi timon amin kinda da yan tidanek yosok,

‘Amin Tagi dakon kosit andimdim ani, kositni pasin anmilip ani.’”

⁴ Jon da ilikba pigik pan egipgut unun bit madep kinda mani kamel unun dakon dangwani ban wasanbi. Anek bit gip kinda nan boban napmi do wamgut. Japni unun pilak pilak ae kaban kok. ⁵ Amin morapmi Jerusalem kokup papmon egipgwit, ae Judia miktimon egipgwit, ae Jordan Pakbi teri teri egipgwit unun kisi Jonon kiwit. ⁶ Kin yokwini yan kwok anakwa Jordan Pakbikon telagi pakbi son yomgut.

⁷ Anakwan Parisi amin morapmi gat Sadyusi amin morapmi gat telagi pakbi son yomjak do Jonon apgwit. Apba pindagek yan yoyigit, “Ji tunon amin emari ton dakon gwakni kabi, Pinjokop da butjap nandanek yokwi pakpak do yo yokwisi an yomdisak. Pinjokop dakon butjap apdisak namin da unun dakon but piso dayik da unun yap do pasal kwan? ⁸ Ji but tobil bamisi anek anpakjikon but tobil dakon bami analon ani. ⁹ Ji disi do ‘Nin Abraham dakon babakni’ yan dima yoni. Yan si dayisat, Pinjokop da yanban on tip kabi da Abraham dakon babakni tagi dagoni. Ji unun Abrahamon da altawit unun da yo madep dima asak. ¹⁰ Parenka unun kindap mibilon yipbi da tosok. Kindap morap bami tagi dima toni unun mandan kindapmon maba pigi sokdan.

¹¹ “Nak amin pakbisi ban telagi pakbi son yomisat unun amin but tobil bami an dakon tilak asak. Mani nak da manjikon abisak amin unun dakon tapmim da nak dakon tapmim yapmandak. Nak yombem yokwi da kandap gwilni tagi dima abidan awili. Unun amin da Telagi Wup gat ae kindap gat son damdisak. ¹² Unun wit dakon sibat sibat wiririt kindap kirinikni kisitnikon tanakwan apdisak. Abinjek bami kokwinik tamonikon yopmanjek sibat sibat wiririk maban kindap kimot

kimori mini unjudon sokdan.”

*Yesu telagi pakbi sogit
(Mk 1.9-11 ae Lk 3.21-22)*

¹³ Unjun bisapmon Yesu Galili Provins yipmanek Jodan Pakbikon, Jon da telagi pakbi son imjak do opgut. ¹⁴ Mani Jon da kirinik iminek yan iyigit, “Nak da telagi pakbi son gaben do abil, unjun tagi dima. Gak da telagi pakbi son nabi kan, unjun da tagi asak.”

¹⁵ Yan yanban Yesu da iyigit, “Dima, gak telagi pakbi son nabi. Yan anaki Pin kop da yo morap anej do nandisak unjun kindasok dima yapmanek kisisi an mudonej.” Yanban Jon da geni guramigkit.

¹⁶ Pakbi son ek Yesu pakbikon da wigit. Win ek unjudon gin kundu witdal kinjakwan Yesu yan kagit, Pin kop dakon Wup kinarim da miktimon pan unjun da tilak pin kwenikon yigkit.

¹⁷ Anjakwan Kwen Kokupgwan da gen kind a yan altagit: “Unjun Monjino. Butno unjun do tagisi anjakwan but dasi galak tan imisat.”

4

*Sunduk da Yesu an kewardgit
(Mk 1.12-13 ae Lk 4.1-13)*

¹ Unjun bisapmon Telagi Wup da Yesu Sunduk da an kewardjak do miktimon amin da aripmi dima egipmi timon an kigit. ² Anki yipban Pin kop do nandanej jap kelek egakwan gildat 40 ae pilin 40 mudagit, do jap do agit. ³ Anjakwan Pan keward Amin da abin al tan iminek yan iyigit, “Gak asi Pin kop dakon Monji egisalon yoyinbi tip on da bret dagabit.”

⁴ Mani Yesu da kobogi yan iyigit, “Pin kop da papiakon gen yan tosok: ‘Bret dagin amin egip egip tagi dima yomjak.

Pin kop dakon gen kisi morap pan ek egip egip pan.’”

⁵ Yan yanban Sunduk da Yesu anjan Pin kop dakon telagi kokup papmon Jerusalem anjan kigit. Anki Telagi Yut Madep da kwenon kwensi yipgut.

⁶ Yipmanek yan iyigit, “Pin kop papiakon gen yan tosok:

‘Unjun da aneloni yoyinban kilago tagisi ani. Ae kandapgo tipmon dima gitni yan do anelo da gak kisit da kendak abin gepni.’

Gen yan tosok, do gak asi Pin kop dakon Monji kan, gak amon mibilikon pan ma.”

⁷ Mani Yesu da yan iyigit, “Pin kop dakon papia da gen kind a gat yan yosok,

‘Amin Tagi Pin kopji dakon tapmim kok do anek dimasi an kewardlo.’”

⁸ Sunduk da aeni Yesu iyin anjan ilen dubagisi kindakon awigigit. Awigi on miktimon miktimon madep madep morap kisi ae unjudon yo tilimni ton gat kisi yoligit. ⁹ Yolin ek yan iyigit, “Nwakben anek gawak nabi kan, on yo morap kisi gaben.”

¹⁰ Yanban Yesu da yan iyigit, “Sunduk gak nepmandet! Pin kop dakon papia da yan yosok:

‘Amin Tagi Pin kopji unjun nan gin gawak iminek oman an imni.’”

¹¹ Yan iyinban Sunduk Yesu yipman ek kinjakwan anelo da abin Yesu an pulugawit.

*Yesu Galili miktimon pi wasagit
(Mk 1.14-15 ae Lk 4.14-15)*

¹² Yesu Jon dam tebanon yipgwit yan nandanej tobil Galili miktimon kigit. ¹³ Nasaret kokup yipman ek

Kapaneam kokupmon kin unjudon egipgut. Kapaneam unjun Galili Pakbi Idap ilenikon, Sebulan ae Naptali miktimon unjudon tosok.

¹⁴ Kapaneam kokupmon ekwan kombi amin Aisaia da gen kind a yagit unjun bami noman tagit. Gen unjun yan:

- 15 “Sebulan miŕtim, ae Naptali miŕtim, Jodan Pakbi usugap tet do Galili miŕtimon tomal. Uŕun miŕtim bamot kosit tapmon pikwan miŕtimon tomal. Galili miŕtimon Amin Nwaktari Kabikon nani morapmi ekwan.
- 16 Uŕun amin pilin tukgwan egek kimot do pasolgon, mani uŕun da tenŕeni madep al- taŕ yoban kili kaŕ.”

**Yesu da Piŕkop da Amin
Kila Asak uŕun dakon
Gen Bin Tagisi yaŕ
tenŕenaŕek sot amin
paŕmilip agit**

(Kilapmi 4.17-9.34)

Yesu da pini wasaŕek paŕdetni diwari timikgit

(Mk 1.16-20 ae Lk 5.1-11)

17 Uŕun bisapmon Yesu wasaŕek Piŕkop dakon gen yaŕ tenŕenaŕek yaŕ yagit, “Piŕkop da Amin Kila Asak uŕun dakon bisap kwan tosok, do ji but tobil ani.”

18 Yesu da Galili Pakbi idap kidipmiŕ agek tap kilap do pi agak amin bamori pindakgit. Kinda uŕun mani Saimon (ae mani kinda Pita), uŕun gat ae padige Andru gat pindakgit. Uŕun amin bamot tap kilap simil simil yikni pakbi idapgan mabal pigakwan egipgumal. 19 Uŕun amin bamot pindagek Yesu da yaŕ yoyigit, “Abiŕ nak nolgil, aŕakwal amin timit timit dakon kosit doliko.” 20 Yaŕban uŕudon gin tap kilap simil simil yikni yopmaŕek yolgimal.

21 Yesu timisok di kiŕek ae amin bamori gat pindakgit, kinda uŕun Jems, Sebedi dakon monji, ae padige Jon. Uŕun bamot gat datni gat boron yigek tap kilap simil simil yikni bisawik paŕmilip anyo aŕakwal pindakgit. Pindagek yaŕ yoban 22 nandaŕek uŕudon gin botni gat datni Sebedi gat yopmaŕek yolgimal.

Yesu Piŕkop gen yaŕek sot amin paŕmilip agit

(Lk 6.17-19)

23 Yesu Galili miŕtim morap kisi agek muwut muwut yutnikon amin yoyiŕ dekgit. Aŕek Piŕkop da amin kila akdisak dakon Gen Bin Tagisi yoyiŕ tenŕenaŕek. Yaŕ aŕek sotni toŕ ae giŕtimni yokwisi awit amin kisi morap paŕmilip agit. 24 Yaŕ aŕakwan gen bini da kiŕ ireŕtaŕ Siria miŕtim kisi aripmi agit. Do amin da sot amin mibili mibili gat, ae amin giŕtimikon tepmi madepsi pawit amin gat, ae koŕni toŕ gat, ae sot kinda uŕun amin miŕtimon maŕ pagek giŕtimni nimnimikgan uŕun gat, ae kidari alek taŕbi uŕun kisi paŕapba Yesu da paŕmilip agit. 25 Aŕakwan Galili miŕat amin morapmi gat, ae Dekapolis amin gat, ae Jerusalem, ae Judia, ae Jodan Pakbi usugap tet amin gat kisi da Yesu yolgwit.

5

Yesu ileŕon Piŕkop dakon gen yagit

1 Yesu miŕat amin kabi madep pindagek ileŕon pawigi yigakwan paŕdet kabini iyi yikgiron apgwit.

2 Apba yoyiŕ degek yaŕ yoyigit,

Kisik kisik bamisi dakon mibili yagit
(Lk 6.20-23)

3 “Amin morap iyi do nak but- nokon yo tagi minisi yaŕ nandaŕ amin, uŕun amin da Piŕkop da Amin Kila Asak da kagag- wan ekwan,

do uŕun kisik kisik ekwan.

4 Amin morap burikon da bupmi ku- nanyo madep aŕ, uŕun Piŕkop da butni paŕteban akdisak, do uŕun kisik kisik ekwan.

5 Amin morap iyi do nandaba paŕ, uŕun Piŕkop da yo morap yom do yagit uŕun yoban timitdaŕ, do uŕun kisik kisik ekwan.

6 Amin morap aŕpak kilegi do amin da jap pakbiyo do nandaŕ uŕudensi nandaŕ amin, uŕun

- Piŋkop da ariɓnikon yoban tugokdan,
do uɗun kisik kisik ekwan.
- ⁷ Amin morap notni do bupmi nandan, uɗun amin Piŋkop da bupmi nandan yomdisak,
do uɗun kisik kisik ekwan.
- ⁸ Amin morap buri kilegisi ton, uɗun amin da Piŋkop kokdan,
do uɗun kisik kisik ekwan.
- ⁹ Amin morap emat pidokyo anakwa nawa gen yon amin do, amin da Piŋkop dakon monjini yan yoyikdan,
do uɗun kisik kisik ekwan.
- ¹⁰ Amin morap anpak kilegi anakwa anpakni kilegi do anek amin da yokwi anyoman, unuden amin da Piŋkop da Amin Kila Asak da kagagwan egipdan,
do uɗun kisik kisik ekwan.
- ¹¹ “Amin da ji do Yesu dakon amin kabi yan yanek yanba yokwi tok, ae top gen mibili mibili yan damni, ae yokwiyo kisi andamni kan, ji kisik kisik ani. ¹² Kalip kombi amin yan gin dapman yolyo awit. Do jiyo kisi anpakji kilegi dakon tomni wukwisi Kwen Kokupmon timitdan, do but galak nandanek kisik kisik ani.”

*Ji amin dakon tap ae tenjen ekwan
(Mk 9.50 ae Lk 14.34-35)*

- ¹³ Yesu da sanbenek yan yagit, “Ji amin dakon tap ekwan. Mani tap galagini pasilni kan, niansi anek galagini ankaluk anen? Galagini yipman detjak kan, pini mini. Isal maba kwa amin da bamon.
- ¹⁴ “Ji amin dakon tenjen yombem da ekwan. Kokup madep kinda ilenon tanban yo kinda da aripmi dima anyongam asak. ¹⁵ Amin da lam kolej kwoba ban dima witjinba ton. Kwen tamonikon yopba yut kagagwan amin ekwan unun kisi tenjenan yoman. ¹⁶ Yan gin, tenjenisi da amin da dabilon tenjenosak. Yan anakwa

amin da anpakji tagisi kanek Kwen Kokup Datji ankisini.”

Piŋkop dakon gen teban do yagit

¹⁷ Yesu da sanbenek yan yagit, “Nak gen teban ae kombi amin dakon gen abo kin isali asak do dima pigim. Gen teban ae kombi amin dakon gen bami ton an mudoni do pigim. ¹⁸ Nak asisi dayisat, kundu gat miktin gat tonjil da aripmo gen teban dakon gen jimjimjok kinda dima pasildisak. Gen kisi morap tan bami ton akdan. ¹⁹ Amin kinda da gen teban moninisok kinda yapmanek amin diwari yan gin ani do yoyindetjak kan, unun amin Kwen Kokup Piŋkop da Kila Asak kokupmon mani pinbisi. Mani amin kinda da gen teban guramigek amin diwari yan gin ani do yoyindetjak kan, unun amin Kwen Kokup Piŋkop da Kila Asak kokupmon mani wukwisi. ²⁰ Asisi dayisat, ji dakon anpak kilegi unun da gen teban yoyindet ae Parisi amin dakon anpak dima yapni kan, ji Piŋkop da Kwen Kokup Kila Asagon dima wigikdan.”

*Amin dapba kimokgon dakon gen
(Lk 12.57-59)*

²¹ Yesu da sanbenek yan yagit, “Gen kinda babik da abidawit unun ji kili nandawit. Gen unun yan: ‘Amin dima dapba kimotni. Amin kinda da amin kinda anakban kimotjak kan, unun amin gen pikon kisak.’ ²² Mani nak yan dayisat, amin kinda notni do butjap nandisak kan, unun amin gen pikon kisak. Ae amin kinda notni do yanba yokwi tok asak kan, unun amin gen kokwin amin kabi madepmon kisak. Ae amin kinda da amin kinda ‘Gak nandan kokwingo tagi mini!’ yan iyisak kan, unun amin Tipdom dakon kindap tebanon pigisak.”

23 “Do paretgo altakon panjobinek notgo kinda da nandaba yokwi tok angamisak yan nandisal kan, 24 paretgo alta da kapmatjok yopbi toni. Yopbi tanakwa mibiltok gak kwi notgo unun gat but kalon anjil. But kalon anek don kin Pin kop do paret aki.

25 “Amin kinda da gen pikon gep do gen yan gaban kan, jil gen pi tamokon kik do anek kosiron kinjek gen unun tepmisi anmilip ak do pi anjil. Yan dima anjil kan, unun amin da gen kokwin kila agak amin da kisiron gepban unun da obip amin da kisiron gepban dam teban yutnon gepdisak. 26 Asisi gayisat, gak dam tebanon sigin egaki wigi monen nian yopbi do gayini unun kisisi yopmanek don wanja kikkisal.”

Minjat yumabi ae wili yumabi dakon gen

27 Yesu da sanbenek yan yagit, “Ae gen kinda babak da abidawit unun ji kili nandawit. Gen unun yan: ‘Minjat eyo kili abi amin ji yumabi anpak dima ani.’

28 Mani abisok nak da yan dayisat, amin kinda minjat kinda kanek unun do galak tan injak kan, unun amin butnikon da yumabi kili ak. 29 Dabilgo amin tet da yokwikon gepban kan, pilik mabi kisak. Giptim diwatgo kinda pasiljak kan, unun da yo madep dima asak. Mani giptingo kisi kalon maba Tipdomon pigisak kan, unun da jigisi. 30 Ae kisitgo amin tet da yokwikon gepban kan, mandan dagan mabi kisak. Giptim diwatgo kinda pasiljak kan, unun da yo madep dima asak. Mani giptingo kisi kalon maba Tipdomon pigisak kan, unun da jigisi.”

Minjat pan kwinit dakon gen

(Mt 19.9 ae Mk 10.11-12 ae Lk 16.18)

31 Yesu da sanbenek yan yagit, “Kalip gen yan yawit:

‘Amin kinda minjatni kwinit do kan, minjat pankwinit dakon but piso papia kinda minjatni do mandan injak.’

32 Mani abisok nak da yan dayisat, minjatgo kwinit yipbi kwan wili kaluk pasak kan, eni gak da gulusun al, do minjatgo da yumabi asak. Anakwan wili unun kaluk pasak unun kisi yumabi asak. Do minjatgo yumabi dima anakwan isal dogin dima kwinitgi.”

Gen panjeban ak dima akdo

33 Yesu da sanbenek yan yagit, “Ae gen kinda babak da abidawit unun ji kili nandawit. Gen unun yan:

‘Amin Tagi da dabilon gen yan panjeban asal unun dima yapmanek kisi guramigek abi.’

34 Mani nak abisok yan dayisat, gen yan panjeban ak dimasi ani. Kwen Kokup unun Pin kop dakon kila amin madep yityit tamoni, do Kwen Kokup manon da genji dima panjeban ani. 35 Ae miktim unun Pin kop dakon kandap yipyip tamoni, do miktim da manon genji dima yan panjeban ani. Ae Jerusalem unun Amin Tagi Madep Wikwisi dakon kokup papni, do Jerusalem da manon genji dima yan panjeban ani. 36 Ae ji da busun dangwanji kinda kulabik aba kwakwagi bo pili unun aripmi dima asak, do busunji da manon genji dima yan panjeban ani. 37 Ji ‘asi’ bo ‘dima’ yan gin yoni kan, unun da tagi. Gen unun da kwenon sanbenek yon unun Yokwi Ami da panalon asak.”

Yokwi anjaba kobogi dima anyomni (Lk 6.29-30)

38 Yesu da sanbenek yan yagit, “Ae gen kinda babak da abidawit unun ji kili nandawit. Gen unun yan:

‘Amin kinda da amin kinda dakon dabil anupbal asak kan, unun amin dakon dabilniyo kisi anupbal ani.

Ae amin kinda da amin kinda dakon geni anak biripmitjak kan,

uñun amin dakon geni kisi anək biripmitni.’

³⁹ Mani nak da abisok yañ dayisat, amin da yokwi andaba kobogi do yokwi dima anyomni. Amin kinda da mogim kulbak gikban kañ, mogimgo teri kinda kisi antobil ibi. ⁴⁰ Amin kinda da gen pikon gepmanek kobogi do paba pigikgo abidok do yosak kañ, mirim imalgo gat kisi ibi. ⁴¹ Ae amin kinda da yikni imegek kosit 1 kilomita kiki do tebaisi gayisak kañ, yik uñun imegek 2 kilomita kiki. ⁴² Ae amin kinda da yo kinda ibi do gayisak kañ, ibi. Ae amin kinda da gagon goman ak do gayinban kañ, manji dima ibi.”

Uwalnin but dasi galak tanjomnen
(Lk 6.27-28 ae 6.32-36)

⁴³ Yesu da sanbenek yañ yagit, “Ae gen kinda babak da abidawit uñun ji kili nandawit. Gen uñun yañ:

‘Notgo do but dasi galak tanjomnen uwalgo do nandabi yokwi toni.’

⁴⁴ Mani nak da yañ dayisat, ji uwalji do but dasi galak tanjomni. Anek yokwi andaman amin do bisit ani.

⁴⁵ Yañ anek Pinƙop Datji Kwen Kokup egisak uñun dakon monjinisi egipni. Uñun da gildatni yipban amin yokwi ae kilegi kisikon mosok. Ae sikak yipban amin anpak kilegi an ae yokwi an kisikon mosok. ⁴⁶ Amin yokwi takis timit timit amin da notni banjin but dasi galak tanjomni. Jiyo yañ gin ani kañ, Pinƙop da kobogi do yo tagi kinda dima damdisak. ⁴⁷ Ji notji banjin gildat tagi yañ yoyini kañ, uñun da tagi dima asak. Pinƙop dima nandan iman amin kabi kisi yañ gin an. ⁴⁸ Kwen Kokup Datji gwaljigi mini kilegisi egisak, do jiyo yañ gin gwaljigi mini kilegisi egipni.”

6

Amin panpulugok dakon gen

¹ Yesu da sanbenek yañ yagit, “Ji kañ kimotni. Amin da dandani yañ do

uñun da dabilon anpak tagi ani kañ, Datji Kwen Kokup egisak uñun da uñun dakon kobogi do yo tagi kinda dima daban abidokdan.

² “Wadak wadak amin do yo yom do aki bisapmon jamba but amin diwari da muwut muwut yutnon ae kosit madepmon an, uñuden amin kinda yabekbi mibiltan gaminek kwen dima pisosak. Yañ an amin uñun amin da nandaba wukwan yomni yañ do an. Nak asisi dayisat, uñun kobogi kisisi wagilni timikgan. ³ Mani yo do wadak wadak an amin do yo yobi bisapmon noman amin da gandani do dima yobi. ⁴ Yañ anaki Datgo yo pasili pindakdak uñun da kobogi do yo tagi gamdisak.”

Bisit dakon gen

(Lk 11.2-4)

⁵ Yesu da sanbenek yañ yagit, “Ji bisit ani bisapmon jamba but amin da an uñuden dima ani. Jamba but amin uñun muwut muwut yut madepmon ae kokup papmon kosit amal amalon uñudon agek bisit ak do galagisi nandan. Uñun amin amin da pindatni do yañ an. Nak asisi dayisat, kobogini kisi wagilni timikgan. ⁶ Mani gak bisit ak do nandisal kañ, yutgokon wigi yoma sopmanek Datgo pasili egisak uñun bisit iyiki. Yañ anaki Datgo yo pasili pindakdak uñun da kobogi tagisi gamdisak. ⁷ Amin Nwakanwari Kabi gen isali morapmi yanapno pinƙopin da genin nandisak yañ nandan. Mani ji bisit ani bisapmon yañ dima ani. ⁸ Ji uñun amin da an uñuden dima ani, nido Datji dima iyinakwa yo morap do wadak wadak an uñun nandan mudosok. ⁹ Ji bisit yañ ani:

‘Datnin Kwen Kokup egisal, gak dakon man telagi tosak.

¹⁰ Amin Kila Agakgo yipbi ninon apjak.

Gak dakon gen guramit Kwen Kokup tosak, miktimon ninon yañ gin tosak.

11 Abisok gildat dakon jap aripninon nibi.

12 Nin amin notnin dakon yokwini yopmanḡamanḡ.

Unudenḡ ḡin yokwinin wiririk nibi.

13 Panḡkewalon dimasi nipbi.

Yokwi Ami da kisiron nanḡ puluḡanḡ nipbi.’

14 “Ji notji dakon yokwini yopmanḡ yomni kanḡ, Datji Kwen Kokup egisak unḡun da yokwisi yopmanḡ damjak.

15 Mani amin dakon yokwini dima yopmanḡ yomni kanḡ, Datji da yokwisi dima yopmanḡ damjak.”

Pinḡkop do nandanḡek jap kelkel dakon gen

16 Yesu da sanḡbenḡek yanḡ yagit, “Ji Pinḡkop do nandanḡek jap kelek egip do nandanḡ kanḡ, jamba but amin da anḡ unḡudenḡ tomno dabilyosi dima inḡan toni. Yanḡ ani kanḡ, amin da ji Pinḡkop do nandanḡek jap dima nonḡ yanḡ dandani. Nak asisi dayisat, unḡun amin kobogini kisi wagilni timik mudonḡ.

17 Mani ji Pinḡkop do nandanḡek jap kelek egip do nandanḡ kanḡ, busunḡ danḡwanḡi wayigek tomno dabilyosi pakbi banḡ sugoni. 18 Yanḡ anḡakwa amin da ji jap kelek ekwanḡ yanḡ dima nandanḡ damni. Mani Datji pasili egek yo pasili pindakdak unḡun da dandanḡek kobogḡ tagisi damdisak.”

Yo tagisi panḡmuwut dakon gen
(Lk 12.33-34)

19 Yesu da sanḡbenḡek yanḡ yagit, “Ji on miktimon yo tagisi panḡmuwut do nandak nandak dima ani. Unḡun yo moninḡ da nokdanḡ, ae manḡut manḡut akdanḡ, ae kabo noknok da yutji tuwilek panḡkisibikdanḡ. 20 Yo tagisi Kwen Kokupmon panḡmuwut do nandak nandak ani. Unḡudon yo moninḡ da dima nokdanḡ, ae manḡut manḡut dima akdanḡ, ae kabo noknok da yutji tuwilek aripmi dima timitdanḡ. 21 Yo kabigo tagisi dukwanḡ tonḡ, but nandak nandakyosi kisi unḡudon ḡin tokdisak.”

Dabil unḡun ḡiptim dakon tenḡenḡi
(Lk 11.34-36)

22 Yesu da sanḡbenḡek yanḡ yagit, “Dabil unḡun ḡiptim dakon tenḡenḡi. Dabilgo tagisi kanḡ, ḡiptimgo kalon tenḡenḡini tonḡ. 23 Mani dabilgo yokwi kanḡ, ḡiptimgo kisi pilinḡ tuksi asak. Do tenḡenḡi butgokon tosok unḡun pilinḡ tuksi asak kanḡ, unḡun da pilinḡ tuk madepsi asak.”

Amin bamori dakon oman dima agagi
(Lk 16.13)

24 Yesu da sanḡbenḡek yanḡ yagit, “Amin kinda da amin tagi bamori dakon oman aripmi dima asak. Yanḡ kanḡ, kinda nanḡin galak tanḡ iminḡek kinda do nandaban yokwi tanḡ imdisak. Ae kinda dakon gen guramigek kinda manḡi imdisak. Ji Pinḡkop gat ae monenḡ gat kisi dakon oman monjini aripmi dima egipmi.”

Nandaba kik anḡek but morap dima ani
(Lk 12.22-31)

25 Yesu da sanḡbenḡek yanḡ yagit, “Unḡun do anḡek yanḡ dayisat, ji egip egipji do nandaba kik anḡek jap pakbiyo ni banḡ nonenḡ yanḡ dima nandani. Ae ḡiptimji do nandanḡek imal dukon banḡ panenḡ, yanḡ nandanḡek nandaba kik dima ani. Egip egipji da jap yapmanḡdak, ae ḡiptimji da imal yapmanḡdak. 26 Ji minam pindakḡanḡ unḡun do nandani. Jap yet dima kwaokḡanḡ, ae jap panḡmuwut yutnonḡ jap dima panḡek panḡmuwuk yopmanḡanḡ. Mani Datji Kwen Kokup egisak unḡun da jap upmokdok. Ji pinḡbi anḡakwa minam da yo madep yanḡ nandanḡ, ma? 27 Ji nandaba kik anḡek egip egipji timisok di gat tagi sanḡbenḡba wigisak yanḡ nandanḡ, ma? Unḡun aripmi dimasi.

28 “Ji nido imal do nandaba kik anḡ? Jarenḡ oni tanḡ anḡanḡ kwanḡ unḡun do nandani. Pi madep anḡek imal dima bupmanḡanḡ. 29 Mani yanḡ dayisat, jarenḡ pindakḡanḡ unḡun dakon

tilimni da kalip kila amin madep Solomon dakon tilimni tagisi pagit unun yapmandak. ³⁰ On jon tan anan kwan unun anwa amin da baljan kindapmon sokdan. Mani Pinjop da si panjilim asak, do nandan gadatji pisipmisok amin ji yansi nandani, Pinjop da ji do nandaban yo madepsi anjakwan imal tilimi tonji ban pan damdisak.

³¹ “Nandaba kik anek jap pakbiyo dukon ban nonej, bo imal dukon ban paner yan dima nandani. ³² Pinjop dima nandan iman amin kabi da yo morap unuden wusik do nandaba kik an. Mani Datji Kwen Kokup egisak unun da ji unun yo morap do wadan unun nandan mudosok. ³³ Do mibiltok Pinjop dakon Amin Kila Agakni unun wisin kok do pini ani, ae anpakni kilegi wusik do pini ani. Yan anakwa yo diwari do wadak wadak an unun kisi damdisak. ³⁴ Do anwa gildat do nandaba kik dima ani. Gildat kalon kalon dakon jiggi unun iyid aripmon tan tan an.”

7

*Amin dakon anpak kokwin dima ani
(Lk 6.37-38 ae 6.41-42)*

¹ Yesu da sanbenek yan yagit, “Ji amin dakon anpak dima kokwinini. Yan ani kan, Pinjop da jiyo kisi kokwin akdisak. ² Amin dakon anpak kokwin niansi ani, Pinjop da jiyo kisi unuden gin kokwin akdisak. ³ Gaga da dabilon kindap kwik tosok unun do dima nandanek notgo da dabilon jimjim nido kosol? ⁴ Gaga da dabilon kindap kwik tanakwan nianon da notgo ‘Dabilgonon jimjim tosok unun pan gamdisat’ yan tagi iyiki? ⁵ Gak jamba but amin. Mibiltok gaga da dabilon kindap kwik tosok unun abi kinjakwan notgo da dabilon jimjimjok tosok unun kanbi pisanjakwan tagi paki.

⁶ “Yo telagi pinan do dima yomni. Yoba tobilek injin dabam. Ae kindirinji tagisi bit do dima yomni. Yoba kandap da di baman misinikbam.”

*Bisit dakon mibili
(Lk 11.9-13)*

⁷ Yesu da sanbenek yan yagit, “Pinjop bisit iyinba yo damjak. Pinisi anek wusin pindatni. Yoma domon tidanba Pinjop da wital damjak. ⁸ Amin morap Pinjop bisit iyan unun yo timikgan, ae yo wisan amin unun bami kon, ae yoma domon tidon amin unun wital yomisak. ⁹ Monjisi kindada datni bret do iyinban tip kindada tagi injak? ¹⁰ Bo tap kilap do iyinban tunon amin emari ton kindada tagi injak? Unun aripmi dimasi. ¹¹ Ji yokwi morapmi an, mani yo tagisi monjisi do yom do nandan. Do yansi nandani. Bisit iyinba Datji Kwen Kokup egisak unun da but galagon da yo tagisi damdisak.

¹² “Amin da anpak tagisi niansi andamni do nandan, unun anpak amin do anyomni. Moses dakon gen teban gat ae kombi amin dakon gen gat da yansi ani do yosok.”

*Wigat gitni dakon gen
(Lk 13.24)*

¹³ Yesu da sanbenek yan yagit, “Ji wigat gitni nan pigini. Amin wagil tasik tokdan dakon kokupmon pigik dakon wigat gat ae kositni gat unun ilalogisi, do unun nan yolek pigik unun tagapmisi. Amin morapmisi da wigat unun nan pikwan. ¹⁴ Mani egip egip dagok dagogi minikon kigik dakon wigat gat ae kositni unun gitnisi, unudon kigik dakon pini jigisi. Amin kalon kalon dagin wigat unun kan kwon.”

*Kombi amin toptopmi dakon gen
(Lk 6.43-44 ae 13.25-27)*

¹⁵ Yesu da sanbenek yan yagit, “Ji kombi amin toptopmi unun do

pindak kimotni. Giptimni yaworisi sipsip yombem, mani burigwan jon pinan butni tan yoman. ¹⁶ Ji anpakni pindak nandanjo anek kombi amin toptopmi yan pindakba pisoni. Nap keli ton da wain sop aripmi dima potni. Ae jal da kimip aripmi dima wigiljak. ¹⁷ Kindap tagi da bami tagi pokgon, ae kindap yokwi da bami yokwi pokgon. ¹⁸ Kindap tagi da bami yokwi aripmi dima potni, ae kindap yokwi da bami tagi aripmi dima potni. ¹⁹ Kindap morap bami dima pokgon unun amin da mandan kindapmon soso. ²⁰ Yan do, ji anpakni pindak nandanjo anek kombi amin toptopmi yan pindakba pisoni.

²¹ 'Amin Tagino' yan yan naman amin unun kisisi Pin kop da Kwen Kokup Kila Asagon dima wigikdan. Datno Kwen Kokup egisak unun dakon gen guramikgan amin unun dagin wigikdan. ²² Amin morapmi da bisap madepmon yansi nayikdan, 'Amin Taginin, nin gak da manon kombi gen yagiman, ae kon yolgiman, ae pi madep agiman.' ²³ Yan yanba yansi yoyikdisat, 'Yokwi pakpak amin, ji dima nandan damisat. Nepman dek kin mudabit!'

Amin nandan kokwini tagisi ae nandan kokwini tagi dima
(Lk 6.47-49)

²⁴ "Nak dakon gen guramikgan amin unun amin kinda yombem. Unun amin nandan kokwini tagisi, yutni miktim tebaikon witjigit. ²⁵ Anakwan sikak pakbi kulup mirimyo da abin tidan antidok aba miktim tebaikon witjinbi, do tebai tagit. ²⁶ Mani geno dima guramikgan amin unun amin kinda yombem. Unun nandan kokwini tagi dima, do yutni miktim yaworikon witjigit. ²⁷ Anakwan sikak pakbi kulup mirimyo da abin tidan tuwilba man tasik tagit."

²⁸ Yesu gen unun yan mudanban minat amin kabi madep da kanek

tamtam yan imgwit. ²⁹ Nido yoyindet pi agit unun gen teban yoyindet amin yapman mudanek nwakwarisi agit. Amin kinda da pi unun asak do yan mudan ibi da tilak agit.

8

Yesu da wuda tebani ton amin kindan anmilip agit
(Mk 1.40-44 ae Lk 5.12-14)

¹ Yesu ilejon da pin kinakwan minat amin kabiyo morapmi da yolgwit. ² Yolek amin wuda tebani ton kinda da Yesukon kin nwakben an iminek yan iyigit, "Amin Tagi, Pin kop da dabilon kilek token do nandisal kan, tagi anmilip abi kilek token."

³ Yanban Yesu da kisitni amin unun da kwenon witjinek yan iyigit, "Kilek toki do nandisat, do pasil gamni!" Yan yanakwan unudon gin wudani kibidankwa giptimni kilek tagit. ⁴ Kilek tanban Yesu da yan iyigit, "Nandaki, gak unun do amin dima yoyinek mukwa sogogon kinnek giptingo yoliki. Anek Moses da yagit unun da tilagon paret anaki amin da asi kilek tal yan gandani."

Emat amin dakon oman monjino anmilip agit
(Lk 7.1-10)

⁵ Yesu Kapaneam kokupmon pigakwan Rom dakon emat amin 100 dakon kila amin kinda da abin anpulugosak do anek yan iyigit, ⁶ "Amin Tagi, oman monjino yutnon pokdok. Kidari alek tan, ae tepmi madepsi nandisak."

⁷ Yanban Yesu da yan iyigit, "Nak da kin anmilip aben."

⁸⁻⁹ Yanban mibiltok amin unun da yan iyigit, "Amin Tagi, nak madepno da yongamgan egisat, do nak da yutnon wiki unun da tagi dima asak. Isal yum gen gin yanaki oman monjino kilek tosak. Nak naga mibiltok amino egakwan pinbini egisat. Ae emat amino unun nak dakon pinbino ekwan. Emat amino kinda 'Ki!' yan

iyiko kisak. Ae kinda 'Ap!' yan iyiko abisak. Ae oman amino kinda 'Pi on aki!' yan iyiko pi asak. Do isal yum gen gin yanaki oman monjino kilek tosak."

¹⁰ Yesu da gen unun yagit do nandaban yo madepsi aban bujon yol awilgwit amin yan yoyigit, "Asisi dayisat, Israel aminon nandan gadatni madep on amin dakon yombem kinda dima kagim. ¹¹ Yan dayisat, amin morapmisi da gildat wisak, ae si pigisak tetgin da apba Kwen Kokup Pinjop da Amin Kila Asak da kagagwan Abraham, Aisak, ae Jekop gat jap noknok tamo madepmon yitdan. ¹² Mani Juda amin kalip Pinjop da iyi Amin Kila Asak da kagagwan pigini do manjikbi unun maban pilin tukgwan pigikdan. Unjungwan kunam takek iyon iyon yan tidanek egipdan."

¹³ Yan yanek emat amin 100 dakon kila amin yan iyigit, "Gak kin yo altoni do nandan teban tal unun yan gin noman tan imej kokdisal." Gen unun iyigit unun bisapmonsio oman monjini kilek tagit.

Yesu da Pita dakon yopmi anmilip agit

(Mk 1.29-31 ae Lk 4.38-39)

¹⁴ Yesu unudon da kin Pita da yutnon wigi kanban Pita dakon yopmi giptimi kindapmi sonakwan sot anek pakgit. ¹⁵ Yan kanek kisitni kisirikon wutjinban sotni yipman dekgit. Yan aban pidanek Yesu do jap panoman agit.

Yesu da sot amin morapmi panmilip agit

(Mk 1.32-34 ae Lk 4.40-41)

¹⁶ Gildat pigakwan pilindo konni ton amin morapmi panpan apba gen yanek kon yol yomgut. Anek sot amin kisisi panmilip agit. ¹⁷ Yan anakwan kombi amin Aisaia da kalipsigwan gen mandagit unun bami noman tagit. Gen unun yan: "Iyi sotnin mibili mibili iyi do timigakwan kilek tagiman."

Yesu yolyol dakon mibili (Lk 9.57-60)

¹⁸ Yesu da amin morapmi angwasiyek akba pindagek pandetni yan yoyigit, "Nin pakbi idap teri kinda do kino." ¹⁹ Anakwan gen teban yoyindet amin kinda da obin Yesu yan iyigit, "Yoyindet, gak dukwan dukwan agipbi unun nak gol awilgen gin."

²⁰ Yanban Yesu da yan iyigit, "Jon pinan unun miktimgwan yutni ton. Ae minam kwen akwan unun yutni ton. Mani Amin Dakon Monji unun dipmin potpot tamoni mini."

²¹ Yanban pandetni kinda da Yesu yan iyigit, "Amin Tagi, nandan naminaki kin datno wayik yipmanek don abin golgen."

²² Mani Yesu da yan iyigit, "Amin kimakbi da kimakbi notni iyi tagi wayitni. Anakwa gak nak nol."

Yesu da yanban mirim madep yawokgit

(Mk 4.36-41 ae Lk 8.22-25)

²³ Yan yanek boron wigakwan pandetni kisi yolek wigiwit. ²⁴ Wigi pakbi idapmon kinakwa tepmisi mirim madepsi da abin pakbi tamaligakwan boron pigiwit. Yan anakwan Yesu dipmin pagakwan ²⁵ pandetni da kin anyolek iyiwit, "Amin Tagi, nin panpuluga! Pakbi oni nan kimotdaman!"

²⁶ Yan yanba Yesu da yoyigit, "Ji nido pasolgon? Nandan gadatji pisipmi." Yan yanek pidan agek mirim gat ae pakbi gat tebai yoyinban mirim yawogakwan pakbi wayin dimasi agit. ²⁷ Aban pandetni tamtam yanek yawit, "On nianen amin kinda da mirim pakbiyo yoyinban geni guramikgamal?"

Yesu da kon yolgit

(Mk 5.1-17 ae Lk 8.26-37)

²⁸ Yesu pakbi idap teri kinda Gadara miktimon kin altanban amin bamori konni ton unun da amin kimakba panji tip kinangwan yopmangan miktimon da abin Yesu altan

imgumal. Unun amin bamot amin dapdapni yokwisi. Do amin unun do pasalek unun kosit nanj dima agipgwit. ²⁹ Unun amin bamot da yanj tidanek Yesu yanj iyigimal, “Pinjkop dakon Monji, nianjsi anjnim do abisal? Tepmi yomyom bisap dima noman tanjakwan tepmi pi nimdisal?”

³⁰ Dubagi yangok bit kabi madep di jap nanjek egipgwit. ³¹ Konj unun da Yesu bisit tebaisi yanj iyigimal, “Nol nipbi abiginen kanj, unun bit kabi da butgwan piginen do nandamanj.”

³² Yanjba yoyigit, “Ji abigit!” Yanj yanban konj da aminon da winj kinjek bit da butgwan pigiwit. Pigakwa bit unun timtim yanjek gilokon da pakbi idapgwan manjek pakbi nanj kimakgwit. ³³ Kimagakwa bit kila amin da timtim yanjek kinj kokupmon bit gat ae konjni tonj amin gat dakon geni amin yoyiwit. ³⁴ Yoyinba amin kisisi Yesu kok do abinj mudawit. Abinj kanjek miktim unun yipmanjek kisak do bisit tebai iyiwit.

9

Yesu da amin kisit kandapmiyo kimakbi kinda anjmilip agit (Mk 2.1-12 ae Lk 5.17-26)

¹ Yesu bot kinda abidanek pakbi idap teri kinda iyi da kokupmon kigit.

² Anjakwan amin kabi kinda da amin kisit kandapmiyo kimakbi kinda wamanj unudon anjagwit. Anjapba Yesu da nandan gadatni pindagek amin unun yanj iyigit, “Monji, dima pasolgi, diwarigo wiririk gamisat.”

³ Yanj yanban gen teban yoyindet amin diwari da notni yoyinj yoyinj anjek yanj yawit, “Ma! On amin Pinjkop kulabisak!”

⁴ Yanj yanjakwa Yesu da pindak mudanek yanj yoyigit, “Nidosi butjikon da nandak nandak yokwi unun nandan? ⁵⁻⁶ Diwari wiririt ae amin kisit kandapmiyo kimakbi panmilip agak unun kisi amin da aripmi dima agagi.

Mani nak Amin Dakon Monji. Amin giptim panmilip agak dakon pi aben do yanj mudan nabi, do nandani, on miktimon diwari wiririt dakon pi aben do yanj mudan nabi yanjsi nandaba pisosak.” Yanj yanjek amin kisit kandapmiyo kimakbi yanj iyigit, “Gak pidan yalinj potgo timigek yutgokon ki.”

⁷ Yanj yanban nandanek amin unun pidan yutnikon kigit. ⁸ Minjat amin kabi madep unun yo njwaknwarisi kanjek pasalgwit. Anjek Pinjkop anjkinjek yanj yawit, “Mao, Pinjkop da tapmim madepsi amin do yomisak!”

Yesu da Matyu yanj imgut (Mk 2.13-17 ae Lk 5.27-32)

⁹ Yesu unudon da kinj amin kinda kagit mani Matyu, unun takis timit timit yut kabenon yikgit. Kanjek yanj iyigit, “Abinj nak nol.” Yanban Matyu pidan Yesu yolgit.

¹⁰ Yesu Matyu da yutnon yigek jap nanjek takis timit timit amin morapmi ae yokwi pakpak amin morapmi da apba Yesu gat pandetni gat kisi yigek jap nawit. ¹¹ Jap nanjakwa pindagek Parisi amin diwari da pandetni yanj yoyiwit, “Yoyindetji unun nido takis timit timit amin* gat yokwi pakpak amin gat kisi yigek jap nonj?”

¹² Yesu da gen unun nandanek yanj yoyigit, “Sotni mini amin wuda wamagon dima kwanj. Sotni tonj amin dagin wuda wamagon kwanj. ¹³ Ji kinj Pinjkop da papiakon gen kinda tosok unun dakon mibili nandan kimotni. Gen unun yanj: ‘Ji da paret anj unun do dima galak tosot.

Ji da amin do bupmi nandan yomni unun do galak tosot.’ Gen yanj tosok, do nandani, amin kilegi yanj ilit do dima pigim. Yokwi pakpak amin yanj ilit do pigim.”

Pinjkop do nandanek jap kelek egip egip dakon gen (Mk 2.18-22 ae Lk 5.33-39)

8:29: Mk 1.24; Lk 4.41   **9:1:** Mt 4.13   **9:4:** Lk 9.47; Jn 2.25   **9:5-6:** Jn 17.2   **9:11:** Lk 15.2   * **9:11:** Juda amin da takis timit timit amin do yokwi pakpak amin yanjsi pindakgwit. Nido takis timigek ae monen kabokon da di gat kisi timikgwit.   **9:13:** Os 6.6; Mt 12.7   **9:14:** Lk 18.12

14 Yan yanban Jon Telagi Pakbi Sogok Amin dakon panjetni da abin yan iyiwit, "Nin gat ae Parisi amin gat Pinjop do nandanek jap kelek egapno gak dakon panjet kabigo nido yan dima an?"

15 Iyinja Yesu da yoyigit, "Monjisok kinda minjat pak do asak bisapmon monjisok notni gat kisi ekwan, do bupmi dima nandan. Mani don monji unun gwayen anan kinakwa notni unun bisapmon Pinjop do nandanek jap kelek ekwan."

16 "Nin ilikba pigik garanji pudankwi kon imal diwat kalugi pakbikon dima suganbi kinda nan dima bupmanjama. Yan kan, pakbikon sugono imal diwat unun da garanji ilikban pudan ki madepsi akdisak. 17 Ae wain kalugi meme gip kalipmikon dima koleno pigisak. Yan kan, wain da paptanban meme gip sulukwan wain gat meme gip gat kisi yokwi tokdamal. Amin da wain kalugi meme gip kalugikon kolonba wain gat meme gip gat kisi tagi tomal."

Yesu da minjatjok kinda aban pidagit, ae minjat kinda sot agit unun anmilip agit

(Mk 5.22-43 ae Lk 8.41-56)

18 Gen unun yoyinjakwan kila amin kinda da abin Yesu burikon gawak iminek yan iyigit, "Gwano ongwajok kimokdok, mani gak da kin kisitgo da kwenikon wutjinbi pidosak."

19 Iyinja nandanek Yesu panjetni gat kisi kiwit.

20 Kinakwa minjat kinda da abin manjigwan da Yesu dakon ilikba pigikni ilenikon igayigit. Minjat unun dagan mok anek yawini manakwa egakwan bilak 12 agit. 21 Minjat unun ilikba pigiknikon igayinek noman token yan nandagit.

22 Aban Yesu da tobil kanek yan iyigit, "Gwano, dima pasolgi. Nandan gadan namisal, do kilek tosol." Yan yanban unudon gin giptimni kilek tagit.

23 Yesu kila amin da yutnon wigek kasisin pisok amin gat ae minjat amin kabi madep kunam upbalapyo anakwa pindagek 24 yan yoyigit, "Abigit. Minjatjok unun dima kunwak, unun yum dipmin pokdok." Yesu da yan yanban nandanek jikgo yanjan imgwit. 25 Yan aba yoyinban yomakon pigi mudanakwa wigi minjatjok kisirikon abidanban pidagit. 26 Yan aban wasok tapmimi ton unun agit dakon gen bini yoyinja unun miktin dakon minjat aminyo kisi da nandawit.

Yesu da amin dabili mini ae amin kadimyo kisi panmilip agit

27 Yesu unun miktin yipman kinakwan dabili mini amin bamori da abin yolgumal. Yolek yan tidanek yan yagimal, "Dewit Dakon Monji, bupmi nandan nim!"

28 Yesu yutnon wigakwan amin dabili mini bamot unudon winbal yan yoyigit, "Nak da dabiljil panmilip aben do nandan gadan namamal bo dima?"

Yanban iyigimal, "Amin Tagi, nandan gadan gamamak."

29 Yan yanbal Yesu da kisitni dabilnikon witjinek yan yoyigit, "Nandan gadan namamal unun da aripmon gin noman tan damdisak."

30 Yanban dabili sintanjakwal Yesu da yansop tebai anyominek yoyigit, "Yo madep asat do amin dimasi yoyinjal."

31 Mani Yesu dakon gen yanbal unun miktimon madepsi irentan anan kigit.

32 Amin bamot unun Yesu yipman dek kinakwal amin kadim konni ton kinda Yesukon anan opgwit.

33 Anopba Yesu da konni yol iminjakwan amin kadim unun gen yagit. Yan aban amin da kanek nandaba yo njwakjwarisi aban yan yawit, "Yo unuden kinda Israel miktimon dima altagit." 34 Mani Parisi amin da yan yawit, "Kon dakon kila amin madep da tapmimon kon yoldak."

Yesu panjetni do pi yomgut

(Kilapmi 9.35-10.42)

Yesu da amin do bupmi nandagit

³⁵ Yesu kokup moniŋ ae kokup pap kisi agek Juda amin da muwut muwut yutni taŋ taŋ awiron wigeke amin yoyiŋ degek Piŋkop da Amin Kila Asak dakon Gen Bin Tagisi do yoyiŋ tenŋenagit. Anek giptimnikon sot wudaniyo mibili mibili tawit unun panmilip agit. ³⁶ Miŋat amin kabiyo madepsi pindakban panpulugogi mini yokwi egipgwit. Sipsip kila amini mini yombemsi ekwa pindagek bupmisi nandan yomgut. ³⁷ Yesu buri da bupmisi nandanek panjet kabini yaŋ yoyigit, “Pigaga jap bami madepsi taŋ pektan, mani pi monji bami pakpak amin morapmi dima. ³⁸ Do ji bami pakpak dakon Amin Tagini bisit iyinba pi amin panalon aŋ yopban pinikon kin jap pan panmuwutni.”

10

Yabekbi 12 kabi dakon man
(Mk 3.13-19 ae Lk 6.12-16)

¹ Yesu da panjetni 12 kabi yoyinban apba koŋ yolyol ae sot mibili mibili kisisi panmilip agak dakon pi ani do yaŋ mudan yomgut. ² Yabekbi 12 kabi dakon man unun yaŋ:

mibiltok Saimon (mani kinda Pita),
ae padige Andru,
Sebedi dakon monji Jems,
ae padige Jon.

³ ae Pilip,
Batolomiu,
Tomas,
ae takis timit timit amin Matyu,
ae Alpius dakon monji, Jems,
ae Tadius,

⁴ ae Saimon (unun kalip Selot* da kabikon egipgut),

ae Judas Iskariot. (Judas unun da don Yesu uwal da kisiron yipgut.)

Yesu da yabekbi 12 kabi pi yomgut
(Mk 6.7-13 ae Lk 9.1-5)

⁵ Yesu da amin 12 kabi unun yabegke yaŋ yoyigit, “Ji Amin Nwakanwari Kabikon bo ae Samaria amin da kokupmon dima kini. ⁶ Ji Israel amin kabi sipsip da yaŋ kili pasilgwit unun amin kabikon kini. ⁷ Kinjek Piŋkop da Amin Kila Asak dakon bisap unun kwan tosok unun dakon gen yaŋ tenŋenoni. ⁸ Anek sotni toŋ amin panmilip ani, ae amin kimakbi paba pidoni, ae wuda tebani toŋ panmilip ani, ae koŋni toŋ amin koŋni yol yomni. Ji yo yuman nogi mini yumsi timikgan, do amin do yumsi yomni. Tomni do dima nandani.

⁹ “Ji yik moninjikon gol bo silwa moneŋ bo kopa moneŋ dima similek agipni. ¹⁰ Kosit agipni bisapmon yik dima imetni, paba pigik bamori dima timitni, ae kandap gwil gat kosit dakon win kirinyo kisi dima timitni. Pi anakwa wadak wadakji amin da damdan. ¹¹ Kokup pap kindakon bo ae kokup moniŋ kindakon kin altoni kan, unun kokupmon amin kilegi kindu wusiŋ kan unun gat gin egek yipman kini. ¹² Yut kindakon wigini bisapmon, unun yutnon amin ‘Amin Tagi dakon but yawot jikon tosak’ yaŋ yoyini. ¹³ Ae unun yutnon amin da ji but dasi timitni kan, ji dakon but yawot unun aminon tosak. Mani but dasi dima timitni kan, but yawotji unun disikon gin tosak. ¹⁴ Amin kindu da ji but dasi dima timitjak bo ae genji nandak do kurak tosak kan, yut kokupyoni yipman degek kandap jikon kimbaban tegoni unun tidanba kini. ¹⁵ Asisi dayisat, kokwin agak bisap madepmon, unuden amin da Sodom kokup amin gat ae Gomora

9:35: Mt 4.23; Mk 1.39   **9:36:** IDT 27.17; 1KA 22.17; Sek 10.2; Mt 14.14; Mk 6.34   **9:37:** Lk 10.2

10:1: Mk 6.7; Lk 9.1   * **10:4:** Selot unun amin kabi kindu, Rom amin yolno kinakwa nin miktimnin kila aneŋ yaŋ nandawit.   **10:6:** Jer 50.6   **10:7:** Mt 3.2; 4.17; Lk 10.9,11   **10:9:** Lk 10.4   **10:10:** Lk 10.7; 1Ko 9.14   **10:12:** Lk 10.5-6   **10:14:** Lk 10.10-12; Ya 13.51   **10:15:** Mt 11.24; Jut 7

kokup amin gat da jigi pakdan unun si yapmanek jigi madepsi pakdan.”

*Jigi mibili mibili altokdan
(Mk 13.9-13 ae Lk 21.12-17)*

¹⁶ Yesu da sanbenek yan yagit, “Nandani, nak da ji sipsip yombem ban jon pinan da bikbigon yabekdat. Do tunon amin da nandan kokwin tagisi anek akwan unun da tilagon agipni. Ae kinarim dakon anpak yolek yaworisi agipni. ¹⁷ Amin do pindak kimotni. Gen kokwin amin kabinikon depmanek muwut muwut yutnikon baljokdan. ¹⁸ Nak dakon man abin yip do anek ji timik panpan gapmanon ae kila amin madepmon panjikdan. Pan kwa kila amin madepmon ae Amin Nwakanwari Kabikon nak dakon Gen Bin Tagisi yoyin tenjenoni. ¹⁹ Gen pikon pan ki depmanakwa gen ni ban yonen ae gen kobogi nian yoyinen yan nandane pasol pasol dima ani. Unun bisapmon gin ni gen ban yoyini unun Pin kop da dolikdisak. ²⁰ Ji da dima yokdan. Datji dakon Wup da ji da dulumon da yokdisak, do pasol pasol dima ani.

²¹ “Peni da padige si anakba kimotjak do gen pikon yipdisak. Ae dat da monji gwayoni yan gin akdisak. Anakwa monji gwayoni da meni datniyo do uwal anek si dapba kimotni do amin yoyikdan. ²² Nak nandan naman do anek amin morapmi da ji do nandaba yokwi tok andamdan. Mani tebai agek egi wigakwa bisap madepmon wigisak amin Pin kop da yokwikon ban timitdisak. ²³ Kokup kindakon amin da uwal andaba kan, kokup unun yipmanek pasal kokup kindakon kini. Nak asi dayisat, ji Israel amin dakon kokup morapmon pi wasip dima anakwa Amin Dakon Monji apdisak.

²⁴ “Papia yut minat monjiyo da yoyindetni dima yapmanan. Ae oman amin da madepni dima

yapmanan. ²⁵ Minat monjiyo da yoyindetni da tilagon egipni kan, unun tagi. Ae oman amin da madepni da tilagon egipni kan, unun kisi tagi. Yut dakon ami nak do Belsebul yan nayini kan, gwakni ji do nandaba pinbisi anakwa man wagil yokwisi damdan.”

*Pin kop dogin pasoldo
(Lk 12.2-7)*

²⁶ Yesu da gen sanbenek yan yagit, “Ji amin da yo yokwi an damni do dima pasolni. Yo witjinbi da ton unun don noman tokdan. Ae gen pasili ton unun don amin kisi da nandakdan. ²⁷ Gen pilin kaga dayisat, unun gildat kalba yan tenjenoni. Gen pisik mirakjikon dayisat unun yut kwenon da agek yan tenjenan yomni. ²⁸ Amin da gip dapba kimokgon unun do dima pasolni, wupji aripmi dima dapba kimotdan. Ji Pin kop dosi pasolni. Unun da gip gat wup gat kisi Tipdomon maban pigi tasik tokdan. ²⁹ Minam monin unun yo moninisok, bamori dakon yuman nogi unun monej giman tabili kaloni gin. Mani Datji da kinda miktimon dima mosak do nandisak kan, aripmi dima mokdisak. ³⁰ Pin kop da busun dangwanji nian da ton unun kisisi nandan mudosok, ³¹ do dima pasolni. Minam monin monin morapmi dakon yuman nogi unun madep dima, mani ji dakon yuman nogi unun wukwisi.”

*Nin Yesu dakon amin kabi yan yok do dima pasolnen
(Lk 12.8-9)*

³² Yesu da gen sanbenek yan yagit, “Amin kinda minat aminyokon ‘Nak Yesu dakon amin’ yan yosak kan, nak da Datno Kwen Kokup egisak ‘Unun amin nak dakon amin’ yan iyikdisat. ³³ Mani amin kinda minat aminyokon ‘Nak Yesu dakon amin dima’ yan yosak kan, nak da Datno Kwen Kokup

10:16: Lk 10.3; Ro 16.19   **10:17:** Mk 13.9-11; Lk 12.11-12; 21.12-15   **10:20:** Jn 14.26   **10:21:** Mai 7.6; Mt 10.35; Mk 13.12; Lk 21.16   **10:24:** Lk 6.40; Jn 13.16; 15.20   **10:25:** Mt 9.34; 12.24; Mk 3.22; Lk 11.15   **10:26:** Mk 4.22; Lk 8.17   **10:28:** Ro 8.31; Jem 4.12   **10:31:** Mt 6.26   **10:33:** Mk 8.38; Lk 9.26; 2Ti 2.12

egisak 'Unun amin nak dakon amin dima' yan iyikdisat."

Yesu but dasi galak tan imin kimotdo

(Lk 12.51-53 ae 14.26-27)

³⁴ Yesu da sanbenek yan yagit, "Nak da miktimon emat anyawot ak do pigim yan dima nandani. Nak emat agak sibanan anan pigim. ³⁵ Nak uwal pidok pidokyo noman tosak do pigim. 'Amin kinda da datni uwal an imdisak.

Ae gwa kinda da menji uwal an imdisak.

Anakwan minat kinda da namdi uwal an imdisak.

³⁶ Anakwan amin kinda iyi dakon gwakni da uwalni dagokdan.'

³⁷ "Amin kinda menji datniyo do but dasi galak tan yomisak unun yapmanek nak do wukwisi yan dima nandisak kan, unun amin nak dakon notno dima. Ae amin kinda monji bo ae gwi do but dasi galak tan yomisak unun yapmanek nak do wukwisi yan dima nandisak kan, unun amin nak dakon notno dima. ³⁸ Ae amin kinda tilak kindapni guramigek nak dima noljak kan, unun amin nak dakon notno dima. ³⁹ Amin kinda miktimon tagisi egip do nandanek pi madepsi asak kan, unun amin egip egipni pasil imdisak. Mani amin kinda nak do nandanek egip egipni yipjak kan, unun amin egip egip dagok dagogi mini abidokdisak."

Yesu dakon amin panpulugon amin da tomni tagisi timitdan

(Mk 9.41)

⁴⁰ Yesu da sanbenek yan yagit, "Amin kinda ji but dasi timikdak, unun nak nan abidosok. Amin kinda nak abidosok, Pin kop nak yabekban pigim unun nan abidosok. ⁴¹ Amin kinda da nak kombi amin kinda anpulugosot yan nandanek kombi amin kinda abidan anki yutnicon kilani asak kan, Pin kop da yo tagisi kombi amin do yomisak yan gin unun amin do imdisak. Ae amin

kinda da nak amin kilegisi kinda anpulugosot yan nandanek amin kilegi kinda abidan anki yutnicon kilani asak kan, unun amin da yo tagisi amin kilegi da timikgan yan gin timitdisak. ⁴² Ae amin kinda da nak Yesu dakon pan detni kinda anpulugosot yan nandanek nak dakon pan detno mani mini kinda do pakbi mirimjok kinda kolen imjak kan, asisi dayisat, kobogi do yo tagisi timitdisak."

Yesu unun namin?

(Kilapmi 11.1-16.20)

11

Jon da pan det kabini yabekban Yesukon kiwit

(Lk 7.18-35)

¹ Yesu pan detni 12 kabi yoyin dek mudanek unun kokup yipmanek Galili miktim dakon kokup pap tawit unudon agek Pin kop dakon gen yoyin dekgit.

² Anakwan Jon dam tebanon yigek Kristo da pi agit dakon gen bin nandanek pan det kabini yan yoyigit, ³ "Ji Yesukon kin yan iyini, 'Pin kop da amin yabet do yagit unun gak, bo nin amin kinda don apdisak unun do jomjom anen?'"

⁴ Yanba Yesu da kobogi yan yoyigit, "Ji kin yo morap kan nandanjo an unun Jon iyini. ⁵ Dabili mini amin sin ton, kandapmi alek tanbi kosit akwan, wuda tebani ton amin kilek ton, miragi mini gen nandan, kimakbi kimoron da pidon, ae yoni mini amin da Pin kop dakon Gen Bin Tagisi nandan. ⁶ Amin kinda nak nandanek nandan gadatni dima witald kisak unun amin kisik kisigi ton egisak."

⁷ Yoyinban Jon dakon pan det kabini kinakwa Yesu da minat amin kabi madep Jon do yan yoyigit, "Ji miktim amini minikon ninan kok do kiwit? Mirim da nagal pan wayin aban pindat do kiwit? ⁸ Unun dima kan, ninan kok do kiwit? Amin kinda da ilikba pigikni mani tonsi pagit unun kok do kiwit? Dima, kila amin madep

da yutnon unuden amin da ekwan.
⁹ Dima kan, ae ninan kok do kiwit? Kombi amin kinda kok do kiwit? Asi ji kombi amin kok do kiwit. Mani Jon da kombi amin diwari yapman mudosok. ¹⁰ Unun amin dogin Pin kop da papiakon gen yan tosok:

‘Nandani, geno yan tenjenosak do amin kinda yabekgo unun da mibiltan gamjak. Anek kositgo anroman asak.’

¹¹ Nak asisi dayisat, amin morap miktimon alton unun Jon Telagi Pakbi Sogok Amin da yapman mudosok. Mani amin morap Pin kop da Amin Kila Asak da kagagwan pinbisi ekwan unun da Jon yapman gan.

¹²⁻¹³ “Kombi amin morap gat ae gen teban papia kisi da Pin kop da Amin Kila Akdisak unun do yan tenjenanakwa win Jon Telagi Pakbi Sogok pini wasagit bisapmon wigit. Jon da Pin kop dakon gen wasanek yagiron da win abisok ekwamanon Pin kop da Amin Kilani Ak do pi madepsi asak. Anakwan amin da unun kirin it do pi madep an. Yan anek emat jigiyu morapmisi panalon an. ¹⁴⁻¹⁵ Unun papia da Elaija don apjak do yagit. Ji but bamot an yan nandisat. Gen on nandak do galak ton amin ji pakyan si nandanek mibili nandan pisoni. Jon unun Elaija.

¹⁶ “Amin abisok ekwan unun nandan kokwini tagi dima. Unun dakon mibili timisok di dayiko nandabit. Unun minjat monjiyo da yan, yuman gwayek tamokon yigek notni yoyin yoyin anek yan yon, ¹⁷ ‘Nin kasisin kili pisoman, mani ji kap ak do dima nandayin. Nin bupmi kap yaman, mani ji bupmi nandanek kunam tat do dima nandayin.’”

¹⁸ Yesu da sanbenek yan yagit, “Jon abinek jap morapmi dima nagit, ae wain dima nagit. Yan anakwan, ‘Konni ton’ yan yawit. ¹⁹ Ae Amin Dakon Monji da abin jap pakbiyo agit. Yan

anakwan kanek yan yawit, ‘Kabit, jap morapmi noknok amin ae wain morapmisi noknok amin. Takis timit timit ae yokwi pakpak amin dakon notni.’ Yan yan imgwit, mani Pin kop da pi morap agit unun pindagek nandano nandan kokwini tagisi gin asak.”

But tobil dima an amin unun bupmisi

(Lk 10.13-15)

²⁰ Kokup pap diwarikon Yesu wasok tapmimi ton morapmi agit, mani but tobil dima awit. Do Yesu da tebaisi yan yagit, ²¹ “Korasin ae Betsaida amin, awa! Nak wasok tapmimi ton abo pindagek ji but tobil dima awit. Tair kokupmon amin gat Saidon kokupmon amin gat da pindakgwit tam, but tobil bamisi abam. Anek bupmi dakon yik imalyo panek abilagon yikbam. ²² Mani nak yan dayisat, gen kokwin bisap madepmon Tair gat Saidon kokupmon amin gat da kobogi do jig tagapmi panakwa ji da kobogi do jig madepsi pakdan. ²³ Anakwa Kapaneam kokupmon amin, ji ason Kwen Kokupmon wigini yan nandan, ma? Unun aripmi dimasi. Ji mibiligwan Tipdomon pigikdan. Nak wasok tapmimi ton abo pindagek ji but tobil dima awit. Unun morap Sodom kokupmon amin da pindakgwit tam, abisok Sodom tosok gin. ²⁴ Do yan si dayisat, Pin kop da amin kokwin ak do bisap yipguron Sodom amin da jig pakdan unun si yapmanek ji da jig madepsi pakdan.”

Ji nagon obinek yik yawotni

(Lk 10.21-22)

²⁵ Unun bisapmon Yesu da yan yagit, “Dat, kundu ae miktim dakon Amin Tagi, amin diwari miktim dakon nandak nandakni unun wukwisi, mani iyi do nandaba wigisak, do unuden amin do gen bami morap si panjisibisal. Anek amin monin da

tilagon ekwan amin, unun do yolisal.
²⁶ O Dat, gak gaga dakon galaktok yolek yan asal.

²⁷ “Datno da yo morap kili namgut. Dat unun dagin Monji nandan imisak. Anek Monji gat ae amin Monji da Dat dakon mibili yoyisak unun amin dagin Datno nandan iman.

²⁸ “Jigi mibili mibili panek warari nandan amin, ji nagon opba bikbik dabo yik yawotni. ²⁹⁻³⁰ Bulmakau da tegon amin da yik pawil kindap kirin panteban aba yo jigi ilikgan, unun da tilak ji nak dakon kindap kirin pani. Nak dakon kindap kirin unun yawori ae yik imetni unun tagapmi. Nak amin yawori ae butno pinbi, do nak gat egek Pin kop do dayin dekgo butji yawori tosak.”

12

Sabat dakon gen

(Mk 2.23-28 ae Lk 6.1-5)

¹ Sabat kindakon Yesu gat pan detni unun wit pi kind a da bikbik nan kiwit. Kin ek pan detni jap do awit, do wit bami diwari jimik dagan nawit. ² Anakwa pindagek Parisi amin da Yesu yan iyiwit, “Pindat, pan det kabigo Sabat bisapmon nido gen teban yapman ek pi an?”

³ Yanba Yesu da yoyigit, “Dewit gat amin kabini gat da jap do an ek yo awit unun ji manjin nandan yo awit bo dima? ⁴ Dewit unun telagi yut non wigi bret Pin kop do parekbi unun abidan nan ek amin kabini kisi do yoban nawit. Bret unun telagi, amin isali da dima noknogi, mukwa sogok amin dagin tagi nawit. ⁵ Bo ae Pin kop da papiakon gen kind a mukwa sogok amin do yosok unun kisi dima manjin nandan yo awit? Mukwa sogok amin Sabat bisap morapmon gen teban yapman ek pi an, mani diwarini mini ekwan. ⁶ Nak asi dayisat, amin kind a oni egisak unun da Telagi Yut

Madep yapmandak. ⁷⁻⁸ Pin kop da papiakon gen kind a tosok unun yan: ‘Nak ji da paret an unun do dima galak tosot.

Nak ji da amin do bupmi nandan yomni unun do galak tosot.’

Ji unun dakon mibili nandabam tam, gulusun ni mini amin gen dima yan yobam. Amin Dakon Monji unun Sabat bisap dakon Amin Tagi egisak.”

Yesu da Sabat bisapmon amin kisiri girenjiki kind a anmilip agit

(Mk 3.1-6 ae Lk 6.6-11)

⁹ Yesu unudon da muwut muwut yutni kindakon wigek ¹⁰ amin kisiri girenjiki kind a ekwan kagit. Amin yikgwit unun da Yesu gen teban kind a yapman ekwan gen pikon yipne yan nandan ek iyiwit, “Sabat bisapmon amin kind a da notni kind a anmilip asak kan, unun gen teban yapmandak?”

¹¹ Yanba yan yoyigit, “Nian nandan? Jikon da kind a dakon sipsipni kind a Sabat bisapmon gapmagwan mosak kan, yum kanakwa unungwan di egipjak? Dimasi, anpulugan ek abidan ilikba wikdisak. ¹² Sipsip unun yo isali, mani amin da yo madepsi. Yan do, Sabat bisapmon amin kind a anpulugone yan kan, gen teban yapman gan yan dima nandani.”

¹³ Yan yan ek amin kisiri girenjiki yan iyigit, “Kisitgo anjini an.” Yanban amin unun kisiri anjini aban kilek tan kisiri teri kind a yombem gin agit. ¹⁴ Anakwan Parisi amin da kin “Nian an ek Yesu anjatne?” yan on da gen pan kosit awit.

Yesu unun Pin kop dakon pi amin bamisi

¹⁵ Yesu unun Parisi amin da yo an imdo yawit unun kili pindak mudagit, do kokup unun yipman ek kigit. Kin akwan amin morapmi da yolgwit. Anakwa sot amin kisisi pan milip an ek ¹⁶ Yesu iyi nian en amin

11:27: Mt 28.18; Jn 1.18; 3.35; 10.15; 17.2 **11:28:** Jer 31.25 **11:29-30:** 1Jn 5.3 **12:1:** GT 23.25

12:2: TP 20.10 **12:3:** 1Sa 21.1-6 **12:4:** MS 24.5-9 **12:5:** IDT 28.9-10 **12:6:** Mt 12.41-42

12:7-8: Os 6.6; Mt 9.13 **12:10:** Lk 14.3 **12:11:** Lk 14.5 **12:14:** Jn 5.16 **12:16:** Mt 8.4; Mk

kinda unun amin dima yoyini do yanşop anyomgut. ¹⁷ Yan anjakwan Pinşkop da kalipsigwan kombi amin Aisaia antagap aban gen yagit unun bami noman tagit. Gen unun yan:

¹⁸ “On unun oman monjino, nak da naga manjigim.

Nak unun do but dasi galak tan imisat.

Nak da Wupno yipman ibo amin miktimi miktimi egi anan kwan unun gen kokwin kilegisi dakon mibili yoyin tenşenokdisak.

¹⁹ Unun pidok pidok dima asak, ae dima yan tidosak.

Do kokup pap da kosiron amin kinda da tekni dima nandakdisak.

²⁰ Nagal si gawut do asak unun aripmi dima jokgaljak.

Ae lam kimot do asak unun aripmi dima aban kimotjak.

Pi tebai anjakwan wigi anpak kilegi da anpak yokwi wutjiban tapmimi mini akdisak.

²¹ Anjakwan amin miktimi miktimi egi anan kwan unun da mani do nandan gadan iminek panşpulugosak do nandan teban tanek jomjom akdan.”

Yesu Belsebul gat pi amalyan yawit (Mk 3.20-30 ae Lk 11.14-23 ae 12.10)

²² Unun bisapmon amin da konni ton amin kinda anan Yesukon anşogwit. Unun amin dabili mini ae kadim. Yesu da anşmilip aban gen yanek dabili pisagit. ²³ Yan aban minat amin kabi madep da kan wuripdagek yawit, “On amin Dewit dakon monji bo?”

²⁴ Mani Parisi amin da gen unun nandanek yawit, “On amin kon dakon mibiltok amin madepni Belsebul unun da tapmimon kon yoldak.”

²⁵ Yanba Yesu da nandak nandakni pindak nandanyo anek yan yoyigit, “Miktim kinda da pudan kabi bamori anek emat wamjil kan, unun miktim

yokwi tokdisak. Ae kokup pap kinda bo ae yut kinda dakon amin da pudan kabi bamori anek emat wamni kan, ununyo kisi tagi dima egipdan.

²⁶ Yanşin Sunduk da Sunduk yoljak kan, Sunduk da iyi wasen ki kabi bamori anek yo morap kila agak dakon tapmim pasil imdisak. ²⁷ Nak Belsebul da anşpuluganban kon yoldat kan, disi dakon notji kon yolgan unun amin kabi ni tapmimon da kon yolgan? Unun amin kabi da genji kokwinigeş gulusun yon yan tagi dayini. ²⁸ Mani Pinşkop dakon Wup da nak anşpuluganban kon yoldat kan, Pinşkop dakon Amin Kila Agakni jikon kili abik.

²⁹ “Amin kinda da nian anek amin tebai kinda da yutnon wigi yo kabini tagi timitjak? Mibiltok amin tebai unun nap teban nan waman yipmanek yo kabini tagi timitjak.

³⁰ “Amin nak dakon notno dima, unun da nak uwal anşnamaş. Ae amin nak dima anşpuluganban amin panşmuwukgamaş, unun amin da amin panşwasenban wasen kwan.

³¹ “Do yan dayisat, Pinşkop da yokwi morap gat ae Pinşkop do yanba yokwi tok agak morap tagi wiriritjak. Mani amin kinda Telagi Wup do yanba yokwi tok asak kan, Pinşkop da unun amin dakon diwarini dima wiririk imdisak. ³² Amin kinda Amin Dakon Monji do yanba yokwi tok asak kan, Pinşkop da diwarini tagi wiririk imjak. Mani amin kinda Telagi Wup do yanba yokwi tok asak kan, Pinşkop da abisok on miktimon ae don bisap madepmon kisi diwarini unun dima wiririk imdisak.”

Kindap yokwi unun bami yokwi potdan

(Lk 6.43-45)

³³ Yesu da sanşenek yan yagit, “Kindap kinda tagisi kan, bami kisi tagi. Ae kindap yokwi kan, bami kisi yokwi. Amin da kindap bami pindagek kindap yokwi bo ae tagi yan

pindakgan. ³⁴ Ji tunon amin emari ton yombem. Gen tagisi nianſi anek yoni? Yo ni da butjigwan ton unun gen yogokjikon panalon an. ³⁵ Amin kilegi unun burikon yo tagisi morapmi ton, do anpak kilegisi an. Ae amin yokwi unun burikon yo yokwi morapmi ton, do anpak yokwi an.

³⁶ “Mani yan dayisat, gen kokwin bisap madepmon isal dogin gen yum yawit amin morap Pin kop da mibili nido yawit unun do yoyinban kobogi iyin iyin akdan. ³⁷ Gaga gen yosol unun da tilagon gak amin kilegi bo amin yokwi yan gayikdisak.”

Amin da Yesu wasok tapmimi ton asak do iyiwit

(Mk 8.11-12 ae Lk 11.29-32)

³⁸ Gen teban yoyindet amin di gat ae Parisi amin di gat da Yesu yan iyiwit, “Yoyindet, gak da wasok tapmimi ton kind a abi kanek asi gak Pin kop dakon pi nan asal yan gandanen.”

³⁹ Yanba yan yoyigit, “Amin on bisapmon ekwan unun amin yokwisi gin. Pin kop dakon pi nan asat yan nandak do wasok tapmimi ton kind a kok do yon. Mani kind a dima kokdan. Kombi amin Jona dakon tilak nan gin kokdan. ⁴⁰ Jona gildat kapbi ae pilin kapbi yan tap kilap da but kagagwan egipgut, yangin Amin Dakon Monji miktim kagagwan gildat kapbi ae pilin kapbi yan potdisak. ⁴¹ Niniwe amin Jona da Pin kop dakon gen yoyinban but tobi awit. Mani ji da binapmon amin kind a egisak unun da Jona yapman mudosok, mani ji but tobi dima an. Do gen kokwin bisap madepmon Niniwe amin da pidan agek abisok ekwan amin kabi dakon anpak yokwi unun do yan tentenokdan. ⁴² Miktim saut tetgin dakon kila amin minat madep unun Solomon dakon nandan kokwini tagisi iyinakwan nandak do miktim dubagisikon da apgut. Mani amin kind a oni egisak, unun da Solomon yapmandak, mani geni

dima nandan. Do gen kokwin bisap madepmon unun kila amin minat madep da pidan agek abisok ekwan amin kabi dakon anpak yokwi unun do yan tentenokdisak.”

Kon aeni tobi abisak

(Lk 11.24-26)

⁴³ Yesu da sanbenek yan yagit, “Kon kind a da amin kind a yipman degek kin miktim kibiri timon agek yik yawot tamo wisisak. Mani tamo kind a dima kosok do ⁴⁴ yan yosok, ‘Nak aeno tobi yut kalip egipgumon kiken.’ Kin kanban yut unun isal tosok ae sibi sibi ikdigan antilim abi kosok. ⁴⁵ Yan kosok, do kin kon 7 kabi iyi yapmanek wagil yokwisi gat timikban kwa unun yutnon egek anpak yokwisi an. Mibiltok unun amin yokwi egipgut, mani abisok unun yapmanek wagil yokwisi egisak. Yangin abisok yokwi pakpak amin ekwanon yan gin altosok.”

Yesu dakon meni padik padikyo

(Mk 3.31-35 ae Lk 8.19-21)

⁴⁶ Yesu minat amin kabi madep gen yoyinakwan meni padik padikni panabin yomakon agek Yesu gat yan nandat ak do yawit. ⁴⁷ Yanba yutgwan amin kind a da Yesu iyigit, “Men go padik padikgo yomakon aben da gak gat yan nandat ak do yon.”

⁴⁸ Yanban iyigit, “Men no padik padikno unun namin?” ⁴⁹ Yanek pandetni kabikon kisit suganek yagit, “Men no padik padikno oni. ⁵⁰ Datno Kwen Kokup egisak unun dakon gen guramikgan amin unun men no padik padikno ae saminoyo.”

13

Jap yet tinjinok dakon gen

(Mk 4.1-9 ae Lk 8.4-8)

¹ Unun gildaron gin Yesu yut unun yipmanek pakbi idap da ilenon pabigi yikgit. ² Yigakwan amin morapmisi da opba pindakgit, do bot kindakon wigigit. Boron pawigi yigakwan amin pakbi idap da ilenon akgwit.

3 Agakwa Yesu da tilak gen kinda yan yoyigit, "Amin kinda unun jap yet tɪntɪnok do pigaga kigit. 4 Jap yet tɪntɪnakwan diwari kosiron manba minam da abin nawit. 5-6 Ae yeri diwari da miktim tipmi ton timon mawit. Unun kwenjok tawit, do tepmi kwawit, mani tip kwenon miktim morapmi dima, do geli tagi dima yopba kiwit. Do gildat da win pindakban alek tawit. 7 Anakwa jap yet diwari jon keli ton timgwan mawit. Unun jon keli ton gat kisi kwanek wutɪnba kibidawit. 8 Ae jap yet diwari da miktim tagisikon man kwawit. Man kwanakwa diwari da bami 100, ae diwari da 60, ae diwari da 30 yan tawit. 9 Gen yosot unun pakyanshi nandani."

Tilak gen yogok dakon mibili yoyigit

(Mk 4.10-12 ae Lk 8.9-10)

10 Tilak gen unun yoyin mudanban panjet kabini da abin iyiwit, "Minat amin kabayo madep gen yoyinek tilak gen ban nido yoyisal?"

11 Yanba yan yoyigit, "Pinjok da Amin Kila Asak unun dakon mibili pasili tosok unun ji da tagi nandani do Pinjok da nandisak, mani unun amin do dima yolisak. 12 Amin nak dakon gen nandane burikon yipmandak unun amin Pinjok da sanbejek nandak nandak tagi madepsi imdisak. Mani amin nak dakon gen nandane burikon dima yipmandak unun amin nak dakon gen diwari nandagit unun pasil imdisak. 13 Mibili yan do tilak gen gin yosot. Amin unun dabil sintanek kon, mani yo kinda dima kon. Mirak panek nandan, mani dima nandaba pisosok. 14 Amin da yan anakwa kombi amin Aisaia da kombi gen kinda yagit unun bami ton asak. Gen unun yan yagit:

'Ji bisap morapmisi gen nandakan, mani mibili dima nandaba pisokdisak.

Bisap morapmi dabil sintanek kokdan, mani dima kanba pisokdisak.

15 Unun do anek on amin but teban kili awit.

Gen kalugi di gat nandak do kurak tanek mirakni pan sogwit, ae dabilni waman sogwit.

Yan dima awit tam, dabilni ae mirakni ae butniyo da kan nandanyo aba pisanban nagon tobilba tagi panmilip abom.'

16 Mani ji dabilji da tagi pindakgan, ae mirakji da tagi nandan, do ji kisik kisik ekwan. 17 Asisi dayisat, kalip kombi amin morapmi gat ae amin kilegi morapmi gat da yo ji da abisok pindak nandanyo an unun pindat do but kindap pawit, mani dima pindakgwit. Ae abisok ji da gen nandan unun nandak do but kindap pawit, mani dima nandawit."

Jap yet tɪntɪnok dakon mibili yoyigit

(Mk 4.13-20 ae Lk 8.11-15)

18 Yesu da sanbejek yan yagit, "Kili jap yet tɪntɪnok dakon tilak gen dakon mibili dayiko nandani.

19 Amin Pinjok da Amin Kila Asak dakon gen nandane butni dima pison unun jap yet kosiron mawit unuden. Yokwi Ami da abin gen tagi butnikon ton unun gwayen pankisak.

20 Jap yet tipmi ton timon mawit unun amin kinda yombem. Unun amin Pinjok dakon gen nandane unun bisapmon gin kisik kisigon da abidosok. 21 Mani butnikon geli tagi dima yipban kigit, do bisap pisipmisok akdak. Jigi mibili mibili altan imni ae Pinjok dakon gen dakon uwal apni bisapmon nandan gadatni yipban wital kisak. 22 Ae jap yet jon keli ton timon mawit unun amin kinda yombem. Unun amin Pinjok dakon gen nandisak, mani miktim dakon yo do nandaba kik asak, ae monej da ankilikban unun do galagisi nandanakwan unun da Pinjok gen witɪnban bami dima tosok. 23 Mani

13:12: Mt 25.29; Mk 4.25; Lk 8.18; 19.26

13:14: Ais 6.9-10; Jn 12.40; Ya 28.26-27

13:16: Lk

10.23-24 13:22: Lk 12.16-21; 1Ti 6.9-10,17

jap yet miſtim tagisikon mawit unun amin kinda yombem. Unun amin Pinſkop dakon gen nandanek mibili nandan kimokdok. Unun amin bami 100, ae kinda bami 60, ae kinda bami 30 yanſ tanaſ anſ.”

Jonſ pigaga kwonſ unun dakon tilak gen

²⁴ Yesu da tilak gen kinda gat yanſ yoyigit, “Pinſkop da Amin Kila Asak unun yanſ. Amin kinda da jap yet pigagani kon tinaſagit. ²⁵ Mani amin dipmin pak mudanaſkwa uwalni da abinſ jap yet tagi yopgut unun bikbikgwan jonſ yokwi dakon yeri tinaſanaſek kigit. ²⁶ Jap yet kwanek bami tok do anaſkwa jonſ yokwi kisi kwanſ wawit.

²⁷ “Kwananaſkwa pindagek pi monſi da kinſ pi ami anaſon anaſek yanſ iyiwit, ‘Amin tagi, gak pigokon jap yet tagi banſin yopgul kagagwan jonſ yokwi unun nianaſon da kwawit?’

²⁸ “Iyinaſba yanſ yagit, ‘Uwal kinda da tinaſagit.’

“Yanban iyiwit, ‘Nianaſ nandisaſ? Kinſ jonſ yokwi pilitneſ do nandisaſ bo nianaſ?’

²⁹ “Yanba yanſ yoyigit, ‘Dima. Jonſ yokwi pilitni kaſ, jap bami di kisi pilitdanſ. ³⁰ Yum pindagakwa jap gat jonſ gat kisi kwananaſkwa bami pakpak biſapmon jap bami pakpak pi monſino yanſ yoyikeſ. Mibiltok ji jonſ yokwi kindapmon sok do baljanſ gwilik yopni. Anaſek jap bami paſ iligeſek jap yutnokon pawigi yopni.’”

Mastat kindap dakon yeri dakon tilak gen

(Mk 4.30-32 ae Lk 13.18-19)

³¹ Tilak gen kinda gat yanſ yoyigit: “Pinſkop da Amin Kila Asak unun mastat yet yombem. Amin kinda da mastat yet pinikon kwaokgit.

³² Mastat yet unun jap yet kisi morap dakon pinſbi. Yeri moninaſisok. Mani kwaotno madepſi kwosok. Jap diwari dakon tagok tagokni unun yapmanſ mudanaſek kindap da yanſ

kwosok. Ae kiliſi madep yopban kinanaſkwa minam morapmi da paſanaſin ununſwan yikganſ.”

Yis dakon tilak gen

(Lk 13.20-21)

³³ Yesu da aeni tilak gen kinda gat yanſ yoyigit, “Pinſkop da Amin Kila Asak unun yis yombem. Minat kinda da plaua idap madep kinda gat iktagildak. Yanſ anaſkwan plaua unun kisiſi paptanſ madep tawit.”

Yesu tilak genon dagin Pinſkop dakon gen yagit

(Mk 4.33-34)

³⁴ Gen morap unun Yesu da minat amin kabi yoyigit unun tilak genon dagin yagit. Gen noman dima yoyinſ tenſtenagit. Tilak gengin yoyigit. ³⁵ Yanſ anaſkwan kombi gen kinda kalip yanſbi unun bami tonſ agit. Gen unun yanſ: “Nak da ji tilak gen dayaſkeſ.”

Yo kalipſi Pinſkop da miſtim wasagit biſapmon paſili tawit da ae abisok tonſ unun do dayaſkeſ.”

Jonſ yokwi pigaga kwonſ dakon mibili yoyigit

³⁶ Yesu da minat amin kabi madepſi yopmanaſek yutnon wigakwan paſdetni da Yesukon kinſek yanſ iyiwit, “Jonſ pigaga kwonſ dakon tilak gen unun dakon mibili yanſbi nandano.”

³⁷ Iyinaſba yanſ yoyigit, “Jap yet tagi yopmanaſdak amin unun Amin Dakon Monſi. ³⁸ Pi unun on miſtim. Anaſek jap yet tagi unun Pinſkop da Amin Kila Asak da kagagwan ekwanſ minat amin kabiyo. Ae jonſ yokwi unun Yokwi Ami dakon minat amin kabiyo. ³⁹ Anaſek uwal jonſ tinaſagit unun Sunduk, ae jap pakpak biſap unun miſtim da mudosak biſap madep. Ae jap bami pakpak pi monſi unun Pinſkop dakon anaſelo kabini.

⁴⁰ “Amin da jonſ pilik kindapmon sosaſon unudenſ gin biſap mudok mudogikon yanſ gin altokdiſak. ⁴¹⁻⁴² Amin Dakon Monſi unun anaſelo kabini yabekban unun da yo morap yokwi

agak dakon yo panalon an gat ae yokwi pakpak amin gat kisi Iyi Kila Asak da kagagwan ban pilik maba kindap tepmisi sosok unjungwan pigikdan. Pigi unjungwan kunam tagek iyon iyon yanek egipdan. ⁴³ Unjun bisapmon amin kilegi kabi Datni da Amin Kila Asak da kagagwan gildat da tenjenosok unjudej tenjenanek egipdan. Nak da gen yosot pakyanji nandani.”

Monej witjinbi dakon tilak gen

⁴⁴ Yesu da sanbenek yan yagit, “Pinjkop da Amin Kila Asak unjun monej kinam kinda witjinbi yombem. Amin kinda da monej kinam kinda miktim kagagwan yipbi nan kanjwan aeni anki sibigit. Anek but galak nandanek yo kabini tan imgwit unjun kisisi aminon yuman nanek unjun dakon moneji ban unjun miktim tim yuman nagit.”

Kindirin mani tonji dakon tilak gen

⁴⁵ Yesu da sanbenek yan yagit, “Ae Pinjkop da Amin Kila Asak unjun monej ilit amin kinda yombem. Unjun amin yo tomni wikwisi wisin pindat do pi asak. ⁴⁶ Anek kindirin kinda wagil mani tonji tomni wukwisi kinda kosok bisapmon kin yo kabini tan imgwit unjun kisisi aminon yuman nanek unjun dakon moneji ban unjun kindirin tagisi yumgut.”

Tap kilap simi simi yik dakon tilak gen

⁴⁷ Yesu da sanbenek yan yagit, “Aeno tilak gen kinda dayiko nandani. Pinjkop da Amin Kila Asak unjun tap kilap simi simi yik yombem. Amin da unjun yik pakbi idapgan yipba pikwan tap kilap mibili mibili yikgan pikwan. ⁴⁸ Pigi tujanba ilikba ilenikon wikwan yigek tap kilap kokwinikan. Tagi amin idap madepmon yopmanek yokwi amin maba kwan. ⁴⁹ Miktim dakon bisap mudosak bisapmon yan gin altokdisak. Anelo kabi da abin amin yokwi amin kilegi da bikbigon ekwan

unjun timitdan. ⁵⁰ Timigek maba kindap tebanon pigek unjungwan kunam tagek iyon iyon yanek egipdan.”

⁵¹ Yan yanek Yesu da panjetni yan yoyigit, “Gen morap dayisat unjun dakon mibili nandan mudon bo dima?”

Yoyinban iyiwit, “O, nandan mudoman.”

⁵² Yanba Yesu da yoyigit, “Gen teban dakon yoyindet amin Pinjkop da Amin Kila Asak unjun dakon mibili kaluk nandanek nandan gadasak unjun yut kinda dakon ami yombem. Unjun amin yo kabi yopyop tamonikon kin yo kalugi ae kalipmi kisi panabin amin yolisak.”

Nasaret amin da Yesu do kurak tan imgwit

(Mk 6.1-6 ae Lk 4.16-30)

⁵³ Yesu unjun tilak gen morap yoyin mudanek unjun kokup yipmanek ⁵⁴ iyi da kokupmon kigit. Unjudon Juda amin da muwut muwut yutnon wigi amin yoyin degakwan tamtam yanek yan yawit, “Nandan kokwin tagisi ae wasok tapmimi ton agak dakon tapmim dukwan ban pagit? ⁵⁵ Unjun kisit kilda dakon monji. Meni unjun Maria, ma? Ae padik padik kabini Jems, Josep, Saimon ae Judas, ma? ⁵⁶ Anek samini kabi bikbik ninon ekwan. Yo morap unjun dukon timikgit?” ⁵⁷ Yan yanek kurak tan iminnek nandaba pinban imgwit.

Yan nandanek egakwa Yesu da yan yoyigit, “Kombi amin kinda iyi dakon kokupni ae diwatniyo da nandaba pinban iminakwa miktim diwarikon amin da nandaba wikwan iman.” ⁵⁸ Amin unjun dima nandan gadan imgwit, do Yesu unjudon wasok tapmimi ton morapmi dima agit.

14

Erot da yanban Jon anjagwit

(Mk 6.14-29 ae Lk 3.19-20 ae 9.7-9)

¹ Kila amin madep Erot unjun Yesu dakon gen bin nandanek ² oman amin kabini yan yoyigit, “Jon Telagi Pakbi

Sogok Amin unun kimoron da pidak, do wasok tapmimi tonj agak unun dakon tapmim tanj imisak.”

³⁻⁴ Kalip Erot da padige Pilip dakon minjatni Erodias tuwil pagit. Aban Jon da Erot yan iyigit, “Gak gen teban yapmanek padigigo dakon minjatni tuwil pal. Unun tagi dima.” Gen unun nandanek Erot da obip amini yabekban kin Jon abidanek nap teban nan waman dam tebanon yipgwit. ⁵ Erot unun Jon anakban kimotjak do nandagit, mani amin da Jon unun kombi amin kinda yan nandawit. Do amin do pasalek Jon dima anakgit.

⁶ Don Erot dakon altok altok bisap do nandanek jap noknok awit bisapmon Erodias dakon gwi da kap aban Erot da kanek nandaban yo madepsi agit. ⁷ Anek yan teban tok kinda anek yan iyigit, “Yo nido nayiki, tagi gaben.” ⁸ Iyiban meni da gwi nandak nandak iban Erot yan iyigit, “Jon Telagi Pakbi Sogok Amin unun dakon busuni idapmon yipman nabi.”

⁹ Gen yan yanban Erot burikon jigi nandagit, mani amin jap nawit unun da inamon yan teban tok agit unun do pasalek gen yagit dima kirinigit. Obip amini yoyiban minjatjok da gen iyigit unuden anek ¹⁰ dam tebanon kin Jon dakon busuni mandan dagawit. ¹¹ Mandan dagan idapmon yipman anabin minjatjok unun do iba anki meni do imgut. ¹² Anakwan Jon dakon pandetni da kin bumjotni abidan anki wayikgwit. Wayigek kin Yesu unun dakon geni iyiwit.

Yesu da amin 5 tausen do jap yomgut

(Mk 6.31-44 ae Lk 9.10-17 ae Jon 6.1-13)

¹³ Yesu unun Jon anakba kimakgit dakon gen bin nandanek iyi gin bot kinda abidanek miktin amini minikon kigit. Kinakwan minjat amin kabi madep Yesu unudon kisak yan nandanek kokupni yopman yopman anek pakbi idap ileni nan yol

ankiwit. ¹⁴ Anakwa bot unun panji ilenikon agakwan Yesu pin ilenikon winjek amin kabi madepsi pindak bupmi nandanek sot amin panmilip agit. ¹⁵ Anakwan pilindo pandetni da abin Yesu yan iyiwit, “Miktin amini minikon ekwaman, ae gildat kili pigikdisak, do yoyinbi amin kabi madep kokup monin monin kinjek iyi do jap yuman noni.”

¹⁶ Yanba yan yoyigit, “Nido kini? Disi jap yomgut.”

¹⁷ Yoyiban yan yawit, “Ninon jap morapmi dima. Bret kisit kinda ae tap kilap bamori dagan tan niman.”

¹⁸ Yanba Yesu da yan yoyigit, “Unun nagon panopni.” ¹⁹ Yan yanek amin morap jon timon yitni do yoyigit. Anek bret kisit kinda ae tap kilap bamot pabidanek Kwen Kokup sintanek gisamikgit. Yan anek bret jokgalek pandetni do yoban unun da amin do yomgwit. ²⁰ Yoba timik amin morap kisisi aripmisi nawit. Nanba bret diwat tawit unun pandetni da simlba yik madepsi 12 kabi yan tugawit. ²¹ Wili 5 tausen da jap nawit. Ae minjat monjiyo jap nawit unun dima manjikbi.

Yesu pakbi idapmon baman baman kigit

(Mk 6.45-52 ae Jon 6.16-21)

²² Yesu pandet kabini boron wigek pakbi idap teri kinda unun da kalip wigini do yoyigit. Kinakwa Yesu minjat amin kabi madep yoyiban kiwit. ²³ Yoyiban kinakwa iyi gin ilen kindakon bisit ak do wigigit. Wigi gildat pigakwan iyi gin ilenon egipgut. ²⁴ Yesu ilenon egakwan pandet kabini boron da kin dubak tanakwa mirim da abin bot tomnikon tidanakwan pakbi da madepsi tamaligakwan bot tobil tobil agit.

²⁵ Kili wisawisa do Yesu da pakbi idapmon baman baman kin pandetni kabikon noman tan yomgut. ²⁶ Pakbi idapmon baman baman apban kanek

pan̄detni si pasalgwit. Anek “Kon kinda abisak!” yan̄ yan̄ek yan̄ tidawit.

²⁷ Yan̄ tidan̄akwa un̄udon gin̄ Yesu da yan̄ yoyigit, “Ji si teban tan̄ek egipni. Nak naga abisat. Dima pasolni.”

²⁸ Yoyin̄ban Pita da iyigit, “Amin Tagi, gaga abisal kan̄, yan̄bi pakbi kwenon da baman̄ baman̄ gagon opbo.”

²⁹ Iyin̄ban Yesu da yagit, “Kili op.” Yan̄ yan̄ban Pita da bot yipman̄ek pin̄ pakbi kwenon baman̄ek Yesukon kigit. ³⁰ Kin̄akwan mirim un̄un tebai aban kan̄ pasalek pakbi kagagwan timisok di pigek yan̄ tidan̄ek yagit, “Amin Tagi nak an̄puluga!”

³¹ Yan̄ tidan̄ban un̄udon gin̄ Yesu da Pita abidan̄ek yan̄ iyigit, “Gak nandan̄ gadatgo pisipmi, nido but bamot asal?”

³² Yan̄ iyin̄ban boron wigakwal mirim dagagit. ³³ Dagan̄akwan boron yikgwit amin un̄un Yesu gawak iminek yawit, “Asisi, gak Pin̄kop dakon Monji.”

Genesaret miktimon Yesu da sot amin morapmi pan̄milip agit

(Mk 6.53-56)

³⁴ Pakbi idap teri kinda Genesaret miktimon kin̄ ilen̄ikon wigakwan ³⁵ un̄un miktim amin da Yesu kan̄ nandan̄yo awit. Kan̄ nandan̄yo anek Yesu abik dakon gen bin san̄ben̄ba miktim teri teri kigit. Kwan nandan̄ek sot amin kisisi pan̄abin̄ yopman̄akwa ³⁶ sot amin da Yesu dakon paba pigik diwatni igayik do bisit tebai iyiwit. Igayiwit amin un̄un kilek tan̄ mudawit.

15

Pin̄kop dakon gen teban da babak dakon gen yapman̄dak

(Mk 7.1-13)

¹ Parisi amin diwari gat ae gen teban yoyin̄det amin diwari gat Jerusalem kokup papmon da obin̄ek Yesu yan̄ iyiwit, ² “Nido pan̄det kabigo

babik dakon gen teban yapman̄ek kisiri dima sugan̄ek jap non̄?”

³ Yan̄ba Yesu da yan̄ yoyigit, “Ji Pin̄kop dakon gen teban yipman̄ek babakji dakon gen pan̄teban anek un̄un ban̄ pan̄ ekwan̄. Un̄un tagi dima. ⁴ Pin̄kop da yan̄ yagit,

‘Ji men̄ datyo dakon pin̄bi egek geni guramitni’

ae kinda gat yan̄ yosok,

‘Amin kinda da men̄ datyo do gen yokwi kinda yosak kan̄, un̄un amin si an̄akba kimotjak.’

⁵ Mani ji da amin gulusun̄ yoyin̄ degek yan̄ yoyan̄, ‘Men̄ datyo do nandaba wikwanek yo kabi un̄un do pan̄pulugogi un̄un Pin̄kop do paretni kan̄ un̄un tagi’ ji da sun̄ yan̄ yoyan̄. ⁶ Ji yan̄ anek babakji dakon gen teban guramigek Pin̄kop dakon gen teban maba kisak. ⁷ Ji jamba but amin, Pin̄kop da kombi amin Aisaia dakon nandak nandak an̄tagap aban ji do gen yan̄si mandagit:

⁸ ‘Un̄un amin kabi gen kaga dagin nak man madep naman̄, mani but dasi nak dima nandan̄ naman̄.

⁹ Iyi dakon gen teban do, “On un̄un Pin̄kop dakon gen” yan̄ yan̄ek amin yoyin̄ dekgan̄.

Nak gawak naman̄ un̄un koko yo isali asak.’”

Yo noknogi da amin dakon but dima an̄upbal asak

(Mk 7.14-23)

¹⁰ Yesu da min̄at amin kabi madep yan̄ ilikban apba yoyigit, “Gen dayiko mirak yopman̄ek nandaba p̄isosak.

¹¹ Yo si nono pikwan̄ un̄un do Pin̄kop da nandaban yokwi dima asak. Mani gen yoman̄ un̄un do Pin̄kop da nandaban yokwi tosok.”

¹² Yan̄ yan̄ban pan̄detni da obin̄ yan̄ iyiwit, “Gen on yan̄aki Parisi amin dakon but yokwi ton̄ gak un̄un di nandisal, bo dima?”

¹³ Yan̄ba Yesu da yan̄ yoyigit, “Kwen Kokup Datno yo iyi dima kwaokgit

14:31: Mt 8.26; Mk 4.39   14:36: Mt 9.20-21

15:11: Mt 12.34   15:14: Lk 6.39; Ro 2.19

15:4: TP 20.12; 21.17; GT 5.16   15:8: Ais 29.13

unjun gelimbil pilik mudokdisak. ¹⁴ Ji on amin do nandaba kik dima ani. On amin kosit yolik amin dabili mini yombem. Dabili mini kinda da notni kinda kosit yolisak kan, kisi bamot gapmakon mokdamal.”

¹⁵ Yanban Pita da Yesu yan iyigit, “Gak amin tilak gen yoyil unjun dakon mibili tagi niyinjbi nandanen?”

¹⁶ Yanban Yesu da yan yagit, “Jiyo kisi dima nandan pison? ¹⁷ Jap morap noman unjun kwasopninon pige kosiri nan abigisak. ¹⁸ Mani gen yokwi yoman unjun nandak nandakninon da win butnin panupbal asak. ¹⁹ Yo unjun yan do yosot: nandak nandak yokwi, amin dapba kimot, yumabi anpak mibili mibili, kabo, topmon da gen pikon yopyop, ae yanba yokwi tok. ²⁰ Amin da unjun anpak morap anakwa Pin kop da pindakban yokwi an. Mani ji kisitji dima suganek jap non unjun da yokwi dima asak.”

Kenan minjat kinda Yesu nandan gadan imgut

(Mk 7.24-30)

²¹ Yesu kokup unjun yipmanek Tair ae Saidon kokup bamot tomal unjudon kigit. ²² Kin altañakwan Kenan minjat kinda unjudon egipgut unjun da abin yan tidanek yan yagit, “Amin Tagi, Dewit Dakon Monji, bupmi nandan nam! Gwano kon da madepsi anupbal asak.”

²³ Yanban Yesu da gen kobogi kinda dima iyigit. Anakwan pandet kabini da obinek Yesu yan iyiwit, “Minjat on yan tidanek jigi niminek noldak. Unjun tagi dima. Iyinjbi kwan.”

²⁴ Yanba Yesu da yan yagit, “Pin kop da nak Israel amin sipsip kabini pasilbi unjun banjin panpulugoken do yabekgit.”

²⁵ Yanban nandanek minjat da abin gawak iminek yan iyigit, “Amin Tagi, anpulugoki dosi nandisat!”

²⁶ Yan yanban Yesu da iyigit, “Minjat monjiyo dakon jap pinan do yomyomi mini.”

²⁷ Yanban minjat da yan iyigit, “Amin Tagi, bami yosol, mani pinan tewigi da tamokon da jap jimjim mon unjun tagi non.”

²⁸ Yanban Yesu da nandanek yan iyigit, “O minjat, nandan gadatgo unjun wukwisi. Yo nido yal unjun yan gin al-tan gamdisak.” Yan iyinjakwan unjudon gin gwi kilek tagit.

Yesu sot amin morapmi panmilip agit

²⁹ Yesu unjun kokup yipmanek Galili Pakbi Idap da ilenikon kigit. Kin unjudon da ilen kindakon pawigi yikgit. ³⁰ Pawigi yigakwan minjat amin kabi madepsi da sot amin morapmi panapgwit. Kandapmi yokwi ae girenjki, dabili mini, amin kadim, ae sot mibili mibili ton unjun Yesu da buron panabin yopmanakwa panmilip agit. ³¹ Anjakwan kadim da gen yawit, ae kandapmi yokwi ae girenjki da kosit agipgwit, ae dabili mini da sintawit. Amin da unjun pindagek Israel dakon Pin kop do tamtam yanek anjisiwit.

Yesu da amin 4 tausen do jap yomgut

(Mk 8.1-10)

³² Yesu da pandet kabini yan yoban apba yan yoyigit, “On minjat amin kabiyo nin gat gildat kapbi egipmaman. Kili japni kisi nan mudan, do nak bupmi nandan yomisat. Jap dima yominek yabetno kini kan, kosiron inam kimot anek man potdan.”

³³ Yanban pandetni da yan iyiwit, “On miktim amini minikon bret morapmi dukon ban on minjat amin morapyo yomno noni?”

³⁴ Yanba yoyigit, “Jikon bret nian da ton?”

Yanban yawit, “Ninon bret 7 ae tap kilap moningok bamorisok dagin tan niman.”

³⁵ Yan yanakwa Yesu da minjat amin kabiyo madep miktimon pabin yitni do yoyigit. ³⁶ Yoyinban yigakwa Yesu da bret 7 kabi gat ae tap kilap gat

timik Pinjkop ya yan iyinek pudan panjetni do yoban unun da amin do yoba nawit. ³⁷ Kisi aripmisi nanba jap diwat tawit unun panjetni da timigek yik madepsi 7 kabi similgwit. ³⁸ Wili 4 tausen da jap nawit. Ae minjat monjiyo jap nawit unun dima manjikbi.

³⁹ Yesu unun minjat amin kabi madepsi yoyinban kinakwa iyi boron wigek Magadan tet do kigit.

16

Yesu da wasok tapmimi tonj asak do iyiwit

(Mk 8.11-13 ae Lk 12.54-56)

¹ Parisi amin ae Sadyusi amin diwari da Yesu ankewal do anek opgwit. Asi Pinjkop dakon pi nanj asak bo dima yan do wasok tapmimi tonj kinda aban koni do iyiwit. ² Iyinja yoyigit, “Gildat pigik do anjakwan ji yan yon, ‘Kwen gami asak, do anwa bisap tagisi.’ ³ Ae wisa dagokdosi ji yan yon, ‘Gikwem pili ae kwen gami asak, do sikak mirimyo akdisak.’ Ji gildat wisayo pindagek kokwin tagisi an, mani abisok bisap ekwaman unun kanek kokwin tagi dima an. ⁴ Amin on bisapmon ekwan unun amin yokwisi gin. Pinjkop dakon pi nanj asat yan nandak do wasok tapmimi tonj kinda kok do yon. Mani kinda dima kokdan. Kombi amin Jona dakon tilak nanjin kokdan.”

Yan yoyinek yopmanj kigit.

Parisi ae Sadyusi amin dakon yis dakon tilak gen

(Mk 8.14-21)

⁵ Yesu gat panjetni gat pakbi idap teri kinda kiwit bisapmon panjetni bret do intanek kiwit. ⁶ Yan aba Yesu da yan yoyigit, “Ji Parisi gat ae Sadyusi amin gat unun dakon yis do pakyanji kan kimotni.”

⁷ Yanban notni yoyin yoyin anek yan yawit, “Ninon bret mini unun do bo yosok?”

⁸ Gen unun yanba Yesu burikon da pindak nandanjo anek yan yoyigit, “Ji nido ninon bret mini yan yon? Ji nandan gadatji pisipmi! ⁹ Ji butji sigin pakyanji dima nandan pison, ma? Nak bret 5 kabi ban amin 5 tausen do yobo nanakwa diwari yik morapmi similba tugawit ji unun do si inton? ¹⁰ Ae bret 7 kabi ban amin 4 tausen do yobo nanakwa diwari yik morapmi similba tugawit ji unun do si inton? ¹¹ Nak bret do yat yan nandan, ma? Dima. Ji Parisi gat ae Sadyusi amin gat dakon yisni do pakyanji kan kimotni, nak unun do dayit.”

¹² Yan yanban nandanek buri pisawit. Bret dakon yis do dima yosok, Parisi gat ae Sadyusi amin gat dakon yoyinjetni toptopmi do kan kimotnen do yosok yan nandawit.

Pita da Yesu dakon mibili yan tentenagit

(Mk 8.27-30 ae Lk 9.18-21)

¹³ Yesu Sisaria Pilipai kokup pap ankapmat anek panjetni yan yoyigit, “Amin da Amin Dakon Monji do namin amin kinda yan yon?”

¹⁴ Yanban iyiwit, “Diwari da Jon Telagi Pakbi Sogok Amin yan yon, ae diwari da Elaija yan yon, ae diwari da kombi amin Jeremaia, bo kombi amin njwakjwari kinda yan yon.”

¹⁵ Yanba Yesu da yan yoyigit, “Ae disi nak do namin yan yon?”

¹⁶ Yan yoyinban Saimon Pita da yan iyigit, “Gak Kristo, Pinjkop egip egipmi tonj unun dakon Monji egisal.”

¹⁷ Yanban Yesu da yan iyigit, “Saimon, Jon dakon monji, gak kisik kisik tagi abi. Gen yal unun miktin amin kinda da dima goligit. Kwen Kokup Dat da iyi goligit. ¹⁸ Nak yan gayisat, mango unun Pita. Anjakwan tip unun da kwenon panmuwukbi kabino pan- muwuk yopbo Tipdom dakon tapmim da aripmi dima pabinj yopmanjakwan toktogisi tan an an kikkisak. ¹⁹ Pinjkop da Amin Kila

Asak unun dakon yoma wital gaben. Gen miktimon yan anteban abi, Kwen Kokupmon Pinjop da yan gin yan anteban asak. Ae gen miktimon yan witalbi, Kwen Kokup-mon Pinjop da yan gin yan witaljak.”

²⁰ Yan yanek Yesu da panjetni dima yoni do kirinik yominjek yan yoyigit, “Nak Kristo egisat unun amin kinda dimasi iyini.”

Yesu kimot bisapni kwan tanjakwan panjetni da iyi dakon anpak ani do yoyin degit

(Kilapmi 16.21-20.34)

*Kimagek pidosak unun dakon but
piso yagit*

(Mk 8.31-9.1 ae Lk 9.22-27)

²¹ Unun bisapmon Yesu da wasanek yo noman tan imdan unun do panjetni yoyinjek yan yagit, “Nak Jerusalem kokup papmon kinjek kila amin, ae mukwa sogok amin dakon amin madep kabi, ae gen teban yoyindet amin unun da yo yokwisi an naminek nikba kimotdisat. Anek gildat kapbi anjakwan Pinjop da aban pidokdisat.”

²² Yanban Pita da unun gen nandanek Yesu ilenikon anki tebai yan iyigit, “Amin Tagi! Unun yo morap dimasi altan gamni!”

²³ Yanban Yesu da Pita yan iyigit, “Sunduk gak nepman det! Kosit sop-sop dima annam. Gak Pinjop dakon nandak nandak nan dima yoldal, gak amin dakon nandak nandak nan yoldal.”

²⁴ Yan yanek Yesu da panjetni yan yoyigit, “Amin kinda nak nol do nandisak kan, unun amin iyi dakon galaktok morapni kisi yopman mudanek tilak kindapni guramigek nak noljak. ²⁵ Amin kinda iyi dakon yiyitni tagisi tosak do nandanek pi madep asak kan, egip egipni pasil imjak. Mani amin kinda nak do

nandanek egip egipni do nandaban yo madep dima asak kan, unun amin egip egip dagok dagogi mini abidosak. ²⁶ Amin kinda da miktim dakon yo morap pan egakwan egip egipni pasiljak kan, unun yo morap da nian anek anpulugoni? Bo egip egipni aeni abidok do tomni ninan yumjak? ²⁷ Amin Dakon Monji unun Datni dakon tilimni gat ae anelo kabini gat apdisak. Unun bisapmon minat amin morapyo anpakni awit unun da aripmon tomni yomdisak. ²⁸ Nak asisi dayisat, on akgan kabikon da di dima kimagek egakwa gin Amin Dakon Monji unun kila amin madep mani panek apban kokdan.”

17

*Yesu dakon giptimi kulabik agit
(Mk 9.2-13 ae Lk 9.28-36)*

¹ Gildat 6 kabi mudanakwa Yesu da Pita, Jems ae padige Jon yoyinban bujon yolba ilen dubagi kindakon pawigi iyi gin egipgwit. ² Henon egek kanakwa Yesu dakon giptim njwanjarisi agit. Anjakwan tomno dabalniyo gildat da yan tenjenagit. Ae imalniyo kisi kwakwagisi ae tenjenini tonji agit. ³ Yan aban kanakwa Moses gat Elaija gat altanbal Yesu gat gen yan nandatyo aba pindakgwit.

⁴ Yan anakwa Pita da Yesu iyigit, “Yoyindet, nin idon egip do tagisi nandaman. Gak da tagi yan nandabi kan, nak da yut kaben kapbi aben. Kinda gak do, kinda Moses do ae kinda Elaija do aben.”

⁵ Pita da gen yanjakwan gin gikwem tenjenini madep da pin ilimik yominjakwan gen kinda unungwan da yan noman tagit, “Unun Monjino, but dasi galak tan imisat, ae unun do nandabo wagil tagisisi asak. Ji geni nandani.”

⁶ Panjetni gen unun nandanek miktimon man pagede madepsi pasal nimnimikgwit. ⁷ Yan aba Yesu da abin giptimikon witanjek yan yoyigit, “Ji

dima pasalek pidabit.”⁸ Yan yanban pidaŋ kwen sintanek amin bamot dima pindakgwit, Yesu nanŋin kawit.

⁹ Eleŋon da tobił piŋek Yesu da yan yoyigit, “Yo unun pidaŋ unun dakon gen amin kindā dima iyini. Anakwa Amin Dakon Monji kimoron da pidosak unun bisapmon tagi yoyini.”

¹⁰ Paŋdetni da Yesu yan iyiwit, “Gen teban yoyiŋdet amin da gen kindā yan yon, ‘Elaija mibiltok abinjakwan Kristo unun bunon apjak.’ Gen unun nido yon?”

¹¹ Iyiŋba Yesu da gen kobogi yan yoyigit, “Gen unun bami yon. Elaija da abin yo morap paŋkaluk akdisak.¹² Mani Elaija kili apgut, aban amin da dima kaŋba piŋagit, do galaktokni yolek yo yokwi mibili mibili an iŋgwit. Ae Amin Dakon Monji ununyo kisi yo yokwi mibili mibili yan gin animdaŋ.”

¹³ Yan yanban paŋdetni da Jon Telagi Pakbi Sogok Amin do yosok yan nandaba piŋagit.

*Yesu da monji kindā koŋni yol iŋgut
(Mk 9.14-29 ae Lk 9.37-42)*

¹⁴ Yesu gat paŋdetni kapbi gat ileŋon da piŋ miŋat amin morapmi muwukgwit kabikon kinakwa amin kindā da abin Yesu da buron gawagek yan iyigit,¹⁵ “Amin Tagi, gak monjino do bupmi nandaŋ ibi! Unun bisap morapmi tebaisi nimnimigekeki jigi tepmiyo madepsi pasak. Anek bisap morapmi kindapmon mosok bo ae pakbi kagagwan maŋ piŋisak.¹⁶ Nak paŋdet kabigokon anjiko anmilip ak do antidok ayiŋ.”

¹⁷ Yanban Yesu da yan yagit, “Ji nandaŋ gadatji mini amin, ji anpakji yokwisi. Nak bisap niaŋ da ji gat egek jigisi guramik dabeŋ? Monji unun nagon anopgut!”¹⁸ Yan yoyiŋban anopba Yesu da koŋ unun gen tebaisi iyinban wiŋ abinjakwan unun bisapmon gin monji unun kilek tagit.

¹⁹ Anakwan don paŋdetni iyigini obin Yesu yan iyiwit, “Nin nido koŋ unun yol do antidok aman?”

²⁰⁻²¹ Yanba yan yoyigit, “Ji dakon nandaŋ gadatji unun piŋipmisi, yan do anek antidok ayiŋ. Nak asisi dayisat, ji dakon nandaŋ gadatji unun moniŋisisok, mastat yet yombem taŋ damisak kaŋ, ji kabap on iyinba tuwil ki timi kindakon tagi kisak. Ae pi morap kisi tagi ani.”

²² Yesu paŋdetni gat Galili miktimon muwugek yan yoyigit, “Amin Dakon Monji amin da uwal da kisiron yipba²³ unun da anakba kimotdisak. Anakwa gildat kapbi anakwan Piŋkop da kimoron naŋ aban pidokdisak.” Gen unun yanban nandaŋek bupmisi nandawit.

Yesu Telagi Yut Madep do takis yomgut

²⁴ Yesu gat paŋdetni gat Kapaneam kokupmon kin alanaakwa Telagi Yut Madep dakon takis timit timit amin da Pitakon kin yan iyiwit, “Yoyiŋdetgo Telagi Yut Madep do takis yopmandak bo dima?”

²⁵ Yanba Pita da yagit, “O, yopmandak.”

Pita da yan yoyiŋek yutnon wiŋi gen kindā dima yanakwan Yesu da kalip yan iyigit, “Saimon gak niaŋ nandisal? On miktimon kila amin madep madep takis timikgaŋ, unun takis namin da yopmanŋaŋ? Iyi dakon monjini da bo amin njwaknjwari da yopmanŋaŋ?”

²⁶ Yanban Pita da yagit, “Amin njwaknjwari da yopmanŋaŋ.”

Yanban iyigit, “Yando, iyi dakon monjini da takis dima yopmanŋaŋ.²⁷ Mani nin takis dima yopneŋ kaŋ, uwal annimdaŋ. Do gak pakbi idapmon kin nap yipbi pikwan tap kilap mibiltok anjatjak unun da gen kagakon moneŋ kindā taŋban kokdisal. Unun moneŋ naŋ nit do Telagi Yut Madep do takis yopbi.”

18

Mibiltok amin egip egip dakon gen (Mk 9.33-37 ae Lk 9.46-48)

¹ Unun bisapmon pañdetni da Yesukon kinjek yan iyiwit, “Pinjkop da Amin Kila Asak da kagagwan namin da amin diwari yapmanjek man madepni ton?”

² Yanba Yesu da amin moniñ kinda iyinban opban pañdetni da bikbigon yipban agakwan ³ yan yoyigit, “Nak asisi dayisat, ji kulabik anek amin moniñ da tilagon dima egipni kan, ji Pinjkop da Amin Kila Asak da kagagwan dima egipdan. ⁴ Amin kinda iyid do nandaban pinjakwan amin moniñ da tilagon egipjak kan, unun amin Pinjkop da Amin Kila Asak da kagagwan man madepni ton. ⁵ Ae amin kinda da amin moniñ oden kinda nak nandan gadan naminek egakwan anpulugosok kan, unun amin nak nan anpulugosok.”

⁶ Yesu da sanbenek yan yagit, “Amin kinda da amin moniñ kinda nak nandan gadan naminek egakwan yokwi asak do yabetjak kan, unun dakon kobogi yokwisi. Yabet dima anakwan amin da wit misinjit tip madep tegikon waman maba tap ilarigwan pige kimotjak kan unun tagi.

⁷ “Miktimon amin ekwan, awa! Amin diwari da yokwikon depdan. Mani yokwi ani do yabetdan amin, awa!

⁸ “Kisitgo bo kandapgo da yokwi aki do gayinban kan, mandan dagan mabi kisak. Gwinimbil egek Tipdomon kindap tebanon pigiki yan do kisitgo bo kandapgo mandan daganek tagapmi egip egip dagok dagogi mini do amin aki. ⁹ Ae dabilgo da yokwi aki do gayisak kan, pilik mabi kisak. Gwinimbil egek Tipdomon kindap tebanon pigiki yan do dabilgo kinda piligek tagapmi egip egip dagok dagogi mini do amin aki. ¹⁰⁻¹¹ Ji kan kimotni. Amin moniñ dakon aneloni

Kwen Kokupmon Pinjkop da inamon toktogisi ekwan. Do amin moniñ do nandaba yo isali dima ani.”

Sipsip pasilbi dakon tilak gen (Lk 15.3-7)

¹² Yesu da sanbenek yan yagit, “Ji nian nandan? Amin kinda sipsipni 100 kabikon da kinda pasiljak kan, nian asak? Kan 99 kabi ileñ obakon yopban jap nanek egakwa kalonji pasiljak unun wusik do kisak.

¹³ “Nak asisi dayisat, sipsipni kan kwosak bisapmon but galak madepsi nandakdisak. 99 kabi dima pasilgwit unun do tagi nandisak. Mani kalonji pasiljak nan kan kwokdisak unun do kisik kisik madepsi nandakdisak. ¹⁴ Yangin Kwen Kokup Datji da amin moniñ kinda pasiljak do dima galak tosok.”

Not yokwi aban anmilip ak dakon gen

¹⁵ Yesu da sanbenek yan yagit, “Notgo kinda yokwi angaban kan, kin kanbi disilgin gen unun yan anmilip ak do pi anjil. Gengo nandan yawokban kan notgo abidanbi gagakon apjak.

¹⁶ Mani gengo dima nandan yawokban kan, amin kalonji bo bamori yan timikbi kini.

“Yan anek ji amin bamori bo kapbi da gen unun tagi anteban ani.”

¹⁷ Unun amin kapbi dakon gen dima nandisak kan, kin panmuwukbi kabikon mibilni yoyini. Anek panmuwukbi kabi dakon gen dima nandisak kan, unun amin yokwisi asak. Unun amin do Pinjkop dima nandan iman amin ae takis timit timit amin yan nandan imni.

¹⁸ “Nak asisi dayisat, gen miktimon yan anteban asal, Kwen Kokupmon Pinjkop da yan gin yan anteban akdisak. Ae gen miktimon yan witdaldal, Kwen Kokupmon Pinjkop da yan gin yan witdaldisak.

¹⁹⁻²⁰ “Nak sanbenek yan dayisat, on miktimon amin bamori bo kapbi

18:1: Lk 22.24   **18:3:** Mt 19.14; Mk 10.15; Lk 18.17   **18:5:** Mt 10.40; Lk 10.16; Jn 13.20   **18:8:** Mt 5.29-30   **18:10-11:** Lk 19.10; Ibr 1.14   **18:15:** Lk 17.3; Gal 6.1   **18:16:** GT 19.15; Jn 8.17
18:18: Mt 16.19; Jn 20.23   **18:19-20:** Mk 11.24; Jn 15.7

nak da manon da muwutni kan, nak bikbiknikon egipben, do but kalon anek yo kinda do bisit yoni kan, Datno Kwen Kokup egisak unun da tagi damjak.”

Pi monji bupmini mini dakon tilak gen

²¹ Unun bisapmon Pita da abin Yesu yan iyigit, “Amin Tagi, notno kinda da yokwi anaban kosiri nian da yokwini yopman iben? Kosiri 7 kabi bo nian?”

²² Yanban Yesu da yan iyigit, “Nak yan gayisat, yokwini kosiri 7 kabi dima, yokwini yopman ibi kosiri 77 kabi yan asak.

²³ “Nandani, Pin kop da Amin Kila Asak unun yan. Kila amin madep kinda pi monjini da goman an ingwit, unun gomani pan kilek ak do nandagit. ²⁴ Wasanek gomani pan kilek anakwan amin kinda anan opgwit. Unun amin gomani monej 50 milion danari. ²⁵ Mani gomani unun sopsop dakon monej unun da aripmon dima tan imgut. Do kila amin madep da unun amin gat gwakni gat oman amin egakwa tomni do amin da monej iba gomani sopjak do yagit. Ae yo morapni yuman nan mudanek unun dakon monej ban gomani sopjak do amin tagini da gen tebai yagit.

²⁶ “Oman monji gen unun nandanek amin tagi njwakben an iminek bisit tebai yan iyigit, ‘Butgo yawori tanakwan egaki don gomango kisisi sopben.’ ²⁷ Yan yanban amin tagini da bupmi nandan iminek gomani madepni yipman iminakwan isal kigit.

²⁸ “Anakwan oman monji unun wanga pigi pi isalni kinda unun gomani monej 10 danari tan imgut unun kagit. Kanek tegikon tebai abidanek gen tebai yan iyigit, ‘Gomani agil unun panop!’

²⁹ “Pi isalni unun geni nandanek njwakben an iminek bisit tebai yan iyigit, ‘Butgo yawori tanakwan egaki don gomango gaben.’

³⁰ “Mani geni dima nandanek pi isalni abidan anki dam tebanon yipmanek gomani iminek don wanga pisak do yagit. ³¹ Anakwan pi isalni diwari da kanek buri yokwi tanba kin amin taginikon yo unun agit do iyiwit.

³² “Yanba nandanek amin tagi unun da oman monji unun iyinban opban yan iyigit, ‘Gak pi monji yokwi. Gak bisit tebai nayinbi gomani kisisi yipman gamit. ³³ Nak da bupmi nandan gamit, gak nido pi isalgo do bupmi yan gin dima nandan imil?’ ³⁴ Yan yanek japmi nandanek obip amini yan yoyigit, ‘Ji anakba tepmi nandanek gomani kisisi sopban don yipbo kisak.’”

³⁵ Tilak gen on dakon wasipmi do Yesu da sanbenek yan yagit, “Yan gin notji da yokwi andaba yokwi yopyop but dasi nandanek dima ani kan, Kwen Kokup Datno da yo jigi yan gin an damdisak.”

19

Yesu da minjat pan kwinit dakon gen yagit

(Mk 10.1-12 ae Lk 16.18)

¹ Yesu gen unun yan mudanek Galili miktin yipmanek Jodan Pakbi teri kinda Judia miktimon kigit.

² Kinakwan minjat amin kabi madepsi da yol anan kinakwa Yesu da sot amin morapmi pan milip agit.

³ Anakwan Parisi amin diwari da Yesukon abin ankwalek yan iyiwit, “Nin da gen tebanon nian tosok? Amin kinda da minjatni galak toknikon tagi kwinitjak, bo dima?”

⁴ Yanba Yesu da yan yagit, “Ji Pin kop da papiakon gen kinda tosok unun dima manjin kawit? Unun yan tosok, ‘Wasok wasogikon Pin kop da amin wasanek minjat ae wiliyo kisi wasagit.’

⁵ Wasanek yan yagit, ‘Wili da meni datniyo yopmanek minjatni gat muwukbal giptim kaloni anjil.’

⁶ Gen yan tosok, do amin wam da bamori dima, giptim kalonji amal. Unjun do Pinjkop da minjat wili kili panmuwukgit, do amin da dima panjwasekdo.”

⁷ Yan yanban Parisi amin da iyiwit, “Yan kan ae mibili nido Moses da gen teban kinda yan mandagit? Gen unjun yan: ‘Amin kinda minjatni kwinit do kan, minjat panjkwinit papia kinda mandan iminek kwinitjak.’”

⁸ Yanba Yesu da yagit, “Moses unjun but tebanji do anek gen teban unjun mandagit. Mani wasok wasogikon minjat panjkwinit dakon kosit unjuden kinda dima tagit. ⁹ Yan dayisat, amin kinda minjatni yumabi dima anakwan kwinegek minjat kaluk pasak kan, unjun wili iyi yumabi asak.”

¹⁰ Panjetni da gen unjun nandanek yan iyiwit, “Yan kan minjat eyo dima anek egipdo.”

¹¹ Yanba Yesu da yan yoyigit, “Amin diwari Pinjkop da panpuluganakwan minjat dima panjek tagi egipni. ¹² Ae amin diwari unjun giptimni yokwi da alton, ae diwari amin da yabi pabi, ae diwari Pinjkop da Amin Kila Asak dakon pi do nandanek egip egipni parekkan, yan do anek minjat dima pan. Gen on abidok do nandan amin unjun tagi abidoni.”

Yesu da amin monij yopba iyikon opni do yagit

(Mk 10.13-16 ae Lk 18.15-17)

¹³ Unjun bisapmon amin da minjat monjiyoni Yesu da kisitni kwenikon wutjinek bisit anyomjak do panopgwit. Panopba panjetni da dima panopni do tebai yoyiwit. ¹⁴ Yan aba Yesu da panjetni yan yoyigit, “Minjat monjiyo yopba nagon apgut. Dima kirinjak yomni. Pinjkop da Amin Kila Asak unjun amin minjat monjiyo da tilagon ekwan unjuden amin dakon.” ¹⁵ Yan yanek kisitni minjat monjiyo da kwenon wutjinek don unjun kokup yipman kigit.

Monji gimonj kinda yoni morapmi da Yesu yol do yagit

(Mk 10.17-31 ae Lk 18.18-30)

¹⁶ Bisap kindakon amin kinda da Yesukon obinek yan iyigit, “Yoyinet, nak ni anpak tagi kinda nan anek egip egip dagok dagogi mini abidoken?”

¹⁷ Yanban yan iyigit, “Gak anpak tagi do nido nayisal? Amin Kalonji gin unjun tagisi. Gak Pinjkop dakon gen teban guramigek egip egip dagok dagogi minikon tagi kiki.”

¹⁸ Yanban iyigit, “Gak ni gen teban do yosol?”

Yanban Yesu da iyigit,
 “Amin dima dapba kimotni,
 minjat eyo kili abi ji yumabi dima
 ani,
 yo kabo dima noni,
 top gen yanek amin notji yum
 dogin gen pikon dima yopni,
¹⁹ menj dat do nandaba wukwanek
 geni guramitni,
 ae gaga do but dasi nian galak
 tosol, unjuden gin amin do but
 dasi galak tan yobi.”

²⁰ Yan yanban monji gimonji da yan iyigit, “Nak unjun gen teban morap guramik mudosot. Mani yo kinda gat ninansi anek egip egip dagok dagogi mini abidoken?”

²¹ Yanban Yesu da yan iyigit, “Gak kilegisi egip do nandisal kan, kin yo morapgo yuman nanek unjun dakon monej ban yoni mini amin do yobi. Yan anaki yo tagisi Kwen Kokupmon tan gamdisak. Yan anek abin nak nol.” ²² Amin unjun yoni morapmi tan imgwit, do gen unjun nandan buri jik tanban si kigit.

²³ Kinjakwan Yesu da panjetni yan yoyigit, “Nak asisi dayisat, yoni morapmi amin unjun Pinjkop da Amin Kila Asak da kagagwan pigik do antidok akdan. ²⁴ Asisi, bit madepsi kamel unjun da imal bupbup da kosit gwagagon aripmi dima pigigi asak. Mani unjun yapmanek yoni morapmi amin unjun Pinjkop da Amin Kila Asak

uñun da kagagwan arıpmi dımasi piğigi asak.”

²⁵ Yanban pañdetni nandan wirıpdagek yan yawıt, “Yan kan namın amın da egıp egıp dagok dagogi mini abıdosak?”

²⁶ Yanba Yesu da pañdet kabini pındagek yan yoyıgit, “Amin iyı arıpmi dima ani, mani Piñkop da yo morap ak do tagi asak.”

²⁷ Yanban Pita da Yesu gen kinda yan iyıgit, “Nin yo morap yopmanek gak nan gın gol awılgameñ. Do nin yo ni ban timitneñ?”

²⁸ Yanban Yesu da yan yoyıgit, “Nak asisi dayısat, yo aeni kalugi mudoni uñun bisap madepmon Amin Dakon Monji man madep pañek kila amın madep yıtyıt tamoni tilimi toñ uñudon yıtıdsak. Anakwan ji nak nolgan amın uñun bisapmon kila amın madep tamo 12 kabi uñudon yıgek Israel amın kabi 12 dakon gen kokwin kila agak pi akdan. ²⁹ Amin morap nak do nandanek yutni, notni, sami, meñi, datni, miñat monjiyoni, ae jap pini yopman detni, uñun yo morapni kosiri 100 yan timik timik akdan. Yan anek egıp egıp dagok dagogi mini abıdokdan. ³⁰ Mani amın morapmi abısok mibiltok ekwan uñun da buñon amın akdan. Anakwa amın morapmi abısok buñon ekwan uñun da mibiltok amın akdan.”

20

Wain pi dakon tilak gen

¹ Yesu da sanbenek yan yagit, “Piñkop dakon Amin Kila Agakni uñun yan. Amin kinda miktımnı morapmi. Uñun amın wısa dagokdosi kiñ pi monji wain pinikon pi ani do timikgit. ² Gildat kalonji do moneñ 1 danari timitni do yoyınban but kalon aba wain pinikon yabekban kiwit.

³ “Kiñakwa timi di egi 9 kilok anakwan pi ami kiñ makeron amın diwari isal ekwa pındagek ⁴ yan yoyıgit, ‘Jiyo kisi wain pinokon kiñ

pi anakwa pi ani da arıpmon moneñ daben.’ Yanban nandanek wain pinikon kiwit.

⁵ “Kiñakwa don gildat binap aeni makeron kiñ di gat timikgit. Aeni 3 kilok kiñ yan gın pi monji di gat timikgit. ⁶ Anek egi pılindosi kiñ amın diwari isal agakwa pındagek yan yoyıgit, ‘Ji nido gildat daman pini mini isal ekwan?’

⁷ “Yanban gen kobogi yan iyıwit, ‘Amin kinda da nin pi dima nimik.’

“Yan yanba pi dakon ami da yan yoyıgit, ‘Ji kisi kiñ wain pinokon pi ani.’

⁸ “Yan yoyınnek egi pılın pılindo pi ami da kiñ pi monji dakon kila amın yan iyıgit, ‘Pi monji yan pañmuwugek moneñni yobi. Buñonsi aben uñudon da wasanek yomınaki wigi mibiltok aben uñudon dagosak.’

⁹ “Yan pañ muwugek pi monji pılindosi aben uñun do moneñ 1 danari yomın yomın agit. ¹⁰ Yan aban kanek pi monji mibiltok apgwıt uñun nin da moneñ madep timitdaman yan nandawıt. Mani dima, kisi morap moneñ 1 danari gın timik timik awıt. ¹¹ Mibiltok aben amın uñun moneñ 1 danari timıgek pi uñun dakon ami do nandaba yokwi tanban ¹² yan iyıwit, ‘Nin wısa dagokdosi abın pi anapno gildat da madepsi nindanakwan pılın tosok. Buñonsi aben uñun bisap pisıpmısok pi ayın, do nido moneñ tilak kalonji kongin nimisal?’

¹³ “Yan yanba nandanek amın tagi da pi monji kinda yan iyıgit, ‘Not, nak da gak yokwi kinda dima angameıt. Nak moneñ 1 danari gaben do gayiko gaga but kalon al. ¹⁴ Do gak moneño abıdanek ki. Naga da galaktogon amın buñon aben uñun gat moneñ tilak kalonikon damısat. ¹⁵ Uñun nak dakon yo. Naga dakon galaktok yolek moneño tagi kokwinik daben. Nak amın do yo tagisi anapbo gak nido nandaba yokwi tok asal?’ ”

19:26: Jop 42.2

19:28: Mt 25.31; Lk 22.30; PA 3.21

19:30: Mt 20.16; Lk 13.30

20:8: MS

19.13; GT 24.15

20:16: Mt 19.30; Mk 10.31

16 Yan yanek Yesu da wasip do yan yagit, “Yanjin bunon amin da mibiltokdan, anakwa mibiltok amin da bunon amin akdan.”

Yesu kimotjak do yanban kosiri kapbi agit

(Mk 10.32-34 ae Lk 18.31-33)

17 Yesu Jerusalem kokup papmon kinjek panjetni 12 kabi timikban iyin gin kosiron kinjek yan yoyigit, 18 “Nin abisok Jerusalem kinapno amin da Amin Dakon Monji mukwa sogok amin dakon amin madep kabi ae gen teban yoyinet amin unun da kisiron yipdan. Yan anek gen pikon yipmanek kimotjak do yan dagok akdan. 19 Yan dagok anek Amin Nwakanwari Kabi da kisiron yipdan. Yipba unun da toptopmon da man madep iminek, baljanek tilak kindapmon anakba kimotdisak. Kimagek gildat kapbi anakwan Pinokop da kimoron nan aban pidokdisak.”

Jems gat Jon gat man madep pak do yagimal

(Mk 10.35-45)

20 Yan yanakwan Sebedi dakon monji bamot gat meni gat Yesukon kin altanek meni da nwakben anek Yesu da yo kinda an yomjak do iyigit.

21 Iyiban Yesu da yan iyigit, “Nak da ninan aben do nandisal?”

Iyiban yan yagit, “Gak kila amin madep egipbi bisapmon on monji bamotno man madep panek kinda da gak da amin tet do ae kinda da gwanden tet do yitjil do yan dagok anyobi do nandisat.”

22 Yanban Yesu da monji bamot yan yoyigit, “Jil gen unun yomal dima nandan pisanek yomal. Nak da tepmi madep pakdisat unun tagi panjil?”

Yanban iyigimal, “Tagi panden.”

23 Yan yanbal Yesu da yoyigit, “Unun asi, tepmi pakdisat unun pakdamal. Mani namin da nak da amin tet do ae gwanden tet do yitjak, unun nak da aripmi dima yan dagoken. Tamo unun Datno da amin kili manjin yopgut unun dakon.”

24 Panjetni 10 kabi gen unun nandanek amin bamot unun do butjap nandawit. 25 Yan nandanakwa Yesu da yoyiban opba yan yoyigit, “Ji Amin Nwakanwari Kabi dakon kila amini dakon mibili disi nandan. Unun iyi do nandaba wukwanek minjat amin kabiyoni da geni guramik kimotni do nandan. 26 Mani unun dakon anpak unun jikon dima tosak. Jikon da amin kinda amin tagi man pak do nandisak kan, unun amin oman aminji egek amin tagi man pasak. 27 Amin kinda jikon da mibiltok amin egip do nandisak kan, unun amin minjat amin morap dakon oman amini egek mibiltok amin asak. 28 Amin Dakon Monji unun yan gin kili agit. Amin da oman an tyuimni do dima pigit. Iyi minjat amin morap panpulgokdo, ae iyi dakon giptimnan paregek yunan nan yop do pigit.”

Yesu da amin dabili mini bamori panmilip agit

(Mk 10.46-52 ae Lk 18.35-43)

29 Yesu gat panjetni gat Jeriko kokup pap yipman degakwa minjat amin kabiyon madepsi da yolgwit.

30 Kinakwa kosit ilenon dabili mini amin bamori yikgimal. Yigakwal amin da “Yesu abisak” yan yanba nandanek madepsi yan tidanek yan yagimal, “Amin Tagi, Dewit Dakon Monji, bupmi nandan nim!”

31 Yan tidanbal amin kabi madepsi da dima yan tidonjil do yansop anyomgwit. Mani madepsi sigin yan tidanek yagimal, “Amin Tagi, Dewit Dakon Monji, bupmi nandan nim!”

32 Yan tidanbal Yesu da nandan kosiron agek yan yoyigit, “Nak ninan an daben do nandamal?”

33 Yoyiban yan iyigimal, “Amin Tagi, nit sintok do nandamak.”

34 Yanbal Yesu bupmi nandanek kisit da dabili witjiban unudon gin sintanek Yesu yolgimal.

Yesu Jerusalem kinjek amin yoyin dekgit

(Kilapmi 21-25)

21

*Yesu kila amin madep da tilagon
Jerusalem pigigit*

(Mk 11.1-11 ae Lk 19.28-40 ae
Jn 12.12-19)

¹ Yesu gat panjetni gat Jerusalem kokup pap ankapmat anek Betpage kokupmon kin altawit. (Kokup unun Hen Olipmon tosok.) Altanek Yesu da panjetni bamori yabegek ² yan yoyigit, "Jil ason kokup koman unudon kin altanek unudon gin donki meni kinda napmon agakwan monji isal akban pindatdamal. Unun witdal ilik idon panopjil. ³ Amin kinda da 'Nido yan amal' yan dayinban kan, 'Amin Tagi da pi kinda ak do anek yosok' yan iyinbal unun da tepmi daban panopjil."

⁴ Yan yanakwan kombi amin kinda da kalipsigwan gen yagit unun bami noman tagit. Gen unun yan:

⁵ "Saion kokup pap amin do gen yan yoyiki, 'Kabit, kila amin madepgo abisak.

Buri manbi da donki da kwenon yigek abisak.

Donki gimoni da kwenon yigek abisak.'"

⁶ Yesu da panjet bamot yoyinban geni guramigek kigimal. ⁷ Kin donki meni gat monji gat panabin imalni donki bamot da kwenikon yopmanakwal Yesu pawigi unudon yigit.

⁸ Yan anakwan amin morapmi da kosiron imalni kukwan yaliwit. Anakwa amin diwari da kin kindap kilin mandan panobin kosiron yaliwit.

⁹ Minjat amin kabi madepsi mibiltok kiwit ae bunon yolgwit kisi da gen pap yanek yan yawit:

"Osana! Dewit Dakon Monji ankisino!"

Amin on Amin Tagi da manon abisak, unun Pin kop da gisamigakwan abisak.

Pin kop Wikwisi ankisino!"

¹⁰ Yesu unun Jerusalem kokup papmon pigakwan kokup amin kisi da buri pidanba yan yawit, "On namin aminsi kinda?"

¹¹ Yanba Yesu gat agipgwit minjat amin kabi madep da yan yawit, "On Yesu, unun kombi amin kinda, Nasaret kokup Galili miktimon da abisak."

*Yesu da amin telagi yutnon monej
ilit pi awit unun yolgit*

(Mk 11.15-19 ae Lk 19.45-48 ae
Jn 2.13-22)

¹² Yesu kin Telagi Yut Madep da nagalgwan pigi monej ilit pi awit amin unun yolban wanga abigiwit. Yan anek monej kulabik awit amin* gat minam yuman nawit amin dakon tamo unun kisi panobilban tagal kiwit.

¹³ Yan anek gen yan yoyigit, "Pin kop da papiakon gen yan tosok:

'Nak dakon yut unun minjat aminyo da abin bisit annamni do tosok.'

Mani ji da kulabik aba

'kabo noknok dakon pasili tamo' yombem asak."

¹⁴ Yesu Telagi Yut Madepmon egakwan amin dabili mini ae kandapmi yokwi unudon opba panmilip agit. ¹⁵ Anakwan mukwa sogok amin dakon amin madep kabi ae gen teban yoyindet amin da wasok tapmimi ton agit unun do japmi nandawit. Ae minjat monjiyo da Telagi Yut Madepmon yan tidanek yan yawit, "Osana! Dewit Dakon Monji ankisino!" Yan yanba ununyo kisi do japmi nandawit.

¹⁶ Yan nandanek Yesu yan iyiwit, "Gak on gen yon nandisal?"

Yan yanba Yesu da gen kobogi yan yoyigit, "Gen yon unun nandisat, mani ji gen kinda tosok unun dima manjan? Gen unun yan:

21:5: Sek 9.9   **21:9:** Kap 118.25-26   * **21:12:** Monej kulabik yan awit: Miktimi miktimi amin da Jerusalem abin iyi dakon monejni monej kulabik awit amin do yominakwa Telagi Yut Madep dakon monej ban yoba paret awit.   **21:13:** Ais 56.7; Jer 7.11   **21:16:** Kap 8.2

'Gak minjat monjiyo gat ae monji njakjak gat panthagap anjaki mango yan anjenokgon.'

¹⁷ Yan yoyinek kokup pap unun yipman wanga pitek unun pilin kaga Betani kokupmon panji pakgit.

Yesu da yanban pik kindap kinda wagil kibidagit

(Mk 11.12-14 ae 11.20-24)

¹⁸ Wisa daganakwan Yesu aeni kokup papmon tobil kinjek kosiron jap do agit. ¹⁹ Anek kosit ilenon pik kindap kinda akban kagit. Kanek kapmatjok da kin bami di dima pindakgit. Tami gin pindagek yan iyigit, "Gak bunon ae bami dimasi toki dosi nandisat!" Yan iyinakwan unudon gin wagilsi kibidagit. Tami kisi alek tan mudawit.

²⁰ Anakwa pandetni da pindagek tamtam yanek iyiwit, "Pik kindap nianon da tepmi kibidak?"

²¹ Yanba Yesu da gen kobogi yan yoyigit, "Nak asisi dayisat, ji but bamot dima anek nandan gadat bamisi anek egipni kan, pik kindapmon wasok at jiyo kisi yan gin tagi akdan. Ae unun gin dima, on ilen pidan tap kaga pigisak do iyini kan, yan gin akdisak. ²² Unun do ji yo morap timit do nandan unun Pinjok nandan gadan imin kimagek bisit iyini kan, unun yo morap damdisak."

Yesu man madep pagit ae tapmim tan imgut unun do iyiwit

(Mk 11.27-33 ae Lk 20.1-8)

²³ Yesu unudon da kin Telagi Yut Madep da nagalgwan pigi amin yoyin dekgit. Yoyin degakwan mukwa sogok amin dakon amin madep kabi ae kila amin diwari Yesukon obinek yan iyiwit, "Namin da pi unun abi do yan mudan gamgut da yo unun asal? Ae namin da man madep gamgut?"

²⁴ Yanba Yesu da yan yoyigit, "Nak gen kinda dayikdisat. Dayiko kobogi nayini kan, nakyo kisi kobogi tagi dayiken. ²⁵ Jon telagi pakbi sogit

bisapmon, Pinjok da yabekban pi agit bo amin da yabekba agit?"

Yanban iyi gin notni yoyin yoyin anek yan yawit, "Pinjok da yabekgit' yan iyinen kan, gen kobogi yan niyikdisak, 'Yan kan ji nido dima nandan gadan imgwit?' ²⁶ Mani amin morapmi da Jon do kombi amin bamisi kinda yan nandan, do 'Amin da yabekgwit' yan iyinen kan, unun kisi tagi dima asak. Yan kan Jon dakon man bin anupbal ano minjat amin kabi madep da nindapan."

²⁷ Yan nandanek Yesu do gen kobogi yan iyiwit, "Nin dima nandaman."

Yanba Yesu da yan yoyigit, "Nakyo kisi namin da pi unun aben do yan mudan namgut unun dima dayiken."

Monji bamori dakon tilak gen

²⁸ Yesu da mukwa sogok amin tagi gat ae kila amin gat sanbenek yan yoyigit, "Amin kinda monji bamori gat egipgwit. Egek monji mibiltogi yan iyigit, 'Monjino abisok kin wain pinokon pi aki.'

²⁹ "Iyiban yagit, 'Pi dima aken.' Mani don nandak nandakni kulabik anek kin pi agit.

³⁰ "Anakwan datni da kin monji bunon nani yan gin iyiban monji da yan iyigit, 'Dat, pi tagi aben', mani pikon dima kigit.

³¹ "Nian nandan? Monji bamoron da jit amin da datni dakon gen gramikgit?"

Yanban yan iyiwit, "Mibiltok amin."

Yanba Yesu da yan yoyigit, "Nak asisi yosot, takis timit timit amin yokwi gat ae kosit oba minjat gat da ji gwapmanek Pinjok da Amin Kila Asak da kagagwan mibiltan daminek kwan. ³² Jon da jikon obinek kosit kilegi dayin doliiban geni nandaba bami dima agit. Mani takis timit timit amin yokwi gat ae kosit oba minjat gat da geni nandaba bami agit. Ji unun kawit mani nandak nandakji kulabik anek geni nandaba bami dima agit."

Wain pi kila amin yokwi dakon tilak gen

(Mk 12.1-12 ae Lk 20.9-19)

³³ Yesu da sanbenek yan yoyigit, “Nak tilak gen kinda gat yoko nandabit. Amin kinda da wain pini anek nagal an unun nagalon wain sop baman til do gapma kinda wayikgit. Wayik mudanek kabo noknok pindat do yut dubak kinda aban wigigit. Yut an mudanek amin da monen pini di anek pi ami do bami di pan imni yan nandanek pi unun da kisiron yipmanek miktim dubagikon kigit.

³⁴ Kin egi don wain sop pakpak bisap kwan tanakwan pi monjini yabekban wain bami timik panopni do kiwit.

³⁵ “Kin altanba wain pi dakon kila amin da unun pi monji timigek, kinda anak ukwayityo awit, anek kinda anakba kimagakwan, kinda tip ban anakgwit. ³⁶ Yan aba pi ami da aeni pi monjini mibiltok yabekgit unun dakon tilak yapmanek morapmi yabekgit. Yabekban kwa pi kila amin da mibiltok awit unuden gin yokwi anjomgwit. ³⁷ Bunonsi iyi dakon monji nan yabegek yan yagit, ‘Monjino kwan kila amin da unun do nandaba wukwan imdan.’

³⁸ “Mani kila amin da monji kanek notni yoyin yoyin anek yan yawit, ‘Amin on da egi don datni dakon yo morap timitdisak, do anatan kimagakwan wain pini nin do anawatnen.’ ³⁹ Yan yanek monji unun abidan ilik pigaga da wanga anan abigi anakba kimagkit.

⁴⁰ “Ji nian nandan? Don pi ami da abin pi kila amin nian anjomjak?”

⁴¹ Yanban yan iyiwit, “Pi ami da abin unun amin yokwi kobogi yo yokwisi anjomdisak. Anek wain pi unun amin nwanwari da kisiron yipban unun da wain sop pakpak bisapmon bami tagi pan imni.”

⁴² Yanba Yesu da yoyigit, “Ji Pin kop da papiakon gen tosok unun dima manjin nandawit? Gen unun yan:

‘Yut agak amin da gwak yokwi yan yanek maba kigit.

Mani Amin Tagi da unun gwak yut kodigikon tip kinda nan tidagit da gwak teban akdak.

Yo unun Amin Tagi da iyi aban nin da kono yo masi masimisi asak.’

⁴³ Unun do nak yan dayisat, Pin kop da iyi Amin Kila Asak jikon tosok unun ji da kisiron nan gwayen amin kabi kinda bami tagi panalon agagi unun da kisiron yipdisak. ⁴⁴ Amin morap gwak kwenon da man dapba bisal kikan, ae gwak da amin morap da kwenon mosak unun wagil bisal ki mudokdan.”

⁴⁵ Yesu da tilak gen bamot unun yanban mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat ae Parisi amin gat da nin do yosok yan nandawit.

⁴⁶ Yan nandanek Yesu abidokdosi nandawit, mani minjat amin kabi madepsi unun da Yesu do kombi amin kinda yan nandawit, do abidok do si pasalgwit.

22

Minjat panek jap noknok abi dakon tilak gen

(Lk 14.16-24)

¹ Yesu da tilak gen kinda gat yanek amin yan yoyigit, ² “Pin kop dakon Amin Kila Agakni unun dakon tilak kinda unun yan. Kila amin madep kinda monji do minjat panek sonok madepsi agit. ³ Kili jap noknok bisap kwan tanakwan kalip yan yomgut amin yoyinba opni do pi monjini yabekban kiwit. Mani kin yoyinba op do dima galak tawit.

⁴ “Yan aba pi monji di gat aeni yabekgit. Yabegek yan yoyigit, ‘Ji kin mibiltok but piso yoyinbi amin unun yan yoyini: Nandani, nak bapalo gat ae bulmakau binap amin nelagi ton si kili dapman mandan son yopmat. Jap morap kili son panoman an yopmat. Do ji opba monjino do minjat pagim unun dakon sonok anen.’

⁵ “Pi monjini unun gen anan unun amin kabikon ankiwit, mani geni nandak do kuragi nandaneh iyi da galak togon kin kin awit. Kinda unun pigagani kigit, ae kinda moneh ilit pinikon kigit. ⁶ Yan anakwa amin diwari da pi monji timigek yo yokwi an yomineh dapba kimakgwit. ⁷ Yan aba kila amin madep unun japmisi nandaneh emat amini yabekban kin pi monjini dapgwit amin unun kisisi dapba mini awit. Anek kokupni sowit.

⁸ “Anakwa kila amin madep da pi monjini yan yoyigit, ‘Minjat pakpak dakon jap kili pan noman abi, mani si yan yomgum amin unun amin yokwi, do nak dakon jap dima noni. ⁹ Yando, ji kin kosit papmon agek amin pindak yoyinba apba jap pakbiyo anen.’ ¹⁰ Yan yoyinban pi monjini kosit papmon kin amin anpakni tagi ae anpakni yokwi kisi pindak yoyinba opba jap noknok yut madep unun yikba tugagit.

¹¹ “Yigakwa kila amin madep da amin oben unun pindat do yutnon wigigit. Wigi kanban amin kinda minjat panek jap noknok an bisapmon imal tagisi pan unuden kinda dima pagit kagit. ¹² Kanek yan iyigit, ‘Not, gak nidosi minjat pakpak bisap madep dakon imal tagisi dima panek idon wil?’ Yan yoyinban amin unun geni mini yikgit. ¹³ Geni mini yigakwan amin madep da pi monjini yan yoyigit, ‘Ji on amin abidaneh kisit kandapmiyo waman wanga abigi maba pilin tukgwan pigisak. Unudon kunam tagek iyon iyon yan tidaneh egipdisak.’”

¹⁴ Yesu unun tilak gen yoyin mudaneh yan yagit, “Amin yan yobi unun da morapmisi asak, mani yutnon amin tagi gat yitni do kokwinikbi unun da tagapmi.”

Rom dakon kila amin madep Sisa do takis im do bo dima?

(Mk 12.13-17 ae Lk 20.20-26)

¹⁵ Parisi amin diwari da kin Yesu sunj kinda yanban nandaneh gen

pikon yipnen yan do gen pankosit awit. ¹⁶ Anek iyi dakon pandetni gat ae Erot da kabikon amin diwari gat yabekba kin Yesu yan iyiwit, “Yoyindet, gak gen bami yogok amin kinda yan nandaneh. Gak amin do dima pasoldol. Amin mani ton ae mani mini unun kisi Pin kop dakon anpak yoyin dek mudosol. ¹⁷ Gak nian nandisal? Sisa do takis imno tagi asak?”

¹⁸ Yan yanba Yesu da nianon da nak abin nep do nandaneh kokwin an unun pindak mudaneh yan yoyigit, “Jamba but amin ji nak nido ankewalgan?”

¹⁹ Moneh tabili kinda takis do yipmangan kinda anobin naba koko.” Yan yanban moneh tabili kinda anobin iba ²⁰ yan yoyigit, “On wup gat ae man mandabi gat unun namineh dakon?”

²¹ Yanban yan iyiwit, “Sisa dakon.”

Yan yanba Yesu da yan yoyigit, “Yo Sisa dakon unun Sisa iyi do imdo, ae yo Pin kop dakon unun Pin kop iyi do imdo.”

²² Yesu da gen unun yanban nandaneh nwanjwarisi aban yipman kiwit.

Amin kimoron da pidoni do Yesu iyiwit

(Mk 12.18-27 ae Lk 20.27-40)

²³ Unun gildaron gin Sadyusi amin diwari da Yesukon apgwit. (Sadyusi amin kabi amin kimakbi dima pidon yan nandaneh.) Abineh yan iyiwit,

²⁴ “Yoyindet, Moses da gen kinda yan mandagit, ‘Amin kinda monji mini da kimagakwan minjatni isal egipjak kan, padige da panakwan yawi diwatni dima pasilni yan do monji panalasal.’ ²⁵ Nin da bikbigon peni padige yo 7 kabi egipgwit. Mibiltok nani unun minjat panek monji mini egek kimakban padige da kwabatni pagit. ²⁶ Panek ununyo kisi monji mini egek kimakgit. Ae unun da bujon nani kisi yan gin agit. Yan anakwa amin 7 kabi unun kisi kimak mudawit. ²⁷ Kimak mudanekwa minjat unun don kimakgit. ²⁸ Wili 7 kabi

kisi da pawit, do amin da kimoron da pidoni bisap madepmon namin dakon minjatni asak?”

²⁹ Yanba Yesu da yan yoyigit, “Ji Pinjop da papiakon gen tosoq unun dima nandan. Ae Pinjop dakon tapminni unun kisi dima kan nandan yo anek ji gen gulusun yon. ³⁰ Pidot pidot bisap madepmon minjat wiliyo agak dima tokdisak. Anelo Kwen Kokup isal ekwan unun da tilagon egipdan. ³¹ Ji kimoron da pidot pidot dakon mibili pakyan si dima nandaba pisosok. Pinjop da unun do kili dayigit. Ji dima manjin nandan, ma? Yan yagit:

³² ‘Nak Abraham, Aisak, ae Jekop dakon Pinjopni.’

Pinjop unun amin kimakbi dakon Pinjop dima, amin egip egipmi ton unun dakon Pinjop.”

³³ Yesu da gen unun yanban nandanek minjat amin kabi madepsi da yoyindet unun agit do tamtam yawit.

Ni gen teban da gen teban diwari yapmandak?

(Mk 12.28-31 ae Lk 10.25-28)

³⁴ Sadyusi amin da Yesu anjkewal do iyinba gen tagisi yanakwan kobogi iyik do dima nandawit. Parisi amin da unun nandanek Yesukon opgwit. ³⁵ Obin gen teban dakon mibili nandak nandak amini kind a da Yesu anjkewalek yan iyigit, ³⁶ “Yoyindet, ni gen teban da gen teban morap kisi yapman mudosok?”

³⁷ Yanban Yesu da yan iyigit, “Ji Amin Tagi Pinjopji unun but gat ae nandak nandak gat kisisi paregek but dasi galak tan iminek egipni.

³⁸ Gen teban on da gen teban diwari yapman mudosok. ³⁹ Ae unun da bunon nani mibiltok yosok unun yombem gin. Unun yan yosok: Gaga do but dasi nian galak tosol, unuden gin amin do but dasi galak tan yobi.

⁴⁰ On gen teban bamot da gen teban

diwari gat ae kombi amin dakon gen morap kisi timikgamal.”

Yesu da iyi dakon mibili do panjkewalgit

(Mk 12.35-37 ae Lk 20.41-44)

⁴¹ Parisi amin sigin egakwa Yesu da yan yoyigit, ⁴² “Ji Kristo do namin dakon monji yan nandan?”

Yanban yan iyiwit, “Dewit dakon monji.”

⁴³ Yan yanba Yesu da yoyigit, “Yan kan nido Telagi Wup da Dewit anpulugan akwan Kristo do ‘Amin Tagi’ yan iyigit? Dewit unun yan yagit:

⁴⁴ ‘Pinjop da nak dakon Amin Tagi yan iyigit, “Gak abin nak da aminsi tet do yikbi don uwalgo kandap gibangogwan yopbo gengo guramitni.”’

⁴⁵ Dewit da Kristo Amin Tagino yan iyigit. Unun do nianon da Kristo unun Dewit dakon Amin Tagini ae monji kisi egisak?”

⁴⁶ Yan yanakwan amin kind a da gen kobogi kind a dima iyiwit. Ae unun bisapmon gin wasanek Yesu gen iyik do pasalgwit.

23

Parisi amin ae gen teban yoyindet amin da anpak yokwisi an

(Mk 12.38-39 ae Lk 11.43 ae 11.46 ae 20.45-46)

¹ Yesu da minjat amin kabi madepsi gat iyi dakon pandet kabini gat yan yoyigit, ² “Gen teban yoyindet amin gat ae Parisi amin gat da kalip Moses da man madepni gat yigek gen teban yoyin dekgit unuden gin dayin dekgan. ³ Yando, gen morap dayin dekgan unun kisi guramik mudoni. Mani gen dayan unun iyi dima guramikan, do anpak an unun dima yolni. ⁴ Unun da gen teban mibili mibili jigisi guramitni do dayan, mani iyi panpuluganba guramitni do kisitjok kind a dimasi yipmanjan.

22:32: TP 3.6; Mt 8.11

22:37: GT 6.5

22:39: MS 19.18; Mt 7.12

22:40: Ro 13.10; Gal 5.14

22:42: Jn 7.42

22:44: Kap 110.1; Mt 26.64

23:3: Mal 2.7-8

23:5: TP 13.9; IDT 15.38-39; GT

6.8; Mt 6.1

5 “Yo morap an unun amin da pindatni yan do an. Pin kop dakon gen sop simil simil kinam madepsi inamikon waman gan, ae imalnikon nap tilimi ton dubagisi unun ban pan. 6 Jap noknok tamokon ae muwut muwut yutnikon amin mani ton da yik gan tamokon yit do galak ton. 7 An ek amin da maket tamokon ‘Yoyin det, gildat tagi’ yan yoyini yan do galak ton.

8 “Ji dakon Yoyin detji kalonji kind a dagin egisak, do amin da ji gawak damin ek ‘Yoyin det’ yan dima dayini. Ji kisi morap not dagin ekwan. 9 Datji kalonji unun Kwen Kokup egisak, do miktim amin kind a do dat yan dima iyini. 10 Ae ji dakon Madepji kalonji unun Kristo, do amin kind a do gawak imin ek madepno yan dima iyini. 11 Ji da binapmon mibiltok aminji ekwan unun oman aminji egi damni. 12 Amin kind a iyi do nandaban wigisak amin unun mani mini da egipdisak, an akwan amin kind a iyi do nandaban pisak amin unun mani ton da egipdisak.”

Yesu da gen teban yoyin det amin gat Parisi amin gat nawa gen yoyigit

(Mk 12.40 ae Lk 11.39-52 ae 20.47)

13-14 Yesu da san be nek yan yoyigit, “Gen teban yoyin det amin ae Parisi amin, ji jamba but aminsi. Awa! Pin kop da Amin Kila Asak da kagagwan pigik do an amin ji da kosit sopman yoman. Yan an ek disiy o kisi unjungwan dima pikwan.

15 “Gen teban yoyin det amin ae Parisi amin ji jamba but aminsi. Awa! Ji amin kalonji kind a da pan detji dagosak do pi teban an ek tap kwenon da miktimi miktimi akwan. Ji Tipdom do amin an, do amin kind a abidoni kan, iyin dekba unun amin yan gin Tipdom do amin akdisak. Ae unun gin dima, ji da an pak yokwi an unun si yapman ek unun amin an pak yokwisi asak.

16 “Kosit yolik amin, ji dabilji mini da ekwan. Awa! Ji yan yon: ‘Amin kind a da Pin kop dakon Telagi Yut Madep do yan ek geni yan an teban an ek ae don tagi kirin itjak. Mani amin kind a da telagi yut dakon gol do yan ek geni yan an teban asak kan, tagi dima kirin itjak.’ 17 Ji nandan kokwinji mini, dabilji mini. Yo ni da Pin kop da dabilon yo madep asak? Gol yut gwan ton unun bo ae Telagi Yut Madep? Nandani, gol telagi yut gwan ton do telagi yut da aban telagi asak.

18 “Ae kind a yon unun yan: ‘Amin kind a da alta do yan ek geni yan an teban asak kan, tagi kirin itjak. Mani amin kind a da altakon paret ton do geni yan an teban asak kan, tagi dima kirin itjak.’ 19 Ji dabilji mini. Yo ni da Pin kop da dabilon yo madep asak? Paret altakon ton unun bo ae alta? Nandani, paret altakon ton do alta da aban telagi asak. 20 Yan do, amin kind a alta do yan ek geni yan an teban asak kan, alta gat ae yo morap altakon ton unun kisi do yan ek geni yan an teban asak. 21 Ae amin kind a Pin kop dakon telagi yut do yan ek geni yan an teban asak kan, telagi yut gat ae Pin kop yutnikon egisak unun gat kisi do yan ek geni yan an teban asak. 22 Ae amin kind a Kwen Kokup do yan ek geni yan an teban asak kan, Pin kop dakon kila amin madep yityit tamo gat ae Pin kop iyi tamonikon yik dak unun gat kisi do geni yan an teban asak.

23 “Gen teban yoyin det amin ae Parisi amin ji jamba but aminsi. Awa! Ji jap tam galagisi pi kagasi ton unun pan kabi 10 kabi kokwin ek unudon ban kabi kind an an Pin kop do paret tagi an. Mani gen tebanon gen madep madep ton unun yapman mudon. Aminon gen kokwin kilegi ani do yosok, ae amin bupmi nandan yomni do yosok, ae nandan gadat dakon bami an pak jikon noman tosak do yosok. Ji unun dima an.

Gen tebanon gen madep madep ton unun guramik mudanek paret do yosok unun kisi guramitni kan unun tagisi. ²⁴ Kosit yolik amin, ji dabilji mini da ekwan. Ji dakon tilak unun yan. Amin da pakbi nok do anek yo monin pakbikon ton unun pindak maba kinakwa pakbi non, mani kamel madep dima noknogi unun dima kanek kalon galaukba pigisak.

²⁵ “Gen teban yoyindet amin ae Parisi amin ji jamba but aminsi. Awa! Ji kap idapyo dakon manji sugon, mani burigwan da kabo ae sukwap nandak nandakyo tugawit da ton. ²⁶ Parisi dabili mini amin, ji mibiltok kap dakon buri ikdigoni kan, manji iyi tagi kilek tosak.

²⁷ “Gen teban yoyindet amin ae Parisi amin ji jamba but aminsi. Awa! Ji amin kimakba yopmanan tip kinam yombem. Kwen da kwak sonbi do kwakwagi tagisi asak. Mani mikgwan amin kidat gat ae yo garagi tigi morapmi ton. ²⁸ Jiyo kisi yan gin ekwan. Amin da dandaba ji amin kilegisi ekwan yan nandan, mani butjikon ji jamba but aminsi ae gen teban yapyap aminsi ekwan.

²⁹ “Gen teban yoyindet amin ae Parisi amin ji jamba but aminsi. Awa! Ji kombi amin ae amin kilegi kalipsi egi kimakba yopgwit tamo panlim an. ³⁰ Anek yan yon, ‘Nin kalipsi babiknin da bisapmon egipguman tam, nin panpuluganek kombi amin dima dapnom.’ ³¹ Gen yan yanakwa ji kombi amin dapdap dakon babikni yansi nandan damaman. ³² Do ji kin babikji da wasanek anpak yokwi awit unun an mudoni. ³³ Ji tunon amin emari ton dakon gwakni kabi. Pin kop da ji yan dagan depban Tipdom do amin anakwa namn da pulugan depjak?

³⁴ “Do yan dayisat, nak da kombi amin ae nandak nandak amin ae yoyindet amin yabekgo jikon apdan. Apba ji da unun amin

diwari yolba pasal kokupmi kokupmi kikan. Anakwa diwari timigek dapba kimotdan, ae diwari tilak kindapmon dapdan, ae diwari muwut muwut yutjikon nap kirinban baljokdan. ³⁵ Yan do anek on miktimon amin kilegi morap dapba kimakgwit unun dakon kobogi ji da timitdan. Wasok wasok do amin kilegi Abel anagek ae amin kilegi morapmi kisi dapgwit. Egi wigi wasip do ji da Berekia dakon monji Sekaraia Telagi Yut Madep ae altayo da binapmon anakba kimakgit. Unun dakon kobogi yo jigisi ji da timitdan. ³⁶ Nak asisi dayisat, abisok amin ekwan ji da unun dakon kobogi yo jigisi timitdan.

Yesu Jerusalem do bupmisi nandagit

(Lk 13.34-35 ae 19.41-44)

³⁷ “O Jerusalem, Jerusalem amin, ji kombi amin dapba kimokgon. Amin Pin kop da yabekban jikon aban unun ji da tipban dapba kimokgon. Pup meni da monjini panmuwuk pirigwan yopmandak, unun da tilak nak da bisap morapmi ji panmuwut do nandagim, mani ji da kurak tan namgwit. ³⁸ Nak asisi dayisat, kokup yomasiyo yokwi tanek yumsi tokdisak. ³⁹ Ji nak dima nandanek egi wigi ni bisapmon nak do ‘Amin on Amin Tagi da manon abisak, unun Pin kop da gisamigakwan abisak’ yan nak do yoni unun bisapmon nandakdan.”

24

Yesu da Telagi Yut Madep tuwilni do yagit

(Mk 13.1-2 ae Lk 21.5-6)

¹ Yesu Telagi Yut Madep dakon nagal yipmanek wanga kinakwan pandetni da Yesukon kinak Telagi Yut Madep dakon yut madep madep pindatjak do yolowit. ² Yoliba Yesu da yan yoyigit, “On yut madep madep pindakgan unun dakon tip notni da

kwenon dima tan tan akdan. Tuwilba kisisi man mudokdan.”

Yesu da yo jigɪ morapmi altoni do yagit

(Mk 13.3-13 ae Lk 21.7-19)

³ Yesu fleɲ Olipmon yigakwan paɲdetni da iyi gin kin yan iyiwit, “Gen unun niyil unun ni bisapmon altokdan? Ninan kanek gak aego tobi abɲaki on miktɪm dakon bisap mudokdisak yan nandanen?”

⁴ Yan yanba Yesu da yoyigit, “Amin da paɲkewalni do kan kimotni. ⁵ Amin morapmi da abɲ nak dakon man yanek yan yokdan, ‘Nak naga Kristo.’ Yan yanek amin morapmi paɲkewaldan. ⁶ Unun bisapmon emat wuwik gat ae dubagikon emat an unun dakon gen bin apba nandanek butji dima pasolni. Unun yo morap altokdan, mani miktɪm da mudosak bisap madep kili unun noman tosok yan dima nandani. ⁷ Miktɪm kinda dakon amin da pɪdanba miktɪm kinda dakon amin gat emat wamdan. Ae kila amin madep kinda dakon amin da pɪdanba kila amin madep kinda dakon amin gat emat wamdan. Anakwa miktɪm diwarikon wudɪp akdan. Ae amin da jap do madepsi anek diwari da kimotdan. ⁸ Miɲat monji kwapmi ton da monji altok do anakwa wasanek tepmi paɲ, yan gin unun yo morap altaɲakwa bisap madep kwan tosok yan nandani.

⁹ “Unun bisapmon amin da ji timigek tepmi damɲek dikba kimotdan. Ae ji nak nolgan do anek amin kisi morap da ji do butjap nandan damdan. ¹⁰ Unun bisapmon amin morapmi nak nandan gadan namaɲ unun nandan gadatni yopba witdal kinakwa notni do nandaba yokwi tok anek uwal da kisiron yopman yopman akdan. ¹¹ Anakwa kombi amin toptopmi morapmi da altaɲek amin morapmi paɲkewalba nandan yomɲek yoldan. ¹² Anakwa

anpak yokwi da madepsi ireɲ tan an an kikdisak. Yan anakwa amin morapmi da not do but dasi galak tan yomyom anpak yipba witdal kikdisak. ¹³ Mani amin morap tebaisi sigin agakwa wigi mibi bisapmon wigisak unun Piɲkop da pulugan yopdisak. ¹⁴ Amin da miktɪmi miktɪmi miɲat aminyo ekwan unun Piɲkop da Amin Kila Asak dakon Gen Bin Tagisi yoyin mudanakwa bisap madep unun apdisak.”

Yo yokwisi kinda da altokdisak

(Mk 13.14-23 ae Lk 21.20-24)

¹⁵ Yesu da sanbenek yan yagit, “Yo wagil yokwisi kinda don Telagi Yut Madepmon akban kokdan. Kombi amin Daniel da unun do kili yagit.” (On gen manjisak amin unun da pakyanɲi nandisak.) ¹⁶ “Unun bisapmon amin Judia miktɪmon egipni unun pasal kabapgwane tepmisi wigini. ¹⁷ Amin kinda yut kwenon egipjak kan, yo kabini timit do yutgwan pigik do nandak nandak dimasi asak. ¹⁸ Ae amin kinda pigaga egipjak kan, yutnon ilikba pigikni kin abidok do nandak nandak dimasi asak. ¹⁹ Unun bisapmon miɲat monji kwapni ton, ae miɲat monji mum non unun bupmisi. ²⁰ Ji da Piɲkop bisit iyinba nandanakwan yo unun ais bisapmon bo Sabat bisapmon dima noman toni. ²¹ Unun bisapmon yo jigisi altokdan. Piɲkop da mibikikon yo morap wasagiron da egi abisok ekwamanon yo jigisi unuden kinda dima altagit, ae buɲon dima altokdisak. ²² Amin Tagi da unun bisap dima anpisip asak tam miɲat amin morap kisi kimak mudonom. Mani miɲat amin kabi iyi do kili manjigit unun do bupmi nandanek bisap anpisip asak.

²³ “Unun bisapmon amin kinda da ‘Kristo oni!’ bo ‘Asoni!’ yan yanban kan, top yosok yan nandani. ²⁴ Amin diwari da abɲ ‘Nak Kristo’ yan top yokdan. Ae diwari da ‘Nak

24:5: Mt 24.23-24; 1Jn 2.18

24:9: Mt 10.22

24:14: Mt 28.19

24:15: Dan 9.27; 11.31; 12.11

24:11: Mt 24.5,24; 1Jn 4.1

24:13: Mt 10.22

24:17: Lk 17.31

24:21: Dan 12.1

24:23:

Mt 24.5 24:24: GT 13.1-3; 2Tes 2.8-9; PA 13.13-14

kombi amin kinda' yan top yokdan. Yan yanek wasok tapmimi ton mibili mibili akdan. Anek minat amin kabi Pin kop da iyi do kili manjikbi unun pan kewan do pini madep akdan. Mani aripmi dima pan kewardan.

²⁵ “Nandani, yo jigisi morap unun dima altanakwa mibiltok dayisat. ²⁶⁻²⁷ Mal da gildat wisak tetgin da ten tenan kin gildat pigisak tetgin noman tanban koman, unun da tilak Amin Dakon Monji unun apban amin kisi da kokdan. Do amin kinda da ‘Kristo unun miktim kibiri amin da aripmi dima egipmi timon egisak!’ yan dayinban kan, unudon dima kini. Bo amin kinda da ‘Kristo yut unudon pasilek egisak!’ yan dayinban kan, top yosok yan nandani. ²⁸ Yo kimakbi da ton sin gin unudon abin muwukan.”

*Don Amin Dakon Monji apdisak
(Mk 13.24-27 ae Lk 21.25-28)*

²⁹ Yesu da sanbenek yan yagit, “Yo jigidi dakon bisap mudanakwan, ‘Gildat dabil pilin tuk akdisak, ae kanek dima ten tenokdisak. Ae gik kundu yipmanek mokdan. Anakwa kwen kundukon yo tebai ton unun da kwakwalitdan.’

³⁰ Unun bisapmon Amin Dakon Monji dakon tilak kundukon altanban kanek miktimi miktimi amin kisi morap da kunam tatdan. Kanakwa Amin Dakon Monji tapmimni gat ae tilim madepni gat gikwemon da apban kokdan.

³¹ Kwen madepsi da yanakwan anelo kabini yabekban kin amin iyi do manjikbi kabi miktimi miktimi ekwan unun pan muwutdan.”

*Pik kindap kanek butji pisosak
(Mk 13.28-31 ae Lk 21.29-33)*

³² Yesu da sanbenek yan yagit, “Ji pik kindap kanek butji pisosak. Kijini pakbini ton ae tami kaluk yopman dak, unun bisapmon gildat bisap kwan tosok yan nandan. ³³ Unuden gin yo morap dayit unun da altanakwa

miktim da mudosak bisap madep kili unun jok kwan tosok yan nandani.

³⁴ “Nak asisi dayisat, unun bisapmon egipni amin dima kimagakwa yo morap unun kisi altan mudokdan. ³⁵ Kundu gat miktim gat pasildamal, mani nak dakon gen unun dimasi pasildisak.”

Yo morap altokdisak unun dakon bisap Pin kop Dat dagin nandisak

(Mk 13.32-37 ae Lk 17.26-30 ae 17.34-36)

³⁶ Yesu da sanbenek yan yagit, “Yo morap altosak unun dakon bisap unun amin kinda da dima nandisak. Kwen Kokup aneloyo dima nandan, ae Monjiyo kisi dima nandisak. Dat da iyi gin nandisak.

³⁷ Noa da bisapmon amin egipgwit unuden gin Amin Dakon Monji apjak bisapmon yan gin egipdan. ³⁸ Kulup madep dima altanakwan jap pakbiyo anek minat pakpak awit. Yan anek egakwa Noa tap wakgakon wigigit.

³⁹ Wigakwan yo jigidi altan nimdan unun dima nandawit. Butni dima pisanakwa kulup madep da altanek wutjinban pasilgwit. Amin yan gin egakwa Amin Dakon Monji apdisak.

⁴⁰ Amin bamori pigaga egakwal Pin kop da kinda yapmanek kind a abidokdisak. ⁴¹ Minat bamori da plaua wasanek yigakwal kind a yapmanek kind a abidokdisak.

⁴² “Yando, kan kimotni. Amin Tagisi ni gildaron apdisak unun ji dima nandan. ⁴³ Nandan pisoni. Yut kind a dakon ami kalbi kabo noknok ni bisapmon apdisak yan nandagit tam, kila anakwan yutni aripmi dima tuwilban. ⁴⁴ Dima apdisak yan nandanek egakwa Amin Dakon Monji unuden apdisak. Yando, ji tagap tanek egipni.”

Oman monji tagi ae yokwi dakon tilak gen

(Lk 12.42-46)

24:26-27: Mt 24.37-39; Lk 17.23-24   **24:28:** Lk 17.37   **24:29:** Ais 13.10; 34.4; Esi 32.7; Jol 2.10,31; 2Pi 3.10; PA 6.12-13   **24:30:** Dan 7.13; Sek 12.10; PA 1.7   **24:31:** 1Ko 15.52; 1Tes 4.16   **24:34:** Mt 16.28   **24:35:** Mt 5.18   **24:36:** Ya 1.7; 1Tes 5.1-2   **24:37:** WW 6.5-8   **24:39:** WW 7.21-23
24:42: Mt 25.13   **24:43:** Lk 12.39-40; PA 16.15

⁴⁵ Yesu da sanbenek yan yagit, “Oman monji kinda nandan kokwini tagisi ae pi agakni tagisi, unuden oman monji amin tagini da oman monjini diwari kilani asak do manjisak. Yan aban jap yomyom bisapmon japni yomij yomij asak. ⁴⁶ Oman monji unun amin tagini da tobil abij kanban pini tagisi asak kan tagisi. ⁴⁷ Nak asisi dayisat, amin tagini da unun oman monji iyinban yo morapni kila akdisak. ⁴⁸ Mani oman monji kinda pi yokwi asak unun burikon da yan nandisak, ‘Amin tagino unun tepmi dima apdisak.’ ⁴⁹ Yan nandanek oman monji notni dapmanek pakbi teban nanek but upbal an amin gat muwugek jap pakbiyo an. ⁵⁰ Yan anek dima apdisak yan nandanakwan amin tagini da but pisogi mini apdisak. ⁵¹ Abinek unun oman monji tepmi pi iminek yipban jamba but amin gat kunam tagek iyon iyon yan tidanek egipdan.”

25

Minjatjok 10 kabi dakon tilak gen

¹ Yesu da sanbenek yan yagit, “Unun bisap madepmon Pin kop dakon Amin Kila Agakni dakon tilak kinda unun yan. Amin kinda minjat pak do agit. Anakwan minjat unun pakdisak dakon notni minjatjok 10 kabi da lamni timigek kosiron kin wili unun kan abidan anop do kiwit. ² Minjatjok 5 kabi unun nandan kokwini tagi dima, ae 5 kabi unun nandan kokwini tagisi. ³ Minjatjok nandan kokwini tagi dima unun lamni timigek lam kolek do pakbi di gat dima pan kiwit. ⁴ Mani minjatjok nandan kokwini tagisi unun lamni timigek lam kolek do pakbi di gat kisi timigek kiwit. ⁵ Kin jomjom an egakwa amin unun tepmi dima abinakwan dipmini winba dipmin pak mudawit.

⁶ “Pak mudanakwa kalbi binap aban amin kinda yan tidanek yan

yagit, ‘Amin minjat pak do asak kili unun abisak! Opba kin abidono!’

⁷ “Yan yanban minjatjok kisi pidan lamni pan kosit ⁸ anakwa minjatjok nandan kokwini tagi dima unun da minjatjok nandan kokwini tagisi yan yoyiwit, ‘Nin do pakbi diwatji nimgut, lamnin kimotdan.’

⁹ “Yanba nandan kokwini tagisi da yan yoyiwit, ‘Pakbi on nin kisi da aripmon dima ton. Ji kin yuman nok yutnon pakbi yumni.’

¹⁰ “Kinakwa amin minjat pak do agit unun apgut. Apban minjat tagap tanej egipgwit unun gat sonok ak do yutnon wigakwa yoma sogwit.

¹¹ “Bunon don minjat kabi pakbi do kiwit unun abij yawit, ‘Amin tagi, amin tagi, abij yoma wital nim!’

¹² “Mani amin tagi da gen kobogi yan yoyigit, ‘Nak asisi dayisat, nak dimasi nandan damisat.’”

¹³ Yesu da tilak gen unun yan mudanek yan yoyigit, “Amin Tagisi altan damjak unun dakon bisap ji dima nandan, do tagap tanej egipni.”

Pi monji monej timikgwit dakon tilak gen

(Lk 19.11-27)

¹⁴ Yesu da sanbenek yan yagit, “Pin kop da Amin Kila Asak unun do tilak kinda ako mibili nandani. Amin kinda kokup dubagi kindakon kik do anek pi monjini yan yoban opba yo kabini kila ani do yoyigit. ¹⁵ Pi monji kalon kalon dakon pi agakni da aripmon monejni kila ani do yomgut. Kinda do monej 25 tausen danari, ae kinda do 10 tausen danari, ae kinda do 5 tausen danari yan yomij mudanek kigit. ¹⁶ Kinakwan unudon gin 25 tausen danari timikgit amin unun yomij gwayek anakwan 25 tausen danari kinda gat noman tagit. ¹⁷ Ae 10 tausen danari timikgit amin ununyo yan gin anakwan 10 tausen danari kinda gat noman tagit. ¹⁸ Mani 5 tausen danari timikgit amin unun kin gapma wayigek amin tagini

dakon monenŋni gapmakon yopban isal tawit.

¹⁹ “Amin tagiŋni bisap dubagi egek aeni tobil apgut. Abiŋ monenŋni yomgut unun dakon pini nian awit unun dakon mibili nandak do yoyigit.

²⁰ Yoyinban 25 tausen danari timikgit amin unun da yomiŋ gwayek anjakwan 25 tausen danari kindak gat noman tagit unun yolinek yan iyigit, ‘Amin tagi, gak da 25 tausen danari kila akeŋ do namgul unun pini ako 25 tausen danari kindak gat oni noman tak.’

²¹ “Yan iyinban amin tagi da yan yagit, ‘Gak pi monjino gen guramit tagisi agil. Anek pigo dakon kila tagisi agil. Yo monisok gabo kila tagisi agil do yo madep gabo kila tagi aki. Gak apbi kisik kisik ando.’

²² “Ae 10 tausen danari timikgit amin unun da abiŋ yan iyigit, ‘Amin tagi, gak da 10 tausen danari kila akeŋ do namgul unun pini ako 10 tausen danari kindak gat oni noman tak.’

²³ “Yan iyinban amin tagi da yan yagit, ‘Gak pi monjino gen guramit tagisi agil. Anek pigo dakon kila tagisi agil. Yo monisok gabo kila tagisi agil, do yo madep gabo kila tagi aki. Gak apbi kisik kisik ando.’

²⁴ “Ae 5 tausen danari timikgit amin unun da abiŋ yan iyigit, ‘Amin tagi, gak dakon mibilgo nandisat, gak bupmigo mini. Amin nwanjwari da pi anakwa jap bami gak da pasal, ae miktimon jap yet tintinon dakon bami gaga do pasal. ²⁵ Yan asal, do pasalek monengo 5 tausen danari namgul unun anki miktim kagagwan yipbo tagit. Monengo unun oni.’

²⁶ “Yanban amin tagiŋni da gen kobogi yan iyigit, ‘Gak oman monji yokwi, pi ak do kurak tosol. Nak dakon mibilno kili nandagil. Nak amin da pigaga jap bami pasat, ae amin da jap yet tintinon dakon bami naga do pasat. ²⁷ Yan nandagil, do monenŋno beŋon yopgul tam

unun tagi. Yan agil tam abiŋ nak da monenŋno gat ae beŋ da diwari sanbesak unun gat tagi timikgom.’

²⁸⁻²⁹ “Amin yoni tan iman amin unun nak da sanbenek yo ibo morapmisi tan imdan. Ae amin yoni kalonisok tan iman amin unun nak da ununjok gwayen mudoken. Yan do, on amin monenŋni unun gwayen monen 50 tausen danari tan iman unun amin do imni. ³⁰ Anek on oman monji kurak tok amin wanga abigi maba pilin tukgwan pigisak. Unudon kunam tagek iyon iyon yan tidanek egipdisak.”

Amin Dakon Monji da nin kokwinidisak

³¹ Yesu da sanbenek yan yagit, “Amin Dakon Monji apjak bisapmon Kwen Kokup dakon tilimni gat ae anelo kabini gat abinek kila amin madep yiyit tamokon unudon yitdisak. ³² Yigakwan amin miktimi miktimi ekwan unun abiŋ burikon muwuk mudoni. Abiŋ muwukba kila amin da sipsip ae meme kokwinikgan unun da tilagon amin kokwinitdisak. ³³ Kokwinigek sipsip aminsi tet do yopmanek meme gwanden tet do yopdisak.

³⁴ “Kila Amin Madep unun da aminsi tet do amin yan yoyisak, ‘Datno da gisam dabi amin, abinek Datno dakon Amin Kila Agakni ji do anroman abi unun abinek abidoni. Unun miktim wasok wasogikon ji do kili anroman agit da tosok. ³⁵ Nak kalip jap do abo jap naba nagim, ae pakbi do abo pakbi naba nagim, ae kokup nwanjwarikon da apbo but dasi abidanba yutjikon panji egipgum. ³⁶ Imalno mini egapbo imal namgwit. Sot abo anpulugawit. Dam teban yutnon yigapbo abiŋ nandawit.’

³⁷ “Yan yanban kilegi kabi da gen kobogi yan iyini, ‘Amin Tagi, ni bisapmon jap do abi gandanek jap ganguman, ae ni bisapmon

pakbi do asal yan gandanej pakbi gamguman? ³⁸ Ae ni bisapmon kokup njwaknjwarikon da abisal yan gandanej anki yutninon gepguman, ae ni bisapmon imalgo mini yan gandanej imal gamguman? ³⁹ Ae ni bisapmon sot asal yan gandanej kilago agiman, ae ni bisapmon dam teban yutnon yikdal yan gandanej abin gandagiman?

⁴⁰ “Yanba Amin Madep da yan yoyisak, ‘Asisi dayisat, yo morap notno kinda mani mini do awit unun yo morap nak do awit.’ ⁴¹ “Yan yoyinej Amin Madep unun da tobil gwanden tet do amin yan yoyisak, ‘Jobit pabi kabi ji angwikon kinjek kindapmon pigit. Unun kindap unun Sunduk gat anelo kabini gat unun do anoman abi, unun kimot kimori mini. ⁴² Kalip jap do abo jap dima namgwit, ae pakbi do abo pakbi dima namgwit. ⁴³ Kokup njwaknjwarikon da apbo yutjikon dima anki nepgwit, ae imalno mini egapbo imal dima namgwit, ae sot agim ae dam teban yutnon yikgim bisapmon kilano dima awit.’

⁴⁴ “Yan yanban gen kobogi yan iyini, ‘Amin Tagi ni bisapmon gandano jap do agil, bo pakbi do agil, bo kokup njwaknjwarikon da apgul, bo imalgo mini, bo sot agil, bo dam teban yutnon yikgil, abi dima anpulugagiman?’

⁴⁵ “Yanba yan yoyisak, ‘Nak asisi dayisat, yo morap amin mani mini do dima awit unun nak do awit.’

⁴⁶ “Yan yoyinban unun amin kabi kobogi yokwisi dagok dagogi mini pakdan. Mani kilegi amin kabi unun da egip egip dagok dagogi mini unudon kikdan.”

Yesu da tepmi panjek kimot anek kimoron da pidagit

(Kilapmi 26-28)

25:40: YT 19.17; Mt 10.42; Mk 9.41
12.1-27; Mt 20.18

26:7: Lk 7.37-38

25:41: Mt 7.23
26:11: GT 15.11

25:46: Dan 12.2; Jn 5.29

26:2: TP

26

*Kila amin da Yesu anakba kimotjak
do gen yan anteban awit*

(Mk 14.1-2 ae Lk 22.1-2 ae Jn 11.45-53)

¹ Yesu unun gen morap yan mudanej panjetni yan yoyigit, ² “Disi nandan, gildat bamori gin egek Yapyap Bilak egipmi. Unun bisapmon Amin Dakon Monji amin da abidan uwal da kisiron yipba tilak kindapmon anjatan.”

³ Unun bisapmon mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat ae Israel dakon kila amin unun mukwa sogok amin dakon mibiltok amin Kaiapas unun da yutnon muwukgwit. ⁴ Muwugek Yesu ni kosiron da pasilek abidan anjatan kimotjak unun dakon gen yawit. ⁵ Yan yanek yawit, “Telagi bisap madepmon dima abidonej. Yan anej kan, minjat aminyokon pidok pidok noman tokdisak.”

*Minjat kinda da pakbi kibanji ton
tagisinaj Yesu soj imgut*

(Mk 14.3-9 ae Jn 12.1-8)

⁶ Yesu Betani kokupmon amin kinda mani Saimon unun da yutnon yikgit. (Saimon unun kalip wuda tebani ton egipgut.) ⁷ Yesu jap noknok tamokon yigakwan minjat kinda pakbi kibanji tagisi abidan awin Yesu da busunon tagalgit. (Unun pakbi yuman nogi wukwisi ae tibiri unun tipnan wasanbi.)

⁸ Yan aban panjet kabini da kanek buri yokwi tanba yan yawit, “Nidosi anek pakbi kibanji tagisi unun yumsi tagaldak? ⁹ Amin da yubam tam, monej madepsi timik yoni mini amin do yomnom.”

¹⁰ Yan yanba nandanej Yesu da yoyigit, “Minjat on nido jigi iman? Minjat on nak do yo tagisi asak. ¹¹ Yoni mini amin ji gat bisapmi bisapmi egipdan, mani nak ji gat bisapmi bisapmi dima egipdaman. ¹² On minjat da mibiltok giptimnokon pakbi kibanji tagisi nan soj naminej

25:40: YT 19.17; Mt 10.42; Mk 9.41
12.1-27; Mt 20.18

26:7: Lk 7.37-38

25:41: Mt 7.23
26:11: GT 15.11

25:46: Dan 12.2; Jn 5.29

26:2: TP

kimakbi tamokon nepni do antagap asak. ¹³ Asisi dayisat, miktimi miktimi amin da Gen Bin Tagisi yoyinjak minjat on da yo ak unun dakon gen bin kisi yoyinakwa nandakdan. Anakwa unun minjat dakon man bini dima pasildisak.”

Judas da Yesu kila amin da kisiron yip do yagit

(Mk 14.10-11 ae Lk 22.3-6)

¹⁴ Unun bisapmon panjetni 12 kabikon da kinda mani Judas Iskariot unun da mukwa sogok amin dakon amin madep kabikon kigit. ¹⁵ Kin yan yoyigit, “Yesu kisitjikon yipbo ninan namni?” Yanban silwa monej tabili 30 yan manjin imgwit. ¹⁶ Iba wasanek Yesu kisitnikon yipjak do kosit wisigit.

Yesu panjetni gat jap nawit

(Mk 14.12-21 ae Lk 22.7-14 ae 22.21-23 ae Jn 13.21-30)

¹⁷ Bret Yisni Mini Bilak wasok wasogikon panjetni da Yesukon kin yan iyiwit, “Nin kin dukwan Yapyap Bilak dakon jap panjosit anen do nandisal?”

¹⁸ Yanba Yesu da yan yoyigit, “Kokup papmon kin amin kinda kokdan. Kanek yan iyini: Yoyindet da yan yosok, Nak dakon bisap kili unun kwan tosok. Nak gat panjet kabino gat gak da yutnon apno Yapyap Bilak dakon jap nonen.” ¹⁹ Yanban panjetni da Yesu dakon gen guramigek kin Yapyap Bilak dakon jap panjosit awit.

²⁰ Yan anek pilin tanakwan Yesu gat panjetni 12 kabi gat yigek jap nawit. ²¹ Jap nan yigek Yesu da yan yoyigit, “Asisi dayisat, jikon da kinda da uwal da kisiron nepdisak.”

²² Yan yanban panjetni buri yokwi tanba kalon kalon yan yawit, “Amin Tagi, nak do dima yosol, ma?”

²³ Yan yanba Yesu da yoyigit, “Kinda nak gat jap idapmon kisitnit kalon yipmangamak, unun amin da nak uwalno da kisiron nepdisak. ²⁴ Asi Pinjokop da papiakon gen mandabi

unun da tilagon Amin Dakon Monji kimoron kikdisak. Mani Amin Dakon Monji uwal da kisiron yipjak amin, awa! Unun amin menji da dima anjalagit tam tagi.”

²⁵ Yan yanban uwal da kisiron yipyip amin Judas da Yesu yan iyigit, “Yoyindet, nak do dima yosol, ma?”

Yanban iyigit, “Unun gak mani.”

Yesu da bret gat ae wain gat panjetni do yomgut

(Mk 14.22-26 ae Lk 22.15-20 ae 1Ko 11.23-25)

²⁶ Jap nan yigakwa Yesu da bret kinda abidan, Pinjokop ya yan iyinjak, pudan panjetni do yomgut. Yominjak yan yoyigit, “Pabidanek noni, on nak dakon giptim timno.”

²⁷ Yan yanek wain kinam abidanek Pinjokop ya yan iyinjak yominjak yan yagit, “Ji kisi da noni. ²⁸ On yawino. Pinjokop gat amin gat sanbek sanbek abi unun anteban asak. Amin morapmi dakon diwarini yopman yom do parekdat. ²⁹ Nak asisi dayisat, nak wain ae dima nanek egi wigi Datno da Amin Kila Asak da kagagwan don ji gat wain kalugi nonen.”

³⁰ Yan yanban kap kinda yanek yomakon pigek flej Olipmon wigiwit.

Pita da manji imjak do Yesu da yagit

(Mk 14.27-31 ae Lk 22.31-34 ae Jn 13.36-38)

³¹ Flej Olipmon wigek Yesu da panjetni yan yoyigit, “Pinjokop da papiakon gen yan tosok:

‘Sipsip dakon kila amin anakgo kimagakwan sipsip birapmigi iyi iyi kikan.’

Gen unun da aripmon abisok kalbi yo morap nagon noman tanakwa pindagek ji manji namdan. ³² Mani kimoron da pidanek nak da kalip Galili miktimon mibiltan daminjak kiken.”

³³ Yanban Pita da yan iyigit, “Amin diwari da manji gaminakwa nak yan dimasi aben.”

26:15: Sek 11.12; Jn 11.57 **26:17:** TP 12.14-20
Sek 9.11; 1Ko 10.16 **26:30:** Lk 22.39; Jn 18.1
26:34: Mt 26.69-75

26:23: Kap 41.9 **26:28:** TP 24.8; Jer 31.31-34;
26:31: Sek 13.7; Jn 16.32 **26:32:** Mt 28.7,16

³⁴ Yan yanban Yesu da iyigit, “Asisi gayisat, abisok kalbi pup gen dima yanakwan gak da nak do ‘Unun amin dima nandan imisat’ yan kosit kapbi yokdisal.”

³⁵ Yanban Pita da yan iyigit, “Uwal da gikba kimagaki nakyu kisi nikba kimokgen do ani kan, gak do wasip dima yoken.” Yan yanban pandet kabi diwari kisi yan gin yawit.

*Yesu Getsemani bisit agit
(Mk 14.32-42 ae Lk 22.39-46)*

³⁶ Yesu gat pandetni gat miktin tim kinda mani Getsemani unudon kiwit. Kin altanek Yesu da yan yoyigit, “Ji idon yigakwa nak asidon kin bisit aken.” ³⁷ Yan yanek Pita gat ae Sebedi dakon monji yat timikban kiwit. Kin burikon jigi madepsi nandanek ³⁸ yan yoyigit, “Butno jik tanakwan kimot kimotno noman tan naban nandisat. Do ji nak gat kisi idon Pinokop do nandanek egipnen.”

³⁹ Yan yanek timisok di kinjek miktimon man pagek bisit yan agit, “O Dat, yo morap tagi aki. Do nak da kwenon jigi apdisak unun kukwoki do nandisat. Mani nak dakon nandak nandak dima yolgi. Gak dakon galak tok niansi tosok unun dagin noman toni.”

⁴⁰ Yan yanek tobil pandetni kapbi egipgwiron kin pindakban dipmin pakgwit pindagek Pita yan iyigit, “Ji nak gat awa kaloni da aripmon gin Pinokop do nandanek dima egipnen?” ⁴¹ Ji teban tanek bisit anek egipni. Yan anek egipni kan, pankewalon aripmi dima mokdan. But da nak nol do galak tosok mani gip dakon tapminni mini.”

⁴² Yan yanek aeni tobil kin bisit yan agit, “Datno, jigi pakenjosi nandisat kan, tagi paken.”

⁴³ Bisit aban daganban abin pindakban pandetni dipmin do yokwisi anek aeni dipmin sigin pakgwit.

⁴⁴ Yan pindagek aeni tobil kin bisit mibiltok agit unuden gin agit.

⁴⁵ Yan anek tobil abin pandetni yan yoyigit, “Ji dipmin sigin pagek tapmin pan, ma? Bisap kili abik. Amin Dakon Monji yokwi pakpak da kisiron kili unun yipmanjan. ⁴⁶ Pidanba kino! Kabit, uwal da kisiron nepjak amin kili abik.”

*Uwal da Yesu abidawit
(Mk 14.43-50 ae Lk 22.47-53 ae Jn 18.3-12)*

⁴⁷ Yesu gen yanakwan unudon gin pandetni 12 kabikon da kinda mani Judas altan yomgut. Amin kabi madep emat agak sibani ae kindap kirini timigek bunon yolgwit. Mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat ae Juda amin dakon kila amin gat da yabekba opgwit.

⁴⁸ Uwal da kisiron yipyip amin da gen kinda kili yan yoyigit, “Amin kinda nak da mandan noko kan, unun amin nan tebai abidoni.” ⁴⁹ Judas tepmi Yesukon kin altanek yan iyigit, “Yoyindet, kalbi tagisi!” Yan iyinek mandan nagit.

⁵⁰ Yan aban Yesu da yan iyigit, “Not, yo ak do nandanek abil unun abi.”

Yan iyinban emat amin da Yesu tebai abidawit. ⁵¹ Aba Yesu da kabikon nani kinda da emat agak sibani ilikban winban mukwa sogok amin dakon mibiltok amin dakon oman monjini miragi mandan dagagit.

⁵² Aban Yesu da yan yagit, “Gak emat agak sibago yigikon simil. Emat agak siba pawilgan amin unun emat agak siba da mandan yoba kimokgon.

⁵³ Nak Datno aripmi tagi iyiko unun da anelo 72 tausen yabekban abin nak tagi anpulugoni. Gak unun dima nandisat, ma? ⁵⁴ Mani yan aben kan, Pinokop da papiakon gen tosok unun nianon da bami ton asak? Uwalno da yo yansi annamni do yosok.”

⁵⁵ Yan yanek unudon gin Yesu da amin kabi madep yan yoyigit, “Ji nak do kabo noknok kinda yan nandanek emat agak siba ae kindap kirinyo timigek nak abidok do aben,

ma? Nak gildari gildari Telagi Yut Madep da nagalgwan ji gat egek amin yoyin dekgim. Unun bisapmon nak abidok do dima nandawit. ⁵⁶ Mani Pinjkop da papiakon kombi amin da gen mandawit yan gin bami noman tosok.” Yan yanban pandet morapni Yesu yipmanjek pasal kin mudawit.

Yesu gen pikon anan kiwit
(Mk 14.53-65 ae Lk 22.54-55 ae 22.63-71 ae Jn 18.13-14 ae 18.19-24)

⁵⁷ Yesu abidawit amin unun Yesu abidan anan mukwa sogok amin dakon mibiltok amin Kaiapas da yutnon ankiwit. Unudon gen teban dakon yoyindet amin gat ae kila amin gat kisi muwukgwit. ⁵⁸ Pita kagi kagisok da Yesu yol ankinjek, mukwa sogok amin dakon mibiltok amin dakon yoma nagalgwan pigigit. Pikwan obip amin gat yigek Yesu yo niansi aniba koken yan do pindak egipgut.

⁵⁹ Anakwan mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat ae gen kokwin amin kisi morap gat da yan nandawit, amin di yan yomno abin Yesu top gen yan iminek gulusun agit yan yanakwa anatan kimotjak yan nandawit. ⁶⁰ Mani amin morapmi yan yoba abinek top gen morapmi yawit, mani asi gulusun kind a git yan dima kawit. Don amin bamori da abin yan yagimal, ⁶¹ “Nin da nandanapno Yesu da yan yagit, ‘Nak da Pinjkop dakon Telagi Yut Madep unun tuwilek gildat kapbi da butgwan ae witjiken.’”

⁶² Yan yanakwal mukwa sogok amin dakon mibiltok amin da pidan agek Yesu yan iyigit, “Gak gen kobogi kind a dima yoyiki? On amin morap gen yan gaba nian nandan yomisal?” ⁶³ Mani Yesu da gen kind a dima yagit.

Yan aban mukwa sogok amin dakon mibiltok amin da aeni iyigit, “Gak Pinjkop egip egipmi ton unun da manon yan teban tok anjek gen bamisi

yoki. Gak asi Kristo, Pinjkop dakon Monji bo dima? Kili bami ya!”

⁶⁴ Yanban Yesu da yan yagit, “Gen yosol unun bami. Ji don kanakwa Amin Dakon Monji Tapmim Ami da aminsi tet do yikban kokdan. Anjek kanakwa kundukon gikwemon da apban kokdan.”

⁶⁵ Yan yanban nandanek mukwa sogok amin dakon mibiltok amin buri wagil yokwi tanban iyi dakon paba pigikni pudanek yagit, “Mibilni nandak do amin nido sanbenek yoyino apni? Iyi Pinjkop kulabinek ‘nak Pinjkop dakon Monji’ yan yosok, ⁶⁶ do ji da nian an imnen do nandan?”

Yanban kisi morap da yawit, “Gulusun asak, do si kimotjak.”

⁶⁷ Yan yanek diwari da ilip sul iminek kisit da anakgwit. Ae diwari da mogim kulbak anagek ⁶⁸ yan iyiwit, “Kristo gak namin da gikdak? Kombi gen ya!”

Pita da Yesu do wasip yagit
(Mk 14.66-72 ae Lk 22.56-62 ae Jn 18.15-18 ae 18.25-27)

⁶⁹ Anakwa Pita unun yut da nagalgwan yigakwan mukwa sogok mibiltok amin dakon oman minatjok kind a da abin yan iyigit, “Gak Yesu Galili amin gat kisi egipgwit.”

⁷⁰ Yanban Pita da wasip yanek yagit, “Gak da gen unun yosol nak dima nandisat.”

⁷¹ Yan yanek wigaron pigakwan oman minat kind a Pita kanek amin unudon akgwit yan yoyigit, “On amin unun Yesu Nasaret amin gat kisi egipgwit.”

⁷² Yan yanban Pita aeni geni anteban anek yan iyigit, “Asisi, nak unun amin dimasi nandan imisat!”

⁷³ Timisok di egek amin kapmatjok akgwit unun da kin Pita yan iyiwit, “Gak dakon tek nandano asi gak unun amin kabi dakon kokup isalni kind a yan asak, do gak unun da kabikon nani yan nandan.”

26:61: Jn 2.19-21

26:63: Ais 53.7; Mt 27.12

26:64: Kap 110.1; Dan 7.13; Mt 24.30

26:65:

Mt 9.3; Jn 10.33

26:66: MS 24.16; Jn 19.7

26:67: Ais 50.6; 53.5

⁷⁴ Yan yanba Pita da tebaisi yanek yagit, “Asisi dayisat, amin unun yon nak dimasi nandan imisat. Top yosot kan, Pin kop da nak tagi anupbal asak!”

Yan yanakwan unudon gin pup gen yagit. ⁷⁵ Yanban nandanek Pita Yesu da gen yagit unun do buri pisagit. Gen unun yan yagit: “Pup da gen dima yanakwan gak da nak do wasip yanbi kosit kapbi akdisak.” Pita da gen unun do buri pisanban wanga pigi kunam madepsi takgit.

27

Yesu Pailaron anan kiwit

(Mk 15.1 ae Lk 23.1-2 ae Jn 18.28-32)

¹ Wisawisa do mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat ae kila amin gat da muwugek Yesu anakba kimotjak do yan dagok awit. ² Anek Yesu kisiri waman anki gapman dakon mibiltok amin Pailat da kisiron yipgwit.

Judas kimakgit

(Ya 1.18-19)

³ Judas Yesu uwal da kisiron yipgut amin kanban Yesu kimotjak do yan dagok anakwa mabisi at yan nandagit. Anek nandak nandakni kulabik anek silwa monej 30 yan timikgit unun mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat ae kila amin gat do aeni panobil yomgut. ⁴ Yominjek yan yoyigit, “Nak sunsi anek amin kilegi kinda uwal da kisiron yipmat. Unun ji da anakba kimotdisak.”

Yoyinban yan iyiwit, “Unun nin dakon yo dima. Unun gak dakon yo gin.”

⁵ Yan yanba Judas silwa monej unun telagi yut da nagalgwan dapban pigakwa kin iyi tipgut.

⁶ Aban mukwa sogok amin dakon amin madep kabi da silwa monej unun timigek yan yawit, “Monej on yawi dakon tomni. Do telagi yut dakon monej gat kisi yopne kan, gen tebanin yapdaman.” ⁷ Yan yanek unun monej ban miktim

kwoba wasawit miktim tim kinda yuman nawit. Yuman nanek amin dubagikon da abin kimokgon unun dakon amin kimakba yopyop tamo kinda wasawit. ⁸ Yan awit do unun miktim tim unun do Yawi Miktim yan yawit da yon. ⁹ Yan anakwa kombi amin Jeremaia da gen mandagit unun bami noman tagit. Gen unun yan, “Israel amin da unun amin yuman noni do silwa monej 30 ban tomni yomgwit. ¹⁰ Yan anek Amin Tagi da nayigit, unun da tilagon unun monej ban miktim kwoba wasawit miktim tim kinda yuman nawit.”

Gak Juda amin dakon kila amin madep, ma?

(Mk 15.2-5 ae Lk 23.3-5 ae Jn 18.33-38)

¹¹ Yesu gapman dakon mibiltok amin Pailat da inamon agakwan Pailat da yan iyigit, “Gak Juda amin dakon kila amin madep, ma?”

Yanban Yesu da gen kobogi yan yagit, “Yosol unun mani.”

¹² Yan yanban mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat ae kila amin diwari gat da gen yan iminba gen kobogi kinda dima yoyigit. ¹³ Yan aban Pailat da aeni iyigit, “Amin on da gak wasok yokwi agil do gen morapmi yan gaman. Unun dima nandisal, ma?” ¹⁴ Yan yanban Yesu da gen kobogisok kinda dimasi yanakwan Pailat da Yesu do nandaban njwakjwarisi agit.

Pailat da Yesu tilak kindapmon kimotjak do yan dagok agit

(Mk 15.6-15 ae Lk 23.13-25 ae Jn 18.38-19.16)

¹⁵ Bilagi bilagi Yapyap Bilak bisapmon gapman dakon mibiltok amin da wasok kinda yan agit. Minjat aminyo da amin kinda dam tebanon yikdak unun mani yanakwa, Pailat da pulagan yopban kin kin awit. ¹⁶ Unun bisapmon amin yokwisi kinda dam tebanon yikgit, mani

Barabas. ¹⁷⁻¹⁸ Amin abin muwugakwa Pailat da amin da Yesu do nandaba yokwi tanban top yanek gen pikon yipgwit yan nandagit. Yan nandaneke Yesu anjuktaneke yan yoyigit, “Ji dakon galaktok namin nan pulugan yipbo jikon opjak, Barabas do nandan bo Yesu mani kinda Kristo yan yon unun nan?”

¹⁹ Yan yanek Pailat gen kokwin tamokon yigakwan minatni da gen kinda yan yipban apgut, “Nak unun amin kalbi dipminon kat, do jigisi nandisat. Unun amin kilegisi, do gak yo kinda dimasi an ibi.”

²⁰ Mani mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat ae kila amin gat da minat amin kabi madep buri suganeke yan yoyiwit, “Ji Pailat da Barabas nan puluganeke Yesu nan anjakban kimotjak do iyini.”

²¹ Yanba Pailat da aeni yan yoyigit, “Ji dakon galaktok on amin bamoron ban namin nan pulugan yipbo kisak do nandan?”

Yoyinban “Barabas nan” yan yawit.

²² Yanba yan yoyigit, “Yesu, mani kinda Kristo yan yon, unun do ninan an iben?”

Yan yanban amin kisi da yan yawit, “Tilak kindapmon anakba kimotjak!”

²³ Yanba Pailat da yoyigit, “Mibili nido? Ni gulusun nan agit?”

Yanban mibiltok yawit si yapmanek madepsi yan tidaneke yawit, “Tilak kindapmon anakba kimotjak!”

²⁴ Yanba Pailat da iyi yan nandagit, “Gen yoko dima nandaneke emat madepsi akdan.” Yan nandaneke minat amin kabi madep da dabilon kisitni pakbikon suganeke yan yoyigit, “On amin kimakban nak da diwari dima paken, ji da pani.”

²⁵ Yanban amin kisi da geni yan antobil imgwit, “Nin gat ae minat monjyonin gat da kimotjak dakon kobogi tagi panen.”

²⁶ Yan yanba Pailat da Barabas pulugan yipban minat amin kabiyokon kigit. Kinakwan emat amin yoyinban

Yesu baljawit. Aba don tilak kindapmon anakba kimotjak do yoyigit.

Emat amin da Yesu jigilagon da abin yipgwit

(Mk 15.16-20 ae Jn 19.2-3)

²⁷ Gapman dakon emat amin da Yesu abidan anan gapman dakon yut madepmon wigakwa emat amin diwari kisi abin Yesu angwasiyek akgwit. ²⁸ Anek Yesu iyi dakon imalni iligek kila amin madep da imal gami dubak pan unuden kinda pan imgwit. ²⁹ Yan anek nap keli ton nan kila amin madep dakon pelit yombem kinda wasan busunikon aba pigigit. Aba pigakwan kindap kirin kinda kisiri aminsi tet do yipman imgwit. Yipman iminek gawak iminek topmon da man madep iminek gen yan iyiwit, “Gildat tagi, Juda amin dakon kila amin madep!” ³⁰ Anek ilip sul iminek kindap kirin kisirikon yipgwit unun gwayen busunikon kosiri morapmi baljawit. ³¹ Anek topmon da man madep imin mudaneke imal gami iligek iyi dakon pabi pigik pan imgwit. Pan iminek tilak kindapmon anakba kimotjak do ilik anan kiwit.

Yesu tilak kindapmon anakgwit

(Mk 15.21-32 ae Lk 23.26-43 ae Jn 19.17-27)

³² Kosiron kinjek emat amin da Sairini kokupmon amin kinda kawit, mani Saimon. Unun tebai iyinba Yesu dakon tilak kindapni guramikban kiwit. ³³ Kin miktin tim kinda mani Golgata unudon altawit. (Golgata dakon mibili unun Busun Kidat Hen.)

³⁴ Kin altaneke wain gat ae pakbi isipmi kinda gat iktagilek iminba nan nandat anek nok do kurak tagit.

³⁵ Anakwan tilak kindapmon anageke emat amin da satu wasok anek imalni kokwinik timikgwit. ³⁶ Satu wasok aba mudanban miktimon pabin yigek kila anek kan egipgwit. ³⁷ Kwen busunikon mibili nido anakgwit unun dakon but piso yan mandawit, ON

YESU, JUDA AMĪN DAKON KĪLA AMĪN MADEPNI

³⁸ Kabo noknok bamori Yesu gat kisi dapgwit. Kında aminsi tetdo, ae kında gwanden tet do tilak kindapmon dapman dapman awit. ³⁹ Amin kin ap awit unun da yanba yokwi tok an iminek wunda kwalkwal anek yan iyiwit, ⁴⁰ “Gak Telagi Yut Madep tuwilek gildat kapbi da butgwan ae witjik do yagil, do giptingo ankutnoki! Gak asi Pin kop dakon Monji egisalon tilak kindapmon da pi!”

⁴¹ Yan yanba mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat gen teban yoyinet amin gat ae kila amin gat unun kisi yan gin jigilak iyinek yawit, ⁴² “Amin diwari panpulugagit da nido iyi anpulugok do antidok asak? On Israel amin dakon kila amin madepni ma! Kan tilak kindapmon da pinban kanek nandan gadan imnen. ⁴³ Pin kop nandan gadan iminek yan yosok, ‘Nak Pin kop dakon Monji egisat.’ Pin kop da Monji anpulugok do nandisak kan, tagi anpulugosak.” ⁴⁴ Unuden gin kabo noknok bamot teri teri dapbi ununyo kisi yanba yokwi tok yan gin agimal.

Yesu kimakgit

(Mk 15.33-41 ae Lk 23.44-49 ae Jn 19.28-30)

⁴⁵ Gildat binap 12 kilok miktim kisi pilin tuk anakwan kin pilindo 3 kilok agit. ⁴⁶ kilok anakwan Yesu da yan tidanek yan yagit, “Eli, Eli, lama sabaktani?” Gen unun dakon mibili yan:

“Pin kopno, Pin kopno, nido nepman dekdal?”

⁴⁷ Yan yanban amin diwari kapmatjok akgwit unun nandanek yawit, “Nandan, unun Elaija do yan imisak.”

⁴⁸ Yanba unudon gin amin kında timentim yanek kin yo kında gugidan yombem jol diwaron waman wain gat ae pakbi isipmi gat unungwan sibeinek Yesu da nosak do anenak

imgut. ⁴⁹ Anakwan diwari da yawit, “Yum kanba konej. Elaija da abin anpuluganban konej bo dima?”

⁵⁰ Yan yanakwa Yesu aeni yan tidanek wupni yipban kinakwan kimakgit.

⁵¹ Kimagakwan unun bisapmon gin Telagi Yut Madep dakon yoma imal unun kwen da sulugi pin mibilikon daganek timi bamori agit. Yan anakwan miktim wudip anakwan tip madep morapmi da sulugiwit.

⁵² Unun yo morap altanakwa amin kimakba yopmanan tamo wital kinakwa Pin kop dakon amin morapmi kalip kimakba yopbi unun pidawit. ⁵³ Pidan don Yesu da kimoron da pidanakwan telagi kokup papmon pukwa amin morapmi da pindakgwit.

⁵⁴ Anakwa emat amin 100 dakon kila amin gat ae emat amin Yesu do kan egipgwit amin unun wudip ae yo morap altawit unun pindagek si pasalgwit. Pasalek yansi yawit, “On amin asisi Pin kop dakon Monji egipgut.”

⁵⁵ Anakwa minjat diwari dubagisogon da agek yo unun pindakgwit. Yesu Galili miktim yipman abin anakwan unun minjat kabi da yol awilek oman an iminek agipgwit. ⁵⁶ Unun kabikon kında mani Maria, kokupni Makdala. Ae Maria nwaknwaru kında Jems gat Josep gat dakon menji. Ae Sebedi dakon monji bamot unun dakon menji kisi akgwit.

Yesu dakon bumjotni tip kinamgwan yipgwit

(Mk 15.42-47 ae Lk 23.50-55 ae Jn 19.38-42)

⁵⁷ Pilindo yoni morapmi amin kında Arimatea kokupmon da apgut. Unun mani Josep. Unun Yesu dakon pandetni kında. ⁵⁸ Josep unun Pailaron kin Yesu dakon bumjotni abidok do iyigit. Iyiban emat amini yoyiban bumjotni Josep do imgwit.

⁵⁹ Iminba abidan anki imal garagi mini kinda nan wamanek ⁶⁰ anki iyi dakon tip kinam amin kimakbi do kaluk pasinbi unjungwan anki yipgut. Yipmanek tip madepsi kinda antobilban abin yoma sopmanakwan yipman kigit. ⁶¹ Maria Makdala kokupmon nani gat ae Maria kinda gat tip kinam da kapmatjok yigek yo agit unun nomansi kagimal.

Emat amin da tip kinam do kila awit

⁶² Sabat bisap do tagap tok an mudanek wisa dagokdo mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat ae Parisi amin gat Pailaron kiwit. ⁶³ Kin yan iyiwit, "Top amin si epi gut bisapmon gen kinda yan yagit, 'Gildat kapbi mudanakwa kimoron da pidoken' yan yagit. ⁶⁴ Yan yagit, do gak obip amingo tebaisi yoyinbi tip kinam dakon kila tebaisi anakwa wigi gildat kapbi mudoni. Yan dima ani kan, pandetni da abin bumjotni kabo ankisibin ankinjek Yesu kili pidak yan amin yoyikdan. Yan ani kan, mibiltok iyi do top gen yagit unun yapmanek top gen yokdan unun da yo yokwisi kinda akdisak."

⁶⁵ Yanba Pailat da yan yoyigit, "Ji obip amin timikba kin tip kinam unun niansi anek kilani ak do nandan unun da tilagon yoyinba ani." ⁶⁶ Yan yoyinban tip kinamon kin tip madep yoma kaga soguron tilak kinda dima abidoni do yipgwit. Yipmanek obip amin da kilani tebaisi ani do yopba akgwit.

28

Yesu kimoron da pidagit

(Mk 16.1-10 ae Lk 24.1-10 ae Jn 20.1-18)

¹ Sabat bisap mudanakwan pakgwit da Sonda wisa dagokdo Maria Makdala kokupmon nani gat ae Maria kinda gat tip kinam kok do kigimal.

² Kinakwal unudon gin wudip madep agit. Anakwan Amin Tagi dakon anelo kinda Kwen Kokupmon da pin tip

madep unun antobilban kinakwan kwenikon yigit. ³ Anelo unun mal da yan tentenajakwan imalni unun gik sitnan yombem kwakwagisi agit. ⁴ Obip amin unun kan pasal nimnimik man pagek kimakbi yombem awit.

⁵ Yan anakwa anelo da minat bamot yan yoyigit, "Jil dima pasoljil. Yesu tilak kindapmon anakbi nan wusik do abamal yan nandisat. ⁶ Yesu yagit da aripmon Pin kop da kili aban pidak. Idon dima egisak. Abin tamoni do konjil. ⁷ Jil tepmisi kin pandetni yan yoyinjal, 'Unun Pin kop da kimoron nan kili aban pidak. Mibiltan daminek Galili miktimon kik, do unudon kin koni.' Nak gen on dayik do pit."

⁸ Yan yoyinban minat bamot unun pasalgimal, mani kisik kisik nandanek timtim yanek pandet kabini gen unun yoyik do kigimal. ⁹ Kinakwal Yesu gat domdom anek yan yoyigit, "Wisa dagokdo tagisi." Yan yoyinban kandapmi abidanjek gawak imgumal. ¹⁰ Anakwal Yesu da sanbenek yan yoyigit, "Dima pasoljil. Jil kin notnoni kabi yoyinbal Galili kin unudon nandanani."

Obip amin dakon gen

¹¹ Minat bamot kinakwal obip amin diwari tip kinam dakon kila awit unun da kokup papmon kin mukwa sogok amin dakon amin madep kabi yo morap altawit unun dakon gen morap yoyin mudawit. ¹² Yoyinba mukwa sogok amin dakon mibiltok amin gat ae kila amin gat muwugek nian ano kilek tosak yan do gen pankosit awit. Anek obip amin do monej madepsi yominek ¹³ yan yoyiwit, "Ji yansi yoni, 'Nin kalbi pak intanapno pandetni da abin bumjotni kabo ankisiben.' ¹⁴ Gapman dakon mibiltok amin da unun dakon geni nandisak kan, nin da iyino buri manakwan jikon jigi kinda dima tosak."

¹⁵ Yan yoyinba obip amin monen timigek geni guramikgwit. Gen unun Juda amin da yan an iren abasokyo kisi yan gin yon.

Yesu da paɗdet kabini Pinƙop dakon pi ani do yoyigit

(Mk 16.14-18 ae Lk 24.36-49 ae Jn 20.19-23)

¹⁶ Paɗdetni 11 kabi Galili miktimon kin, Yesu da kabap kindan unudon wigini do kili yoyigit unudon wigiwit.

¹⁷ Wigi Yesu kanek gawak imgwit, mani diwari da but bamot awit.

¹⁸ Anakwa Yesu da paɗdet kabinikon kin yan yoyigit, “Pinƙop da yo morap Kwen Kokupmon ae miktimon kila aben dakon pi nak do yan mudan namgut. ¹⁹ Unun do ji miktimi miktimi kin minat amin morapyo paɗpuluganba nak dakon paɗdet kabino dagoni. Anek Dat ae Monji ae Telagi Wup unun da manon telagi pakbi son yomni. ²⁰ Nak da gen dayin doligin unun kisisi guramitni do yoyin detni. Nandani, nak ji gat gildari gildari egapno miktin dakon bisap mudosak.”

Gen Bin Tagisi Mak da Mandagit

But piso gen

Mak unun Jerusalem kokup papmon egek tagagit, ae Yesu da gen yagit ae pi agit unun pindak nandanjo agit, mani Yesu dakon panjetni kinda dima. Don Pita gat kalonji agek Pinjokop dakon pi agimal. Ae don Pol Banabas gat agek pi awit.

On papiagwan gen wasok wasogi da yan yosok, "On unun Pinjokop dakon Monji, Yesu Kristo dakon Gen Bini Tagisi idon da wasosok." Ae on papia da Yesu tapmimni tonj ae pi mibili mibili asak dakon yan dagok an ibi yan nolinban komanj. Tapmimni gat ae yan dagok an ibi dakon tilakni unun minjat aminyo yoyinj dekgit, ae kon yolgut, ae minjat aminyo dakon yokwini wiririk yomgut unudon komanj. Yesu da iyi do "Nak Amin Dakon Monji" yan yosok. Ae minjat aminyo morapmi yumanj nanj yop do anek naga dakon egip egipno parekdat yan yosok. (10.45)

Mak da Yesu da pi agit do morapmi yosok, mani Yesu da gen yagit unun do morapmi dima yosok. Mibiltok Jon Telagi Pakbi Sogok Amin da pi agit gat, ae Yesu da telagi pakbi sogit, ae Sunduk da Yesu anjkealgit do Mak unun do yosok. Don Yesu da jigji mibili mibili pawit amin do bupmi nandanj yominek yoyinj dekgit unun nolisak. Mibiltok panjet kabi Yesu da pi agit unun dima nandaba pisagit, mani don yawori kanja pisagit.

Ae don minjat aminyo da Yesu dakon uwalni daganek jigji morapmi imgwit. Ae Gen Bin Tagisi dakon mibi do Mak da Yesu da kimagek pidagit unun do yosok.

Yesu minjat aminyo Pinjokop da Amin Kila Asak unun yoyik do apgut

(Kilapmi 1.1-3.6)

*Jon gen yagit
(Mt 3.1-12 ae Lk 3.1-9 ae 3.15-17 ae Jn 1.19-28)*

¹ Yesu Kristo, Pinjokop dakon Monji, unun dakon Gen Bin Tagisi idon da wasosok. ² Kombi amin Aisaia da gen yan mandagit:

"Nandani, geno yan tentenosak do amin kinda yabekgo unun da mibiltan gamjak.

Anek kositgo anjnoman asak.

³ Miktim amin da aripmi dima egipmi timon amin kinda da yan tidanek yosok,

'Amin Tagi dakon kosit anjdimdim ani, kositni pasinj anmilip ani.'

⁴ Gen unun da tilagon Telagi Pakbi Sogok Amin Jon da miktim amin da aripmi dima egipmi timon kinj altagit. Altanek but tobil anek telagi pakbi sonakwa Pinjokop da diwarini yopmanj yomjak do yoyigit. ⁵ Anjakwan Judia miktimon ae Jerusalem kokup papmon egipgwit amin Jonon kiwit. Yokwini yanjkwok anjakwa Jodan Pakbikon telagi pakbi sonj yomgut.

⁶ Jon da ilikba pigik panj egipgut unun bit madep kinda mani kamel unun dakon dangwani banj wasanbi. Anek bit gip kinda bobanj napmi do wamgut. Japni unun pilak pilak ae kabanj kok. ⁷ Gen yan yagit: "Amin kinda nak da manjikon apdisak. Unun dakon tapmim da nak dakon tapmim yapmandak. Nak oman monjini dakon pinbinisi egisat, do kandap gwilni dakon nap pabinj yigek tagi dima witalgenj. ⁸ Nak pakbisi banj telagi pakbi sonj damisat, mani unun da Telagi Wup sonj damdisak."

*Jon da Yesu telagi pakbi sonj imgut
(Mt 3.13-17 ae Lk 3.21-22)*

⁹ Unun bisapmon Yesu Nasaret kokup Galili Provins yipmanjek apgut. Apban Jon da Jodan Pakbikon telagi pakbi sonj imgut. ¹⁰ Aban pakbikon da winjek winjek Yesu yan kagit: Kundu wital kinjakwan Telagi Wup

kinarim da miktimon pan unun da tilak iyikon pigit. ¹¹ Anakwan Kwen Kokupgwan da gen kinda yan altagit: “Gak Monjino. Butdasi galak tan gamisat. Butno gak do tagisi asak.”

Sunduk da Yesu ankwalgit

(Mt 4.1-11 ae Lk 4.1-13)

¹² Unudon gin Wup da Yesu yabekban miktimon amin da aripmi dima egipmi timon kigit. ¹³ Kin unudon gildat 40 egakwan Sunduk da ankwalgit. Bit kilapyo da bikbigon egakwan anjelo da anpulugawit.

Yesu da pini wasanek panjetni timikgit

(Mt 4.12-17 ae Lk 4.14-15)

¹⁴ Jon dam teban yutnon yipba yigakwan Yesu Galili Provinskon kigit. Kin Pinokop dakon Gen Bin Tagisi yan tentenajek yan yagit, ¹⁵ “Pinokop da Amin Kila Akdisak unun dakon bisap kwan tosok. Unun do ji but tobil anek Gen Bin Tagisi unun do nandan gadani.”

¹⁶ Yesu da Galili Pakbi Idap kidipmin kinjek Saimon gat padige Andru gat pindakgit. Unun amin bamot tap kilap simil simil yikni pakbi idapmon mabal pigakwan egipgumal. Pini unun tap kilap simil simil do pi agak amin bamot. ¹⁷ Unun amin bamot pindagek Yesu da yan yoyigit, “Abin nak nolgil, anakwal amin timit timit dakon kosit doliko.” ¹⁸ Yanban unudon gin tap kilap simil simil yikni yopmanek Yesu yolgimal.

¹⁹ Yesu da timisok di kinjek Jems, Sebedi dakon monji gat padige Jon gat pindakgit. Unun bamot boron yigek tap kilap simil simil yikni bisawik panmilip anyo anakwal pindakgit. ²⁰ Pindagek unudon gin yan yoban nandanek datni Sebedi gat pi amini gat boron si yigakwa Yesu yolgimal.

Yesu da Kapaneam kokupmon pi agit

(Lk 4.31-37)

²¹ Yesu gat panjetni gat Kapaneam kokupmon kiwit. Kin altanek Sabat bisapmon Yesu da Juda amin da muwut muwut yutnon wigek Pinokop gen yoyigit. ²² Gen teban yoyinjet amin da tilagon dima yagit, amin mani ton da tilagon yagit, do amin da Pinokop gen yogokni do nandaba njwanjwarisi agit. ²³ Anakwan unudon gin konni ton amin kinda da yan tidanek yan yagit, ²⁴ “Yesu, Nasaret amin, gak niban anjim do nandisal? Nin panupbal ak do abil? Nak nandan gamisat, gak Pinokop Dakon Telagi Amini.”

²⁵ Yan yanban Yesu da gen tebaisi yan iyigit, “Gak gen dima yanek amin on yipman det!” ²⁶ Yanban kon da amin unun ukwayigek madepsi yan tidanek yipman degek win kigit. ²⁷ Win kinakwan amin da unun kanek wuridagek notni yoyin yoyin anek yan yawit, “Mao, unun ni yo kinda da altosok? On amin gen njwanjwarisi yosok. Amin mani ton da tilagon yosok. Kon gen yoyinban geni guramikgan.” ²⁸ Yan yanakwa man bini da tepmisi iren tane Galili Provins aripmisi agit.

Yesu da Pita dakon yopmi anmilip agit

(Mt 8.14-15 ae Lk 4.38-39)

²⁹ Juda amin da muwut muwut yutnon da pinjek unudon gin Jems gat Jon gat timikban, Saimon gat Andru gat unun da yutnon wigiwit. ³⁰ Unun yutnon Saimon yopmi giptimi kindapmi sonakwan sot anek pakgit. Unun dakon mibili ³¹ iynba Yesu kin kisitnikon abidanek ilikban pidagit. Yan aban sotni yipmanakwan jap noni do oman agit.

Yesu da sot amin morapmi panmilip agit

(Mt 8.16-17 ae Lk 4.40-41)

³² Gildat pigakwan pilindo sot amin gat konni ton amin gat kisisi Yesukon panpan apgwit. ³³ Anek kokup amin kisi morap yut unun da yomakon

muwukgwit. ³⁴ Muwugakwa Yesu da amin morapmisi sot mibili mibili awit unun panmilip agit. Anek konni ton amin morapmi konni yol yomgut. Anek kon unun nandan imgwit, do yansop anyomgut.

Yesu Galili miktimon agipgut
(Lk 4.42-44)

³⁵ Wisa dima daganakwan Yesu pilisisok pidan yut yipmanek miktimon amin da aripmi dima egipmi timon panki egek bisit pi agit. ³⁶ Anakwan Saimon gat notni kabi gat Yesu wisinek apgwit. ³⁷ Abin analon anek iyiwit, "Amin morapmisi da gak wisan."

³⁸ Yanba yan yoyigit, "Nak unun amin kabi dogin dima pigim. Do nin kokup tan anan kwan unudon kinjek Pinjkop gen yoyiken. Nak pi unun ak do pigim." ³⁹ Yan yanek Galili Provinskon dukwan dukwan kisi agek Juda amin dakon muwut muwut yut morapmon Pinjkop dakon gen yoyinek kon yol yominek agipgut.

Yesu da amin kinda wuda tebani ton anmilip agit
(Mt 8.1-4 ae Lk 5.12-16)

⁴⁰ Amin wuda tebani ton kinda da unudon kinjek nwakben an iminek bisit tebai yan iyigit, "Pinjkop da dabilon kilek token do nandisal kan, tagi anmilip abi kilek token."

⁴¹ Yanban Yesu da unun do bupmi nandanek kisitni amin unun da kwenon witjinek yan iyigit, "Kilek toki do nandisat, do pasil gamni!" ⁴² Yan iyinban unudon gin wudani kibidanakwa giptimni kilek tagit.

⁴³ Kilek tanban unudon gin Yesu da amin unun yabegek gen tebai yan iyigit, ⁴⁴ "Gak unun dakon mibili amin dima yoyiki. Anek mukwa sogok aminon kinjek giptingo yoliki. Anek Moses da yagit unun da tilagon paret anaki amin da asi kilek tal yan gandani." ⁴⁵ Yan yanban yum kanek kin gen bin yan aniren agit. Unun do anek Yesu kokup papmon noman kisak do nandaban tidok tagit. Kokup ilenji

ilenikon gin agakwan amin morap dukwan dukwan egipgwit Yesukon apgwit.

2

Yesu da amin kisiri kandapmiyo kimakbi kindan anmilip agit
(Mt 9.1-8 ae Lk 5.17-26)

¹ Yesu gildat di egi aeni Kapaneam kokupmon kinjek yutnison wigakwan kokup amin da abapni dakon gen nandawit. ² Nandanek morapmisi da yutnon muwuk tunganek diwari yomakon yik tunganba Pinjkop dakon gen yoyigit. ³ Yoyinjakwan amin kabi kindan apgwiron da amin ⁴ kabi da amin kisiri kandapmiyo kimakbi kindan waman unudon anapgwit. ⁴ Anek yutnon awigi Yesu da buron yipdo anek aminon kwa tidanba yut kwenon awigiwit. Awigek Yesu da si yikgit da kwenon yut tuwilba kosit pisanjakwan unudon da amin unun wayigon pagakwan nap anyawot anakwa pigigit. ⁵ Yan anakwa Yesu da nandan gadatni kanek amin kisiri kandapmiyo kimakbi yan iyigit, "Monji, diwarigo yopman gamisat."

⁶ Yan yanban gen teban yoyindet amin diwari unudon yikgwit unun da buri da yan nandawit, ⁷ "Ma, amin on ni gen nan yosok? On Pinjkop kulabisak on! Namin amin da diwari wiririt pi asak? Unun pi Pinjkop dagin agagi!"

⁸ Yan nandanakwa Yesu unun burikon da pindak nandan yomin mudanek yoyigit, "Ji nido butjikon da nandak nandak unun nandan naman? ⁹ Jit da tagapmi, amin kisiri kandapmiyo kimakbi yan iyikdo, 'Diwarigo wiririk gamisat', bo unuden iyikdo, 'Pidan yalin potgo timigek pilik bamok aki?' ¹⁰ Amin Dakon Monji unun miktimon diwari wiririt dakon pi asak do yan mudan ibi yan nandaba pisosak do on amin anmilip aben." Yan yanek amin kisiri kandapmiyo kimakbi yan iyigit, ¹¹ "Nak gayisat, pidan yalin potgo

timigek yutgokon ki.”¹² Yanban unjudon gin amin morapmi da dabilon yalin potni timigek abigigit. Yan anakwan amin kawit unjun da tamtam yanek Pinjkop anjksinjek yawit, “Yo kalugisi altanban koman!”

*Yesu da Liwai (Matyu) yan imgut
(Mt 9.9-13 ae Lk 5.27-32)*

¹³ Yesu yan anek aeni pakbi idap ilenikon pigigit. Pigakwan amin morapmi yol anan unjudon kwa Pinjkop gen yoyigit. ¹⁴ Anek unjudon da kinjek Liwai, Alpius dakon monji, takis timit timit yutnikon yigakwan kagit. Kanek yan iyigit, “Abin nak nol.” Yanban Liwai pidanek Yesu yolgit.

¹⁵ Anakwan Yesu Liwai da yutnon kwan yigek jap nawit. Monej timit timit amin ae yokwi pakpak amin morapmi Yesu gat panjetni gat jap nawit. (Unjuden amin morapmisi da Yesu yolgwit.) ¹⁶ Unjudon Parisi amin diwari yikgwit unjun gen teban yoyindet amin. Unjun da Yesu monej timit timit amin gat ae yokwi pakpak amin gat kisi yigek jap nanba kanek panjetni yan yoyiwit, “Ma, unjun nido takis timit timit amin gat ae yokwi pakpak amin gat kisi yigek jap non? Unjun tagi dima.”

¹⁷ Yanba Yesu da nandanek yoyigit, “Amin sotni mini unjun wuda wamagon dima kwan. Amin sotni ton unjun dagin wuda wamagon kwan. Nak amin kilegi yan ilit do dima opgum, yokwi pakpak yan ilit do opgum.”

*Jap kelkel dakon gen
(Mt 9.14-17 ae Lk 5.33-39)*

¹⁸ Jon dakon panjetni gat ae Parisi amin gat unjun bisapmon Pinjkop do nandanek jap kelek egipgwit. Anakwa amin diwari unjun Yesukon kinjek yan iyiwit: “Jon dakon panjetni gat ae Parisi amin dakon panjetni gat unjun Pinjkop do nandanek jap kelek egakwa gak dakon panjetgoni nido jap nanek ekwan?”

¹⁹ Iyinja Yesu da yoyigit, “Monjisok minjat pak do an unjun bisapmon notni gat jap kelek tagi egipni? Dima. Monjisok egakwan jap kelek aripmi dima egipmi. ²⁰ Mani don monji unjun abidan anan kinakwa notni unjun bisapmon jap kelek ekwan.”

²¹ “Nin ilikba pigik garanj pudankwikon imal diwat kalugi pakbikon dima suganbi kindan nan bupnom kan, pakbikon sugono imal diwat unjun da garanj ilikban pudan ki madepsi akdisak. ²² Ae amin kindan da wain kalugi tibiri meme gip ban wasanbi tibiri kalipmikon kolesak kan unjun tagi dima. Yan asak kan, wain da pukwa paptan meme gip kirinjigakwa wain man mudokdan. Amin da wain kalugi meme gip kalugikon kolenba wain gat meme gip gat kisi tagi tomal.”

*Sabat bisap dakon gen
(Mt 12.1-8 ae Lk 6.1-5)*

²³ Sabat kindakon Yesu gat panjetni gat unjun wit pi kaga kindakon kiwit. Kinjek panjetni da wit bami diwari jimik dagawit. ²⁴ Anakwa Parisi amin da Yesu yan iyiwit, “Pindat, amin Sabat bisapmon nido gen teban yapmanek pi an?”

²⁵ Yanba Yesu da yoyigit, “Dewit ae amin kabini jap do anek yo awit unjun ji manjin nandanyo awit bo dima? ²⁶ Unjun Abiata da mukwa sogok amin dakon mibiltok amin egipgut bisapmon yan awit. Pinjkop da yutnon wigek bret Pinjkop do parekbi unjun timik nanek amin kabini kisi do yoban nawit. Bret unjun amin isali da dima nok nogi, mukwa sogok amin dagin tagi nawit.”

²⁷ Yan yanek yagit, “Sabat bisap unjun do nandaba yo madep anakwan amin kirinjik yoman unjun da tagi dima asak. Sabat bisap unjun amin panpulgok do anek yipbi. ²⁸ Yando, Amin Dakon Monji unjun Sabat bisap unjun dakon Amin Tagini egisak.”

3

Yesu da Sabat bisapmon amin kindan amilip agit

(Mt 12.9-14 ae Lk 6.6-11)

¹ Yesu aeni bisap kindan gat Juda amin da muwut muwut yutnon wigek amin kindan kisiri girenkibi kindan yikban kagit. ² Unun da Sabat bisapmon amin panmilip aban kanek gen pikon yipnen yanon da amin diwari Yesu tebai kanek yikgwit. ³ Anakwa Yesu da amin kisiri girenkibi yan iyigit, "Amin da inamon pidan at."

⁴ Pidan agakwan minjat aminyo yan yoyigit, "Sabat bisap dakon gen teban da yokwi anen do yosok? Bo tagi anen do yosok? Amin panmilip anen do yosok, bo dapba kimotni do yosok?" Yanban gen tamoni dima iyiwit.

⁵ Yan anakwa but tebani do butjap nandagit. Anek butni yokwi tanban kobok tobil tobil anek pindagek amin kisiri girenkibi yan iyigit, "Kisitgo aninjin a." Yanban amin unun kisiri aninjin aban kilek tagit. ⁶ Anakwan unudon gin Parisi amin kinak Erot dakon amin kabi unun gat muwugek "Nian anek anaten?" yan do gen pankosit awit.

Yesu da tapminni yolnban kokup isalni da dima nandan gadanimgwit

(Kilapmi 3.7-6.6)

Minjat amin kabi madep da Yesu yol-gwit

(Lk 6.17-19)

⁷ Yan anakwa Yesu da panjetni timikban pakbi idapmon kiwit. Kinakwa Galili amin morapmisi da yolgwit. Ae unun gin dima, Judia miktimon da, ⁸ ae Jerusalem kokup papmon da, ae Idumea miktimon da, ae Jodan Pakbi usugap tet amin, ae Tair ae Saidon kokup tetgin do amin morapmi da Yesu dakon wasok agakni dakon gen bin nandanek

apgwit. ⁹ Amin madepsi apgwit do Yesu da panjetni yan yoyigit, "Amin morapmisi do gitni gitni aba kan bot kindan anoman aba nak unudon milkan wigiken."

¹⁰ Yesu da sot wudani ton morapmi panmilip agit, unun do anek sot wudani ton amin Yesu igayik do anek ukwayit ukwayit anek Yesu da buron kiwit. ¹¹ Kinakwa kon unun Yesu kanek miktimon gawagek madepsi yan tidanek yawit, "Gak Pinokop dakon Monji." ¹² Mani Yesu da mibilni dima yan tenjenoni do yansop tebaisi anjomgut.

Yesu da panjetni 12 timikgit

(Mt 10.1-4 ae Lk 6.12-16)

¹³ Kili Yesu pakbi idap yipmanek ilen kindakon wigigit. Wigek yabekbini dagoni do nandagit amin yoyinban iyikon abin muwukgwit. ¹⁴⁻¹⁵ Amin 12 unun gat egipni do yabekbi kabini timikgit. Anek yan yoyigit, "Ji yabekgo kin Pinokop gen amin yoyini, ae kon yolni do yan mudan dabo kon yolni." ¹⁶ Yabekbini 12 unun dakon mani yan:

Saimon (mani kalugi Pita yan iyigit),

¹⁷ ae Jems, Sebedi dakon monji,

ae Jems dakon padige Jon (unun bamot mani Boanages yan yoyigit, unun dakon mibili Kiririn Amin),

¹⁸ ae Andru,

Pilip,

Batolomiu,

Matyu,

Tomas,

Jems Alpius dakon monji,

Tadius,

Saimon Selot,

¹⁹ ae Judas Iskariot (unun egi don Yesu uwalni da kison yipgut).

Yesu Sunduk gat pi amal yan yawit

(Mt 12.24-32 ae Lk 11.14-23 ae 12.10)

²⁰ Anek Yesu yutnon wigakwan amin kabi madepsi aeni unudon muwukgwit. Muwugakwa Yesu gat panjetni gat jap noni dakon bikbik

dima pisanj yomgut. ²¹ Anek dabini unun bini nandanek “Buri upbal tak” yan yanek yutnikon iyin ananj kik do apgwit. ²² Anakwa gen teban yoyindet amin Jerusalem kokup papmon da apgwit unun da Yesu do yan yawit, “Kon dakon amin tagini Belsebul unun da burigwan egakwan unun dakon tapmimon da kon yoldak.”

²³ Yanba Yesu da panmuwugek tilak gen kinda yan yoyigit: “Sunduk da Sunduk notni aripmi dima yolyoli. ²⁴ Miktim kinda dakon amin da pudan kabi bamori anek emat wamjil kan, unun miktim tebai dima tokdisak. ²⁵ Ae amin yuri kinda dakon amin da pudan ki kabi bamot anek emat wamjil kan, unun amin yut tebai dima egipdan. ²⁶ Unuden gin Sunduk da pudan ki kabi bamot anek iyi emat wamjil kan, amin kabini tebai dima egipdan. Yan ani kan pasil mudokdan.

²⁷ “Bo namin dasi amin tebai kinda yigakwan yutnikon wigi yo kabini gwayen timitjak? Unun aripmi dima. Mibiltok tebai kendagek kisit kandapmiyo wamanek yo kabini tagi gwayeni.

²⁸ “Nak asisi dayisat, Pin kop da yokwi mibili mibili gat ae Pin kop abin yip do manji gen yogok gat dakon diwari tagi wiriritjak. ²⁹ Mani amin kinda da Telagi Wup abin yip do manji gen kinda yosak kan, Pin kop da diwarini dima wiriritjak. Unun dimasisi, unun diwarini mudok mudogi mini tan wigikdisak.”

³⁰ Amin da Yesu burikon kon kinda egisak yan yawit unun do anek gen unun yagit.

*Yesu dakon menji padik padikyo
(Mt 12.46-50 ae Lk 8.19-21)*

³¹ Gen yan yoyinakwan menji padik padikni da abin yomakon agek Yesu yomakon pisak do gen yipba wigigit.

³² Wikwan amin Yesu gat yikgwit unun da yan iyiwit, “Menjo padik padikgo yomakon da gak do yon.”

³³ Yanba yan yoyigit, “Menjo padik padikno unun namin?” ³⁴ Yan yanek amin angwasinek yikgwit kabikon dabil sintanek yagit, “Nak dakon menjo ae padik padikno oni.

³⁵ Pin kop dakon gen guramikgan amin unun nak dakon menjo ae padik padikno ae samino kabi.”

4

*Jap yet tintinok dakon tilak gen
(Mt 13.1-9 ae Lk 8.4-8)*

¹ Bisap kindakon pakbi idap ilenikon minat aminyo aeni yoyin dekgit. Amin madepsi da abin unudon muwugakwa Yesu boron wigigit. Boron yigakwan amin morap ilenikon yikgwit.

² Yigakwa Yesu da tilak gen morapmi yoyinek kinda yan yagit, ³ “Nandani! Amin kinda da jap yet tintinok do pigaga kigit. ⁴ Jap yet tintinok diwari da kosiron manba minam da abin nawit. ⁵⁻⁶ Yeri diwari da miktim tipmi ton timon mawit. Unun kwenjok tawit, do tepmi kwawit, mani tip kwenon miktim morapmi dima, do geli tagi dima yopba kiwit. Do gildat da win pindakban alek tawit. ⁷ Ae jap yet diwari da jon keli ton tingwan mawit. Unun jon keli ton gat kisi kwanek wutjinba kimak mudawit. ⁸ Ae jap yet diwari miktim nelagi ton unudon man kwawit. Diwari bami 100, ae diwari bami 60, ae diwari bami 30 tawit.” ⁹ Gen unun yanek aeni sanbenek yan yagit, “Gen on nandak do galak ton amin ji pakyanji nandanek mibili nandan pisoni.”

Tilak gen yogok dakon mibili yoyigit

(Mt 13.10-17 ae Lk 8.9-10)

¹⁰ Amin kabi madep kinakwa iyi dakon pandetni 12 kabi gat ae amin diwari gat da tilak gen dakon mibili nandak do iyiwit. ¹¹ Iyinba yagit, “Pin kop dakon Amin Kila Agakni dakon gen pasili unun dakon mibili

ji ban dayin tenjenosot. Mani Pinjkop dima nandan iminek wanja ekwan amin tilak gen gin nandan.

12 ‘Unun dabil da yo asat unun pindakgan mani mibili dima nandan, ae geno nandan, mani mibili dima nandan pison. Do Pinjkop da diwarini wiririk yomjak do but tobil ak do dima nandan.’”

*Jap yet tintinok dakon mibili yoyigit
(Mt 13.18-23 ae Lk 8.11-15)*

13 Yan yanek yagit, “Tilak gen yat dakon mibili dima nandan kan, tilak gen diwari yoko nian anek nandan pisoni? 14 Amin jap yet tintinosok unun Pinjkop gen tintinosok. 15 Amin Pinjkop gen nandank butni dima pison unun jap yet kosiron mawit unuden. Sunduk da abin gen tagi butnikon ton unun gwayen panjisak. 16 Amin diwari miktin tipmi ton tim yombem, unun amin Pinjkop gen nandank but galagon da abidon. 17 Mani butnikon geli tagi dima yipban kigit do bisap pisipmisok akgan. Jigi mibili mibili ae Pinjkop dakon gen dakon uwal apni bisapmon nandan gadatni yopba wital kikan. 18 Ae amin diwari miktin nap keli ton tim yombem. Unun Pinjkop gen nandan, 19 mani nandank nandankni miktin dakon yo morap do nandan, ae monen panmuwut dakon galaktok da Pinjkop gen witjinba bami dima tosok. 20 Ae amin diwari miktin nelagi ton tim yombem, unun amin Pinjkop gen nandank abidon. Unun amin bami 100, ae kind a bami 60, ae kind a bami 30, yan tan tan an.”

*Telagi egip egip dakon gen
(Lk 8.16-18)*

21 Gen kind a sanbenek yan yoyigit, “Namin da lam kolejek kwoba nan gap asak, bo pigat kagagwan yipjak? Dimasi, tamonikon yipno tenjenosok. 22 Yo pasili ton ae yo witjinbi da ton

unun kisi tenjenikon tokdan. 23 Gen on nandank do galak ton amin ji pakyanji nandank mibili nandan pisoni.”

24 Yan yanek yagit, “Ji gen unun nandan unun pakyanji nandani. Ji Pinjkop dakon gen nandank guramitni kan, Pinjkop da sanbenek damdisak. Mani geni dima nandani kan, sanbenek dima damdisak. 25 Nak dakon gen nandank burikon yipmandak unun amin Pinjkop da sanbenek nandank nandank imdisak. Mani geno nandank burikon dima yipmandak unun amin geno diwari nandagit unun pasil imdan.”

Jap yet kwon unun dakon tilak gen

26 Yesu da sanbenek yan yagit, “Pinjkop da Amin Kila Asak unun dakon mibili nandani do tilak gen kind a gat dayiko nandani. Amin kind a jap yet pigaga tintinosok. 27 Kalbi dipmin pokdok ae gildat kalba wanja wanja agakwan jap yet kwon. Mani nianji anek kwon unun dakon mibili dima nandank. 28 Miktin da iyi upmagakwan gigi win tam i yopmanek bami ton. 29 Bami tanakwa pi ami da bami pasak.”

*Mastat yet dakon tilak gen
(Mt 13.31-32 ae Lk 13.18-19)*

30 Yesu da sanbenek yan yagit, “Pinjkop da Amin Kila Asak unun dakon mibili yo nikon tilak ako nandani? 31 Unun mastat yet yombem. Mastat dakon yeri unun jap yet kisi morap dakon pinji, monijisisok. 32 Mani miktimon kwaotno madepsi kwosok. Jap diwari dakon tagok tagokni unun yapman mudosok. Kijini madep yopban kijakwa minam morapmi da panabin unun da yongamgan yikgan.”

*Yesu tilak genon da gin gen yagit
(Mt 13.34-35)*

33 Yesu da nandank nandankni da aripmon Pinjkop dakon gen yoyinok tilak gen unuden morapmi yoyigit.

³⁴ Amin madep kabikon Pinjkop gen tilak genon dagin yoyigit. Mani panjetni gat egek tilak gen dakon mibili yoyin tentenagit.

Yesu da yanban mirim madep ya-wokgit

(Mt 8.23-27 ae Lk 8.22-25)

³⁵ Unun gildat da pilin pilindo Yesu boron yigek panjetni yan yoyigit, "Pakbi idap teri kindo do kino." ³⁶ Yan yanban panjetni amin kabi madep yopman degek boron wikwa panjetni gat kisi kiwit. Ae bot diwari gat kisi kiwit. ³⁷ Kinakwa mirim madep anek pakbi tamaligakwan boron pigiwit. Pigi tujanban bot pakbigwan pigik do agit. ³⁸ Anakwan Yesu bot bunikon busun kidin kindakon witjinek dipmin pagakwan panjetni da anyolek iyiwit, "Yoyindet, nin pakbi nan kimotnen do nandabi yo isali asak?"

³⁹ Yan iyinba Yesu da pidan agek mirim gat ae pakbi gat tebai yoyinek yagit, "Yawokgil!" Yanban mirim ya-wogakwan pakbi wayin dimasi agit.

⁴⁰ Anek panjetni yan yoyigit, "Ji nido pasolgon? Sigin dima nandan gadan naman, ma?"

⁴¹ Yanban panjetni si pasalek yigin yawit, "On nianen amin kindo da mirim ae pakbiyo yoyinban geni guramikgamal?"

5

Yesu da konj morapmi yolgat

(Mt 8.28-34 ae Lk 8.26-39)

¹ Yesu gat panjetni gat pakbi idap teri kindo Gerasa amin da miktimon kiwit. ² Boron da pinakwan, amin kindo konni ton unun da amin kimakba panji tip kinamgwan yopmanan miktimon da abin al-tan imgut. ³ Amin unun amin da kisitni ae kandapmiyo nap teban nan wamwami dakon arip dima agit. ⁴ Amin da bisapmi bisapmi kisit kandapyoni wamgwit, mani unun amin tebai do nap teban si panjadagit. Amin da aripmi dima abidogi. ⁵ Unun

pilin kaga ae gildat kalba amin kimakba yopmanan miktimon ae kabapmon egek madepsi yan tidanek giptimi tipban mandagit.

⁶ Yesu dubagikon akban kanek timtim yanek Yesu da buron kin gawak imgut. ⁷ Anek yan tidanek yan iyigit, "Yesu, Pinjkop Wikwisi dakon Monji, gak niansi annam do abisal? Pinjkop da manon tepmi pi dima nabi do yan teban ta."

⁸ Unun da yan yagit, nido Yesu da yan iyigit, "Konj gak on amin yipman degek win ki!"

⁹ Yanban Yesu da antobilek iyigit, "Mango namin?"

Yan iyinban yagit, "Nak mano Amin Kabi Madep. Nin morapmi da ekwaman." ¹⁰ Yan yanek bisit tebai sanbek sanbek iyiwit, "Nin nolbi on miktim tim dima yipman detnen."

¹¹ Miktim unun da ilenon bit kabi madep jap nanek egipgwit. ¹² Konj unun Yesu da nandan yoban bit da butgwan pigini do bisit tebai iyiwit. ¹³ Yanba Yesu da nandan yoban konj da aminon da winjek bit da butgwan pigiwit. Pigakwa bit unun pasal abiginjek pakbi idap tagit unjungwan pigekek kimakgwit. Bit kalonisok dima, 2 tausen da kimakgwit.

¹⁴ Kimagakwa bit dakon kila amin da kokup kapmat tagit ae miktim diwarikon kin yo unun noman tawit dakon gen bin yoyiwit. Yoyinba amin da yo noman tagit unun kok do anek abin mudawit. ¹⁵ Yesukon abinek amin konni morapmi gat egipgut unun buri pisagit ae ilikba pigikni ton da yikban kawit. Yan yikban kan pasalgwit. ¹⁶ Yo dabil da kan nandan yo awit amin unun da konj gat egipgut amin gat ae bit kabi dakon gen bin gat kisi amin yoyin mudawit. ¹⁷ Gen unun nandan mudanek Yesu miktim unun yipman kisak do tebai iyiwit.

¹⁸ Iyinba nandanek Yesu unun boron wigakwan amin konj gat egipgut unun da Yesu yol do bisit

tebaisi iyigit. ¹⁹ Tebaisi iyinban kirinik iminek yan iyigit, “Gak yutgokon kin Amin Tagi da gak do bupmi nandanej wasok madep ak unun dakon gen bin yawi diwat kabigo yoyin mudoki.” ²⁰ Yanban amin unun kin Yesu da yo agit unun dakon gen bin Dekapolis miktin unudon amin yoyinban nandaba njwaknwarisi agit.

Yesu da minatjok kinda aban pidagit (Mt 9,18-26 ae Lk 8,40-56)

²¹ Yesu unun boron wigek pakbi idap teri kinda do wigakwan amin morapmisi abin muwukgwit. ²² Muwugakwa Juda amin dakon muwut muwut yut dakon kila amin kinda mani Jairus, unun da abin Yesu kanek burikon kinjek gawak imgut. ²³ Anek si anpulugosak do madepsi yan iyigit, “Gwano kimotdisak, do abinek kisitgo da witjinbi kilek tanek egipjak.” ²⁴ Iyinban nandanej Yesu gat kigimal.

Kinakwal amin morapmi da yolek gadat gadat tebaisi awit. ²⁵ Anakwa binapnikon minat kinda akgit, unun dagan mok anek yawini manakwa egakwan bilak 12 agit. ²⁶ Anakwan wuda wamak morapmi da anpulugok do pi antidok anakwa tepmi madepsi nandanej egipgut. Wuda wamak yuman nok do anek monejni kisi yomin mudagit. Aban sotni dima tagap tagit, si madep tagit. ²⁷ Aban minat unun da Yesu dakon bin nandanej, minat amin diwari unun da bikbigon egek manjikon kinjek ilikba pigiknikon igayigit. ²⁸ Igayinek yan nandagit, “Ilikba pigiknikon igayiken kan, kilek token.” ²⁹ Yan nandanej igayinban unudon gin yawini jiptanban giptimi kilek tanban nandagit.

³⁰ Aban Yesu unun tapmimni abikwa nandanej tobilek yan yagit, “Ilikba pigikno namin da igayisak?”

³¹ Yanban panjetni da yan iyiwit, “Amin da gadat gadat tebaisi anakwa namin da igayin namisak yan nido yosol?”

³² Mani Yesu unun amin igayin imgut unun kok do sigin wisigit.

³³ Minat unun giptimikon wasok noman tagit unun nandanej buri suganban nimnimigek Yesu da buron gawak iminek mibilni yan tentenagit.

³⁴ Mibilni yan tentenanban Yesu da yan iyigit, “Gwano, nandan gadatgo da gak ankilek ak. Unun do butgo yawori tanakwan kiki. Sotgo kili pasilak.”

³⁵ Yesu gen yan iyinakwan, muwut muwut yutni dakon kila amin Jairus da yutnon da amin diwari da abin Jairus yan iyiwit, “Gwago kili kunwak, unun do nido yoyinjet isal dogin jigi imisal?”

³⁶ Yanba Yesu da gen unun nandagit, mani dima nandabi wup agit. Anek kila amin yan iyigit, “Dima pasolgi. Isal nandan gadat aki.”

³⁷ Yan yanek minat aminyo diwari yopmanek, Pita, Jems ae padige Jon unun banjin timikban kiwit. ³⁸ Kin kila amin da yomakon altanek amin da upbalap madep ae gen kunamyo anakwa pindak nandanyo agit. ³⁹ Anek yutnon wigek amin yan yoyigit, “Ji nido kunam kugiyoy madepsi an? Minatjok unun dima kunwak, unun isal dipmin pokdok.” ⁴⁰ Yesu da yan yanban nandanej jikgo yanjan imgwit.

Yan aba yoyinban yomakon pigi mudanakwa, minatjok dakon meni datniyo ae panjetni timikban minatjok pakgiron wigiwit. ⁴¹ Wigi minatjok kisirikon abidanej iyigit, “Talita kum!” (Unun dakon mibili, “Minatjok pidoki do gayisat!”) ⁴² Yanban unudon gin minatjok pidanej kin ap aban kanek yan kimakgwit. (Minatjok bilakni 12 kabi.) ⁴³ Anakwa Yesu da amin dima yoyini do yansop tebaisi anyomgut. Anek minatjok jap iminba nosak do yoyigit.

6

Nasaret amin da Yesu do kuraktan

imgwit

(Mt 13.53-58 ae Lk 4.16-30)

¹ Anakwa Yesu unun kokup yipmanek, kokupnikon kinakwan pangetni yolgwit. ² Panji egek Sabat bisapmon Juda amin da muwut muwut yutnon wigi Pinjkop gen yoyigit. Anakwan amin morapmi Pinjkop dakon gen nandanek yikgwit amin unun tamtam yanek yan yawit, “Yo unun dukon timikgit? Nandan kokwin tagisi gat ae wasok tapmimi tonj agak unun naminon timikgit?” ³ Unun kisit kilda kinda, Maria dakon monji. Padik padikni unun Jems, Josep, Judas ae Saimon. Ae samini binapninon ekwan.” Yan yanek intan iminek nandaba pinban imgwit.

⁴ Yan nandanek egakwa Yesu da yan yoyigit, “Kombi amin kinda man bini miktim diwarikon tonj, mani iyi da kokupmon yawi diwatni gat ae yutnikon amin gat da mani dima anenokgonj.” ⁵ Unudon wasok tapmimi tonj ak do antidok agit. Unun yum amin sotni tonj kalonj sok di ban kisitni kwenikon witjinjek panmilip agit. ⁶ Anek nandan gadatni mini do, unun do nandaban njwakjwarisi agit. Yan nandanek kokup tan anan kiwit unudon kin Pinjkop dakon gen yoyin dekgit.

Yesu tapmimni yoljban panjet kabini da dima kanba pisagit

(Kilapmi 6.7-8.21)

Panjetni 12 kabi yabekgit

(Mt 10.5-15 ae Lk 9.1-6)

⁷ Yesu panjetni 12 kabi yan yoban opba, bamot bamot Pinjkop dakon gen yoni do yabekgit. Yabegek konj yolni do yan mudan yominek yan yoyigit, ⁸ “Ji yo diwari di dima panek kini, win kirin banjin pabidanek kini. Jap bo yik bo monenyo dima panek kini. ⁹ Kandap gwil panek agipni, anek paba pigik kalonj gin ilikba pigisak. ¹⁰ Kokup kindakon kin yut kindakon

gin yigek pinj kini. ¹¹ Kokup kindakon kin altanba not dima andaminek genji dima nandanek manji damni kan, kandapjikon kimbaban tonj unun kokup yip do anek tidanba kini. Yan anakwa unun kokup amin da ‘Geni dima nandaman, unun do an’ yan nandani.”

¹² Yan yanban panjetni da kinjek amin but tobil ani do yoyiwit. ¹³ Yan yoyinek konj morapmi yol yominek sot amin morapmi bit nelak sonj yoba kilek tawit.

Erot da yanban Jon anakgwit

(Mt 14.1-12 ae Lk 3.19-20 ae 9.7-9)

¹⁴ Yesu dakon man bin iren tanban kila amin madep Erot unun kisi da nandagit. Amin diwari da Yesu do yan yawit, “Jon Telagi Pakbi Sogok Amin unun kimoron da pidagit, anek wasok tapmimi tonj agak dakon tapmim tanj imisak” yan yawit. ¹⁵ Yan anakwa amin diwari da yawit, “Unun Elaija.” Ae diwari da yawit, “Unun kombi amin kinda, kombi amin kalip egipgwit unuden amin kinda.”

¹⁶ Mani Erot unun nandanek yagit, “Kalip nak da Jon dakon tegi mandan dagagim, unun amin dasi kimoron da pidagit.” ¹⁷⁻¹⁸ Kalip Erot da padige Pilip dakon minjatni Erodias tuwil pagit. Aban Jon da Erot yan iyigit, “Gak gen teban yapmanek padigigo dakon minjatni tuwil pal. Unun tagi dima.” Gen unun nandanek Erot da obip amini yabekban kin Jon abidanek nap teban nan wamanj dam tebanon yipgwit.

¹⁹ Jon da gen yan yanban Erodias da Jon do nandaban yokwi tanban anakba kimotjak do si nandagit. Mani aripmi dima, ²⁰ nido Erot da Jon do pasalek yan nandagit, “Jon unun amin kilegi ae telagisi.” Yan nandanek si anknutnagit. Erot da Jon dakon gen nandanek but morap agit, mani geni nandak do galak tagit.

²¹ Bunon Erodias da Jon anakba kimotjak unun dakon kosit kagit.

Altok altok bisapnikon Erot da jap noknok ak do amin madep panmuwukgit. Gapman dakon pi amin madep ae emat amin dakon mibiltok amini ae Galili miktim dakon kila amin kisi panmuwukgit.

²² Jap nan yigakwa Erodias dakon gwi da panabin inamnikon kap agit. Aban Erot ae amin jap nawit unun kisi da kan galak tawit. Kan galak tan Erot da minat gimon yan iyigit, “Ni yo do galak tosol unun nayinbi tagi gaben.”
²³ Yan yanek yan teban tok gen kinda yan yagit, “Yo nido nayiki, tagi gaben. Miktimno teri kinda pidan gak do tagi gaben.”

²⁴ Yanban minat gimon unun da wanga kin meni yan iyigit, “Ni yo nan namjak do iyiken?”

Yanban iyigit, “Kin Jon Telagi Pakbi Sogok Amin unun dakon busunji unun do iyiki.”

²⁵ Meni yan yanban minat gimon unun tepmi wigek Erot yan iyigit, “Jon Telagi Pakbi Sogok Amin dakon busunji abisok gin idapmon yipman nabi.”

²⁶ Gen yan yanban Erot buri wagil yokwi tagit. Mani amin jap nawit unun da inamon yan teban tok gen yagit unun kirinjit do mayak tanek gen yagit unun dima kirinjkgit.

²⁷ Unudon gin emat amin kinda Jon dakon busunji anopjak do yabekgit. Yabekban unun da kin dam teban yutnon wigi Jon dakon tegi mandan dagagit. ²⁸ Mandan dagan idapmon yipman anabin minatjok unun do iban anki meni do imgut. ²⁹ Anakwan Jon dakon panjetni gen bini nandanek kin bumjotni abidan anki tip kinamon yipgwit.

Yesu da amin 5 tausen do jap yomgut

(Mt 14.13-21 ae Lk 9.10-17 ae Jn 6.1-13)

³⁰ Don yabekbi kabi da abin Yesu anwasinnek yo awit ae Pinkep gen yawit unun dakon geni iyiwit.

³¹ Iyinj mudanba amin morapmisi kin abin abin anakwa Yesu gat yabekbi

kabini gat jap noknok dakon bikbik dima pisan yomgut. Aban Yesu da yabekbi kabini yan yoyigit, “Opba miktim amin dima ekwan timon kino. Unudon egek tapmim pani.”

³² Yan yanek boron wigek miktim amin da dima ekwan timon kiwit.

³³ Mani amin morapmi da unudon kwan yan pindak nandanjo awit. Yan nandanek kokup morapni yopman yopman anek amin morapmi miktim kosit tiktim yanek unun da kalip kin altawit. ³⁴ Kin altanakwa Yesu boron da ilenikon obinnek amin morapmisi pindagek sipsip kila amini mini yombem da egipgwit, do bupmisi nandan yomgut. Yan nandanek unudon gin wasanek Pinkep gen morapmi yoyigit. ³⁵ Pinkep dakon gen yoyinjakwan pilin pilindo panjetni da abin Yesu yan iyiwit, “Miktim amin dima ekwanon ekwaman, ae gildat kili pigikdisak, ³⁶ do yoyinbi amin kabi madep kokup monin monin ae kokup teri dingwan kinnek jap yuman noni.”

³⁷ Iyinja yagit, “Disi jap yoba noni.”

Yanban panjetni da yan iyiwit, “Amin morapmisi ekwan, do monej 200 danari ban jap yumnen kan aripmi asak. Yan anen do yosol, ma?”

³⁸ Yanba yoyigit, “Disikon bret nian da ton. Kin pindakgit.”

Kin pindak abin yan iyiwit, “Bret kisit kinda, ae tap kilap bamori yan gin tan niman.”

³⁹ Yan yanba Yesu da yoyinban panjetni da amin kisisi kosiri kosiri jon timon yitni do yoyiwit. ⁴⁰ Kosiri kinda 50 ae kosiri kinda 100 yan yik anan kiwit. ⁴¹ Yik mudanba bret kisit kinda ae tap kilap bamot unun gat timigek Kwen Kokup sintanek gisamikgit. Gisamikgek bret jokgal panjetni do yoban unun da amin do kokwinik yomgwit. Ae tap kilap yan gin kokwinik panjetni do yoban unun da amin do yomgwit. ⁴² Yoba timigek amin kisisi jap aripmisi nawit. ⁴³ Nanba aripmi anakwan bret diwat ae tap kilap diwat tawit unun

pan̄detni da yik madepsi 12 kabi similba tugawit. ⁴⁴ Amin jap nawit unun 5 tausen yan̄ da nawit.

Yesu da pakbi kwenon baman̄ baman̄ kigit

(Mt 14.22-33 ae Jn 6.16-21)

⁴⁵ Unudon gin̄ Yesu da pan̄detni yoyin̄ban boron wigek Betsaida kokupmon mibil̄ tan̄ kin̄akwa Yesu da amin̄ kabi madep unun yoyin̄ban wasen̄ kiwit. ⁴⁶ Yoyin̄ban kin̄akwa iyi bisit pi ak do kabapmon wigigit.

⁴⁷ Pilin pilindo bot pakbi idap binapmon tan̄akwan Yesu iyi gin̄ tap kidipm̄inon egipgut. ⁴⁸ Egakwan mirim madep an̄akwan pan̄detni pakbi wayit do ant̄idok an̄akwa pindakgit. Yan̄ pindagek wisa wisa do pakbi idapmon baman̄ baman̄ kin̄ek kin̄ pan̄detni yap do agit. ⁴⁹ Pakbi idap kwenon kin̄akwan kan̄ek pan̄detni kisi da yan̄ nandawit, “Kon̄ kinda da abisak!” ⁵⁰ Yan̄ nandan̄ek madepsi pasalek yan̄ tidawit.

Mani unudon gin̄ Yesu da yan̄ yoyigit, “Ji teban tan̄ek atni. Nak naga obisat. Dima pasolni.” ⁵¹ Yan̄ yan̄ek boron wigakwan mirim yawokgit. Yawogakwan pan̄detni da tamtamsi yawit. ⁵² Nido Yesu da min̄at amin̄yo do bret kokwin̄ik yomgut unun dakon mibil̄i dima nandawit. But nandak nandakni dima pisan̄akwan egipgwit.

⁵³ Pakbi idap teri kinda Genesaret miktimon wigek bot ilen̄ikon anteban awit. ⁵⁴ Anteban an̄ek bot yipman̄ek pigakwa unudon gin̄ min̄at amin̄yo da Yesu kan̄ nandan̄yo awit. ⁵⁵ Yan̄ kan̄ nandan̄yo an̄ek tim̄tim yan̄ek kokupmi kokupmi kin̄ yoyin̄ba sotni ton̄ amin̄ wayik waman̄ek Yesu dukwan dukwan egipgut unudon pan̄kiwit. ⁵⁶ An̄ek kokup pap bo kokup monin̄ ae dukwan dukwan kigit amin̄ da sot amin̄ muwut muwut tamokon unudon pan̄abin̄ yopgwit. An̄ek paba pigik diwatnikon igayini do bisit tebai iyiwit. Yan̄ igayiwit amin̄ unun kilek tan̄ mudawit.

7

Pin̄kop dakon gen teban da babak dakon gen yapman̄dak

(Mt 15.1-9)

¹ Parisi amin̄ gat gen teban yoyin̄det amin̄ gat Jerusalem kokup papmon da obin̄ Yesu an̄gwasin̄ek muwukgwit. ² Muwugek pan̄det kabinikon da diwari kisitni dima sugan̄ek jap isal timik nan̄yo aba pindakgwit. ³ Parisi amin̄ ae Juda amin̄ kisisi babakni dakon gen teban yolek kisiri sugan̄ek gin̄ jap nan̄ nan̄ an̄. ⁴ Ae maket tamokon da tobilek obin̄ yan̄ gin̄ kisiri sugan̄ek jap non̄. Unun gin̄ dima, gen teban morapmi yolek kap, kwoba, idapyo kisi sugon̄.

⁵ Yan̄do, Parisi amin̄ ae gen teban yoyin̄det amin̄ da Yesu yan̄ iyiwit, “Nido pan̄detgoni unun babak dakon gen teban yapman̄ek kisiri dima sugan̄ek jap non̄?”

⁶ Yan̄ba antobilek yoyigit, “Pin̄kop da kombi amin̄ Aisaia dakon nandak nandakni antagap aban̄ jamba but amin̄ ji do gen yan̄ mandagit:

‘Unun amin̄ kabi gen kaga dagin̄ nak man madep naman̄,
mani but dasi nak dima nandan̄ naman̄.

⁷ Iyi dakon gen teban do, “On unun Pin̄kop dakon gen” yan̄ yan̄ek amin̄ yoyin̄ dekan̄.

Nak gawak naman̄ unun koko yo isali asak.’

⁸ Ji Pin̄kop dakon gen teban yipman̄ek babakji dakon gen pan̄teban an̄ek pan̄ ekwan̄.”

⁹ Yesu da san̄benek yan̄ yagit, “Ji Pin̄kop dakon gen teban yum pindagek disi dakon yan̄ teban tok gen guramikgan̄. ¹⁰ Moses da kalip yan̄ mandagit:

‘Ji men̄ datyo dakon pin̄bi egek geni guramitni’,

ae ‘Amin̄ kinda da men̄ datyo do gen yokwi kinda yosak kan̄, unun amin̄ si an̄akba kimotjak.’

¹¹ Mani disi Moses dakon gen maba kwanek yan̄ yon̄, ‘Amin̄ kinda da

meni bo datni yan iyisak, “Nak yo on kili Pinjkop do manjigim. Dima tam tagi panpulugokom.”¹² Yan yanjek meni ae datni dima panpulugosok. Anek ji da unun amin do yan yon, ‘Unun amin tagi asak nido yo unun Pinjkop do kili manjigit.’¹³ Ji yan anek babakji dakon yan teban tok gen guramigek Pinjkop dakon gen maba kisak. Ae unun gin dima, yo morap diwari kisi yan gin an.”

Yo noknogi da amin dakon but dima panupbal asak
(Mt 15.10-20)

¹⁴ Yesu da aeni amin yan ilikban apba yoyigit, “Gen dayiko ji morap kisi da mirak yopmanjek nandaba piosak.¹⁵⁻¹⁶ Yo kinda amin kwasopgwan pigisak unun da amin dakon but aripmi dima anupbal asak. Yo kinda amin butgwan da win wanga kisak unun da amin dakon but anupbal asak.”

¹⁷ Yan yanjek amin kabi madep yopmanjek yutnon wigakwan pandetni da tilak gen dakon mibili nandak do iyiwit.¹⁸ Iyinja Yesu yan yagit, “Jiyo kisi nandak nandakji mini anjakwan unun dakon mibili dima nandan, ma? Yo kinda amin kwasopgwan pigisak unun da amin dakon but aripmi dima anupbal asak.¹⁹ Nido but nandak nandak nikon dima pigisak, isal kwasopnikon pigakwan unun da ankosit anjakwan kosiri nan abigisak.” (Yesu yan yagit, do jap kisisi Pinjkop da dabilon kilegi gin.)

²⁰ Yesu da sanbenek yan yagit, “Yo amin but nandak nandagon da win wanga kwan unun da amin dakon but panupbal an.²¹ Yo amin but nandak nandagon da wisak unun yan: nandak nandak yokwi, yumabi anpak mibili mibili, yo kabo, amin dapdap,²² amin wam kili abi da yumabi anpak, pindak galaktok, anpak yokwi mibili mibili, top gen yogok, kwen wigik, tagisi ekwan amin do nandaba yokwi tok nandak nandak, ae not do yokwi yogok, gen kirijit, ae nugigi anpak.

²³ Unun yokwi morap amin buron da win wanga kwan unun da amin panupbal an.”

Ponisia miktim minjat kinda Yesu nandan gadan imgut
(Mt 15.21-28)

²⁴ Yesu da unun kokup yipmanjek Tair kokupmon kigit. Kin yut kindakon wigeek pasili egek yik yawot aken yan nandagit, mani pasili egip do antidok agit.²⁵ Unun bisapmon minjat kinda gwi konni ton unun da Yesu dakon gen bini nandanjek abinj Yesu da kandap mibilon gawak imgut.²⁶ Unun minjat Israel minjat kinda dima, unun Grik minjat kinda Ponisia tetgin Siria miktimon altagit. Yesu da gwi dakon kon yol imjak do bisit tebai iyigit.

²⁷ Iyinja Yesu da yan iyigit, “Mibiltok Juda amin panpuluganek ae don miktim diwarikon amin panpulugoken. Yosol unuden aben kan, minjat monjiyo dakon jap pinan do yomdisat. Unun tagi dima.”

²⁸ Yanban minjat da kobogi yan iyigit, “Amin Tagi, asi yosol, mani minjat monjiyo da jap nanakwa jimjimi mibilikon mon unun pinan da si non.”

²⁹ Yanban Yesu da yan iyigit, “Gak gen kobogi tagisi yosol, do kon gwago kili yipman dek, do tobilek yutgokon kinjek koki.”

³⁰ Yan iyinja minjat unun yutnikon kin kanban gwi konni mini da tamokon pakban kagit.

Yesu da wasok aban amin kadim kinda kilek tagit

³¹ Kili Yesu Tair kokup yipmanjek Saidon kokup kin yapmanjek Dekapolis miktim unun kisi yapmanjek Galili Pakbi Idap unudon kigit.³² Kin al-tanakwan amin kabi kinda da amin kadim miragi mini kinda anan opg-wit. Anobinj Yesu da kisitni giptimikon witjisak do bisit tebai iyiwit.

³³ Iyinja nandanjek Yesu da amin kadim unun abidanban amin kabi madep yopmanjek ilenikon kigimal. Kin Yesu da kisitni amin unun

da miragon yipban pigigit. Anek kisitnikon ilip sulek melikon witjigit. ³⁴ Yanj anek Kwen Kokup sintanjek yanba kik anek iyigit, “Epata!” (Ujun dakon mibili “Pisoki!”) ³⁵ Yanj iyinban unjudon gin miragi pisagit, ae meli tagap tanek gen kilegisi yagit. ³⁶ Aban Yesu da wasok agit unjun dakon gen bin amin dima yoyini do yansop anjomgut. Mani amin da geni dima nandanek yanba madepsi iren tagit. ³⁷ Minjat aminyo da tamtam yanek yan yawit, “Yo morap asak unjun wagil tagisi asak. Wasok aban miragi mini unjun da gen nandan, ae amin kadim da gen yonj.”

8

Yesu da amin 4 tausen do jap yomgut

(Mt 15.32-39)

¹ Unjun bisapmon minjat amin kabi madep aeni abinj muwukgwit. Jap mini do Yesu da panjetni yoyinban apba yan yoyigit, ² “On minjat amin kabiyon nin gat gildat kapbi ekwaman. Kili japni kisi nan mudan, do bupmi nandan yomisat. ³ Diwari da kokup dubagikon da apgwit, do yabekgo kini kan, kosiron jap do anek dabili upbal tanba man potdan.”

⁴ Yanj yanban panjetni da yan iyiwit, “On ekwamanon amin dima ekwan, do jap dukon ban panabin on minjat amin madep yomnenj?”

⁵ Yanba Yesu da yan yoyigit, “Jikon bret nianj da tonj?”

Yanban iyiwit, “7 kabi.”

⁶ Yanba Yesu da minjat amin kabi madep yoyinban miktimon yikgwit. Yigakwa bret 7 kabi timigek Pinjkop ya yan iyinek panjetni da kokwinik yomni do yomgut. Yoban minjat aminyo do yomgwit. ⁷ Tap kilap moninj moninj kalon kalon kisi tan yomgwit. Unjun kisi gisamigek panjetni da kokwinik yomni do yomgut. ⁸ Minjat amin jap nanba aripmi anakwa jap diwat tawit unjun

panjetni da yik madepsi 7 yanj similba tugawit. ⁹ (Amin jap nawit unjun 4 tausen yanj da nawit.) Yanj anek Yesu da minjat amin kabi madep yabekban kinakwa, ¹⁰ panjetni gat boron wigek miktim Dalmanuta tetgin do kiwit.

Parisi amin da Yesu wasok tapmimi tonj asak do iyiwit

(Mt 16.1-4)

¹¹ Unjun bisapmon Parisi amin da abinj Yesu anjkewal do anek yan iyiwit, “Gak da wasok tapmimi tonj kinda abi kanek nin da gandano Pinjkop da gak yabekban pil da pini asal yan gandanenj.” ¹² Yanj yanba buri yokwi tanban yanba kik anek yan yoyigit, “Apmiap amin ekwan nido wasok tapmimi tonj kinda kok do yonj? Nak asisi dayisat, wasok tapmimi tonj kinda dima koni, dimasi.” ¹³ Yanj yoyinek boron wigek pakbi idap teri kinda kiwit.

Parisi amin gat ae Erot gat dakon yis dakon tilak gen

(Mt 16.5-12)

¹⁴ Kinjek panjet kabini intanjek bret diwari dima panjiwit, bret kalonj kinda da gin boron tagit. ¹⁵ Yanj aba Yesu da nawa gen yan yoyigit, “Ji Parisi amin gat ae Erot gat unjun dakon yis do pasalek kan kimotni.”

¹⁶ Yanban notni yoyinj yoyinj anek yan yawit, “Ninon bret mini unjun do bo yosok?”

¹⁷ Gen unjun yanba nandanek Yesu da yan yoyigit, “Ji nido ‘ninon bret mini’ yan yonj? Gen dayisat unjun dima nandaba pisosok, ma? Nandak nandak kositji sopgwit? ¹⁸ Dabilji tonj mani yo dima kanba pisosok? Mirakji tonj mani dima nandan? Kili intanj mudan, ma? ¹⁹ Nak amin 5 tausen do bret 5 kabi pidanj yomgum bisapmon, ji jap diwat yik madepsi nianj da similba tugawit?”

Yanban yan iyiwit, “Yik madepsi 12 kabi.”

²⁰ Yanba yagit, “Nak amin 4 tausen do bret 7 kabi pidanj yomgum

bisapmon, ji jap diwat yik madepsi nianj da similba tugawit?”

Yanban yan iyiwit, “Yik madepsi 7 kabi.”

²¹ Yan yanba yoyigit, “Ji sigin dima nandaba pisosok, ma?”

Yesu da pañdetni yoyiñ dekgit

(Kilapmi 8.22-10.52)

Yesu da Betsaida Kokupmon dabili mini kindanda anmilip agit

²² Betsaida kokupmon kinj altanba amin di da amin dabili mini kindanda ananj opgwit. Anobinek Yesu da kisitni da witjisak do bisit tebai iyiwit. ²³ Amin unun kisirikon da abidanej yanban kokup yipmanek wanga pigigimal. Pigi dabilikon ilip sulek kisit da witjin yipmanek iyigit, “Yo di pindakdal, bo dima?”

²⁴ Amin unun sinjanek yan iyigit, “Nak amin pindakdat. Mani pindakgo kindap yombem da obigi abigiyo yan anj.”

²⁵ Yan yanban Yesu da aeni dabilikon kisiri witjigit. Yan aban dabili wagil kilek tanban yo morap tagi pindakgit. ²⁶ Dabili kilek tanban Yesu da yabegek yan iyigit, “Gak kokupmon dima kiki, yutgokon kiki.”

Pita da Yesu dakon mibili yan tenjanagit

(Mt 16.13-20 ae Lk 9.18-21)

²⁷ Yesu gat pañdetni gat Sisaria Pili-pai kokup pap unun dakon kokup monin monin tawit unudon kiwit. Kinjek pañdetni kosiron yan yoyigit, “Minjat amin da nak do namin yan yon?”

²⁸ Yanban yan iyiwit, “Diwari da gak do Jon Telagi Pakbi Sogok Amin yan yon, ae di da Elaija yan yon, ae di da kombi amin kindanda kalip egipgut unun da pidak da egisak yan yon.”

²⁹ Yan yanba Yesu da yoyigit, “Ae disa nak do namin yan yon?”

Yanban Pita da gen kobogi yan iyigit, “Gak Kristo.”

³⁰ Yanban Yesu da mibili amin dimasi yoyini do yoyigit.

Yesu kimotjak do yoyigit

(Mt 16.21-28 ae Lk 9.22-27)

³¹ Unun bisapmon Yesu da wasanej pañdetni yoyiñ degek yan yoyigit, “Amin Dakon Monji da tepmi madepsi pakdisak. Anjakwan kila amin, ae mukwa sogok amin dakon mibiltok amin, ae gen teban yoyiñdet amin gat da manji iminek anakba kimotdisak. Kimagek gildat kapbi anjakwan kimoron da pidokdisak.” ³² Gen unun yan tenjanban Pita da Yesu abidan anki ilenikon agek tebai iyigit.

³³ Mani Yesu da tobil pañdetni pindagek Pita gen tebai yan iyigit, “Sunduk, gak nepman det. Gak Pinjokop dakon nandak nandak dima yoldal, amin dakon nandak nandak yoldal.”

³⁴⁻³⁵ Yan iyinek amin kabi madep gat pañdetni gat yoyinban iyi akgiron apgwit. Apba yan yoyigit, “Amin kindanda iyi dakon yiyitni tagisi tosak do nandanej pi madep asak kan, egip egipni pasil imjak. Mani amin kindanda nak do nandanej, ae Pinjokop dakon Gen Bin Tagisi do nandanej, egip egipni do nandaban yo madep dima asak kan, unun amin egip egip dagok dagogi mini do amin asak. Amin kindanda nak nol do nandisak kan, iyi dakon galaktok manji yominek tilak kindapni guramigek noljak.

³⁶⁻³⁷ Amin kindanda miktin dakon yo morap kisi panj egakwan egip egipni pasil imjak kan, unun yo morap da aripmi dima anpulugoni. Egip egipni unun yo kindanda nanj aripmi dima yumjak, wagilsi pasil imjak. ³⁸ Abisok minjat aminyo ekwan unun Pinjokop manji iminek yo yokwi mibili mibili anj. Unun kabikon da amin kindanda nak ae geno do mayagi nandisak kan, Datni dakon tilimni panjek telagi anjelo kabi gat apni bisapmon, Amin Dakon

Monji da unun amin do mayagi yan gin nandakdisak.”

9

¹ Yesu da sanbenek yan yoyigit, “Nak asisi dayisat, on akgan kabikon di dima kimagek Pinjkop dakon Amin Kila Agakni tapmimi tonsi apban kokdan.”

*Yesu dakon giptim kulabik agit
(Mt 17.1-13 ae Lk 9.28-36)*

² Gildat 6 mudanakwa Yesu da Pita, Jems, ae Jon yoyinban bunjon yolba ilej dubagi kindakon wigiwit. Ilenon iyi gin egek kanakwa Yesu dakon giptim kulabik anek njwaknwarisi agit. ³ Anakwan Yesu dakon imalni kwakwagisi tenjenagit. Unun miktim amin kinda da aripmi dima agagi, kwakwagisi agit. ⁴ Yan aban kanakwa Elaija gat Moses gat altanbal Yesu gat gen yan nandat aba pindakgwit.

⁵ Yan aba Pita da Yesu yan iyigit, “Yoyindet, nin idon egip do tagisi nandaman. Nin yut kaben kapbi anen. Kinda gak do, kinda Moses do, ae kinda Elaija do anen.” ⁶ (Pita gat notni gat madepsi pasalgwit, ae ni gen ban yonen yan kinda dima nandawit, do Pita gen unun yumsi yagit.)

⁷ Yan yanban gikwem da pinj ilimik yomanakwan gen kinda unungwan da yan altagit, “Unun Monjino, nak unun do but dasi galak tan imisat. Ji geni nandani.”

⁸ Gen unun nandane unudon gin teri teri sinjanek amin bamot ae dima pindakgwit. Yesu iyi gin kawit.

⁹ Ilenon da tobil pinjek Yesu da yan yoyigit, “Yo unun pindakgan unun dakon gen amin kinda dimasi iyini. Anakwa Amin Dakon Monji kimoron da pidosak, unun bisapmon amin tagi yoyini.”

¹⁰ Yoyinban panjetni da gen unun iyi gin yan nandane yan yawit, “Kimoron da pidot pidot unun yo kinda nido nandane yosok.”

¹¹ Anek Yesu yan iyiwit, “Gen teban yoyindet amin da gen kinda yan

yon ‘Elaija mibiltok abinjakwan Kristo bunjon apjak.’ Gen unun nido yon?”

¹²⁻¹³ Iyinja Yesu da gen kobogi yan yoyigit, “Gen unun bami yon. Elaija kili abin yo morap panmilip agit. Anakwan amin da galaktokni yolek yo mibili mibili Pinjkop da papiakon gen tosok unun da tilagon an imgwit. Mani Pinjkop da papiakon gen kinda mandabi unun yan: ‘Amin da Amin Dakon Monji manji iminek yo yokwi madepsi an imdan.’ Unun gen mibili nido tosok?”

*Yesu da monji kinda konni yolimgut
(Mt 17.14-21 ae Lk 9.37-43)*

¹⁴ Yesu panjetni kapbi gat kin notni kabikon altawit. Kin altanek minat amin kabi madep notni pangwasinja pindakgwit. Ae gen teban yoyindet amin diwari da apba notni gat gen emat aba pindakgwit. ¹⁵ Anakwa minat amin kabi madep Yesu kanek but galak nandane unudon gin Yesukon kinjek “Gildat tagi!” yan iyiwit.

¹⁶ Yanba Yesu da yan yoyigit, “Ji gen emat nido an?”

¹⁷ Yanban unun minat amin kabikon da amin kinda da gen kobogi yan iyigit, “Yoyindet, monjino kon da burikon yigek gen yogok kositni sopmandak, do gagon anobisat. ¹⁸ Kon da bisap morapmi yan asak. Monjino tebai abidane maban miktimon man pagek tarak kwakwagi da gen kaganikon pawin timikdak, anakwan geni wantimsisak, ae giptimi kisisi kitiran kisak. Nak panjetgoni kon yolni do yoyiko antidok an, unun da aripmi dimasi yolyoli.”

¹⁹ Gen unun nandane Yesu da yan yoyigit, “Ji nandan gadatji mini amin nak bisap nian da ji gat egipben? Ae bisap nian da ji dakon jigi guramikgen? Monji unun nagon anopgut.” ²⁰ Yan yanban monji unun Yesukon anopgwit. Anopba kon da Yesu kanek unudon gin monji maban miktimon pagek tobil tobil anek tarak

kwakwagi da gen kaganikon pawin timikgit.

²¹ Yan aban Yesu da datni iyigit, “Bisap nian da yan agit?”

Yanban datni da yagit, “Naknagikon da altan imgut da tosok. ²² Bisap morapmi kon da anakgo kimotjak yan nandanek maban kindapmon ae pakbikon pigigit. Tapmim tan gamisak kan, nit do bupmi nandanek panpulugoki.”

²³ Yanban Yesu da yan iyigit, “Tapmim tan namisak bo dima nido but bamot an namisal? Amin nandan gadatni ton unun yo morap tagi an mudoni.”

²⁴ Iyiban unudon gin monji dakon datni da madepsi yan yagit, “Nak nandan gadasat, mani nandan gadatno unun madep dima, do nak anpuluga!”

²⁵ Yanban Yesu da minat amin kabi madep timtim yanek apba pindagek kon tebai yan iyigit, “Kon, gen kaga ae mirak sopsop amin, gak monji on yipmandet! Wagil kinjek bunon on monjigwan dimasi pigiki!”

²⁶ Yanban kon da madepsi yan tidanek monji unun maban bumjot yombem pagakwan kon yipmanek win kigit. Kinakwan amin morapmi da monji kanek yan yawit, “Kunwakni.” ²⁷ Mani Yesu da kisirikon abidanek aban pidan akit.

²⁸ Yan anek Yesu yut kindakon wigakwan pandetni da iyi gin egek yan iyiwit, “Nido kon unun nin da yol do antidok aman?”

²⁹ Yanba yoyigit, “Kon unuden unun yum yolyoli dima. Bisiron da tagi yolyoli.”

Yesu unun kimotjak do yoyiban kosiri bamori agit

(Mt 17.22-23 ae Lk 9.43-45)

³⁰⁻³¹ Yesu gat pandetni gat miktin unun yipmanek Galili miktin da binapgan kiwit. Kinakwa Yesu pandetni yoyindet ak do nandagit, do

gen bini amin da dima nandani do si pasilek kiwit. Anek yan yoyigit, “Amin Dakon Monji don amin da kisiron yipba anakba kimotdisak. Kimak gildat kapbi anakwan kimoron da pidokdisak.” ³² Yan yoyiban gen unun dakon mibili dima nandaba pisagit ae iyik do si pasalgwit.

Mibiltok amin egip egip dakon gen (Mt 18.1-5 ae Lk 9.46-48)

³³ Yesu gat pandetni gat Kapaneam kokupmon kin pisanek yutnon wigeek Yesu da pandetni yan yoyigit, “Kosiron ji ni gen nan yan?” ³⁴ Kosiron gen emat anek yan yawit, “Nin kabikon namin da mibiltok amin asak?” Yan yawit, do gen kobogi iyik do mayak tawit.

³⁵ Anakwa pabin yigeek pandetni 12 kabi yoyiban apba yan yoyigit, “Amin kinda mibiltok amin ak do nandisak kan, bunonsi agek amin morap dakon oman amin egipjak.”

³⁶ Yan yanek amin monin kindan abidan anobin bikbiknikon yipban agakwan kisiri da abidanek yan yoyigit, ³⁷ “Amin kindan nak do nandanek amin monin oden kindan but da abidosak kan, unun nak nan abidosok. Ae amin kindan nak abidosak kan, unun nak nan gin dima abidosok, Datno nak yabekban pigim unun nan abidosok.”

Amin kindan uwal dima anjimjak unun notnin

(Lk 9.49-50)

³⁸ Yanban Jon da yan iyigit, “Yoyindet, nin kanapno amin kindan da gak da manon kon yolban kaman. Mani nin da kabikon nani kindan dima, do yansop an imiman.”

³⁹ Yanban Yesu da yan yagit, “Dima kirinik imni. Amin kindan nak dakon man yanek wasok tapmimi ton asak unun amin nikon da nak do yanba yokwi tok asak? Unun aripmi dima. ⁴⁰ Amin kindan uwal dima an jimjak amin unun notnin. ⁴¹ Nak asisi

9:23: Mt 21.21; Mk 11.23

9:26: Mk 1.26

9:30-31: Mk 8.31; 10.32-34; Jn 7.1

9:32: Lk 9.45

9:35: Mt 20.25-27; Mk 10.43-44; Lk 22.24-26

9:37: Mt 10.40

9:40: Mt 12.30; Lk 11.23

9:41:

Mt 10.42

dayisat, amin kinda nak do nandanek ji do Kristo dakon amin kabi yan nandanek pakbi kolej damjak kan, unun amin dakon yuman nogi dima pasil injak.”

Anpak yokwi da nandan gadat anupbal asak

(Mt 18.6-9 ae Lk 17.1-2)

⁴² Yesu da sanbenek yan yagit, “Amin kinda da amin moni kinda nak nandan gadan naminakwan yokwi asak do yabekban yokwi asak kan, yabet asak amin wit misijit tip madep kinda tegikon amin da waman maba tap ilarisigwan pigek tagi kimotjak.

⁴³⁻⁴⁴ “Kisitgo da yokwi aki do gayinban kan, kisitgo mandan dagoki. Gwinimbil egek Tipdomon kindap tebanon pigiki yan do kisitgo mandan daganek tagapmi egip egip dagok dagogi mini do amin aki. ⁴⁵⁻⁴⁶ Ae kandapgo da yokwi aki do gayinban kan, kandapgo mandan dagoki. Gwinimbil egek Tipdomon kindap tebanon pigiki yan do kandapgo mandan daganek tagapmi egip egip dagok dagogi mini do amin aki. ⁴⁷ Ae dabilgo da yokwi aki do gayinban kan, dabilgo piliki. Gwinimbil egek Tipdomon kindap tebanon pigiki yan do dabilgo kinda piligek tagapmi Pin kop da Amin Kila Asagon tagi wigiki.

⁴⁸ “Tipdomon namat dima kimokgon, ae kindap dima kimokdok.”

⁴⁹ Tap gat kindap gat amin kisikon altosak. ⁵⁰ Tap unun yo galagisi. Mani tap dakon galagi pasiljak kan, niansi anek galagini ankaluk anen? Ji tap yombem egek notji gat but kalonji egipni.”

10

Minat pankwinit dakon gen

(Mt 19.1-12 ae Lk 16.18)

¹ Yesu unun kokup yipmanek Judia miktimon ae Jodan Pakbi teri kinda

unudon kigit. Unudon egakwan minat amin madepsi apgwit. Apba Yesu iyi an an agit unuden ae Pin kop gen yoyigit.

² Yoyinjakwan Parisi amin diwari da abin Yesu gen yokwi kinda yanban kanek gen pikon yipnen yan nandanek yan iyiwit, “Gen tebanin da amin kinda minatni tagi kwinitjak do yosok bo dima?”

³ Yanba yoyigit, “Moses da ni gen teban nan damgut?”

⁴ Yanban iyiwit, “Moses da yan mandagit: Amin kinda minatni kwinit do kan, minat pankwinit papia kinda mandan iminek kwinitjak.”

⁵ Yan yanba Yesu da yagit, “Moses unun but tebanji do anek gen teban unun mandagit. ⁶ Mani wasok wasogikon Pin kop da amin wasanek ‘minat ae wiliyo kisi wasagit.’

⁷ ‘Unun do anek wili da meni datniyo yopmanek minatni gat muwukbal ⁸ giptim kalonji anjil.’

Gen yan tosok, do amin wam da bamori dima, giptim kalonji amal. ⁹ Unun do Pin kop da minat wili kili panmuwukgit, do amin da dima panwasekdo.”

¹⁰ Yan yanban yutnon wigek panjetni da unun gen dakon mibili nandak do iyiwit. ¹¹ Iyinba yan yoyigit, “Amin kinda da minatni yipmanek kin minat kalugi pasak kan, unun amin yumabi asak. ¹² Ae minat kinda da eni yipmanek kin wili kalugi pasak kan, unun minat yumabi asak.”

Yesu da minat monjiyo gisam yomgut

(Mt 19.13-15 ae Lk 18.15-17)

¹³ Amin da minat monjiyoni Yesukon timik panopgwit. Panobin Yesu da kisiri kwenikon witjisak do iyiwit. Mani panjetni da yan yoyiwit, “Dima panopni. Pankit!” ¹⁴ Yanba Yesu da buri yokwi tanban yan yoyigit, “Minat monji yopba nagon apgut. Dima kirinik yomni. Pin kop da Amin Kila Asak unun amin minat monjiyo

da tilagon ekwan unuden amin dakon.
 15 Nak asisi dayisat, amin kinda da minat monjiyo da Pin kop da Amin Kila Asak abidon unun da tilak dima abidoni kan, unungwan aripmi dima pigikdan.” 16 Yan yanek Yesu da minat monjiyo timigek kisiri kwenikon witjinjek gisam yomgut.

Monji gimon kinda yoni morapmi da Yesu yol do yagit

(Mt 19.16-30 ae Lk 18.18-30)

17 Yesu pidan kik do anakwan amin kinda tintim yanek abin gawak iminek yan iyigit, “Yoyindet giman, niansi anek egip egip dagok dagogi mini abidoken?”

18 Yanban Yesu da yan iyigit, “Gak nido nak do amin tagisi yan nayisal? Pin kop kaloni gin unun amin tagisi.

19 Gak gen teban nandan mudosol, unun yan:

‘Amin dima dapba kimotni;
 minat eyo kili abi ji yumabi dima ani;
 yo kabo dima noni;
 top dima yoni;
 top gen yanek amin notji yum dogin gen pikon dima yopni;
 amin dakon yo kabi pan kiligek dima timitni;
 menj dat do nandaba wukwanek geni guramitni.’”

20 Yanban amin unun yan yagit, “Yoyindet, nak moninisogon da gen teban morap guramik an an opgum da obisat.”

21 Yanban Yesu da kan galak tanek yan iyigit, “Yo kaloni tosok unun dima asal. Gak kin yo morapgo yuman nanek unun dakon monej ban yoni mini amin do yobi. Yan anaki yo tagisi Kwen Kokupmon tan gamdisak. Yan anek abin nak nol.”

22 Amin unun yoni morapmi tan ingwit, do gen unun nandan but yokwi nandanej si kigit.

23 Kinakwan Yesu da pandetni pindagek yan yoyigit, “Yoni morapmi amin unun Pin kop da Amin Kila Asak da kagagwan pigik do antidok an.”

24 Gen unun nandanej nandaba nwanjwarisi agit. Mani Yesu da sanbenej yan yoyigit, “Monjinoni, amin Pin kop da Amin Kila Asak da kagagwan pigik do antidok an.

25 Asisi, bit madepsi kamel unun da imal bupbup da kosit gwagagon aripmi dima pigigi asak. Mani unun yapmanek yoni morapmi amin unun Pin kop da Amin Kila Asak unun da kagagwan aripmi dimasi pigigi asak.”

26 Yanban pandetni nandaba nwanjwarisi aban notni yoyin yoyin anek yan yawit, “Yan kan namin da egip egip dagok dagogi mini abidosak?”

27 Yanba Yesu da pandet kabini pindagek yan yoyigit, “Amin iy aripmi dima ani, mani Pin kop da aripmi tagi asak. Pin kop da yo morap ak do tagi asak.”

28 Yanban Pita da Yesu gen kinda yan iyigit, “Nin yo morap yopmanek gak nan gin gol awilgaman.”

29 Yanban Yesu da yan yagit, “Nak asisi dayisat, amin kinda da nak do ae Gen Bin Tagisi do nandanej yutni, peni padik padikyo, sami, meni, datni, minat monjiyoni, ae miktimni yopman detjak kan, 30 tamoni do Pin kop da yo madepsi imdisak. Miktimon egipjak bisapmon yo morap kalip yopman dekgit unun dakon tilak yapmanek yo morapmi imdisak. Unun amin da yutni, peni padik padikyo, sami, meni, minat monjiyo ae miktim morapmisi timitdisak. Mani unun gin dima, amin da yo yokwi anyomdan. Yan anakwa bisap madep apjak bisapmon egip egip dagok dagogi mini abidokdisak.

31 Mani amin morapmi abisok mibiltok ekwan unun da bunon amin akdan. Anakwa amin morapmi abisok bunon ekwan unun da mibiltok amin akdan.”

Yesu unun kimotjak do gen bin yoyinban kosit kapbi agit

(Mt 20.17-19 ae Lk 18.31-34)

³² Yesu gat panjetni gat Jerusalem kokup papmon wigik do anek Yesu iyi mibiltok anyoban kiwit. Kinakwa panjetni da nandak nandak morapmi anakwa amin bujon yolgwit unun da but pasol awit. Yan anakwa Yesu da panjetni 12 kabi aeni timik panmuwugek yo altan imni unun dakon but piso yoyinnek ³³ yan yagit, “Nin abisok Jerusalem kinapno amin da Amin Dakon Monji mukwa sogok amin dakon amin madep kabi ae gen teban yoyinjet amin unun da kisiron yipdan. Yan anek gen pikon yipmanek kimotjak do yan dagok akdan. Yan dagok anek Amin Nwakwari Kabi da kisiron yipdan. ³⁴ Unun amin kabi da ansolat anek, ilip sul iminek, baljanek anakba kimotjak. Gildat kapbi anakwan kimoron da pidokdisak.”

Jems gat Jon gat amin madep egip do yagimal

(Mt 20.20-28)

³⁵ Jems gat Jon gat, Sebedi dakon monji bamot, unun da Yesukon altan iminek yan iyigimal, “Yoyinjet, nit yo kinda do gayikdamak, unun gak da abi do nandamak.”

³⁶ Yanbal yan yoyigit, “Nian aben do nandamal?”

³⁷ Yanban yan iyigimal, “Gak don tilingo gat yiki bisapmon nit kinda da gak da amin tetdo, ae kinda da gwanden tet do yiden do nandamak.”

³⁸ Yanbal Yesu da yan yoyigit, “Jil gen unun yomal unun dima nandan pisanek yomal. Nak da tepmi madep pakdisat unun tagi panjil?”

³⁹ Yanban iyigimal, “Tagi panden.”

Yan yanbal Yesu da yoyigit, “Unun asi, tepmi pakdisat unun pakdamal. ⁴⁰ Mani, namn da nak da amin tet do yitjak, ae namn da gwanden tet do yitjak unun aripmi dima yan dagoken. Tamo unun Pinjop da amin kili manjin yopgut unun dakon gin.”

⁴¹ Panjetni 10 kabi gen unun nandanek Jems gat Jon gat do butjap nandawit. ⁴² Mani Yesu da yoyinban

opba yan yoyigit, “Ji nandan, Amin Nwakwari Kabi dakon amin tagi da iyi do nandaba wukwanek pi madepsi amin do yoba an. Ae geni guramik kimotni do nandan. ⁴³ Mani unun dakon anpak unun jikon dima tosak. Jikon da amin kinda amin tagi man pak do nandisak kan, unun amin oman aminji egek amin tagi man pasak. ⁴⁴ Amin kinda jikon da mibiltok amin egip do nandisak kan, unun amin minat amin morap dakon oman amini egek mibiltok amin tagi egipjak. ⁴⁵ Amin Dakon Monji unun yan gin kili agit. Amin da oman animni do dima pigit. Iyi minat amin morap panpulugokdo, ae iyi dakon giptimnan paregek yuman nan yop do pigit.”

Yesu da amin dabili mini kinda anmilip agit

(Mt 20.29-34 ae Lk 18.35-43)

⁴⁶ Yesu gat panjetni gat Jeriko kokup papmon kin altawit. Yesu unun kokup yipman degakwan panjet kabini gat ae minat amin kabi madep gat kisi kiwit. Kinakwa kosit ilejon amin dabili mini kinda yigit, mani Batimeus, unun Timeus dakon monji. Unun amin dabili mini do amin da monej imni do bisit yoyinnek yigit. ⁴⁷ Yigakwan amin da “Yesu Nasaret amin obisak” yan yanba nandanek gen madepsi yan tidanek yagit, “Yesu, Dewit Dakon Monji, bupmi nandan nam!”

⁴⁸ Yan tidanban amin morapmi da gen tebai iyinek dima yan tidosak do iyiwit. Mani madepsi sigin yan tidanek yagit, “Dewit Dakon Monji, bupmi nandan nam!”

⁴⁹ Yan tidanban Yesu da nandanek kosiron agek yan yagit, “Iyinba apban.”

Yanban amin da dabili mini amin yan iyiwit, “But galak nandanek pida. Opbi do yosok.” ⁵⁰ Gen unun yanba nandanek imalni kukwan yipmanek Yesukon opgut.

⁵¹ Opban Yesu da yan iyigit, “Nak ninan angaben do nandisal?”

Yanban dabili mini amin da yan iyigit, “Yoyindet, nak sintok do nandisat.”

⁵² Yanban Yesu da yan iyigit, “Gak nandan gadan namisal, do kilek tanek kiki.” Yan iyinban unudon gin dabili sintanek Yesu yolgit.

Yesu tepmi panek kimakgit da aeni pidagit (Kilapmi 11.1-16.20)

11

*Yesu Jerusalem Kokupmon pigigit
(Mt 21.1-11 ae Lk 19.28-40 ae Jon 12.12-19)*

¹ Yesu gat panjetni gat Jerusalem kokup pap ankapmat anek Betpage ae Betani kokupmon kin altawit. (Kokup bamot unun Hen Olipmon tomal.) Altanek Yesu da panjetni bamori yabegak, ² yan yoyigit, “Jil ason kokup koman unudon kin altanek unudon gin donki bilagi kinda napmon akban konjil. Unun donki amin da kwenikon dima yikbi. Napmi witdalek anopjil. ³ Amin kinda da ‘Nido yan amal’ yan dayinban kan yan iynjil, ‘Amin Tagi da pi kindak do anek yosok. Donjok yipban opdisak.’”

⁴ Unun amin bamot kin donki bilagi unun kosiron kagimal. Unun amin kinda da yoma kagakon gwilikba akgit. Napmi witalbal, ⁵ amin akgwit en da pindagek yawit, “Niban ak do anek on donki bilagi witalgama?” ⁶ Yanba Yesu da gen yoyigit unuden gin yoyigimal. Abal nandan yominakwa donki ankgimal. ⁷ Yesukon altanek imalni ilik donki bilagi da kwenon yopmanakwal Yesu pawigi unudon yikgit. ⁸ Yan anakwan amin morapmi da kosiron imalni yaliwit. Anakwa amin diwari da kin kindap kilin mandan panobin kosiron yaliwit

⁹ Amin mibiltok kiwit ae bunon yolgwit kisi da yan tidanek yan yawit, “Osana! Pin kop ankisino!

‘Pin kop dakon gisami ton amin unun Amin Tagi da manon abisak.’

¹⁰ Osana! Babiknin Dewit da amin kila agit unuden gin on amin kila amin madepnin egip do abisak, unun do Pin kop Wikwisi Kwen Kokup Amin ankisino!”

¹¹ Yesu Jerusalem kin altanek Telagi Yut Madep unun da nagalgwan pigigit. Pigi yo morap pindak an kigit, mani gildat pigik do anakwan panjetni 12 kabi gat tobilek Betani kokupmon kiwit.

*Yesu da yanban pik kindap kindakibidagit
(Mt 21.18-19)*

¹² Wisa daganakwan Betani kokup yipman dek obin kosiron Yesu jap do agit. ¹³ Yan anek pik kindap kinda dubagikon da tam dirim kagit. Yan kanek bami di ton bo dima yan do kapmatjok da kin wisigit. Mani bami di dima pindakgit. Tami gin pindakgit, nido pik kindap dakon bami toktok bisap dima. ¹⁴ Yesu da kindap unun yan kanek yagit, “Bunon bami dimasi toki, anakwa amin da dimasi pan noni dosi nandisat.” Gen yagit unun panjetni da nandawit.

*Yesu da amin Telagi Yut Madepmon monej ilit pi awit unun yolgit
(Mt 21.12-17 ae Lk 19.45-48 ae Jn 2.13-22)*

¹⁵ Yesu gat panjetni gat Jerusalem kin altawit. Kin altanek Yesu Telagi Yut Madep da nagalgwan pigipindakban amin monej ilit pi awit. Unun wasanek amin yolban wanja abigiwit. Yan anek monej kulabik awit amin dakon tamo, ae minam ban monej ilit awit amin dakon tamo unun kisi panjobilban tagal kiwit. ¹⁶ Yan anek amin Telagi Yut Madep da nagalgwan yoni timigek kin ap dima ani do yansop anyomgut. ¹⁷ Yansop

anyominek yan yoyin dekgit, "Pin kop da papiakon gen yan mandabi:

'Nak dakon yut unun amin miktimi miktimi ekwan unun da abin bisit annamni do tosak.'

Mani ji da kulabik aba

'kabo noknok dakon pasili tamo asak.'

¹⁸ Yan yanban mukwa sogok amin dakon amin madep kabi ae gen teban yoyindet amin gen unun nandanek Yesu anakba kimotjak do kosit wisiwit. Unun Yesu do si pasalgwit, nido minat aminyo da Yesu dakon gen yogokni do tamtam yawit.

¹⁹ Yan yanakwa pilin pilindo Yesu gat pandetni gat Jerusalem yipmanek kiwit.

Nandan gadaron da bisit ani

(Mt 21.20-22)

²⁰ Wisa dagokdo Yesu gat pandetni gat kosiron kiwit. Kinek pik kindap unun kili wagilsi kibidagit kawit.

²¹ Yan kanek Pita da Yesu da gen yagit unun nandanek yan iyigit, "Yoyindet, ka! Apma pik kindap yokwi tosak do yagil abisok oni kibidak!"

²² Yanban Yesu da gen kobogi yan yagit, "Ji Pin kop nandan gadan imni.

²³ Nak asisi dayisat, amin kinda da ilen kinda yan iyisak, 'Gak pidan tap kaga pigi' yan iyinek but bamot dima asak kan, unun iyisak unuden gin altokdisak. ²⁴ Unun do nak yan dayisat, ni yo kinda do Pin kop bisit iyinek yo unun timitni do nandan gadan kimotni kan, yan gin timitdan. ²⁵⁻²⁶ Ji bisit ani bisapmon amin kinda da yokwi an damgut kan, yokwini yopman ibi. Yan ani kan, Kwen Kokup Datji da yokwisi yan gin yopdisak."

Yesu tapmim tan imgut unun do iyiwit

(Mt 21.23-27 ae Lk 20.1-8)

²⁷ Yesu gat pandetni gat aeni Jerusalem kin altawit. Anek Yesu Telagi Yut Madep da nagalgwan pigi agipgut. Agakwan mukwa sogok amin dakon amin madep kabi, ae gen

teban dakon yoyindet amin, ae kila amin Yesukon opgwit. Obinek yan iyiwit, ²⁸ "Namin da pi unun abi do yan mudan gamgut da yo unun asal? Ae namin da man madep gamgut?"

²⁹ Yanba Yesu da yan yoyigit, "Nak jiban gen kinda dayikdisat. Dayiko kobogi nayini kan, nakyo kisi kobogi tagi dayiken. ³⁰ Jon telagi pakbi sogit bisapmon, Pin kop da yabekban pi agit, bo amin da yabekba agit? Unun do nayini."

³¹ Yanban iyi gin notni yoyin yoyin anek yan yawit, "Kobogi ni gen kinda nan iyinen? 'Pin kop da yabekgit' yan iyinen kan, gen tebai yan niyisak, 'Ji nido dima nandan gadan imgwit?'

³² Mani 'Amin da yabekgit' yan iyinen kan, unun kisi tagi dima asak, nido amin morapmi da Jon do kombi amin bamisi kinda yan nandan. Do Jon dakon man bin anupbal anen kan nindapdan." Yan do si pasalek ³³ Yesu do gen kobogi yan iyiwit, "Nin dima nandaman."

Yanba Yesu da yan yoyigit, "Nakyo kisi namin da pi unun aben do yan mudan namgut da pi asat unun dima dayiken."

12

Wain pi kila amin yokwi dakon tilak gen

(Mt 21.33-46 ae Lk 20.9-19)

¹ Ae Yesu da tilak gen kinda yan yoyigit, "Amin kinda da wain pini anek nagal agit. Anek unun nagalon wain sop baman til do gapma kinda wayikgit. Anek kila amin da kabo noknok pindat do yut dubak kinda witjinban wigigit. Yut witjinjek kila amin da pini anek bami pakpak bisapmon bami di namni yan nandanek wain pi unun da kisiron yipmanek miktim dubagikon kigit.

² "Wain sop pakpak bisap kwan tanakwan oman monji kinda yabekban wain bami timik panopjak do kigit. ³ Kin altanban wain pi dakon kila amin da unun pi monji abidan

anagek bami kinda dima iminek yipba kigit. ⁴ Yan aba pi ami da aeni oman monji kinda yabekdak. Unun pi monji busunikon anagek yo yokwisi animgwit. ⁵ Yan aba kinda gat yabekban kwan anakba kimakgit. Yan aba pi monji morapmi yabekgit. Diwari si baljanek diwari dapba kimakgit.

⁶ “Dapmanakwa kalonji kinda egipgut unun iyi dakon monji. Monji unun do galagisi nandagit. Bunon iyi dakon monji yabegek yan nandagit, ‘Monjino kwan kila amin da unun do nandaba wukwanek geni nandanek bami di imni.’

⁷ “Mani kila amin da monji kanek notni yoyin yoyin anek yan yawit, ‘Amin on da egi don datni dakon yo morap timitdisak, do nin amin on anagek wain pini nin do anawatne.’ ⁸ Yan yanek monji unun anakba kimakgit. Kimakban bumjotni pigaganan maba wannga kigit.

⁹ “Ji nian nandan? Don pi ami da abin pi kila amin nian anyomjak? Pi ami da abin unun kila amin dapban kimotdan. Dapban kimagakwa wain pi unun amin njakwarari da kisiron yipdisak. ¹⁰ Ji Pin kop da papiakon gen tosok unun dima manjin nandawit? Gen unun yan:

‘Yut agak amin da gwak yokwi yan yanek maba kigit, unun gwak amin da yut kodigikon tip kinda nan tidawit da akdak.

¹¹ Yo unun Amin Tagi da agit, anakwan nin da kono yo masi masimisi asak.’”

¹² Yan yoyinban mukwa sogok amin dakon amin madep kabi, ae gen teban yoyindet amin ae kila amin da “Tilak gen unun nin do yosok” yan nandanek Yesu abidok do nandawit. Mani minjat amin do pasalek yipba si kigit.

Rom dakon kila amin madep Sisa do monej imimi bo dima?

(Mt 22.15-22 ae Lk 20.20-26)

¹³ Parisi amin diwari gat ae Erot da kabikon amin diwari gat da Yesu

dakon gen nandanek sun kinda yanban abidoni do kila amin da yabekgwit. ¹⁴ Yesukon kin altanek yan iyiwit, “Yoyindet, gak gen bami yogok amin yan nandaman. Gak amin do dima pasoldol. Amin mani ton ae amin mani mini unun kisi Pin kop dakon anpak yoyin dek mudosol. Gak nian nandisal? Sisa do monej imno tagi asak bo dima? Imnejen bo dima?”

¹⁵ Mani Yesu da unun jamba but amin yan nandan yominek yan yoyigit, “Ji nido nak ankewalgan? Monej tabili kinda anabin naba koko.” ¹⁶ Monej tabili kinda anobin iba abidanek yan yoyigit, “On wup gat ae man mandabi gat unun namin dakon?”

Yanban yan yawit, “Sisa dakon.”

¹⁷ Yanba yan yoyigit, “Sisa dakon yo unun Sisa iyi do imni, ae Pin kop dakon yo unun Pin kop iyi do imni.” Gen unun yanban nandanek Yesu do nandaba njakwarari agit.

Amin kimakbi da pidoni do Yesu iyiwit

(Mt 22.23-33 ae Lk 20.27-40)

¹⁸ Yan anakwa Sadyusi amin diwari da Yesukon apgwit. (Unun amin kabi amin kimakbi aripmi dima pidoni yan nandan.) Abinek yan iyiwit, ¹⁹ “Yoyindet, Moses da gen kinda yan mandagit, ‘Amin kinda monji mini da kimagakwan minjatni isal egipjak kan, padige da panakwan monji panjalasak.’

²⁰ Bisap kindakon peni padige 7 kabi egipgwit. Mibiltok nani unun minjat panek monji mini egek kimakgit.

²¹ Kimakban unun da bunon nani da sakwabat panek yan gin monji mini egi kimakgit. Ae unun da bunon nani yan gin agit. ²² Unuden gin notni diwari kisi minjat unun panek monji mini da kimakgit.

Kimagakwa minjat unun don kimakgit. ²³ Wili 7 kabi kisi da pawit, do amin da kimoron da pidoni bisap madepmon namin dakon minjatni asak?”

24 Yanba Yesu da yan yoyigit, “Ji Pin kop da papiakon gen to sok unun dima kan nandanjo an. Ae Pin kop dakon teban tok to sok unun kisi dima kan nandanjo an. Unun do anek ji gen gulusun yon. 25 Kimakbi da pidoni bisapmon minjat eyo agak dima tokdisak. Anelo Kwen Kokup isal ekwan unun da tilagon egipdan. 26 Nak amin da kimoron da pidot pidot unun dakon mibili dayiken. Moses da gen kinda mandagit ji manjin nandan bo dima? Moses da kindap kinda sonban kanakwan Pin kop da gen yan iyigit:

‘Nak Abraham, Aisak, ae Jekop dakon Pin kop.’

27 Unun do nak yan dayisat, Pin kop unun amin kimakbi dakon Pin kop dima, amin egip egipmi ton unun dakon Pin kop.”

Ni gen teban da mibiltok asak?

(Mt 22.34-40 ae Lk 10.25-28)

28 Anakwan gen teban yoyindet amin kinda da abin pindakban Yesu gat Sadyusi amin gat gen emat awit. Yesu da gen kobogi tagisi yoyinban nandanek Yesu yan iyigit, “Ni gen teban da gen teban morap yapman mudanek mibiltok asak?”

29 Yanban Yesu da gen kobogi yan iyigit, “Gen teban mibiltok asak unun yan:

‘Israel amin kabi, gen unun nandanani. Amin Tagi kalon gin unun Pin kopnin.

30 Ji Amin Tagi Pin kopji unun but gat, ae wup gat, ae tapmingo gat, ae nandak nandakgo gat kisi but dasi galak tan ibi.’

31 Ae unun da bunon yan to sok:

‘Gaga do but dasi nian galak to sol, unuden gin amin do but dasi galak tan yobi.’

Unun gen teban bamot da gen teban morap yapman mudomal.”

32 Yanban unun gen teban yoyindet amin da Yesu yan iyigit, “Yoyindet, tagisi yosol. Unun asisi, Pin kop unun

kalon dagin egisak, ae Pin kop kinda dima egisak. 33 Notgo do galagi nian nandisal unun si yapmanek Pin kop do galagi madepsi nandan imni. Bisapmi bisapmi unun do nandanek ae oman an iminek egipni. Yan anek gaga do but dasi nian galak to sol, unuden gin amin do but dasi galak tan yobi. Unun gen bamot da mukwa sogok mibili mibili yapman mudomal.”

34 Yanban Yesu da amin nandan kokwini ton kinda da yosok yan nandanek iyigit, “Pin kop da Amin Kila Asak unun gak kili ankwana asal.”

Yan yanban amin morap Yesu gen sanbenek iyik do pasalgwit.

Kristo unun Dewit dakon Pin kop

(Mt 22.41-46 ae Lk 20.41-44)

35 Yesu telagi yut nagalgwan egek amin yoyin degek yan yoyigit, “Gen teban yoyindet amin da gen kinda yan yon, ‘Kristo unun Dewit dakon yawi diwatni.’ Mibili nido yan yon?”

36 Dewit Telagi Wup da anpuluganban iyi yan yagit:

‘Pin kop da nak dakon Amin Tagi yan iyigit, “Gak abin nak da aminsi tet do yikbi don uwalgo kandap gibanogwan yopbo gengo guramitni.”’

37 Dewit da unun amin do Amin Tagi yan iyigit, do Kristo unun Dewit dakon yawi diwatni dima, unun Amin Tagini.” Yesu da gen unun yanakwan minjat amin kabi madep da nandan galak tawit.

Gen teban yoyindet amin dakon anpak yokwi

(Mt 23.1-36 ae Lk 11.37-54 ae 20.45-47)

38 Anakwa Yesu da yoyin degek yan yoyigit, “Ji gen teban yoyindet amin da dayindet an unun do pindak kimotni. Unun amin ilikba pigikni dubagi panek minjat aminyo da makeron ‘gildat tagi’ yan yoyini yan do galak ton. 39 Muwut muwut yutnikon ae jap noknok bisap madepmon amin mani ton da yiyit tamokon

yit do galak ton. ⁴⁰ Unun amin sakwabat panjkwalek yutni timikgan. Ae amin da pindatni yan do bisit dubagisi an. Unuden amin gen kokwin bisap madepmon kobogi do yo jigisi pakdan.”

Yoni mini miñat kinda da Pinjkop do paret agit

(Lk 21.1-4)

⁴¹ Yesu Telagi Yut Madepmon wigek paret yopyop tamo da kapmatjok yikgit. Yigek pindagakwan amin morapmi da paret yopgwit. Moneñ morapmi tan yomgwit amin unun da moneñ madep yopgwit. ⁴² Anakwa sakwabat yoni mini kinda da abin moneñ gimani tabili bamori moniñsisok paret yopyop tamokon yopgut.

⁴³ Yan yopban kanek Yesu da panjetni yan panmuwugek yan yoyigit, “Nak asisi dayisat, on sakwabat unun da paret yopmandak unun da amin morap da yopman si yapmandak. ⁴⁴ Amin morap unun moneñni morapmi tan yomanakwa diwari gin paret idapmon yopman. Mani on miñat wadak wadaksi anek moneñni kisi yopmandak. Kili jap yuman nosak moneñni di dima tan iman.”

13

Yesu da Telagi Yut Madep tuwilni do yagit

(Mt 24.1-2 ae Lk 21.5-6)

¹ Yesu gat panjetni gat telagi yut madep dakon nagal yipman wanga pinakwa monji kinda da yan iyigit, “Yoyinjet, tip madepsi ban yut tagisisi di awit do digo pindat!”

² Yanban Yesu da gen kobogi yan iyigit, “On yut madep pindakdal, unun dakon tip notni da kwenon dima tan tan akdan. Tuwilba kisisi man mudokdan.”

Yesu da jigi morapmi altoni do yagit
(Mt 24.3-14 ae Lk 21.7-19)

³ Yesu Henj Olipmon yigakwan Telagi Yut Madep ason tet tagit. Anakwan Pita, Jems, Jon ae Andru da iyi gin Yesu yan iyiwit, ⁴ “Gak da gen unun yal, unun ni bisapmon altokdan? Ni yo da mibiltok altanban kanek unun yo morap altosak dakon bisap kwan tosok yan nandanen?”

⁵ Yan yanba Yesu da yoyigit, “Amin da panjkwalni do kan kimotni. ⁶ Amin morapmi da abin nak dakon man yanek yan yokdan, ‘Nak naga Kristo.’ Yan yanek amin morapmi panjkwaldan. ⁷ Unun bisapmon emat wuwik gat ae dubagikon emat an unun dakon gen bin apba nandanek butji dima pasolni. Unun yo morap altokdan, mani miktim da mudosak bisap madep kili unun yan dima nandani. ⁸ Miktim kinda dakon amin da pidanba miktim kinda dakon amin gat emat wamdan. Ae kila amin madep kinda dakon amin da pidanba kila amin madep kinda dakon amin gat emat wamdan. Anakwa miktim diwarikon wudip akdisak, ae miktim diwarikon amin da jap do madepsi anek diwari da kimotdan. Miñat monji kwapmi ton da monji altok do anek suganba tepmi nandan, unuden gin unun yo morap altoni bisapmon, bisap madep kwan tosok yan nandani.

⁹ “Unun bisapmon ji disi do kila ani. Amin da gen pikon depdan ae Juda amin da muwut muwut yutnon pawigi nap kirinban baljokdan. Ji nak nandan namañ do amin da ji panji miktim dakon kila amin madep da inamon depba atdan. Unun bisapmon nak dakon gen yoyini. ¹⁰ Miktim da mudosak bisap madep tepmi dima apdisak. Mibiltok amin miktimi miktimi ekwan unun da Gen Bin Tagisi nandani. ¹¹ Amin da ji timik panpan gen pikon depni bisapmon dima pasolni. Ni gen ban yoyinen yan dima nandani. Unun bisapmon Pinjkop da ni gen dayisak unun ban yoyini. Yan anakwa ji dakon gen dima

asak, unun Telagi Wup dakon gen asak.

¹² “Unun bisapmon amin da yan akdan: peni kinda da padige uwal da kisiron yipban anakba kimotdisak, ae amin kinda da minat monjiyoni uwal da kisiron yopban dapba kimotdan, ae minat monjiyo da meni datniyo do yan gin akdan. ¹³ Yan aba ji nak nolgan do anek amin kisi morap da ji do butjap nandakdan. Mani tebai agek egi wigakwa bisap madepmon wigisak amin unun Pin kop da yok-wikon ban timitdisak.”

Yo yokwisi kinda da altokdisak
(Mt 24.15-28 ae Lk 21.20-24)

¹⁴ Yesu da sanbenek yan yagit, “Yo yokwisi amin panupbal ak kinda don dima tokto gi tamokon akban kokdan.” (On gen manjisak amin da pakyan si nandisak.) “Unun bisapmon amin Judia miktimon egipni unun pasal kabap gwan tepmisi wigini. ¹⁵ Amin kinda yut kwenon egipjak kan, yo kabini timit do yut gwan dima pigisak.

¹⁶ “Ae amin kinda pigaga egipjak kan, yutnon ilikba pigikni kin abidok do dimasi kisak. ¹⁷ Unun bisapmon minat monji kwapni ton, ae minat monji mum non unun bupmisi. ¹⁸ Ji da Pin kop bisit iyinba nandanakwan yo unun ais bisapmon dima altoni. ¹⁹ Unun bisapmon yo jigisi altokdan. Pin kop da yo morap wasagiron da egi abisok ekwamanon yo jigisi unuden kinda dima altagit. Ae bunon yo jigisi unuden aeni dima altokdan. ²⁰ Amin Tagi da unun bisap dima anpisip asak tam minat amin morap kisi pasilmom. Mani minat amin kabi iyi do kili manjigit unun do bupmi nandanek bisap anpisip akdisak.

²¹ “Unun bisapmon amin kinda da ‘Kristo oni!’ bo ‘Asoni!’ yan yanban kan, geni dima nandan gadani. ²² Amin diwari da abin ‘Nak Kristo’ yan yokdan. Ae diwari da ‘Nak

kombi amin kinda’ yan yokdan. Yan yanek wasok tapmimi ton mibili mibili akdan. Anek minat amin kabi Pin kop da iyi do kili manjikbi unun pan kilikba kosit kilegi yipman detni do pini madep akdan. Mani aripmi dima akdan. ²³ Yo jigisi morap unun dima altanakwa wagil dayisat, do disi kan kimotni.”

Don Amin Dakon Monji apdisak
(Mt 24.29-31 ae Lk 21.25-28)

²⁴ Yesu da sanbenek yan yagit, “Yo jigisi dakon bisap mudanakwan ‘gildat dabil pilin tuk akdisak, ae kanek dima tentenokdisak.

²⁵ Ae gik kundu yipmanek mokdan, anakwa kwen kundukon yo tebai ton unun da kwakwalitdan.’

²⁶ “Unun bisapmon amin da Amin Dakon Monji kanba tapmimni ae tilimni gat gikwemon da apban kokdan. ²⁷ Unun da anelo kabini yabekban kin amin iyi do manjikbi kabi miktimi miktimi ekwan unun panmuwutdan.”

Pik kindap kanek butji pisosak
(Mt 24.32-35 ae Lk 21.29-33)

²⁸ Yesu da sanbenek yan yagit, “Ji pik kindap kanek butji pisosak. Kili ni pakbini ton ae tam kaluk yopmandak, unun bisapmon gildat bisap kwan tosok yan nandan. ²⁹ Unuden gin yo morap dayit unun da altanakwa miktim da mudosak bisap madep kili ununjok kwan tosok yan nandani. ³⁰ Nak asisi dayisat, amin unun bisapmon nani dima kimagakwa yo morap unun kisi altan mudokdan. ³¹ Kundu gat miktim gat pasildamal, mani nak dakon gen unun dimasi pasildisak.”

Yo morap altosak unun dakon bisap Pin kop Dat dagin nandisak
(Mt 24.36-44)

³² Yesu da sanbenek yan yagit, “Yo morap altokdisak unun dakon

13:13: Mt 10.22; Jn 15.21

13:14: Dan 9.27; 11.31; 12.11

13:15: Lk 17.31

13:17: Lk 23.29

13:19: Dan 12.1; PA 7.14

13:22: PA 13.13

13:24: Ais 13.10; Jol 2.10,31; 3.15; PA 6.12-13

13:26:

PA 1.7 13:27: Mt 13.41

bisap amin kinda da dima nandisak. Kwen Kokup aneloyo dima nandan, ae Monjiyo kisi dima nandisak. Dat da iyi gin nandisak. ³³ Yo morap altokdan dakon bisap ji dima nandan, do kan kimagek egipni.”

³⁴ Yan yanek tilak gen kinda yan yoyigit, “Amin kinda kokup kindakon kik do anek oman amini do pi kokwinik yominek yut dakon kila ani do yoyisak. Anek yoma sopsop dakon kila amin yoma kilani tebai asak do iyisak.

³⁵ “Unun do anek ji kan kimotni. Ji yut dakon ami ni bisapmon apjak unun dima nandan. Apjak bisap unun pilindo bo kalbi binap bo pup da gen yosok bisapmon bo wisa dagokdo unun ji dima nandan. ³⁶ Tepmi abin dandaban dipmin potni kan, unun tagi dima. ³⁷ Gen dayisat unun amin morap kisi do yosot. Kan kimotni.”

14

Kila amin da Yesu anakba kimotjak do yawit

(Mt 26.1-5 ae Lk 22.1-2 ae Jn 11.45-53)

¹ Gildat bamori egek don Yapyap Bilak ae Bret Yisni Mini Dakon Jap Noknok Bisap Madep altok do anakwan mukwa sogok amin dakon amin madep kabi ae gen teban yoyindet amin da muwugek yan yawit, “Nian anek Yesu anakwalek abidan anjatno kimotjak?” ² Yan yanek yawit, “Telagi bisap madepmon dima abidonej. Yan anen kan, minjat aminyokon pidok pidok noman tokdisak.”

Minjat kinda da pakbi kibani ton tagisinaj Yesu son imgut

(Mt 26.6-13 ae Jn 12.1-8)

³ Yesu Betani kokupmon amin kinda mani Saimon unun da yutnon yikgit. (Saimon unun kalip wuda tebani ton egipgut.) Yesu jap noknok tamokon yigakwan minjat kinda pakbi kibani ton tagisi kinami kinda abidanej wigigit. Awinj gapmi jokgalek Yesu da busunon tagalgit. (Unun

pakbi dakon yunan nogi madepsi ae tibiri unun tipnan wasanbi.)

⁴ Yan aban amin diwari da kanek buri yokwi tanba notni yoyinj yoyinj anek yan yawit, “Nidosi pakbi kibani ton tagisi unun yumsi tagaldak?

⁵ Amin da yubam tam, monej madepsi timik yoni mini amin do yomnom.” Yan yanek minjat unun gen tebai iyiwit.

⁶ Iyinja Yesu da nandanej yan yoyigit, “Ji minjat on yum koni. Nido jigim iman? Minjat on nak do yo tagisi asak. ⁷ Yoni mini amin ji gat bisapmi bisapmi egipdan, do tagi panpulugoni. Mani nak ji gat bisapmi bisapmi dima egipdaman. ⁸ Yo minjat da agagi kili aban dagak. Nak kimokgo gapmakon nepni do unun minjat da pakbi kibani ton nan kili son namik. ⁹ Nak asisi dayisat, miktimi miktimi amin da Gen Bin Tagisi yoyinek minjat on da yo ak unun dakon gen bin kisi yoyinakwa nandakdan. Anek unun minjat dakon man bini dima pasildisak.”

Judas da Yesu kila amin da kisiron yip do yan teban tagit

(Mt 26.14-16 ae Lk 22.3-6)

¹⁰ Unun bisapmon pandetni 12 kabikon kinda egipgut mani Judas Iskariot. Unun da mukwa sogok amin dakon amin madep kabikon kinjek Yesu kisitnikon yipjak do yoyigit. ¹¹ Yoyinban but galak nandanej monej imni do yan teban tawit. Judas unun nandanej Yesu kisitnikon yipjak dakon kosit wisigit.

Yesu gat pandetni gat jap nawit

(Mt 26.17-25 ae Lk 22.7-14 ae 22.21-23 ae Jn 13.21-30)

¹² Anakwan Bret Yisni Mini Dakon Jap Noknok Bisap Madep altagit. Unun bisapmon Israel amin da Yapyap Bilak do nandanej sipsip moninj dapman son non. Unun bisapmon pandetni da Yesu yan iyiwit, “Nin kin dukwan Yapyap Bilak dakon jap panjosit anen do nandisak?”

13 Yan yanba Yesu da pañdetni bamori yabegek yan yoyigit, “Kokupmon kin kanbal amin kinda pakbi kwoba kinda guramik apban jil gat domdom akdan. Jil unun amin nan yol ankinjil. 14 Kanbal yut kindakon wikwan kan, unun yut dakon ami yan iyinjil, ‘Yoyinjetnit da yosok, ‘Nak gat pañdetnoni gat da Yapyap Bilak dakon jap nonen dakon yut buri dukwan tosok?’” 15 Yan iyinbal unun amin da yut madep kinda kwen nani do dolisak. Unun yutnon jap noknok tamo ae amin yiyit tamo kili pañnoman abi da ton. Unudon japnin pañkosit anjil.”

16 Yoyinban kokupmon kin Yesu da yo morap do yoyigit unudenji pindakgimal. Yan pindagek Yapyap Bilak dakon jap pañkosit agimal.

17 Pilin pilindo Yesu gat pañdetni 12 kabi gat unun yutnon opgwit.

18 Obin jap noknok tamokon jap nan yigek Yesu da yan yoyigit, “Nak asisi dayisat, jikon da kinda da nak uwalno da kisiron nepdisak. Unun amin nin gat yigek jap noman.”

19 Yan yanban pañdetni buri yokwi tanba kalon kalon yan yawit, “Nak dima, ma?”

20 Yan yanba Yesu da yoyigit, “12 kabi jikon kinda nak gat bret idapmon sibinek nomak unun. 21 Asi, Pin kop da papiakon gen mandabi unun da aripmon Amin Dakon Monji kimot akdisak. Mani Amin Dakon Monji uwal da kisiron yipjak amin, awa! Unun amin menji da dima anjalagit tam tagi.”

Yesu da pañdetni jap yomgut

(Mt 26.26-30 ae Lk 22.15-20 ae 1Ko 11.23-25)

22 Jap nan yigakwa Yesu da bret kinda abidan, Pin kop ya yan iyinek, pudan pañdetni do yomgut. Yominjek yan yoyigit, “Timigek noni, on nak dakon giptim timno.”

23 Yan yanek aeni wain kinam abidanek, Pin kop ya yan iyinek, yoban

kisi da nawit. 24 Nanakwa Yesu da sanbenek yan yoyigit, “On yawino. Amin morapmi gat sanbek sanbek ak do parekdat. 25 Nak asisi dayisat, nak wain ae dima nanek egi wigi Pin kop da Amin Kila Agak kokupmon don wain kalugi noken.”

26 Yan yanban kap kinda yanek yomakon pigek Ilen Olipmon wigiwit.

Pita da manji imjak do Yesu da yagit

(Mt 26.31-35 ae Lk 22.31-34 ae Jn 13.36-38)

27 Ilen Olipmon wigakwa Yesu da pañdetni yan yoyigit, “Pin kop da papiakon gen kinda tosok unun da aripmon ji manji namdan. Gen unun yan:

‘Sipsip dakon kila amin anakgo kimagakwan sipsip wasen ki iyi iyi kikan.’

28 Mani kimoron da pidanek nak da kalip Galili miktimon mibiltan daminek kiken.”

29 Yanban Pita da yan iyigit, “Amin diwari dakon nandan gadat witald kisak kan, nak yan aripmi dima aben.”

30 Yan yanban Yesu da iyigit, “Nak asisi gayisat, abisok kalbi pup kosit bamot dima yanakwan gak da nak do wasip kosit kapbi yokdisal.”

31 Yanban Pita da yan iyigit, “Uwal da gigeek nakyo kisi nit do ani kan, gak do wasip dima yoken.” Yan yanban notni kabi kisi yan gin yawit.

Yesu Getsemani Pigaga bisit agit

(Mt 26.36-46 ae Lk 22.39-46)

32 Yesu gat pañdetni gat miktin kinda mani Getsemani unudon kiwit. Kin altanek Yesu da yan yoyigit, “Ji idon yigakwa nak bisit aken.” 33 Yan yanek Pita, Jems, ae Jon kisi timikban kiwit. Kin burikon jigi madepsi nandanek 34 yan yoyigit, “Butno jik tanakwan kimot kimotno noman tan naban nandisat. Do ji idon Pin kop do nandanek egipni.”

³⁵ Yan yanek angwikon kin miktimon man pagak bisit agit. Kosit kinda tosagon unun bisap yokwi yapjak yan nandanek bisit yan yagit, ³⁶ “Aba, Dat, gak da yo morap tagi aki. Do nak da kwenon jigi apdisak unun kukwoki do nandisat. Mani nak dakon galaktok dima yolgi, gaga dakon galaktok unun gin yolgi.”

³⁷ Yan yanek tobil pandetni kapbi egipgwiwon kin pindakban dipmin pakgwit. Pindagek Pita yan iyigit, “Saimon, gak dipmin pokdol, ma? Bisap awa kalonji da aripmon gin nak gat Pinjok do nandanek dima egipne? ³⁸ Ji teban tanek bisit anek egipni. Yan anek egipni kan, panjkewalon aripmi dima moni. But da nak nol do galak tosok mani gip dakon teban tokni mini.”

³⁹ Yan yanek aeni tobilek kin bisit mibiltok agit unuden gin agit. ⁴⁰ Bisit anek abinj pindakban pandetni dipmin do yokwisi anek aeni dipmin sigin pakgwit. Panjolban pidan ni gen nan iyinen yan do intanek isal yikgwit.

⁴¹ Aeni kin bisit an tobil abinj pandetni yan yoyigit, “Ji dipmin sigin pagak tapmin pan, ma? Dipmin aripmi kwayin. Bisap kili abik. Amin Dakon Monji yokwi pakpak da kisiron kili unun yipmangan. ⁴² Pidanba kino! Kabit, uwal da kisiron nepjak amin kili abik.”

Uwal da Yesu abidawit

(Mt 26.47-56 ae Lk 22.47-53 ae Jn 18.3-12)

⁴³ Yesu gen yanakwan unudon gin pandetni 12 kabikon da kinda mani Judas altan yomgut. Amin kabi madep emat agak sibani ae kindap kirinjni timigek bujon yolgwit. Mukwa sogok amin dakon amin madep kabi ae gen teban yoyindet amin ae kila amin unun da yabekba apgwit.

⁴⁴ Uwal da kisiron yipyip amin da gen kinda kili yan yoyigit, “Amin kinda nak da mandan noko kan, unun amin nan abidoni. Abidanek kilani

tebai anek anan kini.” ⁴⁵ Judas unudon gin Yesukon kin altanek yan iyigit, “Yoyindet!” Yan iyinek mogimikon mandan nagit. ⁴⁶ Yan aban kanek Yesu tebai abidawit. ⁴⁷ Aba unun akgwit kabikon da kinda da emat agak sibani ilikgit. Higeek mukwa sogok amin dakon mibiltok amin dakon oman monji miragi mandan dagagit.

⁴⁸ Mandan daganban Yesu da obip amin yan yoyigit, “Ji nak do kabo noknok kinda yan nandanek emat agak siba ae kindap kirinj timigek nak abidok do aben, ma? ⁴⁹ Nak gildari gildari Telagi Yut Madep da nagalgwan ji gat egek amin yoyin dekgim. Unun bisapmon nak abidok do dima nandawit? Mani Pinjok da papiakon nak do gen mandabi unun da aripmon noman tosak.” ⁵⁰ Yan yanban pandet morapni yipmanek pasal kin mudawit.

⁵¹ Kin mudanakwa monjisok kinda imalni kwakwagi kindanan gin imegek Yesu yolgit. Emat amin da unun monjisok kisi abidok do awit, ⁵² mani imalni nan kukwanek pasal molan molan kigit.

Yesu gen pikon anan kiwit

(Mt 26.57-68 ae Lk 22.54-55 ae 22.63-71 ae Jn 18.13-14 ae 18.19-24)

⁵³ Yesu abidawit amin unun da Yesu abidan anan mukwa sogok amin dakon amin madep kabi da yutnon wigiwit. Unun yutnon mukwa sogok amin dakon mibiltok amin ae gen teban yoyindet ae kila amin kisi muwuk egipgwit. ⁵⁴ Pita kagi kagisok da Yesu yol anjinek, mukwa sogok amin dakon mibiltok amin da nagalgwan pigigit. Pikwan obip amin gat kindapmon yigek kindapni aliwit.

⁵⁵ Anakwan mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat ae gen kokwin amin kisi morap gat da yan nandawit, amin di yan yomno abinj Yesu top gen yan iminek gulusun agit yan yanakwa anatan kimotjak yan nandawit, mani Yesu sun kinda dima agit yan kawit. ⁵⁶ Anakwa amin

morapmi da Yesu do top sitnok genyo yanba geni dakon kosiri dima pisagit.

⁵⁷ Aba amin diwari da pidaŋ Yesu do top sitnok gen yan yawit, ⁵⁸ “Nin da nandanapno Yesu da yan yagit, ‘Nak da Telagi Yut Madep amin da awit unun tuwilek gildat kapbi da but-gwan yut nɔwakɔwari kinda abeŋ. Yut unun amin kisit da agagi dakon tilak dima abeŋ.’” ⁵⁹ Mani gen unun yawit unun kisi upbal taŋek gen dakon kosiri dima pisagit.

⁶⁰ Kili mukwa sogok amin dakon mibiltok amin kila amin da inamon agek Yesu yan iyigit, “Gak gen kobogi kinda dima yoyiki? On amin morap gen yan gaba nian nandan yomisal?” ⁶¹ Mani Yesu gen kagani sopmaŋek gen kobogi kinda dima iyigit. Yan aban mukwa sogok amin dakon mibiltok amin da aeni iyigit, “Gak Kristo? Gak Piŋkop gawak imaman unun dakon Monji bo dima?”

⁶² Yanban Yesu da yan yagit, “Unun nak mani. Ji don kaŋakwa Amin Dakon Monji Tapmim Ami da aminsi tet do yikban kokdaŋ. Aŋek kaŋakwa Kwen Kokup dakon gikwemon da apban kokdaŋ.”

⁶³ Yan yanban nandanek mukwa sogok amin dakon mibiltok amin iyi dakon paba pigikni pudagit. Yan aŋek yagit, “Mibilni nandak do amin nido sanbeŋek yoyino apni? ⁶⁴ Iyi do ‘nak Piŋkop dakon Monji’ yan yosok, do ji da nian aŋ imneŋ do nandan?”

Yanban kisi morap da yawit, “Gulusuŋ asak, do si kimotjak.” ⁶⁵ Yan yanek diwari da ilip sul ingwit. Yan aŋek dabili imal nan wamaŋ sopmaŋek kisit da aŋakgwit. Kisit da aŋagek yan iyiwit, “Namin da gikdak? Kombi gen ya!” Yan iyinakwa obip amin da abidanek aŋakgwit.

Pita da Yesu do wasip yagit

(Mt 26.69-75 ae Lk 22.56-62 ae Jn 18.15-18 ae 18.25-27)

⁶⁶ Aŋakwa Pita unun yut da nagalgwan egakwan mukwa sogok amin dakon mibiltok amin dakon oman

minatjok kinda da opgut. ⁶⁷ Obiŋ Pita kindap aliŋek ekwan kagit. Minat unun da pakyaŋsi yipban kwan kaŋek yan iyigit, “Gak Yesu Nasaret kokupmon nani gat kisi egipgumal.”

⁶⁸ Yanban Pita da wasip yanek yagit, “Gak da gen unun yosol nak dima nandisat.” Yan yanek nagalon da wigat mibilon pigigit.

⁶⁹ Aŋakwan oman minatjok unun da Pita aeni kaŋek amin unudon akgwit yan yoyigit, “On amin unun Yesu da kabikon nani kinda.” ⁷⁰ Mani aeni wasip yanek yagit, “Dima.”

Timisok di egek amin kapmatjok akgwit unun da yan iyiwit, “Gak asi Yesu da kabikon nani kinda. Gak Galili amin kinda.”

⁷¹ Yan yanba Pita da tebaisi yanek yagit, “Asisi dayisat, amin unun yon nak dimasi nandan imisat. Top yosot kaŋ, jobit tagi timikgeŋ.”

⁷² Yan yanakwan unudon gin pup gen yanban kosit bamot agit. Yanban nandanek Pita Yesu da gen yagit unun do nandagit. Gen unun yan yagit, “Nak dakon man kosit kapbi wasip yanaki pup da kosit bamot gen yosak.” Gen unun do nandanek buri yokwi tanban kunam madepsi takgit.

15

Yesu Pailaron aŋaŋ kiwit

(Mt 27.1-2 ae 27.11-14 ae Lk 23.1-5 ae Jn 18.28-38)

¹ Wisawisa do mukwa sogok amin dakon amin madep kabi ae kila amin ae gen teban yoyindet amin ae gen kokwin amin kabi morap gat da muwugek gen kinda aŋteban awit. Aŋek Yesu nap teban nan wamaŋ ilik aŋaŋ Pailat da kisiron aŋki yipgwit.

² Yipba Pailat da Yesu yan iyigit, “Gak Juda amin dakon kila amin madep, ma?”

Yanban Yesu da gen kobogi yan yagit, “Yosol unun mani.”

³ Yan yanban mukwa sogok amin dakon amin madep kabi da gen morapmi yan ingwit. ⁴ Yanba Pailat

da aeni Yesu yan iyigit, “Gak gen kobogi kinda dima yoyiki? Amin on da yokwi agil do gen morapmi yan gamañ.”

⁵ Yan yanban Yesu da gen kobogi kinda dima yagit. Yan aban kanek Pailat nandaban ñwakñwarisi agit.

Pailat da Yesu tilak kindapmon anjatni do yagit

(Mt 27.15-26 ae Lk 23.13-25 ae Jn 18.38-19.16)

⁶ Bilagi bilagi Yapyap Bilak bisapmon wasok kinda yan awit: Juda miñat aminyo da dam tebanon yikdak amin kinda dakon man yanakwa, Pailat da yopban kin kin awit. ⁷ Yesu gen pikon yipgwit bisapmon amin kinda mani Barabas unun gat notni gat dam tebanon yikgwit. Unun amin kabi Rom gapman do japmi nandaneke emat wamañek amin kinda anakba kimakgit. Unun do dam tebanon yopgwit. ⁸ Kili amin morapmi da Pailaron kin altaneke yan iyiwit, “Bilagi bilagi asal, unudeñ gin dam tebanon yikdak kinda pulugan yipbi kisak.”

⁹ Yanba Pailat da yan yoyigit, “Juda amin dakon kila amin madep nan yipbo kisak do nandan?” ¹⁰ Pailat yan yagit nido iyi nandagit: mukwa sogok amin dakon amin madep kabi Yesu do nandaba yokwi tanban top yanek gen pikon yipgwit. ¹¹ Mani mukwa sogok amin dakon amin madep kabi da miñat amin kabi madep buri suganeke yan yoyiwit, “Ji Pailat da Barabas nan yipban kisak do iyini.” Yan yoyinba amin da yan gin iyiwit.

¹² Yanba Pailat da aeni yoyigit, “On amin ji da ‘Juda amin dakon kila amin madep’ yan iyan, nian an iben do nandan?”

¹³ Yanban yan tidaneke yawit, “Tilak kindapmon anakbi kimotjak!”

¹⁴ Yanba yoyigit, “Mibili nido? Ni gulusun nan agit?”

Yanban mibiltok yawit si yapmanek madepsi yan tidaneke yawit, “Tilak kindapmon anakbi kimotjak!”

¹⁵ Yanba Pailat da amin dakon buri moni do Barabas pulugan yipban miñat amin kabiyokon kigit. Kinakwan emat amin yoyinban Yesu baljawit. Aba don tilak kindapmon anakba kimotjak do yoyigit.

Emat amin da Yesu toptopmon da man madep imgwit

(Mt 27.27-31 ae Jn 19.2-3)

¹⁶ Emat amin da Yesu abidan anan gapman yut madep da nagalgwan pigiwit. Pigeke emat amin notni diwari kisisi yan yoba abin mudawit.

¹⁷ Muwugeke Yesu do paba pigik gami kinda pan imgwit. Yan anek nap keli ton kinda nan kila amin madep dakon pelit yombem kinda wasaneke busunikon waman imgwit.

¹⁸ Waman imineke top iyineke yan yawit, “Gildat tagi, Juda amin dakon kila amin madep!”

¹⁹ Yan yanek kindap kirin nan busunikon anageke ilip sul imgwit. Yan anek gawak imineke toptopmon da man madep imgwit. ²⁰ Anek topmon da man madep imin mudaneke imal gami iligeke iyi dakon pabi pigik pan imgwit. Pan imineke tilak kindapmon anakba kimotjak do ilik anan kiwit.

Yesu tilak kindapmon anakgwit

(Mt 27.32-44 ae Lk 23.26-43 ae Jn 19.17-27)

²¹ Kosiron kin amin kinda kokup pap kik do apban kawit, mani Saimon. Unun Sairini kokupmon nani kinda, Aleksanda gat Rupas gat dakon datni. Emat amin da Saimon gen tebai iyinba Yesu dakon tilak kindapni guramikban kiwit.

²² Kin miktin tim kinda mani Golgata unudon altawit. (Golgata unun dakon mibili unun Busun Kidat Hen.) ²³ Kin altaneke wain gat pakbi isipmi kinda mani mea gat iktagileke iminba nok do kurak tagit. ²⁴ Anek tilak kindapmon anakgwit. Anageke imalni timit do satu wasok awit.

²⁵ Wisa dagokdo 9 kilok anakwan anakgwit. ²⁶ Anageke mibili yan do

anjagaman unun dakon but piso gen yan mandawit, JUDA AMIN DAKON KILA AMIN MADEP. ²⁷ Yesu da ileŋ bamoron kabo noknok bamori kisi dapgwit. ²⁸ Dapba Pinŋkop da papiakon gen tosoŋ unun bami noman tagit. Gen unun yan: “Yokwi pakpak amin unun kabikon anakbi.” ²⁹ Amin kin ap awit unun da yanba yokwi tok an iminek wunda kwalkwal anek yan iyiwit, “Ae! Gak Telagi Yut Madep tuwilek gildat kapbi da butgwan kaluk ak do yagil, ³⁰ do giptimgo anŋkutnaneŋ tilak kindapmon da pi!”

³¹ Yan yanba mukwa sogok amin dakon amin madep kabi ae gen teban yoyinŋet amin kisi yan gin notni yoyin yoyin anek anŋsolat anek yan yawit, “Amin diwari panpulgagit da nido iyidakon giptim anpulgok do anŋidok asak? ³² On amin Kristo, asi Juda amin dakon Kila Amin Madepni kan, tilak kindapmon da pinban kanek nandan gadan imneŋ.” Unuden gin kabo noknok bamot teri teri dapbi ununyo kisi yanba yokwi tok an ingumal.

Yesu kimakgit

(Mt 27.45-56 ae Lk 23.44-49 ae Jn 19.28-30)

³³ Gildat binap 12 kilok anakwan miktim kisi pilin tuk anakwan kin pilindo 3 kilok agit. ³⁴ Kin 3 kilok anakwan Yesu da yan tidaneŋ yan yagit, “Eloi, eloi lama sabaktani?” Gen unun dakon mibili yan:

“Pinŋkopno, Pinŋkopno, nido nepman dekdal?”

³⁵ Yan yanban amin diwari kapmatjok akgwit unun nandaneŋ yawit, “Nandan, unun Elaija do yan imisak.”

³⁶ Yanba amin kinda timtim yanek kin yo kinda gugidan yombem jol diwaron waman wain gat ae pakbi isipmi gat unungwan sibinek Yesu da nosak do anenakgit. Anenagek yan yagit, “Ji yipba koneŋ. Elaija da asi abin tilak kindapmon nan abidan abinban koneŋ, bo dima.”

³⁷ Yan yanban Yesu madepsi yan tidaneŋ kimakgit.

³⁸ Kimagakwan Telagi Yut Madep dakon yoma imal unun kwen da sulugi pin mibilikon dagan ki timi bamori agit. ³⁹ Anakwan emat amin 100 dakon kila amin da Yesu inamikon kimakban kanek yagit, “On amin asisi Pinŋkop dakon Monji egipgut.”

⁴⁰ Anakwan minat diwari dubagisogon da agek pindak nandanyo awit. Unun minat kabikon kinda mani Maria, kokupni Makdala, ae Maria nwanŋwari kinda unun Jems buŋon nani gat Josep gat dakon meŋi, ae Salome gat kisi akgwit. ⁴¹ Yesu Galili miktimon egipgut bisapmon unun minat kabi da yol awilek oman an iminek egipgwit. Unun dagan dima, ae minat diwari kisi Yesu gat Jerusalem kokup papmon kiwit unun kisi kanakwa Yesu kimakgit.

Yesu dakon bumjotni tip kinamgwan yipgwit

(Mt 27.57-61 ae Lk 23.50-55 ae Jn 19.38-42)

⁴² Sabat dakon tagaptok bisap Nenŋo pilindo ⁴³ Josep Arimatea kokupmon nani da apgut. Unun gen kokwin amin kabi dakon kila amin egipgut. Amin morapmi da nandaba wukwan imgwit. Ae unun Pinŋkop da Amin Kila Akdisak unun do jomjom anek egipgut. Josep unun pasol pasoli mini Pailaron kin Yesu dakon bumjotni abidok do iyigit. ⁴⁴ Iyinban Pailat da emat amin 100 dakon kila amin yan iban opban iyigit, “Asi Yesu kunwak, bo dima?”

⁴⁵ Iyinban emat amin 100 dakon kila amin da yan yagit, “Asi kunwak.” Yan yanban nandaneŋ Josep da bumjot anŋkisak do yan mudan imgut. ⁴⁶ Aban Josep da kin imal kwakwagi kinda yuman anabin Yesu dakon bumjot tilak kindapmon nan abin unun imal nan wamgut. Waman anki tip kinam kindakon yipmanek tip madepsi kinda anŋtabilban abin yoma sogut.

⁴⁷ Maria Makdala kokupmon nani

gat ae Maria Josep dakon menji gat da kanjakwal Yesu dakon bumjotni yipgut.

16

Yesu kimoron da pidagit

(Mt 28.1-8 ae Lk 24.1-12 ae Jn 20.1-10)

¹ Sabat bisap mudanakwan pilin pilindo Maria Makdala kokupmon nani, ae Maria Jems dakon menji, ae Salome, unun minjat kapbi da bit nelak, ae yo mibili mibili kibani tagisi, Yesu dakon bumjotni soj im do yuman panjosit awit. ² Yan anek pakgwit da Sonda wisa dagokdo tip kinamon kik do kinakwa gildat wigit. ³ Kinjek kosiron yan nandat anek yan yawit, "Namin da tip kinam dakon tip madep antobilban pisosak?" ⁴ Yan yanek kin kanba tip madep kili antobilbi kawit. ⁵ Yan kanek tip kinamgwan pigi wili gimonji kinda kawit. Unun ilikba pigik kwakwagi dubagi kinda pabi da aminsi tet do yikban kawit. Kanek wuripdagek pasalgwit.

⁶ Yan nandanakwa yoyigit, "Ji wuripdagek dima pasolni. Yesu Nasaret kokupmon nani tilak kindapmon anakbi unun kok do aben. Unun kili pidan kik, idon mini. Tamoni oni kabit. ⁷ Kin panjetni gat Pita gat yan yoyini, 'Unun da kalip Galili miktimon mibiltan daminek kik do kili dayigit, do unudon kin koni.'" ⁸ Yan yoyinban minjat kapbi unun pasal nimmimegek tip kinamon da winj tintim yanek kiwit. Kin pasol pasol anek amin di dima yoyiwit.

Maria Makdala kokupmon nani da Yesu kagit

(Mt 28.9-10 ae Jn 20.11-18)

⁹ Yesu Sonda wisa dagokdo kimoron da pidanek mibiltok Maria Makdala kokupmon nani altan ingut. (Unun minjat Yesu da kalip konj 7 kabi burigwan egipgwit ban yol ingut.) ¹⁰ Altan iban kin Yesu

dakon panjet kabini kunam takba pindagek yan yoyigit, ¹¹ "Yesu kalugi egakwan kat." Yan yanban gen unun do nandaba bami dima agit.

Panjetni bamori da Yesu kosiron kagimal

(Lk 24.13-35)

¹² Bunon panjetni bamori da kokup kindakon kik do kinjakwal Yesu da giptimi kulabik anek altan yoban amin njwaknwari kinda yan kagimal. ¹³ Altan yoban tobil kin notni diwari yoyinbal nandaba bami dima agit.

Yesu da panjetni pi ani do yoyigit

(Mt 28.16-20 ae Lk 24.36-49 ae Jn 20.19-23)

¹⁴ Aeni don panjetni 11 kabi muwuk yigek jap nanakwa altan yomgut. Altan yominek gen tebaisi yanek yan yoyigit, "Ji amin da 'pidak da egisak' yan dayinba nido nandaba bami dima ak? Nandan gadatji mini?"

¹⁵ Aeni sanbenek yan yoyigit, "Ji miktimi miktimi kin Gen Bin Tagisi amin kisisi yoyin mudoni. ¹⁶ Amin kinda nak nandan gadan naminek telagi pakbi sosak kan, unun amin Kwen Kokup do amin asak. Ae amin kinda nak dima nandan gadan namjak kan, unun amin Tipdom do amin asak. ¹⁷ Nak nandan gadan namni amin tapmim yobo wasok tapmimi ton yan ban akdan: nak dakon man yanek konj yoldan, ae gen njwaknwari yokdan. ¹⁸ Ae unun amin da tunon amin emari ton abidokdan, ae pakbi emari ton nanba unun da dima panupbal akdan. Unun amin da sot amin kisiri kwenikon witjinba sotni mudokdan."

Yesu Kwen Kokup wigigit

(Lk 24.50-53 ae Ya 1.9-11)

¹⁹ Amin Tagi Yesu gen unun yoyin mudanakwan Pinjok da anenakban Kwen Kokup wigigit da Pinjok da aminsi tet do yikdak. ²⁰ Anakwan panjetni miktimi miktimi kin Pinjok

dakon geni yoyiŋ aŋaŋ kiwit.
Kiŋakwa Amin Tagi unun gat egek
paŋpulugaŋakwan wasok tapmimi ton
aŋek geni jonik paŋteban agit.

Gen Bin Tagisi Luk da Mandagit

But piso gen

Luk unun Juda amin kinda dima. Unun Grik amin kinda. Ae nandak nandak amin madep kinda, ae wuda wamakyo kisi egipgut.

Gen Bin Tagisi Luk da mandagit unun da Yesu unun Israel amin gat ae Amin Nwakwari Kabi kisi yokwikon ban timit timit amin yan nolnban koman. Yesu pini wasanek ak do agit bisapmon minat aminyo yan yoyigit, "Telagi Wup da antagap aban Pin kop dakon geni tagisi bupmi amin do yoyin tenjenagit." (4.18 do koki) Asi, minat aminyo jigi mibili mibili pawit unun Yesu da yo tagisi anyomgut dakon geni morapmi Luk da mandagit.

Yesu dakon egip egipni morapmi do Luk kalon dagin yosok. Unun dakon geni papia diwarikon dima mandabi. Luk kalon dagin Yesu miktimon altagit bisapmon yo noman tawit unun do morapmi yosok. Ae Luk da Yesu da tilak gen kinda yagit unun Samaria amin kinda da kosiron kin uwal da kisiron jigi pagit unun do mandagit. Ae Yesu da tilak gen kinda yagit unun monji kinda da datni yipman dek kigit unun do mandagit. Ae Luk dagin Sakius takis timit timit amin dakon geni mandagit.

Luk da yo diwari do morapmi yosok unun bisit pi tebaisi agak gat, ae Telagi Wup dakon pi gat, ae Pin kop da minat amin dakon yokwini wiririk yomisak unun do yosok. Ae Luk da minat da yo awit unun do morapmi yosok.

Luk papia on kalon nan gin dima mandagit. Yabekbi Papia yo kisi mandagit. Unun papiagwan Yesu Kwen Kokup wigakwan unun da kwenon yabekbi da pi awit unun dakon geni mandagit.

Gen on Luk da Tiopilas do mandagit

¹⁻³ Kila amin madep Tiopilas, amin morapmi da Pin kop da yo morap nin da binapmon agit unun dakon geni papiakon mandak do awit. Yo morap wasanek altanakwa dabil da si pindagek yan tenjenok awit amin dakon gen yolek mandawit. Unun amin Pin kop gen do pi awit. Ae nak unun yo morap si wasanek noman tan anan opgwit unun dakon mibili pakyan si nandak do pini madepsi agim. Do gen morap on papiakon kilegisi mandan yipbo gagon opjak kan nandabo tagisi asak. ⁴ Papia on manjinek amin da gen morap gayiwit unun nandabi bamisi asak.

Elisabet da Jon anjalagit, ae Maria da Yesu anjalagit gat dakon gen

(Kilapmi 1.5-2.52)

Jon dakon altok altok dakon but piso gen

⁵ Erot da Judia miktim dakon kila amin madep yikgit bisapmon mukwa sogok amin kinda egipgut mani Sekaraia. Sekaraia unun mukwa sogok amin Abiya da kabikon nani kinda. Minatni Elisabet unun Aron da kabikon nani. ⁶ Pin kop da dabilon kilegisi egek Amin Tagi dakon gen teban madep ae monji kisi guramikgimal. ⁷ Mani Elisabet monji sun egipgut, do isal egek minat amin pelanyo agimal.

⁸ Bisap kindakon Sekaraia gat mukwa sogok amin notni gat Pin kop da dabilon mukwa sogok pi awit. ⁹ Anjek namin dasi Amin Tagi da telagi tamogwan wigi yo kibani tagisi sosak yan do anpakni yolek satu wasok awit. Yan aba Sekaraia dakon man da noman tanban mukwa sok do wigigit. ¹⁰ Wigi mukwa sonakwan yomakon minat amin morap muwuk egek bisit pi awit.

¹¹ Anakwa Amin Tagi dakon anelo kinda Sekaraia altan imgut. Unun alta

mukwa kibani tagisi soson da tosok unun da aminsi tet do akgit. ¹² Akban kanek Sekaraia wuripdagek pasalgit. ¹³ Mani anelo da yan iyigit, "Sekaraia, Pin kop da bisitgo kili nandagit, do dima pasolgi. Minatgo Elisabet da monji wili kind a nalakdisak. Mani Jon yan iyiki. ¹⁴⁻¹⁵ Amin Tagi da inamon mani wukwisi tokdisak, do gak butgo tagisi anakwan kisik kisik akdisal. Ae amin morapmi da monji unun altosak bisapmon kisik kisik akdan. Men da butgwan yitjagon da Telagi Wup da tujan iban egi anan kikdisak. Wain ae pakbi tebanyo dimasi nosak. ¹⁶ Unun da Israel amin morapmi pantobilban aeni Amin Tagi ni Pin kopmon kikan. ¹⁷ Elaija dakon anpak tapmimyo panek Amin Tagi mibiltan iminek kikdisak. Unun da minat monjiyo gat datni gat dakon but pan kilek aban but kalon akdan. Ae gen kirin it amin dakon nandak nandak panmilip aban amin kilegi dakon nandan kokwin tagisi yombem akdan. Anek amin pantagap aban tagap tanakwa Amin Tagi apdisak."

¹⁸ Yan yanban Sekaraia da anelo iyigit, "Nit minat amin pelanyo kili agimak. Do gen yanaki but bamot asat. Gen unun nianon da bami yosol yan nandaken?"

¹⁹ Yanban anelo da yagit, "Nak Gabriel, nak Pin kop da inamon akdat da yabekban gak do gen tagisi on gayik do abisat. ²⁰ Gen gayisat unun asi Pin kop da bisap yipgut unun bisapmon noman tokdisak, mani nandabi bami dima asak, do gen yogok kositgo sopmanakwan gen dimasi yanek egi wigaki gen gayisat unun bami noman tokdisak."

²¹ Yan nandat anek egakwal amin jomjom anegek Sekaraia nido bisap dubak Telagi Yut Madepmon egisak yan nandane but morap awit. ²² Yan nandane egakwa Sekaraia yomakon pin gen yok do antidok anek kisit

dagin tilak anyomgut. Yan anakwan kanek Telagi Yut Madepmon dipmin yombem kind a bo kak yan nandawit.

²³ Sekaraia Telagi Yut Madepmon pi agak bisapni mudanakwan tobi kokupnikon kigit. ²⁴ Pan ki egakwan don minatni Elisabet monji kwap awilek yutnon pasili egakwan kanek 5 mudawit. ²⁵ Anakwan yan yagit, "Amin Tagi da nak anpuluganban monji kwap awildat. Kalip monji mini egek amin da dabilon mayagisi nandagin, mani abisok kili unun mayagino mudosok."

Anelo da Maria alatan imgut

²⁶⁻²⁷ Elisabet monji kwap awilgit unun dakon kanek 6 mudanakwan Pin kop da aneloni Gabriel yabekban minatjok kind a mani Maria unun do kigit. Galili miktimon, kokup kind a mani Nasaret unudon egipgut. Maria unun amin kind a mani Josep, Dewit da kabikon nani unun pasak do manjikbi. ²⁸ Gabriel Mariakon alatan iminek yan iyigit, "Gildat tagi. Amin Tagi gak gat egisak. Pin kop da minat diwari yapmanek gak do yo madep yan nandisak."

²⁹ Maria gen unun nandane burigwan da jigisi nandane yan nandagit, "Ni gen kind a nan nayisak?" ³⁰ Yan nandane egakwan iyigit, "Maria, dima pasolgi. Pin kop da gak do nandaban tagisi asak. ³¹ Nandaki, gak monji kwap awilek monji kind a nalakdisal. Monji unun mani Yesu yan si iyiki. ³² Unun da amin man madepni ton kind a egakwan amin da Pin kop Wikwisi Dakon Monji yan iyikdan. Kalip babi Dewit da kila amin madep egipgut, unun da tilagon Amin Tagi Pin kop da yipban kila amin madep kind a egipdisak. ³³ Unun da Jekop dakon diwatni dakon kila amin madepni bisap dagog mini egi anan kinek kilani akdisak."

³⁴ Yan yanban Maria da anelo yan iyigit, "Yo yosol unun nian anek altosak? Nak amin kind a pagim."

³⁵ Yanban anelo da gen kobogi yan iyigit, “Telagi Wup da gagon obinjakwan Pinjop Wikwisi unun dakon tapmim da gak kibitdisak. Unun do anek monji anjalaki unun telagi egakwan amin da Pinjop dakon Monji yan iyikdan. ³⁶ Nandaki, mamago Elisabet minjat pelan kili agit, mani monji kwapni ton, do monji wili kind a anjalakdisak. Kalip amin da ‘Monji aripmi dima panjalasak’ yan yawit, mani abisok monji kwap kind a awilakwan kanek 6 mudosok. ³⁷ Pinjop da yo kind a ak do nandisak kan, aripmi dimasi antidok asak.”

³⁸ Yanban Maria da yan iyigit, “Nak Amin Tagi dakon oman minjat egisat, do unun yosol nagon yan gin noman tosak dosi nandisat.” Yan yanjakwan anelo da yipman kigit.

Maria da Elisabet kin kagit

³⁹ Unun bisapmon Maria tepmi kinjek miktim ilenji ton timon Judia miktim dakon kokup pap kindakon kigit. ⁴⁰ Kin Sekaraia da yutnon wigi Elisabet gildat tagi yan iyigit. ⁴¹ Iyinjakwan unudon gin Elisabet monji burigwan yikgit unun wigi mok agit. Anjakwan Elisabet Telagi Wup da burikon pigi tunganban ⁴² madepsi yan tidanek yagit, “Pinjop da yo tagisi minjat diwari do yomisak unun si yapman mudanek gisamni madepsi gamisak. Ae monji unun gak da buron yikdak ununyo kisi Pinjop da gisamikdak! ⁴³ Amin Tagino dakon menji nagon nido obisak? Nak minjat tagi dima. ⁴⁴ Gak da gildat tagi yan nayinaki unudon gin monji butnogwan yikdak kisik kisik anek wigi mok ak. ⁴⁵ Amin Tagi da gen gayigit unun nandabi bami asisi noman tokdisak yan nandagil, do kisik kisik tagi abi.”

Maria da kisik kisik kap kind a yagit

⁴⁶⁻⁴⁹ Yan yanban Maria da yagit, “Nak oman minjatni gin, ae mano minisi, mani nak do yo tagisi asak, do but dasi Amin Tagi anjisat. Anjakwan

butno da Pinjop Panpulugok Amin do kisik kisik asak. Pinjop Tapmim Ami da nak do yo madepsi kind a asak, do abisok ae don kisi amin da Pinjop da gisamni madepsi namisak unun do yokdan. Mani unun telagisi tosok. ⁵⁰ Amin Pinjop do pasolgon unun amin bupmi nandan yomisak. Abisok ae don minjat amin morapyo yan ginsi bupmi nandan yomin anan kikedisak. ⁵¹ Iyi dakon kisit dasi pi tapmimi ton agit. Amin iyi do nandaba wigiwit amin unun yolban wasen kiwit. ⁵² Kila amin madep yityit tamo madepmon yikgan unun pabin yopmanek mani mini amin panenokdok. ⁵³ Amin jap do an unun yo tagisi morapmi yominjakwan buri tugon. Anek amin yoni morapmi unun yolban yoni mini da kwan. ⁵⁴⁻⁵⁵ Iyi dakon oman monjini Israel panpuluganek yan teban tok gen Abraham gat ae babikni gat do yoyigit unun dima intagit. Yan teban tok geni anteban anek unun yawi diwatni dagok dagogi mini bupmi nandan yomin anan kisak.”

⁵⁶ Maria kanek kapbi Elisabet gat egek don kokupnikon tobil kigit.

Jon altagit

⁵⁷ Elisabet da monji anjalasak dakon bisap abinjakwan monji wili anjalagit. ⁵⁸ Analanek kisik kisik anjakwan Amin Tagi da bupmi nandan imgut dakon gen nandanek kokup isalni gat ae yawi diwatni gat kisi da but galaksi nandawit.

⁵⁹ Altan gildatni 8 mudanakwan giptimni mandak do apgwit. Abinjak datni Sekaraia dakon man nan iyik do nandawit, ⁶⁰ mani menji da yan yagit, “Dima, mani Jon yansi iyinenj.”

⁶¹ Yanban iyiwit, “Yawidiatjikon Jon man kind a dima tosok.”

⁶² Yan yanek datni ni man nan yok do nandisak yan do kisit tilak an imgwit. ⁶³ Aba Sekaraia da yo kind a kan iba kilda mandisak do tilak

an yoban iba yan mandagit, “Mani unun Jon.” Yan mandaban nandaba yo njwakwarisi agit. ⁶⁴ Unudon gin gen yogokni pisanjakwan gen wasanjek yanek Pin kop an kisigit. ⁶⁵ Anjakwan kokup isalni da kan pasalek unun dakon geni yanba Judia miktim ilenji ton timon kokup morap tawit amin kisisi da nandawit. ⁶⁶ Anek unun do nandan kokwin anek egipgwit. Amin Tagi dakon tapmim tan imgut, do yan yawit, “Unun monji taganek nian amin kind a egipdisak?”

Sekaraia da kombi gen yagit

⁶⁷ Jon dakon datni Sekaraia Telagi Wup da burikon pigi tujanban kombi gen yanek yan yagit: ⁶⁸ “Israel dakon Pin kop da abin amini yokwikon ban yuman nan nipgut, do Amin Tagi an kisino. ⁶⁹ Oman monjini Dewit da kabikon da nin panpulugosak do amin tebaisi kind a anoman agit. ⁷⁰ Kalip kombi amin telagi da yan yawit, ⁷¹ ‘Pin kop da uwalnin gat ae amin morap nin do nandaba yokwi tok an niman amin da kisiron ban pulugan nipdisak.’ ⁷² Sanbek sanbek telagisi agit unun sigin nandanek babiknin bupmi nandan yom do yagit. ⁷³⁻⁷⁴ Babiknin Abraham yan iyigit, ‘Nak asisi uwalji da kisiron ban pulugan depbo pasol pasoli mini egek oman amino egipdan. ⁷⁵ Gildari gildari nak da inamon telagisi ae kilegisi egi anan kikan.’

⁷⁶ “Jon, monjino, gak don Pin kop Wikwisi dakon kombi amin kind a yan gayikdan. Gak Amin Tagi mibiltan iminek kositni yuldisal. ⁷⁷⁻⁷⁸ Anek minat amin kabiyoni yoyin dekbi mibilni nandaba piasak. Pin kopnin unun bupmini madepsi, do diwarini wiririk yominek pulugan timitdisak yan nandani. Unun da Kwen Kokup dakon tentenji madep yipban ⁷⁹ pilin tukgwan ekwan amin da tentenji kokdan. Unun da kosit nolinban kanek but yawot dakon kositnan kinenj.”

⁸⁰ Unun monji, wup gipyo kisi tapmimi tonji tagagit. Anjakwan miktim amin dima ekwan timon egakwan don noman tanban Israel amin da kawit.

2

Yesu altagit (Mt 1.18-25)

¹ Unun bisapmon Rom dakon kila amin madep Sisa Ogastus da gen teban kind a yipgut. Pi monjini kin amin miktimi miktimi ekwan unun mani mandani do gen teban yipgut. ² Man mandawit unun pi kaluksi awit. Unun bisapmon Kwirinius da Siria provins dakon kila amin madep egipgut. ³ Sisa Ogastus da gen teban yan yipgut, do amin kisisi mani mandani do kokupni kokupni kin mudawit.

⁴ Josep unun Galili provinskon, Nasaret kokupmon egipgut. Mani Dewit da yawi diwaron da altagit, do Judia provinskon, Dewit dakon kokup Betlehem unudon kigit. ⁵ Minatni pasak do manjikbi Maria unun gat kisi mani mandani do kigimal. Unun bisapmon Maria monji kwapni ton da kigit. ⁶ Kin Betlehem kokupmon altan egakwal Maria monji altosak dakon bisapni apgut. ⁷ Amin da yuman nanek dipmin pokgon yut unun amin da yikba tugagit, do bulmakau yut kindakon pawigi yikgimal. Yigakwal monji mibiltogi altanban Maria da imalna waman bulmakau idapmon yipban pakgit.

Sipsip kila amin da gen bin Nandawit

⁸ Bulmakau yutnon yigakwa Betlehem kokup da kapmatjok sipsip kila amin diwari da pilin kaga sipsip kila anek jon timon egipgwit. ⁹ Egakwa Amin Tagi dakon anelo kind a da altan yomgut. Aban Amin Tagi dakon tentenji da tentenan yoban madepsi pasalgwit. ¹⁰ Anakwa anelo da yan yoyigit, “Ji dima pasolni. Nandani,

nak gen tagisi kinda anabisat. Unun amin kisi da nandanek kisik kisik madepsi akdan. ¹¹ Abisok Amin Tagi Kristo unun Dewit da kokupmon ji do altak. Unun ji yokwikon ban timit do altak. ¹² Ji kin monji naknak imalna wabi bulmakau idapmon potdisak do wisin koni. Unun kanek bami dayisat yan nandani.”

¹³ Gen yan yanakwan unudon gin Kwen Kokup anelo morapmisi da pin notnikon muwugek Pin kop an kisinek yan yawit: ¹⁴ “Ason Kwen Kokup Pin kop an kisinono. Miktimon amin galak tan yomisak unun kabikon but yawot tosak.”

Sipsip kila amin da Yesu analon awit

¹⁵ Anelo da Kwen Kokup to bil wigakwa sipsip kila amin da notni yoyin yoyin anek yan yawit, “Nin Betlehem kokupmon wigi Amin Tagi da gen niyisak unun dakon bami kono.” ¹⁶ Yan yanek tepmisi wigi Maria gat Josep gat panalon anek, monji naknak unun bulmakau idapmon pakban kawit. ¹⁷ Kanek monji dakon gen bin nandawit unun yan ten tenanba ¹⁸ nandanek amin kisisi nandaba yo nwaknwarisi agit. ¹⁹ Anakwa Maria da gen unun nandaban yo madep aban nandanek egipgut. ²⁰ Anakwan sipsip kila amin da to bil kin ek anelo da gen yoyigit unun da aripmon pindakgwit, do Pin kop an kisiwit.

Yesu do man imgwit

²¹ Gildatni 8 anakwan, giptim mandak bisapmon, mani Yesu yan iyiwit. Dima alta anakwan anelo da unun man kili yagit.

Simeon gat Ana gat da Yesu Telagi Yut Madepmon kagimal

²² Josep gat Maria gat Pin kop da inamon kilek tok dakon bisap kili no man tagit. Unun dakon gen Moses dakon gen tebanon tosok. Do Maria gat Josep gat da Yesu Monji Amin

Tagi do paret do Jerusalem an kigimal. ²³ Amin Tagi dakon gen teban kinda mandabi nan yolek kigimal. Gen unun yan:

“Minat kinda monji mibiltogi unun wili kan, unun Amin Tagi do paret do.”

²⁴ Ae Amin Tagi dakon gen teban yolek paret ak do kigimal. Gen teban unun yan tosok:

“Kinarim bamori bo ae yigi yigi bulagi bamori ban mukwa soni.”

²⁵ Unun bisapmon amin kinda Jerusalem egipgut unun mani Simeon. Unun amin anpakni kilegisi ae Pin kop gawak imin an kisineyo anek egipgut. Pin kop da Israel amin kabi but yokwikon egipgwit unun butni pan teban asak do manjikbi amin unun do jomjom anek egipgut. Simeon unun Telagi Wup da burikon tunganbi amin kinda. ²⁶ Telagi Wup da burikon gen yan kili iyigit, “Gak tepmi dima kimotdisal. Amin Tagi dakon Kristo kanek don kimotdisal.”

²⁷ Simeon Telagi Wup da antagap aban Telagi Yut Madepmon kigit. Anakwan Yesu menji datniyo da gen teban yolek Yesu anan opgumal. ²⁸ Anopbal Simeon da Yesu bedanek Pin kop an kisinek yan yagit: ²⁹ “Amin Tagi Tapmim Ami, kalip yagit unun da tilagon oman amingo nak but yaworon da tagi kimokgen. ³⁰ Nin yokwikon ban timit do anek yo asal unun dabilno da kili unun kosot. ³¹ Amin morap da dabilon yo an noman asal oni koman. ³² Unun da Amin Nwaknwaris Kabi miktimi miktimi ekwan unun dakon but pan ten ten aban Pin kop dakon mibili nandakdan. Anek gak dakon amin kabigo Israel dakon tilimni egipdisak.”

³³ Yesu dakon menji datniyo Simeon da gen yagit unun nandanek nandabal nwaknwarisi agit. ³⁴ Anakwal Simeon da gisam yominek Monji

dakon menji Maria yan iyigit, “Nandaki, Israel amin morapmi da on Monji do anek man potdan, ae morapmi da pidokdan. But tobil ani do Pinjop da yabekgit, mani yanba yokwi tok an imdan. ³⁵ Yan anek amin morapmi dakon nandak nandak pasili ton unun panterter akdisak. Anek but yokwi da emat agak siba da yan wamgo sugokdisak.”

³⁶ Unun bisapmon kombi amin minjat pelansi kinda egipgut, mani Ana. Unun Panuel, Ase da kabikon nani dakon gwi. Unun kalip amin paban egakwal bilak 7 kabi mudanakwan eni kimakgit. ³⁷ Eni kimagakwan sakwabat egakwan bilakni 84 agit. Ana unun telagi yut dima yipman dekgit. Jap kelek egek bisit pi anek kalbi ae gildat kalba Pinjop gawak iminek egipgut. ³⁸ Unun bisapmon unun kisi obin Monji kanek Pinjop ya yan iyigit. Yan anek Pinjop da Jerusalem amin panpulugosak do jomjom awit amin, unun ban Monji dakon gen yoyigit.

Aeni Nasaret Kokupmon kiwit

³⁹ Yo morap Amin Tagi da gen tebanon tosok unun an mudanek tobil Galili provinskon iyi da kokup Nasaret unudon kiwit. ⁴⁰ Monji tagan teban tanek nandan kokwini tagisi tan imgut. Ae Pinjop dakon gisamni madepsi tan imgut.

Yesu monjisok da Telagi Yut Madepmon wigigit

⁴¹ Bilagi bilagi Yesu dakon menji datniyo Yapyap Bilak kok do Jerusalem kin kin awit. ⁴² Yesu bilakni 12 anakwan Yapyap Bilak dakon anpak yolek Jerusalem kiwit. ⁴³ Unun bilak dakon bisap madep mudanakwan menji datniyo tobil kokupnikon kik do kigimal. Mani Yesu Jerusalem sigin egipgut. Egakwan menji datniyo Yesu sigin egisak yan dima nandagimal. ⁴⁴ Amin agipgwit gat akwan bo yan nandanek agakwal gildat kinda mudagit. Don diwatni

ae notni agipgwit da bikbiknikon wusigimal. ⁴⁵ Wusin dima analon an aeni tobil Yesu wusinek Jerusalem kigimal. ⁴⁶ Kin gildat kapbi wusin mudanek don Telagi Yut Madepmon analon agimal. Unudon kanbal yoyindet amin da binapmon yigek gen yanakwa nandanek mibili nandak do yoyin yoyin agit.

⁴⁷ Amin morap mirak panek yikgwit unun nandak nandakni ae kobogi bamisi yagit unun do nandaba njwanjwarisi agit. ⁴⁸ Menji datniyo kan wiripdagek menji da yan iyigit, “Monji, gak nido yan anaki wusamak? Datgo gat nit gak do nandaba kik anek wusamak.”

⁴⁹ Mani kobogi yan yoyigit, “Jil nido nak wusik do pi amal? Nak Datno da yutnon egipmisi egisat jil unun dima nandamal?” ⁵⁰ Mani gen yoyigit dakon mibili nandabal dima pisagit. ⁵¹ Yesu menji datni yolban tobil Nasaret si kin ek bisapmi bisapmi menji datni dakon geni guramikgit. Anakwan menji da unun yo morap agit do nandaban yo madep aban nandanek egipgut. ⁵² Yesu taganek nandan kokwini tagisi tan imgut, ae Pinjop da galak tan iminakanw aminyo kisi da galak tan imgwit.

Yesu da pini ak do anakwan kositni yul do yo morap noman tawit dakon gen

3

(Kilapmi 3.1-4.13)

Jon da Pinjop gen yagit

(Mt 3.1-12 ae Mk 1.2-8 ae Jn 1.19-28)

¹ Sisa Taiberius da Rom dakon kila amin madep egakwan bilak 15 anakwan Pontias Pailat da Juda gapman dakon mibiltok amin egipgut. Ae unun bisapmon gin Erot da Galili miktin kila agit. Anakwan padige Pilip da Ituria miktin ae Takonitis miktin kila agit. Anakwan Lisantias da Abilene miktin kila agit. ² Anakwan

Anas gat Kaiapas gat da mukwa sogok amin dakon mibiltok amin egipgumal. Unun bisapmon Sekaraia dakon monji Jon miktim amin da aripmi dima egipmi timon egakwan Pin kop da geni imgut. ³ Eban Jon unun Jordan Pakbi oba tosogon miktim morap ton unudon agek Pin kop dakon gen yagit. Amin but tobil anek telagi pakbi sonakwa Pin kop da diwarini yopman yomjak do yoyigit. ⁴ Yan anakwan kombi amin Aisaia da papiakon gen mandabi unun bami tagit. Gen unun yan:

“Miktim amin da aripmi dima egipmi timon amin kinda da yan tidanek yosok,

‘Amin Tagi dakon kosit anjindim ani, kositni pasin anmilip ani.

⁵ Anek dangap madep pekba tugoni ae ilej morap pasinba kositni kilegisi asak.

Ae kosit girenj panmilip aba kilegisi asak.

Ae kosit yokwi panmilip aba wagil gwaljigi minisi asak.

⁶ Yan anakwa minat amin morapyo da Pin kop da nin yokwikon ban timit do anek pi asak unun koni.’”

⁷ Amin morapmi Jon da telagi pakbi son yomjak do abinakwa yan yoyigit, “Ji tunon amin emari ton dakon gwakni kabi. Pin kop da butjap nandanek yokwi pakpak do yo yokwisi an yomdisak. Pin kop dakon butjap apdisak yan namn da unun dakon but piso dayik da unun yap do pasal kwan? ⁸ Ji but tobil bamisi anek anpakjikon but tobil dakon bami analon ani. Ji disi do ‘Nin Abraham dakon babakni’ yan dima yoni. Nak nansi dayisat, Pin kop da yanban on tip kabi da Abraham dakon babakni tagi dagoni. Ji unun Abrahamon da altawit unun da yo madep dima asak.

⁹ Parenka kindap mibilon yipbi da tosok. Kindap morap bami tagi dima

toni unun mandan kindapmon maba pigi sokdan.”

¹⁰ Amin da Jon dakon gen unun nandanek yan iyiwit, “Nin niansi anen?”

¹¹ Yanba Jon da kobogi yan yoyigit, “Amin kinda paba pigikni bamori kan, minini amin do kinda imjak. Ae japni tan iman aminyo kisi yan gin asak.”

¹² Yan yanban takis timit timit amin diwari telagi pakbi sok do apgwit unun da yan iyiwit, “Yoyindet, nin niansi anen?”

¹³ Iyiba yoyigit, “Ji takis gapman da dayisak unun da aripmon gin timitni. Ae sanbenek di gat dima timitni.”

¹⁴ Ae emat amin diwari da yan iyiwit, “Ae nin niansi anen?”

Iyiba yoyigit, “Ji amin yo yokwi an yominek top yoyinek monenji dima timitni. Topmon da gen pikon dima yopni. Pi an dakon yuman nogi timikgan unun aripninon timikgaman yan nandaba mudosak.”

¹⁵ Amin da butni pidanban but morap anek yan nandawit, “Jon unun Kristo bo?”

¹⁶ Yan nandanakwa Jon da yan yoyigit, “Nak pakbisi ban telagi pakbi son damisat. Mani nak da manjikon abisak amin unun dakon tapmim da nak dakon tapmim yapmandak. Nak yombem yokwi da kandap gwil napni tagi dima witalgen. Unun amin da Telagi Wup gat ae kindap gat son damdisak. ¹⁷ Unun wit dakon sibat sibat wiririt kindap kirinji kisitnikon tanakwan apdisak. Abinek bami kokwinik tamonikon yopmanek sibat sibat wiririk maban kindap kimot kimori mini unudon sokdan.”

¹⁸ Jon nawa gen morapmi gat kisi amin dakon but pisoni do yoyigit. Yan anek Gen Bin Tagisi yan tenjenan yomgut.

Erot da Jon dam tebanon yipgut

¹⁹ Jon da gapman dakon kila amin madep Erot tebai kan yagit, nido Erot da padige dakon minatni Erodias

tuwil pagit, ae anpak yokwi di kisi agit.
²⁰ Erot yokwi kinda gat sigin sanben
 anek Jon dam tebanon yipgut.

Jon da Yesu telagi pakbi sonj (Mt 3.13-17 ae Mk 1.9-11)

²¹ Amin morap telagi pakbi sonakwa
 Yesu yo kisi sogit. Sonjek bisit anjakwan
 kundu witdal kigit. ²² Witdal
 kinjakwan Telagi Wup kinarim da
 miktimon panj unun da tilak Yesukon
 pigit. Anjakwan Kwen Kokupgwan da
 gen kinda yanj altagit: "Gak Monjino.
 Butdasi galak tanj gamisat. Butno gak
 do tagisi asak."

*Yesu dakon babini dakon man silip
 (Mt 1.1-17)*

²³ Yesu bilakni 30 da tilak anjakwan
 pini wasagit.
 Yesu unun Josep dakon monji amin da
 yanj nandawit.

Josep unun Eli dakon monji.

²⁴ Eli unun Matat dakon monji.
 Matat unun Liwai dakon monji.
 Liwai unun Melki dakon monji.
 Melki unun Janai dakon monji.
 Janai unun Josep dakon monji.

²⁵ Josep unun Matatias dakon monji.
 Matatias unun Amos dakon
 monji.
 Amos unun Naum dakon monji.
 Naum unun Esli dakon monji.
 Esli unun Nagai dakon monji.

²⁶ Nagai unun Mat dakon monji.
 Mat unun Matatias dakon monji.
 Matatias unun Semen dakon
 monji.
 Semen unun Josek dakon monji.
 Josek unun Joda dakon monji.

²⁷ Joda unun Joanan dakon monji.
 Joanan unun Resa dakon monji.
 Resa unun Serubabel dakon
 monji.
 Serubabel unun Sealtiel dakon
 monji.
 Sealtiel unun Neri dakon monji.

²⁸ Neri unun Melki dakon monji.
 Melki unun Adi dakon monji.
 Adi unun Kosam dakon monji.

Kosam unun Elmadam dakon
 monji.

Elmadam unun Er dakon monji.

²⁹ Er unun Josua dakon monji.
 Josua unun Eliesa dakon monji.
 Eliesa unun Jorim dakon monji.
 Jorim unun Matat dakon monji.
 Matat unun Liwai dakon monji.

³⁰ Liwai unun Simeon dakon monji.
 Simeon unun Juda dakon monji.
 Juda unun Josep dakon monji.
 Josep unun Jonam dakon monji.
 Jonam unun Eliakim dakon
 monji.

³¹ Eliakim unun Melea dakon monji.
 Melea unun Mena dakon monji.
 Mena unun Matata dakon monji.
 Matata unun Natan dakon monji.
 Natan unun Dewit dakon monji.

³² Dewit unun Jesi dakon monji.
 Jesi unun Obet dakon monji.
 Obet unun Boas dakon monji.
 Boas unun Salmon dakon monji.
 Salmon unun Nason dakon
 monji.

³³ Nason unun Aminadap dakon
 monji.
 Aminadap unun Atmin dakon
 monji.
 Atmin unun Ani dakon monji.
 Ani unun Esron dakon monji.
 Esron unun Peres dakon monji.
 Peres unun Juda dakon monji.

³⁴ Juda unun Jekop dakon monji.
 Jekop unun Aisak dakon monji.
 Aisak unun Abraham dakon
 monji.
 Abraham unun Tera dakon
 monji.

Tera unun Nao dakon monji.

³⁵ Nao unun Seruk dakon monji.
 Seruk unun Reu dakon monji.
 Reu unun Pelek dakon monji.
 Pelek unun Ebe dakon monji.
 Ebe unun Sela dakon monji.

³⁶ Sela unun Kainan dakon monji.
 Kainan unun Apaksat dakon
 monji.
 Apaksat unun Siem dakon monji.
 Siem unun Noa dakon monji.

- Noa unun Lamek dakon monji.
 37 Lamek unun Metusela dakon monji.
 Metusela unun Enok dakon monji.
 Enok unun Jaret dakon monji.
 Jaret unun Malalel dakon monji.
 Malalel unun Kenan dakon monji.
 38 Kenan unun Enos dakon monji.
 Enos unun Set dakon monji.
 Set unun Adam dakon monji.
 Adam unun Pinjkop dakon monji.

4

Sunduk da Yesu anjkewalgit (Mt 4.1-11 ae Mk 1.12-13)

¹ Yesu Telagi Wup da burikon tujanban Jordan Pakbikon da tobil apgut. Abinjakwan Telagi Wup da iyin anan miktim amin da aripmi dima egipmi timon anjkit. ² Kin unudon gildat 40 japmi mini egek jap do madepsi agit. Anjakwan Sunduk da anjkewalgit. ³ Anjkewalek yan iyigit, "Gak asi Pinjkop dakon Monji egisalon yanbi tip on da bret daganban."

⁴ Yanban Yesu da yan iyigit, "Pinjkop da papiakon gen yan tosok: 'Bret dagin amin egip egip tagi dima yomjak.'"

⁵ Yan yanban Sunduk da Yesu iyin anan ilen dubagisi kindakon wigek unudon gin on miktimon miktim madep madep morap kisi yoliban pindakgit. ⁶ Anjek yan iyigit, "On miktim madep kisi kilani aki do yan mudan gabo man madep paki. On miktim madep kisi nak dakon, do amin kindo do im do nandaken kan tagi iben. ⁷ Gawak nabi kan, on yo morap gak do gamin mudoken."

⁸ Yan yanban Yesu da iyigit, "Pinjkop da papiakon gen yan tosok: 'Amin Tagi Pinjkopji unun nan gin gawak iminek oman anjimni.'"

⁹⁻¹¹ Yan yanban Sunduk da Yesu iyin anan Jerusalem kokup papmon kigit. Kin Telagi Yut Madep da

kwenon awigi yipmanek yan iyigit, "Pinjkop da papiakon gen kindo yan tosok:

'Unun da aneloni yoyinban kilago tagisi ani. Ae kandapgo tipmon dima gitni yan do anelo da gak kisit da kendak abin gepni.'

Gen yan tosok, do gak asi Pinjkop dakon Monji kan, gak amon mibilikon pan ma."

¹² Yanban Yesu da iyigit, "Pinjkop da papiakon gen kindo yan yosok:

'Amin Tagi Pinjkopji dakon tapmim kok do anjek dimasi anjkewaldo.'"

¹³ Sunduk da panjkewal morap unun an mudanek ae bisap kindakon don anjkewalgen yan nandanek Yesu yipman kigit.

Yesu unun Galili Provinskon kinjek Wup da teban togon pini wasagit (Kilapmi 4.14-9.50)

Yesu unun Galili Provinskon pini wasagit

(Mt 4.12-17 ae Mk 1.14-15)

¹⁴ Yesu unun Wup da teban togon aeni tobil Galili miktimon kigit. Kinjakwan minjat amin morapyo kokup teri teri egipgwit unun da gen bini nandawit. ¹⁵ Bisapmi bisapmi Juda amin da muwut muwut yutnon wigek amin yoyin dekgit. Yan anjakwan amin kisi da anjisiwit.

Nasaret amin da Yesu do nandaba yokwi tok awit

(Mt 13.53-58 ae Mk 6.1-6)

¹⁶ Yesu unun Nasaret kokupmon kigit. Kalip unun kokupmon egek tagan teban tanek amin tagi agit. Sabat bisapmon Juda amin da muwut muwut yutnon wigi wigi agit unuden gin Sabat kindakon wigigit. Anjek Pinjkop dakon gen manjik do pidan akgit. ¹⁷ Pidan agakwan kombi amin Aisaia dakon papia iba abidan witdalek gen yan nan manjigit:

¹⁸ "Amin Tagi dakon Wupni nagon tosok, nido amin yoni minikon

kinek Gen Bin Tagisi yoyiken do nak manjek but nelak tagil namgut.

Ae dam tebanon ekwan amin pulugan ki abigini yan yoyiken do yabekgit.

Ae dabili mini amin tagi sin-toni, ae amin da pabin yopmanjan amin unun pulugan yopben do yabekgit.

¹⁹ Amin Tagi da minjat amin kabini yo tagisi anyomdisak dakon bisap kili abisak unun dakon yan tenjenok aken do yabekgit.”

²⁰ Yesu unun gen manjin mudanek papia girongek kila amin do iminek yikgit. Yigakwan unun muwut muwut yutnon amin kisi dabilni Yesukon gin tanakwan yikgwit.

²¹ Anakwa Yesu da yan yoyigit, “Pin-kop dakon gen manjiko nandayin unun abisok dabiljikon bami ton asak.” ²² Yanban amin gen yagit do nandaba tagisi anakwan yawit, “Mao! On Josep dakon monji da nianonsi da gen galagisi on yosok?”

²³ Yanba Yesu yoyigit, “Amin da gen kind a yon unun yan: ‘Wuda wamak gaga dakon giptim anmilip a.’ Unun gen nak nayikdan, ma? Ae ‘Kapaneam kokupmon wasok agil do amin da yanba nandagiman unun yomaninon yan gin abi do nandaman’ yan nayikdan, ma?”

²⁴ Nak asisi dayisat, kombi amin morap kokup kalonni da geni dima nandan yoman. ²⁵ Asisi, kombi amin Elaija da bisapmon sikak dima manakwan bilak kapbi ae kanek 6 yan egek jap do madepsi awit. Unun bisapmon Israel miktimon sakwabat morapmi egipgwit. ²⁶ Mani Pin-kop da Elaija Israel sakwabat kind a do dima yabekgit. Sakwabat kind a Sarepat kokupmon egipgut unun do yabekban kigit. Sarepat unun Saidon kokup da tetgin do tosok. ²⁷ Ae kombi amin Elisa da bisapmon Israel miktimon wuda tebani ton amin morapmi egipgwit, mani kind a dima

kilek tagit. Siria miktimon nani amin kind a mani Neman unun dagin kilek tagit.”

²⁸ Yan yanban amin muwut muwut yutnon egipgwit kisi da japmisi nandanek ²⁹ pidan Yesu yolba kokup da wanga pigigit. Kokup unun ilenon tagit, do tipdomon maba pigisak do ankiwit. ³⁰ Mani amin da bikbigon da si kigit.

Yesu da amin kind a konni yol imgut (Mk 1.21-28)

³¹ Yesu Nasaret kokup yipmanek Galili miktimon kokup kind a mani Kapaneam unudon pigigit. Pabigi egek Sabat bisap morapmon amin yoyin dekgit. ³² Yoyin degakwan amin kind a man madepni ton da gen njwakjwarisi niyisak yan nandawit.

³³ Konni ton amin kind a Juda amin da muwut muwut yutnon yikgit. Unun da madepsi yan tidanek yan yagit, ³⁴ “Yesu, Nasaret amin, gak niban anjim do nandisal? Nin panupbal ak do abil? Nak nandan gamisat, gak Pin-kop Dakon Telagi Amini.”

³⁵ Mani Yesu da kon tebai yan iyigit, “Gak gen dima yanek amin on yipman det!” Yan iyinjakwan kon unun da amin ukwayikban man amin da binapmon pakgit. Pagakwan amin unun dima anupbal anek yipman kigit. ³⁶ Amin da unun kan wuripdagek notni yoyin yoyin anek yawit, “Mao, nian gen kind a yosok? Amin man madepni ton ae tapmimni ton da tilagon kon gen tebai yoyinban geni nandanek pasal kwan.” ³⁷ Yan yanakwa Yesu da pi agit dakon gen unun provins dakon amin kisi da nandawit.

Yesu da Pita dakon yopmi anmilip agit

(Mt 8.14-15 ae Mk 1.29-31)

³⁸ Yesu Juda amin dakon muwut muwut yut yipmanek Saimon da yutnon kigit. Saimon dakon yopmi sot anek giptimni kindapmi sogit. Yan anakwan Yesu da anpulugosak

do iyiwit. ³⁹ Aba Yesu unun minat da kapmatjok panji agek giptimni kindapmi sogit unun pasil imjak do tebai yagit. Yanban sotni pasil iminjakwan unudon gin pidanej japni panjosit agit.

*Yesu da amin panmilip agit
(Mt 8.16-17 ae Mk 1.32-34)*

⁴⁰ Gildat si pigik do anakwan amin da notni sot mibili mibili awit unun Yesukon panopgwit. Panopba Yesu da kisitni kwenikon kalon kalon wutjinej panmilip agit. ⁴¹ Ae amin morapmi konni ton unun yol yomgut. Yolakwan kon da yan tidanej yawit, "Gak Pinjok dakon Monji." Yesu unun Kristo yan nandan imgwit, do Yesu da kon gen dimasi yoni do kirinjik yomgut.

*Yesu kokup pap diwarikon agipgut
(Mk 1.35-39)*

⁴² Wisa dagokdosi Yesu amin dima egipgwit tim kindakon kigit. Anakwan amin da wusij analon anek dima yopman kisak do nandanej abidok do awit. ⁴³ Mani yan yoyigit, "Nak Pinjok da Amin Kila Akdisak unun dakon Gen Bin Tagisi kokup pap diwarikon kisi agek yoyin tenjenokenj. Nak Pinjok da unun pi aben dosi yabekgit." ⁴⁴ Yan yanek Judia miktimon muwut muwut yut tan anan kiwit unudon agek Pinjok gen yoyigit.

5

*Yesu da wasanej panjetni timikgit
(Mt 4.18-22 ae Mk 1.16-20)*

¹ Bisap kindakon Yesu Gene-saret* Pakbi Idap ilenikon agek Pinjok dakon gen yanakwan amin morapmi da abin unun da kapmat-sisok anwasanej nandawit. ² Yesu bot bamori ilenikon tanbal pindakgit. Unun tap kilap simil simil amin da yopba tanakwal tap kilap simil simil yikni pakbikon sugawit. ³ Yesu unun bot kindakon milkan wigigit.

Bot unun Saimon dakon. Unun boron wigek Saimon yan iyigit, "Bot imindilbi timisok di pakbikon kwan." Yan iyinej Yesu boron yigek amin yoyin dekgit. ⁴ Yoyin dek mudanej Saimon yan iyigit, "Timisok di gat kinjek pakbi ilarikon kinjek tap kilap simil do yik yopba pigini."

⁵ Yanban Saimon da iyigit, "Amin tagi, nin kalbi tap kilap simil do pi madep anek tap kilap kinda dima iligapdo wisa dagak. Mani gak dakon gen guramigek yik yum yopno pigini." ⁶ Yoyigit unudenj anakwa tap kilap morapmisi yigon pigi tuganej yik dagok do awit. ⁷ Anakwa notni bot kindakon agipgwit amin da abin panpulugoni do kisit da tilak an yomgwit. Tilak an yoba apba tap kilap bot bamot kisikon yopba tugan jik tanej pakbi kagagwan pigik do agimal. ⁸⁻¹⁰ Saimon gat notni kabi gat tap kilap ilikgwit unun pindagek tamtam yawit. Ae Saimon dakon pi isal bamotni Jems gat Jon gat Sebedi dakon monji yat unun kisi tamtam yagimal. Anek Saimon Pita da Yesu njwakben an iminej yan iyigit, "Amin Tagi, nepman dek ki. Nak yokwi pakpak!"

Yanban Yesu da Saimon yan iyigit, "Gak dima pasolbi. Abisok onda wasanej gak amin timitdisal." ¹¹ Yan yanban bot bamotni ilikba ilenikon wigakwal yo morapni kisi yopmanek Yesu yolgwit.

*Yesu da amin kinda wuda tebani ton anmilip agit
(Mt 8.1-4 ae Mk 1.40-45)*

¹² Bisap kindakon Yesu kokup pap kindakon egakwan amin wuda tebani ton kinda egipgut. Unun da Yesu kanek njwakben an iminej miktimon gawagek Yesu bisit tebai iyigit, "Amin Tagi, Pinjok da dabilon kilek token do nandisal kan, tagi anmilip abi kilek token."

¹³ Yanban Yesu da kisitni amin unun kwenikon witjinej yan iyigit, "Kilek

4:41: Mt 8.29; Mk 3.11-12   **4:44:** Mt 4.23   **5:1:** Mt 13.1-2; Mk 3.9-10   * **5:1:** Genesaret unun Galili Pakbi Idap dakon mani kinda.   **5:5:** Jn 21.3-8   **5:11:** Mt 19.27

toki do nandisat, do pasil gamni!” Yan yanban unudon gin wuda tebani pasil iminjakwa kilek tagit. ¹⁴ Aban Yesu da yan iyigit, “Gak amin dimasi yoyinek kin mukwa sogok aminon giptimgo yoliki. Anek Moses da yagit unun da tilagon paret anaki amin da asi kilek tal yan gandani.” ¹⁵ Mani Yesu da yo agit dakon geni sigin kin iren tagit. Anakwan amin morapmi da geni nandak do opgwit. Ae sotni panmilip anyomjak do opgwit. ¹⁶ Mani Yesu bisap morapmi miktim amin dima ekwan timon panki egek bisit pi agit.

Yesu da amin kisiri kandapmiyo kimakbi kindan anmilip agit

(Mt 9.1-8 ae Mk 2.1-12)

¹⁷ Bisap kindakon Yesu amin yoyin degakwan Parisi amin ae gen teban yoyindet aminyo kisi panjobin yikgwit. Unun amin Jerusalem, ae Galili dakon kokup morap ton, ae Judia miktimon da opgwit. Yesu Amin Tagi dakon tapmim tan imgut, do sot amin panmilip agit. ¹⁸ Anakwan amin kabi kindan da amin kisiri kandapmiyo kimakbi kindan waman anan opgwit. Unun wayigon yipba pagakwan anan Yesu da akgiron awigik do awit. ¹⁹ Mani amin morapmi, do yutnon awigik do antidok awit. Do yut kwenon wigi yut tuwilek amin unun wayigon pagakwan napmon da abidanakwa amin morap da binapmon pigekek Yesu da buronsi pigigit. ²⁰ Yesu da nandan gadatni pindagek yagit, “Not, diwarigo yopman gamisat.”

²¹ Yanban Parisi amin gat ae gen teban yoyindet amin gat da iyi yan nandawit, “On namin amin kindan da Pinokop kulabinek gen unun yosok? Diwarig yopyop unun amin kindan da aripmi dimasi agagi. Unun Pinokop kalon dagin asak.”

²² Yesu da nandak nandakni unun pindak nandanyo anek yan yoyigit, “Ji nido butjikon da nandak nandak unun nandan naman?” ²³ Diwarig

yopyop ae amin kisit kandapmiyo kimakbi panmilip agak unun kisi amin da aripmi dima agagi. ²⁴ Mani Amin Dakon Monji on miktimon diwarig wiririt dakon pi asak do yan mudan ibi yan nandaba pisosak do on amin anmilip aben.” Yesu yan yanek kisiri kandapmiyo kimakbi amin kanek yan iyigit, “Nak gayisat, gak pidan yalin potgo timigekek yutgokon ki.” ²⁵ Yanban unudon gin amin unun pidanek yalin potni timigekek Pinokop ankisinek yutnikon kigit. ²⁶ Anakwan minat amin morapyo unun kan wuripdagek Pinokop ankisinek yawit, “Abisok yo njakwarisi al-tanban koman.”

Yesu da Liwai (Matyu) yan imgut

(Mt 9.9-13 ae Mk 2.13-17)

²⁷ Unun da kwenon Yesu yomakon pigekek kin kanban takis timit timit yut kabenon takis timit timit amin kindan yikban kagit. Unun mani Liwai. Yesu da Liwai yan iyigit, “Abin nak nol.” ²⁸ Yan iyinban Liwai pidan yo morapni kisi yopmanek Yesu yolgit.

²⁹ Anek Liwai da yutnikon Yesu do jap madepsi pankosit agit. Yan aban takis timit timit amin morapmi gat ae amin diwarig gat kisi yigekek jap nawit. ³⁰ Anakwa Parisi amin gat ae gen teban yoyindet amin Parisi da kabikon nani unun da Yesu dakon pangetni do yanba yokwi tok anek yan yoyiwit, “Ji jap pakbiyo takis timit timit amin ae yokwi pakpak amin gat nido an?”

³¹ Yanba Yesu da yan yoyigit, “Amin sotni mini unun wuda wamagon dima kwan. Amin sotni ton unun dagin wuda wamagon kwan. ³² Nak amin kilegi yan ilit do dima pigim. Yokwi pakpak yan ilikgo but tobil ani do pigim.”

Pinokop dogin nandanek jap kekek egip egip do yagit

(Mt 9.14-17 ae Mk 2.18-22)

³³ Parisi amin da Yesu yan yoyiwit, “Jon dakon pangetni bisap morapmi

Pinjop do nandanek jap kelek egek bisit pi an. Ae Parisi amin nin dakon panjetn kisi yan gin an. Mani gak dakon panjetgoni jap pakbiyo anek ekwan.”

³⁴ Yanba Yesu da yoyigit, “Monji kinda minjat pasak bisapmon unun jap noknok bisap madep kinda, ae monji notni gat ekwan, do jap kelek tagi dima egipni. ³⁵ Mani don monji unun abidan anan kinakwa notni unun bisapmon jap kelek ekwan.”

³⁶ Yesu da tilak gen kinda gat yoyinek yagit, “Amin kinda da imal kalugi kinda pudan imal garan dagan kwi kindakon bupjak kan unun tagi dima. Yan asak kan, imal kalugi anupbal asak. Ae imal kalugi unun kalipmi gat arip dima. ³⁷ Ae amin kinda da wain kalugi tibiri meme gip ban wasanbi kalipmi kindakon kolesak kan unun tagi dima. Yan asak kan, wain da pukwa paptan meme gip kirinjigakwa wain man mudokdan. Ae meme gipyo kisi yokwi tokdisak. ³⁸ Do wain kalugi meme gip kalugikon kolan. ³⁹ Ae wain kalipmi nosok amin wain kalugi nok do kuragi nandanek yan yosok, ‘Wain kalipmi unun tagisi.’”

6

Sabat bisap dakon gen (Mt 12.1-8 ae Mk 2.23-28)

¹ Sabat bisap kindakon Yesu wit pi binap kinda nan kigit. Kinakwan panjetni da wit bami di jimik kisit da misinjikba gipmi manakwa bami si nawit. ² Anakwa Parisi amin di da pindagek yawit, “Ji Sabat bisap dakon gen teban yapmanek nido yan an?”

³ Yanba Yesu da kobogi yan yoyigit, “Ji Dewit gat amin kabini gat da jap do awit bisapmon yo awit unun di manjin nandan bo dima? ⁴ Dewit unun Pinjop da yutnon wigi bret Pinjop do parekbi unun timikgit. Bret unun mukwa sogok amin dagan tagi noknogi. Mani Dewit da nanek amin kabini kisi do yomgut.” ⁵ Yesu da sigin

yan yoyigit, “Amin Dakon Monji unun Sabat bisap dakon Amin Tagi.”

Yesu da Sabat bisapmon amin kindan amilip agit

(Mt 12.9-14 ae Mk 3.1-6)

⁶ Sabat bisap kindakon Yesu Juda amin da muwut muwut yutnon wigek yoyinet agit. Unudon amin kisiri aminsi tetni girenjiki kinda egipgut. ⁷ Parisi amin gat ae gen teban yoyinet amin gat da Yesu Sabat bisapmon amin panmilip aban kanek gen yan imnen yan do kan egipgwit. ⁸ Mani Yesu da nandak nandakni pindak nandanjo anek amin kisiri girenjiki yan iyigit, “Gak pidan amin da inamon at.” Iyiban amin unun pidan akgit. ⁹ Pidan agakwan Yesu da yoyigit, “Ji nian nandan? Sabat bisap dakon gen teban unun anpak tagi bo yokwi anen do yosok? Amin kutnok do yosok, bo ae amin si panupbal ano kimotni do yosok?” ¹⁰ Yesu da amin morap kisi pindak anan ki mudanek yan iyigit, “Kisitgo anjinnin a.” Iyiban yan gin anakwan kisiri kilek tagit. ¹¹ Mani Parisi amin gat ae gen teban yoyinet amin gat da japmisi nandan iminek iyi gin yan nandat anek Yesu nianji an imno yan yawit.

Yesu da yabekbini 12 kabi timikgit (Mt 10.1-4 ae Mk 3.13-19)

¹² Unun bisapmon Yesu kalbi bisit pi ak do kabap kindakon wigi Pinjop bisit iyigit. Bisit pi an egakwan wisa daganban ¹³ panjetni yan yoban apba 12 kabi manjigit. Manjinek yabekbi man yomgut.

¹⁴ Kinda unun mani Saimon (unun Yesu da Pita yan iyigit).

Ae Saimon dakon padige Andru,

ae Jems,

Jon,

Pilip,

Batolomiu,

¹⁵ Matyu,

Tomas,

Alpius dakon monji Jems,

ae Saimon (uñun Selot da kabikon nani),
 16 ae Jems dakon monji Judas,
 ae Judas Iskariot (uñun da don Yesu uwal da kisiron yipgut).

Yesu da amin morapmi panmilip agit

(Mt 4.24-25 ae Mk 3.7-12)

17 Yesu uñun amin kabi timikban ileñon da miktim kuldukgiban kindakon pukwa panđetni morapmi gat kisi akgwit. Anakwa Judia miktim dakon amin morapmi gat, ae Jerusalem kokup papmon amin gat, ae tap amin Tair ae Saidon kokup da kapmatjok egipgwit amin uñun gat kisi egipgwit. 18 Uñun geni nandakdo, ae sotni panmilip asak do nandanek apgwit. Kon da panupbal abi amin uñun Yesu da panmilip agit. 19 Sot amin panmilip agak dakon tapmim Yesukon da apgut, do amin morap kisitni kwenikon igayik do awit. Yan anek kilek tawit.

Yesu da yoni mini amin kisik kisik ani do yagit

(Mt 5.1-12)

20 Yesu da panđetni pindagek yagit, “Yoni mini amin ji kisik kisik ekwan, nido ji Pinkop da Amin Kila Asak uñun da kagagwan ekwan.
 21 Abisok jap do an amin ji kisik kisik ekwan. Don jap nan tugokdan. Abisok kunam takgan amin ji kisik kisik ekwan. Don jikgo yanjanjan.
 22 Amin da dandaba ji Amin Dakon Monji yolyol amin yan dandanek nandaba yokwi tok andamdan. Ji uñun gat gadanek dima egipni do dayinek yanba yokwi tok an daminek man yokwisi damdan. Yo morap uñun altan damdan, mani ji kisik kisik ani.
 23 Uñun bisapmon ji butji tagisi tanakwan kisik kisik anek wigi mok ani.

Nandani. Kobogi do tomni wukwisi Kwen Kokupmon tan damisak. Kalip babini da kombi amin do yo yokwi yan gin anyomgwit.

24 “Mani yoni morapmi amin, awa! Ji yo tagisi wagil timikgan. Don butji panđeban ak do yo di dima timitdan.

25 “Abisok jap nanek butji paption amin, awa! Don jap do akdan.

“Abisok jikgo yanjan amin, awa! Don kunam tagakwa dabil pakbisi mokdan.

26 “Amin da man madep daman amin, awa! Kalip babakji da kombi amin toptopmi do yan gin an yomgwit.”

Uwalnin but dasi galak tanjomnen
(Mt 5.38-48)

27 Yesu da sanbenek yan yagit, “Geno nandan amin yan dayisat, ji uwalji do but dasi galak tan yomni. Ae nandaba yokwi tok an daman amin do anpak tagi anyomni. 28 Ae jobit timitni do dayan amin, uñun Pinkop da panpulugosak do bisit iyini. Ae yokwi an daman amin do bisit ani. 29 Amin kinda da mogim kulbak gikban kan, teri kinda kisi antobil ibi. Ae amin kinda da mirim imalgo gwayenban kan, yum kanaki paba pigikgo kisi abidosak. 30 Ae amin morap da yo kabigo yobi do gayinba kan yobi. Ae amin kinda da yogo kinda abidan ankisak kan, antobil gamjak do tebai dima iyiki. 31 Amin da anpak niansi andamni do nandan, uñun anpak amin do anyomni.

32 “Amin butdasi galak tan daman banjin butdasi galak tan yomni kan, ji amin tagi dima. Yokwi pakpak amin uñun kisi amin butdasi galak tan yoman ban butdasi galak tan yoman. 33 Ae anpak tagi andaman amin banjin anpak tagi anyomni kan, ji amin tagi dima. Yokwi pakpak da anpak uñun kisi an. 34 Ae uñun amin goman tagi sopjak yan nandan teban tanek amin kinda do yo imni kan, ji amin tagi dima. Yokwi pakpak amin notni da goman uñun kisisi sopdan

yaŋ nandanek notni do yo yomaŋ.
³⁵ Mani ji uwalji do but dasi galak taŋ yomiŋek anpak tagisi an yomni. Anek amin do yo yomiŋek sopni do dima yoyini. Piŋkop da yokwi pakpak ya yaŋ dima iyaŋ amin uŋun do yo tagi yumsi yomisak, do ji anpak tagisi ani kaŋ, Piŋkop Wikwisi da kobogi do yo tagisi damiŋakwan monjinisi egipdaŋ.
³⁶ Datgo da amin do bupmi nandisak, do jiyo yaŋ gin amin do bupmi nandani.”

Amin dakon anpak dima kokwiniŋni
 (Mt 7.1-5)

³⁷ Yesu da saŋbenek yaŋ yaŋgit, “Ji amin dakon anpak dima kokwiniŋni kaŋ, Piŋkop da jiyo kisi dima kokwiniŋjak. Ji amin yokwi aba uŋun do kobogi timiŋni do dima yoyini kaŋ, Piŋkop da jiyo kisi yokwisi do tebai dima dayikdisak. Ji amin dakon diwarini yopmaŋ yomni kaŋ, Piŋkop da ji dakon diwarisi yaŋ gin yopmaŋ damdisak. ³⁸ Ji amin do yo yomni kaŋ, Piŋkop da ji do yo damdisak. Uŋun da yo morapmisi damiŋakwan tugok tugogisi egipdaŋ. Tilak nianŋsi yomni uŋun da tilak yaŋ gin timiŋdaŋ.”

³⁹ Yesu da tilak gen kinda yaŋ yoyiŋgit, “Dabili mini kinda dabilni mini notni kinda kosit tagi yolisak? Kaŋ kisi bamot gapmagwan mokdamal. ⁴⁰ Papia yut miŋat monjiyo yoyiŋdetni dima yapmaŋgaŋ. Mani papia yut tagisi wiŋi mudanek don yoyiŋdetni yombem aŋ. ⁴¹ Gaga da dabilon kindap kwik tosok uŋun do dima nandanek notgo da dabilon jimjim nido kosol? ⁴² Gaga da dabilon kindap kwik tosok uŋun dima kaŋek nianŋon da notgo ‘Dabilgokon jimjim tosok uŋun paŋ gamdisat’ yaŋ iyiki? Gak jamba but amin. Mibiltok gaga da dabilon kindap kwik tosok uŋun abi kiŋakwan notgo da dabilon jimjimjok tosok uŋun kaŋbi pisaŋakwan tagi paki.”

Kindap yokwi da bami yokwi potdaŋ

(Mt 7.16-20 ae 12.33-35)

⁴³ Yesu da saŋbenek yaŋgit, “Kindap tagi da bami yokwi aripmi dima potni. Ae kindap yokwi da bami tagi aripmi dima potni. ⁴⁴ Amin da kindap sop bami baŋ pindagek kindap yokwi bo tagi yaŋ pindak nandaŋyo aŋ. Amin da pik kindap dakon bami pak do nap keli toŋon kiŋ dima dekgaŋ. Ae wain sop kindap yokwi keli toŋon kiŋ dima paŋ. ⁴⁵ Amin kilegi uŋun nandak nandakni kilegi morapmi butnikon toŋ, do anpak kilegisi asak. Anakwan amin yokwi uŋun nandak nandak yokwi butnikon toŋ, do anpak yokwi asak. Nandak nandak nianŋ amin butgwan toŋ, uŋun gen kagakon da yonŋ.”

Yut bamori dakon tilak gen

(Mt 7.24-27)

⁴⁶ Yesu da saŋbenek yaŋ yaŋgit, “Ji nido nak Amin Tagi yaŋ nayiŋek geno dima guramikgaŋ? ⁴⁷ Nagon obiŋek geno nandanek guramikgaŋ amin uŋun dakon tilak kinda dolikenŋ. ⁴⁸ Amin kinda yutni ak do anek gapma wayikban mibilisigwan pigakwan miktimgwan tip madep da kwenon gwak magit. Anek don yut uŋun da kwenon agit. Aban pakbi madepsi igek yutni tidanŋ tuwil do agit mani yutni tebaisi agit, do tebaisi akit. ⁴⁹ Mani amin kinda nak dakon gen nandanek dima guramikdak amin uŋun amin kinda yombem. Uŋun yutni teban tokni mini isal miktim kwenon gin agit. Don pakbi igek yut uŋun tidanban uŋudon gin tuwil ki madepsi tasik tagit.”

7

Yesu da emat amin dakon mibiltok amin kinda dakon pi monji anmilip agit
 (Mt 8.5-13)

¹ Yesu gen uŋun amin yoyiŋ mudanek Kapaneam kokupmon pigigit.
² Uŋun kokupmon Rom dakon emat amin 100 dakon mibiltok amin kinda

egipgut. Unun dakon oman amini si galak tan imgut unun sot madep anek kimotdosi agit. ³ Anakwan unun mibiltok amin da Yesu dakon gen bini nandagit, do Juda amin dakon kila amin di yabekban Yesukon kiwit. Kin Yesu da abin oman amini anmilip asak do iyiwit. ⁴ Anek Yesu da anpulgusak do madepsi yan iyiwit, "Unun amin tagisi, do geni nandane kine oman monjini anpulgoki. ⁵ Unun amin da Juda amin nin do galak tan nimisak, ae muwut muwut yutnin witjin nimgut."

⁶ Yan iyinba Yesu gat kisi kiwit. Kin yutni ankapmat anakwa mibiltok amin da notni di yabekban obin Yesu yan iyiwit, "Mibiltok amin da gak do yan yosok, 'Amin Tagi, pi madep dima gaben. Nak amin pinbisi, do nak da yutnon wiki unun da tagi dima asak. ⁷ Yando, naga gagon dima abit. Mani gak da kilek tosak do yanaki tagi kilek tosak. ⁸ Nido nak madepno da yongangwan egisat, do nak da unun dakon pinbini egisat. Ae emat amino nak da yongangwan ekwan, do kinda "Ki!" yan iyiko kisak. Ae kinda "Ap!" yan iyiko abisak. Ae oman amino kinda "Pi on aki!" yan iyiko pi asak.'"

⁹ Yesu gen unun nandane nandaban yo madepsi aban tobilek amin madepsi bunon yolgwit yan yoyigit, "Nak yan dayisat, Israel aminon nandan gadatni madep on amin dakon yombem kinda dima kagim." ¹⁰ Yan yanban amin yabekgit unun tobil yutnon wigi oman monji unun kili kilek tagit kawit.

Yesu da Nain kokupmon monji gimonji kinda kimoron nan aban pidagit

¹¹ Yesu bisap pisipmisok egek kokup kinda mani Nain unudon kinakwan panjetni gat ae amin morapmisi gat kisi kiwit. ¹² Kin unun kokup dakon tip dam dakon wigat ankapmat agit. Anek amin da amin kimakbi kinda waman anan wanga

pinba pindakgit. Amin kimakgit unun dakon menji unun sakwabat egakwan monji kalonisi da kimakgit. Unun kokup madep dakon amin morapmisi unun sakwabat gat kisi pinba pindakgit. ¹³ Amin Tagi da sakwabat unun kane bupmisi nandan iminek yan iyigit, "Gak kunam dima takgi."

¹⁴ Yan yanek kin bumjot abiwit tamo witjinakwan bumjot guramikgwit amin unun akgwit. Agakwa Yesu da yan yagit, "Monji gimonji pidoki do gayisat!" ¹⁵ Yan iyinban amin kimakbi unun pidan yigek wasane gen yagit. Yanban Yesu da menji do imgut.

¹⁶ Aban amin morap kisi pasalek Pin kop ankinjek yan yawit, "Kombi amin madepsi kinda nin da bikbigon altanban koman. Pin kop da minat amin kabiyoni Israel panpulgok do abik." ¹⁷ Ae Yesu da yo agit unun dakon gen bin da madepsi iren tane Judia miktin kisi aripmi agit, ae miktin diwarikon kisi kigit.

Jon da panjetni bamori Yesu do yabekgit

(Mt 11.2-19)

¹⁸ Jon dakon panjetni da Yesu da yo morap agit dakon geni Jon iyiwit. ¹⁹ Iyinba panjetni bamori yan yoban opbal Amin Tagi yan iyinjal do yabekgit, "Gak Pin kop da amin yabet do yagit unun, bo nin amin kinda don apdisak do jomjom anen?"

²⁰ Amin bamot unun kin Yesu altan iminek yan iyigimal, "Jon Telagi Pakbi Sogok Amin da yan gayik do anek nit yabekban abamak, 'Gak Pin kop da amin yabet do yagit unun, bo nin amin kinda don apdisak do jomjom anen?'" ²¹ Unun bisapmon gin Yesu amin sotni mibili mibili tan yomgwit unun panmilip anek konni tan yomgwit unun yol yomgut. Ae dabilni mini morapmi paban pisawit.

²² Do gen kobogi yan yoyigit, "Jil kin abisok yo pindak nandanyo amal

uñun do Jon iynjil. Dabilni mini amin sinjon, ae kandapmi alek tanji amin kosit akwan, ae wuda tebani ton amin uñun kilek ton, ae miragi mini amin da gen nandan, ae amin kimakbi pidon, ae yoni mini amin da Gen Bin Tagisi nandan. ²³ Amin kindan nak nandane nandan gadatni dima witald kisak uñun amin kisik kisigi ton egisak.”

²⁴ Amin bamot Jon da yabekgit uñun tobil kinakwal, Yesu da minjat amin kabi madep Jon do yan yoyigit, “Ji miktim amini minikon ninan kok do kiwit? Mirim da nagal kindan anwayin aban kok do kiwit? ²⁵ Dima kan, ninan kok do kiwit? Amin kindan yik imalyo tagisi banjin pagit uñun kok do kiwit? Dima, yik imalyo tagisi panek giptim dakon yoni tagi tagi dagin tan yoman amin uñun kila amin madep da yutnon gin ekwan. ²⁶ Mani ji ninan kok do kiwit? Kombi amin kindan kok do kiwit? Uñun bami, nak asisi dayisat, Jon da kombi amin diwari yapman mudosok. ²⁷ Uñun amin do Pinjop da papiakon gen yan mandabi:

‘Nandani, geno yan tenjenosak do amin kindan yabekgo uñun da mibiltan gamjak. Anek kositgo anjoman asak.’

²⁸ Nak yansi dayisat, amin morap miktimon alton uñun Jon da yapman mudosok. Mani amin morap Pinjop da Amin Kila Asak da kagagwan pinbisi ekwan uñun da Jon yapmanjan.”

²⁹ (Jon da amin gat ae takis timit timit amin gat telagi pakbi kili son yongut, do gen uñun nandane yan yawit, “Pinjop dakon anpak uñun kilegisi.” ³⁰ Mani Parisi amin gat ae gen teban mibili nandak nandak amin gat uñun Jonon telagi pakbi dima sowit. Yan anek Pinjop da kosit kilegi yolik do agit uñun manji imgwit.)

³¹ Yesu da sanbenek yan yagit, “Ni tilak gen kindan nan dayiko amin

abisok ekwan uñun dakon anpak do nandaba pisosak? Uñun nianen amin di da ekwan? ³² Uñun minjat monjiyo da yan, yuman gwayek tamokon yigek notni yoyin yoyin anek yan yon: ‘Nin kasisin kili pisoman, mani ji kap ak do dima nandayin. Nin bupmi kap yaman, mani ji bupmi nandane kunam tat do dima nandayin.’”

³³ Yesu da sigin yan yagit, “Jon Telagi Pakbi Sogok Amin abinek bret dima nagit, ae wain dima nagit. Yan anakwan, ‘Konni kindan tan imisak’ ji da gen uñun yawit. ³⁴ Ae Amin Dakon Monji da abin jap pakbiyo agit. Yan anakwan kanek ji da yan yon, ‘Kabir, jap morapmi noknok amin ae wain morapmisi noknok amin. Takis timit timit ae yokwi pakpak amin dakon notni.’ ³⁵ Ji da gen uñun yon, mani Pinjop da pi morap agit uñun pindagek nandano nandan kokwini tagisi gin asak.”

Minjat kindan da pakbi kibani tagisi nan Yesu son imgut

³⁶ Parisi amin kindan da Yesu yutnikon obin jap nosak do yan iban yutnikon obin jap tamokon yiggit.

³⁷ Uñun kokupmon yokwi pakpak minjat kindan egipgut. Uñun minjat Yesu Parisi da yutnon yigek jap nosok yan amin da yanba nandane pakbi kibani tagisi kinami kindan abidane yutnon wigigit. Tibiri uñun tipnan wasanbi. ³⁸ Wigi Yesu da manjikon kandapnikon panji agek kunam tagakwan dabil pakbini da kandapnikon man guktanba busun dangwani ban ikdigagit. Yan anek kandapnikon mandan nanek pakbi kibani tagisi nan son imgut.

³⁹ Yan anakwan Parisi amin uñun Yesu yan imgut iyi burikon da yan nandagit, “On amin asi kombi amin kindan tam, on minjat kisiri kwenikon witisak uñun yokwi pakpak minjat kindan yan nandaban.”

⁴⁰ Yan nandane Yesu da iyigit, “Saimon, nak gen kindan gayiko.”

Yanban iyigit, “Yoyinet, kili nayi.”

⁴¹ Yanban Yesu da iyigit, “Amin bamori unun amin kindakon gomani ton. Kinda dakon gomani unun moneŋ 500 danari, ae kinda dakon gomani unun moneŋ 50 danari. ⁴² Unun amin bamot gomani sopjil dakon moneŋni aripmi dima, do gomani dima sopjil do yoyigit. Gak nian nandisal? Yan aban jit amin da unun amin do madepsi galak tan ingut?”

⁴³ Yanban Saimon da iyigit, “Goman madepni dima sopjak do iyigit amin unun da, yan nandisat.”

Yanban Yesu da yan iyigit, “Gak kokwin kilegisi anek yosol.”

⁴⁴ Yan yanek Yesu da tobil minat unun kanek Saimon yan iyigit, “On minat do koki? Nak yutgokon wiko kandapno sugoken do pakbi dima namil. Mani on minat da dabil pakbini nan kandapno suganek busun dangwani ban ikdigak. ⁴⁵ Nak dima mandan nal, mani yutgokon si wiron da wasanek minat on da kandapno mandan nak da sigin mandan nosok. ⁴⁶ Gak busunokon bit nelak dima tagal namil. Mani minat on da pakbi kibani tagisi kandapnokon son namik. ⁴⁷ Do yan gayisat, on minat dakon diwarini morapmi Pinƙop da yopman iban nak do but dasi galagi madepsi nandan namisak. Mani diwarini tagapmisok tan iman amin Pinƙop da diwarini yopman imjak kan, unun amin da nak do galagi madep dima nandan namjak.”

⁴⁸ Yan yanek Yesu da minat unun yan iyigit, “Nak da diwarigo yopman gamisat.”

⁴⁹ Yan iyanban amin kabi Yesu gat jap nanek yikgwit unun iyi gin yan yawit, “On nianen amin kinda da diwari yopyop asak?” ⁵⁰ Yan yanakwa Yesu da minat unun yan iyigit, “Nandan gadatgo do anek Pinƙop da gak yokwikon nan abidosok. Butgo yawori tanakwan kiki.”

8

Minat diwari Yesu yolba kisi agipgwit

¹ Unun da kwenon Yesu kokup pap ae kokup monin monin tawit unudon agek Pinƙop da Amin Kila Asak unun dakon Gen Bin Tagisi yoyin tenenagit. Yabekbi 12 kabi kisi agipgwit. ² Ae minat diwari Yesu da konni yol yomgut ae sotni panmilip agit unun kisi Yesu gat agipgwit. Kinda unun Maria. Maria unun Makdala kokupmon nani yan iyiwit. Kalip Yesu da konni 7 kabi yol ingut. ³ Ae Joana, Susana ae minat morapmi gat kisi Yesu gat agipgwit. Joana unun Kusa dakon minatni. Kusa unun Erot dakon yutni dakon kila amin kinda. Unun minat kabi yo kabini iyi dakon ban Yesu gat panjetni gat panpulugawit.

Jap yet tintinok dakon tilak gen

(Mt 13.1-9 ae Mk 4.1-9)

⁴ Amin morapmisi kokup morap tawiron da abin muwukgwit. Abin muwugakwa Yesu da tilak gen kinda yan yoyigit, ⁵ “Amin kinda unun jap yetni pigaga panƙi tintinagit. Tintinakanwan jap yet diwari kosiron manba amin da bamanakwa minam da abin si nawit. ⁶ Anakwa jap yet diwari tipmi ton timon mawit. Man kwawit, mani miktin pakbini mini, do kibidan pasilgwit. ⁷ Anakwa jap yet diwari jon keli ton tingwan mawit. Unun jon keli ton gat kisi kwanek wutinba kimak mudawit. ⁸ Ae jap yet diwari miktin tagisikon man kwawit. Unun bami 100 tan tan awit.” Yesu da tilak gen unun yan mudanek yan yagit, “Gen on nandak do galak ton amin ji pakyanji nandanek mibili nandan pisoni.”

Yesu nido tilak genon dagin Pinƙop gen yagit

(Mt 13.10-17 ae Mk 4.10-12)

⁹ Panjetni da tilak gen unun yagit dakon mibili do iyiwit. ¹⁰ Iyanba yagit, “Pinƙop da ji banin iyi dakon Amin Kila Agakni unun dakon mibili pasili

tonj unjun damisak. Mani amin diwari tilak gen gin nandan.

'Do dabil sintanjek kokdan, mani dima kan nandanjo akdan.

Ae gen nandakdan, mani mibili dima nandaba pisokdan.'

Jap yet tinjinok dakon tilak gen dakon mibili

(Mt 13.18-23 ae Mk 4.13-20)

¹¹ Yesu da sanjenek panjetni banjin yan yoyigit, "Tilak gen dayit dakon mibili unjun yan. Jap yet unjun Pinjok dakon gen. ¹² Jap yet kosiron mawit, unjun amin Pinjok gen nandan dakon tilak. Amin nandan gadat aba Pinjok da yokwikon ban timitjak yan do Sunduk da abin butnikon Pinjok dakon gen gwayesak. ¹³ Ae jap yet tipmi tonj timon mawit, unjun amin da Pinjok gen nandan abidanek kisik kisik an dakon tilak. Mani geli tagi dima yipban kigit. Do nandan gadat bisap pisipmisok anek panjekwal altan yoba tepmisi Pinjok manji imin mudon. ¹⁴ Ae jap yet jon keli tonj bikbikgwan mawit, unjun amin Pinjok dakon gen nandanek kin miktimon egip egipni do nandaba kik an unjun dakon tilak asak. Unjun monen gat ae on miktim dakon yo morap gat do galagi nandanakwa unjun da wutjin yominakwa bami dima tonj. ¹⁵ Mani jap yet miktim tagisikon mawit, unjun amin Pinjok dakon gen nandanek tebaisi abidon unjun dakon tilak. Unjun buri kilegisi tanakwan tebai agek bami tagisi panalon an."

Lam dakon tilak gen

(Mk 4.21-25)

¹⁶ Yesu da sanjenek yan yagit, "Amin da lam kolej kwoba nan dima wutjinba tonj, bo ae dipmin potpot tamo da mibilgwan dima yopmangan. Noman tamokon yopmanakwa amin da yutnon winjek tenjen unjun konj. ¹⁷ Yo morap pasili tonj unjun don nomansi altan mudokdan. Ae yo morap wutjinbi

da tonj unjun noman tan mudanakwa amin da pindak nandanjo akdan.

¹⁸ "Ji kan kimagek gen pakyanji nandani. Tan yoman amin unjun Pinjok da di gat sanjen daban timitdan. Mani minini amin unjun tan naman yan nandisak unjun Pinjok da gwayekdisak."

Yesu dakon menji padik padikyo unjun namin?

(Mt 12.46-50 ae Mk 3.31-35)

¹⁹ Unjun bisapmon menji padik padikyo Yesu kok do opgwit. Mani amin morapmi, do Yesu da kapmatjok kik do antidok awit. ²⁰ Anakwa amin di da Yesu yan iyiwit, "Menjo padik padikgoyo yomakon agek gak gandak do yon."

²¹ Yanba yoyigit, "Amin Pinjok dakon gen nandanek guramikgan unjun menjo ae padik padiknoni."

Yesu da yanban mirim gat ae tap madep gat yawokgimal

(Mt 8.23-27 ae Mk 4.35-41)

²² Bisap kindakon Yesu panjetni gat bot kindakon wigek yan yoyigit, "Pakbi idap teri kindo do kino." Yan yanban kiwit. ²³ Boron yigek kinakwa Yesu dipmin pakgit. Anakwan mirim madepsi kindo pakbi idapmon obinakwan boron pakbi pigi tunganakwa pasil do awit. ²⁴ Anakwa panjetni da kin Yesu anyolek iyiwit, "Amin Tagi, nin pasildaman!"

Iyinba pidan pakbi gat mirim gat tebai yoyinban mirim dima anakwan pakbi yaworisi tagit. ²⁵ Anakwan Yesu da panjetni yan yoyigit, "Nandan gadatji dukon yipman?"

Yanban panjetni si pasalgwit. Anek wuripdagek notni yoyin yoyin anek yawit, "On nianen amin kindo da pakbi mirimyo gen tebai yoyinban geni guramikgamal?"

Yesu da amin kindo dakon konji yol imgut

(Mt 8.28-34 ae Mk 5.1-20)

²⁶ Yesu gat panjetni gat Gerasa miktim tetgin kin altawit. (Gerasa

miktim unun teri kinda tanjakwan Galili miktim unun pakbi idap teri kinda toso.)²⁷ Yesu bot yipmanek ilenon winjakwan unun kokup papmon amin kinda da abin alatan imgut. Unun amin konni tan imgwit. Bisap dubagisi molan egipgut, ae yut kindakon dima egipgut. Amin kimakba panji tip kinamgwan yopmanan miktimon gin egipgut.²⁸ Unun amin da Yesu kanek madepsi yan tidanek Yesu da kandapmon man pagek gen papmon da yan yagit, “Yesu, gak Pinjok Wikwisi dakon Monji, gak ninan annamdisal? Bupmi nandan nabi. Yo yokwi dimasi an nabi!”²⁹ Kon da amin unun yipman detjak do Yesu da kili iyigit, unun do madepsi yan tidanek gen unun yagit. Unun amin kon da bisap morapmi anjupbal awit, do amin da bisapmi bisapmi kilani tebaisi anek nap teban tebaisi ban kisit kandapyoni panjeban awit. Mani nap teban unun pandaganek kon da imin suganjan miktim amin dima ekwan timon kin kin agit.

³⁰ Yesu da yan iyigit, “Mango namin?” Iyiban konni morapmi tan imgwit, do “Amin Kabi Madep” yan iyigit.³¹ Yesu da bupmi nandan yomjak do kon da bisit tebai yan iyiwit, “Nin gapma kidagi mini unjungwan piginej do dima niyiki.”

³² Bit kabi madep kinda kapmatjok ilenon egek jap nanek egipgwit. Kon unun bit da butgwan pigik do Yesu bisit tebai iyiban nandan yomgut.³³ Anakwan kon amin unun yipman degek win abigi bit da butgwan pigiwit. Pigakwa bit unun tintim yanek obandom nan pigi pakbi idapgwan pigek pakbi nan kimakgwit.

³⁴ Anakwa bit kila amin yo unun pindagek tintim yanek kin kokup papmon amin gat ae kokup teri teri egi anan kiwit unun amin gat kisi yoyiwit.³⁵ Anakwa amin da yo nianensi kinda da altagit, unun kok do apgwit. Abin Yesu alatan iminjan amin unun konni kili yipman

dekgwit kawit. Kanba amin unun Yesu da buron buri kili pisagit ae ilikba pigikni ton da yikgit. Yan yikban kan pasalgwit.³⁶ Anakwa yo dabil da kan nandanyo awit amin unun da kon da anjupbal abi amin nianon da kilek tagit unun dakon mibili yoyiwit.³⁷ Yoyinba Gerasa miktim dakon minjat amin morap kisi pasol pasol madepsi nandanek Yesu unun yopman dek kisak do iyiwit. Iyiban boron wigek yopman kigit.³⁸ Mani amin unun kon da yipman dek kiwit amin da Yesu yol do bisit tebai iyigit.

Iyiban Yesu da tobil kisak do yabegek yan iyigit,³⁹ “Gak tobil yutgokon kinjek Pinjok da gak anjupluganek yo madepsi ak unun do amin yoyiki.” Yan iyiban amin unun tobil kin kokupni dakon amin morap Yesu da anjupluganek yo morap agit unun do yoyigit.

Yesu da minjatjok kinda kimakgit nan aban pidagit, ae minjat sotni ton kinda anjkilek agit

(Mt 9.18-26 ae Mk 5.21-43)

⁴⁰ Yesu pakbi idap teri kinda do kin alatanjan amin morapmi da but dasi abidawit, nido unun do jomjom anek egipgwit.⁴¹ Unun bisapmon amin kinda apgut, mani Jairus. Unun Juda amin dakon muwut muwut yut dakon kila amin kinda egipgut. Unun da Yesu da kandap mibilon man pagek yutnikon kisakdosi madepsi iyigit.⁴² Unun monji mini, gwi kalon kinda gin bilakni unun 12 da tilak, unun da si kimot do agit.

Yesu yutnikon kik do kosiron kinjan amin madepsi, do gitni gitni anakwa kigit.⁴³ Kinjan minjat kinda unjungwan agipgit. Unun dagan mok anek yawini manakwa bilak 12 yan agit, mani amin kinda da aripmi dima anjkilek agagi.⁴⁴ Unun minjat Yesu da manjikon kapmatjok abinjan Yesu dakon imal dubakni da ilenikon igayigit. Anakwan unudon gin yawini pasil imgwit.⁴⁵ Anakwan Yesu da yagit, “Namin da igayin namik?”

Yanban amin morap nin dima dima yanakwa Pita da iyigit, "Amin tagi, amin morapmisi da gak gat gadat gatsi akwan."

⁴⁶ Mani Yesu da yagit, "Amin kinda da igayin naminakwan tapminno diwari kwan nandat."

⁴⁷ Yanban minat unun aripmi dima pasilgen yan nandanek nimmimik abin Yesu da kandap mibilon man pakgit. Man pagek amin morap da dabilon mibili nido Yesu igayigit unun dakon yankwok anek yan yagit, "Igayiko sotno unudon gin pasilak."

⁴⁸ Yanban Yesu da iyigit, "Gwano, nandan gadatgo da gak ankilek ak. Butgo yawori tanakwan kiki."

⁴⁹ Yesu gen unun yanakwan muwut muwut yut dakon kila amin Jairus da yutnon da amin kinda apgut. Abinek Jairus yan iyigit, "Gwago kili kunwak, do yoyindet isal dogin dima iyinba kisak."

⁵⁰ Yesu unun nandanek Jairus yan iyigit, "Dima pasolgi. Isal nandan gadat gin anaki gwago kilek tosak."

⁵¹ Yan yanek yutnikon kin altanek amin diwari dima wigini do yoyinek Pita, Jon, ae Jems gat, ae minatjok dakon meni datniyo gat timikban yutnon wigiwit. ⁵² Unun yutnon amin morapmi da minatjok do bupmi nandanek kunam tagek iyon iyon yanek egipgwit. Anakwa Yesu da yoyigit, "Ji kunam yopgut. Dima kunwak, isal dipmin pokdok."

⁵³ Yanban minatjok wagil kunwak yan nandanek jikgo yanjan imgwit.

⁵⁴ Mani Yesu da minatjok kisirikon abidanek gen papmon da yagit, "Gwano, pida!"

⁵⁵ Yan yanban minatjok unun dakon wupmi aeni tobil abin pigakwan unudon gin pidagit. Pidanakwan Yesu da jap di iba nosak do yoyigit. ⁵⁶ Aban meni datni da unun kanek tamtam yagimal. Mani Yesu da tebai yoyigit, "Jil on yo noman tanban komal unun do amin dimasi yoyinjil."

9

Yesu da yabekbini 12 kabi pikon yabekgit

(Mt 10.5-15 ae Mk 6.7-13)

¹ Yesu da yabekbini 12 kabi yan yoban obin muwukba sot amin panmilip agak, ae kon kisisi yolni dakon pi ani do yan mudan yomgut.

² Yominjek Pinkep da Aminon Kila Asak dakon gen yan tentenoni, ae sot aminyo panmilip ani yan do yabekgit.

³ Anek yan yoyigit, "Ji kosit agip do yo di dima timitni. Win kirin, ae yik, ae bret, ae monen, ae paba pigik bamori dima timitni. ⁴ Yut kindakon wugini kan, unudon gin egek kokup unun yipman kini. ⁵ Kwa amin da ji dima timikba kan, kokup pap unun yipman det do kandapjikon kimbaban tegon unun tidanba kini. Yan aba amin da yokwi anapno unun do anek kwan yan nandani." ⁶ Yan yoyinban kokupmi kokupmi agek Gen Bin Tagisi yoyin tentenane amin dakon sotni panmilip awit.

Erot da Yesu namin amin kinda yanji nandak do agit

(Mt 14.1-2 ae Mk 6.14-16)

⁷ Gapman dakon kila amin madep mibiltogi Erot da Yesu dakon gen bini nandagit. Di da Yesu kanek Jon kimoron da aeni pidagit yan yawit, do Erot but morap agit. ⁸ Ae di da yawit, "Elaija da noman tak." Ae di da "Kombi amin kalipsi egipgwit unun kinda da kimoron da pidak" yan yawit. ⁹ Mani Erot da yan yagit, "Jon dakon tegi kili mandan dagagim. Mani abisok namin amin kinda dasi yo madepsi anakwan gen bini nayinba nandisat?" Yan yanek Yesu kok do pini agit.

Yesu da amin 5 tausen do jap yomgut

(Mt 14.13-21 ae Mk 6.30-44 ae Jn 6.1-13)

¹⁰ Yabekbi kabi aeni tobil Yesukon abinek yo morap awit dakon geni iyiwit. Iyinba Yesu da timikban iyi gin kokup kinda mani Betsaida unudon

kiwit. ¹¹ Anakwa miñat amin kabi madepsi unun Yesu unudon kisak yan kan nandanjo anek buñon yol-gwit. Anakwa Yesu da tagisi nandan yomiñek Piñkop da Aminon Kila Asak unun do yoyiñek sot amin pañmilip agit.

¹² Piliñ pilindo yabekbini 12 kabi da obiñ Yesu yan iyiwit, “Kokup amini minikon ekwaman, do yoyiñbi miñat amin morapyo kiñek kokup moniñ moniñ ae timi digwan kiñ jap pak-biyo gat ae dipmin potpot tamoyo gat wisini.”

¹³ Mani Yesu da yabekbini yoyiñet, “Disi jap yomgut.”

Yoyiñban yawit, “Nin japnin morapmi dima. Bret 5 kabi gat ae tap kilap bamori gat gin. Nin kiñ on miñat amin morap do jap moniñ ban si yumner do nandisal?” ¹⁴ (Wili 5 tausen da tilak egipgwit.)

Yanba Yesu da pañdetni yan yoyiñet, “Amin 50 50 yan pañmuwuk yopba yik yik ani.” ¹⁵ Yan yanban pañdetni da yan gin aba amin kisi yik mudawit. ¹⁶ Yigakwa Yesu da bret 5 kabi gat ae tap kilap bamot gat kisi timik Kwen Kokup siñtanek gisamikgit. Anek bret gat ae tap kilap gat pañdaganek pañdetni do yomiñakwan amin do kokwinik yomgwit. ¹⁷ Yoba timik amin morap kisisi aripmisi nanakwa jap nawit dakon diwari tawit unun pañdetni da similba yigi 12 yanji tugawit.

Pita da Yesu dakon mibili yan tenjtagit

(Mt 16.13-19 ae Mk 8.27-29)

¹⁸ Bisap kindakon Yesu iyi gin bisit pi agit. Unun bisapmon pañdetni kisi unudon egipgwit. Egi yan yoyiñet, “Amin kabi madep da nak do namin yan yon?”

¹⁹ Yoyiñban yan iyiwit, “Di da Jon Telagi Pakbi Sogok Amin yan yon, ae di da Elaija yan yon, ae di da kombi amin kalipmi kinda da kimoron da pidagit yan yon.”

²⁰ Yanba yan yoyiñet, “Mani ji disi nak do namin yan yon?”

Yanban Pita da antobilek iyigit, “Gak Kristo, Piñkop da yabekban apgul.”

Yesu kimagek pidosak do yagit
(Mt 16.20-28 ae Mk 8.30-9.1)

²¹ Yan yanban Yesu da iyi Kristo egisak unun dakon geni amin kindakon dimasi yoni do yansop anyomgut. ²² Anek yan yagit, “Amin Dakon Monji da egi yo yokwi morapmi noman tan iba tepmi pakdisak. Ae Juda amin dakon kila amin, ae mukwa sogok amin dakon amin madep kabi, ae gen teban yoyiñdet amin unun da manji imiñek anakba kimotdisak. Anakwa gildat kapbi anakwan pidokdisak.”

²³ Yan yanek amin kisi yan yoyiñet, “Amin kinda nak nol do nandisak kan, iyi dakon galaktok manji yomiñek tilak kindapni gildari gildari guramigek nak noljak. ²⁴ Amin kinda iyi dakon yiyitni tagisi tosak do nandanek pi madep asak kan, egip egipni pasil imdisak. Mani amin kinda nak do nandanek egip egipni do nandaban yo madep dima asak kan, unun amin egip egip dagok dagogi mini abidosak. ²⁵ Amin kinda miñtim dakon yo morap panek egi kimotjak bisapmon iyi pasiljak kan, unun yo morap da aripmi dima anpulugokdan. ²⁶ Amin kinda nak do ae nak dakon gen do mayagi nandisak kan, Amin Dakon Monji iyi dakon tilimni gat ae Datni dakon tilimni gat ae Piñkop dakon telagi anelo kabi dakon tilimni gat apjak bisapmon unun amin do mayagi yan gin nandan imdisak. ²⁷ Nak asisi dayisat, ji on akgan kabikon da di dima kimagek Piñkop dakon Amin Kila Agakni kokdan.”

Yesu dakon giñtim kulabik agit
(Mt 17.1-13 ae Mk 9.2-13)

²⁸ Yesu unun gen yanek egi gildat 8 yan da tilak mudanakwa Pita, Jon ae Jems gat timikban ileñ kindakon bisit pi ak do wigiwit. ²⁹ Wigek Yesu

bisit pi anakwan tomno dabilni kulabik anek imalni mal dakon tenjen yombem agit. ³⁰⁻³¹ Yan aban kanakwa Moses gat Elaija gat tilimni gat noman tagimal. Noman tanbal Yesu gat gen yan nandat aba pindakgwit. Yesu Pinjok dakon galaktok yolek Jerusalem kokup papmon on miktim yipman detjak unun dakon gen yawit. ³² Pita gat notni bamot gat dipmin do yokwisi awit. Mani dipminon da pidañ Yesu tilimni gat ae amin bamot gat kisi akba pindakgwit. ³³ Amin bamot Yesu yipman det do anakwal Pita da Yesu yan iyigit, "Amin Tagi, nin idon tagisi ekwaman. Nin yut kaben kapbi anen. Kinda gak do, ae kinda Moses do, ae kinda Elaija do anen." (Pita gen unun nan yosot yan unun dima nandanek yum yagit.)

³⁴ Pita gen sigin yanakwan gikwem da pin ilimik yomanakwan pasalgwit. ³⁵ Gikwem kagagwan da gen kinda yan altagit, "On Monjino, pino asak do manjigim, do ji geni nandani."

³⁶ Yan mudanakwan Yesu nanjin kawit. Yo ileñon altanba pindakgwit unun iyi dogin nandaba tawit. Unun bisapmon amin di dima yoyiwit.

*Yesu da monji kinda koñni yolimgut
(Mt 17.14-21 ae Mk 9.14-29)*

³⁷ Wisa dagok do Yesu gat panjetni gat ileñ yipman pigakwa amin kabi madepsi kosiron domdom awit. ³⁸ Amin madep kabigwan da amin kinda da yan tidanek anpulgusak do yan iyigit, "Yoyinjet, monjino kalonji kindagin. Do kin koki do nandisat. ³⁹ Bisap morapmi koñ kinda da burigwan pigakwan unudon gin madepsi yan tidosok. Anek tebai anupbal anakwan nimnimigakwan tarak da gen kaganikon wun tugon. Giptimi obisi anupbal anek bisap kalon kalon gin yipman dekdak. ⁴⁰ Panjetgoni da yol imni do bisit tebai yoyigim, mani antidok awit."

⁴¹ Yan yanban Yesu da yagit, "Nandan gadatji mini amin, ji anpakji yokwisi. Nak bisap nian da ji gat egek jigisi guramik daben? Monjigo idon anop."

⁴² Monji unun Yesu da akgiron obinakwan koñ da monji unun ukwayikban miktimon man pagek nimnimikgit. Mani Yesu da koñ tebaisi iyinek monji unun anmilip aban kilek tanban datni do antobil imgut. ⁴³ Yan aban amin da Pinjok dakon tapmim madepsi kanek tamtam yawit.

Yesu kimagek ae pidokdisak do yanban kosit bamot agit

(Mt 17.22-23 ae Mk 9.30-32)

Amin Yesu da yo morap agit do nandaba njakwarisi anakwa, Yesu da panjetni yan yoyigit, ⁴⁴ "Gen dayikdisat unun pakyanji nandani. Amin Dakon Monji amin da kiron yipdan." ⁴⁵ Mani panjetni gen unun dakon mibili pasili tan yomgut, do dima nandaba pisagit. Ae gen unun dakon mibili nandak do anek iyik do si pasalgwit.

Namin da mibiltok amin egisak?

(Mt 18.1-5 ae Mk 9.33-37)

⁴⁶ Bisap kindakon Yesu dakon panjetni namin da mibiltok aminin egisak yan do gen emat kinda awit. ⁴⁷ Anakwa Yesu da panjetni dakon but pindak nandanjo anek amin monij kinda iyi akgiron anobin yipban akgit. ⁴⁸ Yipban agakwan panjetni yan yoyigit, "Amin kinda nak do nandanek on amin monij but dasi abidosok, unun nak nan but dasi abidosok. Ae amin kinda nak but dasi abidosok, unun Dat nak yabekban pigim unun nan but dasi abidosok. Ji kabikon kinda da pinbisi egi damjak kan, unun da mibiltok aminji asak."

Uwal dima andamjak amin unun notji

(Mk 9.38-40)

⁴⁹ Jon Yesu da gen yagit nandanek yan yagit, "Amin Tagi, nin

kanapno amin kinda da gak da manon kon yolban kaman. Mani nin da kabikon nani kinda dima, do yansop anjiman.

⁵⁰ Mani Yesu da iyigit, “Yansop dima anjimi. Amin kinda uwal dima andamjak kan unun notji.”

Yesu gat pañdetni gat Jerusalem kiwit

(Kilapmi 9.51-19.28)

Samaria amin da Yesu not dima anjingwit

⁵¹ Pinjop da Yesu abidan anan Kwen Kokup wigisak dakon bisap kwan tagit. Anakwan Yesu unun Jerusalem kiken yansi nandaban teban tagit. ⁵² Anek amin di yabekban unun da kalip mibiltan Samaria dakon kokup kindakon yut tamoyo panoman ani do kiwit. ⁵³ Mani Yesu Jerusalem kikdisak yan nandawit, do unun kokupmon amin da Yesu abidok do dima galak tawit. ⁵⁴ Jems gat Jon gat da unun pindagek Yesu yan iyigimal, “Amin Tagi, nit da yondo Kwen Kokup kindap da pinj sonba mini ani do tagi nandisal?”

⁵⁵ Yanbal Yesu da tobil tebaisi yan yoyigit, “Dima yogogisi yomal!”

⁵⁶ Yan yoyinban ae kokup njakwari kindakon kiwit.

Yesu yolyol dakon gen

(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Kosiron kinakwa amin kinda da iyigit, “Dukwan dukwan agipbi unun nak gol awilgen gin.”

⁵⁸ Yanban Yesu da iyigit, “Jon pinan unun miktimgwan yutni ton. Ae minam kwen akwan unun yutni ton. Mani Amin Dakon Monji unun dipmin potpot tamoni mini.”

⁵⁹ Yan iyinek ae amin kinda yan iyigit, “Abin nak nol.”

Mani amin unun da yan iyigit, “Amin Tagi, nandan naminaki kin datno wayik yipmanek don abin golben.”

⁶⁰ Yan yanban Yesu da iyigit, “Amin kimakbi da kimakbi notni iyi tagi wayitni. Mani gak kin Pinjop da Aminon Kila Asak unun dakon gen yan tenjenoki.”

⁶¹ Yan yanban ae amin kinda da Yesu yan iyigit, “Amin Tagi, gol do nandisat, mani nandan naminaki kin gwakno galok gen yoyinek don abin golgen.”

⁶² Yanban iyigit, “Sapa nan miktimgwan pudanek dambi da manjigwan wusisak unuden amin da Pinjop da Amin Kila Asak da kagagwan aripmi dima egipmi.”

10

Pañdetni morapmi Pinjop dakon gen yoni do yabekgit

¹ Egi Amin Tagi da pañdet 72 gat manjigit. Anek iyi kokup dukwan dukwan kik do agit, unudon mibiltok unun da kalip kini do bamot bamot yabekgit. ² Anek yan yoyigit, “Pigaga jap bami madepsi tan pektan, mani pi monji bami pakpak amin morapmi dima. Unun do ji bami pakpak dakon Amin Tagi bisit iyinba pi amin panalon an yopban pinikon kini.

³ “Ji kinjek yan nandani: Ji sipsip monin ban yan jon pinan da bikbigon yabekdat. ⁴ Moneñ siml kinam, ae yik, ae kandap gwil dima timigek kini. Anek kosiron amin pindak ‘Gildat tagi!’ yan dima yoyini. ⁵ Yut kindakon wigek mibiltok yan yoyini, ‘On yut amin butji yawori tosak.’ ⁶ Yut unudon but yawot amin kinda ekwan kan, but yawot genji dakon bami unudon tosak. Minini da egipjak kan, but yawotji dakon bami jikon aeni tobiljak. ⁷ Yut wigin unudon gin yik egiyo anakwa jap daba noni. Pi agak amin unun tomni tagi timikgan. Ji yuri yuri dima agipni.

⁸ “Kokup kindakon kinakwa not an daminek jap daba kan unun si noni. ⁹ Anek amin sotni ton panmilip

anejek yan yoyini, 'Pin kop da Amin Kila Agakni ji da kapmatjok kili abik.'
 10 Kokup kindakon kinakwa not dima an daba kan, unun kokup dakon kosit madepmon agek yan yoyini,
 11 'Kokupji dakon kimbaban kan-dapninon tegon, unun tidono kinakwa diwarisi tan damañ yan si nandani. Anejek yan si nandani, Pin kop dakon Amin Kila Agakni ji da kapmatjok kili abik.'
 12 Yan si dayisat, gen kokwin bisap madepmon Sodom kokup amin da kobogi do jigi tagapmi pakdan. Mani kokup unuden amin kobogi do jigi madepsi pakdan."

But tobił dima an amin unun bupmisi

(Mt 11.20-24)

13 Yesu da sanbenek yan yagit, "Korasin ae Betsaida kokupmon amin, awa! Nak wasok tapmimi ton abo pindagek ji but tobił dima awit. Tair ae Saidon kokupmon amin da pindakgwit tam, but tobił bamisi abam. Anejek bupmi dakon yik imalyo panek abilagon yikbam.
 14 Mani gen kokwin bisap madepmon Tair gat Saidon kokupmon amin gat da kobogi do jigi tagapmi panakwa ji da kobogi do jigi madepsi pakdan. 15 Anakwa Kapaneam kokupmon amin, ason Kwen Kokup nin da wigikdamañ yan nandan, ma? Unun aripmi dimasi. Ji mibiligwan Tipdomon pigikdan."

16 Yesu da pan detni sanbenek yan yoyigit, "Ji dakon gen nandisak amin, unun da nak dakon gen nandisak. Ae manji damisak amin, unun nak nan manji namisak. Ae nak manji namisak amin, unun da nak yabekgit amin manji imisak."

Pan det 72 aeni tobił apgwit

17 Pan det 72 unun kisik kisigon da tobił abinejek Yesu yan iyiwit, "Amin Tagi, gak dakon man yanapno kon da genin guramikgan!"

10:11: Ya 13.51; 18.6   **10:12:** WW 19.24-25; Mt 10.15; 11.24   **10:16:** Mt 10.40; Lk 9.48; Jn 5.23
10:18: Jn 12.31; PA 12.8-9   **10:19:** Kap 91.13; Mk 16.18   **10:20:** Pil 4.3; PA 3.5   **10:22:** Jn 3.35; 10.15   **10:25:** Mt 22.35-40; Lk 18.18

18 Yan yanba yoyigit, "Sunduk unun Kwen Kokup da mal da yan manban kagim. 19 Nandani. Nak ji da tunon amin emari ton gat ae skopion gat bamoni, ae uwal dakon tapmim kisisi pabiñ yopni do yan mudan damisat. Yo kinda da ji aripmi dima panupbal asak. 20 Mani kon da genji guramikgan, unun do kisik kisik dima ani. Ji dakon man Kwen Kokupmon mandabi da ton, unun do nandanejek kisik kisik ani."

Yesu da kisik kisik nandanejek Pin kop an kisi git

(Mt 11.25-27 ae 13.16-17)

21 Unun bisapmon Yesu Telagi Wup da kisik kisik iban yan yagit, "Dat, kundu ae miktim dakon Amin Tagi, amin diwari miktim dakon nandak nandakni unun wukwisi, mani iyi do nandaba wigisak, do unuden amin do gen bami morap si pan kisibisal. Anejek amin moniñi da tilagon ekwan amin, unun do yolisal. Yan asal do gak an kisi sat. O Dat, gaga dakon galaktok yolek yan asal.

22 "Datno da yo morap kili namgut. Dat unun dagin Monji nandan imisak. Anejek Monji gat ae amin morap Monji da Dat dakon mibili yolisak, unun amin dagin Datno nandan iman."

23 Yan yanek Yesu tobił pan detni bangin yan yoyigit, "Ji da yo pindak nandanyo an, unun pindakgan amin unun kisik kisik ekwan. 24 Nak yan si dayisat, kalipsigwan kombi amin morapmi gat ae kila amin madep morapmi gat da yo ji da pindakgan unun pindatdosi nandawit, mani dima pindakgwit. Ae gen nandan unun nandakdosi nandawit, mani dima nandawit."

Samaria amin kinda da Juda amin kinda an pulugagit

25 Bisap kindakon gen teban dakon mibili nandak nandak amin kinda da pidan agek Yesu an kewal do anek yan

iyigit, “Yoyindet, yo ninan anek egip egip dagok dagogi mini abidoken?”

²⁶ Iyiban Yesu da iyigit, “Gen teban papiakon gen tosoq unun manjinek nian kokwinikdal?”

²⁷ Iyiban yagit, “Ji Amin Tagi Pinkopji unun but gat ae wup gat ae tapmimgo gat ae nandak nandakgo gat kisi but dasi galak tan ibi.

Ae gaga do but dasi nian galak tosol, unuden gin amin do but dasi galak tan yobi.”

²⁸ Yanban Yesu da iyigit, “Kobogi bamisi yosol. Yansi anek egip egip abidokdisal.”

²⁹ Mani unun amin iyi do Yesu da amin kilegi kinda yan kosak do nandak yan iyigit, “Nak namin amin ban but dasi galak tan yoben do yosol?”

³⁰ Yan yanban Yesu da iyigit, “Amin kinda Jerusalem yipmanek Jeriko kokup papmon kik do anek kosiron pigigit. Pigakwan kabo noknok da abidan yik imalni gwayenek anakba pali kimakban yipman kiwit.

³¹ “Kinakwa mukwa sogok amin kinda unun kosit nanjin pigigit. Pigi amin unun kanek anpekwolek kosit ilen nan yapman kigit. ³² Yapman kinakwan Liwai amin kinda obin kanek yan gin anpekwolek yapman kigit.

³³ “Mani Samaria amin kinda da unun kositnan obin amin unun kanek bupmi nandan imgut. ³⁴ Bupmi nandan iminek giptimi anek anupbal awit unun wain gat ae bit nelak gat ban son iminek waman imgut. Yan anek amin unun kendak anenak iyi da donkikon yipgut. Yipmanek anki amin da yuman nanek pokgon yut kindakon yipmanek kilani agit. ³⁵ Anek wisa dagok do silwa moneq tabili bamori unun yut pakgimal dakon kila amin do iminek yan iyigit, ‘Kilani anaki on moneq da aripmi dima anakwan nan mudok di abi kan, tobil abinek don gaben.’”

³⁶ Yan yanek Yesu da gen teban dakon nandak nandak amin yan iyigit, “Nian nandisal, unun amin kapbi da kabikon namin da kabo noknok da anakgwit amin unun do but dasi galak tan imgut?”

³⁷ Yanban iyigit, “Bupmi nandan iminek anpulugagit amin unun da.” Yanban Yesu da iyigit, “Gak kin anpak yan gin abi.”

Yesu unun Mata gat Maria gat da yutnon egipgwit

³⁸ Yesu gat pandetni gat kinjek kokup kindakon altawit. Unun kokupmon minat kinda egipgut mani Mata. Unun da yanban Yesu unun yutnikon wigigit. ³⁹ Wikwan Mata dakon padige mani Maria unun Amin Tagi da kandap mibilon yigek geni nandagit. ⁴⁰ Mani Mata unun jap dakon oman do nandaba kik morapmi anek obin Yesu iyigit, “Amin Tagi, padigino nepmak da naga gin pi madep asat. Gak unun do dima nandisal? Iyibi obin nak anpuluganban.”

⁴¹ Yanban Amin Tagi da Mata yan iyigit, “Mata, gak yo morapmi do nandaba kik anek butgo yokwi tosoq. ⁴² Mani gak yo kaloni kinda dogin nandaki kan tagi. Maria unun dogin nandisal, do tagi dima kirinik iben.”

11

Bisit agak dakon gen (Mt 6.9-15 ae 7.7-11)

¹ Bisap kindakon Yesu unun bisit pi anek egipgut. Bisit aban mudanakwan pandetni kinda da yan iyigit, “Amin Tagi, Jon da pandetni bisit agak do yoyin dekgit, yan gin niyin dekgi.”

² Yanban Yesu da yoyigit, “Bisit ani bisapmon yan yoni:

‘Dat, gak dakon man telagi tosak.

Amin Kila Agakgo yipbi ninon apjak.

³ Gildari gildari jap aripninon nibi.

⁴ Nin yokwi animan amin dakon diwarini yopman yomaman,

do gak yan ġin nin dakon diwarinin yopman nibi.

Pan̄kewalon dima nipbi.’ ”

⁵ Yan yan̄ek yoyiġit, “Jikon da kindā da kalbi binap notni da yutnon kiñ yan iyisak, ‘Not, bret timi kapbi nabi tamoni don gaben.’ ⁶ Notno kindā kosit dubaġikon da abik da yutnokon isal yikdak. Japno mini.’

⁷ “Yan̄ban notni yutgwan da gen kobog̃i yan iyisak, ‘Jiġi dima nabi. Pidan̄ek aripmi dima gaben. Yoma ben̄gan kili at, ae gwakno gat kili pak mudaman.’ ⁸ Nak yan̄ dayisat, amin uñun notni da bisit iyik uñun do dima imisak. Mani san̄bek san̄bek yan̄akwan uñun do kurak tan̄ek yo nido wadan̄ek yosok uñun kisi imisak.

⁹ “Yan̄do, nak yan̄ dayisat: Ji Pin̄kop bisit iyin̄ba tagi damdisak, ae wisin̄ek bami kokdan̄, ae yoma domon tidan̄ba witdal damdisak. ¹⁰ Amin morap Pin̄kop bisit iyan̄ uñun yo timikgan̄, ae yo wisan̄ amin uñun bami koñ, ae yoma domon tidon̄ amin uñun witdal yomisak.

¹¹ “Dat kabi, ji kabikon da monjisi kindā da tap kilap do dayin̄ban tun̄on amin emari ton̄ kindā tagi imni? ¹² Bo pup kwap do dayin̄ban skopion kindā tagi imni? ¹³ Ji yokwi pakpak amin, mani monjisi do yo tagi yoman̄. Do yan̄si nandani. Ji bisit iyin̄ba Datji Kwen Kokup egisak uñun da Telagi Wup tagi damjak.”

Yesu Belsebul gat pi amalyan̄yawit (Mt 12.22-30 ae Mk 3.20-27)

¹⁴ Yesu da amin kindā koñ kindā da an̄kadim aban gen dima yagiġ, uñun koñni yol imgut. Yol iban amin kadim uñun gen yan̄akwan amin da kan̄ba yo n̄wakn̄warisi agit. ¹⁵ Mani amin di da yan̄ yawit, “Koñ dakon mibiltok amin Belsebul da tapmimon koñ yoldak.” ¹⁶ Yan̄akwa amin diwari da Yesu an̄kewal do an̄ek iyin̄ba wasok tapmimi ton̄ kindā an̄akwan, asi Pin̄kop da yabekban piġit da pini asak yan̄ kok do nandawit.

¹⁷ Mani Yesu da nandak nandakni pindak nandan̄yo an̄ek yoyiġit, “Miktim kindā dakon amin da pudan̄ ki kabi bamori an̄ek emat wamjil kan̄, miktim uñun yokwi tokdisak. Ae amin yuri kindā da pudan̄ kin̄ek emat wamni kan̄, uñun amin yut tagi dima egipdan̄. ¹⁸ Sunduk dakon amin kabini da pudan̄ ki kabi bamori an̄ek emat wamjil kan̄, nian̄on da Sunduk gat amin kabini gat tebai atni? Nak da koñ Belsebul da tapmimon yoldat yan̄ yoñ. ¹⁹ Mani nak Belsebul da an̄pulugan̄ban koñ yoldat kan̄, disi dakon notji koñ yolgan̄ uñun amin kabi ni tapmimon da koñ yolgan̄? Uñun amin kabi da genji kokwin̄gek gulusun̄ yoñ yan̄ tagi dayini. ²⁰ Mani Pin̄kop da iyi tapmim nam̄in̄akwan koñ yoldat kan̄, Pin̄kop dakon Amin Kila Agakni jikon kili abik.

²¹ “Amin tebaisi kindā emat agak yo kabini tim̄igek iyi dakon yut kilani tebai an̄akwan, yo kabini tagisi ton̄. ²² Mani amin kindā uñun yut ami dakon tapmim yapman̄dak amin kindā da abisak. Abin̄ an̄agek emat agak yo kabini tim̄igek tapmim pagit uñun gwayesak. Yan̄ an̄ek yo morapni kabo nan̄ek kokwin̄ik notni do yomisak.

²³ “Amin nak dakon notno dima, uñun da nak uwal an̄naman̄. Ae amin nak dima an̄pulugan̄ban amin pan̄muwukgaman̄, uñun amin da amin pan̄wasen̄ban wasen̄ kwan̄.”

Koñ kindā aeni tobil abisak

(Mt 12.43-45)

²⁴ Yesu da san̄ben̄ek yan̄ yagiġ, “Koñ kindā da amin kindā yipman̄ degek kiñ miktim kibiri timon agek yik yawot tamo wisisak. Mani tamo kindā dima kosok, do yan̄ yosok, ‘Nak aeno tobil yut kalip egipgumon kiken̄.’ ²⁵ Yan̄ yan̄ek kiñ kan̄ban sibiġ sibiġ wirir̄igek yo morap pan̄kosit abi pindakdak. ²⁶ Yan̄ kosok, do kiñ koñ 7 kabi iyi yapman̄ek wagil yokwisi gat timikban kwa uñun yutnon egek an̄pak yokwisi an̄. Mibiltok uñun amin yokwi egipgut, mani

abisok unun yapmanjek wagil yokwisi egisak.”

Nianjen amin da kisik kisik ekwan?

²⁷ Yesu gen unun yanjakwan minjat amin kabi madep kabigwan da minjat kinda da pidan yan iyigit, “Mengo si anjalanekek mum gaban nagil unun dasi kisik kisik tagi asak!”

²⁸ Yanban Yesu da yagit, “Mani unun yapmanjek amin Pinjokop dakon gen nandanek guramikgan amin unun da kisik kisik ekwan.”

Yesu wasok tapmimi tonj asak do iyiwit

(Mt 12.38-42 ae Mk 8.12)

²⁹ Amin morapmisi da Yesukon sigin obinj muwugakwa Yesu da yoyigit, “Amin on bisapmon ekwan unun amin yokwisi gin. Pinjokop dakon pi nan asat yan nandak do wasok tapmimi tonj kinda kok do yon. Mani kinda dima kokdan. Jona dakon tilak nanjin kokdan. ³⁰ Kalipsigwan Pinjokop da kombi amin Jonakon tilak aban Niniwe kokup pap amin da asi Pinjokopmon da abik da asak yan kawit. Unuden gin yo Amin Dakon Monjikon noman tan iba apmiap amin da kanek asi Pinjokop da yabekban abik yan kokdan.

³¹ “Miktim saut tetgin dakon kila amin minjat madep unun Solomon dakon nandan kokwini tagisi iyinjakwan nandak do miktim dubagisikon da apgut. Mani amin kinda oni egisak, unun da Solomon yapmandak, mani geni dima nandan. Do gen kokwin bisap madepmon unun kila amin minjat madep da pidan agek abisok ekwan amin kabi dakon anpak yokwi unun do yan tenjenokdisak. ³² Niniwe amin Jona da Pinjokop dakon gen yoyinban but tobil awit. Mani ji da binapmon amin kinda egisak unun da Jona yapman mudosok, mani ji but tobil dima an. Do gen kokwin bisap madepmon Niniwe amin da pidan agek abisok

ekwan amin kabi dakon anpak yokwi unun do yan tenjenokdan.”

Giptim dakon tenjeni

(Mt 5.15 ae 6.22-23)

³³ Yesu da sigin yagit, “Amin da lam kolen pasiligwan yopba dima ton. Bo ae kwoba ban wutjiba dima ton. Noman tamokon yopba tan tenjenanjakwan amin da win tenjeni kon. ³⁴ Dabilgo unun giptimgo dakon tenjeni. Dabilgo tagisi kan, giptimgo kalon tenjenini ton. Mani dabilgo yokwi kan, giptimgo pilin tuksi tosok. ³⁵ Yan do, giptimgo dakon tenjeni unun pilin tuk asak yan do kan kimokgi. ³⁶ Giptimgo kalon tenjenini ton ae pilin tuk kinda dima tosok kan, giptimgo lam dakon tenjeni dakon panjop pindakdal unuden tenjenokdisak.”

Parisi amin gat gen teban mibili nandak nandak amin gat dakon anpak yokwi

(Mt 23.1-36 ae Mk 12.38-40 ae Lk 20.45-47)

³⁷ Yesu gen yan mudanjakwan Parisi amin kinda da yutnikon kwan yigek jap nonjil do iyigit. Iyiban Yesu kin yutnikon wigi jap noknok tamokon yigit. ³⁸ Yigek mibiltok kisiri dima suganekek jap nanban Parisi amin unun da kanek dima agagi asak yan nandagit. ³⁹ Aban Amin Tagi da yan iyigit, “Parisi amin ji kap idapyo dakon manji banjin sugon. Mani kabo gat ae anpak yokwi mibili mibili gat unun butjigwan tugawit da ton. ⁴⁰ Ji nandan kokwinji tagi mini! Pinjokop da manji ban gin dima, buri gat kisi wasagit. ⁴¹ Ji bupmi amin do but dasi galak tanek panpulugoni kan, ji amin kilegisi.

⁴² “Mani Parisi amin, awa! Ji jap tam galagisi pi kagasi ton unun pan kabi 10 kabi yopmanjek unun kabikon ban kabi kindanan Pinjokop do paret an. Mani gen kokwin kilegi agak gat, ae Pinjokop do but dasi galak tan imim

unjun ji dima an. Anpak kilegi unjun gat ae paretyo kisi ani kan tagisi.

⁴³ “Parisi amin, awa! Ji muwut muwut yut madepmon tamo mibiltogi unjudon yit do galagi nandan. Ae amin da maket tamokon nandaba wukwan daminek gildat tagi yan dayini do galagi nandan.

⁴⁴ “Parisi amin, awa! Ji amin kimakbi yopyop tamo miktimgwan tanakwa amin da dima pindagek kwenikon baman akwan ji unjun yombem.”

⁴⁵ Gen teban mibili nandak nandak amin kinda da gen unjun yanban nandanek Yesu yan iyigit, “Yoyindet, Parisi amin do gen unjun yanek, ninyo kisi pabin nipmandal.”

⁴⁶ Yanban Yesu da yagit, “Gen teban mibili nandak nandak amin jiyo kisi, awa! Ji amin gen teban mibili mibili jigisi guramitni do yoyan, mani kisitjok kinda yominek panpuluganek guramit do dimasi nandan.

⁴⁷ “Awa! Ji kombi amin dakon bumjot tamo wason. Mani babikji da dapba kimakgwit. ⁴⁸ Babikji da kombi amin dapba kimakgwit unjun dakon bumjot tamoni ji da pantilim an. Yan an unjun babiknin da tagisi dapba kimakgwit yan nandan dakon tilak asak. ⁴⁹ Unjun do anek Pin kop da nandan kokwini tagisikon da yan yagit, ‘Nak da kombi amino gat ae yabekbi kabino gat unjun amin kabikon yabetdisat. Yabekgo diwari dapba kimotdan, ae diwari yo yokwisi anyomdan.’ ⁵⁰ Yan do anek Pin kop da miktim wasagiron da kombi amin morap dapba kimakgwit unjun dakon kobogi amin abisok ekwan unjun da timitdan. ⁵¹ Wasok wasok do amin kilegi Abel anagek ae amin diwari dapmanakwa wigi wasip do Sekaraia Telagi Yut Madep ae altayo da binapmon anakba kimakgit unjun dakon kobogi yo jigisi amin abisok ekwan unjun da timitdan.

⁵² “Gen teban mibili nandak nandak amin, awa! Nandak nandak pakpak tamo dakon yoma witaldasi

kili gwayewit. Disi unjungwan dima wigiwit. Anek unjungwan wigik do awit amin ji da kosit sopsop anyomgwit.”

⁵³ Yesu unjun yut egipgut yipman degakwan gen teban yoyindet amin gat ae Parisi amin gat da Yesu do uwal an iminek gen mibili mibili iyiwit. ⁵⁴ Ankewalno sun kinda yanakwan gen pikon yipnen yanon da iyiwit.

12

Parisi amin dakon anpak yokwi do kan kimotni

(Mt 10.26-27)

¹ Amin tausen morapmi da abin muwugek gitni gitnisi anek notni baman baman anakwa Yesu da mibiltok pandetni ban kalip yan yoyigit, “Parisi amin dakon yisni do kan kimotni. Unjun jamba but aminsi ekwan. ² Yo morap gwiligwan ton unjun altan tentenan mudokdan. Ae yo morap pasili ton unjun amin da nandaba pisokdan. ³ Do gen morap ji da pilin tukgwan yawit unjun amin da tentenikon nandakdan. Ae gen morap yut kagagwan gen pisigon da yawit unjun yut kwenon wigi gen papmon da yoyin tentenokdan.”

Pin kop dogin pasoldo

(Mt 10.28-31)

⁴ Yesu da sanbenek yan yagit, “Not kabi, yansi dayisat. Amin da giptim dapba kimagakwa unjun da kwenon yo di aripmi dima akdan, do unjun do dima pasolni. ⁵ Mani namn amin dosi pasolni unjun do dayikdisat. Ji Pin kop do pasolni. Pin kop da giptim dapban kimagakwa Tipdomon maban pigini unjun dakon tapmim tan imisak. Asisi dayisat, ji Pin kop dosi pasolni. ⁶ Minam monin unjun yo moninisok, 5 kabi dakon yuman nogi unjun monej giman tabili bamori gin. Mani Pin kop da minam moningok unjun dakon kindasok dimasi intan imgut. ⁷ Pin kop da busun dangwanji nian da ton unjun kisisi nandan mudosok, do ji dima pasolni. Minam

monin monin morapmi dakon yuman nogi unun madep dima, mani ji dakon yuman nogi unun wukwisi.”

Nin Yesu dakon amin kabi yan yok do dima mayak toner

(Mt 10.32-33 ae 12.32 ae 10.19-20)

⁸ Yesu da sanbenek yan yagit, “Nak da yansi dayisat, amin kinda da ‘Nak Yesu dakon amin kinda’ yan amin yoyisak kan, Amin Dakon Monji da Pin kop dakon anelo kabinikon unun amin nak dakon amin kinda yan yoyisak. ⁹ Mani amin kinda ‘Nak Yesu dakon amin dima’ yan amin yoyisak kan, nakyu kisi Pin kop dakon anelo kabinikon unun amin nak dakon amin dima yan yoyiken. ¹⁰ Amin morap Amin Dakon Monji do yanba yokwi tok ani amin unun Pin kop da diwarini yopman yomdisak, mani amin morap Telagi Wup do yanba yokwi tok ani amin unun Pin kop da diwarini dima yopman yomdisak.

¹¹ “Amin da ji Juda amin dakon muwut muwut yut madepmon, bo gapmanon, bo ae amin mani wukwi da inamon pan ki depni bisapmon, disi kutnok do anek ni gen ban yoyinen yan nandane k ndaba kik dima ani. ¹² Unun bisapmons ni gen ban yoyini unun Telagi Wup da dayin detdisak.”

Yoni morapmi amin kinda gulusun agit dakon tilak gen

¹³ Unun amin kabi madepgwan da amin kinda da Yesu yan iyigit, “Yoyindet, peno iyinbi datnit da yo morap yopgut unun kokwinik diwarin nak do namjak.”

¹⁴ Yanban Yesu da iyigit, “Not, namn da jilon gen kokwin pi anek yo kabisil kokwinik daben do manjin nepgut?” ¹⁵ Yan yanek minat aminyo yan yoyigit, “Ji kan kimotni. Yo mibili mibili timit timit dakon galagi di pabam. Yo kabisi unun morapmisi kan, unun da egip egip bamisi aripmi dima damdan.”

¹⁶ Yan yanek tilak gen kinda yan yoyigit, “Yoni morapmi amin kinda

dakon pigagani jap bami tagisi morapmi tawit. ¹⁷ Anakwa amin unun iyi yan nandagit, ‘Jap bami yopben dakon tamo kili tujan, do ae di gat yopben dakon tamo aripmi dima, do niansi aben?’ ¹⁸ Yan nandane k yagit, ‘Nak yansi aben: Jap yopyop yutno kisi tuwilek madepsi wutjinek wit gat ae yo kabino gat kisi unun yutnon yopben. ¹⁹ Yan anek naga do yansi yoken, ‘Nak bilak morapmi tagisi egi anan kiken dakon yo morapno aripmisi. Do yaworisi egek jap pak-biyo madepsi anek bisap morapmi kisik kisik anek egipben.’”

²⁰ “Mani Pin kop da iyigit, ‘Gak nandan kokwingo tagi mini. Gak abisok kalbi kimotdisal. Yo morapgo gaga do pan kosit agil unun amin da timitdan.’”

²¹ Yesu da gen unun yanek yan yagit, “Amin yoni morapmi pan muwut do pi anegek Pin kop do dima nandane k ekwan amin, unun aminon yo yansi altokdisak.”

Yo morap do nandaba kik dima ani (Mt 6.25-34)

²² Yan yanek Yesu da pandetni yan yoyigit, “Yansi dayisat, egip egipji do nandaba kik anek ‘Jap dukon ban nonen’ bo ae giptimji do nandaba kik anek ‘Imal dukon ban panen’ yan dima nandani. ²³ Egip egip da jap yapmandak, ae giptim da imal yapmandak. ²⁴ Ji minam do nandani. Jap yet dima kwaokgan, ae jap dima pan, ae jap pan muwut yutni mini. Mani Pin kop da jap upmokdok. Minam dakon yuman nogi pinbisi anakwa amin ji dakon yuman nogi unun madepsi. ²⁵ Ji nandaba kik anek egip egipji timisok di gat tagi sanbenba wigisak yan nandan, ma? Unun aripmi dimasi. ²⁶ Yo moninisok unuden ji da aripmi dimasi agagi, do nido yo diwarin morap do nandaba kik an?”

²⁷ “Jaren oni tan anan kwan unun do nandani. Pi madep anek imal dima bupmangan. Mani yan dayisat, jaren pindakgan unun dakon

tilimni da kalip kila amin madep Solomon dakon tilimni tagisi pagit unun yapmandak. ²⁸ On jon tan anan kwan unun anwa amin da baljan kindapmon sokdan. Mani Pinjop da si panjilim asak, do nandan gadatji pisipmisok amin ji yansi nandani, Pinjop da ji do nandaban yo madepsi anakwan imal tilimi tonji ban pan damdisak. ²⁹⁻³⁰ Pinjop dima nandan iman amin kabi da yo morap unuden wusij pindat do pini an. Mani Datji da yo unun do wadak wadak an unun nandisak, do ji jap pakbiyo dukon ban nonen yan nandanej nandaba kik dima ani. ³¹ Nandaba kikji yipmanek Pinjop dakon Amin Kila Agakni unun wisij kok do pi ani. Yan anakwa yo diwari do wadak wadak an unun kisi damdisak.”

Yo tagisi Kwen Kokup do panmuwutni
(Mt 6.19-21)

³² Yesu da sanbenek yan yagit, “Sip-sip kabisok, ji dima pasolni. Datji da iyi Amin Kila Asak da kagagwan egipni do tagisi nandisak. ³³ Ji yo morapji tan daman unun yopba amin da yuman noni. Yan aba monej timigek yoni mini amin do yomni. Anek yo kabisi tagisi Kwen Kokupmon panmuwuk yopba unudon tagisi tokdan. Unun tamokon toni kan, yo kabisi dima pasildan, ae kabo noknok da dima timitdan, ae yo monij da dima nokdan. ³⁴ Yo kabisi tagisi dukwan ton, but nandak nandakyosi kisi unudon gin tokdisak.”

Oman monji tagisi da tagap tanek ekwan

(Mt 24.42-44)

³⁵ Yesu da sanbenek yan yagit, “Ji imalji panek lamji kolenek tagap tanek egipni. ³⁶ Oman monji da tagap tanek amin tagini da minjat pakpak dakon sojnogon da tobil apjak do jomjom anek ekwan ji yan gin tagap toni. Do ni bisapmon abin yoma domon tidosak ji yoma tepmi witdal imni. ³⁷ Oman monji amin tagini

da pindakban tagap tanek ekwan kan tagisi. Nak asisi dayisat, amin tagini da iyi oman dakon imal panek oman monji yoyinban jap tamokon pabin yigakwa iyi jap yomdisak. ³⁸ Amin tagi unun kalbi binap bo wisa dagokdosi abin pindakban tagap tanek egipni kan tagisi.

³⁹ Ji yan nandani. Yut kinda dakon ami kalbi kabo noknok ni bisapmon apjak yan nandagit tam, kila anakwan aripmi dima tuwilban. ⁴⁰ Ji kisi tagap tanek egipni. Dima apjak yan nandanakwa Amin Dakon Monji unudon apdisak.”

Oman monji tagi ae yokwi dakon tilak gen

(Mt 24.45-51)

⁴¹ Pita da Yesu yan iyigit, “Amin Tagi, tilak gen yal unun nin dogin yal, bo ae amin kisi do yal?”

⁴² Yanban Amin Tagi da yagit, “Oman monji kinda nandan kokwini tagisi ae pi agakni tagisi, unuden oman monji amin tagini da oman monjini diwari kilani asak do manjisak. Yan aban jap yomyom bisapmon japni yomin yomin asak. ⁴³ Oman monji unun amin tagini da tobil abin kanban pini tagisi asak kan tagisi. ⁴⁴ Nak asisi dayisat, amin tagini da unun oman monji iyinban yo morapni kila akdisak. ⁴⁵ Mani unun oman monji burikon da amin tagini tepmi dima apdisak yan nandanej oman monji gat ae oman minjat gat dapmanek jap pakbiyo madep anek pakbi tebanyo kisi nan but upbal asak kan, ⁴⁶ dima apdisak yan nandanakwan amin tagini da but pisogi mini abin unun oman monji tepmi pi iminek gen kirinjit amin kabi gat yopban egipdan.

⁴⁷ Oman monji kinda amin tagini dakon galaktokni nandanej tagap tanek galaktokni dima yoljak kan, amin tagi da kosiri morapmi baljokdisak. ⁴⁸ Mani oman monji

kinda amin tagini dakon galak-tokni dima nandañek anpak yokwi si baljoni da aripmon asak kan, amin tagini da kosiri morapmi dima baljokdisak. Yo morapmi timikgan amin unun yo morapmi pantobil yomyomi. Yo morapmi kila ani do dabi amin unun yo morapmi pantobil yomyomi.”

*Yesu unun pidok pidok nan abigit
(Mt 10.34-36)*

⁴⁹ Yesu da sanbenek yan yagit, “Nak miktimon kindap sokeñ do pigim. Kilisi kwan sok tam tagi. ⁵⁰ Nak tepmi madepsi pakdisat. Butno jik tosok, do pako dagosak dosi nandisat. ⁵¹ Nak amin da miktimon but yawot pani yan do pigim yan nandan, ma? Unun dima. Yan dayisat, nak miktimon aminon pidok pidok panalon ak do pigim. ⁵² Abisok da wasañek amin yuri kindakon amin 5 kabi da pidan kinjek bamori da kapbi gat uwal uwal akdan. Ae kapbi da bamori gat uwal uwal akdan. ⁵³ Wasañ kinjek dat da monji gat pidok pidok akdamal, ae meñ da gwi gat pidok pidok akdamal, ae miñat kinda gat namdi gat pidok pidok akdamal.”

*Yo altawit dakon mibili dima nandawit
(Mt 16.2-3)*

⁵⁴ Amin kabi madepsi yan yoyigit, “Ji gildat da si pigisak tetgin do meni wamandak yan pindagek ‘Sikak mokdisak’ yan yanakwa asi sikak mosok. ⁵⁵ Ae saut tetgin dakon mirim madep abinakwan ji da yan yon, ‘Gildat tepmisi wusikdisak.’ Yan yanakwa asi gildat tepmisi wusisak. ⁵⁶ Jamba but amin, ji da miktimon ae kwen yo morap ton pindagek kokwin tagisi an. Mani abisok yo morap alton unun pindagek kokwin nido tagi dima an?”

*Notgo gat genjil anjilek anjil
(Mt 5.25-26)*

⁵⁷ Yesu da sanbenek yan yagit, “Ji disi anpak yokwi tagiyo nido dima

kokwinikgan? ⁵⁸ Amin kinda da gen yan gam do aban gen kokwin tamokon kik do kosiron kinjil bisapmon genjil unun yan anmilip ak do pi anjil. Yan dima anek kwal gen kokwin kila agak amin da obip amin da kisiron gepban unun da dam teban yutnon gepdisak. ⁵⁹ Nak asisi gayisat, gak dam tebanon sigin egaki wigi moneñ nian yopbi do gayini unun kisisi yopmanek don wanja kikedisal.”

13

But tobil dima ani amin wagil pasildan

¹ Yesu da gen unun yan mudanakwan amin diwari da Pailat da yo agit unun do iyiwit. Pailat da obip amini yoyinban kin Galili amin diwari Pinokop do mukwa sonakwa unun dapba kimakgwit. Do unun amin dakon yawini gat ae paret do yo mukwa sowit dakon yawini kisi mawit. ² Unun do iyinba Yesu da yoyigit, “Nian nandan? Galili amin kimakgwit unun dakon yokwini da Galili amin diwari dakon yokwini yapgut, unun do anek jigi unun pawit yan nandan? ³ Unun dimasi! Nak asisi dayisat, ji but tobil dima ani kan, unun amin kabi da kimakgwit jiyo kisi yan gin kimotdan. ⁴ Bo Silom yut dubak tuwil ki man amin 18 kabi witinban kimakgwit do nandani. Unun amin kabi dakon yokwini da Jerusalem amin diwari dakon yokwini yapgut unun do anek pasilgwit yan nandan? ⁵ Ununyo kisi dimasi! Nak asisi dayisat, ji but tobil dima ani kan, jiyo kisi yan gin kimotdan.”

Kindap bami mini unun dakon tilak gen

⁶ Yesu da tilak gen kinda yan yoyigit, “Amin kinda da wain pinikon pik kindap kinda kwaokgit. Bisap kinda bami wisik do kigit, mani bami mini pindakgit. ⁷ Bami mini pindagek pi kila amini yan iyigit, ‘Nandaki. Nak bilak kapbi abin pik kindap dakon sopmi wisin wisin anek mini

pindakdat. Yan do kindap on si pasiki. Miktim dakon tapmim nido isal dogin ilik mudosok?”

8 “Yanban pi kila amin da yan iyigit, ‘Amin tagi, yum kanbi bilak kinda gat atjak. Anakwan mibilikon miktim wayigek yalik yopben. 9 Bilak kwenikon bami tosak kan tagisi. Mani bami dima tosak kan, tagi pasiki.’”

Sabat bisapmon Yesu da minjat kindan anmilip agit

10 Sabat bisap kindakon Yesu da Juda amin dakon muwut muwut yut kindakon amin yoyin dekgit. 11 Unudon minjat kinda egipgut. Unun kon kinda da yigek abidanakwan sot anakwan bilak 18 agit. Manji gironikgit, do kwen kilegi aripmi dima akgit. 12 Yesu da kanek iyinban opban yan iyigit, “Minjat, sotgo kili gepman dek kik.” 13 Yan iyinjek kisiri kwenikon wutjinban unudon gin manji kilek tanakwa Pinjop anjisigit.

14 Mani muwut muwut yut dakon kila amin da Sabat bisapmon Yesu da amin anmilip agit unun do butjap nandagit. Butjap nandanek minjat aminyo yan yoyigit, “Pi agak dakon gildat 6 kabi ton. Unun bisapmon sot amin apba tagi panmilip ani. Mani Sabat bisapmon dimasi ani.”

15 Yanban Amin Tagi da kobogi yan iyigit, “Ji jamba but amin! Ji Sabat bisapmon bulmakausi gat ae donkisi gat yutnikon ban witald ilik panji yopba pakbi non, ma? 16 Minjat on Abraham dakon gwi, Sunduk da tebai abidanakwan bilakni 18 agit. Sabat bisapmon dima pulugan kisak do nandan, ma?”

17 Yan yanban uwalni mayagi nandawit. Mani minjat aminyo Yesu da yo morap wagil tagisisi agit unun do kisik kisik awit.

Mastat dakon yeri dakon tilak gen (Mt 13.31-32 ae Mk 4.30-32)

18 Yesu da sanbenek yan yagit, “Pinjop dakon Amin Kila Agakni

unun niansi? Yo ni gat tilak abo? 19 Unun mastat yet yombem. Amin kinda da mastat yet kinda pigagani kwaokgit. Anakwan mastat unun kwan madep tan kindap kinda da yan agakwan minam da abin kilinikon yutni unudon awit.”

Yis dakon tilak gen (Mt 13.33)

20 Yesu da sanbenek yan yagit, “Pinjop dakon Amin Kila Agakni yo ni gat tilak abo? 21 Unun yis yombem. Minjat kinda da plaua idap madep kinda gat iktagildak. Yan anakwan plaua unun kisisi paptan madep tawit.”

Yoma kosit gwagak monin sok nan wigikdo (Mt 7.13-14 ae 7.21-23)

22 Yesu unun Jerusalem kokup papmon kik do anek kokup pap ae kokup monin monin tawit unudon agek amin yoyin dekgit. 23 Anakwan amin kinda da yan iyigit, “Amin Tagi, Pinjop da amin kalon sok di banjin yokwikon ban timitjak bo nian?”

Yanban Yesu da yoyigit, 24 “Nak yansi dayisat, amin morapmi da egip egipmon wigik do pini akdan, mani aripmi dima wigikdan. Do ji yoma kosit gwagak monin nan wigik do pi tebai ani. 25 Yut dakon ami da pidan yoma sopban ji da kin yomakon agek yoma tidanek yan yokdan, ‘Amin Tagi, nin do yoma witald nim.’

“Mani gen kobogi yan dayikdisak, ‘Nak dima nandan damisat. Ji dukon nani amin?’

26 “Yan yanban ji da kobogi yan iyikdan, ‘Nin gak gat kisi egek jap pakbiyo agiman. Ae kokup papnin dakon kosit madepmon agek niyin dekgil.’

27 “Mani unun da yan dayikdisak, ‘Nak asisi dayisat, nak dima nandan damisat. Ji dukon nani unun dima nandisat. Yokwi pakpak ji kisisi nepman dek kit!’

28 “Ji Abraham, Aisak, Jekop, ae kombi amin kisisi Pinjop da Amin Kila Asak kokupmon ekwa pindatdan. Mani ji maba wanga kin mudokdan. Unun bisapmon ji kunam tagek iyon iyon yan tidanek egipdan. 29 Amin da gildat wisak ae si pigisak tet, ae not tet ae saut tet da Pinjop da Amin Kila Asak kokupmon abinek jap noknok tamo madepmon yitdan. 30 Nandani, amin diwari abisok bunon ekwan, unun don mibiltok amin akdan. Ae amin diwari abisok mibiltok ekwan, unun don bunon amin akdan.”

Yesu da Jerusalem Kokup do bupmi nandagit

(Mt 23.37-39)

31 Unun bisapmon gin Parisi amin diwari da abin Yesu yan iyiwit, “Gak idon dima egipbi, kokup digwan kiki. Erot da gak gikban kimokgi do nandisak.”

32 Yanba Yesu da yoyigit, “Ji kin unun top amin yan iyini, ‘Nandaki. Nak abisok ae anwa kon yolgen, ae sot amin panmilip aben. Ae pidanji do pi aben do nandagin unun anwasip aben.’ 33 Kombi amin Jerusalem kokup papmon gin dapba kimokgon. Kokup nwanwarikon dima dapba kimokgon, do nak abisok ae anwa ae pidanji do sigin kikenj.

34 “O Jerusalem, Jerusalem amin, ji kombi amin dapba kimokgon. Amin Pinjop da yabekban jikon aban unun ji da tipban dapba kimokgon. Pup meni da monjini panmuwuk pirigwan yopmandak, unun da tilak nak da bisap morapmi ji panmuwut do nandagin, mani ji da kurak tan namgwit. 35 Nak asisi dayisat, kokup yomasiyo yokwi tanek yumsi tokdisak. Ji nak dima nandanek egi wigi ni bisapmon nak do ‘Amin on Amin Tagi da manon abisak, unun Pinjop da gisamigakwan abisak’ yan nak do yoni unun bisapmon nandakdan.”

14

Yesu da giptimi paptanbi amin kindanjanmilip agit

1 Sabat kindakon Yesu jap nok do Parisi amin dakon kila amin kindanjan da yutnon kigit. Anjakwan yipba kik anek kan yikgwit, 2 nido Yesu da buron giptimi paptanbi amin kindanjan yikgit. 3 Yesu da unun amin kanek gen teban mibili nandak nandak amin gat ae Parisi amin gat yan yoyigit, “Sabat bisapmon sot amin tagi panmilip anen bo dima? Gen teban da nian yosok?” 4 Mani gen kobogi kindanjan dima iyiwit. Yan anjakwa Yesu da amin unun abidanek anjanmilip anek digo ki yan iyanban si kigit. 5 Kinjakwan yan yoyigit, “Jikon da kindanjan dakon monji bo bulmakauni Sabat bisapmon pakbi gapmakon manban tepmi tagi ilikba wisak bo dima?” 6 Yanban gen kobogi aripmi dima iyigi yan kawit.

Yesu da amin iyido nandabapini do yagit

7 Yesu da amin jap nok do apgwit unun pindakban tamo mibiltogi nanikon gin yit do awit. Do tilak gen kindanjan yan yoyigit, 8 “Amin kindanjan da minjat pakpak dakon sonogon yan gaban kiki kan, tamo mibiltogi nanikon dima yikgi. Tamo unun amin madep kindanjan gak gwapmandak unun do manjikbi nan di yikbin. 9 Yan kan amin yan daban kiki unun da abin yan gayisak, ‘On tamo on amin do imin.’ Yan gayinban gak gaga do mayagisi nandanek tamo amin pinbisi do yopbi unudon panji yitdisal. 10 Amin kindanjan da yan gaban kan, gak tamo amin pinbisi do yopbi unudon panji yikgi. Yigaki amin yan gamjak unun da ‘Not, on tamo tagikon pawin yit’ yan gayinban pawin yigaki amin diwari da amin mani ton kindanjan gandani. 11 Amin kindanjan iyido nandaban wugisak kan, Pinjop da unun amin abin yipdisak. Mani amin kindanjan

iyi do nandaban pisak kan, Pin kop da mani awigikdisak.”

Kobogì tagì dima damni amin ban panpulugoni

¹² Yesu da amin unun yan iban kigit unun yan iyigit, “Gak jap noknok kind a asal kan, notgo, bo ae pego padik padikgo bo ae yawi diwatgo bo ae yoni morapmi amin diba n yan yobi. Unun da kobogì do don yan gamdan. ¹³ Gak jap noknok kind a abi kan, yoni mini amin, ae giptimi yokwi tanbi, ae kandap yokwi ae dabili mini amin ban gin yan yobi. ¹⁴ Yan abi kan, gak kisik kisigi ton si egipbi. Unuden amin kobogì tagì dima gamni, mani Pin kop da amin kilegi kimoron ban paban pidoni bisapmon don kobogì gamdisak.”

Jap noknok dakon tilak gen

(Mt 22.1-10)

¹⁵ Amin kind a jap nawitgwan da gen unun nandanek Yesu yan iyigit, “Pin kop da Amin Kila Asak kokupmon yigek jap nokdan amin unun kisik kisik ekwan.”

¹⁶ Mani Yesu da yan iyigit, “Amin kind a da jap madepsi kind a pan kosit anek amin morapmi yan yomgut. ¹⁷ Jap noknok bisapmon oman monjini kind a yabekban amin yan yomgut unun yoyik do kigit. Kin yan yoyigit, ‘Yo morap kili pan kosit abi, do ji tagi opni.’

¹⁸ “Mani amin kisisi dima op do yawit. Kind a da yan yagit, ‘Nak pi kind a kaluk yumit unun kin koken.’ Do nandan naminaki dima opben.’

¹⁹ “Ae kind a da yagit, ‘Nak pi agak bulmakau 10 kabi yumit, unun kin pan kilik pindatgen. Do nandan naminaki dima opben.’

²⁰ “Ae kind a da yagit, ‘Nak minat kaluk pat, do aripmi dima opben.’

²¹ “Oman monjini to bil obin amin tagini amin yoyinban gen yawit dakon mibili iyigit. Iyinban yut unun dakon ami unun da butjap nandanek oman monjini tebai yan iyigit, ‘Gak tepmisi

kokup madep da kosit madep ae kosit moninon kin, amin yoni mini, ae giptimi yokwi tanbi, ae dabili mini, ae kandap yokwi unun timik pan opbi.’

²² “Yan iyinban oman monji da yan gin anek yan iyigit, ‘Amin tagi, yo aben dosi nayil unun kili an mudat, mani tamo ton.’

²³ “Iyinban amin tagi da oman monji yan iyigit, ‘Gak kokup madep yipmanek kin kosit madepmon bo ae pigaga da dam kidipmin agek amin pindak tebai yoyinbi abin yikba yutno tugosak. ²⁴ Nak yan si dayisat, amin unun kalip yan yomgom unun da nak dakon jap jimjimjok kind a dimasi nokdan.’”

Nandan kimagek Yesu yoldo

(Mt 10.37-38)

²⁵ Minat amin kabi madepsi yolakwa Yesu da to bilek yan yoyigit,

²⁶ “Amin kind a nak nol do nandisak kan, menji datni, ae minatni gwakniyo gat, ae peni samini padigeyo gat, ae iyi dakon egip egipni gat kisi do uwal dima an yomjak kan, unuden amin nak dakon pan detno aripmi dima egipjak. ²⁷ Tilak kindapni guramigek dima noljak amin pan detno aripmi dima egipjak.

²⁸ Amin kind a yut madep kind a ak do kan, mibiltok yigek monen ni manjisak. Anek yut tagi an mudogi bo dima unun dakon nandak nandak asak. ²⁹ Yan dima anek yut gwak manek yo diwari do wadanek yut dima an mudosok kan, amin morap koni unun kisi jigilak yanek yanjan imdan. ³⁰ Anek yan yokdan, ‘On amin yutni an diwarikgit, mani wasip ak do antidok asak.’

³¹ Bo kila amin madep kind a da uwalni gat emat wam do nandisak kan, mibiltok nandan kokwin asak. Iyi dakon emat amin 10 tausen da uwalni dakon 20 tausen tagi yolni bo dima, yan do nandak nandak asak. ³² Tagi dima yolni yan nandisak kan, uwalni kapmat dima abin akwa amin kabi kind a yabekban kin emat

dima wamni do gen yoyin panyawot an. ³³ Jiyo yan gin yo morapji dima yopman mudoni kan, panjetnoni tagi dima egipni.”

Yesu da tap dakon galagini yokwi tosak do yagit

(Mt 5.13 ae Mk 9.50)

³⁴ Yesu da sanbenek yan yagit, “Tap unun yo tagisi kinda. Mani galagini pasilni kan, niansi anek galagini ankaluk anen? ³⁵ Tap unuden miktim aripmi dima panpulugogi. Bo bulmakau dakon kok gat iktagili aripmi dima. Tap unuden isal mamno kwan. Mirakni ton amin da gen on pakyan si nandanek mibili nandan pisoni.”

15

Sipsip kinda pasilgit dakon tilak gen

(Mt 18.12-14)

¹ Takis timit timit amin gat ae yokwi pakpak amin gat da geni nandak do Yesu da kapmatjok opgwit. ² Anakwa Parisi amin gat gen teban yoyin det amin gat da yanba yokwi tok anek yan yawit, “On amin yokwi pakpak amin not anyoban yigek jap non.”

³ Yan yanakwa Yesu da tilak gen kinda yan yoyigit, ⁴ “Jikon da amin kinda sipsipni 100 ban kaloni da pasiljak kan nian asak? Unun da sipsip 99 jon timon yoban egakwa kaloni pasildak unun wisinek don analon asak. ⁵ Wisin kan abidosok bisapmon but galak nandanek kwapmikon guramik anan ⁶ yomanikon ankisak. Ankinjek notni gat ae kokup isalni gat yan yoban obin muwukba yan yoyisak, ‘Sipsipno pasilak unun kili wisin kat, do kisik kisik ano.’”

⁷ Yesu da sanbenek yan yoyigit, “Nak asisi dayisat, yokwi pakpak kinda da but tobil asak kan, Kwen Kokupmon kisik kisik madepsi yan gin akdan. Amin 99 unun kilegi do but tobil agagi mini do unun dakon kisik kisik madep dima ani. Mani

yokwi pakpak kinda but tobil asak unun dakon kisik kisik unun madepsi noman tosok.”

Monej kinda pasilgit dakon tilak gen

⁸ Ae Yesu da sanbenek yan yagit, “Minat kinda da silwa monej tabili 10 kabi ban kaloni da yutnon man pasiljak kan unun nian asak? Unun da lamni kolenek yutni ikdiganej tebaisi wisinek don kosak. ⁹ Kan abidosok bisapmon but galak nandanek notni gat ae kokup isalni gat yoyinban obin muwukba yan yoyisak, ‘Monejno pasilak unun kili wisin kat, do kisik kisik ano.’”

¹⁰ Yesu da yan yoyigit, “Nak asisi dayisat, yokwi pakpak kinda da but tobil asak kan, Pin kop dakon anelo da kisik kisik yan gin akdan.”

Dat kinda gat monji bamotni gat dakon tilak gen

¹¹ Yesu da sanbenek yan yagit, “Amin kinda egipgut unun monji bamori. ¹² Monji bunon nani da datni yan iyigit, ‘Dat, gak peno gat nit do yo morap nim do nandisal unun nak dakon diwarino abisok kokwinik nabi.’ Yan yanban datni da yo kabini kokwinik monji bamotni do yomgut.

¹³ “Yoban bisap pisipmisok egek monji bunon nani da yo kabini kisisi timik dubagisi kin miktim kindakon panji egipgut. Panji egek anpak yokwi mibili mibili anek monejni nan mudagit. ¹⁴ Monejni nan mudanakwan unun miktim amin da jap do madepsi anek diwari da kimakgwit. Anakwa monji unun wadak wadak madepsi agit. ¹⁵ Do kin unun miktim dakon amin kindakon pi kinda abidagit. Aban amin tagini da yabekban bit damnikon kin bit jap yomgut. ¹⁶ Anek bit da birap gip nawit unun pindak galak tanek unun ban nanek butno kadim tosak yan nandagit. Mani amin kinda da jap kinda dima imgut.

¹⁷ “Nandak nandakni kulabik anek yan yagit, ‘Datno dakon oman monji

morapni unun japni aripmisi tan yomanakwa ekwan, mani nak idon egek jap do kimotdisat. ¹⁸ Do yanji aben, nak tobil kin datno yan iyiken: "Dat, nak Pinjkop da inamon ae gak yo kisikon yo yokwisi agim, ¹⁹ do bunon monjino yan dima nayiki. Yum oman monjigo yuman nanaki ekwan unuden kinda da tilak egipben."

²⁰ Yan nandanek pidan datnikon kigit. Kinakwan datni dubagikon da monji kan bupmi nandan timtim yanek kin monji bedanek mandan nagit.

²¹ Yan aban monji da datni yan iyigit, 'Dat, nak Pinjkop da inamon ae gagon yo yokwisi agim, do bunon monjino yan dima nayiki.'

²²⁻²⁴ Mani datni da oman monjini yan yoyigit, 'Monjino kimoron da yan abisak. Pasilbikon nan analon aman. Do ji tepmi kin paba pigik dubagi tagisi kinda anabin pan imni. Ae kisirikon sip tagisi kinda yipman iminek kandap gwil kisi pan imni. Ae bulmakau monji nelagi ton kinda nan anapba anak son nanek kisik kisik ano.' Datni da yan yanakwan jap noknok anek kisik kisik awit.

²⁵ Yan anek egakwa monji mibiltogi pigaga egipgut da yutnon obin ankapmat anek nandaban amin da kap kisik kisikyo awit. ²⁶ Yan anakwa nandanek oman monji kinda yan iban apban iyigit, 'Unun niban an?'

²⁷ Yan yanban iyigit, 'Padigigo tagisi egisak da abik do datgo da kanek bulmakau monji nelagi ton anwak.'

²⁸ Yan iyinban monji mibiltogi butjap nandanek yutnon wigik do kurak tagit. Yan anakwan datni da yomakon pinjek butni manakwan yutnon wigisak do iyigit. ²⁹ Mani datni yan iyigit, 'Dat, gak yan nido asal? Nak oman monji isali kinda da yan bilak morapmi egek omango an egisat. Anek gengo bisap kindakon dima kirinikgim. Notnoni gat kisik kisik anen do memesok kinda dimasi namgul. ³⁰ Mani monjigo on yo

morapgo kosit minjat gat egek yomin mudagit, unun da apban kanek bulmakau monji nelagi ton unun anwal.'

³¹ Yanban datni da yan iyigit, 'Monjino, bisapmi bisapmi gak nak gat ekwamak. Ae yo morapno unun gak dakon gin. ³² Mani padigigo kimoron da yan abik, ae pasilbikon nan analon aman, do nin but kwaktok nandanek kisik kisik tagisi aman.'

16

Kila amin kinda da goman panjkilek asak dakon tilak gen

¹ Yesu da pandetni yan yoyigit, 'Yoni morapmi amin kinda gat ae yo morapni dakon kila amini gat egipgumal. Amin da abin yoni morapmi amin yan iyiwit, 'Yo morapgo dakon kila amin isal dogin yo morapgo nan mudok angamisak.'

² "Iyinba nandanek yo kila amini unun yan iban opban yan iyigit, 'Gak nian anak gengo nandat? Gak kin yo morapno kili nian asal unun dakon but piso kinda mandan nabi. Gak pi unun sanbenek dima akdisal.'

³ "Iyinban yo kila agak pi amini unun iyi yan nandagit, 'Amin tagino da pikon noldak, do nian aben? Amin kinda dakon oman monjini egek miktimni pudan iben dakon tapmimno mini. Ae amin monen do bisit yoyik do mayagi nandisat. ⁴ Do pi yopben bisapmon amin da but galagon da yan naba yutnikon kin kin aken do nian aben unun kili unun nandisat.'

⁵ Yan nandanek amin kalon kalon amin taginikon goman awit unun yan yoban apgwit. Mibiltok abin altagit amin yan iyigit, 'Gak amin taginokon goman nian da agil?'

⁶ "Iyinban yagit, 'Olip pakbi tibiri madep 100 da arip.'

"Yanban yan iyigit, 'Gak tepmisi yigek on papia tam gomango mandabikon olip pakbi tibiri 50 yan manda.'

⁷ “Ae kinda abin alatanban yan iyigit, ‘Gak gomango nian da?’

“Iyiban yagit, ‘Wit yigi 100 da arip.’

Yan iyiban yagit, ‘On gomango mandabi papia tamon wit yigi 80 yan manda.’

⁸ “Yan anjakwan amin tagini da yo agit unun kanban amin nandan kokwini tagisi da aripmon agit, do yo kila agak pi amini yokwi unun do nandanban wukwan imgut. On miktim dakon amin kabi da nandan kokwin tagisi anek notni gat yuman gwayek pi an. Unun tenjeni dakon amin kabi yapmanjan. ⁹ Nak da yan dayisat, on miktim dakon monej ban amin not anyomni. Yan ani kan, monenjo mudoni bisapmon ji egip egip dagok dagogi mini da yutgwan tagisi wigini.

¹⁰ “Amin kinda yo monijisok kilani tagi asak kan, unun amin da yo madep kilani tagi asak. Ae amin kinda yo monijisok kilani yokwi asak kan, unun amin yo madepyo kisi kilani yokwi asak. ¹¹ Yan do, ji on miktim dakon monej kilani tagi dima ani kan, namn da nandan gadan damenek yo tagisi bamisi daban kilani ani? ¹² Ae ji amin dakon yo kabi kilani tagi dima ani kan, namn da yo kabi disi do damjak?

¹³ “Amin kinda da amin tagi bamori dakon oman aripmi dima asak. Yan kan, kinda nanjin galak tan imenek kinda do nandanban yokwi tan imdisak. Ae kinda dakon gen guramigek kinda manji imdisak. Ji Pin kop gat ae monej gat kisi dakon oman monjini aripmi dima egipmi.”

Yesu da gen teban gat ae Pin kop da Amin Kila Asak gat unun do yagit

¹⁴ Parisi amin monej do galagisi nandan, do Yesu da gen yagit unun nandanek yanba yokwi tok an imgwit.

¹⁵ Mani Yesu da yan yoyigit, “Ji amin da amin kilegisi yan dandani yan do pi madep an. Mani Pin kop da butjigwan yo pasili ton unun pindak mudosok. Amin da yo tagisi yan

yon unun Pin kop da dabilon yo wagil injansi.

¹⁶ “Gen teban gat ae kombi amin dakon gen gat yan tenjenanba Jon da bisapmon wugit. Mani Jon da bisapmon da wasanek Pin kop dakon Amin Kila Agakni dakon Gen Bin Tagisi yan tenjenon. Anakwa amin unungwan pigik do pi tebaisi an. ¹⁷ Miktim gat kundu gat tagi pasiljil. Mani gen teban dakon gen jimjimjok kinda aripmi dimasi pasildisak. Kisisi bami tan mudokdan.”

Yesu da minjat panjkwinit dakon gen yagit

(Mt 5.31-32 ae 19.9 ae Mk 10.11-12)

¹⁸ Yesu da sanbenek yan yagit, “Amin kinda minjatni kwini yipban kinakwan minjat kaluk pasak kan, unun amin yumabi asak. Ae amin kinda minjat kinda kalip eni da kwini git unun pasak kan, unun amin kisi yumabi asak.”

Yoni morapmi amin kinda gat Lasarus gat dakon gen

¹⁹ Yesu da sanbenek yan yagit, “Yoni morapmi amin kinda egipgut, unun bisapmi bisapmi ilikba pigikni kildani ton tagisi ae imalni gami ban panek yoni aripmisi tan iminakwa yaworisi egipgut. ²⁰⁻²¹ Yan egakwan unun da yut yoma kagakon yoni mini amin kinda mani Lasarus unudon pak egipgut. Lasarus yan nandagit, yoni morapmi amin dakon jap tamokon da jap jimjim mon unun ban noken kan tagisi yan nandagit. Ae pinan da abin wudani asiwukgwit.

²² “Yoni mini amin egek kimakban anelo da abidan anki yipba Abraham gat egipgumal. Egakwal yoni morapmi amin unun yo kisi kimakban wayikgwit. ²³ Aba Tipdomon tepmi madepsi nandanek egipgut. Egek sintanban wikwanek Abraham dubagisikon Lasarus gat kapmat kapmat yigakwal pindakgit. ²⁴ Pindagek yan tidanek yan iyigit, ‘Abraham dat, bupmi

nandan nam. Lasarus iyinbi unun da pakbi jimjimjok di kisirikon yopman panabin melnokon yopban timisok di yawotjak. Nak on kindapmon egek tepmi madepsi nandisat!

²⁵ “Mani Abraham da yan yagit, ‘Monjino, gak kalip egipgul do nandaki. Gak kalip yo kabigo tagisi banjin panek egaki Lasarus unun yo kabini yokwi banjin panek egipgut. Mani abisok Lasarus on kokupmon butni yaworisi tanakwan gak da tepmi madepsi nandisal. ²⁶ Ae unun gin dima. Nin da binapmon dangap dubagisi kinda tosok. Yan tosok do idon ekwan amin jikon aripmi dima kiki, ae unudon ekwan amin idon aripmi dima obopmi.’

²⁷ “Yan yanban yoni morapmi amin da gen tebaisi yan iyigit, ‘Yan kan, dat, nandan naminek Lasarus iyinbi datno da yutnon kin ²⁸ padik padikno 5 kabi ekwan unun nawa gen tebai yoyinban nandanek on tepmi kokupmon dima apni.’

²⁹ “Mani Abraham da yan yagit, ‘Moses gat ae kombi amin gat dakon gen do padik padikgo mirak yopmanek tagi nandani.’

³⁰ “Yanban yoni morapmi amin da yagit, ‘Abraham dat, unun aripmi dima. Mani amin kimakbi kinda da kin alta yan yomjak kan, padik padikno da but tobil tagi ani.’

³¹ “Yanban Abraham da yan iyigit, ‘Moses gat ae kombi amin gat dakon gen dima nandani kan, amin kinda kimoron da pidanban kanek nandan gadat aripmi dima akdan.’”

17

Anpak yokwi da nandan gadat anupbal asak

(Mt 18.6-7 ae 18.21-22 ae Mk 9.42)

¹ Yesu da panetni yan yoyigit, “Yokwi mibili mibili da abin amin pankewalba yokwi anek man mukdan. Mani unun yokwi ani do dayikdan amin, awa! ² Amin kinda da amin monin kinda yokwi asak

do yabetjak kan, unun dakon kobogi yokwisi. Yabet dima anakwan amin da wit misinjit tip madep tegikon waman maba tap ilarigwan pigek kimotjak kan unun da tagapmi. ³ Yando, ji disi do kila tagisi ani.

“Notgo kinda yokwi aban kan, tebai iyinbi egip egipni anmilip asak. Ae but tobil aban kan, yokwini yipman ibi. ⁴ Unun gildaron gin kosiri 7 kabi yokwi an gaminek abin ‘But tobil at’ yan gayisak kan, yokwini yipman imin imin abi.”

Nandan gadat dakon gen

⁵ Yabekbi kabi da Amin Tagi yan iyiwit, “Nandan gadatnin anpap a.”

⁶ Yanba Amin Tagi da yoyigit, “Ji dakon nandan gadatji unun mastat yet yombem moninisisok tan damjak kan, on kindap piligi tap kagagwan pigisak do iyinba genji tagi guramitjak.”

Oman monji dakon gen

⁷ Ae Yesu da sanbenek yan yagit, “Oman monjisi kinda pigaga da bo sipsip kila asagon da apban ‘Gak panabin yigek jap sot unun na’ yan tagi iyini? Unun dimasi. ⁸ Amin tagi da oman monjini yan si iyisak, ‘Gak tagap tanek jap son pilik nabi nan mudanapbo gak jap don noki.’ ⁹ Oman monji pini gin asak, do amin tagini da ya yan aripmi dima iyigi. ¹⁰ Jiyo yan gin, Pin kop da oman morap ani do dayigit unun an mudanek yan gin yoni, ‘Nin oman monji do, isal pinin gin aman.’”

Yesu da amin wuda tebani ton 10 kabi panmilip agit

¹¹ Yesu unun Jerusalem kik do anek provins bamot Samaria ae Galili yo da kilapmikon da kigit. ¹² Kin ek kokup kindakon wigik do anakwan amin wuda tebani ton 10 kabi da dubagikon agek ¹³ gen papmon da yan tidanek yan iyiwit, “Yesu, Amin Tagi, bupmi nandan nibi!”

¹⁴ Yanba pindagek Yesu da yoyigit, “Ji kin mukwa sogok amin giptimji

yolini.” Yan yoyinban kinakwa giptimni kilek tawit. ¹⁵ Kilek tanakwa kinda da giptimno kilek tak yan kan tobil obinek Pin kop gen papmon da an kisigit. ¹⁶ Anek Yesu da kandap mibilon gawak iminek ya yan iyigit. Amin unun Samaria amin kinda.

¹⁷ Yesu da unun amin kanek yan yagit, “Amin 10 kabi kisi giptimni kilek tan, ma? Mani 9 kabi unun dukwan ekwan? ¹⁸ Unun kisi tagi dima abinek Pin kop an kisini? On amin miktin nwaknwarikon nani dagin abik.” ¹⁹ Yan yoyinek amin unun yan iyigit, “Gak pidanek ki. Nandan gadatgo do anek giptimgo kilek tak.”

*Pin kop amin kila akdisak
(Mt 24.23-28 ae 24.37-41)*

²⁰ Parisi amin da Yesu yan iyiwit, “Ni bisapmon Pin kop Amin Kila Agakni yipban apdisak?”

Yanba Yesu da yoyigit, “Pin kop da Amin Kila Agakni yipban apban amin da dabilni da kanba pisosak dakon tilak altanba dima pindatdan. ²¹ Bo amin da ‘Oni obik’, bo ae ‘Asoni obik’ yan dima yokdan. Nandani, Pin kop dakon Amin Kila Agakni unun jikon kili abik.”

²² Yan yanek pan detni yan yoyigit, “Ji don Amin Dakon Monji dakon bisap kinda kok do galagisi nandakdan. Mani dima kokdan. ²³⁻²⁴ Mal kwen binap teri teri kisi tentenon, yan gin Amin Dakon Monji apdisak. Do amin da ‘Asoni egisak’ bo ‘Oni egisak’ yan dayinba dima yolni. ²⁵ Mani Amin Dakon Monji mibiltok tepmi madepsi panakwan abisok ekwan amin da manji imdan.

²⁶ “Noa da bisapmon amin egipgwit unuden gin Amin Dakon Monji apjak bisapmon yan gin an egipdan. ²⁷ Jap pakbiyo madep anek minat pakpakyo kisi awit. Yan anek egakwa Noa tap wakgakon wigigit. Wugakwan pakbi madepsi paptan winnek amin kisisi witjinban pasilgwit.

²⁸ “Lot da bisapmon yan gin awit. Jap pakbiyo awit, ae yuman gwayek awit, ae jap pi awit, ae yut kisi awit. ²⁹ Mani Lot da Sodom kokup yipman degakwan unudon gin kindap gat ae salfa tip gat kundukon da sikak da yan manek amin morap kisi panupbal aban pasilgwit.

³⁰ “Amin Dakon Monji abin noman tosak bisap madepmon amin anpak yan gin an egakwa apdisak. ³¹ Unun bisapmon amin kinda yut kwenon egakwan yo kabini yutgan toni kan, yo kabini timit do yutnon dimasi pigisak. Ae pigaga egipjak aminyo kisi yan gin yutnon yo kabini timit do dimasi tobil kisak. ³² Lot dakon minatnikon yo noman tan imgwit unun do nandani! ³³ Amin kinda iyi dakon egip egip an kutnok do nandisak kan, egip egipni pasil imdisak. Mani amin kinda egip egipni paretjak kan, egip egipni kutnanban tan imdisak.

³⁴ “Nak yan si dayisat, unun kalbi amin bamori dipmin pagakwal Pin kop da kinda abidanek kinda yipdisak. ³⁵⁻³⁶ Minat bamori bret sok do plaua wasanakwal, kinda abidanek kinda yipdisak.”

³⁷ Pan detni da gen unun nandaneke iyiwit, “Amin Tagi, unun yo morap dukon noman toni?”

Iyinba yan yoyigit, “Amin kimakbi dakon bumjotni dukwan ton, sin gin unudon gin muwukgan.”

18

Bisit dima yipnejen do sakwabat kindakon abidanek tilak gen yagit

¹ Yesu da bisapmi bisapmi bisit anek dima kurak toni do tilak gen kinda yan yoyigit. ² “Kokup madep kindakon gen kokwin kila agak amin madep kinda egipgut. Unun Pin kop do dima pasalgit. Ae amin do nandaban yo isali anakwa egipgut. ³ Unun kokupmon sakwabat kinda egipgut. Unun minat bisapmi bisapmi gen kokwin

kila agak amin madepmon abin abin anek yan iyigit, 'Uwalno gen pikon yipmanek nak anjutna.'

⁴ "Bisap morapmi apban gen kokwin amin madep da anpulgok do kurak tagit. Mani don yan nandagit, 'Nak Pinokop do dima pasoldot ae amin do nandako yo isali an. ⁵ Mani minat unun bisapmi bisapmi jigi namisak, do yumsi anpulgoken. Bisapmi bisapmi yan gin apjak kan, tagisi dima nandakdisat.'"

⁶ Amin Tagi da sanbenek yan yagit, "Gen kokwin kila agak amin yokwi unun da gen yagit unun do nandani.

⁷ Ji nian nandan? Pinokop da iyi do manjigit amin kabi gildari gildari ae pilini pilini iyi do yan tidon, unun aripmi dima bo panpulgusak? Bo jomjom anegek tepmi dima panpulgusak? Unun dimasi! ⁸ Yan si dayisat, bisit yan ani kan, tepmisi panpulgokdisak. Mani, Amin Dakon Monji miktimon apjak bisapmon amin nandan gadatni ton pindatjak, bo dima?"

Amin kilegi kind a gat amin yokwi kind a gat dakon tilak gen

⁹ Amin diwari iyi do amin kilegi yan nandane amin diwari do nandaba piwit. Yesu da unun amin do tilak gen kind a yan yoyigit. ¹⁰ "Amin bamori bisit ak do Telagi Yut Madepmon wigigimal. Kind a unun Parisi amin, ae kind a unun takis timit timit amin.

¹¹ "Parisi amin unun agek iyi burikon da bisit yan agit, 'Pinokop, amin yokwi diwari ekwan nak unuden amin dima, unun do nak ya yan gayisat. Kabo noknok, bo yokwi pakpak, bo yumabi agak amin, bo ae takis timit timit amin amon akdak, nak unuden dima. ¹² Nak Sonda kind a da butgwan bisap bamot gak do nandane jap kelek egi egi asat. Ae yo morap timikdat unun kokwinikgo 10 kabi anakwa kabi kind a paret do yipman yipman asat.'

¹³ "Mani takis timit timit amin dubagikon agek but yokwi nandane Kwen Kokup sintok do mayak tane yan yagit, 'Pinokop, nak yokwi pakpak, do bupmi nandan nabi!'"

¹⁴ Yesu da sanbenek yan yagit, "Nak yan si dayisat, amin kind a iyi do nandaban wugisak kan, Pinokop da unun amin abin yipdisak. Anek iyi do nandaba pan amin unun Pinokop da pawigikdisak. Do takis timit timit amin unun yutnicon tobil kinjek Pinokop da dabilon diwarini mini egipgut. Mani Parisi amin unun dima."

Minat monjiyo Yesukon yopba opni (Mt 19.13-15 ae Mk 10.13-16)

¹⁵ Amin da monji njaknak Yesu da kisitni kwenikon wutjisak do panopgwit. Unun pindagek pandetni da kirinjak yomgwit. ¹⁶ Mani Yesu da minat monjiyo iyikon apni do yoyinjak pandetni yan yoyigit, "Ji minat monjiyo yopba nagon apgut. Dima kirinjak yomni. Pinokop da Amin Kila Asak unun amin minat monjiyo da tilagon ekwan unuden amin dakon. ¹⁷ Nak asisi dayisat, amin kind a amin monin da Pinokop da Amin Kila Asak unun abidon unun da tilak dima abidoni kan, unungwan aripmi dima pigikdan."

Kila amin kind a yoni morapmi Yesu gat gen yagimal

(Mt 19.16-30 ae Mk 10.17-31)

¹⁸ Kila amin kind a da Yesu yan iyigit, "Yoyinjet tagisi, nak nian si anek egip egip dagok dagogi mini abidoken?"

¹⁹ Yanban Yesu da yan iyigit, "Gak nido nak do amin tagisi yan nayisal? Pinokop kalonji gin unun amin tagisi.

²⁰ Gen teban unun gaga nandisal. 'Minat eyo kili abi ji yumabi dima ani. Amin dima dapba kimotni. Yo kabo dima noni. Top gen yanek amin isal dogin gen pikon dima yopni. Men dat do nandaba wukwanek geni guramitni.'"

²¹ Iyınban kila amin da yagit, “Nak monınsogon da gen teban morap unun kisi guramik anan opgum.”

²² Gen unun yanban nandanek Yesu da yan iyigit, “Gak yo kalonisi kindagin dima asal. Yo morapgo kisi yuman nan mudanek, unun dakon moneji yoni mini amin do yobi. Yan anaki yogo tagisi Kwen Kokupmon tan gamdisak. Yan anek abin nak nol.”

²³ Yan iyınban kila amin unun yoni morapmisi do but yokwi madepsi nandagit. ²⁴ Yesu da amin unun kanek yagit, “Yoni morapmi amin Pin kop da Amin Kila Asak unun da kagagwan pigik do antidok an. ²⁵ Asisi, bit madepsi kamel unun da imal bup-bup da kosit gwagagon aripmi dima pigigi asak. Mani unun yapmanek yoni morapmi amin unun Pin kop da Amin Kila Asak unun da kagagwan aripmi dimasi pigigi asak.”

²⁶ Amin da gen unun nandanek yawit, “Yan kan, namın da egip egip dagok dagogi mini abidosak?”

²⁷ Yanba Yesu da yagit, “Yo amin da aripmi dima agagi, unun Pin kop da aripmi tagi asak.”

²⁸ Yanban Pita da yagit, “Nin yo morapnin yopmanek gak nan gol awilgaman.”

²⁹ Yanban Yesu da yoyigit, “Nak asisi dayisat, amin morap Pin kop dakon Amin Kila Agakni dakon pi do nandanek yutni, bo minatni, bo peni padik padikyo, bo meni datni, bo ae monji gwayoni yopman detjak kan, ³⁰ on miktimon egipni bisapmon, Pin kop da yo morapni yopman dekwit unun si yapmanek morapmisi yoban timitdan. Ae bunon bisap madep noman tanban egip egip dagok dagogi mini abidokdan.”

Yesu da kimagek pidosak do yanban kosiri kapbi agit

(Mt 20.17-19 ae Mk 10.32-34)

³¹ Yesu da yabekbini 12 kabi timik iyi banjin yan yoyigit, “Nandani. Nin Jerusalem kikdaman. Kinapno

gen morap kalip kombi amin da Amin Dakon Monji do mandawit unun kisisi bami ton akdan. ³²

Amin da Amin Nwakhwari Kabi da kisiron yipba jigilagon da abin yipdan, ae yokwi animinek ilip sul imdan. ³³ Yan anek nap nan baljanek anakba kimotdisak. Mani gildat kapbi mudanakwa aeni kimoron da pidokdisak.”

³⁴ Pan detni gen unun dakon mibili dima nandaba pisawit. Mibili pasili tagit, do gen unun mibili nido yosok unun dima nandaba pisagit.

Yesu da dabili mini amin kindan amilip agit

(Mt 20.29-34 ae Mk 10.46-52)

³⁵ Yesu Jeriko kokup pap kin ankapmat anakwan dabili mini amin kinda da kosit ilejon yigek amin da monej imni do bisit yoyigit. ³⁶ Unun amin nandaban amin morapmi obin yapman kinakwa nandanek yan yoyigit, “Ji niban an?”

³⁷ Yanban iyiwit, “Yesu Nasaret amin da obigisak.”

³⁸ Iyınba yan tidanek yan yagit, “Yesu, Dewit Dakon Monji, bupmi nandan nam!”

³⁹ Amin mibiltok opgwit unun da kirinik iminek tayangok yitjak do tebai iyiwit. Mani tebai sigin yan tidanek yagit, “Dewit Dakon Monji, bupmi nandan nam!”

⁴⁰ Yanban Yesu agek amin unun abidan anopni do yoyigit. Yoyınban kapmat anapba Yesu da yan iyigit, ⁴¹ “Nian si angaben do nandisal?”

Iyınban yagit, “Amin Tagi, nak sintok do nandisat.”

⁴² Yanban Yesu da iyigit, “Dabilgo kilek tosak. Nandan gadatgo da anmilip asak.” ⁴³ Iyınban unudon gin dabili kilek tanban Yesu yolek Pin kop ankisigit. Yan aban minat amin morap kisi da kanek Pin kop ankwit.

19

Yesu Sakius da yutnon wigigit

1 Yesu unun Jeriko kokup pap wigi yapmanek kik do agit. 2 Unun kokup-mon amin kinda egipgut mani Sakius. Sakius unun takis timit timit amin dakon amin madep kinda egipgut. Unun yoni morapmi amin kinda egipgut. 3 Yesu unun nianen amin kinda yan kok do pi tebai agit. Mani Sakius unun amin pisipmi, ae amin morapmi da muwugek kosit sopgwit, do Yesu kok do antidok agit. 4 Antidok agit do Sakius unun timtim yanek mibiltan kin pik kindap kindakon wigigit. Yesu unun onan abisak do tagi koken yanon da nandanek wigigit.

5 Wigakwan Yesu unun pik kindap akgiron abin kwen sintanek Sakius kanek yan iyigit, "Sakius, gak tepmi pi. Nak abisok gak da yutnon panji yitden dosi nandisat."

6 Yan yanban Sakius da tepmi pin but galak nandanek Yesu abidanban yutnikon wigigimal. 7 Wigakwal pindagek amin da yanba yokwi tok an iminek yan yawit, "Unun yokwi pakpak amin kinda da yutnon wigik."

8 Yan yanakwa Sakius pidan agek Amin Tagi yan iyigit, "Amin Tagi, nandaki. Nak abisok yo kabi morapno kokwinik kabi bamori anakwa kabi kinda yoni mini amin do yoben. Ae amin kinda ankewalek yo kabini di timikgim kan, unun dakon kobogi do yo timikgim unun do yo 4 kabi gat sanbenek yomin yomin aben."

9 Yanban Yesu da iyigit, "On amin kisi unun Abraham dakon monji kinda. Abisok Pin kop da on yut amin kisi yokwikon ban timik mudosok. 10 Nido Amin Dakon Monji unun amin pasilbi yokwikon ban wisinek timit do pigit."

Oman monji 10 kabi monej timikgan dakon tilak gen (Mt 25.14-30)

11 Gen unun yanban nandan egakwa Yesu tilak gen kinda yoyigit. Yesu unun Jerusalem kili kin ankapmat agit, ae amin da Pin kop da Amin

Kila Akdisak dakon bisap kili unun kwan tokdisak yan nandawit do 12 yan yoyigit, "Amin tagi kinda kila amin madep man panek tobil abin don amin kabini kila asak do kokup dubagi kindakon kik do agit. 13 Amin unun kokup yip do anek oman monjini 10 kabi yan yoban apba gol monej tabili kinda kalon kalon do yomin yomin agit. Yan anek yoyigit, 'Ji monej unun ban monej ilit pi anakwa tobil apben bisapmon unudon wigisak.'

14 "Mani kokup isalni da nandaba yokwi tok an ingwit. Yan nandawit do amin tagi unun kinakwan kokup amin di yabekba kin yawit, 'Nin unun amin da kila amin madepnin egipjak do dima galak toman.'

15 "Mani kila amin madep man iba don tobil kokupnikon apgut. Kokupnikon abinek yan yagit, 'Monej kokwinik yomgum oman monji unun yan yoba apba monej ilit pi aba nian da noman tawit unun do pindakgen.'

16 "Yanban kinda da mibiltok abinek yan yagit, 'Amin tagi, nak gol monej tabilgo unun nan monej ilit pi abo tabili 10 kabi noman tawit.'

17 "Yanban amin madep unun da iyigit, 'Gak oman monji tagisi! Pi tagisi agil! Yo monjisok mani kilani tagisi agil, do kokup pap 10 kabi kilani abi do man madep gamisat.'

18 "Ae oman monji unun da bujon nani da abin yan yagit, 'Amin tagi, nak gol monej tabilgo unun nan monej ilit pi abo tabil 5 kabi noman tawit.'

19 "Yanban amin tagini da yagit, 'Kokup pap 5 kabi kila aki do man madep gamisat.'

20-21 "Ae kinda da abin yan yagit, 'Amin tagi, gol monej tabilgo oni. Gak teban teban amin kinda yan gandisat. Yo amin da yopmangan unun gak da sigo timikdal. Ae jap amin da kwaokgan unun yo kisi sigo pasal. Yan asal do pasalek imal

diwatjok kindakon waman yipbo tagit.'

²² "Yanban amin tagi da oman monji unun yan iyigit, 'Gak oman monji wagil yokwisi! Gaga gen yosol unun dogin gen pikon gepben. Nak teban teban amin kinda ae amin da yo yopmangan timikdat, ae jap amin da kwaokgan unun pilikdat yan nandan namisal. ²³ Gak mibili nido monejno bejon dima yopgul? Bejon yopgul tam ben da diwari sanben naminakwan abin unun kisi timikgom?' ²⁴ Yan iyinek amin kapmatjok akgwit unun yan yoyigit, 'Gol monej tabil unun gwayen amin monej tabilni 10 kabi tan iman unun do imni.'

²⁵ "Yan yanban iyiwit, 'Amin tagi, unun amin monej tabilni 10 kabi kili timak!'

²⁶ "Yanba yan yagit, 'Nandani. Amin morap yoni tan yoman unun sanbenek morapmi yomdisat. Mani amin kinda yoni mini kan, yo kalongok di tan iman unun gwayekdisat. ²⁷ Mani uwalno nak da kila amin madepni dima egi yoben do nandawit, unun timik idon panabin dabilnokon dapba kimotni.'

²⁸ Yesu tilak gen unun yan mudanek aeni Jerusalem wigik do kosit wasagit.

Yesu Jerusalem kin altanek Telagi Yut Madepmon amin yoyin degit

(Kilapmi 19.29-21.38)

Yesu Jerusalem kokup papmon pigigit

(Mt 21.1-11 ae Mk 11.1-11 ae Jn 12.12-19)

²⁹ Yesu kin Betpage ae Betani pankapmat agit. Unun kokup bamot Hlej Olipmon tomal. Unudon da panjetni bamori yabegek yan yoyigit, ³⁰ "Jil ason kokup tosok unudon kinjil. Unudon kin kanbal donki bilagi kinda amin da kwenikon dima yikbi unun

napmon anteban abi da akban konjil. Napmi wtdalek anopjil. ³¹ Amin kinda da 'Donki nido wtdalgamal?' yan dayinban kan, yan iyinjil, 'Amin Tagi da pisok kinda ak do anek yosok.'

³² Amin bamot yabekban kin pindakbal gen yoyigit da aripmon yan gin noman tawit. ³³ Aba donki bilagi unun wtdalakwal donki unun dakon ami da yan yoyiwit, "Donki bilagi unun nido wtdalgamal?"

³⁴ Yanba yoyigimal, "Amin Tagi da pisok kinda ak do anek yosok."

³⁵ Amin bamot donki bilagi unun anobinek ilikba pigik dubakni donki kwenon yopmanek Yesu yipba unun kwenon yikgit. ³⁶ Donkikon yigek kinakwan amin da ilikba pigik dubakni kosiron yalin anan kiwit.

³⁷ Anakwa Yesu abin Hlej Olip dakon kosit obandom nan pukwan unun ankapmat anakwan panjet kabini madepsi da wasok tapmimi ton morap aban pindakgwit unun do nandanek kisik kisik madepsi awit. Yan anek madepsi yan tidanek Pinjok ankwisiwit. ³⁸ Yan tidanek yan yawit:

"Kila Amin Madep on Amin Tagi da manon abisak, unun Pinjok da gisamigakwan abisak.

Kwen Kokupmon but yawot tosak. Pinjok Wikwisi ankwisino!"

³⁹ Yanakwa amin madep unun da bikbigon Parisi amin di akgwit unun da Yesu yan iyiwit, "Yoyinjet, panjetgoni kirinik yom."

⁴⁰ Iyiba yan yoyigit, "Nandani. Gen kagani sopni kan, tip da iyi yan tidokdan."

Yesu Jerusalem do kunam takgit

⁴¹ Yesu Jerusalem ankapmat anek kokup pap unun kanek kunam tagek ⁴² yan yagit, "Gak abisok but yawot dakon kosit kosol tam tagisi, mani unun pasili tanakwan dabilgo da aripmi dima kokdisal. ⁴³ Nandaki. Don bisap kinda noman tokdisak. Unun bisapmon uwalgo da gak

angwasinek miktim panabin dam madepgokon yopba tujan wigikdan. Anakwa teri teri da abin pandagat akdan. ⁴⁴ Anek gak gat ae minjat amin gak da dam madepgwan ekwan unun kisi wagilsi tuwil pantasik akdan. Tuwilba tip notni da kwenon dima tan tan akdan. Nido Pinjkop gagon kili abik, mani butgo dima pisak.”

Yesu da amin Telagi Yut Madepmon monej ilit pi awit unun yolgit

(Mt 21.12-17 ae Mk 11.15-19 ae Jn 2.13-22)

⁴⁵ Yesu Telagi Yut Madep da nagalon pigi amin monej ilit pi awit unun wasanek yolakwan abigiwit. ⁴⁶ Anek yan yoyigit, “Pinjkop da papiakon gen yan tosok:

‘Nak dakon yut unun amin da abin bisit annamni do tosok.’

Mani ji da kulabik aba

‘kabo noknok dakon pasili tamo yombem asak.’”

⁴⁷ Gildari gildari Telagi Yut Madepmon amin yoyin dekgit. Anakwan mukwa sogok amin dakon amin madep gat, ae gen teban yoyindet amin gat, ae amin dakon kila amin gat da Yesu nian anek anjatno kimotjak yan do kosit wisiwit. ⁴⁸ Mani minjat amin morapyo da geni nandak do galagi madepsi nandawit, do anakba kimotjak dakon kosit kinda dima kawit.

20

Yesu namn da man madep imgut

(Mt 21.23-27 ae Mk 11.27-33)

¹ Bisap kindakon Yesu da amin Telagi Yut Madep da nagalgwan yoyindet anek Gen Bin Tagisi yoyin tenjenagit. Anakwan mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat, ae gen teban yoyindet amin gat, ae kila amin gat kisi da Yesukon abin ² yan iyiwit, “Namin da pi unun abi do yan mudan gamgut da yo unun asal? Ae namn da man madep gamgut?”

³ Yanba Yesu da yan yoyigit, “Nakyo kisi gen kinda dayiko kobogi nayini.

⁴ Jon telagi pakbi sogit bisapmon, pi agit unun Kwen Kokup dakon pi, bo amin dakon pi nan agit?”

⁵ Yanban iyi gin notni yoyin yoyin anek yawit, “‘Kwen Kokup dakon pi’ yan iyinen kan, gen kobogi yan niyikdisak, ‘Yan kan ji nido dima nandan gadan imgwit?’ ⁶ Mani amin morapmi da Jon do kombi amin bamisi kinda yan nandan, do ‘Amin dakon pi’ yan iyinen kan, unun kisi tagi dima asak. Yan kan Jon dakon man bin anupbal ano minjat amin kabi madep da tip ban nindapdan.” ⁷ Yan nandanek Yesu do gen kobogi yan iyiwit, “Nin dima nandaman.”

⁸ Yanba Yesu da yoyigit, “Nakyo kisi namn da yan mudan namgut da pi asat unun dima dayiken.”

Wain pi kila amin yokwi dakon tilak gen

(Mt 21.33-46 ae Mk 12.1-12)

⁹ Yesu da sanbenek tilak gen kinda yan yoyigit, “Amin kinda da wain pini anek amin da monej pini di anek pi ami do bami di pan imni yan nandanek pi unun da kiron yipmanek miktim timi digwan bisap dubagi egip do kigit. ¹⁰ Kin egi don wain sop pakpak bisap kwan tanakwan oman monji kinda yabekban wain bami timik panopjak do kigit. Mani pi kila awit amin da oman monji obisi anagek bami di dima iminek yolba kigit. ¹¹ Yan aba pi ami da aeni oman monji kinda yabekgit. Mani unun pi monji kisi obisi anagek yo yokwisi an iminek bami di dima iminek yipba kigit. ¹² Yan aba kinda gat yabekban kwan madepsi anagek maba wain pi da wanga pigigit.

¹³ “Yan aba wain pi dakon ami da yan yagit, ‘Nak niansi aben? Nak monjino but dasi galak tan imisat unun nan yabekgo kwan nandaba wukwan imni bo.’

¹⁴ “Mani pi kila amin da monji kanek notni yoyin yoyin anek yan yawit, ‘Amin on da egi don datni dakon yo morap timitdisak, do

amin on anagek wain pini nin do anawatneŋ. ¹⁵ Yan yanek monji unun abidan maba wanga pigakwan anakba kimakgit.

“Ji nian nandan? Don pi dakon ami da abin pi kila amin niansi anjomdisak? ¹⁶ Pi ami da abin unun pi kila amin dapban kimotdan. Dapban kimagakwa wain pi unun amin njakwarari da kisiron yipdisak.”

Yanban nandaneŋ amin da yan yawit, “Unun dimasi agagi!”

¹⁷ Yanba Yesu da amin pindagek yoyigit, “Yan kan Pinjokop da papiakon gen kinda tosok unun dakon mibili nian? Gen unun yan:

‘Yut agak amin da gwak yokwi yan yanek maba kigit, unun gwak yut kodigikon tip kinda nan tidawit da akdak.’

¹⁸ Amin morap gwak kwenon da man dapba bisal kikan, ae gwak da amin morap da kwenon mosak unun wagil bisal ki mudokdan.”

¹⁹ Yesu da tilak gen unun yanban gen teban yoyindet amin gat ae mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat da nin pabin nip do anek yosok yan nandawit. Yan nandaneŋ Yesu unudon gin abidokdosi nandawit, mani minjat amin kabi madep unun do si pasalgwit.

Rom dakon kila amin madep Sisa do moneŋ im do bo dima?

(Mt 22.15-22 ae Mk 12.13-17)

²⁰ Mukwa sogok amin dakon mibiltok amin gat ae gen teban yoyindet amin gat da Yesu anman ak do pi madep awit. Yan anek amin di yabekba abin Yesu anman awit. Unun amin topmon da Yesu dakon gen nandan galak tawit. Sun kinda yanban abidan gapman dakon mibiltok amin madepmon yipno gen pikon yipjak yan do ankewal do awit.

²¹ Anek Yesu yan iyiwit, “Yoyindet, gen yosol ae yoyindet asal unun kilegisi asal yan nandan gadaman. Amin mani ton ae mani mini unun kisi gen bamisikon da Pinjokop dakon anpak

yoyin dekdal. ²² Do, nian nandisal, Sisa do takis imno tagi asak, bo dima?”

²³ Yanba Yesu da nianon da ankewal do awit unun pindak mudaneŋ yan yoyigit, ²⁴ “Moneŋ tabili kinda nolinba koko. On wup gat ae man mandabi gat unun namin dakon?”

Yanban iyiwit, “Sisa dakon.” ²⁵ Yanba Yesu da yoyigit, “Yo Sisa dakon unun Sisa iyid do imdo, ae yo Pinjokop dakon unun Pinjokop iyid do imdo.”

²⁶ Yanban minjat amin morapyo da dabilon Yesu ankewalno sun kinda yanban abidoneŋ yan dakon kosit kinda dima kawit. Geni kobogi yoyigit do nandaba njakwarisi aban tayanngok akgwit.

Amin kimakbi da pidoni do Yesu iyiwit

(Mt 22.23-33 ae Mk 12.18-27)

²⁷ Sadyusi amin kabi di Yesukon apgwit. (Sadyusi amin unun amin kimakbi aripmi dima pidoni yan nandan.) ²⁸ Unun da Yesu yan iyiwit, “Yoyindet, Moses da gen kinda yan mandagit: Amin kinda monji mini da kimotjak kan, sakwabatni padige da paban monji panalanjil. Yan aban peni diwatni ton da egipni.

²⁹ “Kalip peni padigeŋyo 7 kabi egipgwit. Peni mibiltok amin minjat panek monji mini da kimakgit. ³⁰ Yan aban unun da buŋon nani da kwabatni unun panek monji mini da kimakgit. ³¹ Kimagakwan ae kinda da pagit. Peni padigeŋyo 7 kabi kisi da panek monji mini egek kimakgwit. ³² Ae don minjat unun kisi kimakgit. ³³ Wili 7 kabi kisi da pawit, do pidot pidot bisap madepmon namin dakon minjatni asak?”

³⁴ Yanba Yesu da kobogi yan yoyigit, “Amin miktimon ekwan unun minjat eyo anek ekwan. ³⁵ Mani amin kimoron da pidaneŋ egip egipmon tagi egipni do kokwinikbi kabi unun bisapmon minjat eyo dima akdan. ³⁶ Unun anelo da yan egipdan, do ae

kinda gat aripmi dima kimotni. Unun kimoron da pidokdan, do Pinjokp dakon minjat monjiyo egipdan.

³⁷ “Moses da kindap wal monjogok sogit unun do gen mandagit unun manjinek asisi nandaman, amin kimoron da pidokdan. Moses da Amin Tagi do yan jagit,

‘Unun Abraham, Aisak, ae Jekop dakon Pinjokp.’ ³⁸ Pinjokp da amin kisi morap pindakban egip egipmi tonj ekwan, do Pinjokp unun amin kimakbi dakon Pinjokp dima, unun amin egip egipmi tonj dakon Pinjokp.”

³⁹ Yanban gen teban yoyindet amin diwari da nandanek iyiwit, “Yoyindet, gen tagisi yosol.” ⁴⁰ Amin da Yesu gen kinda gat sanbenek iyik do pasalgwit.

Yesu da iyi dakon mibili do panjkealgit

(Mt 22.41-46 ae Mk 12.35-37)

⁴¹ Mani Yesu da yan yoyigit, “Amin mibili nido Kristo unun Dewit dakon monji yan yon? ⁴² Dewit da iyi Kap Papiakon gen yan mandagit:

‘Amin Tagi da nak dakon Amin Tagi no yan iyigit, “Gak abin nak da aminsi tet do yikbi ⁴³ don uwalgo kandap mibilgogwan yopbo gengo guramitdan.”’

⁴⁴ Dewit da Kristo unun Amin Tagi no yan iyigit. Do nianon da Kristo unun Dewit dakon monji egisak?”

Gen teban yoyindet amin unun anpakni yokwi

(Mt 23.1-36 ae Mk 12.38-40 ae Lk 11.37-54)

⁴⁵ Amin kisisi mirak panj egakwa Yesu da panjetni yan yoyigit, ⁴⁶ “Ji gen teban yoyindet amin do pindak kimotni. Unun imal dubagi ban panjek agip do galak tonj. Ae yumanj gwayek tamokon amin da gildat tagi yan yoyini do galagi nandan. Ae muwut muwut yutnon tamo tagisikon yit do galak tonj. Ae jap noknok bisap madepmon tamo amin mani tonj do tilak abi unudon yit do galak tonj.

⁴⁷ Unun amin sakwabat panjkewalek yutni timikgan. Ae amin da pindatni yan do bisit dubagisi an. Unjuden amin gen kokwin bisap madepmon kobogi do yo jigisi pakdan.”

21

Yoni mini minjat kinda da Pinjokp do paret agit

(Mk 12.41-44)

¹ Yesu pindak egakwan yoni morapmi amin Telagi Yut Madep dakon paret idapmon paretne yopgwit. ² Ae kanjakwan sakwabat kinda unun yoni mini, unun da monej gimanjok bamori paret idapmon yopgut. ³ Aban Yesu da jagit, “Asisi dayisat, sakwabat yoni mini on da amin morap da paret yopmanj unun yapmanjek monej madepsi yopmandak. ⁴ Amin morap unun monejni morapmi tanj yomanjakwa diwari gin paret idapmon yopmanj. Mani on minjat wadak wadaksi anek monejni kisi yopmandak. Kili jap yumanj nosak monejni di dima tanj imanj.”

Yesu da Telagi Yut Madep tuwilni do jagit

(Mt 24.1-2 ae Mk 13.1-2)

⁵ Panjetni diwari da Telagi Yut Madep kanjek yawit, “Amin da tip kildani tonj tagisi gat, ae yo diwari yo kildani tagisi Pinjokp do paret awit unun ban antilim awit.”

Yanba Yesu da jagit, ⁶ “Yo on pindakgan unun bisap kinda apdisak unun bisapmon unun dakon tip notni kwenon dima tanj tanj akdan. Tuwilba kisisi manj mudokdan.”

Yesu da jigi morapmi altokdan do jagit

(Mt 24.3-14 ae Mk 13.3-13)

⁷ Yanban yan iyiwit, “Yoyindet, yo unun ni bisapmonsni altokdan? Ni tilak da mibiltok altanakwan kanjek yo kili unun altokdan yan nandanen?”

⁸ Yanba yan yoyigit, “Amin da panjkewalni do kanj kimotni. Amin morapmi da nak da manon abinjek

'Nak unun amin', ae 'Bisap madep kili kwan tosok' yan yokdan. Mani unun amin dima yolni. ⁹ Amin morapmi emat an, bo gapman gat emat an, unun dakon geni apba nandan kan dima pasolni. Yo unun da mibiltok altokdan. Mani mibi bisap madep unudon gin dima altokdisak."

¹⁰ Sigin sanbenek yan yoyigit, "Miktim kinda dakon amin da pidanba miktim kinda dakon amin gat emat wamdan. Ae kila amin madep kinda dakon amin da pidanba kila amin madep kinda dakon amin gat emat wamdan. ¹¹ Wudip madepsi akdan, ae miktim dikon amin da jap do madepsi anek amin diwari da kimotdan, ae amin morapmisi sot akdan. Ae kundukon tilak masi masimi mibili mibili altanakwa pindagek pasal nimnimikyo akdan.

¹² "Mani unun yo morap dima noman tanakwa amin da ji timik yo yokwisi andamdan. Yan anek Juda amin da muwut muwut yutnon gen yan daminek dam tebanon depdan. Ae nak dakon man abin yip do anek ji timik panji depba kila amin madep gat ae gapman dakon mibiltok amin gat da injamon atdan. ¹³ Unun bisapmon Gen Bin Tagisi yoyin tentenoni dakon bikbik pisan damdisak. ¹⁴⁻¹⁵ Nak da naga gen dulumji pantagap anek nandak nandak tagisi damdisat. Dabo amin gen yan damni unun da gen yoni unun aripmi dima pabin depni. Do ji disi kutnok do anek ni gen ban pantobil yomnen yan do nandaba kik dima ani. ¹⁶ Menji datji, ae padik padikji, ae yawi diwatji, ae notji ununyo kisi da ji uwal da kisiron depba ji kabikon di si dikba kimotdan. ¹⁷ Nak dakon man jikon tosok do anek amin kisi da nandaba yokwi tok madepsi andamdan. ¹⁸ Mani busun dangwanji kinda aripmi dima tasik tokdisak. ¹⁹ Ji tebai agek egip egip bamisi abidoni."

Yesu da Jerusalem yokwi tosok do

yagit

(Mt 24.15-21 ae Mk 13.14-19)

²⁰ Yesu da sanbenek yan yagit, "Ji pindakba emat amin da abin Jerusalem angwasiyek akba kan, yan nandani, kokup pap wagil tasik tosak dakon bisap kili unun abisak. ²¹ Unun bisapmon amin Judia miktimon egipni unun pasal kabapgan tepmisi wugini. Amin Jerusalem egipni unun win wanga kini. Ae amin kokup pap da wanga egipni ae tobil kokup papgan dima pigini. ²² Unun bisap unun Pin kop da amin do kobogi yokwisi yomdisak dakon bisap. Yan aban gen mandabi unun kisi bami ton akdan. ²³ Unun bisapmon jigi madepsi Juda miktimon noman tanakwan Pin kop dakon butjap amin da kwenon mokdisak. Do minat monji kwapni ton, ae minat monji mum non unun bupmisi. ²⁴ Uwal da abin amin diwari emat agak sibaban dapba kimotdan. Ae diwari miktimi miktimi panji yopba oman amini do egipdan. Anakwa Amin Nwakwari Kabi da Jerusalem baman iktagildan. Unun amin da Jerusalem kilani anakwa Pin kop da bisap yipgut unun mudosak."

Amin Dakon Monji apdisak

(Mt 24.29-31 ae Mk 13.24-27)

²⁵ Yesu da sanbenek yan yagit, "Unun bisapmon tilak mibili mibili gildat dabilon, ae kanegon, ae gigon noman tokdan. Anakwa miktimon minat amin kabi morapmi nandanakwa tap da madepsi tamaligakwan pasol pasol madepsi anek butni tagi dima tokdisak. ²⁶ Kwen kundukon yo tebai ton unun da kwakwalitdan, do amin morapmi da jigi morap miktimon noman tokdisak do nandaba kik anek pasol pasol madepsi anek injam kimot akdan. ²⁷ Unun bisapmon kanakwa Amin Dakon Monji gikwemon da tapmimni gat tilim madepni gat apdisak. ²⁸ Yo morap unun wasanek

altoni bisapmon Pin kop da ji timitjak dakon bisap kili unun kwan tosok, do ji pidan agek busunji kwen gwan pidan mudoni.”

Pik kindap kanek butji pisorak
(Mt 24.32-35 ae Mk 13.28-31)

²⁹ Yesu da tilak gen kinda yoyinjek yan yagit, “Ji pik kindap ae kindap morap kisi do pindatni. ³⁰ Tami kaluk apmenon yopmanakwa pindagek gildat bisap kili unun abisak yan nandan. ³¹ Unuden gin yo morap dayit unun da altanakwa Pin kop da Amin Kila Akdisak dakon bisap kili kwan tosok yan si nandani.

³² “Nak asisi dayisat, amin unun bisapmon nani dima kimagakwa yo morap unun kisi altan mudokdan. ³³ Kundu gat miktim gat pasildamal, mani nak dakon gen unun dimasi pasildisak.”

Pan detni kan kimotni do yoyigit

³⁴ Yesu da sanbenek yan yagit, “Ji kan kimotni. Bisap morapmi pakbi teban nanek but upbal di abam. Ae on miktim dakon yo do nandaba kik di abam. Unuden da ji pabin depjak kan, unun bisap madep da but piso mini paron yan depban yokwal dan. ³⁵ Minat amin morapyo miktimi miktimi ekwan unun bisap madep altanban kokdan. ³⁶ Bisapmi bisapmi kalugisi egek Pin kop da tapmim daban yo morap unun altokdan unun tagi yapni, ae Amin Dakon Monji da inamon tagi atni yan do bisit pi ani.”

³⁷ Gildari gildari Yesu da amin Telagi Yut Madep da nagalgwan yoyin dekgit. Anek kalbi Hen Olipmon yut kindakon pan ki pak pak agit. ³⁸ Anakwan amin kisi da wisa dagokdosi pidan Telagi Yut Madepmon geni nandak do kin kin awit.

**Yesu tepmi panek
kimakgit da aeni pidagit**
(Kilapmi 22-24)

22:3: Jn 13.2,27   22:7: TP 12.1-27

22

Judas da Yesu kila amin da kisiron yip do yagit

(Mt 26.1-5 ae 26.14-16 ae Mk 14.12 ae 14.10-11 ae Jn 11.45-53)

¹ Bret Yisni Mini dakon bisap madep unun kwan tagit. Unun bisap do Yapyap Bilak yan yon. ² Anakwan mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat, ae gen teban yoyindet amin gat da minat amin kabi madep unun do pasalgwit, do Yesu nianon da abidanek anjatno kimotjak unun do nandak nandak awit. ³ Anakwa Sunduk Judas da buron pigigit. (Mani kinda Iskariot yan iyiwit. Unun pan detni 12 kabikon nani kinda.) ⁴ Judas kwan mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat, ae Telagi Yut Madep dakon obip amin unun dakon mibiltok amin gat gen yawit. Nianon da Yesu kisitnikon yipjak yan do yan nandat awit. ⁵ Anek but galak nandanek monej di tagi gamnejan yan iyiwit. ⁶ Judas gen iyiwit unun nandaban tagi anakwan Yesu abidan kisitnikon yip do kosit wusik agit. Bisap kindakon Yesu amin morapmi gat dima egakwa unudon uwal da kisiron yipben yan do jomjom agit.

Pan detni bamori jap pan kosit agimal
(Mt 26.17-25 ae Mk 14.12-21 ae Jn 13.21-30)

⁷ Unun bisapmon Bret Yisni Mini dakon bilak bisap madep noman tagit. Unun bisapmon Yapyap Bilak do sipsip bulagi ban dapmanjan. ⁸ Do Yesu da Pita gat Jon gat yabegek yan yoyigit, “Jil kin Yapyap Bilak unun dakon jap pan kosit abal nonen.”

⁹ Yanban iyigimal, “Kin dukwan pan kosit anden do nandisal?”

¹⁰ Yanbal yan yoyigit, “Jil kin kokup papmon pigakwal amin kinda pakbi kwoba kinda guramik apban jil gat domdom akdan. Unun amin da yut wigisagon jil unudon yol anan wiginjil. ¹¹ Wigii yut unun dakon ami yan iyin jil, ‘Yoyindet da yan yosok, ‘Nak

gat panjetnoni gat da Yapyap Bilak dakon jap nonej dakon yut buri dukwan tosok?"¹² Yan iyinbal yut buri madep kwen nani do dolikdisak. Unjudon jap noknok tamo gat ae amin yiyit tamo gat kisi tonj. Unjudon jap panjosit anjil."¹³ Yesu da gen yoyigit da aripmon yan gin pindakgimal. Yan pindagek Yapyap Bilak dakon jap panjosit agimal.

Yesu gat yabekbi kabini gat da mibi jap nawit

(Mt 26.26-30 ae Mk 14.22-26 ae 1Ko 11.23-25)

¹⁴ Jap noknok bisap anjakwan Yesu jap noknok tamokon yabekbi kabini gat kisi yikgwit. ¹⁵ Yigek yan yoyigit, "Nak tepmi dima panjek ji gat on Yapyap Bilak dakon jap nonej unjun do tagisi kili nandagim da sigin nandan egisat. ¹⁶ Nak yan dayisat, jap on ae dima nokenj. Yan anjapbo wigi on jap dakon mibilisi Pinjop da Amin Kila Asak kagagwan bami don noman tokdisak."¹⁷⁻¹⁸ Yan yanjek wain kinam abidanek Pinjop ya yan iyinjek yagit, "Nak yan dayisat, nak wain ae dima nanjek egi wigi Pinjop da Amin Kila Asagon don nokenj. Do abidanek disi kokwin anjek noni."

¹⁹ Ae bret abidanek Pinjop ya yan iyinjek bret unjun pandagan yominjek yan yagit, "On nak dakon giptim timno ji do parekdat. On nanjek nak do nandanek egipni."²⁰ Nanakwa ae wain kinam abidanek yan yagit, "Wain kinam on nak da ji gat sanjek sanjek kalugi asat unjun dakon tilak. Nak yawino nan ji do tagaldat. ²¹ Mani uwal da kisiron nepjak amin nak gat kisi tamokon oni yikgamak. ²² Amin Dakon Monji nianon da kimotdisak do yanbi unjun da tilak kimotdisak. Mani uwal da kisiron yipjak amin, awa!"²³ Panjetni gen unjun nandanek notni yoyin yoyin anjek yawit, "Nin kabikon da namin dasi akdisak?"

Mibiltok amin dakon gen

²⁴ Panjetni da namin dasi mibiltok aminin egisak yan do gen emat awit.

²⁵ Aba Yesu da yan yoyigit, "Amin Nwakinwari Kabi dakon kila amin madepni unjun man madepni tonj, do iyi do nandaba wukwanek gen tebai yanek amin kabini kila anj. Anjek 'Nin amin dakon panpulugokni ekwaman' yan topmon da yonj. ²⁶ Mani ji yan dima egipni. Amin kinda jikon man madepni tonj, unjun amin monji kinda bunjonsi altagit unjun da tilagon egipjak. Ae kila aminji da oman monji da tilak egipjak. ²⁷ Nandani. Jap nosok amin da mibiltok amin bo jap pilikdak amin da mibiltok amin? Jap nanjek yikdak amin unjun da mibiltok amin asak. Mani nak ji da binapmon oman monjisi egisat. ²⁸ Panjekwal altan namgwit bisapmon ji nak dima nepman dekgwit. Nak gat kisi egipgumanj. ²⁹ Datno da nak kila amin madep egipbenj do yan mudanj namgut, yan gin nak da ji kila amin madep pi ani do yan mudanj damisat. ³⁰ Do nak kila amin madep egipbenj bisapmon ji jap noknok tamonokon yigek jap pakbiyo akdanj. Yan anjek kila amin madep yiyit tamokon yigek Israel amin 12 kabi gen kokwin pi anj yomdanj."

Yesu Pita da manji imjak do yagit

(Mt 26.31-35 ae Mk 14.27-31 ae Jn 13.36-38)

³¹ Yesu da yan yagit, "Saimon, nandaki. Wit dakon sibi sibi tarapmikgan unjuden Sunduk da nandan gadatgo anjekwalban moki do yagit. ³² Mani nandan gadatgo dima mosak yan do bisit kili agim. Gak tobi apbi bisapmon notgoni panjeban abi."

³³ Mani Pita da iyigit, "Amin Tagi, nak gak gat dam tebanon kinjek ae gak gat kisi kimotdenj do tagap tosot."

³⁴ Yanban Yesu da iyigit, "Pita, nak yan gayisat, abisok kalbi pup gen dima yanjakwan gak da kosiri kapbi nak do wasip yokdisal."

Yesu panjetni yo ni ban timigek kini unun do yoyigit

³⁵ Yan yanek panjet kabini yan yoyigit, “Ji nak da pino ani do yabekgim bisapmon, monej simi yik monij, ae yik madep, ae kandap gwilyo dima timikgwit. Unun bisapmon ji yo kabi do wadak wadak awit bo dima?”

Yan yoyinban iyiwit, “Dima.”

³⁶ Yanba yoyigit, “Mani abisok monej simi simi yik monijji tan damañ kan, unun si timitni. Ae yik madepji kisi timitni. Ae emat agak sibani mini amin unun imal dubakni yuman nanek unun dakon monej ban emat agak sibani yumni.

³⁷ Pinjop gen papiakon gen kinda nak do mandabi unun bami noman tokdisak. Gen unun yan:

‘Amin da kanba amin yokwisi kinda agit.’

Yansi dayisat, gen morap nak do mandabi unun kisi bami noman tokdan.”

³⁸ Yan yanban iyiwit, “Amin Tagi, pindat! Nin emat agak sibani bamori oni.”

Yanba yoyigit, “Unun aripmi.”

Yesu flej Olipmon bisit pi agit

(Mt 26.36-46 ae Mk 14.32-42)

³⁹ Yesu bisap morapmi agit unuden gin kokup pap yipmanek flej Olipmon wigigit. Wigakwan panjetni kisi yolba wigiwit. ⁴⁰ Flejon wigi altanek panjetni yan yoyigit, “Panjwalon dima moni yan do bisit ani.” ⁴¹ Yan yoyinnek dubagisok amin da tip maba kwan unun da aripmon kigit. Kinjwakben anek bisit anek yan yagit, ⁴² “Dat, gak tagi nandisal kan, tepmi dima paken. Mani nak dakon galaktok dima yolgi. Gaga dakon galaktok yolgi.” ⁴³ Yanakwan Kwen Kokup anjelo kinda da pinj Yesu anjeban agit. ⁴⁴ Yesu nandaban jigi madepsi anjakwan bisit tebai sigin agit. Yan anjakwan kinjinji yawi da yan miktimon mawit.

⁴⁵ Bisit an mudanek pidan panjetnikon tobil kinj pindakban

bupmi but yokwiyo madepsi nandawit do dipmin pakgwit. ⁴⁶ Yan pindagek yoyigit, “Nido dipmin pokgon? Panjwalon dima moni yan do pidan bisit abit.”

Judas da Yesu uwal da kisiron yipgut

(Mt 26.47-56 ae Mk 14.43-50 ae Jn 18.3-11)

⁴⁷ Yesu gen sigin yanakwan amin kabi madep kinda apgwit. Panjet 12 kabikon da kinda mani Judas unun da mibiltok aban apgwit. Unun da Yesu mandan nok do kapmatjok apgut.

⁴⁸ Mani Yesu da iyigit, “Judas, gak Amin Dakon Monji mandan nanek unun kosiron da uwal da kisiron yipdisal, ma?”

⁴⁹ Panjet kabi yo unun noman tok do aban kanek yan yawit, “Amin Tagi, emat agak sibani ban tagi dapnen?”

⁵⁰ Yan iyinnek kinda da emat agak sibanan mukwa sogok amin dakon mibiltok amin dakon oman monji anagek mirakni amin tet nani mandaban dagan kigit.

⁵¹ Mani Yesu da yagit, “Yan dima a!” Yan iyinnek kisitni unun amin da miragon witjinban aeni kilek tagit.

⁵² Anek Yesu da mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat, ae Telagi Yut Madep dakon obip amin dakon mibiltok amin, ae kila amin gat Yesu abidok do apgwit unun yan yoyigit, “Ji emat agak siba gat ae kindap kirin gat timigek kabo noknok amin kinda nan yan abidok do aban, ma? ⁵³ Nak gildari gildari Telagi Yut Madep da naganalon ji gat kisi egi egi agiman, mani nak dima abidawit. Mani abisok on ji dakon bisap. Abisok pilin tuk dakon tapmim da madepsi asak.”

Pita da Yesu do wasip yagit

(Mt 26.57-58 ae 26.69-75 ae Mk 14.53-54 ae 14.66-72 ae Jn 18.12-18 ae 18.25-27)

⁵⁴ Yesu gen unun yan mudanakwan abidan anan mukwa sogok amin dakon mibiltok amin unun da yutnon awigiwit. Anakwa Pita kagisok da yolgit. ⁵⁵ Amin diwari unun yut da

nagonal kindap sojek yigakwa Pita yo kisi unun gat yikgwit. ⁵⁶ Yigakwa oman minat kinda da Pita unun kindap da tenjenikon yikban kagit. Pakyanji kanek yan yagit, “On amin Yesu gat kisi egipgumal.”

⁵⁷ Mani Pita da wasip yanek yagit, “Minat, unun amin dima nandan imisat.”

⁵⁸ Timisok di egek amin kinda da kanek yan iyigit, “Gakyo kisi unun da kabikon nani kinda.”

Iyiban Pita da yagit, “Nak dima!”

⁵⁹ Awa kalonji da tilagon egek amin kinda da tebaisi yagit, “On Galili amin kinda! Do asisi, on amin unun gat kisi egipgumal!”

⁶⁰ Mani Pita da yagit, “Gen yosol unun dimasi nandisat.” Gen unun yanakwan pup unudon gin yagit.

⁶¹ Yanban Amin Tagi da tobil Pita nomansi sintanban kwanek kagit. Kanakwan Pita Amin Tagi da gen iyigit unun do nandagit: “Abisok kalbi pup gen dima yanakwa gak da kosiri kapbi nak do wasip yokdisal.” ⁶² Pita unun do nandanjek nagonal da wanga pigi kunam madepsi takgit.

Yesu jikgo yanjan iminek anakgwit

(Mt 26.67-68 ae Mk 14.65)

⁶³ Yesu abidawit amin da Yesu abinj yip do jigilak yan iminek baljawit.

⁶⁴ Anek imal nan dabili wamanj sopmanek yan iyiwit, “Unun namn da gikdak yan do kombi gen yan ka!”

⁶⁵ Ae abinj yip do anek gen yokwi morapmi di gat kisi iyiwit.

Yesu gen kokwin amin kabi da injamon gen yan imgwit

(Mt 26.59-66 ae Mk 14.55-64 ae Jn 18.19-24)

⁶⁶ Wisa daganakwan Juda amin dakon kila amin gat mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat, ae gen teban yoyindet amin gat gen kokwin ak do muwukgwit. Muwugek Yesu gen kokwin tamokon anki yan iyiwit, ⁶⁷ “Gak asi Kristo kan, niyinjbi nandano.”

Yanba yoyigit, “Dayiken kan, ji aripmi dima nandan gadan namni.

⁶⁸ Ae nak da dayiken kan, kobogi aripmi dima nayikdan. ⁶⁹ Mani Amin Dakon Monji Pin kop Tapmim Ami da amin tet do kili unun yitdisak.”

⁷⁰ Yanban amin morap kisi da iyiwit, “Do asi gak Pin kop dakon Monji, ma?”

Iyiba yoyigit, “Ji bamisi yon. Nak unun mani.”

⁷¹ Yanban yawit, “On amin gulusunni dakon mibili nandak do amin di gat yan yomno nido apni? Iyi dakon gen kaga da kili unun yanban nandamanj.”

23

Yesu Pailaron ananj kiwit

(Mt 27.1-2 ae 27.11-14 ae Mk 15.1-5 ae Jn 18.28-38)

¹ Yan yanek unun amin kabi muwukgwit kisi da pidan Yesu iyinj ilik ananj Pailaron kiwit. ² Anki wasanek gen yan iminek yawit, “On amin da Israel amin kabi nin panupbal anek nin da Sisa do takis dima imnenj do yosok. Ae iyi do nak kila amin madep kinda, nak Kristo yan yosok.”

³ Yan yanba Pailat da Yesu yan iyigit, “Gak Juda amin dakon kila amin madep, ma?”

Yanban Yesu da gen kobogi yan yagit, “Yosol unun mani.”

⁴ Yan iyiban Pailat da mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat, ae minat amin morap egipgwit yan yoyigit, “Nak on amin dakon yokwini kinda dima kosot.”

⁵ Yanban gen tebaisi yan yawit, “On amin Juda miktim kisisi agek amin yoyinj degakwan kwen wigik anj. Galili miktimon da pi wasanek anakwan obinj idon obik.”

Yesu Erot ron ananj kiwit

⁶ Yanba nandanjek Pailat da yoyigit, “On amin Galili amin kinda bo dima?”

⁷ Erot da Galili miktim kila agit, do Yesu unun Galili amin kinda yan yanba nandanjek Pailat da Yesu

yipban Erot ron kigit. Unun bisapmon Erot yo kisi Jerusalem egipgwit.

⁸ Erot da Yesu kanjek tagisi nandagit. Bisap dubagisok amin da gen bini yanba nandagit, do Yesu da wasok tapmimi ton kinda aban koken kan tagisi yan nandagit. ⁹ Erot da Yesu dakon mibili nandak do gen morapmi iyigit, mani gen kobogi kinda dima yagit. ¹⁰ Anakwan mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat, ae gen teban yoyindet amin gat da kapmatjok agek gen yan im do pi tebaisi awit. ¹¹ Anakwa Erot gat emat amin kabini gat da jigilak gen yanek abin yipgwit. Anek paba pigik dubak kildani tagisi kinda nan pan iminek yipba aeni tobil Pailat ron kigit. ¹² Kalip Erot gat Pailat gat uwal anek egipgumal, mani unun bisapmon gin not agimal.

Pailat da Yesu tilak kindapmon anjatni do yagit

(Mt 27.15-26 ae Mk 15.6-15 ae Jn 18.38-19.16)

¹³ Pailat da mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat, ae kila amin gat, ae amin kisi yan yoban opba ¹⁴ yan yoyigit, “Ji da on amin nagon anabin unun da amin kwen wigik ani do yoyisak yan nayan. Mani kisin egek unun yo morap dakon mibili nandak do iyit. Ji da gen morap yan iman unun nak da koko bami dima asak. ¹⁵ Ae Erot yo kisi yan gin nandane aeni yipban ninon tobil abisak. Anjatno kimotjak da tilak yokwi kinda dima agit kosot. ¹⁶⁻¹⁷ Yan do, nak yum baljanek yipbo kisak.”

¹⁸ Mani amin kisi da yan tidane yawit, “On amin anakbi kimagakwan Barabas nan yipbi ninon apjak!” ¹⁹ (Barabas unun kalip amin kinda anakban kimakgit, ae Jerusalem kokup papmon Rom gapman gat emat wamgwit, unun do dam tebanon yipgwit.)

²⁰ Pailat da Yesu pulugan yipban kisak dosi nandagit, do minjat amin

kabi madep dakon buri moni do aeni gen yoyigit. ²¹ Mani aeni sigin yan tidane yawit, “Tilak kindapmon anakgit! Tilak kindapmon anakgit!”

²² Yan yanba aeni yoyinjakwan kosiri kapbi anakwan yan yagit, “Mibili nido? Ni gulusun nan agit? Anjatno kimotjak da arapmon yokwi kinda dima agit kosot. Do yum baljanek yipbo kisak.”

²³ Yanban amin da Yesu tilak kindapmon anjatni do tebaisi sigin yawit. Yan yanakwa Pailat dakon gen tapmimni manakwan ²⁴ amin dakon geni nandan yominek Yesu kimotjak do yan dagok agit. ²⁵ Anek amin dakon galaktok yolek amin unun kalip gapman gat emat wamgut, ae amin kinda anakban kimakban dam tebanon yipgwit, unun yipban kigit. Ae galaktokni yolek Yesu anakba kimotjak do emat amin da kisiron yipgut.

Yesu tilak kindapmon anakgit

(Mt 27.32-44 ae Mk 15.21-32 ae Jn 19.17-27)

²⁶ Emat amin da Yesu abidan anan kosiron kinakwa amin kinda kokup papmon kik do apban kawit, mani Saimon, unun Sairini kokupmon nani kinda. Saimon gen tebai iyinek tilak kindapni kwapmikon yipba guramigek Yesu yolban kiwit. ²⁷ Kinakwa amin morapmisi yolba kiwit. Anakwa minjat diwari da yolek Yesu do bupmi kap kinda yanek kunam tagek yolgwit. ²⁸ Mani Yesu unun minjat kabi tobil pindagek yan yoyigit, “Jerusalem dakon gwani, ji nak do kunam dima tatni. Disi gat ae minjat monjiyosi gat do tatni. ²⁹ Bisap kinda apdisak unun bisapmon amin da yan yokdan, ‘Minjat monji sun ekwan ae minjat monji mini ae minjat monji da mumi dima nanbi, unun kisik kisik ekwan.’ ³⁰ Unun bisapmon amin da kabap yan yoyikdan,

‘Ji tuwil ki man nin witinba pasilnen!’

31 Wasok yokwi on kindap kalugi pakbini tonon an kan, ae si kibidosagon nian ani?"

32 Emat amin da unun bisapmon yokwi pakpak bamori gat kisi Yesu gat dapba kimotni do timik panpan kiwit. 33 Kinjek miktim tim kinda mani Busun Kidat unudon Yesu tilak kindapmon anagek yokwi pakpak kinda amin tet do, ae kinda gwanden tet do yan dapgwit. 34 Anakwa Yesu da yagit, "Dat, diwarini wiririk yobi. Yo an unun dima nandan pisanek an." Yan yanakwan emat amin da imalni namin da timitjak yan do wasok kinda awit.

35 Anakwa amin kan agakwa kila amin da yanba yokwi tok an iminek yan yawit, "Amin diwari panpulugagit, do unun asi Kristo, Pinjop da pini asak do manjigit amin kan, iyi tagi anpulugosak."

36 Yan yanakwa emat amin unun kisi da abinek jigilak gen yan iminek wain isipmi iba nosak do 37 anek yan yawit, "Gak asi Juda amin dakon kila amin madep kan gaga anpuluga!"

38 Tilak kindapmon but piso gen kinda busunni da kwen yan mandawit: ON AMIN UNUN JUDA AMIN DAKON KILA AMIN MADEPNI

39 Yokwi pakpak kinda Yesu gat dapbi unun da yanba yokwi tok anek Yesu yan iyigit, "Gak Kristo, ma? Gak gaga anpuluganek nityo kisi panpuluga!"

40 Yan yanban yokwi pakpak teri kinda anakbi unun da gen tebai yan iyigit, "Gak Pinjop do dima pasoldol, ma? On amin da tepmi pasak nityo kisi yan gin pamak. 41 Nit asi yokwi agimak, do kobogi yokwi pamak, mani on amin yokwi kinda dima agit." 42 Yan yanek yagit, "Yesu, gak kila amin madep man paki bisapmon nandan nabi."

43 Yanban Yesu da gen kobogi yan iyigit, "Asisi gayisat, gak abisok nak gat Paradais kon egipdamak."

Yesu kimakgit

(Mt 27.45-56 ae Mk 15.33-41 ae Jn 19.28-30)

44-45 Unun bisapmon gildat dabil pilin tuksi agit, do 12 kilok anakwan miktim kisi pilin tuk anakwan kin pilindo 3 kilok agit. Anakwan Telagi Yut Madep dakon yoma imal unun kwen da sulugi pin mibilikon dagan ki timi bamori agit. 46 Anakwan Yesu unun gen papmon da yan yagit, "Dat, wupno gak da kisiron yipmandat!" Yan yanek kimakgit.

47 Yan aban kanek emat amin dakon kila amin da Pinjop ankinjek yan yagit, "Asisi, on amin kilegisi egipgut." 48 Amin kabi madepsi yo noman tawit unun pindat do apgwit unun pindagek bupmisi nandanek tobil yutnikon kiwit. 49 Mani minat amin morap nandan imgwit gat, ae minat Galili da Yesu yolek apgwit unun gat dubagikon da agek yo noman tawit unun pindakgwit.

Yesu dakon bumjotni tip kinamon yipgwit

(Mt 27.57-61 ae Mk 15.42-47 ae Jn 19.38-42)

50-51 Amin kinda egipgut mani Josep. Unun Juda dakon kokup pap kinda mani Arimatea unudon nani. Unun amin tagisi ae anpakni kilegisi. Ae unun Pinjop da amin kila akdisak unun do jomjom anek egipgut. Unun Juda amin dakon gen kokwin amin kabikon nani kinda, mani gen kokwin amin kabi notni Yesu do nandak nandak awit ae yo awit unun do but kalon dima agit. 52 Josep unun Pailat ron kin Yesu dakon bumjotni abidok do iyanban nandan imgut. 53 Aban Yesu dakon bumjotni tilak kindapmon nan abidan abin imal kwakwagi kinda nan wamgut. Wamanek anki kimakbi tamo kinda kalip tipnan pasiwit, ae bumjot kinda unudon dima yipbi, unudon yipgut. 54 Sabat dakon yo panthagap ak bisap, Nengokon yipgut. Sabat bisap unun kili wasok do agit.

⁵⁵ Miñat Galili da Yesu gat apgwit unun Josep yol ankinjek tip kinam unun kawit. Ae Josep da Yesu dakon bumjotni nianon da yipgut unun kisi kawit. ⁵⁶ Kanjek yutnikon tobil kin bumjotnikon yop do marasin gat ae pakbi kibani tagisi gat panjosit awit. Mani Sabat dakon gen teban yolek yik yawot awit.

24

Yesu kimoron da pidagit

(Mt 28.1-10 ae Mk 16.1-8 ae Jn 20.1-10)

¹ Sonda wisa dagokdosi miñat kabi unun yo kibani tagisi kili panjosit awit unun timigek tip kinamon kiwit. ² Kin kanba tip madep tip kinam soggut unun kili antobilba kigit kawit. ³ Mani pigi Amin Tagi Yesu dakon bumjotni dima kawit. ⁴ Bumjotni dukwan tosok yan nandanejek but morap anek egakwa unudon gin amin bamori kapmatjok altanejek akbal pindakgwit. Unun dakon imalni da mal dakon tenjeni yombem madepsi tenjenawit. ⁵ Anakwan miñat da pasol pasol madepsi nandanejek mukgwan gawakwa amin bamot da yan yoyigimal, "Ji nido kimakbi tamokon amin egip egipmi ton unun wisan? ⁶ Unun idon dima egisak. Kili pidak. Galili miktimon egek gen kinda dayigit do nandani. ⁷ Yan dayigit, 'Amin da Amin Dakon Monji yokwi pakpak da kisiron yipba tilak kindapmon anakba kimotdisak. Ae gildat kapbi egi mudanejek aeni pidokdisak.'" ⁸ Yan yanbal nandanejek Yesu da gen kili yoyigit unun do buri pisawit.

⁹ Buri pisanba tip kinamon da tobil kinjek yo pindak nandanyo awit unun yabekbi 11 kabi gat, ae amin diwari gat kisi yoyiwit. ¹⁰ Miñat gen yoyiwit dakon mani unun yan: Maria Makdala kokupmon nani, Joana, Maria Jems dakon menji, ae miñat notni diwari unun kisi da yoyiwit. ¹¹ Gen unun yoyinba yabekbi kabi da nandaba nugigi gen aban dima nandan yomgwit. ¹² Mani Pita pidan timtim

yanek tip kinamon kin pagadanejek pindakban imal dagin tawit. Yan pindagek yutnon tobil kinjek unun yo morap nianon da altawit yan do nandak nandak agit.

Amin bamori da Yesu Emeas kosiron kagimal

(Mk 16.12-13)

¹³ Unun gildaron gin pandetni bamori Emeas kokupmon kik do kigimal. Emeas unun Jerusalem da dubagisi, 11 kilomita da arip tosok. ¹⁴ Unun amin bamot kinjek yo morap altawit dakon geni yan nandat agimal. ¹⁵ Yo morap unun do yan nandat anek kinjakwal Yesu iyi opban kisi kiwit.

¹⁶ Dabil da kagimal, mani unun Yesu yan dima kan nandanyo agimal.

¹⁷ Yesu da yan yoyigit, "Jil ni gen ban yan nandat anek kwamal?"

Yan yoyinban bupmi tomno dabilyo anek akgimal. ¹⁸ Kinda, unun mani Kliopas, unun da kobogi yan iyigit, "Dubagikon amin Jerusalem apgwit da ekwan unun da bikbigon gakalon dagin yo on bisapmon noman tan unun dima nandal?"

¹⁹ Yanban Yesu da yoyigit, "Ni yo?"

Yanban yagimal, "Yesu Nasaret aminon yo altawit unun do yomak. Unun kombi amin kinda. Gen yagit, ae pi agit, unun Pin kop da dabilon, ae amin kisi da dabilon, tapmimi tonji aban kawit. ²⁰ Mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat, ae kila aminin gat da Yesu gapman da kisiron yipgwit. Yan aba gapman da si anakba kimotjak do gen yan anteban anek tilak kindapmon anakba kimagit. ²¹ Mani nin unun amin Israel amin yokwikon ban pulugan nipdisak amin yanon da nandan inguman. Unun yo morap altanakwa Yesu anakba kimagit dakon gildatni abisok kapbi asak. ²² Ae nin da kabikon nani miñat di da gen nwaknwarisi niyinba nandaman. Unun wisa dagokdosi tip kinamon kin ²³ Yesu dakon bumjotni dima tanban

kanek tobil abin yan niyimal, 'Nin kin dipmin yombem kinda kanapno anelo da yan niyen "Unun kalugi egisak."'²⁴ Yan niyinba notnin di da tip kinamon kin yo minat da niyen yan gin tanba pindan. Mani Yesu iyi dima kan.

²⁵ Yan yanbal Yesu da amin bamot yan yoyigit, "Jil nandan kokwinjil tagi mini. Kombi amin da gen morap yawit unun butjilon da tepmi dima nandan gadamal. ²⁶ Kristo mibiltok tepmi madep panek don Pin kop da man madep imjak, jil unun dima nandanamal, ma?" ²⁷ Yan yanek Moses gat ae kombi amin morap dakon gen gat ban wasanek Pin kop da papia morapmon gen iyi do mandabi unun dakon mibili yoyin tentenagit.

²⁸ Kokup unun kik do agimal unun ankapmat anakwa Yesu da sanbenek kik do yan agit. ²⁹ Mani amin bamot da kirinik iminek yan iyigimal, "Pilin tokdisak do gak nit gat egipnen." Yan iyinbal amin bamot gat kisi yutnon wigiwit. ³⁰ Wigi jap noknok tamokon yigek bret abidan Pin kop ya yan iyinek bret pudanek yomgut. ³¹ Yan aban amin bamot dabilni pisanban kan nandanjo agimal. Yan anakwal unudon gin pasilakwan ae sanbenek dima kagimal. ³² Anakwan amin bamot yan yagimal, "Kosiron Pin kop da papiakon gen ton dakon mibili niyinjakwan butnit madepsi pidan."

³³ Amin bamot yan yanek unudon gin tobil Jerusalem kigimal. Kin pandet 11 kabi gat ae notni diwari gat muwuk egipgwit unun pindagakwal ³⁴ yan yawit, "Amin Tagi kili pidak da Saimon altan imik!"

³⁵ Yan yanba amin bamot da yo kosiron altawit unun do yoyinek yagimal, "Bret pudanakwan unudon kan nandanjo amak."

Yesu pandetni kabikon altan yomgut

(Mt 28.16-20 ae Mk 16.14-18 ae Jn 20.19-23)

³⁶ Unun dakon gen yan nandanek egakwa Yesu bikbik nikon altan yominek akgit. Agek yan yoyigit, "But yawot jikon tosak."

³⁷ Yan yanban amin wup kinda da agek yosok yan nandanek wuripdagek pasalgwit. ³⁸ Pasalakwa yan yoyigit, "Ji nido pasalek but bamot an?" ³⁹ Kisit kandapyono do pindakgit. Nak naga akdat. Giptimno abidanek nandabit. Nak kidat sabamyono ton do nandani. Amin wup unun kidat sabamyoni mini."

⁴⁰ Yan yoyinek kisit kandapyoni yoligit. ⁴¹ Yolinban pindagek kisik kisik madep awit, mani but morap nandanek nandaba bami dima agit. Yan nandanakwa yoyigit, "Jikon jap di ton?" ⁴² Yanban tap kilap kili pan kibit abi timisok kinda iminba ⁴³ abidanek nanban kawit. ⁴⁴ Kanakwa yan yoyigit, "Nak ji gat egipguman bisapmon yan kili dayigim: Moses da gen tebanon, ae kombi amin da genon, ae Kap Papiakon nak do gen mandabi da ton unun kisisi bami altan mudokdan."

⁴⁵ Yan yanek Pin kop da papiakon gen ton unun dakon mibili nandaba pisoni do panpulugagit. ⁴⁶ Anek yan yoyigit, "Pin kop da papiakon gen yan mandabi: Kristo unun tepmi panek gildat kapbi egek kimoron da pidokdisak. ⁴⁷ Aban pandet kabini da unun da manon but tobil dakon gen gat, ae diwari wiririt dakon gen gat yoyin tentenanba amin miktimi miktimi ekwan unun da nandakdan. Pi unun Jerusalem kokup papmon da wasanek akdan. ⁴⁸ Ji unun yo morap altawit unun pindakgwit, do unun dakon gen bin minat amin morapyo yoyin tentenokni. ⁴⁹ Nandani! Dat da yo dam do yan teban tok agit unun nak da jikon yabetdisat. Ji tepmi dima kinnek kokup papmon egakwa Pin kop dakon tapmim Kwen Kokup da jikon pikdisak."

*Yesu Kwen Kokup wigigit**(Mk 16.19-20 ae Ya 1.9-12)*

⁵⁰ Yan yoyinek panjetni mibiltan yominek Betani kokupmon kiwit. Kin unjudon kisiri panjenagek gisam yomgut. ⁵¹ Gisam yomjakwan gin panjetni yopman degek Pinjkop da anan Kwen Kokup wigigit. ⁵² Wigikwan gawak iminek tobil kisik kisik madepsi nandane Jerusalemon kiwit. ⁵³ Kin Telagi Yut Madepmon sanbek sanbek egek Pinjkop ankiwit.

Gen Bin Tagisi Jon da Mandagit

But piso gen

Jon unun panjet 12 kabikon nani kinda. Amin da Jon do Yesu da butdasi galak tan imgut amin unun yan nandan. Unun Jon dagin 1 Jon, 2 Jon ae 3 Jon gat ae Panalon Abi gat kisi mandagit.

Jon da Yesu pi masi masimi morapmi agit unun kisi dima mandagit do yosok. Mani Yesu unun asi Mesaia, Pin kop da minat aminyo yokwikon ban timitdo manjigit amin, yan nandan do pi madep diwari agit unun banjin mandagit.

Gen Bin Tagisi on mandagitgwan Jon da Yesu do yan yosok, "Pin kop dakon Gen da amin daganek amin nin da binapmon egipgut." Jon da minat aminyo da Yesu Pin kop dakon Monji yan si nandan gadan imni do nandanek mandagit. Jon da Yesu nandan gadan iman amin unun egip egip teban abidokdan yan si nandanek mandagit (20.31 do koki).

Jon papiakon yo diwari pindakgaman unun yan: Minat aminyokon yo morap ton unun ban timigek Yesu da tilak gen yagit unun ban mandagit. Do mirim, ae pakbi, ae bret, ae tenjeni, ae wain obi, ae sipsip kila amin unun dakon gen pindakgaman.

Gen da amin daganek amin bikbigon egipgut

(Kilapmi 1)

Gen egip egipmi ton da amin dagagit

¹ Yo morap dima altanakwa wasok wasogikon Gen unun egipgut. Gen unun Pin kop gat egipgumal, ae Gen iyi Pin kop unun. ² Unun kalipsigwan yo morap dima altanakwa Pin kop gat egipgumal. ³ Pin kop da unun Gen nan

gin yo morap kisisi wasan mudagit. Kosit njawanwari kindakon da yo kinda dima noman tagit. ⁴ Iyi unun egip egip dakon malunsi egipgut. Unun egip egip da amin tenjenan yomgut. ⁵ Anakwan unun tenjeni da pilin tukgwan tenjenanban pilin tuk da dima aban kimakgit.

⁶ Pin kop da amin kinda yabekban apgut, unun mani Jon. ⁷ Unun da abin amin kisisi geni nandan iminek tenjeni nandan gadan imni do tenjeni dakon but piso gen yagit. ⁸ Jon iyi tenjeni dima. Unun da tenjeni dakon but piso gen gin yagit. ⁹ Tenjeni bamisi unun miktimon pin kop minat amin morapyo tenjenan yomisak.

¹⁰ Gen unun miktimon pin kop egipgut. Miktim gat ae yo morap miktimon ton unun iyi wasagit, mani miktimon ekwan miktim amin da nianen amin kinda yan dima kanba pisagit. ¹¹ Iyi da kokupmon apban dabini da dima abidawit. ¹² Mani amin morap not an iminek mani nandan gadan imgwit amin, unun amin Pin kop dakon monji gwayonisi ani do yagit. ¹³ Unun men datyo da yawikon da dima altawit. Ae amin da galak togon da dima. Pin kopmon da altawit.

¹⁴ Gen unun amin daganban nin gat egipguman. Egakwan Dat da monji kaloni yabekban pigit unun dakon tilimni kagiman. Nandan yawot ae anpak bamisi unun aminon tugagit. ¹⁵ Unun dakon mibili Jon da madepsi yan tidanek amin yan yoyigit, "Nak unun amin dakon mibilni do yan kili dayigim, 'Unun amin nak da bunon abisak, mani nak dima altanapbo kilisi egipgut, do nak njwapmandak.'"

¹⁶ Nandan yawot unun aminon tugagit da tosok, do nin kisisi gildari gildari panpuluganakwan gisami ton ekwaman. ¹⁷ Nido Pin kop da Moses iyanban gen teban nimgut, mani nandan yawot gat ae anpak bamisi unun Yesu Kristokon da apgut. ¹⁸ Pin kop

1:1: Jn 17.5; 1Jn 1.1-2; PA 19.13

1:3: 1Ko 8.6; Kol 1.16-17; Ibr 1.2

1:4: Jn 5.26

1:5: Jn 3.19

1:6: Mt 3.1; Lk 1.13-17,76

1:9: Jn 8.12

1:13: Jn 2.11; 3.3-6; 1Pi 1.23

1:14: Pil 2.7

1:17:

TP 34.28; Ro 6.14

1:18: TP 33.20; Jn 6.46; 1Ti 6.16

unjun amin kinda da dimasi kagit. Mani Monjisi kalonji, Datni da kapmatjok egisak, unjun da Pinjkop dakon mibili kili noligit.

Jon telagi pakbi sogok da gen yagit
(Mt 3.1-12 ae Mk 1.7-8 ae Lk 3.15-17)

19 Juda amin Jerusalem egipgwit unjun da mukwa sogok amin ae Liwai amin yabekba Jonon kin yan iyiwit, “Gak nianjen amin kinda?”

20 Yanba Jon da iyi dakon mibilni dima anjisibigit. Yan tentenajek yan yoyigit, “Nak Kristo dima.”

21 Yanban iyiwit, “Yan kan gak namin? Gak Elaija bo?”

Yanba yoyigit, “Dima.”

Aeni iyiwit, “Gak kombi amin unjun apjak do jomjom aman, unjun bo?”

Yanba yoyigit, “Dima.”

22 Yanban iyiwit, “Gak namin? Gak da gen kobogi niyinjbi kin amin yabekba abiman yoyino. Gak gaga do namin yan yosol?”

23 Iyinja Jon da kombi amin Aisaia da kalipsigwan gen kinda yagit unjun da aripmon yan yoyigit,

“Nak amin kinda miktin amin da aripmi dima egipmi timon da yan tidanjek yan yosot, ‘Amin Tagi dakon kosit yulba kilegisi asak.’”

24 Parisi amin da unjun amin yabekba apgwit. 25 Unjun amin da Jon sanjenek yan iyiwit, “Gak Kristo dima, ae Elaija dima, ae unjun kombi amin dima kan, nido amin telagi pakbi son yomisal?”

26 Yan yanba Jon da yan yoyigit, “Nak amin pakbisi ban telagi pakbi son yomisat, mani amin kinda ji da bikbigon akdak, unjun amin ji dima nandan iman. 27 Unjun nak da manjikon noldak. Nak yombem yokwi da kandap gwil napni tagi dima witalgen.”

28 Jon gat gen yan nandat awit unjun Betani kokupmon Jordan Pakbi usugap tet unjudon awit. Jon unjudon egek amin telagi pakbi son yomgut.

Yesu unjun Pinjkop dakon Sipsip Monijni

29 Gildat kinda do Jon da Yesu iyikon opban kanjek yan yagit, “Kabit, on Pinjkop dakon Sipsip Monijni. Unjun miktin amin dakon diwarini wiririkdak. 30 On amin do nak kili dayigim, ‘Amin kinda nak da bunjon abisak unjun da nak si njwapmandak, nido nak dima altanapbo kilisi egipgut.’ 31 Nak naga dima nandan imgum, mani Israel amin kabi da unjun amin kan nandanjo ani do anjek telagi pakbi son yominek apgum.”

32 Jon yan tentenajek aeni yagit, “Nak kanapbo Telagi Wup kinarim da miktimon pan unjun da tilak Kwen Kokup da Yesukon pigit. 33 Nak naga unjun amin dima nandan imgum. Mani Pinjkop da nak telagi pakbi son yoben do yabegek yan nayigit, ‘Gak kanbi Telagi Wup amin kinda da kwenon pin yikban kan yan nandaki, unjun amin da amin Telagi Wup nan telagi pakbi son yomdisak.’

34 Unjun amin nak naga kagim, do yan si dayisat, unjun amin unjun Pinjkop dakon Monji.”

Yesu wasanjek panjetni timikgit

35 Gildat kinda do Jon gat panjetni bamori gat unjudon gin akgwit. 36 Agek Yesu obinjakwan kanjek yan yoyigit, “Kabit, on Pinjkop dakon Sipsip Monijni!”

37 Jon da gen unjun yanban nandanjek panjetni bamot Yesu yolgimal.

38 Yolakwal Yesu da tobil pindagek yan yoyigit, “Yo ninan wisamal?”

Yanban yan iyigimal, “Rabai, gak dukon egisal?” (“Rabai” unjun gen dakon mibili unjun “Yoyindet.”)

39 Yan yanbal Yesu da yoyigit, “Jil abinj konjil.”

Yan yanban kin yutni kagimal. Kanjek pilindo 4 kilok agit do Yesu gat egipgwit.

40 Amin bamot Jon dakon gen nandanjek Yesu yolgimal, kinda mani Andru unjun Saimon Pita dakon padige.

41 Andru Yesu yipmanek unudon gin Saimon wisin kan yan iyigit, “Nin Mesaia kili kaman.” (“Mesaia” dakon mibili unun “Kristo”).

42 Yan iyinek abidan anan Yesukon kin altanbal Yesu da Saimon kanek yan iyigit, “Gak Saimon, Jon dakon monji. Bunon amin da Sipas yan gayini.” (“Sipas” unun dakon mibili unun “Pita*”)

Yesu da Pilip gat Nataniel gat yan yomgut

43 Wisadagokdo Yesu Galili Provinceskon kik do anek Pilip kan kwan yan iyigit, “Abin nak nol.”

44 Pilip unun Betsaida kokupmon nani, Andru gat Pita gat dakon kokup isalni. 45 Pilip unun kin Nataniel kan kwan yan iyigit, “Moses da gen teban papiakon amin kindado gen mandagit, ae kombi amin da gen mandawit, unun amin kili kan kwan. Unun Yesu, Nasaret kokupmon amin, Josep dakon monji.”

46 Yanban Nataniel da iyigit, “Yo tagi kindo Nasaret kokupmon tagi dima altoji nandisat.”

Yanban Pilip da yan iyigit, “Abinek ka.”

47 Yesu da Nataniel apban kanek Nataniel do yan yagit, “Kabir, Israel amin bamisi kindo abisak. Unun amin topni minisi.”

48 Yanban Nataniel da Yesu yan iyigit, “Nian anek nak dakon mibilno nandisat?”

Yan yanban Yesu da gen kobogi yan iyigit, “Pilip dima yan gaminakan gak pik kindap mibilon yigaki kili gandat.”

49 Nataniel unun gen nandanek yan kwok yan agit, “Yoyindet, gak Pinokop dakon Monji. Gak Israel amin dakon Kila Amin Madep.”

50 Yanban Yesu da yan iyigit, “Nak da gak pik kindap mibilon yikbi gandat yan gayiko unun do anek nandan gadan namisal. Don unun si yapmanek wasok njakwarisi

pindatdisal. 51 Nak asisi gayisat, don Kwen Kokup wital kinakan kokdisal. Kanaki Pinokop dakon anelo kabi da Amin Dakon Monjikon wikwan pangin akdan.”

Yesu man madepni pidanbisi yan koni do wasok tapmimi ton agit

2

(Kilapmi 2-4)

Yesu da yanban pakbisi da wain dagawit

1 Pi agak bamori mudanakwal Kana kokup, Galili miktimon minjat pakpak kindo dakon sonok madep kindo awit. Aba Yesu dakon menji da kin pindakgit. 2 Yesu gat pandet kabini gat kisi yan yoba opba unun minjat pawiron kisi egipgwit. 3 Egek wain nan mudanba Yesu menji da yan iyigit, “Wain kili mudan.”

4 Yanban Yesu da iyigit, “Men, gak da nak diwat dima nayiki. Abisok unun nak dakon bisap dima.”

5 Yanban menji da oman amin yan yoyigit, “Yo kindo do dayinban kan unun ani.”

6 Pakbi tibit madep daman 100 lita da tilak tip ban wasanbi 6 kabi yan tawit. Juda amin da anpakni yolek Pinokop da dabilon kilek tok do unun pakbi tibit ban kolen son son ani do tawit.

7 Yesu da oman amin yan yoyigit, “Ji pakbi kolen tibirikon tagalba pikwan.” Yoyinban yan aba genikon win tugawit.

8 Yan aba yoyigit, “Ji diwari kolen panpan jap noknok kila aminon pankit.” Yoyinban panki ingwit.

9 Pakbisi da wain dagagit do jap noknok kila amin da ankilik kok do nan nandan galagisi agit. Oman amin pakbi kolewit unun da Yesu da yo agit unun kawit, mani kila amin dima kagit, do wili minjat pagit unun yan iban 10 opban yan

1:42: Mt 16.18 * 1:42: Nin da genon ‘Pita’ dakon mibili unun ‘Tip.’ 1:45: GT 18.18; Ais 7.14; 9.6; Jer 23.5; Esi 34.23 1:49: Mt 14.33; 16.16; Mk 3.11 1:51: WW 28.12 2:4: Jn 7.30; 8.20

iyigit, “Mibiltok wain galagisi yomno morapmi nanakwa, don wain isaliban yomno non. Kositnin yan tosok, mani gak wain tagisi panjutnanbi tan ban bunon don yomisal.”

¹¹ Unun wasok tapmimi ton Yesu da Kana kokup Galili miktin unudon mibiltoksi wasanek agit. Yan anek tilimni yoliban pandetni da unun kanek nandan gadan imgwit.

¹² Yesu Kana kokup yipmanek menji gat padige kabi gat ae pandet kabini gat Kapaneam kokupmon kin unudon gildat kabi kinda egipgwit.

Yesu da Telagi Yut Madepmon monej ilit pi awit amin yolgut

(Mt 21.12-13 ae Mk 11.15-17 ae Lk 19.45-46)

¹³ Juda amin dakon Yapyap Bilak kapmat tanakwan Yesu Jerusalem kigit. ¹⁴ Kin Telagi Yut Madep unun da nagalgwan pigi pindakban amin monej ilit pi awit. Amin diwari unun bulmakau, sipsip ae minam ban monej ilit pi awit. Anakwa amin diwari da tamonikon yigek monej kulabik aba pindakgit. ¹⁵ Yan pindagek nap diwat diwat timigek unun ban amin ae bulmakau ae sipsip kisi baljan yolban telagi yut yipmanek wanga abigiwit. Yan anek Rom dakon monej ban Telagi Yut Madep dakon monej kulabik an an awit amin dakon monejni wiririkban kinakwa tamoni pantobilgit. ¹⁶ Anek minam ban monej ilit pi awit yan yoyigit, “Minamji timik wanga panabigit! Ji da kulabik aba Datno dakon yut monej ilit tamo yombem dima asak!”

¹⁷ Yanban pandetni da gen kinda Pin kop da papiakon tosok unun do nandawit. Gen unun yan tosok:

“Gak dakon yut do galagisi nandisat, unun do anek unun yut da tagisi tosok do pini asat.”

¹⁸ Juda amin da yo agit unun kanek yan iyiwit, “Ni wasok tapmimi ton

kinda nan nolinbi kanek gak yan mudan gaminbi da unun yo asal yan gandanen?”

¹⁹ Yanba Yesu da gen kobogi yan yoyigit, “On telagi yut tuwilba gildat kapbi da butgwan nak da kaluk witjikdisat.”

²⁰ Yanban Juda amin da yawit, “Nin bilak 46 kabi da butgwan telagi yut on agiman. Gak da gildat kapbi dogin witjik do yosol, ma?” ²¹ Mani telagi yut unun iyi dakon giptim do yagit. ²² Don Pin kop da Yesu kimoron nan aban pidagit unun bisapmon pandetni da gen unun yagit unun do nandawit. Anek Pin kop dakon gen gat ae Yesu da gen yagit kisi do nandaba bamisi agit.

Yesu da amin morap kisi dakon mibilni nandan mudosok

²³ Yesu Yapyap Bilagon Jerusalem kokup papmon egipgut bisapmon amin morapmi da wasokni tapmimi ton madepsi aban pindagek nandan gadan imgwit. ²⁴⁻²⁵ Mani Yesu da mibilni nandan mudagit, do but unun do dima yopgut. Amin kinda da amin dakon mibilni iyindetjak do dima nandagit, nido iyi amin dakon butni kili pindak mudagit.

3

Yesu Nikodemus gat gen yagimal

¹ Parisi amin kinda egipgut mani Nikodemus. Unun Juda amin dakon kila amin kinda. ² Unun amin kalbi kinda Yesukon kin altan iminek yan iyigit, “Yoyindet, amin kinda Pin kop gat gadat gadat dima asak tam, gak da wasok tapmimi ton asal unun aripmi dima aban. Do gak yoyindet kinda Pin kopmon da apgul yan nandan gamaman.”

³ Yanban Yesu da gen kobogi yan iyigit, “Nak asisi gayisat, amin kinda aeni dima altosak kan, Pin kop dakon Amin Kila Agakni aripmi dima kosak.”

⁴ Iyınban Nikodemus da iyigit, “Amin pelan kili abi kind a da nian anek aeni altosak? Menji da butgwan pigek aeni tagi altosak?”

⁵ Yanban Yesu da iyigit, “Nak asisi gayisat, amin kind a pakbi ae Telagi Wupmon dima altosak kan, Pin kop da Amin Kila Asagon arıpmi dima pigisak. ⁶ Aminon da altanbi unun amin, ae Wupmon da altanbi unun wup. ⁷ Gak aego altoki dosi gayit unun do dima wirıpdakgi. ⁸ Mirim unun galaktokni yolek dukwan dukwan tagini kisak. Wuwigi nandaman mani dukwan da abisak ae dukwan kisak unun dima kan pisoman. Amin morap Wupmon da alton unun yan gin.”

⁹ Yanban Nikodemus da iyigit, “Unun nianon da noman toni?”

¹⁰ Yanban Yesu da kobogi yan iyigit, “Gak Israel amin dakon yoyıdet kind a da yo morap on dima nandabi pisosok, ma? ¹¹ Nak asisi gayisat, nin yo si nandaman unun do yoman, ae yo si pındakgıman unun do yan ten tenok aman. Mani dayino ji gen unun timit do dima galak ton. ¹² Nak miktimon yo ton unun do dayiko nandaba bami dima asak. Yan an do Kwen Kokupmon yo ton unun do dayiko nian si anek nandaba bami asak? ¹³ Amin kind a da Kwen Kokup dimasi wigigit. Amin Dakon Monji Kwen Kokup da pigit unun dagin wigigit. ¹⁴ Kalip Moses da miktım kibiri timon tunon amin anenakgit, yan gin amin da Amin Dakon Monji anenotdan. ¹⁵ Anenakba nandan gadan imni amin unun kisisi egip egip dagok dagogi mini abıdokdan.

¹⁶ “Pin kop amin miktım miktım ekwan unun do but dasi galak tan yomınek Monji kalonı yomgut. Unun do nandan gadan imni amin Tipdom do amin dima ani. Egip egip dagok dagogi mini do amin ani. ¹⁷ Pin kop da Monji mıjat aminyo anpakni kokwin anek gen pikon yopjak do

miktım dima yabekgit. Yokwikon ban timitjak do yabekban pigit. ¹⁸ Monji nandan gadan iman amin unun kobogi yokwi dima timitni. Mani nandan gadagi mini amin unun Pin kop dakon Monji kalonı dakon mani dima nandan gadan iman, do kobogi yokwi timitni dakon yan dagok kili anyobi. ¹⁹⁻²⁰ Kobogi yokwi timitdan dakon mibili unun yan: Ten tenı da miktım ten tenanban amin da anpakni yokwi noman toni do pasalek ten tenı manji imınek pilin tuk do galak tawit. ²¹ Mani gen bami panek egisak amin unun ten tenikon abisak. Abınek ten tenikon egakwan amin da kanba Pin kop da anpuluganban anpak tagisi asak.”

Jon da Yesu dakon mibili yan ten tenagıt

²² Unun da kwenon Yesu gat pan detni gat Judia miktım kiwit. Pan ki pan detni gat egek amin telagi pakbi son yomgut. ²³ Anakwan Jonyo kisi amin telagi pakbi son yomgut. Aınon kokupmon pakbi morapmi tawit do amin unudon apba telagi pakbi son yomgut. Aınon unun Salim kokup da kapmatjok tosok. ²⁴ (Unun bisapmon Jon dam tebanon dima yıpbı.)

²⁵ Unun bisapmon Jon dakon pan detni gat ae Juda amin kind a gat gen emat awit. Ni kosiron da pakbi son ek Pin kop da dabilon tagi kilek togi yan do gen emat awit. ²⁶ Anek Jon dakon pan detni da kin Jon yan iyıwit, “Yoyıdet, amin unun Jodan Pakbi teri kind a gak gat egek mibılını yan bı nandagıman, abısok amin kisisi da unun aminon kwa telagi pakbi son yomisak.”

²⁷ Yanba Jon da yan yoyıgit, “Pin kop Kwen Kokup egisak unun da amin kind a do pi kind a dima imısak kan tagi dima asak. ²⁸ Nak kalip gen yagım unun disı nandan, unun yan: ‘Nak Kristo dima. Pin kop

3:5: Esi 36.25-27   **3:6:** Jn 1.13   **3:14:** IDT 21.9; Jn 8.28; 12.32   **3:15:** Jn 20.31   **3:16:** Jn 3.36; 10.28; Ro 5.8; 8.32; 1Jn 4.9-10   **3:17:** Lk 19.10   **3:18:** Jn 5.24   **3:19-20:** Jn 1.5,9; 8.12   **3:22:** Jn 4.1-2   **3:28:** Mt 11.10; Jn 1.20

da nak yabekban mibiltan iminek abisat.' ²⁹ Wili kinda da minjat kinda pasak kan, minjat unun iyi do pasak. Panakwan wili dakon notni da agek mirak yopmanek geni nandanek kisik kisik asak. Abisok kisik kisik da nak da buron tugosok. ³⁰ Unun dakon man da wukwisi tosak, anakwan nak dakon man da pinbi tosak.

³¹ "Amin kwen da pigit unun da amin morap kisi yapman mudosok. Miktin amin unun on miktin dakon, ae nandak nandakni unun on miktin dakon. Amin Kwen Kokup da pigit unun da amin morap kisi yapman mudosok. ³² Unun da yo morap pindak nandanjo agit unun do yan tenjenok asak, mani amin da nandaba bami dima asak. ³³ Geni do nandaba bami asak amin unun Pinkep da gen bami yosok yan nandan gadan. ³⁴ Amin unun Pinkep da yabekban apgut unun Telagi Wupni tagapmisok dima, tugok tugogisi tan imisak, do Pinkep dakon gen yan tenjenosok. ³⁵ Dat da Monji but dasi galak tan iminek yo morap kilani asak do unun da kisiron yopgut. ³⁶ Amin morap Monji nandan gadan iman unun amin egip egip dagok dagogi mini abidon. Mani amin morap Monji dakon gen dima guramigan unun amin egip egip dima abidoni. Pinkep dakon butjapni unun aminon toktogisi tosak."

4

Yesu da Samaria minjat kinda gat gen yagimal

¹⁻² Yesu da amin telagi pakbi son yoban pandetni morapmisi awit, yan Parisi amin da gen bini nandawit. Jon da pandet timikgit dakon tilakni unun yapgut yan amin da yanba nandawit. (Yesu iyi telagi pakbi dima son yomgut, pandetni da son yomgwit.) ³ Yesu da Parisi amin da gen bino kili nandan namen yan nandanek Judia Provins yipmanek tobil aeni Galili Provinskon kigit. ⁴ Galili

kik do Samaria Provins binap nan kigit.

⁵ Kin Samaria dakon kokup pap kinda mani Sika unudon kin altagit. Sika unun da kapmatjok miktin tim kinda toso, unun miktin tim kalipsigwan Jekop da monji Josep do imgut. ⁶ Pakbi gapma kinda Jekop da kalip wayikgit unun miktimon tagit. Gildat binap anakwan Yesu kosit agipgut do warari nandanek unun pakbi gapma da ilenikon yik yawokgit. ⁷ Yik yawogakwan Samaria minjat kinda pakbini kolek do apgut. Apban Yesu da yan iyigit, "Pakbi tagi kolek nabi noken?"

⁸ (Pandetni jap yum do kokup papmon kili kiwit.)

⁹ Yanban Samaria minjat da Yesu yan iyigit, "Gak Juda amin kinda, ae nak Samaria minjat kinda, do nido pakbi nabi noko yan nayisal?" (Minjat unun mibili yan do yagit, Juda amin da Samaria amin gat not dima anek egipgwit.)

¹⁰ Yanban Yesu da iyigit, "Gak Pinkep da but galak yo amin do isal yomisak unun nandisal tam, ae namin da pakbi nabi noko yan gayik unun nandisal tam, iyinbi unun amin da pakbi egip egipmi ton tagi gaban."

¹¹ Yanban minjat da yan iyigit, "Amin tagi, gak pakbi tibitgo mini, ae pakbi gapma unun dubagi. Do gak pakbi egip egipmi ton unun dukon nan anapbi? ¹² Babiknin Jekop da pakbi gapma on nin do nimgut. Jekop iyi gat ae monjini gat on gapmakon pakbi kolek nawit, ae bulmakau sipipyoni gat kisi nawit. Gak da Jekop yapmandal, ma?"

¹³ Yanban Yesu da iyigit, "Amin morap on pakbi nanek ae pakbi do akdan. ¹⁴ Mani nak da amin kinda do pakbi ibo nosak kan, ae pakbi do dima akdisak. Nak da pakbi iben unun da butnikon pakbi dabil kinda mudok mudogi mini tan imdisak.

3:31: Jn 8.23   **3:32:** Jn 3.11   **3:35:** Mt 11.27; Jn 5.20   **3:36:** Jn 3.16-18; 1Jn 5.12   **4:1-2:** Jn 3.22   **4:5:** WW 33.19; Jos 24.32   **4:9:** Esr 4.1-5   **4:10:** Jn 7.37-38; PA 21.6   **4:12:** Jn 8.53
4:14: Jn 6.35

Pakbi dabil unun da egip egip dagok dagogi mini imdisak.”

¹⁵ Yan yanban minat da Yesu yan iyigit, “Amin tagi, unun pakbi nam. Nabi nanek pakbi do dima aken. Anek bunon pakbi kolek do idon sanbenek dima apben.”

¹⁶ Yanban Yesu da yan iyigit, “Gak kin ego iyinbi tobil apjil.”

¹⁷⁻¹⁸ Yan yanban iyigit, “Nak eno mini.”

Yanban Yesu da iyigit, “Gak kalip amin pan kwinit abi kosiri 5 agit, da abisok amin yikgamal unun ego dima. Gak eno mini yan bamisi yosol.”

¹⁹ Yanban minat da yan iyigit, “Amin tagi, gak kombi amin kinda yan gandise. ²⁰ Samaria amin nin dakon babiknin on ilenon Pin kop gawak imgwit. Mani Juda amin ji da yan yon, Jerusalem gin kin ek Pin kop gawak imnen kan tagisi.”

²¹ Yanban Yesu da iyigit, “Minat, nak gen gayisat unun nandabi bami asak. Bisap kinda apdisak, unun bisapmon Dat gawak imim unun on ilenon dima tokdisak, ae Jerusalemyo kisikon dima tokdisak. ²² Samaria amin ji Pin kop dakon mibili pakyan si dima nandanek gawak iman. Amin yokwikon ban timit timit dakon kosit unun Juda amin ninon tosak do yanbi, do nin Pin kop bamisi nandanek gawak imaman. ²³ Mani bisap kinda apjak, ae kili abik, unun bisapmon amin Telagi Wup da tapmimon da, ae anpak bamisikon da Dat gawak imdan. Dat da unuden amin da gawak imni do galak tosok. ²⁴ Pin kop iyi unun Wup, unun do anek gawak iman amin unun Telagi Wup da tapmimon da, ae anpak bamisikon da gawak imni kan unun kilegisi.”

²⁵ Yan yanban minat da Yesu yan iyigit, “Mesaia, mani Kristo yan iyan, unun don apjak yan nandise. Unun da abin yo morap niyin pan ten ten an mudokdisak.”

²⁶ Yanban Yesu da iyigit, “Nak gak gat gen yomak nak unun amin mani.”

²⁷ Yesu gen yan yanakwan unudon gin pandetni da tobil abin kanba Yesu minat kinda gat gen yanbal pindagek wiripdakgwit. Mani “Gak yo nido galak tosok?” bo “Nido on minat gat gen yomal?” yan kinda da Yesu dima iyiwit.

²⁸ Anakwa minat unun pakbi tibitni yipmanek tobil kokup papmon kin ek amin yan yoyigit, ²⁹ “Ji abin amin kinda koni. Unun amin da yo morap kalip agim unun nayin mudak. Unun Kristo bo?” ³⁰ Yoyinban kokup pap yipmanek Yesukon apgwit.

³¹ Kosiron abinakwa pandetni da Yesu yan iyiwit, “Yoyindet, gak jap di na.”

³² Mani yan yoyigit, “Nak japno ton, unun jap dakon mibili ji dima nandan.”

³³ Yoyinban pandetni da notni yoyin yoyin anek yan yawit, “Amin kinda da jap panabin imik bo?”

³⁴ Yanakwa Yesu da yan yoyigit, “Pin kop nak yabekban pigim unun dakon galaktokni yolek pi namgut unun an mudoken unun da japno asak. ³⁵ Ji da yan yon, ‘Kane 4 kabi mudanakwan jap pakpagi.’ Mani nak da yan dayisat, ji sintanek jap pi do pindak mudoni. Jap morap unun kili bami tan mudan. ³⁶ Jap bami pakpak amin unun tomni timikdak. Jap bami panmuwukdak unun egip egip dagok dagogi mini do panmuwukdak. Yan do, jap kwaot kwaot amin gat ae jap bami pakpak amin gat kisi da kisik kisik tagi anjil. ³⁷ Yan do, gen kinda yon unun bami, ‘Amin kinda da jap kwaokdak, ae kinda da bami pasak.’ ³⁸ Ji pigaga kinda pi dima awiron jap bami pani do nak da yabekgim. Amin da pi madepsi awiron ji da pini dakon bami pan.”

³⁹ Minat da, “Unun amin da yo morap kalip agim unun nayin mudak” yan yanban nandanek Samaria amin morapmi unun kokup papmon nani da Yesu nandan gadan imgwit.

40 Yan awit do Yesukon abinek “Gak nin gat egipner” yan iyinba gildat bamori unun kokupmon egipgwit.

41 Egek amin morapmisi Yesu iyi dakon geni nandaneke nandan gadan imngwit. 42 Anek minat yan iyiwit, “Gen yanbi nandaneke nandan gadan imaman. Mani unun dogin dima. Nin da nin iyi dakon gen nandaneke yanji nandaman, unun amin asi miktim amin morap yokwikon ban timit timit amin yan nandaman.”

Yesu da amin madep kinda dakon kila amin dakon monji anmilip agit

43 Yesu unun gat gildat bamori egi mudaneke unun kokup yipmanek Galili Provinskon kigit. 44 Yesu iyi gen kinda yan yagit, “Kombi amin kinda iyi da miktimon amin da dima nandaba wikwan iman.”

45 Galili amin unun kisi Yapyap Bilak bisapmon Jerusalem kokup papmon egek Yesu da yo morap agit unun pindak nandanyo awit, do Yesu unun Galili kin altanakwan but galagon da abidawit.

46 Yesu aeni Galili miktimon Kana kokupmon kigit. Kalip unun kokupmon unun da wasok aban pakbisi unun da wain dagagit. Kana kokupmon kila amin madep dakon kila amin kinda egipgut. Monji Kapaneam kokupmon sot agit. 47 Unun kila amin da Yesu Judia yipmanek Galili abik unun dakon geni nandaneke Yesukon kineke monji sot an pali kimot do agit unun anmilip asak do bisit tebai iyigit.

48 Iyiban Yesu da yan iyigit, “Ji wasok tapmimi ton mibili mibili dima pindatni kan, nandan gadat dima akdan.”

49 Yanban kila amin da yan iyigit, “Amin tagi, monjino dima kimagakwan tepmi piki.”

50 Yanban Yesu da iyigit, “Gak kiki. Monjigo egipdisak.”

Yanban kila amin Yesu da gen yagit unun do nandaban bami aban tobil

kigit. 51 Tobil kinakwan pi monjini da apba kosiron domdom anek yan iyiwit, “Monjigo sot yipmak da tagi egisak.”

52 Yanba yoyigit, “Ni bisapmon sotni yipman dek?”

Yanban iyiwit, “Apma gildat tobil do 1 kilok giptimi kindap sogit unun yawokgit.”

53 Yanba datni da yan nandagit, apma unun bisapmonsisi Yesu da yan nayigit, “Monjigo egipdisak.” Yan nandaneke iyi gat ae amin kabini yut-nikon egipgwit unun gat kisi nandan gadat awit.

54 Yesu Judia yipmanek Galili kin wasok tapmimi ton unun aban kosit bamot agit.

Yesu da Pin kop gawak imim bisap madepmon amin yoyin dekgit
(Kilapmi 5-10)

5

Yesu da Betesda Pakbi Idapmon amin kinda anmilip agit

1 Egi don Juda amin dakon jap noknok bisap madep kinda altanakwan Yesu Jerusalem kigit. 2 Jerusalem kokup papmon pakbi idap kinda tosoke, Ibru genon da Betesda yan yon. Unun pakbi idap tip dam madep dakon wigat kinda mani Sipsip Wigat unun da kapmatjok tosoke. Pakbi idap ilenikon yik nandat yut 5 yan ton. 3-4 Unun yik nandat tamokon sot amin morapmi egipgwit: dabili mini amin, ae kandapmi yokwi amin, ae kidari alek tanbi amin kisi egipgwit. 5 Amin kinda egipgut unun sotni tan iminakwan gin egakwan bilak 38 agit. 6 Yesu da unun amin pagakwan kanek sot kilisi agit yan nandaneke iyigit, “Gak giptingo kilek tosak do nandisal?”

7 Yanban sot amin da kobogi yan iyigit, “Amin tagi, pakbi da wayin asak bisapmon amin kinda da nak

anpulugan pakbi idapmon abigi dima nepmandak. Nak pigik do anapbo amin diwari da nwapmanek pigi pigi anj.

⁸ Yanban Yesu da iyigit, “Gak pidañ yalin potgo timigek kosit agip!”

⁹ Gen yan iyinjawan unudon gin amin unun giptimi kilek tanban yalin potni timigek kosit agipgut.

Yo unun Sabat bisapmon altagit, ¹⁰ do Juda amin da kilek tagit amin yan iyiwit, “Abisok unun Sabat bisap. Gak gen teban yapmanek yalin potgo timigek agisal.”

¹¹ Yanba yan yoyigit, “Amin unun nak anmilip ak unun da yan nayik, ‘Gak pidañ yalin potgo timigek kosit agip!’”

¹² Yanban iyiwit, “‘Gak pidañ yalin potgo timigek kosit agip!’ yan unun namin da gayik?”

¹³ Yesu amin morapmi da bikbigon da kili kigit, do kilek tagit amin unun namin da iyigit unun dima nandagit. ¹⁴ Don Yesu da Telagi Yut Madep da nagalon pigeke amin unun kanek yan iyigit, “Nandaki, gak kilek tal. Yo yokwi sanbenek dima aki. Aki kan sot agil unun yapmanek yo jigisi da altan gamdisak.” ¹⁵ Iyinjawan amin unun kin Juda amin yan yoyigit, “Yesu da nak anmilip agit.”

¹⁶ Yesu unun Sabat bisapmon yo yan agit, do Juda amin da wasanek yo yokwi aningwit. ¹⁷ Mani Yesu da yan yoyigit, “Datno yik nandari mini pi agit da anan obisak, ae nakyo kisi yan gin asat.” ¹⁸ Yesu Sabat dakon gen teban yapgut, ae unun gin dima, Pinjop unun naga dakon Datno yan yanek nak Pinjop gat arip yan nandagit. Unun yagit do Juda amin da mibiltok anakba kimotjak do nandawit unun si yapmanek wagilsi anjatno kimotjak yan nandaba teban tagit.

Pinjop dakon Monji unun yan dagok anjibi

¹⁹ Juda amin da yan nandanakwa Yesu da gen kobogi yan yoyigit, “Nak asisi dayisat, Monji unun iyi da nandak nandagon yo kinda aripmi dima asak. Datni da yo asak unun kanek unun nan gin asak. Dat da pi asak, Monji kisi yan gin asak. ²⁰ Dat da Monji but dasi galak tan iminek yo morap asak unun Monji yolisak. Wasok agit unun si yapmanek Dat da wasok masi masimi yoliban ji unun pindagek tamtam yokdan. ²¹ Dat da amin kimakbi paban pidañakwa egip egip yomisak, unudeñ gin Monji da namin amin do egip egip yom do nandisak unun iyi dakon galaktok yolek yomisak. ²²⁻²³ Dat da amin kinda dakon anpakni dima kokwinikdak. Amin da Dat do man madep iman, yan gin Monji do man madep imni do anek amin kokwin agak pi kisi morap unun Monji do imin mudagit. Amin kinda Monji man madep dima imisak kan, Dat Monji yabekban pigit ununyo kisi man madep dima imisak.

²⁴ “Nak asisi dayisat, amin kinda nak dakon gen nandanek Dat yabekban pigim unun nandan gadan injak kan, unun amin egip egip dagok dagogi mini abidosak. Unun amin gen pi tamokon dima atjak. Unun kimot yipmanek egip egip kili abidosok. ²⁵ Nak asisi dayisat, bisap kinda apdisak, ae kili abik, unun bisapmon amin kimakbi Pinjop Monji dakon gen nandanek egip egip abidokdan. ²⁶ Nido Dat unun iyikon egip egip tosok, do Monji kisi iyikon egip egip tan injak do yan dagok agit. ²⁷ Monji unun Amin Dakon Monji egisak, do Dat da yan mudan iban gen kokwin asak. ²⁸ Nak da gen yosot unun do but morap dima ani. Bisap kinda apdisak, unun bisapmon amin morap kimakbi kokupmon pokgon unun Monji dakon gen nandanek ²⁹ wanga kin mudokdan. Anpak kilegi awit amin unun pidañek kalugi egipdan.

Ae anpak yokwi awit amin unun pidañek gen kokwin tamokon kwa gen kokwin amin da pasilni do yoyikdisak.”

Amin diwari kisi da Yesu dakon mibili yawit

³⁰ Yesu da sanbenek yan yagit, “Nak naga da nandak nandagon yo kinda aripmi dima aben. Datno dakon gen nandane gen kokwin asat. Naga dakon galaktok yolek dima asat, Dat nak yabekgit unun dakon galaktok yoldat, do gen kokwin kilegi asat.

³¹ “Pi asat unun jonigek naga do yan tenenok aben kan, amin da nak dakon gen tagi dima nandan teban toni. ³² Mani amin kinda egisak ununyo kisi nak da pi asat unun jonigek yan tenenok asak. Nak nandisat, gen yan tenenok asak unun bamisi yosok.*

³³ “Ji da amin yabekba Jonon kwa Jon da nak do yan kwok bamisi agit. ³⁴ Miktim amin kinda da nak dakon gen anteban asak unun da yo madep dima asak. Mani ji yokwikon ban pulugan kini yan do Jon da yan kwok agit unun do dayisat. ³⁵ Jon unun lam kinda da yan sojek tenenagit. Ji bisap pisipmisok unun dakon tenenji do galak tawit.

³⁶ “Mani pi asat unun yo kinda da jonigek nak do yan tenenok asak unun da Jon da yan kwok agit unun yapmandak. Yo unun pi morap Datno da an mudoken do namgut unun. Unun anapbo asi Dat da nak yabekban pigim unun nandaba bamisi asak. ³⁷ Datno nak yabekban pigim unun da iyi pi asat unun jonigek yan tenenok asak. Ji tekni bisap kinda dima nandawit, bo tomni bisap kinda dima kawit. ³⁸ Dat dakon geni ji dima abidon, nido amin yabekban pigit unun dima nandan gadan iman. ³⁹ Pin kop da papiakon gen ton unun da egip egip dagok dagogi mini niman ji yan nandan. Yando, ji pini tebaisi anek manjinek nandan kokwinik

mudon. Unun papia da nak do yan kwok asak, ⁴⁰ mani ji da egip egip dagok dagogi mini abidok do nagon ap do dimasi galak ton.

⁴¹ “Nak amin da man madep namni do gen unun dima yosot. ⁴² Mani nandan damisat, ji Pin kop do but dasi dima galak tan iman. ⁴³ Nak Datno da manon apbo ji da nak dima abidon. Mani amin kinda da iyi da manon apjak kan, ji tagisi abidoni. ⁴⁴ Ji notji da man madep damni do nandan, mani Pin kop kalonji da man madep damjak do dima nandan. Ji yan anek nianon da nandan gadat ani?

⁴⁵ “Nak Daron kinjek ji gen pikon depdisat yan dima nandani. Moses da ji panpulugosak yan nandan teban ton, mani dima. Moses da iyi gen pikon depdisak. ⁴⁶ Moses da nak do gen mandagit. Geni do nandaba bami asak tam, nakyo kisi nandan gadan nabam. ⁴⁷ Mani unun gen mandagit unun do nandaba bami dima asak, do nikon da nak dakon gen do nandaba bami asak?”

6

Yesu da amin 5 tausen do jap yomgut

(Mt 14.13-21 ae Mk 6.30-44 ae Lk 9.10-17)

¹ Don Yesu Galili Pakbi Idap teri kinda do wigigit. (Unun pakbi idap mani kinda Taiberias.) ² Yesu da wasok tapmimi ton anek sot amin pan kilek aban kawit, do amin morapmisi da bunon yolgwit. ³ Yolakwa Yesu ilenon wikwan pandet kabini gat yikgwit. ⁴ Unun bisapmon Juda amin dakon Yapyap Bilak Madep kwan tagit. ⁵ Yesu amin morapmisi apba pindagek Pilip yan iyigit, “On minat amin kabi do bret dukon ban yuman yomno noni?” ⁶ (Pilip si ankwalek kok do yan iyigit. Yesu unun yan aken yan unun iyi kili nandagit.)

5:30: Jn 5.19; 6.38 * **5:32:** Yesu da Pin kop Datni do yosok. **5:36:** Jn 3.2; 14.11 **5:37:** Mt 3.17; Jn 5.32; 8.18 **5:39:** Lk 24.27 **5:46:** Ya 3.22

⁷ Yanban Pilip da kobogi yan iyigit, “Nin monen 200 danari ban bret yuman yomno amin kalon kalon da bret jimjimjok kinda aripmi dima timik timik agagi.”

⁸ Yanban panjetni kinda mani Andru, unun Saimon Pita dakon padige, unun da Yesu yan iyigit, ⁹ “Monjisok kinda oni unun dakon bret timi 5 bali ban wasanbi unun gat ae tap kilap bamori gat tan iman. Mani on minat amin morapyo do yomno aripmi dima asak.”

¹⁰ Yanban Yesu da yagit, “Yoyinba minat aminyo pabin yitni.” Unun timon jon tim madep tagit. Wili 5 tausen yan da tilak pabin yikgwit. ¹¹ Yik mudanakwa Yesu da bret timigek Pin kop ya yan iyinek amin yikgwit unun do yoban galaktokni da aripmon nawit. Ae tap kilap timigek yan gin agit. ¹² Jap nanba aripmi anakwa Yesu da panjetni yan yoyigit, “Jap diwat nan diwaran unun kisi timik panmuwutni. Jimjimi kinda dima tan yokwi toni.” ¹³ Yan yoyinban bret timi 5 bali ban wasanbi nan diwarikgwit unun yik madep 12 kabi similba tugawit.

¹⁴ Yesu da unun wasok tapmimi ton aban kanek amin da yan yawit, “Asisi, Pin kop da kombi amin miktimon yabet do yagit oni.” ¹⁵ Amin da Yesu unun kila amin madepnin egi nimjak do anteban anen yan nandanakwa Yesu da butni pindak mudagit, do yopmanek iyi gin tobil ilenon wigigit.

Yesu pakbi idap kwenon baman baman kigit

(Mt 14.22-33 ae Mk 6.45-52)

¹⁶ Pilin pilindo panjetni pakbi idapmon pigiwit. ¹⁷ Anakwa pilin tanjakwan Yesu dima opban kan iyi gin bot kindakon wigek Kapaneam kokupmon kik do pakbi idap binap nan kiwit. ¹⁸ Kinakwa mirim madepsi anakwan pakbi madepsi tamalikit. ¹⁹ Anakwan panjetni pakbi wayigek 5 bo 6 kilomita da tilak kinjek kanakwa

Yesu pakbi idap kwenon baman baman bot da kapmatjok opban kanek pasalgwit. ²⁰ Pasalba Yesu da yan yoyigit, “Nak da naga obisat. Ji dima pasolni.” ²¹ Yan yanban Yesu boron wisak do but galaksi nandawit. Boron wikwan unun bisapmon gin kokup kik do nandawit bot unudon akgit.

Amin da Yesu wisiwit

²² Gildat kinda do minat amin kabi madep pakbi idap teri kinda do egipgwit unun sigin egipgwit. Egek yan nandawit, apma bot kaloni kinda gin tagit, mani Yesu unun boron panjetni gat dima wigiwit. Panjetni dagin wigek kiwit. ²³ Yan nandanekeg egakwa bot diwari Taiberias kokup da apgwit. Abin Amin Tagi da bret gisamigek yoban nawit, unun kokup da kapmatjok panabin akgwit. ²⁴ Anakwa amin da Yesu gat panjetni gat dima ekwan yan pindakgwit, do bot timigek Kapaneam kokupmon Yesu wisin kok do kiwit.

Yesu unun Kwen Kokup dakon bret

²⁵ Kin pakbi idap teri kinda Yesu kanakan yan iyiwit, “Yoyindet, gak ni bisapmon idon abil?”

²⁶ Yanba Yesu da yan yoyigit, “Asisi dayisat, ji bret dabo nanek butji tugawit unun do anek nak wisin anan oben. Wasok tapmimi ton doliko pindagek unun tilak dakon mibili nandawit, unun do anek dima oben. ²⁷ Ji jap tan yokwi togi pak do pi dima ani, egip egip dagok dagogi mini dakon jap unun pak do pi ani. Jap unun Amin Dakon Monji da damdisak. Yan asak do Pin kop Dat da tilak agit.”

²⁸ Yanban iyiwit, “Nin niansi anek Pin kop dakon pi anen?”

²⁹ Yanba Yesu da yan yoyigit, “Pin kop dakon pi unun yan: Ji Pin kop da amin yabekban apgut unun nandan gadan imni.”

³⁰⁻³¹ Gen unun yanban yan iyiwit, “Babiknin da miktin kibiri timon

mana nawit. Uñun dakon gen Pinjkop da papiakon yan mandabi da tosok: ‘Kwen Kokup dakon bret amin do yoban nawit.’

Do gak nian abi? Tilak tapmimi ton nianjensi kinda nan abi kanjek nandan gadan gamner?”

³² Yanba Yesu da yan yoyigit, “Asisi dayisat, Kwen Kokup dakon bret Moses da dima damgut. Datno da Kwen Kokup dakon bret bamisi ji do damisak. ³³ Amin Kwen Kokup da pinj miktimon minat amin morapyo do egip egip yomisak unun Pinjkop dakon bretni.”

³⁴ Yanban iyiwit, “Amin tagi, unun bret bisapmi bisapmi nin do nibi.”

³⁵ Yanba Yesu da yoyigit, “Nak naga egip egip dakon bret. Amin kinda nagon apjak kan, jap do ae sanjenek dima akdisak, ae amin kinda nak nandan gadan namjak kan, pakbi do ae sanjenek dimasi akdisak.

³⁶ “Nak yan dayit, ji nak kili nandawit mani sigin dima nandan gadan namañ. ³⁷ Dat da minat amin morapyo namisak unun da nagon apdan. Amin morap nagon aban aripmi dima yolbo kini. ³⁸ Nido nak naga dakon galaktok yolek Kwen Kokup da dima pigim. Namn da nak yabekgit nak unun dakon galaktok yol do pigim. ³⁹ Datno nak yabekban pigim unun dakon galaktok unun yan: Nak Datno da amin kili namgut unun kinda dima yipbo pasiljak. Mibi gildaron kisisi pabo pidoni. ⁴⁰ Datno dakon galaktok unun yan: amin morap Monji kanjek nandan gadan imni, unun kisisi egip egip dagok dagogi mini do amin ani do nandisak. Ae mibi gildaron kisisi pabo pidoni do nandisak.”

⁴¹ Yesu da nak naga bret Kwen Kokup da pigim yan yagit do Juda amin da nandaba yokwi tok an iminek gen morapmi yawit. ⁴² Yan yawit, “On Yesu, Josep dakon monji gin, ma? Menji ae datni unun nandan

yomaman. ‘Nak Kwen Kokup da pigim’ yan nianon da yosok?”

⁴³ Yanba Yesu da yoyigit, “Ji nandaba yokwi tok anek disi gen gen dima abit. ⁴⁴ Dat da nak yabekban pigim. Amin kinda iyi da galak togon nagon aripmi dima apjak. Dat da nandak nandakni antagap aban nagon tagi opjak. Ae mibi gildaron nak da kimoron nan abo pidokdisak. ⁴⁵ Kombi amin da papiakon gen yan ton: ‘Pinjkop da minat amin morapyo yoyindetdisak.’

Amin morap Dat dakon gen do mirak panek nandak nandak pan unun nagon oban. ⁴⁶ Miktin amin kinda da Dat dimasi kagit. Amin unun Pinjkop gat egipgumal da apgut unun dagin Dat kagit. ⁴⁷ Nak asisi dayisat, nandan gadat asak amin unun egip egip dagok dagogi mini do amin asak. ⁴⁸ Nak naga egip egip dakon bret. ⁴⁹ Babikji miktin kibiri timon mana nawit unun kimak mudawit. ⁵⁰ Mani bret Kwen Kokup da pigit, amin da unun nanek aripmi dima kimotni. ⁵¹ Nak egip egip dakon bret Kwen Kokup da pigim. Amin kinda unun bret nosak kan, egip egip dagok dagogi mini egipjak. Bret unun yomdisat unun naga dakon sabamno, miktin amin da egip egip abidoni do yomdisat.”

⁵² Yan yanban Juda amin da iyi gin gen emat madepsi anek yawit, “Unun amin nianon da sabamni niban nonen do yosok?”

⁵³ Yanba Yesu da yan yoyigit, “Asisi dayisat, ji Amin Dakon Monji dakon sabam ae yawiyo dima noni kan, jikon egip egip dima tan damjak. ⁵⁴⁻⁵⁵ Sabamno unun jap bamisi ae yawino unun pakbi bamisi, do amin kinda nak dakon sabamno ae yawino nosak kan, egip egip dagok dagogi mini egipjak. Anakwan mibi gildaron kimoron nan abo pidosak. ⁵⁶ Nak dakon sabamno ae yawino nosak amin unun nagon egakwan nak unun

aminon egipbenj. ⁵⁷ Dat egip egipmi tonj da nak yabekban pigim. Unjon egisak do anek nak egisat. Unjon da tilak nak egisat do anek nak nosak amin unjon kisi egipjak. ⁵⁸ Bret on dasi Kwen Kokup da pigit. Kalip babikji bret unjon nanj egek don kimakgwit. On bret unjuden dima. Amin kinda bret on nosak kanj, unjon amin egip egip dagok dagogi mini egipjak.”

⁵⁹ Yesu gen on Kapaneam kokupmon Juda amin da muwut muwut yutnon egek amin yoyinj degek yagit.

Egip egip dagok dagogi mini dakon gen

⁶⁰ Yesu da gen unjon yanban nandanek panjetni morapmi da yan yawit, “Gen on yosok unjon jigisi. Namin da aripmi abidosak?”

⁶¹ Panjetni da gen unjon do yanba yokwi tok aba buri pindagek yan yoyigit, “Gen unjon do nandan gadatji wital kisak, ma? ⁶² Ji kanakwa Amin Dakon Monji kalip egipgut kokupmon aeni tobil wigisak kanj, ji nian nandani? ⁶³ Telagi Wup da iyi amin egip egip dagok dagogi mini yomisak. Amin da iyi egip egip dagok dagogi mini aripmi dima timitni. Gen dayisat unjon da Wup egip egip damisak unjon jikon anabisak. ⁶⁴ Mani jikon da amin diwari nandan gadat dima anj.” (Nandan gadat dima awit amin unjon Yesu da pini wasanek agiron da kili nandan yominj mudagit. Ae namin da uwal da kisiron yipjak unjon kili nandan imgut.) ⁶⁵ Yesu da sanbenek yan yagit, “Mibili yanj do nak yanj kili dayigim, ‘Amin kinda Dat da dima antagap asak kanj, nagon aripmi dima opjak.’”

⁶⁶ Yesu da gen unjon yoyinban panjetni diwari tobil kinjek Yesu sanbenek dima yolgwit. ⁶⁷ Yanj anakwa Yesu panjetni 12 kabi yanj yoyigit, “Ae jiyo kisi nepmanj dek kikanj?”

⁶⁸ Yoyinban Saimon Pita da kobogij yanj iyigit, “Amin Tagi, nin naminon kinenj? Gak dakon gen da egip egip

dagok dagogi mini nimisak. ⁶⁹ Nin nandan gadat anek yanji nandamanj, gak Pinj kop dakon Telagi Amini.”

⁷⁰ Yanban Yesu da yoyigit, “Nak ji 12 kabi manjigim, mani ji kabikon da kinda unjon Sunduk yombem.”

⁷¹ (Unjon Judas, Saimon Iskariot dakon monji do yagit. Unjon panjetni 12 kabikon nani kinda, mani unjon bin amin do Yesu uwal da kisiron yipgut.)

7

Imal Yut Kaben Bilagon Yesu Jerusalem kigit

¹ Unjon da kwenon Yesu Galili Provinskon gin agipgut. Juda amin da Yesu si anjatno kimotjak yanj nandawit, do Judia Provinskon agip do dima nandagit. ² Juda amin dakon Imal Yut Kaben Bilak unjon dakon bisap kwanj tanakwan ³ Yesu dakon padik padikni da yanj iyiwit, “Gak on kokup yipmanek Judia Provinskon kinjek wasok tapmimi tonj anjaki panjetgoni da koni. ⁴ Amin kinda amin morapmi da nandan imni do nandisak kanj, yo pasili dima asak. Gak yanj asal do amin morapmi da dabilon abi koni.” ⁵ (Padik padikniyo kisi dima nandan gadanj imgwit do gen unjon yawit.)

⁶ Yanba Yesu da yoyigit, “Ji galak tokjikon tagi agipni, mani nak dakon bisap unjon dima kwanjak. ⁷ Miktim amin morap da ji nandaba yokwi tok aripmi dima anj damni, mani nak anpak yokwi anj unjon do yanj kwok asat, do unjon do nandaba yokwi tok anj namanj. ⁸ Ji jap noknok bisap madep do Jerusalem kini. Nak dakon bisap dima ak, do naga dima kikenj.”

⁹ Gen unjon yanj yanek Galili Provinskon sigin egipgut.

¹⁰ Mani padik padikni jap noknok bisap madepmon kinj mudanakwa noman da dima, pasilikon da bujon don kigit. ¹¹ Unjon bilak bisap madepmon Juda amin dakon kila amin da Yesu

wisinek yan yawit, “Unun amin dukwan egisak?”

¹² Yan yanakwa amin kabi madep Jerusalem egipgwit da gen pisigon da gen yawit. Diwari da “Unun amin tagisi” yan yawit. Ae diwari da “Dima, unun amin top panjawaldak” yan yawit. ¹³ Mani Juda amin dakon kila amin do pasalek mibilni noman dima yawit.

¹⁴ Jap noknok bisap madep binapgwaw Yesu unun Telagi Yut Madep unun da nagalon pigek amin yoyin dekgit. ¹⁵ Anakwan Juda amin dakon kila amin da geni unun nandan wuripdagek yan yawit, “On amin papia yut dima wigek nandak nandak madep dukon pagit?”

¹⁶ Yan yanba yoyigit, “Gen unun dayin dekdut unun naga dakon gen dima. Pinokop yabekban pigim unun dakon gen nan dayisat. ¹⁷ Amin kinda Pinokop dakon gen guramitjak kan, unun da geno dakon mibili tagi nandisak. Pinokop dakon gen nan yosot, bo naga da nandak nandagon da yosot unun tagi kokwinitjak. ¹⁸ Amin kinda iyi dakon gen yosok, unun amin iyi man madep pak do yosok. Mani amin kinda yabet amini man madep pasak do nandisak unun amin topni mini, amin kilegisi. ¹⁹ Kalip Moses da gen teban damgut, mani jikon da amin kinda da unun gen teban dima guramikdak. Ji nak nido nikba kimokgen do nandan?”

²⁰ Yanban kobogi yan iyiwit, “Kon kinda gagon egisak. Namin da gikban kimokgi do nandisak?”

²¹ Yanba Yesu da yan yoyigit, “Nak wasok tapmimi ton kalonji kinda agim unun do wiripdakgwit. ²² Kalip Moses da monjisi dakon giptim mandak dakon anpak ani do dayigit. (Asi, Moses iyi dima wasanek agit, babikji Abraham da wasanek agit.) Ji Moses dakon gen teban yolek monjisi dakon giptim Sabat bisapmon kisi mandan.

²³ Ji Moses dakon gen teban dima yapni do anek monjisi dakon giptimni Sabat bisapmon kisi mandan gin. Ji yan an, do nak da Sabat bisapmon amin kinda anmilip agim unun do butjap nido nandan naman? ²⁴ Ji dabil dagin pindagek nandan kokwin an. Yo morap kokwin agak bamisi ani kan unun tagisi.”

Yesu unun nianjen amin kinda?

²⁵ Jerusalem kokup papmon amin diwari da yawit, “On amin nan kila amin da anakba kimotjak do nandan, ma? ²⁶ Kabit, nomansi agek gen yanakwan gen kinda dima iyan. Kila amin da asi unun Kristo yan nandan iman? ²⁷ Unun amin kokupni unudon yan nandan imaman. Kristo apjak bisapmon amin da dukon amin kinda yan dima nandan imdan.”

²⁸ Yan yanakwa Yesu unun Telagi Yut Madep da nagalon amin yoyin degek gen papmon da yan yagit, “Ji nak dakon mibilno ae kokupno dukwan tosok unun nandan. Mani nak naga da galak togon dima pigim. Datno nak yabekban pigim unun topni minisi. Ji unun dima nandan iman, ²⁹ mani nak unun gat egipgumak, ae unun da nak yabekban pigim, do unun nandan imisat.”

³⁰ Gen unun yanban nandanek dam tebanon yip do awit, mani bisapni dima agit do amin kinda da dima abidagit. ³¹ Amin morapmi da nandan gadan iminek yan yawit, “Amin kinda da don abinek on amin da wasok tapmimi ton asak unun yapmanek morapmisi asak? Aripmi dima, do on Kristo bo?”

Yesu abidok do obip amin yabekgwit

³² Amin da Yesu do gen pisigon da yan nandat an iminakwa Parisi amin da nandawit. Nandanek mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat Parisi amin gat da Yesu abidok

7:15: Mt 13.54; Lk 2.47   **7:16:** Jn 12.49; 14.10   **7:18:** Jn 8.50   **7:19:** Ya 7.53; Ro 2.21-24   **7:20:** Jn 8.48; 10.20   **7:22:** WW 17.9-13; MS 12.3   **7:23:** Jn 5.8-10,16   **7:27:** Jn 7.41; 9.29   **7:28:** Mt 11.27; Jn 8.55   **7:30:** Jn 7.44

do obip amin yabekgwit. ³³ Anakwa Yesu da gen yan yagit, “Nak bisap pisipmisok ji gat egek yabekban pigim aminon tobil wigikenj. ³⁴ Wigapbo ji nak wisikdan, mani dima nandakdan. Ae nak da kokup egipben unudon ji aripmi dima wigikdan.”

³⁵ Yanban Juda amin dakon kila amin da notni yoyin yoyin anek yan yawit, “Unun dukwan kinakwan dima konej do yosok? Juda amin notnin Grik amin kabikon ekwan unudon kinjek Grik amin yoyin detjak do yosok? ³⁶ Unun da yan yak, ‘Wigapbo ji nak wisikdan, mani dima nandakdan.’ Ae ‘Ji nak da kokup egipben unudon aripmi dima wigikdan’ yan yak. Gen unun nianon da yak?”

Yesu da pakbi egip egipmi tonj do yagit

³⁷ Jap noknok bisap madep egipgwit unun dakon mibi gildat unun bisap madepsi. Unun bisapmon Yesu da pidan agek gen papmon da yan yagit, “Amin kinda pakbi do asak kan, nagon abinek nosak. ³⁸ Amin kinda nak nandan gadan namjak kan, Pinjop gen da yosok unun da aripmon burikon da pakbi morapmi egip egipmi tonj dasi pak anan kirkdisak.” ³⁹ (Yesu nandan gadan imni amin da don Telagi Wup abidoni do gen unun yagit. Unun bisapmon Yesu man madep dima pagit, do Telagi Wup dima yobi.)

Amin da wasen ki kabi bamot awit

⁴⁰ Amin diwari da Yesu da gen yagit unun nandanej yan yawit, “Asisi, on Kombi Amin Pinjop da yabekban miktimon pisak do yagit oni.”

⁴¹ Yanakwa diwari da yawit, “On amin unun Kristo.”

Ae diwari da yawit, “Dima. Kristo unun Galili Provinskon da dima altosak. ⁴² Pinjop da papiakon gen yan tosok: Kristo unun kila amin madep Dewit dakon yawi diwat kabikon da

altosak. Unun kalip Dewit da egipgut kokup Betlehem unudon altokdisak.”

⁴³ Amin da Yesu do nandak nandak yan panjek wasen ki kabi bamori awit.

⁴⁴ Diwari da dam tebanon yip do nandawit, mani amin kinda da dima abidagit.

Kila amin da Yesu dima nandan gadan imgwit

⁴⁵ Obip amin unun tobil mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat Parisi amin garon kwa yan yoyiwit, “Ji nido unun amin dima abidan awen?”

⁴⁶ Yanba obip amin da yoyiwit, “Amin kinda da unun amin da gen yosok unuden kinda dima yagit.”

⁴⁷ Yanba Parisi amin da yoyiwit, “Ji kisi bo panjekwalak? ⁴⁸ Kila amin kinda bo Parisi amin kinda da unun amin dimasi nandan gadan imgut. ⁴⁹ Unun amin kabi madep gen teban dima nandaba pisosok, do Pinjop da unun amin kabi jobit timitni do yagit.”

⁵⁰ Nikodemus, unun kalip Yesukon kigit, unun kila amin gat Parisi gat da kabikon nani kinda. Unun da yan yoyigit, ⁵¹ “Gen tebanin da yan yosok, Amin kinda iyi dakon mibilni dima yanban nandanej isal dogin yokwi al yan aripmi dima iyigi.”

⁵² Yan yanban iyiwit, “Gak kisi Galili amin, ma? Gak Pinjop da papiakon gen tonj unun pakyanji manjinjek nandaki kan, kombi amin kinda Galili Provinskon da aripmi dima altokdisak yan nandakdisal.”

Mijat kinda yokwi agit unun Yesukon anan apgwit

⁵³ Yan iyinakwa amin kisi yutnikon kin kin awit.

8

¹ Mani Yesu Henj Olipmon wigigit.

² Wisa dagokdosi aeni Telagi Yut Madep da nagalgwan pigakwan amin morapmi iyikon apgwit. Abinakwa Yesu pabin yigek amin yoyin dekgit.

3 Anjakwan gen teban yoyiñdet gat Parisi amin gat da miñat kinda abidan anapgwit. Amin da kanakwa unun miñat da yumabi agit. Anabiñ amin da dabilon yipba ⁴agakwan Yesu yan iyiwit, “Yoyiñdet, on miñat da yumabi si anjakwan amin da kan. ⁵ Gen tebanon Moses da gen kinda yagit unun yan: miñat unuden tipban anakba kimotjak. Gak da unun do nian nandisal?” ⁶Yesu da gen yokwi kinda yanban gen pikon yipneñ yan nandanek ankewalgwit. Mani Yesu gawak pigek kisiri da miktimon kilda mandagit.

⁷ Anjakwan gen sigin iyinakwa pidanek yan yoyigit, “Jikon da amin kinda yokwi kinda dima agit kan, unun amin da mibiltok miñat da kwenon tip anajak.” ⁸Yan yanek aeni gawagek miktimon kilda mandagit. ⁹Gen unun yanban nandanek amin iyi kalon kalon kin kin awit. Bilakni morapmi amin da mibil tanek kinakwa bilakni kalonisok amin da bunon kiwit. Kin mudanakwa Yesu iyi gin egakwan miñat unun inamnikon akgit. ¹⁰Agakwan Yesu pidan agek yan iyigit, “Miñat, amin morap unun dukwan ken? Amin kinda gen pikon gep do dima akdak on?”

¹¹ Yanban miñat da yagit, “Amin tagi, amin kinda dima akdak.”

Yanban Yesu da iyigit, “Nakyo kisi gen pikon dima gepben. Gak kin aego yo yokwi dima aki.”

Yesu unun miktim dakon tenjenj

¹² Yesu da miñat aminyo yan yoyigit, “Nak naga miktim dakon tenjenj. Amin kinda nak noljak kan, unun amin pilin tukgwan dima agipjak. Egip egip dakon tenjenj da unun aminon tosak.”

¹³ Yan yanban nandanek Parisi amin da Yesu yan iyiwit, “Gak gaga nan jonjgek gaga do yankwok asal, do nandano bami dima asak.”

¹⁴ Yanba Yesu da gen kobogi yan yoyigit, “Unun asi, nak naga jonjgek yankwok asat. Nak dukwan da apgum ae dukwan kiken unun nandisat, do yankwok asat unun bamisi yosot. Mani nak dukwan da apgum ae dukwan kiken unun ji dima nandan. ¹⁵ Ji amin kokwin an unun miktim da anpagon kokwin an. Nak amin kinda dima kokwinikdat. ¹⁶ Mani nak amin kokwin abom tam bamisi kokwinikgom. Nido nak naga gin amin kokwin dima asat, Datno nak yabekban pigim unun da nak anpuluganban kokwin amak. ¹⁷ Ji da gen tebanon gen yan tosok, Amin bamori da gen kalon nanjin yankwok amal kan, unun da gen bami asak. ¹⁸ Nak naga nan jonjgek naga do yankwok asat, ae Dat nak yabekban pigim ununyo kisi nak nan jonjgek yankwok asak.”

¹⁹ Yanban Parisi amin da yan iyiwit, “Datgo dukwan egisak?”

Yanba yoyigit, “Ji nak dima nandan naman, ae Datno kisi dima nandan iman. Nandan naman tam, Datnoyo kisi tagi nandan ibam.”

²⁰ Yesu unun Telagi Yut Madep dakon buri kinda paret yopgwit unudon egek amin yoyin degek gen unun yagit. Mani bisapni dima agit, do amin kinda da dima abidagit.

Yesu da iyi kisak kokupmon aripmi dima kini do yagit

²¹ Yesu da sanbenek amin yan yoyigit, “Nak depman kiko ji nak wisikdan, mani yokwisi tan daminakwa kimotdan. Nak da kikenon aripmi dima apni.”

²² Gen yan yanban nandanek Juda amin da iyi gin yan yawit, “Nak kikenon aripmi dima apni yan unun nido yosok? Iyi nan anagek kimot do yosok?”

²³ Yanba Yesu da yan yoyigit, “Ji migon amin. Nak kwen amin. Ji miktim amin, mani nak miktim amin

dima. ²⁴ Yan do, kili dayit, ji yokwisi tañ daminakwa kimotdan. Ji nak Unun Amin yan dima nandan gadan namni kan, yokwisi tañ daminakwa kimotdan.”

²⁵ Yanban iyiwit, “Gak namın?”

Yanba Yesu da yoyigit, “Nak kili dayigim da dayin anan obisat. ²⁶ Ji dakon anpak kokwinigek gen morapmisi tagi yoken. Mani Amin nak yabekban pigim unun top dima yosok. Gen morap unun yanban nandagim unun ban miktin aminon yan tenjenosot.”

²⁷ Gen unun yoyinakan Datni do yosok yan dima nandawit, ²⁸ do Yesu da yan yoyigit, “Ji Amin Dakon Monji anenagek nak Unun Amin yan nandan namdan. Unun bisapmon nak naga da nandak nandagon yo dima asat yan nandakdan. Dat da nayin dekgit unun banjin yosot yan nandakdan. ²⁹ Nak yabekban pigim amin unun nak gat ekwamak. Bisapmi bisapmi nak Dat dakon galaktok yoldat, do dima nepman dekdak.” ³⁰ Gen unun yanakan gin amin morapmi da nandanek nandan gadan imgwit.

Gen bami da amin pulugan yopdisak

³¹ Yesu da Juda amin nandan gadan imgwit yan yoyigit, “Nak dakon gen guramitni kan, nak dakon panjetnoni bamisi egipdan. ³² Yan egek gen bami nandan pisanba unun da pulugan depdisak.”

³³ Yanban yan iyiwit, “Nin Abraham dakon babikni kabi ekwaman. Nin bisap kindakon amin kindakon oman monjini dima egipguman. Do nianon da amin taginin da kisiron da pulugan kinen do yosol?”

³⁴ Yanba Yesu da gen kobogi yan yoyigit, “Nak asisi dayisat, amin morap yokwi an unun yokwi dakon oman monjini ekwan. ³⁵ Oman monji amin yuri kindak gat toktogisi dima ekwan. Monji dagin toktogi ekwan.

³⁶ Yan do, Monji da pulugan depjak kan, ji wagilsi pulugan depbi.

³⁷ “Ji Abraham dakon amin kabi yan nandan damisat. Mani nak dakon gen abidok do dima nandan, do nikba kimokgen do nandan. ³⁸ Datno da yo morap noligit unun do dayisat. Ae datji da anpak ani do dayigit, ji unun ban an.”

³⁹ Yanban nandanek Juda amin da yan iyiwit, “Datnin unun Abraham.”

Yan yanba Yesu da yoyigit, “Ji asi Abraham dakon monjini tam, Abraham da iyi anpak agit unun ban abam. ⁴⁰ Pin kop da gen bami morap yanban nandagim unun ban dayisat. Anapbo ji nak nikba kimokgen do nandan. Abraham yan dima agit. ⁴¹ Ji datji dakon anpak unun banjin an.”

Yanban iyiwit, “Nin gwamda dima. Datnin unun Pin kop kalon gin.”

⁴² Yanba Yesu da yan yoyigit, “Nak Pin kop gat egipgumak da pigim. Nak naga da galak togon dima pigim. Pin kop da yabekban pigim, do Pin kop unun asi Datji tam, ji da nak do but dasi galak tañ nabam. ⁴³ Gen yosot unun ji da dima nandaba pisosok. Nido geno abidok do dima nandan. ⁴⁴ Ji datji Sunduk unun dakon monjini egek galaktokni yol do tagisi nandan. Kalipsi wasok wasogikon amin dapdap kindak egipgut. Gen bami unun iyikon dima tosok, do gen bami unun dima yoldak. Unun top gen dakon datni egisak, do iyi dakon gen yanek top yosok. ⁴⁵ Mani nak gen bami yosot, ae ji geno do nandaba bami dima asak. ⁴⁶ Nak yokwi asat yan nandan, ma? Yan nandan kan yokwi asat unun ji da tagi antenten ani. Mani gen bami yosot kan, nido geno do nandaba bami dima asak? ⁴⁷ Pin kop dakon amin ekwan unun da gen morap yosok unun nandan. Mani ji Pin kop dakon amin dima ekwan, do geni dima nandan.”

Yesu gat Abraham gat dakon gen

⁴⁸ Yesu da gen yaŋ yaŋban Juda amin da yaŋ iyiwit, “Gak Samaria amin kinda, koŋ kinda da gak da buron egisak. Uŋun gen bami yomaŋ?”

⁴⁹ Yaŋba Yesu da yoyigit, “Nak da buron koŋ kinda dima egisak. Nak da Datno nandabo wukwan iminapbo, ji da nak do nandaba pisak. ⁵⁰ Amin da nandaba wukwan namni do pi dima asat. Amin kinda gen kokwin amin egisak, uŋun da mano wukwisi tosak do pini asak. ⁵¹ Nak asisi dayisat, amin kinda da nak dakon gen guramitjak kaŋ, uŋun amin dimasi kimotjak.”

⁵² Yaŋban nandanek Juda amin da Yesu yaŋ iyiwit, “Yaŋ yaŋaki gak da buron koŋ kinda asisi egisak yaŋsi nandamaŋ. Abraham gat kombi amin gat uŋun kisi kili kimakgwit, mani gak da yosol ‘Amin kinda da nak dakon gen guramitjak kaŋ, uŋun amin dimasi kimotjak.’ ⁵³ Gak datnin Abraham uŋun yapmandat yaŋ nandisal, ma? Abraham gat kombi amin gat kili kimakgwit. Gak nianen amin kinda yaŋ nandisal?”

⁵⁴ Yaŋba Yesu da yaŋ yoyigit, “Nak amin da nandaba wukwan namni do pi abeŋ kaŋ, mano pinbisi asak. Mani Datno da mano madepsi tosak do pini asak. Ji da Datno do uŋun nin dakon Pinƙop yaŋ yoŋ. ⁵⁵ Ji uŋun dima nandan iman, mani nak nandan iman. Nak naga dima nandan iman yaŋ yoken kaŋ, ji yombem gin top amin aken. Mani nak nandan iman geni guramikdat. ⁵⁶ Babikji Abraham uŋun nak dakon bisap kok do tagisi nandagit. Uŋun kaŋek but kwaktok nandagit.”

⁵⁷ Juda amin da gen uŋun yaŋban nandanek yaŋ iyiwit, “Gak dakon bilakgo 50 dima anakwan gak da nak Abraham kagin yaŋ yosol, ma?”

⁵⁸ Yaŋba Yesu da yaŋ yoyigit, “Nak asisi dayisat, Abraham dima al-tanakwan nak kili egipgum da egisat.”

⁵⁹ Yaŋ yaŋakwan tip timigek anakba kimotjak do nandawit. Mani Yesu uŋun pasilek Telagi Yut Madep dakon nagal yipmanek wanga kigit.

9

Amin dabili mini kinda dakon gen

¹ Yesu kosit agek amin dabili mini kinda menji da yaŋ anlagit kagit. ² Kaŋakwan paŋdetni da yaŋ iyiwit, “Yoyidet, namin da yokwi aban on amin dabili mini da altagit. Iyi agit bo menji datniyo da agimal?”

³ Yaŋba Yesu da yoyigit, “On amin iyi yokwi agit bo ae menji datniyo da yokwi agimal uŋun do dima. Pinƙop da wasok kinda on aminon noman aban amin da koni do dabili mini altagit. ⁴ Pinƙop da nak yabekban apgum uŋun dakon pini gildat kalba anensi. Pilin tokdisak. Amin kinda da kalbi pi aripmi dima asak. ⁵ Nak miktimon egisaron nak naga on miktim dakon tenjeni.”

⁶ Yesu gen uŋun yaŋek miktimon ilip sulek miktim gat dagapmikban neŋak aban dabili mini amin da dabilon wiririkgit. ⁷ Yaŋ anek iyigit, “Gak kin Silom Pakbi Idapmon pakbi soki.” (Silom dakon mibili uŋun “Yabekbi.”) Dabili mini amin uŋun kin pakbi soŋ dabili sin-tanakwan yomanikon apgut.

⁸ Apban kokup isalni gat ae yo do bisit yaŋakwan kawit amin gat da yaŋ yawit, “On amin uŋun kalip yigek amin da moneŋ imni do bisit yoyigit uŋun amin bo?”

⁹ Diwari da yawit, “Asi, on uŋun amin.” Anakwa diwari da yawit, “Kagiman amin uŋun yombem, mani on uŋun amin dima.”

Yaŋ yaŋakwa amin uŋun iyi yaŋ yoyigit, “Nak uŋun mani.”

¹⁰ Yaŋban iyiwit, “Niansi anek dabilgo kilek tak?”

¹¹ Yaŋba gen kobogi yaŋ yoyigit, “Amin kinda mani Yesu yaŋ iyan uŋun da miktim ban neŋak wasanek dabilnokon wiririgek yaŋ nayik, ‘Gak kin Silom Pakbi Idapmon pakbi soki.’

Yañ nayınban kın pakbi sonjek dabilno kilek tanban yo pındat.”

¹² Yanban iyıwıt, “Unun amin dukwan egısak?”

Yañba yoyıgıt, “Nak dima nandısat.”

Parisi amin da dabili sıntagıt amin unun dakon geni yawıt

¹³ Amin dabili mini egıpgut da sıntagıt unun iyın anañ Parisi aminon kiwıt. ¹⁴ Yesu da mıktım ban neñak wasañek dabilnikon wiririkban sıntagıt unun Sabat bısapmon agıt. ¹⁵ Unun do añek Parisi amin da aeni iyıwıt, “Dabilgo nianşı añek kilek tanban sıntal?”

Yañba yagıt, “Unun da neñak dabilnokon wiririkban pakbikon sugañek sıntat da yo pındakdat.”

¹⁶ Yanban Parisi amin diwari da yan yawıt, “Unun amin Sabat dakon gen teban yapmandak, do Pin kop da dima yabekban apgut, yan nandaman.”

Mani diwari da yawıt, “Unun yokwi pakpak amin tam wasok tapmimi ton yan dima aban.” Parisi amin gen bamori yan yanek wasen ki kabi bamori awıt.

¹⁷ Aeni dabili sıntagıt amin yan iyıwıt, “Unun amin wasok aban dabilgo sıntak amin do nianşen amin kinda yan nandısak?”

Yañba yagıt, “Unun kombi amin kinda.”

¹⁸ Juda amin da unun amin dabili mini egıpgut da sıntagıt unun do nandaba bami dima agıt. Yan nandawıt do unun amin dakon menı datniyo apjıl do gen yıpgwıt. ¹⁹ Gen yıpba kwan apbal yan yoyıwıt, “Asi on monji jıl dakon? Dabili mini altagıt yan yomal amin on unun? Yan kan nianş añek dabili kilektak?”

²⁰ Yoyınba menı datniyo da yan yoyıgımıl, “Asi, on monji nit dakon, dabili mini nan menı da yan anılagıt.

²¹ Mani nianşon da dabili sıntak unun nit dima nandamak. Ae namın da dabili aban pisak, ununyo kisi nit dima nandamak. Unun amin madep kılı agıt, do iyınanş iyınba kobogı tagı dayısak.” ²² Juda amin dakon kila

amin da gen teban kinda yan yıpgwıt, Amin kinda da Yesu unun Kristo yan yosak kan, unun amin Juda amin da muwıt muwıt yutnon dimasi wigısak. Gen teban yan yıpgwıt, do menı datni da Juda amin do pasalek yan yagımıl, ²³ “Unun amin madep kılı agıt, do iyı nanş iyınba kobogı dayısak.”

²⁴ Kalıp dabili mini egıpgut amin unun ae kosiri kinda gat iyınba opban yan iyıwıt, “Pin kop man madep imınjek yan teban tok tebaisi kinda añek gen bami gın yoki. Unun amin unun yokwi pakpak amin kinda yan nandaman.”

²⁵ Yanba amin unun da gen kobogı yan yoyıgıt, “Unun amin unun yokwi pakpak amin kinda bo dima unun dima nandısak. Mani yo kalonş nandısak, unun nak dabilno mini egıpgum da abısok sıntosot.”

²⁶ Yanban iyıwıt, “Unun da nianşı anşamik? Nianşon da dabilgo sıntak?”

²⁷ Yanba yoyıgıt, “Nak kılı dayıko dima nandayın. Ae nido sigın nandak do yon? Ji kisi pañdetni egıp do añek yon, ma?”

²⁸ Yanba yokwi tok anş imınjek gen yan iyıwıt, “Gak unun amin dakon pañdetni, mani nin Moses dakon pañdetni ekwaman.” ²⁹ Pin kop da Moses gen iyıgıt yan nandaman, mani unun amin dukwan da apgut unun nin dima nandaman.”

³⁰ Yan yanba yoyıgıt, “Ji da gen nşwaktşwarisi kinda yon. Unun amin da dabilno anşmilıp ak, mani ji da ‘unun amin dukwan da apgut unun nin dima nandaman’ yan yon.

³¹ Pin kop da yokwi pakpak dakon geni dima nandanş yomısak yan nandaman. Mani amin galaktokni yolek gawak imanş amin unun geni nandanş yomısak. ³² Amin kinda dabili mini menı da yan anılagıt nanş amin kinda da wasok aban dabili pisagıt yan kinda dima nandaganş.

Mıktım wasok wasogikon da egı anş obınjek abısok ekwamanşon gen bin

kinda yanj dima nandamanj. ³³ Uñun amin Pinjkop da dima yabekban apgut tam, yo kinda aripmi dima aban.”

³⁴ Yanban Parisi amin da uñun gen nandanek yanj iyiwit, “Menjo da gak anjalagiron da abisok ekwamanjon yokwigo madepsi tanj gamgwit da tanj gamanj, do gak nido nin niyinj dekdal?” Yanj yanjek yolba wanja abigigit.

Nandan gadatni mini amin uñun dabilni miniyombem

³⁵ Yesu da yolba abigigit dakon gen uñun nandanek wisinj kanj yanj iyigit, “Gak Amin Dakon Monji nandan gadanj imisal bo dima?”

³⁶ Yanban yanj iyigit, “Amin tagi, Amin Dakon Monji uñun namin? Nayinbi uñun amin nandan gadanj ibenj.”

³⁷ Yanj yanban Yesu da yanj iyigit, “Gak uñun amin kili kal. Gen gayisak amin uñun mani.”

³⁸ Yanban amin uñun da yanj iyigit, “Amin Tagi, nak nandan gadanj gamisat.” Yanj yanjek gawak ingut.

³⁹ Anjakwan Yesu da yanj yagit, “Nak miktimon gen kokwin ak do pigim. Yanjo, dabilni mini amin uñun sinjtoni, ae dabilni sinjtonj amin uñun dabilni mini ani.”

⁴⁰ Parisi amin diwari kapmatjok akgwit uñun da gen uñun nandanek yanj iyiwit, “Nin kisi dabilnin mini ekwamanj yanj yosol, ma?”

⁴¹ Yanba Yesu da yanj yoyigit, “Ji dabilni mini ekwanj tam, yokwisi mini. Mani ‘dabilnin tonj’ yanj yonj, do yokwisi dakon gen uñun sigin tanj daminj ananj kisak.”

10

Yesu uñun sipsip kila amin tagisi

¹ Yesu da sanbenjek yanj yagit, “Nak asisi dayisat, amin kinda sipsip dam dakon wigat nanj dima pigekek kosit njwaknjwarikon da dam irak pigisak kanj, uñuden amin uñun kabo noknok ae amin dapmanjek yoni gwayanj

amin. ² Mani wigat nanj pigisak amin uñun sipsip dakon kila amin. ³ Wigat kila amin da uñun amin do yoma witdal iban pigisak. Pigi sipsipni kalonj kalonj dakon mani yanban tegi nandanakwa mibiltanj yoban wanja kwanj. ⁴ Kisisi wanja kinj mudanakwa sipsip kila amin da mibiltanj yoban tegi nandan iman, do bunjon yol ananj kwanj. ⁵ Sipsip da amin njwaknjwari dima yolganj. Tegij dima nandan iman do yanj yoban sipsip si pasal kinj mudonj.” ⁶ Yesu da tilak gen uñun yanban dima nandaba pisagit.

⁷ Dima nandaba pisagit do Yesu da aeni yoyigit, “Nak asisi dayisat, nak naga sipsip dam dakon wigat. ⁸ Amin morap mibiltok apgwit uñun kabo noknok ae amin dapmanjek yoni gwayanj amin. Mani sipsip da geni dima nandan yomgwit. ⁹ Nak naga wigat. Amin kinda nagon abinjek damon pigisak kanj, Pinjkop da yokwikon nanj abidokdisak. Anjakwan uñun amin damon pigij ae wanja kinj gin anjek jap do aripmi dima akdisak. ¹⁰ Kabo noknok uñun yo kinda do dima abisak. Uñun sipsip kabo timit do, ae dapban kimotni do, ae panjupbal ak do abisak. Mani nak yanj do dima abisat. Nak wadak wadagij mini tagisi egipni do abisat.

¹¹ “Nak naga sipsip dakon kila amin tagisi. Sipsip dakon kila amin tagisi uñun iyij dakon egip egip paregek sipsipni panjapulugosok. ¹² Sipsip dakon kila amin yokwi monej do nandanek pi asak uñun sipsip dakon ami dima, do jonj pinjan abisak bisapmon si pasalek sipsip yopmanj kisak. Yopmanj kinjakwan jonj pinjan da obinj sipsip dapmanj nok do anjakwan wasenj kwanj. ¹³ Uñun amin tomni timit dogin nandisak do yanj asak. Sipsip tagij egipni do dima nandisak.

¹⁴⁻¹⁵ “Nak naga sipsip dakon kila amin tagisi. Datno da nak nandan naminjakwan nak da Datno nandan imisat. Uñudenj gin sipsipno da nak

nandan naminakwa nak da sipsipno nandan yomisat. Anek sipsipno do anek naga dakon egip egipno parekdat.

16 “Nak sipsipno diwari unun on damon nani dima. Unun wanga ekwan. Unun sipsip kabi nak da ilik panabin yopbo naga dakon tek nandakdan. Anek sipsip kabi kaloni gin egakwa kila amin kaloni da kilani akdisak. 17 Nak egip egipno paregek aeno abidokdisat, yan do Dat da nak do but dasi galak tan namisak. 18 Amin kinda da egip egipno aripmi dima gwayesak. Naga dakon galaktok yolek egip egipno parekgen. Egip egipno parekgen ae abidoken unun dakon yan dagok unun nagon tosok. Dat da yansi aben dosi yagit.”

19 Juda amin gen unun nandanek aeni wasen ki kabi bamori awit. 20 Morapmi da yan yawit, “Kon kinda burikon egakwan but upbal asak. Ji nido geni nandan?”

21 Yan yanakwa diwari da yawit, “Gen yosok unun koni ton amin dakon gen nan dima yosok. Kon da dabili mini amin aripmi dima anmilip agagi.”

Juda amin da Yesu uwal an imgwit

22 Unun bisapmon Juda amin dakon jap noknok bisap madep kinda Jerusalem ais bisapmon noman tagit. Unun kalip Telagi Yut Madepni ankaluk awit unun do nandanek egipgwit. 23 Yesu unun Telagi Yut Madep da nagalgwan tamo kinda Solomon Dakon Kin Ap Tamo yan yawit unudon agipgut. 24 Agakwan Juda amin da abin Yesu anwasin agek yan iyiwit, “Gak gaga dakon mibilgo ni bisapmon niyin tentenoki? Gak asi Kristo kan, yankwok nomansi a.”

25 Yanba Yesu da yan yoyigit, “Nak kili dayigim, mani ji da nandaba bami dima agit. Nak namin aminsi kinda Datno da manon pi morap asat unun da tagi dolisak. 26 Mani ji unun nak

dakon sipsip kabi dima, do dima nandan gadan naman. 27 Nak sipsip kabino nandan yomisat. Unun tekno nandanek nolgan. 28 Nak da egip egip dagok dagogi mini yobo aripmi dimasi pasilni. Amin kinda da nak da kiron ban aripmi dima gwayesak. 29 Datno da sipsip kabino namgut, ae Datno yo morap yapmanek wukwisi egisak, do amin kinda da kisitnikon ban aripmi dima gwayesak. 30 Dat gat nit kaloni ekwamak.”

31 Juda amin da gen unun nandanek aeni tip timigek anakba kimotjak do awit. 32 Anakwa Yesu da yan yoyigit, “Nak Datno dakon pi tagisi morapmi ji dolik do anapbo pindakgwit. Unun pi agimgwan ni pi nan agim do nandanek tipban nit do an?”

33 Yanban Juda amin da yan iyiwit, “Gak da pi tagisi kinda agil do anek tipban dima gitnen. Gak amin isali kinda da nak Pin kop yan yanek Pin kop kulabisal unun do anek gitdaman.”

34 Yanba Yesu da yoyigit, “Gen teban papiakon Pin kop dakon gen kinda yan tosok:

‘Nak yan dayisat, ji unun pin kop.’

35 Pin kop da papiakon gen ton unun bamisi gin. Kalip Pin kop da amin do geni yoyin tentenank ji pin kop yan yoyigit. 36 Ae Dat da iyi nak tilak anek yabekban miktimon pigim. Do ‘Nak Pin kop dakon Monji’ yan yanapbo ji nido ‘Gak Pin kop kulabisal’ yan yon?

37 Nak Dat dakon pi dima asat kan, geno do nandaba bami dima asak.

38 Mani nak asi pini asat. Yan do, ji geno do nandaba bami dima asak kan, pi asat unun kanek nandan gadat ani. Anek yansi nandani, Dat unun nagon egisak ae nak Daron egisat.”

39 Yan yanban aeni Yesu abidok do awit, mani dima abidanakwa kigit.

40 Kin Jodan Pakbi pudanek aeni Jon da kalip amin telagi pakbi son imgut unun kokupmon pan ki egipgut.

41 Unudon egakwan amin morapmi Yesukon abin yan yawit, “Jon unun

10:16: Ais 56.8; Esi 34.23

10:17: Pil 2.8-9

10:28: Jn 3.16; 6.39

10:33: MS 24.16

10:34:

Kap 82.6

10:38: Jn 14.10-11

10:40: Jn 1.28

geni pan̄teban asak do wasok tapmimi ton̄ dima agit, mani gen morap on amin do yagit un̄un gen bamisi gin yagit.”⁴² Un̄un kokupmon amin morapmi da Yesu nandan̄ gadan̄ imgwit.

Yesu un̄un Judia ae Jerusalem kin̄akwan kila amin da an̄akba kimotjak do nandawit

(Kilapmi 11-12)

11

Lasarus kimakgit

¹ Amin̄ kindā mani Lasarus un̄un sot agit. Kokupni un̄un Betani, un̄un Maria gat peni Mata gat dakon kokupni. ² Un̄un Maria da pakbi kiban̄i ton̄ tagisi Amin̄ Tagi da kandan̄mon tagalek busun̄ dangwi nan̄ ikdigan̄ban kibidagit. Lasarus un̄un Maria gat peni gat dakon olapmi. ³ Sami bamot da Yesu do gen yipbal kigit, “Amin̄ Tagi, notgo but dasi galak tan̄ imisal un̄un sot asak.”

⁴ Yesu gen un̄un nandan̄ek yan̄ yagit, “Un̄un sot asak mani wagil dima kimotjak. Pin̄kop gat Monji gat da man madep pan̄jil do sot un̄un asak.”

⁵ Yesu da Mata gat padige gat ae Lasarus gat do but dasi galak tan̄ yomgut. ⁶ Yesu Lasarus da sot agit un̄un dakon geni nandan̄ek kokup egipguron gildat bamori gat egipgut.

⁷ Egi mudan̄ek pan̄detni yoyigit, “Nin̄ aenin̄ tobil̄ Judia Provinskon kinen̄.”

⁸ Yan̄ban pan̄detni da iyiwit, “Yoyin̄det, apmasok Juda amin̄ da gak tipban̄ gikba kimokgi do awit. Un̄un do dima nandan̄ek aego tobil̄ kik do yosol?”

⁹ Yan̄ba Yesu da yan̄ yoyigit, “Gildat kindā dakon ten̄ten̄i un̄un 12 awa ton̄. Amin̄ kindā gildat kalba kosit agipjak kan̄, miktim dakon ten̄ten̄i kosok, do aripmi dima man̄ potjak. ¹⁰ Mani kalbi kosit agipjak kan̄, ten̄ten̄i mini do an̄ek kesal an̄atjak.” ¹¹ Yesu yan̄ yan̄ek ae kindā gat yan̄ yagit, “Notnin̄

Lasarus un̄un yum dipmini pokdok, do nak da kin̄ anyolbo pidosak.”

¹² Pan̄detni gen un̄un nandan̄ek Yesu yan̄ iyiwit, “Amin̄ Tagi, yum dipmin̄ pokdok kan̄, sotni dagan̄ kin̄akwan kilek tosak.”

¹³ Yesu da Lasarus kimakgit dakon gen yan̄ban pan̄detni da asi dipmin̄ pokdok yan̄ nandawit. ¹⁴ Yan̄ nandawit, do Yesu da nomansi yan̄ ten̄ten̄an̄ek yan̄ yoyigit, “Lasarus un̄un kili kimakgit, ¹⁵ mani nak un̄udon dima egapbo kimakgit do tagi nandisat. Nido nak ji dakon nandan̄ gadat pan̄teban ak do nandisat. Kili un̄udon kino.”

¹⁶ Yesu da gen yan̄ mudan̄akwan Tomas, mani kindā Yayat yan̄ iyiwit, un̄un da pan̄det notni diwari yan̄ yoyigit, “Ninyo kisi un̄un gat kin̄ek kisi kimotnen̄.”

Yesu un̄un pidot pidot ae egip egip ami

¹⁷ Yesu Betani kokupmon altan̄ek Lasarus un̄un kili kimakgit da gildat 4 kabi kimakbi tamogwan tosoke yan̄ nandagit. ¹⁸ Betani kokup un̄un Jerusalem da kapmatjok 3 kilomita da tilak tosoke. ¹⁹ Do Juda amin̄ morapmi da Mata ae Maria dakon but pan̄teban ak do apba olapmi kimakgit dakon gwayam egipgwit.

²⁰ Mata un̄un Yesu obisak yan̄ nandan̄ek Maria yutnon yipman̄ek kosiron kwan Yesu gat domdom agimal. ²¹ An̄ek Mata da Yesu yan̄ iyigit, “Amin̄ Tagi, gak idon egipgul tam, olapno dima kimakgit. ²² Un̄un kili kimakgit, mani abisok gak da Pin̄kop yo nian̄en̄ kindā do bisit iyin̄bi un̄un da tagi gamjak yan̄ nandisat.”

²³ Yan̄ban Yesu da iyigit, “Olapgo un̄un pidokdisak.”

²⁴ Yan̄ban Mata da iyigit, “Asi, mibi gildaron pidot pidot bisap madepmon don pidokdisak yan̄ nandisat.”

²⁵ Yan̄ban Yesu da iyigit, “Nak naga pidot pidot ae egip egip ami. Amin̄ kindā nak nandan̄ gadan̄ namin̄ek

kimotjak kan, kalugi sigin egipdisak.
²⁶ Ae amin morap kalugi egek nandan gadan namni unun amin wagil dima kimotdan. Gen unun yosot unun nandabi bami asak, bo dima?"

²⁷ Yan yanban Mata da iyigit, "Amin Tagi, asi gak Kristo, Pin kop dakon Monji, miktimon apjak do yanbi amin yan nandan gamisat."

Yesu Lasarus do bupmi nandanek kunam takgit

²⁸ Mata gen unun yanek tobil kin padige Maria iyindage tayanok yan iyigit, "Yoyindet da abik da gak do yosok." ²⁹ Maria gen unun nandanek tepmisi pidan Yesu kok do kigit. ³⁰ Yesu unun kokupmon dima obinek Mata gat domdom agimal tamokon unudon gin sigin akgit. ³¹ Juda amin Maria dakon but anteban ak do yutnon egipgwit unun da kanba Maria tepmisi pidan wanga pikwan kan, kimakbi tamokon kunam tat do kisak yan nandanek bunon yolgwit.

³² Maria Yesu akgiron kin kanek kandapmikon man pagek yan iyigit, "Amin Tagi, gak idon kisi egipguman tam olapno dima kimakgit."

³³ Yesu da Maria gat Juda amin Maria gat apgwit unun kunam takba pindagek bupmi madepsi nandanek buri da yokwi tagit. ³⁴ Anek yoyigit, "Ji bumjotni dukwan yipgwit?"

Yanban yan iyiwit, "Amin Tagi, abinek ka."

³⁵ Yan yanba nandanek Yesu kunam takgit. ³⁶ Yan aban kanek Juda amin da yan yawit, "Kabit. Unun da unun amin do but dasi galak tan imgut."

³⁷ Mani amin diwari da yawit, "Unun da dabili mini amin anmilip aban sintagit. Yan agit, do ae nido unun amin dima anpuluganakwan kimakgit?"

Yesu da Lasarus aban pidagit

³⁸ Yesu unun aeni bupmisi nandanek kimakbi tamokon kin altagit. Kimakbi tamo unun tip kinam kind

tip madep nan sogwit. ³⁹ Yesu yan yagit, "Ji tip madep aba kwan."

Yan yanban Mata unun amin kimakgit dakon sami da yan iyigit, "Amin Tagi, abisok tanban gildat 4 kabi asak, do yan anen kan, kiban madepsi akdisak."

⁴⁰ Yanban Yesu da iyigit, "Nak kili gayigim, nak nandan gadan nabi kan, gak Pin kop dakon tapmim madepni kokdisal." ⁴¹ Yan yanakwan tip madep aba kinakwan Yesu kwen sintanban wigakwan yan yagit, "Dat, gak bisitno kili nandal, do ya yan gayisat. ⁴² Gak bisapmi bisapmi bisitno nandisal, mani abisok on amin idon akgan unun da gak da nak yabekbi pigim yan nandani unun do anek gen unun gayisat." ⁴³ Yesu yan yanek gen papmon da yagit, "Lasarus, wanga pi!" ⁴⁴ Yan iyinban amin kimakbi imal nan kisit kandap tomni dabilyo wangwit walimbil wanga pigit. Pinban Yesu da yan yoyigit, "Imalni witdalek yipba kisak."

Kila amin da Yesu anakba kimotjak do gen yan anteban awit

(Mt 26.1-5 ae Mk 14.1-2 ae Lk 22.1-2)

⁴⁵ Juda amin morapmi Maria gat gwayam egip do opgwit unun da Yesu da yo agit unun kanek nandan gadan imgwit. ⁴⁶ Mani diwari da Parisi aminon kinak Yesu da yo agit unun do yoyiwit. ⁴⁷ Yan anakwa mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat Parisi amin gat da gen kokwin amin kabi yoyinba abin muwukba yan yoyiwit, "Nian ano? Unun amin wasok tapmimi ton morapmi asak. ⁴⁸ Nin yum konen kan, unun da wasok morapmi yan gin anakwan amin kisi da nandan gadan imdan. Anakwa Rom gapman da abin Telagi Yut Madep gat ae Juda amin nin kisi panupbal akdan."

⁴⁹ Yan yanba amin kinda bikbiknikon yikgit, mani Kaiapas, unun bilak do mukwa sogok amin dakon mibiltok amin egipgut, unun da yan yoyigit, "Ji nandak nandakji mini. ⁵⁰ Juda amin

nin morap kisi do anek amin kalonj da kimotjak kan, unun da tagisi asak. Ji unun dima nandan? Nin kisi pasil mudonej kan, unun da tagi dima asak.”

⁵¹ Kaiapas gen yagit unun iyi da nandak nandagon da dima yagit. Unun bilak do mukwa sogok amin dakon mibiltok amin egek kombi gen yanek Yesu da Juda amin kisi do anek kimotjak do yagit. ⁵² Ae Juda amin dogin dima, Pinjok dakon minjat monjiyo dukwan dukwan ekwan, unun kisi panmuwuk kabi kalonj yop do anek kimotdisak.

⁵³ Unun gildaron gin kila amin da wasanek Yesu anakba kimotjak do gen yan panjosit awit. ⁵⁴ Yan awit, do Yesu Juda amin da bikbigon noman dima agipgut. Anek unun kokup yipmanek miktim amin dima ekwanon unun da kapmatjok kokup kinda mani Epraim unudon kwan panjetni gat egipgwit.

⁵⁵ Yapyap Bilak kwan tanakwan amin morapmi kokup dukwan dukwan da Jerusalem apgwit. Abin anpakni yolek iyi Pinjok da dabilon kilek tanek bisap madepmon kilegisi egipni yan do pini awit. ⁵⁶ Anek Telagi Yut Madep da nagalon muwuk egek Yesu wisinek notni yoyin yoyin anek yan yawit, “Nian nandan? Jap noknok bisap madep abin kosak bo dima?” ⁵⁷ Mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat Parisi amin gat da amin yan kili yoyiwit, “Amin kinda da Yesu unudon egisak yan nandisak kan, niyiban abidan dam tebanon yipne.”

12

Maria da pakbi kibani ton tagisi nan Yesu son imgut

(Mt 26.6-13 ae Mk 14.3-9)

¹ Gildat 6 kabi tanakwa don Yapyap Bilak altosak unun bisapmon Yesu Betani kokupmon kigit. Betani kokup unun Lasarus Yesu da kimoron nan aban pidagit amin dakon kokupni.

² Unudon Yesu do nandaba wukwan iminek jap pakbiyo madep awit. Aba Mata da jap pilik yominjakwan Lasarus gat amin diwari gat kisi yigek Yesu gat jap nawit. ³ Nanakwa Maria da pakbi kibani ton tagisi kinami kinda abidagit. Unun pakbi dakon tilakni unun 1 lita dakon binap, ae yuman nogi unun wukwisi. Unun pakbi kinam abidanek Yesu da kandapmon tagalek iyi dakon busun dangwani ban ikdigagit. Aban unun pakbi dakon kibani da yut kisi ilimik mudagit.

⁴ Yan anakwan panjetni kinda mani Judas Iskariot, unun don Yesu uwal da kision yipgut, unun da yan yagit, ⁵ “Unun pakbi kibani ton tagisi aminon monej 300 danari da arip timigek yoni mini amin do yomnom tam unun tagisi.” ⁶ Judas unun yoni mini amin do nandaba kik anek dima yagit. Iyi unun kabo noknok amin kinda Yesu gat panjetni gat dakon monej kinam kila agit, do bisap morapmi monej yopgwit unun Judas da kabo timikgit.

⁷ Yesu da gen unun nandanej yan yagit, “Minjat on yum koni. Nak kimokgo son naminek kimakbi tamokon nepni unun bisap do pakbi on anroman agit. ⁸ Yoni mini amin unun bisapmi bisapmi ji gat egipdan, mani nak bisapmi bisapmi ji gat dima egipdaman.”

Lasarus anakba kimotjak do yawit

⁹ Juda amin morapmi Yesu Betani kokupmon egisak yan nandanej unudon apgwit. Yesu kok do gin dima, Lasarus kimoron nan aban pidagit ununyo kisi kok do apgwit. ¹⁰⁻¹¹ Yesu da Lasarus aban pidanban kanek Juda amin morapmi da kila amini yopman degek Yesukon kinnek nandan gadan imgwit. Yando, mukwa sogok amin dakon amin madep kabi da Lasarus kisi anakba kimotjak do gen panjosit awit.

Yesu kila amin madep da tilagon Jerusalem pigigit

(Mt 21.1-11 ae Mk 11.1-11 ae Lk 19.28-40)

¹² Gildat kinda do amin kabi madep Yapyap Bilak kok do apgwit unun da Yesu Jerusalem kokup papmon abisak yan nandawit. ¹³ Nandanek jopban dakon tami mandan timik Yesu kok do kokup pap da wanga pigiwit. Pigeke gen papmon da yan yawit:

“Osana! Pin kop an kisino!

‘Amin Tagi da manon abisak amin unun gisami ton egisak.’

Israel amin dakon kila amin madep unun gisami ton egisak.”

¹⁴ Yan yanakwa Yesu da donki kinda kan unun da kwenon yigit. Yan anakwan Pin kop da papiakon gen kinda tosoke unun bami ton agit.

¹⁵ Gen unun yan:

“Saion kokup pap dakon amin, ji dima pasolni. Kabit, ji dakon kila amin madep donki bilagi da kwenon yigeke abisak.”

¹⁶ Unun bisapmon pan detni gen unun dakon mibili dima nandaba pisagit. Mani bunon don man madep panakwan gen papiakon mandabi unun Yesu dosi yosok yan nandaba pisagit. Ae amin da yo animgwit unun papiakon gen ton ununyo kisi do nandaba pisagit.

¹⁷ Yesu da Lasarus kimakbi tamokon nan yan iban pidagit bisapmon amin morapmi da kanek kin gen bini yanba iren tagit. ¹⁸ Wasok tapmimi ton agit unun dakon gen bini kili yanba nandawit, do amin morapmi da kosiron kok do kiwit.

¹⁹ Yan anakwa Parisi amin da pindagek notni yoyin yoyin anek yan yawit, “Yo morap an im do nandaman unun aripmi dima anen. Pindagit, miktimi miktimi minjat aminyo morap kisi da yolgan.”

Grik amin di da Yesu kok do yawit

²⁰ Yapyap Bilagon amin Pin kop gawak im do Jerusalem egipgwit unun bikbikwan Grik amin diwari kisi egipgwit. ²¹ Unun Grik amin da Pilip kin kawit. (Pilip unun Galili provins Betsaida kokupmon nani.) Yan iyiwit, “Amin tagi, nin Yesu kok do abaman.” ²² Yanba Pilip da kin Andru iyinban kisi Yesukon kin gen unun iyigimal.

²³ Iyibal yagit, “Amin Dakon Monji man madep pasak dakon bisap kili unun kwan tosoke. ²⁴ Nak asisi dayisat, wit yet miktimon manek dima kimotjak kan, isal tokdisak. Mani kimotjak kan, bami morapmi tokdan. ²⁵ Amin kinda iyi dakon egip egipni do but dasi galak tosoke kan pasil imjak. Mani amin kinda miktimon egip egipni uwal animjak kan, egip egip dagok dagogi mini abidosak. ²⁶ Nak do oman asak amin unun nak nol kimotjak. Anek nak da egisaron oman amino kisi egipden. Nak do oman asak amin unun Datno da man madep imdisak.”

Amin dakon Monji anenotdan

²⁷ Yesu da gen sanbenek yan yagit, “Abisok butno jik tosoke. Ni gen nan yoken? ‘Dat yo jigi nagon apdisak gwayeki’ yan yoken? Dima. Yo jigi nagon apdisak unun pak do apgum. ²⁸ Dat, mango anpap abi madepsi asak.”

Yesu yan yanban Kwen Kokupmon da gen kinda yan pigit, “Nak mano anpap abo madepsi agit da aeno akdisat.” ²⁹ Amin kapmatjok agwit da gen unun nandanek diwari da yawit, “Kirin asak” ae diwari da “Anelo kinda da gen iyik” yan yawit.

³⁰ Yanba Yesu da yan yoyigit, “Gen unun nandayin unun naga do anek dima, ji do anek altak. ³¹ Abisok Pin kop da on miktimon amin kokwin akdisak. Abisok on miktimon dakon kila amin madep yolban kikdisak. ³² Nak miktimon nan anenotni bisapmon amin kisisi ilikgo nagakon apdan.” ³³

12:13: Kap 118.25-26; Jn 1.49 12:15: Sek 9.9 12:16: Jn 2.22 12:23: Jn 13.31-32; 17.1

12:24: 1Ko 15.36 12:25: Mt 16.25 12:27: Kap 6.3; 42.5; Mt 26.38 12:32: Jn 3.14 12:33:

Jn 19.6

(Yesu unun kosit nianon da kimotjak unun nandani do tilak gen unun yagit.)

³⁴ Yanban amin da gen kobogi yan iyiwit, “Kristo unun altanek dagok dagogi mini egipdisak, Pinjokp dakon gen teban papia da yan yosok. Do gak da Amin Dakon Monji anenotdan yan nido yosol? Amin Dakon Monji unun namin amin kinda?”

³⁵ Yanba Yesu da kobogi yan yoyigit, “Bisap pisipmisok tenjeni ji gat egipjak. Pilin tuk tepmi apban kosit dima kokdan, do abisok tenjeni tanjakwan gin tenjenikon agipni. Amin pilin tukgwan akwan unun dukwan kwan unun dima nandan. ³⁶ Abisok tenjeni ji gat egakwan gin egip egipji tenjenikon tosok yanji nandanek tenjeni dakon monjini dagoni.”

Juda amin morapmi Yesu dima nandan gadan imgwit

Yesu gen unun yoyin mudanek dima koni do yopman kin pasilikon egipgut. ³⁷ Wasok tapmimi ton morapmi aban kawit, mani sigin dima nandan gadan imgwit. ³⁸ Yan anakwa kombi amin Aisaia da gen yagit unun bami ton agit. Gen unun yan:

“Amin Tagi, gen yagiman unun namin da nandaban bami agit?

Ae Amin Tagi da tapmimni namin do yoliban kagit?”

³⁹⁻⁴⁰ Ae gen kinda gat yan yagit:

“Yo kinda dima koni yan do Pinjokp da dabili pansopgut.

Ae but da nandan pisanek nagon apba dima panmilip aben yan do but yomani dakon kosit sopman yomgut.”

Mibili yan do aripmi dima nandan gadawit. ⁴¹ Aisaia da Yesu dakon tilimni kanek gen unun Yesu dosi yagit. ⁴² Yan di anakwa kila amin morapmi Yesu nandan gadan imgwit. Mani Parisi amin do pasalek yanjkwok dima awit. Parisi amin da muwut muwut yutnikon ban yolba wanga

egipni unundo si pasalek yanjkwok dima awit. ⁴³ Amin da mani pawigini do galagisi nandawit. Mani Pinjokp da mani pawigisak do dima nandawit.

Yesu da gen yagit unun gen dagin amin kokwin akdisak

⁴⁴ Yesu da tebaisi yan yagit, “Amin kinda nak nandan gadan namisak, unun amin nak kalon nanjin dima nandan gadan namisak. Unun Dat yabekban pigim ununyo kisi nandan gadan imisak. ⁴⁵ Nak nandisak amin da nak yabekban pigim amin unun kosok. ⁴⁶ Nak miktimon tenjeni da yan apgum. Do nak nandan gadan namni amin unun pilin tukgwan dima egipdan. ⁴⁷ Amin kinda geno nandanek dima guramitjak kan, unun amin dima kokwinikgen. Nak on miktimon amin kokwin ak do dima pigim. Yokwikon ban timit do pigim. ⁴⁸ Mani amin kinda nak manji naminek geno dima abidosak kan, unun amin gen yagim unun da mibi gildaron kokwin akdisak. ⁴⁹ Nido nak naga da nandak nandagon da dima yosot. Dat yabekban pigim unun da iyi nian yoken ae nianon da yoken do nayigit unun ban yosot. ⁵⁰ Dat da gen yoken dosi nayigit unun gen da amin egip egip dagok dagogi mini panalon anyomisak yanji nandisat. Yan do anek gen nayigit unun banjin yosot.”

Yesu da panjetni yopman degek tobi Datnikon wigik do yoyigit

(Kilapmi 13-17)

13

Yesu da panjetni dakon kandap pakbi ban sugagit

¹ Yapyap Bilak dakon jap noknok bisap dima altanekwan Yesu on miktim yipmanek Daron wigikdisat dakon bisap kili kwan tosok yan nandagit. Yesu on miktimon panjetni egipgwit unun do but dasi galak

tañ yomgut. Sigin yañ gin nandan yominañkwan wigi bisapni mudagit.

² Pilindo Yesu gat pañdetni gat jap nañek yikgwit. Sunduk da Judas, Saimon Iskariot dakon monji, unun da Yesu uwal da kisiron yipjak do nandak nandak kili imgut. ³ Yesu yañsi nandagit, Dat da yo morap kila abeñ do tapmim namgut yañ nandagit. Ae Pinkopmon da apgum, do ae Pinkopmon tobil kikedisat yañ kisi nandagit. ⁴ Do Yesu jap noknok tamokon da pidañ imal dubakni kukwan yipmanek pakbi soñ wiririt imal kinda abidanek kogikon wangut. ⁵ Yañ anek pakbi tagalban idap madep kindakon pigakwa pañdetni dakon kandap wasañek sugagit. Yañ anek pakbi soñ wiririt imal kogikon wangut unun nañ wiririkgit.

⁶ Yañ anek Yesu Saimon Pitakon opban yañ iyigit, “Amin Tagi, gak nak dakon kandap sugokdisal, ma?”

⁷ Yañ yañban Yesu da kobogi yañ iyigit, “Nak da yo asat unun abisok dima nandabi pisosok, mani don nandabi pisokdan.”

⁸ Yañban Pita da yañ iyigit, “Nak dakon kandap dimasi sugoki.”

Yañban Yesu da yañ iyigit, “Dima sugañ gabeñ kañ, gak pañdetno dima egipdisal.”

⁹ Yañban Saimon Pita da yañ iyigit, “Amin Tagi, yañ kañ kandapno gin dima sugoki. Kisitno ae busuño kisi sugoki.”

¹⁰ Yañban Yesu da yañ iyigit, “Amin kinda pakbi kili sogit kañ, unun amin kandapni bañgin sugosak. Yañ aban giptimni kisi kilegisi akdan. Ji kili kilek tawit. Mani ji kisi do dima yosot.” ¹¹ Yesu namin amin da uwal da kisiron yipjak unun amin kili kagit. Unun do anek ji kisi dima kilek tañ yañ yoyigit.

¹² Yesu pañdetni dakon kandap sugañ mudañ imal dubakni pañek tobil pañki tamonikon yikgit. Pañki yigek yañ yoyigit, “Nak da yo an

damisat unun dakon mibili di nandan? ¹³ Ji da nak Yoyinet ae Amin Tagi yañ nayan. Unun tagisi yon. Nak unun mani. ¹⁴ Nak Amin Tagisi ae Yoyinetji da kandapji sugat. Do jiyo kisi notji dakon kandap sugañ sugañ ani. ¹⁵ Nak da yo ani do dolisat, unun kañek unun nañ gin ani. ¹⁶ Asisi dayisat, oman monji amin tagini dima yapmandak. Ae gen ankisak amin da yabet amin dima yapmandak. ¹⁷ Ji nak da anpak unun at dakon mibili kili unun nandan. Ji yañ gin ani kañ, kisik kisik akdan. ¹⁸ Nak ji kisi do dima yosot. Nak naga amin kabi naga do manjigim unun nandan yomisat. Mani Pinkop da papiakon gen tosok unun bami toñ akdisak. Gen unun yañ:

‘Nak gat bret nomak amin unun nak bamañ nam do kandapmi anenokdok.’

¹⁹ Yo unun dima altañakwa gen unun kili dayit. Do don yo unun bami noman tañakwa yañsi nandan gadani, Nak Naga Unun Amin. ²⁰ Asisi dayisat, amin kinda pi monjino yabekgo kwa but dasi abidosok kañ, unun amin nak nañ but dasi abidosok. Ae nak but dasi abidosok amin Pinkop nak yabekgit unun nañ but dasi abidosok.”

Judas da Yesu uwal da kisiron yipdisak

(Mt 26.20-25 ae Mk 14.17-21 ae Lk 22.21-23)

²¹ Yesu gen unun yañek burigwan da jigisi nandanek yañ yagit, “Nak asisi dayisat, jikon da kinda da nak uwal da kisiron nepdisak.”

²² Gen unun yañban pañdetni notni pindak pindak awit. Namin amin do yosok unun dima nandaba pisagit. ²³ Pañdetni kinda Yesu da but dasi galak tañ imgut unun Yesu da ilenikon yikgit. ²⁴ Saimon Pita da busuñi da tilak an iminek yañ iyigit, “Namin do yosok yañ do iyin ka.”

13:2: Lk 22.3; Jn 13.27   **13:3:** Jn 3.35; 16.28   **13:10:** Jn 6.64,70-71; 15.3   **13:14:** Mt 20.28; Lk 22.27   **13:15:** Pil 2.5; Kol 3.13; 1Pi 2.21   **13:16:** Mt 10.24   **13:18:** Kap 41.9   **13:19:** Jn 14.29; 16.4   **13:20:** Mt 10.40

²⁵ Iyɨnban unun panɨetni da Yesu da kapmatsisok kinɨk yan iyigit, “Amin Tagi, namin do yosol?”

²⁶ Yanban Yesu da iyigit, “Amin kinda bret diwat on idapgwan sibinɨk ibo nokɨsok unun amin do yosot.” Yan yanɨk bret idapgwan sibinɨk Judas do imgut. Judas unun Saimon Iskariot dakon monji.

²⁷ Judas bret unun abidanakwan Sunduk da burikon pigigit. Yan anakwan Yesu da iyigit, “Yo ak do nandal unun tepmisi abi.” ²⁸ Amin morap jap noknok tamokon yikgwit unun Yesu da gen yagit unun dakon mibili dima nandaba pisagit. ²⁹ Judas unun moneɨ kila agit. Do amin diwari da Judas kin Pinɨkop gawak imim dakon bisap madep dakon yo di yumjak, bo ae bupmi amin do moneɨ yomjak do iyisak yan nandawit. ³⁰ Judas bret diwat unun abidanɨk unudon gin wanɨga pigigit. Wanɨga unun pilin tuk kili agit.

Yesu unun gen teban kalugi kindan panɨetni do yomgut

³¹ Judas unun yomakon pigakwan Yesu yan yagit, “Abisok Amin Dakon Monji unun man madep pakɨsok. Ae Monji do anɨk Pinɨkop yo kisi man madep panɨk ³² Monji do man madep imɨsok. Yan unun tepmisi akɨsok.

³³ “Gwakno kabi, nak ji gat bisap pisipmisok gin egipneɨ. Nak kinapbo ji da nak wisikdan. Mani Juda amin yoyigim yan gin abisok ji banɨ dayisat, nak da kisaron ji aripmi dima apdan.

³⁴ “Nak gen teban kalugi kinda damisat unun yan: ji disikon notji do but dasi galak tan yomin yomin ani. Nak ji do but dasi galak tan damisat, yan gin ji disikon notji do yan gin nandani. ³⁵ Ji disikon notji do but dasi galak tan yomni kan, amin kisi da dandaba ji nak dakon panɨet kabino akdan.”

Pita da manji imɨsok do Yesu da yagit

(Mt 26.31-35 ae Mk 14.27-31 ae Lk 22.31-34)

³⁶ Kili Saimon Pita da Yesu yan iyigit, “Amin Tagi, gak dukon kikɨsal?”

Yanban Yesu da yan iyigit, “Nak da kokup kikɨsat unudon abisok gak aripmi dima noldisal. Mani don nak noldisal.”

³⁷ Yanban Pita da yan iyigit, “Amin Tagi, mibili nianon da nak abisok gak tagi dima golben? Nak gak do anɨk tagi kimokgen.”

³⁸ Yanban Yesu da yan iyigit, “Gak nak do anɨk tagisi kimokgen yan nandisal, ma? Asisi gayisat, pup gen dima yanakwa gak da ‘nak do unun amin dima nandan imisat’ yan kosiri kapbi yokɨsal.”

14

Yesu unun Daron kigik dakon kosit

¹ Yesu da sanbenɨk yan yagit, “Ji butji dima jik toni. Egip egipji Pinɨkopmon tosok yanɨsi nandani, ae egip egipji nagon tosok yanɨsi nandan namni. ² Datno da yutnon yut buri morapmisi ton. Yan dima kan, gen unun aripmi dima dayikom. ³ Nak kin ji dakon tamo panoman anɨk, aeno tobil abin ji timikgo panɨki nak gat egipneɨ. ⁴ Nak da kokup kikɨsat dakon kosit unun disi nandan.”

⁵ Yanban Tomas da yan iyigit, “Amin Tagi, gak dukon kikɨsal, nin dima nandan. Do nianon da kosit unun koneɨ?”

⁶ Yanban Yesu da yan yoyigit, “Nak naga kosit, ae gen bami, ae egip egip. Daron kigik kosit nwanɨwari kinda dimasi tosok. Nak kalongin. ⁷ Nak do pakyanɨsi nandan namen tam, Datnoyo kisi tagi nandan ibam. Abisok da wasanɨk unun nandan iminɨk kili unun konɨ.”

⁸ Yan yanban Pilip da Yesu yan iyigit, “Amin Tagi, gak da Dat nolinbi nin dakon but mudanban.”

⁹ Yanban Yesu da iyigit, “Pilip, nak bisap dubagi ji gat egipguman, mani nak dima nandan namisal, ma? Amin kinda nak nandisak unun Dat nan kosok. Gak nianon da Dat nolinbi kono yan yosol?” ¹⁰ Bo Dat nagon egakwan nak Daron egisat unun nandabi bami dima ak? Nak gen dayit unun naga da nandak nandagon da dima dayit. Dat nagon egisak unun da pini asak. ¹¹ Nak Daron egapbo Dat nagon egisak yan dayisat unun nandaba bami asak. Mani geno do nandaba bami dima asak kan, wasok tapmimi ton morap agim unun da mibilno tagi dolisak.

¹² “Asisi dayisat, nak nandan gadan namjak amin da nak da pi asat unun akdisak. Nak Daron wigikdisat, do nak da pi agim si yapmanek madepsi akdisak. ¹³ Yo morap aben do nak da manon da nayini, unun akdisat. Yan abo Dat da Monjikon man madep pakdisak. ¹⁴ Yo morap do nak da manon bisit yoni, unun nak akdisat.”

Yesu da Telagi Wup yipban pisak do yagit

¹⁵ Yesu da sanbenek yan yagit, “Ji nak do but dasi galak tan naman kan, yo morap ani do yagim unun guramitni. ¹⁶ Nak Datno iyiko unun da Panpulugok kinda gat damdisak. Unun da ji gat bisap mudok mudogi mini egipdisak. ¹⁷ Panpulugok damdisak unun gen bami dakon Wup. Miktim amin da aripmi dima abidogi, nido dima kon, ae dima nandan iman. Mani ji da nandan iman. Ji gat egisak, ae don ji da butgwan egipdisak. ¹⁸ Nak ji depman dekgo men datyoni mini da tilagon dima egipdan. Nak jikon tobil apdisat. ¹⁹ Bisap pisipmisok egek miktim amin da nak dima nandakdan. Mani ji

da nak nandakdan. Nak egisat, do jiyo kisi yan gin egipdan. ²⁰ Unun bisapmon nak Daron egisat, ae ji nagon ekwan, ae nak jikon egisat, yansi nandaba pisokdisak. ²¹ Amin kinda yo morap ani do yagim unun nandanek guramikdak, unun amin da nak do but dasi galak tan namisak. Amin kinda nak do but dasi galak tan namisak unun amin do Datno da but dasi galak tan imdisak. Ae nakyo kisi unun amin do but dasi galak tan iminek naga nan yoliko kokdisak.”

²² Yesu da yan yanban Judas kinda, unun Judas Iskariot dima, unun da yan iyigit, “Amin Tagi, gak nianon da gaga ninban gin nolikdisal, mani miktim amin morap dima yolikdisal?”

²³ Yanban Yesu da yan iyigit, “Amin kinda but dasi galak tan namjak kan, unun amin da nak dakon gen guramitjak. Datno da unun amin but dasi galak tan imjak. Anakwan nit op do unun amin gat egipnen. ²⁴ Amin kinda but dasi dima galak tan namisak, unun amin nak dakon gen dima guramikdak. Gen on nandan unun nak dakon gen dima, gen on Dat yabekban pigim unun dakon gen.

²⁵ “Nak ji gat sigin egek gen on dayisat. ²⁶ Mani Panpulugok, Telagi Wup, nak da manon Dat da yabekban pikdisak. Unun da yo morap do dayindetdisak. Ae ji panpuluganban gen morap dayigim da dayisat unun ae nandaba pisokdan.

²⁷ “But yawot jikon yipmanjat. But yawotno ji do damisat. But yawot on miktimon minat amin da daman unuden dima. Do butji jik tanakwa pasol pasol dima ani. ²⁸ Gen kinda dayiko nandawit unun yan ‘Nak depman kikdisat. Anek aeno tobil jikon opdisat.’ Ji da nak but dasi galak tan naman kan, nak Daron wigikdisat unun da kisik kisik damdisak, nido Dat da nak nwapmanjak. ²⁹ Yo morap

14:10: Jn 12.49   **14:11:** Jn 10.38   **14:12:** Mk 16.19-20   **14:13:** Mt 7.7; Jn 15.16   **14:15:** Jn 15.10; 1Jn 5.3   **14:16:** Jn 14.26; 15.26; 16.7   **14:17:** Jn 16.13   **14:20:** Jn 17.21-23   **14:24:** Jn 7.16   **14:28:** Jn 20.17   **14:29:** Jn 13.19

don noman tañ mudanakwa nandan gadat ani yañ do mibiltok gen on dayisat.

³⁰ “Bisap dubak gen dima yoneñ, nido on miktım dakon kila amin madep kili unun apdisak. Unun da nak arıpmi dima abıñ nepjak. ³¹ Mani miktım amin da nak da Dat but dasi galak tañ imisat yañ nandani unun do anek yo morap abeñ do Dat da nayıgit unun da arıpmınsi asat. Kili pidanba kino.”

15

Yesu unun wain nap obisi

¹ Yesu da sanbenek yañ yagit, “Nak naga wain nap obisi. Ae Datno unun wain pi dakon kila amin. ² Kiliño morap bami dima toñ unun Dat da mandañ maban kwan. Anek kiliño morap bami toñ unun Dat da bami madepsi toni do panmilip asak. ³ Gen dayigim unun da ji kili sugañ panmilip agit. ⁴ Ji nagon sanbenba nak da jikon sanbeken. Wain kiliñi obikon dima sanbesak kan, bami dima tosak. Yanğin jiyo nagon dima sanbeni kan, bami dima tokdañ.

⁵ “Nak naga wain obi ae ji kiliño morap. Amin kindanagon sanbenban nak unun aminon sanbeken kan, bami morapmi tokdisak. Ji nak nipman degek yo kindan arıpmi dima ani.

⁶ “Amin kindanagon toktoğı dima sanbesak kan, unun amin kiliñi yokwi yombem. Kiliñi unuden amin da mandañ yopba kibidanba pañ muwuk kindapmon sosoñ.

⁷ “Ji nagon toktoğı sanbeni ae geno jikon tosak kan, yo nido galak tañek bisit ani unun dakon bami noman tañ damdisak. ⁸ Ji bami morapmisi tañba amin da dandaba nak dakon pañdetnosi akdañ. Yañ aba Datno da man madep pakdisak.

⁹ “Dat da nak do but dasi galak tañ namisak, yañ ɡin nak da ji do but dasi galak tañ damisat. Nak ji do but dasi galak tañ damisat, ji toktoğısi

unun kagagwan egıpmi. ¹⁰ Nak Datno dakon gen teban guramıgek but dasi galak tañ namisak unun da kagagwan egısat. Ji yañ ɡin nak dakon gen teban guramıtni kan, but dasi galak tañ damisat unun da kagagwan egıpdañ. ¹¹ Nak dakon kisik kisik da jikon tañakwan ji dakon kisik kisik da madepsi tugosak, mibili yañ do anek gen on dayisat.

¹² “Gen tebano unun yañ: nak da ji do but dasi galak tañ damisat, jiyo yañ ɡin disikon notji do but dasi galak tañ yomiñ yomiñ ani. ¹³ Amin kindan da notni do but dasi galak tañ imınek unun pañpulugok do anek egıpmi paretjak kan, amin do but dasi galak tañ yomyomni unun da anpak bamisi ae wukwisi asak. Amin diwari morap dakon si yapmandak. ¹⁴ Ji gen teban on dayisat unun guramıtni kan, ji nak dakon notnoni kabı akdañ. ¹⁵ Oman monji unun amin tagini da yo morap asak unun dima nandan. Unun do oman monjino yañ aeno dima dayiken. Gen morap Datnokon nandagim unun kili dayigim. Yanğin agim do ji notnoni yañ dayisat. ¹⁶ Nak ji gat egıpmi do ji da dima manjıñ nepgwit. Nak ji gat egıpmi do manjigim. Anek ji kın pi aba bami dima yokwi tañek toktoğı toni do manjigim. Do nak da manon yo nido bisit ani unun Dat da tagı damjak. ¹⁷ Gen tebano unun yañ: Ji disikon notji do but dasi galak tañ yomiñ yomiñ ani.”

Miktım amin da pañdet do nandaba yokwi tok anjomdañ

¹⁸ Yesu da sanbenek yagit, “Miktım amin da nandaba yokwi tok anjaba kan, yañsi nandani, mibiltok nak do yañ ɡin awit. ¹⁹ Ji miktım amin da tilagon egıpmi kan, miktım amin da notnin di yañon da but dasi galak tañ damdañ. Mani ji on miktım dakon amin dima. Nak da ji on miktımın ban kili manjıñ depgum.

Unun do anek miŋtim amin da nandaba yokwi tok anđaman. ²⁰ Gen dayigim unun do nandani, ‘Oman monji amin tagini dima yapmangan.’ Nak yokwi anđamgwit kan, jiyo kisi yokwi yan gin anđamdan. Ae nak dakon gen guramikgwit kan, ji dakon gen kisi guramitdan. ²¹ Ji nak nolgan do anek yokwi anđamdan, nido Dat nak yabekban pigim unun dima nandan iman.

²² “Nak pinjek gen dima yoyigim tam, yokwini dakon gen kinda dima toso. Mani nak pinjek gen kili yoyigim, do amin kinda da ‘nak dima nandanek sun agim’ yan yogogi mini. ²³ Amin kinda nak do nandaban yokwi tok anđ namisak, unun amin Datno kisi do nandaban yokwi tok anđ imisak. ²⁴ Nak unun da binapmon pi tapmimi ton amin kinda da dima agit unun ban agim. Yan dima agim tam, yokwini dakon gen kinda dima toso. Mani nak da wasok tapmimi ton agim unun pindakgwit, mani nak gat Datno gat kisi do nandaba yokwi tok anđiman. ²⁵ Yan aba gen teban papianikon gen kinda toso unun bami ton agit. Gen unun yan: ‘Isal dogin amin da nandaba yokwi tok anđ namgwit.’

²⁶ “Panpulugokji, Gen Bami Dakon Wup, Daron egisak. Nak da jikon yabekgo pikdisak. Unun da Daron da pinjek mibilno do yan tenjenok akdisak. ²⁷ Ae ji nak da pi si wasagimon da wasanek egipguman da ekwaman, do jiyo kisi nak do yan tenjenok ani.”

16

¹ “Gen unun nandan gadatji dima witdal kini do anek dayisat. ² Muwut muwut yutnikon ban ji dolek unun gat dima muwutni do yan sop anđamdan. Bisap kinda apjak, unudon amin da dikba kimagakwa unun amin da nin da Pin kop do yo tagisi anđ imaman yan nandakdan. ³ Unun

Dat dima nandan iman, ae nakyo kisi dima nandan naman. Yan do, yo morap unun anđamdan. ⁴ Mani abisok yo unun altokdan do kili dayin mudat, do don amin da yo unun anđaba gen on dayisat unun do nandani.”

Yesu da Telagi Wup dakon pi do yagit

Yesu da sanbenek yagit, “Kalip naga gat kisi egipguman do anek gen morap dima dayigim. ⁵ Abisok nak Dat yabekban pigimon tobi wigikdisat. Mani jikon da kinda da ‘Gak dukon kisal?’ yan dima nayan. ⁶ Abisok gen on dayiko jigisi nandan. ⁷ Mani asisi dayisat, nak ji panpulugok do depman dek wigikdisat. Dima wigiken kan, Panpulugokji jikon dima pikdisak. Mani nak wigiken kan, nak da yabekgo jikon pikdisak. ⁸ Unun da pin pi aban miŋtim amin morap anpak yokwi gat, ae anpak kilegi gat, ae Pin kop da amin gen pikon yopdisak gat dakon mibili kisi pakyan si nandaba pisokdisak. ⁹ Pi aban yokwinin madepsi tan niman yan pindatdan. Yokwini dakon mibili unun nak dima nandan gadan naman. ¹⁰ Ae pi aban anpak kilegi dakon mibili nandaba pisokdisak, nido nak Daron wigapbo ae sanbenek dima nandakdan. ¹¹ Ae pi aban amin gen pikon yopyop dakon bisap apdisak yan nandani, nido on miŋtim dakon kila amin madep unun kobogi yokwi timitdisak.

¹² “Gen yogogi morapmi ton, mani abisok dayiken kan, ji aripmi dima timitdan. ¹³ Mani Gen Bamisi Dakon Wup unun da abin ji panpuluganban gen bami morap nandaba pisokdan. Unun iyi dakon gen ban dima dayikdisak, gen nandisak unun ban gin dayikdisak. Anek yo don altokdan unun do dayikdisak. ¹⁴ Unun da nak dakon gen abidanek dayin tenjenanban unun da nak dakon tilim madepno akdisak. ¹⁵ Daron yo morap

15:23: Lk 10.16

15:25: Kap 35.19; 69.4

15:26: Jn 14.26

16:2: Mt 24.9; Lk 6.22; Jn 9.22

16:3: Jn 15.21

16:7: Jn 14.16

16:11: Jn 12.31

16:12: 1Ko 3.1-2

tonj unun nak dakon. Unun do mani yat, Wup da nak dakon gen abidanek yanj tenjtenj damdisak.”

Kisik kisik da but yokwi dakon kulabik akdisak

¹⁶ Yesu da sanjenek yanj yagit, “Bisap pisipmisok nak sanjenek ae dima nandakdan. Ae timisok di egek donjok nandakdan.”

¹⁷ Panjet diwari notni yoyinj yoyinj anek yawit, “Gen unun niyisak dakon mibili nianj? Yanj yak, ‘Bisap pisipmisok nak sanjenek ae dima nandakdan. Ae timisok di egek donjok nandakdan.’ Ae yanj yak, ‘Unun dakon mibili unun yanj: nak Daron kikedisat.’ ¹⁸ ‘Bisap pisipmisok’ yanj unun mibili nido yak? Gen unun dakon mibili dima nandamanj.”

¹⁹ Yesu unun do nayikdan yanj pindagek yanj yoyigit, “Gen unun yat dakon mibili nandak do disi gin yon, ma? Yanj dayit, ‘Bisap pisipmisok nak sanjenek ae dima nandakdan. Ae bisap pisipmisok egek ae donjok nandakdan.’ ²⁰ Asisi dayisat, ji kunam madepsi tatdan, ae bupmi kunamyo kisi madepsi akdan. Mani miktimon amin da kisik kisik akdan. Butji wagilsi yokwi tokdan, mani but yokwisi dakon kulabigi don kisik kisik madepsi nandakdan. ²¹ Minjat kinda monji altok do anjakwan tepmi madepsi nandisak. Mani monji altnjakwan tepmi unun pasak dakon nandak nandak dima asak. Monji miktimon kili altosok unun do kisik kisik asak. ²² Unun da tilak ji abisok but yokwi an. Mani aeno dandaken bisapmon kisik kisik akdan. Ae amin kinda da kisik kisikji aripmi dima gwayesak. ²³ Unun bisapmon ji da nak yo kinda do bisit dima nayikdan. Asisi dayisat, yo kinda do nak da manon da Dat bisit iyini kanj, unun damdisak. ²⁴ Ji kalip nak da manon da yo kinda abidok do bisit kinda dima awit. Ji bisit ani. Yanj anek

yo timigakwa kisik kisik da butjikon tugosak.”

Yesu da miktimon dakon tapmim kili abigit

²⁵ Yesu da sanjenek yanj yagit, “Nak on gen morap tilagon da dayisat. Don tilak gen ae dima dayikenj. Dat do nomansi dayinj tenjtenjokedisat. ²⁶⁻²⁷ Nak da ji do anek Dat bisit iyikenj yanj dima dayisat. Dima. Ji nak do but dasi galak tanj namanj, ae nak Pinjopmon da apgum yanj nandaba bami asak. Yanj anj, do Dat da iyi but dasi galak tanj damisak. Do unun bisapmon ji nak da manon Dat bisit iyikdan. ²⁸ Nak Daron da miktimon pigim. Ae abisok miktimon yipmanek Daron wigikedisat.”

²⁹ Yanj yanban panjet kabini da yanj iyiwit, “Abisok nomansi niyisal. Tilak gen dima yosol. ³⁰ Nin abisok yanji nandamanj, gak yo morap kili nandanj mudosol, ae amin da dima gayinjakwa gaga tagi yoki. Unun do anek gak Pinjopmon da apgul yanji nandano bami asak.”

³¹ Yanjba Yesu da yanj yoyigit, “Abisok ji kili nandanj gadat anj, ma? ³² Nandani, bisap kili kwanjak. Asi bisap kili unun, do ji biripmigi yutjikon kinj kinj akdan. Yanj anek nak nepba naga gin egipdisat. Mani Dat nak gat egisak do naga ginsi dima egipbenj. ³³ Ji nagon gadanek butji yaworisi tanakwa egipni, yanj do anek gen on dayisat. Miktimon egipni bisapmon jigi noman tanj damdan. Mani ji pasol pasoli mini tebaisi atni. Nak da miktimon dakon tapmim kili abinj yipgum.”

17

Yesu iyi do bisit agit

¹ Yesu panjet kabini gen unun yoyinj mudanek Kwen Kokup sintanek bisit yanj agit, “Dat, bisap kili abik. Monjigo dakon man awigaki kanjo Monjigo da gak dakon man awigisak. ² Amin morap Monjigo da kila asak do yanj

mudan ingul. Yan do, amin morap imisal unun da egip egip dagok dagogi mini tagi yomjak. ³ Egip egip dagok dagogi mini dakon mibili unun yan; amin da gak Pin kop kalonjisi bamisi yan nandan gaman, ae Yesu Kristo gak da yabekbi pigit yan gin nandan iman. ⁴ Gak da pi morap namgul, unun pi an mudoko miktim amin da tilimgo kili kawit. ⁵ Dat, miktim dima noman tanakwan nak gak gat egek tilimno tan namgut. Abisok gak da inamon unun tilim aego nabi.

Yesu panjetni do bisit agit

⁶ “Amin morap on miktimon ban namgul kabikon gak dakon mibilgo kili yoyin tenenagam. Unun amin gak dakon ban nak do nabi gak dakon gen guramigwit. ⁷ Abisok yan si nandan, yo morap namgul unun gak dasi namgul yan nandan. ⁸ Nido gen morap namgul unun yoyiko abidawit. Anek asi nak gagon da apgum ae gak da nak yabekgil, yan si nandaba bamisi asak. ⁹ Nak unun amin kabi do bisit asat. Miktim amin kisi do dima asat. Unun amin kabi namgul unun gak dakon amin kabigo, do unun do bisit asat. ¹⁰ Nak dakon amin kabi unun gak dakon. Ae gak dakon amin kabi unun nak dakon. Amin da nak dakon amin kabino pindagek tilimno kanek man madep naman.

¹¹ “Nak gagon obinek miktimon sanbenek dima egipben. Mani unun amin kabi da miktimon sigin egipdan. Telagi Dat, mango tapmimi tonji namgul unun nan panjutnoki. Yan anaki nit da kalonjisi ekwamak, unun amin kabi da kalonjisi yan gin egipni. ¹² Nak unun gat egipguman bisapmon man namgul unun nan panjutnapbo tagisi egipgwit. Unun amin kabikon da amin pasiljak do yanbi unun dagan pasilgit. Yan anakwan Pin kop da papiakon gen unun do mandabi unun bami ton agit.

¹³ “Nak abisok gagon opben, mani kisik kisikno da unun amin kabikon

tugosak yan do miktimon sigin egek gen on yosot. ¹⁴ Nak naga on miktimon nani dima, ae amin kabino unun kisi on miktimon nani dima, do nak gengo amin kabino do yobo miktim amin da nandaba yokwi tok an yomgwit. ¹⁵ Amin kabino miktimon ban timikgi do bisit dima asat. Panjutnanaki Yokwi Ami da dima panjupbal asak yan do bisit asat. ¹⁶ Nak naga on miktimon nani dima, ae amin kabino unun kisi on miktimon nani dima. ¹⁷ Gak dakon gen unun gen bamisi. Amin kabikon pi abi gengo bamisi unun da burikon pi aban galdosi amin ani. ¹⁸ Gak da nak yabekbi miktimon pigim. Yan gin nak da amin kabino miktimon yabekdat. ¹⁹ Unun amin da galdosi amin ani do anek egip egipno kalon gak do gamisat.

Yesu nandan gadat amin kisi do bisit agit

²⁰ “Nak unun amin kabi do gin bisit dima asat. Unun amin kabi da gen yanakwa nak nandan gadan namni amin unun kisi do asat. ²¹ Dat nak gagon egapbo gak nagon egisal yan gin unun amin kabi da but kalonjisi egipni do bisit asat. Unun amin nit gat egapno miktim amin da asi gak da nak yabekbi pigim yan nandaba bamisi asak dosi nandisat. ²² Nit kalonjisi ekwamak yan gin unun amin kalonjisi egipni, yan do tilim namgul unun kili yomgum. ²³ Nak unun amin kabikon egapbo gak nagon egisal. Kalonjisi egipni do nandisat. Yan egakwa miktim amin da gak da nak yabekbi pigim yan nandani dosi nandisat. Ae gak da nak do but dasi galak tan namisal yan gin gak da unun amin do galak tan yomisal yan nandani dosi nandisat.

²⁴ “Dat, minjat amin nak do namgul unun nak da egipben kokupmon nak gat kisin egipnen do nandisat. Tilim namgul unun koni do nandisat. Yo morap dima noman tanakwa but dasi kilisi galak tan namgul, unun

do anek unun tilim namgul. ²⁵ Dat Kilegisi, miktim amin gak dima nandan gaman. Mani nak nandan gamisat. Ae amin kabino da gak da nak yabekbi pigim yansi nandaba bami asak. ²⁶ Nak da gak unun amin kabikon yoligim. Ae gak da but dasi galak tan namisal yan gin unun amin kabi da amin do but dasi galak tan yomni, ae nak unun amin kabikon egipben, yan do sigin sanbenek gak yolikdisat.”

Yesu tepmi panjek kimagbit da aeni pidagit (Kilapmi 18-20)

18

*Judas da Yesu uwal da kisiron
yipgut*

(Mt 26.47-56 ae Mk 14.43-50 ae Lk 22.47-53)

¹ Yesu bisit an mudanban pandet kabini gat kisi Kidron Pakbi Kidat yapmanek kiwit. Unun pakbi da usugap da pigaga kind a tosok. Yesu gat pandet kabini gat unun pigagagwan pigiwit. ² Bisap morapmi Yesu gat pandet kabini gat unun pigaga muwuk muwuk awit, do uwal da kisiron yipjak amin Judas kisi unun pigaga kan nandanyo agit. ³ Do Judas da Rom dakon emat amin di gat ae Telagi Yut Madep dakon obip amin diwari gat timikban unudon kiwit. Obip amin unun mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat Parisi amin gat da yabekgwit. Unun amin kabi lam ae kalin ae emat dakon yo kisi timikgwit. ⁴ Yesu yo morap noman tan imdan unun kili nandan mudagit. Do kapmatjok da kin unun amin kabi yan yoyigit, “Ji namin nan wisan?”

⁵ Yoyinban yan yawit, “Nin Yesu Nasaret amin nan wisaman.”

Yanba Yesu da yoyigit, “Nak unun mani.” Yesu uwal da kisiron yipjak amin Judas unun amin kabi gat kisi akgwit. ⁶ Yesu da “Nak unun mani” yan yanakwan amin unun timisok di

duwalik kinjek miktimon piligi pakgwit. ⁷ Yesu da aeni yoyigit, “Ji namin nan wisan?”

Yoyinban yawit, “Yesu Nasaret amin.”

⁸ Yan yanba Yesu da yan yoyigit, “Nak kili dayit, nak unun mani. Ji nak wisan kan, on amin kabi yopba kini.” ⁹ Yan yanban gen kind a kalip yagit unun bami ton agit. Gen unun yan: “Amin kabi unun nak do namgul unun kind a dima yipbo pasigit.”

¹⁰ Saimon Pita da emat agak sibani ilik mukwa sogok amin dakon mibiltok amin dakon oman monji dakon miragi amin tet nani mandan dagagit. Oman monji unun dakon mani Malkus. ¹¹ Yan aban Yesu da tebai yan iyigit, “Emat agak siba yigikon simil! Dat da tepmi paken do nandisak unun dima paken yan nandisak, ma?”

Yesu Anaskon ankiwit

¹² Emat amin gat ae mibiltok amin madepni gat, ae Juda amin dakon obip amin gat da Yesu abidanek nap teban nan abisiwit. ¹³ Yan anek mibiltok Anaskon ankiwit. Anas unun Kaiapas dakon yopmi. Unun bilagon Kaiapas da mukwa sogok amin dakon mibiltok amin egipgut. ¹⁴ Unun da kalip Juda amin yan yoyigit, “Amin kalon kind a dagin amin morap kisi do anek kimotjak kan, unun tagi.”

Pita da Yesu do wasip yagit

(Mt 26.69-70 ae Mk 14.66-68 ae Lk 22.55-57)

¹⁵ Saimon Pita gat ae pandet kind a gat Yesu yol anan kigimal. Mukwa sogok amin dakon mibiltok amin da unun pandet nandan imgut, do Yesu yol anan mukwa sogok amin dakon mibiltok amin da nagalon pigigit. ¹⁶ Mani Pita wanga yoma kaga da kapmatjok akgit. Do pandet unun mukwa sogok amin dakon mibiltok amin da nandan imgut unun da kin oman minjat kind a yoma kila agit unun iyinek Pita abidanban nagalgwan pigigimal. ¹⁷ Oman minjat

unjun yoma kila agit unjun da Pita yan iyigit, “Gak unjun amin dakon panjetni kinda bo?”

Iyiban Pita da yagit, “Nak dima.”

¹⁸ Kokup mirimisi agit, do oman monji gat ae obip amin gat kindapni alik do kindap kinda sogit da patderikon angwasihek agwit. Anakwa Pita yo kisi agek kindapni aliwit.

Mukwa sogok amin dakon mibiltok amin da Yesu gen yan imgut

(Mt 26.59-66 ae Mk 14.55-64 ae Lk 22.66-71)

¹⁹ Unjun bisapmon mukwa sogok amin dakon mibiltok amin da Yesu panjet kabini do iyigit ae yoyijdet agit kisi do iyigit. ²⁰ Yanban Yesu da yan iyigit, “Nak gen nomansi amin kisi yoyin tentenagam. Muwut muwut yutnikon yoyin dekgim, ae Telagi Yut Madep da nagalon Juda amin da abin muwuk muwuk an unjudon bisapmi bisapmi yoyin dekgim. Gen kinda pasilikon dimasi yagim. ²¹ Do nido nak nayisal? Gen yanapbo nandawit amin ban yoyi. Gen yagim unjun da nandan.”

²² Yesu yan yanakwan obip amin kinda da mogim kulbak anagek yan iyigit, “Mukwa sogok amin dakon mibiltok amin dakon geni kobogi gen tagi nan iyisat yan nandisal ma?”

²³ Yanban Yesu da yan iyigit, “Gulusun yat kan, unjun do nayi. Ae gen kilegi yat kan, nido nikdal?” ²⁴ Nap kisirikon abisiwit dima witdalek Anas da Yesu yabekban mukwa sogok amin dakon mibiltok amin Kaiapaskon ankiwit.

Pita da aeni Yesu do wasip yagit

(Mt 26.71-75 ae Mk 14.69-72 ae Lk 22.58-62)

²⁵ Saimon Pita kindapni alin agakwan yan iyiwit, “Gak Yesu dakon panjetni kinda, ma?”

Yan iyiba yoyigit, “Nak panjetni kinda dima.”

²⁶ Mani mukwa sogok amin dakon mibiltok amin dakon oman amin kinda, unjun Pita da miragi mandan

dagagit amin unjun dakon diwatni kinda, unjun da yan iyigit, “Gakyo kisi Yesu gat pigaga ekwa dandat, ma?”

²⁷ Iyiban Pita da yagit, “Dima!” Wasip yanakwan unjudon gin pup gen yagit.

Yesu Pailaron ankiwit

(Mt 27.1-2 ae 27.11-14 ae Mk 15.1-5 ae Lk 23.1-5)

²⁸ Juda amin da Yesu abidan Kaiapas dakon yut yipmanek gapman dakon amin madep da yutnon ankiwit. Unjun kili wisa dagagit, do iyi gapman dakon amin madep da nagalon dima pigiwit, nido piginekan Pinkep da dabilon kilek tanek Yapyap Bilak dakon jap noknoknin anjun akdaman yan nandawit. ²⁹ Wanja joman agakwa Pailat da pin yan yoyigit, “Ji on amin mibili nido gen yan imen?”

³⁰ Yanban yan iyiwit, “Unjun yokwi pakpak kinda dima tam, gagon dima anopnom.”

³¹ Yanba Pailat da yoyigit, “Disi abidan anki disi dakon gen tebanji yolek gen pikon yipni.”

Yanban Juda amin da yan iyiwit, “Nin da amin kinda anatan kimotjak dakon yan dagok ninon dimasi tosok.” ³² Gen unjun yanba kalip Yesu da kosit nianon da kimotjak do yagit, unjun bami ton agit.

³³ Pailat da aeni gapman da yutnon wigi Yesu iyiban opban yan iyigit, “Gak Juda amin dakon kila amin madep, ma?”

³⁴ Yanban Yesu da iyigit, “Unjun gaga nandanek yosol, bo amin di da nak do yan gayiwit?”

³⁵ Yanban Pailat da yagit, “Nak Juda amin kinda dima! Gaga dakon amin kabigo gat ae mukwa sogok amin dakon amin madep kabigo gat da gak abidan anan nagon anoben. Gak nina an agil?”

³⁶ Yanban Yesu da yan iyigit, “Nak da Amin Kila Asat unjun on miktin dakon yo dima. On miktin dakon tam nak dakon oman monjino gat

emat wamanakwa amin kinda da nak Juda amin da kisiron aripmi dima nepbam. Nak da Amin Kila Asat unun kokup nwanjwari dakon yo.”

³⁷ Yanban Pailat da iyigit, “Asi gak kila amin madep kinda, ma?”

Yanban Yesu da kobogi yan iyigit, “Kila amin madep kinda yan nayisal unun asi bami yosol. Nak gen bami minat amin morap yoyiken do on miktimon pigim. Mibili yan do men da anlagit. Gen bami yolgan amin morap unun nak dakon gen do mirak yopmangan.”

³⁸ Yanban Pailat da iyigit, “Gen bami unun yo kinda ni?”

Pailat da Yesu tilak kindapmon anjatni do yagit

(Mt 27.15-31 ae Mk 15.6-20 ae Lk 23.13-25)

Pailat gen unun iyinnek aeni wanga Juda aminon pigek yan yoyigit, “Nak da gulusun kinda agit do gen yan imnen da arip dimasi kosot. ³⁹ Mani Yapyap Bilagon anpakji yolek amin kinda dam tebanon nan wital yipbo kin kin an. Do Juda amin dakon kila amin madep nan yipbo kisak bo nian nandan?”

⁴⁰ Yanban yan tidanek yawit, “Barabas nan yipbi kisak.” Barabas unun kabo noknok, ae amin dapmanek yoni gwayan amin kinda.

19

¹ Pailat da yanban Yesu abidanek baljawit. ² Anakwa emat amin da nap keli ton kindanan kila amin madep dakon pelit yombem kinda wasanek Yesu da busunon yipgwit. Yan anek imal dubak gami kinda nan pan ingwit. ³ Anek kapmatjok da kin yan iyiwit, “Gildat tagi, Juda amin dakon kila amin madep!” Yan iyinnek mogim kulbak anakgwit.

⁴ Anakwa Pailat wanga aeni pigi Juda amin yan yoyigit, “Nak da unun amin jikon abiko yan si nandan imni, nak da unun amin gulusunni kinda agit do gen yan imnen da arip dimasi

kosot.” ⁵ Yesu nap keli ton ban pelitni waman ingwit gat ae imal dubak gami kisi kwenikon sigin tanakwa wanga pigit. Pinakwan Pailat da amin yan yoyigit, “Kabit, unun amin oni.”

⁶ Yanakwan mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat ae obip amin gat da Yesu kanek tebai yan tidanek yan yawit, “Tilak kindapmon anakba kimakban! Tilak kindapmon anakba kimakban!”

Yanba Pailat da yoyigit, “Disi abidan anki tilak kindapmon anakba kimotjak. Nak da gulusunni kinda agit do gen yan imnen da arip dima kat.”

⁷ Mani Juda amin da yan iyiwit, “Unun amin da iyi do ‘Nak Pin kop dakon Monji’ yan yagit. Nin dakon gen teban da unuden amin si kimotni do yosok.”

⁸ Pailat gen unun nandanek mibiltok pasalgit unun si yapmanek madepsi pasalgit. ⁹ Anek aeni gapman yutnon wigi Yesu yan iyigit, “Gak dukon nani?” Mani Yesu da gen kobogi kinda dima iyigit. ¹⁰ Anakwan Pailat da iyigit, “Kobogi nayik do dima nandisal, ma? Gepbo kiki bo ae tilak kindapmon gitni dakon yan dagok nagon gin tosok. Gak unun dima nandisal, ma?”

¹¹ Yanban Yesu da iyigit, “Pin kop kwen egisak unun da tapmim dima gamgut tam, gak da nak abin nepbi dakon tapmim kinda dima tan gaban. Do amin gak da kisiron nepmak unun dakon yokwi da gak dakon yokwi yapmandak.”

¹² Pailat gen unun nandanek Yesu yipban isal kisak do kosit wisik agit. Mani Juda amin da yan tidanek yan yawit, “Gak unun amin yipbi kisak kan, gak Sisa dakon notni dima. Amin iyi do nak kila amin madep yan yosok unun Sisa dakon uwalni.”

¹³ Pailat gen unun nandanek Yesu anan wanga abigigit. Abigek tamo kinda mani Tip Ban Yalinbi Tamo yan yon unuden gen kokwin an yityit tamo

kinda tosok unudon yikgit. (Unun tamo Ibru genon da Gabata yan yon.)

¹⁴ Anwa Yapyap Bilak do nandanek jap pankosit ak bisap, gildat binap 12 kilok agit. Pailat da Juda amin yan yoyigit, “Kabir, kila amin madepji oni.”

¹⁵ Yanban yan tidanek yawit, “Anabigit! Anabigit! Tilak kindapmon anakgit!”

Yanba Pailat da yoyigit, “Kila amin madepji tilak kindapmon anakgen do nandan?”

Yanban mukwa sogok amin dakon amin madep kabi da yan yawit, “Ninon kila amin madep kinda dima egisak. Sisa kalongin!” ¹⁶ Pailat da Yesu tilak kindapmon anjatni do emat amin da kisiron yipban abidan ankiwit.

Yesu tilak kindapmon anakgit

(Mt 27.32-44 ae Mk 15.21-32 ae Lk 23.26-43)

¹⁷ Yesu iyi tilak kindapni guramigek kokup pap yipmanek miktim tim kindakon kiwit, mani Busun Kidat. Ibru genon da Golgata yan yon.

¹⁸ Unudon tilak kindapmon anakgit. Amin bamori kisi tilak kindap teri teri dapmanakwa Yesu binapmon akit.

¹⁹ Pailat da yanban but piso gen kinda mandan tilak kindapmon yipgit. Gen unun yan, YESU NASARET AMIN, JUDA AMIN DAKON KILA AMIN MADEPNI ²⁰ Unun kosiri kapbi mandawit. Ibru gen, ae Rom gen, ae Grik genon da kisi mandawit. Yesu anakgit miktim tim unun kokup pap da kapmatjok tagit, do Juda amin morapmi da gen unun manjwit. ²¹ Juda amin dakon mukwa sogok amin dakon amin madep kabi da Pailat yan iyiwit, “‘Juda amin dakon kila amin madepni’ yan dima mandaki. Gen yan mandaki: ‘On amin da yagit, Nak Juda amin dakon kila amin madepni.’”

²² Yanba Pailat da yagit, “Yum koni. Gen kili mandat unun dagin tosak.”

²³ Emat amin da Yesu tilak kindapmon anagek imalni timikgit. Timigek kokwin 4 kabi anakwa kalon kalon da imalni kalon kalon timikgit. Ae paba pigik dubakni kisi abidawit. Paba pigikni sanbekni unun mini imal diwat kalonj nan bupbi kawit. ²⁴ Yan kanek notni yoyin yoyin anek yan yawit, “Dima pudonej. Namin da abidosak yan do satu wasok anej.” Yan yanek yan gin aba Pinjop da papiakon gen kinda tosok unun bami ton agit. Gen unun yan:

“Imalno kokwinigek timikgit, ae namin da paba pigikno abidosak yan do satu wasok awit.”

Do emat amin da yan awit.

²⁵ Yesu dakon menji, ae menji dakon padige, ae Maria unun Klopas dakon minjatni, ae Maria Makdala kokup papmon nani, unun minjat kabi da Yesu dakon tilak kindap da kapmatjok akgwit. ²⁶ Yesu da menji gat ae pandet but dasi galak tan imgut unun kapmatjok akbal pindagek menji yan iyigit, “Minjat, on gak dakon monjigo.” ²⁷ Ae pandet unun yan iyigit, “On gak dakon menjo.” Unun bisapmon da wasanek pandet unun da Maria anji yutnikon kila agit.

Yesu kimagit

(Mt 27.45-56 ae Mk 15.33-41 ae Lk 23.44-49)

²⁸ Yesu pi morapni kili unun mudosok yan nandanek, ae Pinjop da papiakon gen kinda tosok unun bami ton asak dosi nandanek yan yagit, “Tekno bap tosok.” Gen unun yanakwan ²⁹ wain kinam kinda kapmatjok tagit. Do yo kinda gugidan yombem abidan wainon sibinba tunganban, isop kindap dakon kilinikon walik yipba Yesu da dulumon wigigit. ³⁰ Wikwan Yesu da wain nanek yan yagit, “Kili unun mudosok.” Yan yanek busunji tadik pinjek wupni yipban kigit.

Emat amin kindā da Yesu dakon gekgegi sugagit

³¹ Kili Sabat bisap dakon yo panthagap ak gildat agit. Unun Sabat unun bisap madepsi kindā, do Juda amin da tilak kindapmon bumjot dima toni do nandawit. Yan nandawit do amin tilak kindapmon akgwit dakon kandapni dapman jokgal do Pailat iyiwit. Yan aba tepmi kimakba bumjotni pankini yanon da yawit. ³² Yanba emat amin da kin amin bamot Yesu gat dapgwit dakon kandapni dapman jokgalgwit. ³³ Mani Yesukon abin kanba kili kimakgit kawit, do kandapni dima anak jokgalgwit. ³⁴ Mani emat amin kindā da Yesu dakon gekgegi gwawia nan sugagit. Sugañban unudon gin pakbi yawiyo da pakgwit. ³⁵ Yo unun si kagit amin unun da iyi unun dakon yan tenjenok asak. Ae iyi bamisi yosot yan nandisak, do jiyo kisi nandan gadat ani yan do gen unun yan tenjenosok. ³⁶ Yo unun aba Pinkop da papiakon gen kindā tosok unun bami ton agit. Gen unun yan: “Kidatni kindā dima anak jokgaldañ.” ³⁷ Ae Pinkop dakon gen kindā gat yan tosok: “Amin da giptimi sugawit unun kokdañ.”

Yesu dakon bumjotni kimakbi tamo kalugi kindakon yipgwit

(Mt 27.57-61 ae Mk 15.42-47 ae Lk 23.50-56)

³⁸ Kili don Josep Arimatea kokupmon nani da kin Yesu dakon bumjotni Pailat da nandan iban ankisak do iyigit. (Josep unun Yesu dakon panjetni kindā. Mani Juda amin dakon kila amin do pasalek Yesu do nandan gadatni si ankisibigit.) Pailat da nandan iban Josep da kin Yesu dakon bumjotni ankgit. ³⁹ Ae Nikodemus kalip Yesu kalbi kin kagit ununyo kisi unun bisapmon gin apgut. Unun yo kibani ton tagisi di timik panapgut. Unun kindap bamori dakon gawoni ban

iktagilek wasawit. Yo kibani tagisi unun dakon jigini unun 30 kilo da arip. ⁴⁰ Josep gat Nikodemus gat da Yesu dakon bumjotni abidanek yo kibani tagisi unun tagal imgumal. Yan anek imal tagisi ban gwilikgimal. Unun Juda amin da anpagon amin kimakbi do yan an. ⁴¹ Yesu tilak kindapmon anakgwit da kapmatjok pi kindā tagit. Unun pigagagwan kimakbi tamo kalugi kindā tagit. Unun tamokon bumjot kindā dima yipbi. ⁴² Unun Juda amin da Sabat bisap dakon yo panthagap ak bisap, ae kimakbi tamo unun kapmatjok tagit, do amin bamot Yesu dakon bumjotni anki unungwan yipgumal.

20

Yesu kimoron da pidagit

(Mt 28.1-8 ae Mk 16.1-8 ae Lk 24.1-12)

¹ Sonda wisa dagokdo pilin tuk tanakwan gin Maria Makdala kokupmon nani kimakbi tamokon apgut. Abin kanban kimakbi tamo dakon yoma sopgwit dakon tip kili antobilba kigit kagit. ² Yan kanek timtim yanek kin Saimon Pita gat ae Yesu da panjetni kindā but dasi galak tan imgut unun bamot yan yoyigit, “Amin Tagi kimakbi tamokon nan anabigen. Anki dukwan yipman unun dima nandaman.”

³ Yanban Pita gat ae panjet kindā unun gat kimakbi tamokon kigimal. ⁴ Amin bamot kisi timtim yanek kigimal, mani panjet kindā unun da Pita yapmanek unun da kalip kimakbi tamokon kin altagit. ⁵ Kin pagadane kimakbi tamogwan wusigit. Wusinek imal tagisi Yesu dakon bumjotni wangwit unun tanba pindakgit. Mani dima wigigit. ⁶ Saimon Pita unun da bunon abinek unun kimakbi tamogwan wigigit. Wigek imal tanba pindakgit. ⁷ Ae imal kindā kagit unun Yesu da busunon wabi. Imal unun imal diwari gat dima tawit. Unun gironikbi da iyindage tanban kagit.

⁸ Ae pañdet unun kinda mibiltok kimakbi tamokon kigit unun kisi wigigit. Wigi pindagek nandan gadat agit. ⁹ Unun bisapmon Pinjop da papiakon Yesu kimoron da ae pidokdisak dakon gen tosok unun do dima nandaba pisagit. ¹⁰ Yo unun pindagek pañdet bamot tobil kokupmon kigimal.

Maria Makdala kokupmon nani da Yesu kagit

(Mt 28.9-10 ae Mk 16.9-11)

¹¹ Maria kimakbi tamo da wanga agek kunam takgit. Kunam tagek tagek pagadaneq kimakbi tamogwan wisigit. ¹² Wisineq anelo bamori imalni kwakwagi pindakgit. Unun anelo bamot Yesu dakon bumjotni da tagit unudon yikgimal. Kinda busunji da tagiron yikgit, anakwan kinda kandapni da tagiron yikgit. ¹³ Maria yan iyigit, "Minjat gak kunam nido takdal?"

Yanbal yan yoyigit, "Amin Tagino abidan anki dukwan yipman unun dima nandisat." ¹⁴ Yan yanek tobil Yesu akban kagit. Mani Maria da unun Yesu yan dima kanban pisagit.

¹⁵ Kili Yesu da yan iyigit, "Minjat gak nido takdal? Gak namn nan wisisal?"

Maria da pikaga unun dakon pi monji kinda yan nandaneq yan iyigit, "Amin tagi, gak da bumjot ankil kan, dukwan yipmal nayinbi kin abidan anopben."

¹⁶ Yanban Yesu da yagit, "Maria!"

Yanban Maria da tobil Ibru genon da yan iyigit, "Rabonai." (Rabonai unun dakon mibili unun Yoyinet.)

¹⁷ Yanban Yesu da yan iyigit, "Nak Datnokon dima wigigit, do nak dima abidoki. Kin notno kabi yan yoyiki, 'Nak Datno ae ji dakon Datji unudon wigiken. Pinjopno ae ji dakon Pinjopji unudon wigiken.'"

¹⁸ Iyiban Maria Makdala kokupmon nani da kin pañdet kabi yan yoyigit, "Amin Tagi nak da kili kat."

Yan yoyinek Yesu da gen iyigit unun yoyigit.

Pañdetni da Yesu kawit

(Mt 28.16-20 ae Mk 16.14-18 ae Lk 24.36-49)

¹⁹ Sonda pilin kaga pañdetni Juda amin dakon kila amin do pasalek yut kindakon muwugek yoma benjan anek yikgwit. Yigakwa Yesu da abin bikbik nikon agek yan yoyigit, "Butji yawori tosak." ²⁰ Yan yanek kisit bamotni ae gekgekniyo yoliban pañdetni Amin Tagini kanek but galak madepsi nandawit.

²¹ Aeni Yesu da yan yoyigit, "Butji yawori tosak. Dat da nak yabekgit, yan gin nak da ji yabekdat." ²² Yan yanek migani pisonban pañdetnikon kinakwan yan yagit, "Ji Telagi Wup abidoni. ²³ Ji amin dakon yokwini yopman yomni kan, diwarini pasil yomdan, ae dima yopman yomni kan, diwarini tan yomdan."

Tomas da Yesu kagit

²⁴ Pañdetni diwari Yesu kawit bisapmon kinda unun notni gat dima egipgwit, mani unun Tomas (ae mani kinda Yayat). ²⁵ Pañdet diwari da Tomas yan iyigit, "Nin Amin Taginin kaman!"

Yan iyinba Tomas da yoyigit, "Kisirikon birin tamo dima pindagek witjiken, ae gekgekikon wuda gwaljik dima witjiken kan, ji da gen nayan unun do nandabo bami dima asak."

²⁶ Gildat 7 kabi mudanakwa pañdet kabi ae notni Tomas gat kisi yutnon muwugek yoma benjan awit. Mani Yesu abin bikbik nikon altanban kawit. Altanek yan yoyigit, "Butji yawori tosak." ²⁷ Yan yoyinek Tomas yan iyigit, "Gak abin kisitno witjinek pindat. Anek kisitgo awin gekgekknokon witjiki. Gak but bamot dima anek nandan gadan nabi."

²⁸ Yanban Tomas da yan iyigit, "Amin Tagino ae Pinjopno."

²⁹ Yan yanban Yesu da iyigit, "Gak kili nandal, do nandan gadan"

namisal. Amin nak dima nandanek nandan gadan naman, unun amin kisik kisik tagi ani.”

On papia dakon mibilisi

³⁰ Yesu da wasok tapmimi ton diwari morapmisi anakwan pan-detni da pindakgwit, unun on papiakon dima mandabi. ³¹ Mani papia on yan do mandabi. Ji da Yesu unun Kristo yansi nandan gadan imni. Ae Yesu unun Pin-kop dakon Monjisi yan nandan gadan iminakwa, unun da manon egip egip abidoni, mibili yan do papia on mandabi.

Yesu aeni pan-det kabinikon altan yomgut

(Kilapmi 21)

21

Yesu pan-detni diwari do altan yomgut

¹ Don aeni Yesu da pan-detni Galili Pakbi idap ilenikon egakwa altan yomgut. Altan yomgut dakon gen unun yan. ² Saimon Pita, ae Tomas (Yayat yan iyiwit), ae Nataniel (Galili miktim, Kana kokupmon nani kinda), ae Sebedi dakon monji bamot gat, ae Yesu dakon pan-detni bamori gat kisi egipgwit. ³ Saimon Pita da notni yan yoyigit, “Nak tap kilap ilit do kisat.”

Yanban yawit, “Nin kisin kinej.” Yan yanek boron wigek kiwit. Mani unun kalbi tap kilap kinda dima ilikgwit.

⁴ Wisa dagokdosi gildat dima winakwan Yesu unun pakbi idap ilenikon akban kawit, mani unun Yesu yan dima kanba pisagit. ⁵ Anakwa Yesu da yan yoyigit, “Not kabi, ji tap kilap di ilan?”

Yanban yawit, “Dima.”

⁶ Yanba yan yagit, “Ji yikji bot amin tet do maba kwan tap kilap di ilitni.” Yan yanban yikni maba pikwan tap kilap morapmisi pigi tujanba yik ilik awik do antidok awit.

⁷ Yan anakwa pan-det Yesu da galak tan imgut unun da Pita yan iyigit, “Unun Amin Tagi mani!” Saimon Pita unun pi do anek ilikba pigik kadimni kili ilik yipgut. Do notni da “Unun Amin Tagi mani!” yan yanban nandanek ilikba pigik kadimni ae panek pakbigwan pan magit. ⁸ Manek ilenikon kinakwan notni boron da bunon yolgwit. Yolek yikni tap kilap tujanbi walimbil ilik anan kiwit, nido bot unun pakbi dubagikon dima tagit, 100 mita unun da tilagon gin tagit. ⁹ Kin ilenikon wigek yan pindakgwit: kindap kinda sogit da patderikon tap kilap kinda tagit, ae bretyo kisi tanba pindakgwit.

¹⁰ Pindagakwa Yesu da yan yoyigit, “Ji abisok tap kilap ilan di panapgut.”

¹¹ Yanban Saimon Pita da boron wigek tap kilap yik ilikban ilenikon wigigit. Yigon tap kilap madep madep 153 yan da pigi tugawit, mani yik unun dima dagagit. ¹² Yesu da yan yoyigit, “Ji abin jap nabit.” Unun Amin Tagini yan kili nandan mudawit, do gen unun yanban pan-detni si pasalek kinda da “Gak namin?” yan dima iyiwit. ¹³ Anakwa Yesu kindapmon kinjek bret ae tap kilap timigek pan-detni do yomgut. ¹⁴ Yesu kimoron da pidan pan-det kabinikon on altan yomgut unun da aban kosiri kapbi agit.

Yesu da Pita yan iyigit, “Gak sip-sipno kila abi”

¹⁵ Jap nan mudanek Yesu da Saimon Pita yan iyigit, “Saimon, Jon dakon monji, gak nak do but dasi galak tan namin kimagek on amin kabi da but dasi galak tan naman unun yapmandal, ma?”

Yanban Pita da yagit, “Asi, Amin Tagi, gaga nandisal. Nak but dasi galak tan gamisat.”

Yanban Yesu da iyigit, “Sipsip monin kabino upmokgi.”

¹⁶ Ae kosiri kinda gat yan iyigit, “Saimon, Jon dakon monji, gak nak

do but dasi galak taŋ namisal, bo dima?”

Yanban Pita da yagit, “Amin Tagi, gaga nandisal. Nak but dasi galak taŋ gamisat.”

Yanban Yesu da iyigit, “Sipsipno kila abi.”

¹⁷ Ae Yesu da iyinban kosiri kapbi anakwan aeni yan iyigit, “Saimon, Jon dakon monji. Gak but dasi galak taŋ namisal?” Pita unun Yesu da kosiri kapbi “Gak but dasi galak taŋ namisal?” yan iyigit, do buri jik tagit.

Yan nandaneŋ Yesu yan iyigit, “Amin Tagi, yo morap unun nandan mudosol. Nak but dasi galak taŋ gamisat, gaga nandisal.”

Yanban Yesu da yan iyigit, “Gak sipsipno upmokgi. ¹⁸ Asisi gayisat, gak monji gimonji egipgul bisapmon ilikba pigikgo panek kokup dukwan kik do nandagil unudon kin kin agil. Mani amin pelan aki bisapmon, kisitgo anenagaki amin njwanjwari da ilikba pigikgo pan gamineŋ gak anan kosit dima kik do nandaki unun nan ankikdan.” ¹⁹ Yesu gen on Pita kosit nianon da kimagek Pinƙop man madep injak unun do yagit. Yan yanek iyigit, “Nak nolgi.”

Yesu da paŋdet kinda si galak taŋ imgut, unun dakon gen

²⁰ Pita da tobil paŋdet kinda Yesu da but dasi galak taŋ imgut unun kagit. Unun bunon yol panpan apgut. (Unun amin jap nawit bisapmon Yesu dakon pibit da kapmatjok busuni unudonjok yipmanek Yesu yan iyigit, “Amin Tagi, namin da gak uwal da kisiron gepjak?”) ²¹ Pita da unun amin kanek Yesu yan iyigit, “Amin Tagi, ae on amin iwa?”

²² Yanban Yesu da yan iyigit, “Egakan gin nak aeno tobil apben do nandaneŋ bo dima, unun nak dakon yo. Gak nak nol.” ²³ Yan yanban binap gen kinda panmuwukbi kabikon kin iren tagit. Gen unun yan: “Unun paŋdet dima kimotdisak.” Mani Yesu da paŋdet unun dima kimotjak yan

dima yagit. “Egakan gin nak aeno tobil apben do nandaneŋ bo dima, unun nak dakon yo”, unun gin yagit.

²⁴ Unun paŋdet da unun yo morap dakon yan tenenok anek gen unun mandagit. Nin nandaman, gen unun yan tenenosok unun bamisi. ²⁵ Yesu da yo diwari morapmisi gat agit. Yo morap agit kisi morap papiakon mandaneŋ kan, miktimon papia unun da toni dakon tamo aripmi dima bo toni.

Yabekbi Pi Awit Dakon Gen

But piso gen

Yabekbi Papiia on Gen Bin Tagisi Luk da mandagit unun sanbenjek yosok. Luk dagin on papiia kisi mandagit. On papiagwan yan konej; Telagi Wup da yabekbi do kosit yopman yominjakwan Yesu dakon Gen Bin Tagisi “Jerusalem ae Judia ae Samaria yawit, ae yanakwa miktimi miktimi kigit” (1.8 do koki).

Papia Yabekbi da Yesu dakon panmuwukbi Juda amin kabikon da wasanek don madep tanej miktimi miktimi kigit do yosok. Ae Luk da yo kinda nolisak unun yan; Kristo dakon pi gat, ae minat aminyo Yesu yolgwit dakon egip egip do kalip Pinjop da Israel amin do yan teban tok agit unun bami ton awit.

Yo madep kinda Yabekbi Papiia da yosok unun yan; Unun Telagi Wup dakon pi do yosok, unun Pinjop dakon Wupni. Mibiltok Telagi Wup Pentikos bisapmon panjet kabikon pigit. Anek don nandak nandakni panjagap anek tapmim yomgut unun do yosok. Tapmim yominjakwan wasok tapmimi ton anakwa amin da geni do nandaba bami agit, ae Yesu do nandan gadawit.

On papiakon panjet kabi da minat aminyokon Yesu dakon Gen Bin Tagisi yawit bisapmon gen dubagisi yawit. Anakwa minat aminyo morapmi da Gen Bin Tagisi unun yolakwa panmuwukbi si teban tagit.

Papia on da yabekbi morapmi da pi awit unun do yosok. Mani Pita gat Pol gat da pi agimal unun do morapmi yosok. Pita unun Yesu dakon panjetni kinda. Mani Pol kalip Yesu dima yolgit. Pol mibiltok Kristo dakon panmuwukbi pabin yop do pi tebaisi agit. Mani don Yesu da Pol yan iban but tobil anek pi amini bamisi

kinda dagagit. Anek Amin Nwaknwari Kabikon Pinjop gen yoyigit.

On papiagwan Luk da Pol da yo morap agit do yanek “nin da agiman” yan yosok. Nandak nandak amin morapmi da yan nandan; Luk iyi Pol gat bisap di agipgumal do “nin da agiman” yan unun do yosok.

Yabekbi kabi da Jerusalem kokup papmon Yesu dakon gen yoyin tenjenawit

(Kilapmi 1.1-8.3)

Yesu da Telagi Wup yipban pisak do yan teban tok agit

1-2 Tiopilas, nak kalip papiia kinda mandagim. Unun papiakon Yesu wasanek pi agit ae Pinjop dakon gen yoyin dekgiron da kwen wigigit unun dakon mibili mandagim. Yesu yabekbi kabini manjigit unun altan yominjek Telagi Wup da tapmim iminjakwan pi ani do yoyin mudanjan Pinjop da abidan anan Kwen Kokup wigigit. ³ Mibiltok tepmi madep panek kimakgit da bujon egip egip aeni abidanek unun amin kabinikon altan yomgut. Altan yominjek asi kalugi egisak yan nandani do yo morapmi agit. Gildat 40 unun gat egek Pinjop da Amin Kila Asak unun dakon mibili yoyigit. ⁴ Bisap kinda unun gat egek yansi ani do yoyigit, “Ji Jerusalem kokup pap dima yipman detni. Datno da yo dam do yan teban tagit unun abidok do jomjom ani. Nak kalip yo unun do kili dayigim. ⁵ Jon da amin pakbi son yomgut, mani gildat kabisok kinda egek Pinjop da Telagi Wup son damdisak.”

⁶ Unun bisapmon yabekbi kabini gat muwugek Yesu yan iyiwit, “Amin Tagi, gak abisok Israel amin nin panpuluganbi aenin miktimmnin kila anek egipnen bo dima?”

⁷ Yanba yan yoyigit, “Dat da yo morap ak do bisap manjigit unun

1:1-2: Lk 1.3 1:1-2: Mk 16.19; Lk 24.49-51
14.16-17; Ya 2.33 1:5: Mt 3.11 1:6: Lk 24.21

1:3: Lk 24.36-49; Ya 10.41 1:4: Lk 24.49; Jn
1:7: Mk 13.32

ji dakon yo dima. Dat da yo morap unun iyi kila asak. ⁸ Mani Telagi Wup jikon pinban tapmim pakdan. Tapmim panek nak dakon gen Jerusalem kokup papmon yan tenjenoni. Ae unudon da Judia kokup morap kisi, ae Samaria miktim kisi, ae miktimi miktimi kisi yan tenjenoni.”

*Yesu Kwen Kokup wigigit
(Mk 16.19-20 ae Lk 24.50-53)*

⁹ Yesu da gen unun yan mudanakwan, kanakwa kwen wigigit. Wigakwan gikwem da wamanakwan aeni dima kawit. ¹⁰ Kwen tebai sinjanakwa unudon gin amin bamori imalni kwakwagi unun da altanbal yabekbi kabi gat akgwit. ¹¹ Altanek yan yoyigimal, “Galili amin ji nidosi kwen sinjanek akgan? Yesu unun abisok Pin kop da abidanban ji depman dek Kwen Kokup wigik. Abisok kanakwa wigik yan gin apjak bisapmon yan da tilagon apdisak.”

Judas dakon kulabikni manjwit

¹² Yan yoyinbal ilej Olip yipmanek tobil Jerusalem kokup papmon kiwit. Ilej Olip unun Jerusalem da kapmatjok tosok. ¹³ Kin altanek yut kwen nani si egipgwiron wigiwit. Amin egipgwit unun mani yan: Pita, Jon, Jems, Andru, Pilip, Tomas, Batolomiu, Matyu, Jems Alpius dakon monji, Saimon Selot da kabikon nani, ae Judas Jems dakon monji. ¹⁴ Unun amin kabi gat ae minjat diwari gat ae Yesu dakon menj gat ae padik padikni gat kisi but kalonon da muwugek bisit pi sanbek sanbek awit.

¹⁵ Unun bisapmon amin 120 yan da Yesu nandan gadan imgwit. Pita unun kabikon da pidan agek yan yagit, ¹⁶ “Not kabi, kalipsigwan Telagi Wup da Dewit antagap aban Pin kop da papiakon Judas do gen kinda mandagit unun gen bami ton agit. Judas unun Yesu anoman anyoban obip

amin da abidawit. ¹⁷ Judas kalip nin da kabikon ekwan pi kalonon agiman.”

¹⁸ Judas unun yo yokwi agit dakon tomni timigek miktim tim kinda yuman nagit. Unun miktimon Judas da man sulugakwan kok wamiyo kisisi miktimon man mudawit. ¹⁹ Amin morap Jerusalem egipgwit unun dakon gen nandanek unun miktim tim mani Yawi Miktim yan yawit. Iyi da genon da Akeldama yan yawit.

²⁰ Pita da sanbek gen yan yagit, “Kap Papiamadepmon gen kinda yan mandabi:

‘Yut kokupyonikon amin di dima egipdo, isal tosak dosi nandisat.’

Ae unun papiakon gen kinda yan mandabi:

‘Kila amin pi agit unun amin kinda da kulabisak dosi nandisat.’

²¹⁻²² Gen yan tosok do amin kinda kulabigi anoman anen. Jon Telagi Pakbi Sogok Aminon da wasanek Yesu nipman wigigit, ae amin morap nin gat sanbek sanbek egapno Amin Tagi Yesu kin ap agit, unun amin kinda nan kulabik anen. Unun amin dasi nin gat pi anek Yesu kimoron da pidagit unun do yan tenjenok anen.”

²³ Pita da yan yanban amin bamori do yan yomgwit, kinda mani Josep unun Basabas yan iyiwit, ae mani kinda Jastus. Ae amin kinda unun mani Matias. ²⁴⁻²⁵ Amin bamot unun manjnek bisit yan awit, “Amin Tagi, gak amin morap dakon but kisi pindak mudosol. Unun bamoron da namin dasi Judas dakon tamo abidanek yabekbi pi asak unun amin noliki. Bupmisi, Judas unun tamoni yipmanek kimak tamo iyi do yan mudanbikon kigit.” ²⁶ Bisit yan anek namin da noman tosok yan do wasok kinda awit. Tip wasok aba Matias da noman tagit. Noman tanek yabekbi 11 kabikon sanbegit.

2

Telagi Wup pigit

¹ Pentikos Bisap Madepmon Yesu nandan gadan imgwit amin kabi yut kindakon gin muwugek egipgwit.

² Unjudon gin nandanakwa wuwik madep kinda mirim madep an unjun da tilagon Kwen Kokup da pigit. Pin unjun yut yikgwiwon tugagit.

³ Anakwan yan pindakgwit: milen asip amin mel yombem da noman tan wasen ki amin kalon kalon da kwenon yikgwit.

⁴ Anek Telagi Wup da amin kisi morap burikon pigit tugagit. Anek Wup da panpuluganban wasanek gen mibili mibili yawit.

⁵ Unjun bisapmon Juda amin di Jerusalem kokup papmon egipgwit. Unjun amin miktim morap tan anan kwan unjudon da apgwit. Unjun amin Pinkop gawak iminek egipgwit.

⁶ Wuwik unjun nandanek unjun minjat amin kabi madepsi da muwugek amin kalon kalon mirak pan nandaba Yesu nandan gadan imgwit amin kabi da iyi da genonsi da gen yawit. Yanba nandanek nandaba nwanwarisi ⁷ aban yan yawit, “On amin kabi gen yon unjun kisi morap Galili amin gin, ma? ⁸ Kosit nianon da nin dakon gen kalon kalon yon?”

⁹ Nin miktimnin Patia, Midia, Elam, Mesopotemia, Judia, Kapadosia, Pontus, Esia, ¹⁰ Prigia, Pampilia, Isip, ae Libia miktim Sairini kokup pap da kapmatjok tosogon amin. Nin Rom amin diwari apguman da idon ekwaman ¹¹ (Juda amin ae amin diwari Juda amin kabikon sanbenbi kisi). Diwari nin Krit amin, ae diwari Arebia amin. Nin kisi morap da nandanapno unjun amin kabi da nin da genon da Pinkop dakon wasokni masi masimi unjun do yanba nandaman.” ¹² Amin wuripdak pasalek notni yoyin yoyin anek yan yawit, “Yo on altanban koman unjun dakon mibili nian?”

¹³ Yan yanakwa amin diwari da jigilak gen yanek yan yawit, “On amin kabi wain kalugi morapmi nan da but upbal an.”

Pita da Pinkop dakon gen yagit

¹⁴ Yanba nandanek Pita notni 11 kabi gat kisi pidan agek gen papmon da amin yan yoyigit, “Juda amin not kabi, ae ji Jerusalem kokup papmon ekwan amin morap, mirak pakyan si yopmanakwa yo on altosok unjun dakon mibili dayiko nandani.

¹⁵ “Ji on amin kabi but upbal an yan nandan, ma? Dimasi! Bisap apmenon wisa dagokdo 9 kilok gin asak. Pakbi teban noknok bisap unjun pilindo. ¹⁶ Abisok yo on altosok unjun kombi amin Joel da unjun do kalipsigwan yan yagit:

¹⁷ ‘Pinkop da yan yosok, Mibi gildat kwan tanakwan Wupno amin morap kisi do tagal yoben.

Anapbo monji gwayosi da kombi gen yokdan.

Ae monji bilagi da dipmin yombem pindatdan.

Ae amin pelan da dipmin pindatdan.

¹⁸ Unjun bisapmon oman amin kabino minjat ae wili kisi do Wupno tagal yobo unjun da kombi gen yokdan.

¹⁹ Anakwa kwen binap yo masi masimi unjun doliko pindatni.

Ae miktimon wasok tapmimi ton ako bisap madep unjun dakon tilak yan pindatni.

Yawi ae kindap ae mukwa madep altokdan.

²⁰ Unjun bisapmon gildat dabil pilin tuk anakwan kanek yawi dom akdisak.

Yan anakwan Amin Tagi apjak dakon bisap madep don altosak.

Unjun bisap madepmon Amin Tagi dakon tapmim madepni ae tilim madepni unjun altokdisak.

21 Unun bisapmon miñat amin morap Amin Tagi da panpulgusak do bisit iyan unun amin kabi iyi do pankutnosak.’”

22 Pita sanbenek yan yagit, “Israel amin kabi, ji mirak yopmanek Yesu Nasaret amin do yoko nandabit. Unun amin Pin kopmon da apgut yan nandani do Pin kop da tapmim iminjakwan wasok tapmimi ton, ae yo masi masimi ae tilak mibili mibili agit. Yo morap agit unun disi kawit.

23 Pin kop da yan aben yan kili nandagit, do amin unun ji da kisiron yipgut. Yipban ji da amin yokwi da kisiron yipba unun da abidanek tilak kindapmon anjakba kimakgit.

24 Kimot dakon jigi da amin unun bisap pisipmisok wagil aripmi dima abin yipmi, do Pin kop da kimoron nan aban pidagit. 25 Kalip Dewit da Yesu tepmi pasak do yan yagit:

‘Nak Amin Tagi koko nak gat sanbek sanbek egisak.

Unun nak da kapmatjok egek tapmim naminjakwan yo kinda da aripmi dima ankwakwalitjak.

26 Yan asak, do butno da tagisi anjakwan kisik kisik gen yosot.

Ae giptimno Pin kop da anpulgusak do jomjom asat.

27 Gak nipbi kimakbi tamokon dima token.

Telagi amingo dakon giptim anjutnanjaki dima miktosak.

28 Gak egip egip dakon kosit kili nolinbi kagim.

Nak gak gat egek kisik kisikgo da butnokon pigi tugosak.’

29 Not kabi, babiknin Dewit unun dakon mibili do asisi dayin tenjenoko. Dewit unun kimakban kilisi wayikgwit. Bumjotni dakon tamo abisok on kokupmon koman.

30 Mani Dewit unun kombi amin kinda egipgut. Pin kop da yan teban tok gen kinda yan iyigit: ‘Gak dakon babigo kinda da gak da tamokon kila amin madep egipjak.’ 31 Yo don

altoni unun pindagek Kristo kimoron da pidosak do kili yagit. Giptimi kimakbi tamokon dima tosak ae dima miktosak yan Dewit da kili yagit.

32 Yesu unun Pin kop da kimoron nan aban pidagit. Nin si kagiman do unun dakon yan tenjenok aman.

33 Pin kop da man madep imgut da iyi da aminsi tet do yikdak. Dat da Telagi Wup Monji do iben yan kili yan teban tagit. Do Monji do iban unun da tagalban yo abisok noman tosak unun ji kan nandanyo an.

34 Dewit iyi Kwen Kokup dima wigigit mani yan yagit: ‘Amin Tagi da nak dakon Amin Tagino yan iyisak,

Gak nak da aminsi tet do yigaki

35 uwalgo dakon tapmim pabin yopbo gak dakon pinbisi egipni.’

36 Yan do, Israel amin kabi ji yansi nandani, Yesu unun ji da tilak kindapmon anjakgwit, mani Pin kop da unun amin yipban Amin Tagi ae Kristo egisak.”

Amin morapmi da but tobil anek telagi pakbi sowit

37 Pita da gen unun yanban nandaba buri suganba amin da Pita gat yabekbi kabi diwari gat yan yoyiwit, “Not kabi, nin abisok niansi ano kilek tosak?”

38 Yanba Pita da yan yoyigit, “Ji kalon kalon but tobil anek Yesu Kristo da manon telagi pakbi sonakwa Pin kop da yokwisi wiriritjak. Yan anakwa Pin kop da but galak do Telagi Wup damjak. 39 Pin kop da Telagi Wupni dam do kili yan teban tok agit. Ji ae miñat monjiyosi ae amin dubagikon ekwan, ae amin kisi morap Pin kop da yan yomisak unun Telagi Wupni damjak.”

40 Pita da gen morapmi sanbenek nawa gen tebaisi yan yoyigit, “Ji kan kimotni. Yokwi pakpak kabikon da tobil apba Pin kop da ji timitjak.”

41 Unun gildaron gin amin 3 tausen Pita dakon gen nandaba bami agit. Yan anek telagi pakbi sonjek Yesu da panmuwukbi kabikon sanbewit.

2:25: Kap 16.8-11

2:29: 1KA 2.10

2:30: 2Sa 7.12; Kap 89.3-4; 132.11

2:31: Kap 16.10

2:33: Ya 5.32; 7.55-56

2:34: Kap 110.1

2:36: Ya 5.30-31

2:39: Ais 57.19

2:41: Ya 2.47;

Amin but kalon anek egipgwit

⁴² Panmuwukbi kabi da yabekbi dakon gen nandak do galagi madepsi nandawit. Ae but da notni banjal banjal anek, jap anwa nok do ae bisit ak do sanbek sanbek muwukgwit. ⁴³ Yan anakwa Pin kop da panpuluganban yabekbi kabi da wasok tapmimi ton morapmi aba amin da pindagek pasal kimakgwit. ⁴⁴ Yesu nandan gadan imgwit amin kabi but kalon anek yo kabini kaloni di banjin pan egipgwit. ⁴⁵ Yo kabini gat miktimni gat yopba amin da yuman nanba monej unun ban bupmi amin panpulugawit. ⁴⁶ Gildari gildari Telagi Yut Madepmon muwukgwit. Ae notni da yutnon muwuk muwuk anek but galagon da not panpulugok dakon kisik kisik anek jap nawit. ⁴⁷ Anek Pin kop ankisinek egipgwit ae amin kisi morap da unun amin do nandaba tagisi agit. Gildari gildari amin diwari but tobil aba Amin Tagi da yokwikon ban timikban panmuwukbi kabikon sanbenba kabi madepsi agit.

3

Pita da kandapyokwi kindanjanmilip agit

¹ Bisap kindakon gildat tobil do anakwan Pita gat Jon gat bisit agak bisapmon Telagi Yut Madepmon kik do kigimal. ² Kin pindakbal amin kabi kindan da kandap yokwi kindan waman anapgwit. Unun amin menji da yan anlagit. Gildari gildari amin unun anabin Telagi Yut Madep dakon yoma kaga kindan mani Kildani Tagisi unudon yipman yipman awit. Amin Telagi Yut Madep da nagalgwan pigakwa unun amin da monej imni do bisit yoyigit. ³ Pita gat Jon gat nagalgwan pigik do anakwal monej injil do bisit yoyigit. ⁴ Pita gat Jon gat da amin unun tebai kanek Pita da yan iyigit, "Gak nit ninda!" ⁵ Yan iyinban yo di namdamal yan nandanej tebai pindakgit.

⁶ Yan pindagakwan Pita da iyigit, "Nak monejno mini. Mani yo tan naman unun tagi gaben. Yesu Kristo Nasaret kokupmon nani unun da tapmim namgut do gayiko pidan kosit agit!"

⁷ Yan iyinek kisiri aminsi tet do abidanej anpuluganban pidagit. Pidanek unudon gin kandapni ae banjiyo kisi teban tawit. ⁸ Kandapmi teban tanba wigi man agek wasanej pilik bamok agit. Yan anek Pin kop ankisinek wigi mok mok anek amin bamot gat Telagi Yut Madep da nagalon pigiwit. ⁹ Pigakwa amin morap da kanba pilik bamok anek Pin kop ankinban ¹⁰ kanek nandaba njwanjwarisi aban yan nandawit, "Mao! On amin yoma kaga mani Kildani Tagisi unudon yigek amin da monej imni do bisit asak amin oni. Unun da kilek tak!"

Pita da Telagi Yut Madepmon gen agit

¹¹ Yan nandanej amin morap timtim yanek abin kanba amin unun Pita Jonyo timikban akba pindakgwit. Tamo unun akgwit dakon mani unun Solomon dakon Yik Nandat Tamo. ¹² Apba pindagek Pita da yan yoyigit, "Israel amin kabi, ji mibili nido tamtam yanek nit tebai nandan? Nit da kilegi do bo nit da tapmimon da on amin wasok ando kilek tak yan nandan? Unun dimasi! ¹³ Babiknin Abraham, Aisak ae Jekop unun dakon Pin kop da oman amini Yesu man wukwisi imgut. Unun amin si anakba kimotjak do ji da uwal da kision yipgwit. Pailat da pulugan yipban kisak do nandagit, mani ji da manji iminek si kimotjak do yawit. ¹⁴ Unun Amin Telagisi ae Kilegisi egipgut, mani ji da manji imgwit. Manji iminek amin dapdap amin kindan jikon yipban opjak do Pailat iyiwit. ¹⁵ Egip egipmon niyin panpan kigik amin unun ji da anakba kimakgit. Mani Pin kop da kimoron nan aban

pidagit. Pidanban kagimak do nit unun do yan tenjenok amak. ¹⁶ Nit Yesu nandan gadan imamak, do unun da wasok aban on amin kan nandanjo an unun abisok kilek tak. Yesu da iyi nandan gadatnit panteban anjakwan unun nandan gadat da on amin wagilsi anmilip aban kilek tak da akban kon.

¹⁷ “Asi, not kabi ji gat ae kila amin kabisi gat dima nandan pisanek Yesu anjakgwit. ¹⁸ Mani kalip Pin kop da kombi amin kisi da gen kagakon da Kristo tepmi pasak do yagit. Do ji da Yesu anakba gen unun bami ton agit. ¹⁹ Yan do, ji but tobil anek Pin kopmon gadanba yokwisi mudoni. ²⁰ Yan aba Amin Tagi da tapmimni kalugi ji do damjak. Anek Kristo ji panpulugok do anek manjikbi unun damjak. Unun mani Yesu. ²¹ Yesu unun Kwen Kokup egek Pin kop da yo morap pan kaluk asak unun do jomjom asak. Yo morap pan kaluk aben yan Pin kop da unun do kili yan teban tagit. Pan tagap aban telagi kombi amin kabini da unun do kili yawit. ²² Kalip Moses da yan yagit: ‘Amin Tagisi Pin kop da don ji kabikon amin kinda anoman aban kombi amin nak yombem egipjak.

Unun amin da gen morap dayisak unun pakyan si nandani.

²³ Geni dima nandani amin unun Pin kop da kisisi panupbal aban iyi dakon amin kabi gat ae dima egipni.’

²⁴ “Kombi amin Samuel gat ae unun da bunon kombi amin morap noman tawit unun kisi da abisok yo noman ton unun do yan tenjenok awit. ²⁵ Ji kombi amin dakon babi kabini ekwan. Pin kop da babikji gat sanbek sanbek agit do yo morap yom do yagit unun ji da timitni. Pin kop da Abraham yan iyigit:

‘Nak da gak dakon babigo yabegek amin miktimi miktimi ekwan unun gisamikgo tagisi egipni.’

²⁶ Pin kop da oman monjini anoman an mibiltok ji do yabekban apgut. Ji kisi kalon kalon anpakji yokwi yopmanek gisami ton egipni yan do anek yabekgit.”

4

Pita gat Jon gat dam tebanon yopgwit

¹ Pita gat Jon gat amin gen sigin yoyinjakwal mukwa sogok amin gat Sadyusi amin gat ae Telagi Yut Madep dakon obip amin dakon mibiltok amin gat kisi apgwit. ² Abin nandaba amin bamot da Yesu kimoron da pidagit ae amin kimakbi yan gin pidokdan unun do yoyin tenjenagimal. Yan anjakwal amin bamot do nandaba yokwi tok awit. ³ Anek amin bamot timigek gen pikon yop do nandawit, mani pilin tok do agit do anwa don yan nandanek dam teban yutnon yopgwit. ⁴ Mani amin morapmi da amin bamot dakon gen unun nandan Yesu nandan gadan iminek panmuwukbi kabikon sanbenba 5 tausen yan da tilak agit.

Pita gat Jon gat gen kokwin amin kabikon yopgwit

⁵ Wisa dagokdo Juda amin dakon kila amin madep gat kila amin gat ae gen teban yoyindet amin gat kisi Jerusalem kokup papmon muwukgwit. ⁶ Mukwa sogok amin dakon mibiltok amin Anas ae dabini diwari, ae Kaiapas gat Jon ae Aleksanda gat kisi muwukgwit. ⁷ Muwugek Pita gat Jon gat yoyinba inamnicon agakwal yan yoyiwit, “Jil ni tapmimon da yo unun agimal? Ae namin da pi unun anjil do yan mudan damgut?”

⁸ Yanba Pita unun Telagi Wup da burikon pigi tujanban yan yoyigit, “Juda amin dakon kila amin madep ae kila amin yan nandani. ⁹ Nianon da kandap yokwi anmilip agimak unun dakon mibili nandak do yon kan ¹⁰ ji gat ae Israel amin kabi gat kisi dayiko nandani. Yesu Kristo

Nasaret kokupmon nani unun da tapmimon on amin anmilip agimak da ji da dabilon akdak. Ji da Yesu tilak kindapmon anakba kimakgit mani Pinjkop da kimoron nan aban pidagit.

¹¹ Yesu do tilak gen kinda yan yanbi:

‘Yut agak amin ji da gwak yokwi yan yanek maba kigit.

Unun gwak tip kinda nan tidawit da akdak.’

¹² Nin amin kinda da yokwikon ban aripmi dima timitjak. Yesu iyi da manon gin miktimi miktimi amin ekwan unun tagi timitjak. Pinjkop da unun amin kalonjin nin do anek yabekban pigit.”

¹³ Yan yanban amin madep da yan nandawit: On amin bamot amin isali, papia yutnon dima yikbi, mani pasol pasoli mini gen tapmimi ton yomal. Yan pindagek but morap nandanek on amin kalip Yesu gat egipgwit yan nandan kokwinikgwit.

¹⁴ Anek amin kilek tagit unun kisi akba pindagek gen di aeni yoyik do dima nandawit. ¹⁵ Anek amin bamot yoyinba gen kokwin tamo yipmanek wanga pigimal. Pigakwal yanba yok anek yan yawit, ¹⁶ “Unun amin bamot niansi anyomnen? Unun da wasok tapmimi ton kinda abal Jerusalem amin kisi da nandan do aripmi dima anwasip anen. ¹⁷ Mani gen unun aminon dima kin irentosak do yansop an yomno Yesu dakon mibili do aeni dima yonjil.”

¹⁸ Yan yanek yoyinba yutnon winbal Yesu da manon gen dima yonjil ae amin dima yoyindetjil do yansop tebaisi an yongwit. ¹⁹ Mani Pita gat Jon gat da gen yan pantobil yongumal, “Disi kokwinitni. Pinjkop dakon gen yipmanek ji dakon gen guramitden kan, Pinjkop da nandaban kilek tosak bo nian? ²⁰ Nit gen kaganit aripmi dima sopden. Nit yo pindak nandanjo agimak unun dosi yan tentenok akdamak.”

²¹ Yan yanbal gen kokwin amin da sanbenek but pasol gen diwari yoyinnek amin do pasalek yopba kigimal. Amin da wasok agimal unun do Pinjkop ankisiwit. Do ni jigi nan tagi yomnen yan kinda dima nandawit.

²² Amin anmilip agimal unun bilakni 40 yapbi, aripmi dima kilek togi yan nandawit do Pinjkop ankisiwit.

Parɱuwukbi da bisit awit

²³ Pita gat Jon gat gen kokwin yutnon da pinj dabini kabikon kigimal. Kinnek mukwa sogok amin dakon amin madep kabi, ae kila amin gat da gen morap yoyiwit unun kisi yoyin mudagimal. ²⁴ Yoyin mudanbal but kalonon da Pinjkop bisit yan iyiwit,

“Amin Tagi Tapmim Ami, kundu ae miktim ae tap ae yo morap unjungwan ton unun kisi gak da wasan yopgul. ²⁵ Kalipsigwan nin dakon babiknin gak dakon oman amingo Dewit Telagi Wup da antagap aban gen yan yagit:

‘Amin kabi kabi mibili nido japmisi nandanek iyi do nandaba wukwanek isal dogin yo yokwi ak do gen yan panteban an?’

²⁶ Kila amin madep miktimi miktimi ekwan unun emat ak do tagap tok an.

Kila amin da Amin Tagi gat ae Kristoni gat pabin yop do muwukgan.’

²⁷ Asisi Erot ae Pontias Pailat, ae Amin Nwakanwari Kabi amin, ae Israel amin unun kisi da on kokup papmon telagi oman amingo Yesu gak da pigo asak do manjigil, unun amin abin yip do muwukgwit. ²⁸ Yan anakwa gak tapmingo madep do kalip yo don altoni do nandabi teban tagit unun noman tawit. ²⁹ O Amin Tagi, uwalnin da yo yokwi annim do yon, do panpuluganaki oman amin kabigo nin da pasol pasoli mini teban tanek gengo yan tentenonen.

³⁰ Gak tapmingo yolinkaki sot amin kilek toni. Ae tilak tapmimi ton ae

wasok masi masimi unun telagi oman amingo Yesu unun da manon aki.”

³¹ Bisit anwasip anakwa yut muwukgwit unun kwakwalikgit. Yan aban Telagi Wup da amin kisi da buron pigi tugan yoban Pinjkop dakon gen pasol pasoli mini tapmimi tonji yawit.

Amin kisi not panpulugok awit

³² Yesu nandan gadan imgwit amin unun kisisi but kalonji ae nandak nandak kalonji panek egipgwit. Amin kinda da yo kabini do unun nak dakon yo yan dima yagit. Yo morapnin unun amin kisin dakon yo yan nandawit. ³³ Anek yabekbi kabi da Yesu da kimoron da pidagit unun do tapmimi tonji sigin yan tenjenawit. Yan anakwa Pinjkop dakon nandan yawotni da bikbiknikon madepsi tan yomgut. ³⁴⁻³⁵ Bisap kalon kalon amin miktimni ton ae yutni ton unun amin do yominek monej timik panji yabekbi kabi do yoba bupmi amin do kokwinik yomgwit, do bikbiknikon bupmi amin kinda dima egipgut.

³⁶ Unun bisapmon amin kinda egipgut unun mani Josep. Yabekbi kabi da Banabas yan iyiwit. Banabas dakon mibili unun yan: “But panjeban ak amin.” Unun Liwai amin kinda, kokupni unun Saiprus. ³⁷ Josep unun miktim timni kinda amin do yominek monej timik panji yabekbi kabi do yomgut.

5

Ananias gat Sapaira gat dakon gen

¹ Amin kinda egipgut unun mani Ananias. Minjatni dakon mani unun Sapaira. Ananias unun miktim timni kinda amin do yominek monej timikgit. ² Timigek diwari iyi do yopmanakwan minjatni unun kan nandanjo agit. Anek kisisi panabisat yan top yoyinek monej diwari gin yabekbi kabi do yomgut.

³ Yan aban Pita da yan iyigit, “Ananias gak nianon da Sunduk do bikbik

iminek galaktokni yolal? Gak Telagi Wup do wasip yan iminek miktim dakon monej diwari gaga do yopmal? ⁴ Gaga dakon miktim galaktokgon yuman nal. Do monej timal unun gak dakon yo. Unun ban ni yo ak do nandal unun tagi abim. Nianon da nandak nandak yokwi unun pal? Gak amin ban wasip dima yoyisal. Gak Pinjkop nan wasip iyisal.”

⁵ Yanban nandane Ananias piligi man kimakgit. Kimakban unun dakon gen bini nandawit amin morap unun madepsi pasalgwit. ⁶ Anakwa monji kabi kinda da abin bumjotni imalna waman anki gapmagwan yipgwit.

⁷ Bisap 3 awa egi mudanakwa minjatni yo morap unun noman tan unun dima nandane apgut. ⁸ Apban Pita da yan iyigit, “Nayinbi nandako. Miktimjil dakon monej timamal on gin?”

Yanban iyigit, “Asi unun gin.”

⁹ Yan yanban Pita da yan iyigit, “Jil nianon da Amin Tagi dakon Wup wasip iyik do but kalon amal? Pindat, amin ego gapmagwan yipman amin unun yoma kagakon akgan. Unun amin da gakyo kisi waman ankidan.”

¹⁰ Yan yanban unjudon gin minjat unun Pita da buron piligi man kimakgit. Kimakban monji kabi unun da abin kanba kimakgit kan eni yipgwiron anki yipgwit. ¹¹ Yan anakwa panmuwukbi morap gat ae amin diwari gen bin unun nandawit amin kisi madepsi pasalgwit.

Yabekbi kabi da wasok tapmimi ton morapmi awit

¹² Yabekbi kabi da minjat aminyo da binapmon tilak tapmimi ton ae wasok masi masimi morapmi awit. Yesu nandan gadan imgwit amin unun Solomon dakon Yik Nandat Tamo unjudon muwuk muwuk awit. ¹³ Anakwa amin diwari panmuwukbi kabi do nandaba wukwisi agit. Mani unun gat muwuk egipdo si pasalgwit. ¹⁴ Yan nandanakwa minjat wiliyo

morapmi da Amin Tagi nandan gadan iminek panmuwukbi kabikon sanbewit. ¹⁵ Sanbenakwa yabekbi kabi da wasok tapmimi tonj morapmi aba pindakgwit, do minat aminyo da sot amin morapmi panapgwit. Panabin tobaron ae yalin poron yopba kosit obakon pakgwit. Yan nandanek awit: Pita kosit obanan obin kinakwan gildat panopmon wupni da sot amin di witinban kilek toni yan do yopba pakgwit. ¹⁶ Kokup monin monin Jerusalem angwasihek tan anan kiwit unun dakon amin morapmi da sot amin ae amin konj da panupbal abi aminyo kisi panapba kilek tawit.

Anjelo da yabekbi dam tebanon ban pulugagit

¹⁷ Yabekbi kabi da wasok tapmimi tonj anakwa amin morapmi unudon kin gadanakwa mukwa sogok amin dakon mibiltok amin gat dabini gat da pindagek nandaba yokwi tok an yomgwit. Unun amin unun Sadyusi da kabikon nani. ¹⁸ Unun amin kabi da kin yabekbi kabi timik dam teban yutnon yopgwit. ¹⁹ Yopmanakwa unun kalbi Amin Tagi dakon anjelo kinda da dam teban yut dakon yoma witaldak ilikban wanja pigiwit. ²⁰ Pigakwa anjelo da yan yoyigit, "Ji kin Telagi Yut Madep da nagalon pabigi agek egip egip kalugi on dakon mibili kisisi amin yoyin mudoni."

²¹ Yan yoyinban wisa daganakwan anjelo da yoyigit unun da tilagon kin Telagi Yut Madep da nagalon pabigi amin wasanek yoyin dekgwit.

Anakwa mukwa sogok amin dakon mibiltok amin gat dabini gat gen kokwin tamo madepmon opgwit. Obinek Israel amin dakon kila amin obin muwutni do yan yomgwit. Obin muwugek yabekbi kabi dam teban yutnon da opni do gen yipba kigit. ²² Mani obip amin da dam teban yutnon kin mini pindagek obin yan yoyiwit, ²³ "Nin kin dam teban yut dakon yoma kono bengan tebaisi

abi, ae obip amin yoma domon akba pindaman, mani yoma witaldak wigi amin kinda dima ekwan kaman."

²⁴ Yan yanba nandanek Telagi Yut Madep dakon obip amin dakon mibiltok amin gat mukwa sogok amin dakon amin madep kabi kisi but morap nandanek yawit, "Unun amin dukon ken?"

²⁵ Unun do yanakwa amin kinda da abin yoyigit, "Nandani! Ji da amin dam teban yutnon yopgwit unun aben da Telagi Yut Madep da nagalon agek amin yoyin dekgan." ²⁶ Yan yoyinban Telagi Yut Madep dakon obip amin dakon mibiltok amin gat obip amin kabini gat da kin yabekbi kabi timik panopgwit. Mani minat aminyo da tipban nindapni yan do pasalek yo jigi di dima an yominjek tayanok panopgwit.

Yabekbi kabi da gen kokwin amin do dima pasalgwit

²⁷ Obip amin da yabekbi kabi panobin gen kokwin amin da inamon yopba akgwit. Agakwa mukwa sogok amin dakon mibiltok amin unun da mibili yoyin nandak do yan yoyigit, ²⁸ "Ji unun amin dakon mibili amin dima yoyin detni do yansop tebaisi yan damguman. Mani ji sigin yoyin degakwa Jerusalem kokup pap amin kisi da ji dakon gen nandayin. Ae ji da nin do top kinda yan yon. Kila amin nin da Yesu anjatno kimakgit, top yan yan niman."

²⁹ Yan yanban Pita gat notni kabi gat da yan iyiwit, "Nin Pinokop dakon gen unun nanasi guramitno tagi asak. Amin dakon gen dima guramitne. ³⁰ Ji da Yesu tilak kindapmon anakba kimakgit. Mani babiknin dakon Pinokop da kimoron nan aban pidagit. ³¹ Aban pidanban awigi iyi da aminsi tet do yipgut da nin dakon kosit niyin nolik amin, ae yokwikon ban timit timit aminin yikdak. Do Israel amin but tobil anapno yokwinin tagi wiririk nimjak. ³² Pinokop da yo morap agit

uñun nin da pindakgimanj. Nin uñun do yanj tenjenok amanj. Ae Telagi Wup uñun kisi uñun do yanj tenjenok asak. Pinjkop da amin morap iyi dakon gen guramikganj amin uñun Telagi Wup yomisak.”

Parisi amin kinda da notni kabi nandak nandak tagiyomgut

³³ Yanj yanba nandanej gen kokwin amin da japmisi nandanej yabekbi kabi dapba kimotni do nandawit. ³⁴ Mani Parisi amin kinda mani Gamaliel uñun da gen kokwin amin kabikon pidanj akgit. Agek yabekbi kabi da wanga pigi bisap pisipmisok atni do obip amin yoyinban timikba pigiwit. (Gamaliel uñun gen teban yoyindet amin kinda egipgut. Amin kisi da uñun do nandaba wukwan imgwit.) ³⁵ Pigakwa Gamaliel da notni kabi yanj yoyigit, “Israel amin kabi, ji uñun kabi do yo kinda anj yom do kanj, pakyanji nandanj kimagek ani. ³⁶ Bilak abikisigwan amin kinda mani Tiudas uñun da noman tanj egek iyi do nandaban wukwan amin 400 yanj da tilak yolgwit. Mani amin da anakba kimagakwan uñun yolgwit amin tayinigi kinakwa pini bami dima agit. ³⁷ Ae uñun da buñon Galili amin kinda mani Judas uñun da noman tagit. Noman tanj gapman da man manjiwit bisapmon Judas da amin kabi kinda timikban gapman gat emat wangwit. Uñun kisi anakba kimagakwan uñun yolgwit amin tayinigi kiwit. ³⁸ Uñun do nak yanji dayisat, ji uñun amin kabi do yo yokwi kinda dima anj yomni. Isal yopba kini. Amin da nandak nandagon yo uñun anj kanj, bami dima asak. ³⁹ Mani Pinjkop da nandak nandak yoban anj kanj, ji da aripmi dima pabinj yopni. Yanj ani kanj, ji Pinjkop gat emat wamni.”

⁴⁰ Yanj yanban bami yosok yanj nandanej yabekbi kabi yoyinba winba baljawit. Baljanek buñon ae Yesu da manon gen dima yoni do yansop anj yominej yopba kiwit. ⁴¹ Yesu dakon

man do tepmi panek mayaktok tagi pamanj yanj nandawit. Yanj nandanej gen kokwin amin kabi yopmanj degek kisik kisik madepsi nandanej kiwit. ⁴² Gildari gildari Telagi Yut Madep da nagalgwan ae yuri yuri muwuk muwuk awit. Anek Yesu uñun Kristo uñun dakon Gen Bin Tagisi amin yoyin tenjenawit.

6

Yabekbi kabi panpulugoni do amin 7 kabi manjiwit

¹ Uñun bisapmon amin morapmi da pandet kabikon sanjenba pandet morapmisi awit. Anakwa uñun kabikon da amin diwari Grik gen yawit uñun da Aram gen yawit amin uñun do yanba yokwi tok anek yanj yawit, “Ji gildari gildari bupmi amin do jap yominej sakwabat ninon ekwanj uñun do jap dima yomanj. Uñun tagi dima.” ² Yanj yanakwa yabekbi 12 kabi da Yesu nandanj gadanj imgwit amin kabi yanj yoba opba yanj yoyiwit, “Nin da Pinjkop dakon gen yanj tenjenok pi yipmanek jap kokwin pi anenj uñun da tagi dima asak. ³ Yanj do anek not kabi ji yanj ani. Disi da kabikon amin 7 kabi manjinba uñun da jap kokwin pi ani. Amin nandak nandakni tagisi, ae amin da dabilon tagisi ekwanj, ae Telagi Wup da burikon tujanbi unuden amin banj pindagek timitni. Timikba uñun amin do jap kokwin pi yominej ⁴ nin da bisapmi bisapmi bisit pi ae Pinjkop gen yanj tenjenok pi gin anenj.”

⁵ Yanj yanba minjat aminyo da gen uñun do nandaba galagi aban amin 7 kabi yanj manjiwit. Kinda Stiwon, uñun nandanj gadatni tebaisi ae Telagi Wup da burikon tujanbi, ae Pilip, ae Pokorus, ae Nikano, ae Timon, ae Pamenas ae Nikolas. Nikolas uñun Antiok kokup pap amin kinda. Uñun Juda aminsi dima mani kulabik anek Pinjkop gawak iminej Juda amin kabikon sanjbegit. ⁶ Amin kabi uñun manjinj yabekbi kabi da inamon yopba

akgwit. Agakwa pi unun ani do kisitni kwenikon wutjinek gisam yominek bisit awit.

⁷ Jigi unun anmilip awit do Pin kop dakon gen da madepsi irentan anan kigit. Yan anakwan Jerusalem kokup papmon Yesu nandan gadan imgwit amin madepsi paptan iren tawit. Anakwa mukwa sogok amin morapmi da but tobil anek nandan gadat awit.

Juda amin da Stiwen gen pikon yipgwit

⁸ Stiwen unun Pin kop da anpuluganek tapmim iminakwan yo masi masimi ae tilak mibili mibili amin da binapmon agit. ⁹ Unun bisapmon amin diwari da Stiwen gat gen emat awit. Unun amin Juda amin dakon muwut muwut yut kinda mani Pulugan Yopbi unun kabikon nani. Unun amin kokup pap Sairini ae Aleksandria ae miktim Silisia ae Esia tetgin da apgwit. ¹⁰ Mani Stiwen Telagi Wup da anpuluganek nandak nandak tagisi iminakwan geni abik do antidok awit.

¹¹ Antidok awit do pasilikon da amin diwari yan yoyiwit, "Ji kin amin yan yoyini, 'Nin nandanapno Stiwen da Moses gat Pin kop gat do gen yokwi yanban nandan' yan yoyini."

¹² Top gen unun yoyinba amin ae kila amin ae gen teban yoyindet amin dakon butni madepsi pidawit. Yan anek kin Stiwen abidan anan gen kokwin amin kabikon ankiwit. ¹³ Anki yipmanek top amin di kokwinik yopba sitnok an iminek yan yawit, "On amin bisapmi bisapmi Telagi Yut Madep gat ae gen teban Moses da mandagit gat do yanba yokwi tok asak. ¹⁴ Nin da nandanapno on amin da yan yagit, 'Yesu Nasaret amin da Telagi Yut Madep unun tuwiljak. Ae Moses da anpak nimgut unun kulabik akdisak.'"

¹⁵ Sitnok yan an iminakwa amin gen kokwinon yikgwit kisi da kanakwa Stiwen dakon tomno dabilyo anelo yombem agit.

7

Stiwen da gen kokwin aminon gen yagit

¹ Anek mukwa sogok amin dakon mibiltok amin da yan iyigit, "Gen on yan gaman unun asi yon bo top?"

² Yan iyinban Stiwen da oden yoyigit, "Not ae dat kabi, nandani! Datnin Abraham unun Aran miktimon dima kin egek Mesopotemia miktimon egipgut bisapmon Pin kop tilimni unun Abrahamon altan imgut. ³ Altan iminek yan iyigit:

'Gak miktimgo ae notgo dabigoyo yopmanek miktim kinda nak da goliken unudon kiki.'

⁴ Pin kop da yan iyinban Kaldia miktim yipmanek Aran miktimon pan ki egipgut. Pan ki egakwan datni kinagakwan Pin kop da yabekban ji da abisok on miktim ekwanon apgut.

⁵ Apban Pin kop da Abraham iyi do miktim timjok kinda dimasi imgut. Mani Abraham gat yawi diwatni gat da on miktim don abidoni do yan teban tok gen kinda yagit. Gen unun iyigit bisapmon Abraham monji mini egipgut. ⁶ Pin kop da Abraham yan iyigit:

'Gak dakon yawi diwatgo da amin njwaknwari da miktimon egipni. Egek oman amin daganakwa amin da yo yokwi an yominakwa bilak 400 asak.'

⁷ Mani yo yokwi an yomni amin nak da don kobogi yokwi an yoben. Yan anapbo yawi diwatgo da miktim unun yipmanek obin on miktimon nak gawak namni.'

⁸ Yan iyinek sanbek sanbek agimal dakon tilakni giptimni mandisak do iyigit. Anek don Abraham dakon monji Aisak altanban gildatni 8 kabi anakwan giptimi mandagit. Ae don Aisak da Jekop dakon datni agit. Ae Jekop da babiknin 12 kabi dakon datni agit.

⁹ Uñun babiknin 12 kabikon da diwari da Josep do nandaba yokwi tok anek amin do yominek tomni timikgwit. Timikba uñun amin da Josep oman monji egipjak do Isip miktimon ankiwit. Mani Pinjop uñun Josep gat egek ¹⁰ jigi morapni al-tan imgwit uñun anpulganejek kukwan imgut. Anakwan Josep da Isip dakon kila amin madep Pero gat gen yagimal bisapmon Pinjop da nandan kokwin tagisi iminjakwan kila amin madep da kanban tagisi agit. Yan kagit do Isip miktim ae yutni dakon yo morap kila asak do yipgut.

¹¹ Yipmanjakwan Isip ae Kenan miktimon jap kalonjok tawit do babiknin jap do anek jigi madepsi pawit. ¹² Yan egek Jekop jap Isip ton yan nandanejek babiknin yabekban Isip miktimon kiwit. ¹³ Don aeni kwa Josep da notni yan yoyigit, 'Nak naga ji dakon notji Josep.' Yan aban kila amin madep Pero da Josep dakon yawi diwatni dakon mibili nandan pindakyo agit. ¹⁴ Uñun da kwenon Josep da datni Jekop ae yawi diwatni 75 kabi yan kisisi morap apni do gen yipban kigit. ¹⁵ Jekop gen uñun nandanejek kin Isip miktimon egek kimakgit. Ae babiknin diwari kisi kimakgwit. ¹⁶ Kimakba amin da bumjotni waman aeni tobil panji Sekem kokup papmon wayikgwit. Bumjot yopyop tamo uñun kalip Abraham da Sekem amin kinda mani Amo uñun dakon monjini do monen yominek abidagit.

¹⁷ Kalip Pinjop da Abraham dakon yawi diwatni da Israel miktim don abidoni do yan teban tok an imgut. Kili miktim abidoni dakon bisap kwan tanjakwan Israel amin Isip miktimon egipgwit uñun madepsi iren tawit. ¹⁸ Irentan egakwa kila amin madep kalugi kinda noman tagit. Uñun amin da Josep dima nandan imgut. ¹⁹ Uñun kila amin madep

da nin dakon babiknin madepsi panjekwalek yo jigisi an yomgut. Yan anek gen tebaisi yoyinban monji njaknjakni wanga pabigi yopba tanejek kimakgwit.

²⁰ Uñun bisapmon Moses altagit. Moses uñun monji njaknjak tagisi ae Pinjop da kan galak tagit. Datni da yutnon kilani anakwa kanekni kapbi agit. ²¹ Kanekni kapbi anakwan wanga abigi yipmanjakwa kila amin madep Pero dakon gwi da kan abidan anki iyi dakon monji nan yan upmakgit. ²² Upmakban taganejek Isip amin dakon nandak nandak tagisi kisi nandan mudagit. Anek gen yagit ae pi mibili mibili agit uñun tapmimi tonji agit.

²³ Moses uñun bilakni 40 anakwan Israel amin notni kin pindat do nandagit. ²⁴ Kin pindakban Isip amin kinda da Israel amin kinda yokwi an iban kagit. Yan kanek notni anpulgok do anek Isip amin uñun yokwi agit dakon kobogi do uñun amin anakban kimakgit. ²⁵ Moses yan anek yan nandagit, 'Pinjop da nak anpulguban Israel amin uwal da kiron ban timitdisat yan nandan namdan.' Mani Israel amin Moses do yan dima nandawit. ²⁶ Pakgit da wisa dagokdo Moses abin pindakban Israel amin bamori da emat wamgumal. Wabal panwasik do anek yan yoyigit, 'Jil not kaloni da nido notni dapman dapman amal?'

²⁷ Yan yoyinban emat wasagit amin da Moses ukwayikban kinjakwan yan iyigit: 'Namin da kila amin ae gen kokwin aminin gepmak?' ²⁸ Apma gak Isip amin kinda anakbi kimakgit, abisok nakyo kisi yan gin nikbi kimokgen do nandisal, ma?' ²⁹ "Gen uñun iyinban nandanejek Moses pasal Midian miktimon panji egek unudon minat kinda panek monji bamori panjalagit.

7:10: WW 41.37-44   **7:11:** WW 41.54; 42.1-2   **7:13:** WW 45.1-4,16   **7:14:** WW 45.9-11; 46.27
7:15: WW 46.1-7; 49.33   **7:16:** WW 23.2-20; 33.19; Jos 24.32   **7:17:** TP 1.7-8   **7:19:** TP 1.11-22
7:20: TP 2.2   **7:21:** TP 2.3-10   **7:24:** TP 2.11-15   **7:28:** TP 2.14   **7:29:** TP 2.21-22; 18.3-4
7:30: TP 3.1-10

³⁰ Panjalanej bilak 40 egi mudanakwan anjelo kinda da Moses altan imgut. Anjelo unun kindap moni kinda sonjek milen asip baljagit unjungwan akgit. Sinai Kabap da kapmatjok miktim kibiri tim kinda tagit unudon altan imgut. ³¹ Moses yo unun altanban kanek but morap agit. Yan nandanej kapmatjok da pakyanji kok do anek kigit. Kinakwan Amin Tagi da yan iyigit, ³² 'Nak babikgo Abraham, Aisak ae Jekop dakon Pinjop.' Yan iyinban Moses nimnimigek sinjan kokdosi pasalgit. ³³ Anjakwan Amin Tagi da yan iyigit: 'Moses, kandap gwilgo ilik yopman. Miktim tim unun baman akdal unun telagi miktim. ³⁴ Minjat amin kabino Isip amin da yo yokwi morapmi an yomijakwa kili pindat. Ae kunam wuwikni kili nandat do anek Isip da kisiron ban timit do pisat. Moses kili apbi yabekgo Isip miktimon kiki.'

³⁵ "Kalip Israel amin da Moses abin yipmanek yan iyiwit, 'Namin da mibiltok amin ae gen kokwin aminin manjin gepmak?' Pinjop da unun Moses nanjin mibiltok amini ae jigikon ban timitjak amini yabek yomgut. Anjelo kindap monijon akgit unun da Pinjop dakon gen abidanek Moses yabekgit. ³⁶ Anek Moses da Isip miktimon ban timik panjinej wasok tapmimi ton ae tilak mibili mibili Isip miktimon ae Tap Gamikon agit. Ae miktim kibiri timon bilak 40 egek yan gin agit.

³⁷ "Unun Moses dagin Israel amin yan yoyigit, 'Pinjop da nak anjalon an nepgut yan gin ji kabikon nan kombi amin kinda don anjalon an damjak.' ³⁸ Babiknin miktim kibiri tim egipgwiwon Moses unun gat kisi egipgwit. Sinai Kabapmon wikwan anjelo kinda da gen iyigit. Moses da Pinjop dakon gen egip egipmi ton timigek nin da nandanen do nimgut.

³⁹ "Mani babiknin Moses dakon gen nandan guramit do dima galak

tawit. Geni maba kinakwan burikon da Isip miktimon tobil kik do nandawit. ⁴⁰ Yan nandanej Aron yan iyiwit, 'Moses Isip miktimon da nin pan pan obik amin unun dukwan kik unun nin dima nandaman. Do gak da kokup kidat dakon wupmi di wasan nibi unun da mibiltan niba kosit wasanej kinej.' ⁴¹⁻⁴² Unun bisapmon bulmakau wup kinda kokup kidatni wasawit. Wasanej paret anek kisit da yo wasawit do kisik kisik madepsi awit. Yan anakwa Pinjop da manji yominej gik kanek gildatyo gawak yomni do bikbik yomgut. Kombi amin da papiakon gen tosoj unun da tilagon yo yokwi awit. Gen unun yan tosoj:

'Israel amin ji miktim kibiri timon bilak 40 egek bulmakau ae sip-sip dapmanek mukwa sowit, unun nak do awit? Unun dimasi.

⁴³ Yut kaben imalnan wasanbi unun guramik awilgwit unun nak dakon yut dima.

Disi dakon kokup kidatji Molek unun dakon yutnan awilgwit.

Ae kokup kidatji Repan unun dakon gik wup wasanej unun kisi pawilek gawak yomgwit.

Yan awit do nak da ji dolbo miktimji yipmanek Babilon umogap tetgin do kini.' "

⁴⁴ Stiwen sanbenek yan yagit, "Kalip babiknin miktim kibiri timon egipgwit bisapmon Pinjop dakon imal yutni tan yomgut. Yut unun da tanakwan Pinjop babiknin gat egipgwit dakon tilak agit. Imal yut unun awit Pinjop da Moses yan ani yan iyigit unun da tilagon awit.

⁴⁵ Anek don monjini gat Josua gat da unun imal yut abidan anan Pinjop da amin kabi morapmi yolban abigiwit unun miktimon anki yipgwit. Anki yipba agakwan wigi Dewit dakon bisap don apgut. ⁴⁶ Pinjop da Dewit do yo tagisi an imgut. Anjakwan Dewit

da Jekop dakon Pin̄kop do yut kindā awal do bisit agit. ⁴⁷ Mani Solomon da un̄un yut awalgit.

⁴⁸ “Mani Pin̄kop Wikwisi un̄un amin kisit da yut awalgañon un̄udon dima egisak. Kombi amin da yan̄ yawit:

⁴⁹ ‘Amin Tagi da yan̄ yosok, Kwen Kokup un̄un kila amin madep yiyit tamono ae miktim un̄un kandap yipyip tamono.

Do nak do yut kindā aripmi dima agagi.

Ae yik yawot tamono dukwan tosak?

⁵⁰ Nak naga un̄un yo morap wasagin.’”

⁵¹ Stiwen da gen kokwin amin kabi sanbenek tebaisi yan̄ yoyigit, “Kwen wigik amin ji amin Pin̄kop dima nandan̄ iman̄ da tilagon butji un̄un tebaisi ae mirakji da Pin̄kop dakon gen dima nandabi yombem. Babikji da Telagi Wup do kurak tawit, jiyo kisi yan̄ gin an̄. ⁵² Ji dakon babikji da kalip kombi amin kisi morap do yo yokwisi an̄ yomgwit. Anek kombi amin diwari Amin Kilegi don apjak do yan̄kwok awit babikji da un̄un amin dapba kimakgwit. Un̄un Amin Kilegi ji da uwal da kisiron yipba kili anakba kimakgit. ⁵³ Ji Pin̄kop dakon gen teban an̄elo da gen kagakon ban̄ timikgwit, mani dimasi guramikgwit.”

Stiwen tipban̄ anakba kimakgit

⁵⁴ Stiwen da gen un̄un yan̄ban nandan̄ek butjap madepsi nandan̄ek mam nawit. ⁵⁵ Yan̄si awit, mani Telagi Wup da Stiwen da buron pigi tugañban Kwen Kokup sin̄tan̄ek Pin̄kop dakon tilimni kagit. Ae Yesu Pin̄kop da aminsi tet do akban kagit. ⁵⁶ Yan̄ kan̄ek yagit, “Kab̄it, nak kan̄apbo Kwen Kokup witdal kin̄akwan Amin Dakon Monji Pin̄kop da aminsi tet do akban kosot.”

⁵⁷ Yan̄ yan̄ban geni diwari nandan̄ do kurak tan̄ek mirakni si pañsopman̄ek madepsi yan̄ tidawit. Yan̄ an̄ek un̄udon gin amin kisisi da

pidan̄ mipagek kin̄ Stiwen abidawit.

⁵⁸ Abidan̄ kokup pap yipman̄ek wan̄ga abigi tipban̄ anakgwit. Amin Stiwen do wasan̄ek sitnok an̄ ingwit un̄un da imal dubakni ilik pañki monji kindā akgit mani Sol un̄udon yopman̄ek Stiwen tipban̄ anakgwit.

⁵⁹ Tipban̄ anakakwa Stiwen bisit yan̄ agit, “Amin Tagi Yesu, wupno abida.”

⁶⁰ Stiwen yan̄ yan̄ek ñwakben̄ an̄ek yan̄ tidan̄ek yan̄ yagit, “Amin Tagi, yokwini dakon kobogi dima yobi.” Stiwen yan̄ yan̄ek kimakgit.

8

¹⁻² Anakba kimagakwan Sol da yo tagisi kindā nan̄ an̄ yan̄ pindakgit.

Sol da pañmuwukbi pañtasik ak do pi agit

Stiwen anakakwa Pin̄kop antelak an̄ek egipgwit amin di da Stiwen do bupmi kunamyō madepsi an̄ek bumjotni an̄ki yipgwit.

Un̄un gildaron da wasan̄ek Pin̄kop dakon gen dakon uwalni da pañmuwukbi Jerusalem egipgwit un̄un pañupbal ak do pi madepsi awit. Yan̄ an̄ek pañmuwukbi yolba wasen̄ ki Judia tetgin do ae Samaria tetgin do kin̄ kin̄ awit. Kin̄akwa yabekbi kabi dagin Jerusalem egipgwit. ³ Un̄udon egakwa Sol da pañmuwukbi pañtasik ak do pi madepsi agit. Yan̄ an̄ek yuri yuri agek amin timik pañki dam teban yutnon yopman̄ yopman̄ agit.

Pañmuwukbi Kabi da Judia Ae Samaria Miktimon Yesu dakon Gen Yoyin̄ Ten̄ten̄awit

(Kilapmi 8.4-12.25)

Samaria miktimon Pin̄kop dakon gen yawit

⁴ Pañmuwukbi dukwan dukwan wasen̄ kiwit un̄un agek aminon Gen Bin Tagisi yoyin̄ ten̄ten̄awit. ⁵ Anek Pilip Samaria dakon kokup pap kindakon pigi Kristo dakon Gen Bin Tagisi yoyin̄ ten̄ten̄agit. ⁶ Yan̄akwan

amin morapmi da geni nandawit, ae wasok tapmimi tonj aban kanek gen yagit nandak do mirak pakyanji yopgwit. ⁷ Kanakwa Pilip da kon morapmi yol yominakwan kon da madepsi yanj tidanek winj abigiwit. Ae amin kidari kimakbi ae kandapmi yokwi unun panmilip anyo agit. ⁸ Yanj anakwan unun kokup papmon kisik kisik madepsi awit.

⁹ Unun kokup papmon amin kinda egipgut unun mani Saimon. Unun konj da tapmim iminakwa wasok amin da dima agagi morapmi kilisok aban Samaria minjat amin morap kisi da kanek but morap nandanj imgwit. Unun amin da iyi do nak kila amin madep kinda yanj yagit. ¹⁰ Anakwan amin wukwi ae amin pinji unun kisi unun dakon geni nandak do mirak pakyanji yopgwit. Pinjkon dakon teban tokni mani Tapmimi Madepsi yanj yonj unun aminon tosok yanj yawit. ¹¹ Wasok njwaknjwari morapmi aban kili kawit. Kanek but morap nandanek yol awilgwit. ¹² Mani don Pilip da Pinjkon da Amin Kila Asak dakon Gen Bin Tagisi gat ae Yesu Kristo dakon man yanj tentenagit. Yanj anakwan minjat wiliyo kisi unun do nandanj gadanek telagi pakbi sowit. ¹³ Saimon unun kisi nandanj gadat anek telagi pakbi sogit. Sonjek Pilip yolban dukwan dukwan kisi agipgumal. Anek tilak ae wasok tapmimi tonj agit unun pindagek but morap madepsi nandagit.

¹⁴ Yo yanj altanakwa yabekbi kabi Jerusalem egipgwit amin da Pinjkon dakon gen Samaria amin da kili abidawit unun dakon gen bini nandawit. Nandanek Pita gat Jon gat unudon kinjil do yabekgwit. ¹⁵⁻¹⁶ Telagi Wup Samaria aminon dima pigit. Isal Yesu da manon gin telagi pakbi sowit do yabekba kinj altanek Telagi Wup abidoni do bisit agimal. ¹⁷ Bisit anj mudanek kisitni kwenikon witjinakwal Telagi Wup abidawit.

¹⁸ Yanj abal pindagek Saimon da monej yom do anek yanj yoyigit, ¹⁹ “Nak do tapmim naminbal kisitno amin kwenon witjiko Telagi Wup yanj gin abidoni.”

²⁰ Yanban Pita da iyigit, “Gaga ae monenjo kisi Tipdomon piginjinl dosi nandisat. Pinjkon da but galak do yo nimisak unun monej nanj aripmi dimasi yomyomi. Dimasi. ²¹ Pinjkon da dabilon gak dakon but tagi dima tosok do Pinjkon dakon pi amanj unun gak gat aripmi dimasi agagi. ²² Yokwi unun asal unun yopmanek but tobil a. Anek butgokon nandak nandak yokwi tonj unun wiririk gamjak do Amin Tagi bisit iyiki. ²³ Pindak galaktokgo da butgo anupbal aban yokwi da dam tebanon ekwi gandisat.”

²⁴ Yanban Saimon da gen kobogi yanj yoyigit, “Jil nak do bisit abal Amin Tagi da nak do nandanj yawok naminakwan yo unun yomal unun nagon dima noman toni.”

²⁵ Pita gat Jon gat da Samaria amin Amin Tagi dakon gen yoyinj tentenagimal. Ae Pinjkon da yo tagisi anyoban kagimal ununyo kisi yoyigimal. Yoyinj mudanek Jerusalem kokup papmon aeni kigimal. Kosiron kinjek Samaria dakon kokup morap tawit unudon Gen Bin Tagisi yoyinj tentenagimal.

Pilip da Itopia amin kinda Pinjkon gen iyigit

²⁶ Amin Tagi dakon anelo kinda da Pilip yanj iyigit, “Gak miktim kibiri timon kosit kinda Jerusalem da Gasa kwanj unudon pigiki.” ²⁷ Yanj iyinban kosiron kinj Itopia amin kinda kagit. Unun amin gapman dakon amin madepni kinda egipgut. Itopia dakon kila amin madep minjat Kandasi dakon monej kila amin madepni egipgut. Unun amin Pinjkon gawak im do Jerusalem opgut. ²⁸ Opgut da miktimnikon tobil kik do anek bit madep os da amin ilik pawilganj tamokon yikgit. Yigek kombi amin

Aisaia da gen mandagit papia unun manjigit.

²⁹ Anakwan Telagi Wup da Pilip yan iyigit, “Gak unun amin pawil pawil tamo da kapmatjok kiki.”

³⁰ Iyiban Pilip timtim yanek kapmatjok da kin nandanakwan Aisaia dakon gen unun manjigit. Manjnakwan Pilip da yan iyigit, “Gak gen unun manjisal dakon mibili nandisal bo dima?”

³¹ Iyiban yan iyigit, “Amin kinda da mibili dima nayisak kan, aripmi dima nandabo pisosak.” Yan yanek Pilip amin pawil pawil tamokon winban yitjil do iyigit.

³² Pin kop dakon gen unun yan tosok nan manjigit:

“Sipsip dap do an ae sipsip monin dangwi mandak do anakwa gen dima yon, unun da tilagon gen kinda dima yagit.

³³ Anek amin da madepsi abin yipmanek gen pikon yipmanek yan dagok kilegi dima animgwit.

Miktimon egip egipni gwayenba yeri mini agit.”

³⁴ Amin unun da gen unun manjinek Pilip yan iyigit, “Kombi amin unun namn do yosok, iyi do yosok bo amin nwanwari kinda do yosok? Nayinbi nandako.” ³⁵ Yan iyiban Pilip da gen unun manjigit unun dakon mibili iyinek Yesu dakon Gen Bin Tagisi iyigit.

³⁶⁻³⁷ Kosiron kinjek pakbi kindakon alta nek amin madep unun da Pilip yan iyigit, “Kosol, pakbi oni. Mibili nido telagi pakbi dima soken?” ³⁸ Yan yanban amin pawil pawil dakon kila amin iyiban os pabandanakwan Pilip gat amin unun gat miktimon manjinek pakbikon pigigimal. Pige k Pilip da telagi pakbi son imgut.

³⁹ Pakbi yipmanek winakwal unudon gin Amin Tagi dakon Wup da Pilip anan kigit. Yan anakwan amin madep unun sanbenek Pilip dima kagit. Mini kagit mani amin unun kisik kisik

anek aeni tamonikon pawin yigek kigit. ⁴⁰ Kinakwan Pilip unun Asdot kokupmon noman tan akgit. Anek Pilip kokup pap morap tan anan kiwiron agek Yesu dakon Gen Bin Tagisi yoyin tentenanek don Sisaria kokup papmon kin altagit.

9

Sol but tobil agit

(Yabekbi 22.4-16 ae 26.9-18)

¹ Unun bisapmon gin Sol da Yesu nandan gadan imgwit amin sigin dapba kimotni do yanek mukwa sogok amin dakon mibiltok aminon kigit. ² Kin Damaskus kokupmon Juda amin dakon muwut muwut yut dakon kila amin egipgwit unun do papia kinda mandan injak do iyigit. Iyiban papia kinda mandan imgut. Unun papiakon gen yan tagit, “Sol da obin pindakban minat ae wili morap Yesu Yolyol Kosit nan yolek akwa kan, unun da tagi timik dam teban yutnon yop do Jerusalem panopjak.” ³ Sol unun papia abidanek kin Damaskus kokup pap ankapmat agit. Anakwan tilagi yan si Kwen Kokup dakon tenteni kinda Sol anawasinek madepsi tentenan imgut.

⁴ Anakwan Sol miktimon manj pagek nandanakwan gen kinda alta nek yan iyigit, “Sol, Sol, nak anupbal ak do pi nido asal?”

⁵ Yan iyiban Sol da yagit, “Amin Tagi gak namn?”

Yan iyiban yagit, “Nak Yesu, nak nan anupbal ak do pi asal. ⁶ Abisok gak pidan kokup papmon pigiki. Pigiki amin kinda da yo ninansi aki unun da don gayisak.”

⁷ Yo yan alta nekwan amin Sol gat agipgwit gen unun nandawit mani ami dima kawit, do geni minisi akgwit. ⁸ Anakwa Sol pidan sintagit mani yo dima pindakgit. Yan aban kisirikon abidan anan Damaskus pigiwit. ⁹ Pigi gildat kapbi egakwan dabili dima pisagit. Ae jap pakbiyo dima agit.

¹⁰ Damaskus kokup papmon Yesu nandan gadan imgut amin kinda egipgut mani Ananias. Unun amin buri pisanakwan dipmin yombem kinda kanakwan Amin Tagi da yan iyigit, "Ananias!"

Yan iyinban yagit, "Amin Tagi, nak oni."

¹¹ Iyinban Amin Tagi da iyigit, "Gak kosit kinda mani Kosit Kilegi yan yon unudon kin Judas da yutnon wigiki. Wigi Tasas amin kinda mani Sol unun do yoyiki. Unun amin bisit pi anek egisak. ¹² Sol da buri pisanakwan dipmin yombem kinda kanakwan amin kinda mani Ananias unun da abin win dabili aeni sintosak do kisiri kwenikon witjigit."

¹³ Amin Tagi da gen unun iyinban Ananias da kobogi yan iyigit, "Amin Tagi, gak dakon telagi amin kabigo Jerusalem ekwan unun amin da yo yokwisi morapmi an yomgut. Unun dakon geni amin morapmi da kili yanba nandagim. ¹⁴ Ae mukwa sogok amin dakon amin madep kabi da yan mudan imgwit da idon apgut. Abin amin mango yanek bisit an amin unun timik dam tebanon yop do apgut."

¹⁵ Mani Amin Tagi da Ananias yan iyigit, "Gak kiki! Unun amin nak dakon man yan tentenosak do manjigim. Unun da Amin Nwakwari Kabi, ae unun dakon kila amin madep kabini, ae Israel amin kabi kisikon mano yan tentenosak do yabetdisat. ¹⁶ Nak dakon man yan tentenanek jigi pasak unun yoliko pindatjak."

¹⁷ Iyinban Ananias kin yutnon wigi kisiri Sol da kwenon witjigit. Witjinek yan yagit, "Sol not, Amin Tagi Yesu kosiron altan gamgut unun da dabilgo aeni sintanakwan Telagi Wup da butgokon tugosak do anek yabekban abisat." ¹⁸ Yan iyinakwan yo dabili sogut unun kukwan ki manakwan yo pindakgit. Anek Sol pidan telagi pakbi sogit. ¹⁹ Yan anek unun da kwenon jap nanek aeni tapmin pagit.

Sol Damaskus kokup papmon Pin kop dakon gen yagit

Sol gildat kabi di Yesu nandan gadan imgwit amin gat Damaskus egipgwit. ²⁰ Egek unudon gin Juda amin dakon muwut muwut yut agek Pin kop dakon gen yanek yagit, "Yesu unun Pin kop dakon Monji." ²¹ Sol da gen yanban nandawit amin unun but morap anek yan yawit, "Kalip on amin da Jerusalem kokup papmon Yesu da manon bisit awit amin unun panupbal agit. Ae unun amin timik nap ban waman panpan Jerusalem mukwa sogok amin dakon amin madep kabikon pankik do apgut. On unun amin da yosok, ma?" ²² Yan yawit mani Sol dakon gen yogokni dakon tapmin sanbenek madepsi tagagit. Anakwan Juda amin Damaskus egipgwit unun yoyin tentenanek asisi Yesu unun Kristo yan yoyigit. Yan yanban gen kinda aripmi dima iyigi kawit.

Juda amin da Sol uwal an imgwit

²³ Gildat morapmi egi mudanakwa Juda amin da muwugek Sol anan do gen yawit. ²⁴ Mani yo ak do yawit unun amin da Sol kili iyinba nandagit. Juda amin gildari gildari ae pilini pilini kokup pap dakon yoma morap tawit unudon egek Sol anan do kila tebaisi awit. ²⁵ Mani bunon yolgwit amin da Sol pilin kaga anan kokup pap dakon dam madepmon kwen awigiwit. Awigi gok madep kindakon iyinba yigakwan nap anyawot anakwa kosit gwagak nan wannga mibilikon pigigit.

Sol Jerusalem egipgut

²⁶ Don Sol Jerusalem kin Yesu nandan gadan imgwit amin kabikon sanbek do kigit. Mani nandan gadat amin notnin kinda yan dima nandan imgwit, do kisi morap da kan pasalgwit. ²⁷ Yan anakwa Banabas da Sol anan yabekbi kabi da egipgwiron ankigit. Ankinjek Sol da kosiron Amin Tagi kagit ae Amin Tagi da gen iyigit

unjun dakon geni yoyigit. Yoyinek Sol da Damaskus Yesu dakon mani pasol pasoli mini yan tenntenan yomgut unjun kisi do yoyigit. ²⁸ Yan yoyinban nandanakwa Sol Yesu nandan gadan imgwit amin gat Jerusalem egipgwit. Egek pasol pasoli mini agek Yesu da manon Pinjkop gen yan tenntenagit. ²⁹ Anek Juda amin Grik gen yawit unjun gat gen emat an an awit. Anek Sol si anakba kimotjak do nandawit. ³⁰ Yan anakwa notni da pindak nandanjo anek Sol Sisaria kokupmon anki yabekba Tasas kokupmon kigit.

³¹ Unjun bisapmon Judia ae Galili ae Samaria provinskon panmuwukbi tagisi egipgwit. Amin da yokwi dima an yominakwa panmuwukbi tapmim pawit. Anek Amin Tagi do nandan gawagek egakwa Telagi Wup da nandak nandakni panjeban agit. Anakwan amin morapmi panmuwukbikon sanbenba madepsi sigin tagagit.

Pita da Anias anmilip agit

³² Pita unjun kokup morap kisi agek Lida kokupmon kwan Pinjkop dakon amin kabi gat egipgwit. ³³ Unjun kokupmon amin kisit kandapmi kimakbi kinda kagit, mani Anias. Anias unjun tamokon gin pagakwan bilak 8 kabi agit. ³⁴ Kanek Pita da yan iyigit, "Anias, abisok Yesu Kristo da gak anmilip asak. Do pidan yalin potgo panmilip a." Yan iyinban Anias unjudon gin kwen pidagit. ³⁵ Pidagek Lida kokupmon amin ae Saron miktim amin morap da Anias kanek but tobil anek Amin Tagikon kiwit.

Pita da Tabita kimoron nan aban pidagit

³⁶ Jopa kokup papmon Yesu nandan gadan imgut minjat kinda egipgut mani Tabita. (Grik genon Dokas yan iyiwit.) Unjun bisapmi bisapmi anpak kilegisi anek yoni mini amin panpulugagit. ³⁷ Unjun bisapmon sot anek kimakgit. Kimakban bumjotni pakbinan sugan awigi yut kinda kwen nani tagit unjudon yipgwit. ³⁸ Lida kokup unjun Jopa kokup pap

da kapmatjok tosok. Do Yesu nandan gadan imgwit amin da Pita Lida kokupmon egisak yan nandanek amin bamori yabekba kin iyigimal, "Bisap noknok dima anek ninon tepmisi opbi!"

³⁹ Pita gen unjun nandanek pidanban amin bamot gat kiwit. Kwan abidanba yut kwen nani tagit do anjan wigiwit. Wikwan sakwabat morapmi da abin Pita anjwasinek kunam tagek Dokas da egek imal bupgut unjun yoliwit.

⁴⁰ Yan aba Pita da amin morap kisi yoyinban yomakon pigiwit. Pigakwa Pita njakben anek bisit agit. Anek minjat unjun kimak tagit tetgin do tobilek yan iyigit, "Tabita gak pida." Yan iyinban dabili sintanek Pita kanek pidan yikgit. ⁴¹ Anakwan Pita da kisirikon abidanek ilikban pidan akgit. Anek Pinjkop dakon minjat amin kabi gat ae sakwabat gat yan yoban winba Tabita notji oni egisak yan yoyinek yoligit. ⁴² Anakwan Pita da wasok tapmimi ton agit unjun dakon geni Jopa amin kisi da nandawit. Nandanek amin morapmi da Amin Tagi do nandan gadawit. ⁴³ Yan anakwa Pita gildat morapmi Jopa kokup papmon amin kinda mani Saimon unjun gat egipgumal. Saimon unjun bulmakau gip panjilek ak amin kinda.

10

Anjelo kinda da Konilias altan iminek gen iyigit

¹ Amin kinda Sisaria kokupmon egipgut unjun mani Konilias. Unjun Rom gapman dakon emat amin 100 dakon kila amini egipgut. Emat amin kabi unjun Itali Emat Amin Kabi yan yawit. ² Konilias gat gwakni gat unjun Pinjkop do pasal gawak iminek egipgwit. Yan anek Konilias da Juda amin yoni mini amin panpulugagit. Ae bisapmi bisapmi Pinjkop do bisit pi anek egipgut. ³ Bisap kindakon gildat tobil do 3 kilok buri pisanakwan dipmin yombem kinda kagit. Kanakwan Pinjkop dakon

anjelo kinds yutnon wigi yan iyigit, “Konilias!”

⁴ Konilias unun kanek pasol pasol madep anek yan iyigit, “Amin Tagi yo kinds ni?”

Iyiban anjelo da iyigit, “Bisit pi asal ae yoni mini amin panpulugosol Pin kop da unun anpak kanban tagisi asak. ⁵ Abisok amin di yabekbi amin kinds Jopa kokup papmon egisak unun abidan anop do kini. Amin unun mani Saimon ae mani kinds Pita yan iyan. ⁶ Pita unun wawi Saimon unun da yutnon egisak. Wawi unun bulmakau gip pan kilek ak amin kinds. Yutni tap kidipmionon tosok.”

⁷ Anjelo gen unun iyinek kinakwan Konilias da oman monjini bamori ae emat amini kinds gat yan yoban opgwit. Emat amini unun Pin kop do pasal gawak imim amin kinds. Unun bisapmi bisapmi Konilias anpulangan egipgumal. ⁸ Konilias da unun amin kapbi yo morap altan imen unun kisi yoyin mudanek yabekban Jopa kiwit.

Pita da dipmin kinds kagit

⁹ Yabekban kin kosiron pakgwit da wisa dagokdo aeni kin Jopa kokup pap ankapmat anakwa gildat binap agit. Unun bisapmon gin Pita bisit pi ak do yut kwenon wigigit. ¹⁰ Wigi bisit an egek jap do agit, mani jap apmenon pan kosit anakwa dipmin yombem kinds kagit. ¹¹ Kanakwan Kwen Kokup witdal kinakwan yo kinds imal madep yombem kinds da pigit. Unun kodigi 4 kabikon da yipba miktimon pigit.

¹² Unun imalon bit kilapyo mibili mibili ae birombak tunon aminyo ae minam kisi unungwan tanba pindakgit. ¹³ Pindagakwan gen kinds da yan noman tanban nandagit. Gen unun yan: “Pita, gak pidan on dapman na.”

¹⁴ Mani Pita da yan yagit, “Amin Tagi, dimasi dapman noken. Nak bisap kindakon jap kinds Juda amin da gen tebanon dima noknogi kinds dima nagim.”

¹⁵ Yan yanban gen aeni iyigit, “Yo Pin kop da panmilip aban yo tagisi an unun gak da dima noknogi yan dima yoki.” ¹⁶ Yo unun kosiri kapbi altan iminek unudon gin aeni Kwen Kokup wigigit.

¹⁷ Wigakwan Pita yo unun kagit dakon mibili niansi yan nandanek but morap agit. Yan nandanek egakwan Konilias da amin yabekgit unun apgwit. Abin amin yoyinba Saimon dakon yut yolnba unun da yoma kakakon pan ki akgwit. ¹⁸ Agek yan tidanek yan yawit, “Saimon, mani kinds Pita yan yon, unun egisak bo dima?”

¹⁹ Yan yanakwa Pita yo kagit unun do but morap sigin nandanek yigakwan Telagi Wup da yan iyigit, “Saimon, amin kapbi gak wisan. ²⁰ Unun nak da naga yabekgo aben do gak unun gat pigi kik do but bamot dima aki.”

²¹ Yan iyiban Pita da pidan pigi amin unun yan yoyigit, “Amin wisan unun nak mani. Ji mibili nido aben?”

²² Yanban amin unun da yan iyiwit, “Emat amin 100 dakon kila amin kinds mani Konilias unun da yabekban abaman. Unun amin kilegisi ae Pin kop do pasalek gawak iminek egisak. Juda amin morap da unun amin do nandaba wukwan iman. Telagi anjelo kinds da gak yan gaban yutnikon kiki do iyigit. Kinnek gak da gen di yanbi nandisak do iyigit.”

²³ Yan iyinba Pita da amin unun yanban yutnon winba kilani aban pakgwit.

Pita Konilias da yutnon kigit

Wisa dagokdo pidan kinakwa Jopa amin notni di kisi bunon yolba kiwit. ²⁴ Pita gat amin kiwit unun kosiron dipmin kinds pakgwit da wisa dagokdo Sisaria kokupmon kin altawit. Altanakwa Konilias unun do jomjom anek egipgut. Ae yawi diwatni gat ae notsini gat yan yoban apgwit unun gat kisi jomjom anek egipgwit. ²⁵ Anakwan Pita obin yoma wilanon wukwan Konilias unun Pita

da akgiron kin n̄wakben̄ anek gawak imgut. ²⁶ An̄akwan Pita da ilikban pidañakwan yan̄ iyigit, “Pidañ at! Nak madepgo dima.”

²⁷ Yan̄ iyan̄ban Konilias gat gen yan̄ek yutnon wigi pindakban amin morapmisi muwukgwit. ²⁸ Pindagek Pita da yan̄ yoyigit, “Ji disi nandan̄, nin da gen tebanon Juda amin nin Amin N̄wakn̄wari Kabi gat muwuri un̄un dimasi tosok ae yutnikon aripmi dima kigigi. Mani Pin̄kop da yan̄si nolayan̄ban kat, amin kisi morap un̄un gat tagi muwugek egipmi. Amin yokwi yan̄ yogogi mini. ²⁹ Yan̄si nolayan̄ban kat, do ji dakon gen nagon kwan nandan̄ek but bamot dima anek abisat. Ji mibili nido nak do gen yipba kigit?”

³⁰ Yan̄ban Konilias da iyigit, “Yo kinda altañ naban egapno gildat 4 kabi mudak. Yo un̄un yan̄ noman tañ namgut. Nin abisok gildat tobi do 3 kilok on ekwaman̄ un̄uden bisapmon nak yutnokon egek bisit pi agim. Bisit anek egapbo un̄udon gin amin kinda in̄amnokon akban kagim. Imalni un̄un ten̄ten̄ini madepsi. ³¹ Altañek yan̄ yagit, ‘Konilias, gak bisit pi asal ae yoni mini amin pan̄pulugosol Pin̄kop da un̄un an̄pak kan̄ban tagisi asak. ³² Do gak amin di yabekbi kin̄ amin kinda mani Saimon ae mani kinda Pita un̄un abidañ an̄op do Jopa kini. Pita un̄un bulmakau gip pan̄milip ak amin kinda mani Saimon un̄un da yutnon egisak. Yutni un̄un tap ileñon tosok.’ ³³ Yan̄ nayan̄ban un̄udon gin gak idon opbi do amin yabekgo kiwit. Kin̄ gayin̄ba nandan̄ek abisal un̄un da tagisi asak. Abisok nin Pin̄kop da dabilon muwaman̄ da yigek Amin Tagi da gen morap nin niyiki do gamgut un̄un nandan̄en̄.”

Pita Konilias da yutnon Pin̄kop gen yagit

³⁴ Yan̄ban Pita da yan̄ yagit, “Nak abisok asisi nandan̄ kimokdot, Pin̄kop da amin morap kisi do nandan̄ban

aripsi asak. ³⁵ Amin miktimi miktimi Pin̄kop do pasalek gawak iman̄ ae an̄pak kilegi an̄, un̄un amin do Pin̄kop da nandan̄ban tagisi asak. ³⁶ Pin̄kop da Israel amin kabi nin do Gen Bin Tagisi niyigit un̄un ji disi nandan̄. Geni kinda un̄un yan̄: Yesu Kristo un̄un amin morap dakon Amin Tagi egisak. Yesu da pi aban Pin̄kop gat but kalon̄ agiman̄. ³⁷ Judia miktimon yo morap altawit un̄un ji disi nandan̄. Jon da amin telagi pakbi soni do yoyin̄ mudan̄akwan Galili Proviskon yo yan̄ altawit. ³⁸ Pin̄kop da Yesu Nasaret kokupmon nani pini asak do yan̄ dagan̄ imin̄ek Telagi Wupni imgut. Iban yomani yomani kin̄ek amin pan̄pulugagit. Pin̄kop da Yesu gat egipgut do Sunduk da amin pan̄upbal agit un̄un Yesu da pan̄milip an̄ mudagit.

³⁹ “Judia miktimon ae Jerusalem kokup papmon yo morap agit un̄un nin kan̄ nandan̄yo agiman̄. Ae tilak kindapmon an̄akba kimakgit. ⁴⁰ Mani gildat kapbi an̄akwan Pin̄kop da wasok aban kimoron da pidañban an̄alon an̄ yoban amin diwari da kawit. ⁴¹ Amin kisi morap da dima kawit. Pin̄kop da man bini yan̄ ten̄ten̄ok ani do kokwin̄kigit kabi ninon gin altañ. Kimoron da pidañban nin un̄un gat jap pakbiyo agiman̄. ⁴² Pin̄kop da amin kimakbi ae wayin̄ abi un̄un kisi an̄pakni kokwin̄ asak do un̄un amin manjigit. Nin da gen un̄un amin yoyin̄en̄ do Yesu da yan̄ nimgut. ⁴³ Kombi amin kisi morap da Yesu da pi don asak do yan̄kwok kalipsigwan kili awit. Yesu nandan̄ gadan̄ iman̄ amin un̄un kisi morap Yesu dakon kilegi do Pin̄kop da yokwini wiririk yomdisak.”

⁴⁴ Pita gen sigin̄ yan̄akwan Telagi Wup amin morap mirak pan̄ek yikgwit un̄un kabikon pigit. ⁴⁵⁻⁴⁶ An̄akwan gen mibili mibilikon da Pin̄kop yan̄ an̄kisiwit. An̄akwa Juda amin di Yesu nandan̄ gadan̄

10:34: GT 10.17; Ro 2.11   **10:37:** Mt 4.12-17   **10:38:** Mt 3.16; Lk 4.17-21   **10:41:** Lk 24.42-43; Ya 1.8   **10:42:** Ya 17.31; 1Pi 4.5   **10:43:** Ais 53.5-6; Jer 31.34; Ya 2.38   **10:44:** Ya 11.15; 15.8
10:45-46: Ya 2.4; 19.6

imgwit amin Pita gat akgwit unun da but morap anek yawit, “Mao, Pinjkop da but galak do Telagi Wup Amin Nwakɲwari Kabi kisi do yomisak!”

Yan yanba Pita da yagit, ⁴⁷ “Telagi Wup nin da abidagiman on amin yan gin abidon. Do telagi pakbi tagi soni.” ⁴⁸ Yanek Yesu Kristo da manon telagi pakbi soni do yoyigit. Telagi pakbi son mudanek Pita gildat kabi di gat unudon egipni do iyiwit.

11

Pita da panmuwukbi Jerusalem egipgwit yo altan imgwit do yoyigit

¹ Yabekbi kabi ae panmuwukbi kabi Judia miktimon egipgwit unun da Amin Nwakɲwari Kabi kisi da Pinjkop gen kili abidawit unun dakon geni nandawit. ² Do Pita Jerusalem kwan nandan gadat amin giptimi mandabi da nandaba yokwi tok an imgwit. ³ Yan anek iyiwit, “Gak amin giptimni dima mandabi da yutnon kwi unun gat jap nido nawit?”

⁴ Yan yanba Pita da yo morap altan imgwit unun do yoyigit. ⁵ Yoyinek yan yagit, “Nak Jopa kokup papmon bisit pi anek butno pisanakwan dipmin yombem kinda kagim. Kanapbo Kwen Kokup da imal madep kinda kodigi ⁴ kabikon da yipba nak da egipgimon pigit. ⁶ Pinjakwan nak unjungwan wisinek bit kilapyo mibili mibili pindakgim. Unjungwan jon bit kilapyo, ae birombak tunon aminyo, ae minam amin da dima upmakbi unun kisi pindakgim. ⁷ Yan pindagapbo gen kinda altanek yan nayigit, ‘Pita, gak pidan on dapman na.’

⁸ “Nayinban kobogi yan yagim, ‘Amin Tagi, aripmi dimasi dapman noken. Nak bisap kindakon jap kinda Juda amin da gen tebanon dima noknogi kinda dimasi nagim.’

⁹ “Gen unun aeni altan naminek yan nayigit, ‘Yo Pinjkop da panmilip aban yo tagisi an unun gak da dima noknogi

yan dima yoki.’ ¹⁰ Yo unun kosiri kapbi altan naminek unudon gin aeni Kwen Kokup wigigit.

¹¹ “Yan pindagapbo amin kapbi Sisaria kokupmon da nak do yabekgwit unun amin nin da yut egipguman yomakon unudon panabin akgwit.

¹² Agakwa Telagi Wup da nak yan nayigit, ‘Gak but bamot dima anek pigi unun gat kini.’ Yan nayinban pigapbo notno 6 kabi on akgaman unun kisi bunon nolba kin Konilias da yutnon wigigiman. ¹³ Kin yutnikon wigapno Konilias da yan niyigit, ‘Anelo kinda da altan naminek yan nayigit, “Jopa kokup papmon amin kinda egisak mani Saimon, ae mani kinda Pita. Unun amin kin iyinba opjak do amin di yabekbi kini. ¹⁴ Kin iyinba obin gen di gayisak. Unun gen gayinban Pinjkop da gak gat ae yutgokon amin morap ekwan unun kisi yokwikon ban timitdisak.”’

¹⁵ “Yan nayinban nak da wasanek yanapbo Telagi Wup ninon mibiltok pigit unun amin kabikon yan gin pigit.

¹⁶ Yan anakwan Amin Tagi da gen kinda yagit unun do butno pisagit. Yan yagit, ‘Jon da telagi pakbi son damgut. Mani Pinjkop da ji Telagi Wup son damjak.’ ¹⁷ Nin kalip Amin Tagi Yesu Kristo nandan gadan imguman bisapmon Pinjkop da Telagi Wupni but galak do nimgut. Ae unun amin kabi do yan gin yomgut, do nak yombem da Pinjkop tagi dima kirinjak ibom?”

¹⁸ Pita yan yanban nandanek buri manakwa Pinjkop dakon man awigek yan yawit, “Nin abisok asisi nandan, Pinjkop da Amin Nwakɲwari Kabi kisi nandan yominakwan but tobil anek egip egip abidon.”

Antiok amin panmuwukbi kaluk awit

¹⁹ Stiwen anakgwit bisapmon Yesu nandan gadan imgwit amin uwalni da yo yokwi an yominakwa wasen ki Ponisia tetgin, ae Saiprus ae Antiok tetgin kin kin awit. Kinjek Yesu dakon

Gen Bin Tagisi Juda aminon gin yawit. ²⁰ Mani unun amin kabikon diwari unun Saiprus ae Sairini kokupmon nani unun da Antiok kiwit. Kin Amin Tagi Yesu dakon Gen Bin Tagisi Grik amin kisi do yoyiwit. ²¹ Yoyinakwa Amin Tagi da panpuluganakwan amin morapmi da nandan gadat awit. Yan anek but tobil anek Amin Tagikon kiwit.

²² Unun dakon gen bini Jerusalem kwan panmuwukbi da nandanek Banabas yabekba Antiok kigit. ²³ Kin Pin kop da nandan yawotni do anek yo tagisi anyomgut unun pindakgit. Pindagek but galaksi nandanek Amin Tagi bisapmi bisapmi but dasi nandanek yolni do yoyin pan teban agit. ²⁴ Banabas unun amin tagisi, nandan gadatni tebaisi tanakwan Telagi Wup unun da buron tugagit, do amin morapmisi da Amin Tagikon kiwit.

²⁵ Antiok pi an mudanek Banabas unun Sol wisin kok do Tasas kigit. ²⁶ Kin Sol kan abidanban Antiok apgumal. Apbal panmuwukbi gat Antiok bilak kinda egek amin morapmisi Pin kop dakon gen yoyin dekgimal. Antiok kokupmon amin da Yesu nandan gadan imgwit amin unun Kristo Dakon Amin Kabi yan wasanek yoyiwit.

²⁷ Unun bisapmon kombi amin di Jerusalem yipmanek Antiok piwit. ²⁸ Pinakwa kombi amin kinda mani Agabus unun da pidan agek Telagi Wup da anpuluganakwan yan kwok kinda yagit. "Miktimi miktimi jap minisi akdisak," yan yoyigit. (Unun dakon bami Klodias da kila amin madep egipgut bisapmon jap do awit.) ²⁹ Panmuwukbi Agabus da gen yagit unun nandanek notni Judia miktimon egipgwit panpulugok do yawit. Yanek amin kalon kalon monen tan yomgwit da tilagon panmuwukgwit. ³⁰ Panmuwuk Banabas gat Sol gat do yominek yabekba Jerusalem panmuwukbi dakon kila amin do pan kigimal.

12

Erot da Jems anakban kimagakwan Pita dam tebanon yipgut

¹ Unun bisapmon kila amin madep Erot da panmuwukbi diwari panupbal agit. ² Anek Jon dakon padige Jems emat agak siba nan anakban kimagit. ³ Erot da yan aban Juda amin da nandaba tagisi aban Pita kisi abidagit. (Unun Bret Yisni Mini Dakon Jap Noknok Bisap Madepmon agit.) ⁴ Abidanek anki dam teban yutnon yipmanek kilani ani do obip amin 16 kabi yopgut. Anek don Yapyap Bilak mudanakwan amin morap da dabilon abin gen pikon yip do nandagit. ⁵ Yan nandanek Pita dam teban yutnon yipban kilani awit. Mani panmuwukbi da Pin kop da Pita anpulugosak do bisit pi madepsi awit.

Anjelo da Pita anpulugagit

⁶ Anwa Erot da Pita gen pikon yiyipmi yan do kalbi obip amin bamori da bikbigon pagakwan kilani agimal. Pita unun nap teban bamori ban anteban awit. Anakwa obip amin diwari dam teban dakon yoma kila anek akgwit. ⁷ Anakwa unudon gin Amin Tagi dakon anjelo kinda al-tanakwan tenteni madepsi kinda dam teban yutgwan tentenagit. Anakwan anjelo da Pita gekgegikon tidan an yolek iyigit, "Gak tepmisi pidan at!" Yan iyinakwan kisirikon nap teban bamot wital kin mibilikon magimal.

⁸ Manakwal anjelo da Pita yan iyigit, "Gak imalgo panek kandap gwilgo yopman." Iyiban yan gin anakwan aeni iyigit, "Imal dubakgo panek nak nol." ⁹ Yan yanban Pita anjelo yol ankgit. Mani anjelo da unun asi asak yan Pita dima nandaban pisagit. Butno pisanakwan dipmin yombem kinda kosot yan nandagit. ¹⁰ Yan nandanek kin obip amin kabi kinda yapmanek kin aeni obip amin kabi kinda gat yapmanek ain yoma tagit unudon kigimal. Unudon kinakwal ain yoma

uñun iyi wıtdal kınakwan kokup papmon pigıgımal. Pıgi timısok dı kınək anjelo uñun Pita yıpman dek kıgit.

¹¹ Kınakwan Pita buri pısanakwan yagıt, “O, kılı nandako pısosok. Amın Tagı da anjloni kında yabekban pın nak anpulgak. Erot gat ae Juda amın gat da yo morap ak do nandanək nepgwıron nan anpulgosok.”

¹² Yan nandanək Jon dakon menı Maria uñun da yutnon kıgit. (Jon uñun mani kında Mak yan iyıwıt.) Amın morapmı uñun yutnon muwuk egek bısit pı awıt. ¹³ Yan anək egakwa Pita da abın wanğa agek yoma domon tıdagıt. Tıdanakwan oman mıñat kında mani Roda uñun da yoma wıtdal do anək opgıt. ¹⁴ Obın Pita dakon tek nandan burıkon kısık kısık madepsi nandagıt. Yan nandanək yoma dıma wıtdalek tımtım yanək kın notni yan yoyıgıt, “Pita yoma domon akdak!”

¹⁵ Yoyınban iyıwıt, “Gak nıgıgı, Pita dam teban yutnon yıgek arıpmı dıma apjak.”

Yan iyınba sıgın teban tanək yagıt, “Asısi, Pita yomakon akdak!”

Yanban iyıwıt, “Anjloni da bo akdak.”

¹⁶ Yan yanakwa Pita yoma sıgın tıdanban nandanək yoma wıtdalek Pita kanək but morap awıt. ¹⁷ Yan anakwa Pita da gen dıma yanək tayanğok yıtnı do kısırı da tılak an yomgıt. Anək Amın Tagı da damon nan wıtdal anan obık uñun do yoyıgıt. Yoyın mudanək yoyıgıt, “Jı da Jems gat not kabı gat yo on altan namık uñun do yoyını.” Yan yoyınək Pita sı abıgıt.

¹⁸ Wısa dagokdo obıp amın da Pita wısinba mudanban but morap anək notni yoyın yoyın anək yawıt, “Pita dukwan kık?” ¹⁹ Erot da Pita wısin konı do amın yabekban kın wısiwıt mani dıma kawıt. Dıma kawıt do Erot da obıp amın Pita kıla awıt uñun gen pıkon yopmanək dapba kımotni do yoyıgıt.

Erot kımakgıt

Don Erot Judia mıktım yıpmanək Sısarıa kokupmon pankı egıpgıt. ²⁰ Erot uñun Sıdon ae Tair kokupmon amın do nandaba yokwı tok madepsi an yomgıt. Uñun kokup pap bamot japni uñun Erot da mıktım kıla ağıron uñudon tımıkgıt. Manı Erot da japmı nandanək kosıt sopsop an yomgıt. Yan ağıt do kokup pap bamot kısı muwugek Erot dakon but mosak do kın konən yan yanək kıwıt. Kın mıbıltok Blastas do altan imınək uñun gat not anək don Erot do kıwıt. (Blastas da Erot dakon dıpmın potpot yutni dakon kıla ağıt.)

²¹ Kwa Erot da bısap kında an yomınək uñun bısapmon kıla amın madep yık imalrı panək kıla amın madep tamonıkon yıkgıt. Yıgek gen madepsi yoyıgıt. ²² Yanakwan amın da yan tıdanək yawıt, “Uñun amın dıma, pınkop kında da yosok.” ²³ Gen uñun nandanək Erot iyı do nandaban wıgakwan Pınkop dıma ankısigıt. Yan ağıt do Amın Tagı dakon anjelo da uñudon gın anakban namat da nan iba kımakgıt.

²⁴ Manı Pınkop dakon gen da ırenıtan kokupmı kokupmı kıgit.

²⁵ Banabas gat Sol gat pını Jerusalem wasıp anək Jon mani kında Mak uñun abıdanbal kısı Antıok kıwıt.

Pol mıktımı mıktımı agek Yesu dakon gen yan tenıenagıt

(Kılapmı 13.1-21.14)

13

Banabas gat Sol gat yabekgwıt

¹ Antıok panmuwukbı kabıkon kombı amın ae yoyındet amın kısı egıpgıt. Uñun dakon mani yan: Banabas, ae Sımeon mani kında Nııa yan iyıwıt. Ae Lusıas Sıarını kokupmon nanı, ae Mananı uñun monınısogon da Erot gat kalonı egıpgımıl, ae Sol. ² Bısap kındakon jap kelek egek Pınkop gawak imınək

egipgwit. Yan anakwa Telagi Wup da yoyigit, “Ji Banabas gat Sol gat manjin yopba pi anjil do nandisat unun anjil.”³ Yan yanban nandanek Pinjkop do nandanek jap kelek egek bisit pi awit. An mudanek kisitni amin bamot da kwenon witjinek yabekba kigimal.

Amin bamot Saiprus miktimon Pinjkop dakon gen yagimal

⁴ Amin bamot Telagi Wup da yabekban Selusia kokup papmon pigigimal. Pigeke unudon da tap wakgakon da Saiprus wigigimal.⁵ Wigi Salamis kokup papmon kin altanek Juda amin dakon muwut muwut yut tawit unudon agek Pinjkop dakon gen yan tenjenagimal. (Jon mani kinda Mak unun amin bamot gat kisi agek panpulugagit.)

⁶ Anek miktim timjok kinda tap binap tosok unun mani Saiprus unun kisisi agi mudanek don Papos kokup papmon kin altawit. Kin altanek Juda amin kinda kagimal. Unun amin sot wamwam amin ae kombi gen toptop yogok amin kinda. Unun amin mani Ba-Yesu.⁷ Ba-Yesu unun gapman dakon mibiltok amin mani Segius Paulus unun dakon panpulugokni egipgut. Segius Paulus unun nandak nandakni wukwisi. Sol gat Banabas gat da obin Pinjkop dakon gen yanbal nandisak do yan yomgut.⁸ Mani Segius da Yesu dima nandan gadan imjak do amin bamot uwal an yomgut. (Ba-Yesu unun sot wamwam amin kinda do Grik genon da Elima yan iyiwit.)⁹ Mani Sol (mani kinda Pol) unun Telagi Wup da burikon tujanban Elimas tebaisi kanek yan iyigit,¹⁰ “Gak Sunduk dakon monji. Gak anpak tagisi morap ton unun dakon uwalni. Top gen yogok mibili mibili gat ae anpak yokwi morap unun gagon tugosok. Gak da Amin Tagi dakon anpak kilegisi pan upbal asal. Yokwi morap asal unun dima yopbi, ma?”¹¹ Yan yanek iyigit, “Nandaki, abisok Amin Tagi dakon

kisit da gikban dabilgo pilin tokdisak. Anakwan gildat dimasi kanek dabilgo yan gin tanakwan bisap dubagisok egipbi.”

Pol da Ba-Yesu yan iyinakan unudon gin pilin tuk da pin dabili sopgut. Sopmanakan kosit wisik anek amin da kisirikon abidanek kosit yolini do pabidan dagok agit.¹² Yan anakwan Segius unun kanek nandan gadat agit. Anek Amin Tagi dakon gen do nandaban yo madepsi agit.

Pisidia miktim dakon kokup kinda Antiok unudon Pinjkop gen yagimal

¹³ Pol gat notni gat kisi Papos kokup pap yipmanek tap wakga abidanek Pega kokup papmon kiwit. Pega kokup pap unun Pampilia miktimon tosok. Jon mani kinda Mak unudon yopman degek tobil Jerusalem aeni pigigit.¹⁴ Pega yipmanek kin Antiok kokup papmon kin altawit. Antiok unun Pisidia miktimon tosok. Sabat bisap kindakon Juda amin da muwut muwut yutnon pawigi yikgwit.¹⁵ Yigakwa unun muwut muwut yut dakon kila amin da gen teban ae kombi amin gen Pinjkop da papiakon ton unun ban diwari manjin mudanek Pol gat dabini gat do gen yan yipba pigigit, “Not kabi, ji amin dakon but panteban ak do gen di yok do nandan kan tagi yoni.”

¹⁶ Geni unun nandanek Pol pidan agek tayanok yitni yan do kisiri anenagek yan yoyigit, “Israel amin ae Amin Nwakanwari Kabi, ji Pinjkop gawak iman amin, nak do mirak yopni!”¹⁷ Israel amin dakon Pinjkop da babiknin iyi do manjinek Isip miktimon gisam yomanakan amin morapmisi iren tawit. Don Pinjkop da iyi da tapmimon Isip ban timik panopgut.¹⁸ Yan anek miktim kibiri timon agek anpak yokwi aba Pinjkop da yum pindagakwan bilak 40 egipgwit.¹⁹ Anakwan Kenan miktimon Pinjkop da miktim 7 unun dakon amin panupbal anek miktimni

Israel amin do wagil yomgut. ²⁰ Unun yo morap altan yomgwit unun dakon bilakni 450 da aripmon altawit.

“Anek don Israel amin miktimni abidan egakwa Pin kop da kila amini panalon an yomgut. Yan anakwan wigi kombi amin Samuel altagit. ²¹ Samuel da bisapmon Pin kop da kila amin madepni kind a analon anyomjak do Israel amin da yawit. Yanba Samuel da Sol, Kis dakon monji nan analon an yoban unun da kilani anakwan bilak 40 yan agit. (Sol unun Benjamin da jalapmon nani kind a.)

²² “Don Pin kop da Sol yan dagan iban isal egakwan Dewit da kila amin madep egipjak do manjigit. Pin kop da yan anek Dewit do yan yagit, ‘Nak Dewit Jesi dakon monji unun kanek butno tagisi asak. Unun da geno tagisi guramitjak yan kosot.’ ²³ Kalip Pin kop da yan teban tok gen kind a yan yagit, ‘Don amin kind a yabekgo unun da Israel amin timitjak.’ Yagit unun da aripmon Dewit dakon yawi diwaron nan Israel amin kabi timitjak do Yesu yabekgit. ²⁴ Yesu pini dima wasanakwan Jon da Israel amin but tobi anek telagi pakbi soni do yoyigit. ²⁵ Jon pini aban mudok do anakwan yan yoyigit, ‘Ji nak do nam in yan nandan? Nak ji da jomjom an iman amin dima. Mani nandani, amin wukwisi kind a nak da bunon noldak. Nak unun amin dakon pinbisi egisat do unun dakon kandap gwil napni nak da aripmi dima witdali.’

²⁶ “Not kabi, Abraham dakon babini kabi, ae Amin Nwaknwar i Kabi Pin kop gawak iman amin, nandani. Pin kop da amin yokwikon ban timitjak unun dakon but piso geni unun nin do yipban apgut. ²⁷ Jerusalem amin gat ae kila amin gat da Yesu unun nam in amin kind a yan unun dima nandaba pisagit. Ae kombi amin dakon gen Sabat bisap morap manjiwit, mani dima

nandaba pisagit. Do unun amin gen pikon yipmanek anakba kimakgit. Yan aba kombi amin da gen yawit unun bami noman tagit. ²⁸ Yo yokwi kind a yan ak, do tagi anatan yan kind a dima kawit. Mani Pailat da anakban kimotjak do madepsi yawit. ²⁹ Gen morap unun do kalip kombi amin da papiakon kili mandawit unun da aripmon an mudawit. Yan anek bumjotni don tilak kindapmon nan kukwan anki kimakbi tamokon yipgwit. ³⁰ Mani Pin kop da kimoron nan aban pidagit. ³¹ Pidan gildat morapmi altan yoban amin Yesu gat kisi Galili da Jerusalem pigiwit unun da kawit. Abisok Yesu kawit amin da unun dakon geni Juda aminon yan ten tenon.

³²⁻³³ “Nin Gen Bin Tagisi dayaman. Pin kop da kalip babiknin yan teban tok kind a an yomgut unun bami ton agit. Gwakni kabi nin da bisapmon Yesu kimoron nan aban pidanban gen yagit unun bami ton agit. Kap Papi a 2 kon gen unun yan mandabi: ‘Gak Monjino, nak abisok gak dakon Datgo asat.’

³⁴ Pin kop da asi Yesu kimoron nan aban pidagit. Aeni aripmi dimasi kimotjak. Pin kop da unun do yan yagit: ‘Kalip Dewit do yo tagisi ae telagisi an im do yan teban tok agim unun yo ji do daben.

Yo morap unun yagim unun da tilagon asi altokdan.’

³⁵ Ae unun do Pin kop da papiakon gen kind a gat yan tosok: ‘Gak Telagi Amingo kimakbi tamokon yipbi tanek dima miktosak.’

³⁶ “Nin nandaman, Dewit kalip Pin kop dakon galaktok yolek egipgut. Anek don kimakban bumjotni anki iyi dakon babikni da kimakbi yopyop tamokon yipba tanek miktagit. ³⁷ Mani amin unun Pin kop da kimoron nan aban pidagit unun amin giptimni dima miktagit. ³⁸⁻³⁹ Unun do anek not

kabi gen unun yan tenjenoman unun pakyanansi nandani. Unun amin da nin dakon yokwi wiririt aminin egisak. Moses dakon gen teban guramigek ji amin kilegi aripmi dima ani. Yokwisi sigin tan damni. Mani unun amin da amin morap iyi do nandan gadan iman amin unun yokwini wiririk yominek amin kilegisi yan yoyisak. ⁴⁰ Ji kan kimotni! Dima kan, kalip kombi amin da gen yawit unun jikon altosak. Gen unun yan yawit:

⁴¹ ‘Manji gen yogok amin ji yo aben unun kanek but morap anek wagil tasik toni.

Ji da bisapmon yo nwanjwari kindi akdisat.

Amin kindi da yo unun akdisat unun do dayisak kan, ji aripmi dima nandan gadakan.’”

⁴² Pol da gen unun yoyin mudanban Banabas gat yomakon pigakwal amin da yan yoyiwit, “Jil awiki Sabat bisapmon aesil obinek gen unun sigin niyinjil.” ⁴³ Yan yoyinba amin kisi muwut muwut yut yipmanek yomakon pigiwit. Pigakwa Juda amin morapmi gat ae Amin Nwanjwari Kabikon nani morapmi Juda aminon sanbenek Pinjop but dasi gawak ingwit amin gat kisi Pol gat Banabas gat yolgwit. Yolakwa amin bamot da Pinjop dakon nandan yawotni do nandane tebaisi agek egi anan kini do yoyin panjeban agimal.

⁴⁴ Awuki Sabat bisap unun abinakan unun kokup pap dakon amin morapmisi da Pinjop dakon gen nandak do abin muwukgwit.

⁴⁵ Muwugakwa Juda amin da amin morapmisi muwukba pindagek amin bamot do yanba yokwi tok anek Pol da gen yagit abin yipgwit.

⁴⁶ Yan anakwa Pol gat Banabas gat da pasol pasoli mini yan yoyigimal, “Asisi, nit pi kokwinik ningut da tilagon Pinjop gen mibiltok Juda amin ji do kalip dayamak. Mani ji da gen unun abidok do dima galak ton. Yan anek egip egip dagok dagogi

mini dimasi abidone yan disi yon. Do nit ji depmanek Amin Nwanjwari Kabikon kinden. ⁴⁷ Amin Tagi da yan anen do kili yan niyigit:

‘Nak da ji manjin depbo Amin Nwanjwari Kabi dakon tenjen madepni egipni.

Anek miktimi miktimi ekwan amin panpuluganakwa yokwikon ban timikgen do manjin de gum.’”

⁴⁸ Yan yanban nandane Amin Nwanjwari Kabikon nani da tagisi nandane Amin Tagi dakon gen do but galaksi nandawit. Anakan minat amin morapyo egip egip dagok dagogi mini abidoni do manjin yopgut unun da nandan gadat awit.

⁴⁹ Anakwa Amin Tagi dakon gen da unun miktim da kokup morap kisi iren tagit. ⁵⁰ Mani Juda amin da minat man madepni ton Pinjop dosi pasalgwit, ae unun kokup pap dakon kila aminyo kisi dakon but sugawit. Yan anek Pol gat Banabas gat yokwi anyominek unun miktimon dima egipjil do yolgwit. ⁵¹ Yan aba yokwi iyikon gin toso yan nandani do kandapnikon kimbaban tawit unun tidanbal kinakwa Ikoniam kokup papmon kigimal. ⁵² Kinakwal Antiok kokupmon Yesu nandan gadan ingwit amin burikon kisik kisik nandawit, ae Telagi Wup da tungan yomgut.

14

Banabas gat Pol gat Ikoniam kokupmon Pinjop gen yagimal

¹ Pol gat Banabas gat Antiok kokupmon Pinjop dakon pi agimal unuden gin Ikoniam kokupmon yan gin agimal. Juda amin da muwut muwut yut kindakon wigek gen tagisi yoyinakwal Juda ae Grik amin morapmi da nandan gadat awit.

² Mani Juda amin diwari dima nandan gadawit unun da Amin Nwanjwari Kabi dakon but sugawit. Suganba nandan gadat awit minat amin

do nandaba yokwi tok anyomgwit.
³ Pol gat Banabas gat bisap dubagi Ikoniam egek Amin Tagi dakon gen madepsi yoyigimal. Anek Amin Tagi da tapmim yominakwan wasok tapmimi ton morapmi agimal. Yan anjakwal amin da Pinjkop asi amin do nandan yawok yomisak yan nandani do Amin Tagi da wasok tapmimi ton unun yoligit.

⁴ Mani unun kokup papmon amin kabi bamori pudan kiwit. Kabi kinda Juda amin gat akgwit, ae kabi kinda yabekbi bamot gat akgwit. ⁵ Anek don Amin Nwakwari Kabikon nani gat ae Juda amin gat ae kila amini gat kisi da yan nandat anek Pol gat Banabas gat yokwi an yominjek tipban dap do awit. ⁶ Mani amin bamot unun yo ak do awit unun pindak nandanjo anek kokup unun yipmanjek Likonia miktimon kigimal. Kin kokup pap bamot Lista ae Debe ae kokup monin monin unudon tawit kisi agek ⁷ Gen Bin Tagisi yan tentenan yomgumal.

Banabas gat Pol gat Likonia miktimon Pinjkop gen yagimal

⁸ Lista kokup papmon amin kinda kandapmi alek tanbi mibilikon gin yigek egipgut. Meni da yan anjalagit. ⁹ Unun amin Pol da Pinjkop dakon gen yanakwan mirak panakwan Pol da unun amin kilek tosak dakon nandan gadatni tanban kagit. ¹⁰ Kanek madepsi yanek yan iyigit, "Gak pidan baman at!" Yan iyinban amin unun wigi manek wasanek kosit agipgut.

¹¹ Pol da wasok unun aban kanek minat amin morapyo da Likonia genon da yan tidanek yan yawit, "Mao, pinjkop ekwan di da amin giptim panek ninon per!" ¹² Banabas unun Sus yan iyinjek Pol unun gen yogok amin do Emes yan iyiwit. ¹³ Kokup kidat Sus unun dakon Telagi Yut Madepni kokup pap da wanga kapmatjok tagit. Unun telagi yut dakon mukwa sogok amin bulmakau wili di jarej ban panjilim abi unun

panabin kokup pap da yoma kagakon yopgut. Mukwa sogok amin gat ae minat aminyo gat kisi amin bamot do bulmakau dapmanek mukwa son yomdo awit.

¹⁴ Yan anakwa yabekbi bamot Banabas gat Pol gat paret an yom do an dakon geni nandan wuripdak imalni pidanek minat amin morap kabikon pigi yan tidanek yan yagimal, ¹⁵ "Not kabi, ji nidosi unun akdan? Nit amin ji yombem gin. Nit ji do Gen Bin Tagisi dayamak. Ji da kokup kidat unun yopmanek Pinjkop egip egipmi ton egisak unudon gin tobilni do dayamak. Unun Pinjkop da miktim, kundu ae tap wasanek yo morapni kisi wasan yopgut. ¹⁶ Kalip miktimi miktimi amin kabi morap egipgwit unun yum pindagakwan galaktokni yolek egipgwit. ¹⁷ Mani amin da Pinjkop asi egisak yan nandani do yo tagisi morapmi damisak. Sikak yipban manakwan pigaga jap tagisi paniren an daban aripmisi nanek kisik kisik an." ¹⁸ Amin bamot gen unun yanek amin dakon but pabik do pali pantidok agimal. Mani dima, buri manakwa paret dima awit.

¹⁹ Juda amin di Antiok ae Ikoniam da apgwit unun da amin dakon but suganba Pol uwal an imgwit. Uwal an iminjek Pol tip ban anagek kili kunwak yan nandanek ilik anan abigi kokup pap da wanga yipgwit. ²⁰ Yipba tanakwan don Yesu nandan gadan imgwit amin da abin muwuk Pol angwasinjek akgwit. Yan anakwa pidanban kokup papmon aeni pigiwit. Pigi pakgwit da wisa dagokdo Banabas gat unun kokup pap yipmanek Debe kokup pap kigimal.

Pol gat Banabas gat da amin dakon but panjeban agimal

²¹ Amin bamot Debe kokup papmon Gen Bin Tagisi yoyin tentenanakwal amin morapmisi da Yesu nandan gadan imgwit. Anek unudon da tobil Lista ae Ikoniam ae

Antiok kigimal. ²² Unun kokup pap kapbi gwasinek Yesu nandan gadan ingwit amin dakon but panjeban anek yan yoyigimal, “Yesu dima yipman degek nandan gadan iminek tebaisi atni. Mibiltok jigi morapmi panek don Pinjkop da Amin Kila Asagon kikedaman.” ²³ Yan yoyinek panmuwukbi kabi morap egi anjan kiwit unun do kila amini manjin manjin awit. Anek Pinjkop do nandanek jap kelek egek bisit pi anek egipgwit. Anek unun kila amin kabi egip egipni Amin Tagikon tosok yansi nandawit amin unun Amin Tagi da kisiron yopgumal.

Aeni Antiok kokup pap Siria miktimon kigimal

²⁴ Yan anek Pisidia miktimon nan kinjek Pampilia miktimon kin altagimal. ²⁵ Altanek Pega kokupmon Pinjkop gen yoyinek Atalia kokup papmon pigigimal.

²⁶ Pigi tap wakga kinda abidanek Atalia kokup pap yipmanek Antiok kokupmon kin altagimal. Kalip Antiok panmuwukbi da amin bamot Amin Tagi da nandan yawok yominek panpuluganakwan Pinjkop dakon pi anjil do yabekba kigimal. Kin Pinjkop dakon pi an mudanek aeni ²⁷ abin altanek panmuwukbi yan yobal apba Pinjkop da panpuluganakwan yo morap agimal unun dakon geni yoyinek yan yagimal, “Pinjkop da Amin Nwaknwaru Kabi nandan gadat dakon kosit wital yoban nandan gadat awit.” ²⁸ Yan yanek Antiok panmuwukbi gat gildat morapmi egipgwit.

15

Panmuwukbi dakon muwut muwut madep kinda Jerusalem awit

¹ Pol gat Banabas gat Antiok egakwal amin diwari Juda miktimon da pin panmuwukbi yoyin degek yan yoyiwit, “Ji Moses dakon gen guramigek giptimji dima mandani kan, Amin Tagi da ji dima timitjak.”

² Yan yoyinakwa Pol gat Banabas gat da nandabal yokwi tanban unun amin gat gen emat madepsi awit. Yan anakwa panmuwukbi da amin bamot gat ae nandan gadat amin di gat manjin yopba Jerusalem kiwit. Kwa yabekbi gat panmuwukbi dakon kila amin gat gen unun anmilip ani yan do yabekgwit.

³ Yabekba Ponisia ae Samaria miktimon unun ban kiwit. Kinjek unun miktimon bamotgwan nandan gadat amin yan yoyigimal, “Amin Nwaknwaru Kabi da but tobil anek Pinjkopmon kwan.” Gen unun yoyinbal but galak madepsi nandawit.

⁴ Jerusalem kin altanba panmuwukbi gat ae kila amini gat ae yabekbi kabi gat da gildat tagi yan yoyiwit. Yan yoyinba Pinjkop da panpuluganakwan yo morap agimal unun dakon geni yoyigimal. ⁵ Yanbal nandan gadat amin di Parisi da kabikon nani unun da pidan agek yan yawit, “Amin Nwaknwaru Kabikon nani unun giptimni mandanek Moses dakon gen teban guramitni do yoyini.”

⁶ Yan yanba yabekbi kabi gat ae panmuwukbi dakon kila amin gat da gen unun nian yono kilek tosak yan do muwukgwit. ⁷ Muwugek yan nandat morapmisi anek Pita da pidan agek yan yoyigit, “Not kabi, ji kili nandan. Pinjkop da pi kokwinik nimek nak Gen Bin Tagisi Amin Nwaknwaru Kabikon yanapbo nandanek nandan gadat ani do nak kilisok manjigit.”

⁸ Pinjkop da amin morap dakon but kisi pindak mudosok. Pindak mudanek Telagi Wupni Juda amin nin do nimgut, yan gin Amin Nwaknwaru Kabi amin kisi do yomgut. Yan agit do Pinjkop da unun amin timit do tagisi nandisak yan nandan. ⁹ Nin do wasok kinda anek unun amin do wasok nwaknwaru kinda asak yan yogogi mini. Nandan gadat anakwa butni sugan panmilip asak. ¹⁰ Do ji abisok nido Pinjkop anjekwalek panmuwukbi da kwapmon yo jigi yopmanjan? Kalip

babiknin da Moses dakon gen teban unun guramit do antidok awit, ae ninyo kisi unun guramit do antidok aman. ¹¹ Do yanji nandan gadanej, Amin Tagi Yesu dakon nandan yawotni do anek Pinjop da nin yokwikon ban timikdak. Ae unun amin kabi kisi yan gin timikdak.”

¹² Pita yan yanban amin muwuk yikgwit kisi tayanjok yigek Pol gat Banabas gat do mirak yopgwit. Mirak yopmanakwa Pinjop da panpuluganjawan Amin Nwakjwari Kabikon wasok tapmimi ton agimal unun do yoyigimal. ¹³ Yoyin mudanjakwal Jems da yan yagit, “Not kabi mirak pani. ¹⁴ Pinjop da wasanek Amin Nwakjwari Kabikon amin timikban iyi dakon amin kabi awit unun do Saimon da kili niyik. ¹⁵ Pinjop da Amin Nwakjwari Kabi don timitdisak dakon geni unun kombi amin da kalipsigwan kili yawit. Gen unun yan tosok:

¹⁶ ‘Amin Tagi da yan yosok, “Dewit dakon diwatni unun yut kinda yombem.

Unun yut da manj tuwil kigit, mani nak da aeno don abin anmilip anek witjiken.

¹⁷ Yan abo Amin Nwakjwari Kabi morap naga do kili manjigim unun da Amin Tagini nak wisini.”’

¹⁸ Gen unun Amin Tagi da kalipsigwan kili yagit.”

¹⁹ Jems da sanbenek yan yagit, “Do nak yan nandisat, Amin Nwakjwari Kabi but tobil anek Pinjopmon kwan unun nin da jigi dima yomnejen do nandisat. ²⁰⁻²¹ Kalipsi da winj abisok on ekwamanon kokup pap morap tan anan kwanon Moses dakon gen yan tenjenawit. Sabat bisap morapmon Juda amin dakon muwut muwut yutnon Moses dakon gen manjin manjin awit. Do yum but piso papia kinda yan mandan yomnejen. Ji kokup kidat do paret abi unun dakon jap dima noni. Jap unuden Pinjop da

pindakban dima noknogi an. Ae minjat wiliyo yumabi mibili mibili dimasi ani. Ae bit kilapyo si tipba kwonj gat ae yawiyo kisi dimasi noni.”

Papia kinda yipba kigit

²² Yabekbi kabi gat ae kila amin gat ae panmuwukbi morap gat da iyikon amin bamori pindakba Pol Banabas gat Antiok kini do yawit. Yan yanek Judas mani kinda Basabas gat ae Sailas gat yan manjiwit. Unun amin panmuwukbi dakon kila amin bamot egipgumal. ²³ Amin bamot do papia yomgwit unungwan gen yan mandawit,

“Nin yabekbi kabi ae panmuwukbi dakon kila amin, nin ji dakon notji da papia on mandaman. Amin Nwakjwari Kabi Yesu nandan gadan iman amin Antiok ae Siria ae Silisia Provinskon ekwan ji gildat tagi yan dayaman.

²⁴ “Nin da kabikon amin diwari da kinji dakon nandak nandak panupbal awit dakon geni kili nandagiman. Nin da yan yoyini yan dima yoyinapno kinj dayiwit. ²⁵ Nin idon muwuk but kalon anek amin bamot ji do kini do manjigiman. Manjin yopno notnin bamot galagisi nandan yomaman Pol ae Banabas unun gat kini do yan yomguman. ²⁶ Amin bamot unun egip egipni dima panjutnanek Amin Taginin Yesu Kristo dakon man yoyin tenjenagimal. ²⁷ Nin da Judas gat Sailas gat gen on mandaman unun nan gin dayinjil do yabekgaman. ²⁸ Telagi Wup da nandisak, ninyo kisi yan gin nandanejen yan dayaman, jigi morapmi dima damnejen. Gen teban onjok bangin yolni. ²⁹ Ji bit kilapyo kokup kidat do dapman paret an unun dima noni. Ae yawi dima noni. Ae si tipba kwon ununyo kisi dima noni. Anek minjat wiliyo yumabi mibili mibili dima ani. Ji kan kimagek unun anpak morap yapni kan unun tagisi. Nin dakon gen yan gin. Do ji tagisi egipni.”

15:11: Gal 2.16; Ep 2.5-8
15:28: Mt 23.4

15:13: Gal 2.9

15:16: Am 9.11-12

15:20-21: TP 34.15-17; MS

³⁰ Amin bamot yabekba Antiok pigi panmuwukbi kabi yan yobal muwukba papia unun yomgumal. ³¹ Yobal panmuwukbi da papia unun manjinba unun da buri panjeban aban but galaksi nandawit. ³² Anakwa Sailas gat Judas gat unun kombi amin bamori do gen tagisi morapmi panmuwukbi yoyinek buri panjeban agimal. ³³⁻³⁴ Amin bamot unun Antiok bisap dubagkok egipgumal. Egek don panmuwukbi da galok gen yoyinek but yawot gat kinjil yan yoyinek yopba amin yabekba kigimal kabikon aeni kigimal. ³⁵ Kinakwal Pol gat Banabas gat Antiok sigin egek amin diwari gat kisi yoyinet pi awit. Anek Amin Tagi dakon gen yoyin tenjenawit.

Pol gat Banabas gat but kalon dima agimal

³⁶ Gildat di egi mudanek Pol da Banabas yan iyigit, “Nit aenit kokup papmon agek nandan gadat amin pindatden. Amin Tagi dakon gen yan tenjenan yomgumak tagi panjek ekwan bo yan do agek pindatden.” ³⁷ Banabas unun Jon mani kinda Mak unun kisi abidanbal agipni do nandagit. ³⁸ Mani Mak kalip Pampilia miktimon yopman degek abinjakwan iyi gin pi agimal, do Pol unun gat agip do nandaban tagi dima agit. ³⁹ Unun do anek gen emat madepsi agimal. Yan anek pidan ki Banabas da Mak abidanban tap wakga kinda abidanek Saiprus miktimon timon wigigimal. ⁴⁰ Yan anakwal Pol Sailas nan abidagit. Anakwan panmuwukbi da Amin Tagi dakon nandan yawotni jilon tosak yan yoyinba kigimal. ⁴¹ Kin Siria ae Silisia miktimon agek Pol da panmuwukbi morap yoyin panjeban agit.

16

Pol da Timoti abidanban Sailas gat kisi agipgwit

¹ Pol Debe kokup pap kinjek unudon da Lista kokup pap kin altagit. Unun

15:37: Ya 12.12,25   **15:38:** Ya 13.13; Kol 4.10
Ya 15.23-29   **16:6:** Ya 18.23

kokupmon Yesu dakon panjetni kinda egipgut mani Timoti. Meni unun Juda minjat kinda. Unun minjat Yesu nandan gadan imgut. Mani datni unun Grik amin kinda. ² Panmuwukbi kabi Lista kokup pap ae Ikoniam kokup papmon egipgwit amin da Timoti do amin tagisi kinda yan yawit. ³ Do Pol Timoti abidoko kisi agipden yan nandagit. Mani Juda amin unun miktimon egipgwit da Timoti dakon datni unun Grik amin kinda yan kili nandawit. Do Juda amin dakon but moni do Pol da Timoti dakon gip mandagit. ⁴ Anek Timoti abidanban kokup papmon agek gen kalip kila amin gat yabekbi kabi gat da Jerusalem muwugek anteban awit unun ban panmuwukbi yoyinek yan yoyiwit, “Ji gen on nan guramigek egipni.” ⁵ Yan anakwa panmuwukbi morap dakon nandan gadat teban tagit. Gildari gildari amin da panmuwukbi kabikon sanjenba amin kabi madepsi awit.

Pol da Masadonia amin kinda dipminon kagit

⁶ Telagi Wup da Esia miktimon Pinokop dakon gen dima yonjil do yansop anyomgut, do Pol gat Timoti gat kin Prigia ae Galesia miktimon binap nan kigimal. ⁷ Misia miktimon kin altanek Bitinia miktimon pigik do agimal. Mani Yesu dakon Wup da dima piginjil do kosit sopgut. ⁸ Yan aban Misia miktimon yapmanek Troas kokup papmon pigigimal. ⁹ Pigi unun kalbi Pol da buri pisanakwan dipmin yombem kinda kanakwan Masadonia amin kinda da yan iminek yan iyigit, “Gak tap pidanek Masadonia miktimon obin nin panpulugoki.” ¹⁰ Pol da unun kanek Pinokop da iyi Gen Bin Tagisi kin yoyinen do yan nimisak yan nandanek unudon gin Masadonia kik do tagap tagiman.

Lidia nandan gadat agit

¹¹ Nin Troas kokup pap yipmanek tap wakga kinda abidanek nomansi

16:1: Ya 14.6; 2Ti 1.5   **16:2:** Pil 2.19-22   **16:4:**

kinjek miiktim timjok kinda tap binap tosoq unun mani Samares unudon wigi altagimanj. Wisa dagokdo unun miiktim yipmanjek tap wakga aenin abidanjek Neapolis kokupmon kigimanj. ¹² Ae unun kokup yipmanjek Pilipai kinj altagimanj. Pilipai unun Masadonia miiktim dakon kokup pap madepni. Unun Rom da kila agit. Rom amin morapmi da kalip kili apgwit da unun kokupmon ekwanj. Nin unudon gildat kabi di egipgumanj. ¹³ Egek Sabat bisapmon kokup pap dakon yoma kagakon pigi yapmanjek wanga pigi pakbi kindakon kigimanj. Nin unun pakbikon tamo kinda konejon bisit anej yanon da pigigimanj. Unun pakbikon pigi pindatno minjat di muwukgwit pindak unudon yigek Gen Bin Tagisi yoyigimanj. ¹⁴ Minjat kinda unun kabigwan yikgit unun mani Lidia, kokupni Taitaira. Lidia imal gami ban yopmanjek monej ilit pi anek egipgut. Unun Pinjok gawak iminjek egipgut. Amin Tagi da Lidia dakon but yomani witdalban Pol da gen yagit do bamisi yosok yan nandanjek mirak pakyanji yopgut. ¹⁵ Anek minjat unun gat ae yutnikon egipgwit amin gat kisi telagi pakbi sowit. Sonj mudanek yan niyigit, "Nak asisi Amin Tagi Yesu do kili nandan gadasat yan nandan naman kan, nak da yutnon panji egipnejen." Yan yanjek yutnikon si kinejen do teban tanban kigimanj.

Pol gat Sailas gat Pilipai dam teban yutnon yopgwit

¹⁶ Bisap kindakon nin bisit agak tamokon kigimanj. Kino oman minjatjok kinda kosiron apban domdom agimanj. Unun minjatjok konni kinda tan iminjakwan yo don altoni unun do yanjkwok agit. Amin da opba yo don altoni dakon mibili yoyinjakwan kila amini da monej madepsi timikgwit. ¹⁷ Nin kinjapno minjatjok unun Pol gat nin gat da bunon nolek yan tidanek yan yagit, "On amin unun Pinjok Wikwisi

Madep dakon oman monjini. Pinjok da ji yokwikon ban timitjak dakon gen dayanj." ¹⁸ Minjatjok unun yan sigin yanjakwan gildat morapmi agit. Yan anjakwan Pol unun nandanek kuragisi nandan tobil kon yan iyigit, "Yesu Kristo da yan dagok annamgut do yanji gayisat, gak minjatjok on yipman degek win abigi!" Yan iyinban unudon gin kon minjatjok unun yipman dekgit.

¹⁹ Yan aban oman minjatjok unun dakon kila amini monej timit timit kositnin pasildak yan nandawit. Yan nandanek Pol gat Sailas gat timik tebai ilik panpan kila amin do maket tamokon panjiwit. ²⁰ Amin bamot panpan gen kokwin amin madepmon panji yopmanjek yan yoyiwit, "On Juda amin bamot da nin dakon kokup papmon amin but suganbal upbalap madepsi an. ²¹ Rom dakon anjagon yo dima anej do gen teban tosoq on amin bamot da amin unun tetgin ilik pangwamal."

²² Yan yanjakwa amin muwukgwit kisi da yanba yokwi tok anyomgwit. Yan aba gen kokwin amin madep da amin bamot dakon paba pigikni iligek kalij kirinban baljoni do yoyiwit. ²³ Yoyinba madepsi baljanek dam teban yutnon yopgwit. Yopmanjek dam teban yut dakon kila amin kilani tebaisi asak do iyiwit. ²⁴ Iyinja nandanek amin bamot pawigi dam teban yutnon yut monij kinda yutgwansi tagit unudon yopgut. Yopmanjek dima abiginjil yan do kandapni kindap kwuk ban panjeban agit.

²⁵ Yan aban egek kalbi binap Pinjok do bisit anek ae kap yanjakwal dam teban yutnon amin yikgwit da nandawit. ²⁶ Anjakwa unudon gin wudip madepsi kinda anek dam teban yut dakon gwak pan kwakwalikgit. Yan anjakwan yoma kisi witdal kinj mudanekwa amin morap kisit kandapnikon yo panjeban awit unun kisi witdal ki mawit. ²⁷ Manjakwa dam teban yut dakon kila amin dipminon da pidan pindakban dam teban yut

dakon yoma kisi pisawit. Yan pindak amin kisi abigi mudan yan nandanek nak kila tagi dima at yanon da emat agak sibani ilik iyi nan sugok do agit. ²⁸ Yan ak do anakwan Pol da yan tidanek yan iyigit, “Giptingo goman di abim! Dam teban yutnon amin nin kisi morap oni ekwaman.”

²⁹ Yan yanakwan dam teban yut dakon kila amin tentenji kindan anopni do yagit. Anopba abidan pasol pasol nandanek timtim yanek kin Pol gat Sailas gat da buron gawagek nandanaban wukwan yomgut. ³⁰ Yan anek amin bamot timik yut buri moniji yikgimal unun yipmanek yut buri madep do pabigi yan yoyigit, “Amin bamot, nian anapbo Amin Tagi da nak yokwikon nan abidosak?”

³¹ Yan yanban iyigimal, “Gak Amin Tagi Yesu nandan gadan iminjaki Pin kop da gak gat ae yutgokon amin ekwan gat kisi yokwikon ban timitjak.” ³² Yan iyinek Amin Tagi dakon gen iyinek amin morap yutnikon egipgwit gat kisi yoyigimal. ³³ Yoyinbal kalbi binap unun bisapmon gin dam teban yut dakon kila amin da amin bamot timik panji giptimni obip amin da baljanba dagawit unun pakbi ban sugagit. Yan anek unudon gin iyi ae gwakni kisi telagi pakbi sowit. ³⁴ Anek amin bamot timikban yutnikon pawigi yigakwal jap yomgut. Amin unun gat gwakni gat Pin kop nandan gadan iminek burikon da kisik kisik madepsi nandawit.

³⁵ Wisa dagokdo gen kokwin amin madep da obip amini yabekba kin dam teban yut dakon kila amin yan iyiwit, “Gak amin bamot unun yopbi kinjil.”

³⁶ Yan iyinba kin Pol yan iyigit, “Jil dam teban yut yipmanek kinjil do gen kokwin amin madep da gen yipba obisak. Do jil but yawot gat kinjil.”

³⁷ Mani Pol da obip amin yan yoyigit, “Mani Rom gapmanon tosok. Do nidosi nit dakon mibilnit pakyan si dima kokwinigek amin morapmi da

dabilon nindapmanek dam teban yutnon nipman? Yan ayin da abisok nit pasilikon da nipba kikedamak? Unun tagi dima. Amin madep unun da iyisi abin pulugan nipba kinden.”

³⁸ Yan yoyinban obip amin da Pol da gen yoyigit unun anan gen kokwin amin kabi yoyiwit. Yoyinba Pol gat Sailas gat Rom amin bamori yan yanba nandanek si pasalgwit. ³⁹ Anek gen kokwin amin madep da dam teban yutnon kin amin bamot buri moni do kokwin tagisi dima anek yo yokwisi andamguman, gen yan yoyinek panpan wanga pabigiwit. Yan anek kokup pap unun yipman kinjil do gen yaworikon da yoyiwit. ⁴⁰ Yoyinba Pol gat Sailas gat dam teban yut yipmanek Lidia da yutnon wigigimal. Wigi nandan gadat amin pindak buri pan teban ak do gen yoyigimal. Yan anek don kokup pap yipmanek kigimal.

17

Tesalonaika amin da Pol gat Sailas gat dap do awit

¹ Pol gat dabini gat Ampipolis kokupmon kin altawit. Kokup unun yipmanek Apolonia kokup papmon kinnek Tesalonaika kokup papmon kin altawit. Unun kokup papmon Juda amin dakon muwut muwut yut kindan tosok. ² Pol iyi Sabat bisap morapmon wigi wigi agit yan gin unun muwut muwut yutnon Juda amin gat wigiwit. Sabat bisap kapbi kisi unun yutnon wukwan Pin kop dakon gen dakon mibili yan nandat awit. ³ Anek Pol da Pin kop dakon gen dakon mibili yoyin tentenan yomgut. Gen unun asi bami noman tan mudan yan yoyinek yagit, “Kombi amin da Kristo tepmi panek kimagek don aeni pidosak do yan kwok kalipsigwan kili awit. Unun Yesu do dayin tentenosot, unun Kristo yan si dayisat.” ⁴ Yan yoyinban Juda amin diwari da Pol gat Sailas gat dakon gen nandanek nandan gadat anek amin bamoron sanbewit. Anakwa Grik amin morapmi

Piņkop gawak imgwit amin ae kila amin miņat morapmi kisi amin bamot yolgwit.

⁵ Yan anakwa Juda amin da amin bamot do nandaba yokwi tok an yomgwit. Yan nandanej maket tamokon pidok amin di egipgwit unun timikba unun gat amin morapmi paņmuwuk buri suganba upbalap madepsi awit. Yan anek timtim yanek amin kinda mani Jeson unun da yutnon kin Pol gat Sailas gat wisin timik amin morap da inamon pabigi yopneņ yan yanek kiwit. ⁶ Mani amin bamot mini pindak Jeson gat paņmuwukbi kabi di gat timik ilik paņpaņ unun kokup pap dakon kila aminon paņkiwit. Paņkiņek yan tidanej sitnok anyomiņek yawit, "On amin miktimi miktimi agek yokwi morapmi an da abisok idon abeņ da ekwan. ⁷ Jeson da unun amin yanban yutnikon pawigi ekwan. Unun amin morap kisi kila amin madepnin Sisa dakon gen tebani unun yapmanek yan yon, 'Kila amin madep njwakņwari kinda egisak unun mani Yesu.'"

⁸ Gen unun yanba nandanej miņat aminyo gat ae kokup pap dakon kila amin gat wiripdagek upbalap madep awit. ⁹ Yan anakwa kila amin da Jeson gat notni gat yoyinba moneņ yopmanek abigiwit. Upbalap dima noman tosak kaņ moneņni ae timitni yanon da yopgwit.

Pol gat Sailas gat Beria kokup papmon pi agimal

¹⁰ Pilin tanakwan paņmuwukbi da Pol gat Sailas gat yabekba Beria kigimal. Kin altanej Juda amin da muwut muwut yutnon wigigimal. ¹¹ Juda amin Beria egipgwit unun amin tagisi. Anpakni da Juda amin Tesalonaika egipgwit unun yapgut. Pol dakon gen do galagisi nandanej gildari gildari Piņkop dakon gen unun pakyanņi manjin nandawit. Manjin nandanej Pol da gen asi yosok bo suņ yosok yan

do kokwin awit. ¹² Anek Juda amin morapmisi da nandanej gadat awit. Ae Grik kila amin miņat morapmi da nandanej gadat anakwa Grik wili morapmi unun kisi yan gin awit.

¹³ Yan anakwa Juda amin Tesalonaika egipgwit unun da Pol unun Beria kokupmon egek Piņkop dakon gen yosok yan nandawit. Yan nandanej obin amin dakon but sugan paņupbal awit. ¹⁴ Anakwa unudon gin paņmuwukbi da tepmisi Pol yabekba tapmon pigigit. Pigakwan Timoti gat Sailas gat unun Beria sigin egipgumal. ¹⁵ Egakwal Pol Atens kokup papmon pigi altanej iyi gat pigiwit amin yan yoyigit, "Ji tobil Beria wigi Timoti gat Sailas gat yoyinba tepmi pinjil." Yan yoyinban wigiwit.

Pol Atens kokup papmon Piņkop dakon gen yagit

¹⁶ Pol Atens egek Timoti gat Sailas gat do jomjom anek egipgut. Egek unun kokup papmon kokup kidat dakon wup morapmisi pindagek buri yokwisi agit. ¹⁷ Yan agit do Juda amin da muwut muwut yutnon wigigit. Unudon Juda amin gat ae Amin Nwakņwari Kabikon amin Piņkop gawak iman amin gat kisi egipgwit. Unun amin da Piņkop dakon mibili pakyanņi nandani do gen tebaisi yoyigit. Ae gildari gildari maket tamokon paņki egek amin kin ap awit unun gat kisi yan gin agit. ¹⁸ Anakwan Epikorian ae Stoik* amin kabi bamot unun dakon nandak nandak amin diwari da opba Pol gat gen emat anakwa di da yan yawit, "On gen pakbi amin ni gen naņ yosok?" Ae di da yawit, "Miktim dubagikon nani dakon piņkop unun do bo yosok?" Pol da Gen Bin Tagisi yoyinek Yesu do yoyigit ae amin kimoron da pidoni do kisi yoyigit unun do anek gen unun yawit. ¹⁹ Unun amin da Pol abidan anan gen kokwin amin kabi kinda fleņ Areopaguskon muwukgwit unudon

17:7: Lk 23.2; Jn 19.12   **17:17:** Ya 18.19   * **17:18:** Epikorian amin kabi unun on miktim dakon kisik kisik mibili mibili do yo bamisi yan nandawit. Anakwa Stoik amin kabi unun giptim dakon galaktok dima yolneņ kaņ, nin amin tagisi yan nandawit.

anjinek yan iyiwit, “Nin gak da gen kalugi unun amin yoyin dekdal unun niyiki do nandaman. ²⁰ Gen yosol unun nandano njakwarisi asak do mibili niyibi nandano.” ²¹ (Atens minat amin morap ae amin dubagikon da apba egipgwit ununo kisi yan awit, bisapmi bisapmi nandak nandak kalugi mibili mibili unun do yan nandat an egek bisapni madepsi nan nan awit.)

²²⁻²³ Pol Ariopagus muwut muwut tamokon kila amin da binapmon pidan agek yan yagit, “Atens amin nak kokupji angwasinek agek pin kop gawak yomyom an unun dakon yo kidat pindakim. Pindagek alta kindakon gen kindan yan mandabi kagim: On Alta Unun Pin kop Kinda Mibilni Dima Nandaman Unun do Wasanbi. Nak yan kagim do anek ji do yan nandisat, ji pin kop gawak yomyom dakon anpak do nandaba yo madepsi asak. Unun Pin kop mibilni dima nandanek isal dogin gawak iman unun dakon mibilisi dayiko nandabit.

²⁴ “Pin kop miktim ae yo morap miktim da kwenon ton wasan yopgut unun Pin kop da kundu ae miktim dakon Amin Tagi Madep egisak. Yando, amin kisi da telagi yut wutjan unudon dima egisak. ²⁵ Ae yo kindan do wadak wadak aban amin kisi da yo unun wasanek Pin kop anpulugogi unun dima tosok. Pin kop da iyi egip egip ae mirim ae yo morap gat kisi amin kisi do yomisak. ²⁶ Pin kop unun da amin kalonisikon da amin kabi morapmi wasagit. Wasanban iren tanek kin miktimi miktimi aripmisi agit. Egipni dakon bisap gat ae miktim egipni dakon kilapmi kisi kokwinik yomgut da ekwan. ²⁷ Amin da Pin kop tebai wisin koni do anek unun agit. Mani Pin kop dubagikon dima egisak. Kapmatjok nin da bikbigon egisak. ²⁸ Kap wasok aminji kindan da yan yagit, ‘Unun da egip egip nimisak ae tapmim nimanakwan

kosit akwaman.’ Ae kindan da yan yagit, ‘Ninyo kisi unun dakon monjini ekwaman.’

²⁹ “Nin Pin kop dakon monjini ekwaman, do Pin kop unun gol bo silwa bo tip yombem yan dima nandanen. Pin kop amin da nandak nandagon da yo kisi da wasan unun yombem dima. ³⁰ Kalip nandan kokwini tagi dima amin egakwa Pin kop da yo kindan dima anyominek yum pindagakwan egipgwit. Mani abisok amin morap dukwan dukwan ekwan but tobi ani do gen tebai yosok. ³¹ Don minat amin morap gen pikon yop do bisap kindan kili yipgut. Unun bisapmon gen kokwin kilegisi anek miktim amin kisi morap gen pikon yopdisak. Gen kokwin pi unun asak do Pin kop da amin kindan kili manjigit. Unun amin Pin kop da asisi kimoron nan aban pidagit, do amin morap yansi nandan imni, Pin kop da gen kokwin pi unun amindosi imgut.”

³² Pol da amin kimoron da pidoni do yanban amin diwari da jigilak gen yan imgwit. Mani diwari da yan iyiwit, “Yo unun yosol unun do di gat niyibi nandanen do nandaman.” ³³ Yan yanba Pol muwut muwut tamo yipmanek kigit. ³⁴ Amin diwari Pol yolek nandan gadat awit. Kindan unun mani Dionisius. Unun amin gen kokwin amin Ariopagus muwut muwut tamokon muwukgwit unun kabikon nani kindan. Ae minat kindan mani Damaris, ae amin diwari kisi nandan gadat awit.

18

Pol Korin kokup papmon Pin kop dakon gen yagit

¹ Don Pol Aten yipmanek Korin kokup papmon kigit. ² Kin Juda amin kindan kagit mani Akwila. Akwila unun Pontus miktimon nani kindan. Kili yangok minatni Prisila gat Itali miktim yipmanek opgumal. Itali

miktım mibılı yan do yipmanek apgumal. Rom dakon kila amin madep Klodias da Juda amin kisi morap Rom kokup pap unun yipman kin mudoni do gen tebai yipgut. Pol unun amin wam pındat do kigit. ³ Pol da yut kaben dakon imal bupbup pi agit unun amin wamyo kisi pi yan gin agimal, do Pol kwan egek unun pi awit. ⁴ Pol Sabat morapmon Juda amin dakon muwut muwut yutnıkon wıgıgıt. Wikwan Juda ae Grik amin Yesu nandan gadan imni do gen emaron da nayınbi gayıko awit.

⁵ Sailas gat Timoti gat Masadonia yipmanek pinakwal Pol imal yut pi agit unun yipmanek Pinıkop dakon pi gin agit. Pinıkop dakon gen yoyınek Juda amin yan yoyıgıt, “Yesu unun asi Kristo.” ⁶ Mani Juda amin da Pol dakon gen abın yipmanek jıgilak gen yan imgwıt. Yan aba imalnıkon jimjim tawıt tarapmikban manakwa yan yoyıgıt, “Ji Tıpdom do amin ani kan, gulusun unun disi dakon, nak dakon dima. Nak abısok Amin Nwakıwari Kabıkon kin Pinıkop dakon gen unudon yoken.” ⁷ Yan yoyınek muwut muwut yut unun yipmanek unudonjok pigi amin kinda mani Titus Jastus unun da yutnon wıgıgıt. Titus unun Pinıkop gawak imınek egıpgıt. ⁸ Unun muwut muwut yut dakon mibıltoı aminı mani Krispus unun gat gwakni gat Pol da Pinıkop dakon gen yanban Amin Tagı nandan gadan imgwıt. Ae Korin kokup papmon amin morapmi nandan gadat anek telagi pakbi sowıt.

⁹ Kalbi kindakon Amin Tagı da Pol buri pısanakwan dipmin yombem kinda kanakwan altan imınek yan iyıgıt, “Gak dima pasalek nak dakon geno sigin yan tentenoki. Gen mapmit dima aki. ¹⁰ Nak gak gat egısat. Nak dakon amin morapmısi on kokup papmon ekwan, do amin kinda da dima gitjak.” ¹¹ Iyınban Pol Korin egakwan bilak kinda mudanakwan ae bilak kinda dakon kanek 6 kabi

egek Pinıkop dakon gen yoyın dekgıt. ¹² Mani Galio da Akaia miktım dakon kila amin madep yıkgıt bısapmon Juda amin da muwugek Pol uwal an imınek abıdan ilik anan gen pi yutnon anki yipmanek yan yawıt, ¹³ “On amin da amin Rom dakon gen teban dima guramıtni do yoyın degek Pinıkop gawak imım dakon kosıt nıwakıwari yolısak.”

¹⁴ Yan yanba Pol da geni kobogı yoyık do agit. Mani Galio da Juda amin yan yoyıgıt, “Juda amin, on amin Rom gapman dakon gen teban kinda yapgut, bo ae anpak yokwi kinda agit kan, ji dakon gen tagı nandaken. ¹⁵ Mani ji disi dakon gen monın monın ae man ae gen tebanji do yon. Nak unuden gen do gen pi ak do dima galak tosot. Disi yan panmılıp abıt.” ¹⁶ Yan yoyınek yolban gen pi yut yipmanek abıgıwıt. ¹⁷ Abıgı unudon gin Korin amin da amin kinda mani Sostenes abıdanek gen pi tamo da kapmatjok anakgwıt. Yan aba Galio unun awıt do nandaban yo ısali agit. Sostenes unun Juda amin dakon muwut muwut yut dakon kila amin kinda.

Pol aeni Antiok kokup pap Siria miktımın kigit

¹⁸ Pol gıldat morapmi Korin egek don panmuwukbi galok gen yoyınek Prisila gat Akwila gat timıkan Senkria kokupmon pigıwıt. Pigi altanek Pol Pinıkop do yan teban tok kinda kılı agit, do busun danıgwani mandagit. Yan anek Siria miktımın kık do anek tap wakga kinda abıdawıt. ¹⁹ Abıdanek Epesas kokup papmon kin altawıt. Altanek Prisila gat Akwila gat unudon yopmanek Pol iyi Juda amin da muwut muwut yutnon wukwan Juda amin gat Pinıkop dakon gen dakon mibılı do gen emat anek nayınbi gayıko awıt. ²⁰ Anek yan iyıwıt, “Gak nin gat timısok di gat egek don kiki.”

Yan iyinba yoyigit, "Aripmi dima egipnen." ²¹ Mani yopman kik do anek yan yoyigit, "Pin kop da ji do aeno opben do nandisagon don opben." Yan yoyinek tap waggakon wigek Epesas yipmanek kigit. ²² Kin Sisaria kokup papmon altanek unudon da Jerusalem wigi panmuwukbi gildat tagi yan yoyinek Antiok kokup papmon pigigit. ²³ Pigi Pol bisap dubagkok Antiok egek don aeni Galesia ae Prigia miktimon kokup morap ton unudon kokup gwasik agit. Yan anek Yesu nandan gadan imgwit amin morap dakon nandan gadat pan teban agit.

Apolos da Epesas kokup papmon Pin kop gen yagit

²⁴ Pol kokup gwasik anakwan Juda amin kind a mani Apolos unun Aleksandria kokup papmon amin kind a unun panabin Epesas egipgut. Unun amin gen yogokni tagisi, ae Pin kop dakon gen dakon mibili pakyan si nandagit. ²⁵ Amin da Apolos Amin Tagi dakon mibili do iyin dekba kili nandagit. Ae Amin Tagi dakon gen but dasi nandanek amin yoyin dekgit. Yan anek Yesu dakon mibili sun dima yagit. Bamisi yan ten ten agit. Mani Jon da telagi pakbi sogit unun dogin nandagit. ²⁶ Apolos unun Juda amin da muwut muwut yutnon wigek pasol pasoli mini Pin kop dakon gen madepsi yoyigit. Yoyin akwan Prisila gat Akwila gat da geni nandan Apolos abidan anki yutnikon egek Pin kop dakon mibili pakyan si nandan piosak do iyin dekgimal.

²⁷⁻²⁸ Don Apolos Akaia miktimon kik do nandak nandak anakwan Epesas panmuwukbi da buri anteban awit. Yan anek papia kind a Akaia panmuwukbi da Apolos kwan tagisi abidoni do mandawit. Anakwa Apolos kin Akaia miktimon altanek amin da dabilon Juda amin dakon top geni pabin yopgut. Anek Pin kop da papiakon gen ton unun pan ten ten

anek Yesu unun asi Kristo yan yoyigit. Yan anek Pin kop dakon nandan yawotni do anek nandan gadat awit amin unun madepsi pan pulugagit.

19

Pol da Epesas kokup papmon Pin kop dakon gen yagit

¹ Apolos Korin egipgut bisapmon Pol koron tetgin agek don Epesas pigi altagit. Pigi altanek Yesu dakon pandetni diwari pindakgit. ² Pindagek yan yoyigit, "Ji nandan gadat awit bisapmon Telagi Wup abidawit bo dima?"

Yan yoyin ban yawit, "Dima, nin Telagi Wup kind a egisak yan dima nandagiman."

³ Yan ba Pol da yoyigit, "Kan ji ni telagi pakbi nan sowit?"

Yoyin ban yawit, "Nin Jon dakon telagi pakbi nan sogiman."

⁴ Yan ba Pol da yan yoyigit, "Jon da amin telagi pakbi son yomgut unun but tobil anek telagi pakbi soni do agit. Jon da yan yoyigit, 'Amin kind a nak da bunon noldak unun amin nan nandan gadan imni.' Jon da gen yagit unun Yesu do yagit." ⁵ Pol da gen unun yan ban nandanek Amin Tagi Yesu da manon telagi pakbi sowit. ⁶ Pin kop dakon pakbi son akwa Pol da kisiri kwenikon witjin akwan Telagi Wup da unun kabikon pin akwan gen mibili mibili yan ek kombi gen yawit. ⁷ Amin unun 12 kabi da tilak da awit.

⁸ Pol Juda amin dakon muwut muwut yutnon wigek Pin kop gen madepsi yoyigit. Anek Pin kop da Amin Kila Asak dakon gen do yan ek gulusun nandak nandakni pan milip ak do aban notni pabin yopman yopman awit. Pol pi unun anek kanek kapbi egipgut. ⁹ Mani diwari gen unun nandanek but teban anek nandan gadat ak do dima galak tawit. Yan anek amin morapmi da dabilon Yesu Yolyol Kosit do yan ba yokwi tok awit. Yan anakwa Pol gat Yesu dakon pandetni gat yopman degek si kiwit.

Kin Pol gildari gildari yan nandak yut kindakon wukwan Pinjkop dakon gen dakon mibili do nayinbi gayiko awit. Yan nandak yut unun Tiranus dakon. ¹⁰ Pol bilak bamori egek Pinjkop gen yanakwan Esia miktimon Juda amin ae Grik amin egipgwit unun kisi morap da Amin Tagi dakon gen nandawit.

Skewa dakon monjini da konjol do awit

¹¹ Pol Pinjkop da anpuluganakwan wasok tapmimi ton njwaknwarisi morapmi agit. ¹² Yan agit do amin da imal dakni panjobin Pol da kwenon witjinek panji sot amin do yoba timikgwit. Timigakwa sotni mudanakwa konni win abigiwit. ¹³ Anakwa Juda amin diwari da agek Amin Tagi Yesu da manon da konjol do anek yan yawit, "Pol da amin kinda dakon mibili yan tentenosok, unun Yesu. Unun da manon gayiko abigi!" ¹⁴ Juda amin dakon mukwa sogok amin dakon amin madep kinda mani Skewa unun dakon monjini 7 kabi da yan gin awit. ¹⁵ Anakwa bisap kindakon kon kinda da gen kobogi yan yoyigit, "Nak Yesu nandan imisat, ae Pol yo kisi nandan imisat. Mani ji namin?" ¹⁶ Yan yoyinek konni ton amin da mingan kwenikon wigi obisi dapmanek imalni pan dagan yopban yut yipmanek molan abigiwit.

¹⁷ Juda amin ae Grik amin morap Epesas egipgwit unun yo altagit dakon geni nandanek madepsi pasalgwit. Yan anek Amin Tagi Yesu dakon man do nandaba wukwisi agit. ¹⁸ Anakwa amin nandan gadat kili awit unun da amin morap da inamon kalip yo yokwi morap awit unun yan tentenawit. ¹⁹ Anek amin morapmi Sunduk dakon yo kidat pawilgwit unun dakon mibili papiani panabin amin morapmi da dabilon kindapmon sonba sowit. Papi unun dakon yuman nogi manjikba 50 tausen silwa monej agit.

²⁰ Yan anakwa Amin Tagi dakon gen tapmimi ton si iren tan anan kokupmi kokupmi kigit.

²¹ Yo morap unun altan mudanakwa Pol Jerusalem kik do anek miktimon bamot Masadonia ae Akaia ban kik do nandagit. Nandanek yagit, "Nak Jerusalem kinjek don Rom kokup papmon kikdosi nandisat." ²² Pol panpulugok bamotni Timoti gat Erastas gat ban yabekban unun da kalip Masadonia kigimal. Kinakwal Pol iyi Esia miktimon bisap dubagog egipgut.

Pol uwal an imgwit

²³ Unun bisapmon Epesas amin da Yesu Yolyol Kosit do yanba yokwi tok anek upbalap madepsi awit. ²⁴ Mibili yan do awit. Kisit kilda amin kinda egipgut mani Demitius. Unun amin silwa ban kokup kidat minjat Atemis unun dakon wup wasagit. Monej ilit pi anek pi monjini monej madepsi timikgwit.

²⁵ Demitius unun iyi dakon pi monjini ae kisit kilda amin diwari kisi yan yoban muwukba yan yoyigit, "Disi nandan, pi on amanon monej madepsi timikgaman." ²⁶ Disi kili kan nandanjo awit. Pol da amin dakon nandak nandakni kili panupbal an mudagit. Anek amin kisit da kokup kidat wason unun yo bami dima yansi yosok. Pol da gen unun yanakwan Epesas kokupmon amin ae Esia miktimon amin da nandaba gen unun bamisi asak. ²⁷ Pol dakon gen da monej ilit kositnin anupbal akdisak do nak si pasoldot. Pinjkop madep Atemis dakon telagi yut do amin da nandaba yo isalisi akdisak. Anek Atemis dakon man madepni mokdisak. Esia miktimon ae miktimi miktimi amin kisi unun pinjkop minjat nan gawak iman. Mani Pol da unun dakon man madep abin yip do pi asak."

²⁸ Yan yanban amin gen unun nandan japtan yan tidanek yawit, "Epesas nin dakon Atemis unun

da wukwisi madep!”²⁹ Yan yanek unun kokup papmon amin morapmi da madepsi yan tidanek upbalap madepsi awit. Anek Pol dakon notni bamori unun ilik panpan muwut muwut yut madepmon pankwit. Unun amin bamot unun Masadonia amin, Pol gat kisi agipgwit. Mani kindi Gaius ae kindi Aristakus.³⁰ Anakwa Pol amin da binapmon kik do nandagit mani panmuwukbi da dima kisak do kosit sopsop awit.³¹ Ae Esia gapman dakon amin madep di unun Pol dakon notni, ununyo kisi da Pol muwut muwut yut madepmon dimasi kisak do gen yipba apgut.

³² Amin muwukgwit unun nandan upbal madepsi awit. Yan anek madepsi yan tidanek gen mibili mibili yawit. Ni mibili do muwukgaman unun dima nandaba pisagit.³³ Juda amin da amin kindi mani Aleksanda yipba minjat amin morap da inamon agakwan amin da yokwi unun da bo ak yan nandawit. Yan anakwa Aleksanda da Juda amin nin da dima aman yanon da geni kobogi yoyik do anek upbalap dima yoni do kisiri da tilak an yomgut.³⁴ Mani amin da Juda amin kindi yan kan nandanjo anek madepsi sigin yan tidanek yawit, “Epesas nin dakon Atemis unun wukwisi madep!” Unun gen nanjin sigin yanakwa bisap 2 aua da arip agit.

³⁵ Yan anakwa Epesas kokup pap dakon kilda mandakni da gen sopman yominek nawa gen yan yoyigit, “Epesas amin, amin morap kisi nandan, Atemis daman dakon telagi yut ae tipni kundukon da magit unun kisi nin da kokup papmon tanakwal nin da kilani aman yan nandan niman.³⁶ Unun top dima unun asisi do upbalap dima yoni. Tayanok nandan kokwin anek yo don ani.³⁷ On amin bamot panaben unun Telagi Yut Madepnin dakon yo di kabo dima nagimal. Ae nin dakon pinok minjat do yanba yokwi tok kindi dima agimal.³⁸ Demitius gat pi monjini gat nandaba yokwi tok anek gen di yok do nandan kan,

gen pi agak bisapmon tagi yoni. Yanba gen kokwin amin madep da geni nandanek tagi panmilip ani.³⁹ Do ji genji di yan panmilip ak do nandan kan, gen kokwin muwut muwut bisapmon tagi yan panmilip ani.⁴⁰ Gapman dakon amin madep da abisok yo aman dakon geni nandisak kan, gen pikon nipjak do nak si pasoldot. Upbalap madep nido ayin yan niyisak kan, nin da gen kobogi tagi kindi aripmi dima iyinej.”⁴¹ Kilda mandak da gen yan yoyinek amin muwukgwit unun yoyinban kin mudawit.

20

Pol Masadonia ae Grik miktimon agipgut

¹ Upbalap madep awit da daganakwan Pol da panmuwukbi yan yoban abin muwukba buri panjeban anek galok gen yoyinek Masadonia miktimon kigit.² Kin unudon agek panmuwukbi gen morapmi yoyinek buri panjeban anek don Grik miktimon kin altagit.³ Unudon kanek kapbi egipgut. Egek don tap waggakon da Siria miktimon kik do tagap tagit. Mani Juda amin da Pol anjat do anek yan nandat an dakon geni nandagit. Do yum pindagek Masadonia miktimon ae tobil kik do nandagit.⁴ Amin diwari Pol gat kisi agipgwit. Kindi unun mani Sopata unun Beria kokupmon amin kindi, Perus dakon monji. Ae Tesalonaika kokupmon amin bamori mani Aristakus ae Sekundus, ae Debe kokup papmon nani kindi mani Gaius. Ae Timoti gat Esia miktimon amin bamori mani Tikikus ae Tropimus. Unun amin kabi Pol gat kisi agipgwit.⁵ Unun amin kabi da kalip Troas kokup papmon panke egek nin do jomjom awit.⁶ Anakwa nin Bret Yisni Mini Bisap Madep mudanakwan Pilipai yipmanek tap waggakon wigek kigiman. Kin tap binap agapno gildat 5 kabi mudanakwan amin nin do jomjom anek Troas kokup pap egipgwit unudon kino notni pindak

pindak agıman. Anek unudon gildat 7 kabi egıpguman.

Troas kokup papmon Pol da Yutikus kimakgit nan aban pidagit

⁷ Sonda kalbi nin panmuwukbi gat jap anwa nok do anek muwukgıman. Anapno Pol wisa dagokdo kiken yan nandanek Pin kop gen dubagisi yanakwan kalbi binapmi agit. ⁸ Yut nin da egıpguman unun yut kwen tosok. Unun yutnon lam morapmi kolej yopgwit. ⁹ Unun yut da kosit gwagagon monji bilak kind a yikgit mani unun Yutikus. Pol da gen sanbenek yanakwan monji unun yik dipmin pagek uwagat anek wanga miktimon man anakgit. Man anakban kimakgit nan pigi abidawit. Unun yut notni kwen kwen awit dakon kidinj kapbi kwen nani egıpgwiron da magit. ¹⁰ Mani Pol da pigi monji unun da kwenon pagek kisiri da kendagek yagit, “Ji nandaba kik dima ani. Egip egipni tan imisak.” ¹¹ Pol yan yanek aeni kwen wigi bret pidanban nawit. Yan anek gen sigin yoyinakwan wigi wisa daganakwan yopman kigit. ¹² Yopman kinakwan amin monji unun abidan yutnikon ankiwit. Wagil dima kimakgit yan nandanek butni yawori tawit.

Pol Troas kokup pap yipmanek Miletus kokup papmon kigit

¹³ Nin Pol yipmanek tap wakgakon da Asos kokup papmon kin altanek Pol do jomjom agıman. Nin da kalip kinapno Pol iyi miktım kosit kik do anek unun do niyigit. ¹⁴ Jomjom anapno Pol Asos abin altan niban abidono tap wakgakon wıgek Mitilini kokup papmon kigıman. ¹⁵ Unudon da wisa dagokdo Mitilini yipmanek miktım kind a mani Kios kapmatjok tanban kanek yapguman. Ae gildat kind a do tap unun pudan yapmanek Samos kokup papmon kin altagıman. Ae unudon da wisa dagokdo Miletus kokup papmon kin altagıman. ¹⁶ Pol da Esia miktım on bisap noknok dima

anek yan nandagit, do nin tap wakgakon da Epesas kokup pap si yapmanek Miletus kokup pap kigıman. Bisap noknok dima anek tepmi kinen kan, Pentikos Bisap Madep Jerusalem konej yan nandagit.

Pol da Epesas panmuwukbi dakon kila amin galok gen yoyigit

¹⁷ Nin kokup pap Miletus unudon egek Pol da Epesas panmuwukbi dakon kila amin opni do gen yipban kigit. ¹⁸ Gen yipban kwan opba yan yoyigit, “Nak kilisi Esia miktım on apgum bisapmon ji gat bisap morapmi egek anpak agım unun disi nandan. ¹⁹ Bisap morapmi Juda amin da nak abin nep do gen yawit. Yan anakwa bisap morapmi butno madepsi jik tanakwan kunam morapmi takgım. Anek nak nagado nandako manakwan Amin Tagi dakon pi agım. ²⁰ Nak ji panpulugok do gen tagisi kind a dima wutjiko tagit. Gen kisisi muwut muwut madepmon ae yutjikon dayin dekgım unun disi nandan. ²¹ Nak Juda amin ae Grik amin but tobil anek Pin kopmon kin ek Amin Taginin Yesu nandan gadan imni do gen madepsi yan ten ten agım. ²² Nandani. Telagi Wup da unudon kiken dosi nayisak, do nak Jerusalem kıkdisat. Unudon kiko yo kind a ni da altan namjak unun dima nandisat. ²³ Mani on gin nandisat, kokup morap agıson butnokon Telagi Wup da yan si nayisak. Don amin da dam teban yutnon nepdan, ae jigı namdan unun kisi nayinakwan agısat. ²⁴ Mani nak naga dakon egip egip do yo madep kind a yan nandanek egip egipno an kutnok do dima nandisat. Nak kosit unun agısat nan gin agek Amin Tagi Yesu da pi namgut unun an mudoken. Pi unun Pin kop da nandan yawotni do anek yo madepsi ninon asak unun dakon Gen Bin Tagisi yan ten tenoken.

²⁵ “Not kabi, nandani. Nak ji gat egek Pin kop da Amin Kila Asak dakon

gen dayiŋ tenŋenagim. Nak abisok nandisat, ji depmanŋ kiŋapbo jikon da kindā da nak ae buŋon dimasi nandakdan. ²⁶⁻²⁷ Nak Piŋkop dakon nandak nandak kindā dima wutjiko tagit. Kisisi dayiŋ tenŋenagim. Nak abisok but piso wagil dayisat. Do jikon da amin kindā Tipdom do amin asak kaŋ, uŋun nak dakon gulusuŋ dima. ²⁸ Ji disi dakon kila anek paŋmuwukbi morap dakon kila kisi ani. Paŋmuwukbi kabi uŋun Piŋkop da Monji dakon yawi naŋ yumaŋ nagit. Uŋun sipsip kabini ji da kila ani do Telagi Wup da ji manjiŋ depgut. ²⁹ Nak nandisat. Depmanŋ kiŋapbo jon piŋan yokwisi da jikon abineŋ sipsip kabi paŋupbal akdan. ³⁰ Anakwa jikon da amin diwari da pidaŋ paŋmuwukbi kabikon da amin diwari buŋon yolni do top gen yoyikdan. ³¹ Yanŋo, ji kaŋ kimotni. Bilak kapbi da butgwan nak kunamon da ji kalonŋ kalonŋ kisi dayiŋ deŋgim. Uŋun do dima iŋtoni.

³² “Nak abisok Piŋkop da kilasi asak do uŋun da kisiron depmanŋdat. Nandaŋ yawotni dakon geni da ji paŋteban aban yoni tagisi telagi amin kabini do yopbi uŋun tagi timitni. ³³ Nak amin dakon moneŋ ae yo kabini do pindak galaktok dima agim. ³⁴ Nak da pi agim dakon mibili uŋun disi nandaŋ. Naga da kisit da pi anek yo nido wadak wadak agim uŋun timigek notno pi agimaŋ uŋun kisi paŋpulugagim. ³⁵ Naga pi teban yaŋ anek dayiŋ doligim. Jiyo yaŋ giŋ anek teban tokni mini amin uŋun paŋpulugoni. Amin Tagi Yesu iyi gen kindā yagit uŋun dima iŋtonenŋ. Gen uŋun yaŋ: ‘Yo imisak amin dakon kisik kisikni wukwi, anakwan iban abidosok amin dakon kisik kisikni piŋbi.’”

³⁶ Pol gen uŋun yoyiŋ mudaneŋ kila amin kabi gat ŋwakbenŋ anek bisit yagit. ³⁷ Bisit aban mudaneŋkwan kila amin kisi da kunam tagek Pol bedaŋ mandaŋ nawit. ³⁸ Pol da buŋon nak

dakon iŋamno ae dima kokdanŋ yaŋ yoyigit do bupmisi nandawit. Bupmi yaŋsi nandaŋek Pol anaŋ tap wakgakon ankiwit.

21

Pol Jerusalem kigit

¹ Nin kila amin yopmanŋ degek tap wakga abidaneŋ nomansi miktim timjok kindā tap binap tosok uŋun mani Kos uŋudon wigigimaŋ. Wigek uŋudon da gildat kindā do miktim timjok kindā tap binap tosok uŋun mani Rodes wigek uŋudon da Patara kokup papmon kigimaŋ. ² Kiŋ kono tap wakga kindā Ponisia miktimon kik do aban kagimaŋ. Kaŋek uŋudon wigino kigimaŋ. ³ Kiŋek miktim tim kindā tap binap tosok uŋun mani Saiprus kaŋek uŋun gwandenŋ tetgin do taŋakwan nin amin tetgin da yapgumaŋ. Yapmanek Siria miktimon kiŋ kokup Tair uŋudon tap wakga paŋki aŋgit. Agakwan tap wakgakon pi monji yik iligakwa ⁴ nin kiŋ Yesu dakon paŋdet kabini pindatno uŋun gat gildat ⁷ kabi egipgumaŋ. Egapno Telagi Wup da paŋtagap aban Pol yaŋ iyiwit, “Gak Jerusalem dima kiki.” ⁵ Egipgumaŋ dakon bisap mudaneŋkwan Yesu dakon paŋdetni gat ae miŋat monjiyoni gat kisi kokup pap yipmanŋ degek tap kidipmiŋon pigigimaŋ. Pigi uŋudon ŋwakbenŋ anek bisit agimaŋ. ⁶ Bisit ano mudaneŋkwan notni galok gen yoyiŋ yoyiŋ anek yutnikon kiŋakwa nin tap wakgakon wigigimaŋ.

Kombi amin Agabus da Pol gen iyigit

⁷ Nin Tair kokup yipmanek kiŋ Tolemes kokup papmon altagimaŋ. Uŋudon Yesukon sanbewit amin kabi gildat tagi yaŋ yoyino uŋun gat gildat kindā egipgumaŋ. ⁸ Uŋudon pakgimaŋ da wisa dagokdo uŋun kokup pap yipmanek Sisaria kokup papmon kiŋ altaŋek Pilip da yutnon kino uŋun gat egipgumaŋ. Pilip uŋun

yabekbi kabi panpulugoni do kalip amin 7 kabi manjikbi unun kabikon nani kindi. Unun amin Gen Bin Tagisi yan tenjenok amin kindi. ⁹ Pilip unun gwi 4 kabi. Unun aminon dima yopbi. Minjat kabi unun kombi gen yogok minjat egipgwit.

¹⁰ Nin Sisaria kokupmon gildat kabi di egapno kombi amin kindi mani Agabus unun Judia miktimon da pigit. ¹¹ Pinj altan niminek Pol dakon boban napni abidanek Agabus da iyi dakon kisit kandapyo wamgut. Wamanek yan yagit, "Telagi Wup da yan yosok, 'Nak da on asat, yan gin Juda amin Jerusalem ekwan da on boban nap dakon ami waman Amin Nwakwari Kabi da kisiron yipdan.'"

¹² Yan yanban Pol Jerusalem dimasi kisak do nin gat ae amin egipguman gat kisi da ankutnanek tebaisi iyigiman. ¹³ Mani Pol da gen kobogi yan yagit, "Nak dam tebanon nepni do tagi nandisat. Ae Jerusalem Amin Tagi Yesu da man do kimokgen do tagi nandisat. Do ji nido nak angolol anek kunam takgan? Yan anakwa butno yokwi tosok."

¹⁴ Yanban Pol kono kik do teban tagit, ae nandak nandakni nin da kulabik aripmi dima agagi yan nandanek yagiman, "Amin Tagi da yo altan imjak do nandisak unun tagi altan imjak."

Pol dam tebanon yigakwan gen pikon yipmanek mibilni nandak do pi awit

(Kilapmi 21.15-26.32)

Pol Jerusalem kinj altagit

¹⁵ Yan nandanek nin yiknin panek Jerusalem kokup papmon wigigiman. ¹⁶ Yesu dakon pandetni di Sisaria egipgwit unun gat kisi wigek unun da nin panji Nason da yutnon nipba egipguman. Nason unun kalip Yesu kili nandan gadan imgut. Miktimni unun Saiprus. ¹⁷ Nin Jerusalem

kinj altono panmuwukbi da nin but galagon da timikgwit. ¹⁸ Timikba pakgiman da wisa dagokdo Pol nin gat kisi Jems kok do kigiman. Kinj altanek panmuwukbi dakon kila amin kisi morap unudon gin Jems gat ekwa pindakgiman. ¹⁹ Unudon Pol da gildat tagi yan yoyinek Pinj kop da anpuluganban Amin Nwakwari Kabikon pi morap agit unun dakon gen kisisi yoyin mudagit.

Kila amin da Pol Telagi Yut Madep- mon wigisak do iyiwit

²⁰ Panmuwukbi dakon kila amin Pol dakon gen nandanek Pinj kop ankwisiwit. Anek iyiwit, "Not nandaki. Juda amin morapmisi da Yesu kili nandan gadan imgwit. Unun amin kisisi da Moses dakon gen teban guramik kimokgon. ²¹ Mani amin diwari da gak do yan yoyiwit, 'Pol da Juda amin Amin Nwakwari Kabi da bikbigon ekwan unun Moses dakon gen teban dima guramitni do yoyinek yan yoyisak, 'Ji monjisi dakon giptim dima mandani. Ae Juda amin dakon anpak dima yolni.'"²² Niansi anen? Gak idon kili apgul yan nandan gamdan.

²³⁻²⁴ "Do nin da gen kindi gayino gak yan gin abi. Anaki gakyu kisi gen teban guramikdal yan gandani. Nin gat amin 4 kabi ekwaman. Unun amin kabi Pinj kopmon yan teban tok gen kindi kili awit. Gak unun amin kabi timikbi Pinj kop da dabilon gen teban yolek giptim panjilek ak dakon anpak ani. Ae mukwa sok do unun dakon yo gak da gaga yubi. Yan anaki unun amin kabi busun dangwani tagi mandani. Yan abi amin da gandanek top yan imguman yan gandani. ²⁵ Amin Nwakwari Kabi Yesu nandan gadan imgwit amin nin da gen anteban agiman unun kili mandan yomguman. Gen unun yan: Ji kokup kidat do paret abi unun dakon jap dima noni. Ae yawi gat ae bit kilapyo si tipba kwon dima noni.

Ae miñat wiliyo yumabi mibili mibili dima ani.”

²⁶ Gildat kindo do Pol amin 4 kabi unun timikban giptim panjilek ak dakon anpak anek egipgwit. Yan anek Telagi Yut Madepmon wigi mukwa sogok amin dakon mibiltok amin ni bisapmon wasip anek, ae amin kalon kalon dakon paretni mukwa soni unun do Pol da but piso yoyigit.

Juda amin da Pol Telagi Yut Madepmon abidawit

²⁷ Gildat 7 kabi pali mudanakwan Juda amin di Esia miktimon da apgwit unun da Pol Telagi Yut Madepmon kawit. Kanek miñat amin morap muwukgwit dakon but suganek Pol abidawit. ²⁸ Abidanek yan tidanek yan yawit, “Israel amin ji abin nin panpuluganba on amin gen pikon yipno. On amin da kokupmi kokupmi amin morapmi dakon but panupbal asak. Anek Israel amin kabi nin do, ae Moses dakon gen teban do, ae on Telagi Yut Madep kisi do yanba yokwi tok asak. Ae unun gin dima. Grik amin timikban on Telagi Yut Madep da nagalon winjek telagi tamo on anupbal aban yo isali asak.” ²⁹ (Kalip Epesas kokup papmon amin kindo mani Tropimus unun Pol gat Jerusalem kokup papmon ekwal pindakgwit, unun do anek gen unun yawit. Unun amin Pol da abidanban Telagi Yut Madepmon wigigimal yan nandawit.)

³⁰ Kokup madepmon amin gen unun nandan wuripdagek teri teri da tintim yanek apgwit. Abin Pol abidan ilik anan Telagi Yut Madep dakon nagal yapmanek wanga abigiwit. Yan anek unudon gin Telagi Yut Madep dakon yoma kisi sopgwit.

Rom dakon emat amin da Pol abidawit

³¹ Pol anakba kimot do anakwa Jerusalem amin morap kisi gen butjap ematyo madep an unun dakon gen bini Rom dakon emat amin dakon mibiltok amin da nandagit.

³² Yan nandanek unudon gin kila amini di gat ae emat amini di gat timikban tintim yanek miñat amin kabikon pigiwit. Pigakwa amin da emat amin dakon mibiltok amin gat ae emat amini gat pindagek Pol sanbenek dima anakgwit. ³³ Emat amin dakon mibiltok amin da obin Pol abidanek nap teban bamori ban Pol abisini do yoyigit. Anek amin yan yoyigit, “On namin amin kindo? Ae ninan agit?” ³⁴ Yanban di da gen kindo yanakwa di da njawanjari yawit. Yan yanek upbalap madep anakwa gen bami kindo dima abidagit. Do Pol abidan anan emat amin da yomakon awigini do yoyigit. ³⁵ Pol kin yut unun da man wigigon altanakwan amin da Pol si anakba kimotjak do gwayan tebaisi awit. Yan aba emat amin da pasalek Pol si kendak anan wigiwit. ³⁶ Amin morapmi da bunon yolek madepsi sigin yan tidanek yawit, “Anakba kimakban!”

Pol da Juda amin iyi dakon nandan gadat dakon mibili yoyigit

³⁷ Emat amin da Pol anan yutnikon awigik do anakwa emat amin dakon mibiltok amin Grik genon da yan iyigit, “Gen kindo tagi gayiken?”

Yanban iyigit, “Gak Grik gen nandisal, ma?” ³⁸ Abikisokgwan Isip amin kindo gapman gat emat wasanek amin dapdap sibani ton amin 4 tausen timikban miktim amini minikon kiwit. Gak unun amin dima, ma?”

³⁹ Yanban Pol da yagit, “Nak Juda amin kindo. Kokupno unun Tasas, Silisia miktimon tosok. Kokup madepno amin morap da man bini nandan. Amin gen tagi yoyiken?”

⁴⁰ Yanban mibiltok amin da gen tagi yoyisak do iyigit. Iyiban Pol unun man wigigon da agek upbalap dima ani do kisiri da tilak an yomgut. Yan aban amin kisi upbalap yipman mudawit. Yan anakwa Pol da Ibru genon da yan yoyigit,

22

¹ “Not kabi ae dat kabi nandani. Nak gulusun kinda dima agim do dayikdisat.” ² Nandaba Pol Ibru genon da gen yanjakwan upbalap dima anek tayanok egipgwit. Yan anakwa Pol da yan yoyigit, ³ “Nak Juda amin kinda. Meno da Tasas kokup pap Silisia miktimon tosok unudon anagagit. Mani nak on kokup papmon tagagim. Yoyinetno Gamaliel unun da nak babiknin dakon gen teban morap tagisi nayin dekgit. Ji Pinokop dakon pi but dasi an, nakyo kisi yan gin an kimakgim. ⁴ Nak da minat ae wili nandan gadat anek Yesu Yolyol Kosit nan agipgwit unun panupbal anek dapbo kimotni do pi agim. Anek pabisin panpan dam teban yutnon panigim. ⁵ Yan anapbo mukwa sogok amin dakon mibitok amin gat ae kila amin dakon gen kokwin amin kabi da nandan namgwit, do nak da pi agim unun da ji tagi dayin tenetoni. Unun da Juda amin notnin Damaskus egipgwit do papia kinda mandawit. Unun naba nak Yesu nandan gadan imgwit amin kabi Damaskus egipgwit unun timik panobin Jerusalem dam teban yutnon yopmanek kobogi do yo yokwi anyomni do anek kigim.”

Pol da but tobil agit dakon mibili yoyigit

(Yabekbi 9.3-19 ae 26.12-18)

⁶ Pol sanbenek yan yagit, “Nak kin gildat binap 12 kilok da tilagon Damaskus ankapmat anapbo teneteni madep kinda Kwen Kokup da pin anbinap aban nak binapmon akgim. ⁷ Tenetenan naban nak miktimon man pagek nandanapbo gen kinda altanek yan nayigit, ‘Sol! Sol! Gak nido nak anupbal ak do pi asal?’

⁸ “Yanban yan iyigim, ‘Amin Tagi gak namin?’

“Iyiko yagit, ‘Nak Yesu Nasaret amin nan anupbal ak do pi asal.’

⁹ Amin nak gat agipguman unun teneteni kawit. Mani gen unun nayigit unun dima nandawit.

¹⁰ “Nayinban iyigim, ‘Amin Tagi, nak ninan aben?’

“Gen unun yoko Amin Tagi da nayigit, ‘Gak pidan Damaskus kokupmon pigaki amin kinda da pi morap aki do yan mudan gamgum unun do gayisak.’ ¹¹ Teneteni madep unun tenetenan naban dabilno pilin tagit do amin agipguman unun da nak kisitnokon da abidan Damaskus abigiwit.

¹² “Abigi nepba amin kinda mani Ananias nak nandak do apgut. Unun amin Pinokop gawak iminek gen teban guramik kimakgit. Juda amin morap Damaskus egipgwit da nandaba amin kilegisi kinda agit. ¹³ Ananias unun kapmatjok da abin agek nak yan nayigit, ‘Sol not, dabilgo aeni sintosak.’ Yan nayinban unudon gin sintanek Ananias kagim. ¹⁴ Kanapbo nayigit, ‘Babiknin dakon Pinokop da gak da niansi abi do nandisak unun golinban koki do manjin gepgut. Ae Amin Kilegi kanaki unun da iyi gen gayinban nandaki do manjin gepgut. ¹⁵ Gak yo morap pindak nandanjo agil unun minat amin morap yoyin tenetokdisal. ¹⁶ Do bisap noknok dima abi. Pidanek telagi pakbi sojek mani yanaki unun da diwarigo wiririk gaban.’

¹⁷ “Don aeno Jerusalem tobil abin Telagi Yut Madepmon wigi bisit an egek dabilno kulabik anjakwan dipmin yombem kinda kagim. ¹⁸ Kanapbo Amin Tagi da yan nayigit, ‘Gak tepmisi pidan Jerusalem yipman ki. Nak dakon gen on kokup papmon yoyiki kan, amin da dima abidokdan.’

¹⁹ “Nayinban iyigim, ‘Amin Tagi, dima, on amin kalip nak da muwut muwut yut morapmon agek amin gak nandan gadan gamgwit unun baljanek dam tebanon yopgum unun nandan naman. ²⁰ Ae gak dakon gen yan tenetok amingo Stiwen anakba kimakgit bisapmon nak kapmatjok agek tip ban anakgwit amin dakon imal dubakni ilik yopman naba kila

agim. Anek pindagapbo Stiwen anjakba kimakban nandako tagisi agit.'

²¹ "Mani Amin Tagi da nayigit, 'Nak da Amin Nwakwari Kabi kokup dubagisikon ekwan unun do kiki do yabekdat.'"

Pol da emat amin nak Rom amin kindayan yoyigit

²² Pol da Amin Nwakwari Kabi do gen unun yanakwan amin da nandaneke yan tidaneke yawit, "Anjakba kimakban. Unuden amin miktimon tagi dima egipmi."

²³ Yan tidaneke imal dubakni ilik maba kinakwa kimbaban timik maba kwen wigiwit. ²⁴ Yan anakwa emat amin dakon mibiltok amin da emat amini yan yoyigit, "Ji Pol anki nin ekwaman yutnon baljoni. Baljaneke amin da mibili nido japmi nandaneke yan tidan iman unun dakon mibili iyi yanban nandani." ²⁵ Yoyinban anki kisit kandapyoni panininin anek wangwit. Anakwa Pol da kila amini kapmatjok akban kanek yan iyigit, "Gen kokwin amin da nak dakon mibilno dima kan nandanyo anakwa nak nitdan. Unun tagi dima akdan. Nak Rom amin kinda. Ji Rom dakon gen teban yapmanjan."

²⁶ Yanban kila amini gen unun nandan kin mibiltok amini yan iyigit, "Ma, on amin Rom amin kinda. Gak niansi akdisal?"

²⁷ Iyiban kin Pol yan iyigit, "Nayinbi nandako. Gak Rom amin kinda?"

Iyiban yagit, "Asi nak Rom amin kinda."

²⁸ Yanban yan yagit, "Nak Rom aminsi dagok do tomni madepsi yungim."

Yanban Pol da iyigit, "Gak yan agil mani nak altagimon da Rom aminsi kinda egipgum da egisat."

²⁹ Yanakwan amin Pol baljok do awit pasalek dima baljawit. Anakwa mibiltok amin da Pol Rom amin kinda nan yoyiko nap teban nan anteban

ayan yan kan nandanyo anek unun kisi pasol pasol agit.

Pol gen kokwin amin kabikon gen yagit

³⁰ Juda amin da Pol ni gulusun nan agit do yan, emat amin dakon mibiltok amin unun dakon mibili pakyan si nandak do pi agit. Do gildat kinda do mukwa sogok amin dakon amin madep kabi ae Juda amin dakon gen kokwin amin morap abin muwutni do gen tebai yipgut. Yipban abin muwugakwa Pol dakon nap teban wital iminek abigi yipban unun da inamon akgit.

23

¹ Pol da sinjanban gen kokwin amin kabikonsi kinakwan pindageke yan yoyigit, "Not kabi, abikikon da win abisok egisaron nak Pinjok da dabilon butnokon da tagisi egi anan wit yan nandisat." ² Gen unun yanban mukwa sogok amin dakon mibiltok amin Ananias da Pol da kapmatjok akgwit amin gen kaganikon anan do yoyigit. ³ Yoyinban anagakwa Pol da yan iyigit, "Pinjok da gitdisak. Gak yut dakon pompom kilegi yombem, mani mukwan nip da nanba nitniranbi. Gak gen teban guramikdat yan nandaneke nak gen pikon nep do abil da yikdal. Mani gaga gen teban yapmanek nitni do yoyisal."

⁴ Amin kapmatjok akgwit da gen unun nandaneke Pol yan iyigit, "Gak Pinjok dakon mukwa sogok amin dakon mibiltok amin do yanba yokwi tok an imisal, ma?"

⁵ Yanba Pol da yoyigit, "Not kabi, Pinjok da papiakon gen yan tosok:

'Ji kila aminji kinda do yanba yokwi tok dima ani.'

On amin unun mukwa sogok amin dakon mibiltok amin yan dima koko pisak."

⁶ Pol da gen kokwin amin kabi di unun Sadyusi amin ae di Parisi amin

yan nandan yomgut. Do gen papmon da yan yoyigit, “Not kabi, nak Parisi amin kinda. Datno kisi unun Parisi amin kinda. Nak amin kimakbi da kimoron da don pidokdan unun do nandan teban tanek egisat. Yan nandisat do anek gen pikon nepman.”

⁷⁻⁸ Sadyusi amin da amin kimakbi aripmi dimasi pidoni, ae anelo wupyo mini yan yon. Mani Parisi amin unun kisi nandan teban ton. Yan nandan do anek gen unun yanban Parisi amin ae Sadyusi amin iyi uwal uwal anek pudan kabi bamori awit. ⁹ Anek gen teban yoyindet amin di unun Parisi kabikon nani unun da pidan agek madepsi yan tidanek yan yawit, “On amin gulusunni minisi koman. Wup bo anelo kinda da gen bo iyigit? Unun dima nandaman.” ¹⁰ Yan yanba emat amin dakon mibiltok amin da pindakban gen emat madepsi awit. Yan anek amin kabi bamot unun da Pol teri teri da ilikba giptimi da ganakwan kimotjak yan do pasalgit. Do emat amini yabekban pigi Pol amin kabi da binapmon nan gwayen anan emat amin da yutnon ankiwit.

¹¹ Anki yipba kalbi Amin Tagi da Pol da kapmatjok agek yan iyigit, “Gak pasol pasol dima aki. Si teban tanek egipbi. Nak dakon gen Jerusalem yan tentenagil unun Rom miktimon yan gin yan tentenoki.”

Juda amin da Pol anakba kimotjak do gen yan anteban awit

¹² Wisa dagokdo Juda amin muwugek Pol anakba kimotjak do wagil yan anteban awit. Anek yawit, “Jap pakbiyo dima anek Pol anatan kimagakwan don none. Yan dima anen kan, Pin kop da nin tagi nindapjak.” ¹³ Yan teban tok awit amin unun 40 yapgut. ¹⁴ Amin kabi unun kin mukwa sogok amin dakon amin madep kabi, ae kila amin kabi yan yoyiwit, “Nin jap dima nanek Pol anatan kimagakwan don none do wagil yan anteban aman. Yan dima anen kan, Pin kop da nin tagi

nindapjak. ¹⁵ Do ji gat ae gen kokwin amin kabi gat muwugek emat amin dakon mibiltok amin do gen yipba kwan unun da Pol yipban jikon opjak. Mibilni sigin nandak do nandaman, gen yan yipba kisak. Anakwan jikon dima abin altanakwan kosiron anatan kimotjak do nin tagat tonen.”

¹⁶ Mani Pol gwaktani da kosiron pasilikon da anatan dakon geni nandanek emat amin da yutnon wigi Pol unun do iyigit.

¹⁷ Iyiban Pol da emat amin 100 dakon kila amin kinda yan iban opban yan iyigit, “Gak on monji abidan anan mibiltok amingokon ankiwi gen di nandak unun iyisak.” ¹⁸ Iyiban monjisok unun ankanek mibiltok amin yan iyigit, “Dam tebanon egisak amin Pol da yan naban opbo on monji gagon anopben do nayiban anobisat. Gen kinda nandak unun gayikdisak.”

¹⁹ Yanban mibiltok amin da monjisok unun kisirikon da abidan anan ilenikon kin iyi gin egek yan iyigit, “Gak ni gen nan nayik do nandal?”

²⁰ Yanban monji unun da yan iyigit, “Juda amin da anwa gak da Pol yipbi gen kokwin amin kabikon pigisak do gen yan anteban ayin. Pol dakon mibili di gat nandan yan da top gayikdan. ²¹ Mani amin kabi kinda 40 yapmandak unun da jap pakbiyo dima anek Pol kosiron pasilikon da anatan kimagakwan don none yan anteban awit. Yan dima anen kan, Pin kop da nin tagi nindapjak yan yawit. Do gak dima nandan yobi. Gak da geni nandanek nandan yobi do sintan ekwan.”

²² Yan yanban mibiltok amin da monjisok unun yabegek yan iyigit, “Gak tayanok kin gen nayil unun do amin kinda dimasi iyiki.”

Polyipba Sisaria kokupmon kigit

²³ Yan anek mibiltok amin da emat amin 100 dakon kila amin bamori yan yoban opbal yan yoyigit, “Jil kin

emat amin 200 gat, ae oskon akwan amin 70 gat, ae jangwa timit amin 200 gat yan timitjil. Timikbal tagap tanek kalbi 9 kilok Sisaria kini. ²⁴ Yan anek Pol do os kinda kisi anoman anek Pol ankutnan anan gapman dakon mibiltok amin madep Peliskon ankini.”

²⁵ Yan yoyinek Peliks do papia kinda yan mandagit,

²⁶ “Nak Klodias Lisias da papia on gapman dakon mibiltok amin madep Peliks do mandisat. Gildat tagisi. ²⁷ Juda amin da unun amin abidank anakba kimotjak do awit. Mani nak da unun Rom amin kinda yan kan nandanjo agim, do nak gat emat amin kabino gat da kin uwalni da kisiron nan abidagiman. ²⁸ Anek ni gulusun kinda agit nan abidawit unun dakon mibili nandak do anek gen kokwin amin kabinikon ankigim. ²⁹ Nak da Juda amin yoyiko iyi dakon gen tebani kinda yapmak do anek abidaman yan nayiwit. Mani gen yan ingwit unun koko yo madep dima agit. Rom amin nin da si anjatno kimotjak bo ae dam tebanon yipnen da aripmon gulusun kinda dima agit. ³⁰ Ae Juda amin da si anakba kimotjak do pasilikon da gen yan anteban awit unun nandank tepmisi yabekgo gagon obisak. Ae gen yan iman amin unun kisi gagon obinek mibili nido gen yan iman unun gak da inamon yan tenjenoni do yoyisat.”

³¹ Kalbi emat amin gen unun guramigek Pol abidan anan kokup pap Antiparis unudon ankiwit. ³² Wisa dagokdo emat amin kabi miktimon da agipgwit unun tobil iyi da yomakon kinakwa oskon agipgwit amin dagin Pol Sisaria anan kiwit. ³³ Oskon agipgwit amin Sisaria kin altank gapman dakon mibiltok amin madep do papia unun iminek Pol yo kisi unun da kisiron yipgwit. ³⁴ Gapman dakon mibiltok amin madep da papia unun manjinek Pol

yan iyigit, “Gak provinsgo dukon?”

Yanban Pol da iyigit, “Nak provin-sno Silisia.”

³⁵ Yanban iyigit, “Gen yan gaman amin da abin altankwa gengo don nandank.” Yan iyinek obip amini yoyinban Pol kila amin madep Erot da kalip yut madep agit unudon yipmanek kilani ani do yoyigit.

24

Juda amin dakon kila amin da Pol gen pikon yipgwit

¹ Gildat 5 kabi egi mudank mukwa sogok amin dakon mibiltok amin Ananias gat, ae kila amin di gat, ae Rom dakon gen teban nandak nandak amin kinda mani Tetulus kisi Sisaria pigiwit. Pigi Pol ni gulusun nan agit dakon geni gapman dakon mibiltok amin madep iyiwit. ² Gapman dakon mibiltok amin madep Peliks da Pol yan iban winakwan Tetulus da Pol gulusun agit dakon mibili yan iminek Peliks yan iyigit, “Kila amin madep Peliks, gak da nin panpuluganaki emari mini yaworisi ekwaman. Gak nandak nandakgo tagisi do nin da miktimon kulabik tagisi anaki abisok tagisi ekwaman. ³ Unun do anek nin gak do but galaksi nandank ya yansi gayaman. ⁴ Mani gak bisap dubagi abidono egipnen unun tagi dima. Do nandan yawok niminek genin pisipmisok on nandan nibi do gayaman.

⁵ “On amin yokwi morapmisi panalon aban koman. On miktimon kokup kisi morapmon Juda amin dakon buri suganban emat upbalapyo madepsi an. Ae Juda amin nin nipman degek nandan gadat njaknjari kinda awit. Amin da unun kabi do Nasaret Amin yan yon. Unun amin kabi dakon mibiltok amini oni akdak. ⁶⁻⁷ On amin da Telagi Yut Madep anupbal aban telagi dima tosak do pini anakwan abidagiman. ⁸ Do gak da gaga iyinjaki gen morap yan imaman

uñun bami yoman yan iyi yanakwan nandaki.”

⁹ Yan yanakwan Juda amin kisi da Tetulus dakon gen jonigek yan yawit, “Gen morap yosok uñun bamisi yosok.”

Pol da Peliks gen iyigit

¹⁰ Gapman dakon mibiltok amin madep da Pol da gen yosak do kisit tilak an iban Pol da yan yagit, “Nak nandisat, bilak morapmi gak on amin kabi dakon gen kokwin kila agak amini egipgul. Do gen yan namer dakon kobogi gayik do tagisi nandisat. ¹¹ Amin yoyiki kan yan gayikdan, nak Pin kop gawak im do anek Jerusalem kin altanek gildat 12 kabi egipgum. ¹² Juda amin nandanakwa nak amin kinda gat gen emat Telagi Yut Madepmon dima agimak. Bo ae muwut muwut yutnikon bo kokup papmon amin panmuwugek upbalap ani do butni dima sugagim. ¹³ Abisok gen on yan naman dakon bami kinda dima golikdan. Uñun top yon. ¹⁴ Mani gen bamisi uñun yan. Nak babiknin dakon Pin kop gawak iminek Yesu Yolyol Kosit nan agisat. Juda amin da uñun kosit do nandan gadat nwaknwari kinda yan yon. Nak gen teban morap ton ae kombi amin da gen morap mandawit uñun nandan teban tosot. ¹⁵ Pin kop da amin kilegi ae yokwiyo kisi don kimoron ban paban pidokdan uñun do nandan teban tanek egisat. On aminyo kisi yan gin nandanek ekwan. ¹⁶ Yan do anek bisapmi bisapmi Pin kop da dabilon ae amin da dabilon butnokon gulusunno mini egipben do kilani tebaisi asat.

¹⁷ “Nak bilak di kokup nwaknwari kon egek don Jerusalem apgum. Juda amin notnoni yoni mini amin panpulugok do moner panapgum, ae Pin kop do mukwa sok do kisi apgum. ¹⁸ Nak Telagi Yut Madepmon kik do anek mibiltok kilektok dakon silip yolek don kigim. Telagi Yut Madepmon kili kilek tagim da egapbo

nandawit. Nin amin kalonisok da upbalapmi mini egipguman. ¹⁹ Mani Juda amin di Esia Provins da apgwit uñun da nak abidawit. Uñun amin kabi kisi pigiman da abisok gak da inamon gen yan naman tam tagi. Mani dima piwit do Juda amin kabi on akgaman da nak do gen di yan nam do nandan kan, abisok gak da inamon agek gen yan namni kan tagi. ²⁰ On Juda amin kabi nak asidon gen kokwin amin kabini da inamon agapbo kili nandawit. Do ni gulusunno nan kawit uñun nan si gayini do yoyi. ²¹ Nak gen kaloni kinda gin gen papmon da yan yagim, ‘Pin kop da amin kimakbi aeni paban pidokdan uñun nandan teban tosot. Yan nandisat do ji da nak gen pikon nepman.’”

²² Peliks uñun Yesu Yolyol Kosit uñun dakon mibili kili nandan mudagit. Do Pol gen uñun yan mudanakwan Juda amin jomjom ani do yoyinek yagit, “Emat amin dakon mibiltok amin Lisias da pinakwan genji dakon yan dagok don an daben.” ²³ Yan yoyinek emat amin 100 dakon kila amin yan iyigit, “Pol dam tebanon yipmanek tebai dima wamni. Ae notni da anpulugok do apba kan, dima kirinik yobi.”

Peliks da Pol dam tebanon yipban bilak bamori egipgut

²⁴ Gildat kabi di egi mudanakwa Peliks gat minatni Drusila gat apgumal. Drusila uñun Juda minat kinda. Peliks da Pol yan iban obin Yesu Kristo nandan gadan imam dakon mibili do iyinakwan nandagit. ²⁵ Pol uñun anpak kilegi gat, ae amin iyi do kila anek anpak kalipmi pabin yopmanek egip egip dakon gen gat, ae Pin kop da don gen pikon nipdisak uñun do iyigit. Iyinakwan Peliks da nandan pasalek yagit, “Gak nipman dek kiki. Don bikbikno kinda tanban kan opbi do gen yipbo opjak.” ²⁶ Peliks uñun Pol da moner di iban dam tebanon nan pulugan yipban kisak uñun do

kisi nandagit. Yan nandagit do bisap morapmi Pol yan iban opban gen yagimal.

²⁷ Don bilak bamori egi mudanakwa Posius Pestus da Peliks dakon tamo abidagit. Anakwan Juda amin da Peliks do nandaba tagi asak yan do Peliks da Pol dam tebanon sigin yipban egipgut.

25

Pol da Rom dakon kila amin madep Sisa da geni nandisak do yagit

¹ Pestus da abin gapman dakon tamo madep abidan yigek wasanek Judia miktim kila agit. Anek gildat kapbi egi mudanek Sisaria kokup pap yipmanek Jerusalem wigigit. ² Wigakwan mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat ae Juda amin dakon mibiltok amin gat da Pestuskon kinjek Pol gen yan imgwit unun do iyiwit. ³ Iyinek tebaisi yan yawit, “Gak nin panpuluganek yanbi unun amin yipba Jerusalem wisak.” Amin di kosiron pasilek Pol anakba kimotjak do kili yoyiwit unun do anek gen unun iyiwit. ⁴ Yanba Pestus da yan yoyigit, “Pol Sisaria dam tebanon egisak. Nak Sisaria kili ununjok pigikdisat. ⁵ Do kila aminji di yopba nak gat pigino gulusun kinda agit kan, unun amin da gen yan imni.”

⁶ Pestus unun gat gildat 8 bo 10 egi mudanakwa Sisaria pigigit. Pigi pakgwit da wisa dagokdo gen pi an yutnon yigek Pol anopni do yoyigit. ⁷ Yoyinban anobin yipba agakwan Juda amin Jerusalem da piwit da Pol anwasin akgwit. Anek gulusun yokwisi morapmisi agit yan yanek gen yan imgwit. Mani gen unun bami mini isalsi yan imgwit.

⁸ Yanba Pol da yan yoyigit, “Nak Juda amin da gen tebanon gulusun kinda dima agim. Ae Telagi Yut Madep do bo ae Sisa do gulusun kinda dima agim.”

⁹ Yanban Pestus unun Juda amin da but galak nandan imni do anek Pol

yan iyigit, “Gak Jerusalem wigi nak da inamon agaki gen on yan gamen unudon nandaken do tagi nandisal?”

¹⁰ Yanban Pol da yan iyigit, “Nak Sisa dakon gen kokwin amin kabikon akdat. Idon gin gen yan namgwit dakon geni nandagi. Nak Juda aminon gulusun kinda dima agim unun gaga pakyanansi nandisal. ¹¹ Nak si kimokgen da aripmon sun kinda agim kan, tagi nikba kimokgen. Mani top yanek gen pikon nepgwit kan, amin kinda da nak Juda amin da kisiron dimasi nepjak. Rom dakon kila amin madep Sisa dagin geno nandisak do nandisat.”

¹² Yanban Pestus nandan kokwin amin kabini gat gen yanek unun da kwenon yan iyigit, “Gak Sisa da gengo nandisak do yal, do Sisakon kikdisal.”

Pestus da kila amin madep Agripa Pol do iyigit

¹³ Gildat kabi di egi mudanek kila amin madep Agripa gat sami Benaisi gat Pestus kok do Sisaria kokupmon opgumal. Obinek but galak gen iyinek pi tamo on abidagil unun do nandando tagisi asak yan iyigimal. ¹⁴ Sisaria gildat morapmi egipgumal do Pestus da Pol dakon geni amin madep iyinek yagit, “Peliks da amin kinda dam tebanon yipgut da egisak. ¹⁵ Nak Jerusalem wigigim bisapmon Juda amin dakon mukwa sogok amin dakon amin madep kabini gat, ae kila amini gat da unun amin gen yan imgwit. Yan iminek sun agit dakon kobogi nak da yan dagok anapbo kobogi yokwi abidosak do yawit. ¹⁶ Yanba yoyigim, ‘Rom amin ninon gen teban kinda yan tosok. Amin kinda da amin kinda gen yan imjak kan, amin unun da geni yan imjak amin da inamon agek gen yan iban kobogi tagi yosak. Yan aban asi yo yokwi kinda agit kan, kobogi do yo yokwi tagi an imimi. Yan dima ani kan, Rom nin dakon gen teban yapmangan.’

17 “Nak idon opgum bisapmon gen yanimgwit amin nak gat kisi opguman. Obi^{nek} nak bisap noknok dima agim. Pakgiman da wisa dagokdo gen pi yutnon yigek unun amin anopni do yoyigim. 18 Anobinakwa gen yanimgwit amin da pidan agek yo yokwisi kinda agit do bo yanimdan yan nandagim. Mani dima. 19 Yum yo bamori dogin gen emat awit. Kinda unun iyi Pin^{kop} anpak niansi anek gawak iman unun do yawit, ae kinda unun amin kinda kimakgit mani Yesu do gen emat awit. Mani Pol da Yesu unun pidagit da egisak yan yosok. 20 Nak gen unun dakon mibili nandako dima pisagit do nianon da gen kokwin kilegi aben yan do antidok agim. Do Pol yan iyigim, ‘Gak Jerusalem wigi nak da inamon agaki gen on yan gameⁿ unudon nandaken do tagi nandisal?’

21 “Yan iyiko Pol yan yagit, ‘Nak Sisa da geno nandisak do nandisat. Do idon dam tebanon egapbo don nepbi Sisakon kiken.’ Yan yagit do dam tebanon sigin egipjak do yan dagagim. Unudon egakwan Sisakon kigik dakon kosit anoman anek don yipbo kisak.”

22 Agripa da gen unun nandanek Pestus yan iyigit, “Nak da naga unun amin dakon geni nandaken do nandisat.”

Yanban Pestus da kobogi yan iyigit, “Anwa yanakwan nandakdisal.”

23 Gildat kinda do Agripa gat Benaisi gat kila amin madep imalni tagisi panek opgumal. Opbal emat amin dakon mibiltok amin madep gat, ae kokup pap unun dakon mibiltok amin gat kisi muwut muwut yutnon wigiwit. Anakwa Pestus da Pol yan iban wigit. 24 Winakwan Pestus da yan yagit, “Kila amin madep Agripa, gat ae amin morap on muwaman ji on amin do koni. Juda minat amin morapyo Jerusalem ekwan ae idon ekwan kisi da on amin gen yanimgwit. Anek madepsi yan tidanek unun amin dimasi egipjak, nak da si

anakgo kimotjak do nayiwit. 25 Mani nak da gulusun kinda si kimotjak da aripmon dima agit kagim. Ae iyi Sisa da geni nandisak do yagit, do nak da yan mudan ibo Sisakon kikdisak. 26-27 Mani ni gen bami kinda nan mandan yipbo amin madepninon kisak unun dima nandako pisesok. Dam tebanon amin kinda yipbo kinakwan gen yanimgwit dakon but piso gen kinda gat dima yipbo kisak kan unun tagi dima. Do kila amin madep Agripa, gak ae amin kabi ji kisi da on amin dakon mibili nandani do anek muwaman. Mibilni pakyan^{si} nandano pisanakwan gen bami papiakon tagi mandaken.”

26

Pol Agripa da inamon gen yagit

1 Agripa da Pol yan iyigit, “Bikbik gabo gaga do gen ya.”

Iyanban mirak yopni do Pol kisiri anenagek iyi kutnok do gen yan yagit, 2-3 “Kila amin madep Agripa, gak Juda amin nin dakon anpak unun pakyan^{si} nandisal, ae pidok pidok mibili nido aman unun kisi nandan mudosol. Do Juda amin da gen yan naminakwa nak naga ankutnok do gen kobogi gak da inamon yok do tagisi nandisat. Butgo yawori tanakwan yigek gen morap gayikdisat unun pakyan^{si} nandaki.

4 “Juda amin morap kisi da nak pakyan^{si} nandan naman. Nak moninisogon miktinnokon yawi diwatno gat egapno nandan namgwit. Ae unudon gin dima, don Jerusalem pan^{ki} egipgum bisapmon kisi nandan namgwit. 5 Nak dakon mibilno unun da kilisi nandan namgwit, do iyi gayik do nandan kan tagi gayini. Nak monji bilagi egipgumon da wasanek Parisi amin kinda egipgum. Parisi amin dakon gen tebani unun morapmisi. Juda amin kabi diwarⁱ dakon gen tebani yapmanek unun dakon jigisi. Gen teban morap unun guramikim. 6 Gen pikon nepgwit dakon mibili unun

yaŋ. Piŋkop da babiknin do yo ak do yaŋ teban tagit uŋun asi altokdisak yaŋ nandan teban tosot. ⁷ Juda amin nin dakon amin kabi 12 uŋun kalbi ae gildari Piŋkop gawak imaman. Yaŋ anek yo uŋun asi altokdisak yaŋ nandan teban tanek ekwaman. Kila amin madep, nak kisi uŋun dogin nandan teban tanek egisat. On gen dogin Juda amin da gen pikon nepgwit. ⁸ Amin diwari ji nido Piŋkop da amin kimakbi aripmi dima paban pidokdan yaŋ nandan?

⁹ “Kalip nakyo kisi Yesu Nasaret amin dakon man abin yip do pi madepsi aben yaŋsi nandagin. ¹⁰ Jerusalem kokup papmon pi yaŋsi agim. Mukwa sogok amin dakon amin madep kabi da yaŋ mudan naminakwa Yesu dakon telagi minat amin kabi morapmi dam tebanon yopgum. Ae si dapba kimotni do gen yaŋ anteban awiron nakyo kisi da si dapba kimotni do yagin. ¹¹ Bisap morapmi Juda amin dakon muwut muwut yut tawiron agek uŋun amin Yesu manji imni do pi madepsi agim. Nak butjap madepsi nandan yominjek yo yokwisi an yoben do kokup pap dubagikon kisi yol pankgim.

Pol da iyi Yesu nandan gadan imgut do iyigit

(Yabekbi 9.3-19 ae 22.6-16)

¹² “Bisap kindakon mukwa sogok amin dakon amin madep kabi da yaŋ mudan naba Damaskus kigim. ¹³ Kila amin madep, nak yaŋsi gayisat, gildat binap 12 kilok da tilagon kosiron kinapbo tenjeni madep kinda Kwen Kokup da pinban kagin. Tenjeni uŋun tapmimi tonji tenjenagit. Gildat dakon tenjeni yapgut. Tenjeni uŋun nak ae amin agipguman ninon yangut. ¹⁴ Anek tenjenan niban nin kisi miktimon manpak mudagiman. Man pagak nandanapbo Ibru genon da gen kinda yaŋ nandagin, ‘Sol, gak nido nak anupbal ak do pi asal? Gak nak dakon galaktok yol do kurak tanek gaga nan tepmi imisal.’

¹⁵ “Yaŋ nayinban yagin, ‘Amin Tagi gak namin?’

“Yaŋ yoko Amin Tagi da yagit, ‘Nak Yesu. Nak nan anupbal ak do pi asal. ¹⁶ Gak pidan at. Gak nak dakon oman aki do anek manjin gep do altaŋ gamisat. Gak abisok yo pindakdal, ae yo don goliko pindatgi uŋun dakon yaŋ tenjenok abi do manjin gepmandat. ¹⁷ Nak da gak ankutnanapbo gaga dakon amin kabi ae Amin Nwakwari Kabi da gak dima anupbal ani. Gak yabekgo Amin Nwakwari Kabikon kin ¹⁸ but dabilni pabi pisoni. Pabi pisanek pilin tuk manji iminek but tobil anek tenjenikon apni. Abinek Sunduk dakon tapmimon da pulugan kinjek Piŋkopmon apni. Anek nak nandan gadan naminakwa diwarini wiririk yobo telagi minat amin kabinokon sanbeni.’”

Pol Piŋkop dakon pi agit uŋun do iyigit

¹⁹ Pol sanbenek yaŋ yagit, “Kila amin madep Agripa, nak Kwen Kokup dakon yo uŋun kanek geni dima kirinikgim. ²⁰ Damaskus da wasanek Jerusalem ae Judia miktin kisi, ae Amin Nwakwari Kabikon agek Piŋkop dakon gen yoyin tenjenanek yaŋ yagin, ‘Ji but tobil anek Piŋkop nandan gadan imni. Yaŋ anek asi but tobil ayin yaŋ amin da dandani do anpak kilegisi ani.’ ²¹ Gen uŋun yanapbo Juda amin da Telagi Yut Madepmon abidanek nikba kimokgen do pini awit. ²² Mani Piŋkop da anpuluganakwan egi anan wigim da abisok egisat. Yaŋ agit do abisok idon agek amin isali ae amin madep ji do gen on yaŋ tenjenosot. Gen on kalipsigwan kombi amin gat ae Moses gat da yo don altoni do yawit uŋun banjin yosot. ²³ Yaŋ yawit, ‘Kristo uŋun tepmi panek don kimoron da wasok wasok pidot pidot amin egipjak. Anek Israel aminon ae Amin Nwakwari Kabikon kwan

Piŋkop dakon Gen Bin Tagisi dakon tenŋenŋi do yaŋ tenŋenosak.’”

Pol da Agripa but tobił asak do iyigit

²⁴ Pol gen sigin yaŋakwan, Pestus da madepsi yaŋ tidaneŋk yaŋgit, “Pol gak but upbal al. Nandak nandak kalugi timit do pi morapmisi abi unun da nandak nandakgo anupbal ak.”

²⁵ Yaŋban Pol da yaŋgit, “Kila amin madep Pestus, nak but upbal dima asat. Nandak nandakno tagisi taŋakwan gen bami yosot. ²⁶ Unun yo morap unun nomansi altaŋ mudawit, do kila amin madep Agripa da gen morap yosot unun kisi nandaŋ mudosok. Unun do aŋek pasol pasoli mini nomansi iyisat. ²⁷ Kila amin madep Agripa, gak kombi amin dakon gen nandaŋ teban tosol yaŋ nandisat.”

²⁸ Yaŋban Agripa da Pol yaŋ iyigit, “Bisap piŋipmisok gen nayiŋbi Kristo Dakon Amin kinda dagoken yaŋ nandisal, ma?”

²⁹ Yaŋban Pol da kobogi yaŋ iyigit, “Bisap piŋipmi bo dubagi egek but tobił ani unun da yo madep dima asak. Gak ae on amin kabi abisok nak dakon gen nandaŋ, ji kisi nak yombem gin ani do Piŋkop bisit iyisat. Mani on nap teban kisit jikon paŋteban ani do dima galak tosot.”

³⁰ Pol yaŋ yaŋban kila amin madep, ae gapman dakon mibiltok amin madep, ae Benaisi, ae amin diwari amin madep gat yikgwit unun kisi pidaŋ akgwit. ³¹ Pidaŋ agek yut unun yipman degek notni yoyiŋ yoyiŋ aŋek yawit, “On amin si kimotjak bo ae dam tebanon egipjak da aripmon gulusuŋ kinda dima agit.”

³² Yaŋ yaŋakwa Agripa da Pestus yaŋ iyigit, “On amin yipbi isal tagi kigigi, mani iyi Sisa da geni nandisak do yaŋgit, do Sisakon yipno kisak.”

Pol Rom kigit

27

(Kilapmi 27-28)

27:2: Ya 19.29

Pol Rom kisak do tap wakgakon yipgwit

¹ Nin tap wakga abidanek Itali miktimon kineŋ do yaŋ aŋteban awit. Aŋek Pol gat ae dam tebanon amin di gat timik emat amin 100 dakon kila amin da kisiron yopgwit. Kila amin unun mani Julius. Unun Sisa Dakon Emat Amin Kabikon nani kinda. ² Nin kokup pap Adametium dakon tap wakga kindakon wigigiman. Tap wakga unun Esia miktim dakon kokup pap diwari ton unudon kik do agit. Aristakus, kokupni Tesalonaika, unun nin gat kisi kigiman. Provinsni unun Masadonia.

³ Agapno wisa daganban Saidon kokupmon paŋki akgiman. Unudon Julius da Pol do nandaban tagi agit do yaŋ iyigit, “Gak kwi notgoni da yo nido wadasal unun tagi anpulugoni.”

⁴ Unun kokup yipman dek kinapno mirim dambi da apgut do Saiprus miktim tim tap binap tosok unun da yongam aŋakwan nin unun tetgin da kigiman. ⁵ Kinjek Silisia ae Pampilia Provins bamot yapmanek tap binap mandaneŋ kokup pap Maira unudon kin altagiman. Maira unun Lisia Provinskon tosok. ⁶ Unun kokup papmon Julius da tap wakga nwanjwari kinda aŋalon agit. Tap wakga unun kokup pap Aleksandria dakon tap wakga kinda. Unun tap wakga Itali kik do agit do nin unudon wigigiman.

⁷ Wigino mirim unun dambi da apgut do tap wakga unun yaworisi agegakwan gildat kabi di mudawit. Nin si aŋtidok aŋek don kokup pap Nidas aŋkwan agiman. Mirim dambi da sigin abinakwan tap wakga aŋtobilno miktim timjok kinda tap binap tosok unun mani Krit unun da anyongam aŋakwan mirim dima agit tetgin da kigiman. Kinjek Krit dakon miktim tomni diwat kinda yipban tap kaga kigit mani Salmone unun da kapmatjok da yapmanek kigiman. ⁸ Tap wakga dakon kila amin pi madepsi aŋakwa Krit dakon tap kidipmin naŋ yolek kigiman. Kin

don kokup kinda mani Tap Waga Tamo Tagisi unjudon kin altagiman. Kokup unjun kokup pap Lasia da kapmatjok toso.

⁹ Nin yaworisi agek bisap madepsi nagiman. Anek Juda amin da Pinjop do nandanej jap kelek ekwan bisap madejni unjun kili yapmak, do mirim sikakyo da tap pakbi anupbal akdisak yan nandanej Pol da yan yagit, ¹⁰ "Amin morap, gen dayisat unjun pakyanansi nandani. Nin kinapno bisap yokwisi kinda noman tan nimdisak. Anakwan yik gat ae tap wakga gat ae nin gat kisi mudokdaman." ¹¹ Mani emat amin 100 dakon kila amin Pol da gen unjun yagit do nandaban yo isali anakwan tap wakga abidok amin gat ae tap wakga dakon ami gat dakon nandak nandakni yolgit. ¹² Ais bisapmon tap wakga unjun tamokon tagi dima panji akgan. Do amin morapmi da but kalon anek yum Piniks kokup papmon panji egip do ankilik konej yan nandawit. Unjudon ais bisapmon tagi egipnen yan nandawit. Piniks unjun Krit miktimon saut tet do toso, ae unjudon da gildat pigisak tetgin do noman tagi kokogi. Piniks unjun Krit dakon tap wakga panji akgan tamo kinda. Unjudon mirim madep dima asak.

Mirim madepsi agit

¹³ Mirim saut tet da yawori anakwan Piniks tagi kinej yan nandawit. Yan nandawit do kirat madep tap wakga abidanban akgan unjun ilikba winban Krit da tap kidipman nan yolek kigiman. ¹⁴ Mani bisap dubak dima agapno mirim madepsi tapmimi ton kinda apgut. Mani unjun Nod Tet Mirim yan yon. Unjun mirim da Krit miktimon timon da apgut. ¹⁵ Abin tap wakga tebaisi tidanakwan nin sigin kik do antidok agiman, do tap wakga yum kono mirim da iyi awilgit. ¹⁶ Anakwan nin kin miktimon timjok kinda tap binap toso mani Kauda unjun da manjikon da kigiman. Unjun da yongam timi di agit do

nin pi madepsi anek bot monin abisino bunon nolgit unjun ilitno apgut. ¹⁷ Apban tap wakga dakon pi monji da ilikba tap wakgakon winban tebaisi anteban awit. Yan anek nap teban yopba tap wakga da mibilgwan pukwa tap wakga dima tuwil kisak do waman panjeban awit. Ae Aprika miktimon unjun da kapmatjok niman tim yokwi kinda toso mani Sitis unjudon tap wakga da kin teban toso yan do pasol pasol awit. Yan awit do tap wakga dakon imal ilikba pinba yum kanakwa mirim da tap wakga awilgit. ¹⁸ Mirim gat tap gat da nin tebaisi ukwayikgimal, do wisa dagokdo tap wakga dakon pi monji da yik morap maba tap kaga pigi mudawit. ¹⁹ Anek gildat kinda do tap wakga dakon pi monji da tap wakga dakon yoni diwari maba pigiwit. ²⁰ Mirim sikakyo madepsi da dagok dagogi mini anakwan gildat morapmi agipgumanon gildat dabil gat ae gik gat dima pindakgiman. Ae nin pulugan kinej yan kinda dima nandagiman. Nin kisisi pasildaman yan nandagiman.

²¹ Gildat morapmi jap dima nanek agipgwit. Don Pol da binapnikon agek yan yoyigit, "Amin kabi, ji nak dakon gen guramikba Krit miktimon timon si egipguman tam, tap wakga dima yokwi tanban, ae yo morap dima pasilbam. ²² Mani abisok yan dayisat, nin kabikon kinda dima pasildisak. Tap wakga dagin wagil tasik tokdisak, do ji but pasol dima ani. ²³ Nak Pinjop gawak imisat. Nak unjun dakon amin. Unjun dakon anelo kinda da kalbi abin nak da kapmatjok agek ²⁴ yanansi nayik, 'Pol, gak dima pasolgi. Asisi gak kin Sisa da inamon atdisal. Nandaki, gak dakon bisit Pinjop da kili nandak, do amin morap gak gat tap wakgakon ekwan unjun dima pasildan.' ²⁵ Pinjop dakon aneloni da yan nayik, do ji dima pasolni. Pinjop top dima yosok. Gen nayik unjun yanansi altanban kokdaman. ²⁶ Yum kanapno mirim da tap

wakganin awil anki miktim tim kinda tap binap tosok unudon yipban tegar atdisak.”

²⁷ Nin gildat 14 non Tap Adia unudon agek unun kalbi binap 12 kilok tap wakga dakon pi monji da nin miktim tim kindakon abin ankapmat aman yan nandawit. ²⁸ Yan nandane tap pakbi ilari bo ae kwen yan kok do tilak yipba pigi 40 mita abidagit. Yan kanek ae timisok di gat kin tilak aeni yipba pigi 30 mita abidagit. ²⁹ Yan kanek tap wakga kin tipmon tidanban wagil tuwil kisak yando si pasalgwit, do tap wakga da bunikon kirat madep tap wakga abidanban akgan 4 kabi yopba pigiwit. Yan anek wisa tepmi dagosak do bisit pi awit. ³⁰ Tap wakga dakon pi monji unun nian anek tap wakga tayanok yipman degek giptimnin panjutnonen yanon da kosit wusik awit. Do bot monji witalba pigakwan kirat madep tap wakga abidanban akgan unun tomnikon da yopno pigini yan top yoyiwit. ³¹ Anakwa Pol da emat amin 100 dakon kila amin gat ae emat amini gat yan yoyigit, “On amin kabi tap wakgakon dima egipni kan, ji kisi pasildan.” ³² Yanban emat amin da bot monji anteban awit nap unun mandan daganban tap da anan kigit.

³³ Wisawisa do Pol da amin morap jap noni do yan yoyigit, “Bisap dubak butji tagi dima tanakwa jap dima nawit. Isalsi agakwa gildat 14 mudak. ³⁴ Yando, ji jap si noni dosi dayisat. Nanba unun da ji panteban asak. Ji dimasi pasildan. Ae busun dangwanjisok kinda dimasi pasildisak.” ³⁵ Gen unun yan mudane bre abidan amin morap da dabilon Pin kop ya yan iyinek bre pudane nagit. ³⁶ Yan aban amin morap kisi dakon but tagisi anakwa kisi da jap nawit. ³⁷ Nin morap kisi 276 yan da tap wakgakon agipguman. ³⁸ Jap aripninon nanek tap wakga tagap tosok yan do wit maba tap kagagwan pigiwit.

28:2: 2Ko 11.27

Tap wakga tuwil kigit

³⁹ Wisa daganakwan tap wakga dakon pi monji da miktim unun kanek ni miktimon abiman unun dima nandaba pisagit. Mani tap wakga da pan ki atjak tamo niman ton tagisi kinda kawit. Yan kanek nin unudon pan ki atnen kan tagisi yan nandawit. ⁴⁰ Yan nandawit do kirat madep tap wakga abidanban akgan unun dakon napni mandan daganba tap kagagwan tawit. Yan anek unudon gin tap wakga antobilakwa agisak dakon kindap kwik dakon napni witalgwit. Anek mirim da tap wakga pisonban kisak do imal ilikba kwen wigigit. Yan anakwa tap wakga unun tap kidipmin tetgin kigit. ⁴¹ Mani tap wakga niman madep kinda tap binap tagit unudon wukwan abidagit. Tap wakga dakon tomno nimanon tebaisi tegane tagit. Yan anakwan tap da tap wakga dakon bunji tidan tuwilgit.

⁴² Emat amin da dam tebanon amin pakbi pudane wagil kidan yan nandane si dapba kimotni do nandawit. ⁴³ Mani emat amin 100 dakon kila amin da Pol anjutnane dima dapba kimotni do nandagit, do dima dapni do emat amin yansop anyomgut. Anek tap pudan nandan amin tap pakbigwan manek unun da kalip ilenon wigini do yoyigit. ⁴⁴ Anakwa amin diwari kindap diwat ae tap wakga dakon diwat ban timigek ilenikon wigini do yoyigit. Yoyinban yan gin anek nin kisin ilenikon tagisi wigigiman. Amin kinda dima pasilgit.

28

Pol Malta miktim timon egipgut

¹ Nin ilenikon tagisi wigigiman. Wigek miktim timjok kinda tap binap tosok unun mani Malta unudon obiman yan kokup amin da niyinba nandagiman. ² Unun kokupmon amin da nin do anpak tagisi anningwit. Sikak manek kokup mirimisi agit do kindap pan sonok unudon kindap alinen do niyiwit. ³ Pol kilan kilan di panmuwuk kindapmon sonakwan

tuŋon amin emari ton kinda kindap tedep da yolban wigit. Wiŋ Pol da kisiron injinek geni duban pigakwan tegaŋ tagit. ⁴ Uŋun kokupmon amin da kaŋba Pol da kisiron tuŋon amin uŋun teliŋ teliŋ aban kawit. Yaŋ kaŋek iyi gin notni yoyiŋ yoyiŋ anek yawit, “Koni, on amin uŋun amin kinda anakban kimakgit. Tap kaga pigi dima kuŋwak, mani abisok kobogi yomyom piŋkop da dima egipjak do nandisak, do kobogi imisak.” ⁵ Mani Pol da tuŋon amin uŋun pambalikban kindapmon maŋakwan Pol da giptimon yo kinda dima noman taŋ ingut. ⁶ Amin giptimi pap tosak bo ae uŋudon gin maŋ pagek kimotjak yaŋ nandawit. Mani bisap dubagi egi kaŋba Pol da giptimon yo kinda dima altaŋ ingut yaŋ kaŋek nandak nandakni kulabik anek yawit, “On amin uŋun piŋkop kinda.”

⁷ Kindap soŋ aligimaŋ da kapmatjok Malta dakon kila amin madepni dakon yoma uŋudon tosoak. Kila amin uŋun mani Publius. Uŋun amin da nin timik yutnikon paŋki gildat kapbi kilanin tagisi agit. ⁸ Publius dakon datni uŋun sot anek giptimi kindapmi soŋakwan pakgit. Ae kok ilityo kisi agit, do Pol uŋun kok do wigek bisit an imiŋ mudaneŋ kisitni kwenikon wutjinek anmilip agit. ⁹ Yaŋ aban uŋun miktim timon sot amin diwari kisisi apba paŋmilip agit. ¹⁰ Nin do nandaba wukwan nimeŋek but galak do yo morapmi ningwit. Ae tap wakga abidok do agimaŋ bisapmon kosit agek naŋ paŋyo aneŋ do yo uŋun tap wakgakon yopgwit.

Pol Rom kiŋ altaŋit

¹¹ Nin Malta miktim timon kanek kapbi egipgumaŋ. Egek don tap wakga kinda abidanek kosit wasagimaŋ. Uŋun tap wakga ais bisapmon uŋudon paŋabiŋ akgit. Tap wakga uŋun Aleksandria kokup pap dakon. Tomnikon kokup kidat Sus dakon monji bamotni uŋun

yayat dakon wupmi pasiŋ yopbi. ¹² Nin tap wakga abidanek kokup pap Sirakus kiŋ gildat kapbi uŋudon egipgumaŋ. ¹³ Egek don Sirakus yipmaŋ degek Regium kokupmon kiŋ altaŋimaŋ. Uŋudon pakgimaŋ da wisa dagokdo mirim saut tet da apgut do nin Regium yipmaŋ dekgimaŋ. Yipmaŋ degek gildat kinda do nin Puteoli kokupmon kiŋ altaŋimaŋ. ¹⁴ Uŋun kokupmon Yesu nandaŋ gadaŋ imgwit amin di pindakgimaŋ. Pindatno uŋun da Sonda kinda nin gat egipneŋ do niyiwit. Do uŋun gat egek don miktim kosit Rom kokup papmon kigimaŋ. ¹⁵ Kiŋapno Rom amin diwari Yesu nandaŋ gadaŋ imgwit amin da nin abamaŋ yaŋ nandaneŋ nin timit do kosiron apgwit. Apba kokup kinda mani Apius Maket uŋudon nin amin diwari gat domdom agimaŋ. Ae diwari kokup kinda mani Yumaŋ Naŋek Pokgoŋ Yut Kapbi uŋudon pindakgimaŋ. Pindagek Pol tapmim paŋek Piŋkop ya yaŋ iyigit. ¹⁶ Nin Rom pigino Pol iyi gin yut kindakon egakwan emat amin kinda da kilani aban egipjil do yawit.

Pol da Gen Bin Tagisi Rom yaŋit

¹⁷ Pol gildat kapbi egek Juda amin dakon kila amin yaŋ yoba apgwit. Abiŋ muwugakwa yaŋ yoyigit, “Not kabi, nak nin dakon amin kabi bo ae babiknin dakon anpak pabiŋ yop do anek yo yokwi kinda dima agim. Mani amin da nak Jerusalem abidanek Rom amin da kisiron nepgwit. ¹⁸ Nepba Rom amin da gen morapmi nayiŋba geno nandaba gulusuŋ kinda si nikba kimokgeŋ da arip dima agim kawit. Yaŋ kawit do isal nepba kikenŋ do nandawit. ¹⁹ Mani Juda amin da yaŋ do dima galak tawit. Yaŋ awit do Sisa daŋin geno nandisak do yaŋim. Mani nak naga dakon amin kabino gen pikon yopbeŋ yaŋon da dima agim. ²⁰ Mibili niaŋon da on nap teban kisitnokon yipgwit uŋun dayik do anek yaŋ dabo abeŋ. Israel amin

da Mesaia apdisak yan nandan teban ton. Unun Mesaia kili apgut yanji nandisat. Yan do anek dam tebanon egisat.”

²¹ Yan yanban iyiwit, “Gak dakon gen Juda amin di da papiakon mandan yipba apban dima kagiman. Ae Juda amin kinda da Judia miktin da idon abinek gak do gen yokwi kinda dima niyiban nandagiman. ²² Mani kokupmi kokupmi amin da Juda amin nin da bikbigon amin kabi kinda nandan gadat njakwari kinda awit unun do gen yokwi yan yoba nandaman, do gaga dakon nandak nandak niyibi nandanen do nandaman.”

²³ Yan yanek bisap kinda yipmanek don unun bisap yipgwiron Pol da yut egipguron amin morapmi unudon apgwit. Apba wisa dagokdo da wigi pilin tuk anakwan Pol da Pinjkop da Amin Kila Asak dakon geni yoyin tentenan yomgut. Yan anek Moses da gen tebanon, ae kombi amin da papiakon gen ton unun ban yoyinek Yesu nandan gadan imni do pi madepsi agit. ²⁴ Yanban di da Pol da gen yagit do nandaba bami agit, ae diwari da nandan gadat ak do dima galak tawit. ²⁵ Do iyi gin gen emat anek si kiwit. Mani dima kinakwa Pol da mibi gen kinda yan yoyigit, “Telagi Wup da kombi amin Aisaia antagap aban babakji do gen bamisi kinda yan yoyigit:

²⁶ ‘Gak kin on amin kabi yan yoyiki: Ji bisap morapmisi gen nandandan, mani mibili dima nandaba pisokdisak.

Ji bisap morapmisi sintanek kokdan, mani dima kan nandanjo akdan.

²⁷ Unun do anek on amin nandak nandak kositni kili sopgwit.

Ae gen kalugi di gat nandak do kurak tanek mirakni pan sopgwit ae dabilni waman sopgwit.

Yan dima awit tam, dabilni ae mirakni ae butniyo da kan nandanjo aba pisanban

nagon tobilba nak da panmilip abom.’”

²⁸⁻²⁹ Pol sanbenek yan yagit, “Unun do ji nandani, Pinjkop da amin yokwikon ban timitjak dakon geni Amin Njawkwari Kabikon kwan unun da mirak yopmanek nandakdan.” ³⁰ Pol da yut unun egipgut unun si yuman nan nan anek bilak bamori egipgut. Egakwan amin da yutnikon abin abin anakwa nandaban tagisi agit. ³¹ Anek Pinjkop da Amin Kila Asak dakon geni yoyin tentenanek Amin Tagi Yesu Kristo do yoyin dekgit. Gen yan tentenok do dima pasalgit. Ae amin kinda da yan sop dima an ingut.

Pol da Rom Amin do Papia Mandagit

But piso gen

Pol da papia on mandagit, nido Pol kin kokup pap Rom unudon panmuwukbi egipgwit unun pindat do nandagit. Unudon bisap pisipmisok egek don Spen miktimon kin Gen Bin Tagisi yan tentenok do nandagit. Do mibiltok on papia nan kalip yipban kigit. On papia Pol da Kristo dakon Gen Bin Tagisi do pakyaansi yan tentenosok, ae Yesu yolyol amin da ni anpak ban ani unun do yosok.

Mibiltok Pol da gildat tagi yan yoyinek ae Pin kop da Rom panmuwukbi panpulugosak do bisit pi asak unun do yoyigit. Anek papia on mandagit dakon mibili yan yagit, "Nandan gadat agak kosiron dagin Pin kop da dabilon minat aminyo kilegi dagoman" (1.17). Pol da yan yosok, Juda amin bo ae Amin Nwaktwari Kabi kisi yokwi pakpak gin. Do Pin kop da nandan yawok yominek yokwikon ban timitjak kosit unun kalonisi kind a gin. Amin kind a Yesu Kristo nandan gadan imjak amin Pin kop da yokwikon nan abidokdisak, anakwan unun amin Pin kop dakon notnisi dagokdisak, ae Yesu Kristo dakon sami ae padik padikyo dagokdisak.

Pin kop da amin kind a yokwikon nan abidosak kan, egip egipni kalugisak. Pin kop unun gat egakwan Wupni unun aminon tugosok. Do yokwi ae kimot da unun amin abin yipjak dakon tapmimni minisi. Kilapmi 5 mon da 8 ron Pol da gen teban dakon mibili yosok, ae Telagi Wup dakon tapmimni Yesu nandan gadan iman aminon pi asak unun do yosok.

Kilapmi 9 non da 11 non Pol da jigini madep kind a do yosok. Pol iyi Juda amin kabikon nani kind a. Juda amin unun kalip Pin kop da iyi

do manjigit. Mani Juda minat aminyo morapmi da Yesu manji imgwit. Amin Nwaktwari Kabi morapmi da Yesu dakon pandetni dagawit, mani Juda amin dima. Pol da yan yosok, Gulusun unun Juda amin iyi dakon. Pin kop da yo madep unun iyikon ak do nandagit unun dima kanba pisagit. Mani Pol da Juda minat amin kabi Yesu dakon minat amin kabikon don abin sanbekdan yan nandagit.

Gen mibi do Pol da panmuwukbi ni anpak ban ani unun do yosok. Pol da amin do but dasi galak tan yomyom anpak ani unun do morapmisi yosok. Ae Pin kop dakon pi agak dakon anpak do yosok, ae gapman da yongangwan egip egip, ae amin panpulugok anpak gat do yosok.

Nandan gadat kosiron dagin Pin kop da dabilon amin kilegisi aman (Kilapmi 1-4)

Pol da yabekbi pini do yosok

¹ Nak Pol, Yesu Kristo dakon oman monji da papia on mandisat. Unun da nak yabekbi pi aben do yan namgut, ae Pin kop dakon Gen Bin Tagisi yan tentenok aben do manjin nepgut.

² Kalip Pin kop da Gen Bin Tagisi unun do yan teban tok aban kombi amin da gen unun Pin kop da telagi papiakon mandawit. ³ Gen Bin Tagisi unun da Monji do yosok. Unun amin daganek Kila Amin Madep Dewit da kabikon da altagit. ⁴ Ae Pin kop da kimoron nan aban pidagit bisapmon Telagi Wup da Amin Taginin Yesu Kristo unun Pin kop dakon Monji tapmim madepni tan imisak yan si noligit. ⁵ Yesu da pi agit do anek Pin kop da nin do yo tagisi an niminek yabekbi pi anen do yan mudan nimgut. Nin da yan yomno Amin Nwaktwari Kabikon amin morap Yesu nandan gadan iminek geni guramigakwa man madep pasak do anek nin manjin nimgut. ⁶ Jiyo kisi yan ilit nandanek Yesu Kristo da kabikon sanbewit.

⁷ Rom amin, Pinjkop da ji do but dasi galak tan daminek iyi dakon amin kabi ani do yan damgut. Nak on papia ji do mandan damisat.

Pinjkop Datnin ae Amin Tagi Yesu Kristo dakon nandan yawotni gat ae but yawotni gat jikon tosak do bisit asat.

Pol Rom amin pindat do nandagit

⁸ Nak mibiltok yan dayisat. Miktimi miktimi amin morap da ji dakon nandan gadat do madepsi yon, do ji do nandanek Yesu Kristo da manon Pinjkop ya yansi iyisat. ⁹ Pinjkop iyi nandisak, bisapmi bisapmi ji do nandanek bisit asat. Nak Pinjkop Monji dakon Gen Bin Tagisi yan tenjenok asat unun but dasi nandan kimagek asat. ¹⁰ Nak bisit yan iyisat, jikon apben do nandisak kan, kosit kinda yipman naban jikon tagi apben. ¹¹ Nak ji dandak do galagisi nandisat, nido wupji dakon yo tagisi di dabo panek tebaisi atni do nandisat. ¹² Nandak nandakno yan toso, ji dakon nandan gadat da nak anteban anakwan nak dakon nandan gadat da ji panteban asak.

¹³ Not kabi yansi nandani, nak bisap morapmi jikon ap do nandagim. Nido Amin Nwakanwari Kabikon pi abo nandan gadat awit unuden gin jikon ak do nandisat. Mani bisap morapmi yo diwari da kosit sopman naman. ¹⁴ Pinjkop da pi namgut unun Grik amin, ae Grik amin dima, ae nandan kokwini kilegi amin, gat ae nandan kokwini tagi dima amin, unun kisi panpulugoken do pi namgut. Unun aminon pi dima aben kan, gomano ton yan asak. ¹⁵ Yan do anek Rom amin jiyo kisikon Gen Bin Tagisi yan tenjenoken do galagi madepsi nandisat.

Gen Bin Tagisi unun Pinjkop dakon tapmimni

¹⁶ Nak Gen Bin Tagisi unun do dima mayak tosot. Nido, unun gen

kagagwan Pinjkop dakon tapmimni toso, do unun gen da amin morap nandan gadat an unun yokwikon ban timikdak. Mibiltok Juda amin timikdak, ae Amin Nwakanwari Kabiyo kisi timikdak. ¹⁷ Pinjkop nianon da amin kilegi yan niyisak unun do Gen Bin Tagisi da nolisak. Nin nandan gadat anapno unun do anek Pinjkop da amin kilegi yan niyisak. Wasok wasok unun nandan gadat, ae wasipyo kisi unun nandan gadat kalongin. Gen kinda Pinjkop da papiakon toso unun do yosok.

“Amin kilegi unun nandan gadat anek egipdan.”

Amin kisi morap da Pinjkop manji

¹⁸ Pinjkop Kwen Kokup da anpaknin kokwin anek butjapni nolisak. Unun da amin morap manji iminek anpak yokwi an amin unun do butjap madepsi nandan yomisak. Unun amin da anpak yokwi anek gen bami witjinba ton. ¹⁹ Unun amin Pinjkop dakon mibili kili nandawit, nido Pinjkop da iyi kili yoligit. ²⁰ Pinjkop da yo morap wasagiron da win abisok ekwamanon unun yo morap pindagek Pinjkop dakon mibilni pasili ton unun nomansi pindakgan. Pinjkop dakon egip egip nianensi, ae tapmimni toktogisi toso unun pindakgan, do amin kinda da nak Pinjkop dima nandan imisat yan yogogi minisi.

²¹ Asi, Pinjkop nandan22 Nin nandan kokwinin tagisi yan yawit, mani nandan kokwini tagi dima amin dagawit. ²³ Unun da Pinjkop tilimni ton egip egip teban egisak unun manji iminek dima gawak

uñun dakon wupmi gat, ae minam, ae bit kilapyo gat, ae birombak mibili mibili dakon wupmi wasañek gawak yomgwit.

Miñat aminyo da anpak yokwi mibili mibili awit

²⁴ Yan awit do Pin kop da yum pindagakwan yokwi dakon galaktok yolek notni da giptimon yumabi anpak inanis an awit. ²⁵ Uñun amin da Pin kop dakon gen bami yipmanek top gen ban yolgwit. Anek Pin kop yo morap wasagit uñun manji iminek yo morap wasagit uñun ban gawak yominek omani anyomgwit. Mani Pin kop yo morap wasagit uñun nan gin toktogisi an kisin kimori. Uñun asi.

²⁶ Uñun Pin kop manji imgwit, do Pin kop da yum pindagakwan anpak mayak mayagi ak do but kindap pawit. Anek miñat da miñat eyo dakon anpak yipmanek miñat notni gat anpak yokwisi awit. ²⁷ Ae wiliyo kisi miñat eyo anpak yipmanek wili notni gat anpak dima agagi ak do but kindap madepsi pawit. Anek anpak yokwisi awit uñun da aripmon kobogi do yo yokwisi timikgwit.

²⁸ Pin kop egisak yan nandawit, mani manji iminakwa Pin kop da yum pindagakwan iyi dakon nandak nandak yokwini yolgwit. Anek anpak yokwi dima agagi awit. ²⁹ Uñun anpak yokwi mibili mibili anek, wagat wagat, ae nandaba yokwi tok, ae pindak galaktok, ae amin dapba kimot dakon anpak, ae emat, ae top gen, ae gwayen yok uñun aminon tugosok. ³⁰ Ae amin panupbal ak do gen yokwi yon, ae Pin kop do nandaba yokwi tok an, ae butjapmon da gen pap yon, ae pibit tidok an. Ae anpak yokwi kalugi panalon an, ae men datyo dakon gen dima guramikgan. ³¹ Uñun nandak nandakni tagi mini, ae iyi dakon yan teban tok geni yapmangan, ae bupmini mini, ae diwari yopyop anpak dima an nandan. ³² Pin kop dakon gen teban kilegi da anpak

yokwi uñuden an amin si kimotni do yosok uñun nandan, mani yum kanek uñun anpak yokwi morap sigin an. Ae uñun gin dima, amin diwari da uñun anpak yokwi anakwa si jonikgan.

2

Pin kop da amin dakon anpakni kokwin kilegisi asak

¹ Ji amin suganek anpakni kokwin an amin yan dayisat, ji disi do sun kinda dima agiman yan yogogi mini. Ji amin suganek anpakni kokwin an bisapmon, uñun disiy kisi do yon. Nido, anpak yokwi an uñun disiy kisi yan gin an. ² Nin nandaman, Pin kop da uñuden amin kokwingek kobogi yokwisi yomisak, uñun kokwin kilegikon da asak. ³ Gak amin suganek anpakni kokwin asal, mani gagayo kisi anpak yokwi yan gin asal. Gak Pin kop da gen yan gaban tagi pulugan kiken yan nandisal, ma? ⁴ Pin kop da anpak yaworisi angaminek kobogi tepmi dima gaminek gak do jomjom anegisak uñun do nandabi yo isali asak, ma? Gak da but tobil abi do anek anpak yaworisi angamisak. Gak uñun dima nandisal, ma?

⁵ Mani, gak but teban anek but tobil ak do dima nandisal. Yan anek Pin kop da kobogi yo yokwisi angamdisak dakon yo gaga madepsi panmuwuk kakwasal. Ae Pin kop da miñat aminyo gen kokwini kilegisi anyomdisak bisap madepmon butjap madepni analon anakwan gak kobogi yokwisi timitdisal. ⁶ Pin kop da “amin kalon kalon anpak awit da aripmon kobogi yomin yomin akdisak.”

⁷ Amin diwari anpak kilegisi ak do pi madepsi an kimagek Pin kop gat Kwen Kokupmon tagisi egek man madep gat tilimni gat ae egip egip teban timit do wusik wusik an. Pin kop da uñun amin do egip egip dagok dagogi mini yomdisak. ⁸ Mani, amin diwari iyi dogin nandane gen

bami manji iminek anpak yokwisi an amin unun Pinjkop dakon butjapni abidokdan. ⁹ Amin morap anpak yokwi an unun jiggi tepmiyo madepsi pakdan. Mibiltok Juda amin da paba Amin Nwaktwari Kabi kisi da pakdan. ¹⁰ Mani, amin morap anpak kilegi an unun tilim gat ae man madep gat ae but yawot gat timitdan. Mibiltok Juda amin da timikba Amin Nwaktwari Kabi kisi da timitdan. ¹¹ Nido Pinjkop da minjat amin morap tilak kalonikon gin kokwin asak.

¹² Amin Nwaktwari Kabi Pinjkop dakon gen teban dima abidawit, mani yokwi aba Pinjkop da kobogi do yo yokwisi an yomdisak. Ae Juda amin da gen tebani abidawit, do yokwi aba gen tebani unun yolek gen yan yomdisak. ¹³ Nido, gen teban isal dogin nandan amin unun Pinjkop da dabilon amin kilegi dima. Gen tebani guramikgan amin banjin Pinjkop da amin kilegi yan yoyisak. ¹⁴ Amin Nwaktwari Kabi unun Pinjkop dakon gen tebani dima abidawit, mani diwari iyi da nandak nandagon da gen teban guramikgan. Pinjkop dakon gen teban dima abidawit, mani butnikon da anpak yokwi tagiyo iyi kokwinikan. ¹⁵ Unun da yan nolisak, Pinjkop dakon gen teban butnikon kili mandabi. Ae Pinjkop dakon galak tok nandan, do bisap diwarikon butnikon da sun aman yan nandan, ae bisap diwarikon tagi aman yan nandan. ¹⁶ Bisap kinda apdisak, unun bisapmon Pinjkop da Yesu Kristo obakon da amin morap kisi dakon anpak pasilikon da awit unun kokwin akdisak. Gen Bin Tagisi yan tenjenosot unun da unun do yosok.

Juda amin gen teban da panjlugosak yan nandan

¹⁷ Juda amin ji yan nandan, Pinjkop da gen tebani nin do nimgut, do nin do tagisi nandisak. Ae ji disi dakon man pawigek, “Nin Pinjkop

dakon notnisi ekwaman” yan yon. ¹⁸ Ji Pinjkop dakon galaktok nandan. Ji gen teban dakon nandak nandak morapmi kili pawit, do anpak kilegi unun tagisi yan yon. ¹⁹⁻²⁰ Ji yansi nandan teban ton, “Gen tebanon nandak nandak tagisi morap gat ae gen bami gat timikgaman, do nin amin dabili mini dakon kosit yolik amin, ae pilin tukgwan ekwan amin dakon tenjenini. Nin nandan kokwini tagi dima amin gat ae minjat monjiyo kisi dakon yoyindetni” yan nandan teban ton. ²¹ Asi, ji amin morapmi yoyin dekan, mani mibili nido ji disi ban yoyindet dima an? Amin kabo dima noni do yoyan, mani ji disi kabo dima bo non? ²² Ji “Yumabi anpak dima ani” yan yon. Mani disi yumabi anpak dima bo an? Ae ji kokup kidat gawak yomyom do dimasi agagi yan yon, mani Amin Nwaktwari Kabi dakon kokup kidat gawak yomyom yutnon yoni kabo dima bo timikgan? ²³ Ji disi dakon man pawigek, “Nin Pinjkop dakon gen teban pakyanansi nandaman” yan yon. Mani ji disi gen teban kirinjigek Pinjkop dakon man abin yipmanjan. ²⁴ Pinjkop dakon papia da unun anpak do yan yosok: “Juda amin ji da anpak yokwi an do anek Amin Nwaktwari Kabi da Pinjkop dakon man abin yipmanek jigilak gen yan iman.”

Giptim mandak dakon anpak bamisi

²⁵ Asi, gak gen teban guramikgi kan, giptim mandak anpak unun da anpak tagisi asak. Mani gen teban kirinidat kan, gak giptingo dima mandabi Amin Nwaktwari Kabi yombem dagosol. ²⁶ Ae amin kinda giptimi dima mandabi da gen teban guramikdak kan, unun amin giptimi mandabi yombem. ²⁷ Asi, Juda amin ji Pinjkop dakon gen teban abidawit, ae amin da giptimji mandawit. Mani ji gen teban kirinjikan kan, Amin Nwaktwari Kabi dakon anpak tagi

da Juda amin ji amin yokwi yan dolikdisak, nido iyi giptim mandak dima an mani gen teban guramikgan. ²⁸ Juda aminon da altanbi da Juda amin bamisi dima asak. Ae giptim mandak anpak unun kwen giptim dakon yogin dima. ²⁹ Amin kinda Pin kop da butni kanban tagisi asak unun amin Juda amin bamisi. Giptim mandak dakon anpak bamisi unun Pin kop dakon gen teban guramit anpak da dima analon asak, Pin kop dakon Wup da amin buron analon asak. Unun amin amin da mani dima awikwan, Pin kop da mani awigisak.

3

Anpak yokwi da anpak tagi aripmi dima abin yipjak

¹ Do gak Juda amin kinda kan, unun da nianon da gak anpulugosak? Ae giptim mandak dakon anpak unun da Juda amin tagi panpulugosok, bo dima? ² Unun da madepsi panpulugosok. Pin kop da Juda amin do yo tagi mibili mibili yomgut. Mibiltok unun da geni kila ani do yomgut. ³ Asi, diwari da geni dima guramikgwit. Yan awit do Pin kop da yan teban tok agit unun tagi kirinjtjak? ⁴ Unun dimasi! Asi, amin morap top amin gin, mani Pin kop kalon gin bami yogok amin. Unun do Pin kop gen papia da yan yosok: “Pin kop gak anpak kilegikon da gen yan namisal.

Ae gen pikon gepni kan teban tokdisal.”

⁵⁻⁶ Nin dakon anpak yokwinin da Pin kop dakon anpak kilegisi nomansi antenten asak kan nian yonen? Pin kop da yokwinin dakon kobogi niban sun asal yan tagi iyinen? Unun dimasi! Unun amin dakon nandak nandak gin. Pin kop bisapmi bisapmi anpak kilegikon da pi dima asak kan, nianon da minat amin morapyo kokwin akdisak? ⁷ Amin diwari da yan yon, “Nak dakon top geno da

Pin kop dakon geni bamisi antenten anek man madepni awigisak kan, nianon da amin yokwi yan nayinek kobogi yokwi namisak?” ⁸ Ae amin diwari da gen yokwi yan yon, “Kili anpak yokwi anapno unudon da anpak tagi noman tanban.” Amin diwari da yanba yokwi tok an naminek gen yokwi unuden nak da yosot yan yon. Pin kop da kokwin agakni kilegikon da unun amin kobogi yokwisi yomdisak.

Amin kinda da anpak kilegi kinda dima asak

⁹ Do nian? Juda amin nin da amin diwari yapmanngaman? Unun dimasi! Nak kili dolit, Juda amin gat ae Amin Nwakinwari Kabi gat nin kisi yokwi dakon tapmim da nin tebai waman dak. ¹⁰ Unun do Pin kop gen papia da yan yosok:

“Amin kilegi kinda dima egisak. Minisi.

¹¹ Nandak nandakni tagisi amin mini. Kinda da Pin kop wisin kok do pi dima asak.

¹² Amin kisi morap Pin kop manji iminek yokwi tawit. Kinda da anpak tagi kinda dimasi asak.”

¹³ “Gen kagani unun kimakbi tamo yombem. Top gen morapmi yon.”

“Tunon amin dakon pakbi emari ton gen dulumnikon da mon.”

¹⁴ “Bisapmi bisapmi amin jobit yominek pantasik ak do gen yon.”

¹⁵ “Unun tepmisi amin dapba kimotni do kwan.

¹⁶ Unun dukwan dukwan amin panupbal anek jig yom do akwan.

¹⁷ Amin gat but kalon egip egip dakon mibili dimasi nandan.”

¹⁸ “Unun Pin kop do dimasi pasolgon.”

¹⁹ Nin nandaman, gen morap gen tebanon ton unun amin morap gen teban da yongamngwan ekwan unun da guramitni do ton. Do amin kinda da

“nak amin kilegi” yan aripmi dimasi yosak. Nin kisi morap miktimon ekwaman Piŋkop da dabilon diwarinin tonj. ²⁰ Do gen teban guramit kosiron da amin kinda Piŋkop da dabilon kilegisi dima egisak. Dimasi! Gen teban da nin diwarinin tonj yan nolisak, unjun gin.

Kristo nandan gadan iman amin unjun amin kilegi

²¹ Mani abisok Piŋkop da ni kosiron da amin kilegi yan niyisak unjun nolisak. Unjun gen teban guramit kosiron da dima. Moses dakon gen teban gat ae kombi amin dakon papia gat da nianon da kilek tonej unjun do yan kwok kili awit. ²² Minjat amin morapyo Yesu Kristo nandan gadan iman unjun Piŋkop da amin kilegisi yan yoyisak. Kosit njwaknwaru kinda dima tosok. Amin morap Piŋkop da dabilon arip gin. ²³ Nido nin kisi morap yokwi agiman, ae Piŋkop gat Kwen Kokup aripmi dima egipmi. ²⁴ Mani Piŋkop da nin do nandan yawok niminek minjat aminyo kilegi yan niyisak. Unjun Yesu Kristo da nin yuman nan nipgut do anek yan niyisak. ²⁵ Piŋkop da Yesu kimagek yawini da minjat amin morapyo nandan gadan imni unjun dakon yokwini wiriritjak do manjigit. Unjun agit da gen kokwin agakni unjun kilegisi yan nolisak. Nido kalip minjat aminyo yokwi aba yo yawori an yominek kobogi tepmi dima yomgut. ²⁶ Ae abisok bisapmon iyi kokwin agakni unjun kilegisi yan nolik do amin morap Yesu nandan gadan iman unjun amin kilegi yan yoyisak.

²⁷ Do gen teban yolek unjun kosiron da nin amin kilegi dima aman. Pi kinda anek dima, nandan gadat kosiron dagan amin kilegi aman, do amin kinda da iyi do dima nandaban wigisak. ²⁸ Nido nin nandaman, nandan gadat kosiron dagan amin kilegi aman. Gen teban yolyol kosiron da dima.

²⁹ Piŋkop unjun Juda amin dakon Piŋkop gin? Unjun dimasi. Unjun Amin Nwaknwaru Kabi kisi dakon Piŋkopni. ³⁰ Nido Piŋkop unjun kaloni kindagin egisak, ae nandan gadat kosiron da Juda amin giptimi mandabi ae Amin Nwaknwaru Kabi giptimi dima mandabi unjun kisi nandan gadan iminjakwa timikdak. ³¹ Do nandan gadat anek gen teban yum konej? Unjun dimasi. Nin nandan gadat bamisi anek gen teban jonikgaman.

4

Abraham da nandan gadat aban Piŋkop da amin kilegi yan iyigit

¹ Yan do nin babiknin Abraham do nian yonej? ² Abraham anpak kilegi gin anek unjun kosiron da kilegi man pagit tam iyi mani tagi awikwan. Mani Piŋkop da dabilon unjun kosiron da kilegi man dima pagit. ³ Piŋkop gen papia da unjun do nian yosok? Yan yosok:

“Abraham Piŋkop dakon gen do nandan gadat aban amin kilegi yan iyigit.”

⁴ Amin pi anek tomni timikgan unjun do but galak dakon yo yan dima yoman. Unjun tomni timikgan yan yoman. ⁵ Mani amin kinda pi dima anek nandan gadat asak unjun amin Piŋkop yokwi pakpak kokwin anek kilegi man yomisak unjun da dabilon kilek tosok. ⁶ Dewit kisi da unjun do yagit. Amin anpak tagi ak do pi madep dima an unjun Piŋkop da dabilon amin kilegi dagon, ae unjun da kisik kisik tagi ani unjun do yagit. ⁷ Dewit da yan yagit:

“Amin Piŋkop dakon gen tebani yapba gulusunni unjun yopman yominek diwarini wiririkdak unjun amin kisik kisik ekwan.”

⁸ Amin kinda yokwi aban Amin Tagi da kobogi im do sanbenek dima nandisak unjun amin kisik kisik ekwan.”

9 Ji nian nandan? Juda amin giptimni mandabi unun dagin gisami ton ekwan? Bo Amin Nwakwari Kabi giptimi dima mandabi unun kisi da gisami ton ekwan? Kisi bamot gisami ton ekwan. Nin yan yoman, Abraham nandan gadat aban Pin kop da amin kilegi yan iyigit. 10 Abraham nian aban Pin kop da amin kilegi yan iyigit? Giptimni mandagit bo don mandagi? Unun giptimni dima mandanakwan Pin kop da amin kilegi yan iyigit. 11 Giptimni dima mandanek nandan gadat anakwan Pin kop da amin kilegi yan iyigit. Anek don Abraham unun amin kilegi kindan yan dakon tilak do giptim mandak dakon anpak ingut. Yando, Abraham unun amin morap giptim dima mandanek Pin kop nandan gadan iba amin kilegi yan yoyisak dakon datnisi egisak. 12 Ae Abraham unun giptimi mandabi amin kabi dakon dat yo kisi egisak. Mani amin giptimni mandanek nandan gadat dima an amin unun dakon datni dima egisak. Amin morap giptimni mandanek Abraham da giptimni dima mandanek nandan gadat agit yan gin nandan gadat an amin dakon datni egisak.

Pin kop dakon yan teban tokni unun nandan gadat amin morap kisi do ton

13 Kalip Pin kop da Abraham gat babikni gat do miktim morap kisi yom do yan teban tok agit. Abraham gen teban yolakwan unun do anek yan teban tok dima an ingut. Nandan gadat gin anakwan amin kilegi yan iyinek yan teban tok an ingut. 14 Gen teban yolgan amin dagin Pin kop dakon yan teban tokni timitni kan, nandan gadat unun yo isali asak, anakwan yan teban tokni unun bami mini an mudokdan. 15 Amin da gen teban yapmanakwa Pin kop da butjap nandan yomisak. (Mani gen teban mini kan, gen kirijit dakon diwarini mini.)

16 Pin kop da Abraham gat babikni don altanek egipdan unun do nandan yawok yominek yan teban tok an yomgut. Do Pin kop da yo unun manjin yomgut unun timit do nandan gadat anek tagi timitni. Unun yo gen teban yolgan amin dogin dima ton, amin morap Abraham da nandan gadat agit yan gin an amin kisi da yo unun timitdan. Abraham unun nin morap kisi dakon datnin. 17 Unun do Pin kop dakon papia da yan yosok: “Nak da gak gepbo miktimi miktimi amin egi an an kwan unun dakon datni egipdisal.”

Pin kop unun nandan gadan ingut da dabilon Abraham unun datnin egisak. Unun Pin kop dagin amin kimakbi egip egip yomisak, ae yo dima tawit unun gen yanakwan noman ton.

18 Abraham unun Pin kop da yan teban tok an ingut unun aripmi dimasi noman tokdan yan nandagit, mani miktimi miktimi amin egi an an kwan unun dakon datni egipdisat unun do nandan gadat tebaisi agit. Pin kop da kili iyigit:

“Babikgo da madepsi iren tokdan.”

19 Abraham unun bilakni 100 do monji aripmi dima panjalagi, ae minatni Sara unun yo kisi monji aripmi dima panjalagi agit, mani nandan gadatni dima yawogek tebaisi tagit. 20 Pin kop da yan teban tok an iban but bamot anek nandan gadatni dima yipman dekgit. Nandan gadatni sigin teban tarakwan Pin kop do man madep ingut. 21 Ae Pin kop da yo ak do yan teban tok agit unun aripmi tagi akdisak yansi nandan teban tagit. 22 Yan do anek Pin kop da Abraham dakon nandan gadatni kanek “amin kilegi yan iyigit.”

23 Gen unun mandabi unun yan: “Pin kop da amin kilegi yan iyigit” gen unun Abraham dogin dima mandabi. 24 Gen unun nin kisi do yosok. Nin Pin kop Amin Taginin Yesu kimoron

4:11: WW 17.10-11 4:13: WW 17.4-6; 22.17-18; Gal 3.29 4:14: Gal 3.18 4:15: Ro 3.20; 5.13
4:16: Gal 3.7 4:17: WW 17.5 4:18: WW 15.5 4:19: WW 17.17 4:22: WW 15.6 4:25:

nañ aban pidagit unun nandan gadan imaman amin Pinjkop da amin kilegi yan niyisak. ²⁵ Pinjkop da Yesu nin dakon diwarinin wiriritjak do yum kanakwan amin da anakba kimakgit. Ae nin da kilegi man panen do anek kimoron nañ aban pidagit.

Nin Kristo gat kisi kimakgiman ae unun gat kisi egip egip abidagiman (Kilapmi 5-8)

5

Pinjkop da nin minjat aminyo kilegi yan niyisak

¹ Yan do anek nin nandan gadat ano Pinjkop da minjat aminyo kilegi yan niyisak. Do Amin Taginin Yesu Kristo da panpuluganban nin Pinjkop gat but kalon ekwaman. ² Yesu da minjat aminyo nandan gadat aman unun Pinjkop dakon nandan yawot kagagwan piginen do yoma witald nimgut da nin abisok unudon tebaisi akgaman. Anek nin Pinjkop da abin timikban Kwen Kokupmon iyi da tilim madepgwan egipnen do nandan teban tanek jomjom aman, ae nin unun do nandanek kisik kisik aman.

³ Nin unun dogin kisik kisik dima aman. Jigi noman tan niman ununyo kisi do kisik kisik anen, nido jigi da nin dakon but panjeban anakwa jigikon tebaisi akgaman. ⁴ Ae jigikon tebai agek egip egipninon anpak kilegisi noman ton, ae unun anpak da nin jonikban but galagon da nandan teban tanek jomjom anek ekwaman. ⁵ Ae jomjom aman unun isal dogin dima aman, nido Pinjkop da Telagi Wupni butninon tagal niban unun da Pinjkop da nin do but dasi galak tan nimisak unun noliban koman.

⁶ Nin tapminnin mini da egapno Pinjkop bisap yipguron Kristo da abin yokwi pakpak amin nin do kimakgit. ⁷ Miktim amin ninon kinda da amin kilegi anpulugok do kimot

ak do dima nandisak, mani amin tagisi kinda amin diwari da unuden amin anpulugok do tagi kimotni. ⁸ Mani nin yokwi pakpak sigin egapno Kristo da nin do kimakgit. Unun da Pinjkop da nin do but dasi galak tan nimisak unun noliban koman. ⁹ Kristo dakon yawi da nin panjilek aban nin amin kilegi agiman, do unun da nin madepsi panpuluganek panjutnanban Pinjkop da japmisi nandanek yokwi pakpak amin do kobogi yokwisi yomjak bisapmon tagisi egipdaman. ¹⁰ Nin Pinjkop gat uwal sigin egipguman bisapmon Pinjkop dakon Monji da kimagek uwal uwal tagit unun mosak dakon pi anek panmuwukban Pinjkop gat but kalon agiman. Yan agit do yansi nandan, abisok Monji kalugi egisak do anek Pinjkop da nin yokwikon ban timitdisak. ¹¹ Ae unun gin dima, Amin Taginin Yesu Kristo da nin panpuluganban nin Pinjkop gat but kalon agiman, do nin unun do kisik kisik madepsi aman.

Adam da kimot analon agit, mani Yesu da egip egip analon agit

¹² Adam amin kalon kinda dagin yokwi aban yokwi da miktimi miktimi amin nin kisi timikgit. Ae yokwi da kimot analon agit. Aban minjat amin morapyo kisi kimot da timikgit, nido amin morap kisi yokwi awit. ¹³ Pinjkop da Moses do gen teban dima iminjakwan yokwi miktimon kili tagit. Mani gen teban dima tagit do Pinjkop da amin dakon yokwini dima manjigit. ¹⁴ Mani Adamon da win Moses da bisapmon amin yokwi awit do kimot da minjat amin morapyo timikgit. Diwari Adam da Pinjkop dakon gen irakgit unuden dima awit, mani kimot da ununyo kisi timikgit.

Adam unun Yesu don altosak dakon tilak agit, nido Adam da yo agit unun dakon bami minjat amin morapyo kisikon iren tagit. ¹⁵ Mani Adam dakon yokwi gat Pinjkop dakon

5:3: Jem 1.2-3; 1Pi 1.5-7   5:8: Jn 3.16; 1Jn 4.10
6.23   5:13: Ro 4.15

5:9: Ro 1.18; 2.5; Ep 2.3-5   5:12: WW 3.6; Ro

nandan yawotni gat unun arip dima, unun iyi iyi. Amin kinda, Adam, unun da yokwi aban amin morapmi da kimakgwit. Mani Pinjkop dakon nandan yawotni da kimot dakon tapmim abin yipmanek minat aminyo morapmikon madepsi tujan yomgut. Amin kalonj Yesu Kristo dakon nandan yawotni do anek Pinjkop da nin panpuluganban amin kilegi agiman. Yo unun but galak do nimgut. ¹⁶ Pinjkop da but galak do kilegi man nimgut unun da yo madepsi asak, unun da Adam da yokwi aban jiggi pagiman unun madepsi yapmandak. Adam dakon yokwini do anek Pinjkop da minat aminyo gen pikon yopmanek kisi morap tasik toni do yagit. Mani Pinjkop da but galak do yan agit: minat aminyo yokwi morapmi aba nandan yawok yominek amin kilegi yan yoyigit. ¹⁷ Amin kalonj kinda da gen kirijit aban unun dakon yokwini da kimot analon aban kimot da kila amin madep kinda da yan amin morap pabin yopgut. Mani Pinjkop dakon nandan yawok gat ae but galak yoni gat dakon tapmim da kimot dakon tapmim yapmanek madepsi daman. Do nin yansi nandaman, minat amin morap Pinjkop dakon nandan yawot unun abidonj Pinjkop da amin kilegi yan yoyinakwan amin kalonj Yesu Kristo da pi agit do anek miktimon egipjak bisapmon tebaisi atdan.

¹⁸ Yando, amin kalonj da gen teban kirijikban unun yokwi do anek Pinjkop da amin morap kobogi yokwi timitni do gen pikon yopgut. Yan gin, amin kalonj kinda da anpak kilegi aban Pinjkop da unun agit do anek nin amin kilegi yan niyinakwan kalugi ekwaman. ¹⁹ Amin kalonj da gen kirijit aban unun do anek amin morap kisi yokwi pakpak amin dagawit. Yan gin amin kalonj da gen guramit aban minat amin morap kisi amin kilegi dagokdan.

²⁰ Amin da anpakni unun yokwisi yan kan nandanyo ani do anek Pinjkop

da gen tebani yoban abidawit. Mani amin da yokwi morapmisi aba yokwi awit da aripmon Pinjkop da nandan yawot madepsi an yomgut. ²¹ Do yokwi da kila amin madep da yan yigek amin morap kimot analon an yomgut. Mani abisok Pinjkop dakon nandan yawotni kila amin madep da yan yikdak. Amin Taginin Yesu Kristo da pi agit do anek Pinjkop da nandan yawok niminek amin kilegi yan niyinakwan egip egip dagok dagogi mini abidomanj.

6

Nin Kristo gat kisi kalonj kimakgiman

¹ Do nin nian yonej? “Pinjkop dakon nandan yawotni da madepsi irentosak do anek nin yokwi sigin anej” yan tagi yonej, ma? ² Unun dimasi! Nin kimakbi yombem do yokwi dakon yan ilit aripmi dima nandanej yolyoli. Do nianon da yokwi sigin anej? ³ Nin Yesu Kristo gat gadanej telagi pakbi sogiman bisapmon nin morap kisi Yesu gat kimot kalonj agiman. Ji unun dima nandan, ma? ⁴ Telagi pakbikon nin Kristokon gadano kimot kalonj ano Pinjkop da nin Kristo gat kisi wayikgit. Ae Dat da tapmim madepnikon da Kristo kimoron nan aban pidagit, do unun da aripmon nin egip egip kalugikon egipnej.

Nin Kristo gat kisi kalonj egipdaman

⁵ Nin Kristokon gadano unun da kimot agit nin yo kisi yan gin kimakgiman, do unun da kimoron da pidagit unuderj gin nin kimoron da pidokdaman. ⁶ Nin nandaman, but kalip dakon tapmim wagil minisi asak do anek Yesu gat ae nin dakon but kalipnin gat kisi tilak kindapmon dapgwit. Do nin yokwi dakon oman amin sanbenek dima ekwaman, ⁷ nido amin kili kimakgit unun yokwi dakon oman amini dima egisak.

⁸ Nin Kristo gat kisi kimakgiman, do nin unun gat kisi egipdaman yanji nandan teban toman. ⁹ Nido nin yanji nandaman, Kristo kimoron da kili pidagit, do ae kimot kinda gat aripmi dima asak. Kimot tapmimi mini do sanbenek aripmi dima abin yipjak. ¹⁰ Kimot agit unun yokwi dakon tapmim abik do anek bisap kalon kinda kimakban dagagit, mani abisok Pinjop man madep im do egisak. ¹¹ Do yan gin ji yan nandani, "Nin kimakbi yombem da yokwi da kisiron dima ekwaman. Nin Yesu Kristokon gadagiman, do Pinjop man madep im do ekwaman."

¹² Ji yokwi yipba unun da giptimji si kimori unun kilani dima asak. Yokwi da ilik pangwan giptim dakon galaktok yokwi di abam. ¹³ Ae ji yokwi yipba giptim diwatji kisi kila anjakwan anpak yokwi dima ani. Ji kimakbi tamokon da pidawit da kalugi ekwan, do ji disi ban Pinjop do paret ani. Anek Pinjop yipba giptimji kalon kila anjakwan anpak kilegi ani. ¹⁴ Yokwi da sanbenek kilasi dima akdisak, nido ji gen teban da kisiron dima ekwan. Ji Pinjop dakon nandan yawot da kagawan ekwan.

Nin anpak kilegi dakon oman amin ekwaman

¹⁵ Nin gen teban da kisiron dima ekwaman, do nian anen? Nin Pinjop dakon nandan yawot da kagawan ekwaman do yokwi tagi anen? Unun dimasi! ¹⁶ Ji yanji nandani. Amin kinda dakon geni guramigek oman an im do kini kan, unun amin dakon oman amin egipdan. Do unun da tilak ji yokwi do kinjek geni guramitni kan kimot akdan. Mani Pinjopmon kinjek geni guramitni kan, amin kilegi akdan. ¹⁷ Kalip ji yokwi dakon oman amin egipgwit, mani abisok Pinjop da geni daban but dasi nandanek guramikgan, do ya yan iyinen. ¹⁸ Ji yokwi dakon oman amin egipgwit, mani Pinjop da yokwikon

ban timigek anpak kilegi dakon oman amin depgut da ekwan.

¹⁹ Nandan kokwinji aripmi dima, do mibili nandaba pisosak do anek tilak genon yosot. Kalip giptimji kalon yipba anpak inani gat ae anpak yokwisi mibili mibili gat dakon oman amin egipgut. Mani abisok giptimji kalon yipba anpak kilegi dakon oman amin egipjak dakon pi an kimotni. Yan anek ji telagisi egipdan.

²⁰ Ji yokwi dakon oman amin egipgwit bisapmon anpak kilegi dakon oman amin dima egipgwit. ²¹ Mani anpak yokwi kalip awit unun dakon bami tagi kinda dima abidawit. Abisok unun anpak do mayagi nandan. Unun anpak da amin kimot yomisak. ²² Mani Pinjop da ji yokwi da kisiron ban timik iyi dakon oman amin depgut da ekwan. Do iyi pangpulanganban telagisi egek egip egip dagok dagogi mini egipdan. ²³ Yokwi dakon tomni unun kimot, mani Pinjop da but galak do egip egip dagok dagogi mini yumsi nimisak. Unun egip egip Amin Taginin Yesu Kristokon tosok.

7

Kristokon gadagiman dakon tilak gen

¹ Not kabi, gen teban pakyanji nandan amin ji do gen on dayisat. Ji disi nandan, amin kinda si egisak bisapmon gen teban da yongamgwan egisak. Mani kimokdok bisapmon gen teban da yongamgwan sanbenek dima egisak. ² Nak tilak gen kinda yoko. Gen teban da yosok unun da aripmon minjat kinda amin paban eni gat giptim kaloni amal. Mani eni kimokdok bisapmon gen teban da sanbenek dima wamanak. ³ Do minjat unun eni egakwan amin kinda pasak kan, minjat unun yumabi asak. Mani eni kimokdok kan, gen teban da dima abidosok, do amin kinda pasak kan, unun yumabi dima asak.

⁴ Yaŋdo, not kabi, ji Kristokon gadanba unun gat kili kimakgwit, do ji Moses dakon gen teban da kisiron dima ekwan. Ji da Pinjkop do bami tagisi paŋalon an imni do anek abisok kimoron da pidagit amin dakon amin kabini ekwan. ⁵ Nin but kalipmi dakon galaktok yolguman bisapmon gen teban da giptimnin dakon galaktok yokwi yolneŋ do yabet aban yokwi agiman. Yan anek kimot analon agiman. ⁶ Mani nin Kristo gat kisi kili kimakgiman, do gen teban da nin dima timikdak, nin puluganbi da ekwan. Do abisok Pinjkop do oman aman unun Telagi Wup da kosit kalugi nolijakwan oman aman. Gen teban papiakon mandabi unun yolek oman dima aman.

Yokwi da nin paŋupbal agit

⁷ Gen teban da galaktok yokwi nion paŋalon aban yokwi aman kan, gen teban unun yo yokwi yan tagi yoneŋ? Unun dimasi! Gen teban da tanek yokwino nolijban nomansi pindakdat. Gen teban da yan yosok: "Ji amin dakon yo do pindak galaktok dima ani."

Yan dima yosok tam, pindak galaktok unun anpak yokwi yan dima nandakom. ⁸ Mani yokwi gen tebanon tapmim panek butnokon pindak galaktok mibili mibili paŋalon agit. Gen teban mini kan, yokwi unun tapmimni mini amin kimakbi yombem. ⁹ Gen teban dima nandagim bisapmon nak kalugi egipgum. Mani gen teban nagon apgut bisapmon yokwi da pidajakwan nak kimot agim. ¹⁰ Gen teban unun amin egip egip yom do noman tagit. Mani unun da egip egip dima namgut, kimot namgut. ¹¹ Nido yokwi da gen tebanon tapmim panek nak ankiligek nikban kimakgim.

¹² Do gen teban unun telagisi. Gen teban morap Pinjkop da yipgut unun telagisi, ae kilegisi, ae tagisi. ¹³ Gen teban tagisi da asi nak nikban

kimakgim? Unun dimasi! But kalipno da yo tagisi unun nan abidanek nak nikban kimakgim. Yokwi pini anek nomansi tenjenajakwan yokwi unun inan inanisi yan koneŋ do anek Pinjkop da yum kanjakwan pini agit.

Yokwi da kilanin ak do pi asak

¹⁴ Nin nandaman, gen teban unun Pinjkop dakon Wupmon da abisak. Mani nak but kalip nan yoldat, nido nak yokwi dakon oman amin egisat. ¹⁵ Nak anpak asat unun mibili dima nandaneŋ asat. Anpak si ak do nandisat unun dima asat. Mani anpak dimasi ak do nandisat unun ban asat. ¹⁶ Nak naga anpak dima galak tosot unun ban asat kan, Moses dakon gen teban unun yo tagisi kinda yan yosot. ¹⁷ Yaŋdo, nak naga anpak yokwi unun dima asat. Yokwi nak da buron egisak unun da asak. ¹⁸ Nak nandisat, nak da buron yo tagi kinda dima tosok. Unun but kalipno do yosot. Asi, nak anpak kilegi ak do nandisat, mani aripmi dima aben. ¹⁹ Anpak tagi ak do nandisat unun dima asat. Ae anpak yokwi dima ak do nandisat unun ban asat. ²⁰ Nak anpak dima galak tosot unun ban asat kan, nak naga dima asat. Yokwi butnokon egisak unun da asak.

²¹ Yaŋdo, anpak kinda da egip egipnokon pi tebaisi asak unun yan. Anpak tagi ak do nandisat bisapmon yokwi da kosit sopsop an namisak. ²² Asi, nak butnogwan da Pinjkop dakon gen teban do nandako yo madepsi asak. ²³ Mani butno dakon galaktok madep kinda da butnogwan pi aban nandisat. Unun galaktok da nandak nandaknokon nak abin nep do emat anek yokwi da dam tebanon nepmanek giptimno kila asak. ²⁴ Awa, nak bupmisi egisat! Giptimno da kimoron nepmandak, do namin da nak pulugan nepjak? ²⁵ Nak Pinjkop ya yan iyisat! Amin Taginin Yesu Kristo dasi pulugan nepdisak.

Yan̄do, nak nandak nandaknokon Piŋkop dakon gen teban yol do nandisat, mani but kalip egip egipmon nak yokwi dakon oman amin egisat.

8

Kristo da yokwinin wiririk niminek Telagi Wup nimgut

¹ Yan̄do, miŋat aminyo Yesu Kristokon gadawit unun yokwi dakon kobogi dimasi timitdan. ² Nido ji Yesu Kristo dakon miŋat amin kabini ekwan, ae Wup egip egip nimisak unun dakon tapmim da ji pulugan depmandak. Anakwan ji yokwi gat ae kimot gat da kisiron sanbejek dima ekwan. ³ Piŋkop da Moses do gen teban imgut unun da nin dakon diwarinin aripmi dima wiriritjak, nido but kalipnin da gen teban aripmi dima guramitjak. Mani Piŋkop da iyi dakon Monji yabekban piŋ yokwi pakpak amin nin dakon giptim yombem abidanek yokwinin wiririkgit. Piŋkop da Monji nan paregek yokwi dakon tapmim abigit. ⁴ Gen teban dakon anpak kilegi nin da egip egipmon tugok tugogisi noman tosok do anek Piŋkop da yan agit. Nin abisok but kalipmon dima ekwaman, nin Telagi Wupmon ekwaman.

⁵ Amin but kalip anpagon ekwan unun but kalip dakon galaktok banjin yolgan, mani amin Telagi Wupmon ekwan unun Telagi Wup dakon galaktok yolgan. ⁶ Amin kinda nandak nandakni but kalipmon yipmandak kan, unun amin kimotjak. Mani nandak nandakni Telagi Wupmon yipmandak kan, unun amin egip egip abidanek but yawot egipjak. ⁷ Amin kinda nandak nandakni but kalipmon yipmandak kan, unun Piŋkop dakon uwalni, nido gen tebani dima guramikdak, ae unuden amin da aripmi dima guramiri. ⁸ Amin morap but kalipmon ekwan unun

anpak Piŋkop da galak tosok unun aripmi dima ani.

⁹ Mani ji but kalip anpagon dima ekwan. Piŋkop dakon Wupni asi jikon egisak kan, Telagi Wup da ji dayin pawilakwan ekwan. Kristo dakon Wupni mini amin unun Kristo dakon amin dima. ¹⁰ Yokwi da giptimjikon kimot panalon andaban kimot akdan. Mani Kristo butjikon egisak kan, ji amin kilegi dagawit, ae wupji kalugi ekwan. ¹¹ Piŋkop Yesu Kristo kimoron nan aban pidagit unun dakon Wupni jikon egisak kan, Piŋkop da Wupni da tapmimon giptimji kimot akdan unun egip egip yomdisak.

Nin Telagi Wupmon Piŋkop dakon gwakni agiman

¹² Yan̄do, not kabino, Piŋkop da nin Wup dakon galaktok yolneŋ do nandisak. But kalip da ji timisok di dima panpulugagit, do unun dakon galaktok dimasi yolni. ¹³ Ji but kalip anpagon egipni kan, si kimotdan. Mani Telagi Wup da tapmimon giptim dakon anpak yokwi pabin yopni kan, kalugi egipdan. ¹⁴ Nido miŋat amin morapyo Piŋkop dakon Wup da yoyin pawildak unun Piŋkop dakon gwakni ekwan. ¹⁵ Piŋkop da Wup dangut unun da ji oman amin egek pasol pasol aesi ani do dimasi nandisak. Wupni da ji panpuluganban Piŋkop dakon gwakni daganek Piŋkop do “Aba, Dat” yan iyaman. ¹⁶ Telagi Wup gat ae nin dakon wup gat da “nin Piŋkop dakon gwakni ekwaman” unun do yankwok amal. ¹⁷ Nin Piŋkop dakon gwakni ekwaman, do Piŋkop Dat da Kristo do yo tagisi morap im do yan teban tok agit unun nin kisi da timitdaman. Nin abisok unun da tepmi pagit unuden gin panen kan, nin unun da tilimnikon unun gat kisi egipdaman.

Don Kwen Kokupmon tilimnikon tagisi egipdaman

¹⁸ Tilimni wagil tagisisi unun don nimdisak, do abisok tepmi paman unun yo moninjisok yanji nandisat. ¹⁹ Nido yo morap Pinjkop da wasagit unun da Pinjkop da gwakni nomansi panjentej akdisak dakon bisap tepmi noman tanban yan do antep an. ²⁰ Yo morap wasagit unun Pinjkop da jobit yomgut. Jobit unun dima timit do nandawit, mani Pinjkop da iyi don panjaluk akdisak unun nandan teban tanjek jomjom ani do anek jobit yomgut. ²¹ Don, Pinjkop da bisap yipguron yo morap tasik tanjek kimot an unun puluganban ae dima kimagek mik tokdan. Aban Pinjkop dakon gwakni nin gat tilimnikon puluganbi da egipdaman.

²² Nin nandaman, minjat da monji panalak do tepmi pan unun da tilak yo morap Pinjkop da wasagit tepmi pan. Anek kisi morap da iyon iyon yawit da yanakwa wik da abisok bisapmon wisak. ²³ Ae yo unun dagin iyon iyon dima yon. Ninyo kisi iyon iyon yoman. Nin Telagi Wup kili abidagiman, ae yo diwar tagisi don timitdaman yanji nandaman. Mani nin abisok tepmi sigin panek iyon iyon yanek Pinjkop da monji gwayono yan niyinek giptim kalugi nimdisak bisap unun do nandan teban tanjek jomjom aman. ²⁴ Pinjkop da nin yokwikon ban timikgit, ae yo morap tagisi an nim do nandisak unun do jomjom aman. Yo kinda abidok do jomjom aman kan, nin nandaman unun yo dima abidaman. Amin kinda yo kinda kili abidagit kan jomjom dima asak. ²⁵ Mani nin yo unun dima abidagiman, do jomjom aman kan, nin butnin yawori tanakwa jomjom aman.

²⁶ Ae Telagi Wup da tapmimni mini amin nin panpulugosok. Nin yo nido bisit anen unun dima nandaman, ae gen kaga da ni gen nan yonen unun dima nandaman. Mani Telagi Wup da iyon iyon yanek nin panpulugok do iyi bisit asak. ²⁷ Unun da Pinjkop dakon

galaktok yolek telagi amin kabini nin panpulugok do bisit asak. Do Pinjkop amin but pindat pindat amin da Wup dakon nandak nandakni kosok.

²⁸ Nin nandaman, Pinjkop da yo morap kisikon pi aban unun yo morap da amin morap iyi do but dasi galak tan iman amin unun da panpulugok madepsi timikgan. Unun amin Pinjkop da galaktokni yolni do anek yan yomgut. ²⁹ Nido minjat aminyo Pinjkop da kalipsigwan “don timitdisat” yan nandan yomgut unun Monji Yesu yombem dagoni do tilak agit. Monji da peni mibiltogi egakwan padik padikni ae saminiyo morapmi da egipni do nandagit. ³⁰ Ae amin unun tilak agit ununyo kisi yan yomgut. Ae amin unun yan yomgut unun minjat aminyo kilegi yan yoyigit. Ae amin unun kilegi yan yoyigit unun tilimni yomgut.

Pinjkop nin do toktogisi but dasi galak tan nimisak

³¹ Yan agit do nian yonen? Pinjkop da nin panpulugosok, do namn da uwal anek nin pabin nipjak? ³² Pinjkop iyi dakon Monji dima anjutanjek nin morap panpulugosak do yabekgit. Yan agit do yo morap kisi but galagon da nimdisak.

³³ Pinjkop da nin iyi do kili manjigit, do namn da gen pikon nipjak? Pinjkop da iyi minjat aminyo kilegi yan niyisak. ³⁴ Namn da nin yokwi dakon kobogi timitnen do yosak? Unun aripmi dima, nido Yesu Kristo nin do anek kimakgit, ae unun gin dima, nin do anek kimoron da pidagit. Ae abisok Pinjkop da amin tet do yigek nin panpulugosak do iyisak. ³⁵ Kristo da nin do but dasi galaktan nimisak, do yo kinda da nin unun kagagwan nan aripmi dima panwasisak. Jigi tepmiyo panen, bo amin da yo yokwi an nimni, bo jap do anen, bo imal do wadak wadak anen, bo yo yokwisi kinda da nin panupbal ak do asak, bo emat ninon noman tosak kan, unun

yo morap da tagi panwasini? Uñun aripmi dimasi! ³⁶ Pinjkop gen papia da uñun do yan yosok:

“Nin gak dakon minjat aminyo ekwaman, do bisapmi bisapmi amin da nin si nindapba kimokgoman.

Uñun da nindaba nin sipsip si dapba kimori yombem da ekwaman.”

³⁷ Mani Kristo da nin do but dasi galaktan nimisak, do uñun yo morap noman tan nimirakwa panpulgajakwan pabin yopmangaman.

³⁸ Nak asisi nandan teban tosot, Pinjkop da nin do but dasi galaktan nimisak, ae yo kinda da nin uñun kagagwan nan aripmi dima panwasisak. Kimot, bo egip egip, bo anelo, bo kon, bo yo abisok ton, bo yo don noman tokdan, bo yo tapmimi ton mibili mibili, ³⁹ bo yo kwen ton, bo yo mikgwan ton, bo yo diwari tan anan kwan uñun yo morap da Pinjkop da nin do but dasi galak tan nimisak uñun kagagwan ban aripmi dima panwasisak. Pinjkop da nin do but dasi galaktan nimisak uñun Amin Taginin Yesu Kristo obakon noliban koman.

Pol Pinjkop da Israel aminon pi agit uñun do yagit

(Kilapmi 9-11)

9

Pol da Israel amin do bupmi nandan yomgut

¹ Nak Kristo dakon amin, do bamisi yosot. Top dima yosot. Nak gen on yosot uñun Telagi Wup da nandak nandakno si jonigakwan gen uñun bami yosot yansi nandane yosot. ² Nak bisapmi bisapmi bupmi but yokwiyo anek butno madepsi jik tosok. ³ Nak Pinjkop da yawi diwat kabino Israel amin yokwikon ban timitjaksi do nandisat. Do nak dakon galaktok uñun yan: Kosit di yan ton

tam nak da naga jobit timigek Kristo yipman degapbo Israel amin da nak dakon tamo abidanbam. ⁴ Israel amin kabi uñun Pinjkop da gwaknoni yan kili yoyigit. Tilimni kili yoliban bisap morapmi kawit, ae Pinjkop da sanbek sanbek uñun gat anek gen tebani yomgut. Ae gawak imni dakon mibili yoyinek yan teban tokni yomgut. ⁵ Uñun dakon babikni mibiltogi uñun man madepni ton da egipgwit. Ae uñun kabikon da Kristo amin dagagit. Kristo uñun Pinjropsi, yo morap dakon busuni egisak, do bisapmi bisapmi mani ankisin kimotnen. Uñun asi.

Pinjkop da Israel aminon pi agit Pol da uñun do yagit

⁶ Do Pinjkop da Israel amin do yan teban tok agit uñun jonigakwan bami ton dima agit yan tagi yonen? Uñun dima, nido Israel aminon da altanbi uñun kisi morap Israel amin bamisi dima. ⁷ Ae Abrahamon da altanbi amin morap kisi da Abraham dakon gwaknisi yan tagi dima yonen. Pinjkop da kalip yan yagit:

“Aisak kalonon dagin babikgo noman tokdan.”

⁸ Uñun gen dakon mibili uñun yan. Amin da monji panalan unuden alton amin morap kisi da Pinjkop dakon gwakni dima. Monji morap yan teban tok kosiron da altanbi uñun dagin Abraham dakon babikni. ⁹ Nido Pinjkop da yan teban tok yan agit:

“Bisap yipgumon tobil abinapbo Sara da monji wili analakdisak.”

¹⁰ Ae uñun gin dima, babiknin Aisak da Rebeka panek monji yayat panalagit. ¹¹ Mani Pinjkop anpakni yolek galaktoknikon amin manjisak. Yayat bamot dima altanek anpak tagi bo ae yokwi dima anakwal ¹² Pinjkop da Rebeka yan iyigit:

“Monji mibiltok altosak uñun da padige dakon oman amini egipdisak.”

13 Piŋkop gen papia da uŋun do yaŋ yosok:

“Padige Jekop do but dasi galaktan iŋgum, mani peni Iso do dima galak taŋ iŋgum.”

14 Do niaŋ yoneŋ? Piŋkop kokwin kilegi dima asak? Dimasi! 15 Nido Piŋkop da Moses yaŋ iyigit:

“Nak amin kinda do bupmi nandan im do nandaken kaŋ, bupmi nandan imdisat.

Ae amin kinda anpulugok do nandaken kaŋ anpulugokdisat.”

16 Yaŋdo, Piŋkop amin manjit do nandisak kaŋ, amin dakon galaktok bo amin dakon teban tebanon da dima manjisak, uŋun bupmini do anek manjisak. 17 Telagi papiakon Isip dakon kila amin madep Pero Piŋkop da yaŋ iyigit:

“Nak da jigi madepsi gabo miktimi miktimi miŋat aminyo da tapmimno kaŋek man madep namni yaŋ do anek nak da kila amin madep man gangum.”

18 Yaŋdo, nin nandaman, Piŋkop da amin kinda do bupmi nandan im do nandisak kaŋ, bupmi nandan imdisak. Ae amin kinda aban but teban asak do nandisak kaŋ, galaktokni yolek aban but teban asak.

19 Mani jikon da kinda da yaŋ nayikdisak, “Piŋkop da yaŋ asak kaŋ, nido nin gulusunin ton yaŋ niyisak? Namn da Piŋkop da yo ak do nandisak uŋun yapmanek iyi da galaktogon yo kinda asak?” 20 Gak yaŋ dimasi yoki. Gak amin gin, do Piŋkop da yo asak uŋun do “Dima agagi asal” yaŋ nido yosol?

“Amin iyi wasagit da wasagit amin ‘Nido nak yaŋ wasagit?’ yaŋ tagi dima iyigi.”

21 Miktim kwoba wasok amin da mikgakak timi kinda abidanek kwoba tagisi kinda pi tagisi do wasanek, kwoba kinda pi isali di ak do wasosak kaŋ, uŋun dima agagi asak yaŋ tagi nandanek?

22 Piŋkop da yaŋ gin asak. Uŋun butjapni ae tapmimni amin kisi da koni do nandisak, mani japmi nandan yomisak amin tasik toni do parekbi uŋun jomjom anek tepmi dima pantasik asak. 23 Yaŋ asak, nido amin bupmi nandan yomisak uŋun da tilimni dakon yo tagisi morap uŋun dakon mibili nandani do nandisak. Uŋun amin tilimnikon egipni do kili manjigit. 24 Uŋun nin mani. Uŋun da nin Juda amin ae Amin Nwakiwari Kabi da kabikon ban manjin nipgut. 25 Kombi amin Osea da papia mandagiron Piŋkop da Amin Nwakiwari Kabi do yaŋ yagit:

“Miŋat aminyo uŋun kalip nak dakon amin kabi dima egipgwit, uŋun abisok nak dakon amin kabino yaŋ yoyiken.

Ae but dasi dima galaktan yomgum amin, uŋun abisok but dasi galaktan yoben.”

26 Ae kinda yaŋ yagit:

“Ji nak dakon amin kabi dima yaŋ yoyigim tamokon uŋudon gin ‘Ji Piŋkop egip egip teban egisak uŋun dakon monji gwayoni’ yaŋ yoyikdisat.”

27 Aisaia Israel amin do nandaneŋ yaŋ tidaneŋ gen yaŋ yagit:

“Israel miŋat aminyo tap kidipmiŋon niman ton yombem morapmisi ireŋ tokdan, mani Amin Tagi da kalonisok di banjin yokwikon ban timitdisak.

28 Nido Amin Tagi da miŋat amin morap gen pikon yopmanek kobogi yokwisi tepmisi yomdisak.”

29 On yo noman tokdan uŋun do Aisaia da kalip yaŋ yagit:

“Amin Tagi Tapmim Ami da nin dakon amin kabi kalonisok di dima yopban egipgwit tam, nin Sodom ae Gomora kokup da tasik tagimal yaŋ gin tasik tagiman.”

Israel amin nandan gadat bami dima awit

³⁰ Do nian yonej? Yan yonej: Amin Nwakɲwari Kabi Pinƙop da dabilon kilegi egip do pi teban dima awit. Uɲun nandan gadat aɲek kilek tawit.

³¹ Mani Israel amin Moses dakon gen teban yolek miɲat amin kilegi egip do pi tebaisi awit, mani dima kilek tawit,

³² nido nandan gadat kosiron da amin kilegi egip do dima nandawit. Uɲun iyi da teban tebanon da kilegi man pak do nandawit. Uɲun Yesu dima nandan gadan imɲawit, do tip kinda da yan kosiron tanakwan kan-dapni tidanek man pakɲawit. ³³ Pinƙop gen papia da uɲun do yan yosok:

“Nandani. Nak da tip kinda Saion kokup papmon amin kesal dapni do yipmanɲat.

Mani nandan gadan imni amin mayaktok dima pakɲan.”

10

Israel amin Pinƙop dakon aɲpak dima nandan

¹ Not kabi, Pinƙop da Israel amin yokwikon ban timitɲak dosi nandanek bisit iyisat. ² Nak Israel amin dakon mibilni nandisat, uɲun Pinƙop dakon galaktok yol do pi tebaisi aɲ, mani Pinƙop dakon galaktok pakyanɲi dima nandanek aɲ. ³ Uɲun nian aɲapno Pinƙop da kilegi man nimɲak uɲun dima nandanek iyi da teban tebanon da amin kilegi dagok do pi tebaisi aɲ. Yan aɲek Pinƙop yipba uɲun da paɲkilek aban amin kilegi dima dagon. ⁴ Nin nandaman, Kristo da pi aban gen teban yo isali agit, do miɲat amin morap Kristo nandan gadan iman uɲun Pinƙop da dabilon amin kilegi dagon.

⁵ Moses da miɲat aminyo gen teban yolek ni aɲpak ban aɲakwa Pinƙop da amin kilegi yan yoyisak uɲun do yan mandagit:

“Amin kinda gen teban morap kisi guramikɲak uɲun kalugi egipɲak.”

⁶ Mani amin kinda nandan gadat aɲakwan Pinƙop da uɲun do amin kilegi yan iyisak uɲun amin da yan yosok, “Ji disi butɲikon da

‘Namin da Kwen Kokup wigisak?’

yan dima yoni. Gen uɲun yoni uɲun da Kristo miɲtimon abik do nandan yan asak. ⁷ Ae ji

‘Namin da kimakbi tamokon pigisak’ yan dima yoni. Gen uɲun yoni uɲun da Kristo kimakbi tamokon naɲ awik do nandan yan asak.” ⁸ Mani nian yonej? Nin Pinƙop dakon gen yolek yan yonej:

“Pinƙop dakon gen uɲun ji da kapmatɲok tosoɲ.

Uɲun gen kagasikon ae butɲikon tosoɲ.”

Gen uɲun nandan gadat dakon gen nin da yan tenɲenok aman uɲun. ⁹ Nin yan yoman. Gak yanɲkwok aɲek gen kagagokon da “Yesu uɲun Amin Tagi” yan yoki, ae butɲikon da “Pinƙop da Yesu kimoron naɲ aban pidagit” yan nandan gadasal kan, Pinƙop da gak yokwikon naɲ abidokɲisak. ¹⁰ Nin butninon da nandan gadat ano Pinƙop da nin miɲat aminyo kilegi yan niyisak, ae nandan gadatnin gen kagakon da yanɲkwok ano Pinƙop da nin yokwikon ban timikɲak.

¹¹ Pinƙop dakon gen da uɲun do yan yosok:

“Amin morap Pinƙop nandan gadan iman uɲun mayaktok dima pakɲan.”

¹² Juda amin gat ae Amin Nwakɲwari Kabi gat uɲun kisi Pinƙop da dabilon arip gin. Amin Tagi uɲun amin morap kisi dakon Amin Tagini. Uɲun da amin morap paɲpulugosak do bisit iyan uɲun madepsi gisamikɲak. ¹³ Do “miɲat amin morap Amin Tagi dakon man yanek paɲpulugosak do bisit iyan uɲun yokwikon ban timitɲisak.”

14 Mani miñat aminyo dima nandan gadan imni kan, nianon da bisit iyinba panpulugosak? Ae gen bini do dima nandani kan, nianon da nandan gadan imni? Ae amin kinda da Pin kop gen dima yoyisak kan, nianon da gen bini nandani? Unun aripmi dima nandani. 15 Ae amin dima yabetni kan, Pin kop gen aripmi dima yan tenjenokdan. Pin kop gen da yan yosok:

“Gen bin tagisi panaban amin dakon abapni unun yo madepsi!”

Israel amin Gen Bin Tagisi dima abidawit

16 Mani Israel amin kisi da Gen Bin Tagisi dima abidawit. Aisaia da yan yagit:

“Amin Tagi, gen yan tenjenoman namin da nandan gadasak?”

17 Yan do, nin nandaman, amin da Kristo dakon gen yan tenjenanba nandano unun da nandan gadat panalon asak.

18 Mani nak gen kinda dayikdisat unun yan. Israel amin Gen Bin Tagisi unun nandawit bo dima? Unun nandawit. Pin kop gen papia da yan yosok:

“Miñat amin morapyo miktimi miktimi ekwan da tekni kili nandawit.

Geni miktim diwarikon da diwarikon kili kigit.”

19 Ae gen kinda gat dayikdisat unun yan. Israel amin da gen unun dakon mibili nandaba pisagit bo dima? Unun nandaba pisagit. Mibiltok Pin kop da Moses dakon gen kagakon da Israel amin gen yoyigit unun do nandanen. Gen yan yagit:

“Nak da amin kabi kinda man bini mini ae nandak nandakniyo tagi dima unun timikgo nak nandan gadan naba ji da unun do nandaba yokwi tok anek butjap nandakdan.”

20 Ae Aisaia da gen tebaisi yan yagit:

“Amin kabi kinda nak wisik do pi dima awit unun da nak kili analon awit.

Ae nak do dima yanek egipgwit amin nak da naga nan yoliko kili nandawit.”

21 Mani Aisaia da Israel amin do nandanek yan yagit:

“Nak gildat kinda kalon gen kirin it anek but tobil ak do dima nandan amin unun nagon opni do kisitno dedan egisat.”

11

Pin kop da Israel amin diwarikon do nandan yawot agit

1 Do nak yan dayikdisat, Pin kop da miñat amin kabini manji yomgut? Unun dimasi! Nak naga Israel amin kinda. Nak Abraham dakon babi, ae Benjamin da kabikon nani kinda.

2 Pin kop da miñat aminyo kalip iyi do manjigit unun manji dima yomgut. Ji Pin kop da papiakon Elaija do gen mandabi unun dima nandan bo? Elaija Israel amin do gen yan yominek Pin kop yan iyigit:

3 “Amin Tagi, gak dakon kombi amingo kili dapba kimakgwit, ae gak dakon altago tuwilgwit. Abisok nak kalon dagin egapbo nakyo kisi nikba kimotdisat.”

4 Mani Pin kop da kobogi ni gen nan iyigit? Yan iyigit:

“Nak dakon amin kabino 7 tausen da ekwan, unun amin kokup kidat Bal unun do gawat gawat dima awit.”

5 Unuden gin abisokyo kisi Pin kop da Juda amin kabisok kinda nandan yawot an yominek iyi do kili manjigit. 6 Unun pi kinda awit do anek dima manjigit, unun nandan yawok yominek isalsi manjigit. Unun pi kinda anakwa manjigit tam, unun da nandan yawotsi dima asak.

7 Yan do, nian yonen? Israel amin Pin kop da dabilon kilek tok do pi tebaisi awit, mani dima kilek

10:15: Ais 52.7

10:16: Ais 53.1

10:18: Kap 19.4

10:19: GT 32.21

10:20: Ais 65.1

10:21: Ais 65.2

11:1: 1Sa 12.22; Kap 94.14; Pil 3.5

11:3: 1KA 19.10,14

11:4: 1KA 19.18

11:6: Gal 3.18

tawit. Piŋkop da amin diwari banġin manġinban uŋun dagin kilek tawit. Anakwan diwari Piŋkop da but yomani sopman yomgut. ⁸ Piŋkop gen papia da uŋun do yaŋ yosok:

“Piŋkop da nandak nandakni paŋupbal aban upbal tawit, ae dabili sopban yo dima pindari awit, ae mirakni sopban yo dima nandawit. Piŋkop da yaŋ agit da abisok yaŋ gin egi anaŋ obaŋ.”

⁹ Kalip Dewit da uŋun do yaŋ yagit:

“Uŋun jap noknok anek kisik kisik aŋ, mani gak da yokwi awit dakon kobogi do paron yopbi yokwalni, ae gapmakon moni, ae kosiron tipmon kandapni tidoni dosi nandisat.

¹⁰ Ae dabilni abi pilin taŋakwa yo dima pindatni, ae jiggi morapmi imek yominaŋi manji gironitni, anek yaŋ gin egi wigini dosi nandisat.”

Piŋkop da Amin Nwaktari Kabi yok-wikon ban timikgit

¹¹ Yaŋdo, nak yaŋ dayikdisat. Israel amin yokwikon manek wagil tasik taŋ yaŋ nandan? Uŋun dimasi! Uŋun Piŋkop manji imgwit, anakwa Piŋkop da Amin Nwaktari Kabi yokwikon ban timikgit. Israel amin da uŋun kaŋek ninon yaŋsi asak tam tagisi yaŋ nandan yomni do anek Piŋkop da uŋun agit. ¹² Israel amin da Piŋkop manji imgwit bisapmon Piŋkop da miktim amin morap kisi paŋpulugaŋek yo tagisi morapmi anyomgut. Ae Israel amin Piŋkop dakon anpak yipman dekgwit bisapmon Piŋkop Amin Nwaktari Kabi do yo tagisi anyomgut. Yaŋ agit do yaŋsi nandan, Israel amin Piŋkopmon ae tobil apni bisapmon, mibiltok agit uŋun si yapmanek miktim amin morap kisi do yo wagil tagisisi morapmi anyomdisak.

¹³ Amin Nwaktari Kabi, nak abisok ji do gen on dayikdisat. Piŋkop

da nak jikon yabekbi pi aben do yaŋ namgut. Nak pi uŋun asat uŋun do tagisi nandisat, ¹⁴ nido nak uŋun pi anapbo, Piŋkop da jikon yo tagisi aŋ daminakwan, Israel amin dabinoni da uŋun kaŋek, ninon yaŋ gin asak tam tagisi yaŋ nandani do nandisat. Yaŋ nandanakwa Piŋkop da diwari yokwikon ban timitjak kaŋ tagisi yaŋ nandisat. ¹⁵ Piŋkop da Israel amin yopman dekgit bisapmon miŋat aminyo miktimi miktimi ekwan uŋun timikban iyi gat but kalon awit. Yaŋ agit do Israel amin yokwikon ban timitjak kaŋ, nin nandan, uŋun kili kimakgwit ban egip egip ae yomisak yaŋ asak. ¹⁶ Amin da wit mibiltok paŋ uŋun ban diwari timigek bret wasaŋek Piŋkop do paret aŋ. Yaŋ aba bret diwari kisi telagi gin aŋ mudon. Ae kindap dakon geli uŋun telagi kaŋ, kilinji yo kisi telagi gin.

¹⁷ Nak tilak gen kinda dayikdisat. Olip kindap amin da kwaokbi dakon kilinji uŋun Israel amin dakon tilak asak. Uŋun kilinji diwari Piŋkop da paŋsanik maban kiwit. Ae Amin Nwaktari Kabi ji olip kindap iyi kwokwo dakon kilinji yombem, ji paŋabin olip kindap tagisi amin da kwaokbikon sanbegit da gelikon pakbi iligek kilinji diwari gat tagisi ton. ¹⁸ Mani ji disi do nin kilinji diwari yapmanek kilinji tagisi yaŋ dima nandani. Ji da geli do pakbi dima iman, geli da pakbi damisak, do ji disi do dima nandaba wigisak. ¹⁹ Mani ji da yaŋ yokdan, “Nin da kindap obikon sanbeneŋ do anek kilinji uŋun Piŋkop da paŋsanikgit.” ²⁰ Uŋun asi, Piŋkop da yaŋ agit. Mani Israel amin Kristo dima nandan gadan imgwit, uŋun do anek paŋsanikgit. Ae ji nandan gadan iman do kindapmon sanbewit da ekwan. Do ji disi do nandaba dima wigisak. Ji si pasolni. ²¹ Nido Piŋkop da kindap uŋun iyi dakon kilinji uŋun paŋsanikgit, do ji disi do nandaba wigisak kaŋ, jiyo kisi paŋsanitdisak.

²² Ji pakyanansi nandani. Pinjkop da amin do anpak yawori anyomisak, mani yokwi aba japmi nandan yomisak. Amin morap anpakni yopman dekgwit unun yo yokwisi anyomgut, mani ji anpakni tagisi unun do nandan teban tanek sigin atni kan, anpak yawori andamdisak. Mani ji yanon dima atni kan, jiyo kisi pansanitdisak. ²³ Ae Israel amin kalip pansanikgit unun nandan gadat ani kan, kindap obikon aeni sanbekdisak. Nido Pinjkop iyi aeni sanbesak dakon tapmim tan imisak. ²⁴ Disi nandan, Amin Nwaknwarri Kabi ji kalip olip kindap iyi kwokwo dakon kilinj yombem da yan egipgwit. Unudon ban Pinjkop da ji pansanik olip kindap amin da kwaokbikon sanbegit. Kindap iyi yan dima kwon, mani Pinjkop da yan agit. Do kilinj unun pansanikgit unun iyi da obikonsi tagapmisi sanbekdisak.

Pinjkop amin morap do bupmini yolik do nandisak

²⁵ Not kabi, nak ji da gen pasili kinda tosok unun dakon mibili nandaba pisosak do nandisat. Yan kan disi do dima nandaba wigisak. Gen pasili unun yan: Israel amin diwari Pinjkop da but yomani sopgut unun yan egi wigakwa Amin Nwaknwarri Kabi nian da iyikon apni do tilak yipgut unun da aripmon iyikon apdan. ²⁶ Ae don Pinjkop da Israel amin morap kisi yokwikon ban timitdisak. Unun do Pinjkop gen papia da yan yosok:

“Yokwikon Ban Timit Timit Amin unun Saion kokup papmon da apdisak.

Abinek Jekop dakon amin kabikon altanek Pinjkop gen pabin yop anpakni wiririkban kin mudokdan.

²⁷ Anek yokwini wiririk yom do nak unun gat sanbek sanbek kindabe.”

²⁸ Israel amin Yesu dakon Gen Bin Tagisi unun do manji imgwit,

11:26: Ais 59.20-21   **11:27:** Jer 31.33-34

11:35: Jop 41.11   **11:36:** 1Ko 8.6

do Pinjkop dakon uwalni dagawit. Yan anek ji Amin Nwaknwarri Kabi panpulugawit. Mani Pinjkop da kalipsigwan Israel amin iyi dakon minjat amin kabi egipni do kili manjigit, ae babikni do sigin nandan yominek but dasi galaktan yomisak. ²⁹ Nido Pinjkop da amin yan yomisak unun nandak nandakni kulabik dima asak, ae but galak do yo yomisak unun aripmi dima gwayesak.

³⁰ Amin Nwaknwarri Kabi ji kalip Pinjkop dakon gen pabin yopgwit. Mani abisok Israel amin Pinjkop dakon gen dima guramikgan. Yan do anek ji bupmini abidawit. ³¹ Unuden gin abisok Israel amin da Pinjkop gen dima guramikgan. Mani ji da bupmini abidawit, do Israel amin yo kisi tagi abidoni. ³² Pinjkop da minjat amin morap kisi bupmini yolik do nandagit, do yum pindagakwan amin kisi geni kirinjigek dam tebanon egipgwit.

Pinjkop man madep iminj kimotnen

³³ Mao! Pinjkop dakon anpakni tagisi, ae nandan kokwini, ae nandak nandakni unun wagil ilarisi. Gen kokwin pi agakni amin da mibili aripmi dima wisinj kokogi, ae amin da pi agakni aripmi dima nandan pisogi. ³⁴ Unun do Pinjkop gen papiakon gen yan tosok:

“Namin da Amin Tagi dakon butni kagit?

Ae namin da anpuluganek nandak nandak imgut?”

³⁵ “Namin da mibiltok Pinjkop do yo imgut do kobogi do Pinjkop da yoni tamoni panjobil imjak?”

³⁶ Pinjkop da iyi yo morap wasagit, ae unun da yanakwan tamonikon ton. Ae yo morap da mani anenokgon. Dagok dagogi mini tilimni tan anan kikkisak teban. Unun asi.

Kristo nandan gadan iman amin da ni anpak

11:33: Ais 55.8-9

11:34: Ais 40.13; 1Ko 2.16

ban ani unun do Pol da yagit

(Kilapmi 12.1-15.13)

12

Nin giptimnin nan Piŋkop do paret an imneŋ

¹ Yan do, not kabino, nak Piŋkop dakon bupmini madepsi unun do nandanek gen tebai yan dayisat. Ji kalugi sigin egek giptimji nan Piŋkop do paret an imni. Yan anek telagi egek anpak Piŋkop da galak tosok unun ban anek egipni. Ji yan ani kan, Piŋkop bamisi gawak imdan. ² Ji miktin amin da tilagon dima egipni. Ji yum kanakwa Piŋkop da nandak nandakji panjaluk aban anpakji kisi kalugisak. Yan ani kan, Piŋkop dakon galaktokni tagi nandaba pisokdisak. Anek anpak tagisi gat, ae anpak Piŋkop da si galak tosok gat, ae anpak gwaljigi minisi unun tagi nandaba pisokdisak.

Piŋkop da pi kokwinik nimisak unun tagisi aneŋ

³ Piŋkop da nak do anpak tagisi an naminek pi namgut, do ji kalon kalon yan dayisat. Ji disi do dima nandaba wigisak. Piŋkop da nandan gadat damisak unun da aripmon anpakji kokwinigek disi do "nin nianen amin?" yan do nandani. ⁴ Nin nandan, giptimnin kaloni mani diwatni morapmi, ae pini kaloni dima an. ⁵ Yan gin, nin minjat aminyo morapmi mani nin Kristokon giptim kaloni agiman. Ae nin kisi giptim kaloni dakon diwatni da ekwaman.

⁶ Piŋkop da nandan yawotni do anek but galak do pi nwanwat nwanwat nimgut. Do amin kinda kombi gen yosak do pi imgut kan, nandan gadatni tan imisak unun da aripmon kombi gen yosak. ⁷ Amin kinda panmuwukbi panpulugosak do pi imgut kan, tagisi panpulugosak. Ae amin kinda yoyindet pi imgut kan, yoyindet pi an kimotjak. ⁸ Ae

amin kinda amin but panteban ak pi imgut kan, amin but panteban ak pi unun an kimotjak. Ae amin kinda wadak wadak amin panpulugosak do pi imgut kan, yo morapmi yomjak. Ae amin kinda kila amin pi imgut kan, kila amin pi unun do tapmimni kisi paregek asak. Ae amin kinda amin do bupmi nandanek panpulugok pi imgut kan, kisik kisigon da panpulugosak.

Nin amin do but dasi galak tan yomneŋ

⁹ Ji amin do but dasi galak tan yomin kimotni, topmon da dima ani. Ji anpak yokwi do nandaba yokwisi asak. Anek anpak tagi ban pabidan kimotni. ¹⁰ Ji disi dakon notji do but dasi galaktan yoman unuden gin Piŋkop dakon minjat aminyo do but dasi galak tan yomni. Anek disi do nandaba nian wigisak unun si yapmanek notji do madepsi nandaba wukwan yomin yomin ani. ¹¹ Ji kurak togi mini pisi an kimotni. Butjikon Telagi Wup da kindap da yan sojek pantagap aban Amin Tagi dakon pi an kimotni. ¹² Ji nandan teban tane Amin Tagi da yo tagisi an damjak do jomjom an, do kisik kisik anek egipni. Ae jigi noman tan daba kan, butji yawori tanakwa tebaisi atni. Bisapmi bisapmi bisit an kimotni. ¹³ Piŋkop dakon minjat aminyo yo do wadak wadak aba kan panpulugoni. Ae amin kokup nwanwarikon da apba kilani anek panpulugoni.

¹⁴ Amin da yokwi andamni kan, Piŋkop da yo tagisi anyomjak do bisit iyini. Panupbal asak do bisit dima iyini. ¹⁵ Ji kisik kisik an amin gat kisik kisik ani, ae kunam takgan amin gat kunam tatni. ¹⁶ Ji kalon kalon but kalonon da egipni. Disi do nandaba dima wigisak. Anek amin pinbi ekwan gat egip do dima kurak toni. Ji man pawigik dima ani.

¹⁷ Amin da yokwi an daba kan, kobogi do yokwi dima an yomni.

12:1: Ro 6.11,13; 1Pi 2.5   **12:3:** 1Ko 12.11; Ep 4.7; Pil 2.3   **12:4:** 1Ko 12.12,27   **12:6:** 1Ko 12.4-11; 1Pi 4.10-11   **12:10:** 1Pi 1.22   **12:12:** 1Tes 5.16-18   **12:13:** Ibr 13.2   **12:14:** Mt 5.44; 1Ko 4.12   **12:16:** YT 3.7   **12:17:** 1Tes 5.15

Minjat aminyo da dabilon ji anpak tagisi banjin anakwa dandani. ¹⁸ Ji gat but kalon egip do nandan kan, amin morap kisi gat but kalonon da egip do pi madepsi ani.

¹⁹ Not kabino, amin da yokwi an damni kan, yokwi kobogi dima an yomni. Pin kop da butjap nandan yomjak do bikbik imni. Nido Pin kop gen papiakon Amin Tagi da yan yosok:

“Kobogi yomyom unun nak dakon pi. Yo yokwi awit dakon kobogi nak da naga yomdisat.”

²⁰ Do ji kobogi dimasi yomni. Pin kop gen papia da yan yosok:

“Uwalgo jap do aban kan, jap ibi. Ae pakbi do aban kan, pakbi ibi. Yan abi kan, anpak yokwini do nandanek mayagi pakdisak.”

²¹ Ji yum kanakwa yokwi da dima pabin depjak. Anpak tagisi ban anek yokwi pabin yopni.

13

Nin gapman da yongamgwan egipner

¹ Amin morap nin gapman dakon pi amin da yongamgwan egipner, nido gapman kinda iyi dima noman tagit. Kisi morap Pin kop da panalon agit. ² Yan do, amin kinda gapman dakon pi amin dakon gen pabin yopmandak kan, unun amin Pin kop da amin manjinek pikon yopgut unun ban kwen wigik an yomisak. Yan ani amin kwen wigik awit dakon kobogi do yo yokwisi timitdan. ³ Nandani, gapman dakon pi amin unun amin kilegi ekwan unun panpasol ak do dima ekwan. Unun amin anpak yokwi an unun panpasol ak do ekwan. Do ji gapman do pasol pasol dima ak do nandan kan, anpak tagisi banjin anakwa gapman da manji pawigisak. ⁴ Gapman unun Pin kop dakon oman amin. Unun ji panpuluganba tagisi egipni do ekwan. Mani ji yokwi ani

kan, sisi pasolni, nido emat agak siba isal dima abidon. Unun da amin yokwi aba Pin kop da japmi nandanek kobogi yom do nandisak amin unun kobogi yom do ekwan. ⁵ Yan do, nin gapman da kobogi yokwi annimdisak unun do pasalek geni guramitner. Ae unun gin dima, butningwan da sun kinda dima anek kilegisi ekwaman yansi nandaner do anek geni guramitner.

⁶ Mibili yan do ji gapman do takis yoman, nido gapman dakon pi amin unun Pin kop dakon oman amini ekwan, ae unun toktogisi pini ankimokgon. ⁷ Aminon goman morap agil unun sopbi. Takis mibili mibili yopyopmi unun yopni. Ae kila amin mibili mibili morap do gawak yominek man madep yomni.

Nin amin morap do but dasi galak tan yomner

⁸ Jikon gomanji kinda di tan daban. Gomanji kaloni kindagin tagit da tosok unun ji da aripmi dima sop-sopmi. Goman unun amin do but dasi galak tan yomni. Nido amin kinda amin do but dasi galak tan yomisak unun gen teban yol kimokdok. ⁹ Gen teban da yan yosok:

“Yumabi dima ani.
Amin dima dapba kimotni.
Kabo dima noni.
Ae pindak galaktok dima ani.”

On gen teban gat ae gen teban diwari ton unun gen teban kaloni kinda dagin kisi timikdak. Gen teban unun yan:

“Gaga do but dasi nian galak tosol, unuden gin amin do but dasi galak tan yobi.”

¹⁰ Amin kinda amin do but dasi galak tan yomisak unun amin amin do anpak yokwi dima anyomisak. Yan do, amin kinda amin do but dasi galak tan yomisak unun gen teban yol kimokdok.

Nin anpak kilegisi ban aner

12:19: GT 32.35; Mt 5.39   **12:20:** YT 25.21-22; Mt 5.44   **13:1:** YT 8.15; Tit 3.1   **13:3:** 1Pi 2.13-14
13:6: Mt 22.21   **13:8:** Mt 22.39-40; Jem 2.8   **13:9:** TP 20.13-15,17; GT 5.17-19,21   **13:10:** 1Ko 13.4-7   **13:11:** Ep 5.14; 1Tes 5.6-7

¹¹ Ji yan anek egipni, nido on bisap ekwaman unun disi nandan. Abisok unun dipminon da pidot pidot bisap, nido Pinjkop da nin abin timitdisak dakon bisap kili unun kwan tosok. Kalip Yesu nandan gadan inguman bisapmon unun bisap dubagikon tagit, mani abisok kili kapmat tosok. ¹² Pilin kili ununjok mudokdisak, anjakwan wisa yo kisi kili ununjok dagokdisak. Yando, nin pilin tuk dakon anpak yokwi morap yopmanek tenjen dakon yo ban pasik yan panen. ¹³ Nin amin da gildaron akwan unuden anpak kilegisi ban anek egipnen. Nin jap pakbiyo madep anek pakbi teban nanek but upbal anek dima egipnen. Ae yumabi anpak mibili mibili gat, ae anpak inani mibili mibili gat dima anen. Ae gen emat gat, ae pindak galaktok gat dima anen. ¹⁴ Ji Amin Tagi Yesu Kristo imal nan yan pani. Ae but kalip dakon galaktok yol do nandak nandak dima ani.

14

Nin amin dakon anpak kokwin dima anen

¹ Amin kinda nandan gadat asak, mani nandan gadatni dima teban tagit kan, unuden amin kokwin dima anek but dasi abidoni. Mani unun gat anpak diwari agagi bo dima agagi unun do ji gen emat dima ani. ² Amin kinda unun nandan gadatni tebai, do jap morap kisi tagi nosok. Mani amin kinda unun nandan gadatni tebai dima, do bit kilapyo dima nosok. ³ Do jap morap kisi tagi nosok amin unun bit kilapyo dima nosok amin do nandaba yokwi tok dima asak. Ae bit kilapyo dima nosok amin da jap morap kisi nosok amin do yokwi asak yan dima nandisak. Nido Pinjkop da unun aminyo kisi kili abidagit. ⁴ Gak namn da amin kinda dakon oman amini dakon anpakni kokwin asal? Pi tagi asak bo ae yokwi asak, unun amin

tagini dagin yogogi. Mani unun tebai tagi atjak, nido Amin Tagini da iyi anteban anjakwan tebaisi atjak.

⁵ Amin kinda gildat kinda do unun gildat telagisi yan nandane unun gildat da gildat diwari yapmandak yan nandisak. Ae amin kinda da gildat morap kisi arip gin yan nandisak. Amin kalon kalon unun butnikon da ni nandak nandak nan abidosok unun tebai abidane unun atjak. ⁶ Amin kinda gildat kinda nan tilak anek unun gildaron Pinjkop gawak imisak kan, unun Amin Tagi do nandane asak. Ae jap morap kisi nosok amin, unun Amin Tagi do nandane nosok, nido Pinjkop ya yan iyinek nosok. Ae bit kilapyo dima nosok amin, unun Amin Tagi do nandane Pinjkop ya yan iyinek nosok. ⁷ Nandani. Ninon amin kinda iyi dogin dima egisak, ae kimot ak do iyi dogin dima kimokdok. ⁸ Nin kalugi ekwaman kan, Amin Tagi man madep im do ekwaman. Ae nin kimotnen kan, Amin Tagi man madep im do kimotdaman. Do kalugi egipnen bo kimotnen, nin Amin Tagi dakon gin. ⁹ Kristo unun amin kimakbi ae kalugi ekwan unun kisi dakon Amin Tagini egip do anek kimakgit da ae pidagit.

¹⁰ Do gak nido notgo dakon anpak kokwin asal? Ae nido nandaba yokwi tok an imisal? Nandani. Nin kisi morap Pinjkop da gen pikon atdaman.

¹¹ Unun do Pinjkop gen papia da yan yosok:

“Nak Amin Tagi da bamisisi yosot, amin kisi morap da njwakben annamdan.

Anek kisi morap da nak do Pinjkop bamisi yan yokdan.”

¹² Do nin kisi kalon kalon anpak morap agiman dakon mibili Pinjkop iyikdaman.

Nin notnin yokwikon moni do pi dima anen

13:12: 1Jn 2.8

13:13: Lk 21.34; Ep 5.18

13:14: Ep 5.11

14:1: Ro 15.7

14:2: WW 9.3-4

14:3: Kol 2.16

14:4: Mt 7.1; Jem 4.11-12

14:5: Gal 4.10-11

14:8: Gal 2.20

14:10: 2Ko

5.10 14:11: Ais 45.23; Pil 2.10-11

13 Yan do, nin notnin dakon anpak kokwin dima an an aneñ. Nin nandak nandak tagisi ban panek notnin kinda yokwikon mosak dakon pi dimasi aneñ. 14 Amin Tagi Yesu da nandak nandakno aban pisanakwan yansi nandako pisolok, jap kinda nono Pin kop da nandaban yokwi tosak unun dima tosak. Mani amin kinda jap kinda dima noknogi yan nandisak kan, dimasi nosak, nido jap unun do iyi dima noknogi yan nandisak. 15 Notgo da jap kinda dima noknogi yan nandisak, unun gak da nanek butni anupbal asal kan, gak notgo do but dasi dima galak tan imisal. Kristo unun notgo do kimakgit, do japmon da butni dima anupbal abi. 16 Gak anpak kinda do tagisi agagi yan nandisal kan, kan kimokgi. Unun anpak do anek notgo anupbal abi amin da anpak unun do anpak yokwi yan di yanbam. 17 Nandani, Pin kop dakon Amin Kila Agakni unun jap pakbiyokon dima tosak. Amin Kila Agakni unun anpak kilegi, ae but yawot, ae Telagi Wup da kisik kisik panalon annimisak unudon tosak. 18 Amin kinda unun anpak yolek Kristo dakon pi asak, unun Pin kop da kanban tagisi anakwan amin da nandaba wukwan imdan.

19 Yan do, nin anpak but kalon panalon asak, ae anpak notnin tagi pan teban agagi unun ban yolek an kimotneñ. 20 Jap dogin anek Pin kop da aminon pi tagisi asak unun dima anupbal ani. Jap morap kisi noknogi gin, mani gak da jap kinda nanaki unun do anek notgo dakon nandan gadatni witdal kisak kan, gak yokwi asal. 21 Gak bit kilapyo bo wain noki, bo ae yo diwari gat anapbo notno mosak yan nandisal kan, unun anpak dima abi.

22 Nandan gadat anek unun yo morap do nian nandisal unun Pin kop gat jil dakon yo. Amin kinda yo kinda do tagisi nandanek burikon da

nak yokwi dima asat yan nandisak amin kisik kisik tagi asak. 23 Mani amin kinda but bamot anek jap kinda nosak kan, unun gulusun asak, nido nandan gadaron da dima nosok. Nandan gadatninon da anpak morap amin da dima agagi yan nandanek aman, unun yokwi aman.

15

Nin Kristo yol kimotneñ

1 Nandan gadatnin tebai amin nin da nandan gadatni dima teban tanbi amin panpulugoneñ. Nin nin do gin nandanek kisik kisik pak do dima nandanek. 2 Nin notnin panpulugono kisik kisik panek nandan gadatni teban toni do pi aneñ. 3 Nido Kristo yo kisi iyi kisik kisik pak do dima nandagit. Pin kop gen papia da unun do yan yosok:

“Pin kop, gak do yanba yokwi tok awit unun gen da nak yo kisi abidosok.”

4 Gen morap kalip Pin kop gen papiakon mandabi unun da nin niyindetjak do mandawit. Gen unun da butnin pan teban anakwan tebaisi agek Pin kop da abin timitjak unun do jomjom anek egipneñ.

5 Pin kop da nin dima alek toneñ do tapmin niminek butnin pan teban asak. Unun da ji panpuluganban Yesu Kristo yol kimagek but kalon si egipni dosi nandisat. 6 Anek ji Amin Taginin Yesu Kristo dakon Pin kopni ae Datni unun but kalon ae gen kalonon da mani ankisini do nandanek bisit asat.

Kristo da Juda amin gat ae Amin Nwakhwari Kabi gat kisi panpulugagit

7 Kristo da but dasi nandanek ji timikgit, do jiyo yan gin notji but dasi timik timik ani. Yan anek Pin kop man madep imni. 8 Ji yan ani, nido nak yan dayisat, Kristo unun Juda amin dakon oman amini dagagit. Anek Pin kop unun gen bami yogok amin yan yolik do anek babikni do yan

14:14: Ya 10.15; Tit 1.15 14:15: 1Ko 8.11-13
1Ko 10.24,33 15:3: Kap 69.9 15:4: 2Ti 3.16
18.49; Ya 3.25

14:19: Ro 12.18; 15.2 14:20: 1Ko 8.13 15:2:
15:7: Ro 14.1 15:8: Mt 15.24 15:9: Kap

teban tok an yomgut unun aripmisi agit. ⁹ Yan anek Amin Nwakanwari Kabi da Pin kop dakon bupmini do nandanek mani ankisini do nandagit. Pin kop gen papia da unun do yan yosok:

“Yan do, nak Amin Nwakanwari Kabikon mango yan ankisiken.

Anek gak dakon man awigik do kap yoken.”

¹⁰ Ae Pin kop gen kinda da yan yosok:

“Amin Nwakanwari Kabi ji Pin kop dakon amin kabi gat but galaksi nandanek kisik kisik ani.”

¹¹ Ae timi kindakon yan yosok:

“Amin Nwakanwari Kabi ji Amin Tagi ankisini.

Minat amin morapyo miktimi miktimi ekwan ji mani ankisini.”

¹² Ae Aisaia yo kisi da yan yagit:

“Jesi da kabikon da gugik kinda wikdisak.

Unun da minat aminyo miktimi miktimi ekwan kilani akdisak.

Amin Nwakanwari Kabi da unun amin da panpulugosak do nandan teban tane jomjom anek egipdan.”

¹³ Yo tagisi timitnen do jomjom aman unun Pin kop da unun nim do yan teban tok agit. Egip egipji unudon tosok yansi nandan iminakwa unun da kisik kisik ae but yawot daban butjikon tugosak, ae Telagi Wup da tapmimon yo tagisi dam do yan teban tok agit unun timitdaman yansi nandan dosi nandisat.

Pol da iyi pi agit unun do yagit, ae Rom amin do gildatni tagi yomgut

(Kilapmi 15.14-16.27)

Pol da iyi pi agit do but galaksi nandagit

¹⁴ Not kabino, ji bisapmi bisapmi anpak tagisi banjin an yansi nandan damisat. Ae nandak nandak aripmi timikgwit, do notji yoyindet tagi an

an ani. ¹⁵ Mani nak butji pabo pisanakwa gen diwari aesi nandani do gen diwari tebaisi ban mandan damisat. Nido Pin kop da nandan yawok naminek ¹⁶ nak Yesu Kristo dakon pi amini egek Amin Nwakanwari Kabikon pi aben do nak manjigit. Nak unun pi anek Pin kop dakon Gen Bin Tagisi yan tenjenok anek mukwa sogok amin kinda da yan egisat. Egek nak Amin Nwakanwari Kabi ban Pin kop da paret si galak tosok yombem kinda nan Pin kop do imisat. Iminapbo Telagi Wup da pan telak asak.

¹⁷ Yan do, nak Yesu Kristokon gadako Pin kop dakon pi agimak unun do butgalaksi nandisat. ¹⁸ Nak yo kinda do dima yokdisat. Kristo da tapmim naminakwan Amin Nwakanwari Kabikon pi anapbo but tobil anek Pin kop gen guramikgwit unun dogin yoken. Nak gen yagim ae pi agim, ¹⁹ ae Telagi Wup da tapmimon wasok tapmimi ton mibili mibili agim. Yan anapbo pindagek but tobil awit. Nak Jerusalem da wasanek Kristo dakon Gen Bin Tagisi dakon gen morap yan tenjenanapbo Ilirikum Provinskon kigit. ²⁰ Nak Kristo dakon man dima nandan amin kabikon Gen Bin Tagisi yan tenjenok aben dosi nandagim da nandan egisat. Nak amin da gwak kili mawiron yut ak do dima galak tosot.

²¹ Pin kop gen papia da yosok unuden akdosi nandisat. Unun yan yosok:

“Amin gen bini dima yoyiwit amin da unun kokdan, ae gen bini dima nandawit amin da nandan pisokdan.”

²² Pi unun da bisap morapmi nak abisnakwan ji abin dandaken dakon bisap mini.

Pol da Rom amin pindagek Spen kik do nandagit

²³ Mani idon amin da Kristo dakon gen bin kili nandawit, do nak idon pino mini, ae bilak morapmi nak ji dandak do si nandagim da nandisat.

²⁴ Yan do, nak Spen miktimon kiken

bisapmon obin ji dandanej don kiken dosi nandisat. Nak ji gat bisap pisipmisok egipneñ unun da kisik kisik naminakwan unun da kwenon anpuluganba Spen kiken do galak tosot.

²⁵ Mani abisok nak Jerusalem kinjek telagi panmuwukbi kabi panpulugokenj. ²⁶ Panmuwukbi Masadonia ae Akaia provins bamoron ekwan unun da Jerusalem telagi panmuwukbi kabikon wadak wadak amin ekwan unun panpulugok do tagisi nandanej moneñ panmuwukgwit. ²⁷ Unun ak do tagisi nandawit, nido gomani Juda aminon tosok unun sopsopmi. Juda amin da Amin Nwakñwari Kabikon Pinjok dakon yo tagisi anabinj yomgwit, do Amin Nwakñwari Kabi da Juda amin do giptim dakon yo tagisi di panpulugoni kan tagisi.

²⁸ Nak Jerusalem amin do moneñ yomyom pi abo daganakwan Spen kik do obinek ji dandanej. ²⁹ Ae nak nandisat, jikon opben bisapmon Kristo dakon gisamni nagon madepsi tujan naban unun da ji tagisi panpulugokdisak.

³⁰ Not kabi, Amin Tagi Yesu Kristo do nandanej, ae Telagi Wup da amin do but dasi galak tan yomyom anpak panalon asak, unun do kisi nandanej nagon sanbenba Pinjok do bisit an kimotneñsi. ³¹ Bisit aba Judia miktimon nandan gadat dima an amin da nak dima abidoni. Ae bisit aba telagi panmuwukbi Jerusalem ekwan unun da nak da panpulugok do pi asat unun do galagisi nandani. ³² Yan kan Pinjok da galak tosagon nak kisik kisigon da jikon opbo kisin da tapmim paneñ.

³³ Pinjok dakon but yawotni ji kisikon tosok do bisit asat. Unun asi.

16

Pol da minjat amin morapmi do gildatni tagi yomgut

¹ Nak nandan gadat minjat saminin Pibi dakon mibili do dayikdisat.

Unun minjat tagisi kinda, panmuwukbi Senkria kokupmon ekwan unun dakon oman minjatni egisak. ² Unun da minjat aminyo morapmi gat ae nak gat kisi panpulugagit, ae unun Amin Tagi dakon minjat kinda, do but dasi abidoni. Unun anpak da telagi panmuwukbi dakon anpaksi asak. Ae yo nido wadak wadak asak unun anpulugoni.

³ Gildatno tagi Prisila gat Akwila gat do yomni. Unun pi isalno Yesu Kristo dakon pi kalonj aman. ⁴ Unun nak kutnok do anek pali kimakgimal. Do nak gin dima, Amin Nwakñwari Kabi dakon panmuwukbi morap kisi da unun bamot do but galak nandanej ya yan yoman. ⁵ Gildatno tagi panmuwukbi unun bamot da yutnon muwukgan unun do yomni.

Gildatno tagi notnosi Epenetus do imni. Unun da mibiltok Esia Provin-skon Kristo do nandan gadan imgut.

⁶ Gildatno tagi Maria do imni. Unun da ji panpulugok do pi madepsi morapmi agit.

⁷ Gildatno tagi Andronikus gat ae Junias gat do yomni. Unun bamot nak dakon diwatno, nak gat kisi dam tebanon egipguman. Unun yabekbi kabikon man madepni ton. Unun da mibiltok Kristo nandan gadan imgumal, anakwal nak don nandan gadat agim.

⁸ Gildatno tagi Ampliatus do imni. Unun Amin Tagi dakon amin kinda, do nak but dasi galak tan imisat.

⁹ Gildatno tagi Ubanus do imni. Unun pi isalno Kristo dakon pi kalonj amak. Ae notnosi Stakis kisi do gildatno tagi imni.

¹⁰ Gildatno tagi Apeles do imni. Unun Kristo yolyol aminsi kinda yan kawit.

Gildatno tagi Aristobulus da yutnon ekwan amin do yomni.

¹¹ Gildatno tagi Erodion do imni. Unun nak dakon diwatno kinda.

Gildatno tagi Nasisus dakon diwatni Amin Tagi da kabikon ekwan unun do yomni.

¹² Gildatno tagi Tipina gat ae Tiposa gat do yomni. Unun minjat bamot Amin Tagi dakon pi madepsi amal.

Gildatno tagi notnosi Pesis do imni. Unun minjatyo kisi da Amin Tagi dakon pi madepsi agit.

¹³ Gildatno tagi Rupas do imni. Unun Amin Tagi yol kimokdok. Ae gildatno tagi menji do kisi imni. Unun nak dakon menjo kisi egipgut.

¹⁴ Gildatno tagi Asinkritus, ae Pegon, ae Emes, ae Patobas, ae Emas gat, ae nandan gadat amin diwari unun gat ekwan unun do yomni.

¹⁵ Gildatno tagi Pilologus gat, Julia gat, ae Nerus gat sami gat, ae Olimp as gat ae telagi panmuwukbi morap unun gat ekwan unun do yomni.

¹⁶ Ji panmuwukbi diwari do but dasi galak tan yoman yan yolikdo, kisitni iligek si bedoni.

Kristo dakon panmuwukbi morap da gildatni tagi yipba jikon obisak.

Amin diwari da panmuwukbi tuwil do pi an

¹⁷ Not kabi, amin diwari da ji da gen abidawit unun abin yipmanek jikon pidok pidok ae jigiyoyo panalon an. Unun amin do kan kimotni do tebaisi dayisat. Ji unun da dubagikon egipni. ¹⁸ Unun amin Amin Taginin Kristo dakon pi ban dima an. Unun giptim dakon galaktok bangin yolgan. Unun nandan kokwini mini amin pangalak aba gen toptopmi do nandan gadat an. ¹⁹ Ji Pinjok dakon gen guramik kimokgon dakon geni amin kisi da kili nandawit, do nak ji do but galaksi nandisat. Mani nandan kokwin tagisi anek anpak tagisi bangin timigek anpak yokwi dakon nandak nandak jikon kinda dima tosak do nandisat. ²⁰ Kili ununjok Pinjok but yawot nimisak unun da

Sunduk kandap gibaninon yipban bamono suligikdisak.

Amin Taginin Yesu dakon nandan yawotni jikon tosak do bisit asat.

Amin diwari da gildatni tagi Rom amin do yopgwit

²¹ Pi isalno Timoti da gildatni tagi damisak. Ae nak dakon diwatno Lusias, ae Jeson, ae Sosipata ununyo kisi da gildatni tagi daman.

²² Nak Tetius, Pol dakon gen abidanek papia on mandisat. Amin Tagi da manon gildat tagi yan dayisat.

²³⁻²⁴ Gaius da gildatni tagi damisak. Unun da nak gat ae panmuwukbi morap gat kisi yutnikon kilanin tagisi asak.

Erastas unun kokup pap dakon monej kila amini, ae notnin Kwatas da gildatni tagi ji do damamal.

Nin Pinjok dakon man anjksin kimotnej

²⁵ Pinjok da nak da Yesu Kristo dakon Gen Bin Tagisi dayisat unun gen nan ji dakon nandan gadatji tagi panjeban asak. Gen Bin Tagisi unun kalipsigwan pasili tan an an opgut.

²⁶ Mani abisok Pinjok da nomansi panjentej asak. Kalipsigwan Pinjok egip egip teban egisak unun da kombi amin yoyinban geni mandawit. Nin minjat amin morapyo miktimi miktimi ekwan unun da nandan gadan iminek geni guramitni do anek unun gen ban dayaman. ²⁷ Unun Pinjok kalon gin nandan kokwini tagisi. Yesu Kristo obakon da nin do yo tagisi agit, unun do nandanek nin Pinjok dakon man toktogisi anjksin kimotnej! Unun asi.

16:13: Mk 15.21 **16:16:** 1Ko 16.20; 1Pi 5.14

16:19: Ro 1.8; 1Ko 14.20 **16:20:** WW 3.15

1Ko 1.14 **16:25:** Ro 1.5; Ep 1.9; 3.5,9; Kol 1.26

16:17: Mt 7.15; Tit 3.10

16:18: Pil 3.19; 2Pi 2.3

16:21: Ya 16.1-2; 19.22; 20.4

16:23-24: Ya 19.22;

Pol da Korin Amin do Papiia 1 Mandagit

But piso gen

Pol da bisapmon Korin unun kokup pap madep kinda Akaia provinskon Grik da miktimon tagit. Pol iyi Yesu Kristo dakon Gen Bin Tagisi mibiltoksi Korin unudon yan tenjenagit. Anek panmuwukbi wasok wasoksi panalon agit. (Yabekbi 19.1-17 unudon do koki.) Mani yopman degek kokup njwakjwarikon kin pi agit bisapmon panmuwukbi Korin egipgwit unudon jigii noman tan yomgwit. Aba Pol da nandak nandak yoban jigii unun panmilip ani yan do papiia diwari Pol do mandan imgwit. Do Pol iyi Epesas kokupmon egek jigini unun panmilip ani do nandak nandak kilegi yominek papiia on mandagit.

Pol da Korin panmuwukbi dakon nandan gadatni yawotni yan do nandaba kik madepsi agit. Ae anpakni tagisi unun tasik tosak do nandaba kik agit. Pol da minat eyo kili abi da anpak kilegi ani unun do yagit, ae minat aminyo Telagi Wup yipman degek jigii pawit unun do yosok. Ae Pinjkop gawak imim dakon silip anpak tagisikon da ani, ae Telagi Wup da but galak dakon yo mibili mibili panmuwukbi do yomisak unun do yosok. Ae amin kimakbi kimoron da pidokdan unun do kisi yosok.

Unun yo morap da Korin amin jigii yomgut, do Pol da Pinjkop dakon galaktok kan nandanyo ani do panpuluganek gen tagisi ban mandan yomgut. Gen kinda mandagit unun kilapmi 13, panmuwukbi da unun do tagisi nandan. Unudon Pol da amin do but dasi galaktan yomyom anpak unun do yosok. Ae yo madepsi kinda Pinjkop da minat aminyo do but galak do yomisak unun butdasi galak tan yomyom anpak unun do yosok.

Yesu yolyol amin gen emat anek iyi dakon man dima pawigini (Kilapmi 1-4)

¹ Nak Pol Yesu Kristo dakon yabekbini. Pinjkop da iyi da galak togon yabekbi pi namgut. Nak gat ae notnin Sostenes gat ² nit da papiia on panmuwukbi Korin kokup papmon ekwan ji do mandamak. Yesu Kristo da iyi ji panjelak anek iyi do manjigit. Ji gat ae amin morap kokup morap kisikon Amin Taginin Yesu dakon man anenagek bisit an iman amin kisi manjigit. Unun nin ae ununyo kisi dakon Amin Taginin. ³ Pinjkop Datnin gat ae Amin Tagi Yesu Kristo gat da nandan yawok daminek butji panyawot aban yawori tosak do bisit asat.

Pol da Pinjkop ya yan iyigit

⁴ Pinjkop da Yesu Kristo obakon da nandan yawok daminek yo tagisi an damgut, do bisapmi bisapmi ji do nandanek Pinjkopno ya yansi iyisat. ⁵ Nido Yesu obakon yo tagisi morapmi timikgwit. Panpuluganban gen yogokji unun tagisi, ae nandak nandak morapmi damgut. ⁶ Unun da nak da Kristo dakon mibili dayigim unun ji da nandanek yol kimakgwit yan nolisak. ⁷ Do ji abisok Amin Taginin Yesu Kristo altan tenjenokdisak unun do jomjom anek Telagi Wup dakon but galak dakon yo do wadak wadak dima an. ⁸ Amin Taginin Yesu Kristo da ji panjeban anakwan wigii mibi gildaron wigisak, anakwan Amin Taginin tobil apjak gildaron amin kinda da ji sun kinda awit yan aripmi dima yoni. ⁹ Pinjkop da yo morap ak do yagit unun aripmisi akdisak. Pinjkop da ji Monji Amin Taginin Yesu Kristo gat egip egipnikon kalonji egipni do yan damgut.

Panmuwukbi wasen kiwit

¹⁰ Not kabi, Amin Taginin Yesu Kristo da manon gen tebaisi dayinek yan yosot, ji pidok pidok yipmanek

but kalonj ani. But ae nandak nandakyo kalonji gin tanjakwa kabi kalonji egipni.

¹¹ Not kabi, Kloï da kabikon amin di da ji da binapmon pidok pidok tanjakwan ekwan yan nayiwit. ¹² Nak mibili yanon da yosot, jikon da di da yan yon, “Nak Pol yoldat”, ae diwari da “Nak Apolos yoldat”, ae diwari da “Nak Pita yoldat”, ae diwari da “Nak Kristo yoldat” yan yon. ¹³ Uñun Kristo da wasenki morapmi agit? Bo nak Pol ji do anek tilak kindapmon kimakgim? Bo ji telagi pakbi Pol da manon da sowit? ¹⁴ Nak ji da binapmon Krispus gat Gaius gat banjin telagi pakbi son yomgum. Amin di gat dima son yomgum. Uñun do nak Pinjkop ya yan iyisat. ¹⁵ Do amin kinda da “Nak Pol da manon telagi pakbi sogim” yan aripmi dima yogogi. ¹⁶ (Asi, nak amin kabi di gat kisi telagi pakbi son yomgum. Uñun Stepanas da yutnon egipgwit amin ban son yomgum. Ae amin diwari gat son yomgum bo dima, uñun nak dima nandisat.) ¹⁷ Kristo da nak amin telagi pakbi son yoben do dima yabekgit. Gen Bin Tagisi yan tenjenoken do yabekgit. Ae amin da miktim dakon nandan kokwin tagisikon da gen yon unuden dima yosot. Yan asat yan Kristo dakon tilak kindapni yipbo tapmimi mini di aban.

Kristo uñun Pinjkop dakon tapmim

¹⁸ Amin pasildan uñun da tilak kindap dakon gen uñun nandan kokwini tagi dima amin dakon gen kinda yan yon. Mani mijat aminyo nin Pinjkop da yokwikon ban timikgit amin nin da tilak kindap uñun Pinjkop dakon tapmim yansi nandaman. ¹⁹ Pinjkop da papiakon yan mandabi: “Nak da nandan kokwini kilegisi tan yoman amin dakon nandan kokwini kilegi panjasik akdisat.

Ae nandak nandakni ton amin dakon nandak nandakni wiririkgo pasil mudokdan.”

²⁰ Do nin abisok on miktim dakon nandan kokwini tagisi amin dakon nandan kokwini tagisi do niansi yonen? Ae Moses dakon gen teban dakon mibili nandak nandak amin do niansi yonen? Ae on miktim dakon gen yogok amin tagisi do niansi yonen? Pinjkop da on miktim dakon nandan kokwin tagisi morap panupbal aban nandan kokwini tagi dima amin dakon gen gin an mudawit. ²¹ Nido Pinjkop nandan kokwini tagisikon da amin da iyi da nandak nandagon da Pinjkop nandan imni do dima galak tagit. Nin da tilak kindap do yan tenjenapano amin da uñun do nandan kokwini tagi dima amin dakon gen yan yon, mani amin da uñun gen nandane nandan gadan iminakwa Pinjkop da uñun kosiron da yokwikon ban timit do nandagit. ²² Juda amin wasok tapmimi ton pindagek gen uñun bami yan nandan. Anakwa Amin Nwaktjwari Kabi da nandan kokwin tagisi pindat do nandan.

²³ Mani nin Kristo tilak kindapmon anakba kimakgit dakon geni dayin tenjenoman. Anapano Juda amin da gen uñun do nin da dima galak tanek abidogi gen kinda nan yon yan nandan. Ae Amin Nwaktjwari Kabi da gen uñun do nandan kokwini tagi dima amin dakon gen kinda yan nandan. ²⁴ Mani Pinjkop da yan ilikgit mijat aminyo Amin Nwaktjwari Kabi bo ae Juda amin nin, nin nandaman, Kristo uñun Pinjkop dakon tapmim ae nandan kokwini tagisi. ²⁵ Miktim amin da Pinjkop dakon nandak nandakni diwari uñun tagi dima yan nandan. Mani uñun nandak nandak da amin dakon nandan kokwini tagisi yapman mudosok. Ae Pinjkop dakon anpak diwari da Pinjkop uñun tapmimni mini yan nolisak yan

1:12: Ya 18.24-28; 1Ko 3.4   **1:14:** Ya 18.8; Ro 16.23   **1:16:** 1Ko 16.15   **1:18:** Ro 1.16   **1:19:** Ais 29.14   **1:20:** Jop 12.17; Ais 19.12; 33.18; 44.25   **1:21:** Mt 11.25   **1:23:** Ro 9.32; 1Ko 2.14
1:24: Kol 2.3   **1:25:** 2Ko 13.4

nandan. Mani unun anpakni unun tapmimni madepsi, amin dakon tapmim yapman mudosok.

²⁶ Not kabi, Pin kop da yan daban Yesu yolyol amin dagawit bisap do nandani. Jikon da morapmi miktim amin da dabilon nandan kokwini tagisi mini da egipgwit. Ae jikon morapmi tapmimji mini da egipgwit. Ae jikon da morapmi amin man bini ton da kabikon nani dima. ²⁷ Mani Pin kop da amin manjigit unun miktim amin da dabilon nandan kokwini tagi dima amin yan pindakgwit amin ban manjigit. Yan anek miktim dakon nandan kokwini tagi amin panmayak agit. Ae Pin kop da amin manjigit unun miktim amin da dabilon tapmimni mini yan pindakgwit unun ban manjigit. Yan anek miktim dakon amin tapmimni ton panmayak agit. ²⁸ Pin kop amin timit do on miktimon mani mini ae amin diwari da pindakba yo isalisi an unun ban timikgit. Nido amin man madepni ton gat ae tapmimni ton gat pabin yopban yo isali ani do nandagit. ²⁹ Pin kop da dabilon amin kinda da iyi dakon man aripmi dima awigisak yan do yan agit.

³⁰ Pin kop da iyi ji Yesu Kristo gat depgut da ekwan. Anek Kristo yipgut da nin dakon nandan kokwin tagisi dakon mibilisi egi nimisak. Ae Kristo obakon Pin kop da nin panmilip aban minat aminyo kilegisi ae telagisi aman. Ae Kristo da pi agit dogin anek Pin kop da nin yuman nagit, do yokwi da sanbenek kilanin dima asak. ³¹ Pin kop da nin do yansi agit, do Pin kop gen papia da yosok unun da aripmon anej. Yan yosok:

“Amin kinda yo kinda do yo madepsi yan nandak do kan, Amin Tagi dogin yo madepsi yan nandan imdo.”

2

Pol da Korin amin dakon nandan gadat do yagit

1:26: Mt 11.25; Jem 2.5   **1:29:** Ep 2.9   **1:30:** Jer 23.5-6   **1:31:** Jer 9.24   **2:3:** Ya 18.9; 2Ko 10.1   **2:4:** 1Tes 1.5   **2:9:** Ais 64.4

¹ Not kabi, nak jikon obinjek Pin kop dakon geni pasili dayin tentenagim bisapmon, nandan kokwini tagisi amin da gen madep mibili mibili yon unuden dima yagim. ² Nido ji gat egipguman bisapmon yo nwanjwari di do nandak nandak dimasi agim. Yesu Kristo, ae tilak kindapmon kimot agit unun dogin nandagim. ³ Nak ji gat egipguman bisapmon tapmimno mini. Nak pasalek madepsi nimnimikgim. ⁴ Nak gen yagim gat ae Gen Bin Tagisi yan tentenagim unun nandan kokwini tagisi amin da yon unuden nandak nandak madepno da ji dakon nandak nandak kulabik tagi asak yanon da dima yagim. Unun dimasi. Nak Telagi Wup dakon tapmim nan ji doligim. ⁵ Yan agim nido ji da amin dakon nandan kokwini tagisi do nandan gadani do dima galak tagim. Pin kop dakon tapmim do nandan gadan imni do nandagim.

Telagi Wup da nandan kokwin tagisi nimisak

⁶ Mani Pin kop dakon anpagon kili tagan teban tawit aminon nandan kokwin tagisi unuden yan tentenoman. Unun nandan kokwin tagisi unun miktim amin dakon nandan kokwin tagisi yombem dima. Ae on miktim dakon kila amin si pasildan unun dakon nandan kokwin tagisi yombem dima. ⁷ Nin Pin kop dakon nandan kokwini tagisi ban yan tentenok aman. Pin kop yo morap dima wasagit bisapmon nandan kokwini tagisikon da Kwen Kokup iyi gat tilimnikon egipnejen do kosit kili yipgut. Mani unun kosit dakon geni pasili tagit. ⁸ Anakwan on miktim dakon kila amin kinda da dima nandan pisagit. Nandan pisawit tam, Kwen Kokup Amin Taginin tilimni tagisi unun tilak kindapmon aripmi dima anakbam. ⁹ Mani, Pin kop da papiakon gen unun do yan yosok:

“Yo kalip dabil da dima pindakgwit,

ae miragon da dima nandawit,
ae nandak nandagon dima no-
man tanbi,

uñun Piñkop but dasi galak tan
iman amin do pañnoman agit.”

¹⁰ Uñun dakon geni pasili tawit, mani
iyi dakon Wupni da nin do pañalon
añ nimgut. Telagi Wup da yo morap
kisi pakyañsi pindak mudosok, ae
Piñkop dakon nandak nandakni pasili
kisi pindakdak. ¹¹ Amin kinda da
amin notni dakon nandak nandak
aripmi dima pindatjak. Amin uñun
dakon wupni butnigwan yikdak uñun
dagin pindakdak. Yangin, amin kinda
da Piñkop dakon nandak nandak
aripmi dima pindatjak. Piñkop iyi
dakon Wupni da iyi gin kan nandanjo
asak. ¹² Nin on miktim dakon nandak
nandak ban dima timikgiman. Nin
Piñkop da butgalak do yo morap
nimisak uñun nandan pisonen do
Wup Piñkopmon da apgut uñun nan
abidagiman. ¹³ Nin uñun but galak
dakon yo do yan tentenok aman.
Mani genin amin nandan kokwini
tagisikon da dima yoman, Telagi Wup
da iyi niyin dekban uñun ban yoman.
Telagi Wupni ton amin do Telagi
Wup dakon gen yoyin tentenoman.
¹⁴ Mani Telagi Wupni mini amin
Piñkop dakon Wupni da yo nimisak
uñun do nandan kokwini tagi dima
amin dakon gen yan nandan, ae
aripmi dima nandan pisoni, nido
Telagi Wupni ton amin dagin uñun
yo kokwinigek pakyañsi pindak
nandanjo an. ¹⁵ Telagi Wupni ton
amin da yo morap kisi kokwinik
pindakgan. Mani amin diwari da
Telagi Wupni ton amin dakon anpak
kokwin aripmi dima ani. ¹⁶ Piñkop da
papiakon gen yan tosok:

“Namin da Amin Tagi dakon nandak
nandak pindak nandanjo asak
do Amin Tagi tagi iyin detjak?”

Mani Kristo dakon nandak nandak
ninin tosok.

3

*Pañmuwukbi dakon pi amin uñun
Piñkop dakon pi amini*

¹ Not kabi, nak kalip ji gat
egipguman bisapmon gen dayigim
uñun Telagi Wup yolgan amin yoyisat
uñun da aripmon dima dayigim.
Amin but kalip anpak anakwa yoyisat
uñun da tilagon dayigim. Uñun
bisapmon ji Kristo da anpagon amin
monin da tilagon egipgwit. ² Nak
mum dabo nawit. Jap tebai ban dima
damgum, nido ji jap tebai timit do
dima tagap tawit. Abisok yo kisi
jap tebai timit do dima tagap ton,
³ nido ji but kalip dakon anpak sigin
yolgan. Asi, notji do nandaba yokwi
tok anek gen emat agak uñun jikon
sigin tosok. Ji uñun anpak an uñun
but kalip dakon anpak ban an. Ji on
miktim dakon anpak gin an. ⁴ Kinda
da yan yosok, “Nak Pol yoldat” ae
kinda da “Nak Apolos yoldat” yan
yosok. Uñun anpak anek miktim amin
da yan ekwan.

⁵ Ji pakyañsi nandani. Apolos uñun
namin? Ae nak Pol uñun namin?
Nit pi amin gin. Amin Tagi da nit
do pi njwakjwat njwakjwat nimgut.
Aban nit pi uñun ando ji Kristo nan-
dan gadan imgwit. ⁶ Nak jap yet
kwaokgim. Anapbo Apolos da pakbi
yomgut. Mani Piñkop da jap bami
pañalon agit. ⁷ Do jap yet kwaokgit
amin mani mini, ae pakbi yomgut
amin kisi mani mini. Piñkop da iyi jap
bami pañalon asak, do uñun kalongin
mani ton. ⁸ Jap yet kwaokdak amin
gat ae pakbi yomisak amin gat uñun
kisi bamot Piñkop dakon pi nanjin
amal. Do kisi bamot pi agimal da
aripmon tomni timik timik akdamal.
⁹ Nit Piñkop gat pi kalonj aman. Ae
ji Piñkop dakon pigagani. Ji Piñkop
dakon yutni.

*Pañmuwukbi dakon pi amin uñun
kisit kilda yombem*

¹⁰ Piñkop da nandan yawotni do
anek nak kisit kilda nandak nandakni
tagisi yombem kinda nan manjigit.

Aban yut ak do gwak magim. Anapbo amin diwari da yut unun gwak magimon witjan. Mani minjat aminyo morap kalon kalon yut unun an unun pakyanji kan kimagek witjini. ¹¹ Amin kinda da gwak njwaknwaru kinda dimasi mosak. Yesu Kristo kalon nan gin Pinjkop da gwak teban kili magit. ¹² Amin da unun gwak da kwenon yut witjini bisapmon diwari da gol ban akdan, ae diwari da silwa ban, ae diwari da tip tomni wukwisi ban, ae diwari da kindap ban, ae diwari da gurik ban, ae diwari da wit dakon obi ban akdan. ¹³ Don Pinjkop da minjat aminyo gen pikon yop do bisap yipguron amin da pi morap awit dakon mibili tenjenokdisak. Unun bisap kindap da yan noman tanek amin morap kalon kalon pi tagi awit bo dima yan do anjilik kokdisak. ¹⁴ Amin kinda unun gwak kwenon yut agit, unun dima sosak kan, pi amin unun tomni tagisi timitdisak. ¹⁵ Mani pi amin kinda dakon yut wagil son mudosak kan, unun amin pi agit dakon tomni pasil imdisak. Pi amin iyi yokwi da kisiron da pulugan kikdisak, mani unun amin kindapmon nan abidoman yombem da egipjak.

Ji Pinjkop dakon yut

¹⁶ Ji Pinjkop dakon telagi yutni, ae Pinjkop dakon Wupni jikon egisak. Unun dima nandan, ma? ¹⁷ Amin kinda Pinjkop dakon telagi yut antasik asak kan, Pinjkop da unun amin antasik akdisak. Nido, Pinjkop dakon telagi yut unun telagisi. Telagi yut unun ji.

Nin amin dakon man dima pawiginej

¹⁸ Ji disi ban di panjkeualbam. Amin kinda ji da binapmon miktim dakon yo morap kisi nandan mudosot yan nandanek "Nak nandan kokwino tagisi" yan yosak kan, unun amin on miktim dakon nandan kokwini tagisi unun si yopmanek nandan kokwini

tagisi amin tagi dagosak. ¹⁹ Nido, on miktim dakon nandan kokwin tagisi morap unun Pinjkop da pindakban nandan kokwin tagi dima an. Pinjkop da papiakon unun do yan yosok:

"Amin iyi do nak nandan kokwino tagisi yan nandan amin unun Pinjkop da iyi pat yopmanjanon yopban yokwalba timikdak."

²⁰ Ae Pinjkop dakon papia da yan yo kisi yosok:

"Pinjkop da nandan kokwini tagisi amin dakon nandak nandakni kisi pindak mudosok.

Ae yo morap ak do nandan unun aripmi dima aba noman tokdan yan nandisak."

²¹ Do ji amin dakon man paukwan unun yipman mudoni. Yo morap ji dakon. ²² Pol, bo Apolos, bo Pita, bo on miktim, bo egip egip, bo kimot, bo yo morap abisok ton, bo yo don noman tokdan, unun yo morap ji dakon.

²³ Ae ji Kristo dakon, ae Kristo unun Pinjkop dakon.

4

Amin Tagi da iyi pi amin kokwin asak

¹ Ji da nin do Kristo dakon pi amini yan nandan nimni, ae Pinjkop dakon geni pasili kilani tagisi anek yan tenjenok dakon pi ninon tosok yan nandan nimni. ² Ae yanji nandani, amin kinda madepni dakon pi asak, unun amin madepni dakon gen kagimansi guramitjak. ³ Do ji nak dakon anpak kokwin ani, bo amin da gen pikon nak dakon anpak kokwin ak do nandan kan, nak unun do nandaba kikjok kinda dima asat. Nak nagayo kisi anpakno kokwin dima asat. ⁴ Asi, nak naga butnokon yo kinda dima tosok yan nandisat. Mani nak naga do amin kilegi yan aripmi dima yoken. Nak dakon anpak kokwin ak do Amin Tagi dagin asak. ⁵ Gen pi bisap dima abik, do amin diwari dakon anpak kokwin dima ani. Ji Amin Tagi apjak bisap do

jomjom ani. Unun da yo morap pilin tukgwan pasili toŋ unun timik tenŋenikon yopdisak. Anek amin morap dakon nandak nandak pasili toŋ unun noman paŋalon akdisak. Unun bisapmon Pinŋkop da amin morap kalon kalon pi tagi awit unun do mani pawigikdisak.

Korin amin da iyi dakon mani pawigiwit

⁶ Not kabi, nak ji dakon nandak nandak paŋpulugok do anek Apolos gat nit do gen on dayisat. Ji nit do nandanek anpak kilegi Pinŋkop gen papia da yosok unun gin yolni. Yan anek pibit tidok anek amin kinda awigek ae kinda dima abin yipni. ⁷ Not, gak amin diwari yapmanjal yan nandisal, ma? Gak Pinŋkopmon yo tagisi kinda dima abidagil, ma? Asi, gak Pinŋkopmon yo morap timikgil, mani yo morap unun gaga paŋalon agil da yan gaga dakon man nido awigisal?

⁸ Yo si galak toŋ unun aripninon tuŋan yan nandan, ma? Ji yo iren amin kili dagan mudan da tagisi ekwaman yan nandan, ma? Ae nin nwapmanek kila amin madep dagaman yan nandan, ma? O bupmisi. Nin ji da kila amin madep bamisi ekwa ninyo kisi ji gat kila amin madep gin egip do nandan. ⁹ Mani Pinŋkop da yabekbi nin ban mibi amin nipgut yan nandisat. Nin gen pikon nipmanek minjat amin morap da dabilon ae anelo da dabilon kimotneŋ do yan dagok an nibi yombem da ekwaman. ¹⁰ Nin Kristo man madep im do nandan kokwini tagi dima amin yombem da ekwaman, mani ji Kristokon gadawit do nandan kokwini tagisi amin ekwan, ma? Nin tapminnin mini anakwa ji da unun tapmimji toŋ, ma? Nin manin mini anakwa ji da unun man madepji toŋ, ma? ¹¹ Kalip da wiŋ abisok ekwamanon nin jap do aman, ae pakbi do aman, ae imal garanisi ban paman,

ae amin da nindapmanjan, ae nin da tagi egipneŋ kokup mini. ¹² Nin kisitnin da pi madepsi aman. Nin da jobit panen do yon, mani Pinŋkop da yo tagi anyomjak do bisit iyaman. Nin do yo yokwisi an niminakwa yaworisi egek jigi unun guramikgaman. ¹³ Gen giren niyinja gen tagisi ban yoyaman. Minjat aminyo da dabilon nin sibat sibat inanis amin da maba kwan unun yombem. Yan dagin egapno wik da wisak.

Pol da Korin amin iyi dakon anpak yolni do nandisak

¹⁴ Nak ji mayagi dam do gen on dima mandisat. Ji monji gwayono but dasi galak tan damisat, do nawa gen on dayisat. ¹⁵ Jikon amin morapmisi da Kristokon tagisi egipni do oman an damanek kilasi tagi ani, mani datji morapmi dima. Gen Bin Tagisi dayin tenŋenagim bisapmon Yesu Kristokon datji dagagim. ¹⁶ Yan do, nak dakon anpak pakyanisi yolni. ¹⁷ Unun dogin anek Timoti yabekgo jikon opgut. Unun nak dakon monjino but dasi galaktan imisat. Unun Amin Tagi dakon pi kilani tagisi asak. Unun da ji panŋagap aban nak da Kristo gat gadan kimagek kokupmi kokupmi paŋmuwukbi morap anpak yolni do yoyin dekgim unun do ae nandaba pisoni do dayisak.

¹⁸ Jikon amin diwari nak dima opdisat yan nandanek kwen wigik an. ¹⁹ Mani nak Amin Tagi da galak tosagon jikon tepmisi opdisat. Opben bisapmon kwen wigik an amin dakon gen nandak do anek dima opdisat. Ni tapmim da tan yomisak unun pindak nandanjo ak do opdisat. ²⁰ Nido, Pinŋkop dakon Amin Kila Agakni unun gen gin yogok dakon yo dima. Unun tapmim dakon yo. ²¹ Do niban aben do nandan? Si baljanek paŋkilek ak do opben do nandan? Bo but dasi galaktan damineŋ anpak yaworisi andaben do nandan?

Yesu yolyol amin anpak yokwi bikbiknikon ton unun panmilip an mudoni (Kilapmi 5-6)

5

*Korin panmuwukbikon yumabi anpak
tosok*

¹ Jikon yumabi anpak njwaknjwari kinda tosok dakon geni nandagim. Unun anpak Pinjkop dima nandan iman amin da dima an. Unun amin kinda da menji kimagakwan datni da minjat kalik pagit unun gat pokgomal. ² Anjakwan ji disi do yo madep yan nandanejek amin diwari yapman mudoman yan nandan, ma? Ji bupmi nandanejek kunam tatni. Yokwi agit amin unun yolba kinjakwan ji da bikbigon sanbenjek dima egipjak.

³ Asi, nak ji da dubagikon egisat, mani butnokon da ji gat egisat. Anek nak naga unun dakon anpak kili kokwinikgim. ⁴ Yan do anek yan yosot, Amin Taginin Yesu da manon muwut muwut kinda abidoni. Anakwa Yesu Amin Taginin dakon tapmim jikon tosok, ae nak butnokon da ji gat egipben. ⁵ Anek unun amin Sunduk da kisiron yipba giptimni antasik asak. Yan aba Amin Tagi dakon bisap madepmon Pinjkop da unun amin dakon wupni yokwikon nan tagi abidosak.

Anpak yokwi an amin yol mudoni

⁶ Ji disi dakon man paukwan, unun anpak tagi dima. Yis kalonjisorok di da bret kisi panpap an, ji unun dima nandan, ma? ⁷ Do ji yis kalipmi wiririkba kin mudoni, anakwa bret kalugi yisni mini da yan egipni. Nak nandisat, ji bret yisni mini yombem da ekwan, nido Kristo nan Yapyap Bilak do Sipsip mukwa sosen unuden nin dakon diwarinin mudoni do kili sonbi. ⁸ Do kisik kisik anek bisap madep dakon jap noknok anen. Mani bret kalipmi yisni ton ban dima nonen, nin bret

kalugi ban nonen. Bret kalipmi unun anpak yokwi morap dakon tilak asak, anjakwan bret kalugi unun but kilegisi ae gen bamisi dakon tilak asak.

⁹ Nak papia mandan dangum bisapmon yan yagim, "Ji yumabi anpak an amin gat kisi dima egipni."

¹⁰ Miktim amin morap yumabi an, bo ae amin dakon yo do pindak galaktok anek kabo non, bo ae kokup kidat gawak yoman amin si yopman dek mudoni yanon da dima yagim. Ji unuden amin yopmandet do nandan kan, on miktim wagil yipmandetni.

¹¹ Mani gen mandagim dakon mibili unun yan: Amin kinda Kristo dakon man panjek yumabi anpak asak, bo amin dakon yo do pindak galaktok asak, bo kokup kidat gawak yomisak, bo amin do yanba yokwi tok asak, bo pakbi teban nanek but upbal asak, bo amin dakon yo kabo timikdak kan, ji unun amin gat kalonji dima egipni. Ae unun gat jap pakbiyo kalonji dima ani.

¹² Nak panmuwukbi da wanga ekwan amin dakon anpakni kokwin ak do pi dima asat. Mani panmuwukbi kokwin agak dakon pi ji da agagisi. ¹³ Panmuwukbi da wanga akgan amin Pinjkop da iyi kokwin akdisak. Mani Pinjkop gen papia da yan yosok:

"Amin yokwi yolba ji da bikbigon dimasi egipjak."

6

*Panmuwukbi notji gen pikon dima
yopni*

¹ Jikon amin kinda amin kinda gat gen ton bisapmon nido panmuwukbi dakon pi amin si yapmanjek Pinjkop dima nandan iman kabi dakon pi aminon kwan? Unuden ak do pasol pasolji mini, ma? ² Pinjkop dakon minjat aminyo nin da miktimon minjat amin morapyo dakon anpakni kokwin akdaman, ji unun dima nandan, ma? Ae nin da kokwin yan akdaman kan, ji gen monjisorok binapjikon noman ton disi kokwin aripmi dima ani, ma?

³ Nin anjelo yo kisi dakon anpak kokwin akdaman, ji unun dima nandan, ma? Nin da kokwin yan akdaman, do on miktin dakon yo morap kokwin aripmi tagi anej. ⁴ Yan do, jikon jigi noman ton bisapmon panmuwukbikon dima sanbenbi ae panmuwukbi da dabilon mani mini aminon jigisi unudon nido pankwaj? ⁵ Gen on ji panmayak ak do dayisat. Panmuwukbi jikon amin bamorikon geni ton bisapmon amin kinda nandan kokwini tagisi anek panmilip asak dakon amin kinda dima egisak, ma? ⁶ Mani ji da notji nandan gadat dima an amin da dabilon panki gen yan yoman. Unun tagi dima!

⁷ Ji gen pikon kwan unun da ji Kristo tagi dima yolgan yan nolisak. Ji yum pindagakwa yokwi andamni kan tagi. Ae yum pindagakwa yo kabisi timitni kan tagi. ⁸ Mani yan dima an. Ji disi panmuwukbi notji ban pankewalek yokwi anyoman.

⁹ Yokwi an amin unun Pin kop da Amin Kila Asak da kagagwan dima pigikdan, unun dima nandan, ma? Ji disi ban di pankewalbam. Amin yumabi anpak mibili mibili an, ae kokup kidat do gawat gawat an, ae wili da wili notni gat yumabi anpak mibili mibili an, ¹⁰ ae kabo non amin, ae yo morapmi timit do but kindap pan amin, ae pakbi teban nanek but upbal an amin, ae amin do yanba yokwi tok an amin, ae topmon da amin dakon yo timikgan amin, unuden amin Pin kop da Amin Kila Asak da kagagwan dima pigikdan. ¹¹ Ji kabikon diwari kalip unuden amin egipgwit. Mani Pin kop da sugan panmilip aban iyi dakon minat amin kabi dagawit. Amin Tagi Yesu Kristo da manon, ae Pin kop dakon Wup da tapmimon Pin kop da ji panmilip aban iyi da dabilon minat aminyo kilegisi awit.

Giptimnin unun Telagi Wup dakon

6:9: Gal 5.19-21; Ep 5.5; PA 22.15   **6:11:** Tit 3.3-7   **6:12:** 1Ko 10.23   **6:13:** 1Tes 4.3-5   **6:14:** Ro 8.11; 1Ko 15.20; 2Ko 4.14   **6:15:** Ep 5.30   **6:16:** Mt 19.5   **6:17:** Jn 17.21-23; Ro 8.9-11   **6:20:** 1Ko 7.23; 1Pi 1.18-19

yutni

¹² Amin diwari da yan yon, “Yo morap tagi agagi.” Gen unun bami, mani yo diwari da amin tagi dima panpulugogi. Yo morap tagi agagi, mani yo kinda dakon oman amini dima egipben. ¹³ Ae amin diwari da yan yon, “Jap unun kwasop dakon, ae kwasop unun jap dakon tamo.” Gen unun bami, mani Pin kop da kisi bamot yanban pasildamal. Giptimnin unun yumabi anej do dima tosok, unun Pin kop dakon pi anej do tosok. Anakwan Pin kop unun giptimnin kila asak. ¹⁴ Pin kop da Amin Tagi kimoron nan aban pidagit, ae iyi da tapmimon nin dakon giptimnin paban pidokdan. ¹⁵ Giptimji unun Kristo dakon giptim diwatni unun dima nandan, ma? Do nak Kristo dakon giptim diwatni kosit minaron sanbeke kan unun tagi, ma? Unun dimasi! ¹⁶ Amin kinda kosit minaron sanbesak unun gat giptim kalon amal, ji unun dima nandan, ma? Pin kop gen papia da unun do yan yosok: “Bamori da giptim kalon anjil.”

¹⁷ Mani amin kinda Amin Tagikon sanbesak kan, wupmon bamori da kaloni amal. ¹⁸ Ji yumabi anpak yipmanek pasal kin mudoni. Yokwi diwari amin da an unun giptim da wanga an, mani yumabi anpak asak amin iyi dakon giptim nan anupbal asak. ¹⁹ Giptimji unun Telagi Wup dakon telagi yut madepni, ji unun dima nandan, ma? Pin kop Wupni kili damgut, unun ji da butgwan egisak. Gak gaga dogin dima egisal. ²⁰ Pin kop da ji yuman nagit, do yo morap giptim da ani unun Pin kop man madep im do ani.

Pol da minat eyo do yagit

(Kilapmi 7)

7

¹ Ji da papiakon gen mandan namgwit unun dakon kobogi abisok mandan daben. Amin kinda minat dima

pasak kaŋ unun tagi. ² Mani yumabi anpak madepsi tosok, do wili ji kalon kalon miŋatni ton da egipni, ae miŋat kalon kalon ji esi ton da egipni kaŋ tagisi. ³ Wili giptimni dima kutnosak, ae yaŋ gin miŋat giptimni dima kutnosak. ⁴ Miŋat dakon giptim tim unun iyi dakon dima, unun eni dakon. Ae wili dakon giptim tim unun iyi dakon dima, unun miŋatni dakon. ⁵ Do kinda da giptim timni dima ankutnosak. Jil bisap pisipmi dima pagek bisit pi ak do but kalon amal kaŋ unun tagi. Mani don giptimjil ae paŋmuwutjil. Giptimjil dakon galaktok kilani tagi dima abal Sunduk da di paŋkewalban. ⁶ Nak gen on ji paŋpulugok dogin yosot. Unun da gen teban kinda dima asak. ⁷ Amin morap da nak yombem miŋat eyo dima anek egipni kaŋ tagi. Mani Piŋkop da but galak dakon yo mibili mibili amin do yomisak. Kinda miŋat eyo asak do imisak, ae kinda isal egipjak do imisak.

⁸ Miŋat eyoni mini amin gat, ae sakwabat gat do yaŋ yosot. Ji nak yombem isal egipni kaŋ unun tagi. ⁹ Mani giptim dakon galaktok kilani aripmi dima ani kaŋ, miŋat eyo agagisi. Miŋat eyo dima anek yumabi di abam.

¹⁰ Miŋat eyo kili abi do gen teban on damisat. Unun nak dakon gen teban dima, unun Amin Tagi dakon gen teban. Unun yaŋ: miŋat da eni dima yipmandetjak. ¹¹ Mani eni yipmandetjak kaŋ isal egipjak, bo tobil kwan eni gat but kalon anjil. Ae eni miŋatni dima kwinitjak.

¹² Ae amin diwari do yaŋ yosot. Gen on Amin Tagi dakon dima, naga yaŋ yosot. Kristo yolyol amin not kinda miŋatni nandan gadat dima asak, mani eni gat egip do nandisak kaŋ, miŋatni dima kwinitjak. ¹³ Ae Kristo yolyol miŋat kinda eni nandan gadat dima asak, mani miŋatni gat egip do nandisak kaŋ, eni dima yipmandetjak. ¹⁴ Nido eni nandan gadat dima asak mani miŋatni do anek eni unun telagi.

Ae miŋatni nandan gadat dima asak mani eni do anek miŋatni unun telagi. Yaŋ dima tam miŋat monjiyosi unun telagi dima. Mani abisok unun telagi. ¹⁵ Mani miŋat bo wili kinda nandan gadat dima anek wasen kik do nandisak kaŋ, yaŋ tagi anjil. Nandan gadat asak amin nandan gadat dima asak amin gat sigin egipjil dakon gen teban kinda dima tosok. Nido Piŋkop da nin notnin gat but yaworon da egipnen do nandisak. ¹⁶ Miŋat ji esi yokwikon baŋ timitdan bo dima, ji unun dima nandan. Ae wili ji miŋatji yokwikon baŋ timitdan bo dima, jiyo kisi unun dima nandan.

Piŋkop da niaŋ egipnen do tilak agit unun da aripmon gin egipnen

¹⁷ Nin kalon kalon Piŋkop da niaŋ egipnen do tilak agit unun da aripmon egipnen. Piŋkop da wasok wasok yaŋ ningut bisapmon niaŋ egipgumaŋ unun da aripmon gin egipnen. Nak paŋmuwukbi morap do gen teban on yipmandat. ¹⁸ Wili kinda giptimni mandabi da don Piŋkop da yaŋ iliggit kaŋ, dima mandabi yaŋ koni dakon pi dima asak. Ae wili kinda giptimni dima mandabi da don Piŋkop da yaŋ iliggit kaŋ, giptimni dima mandisak. ¹⁹ Nido giptim mandabi bo dima mandabi unun yo isali. Yo madep unun Piŋkop dakon gen teban guramitnen. ²⁰ Piŋkop da yaŋ ningut bisapmon niaŋ egipgumaŋ unun da aripmon gin egipnen. ²¹ Oman amin egaki yaŋ gamgut kaŋ, nandaba kik dima aki. Mani pulugaŋ kiki dakon kosit pisaŋ gaban kaŋ, unun naŋ yolgi. ²² Nido amin kinda oman amin egakwan Amin Tagi da yaŋ iliggit kaŋ, unun amin Amin Tagi da dabilon pulugaŋbi da egisak. Ae yaŋ gin amin kinda pulugaŋbi da egakwan Amin Tagi da yaŋ iliggit kaŋ, unun abisok Kristo dakon oman amini egisak. ²³ Piŋkop da ji yumaŋ naŋ depgut, do ji Piŋkop dakon galaktok yipmanek amin dakon galaktok yoldo nandak

nandak dima ani. ²⁴ Not kabi, Piŋkop da yaŋ ilikgit bisapmon niaŋ egipgwit unun da aripmon Piŋkop gat egipni.

Pol da miŋat eyo dima awit amin do gen yipgut

²⁵ Nak miŋat eyo dima awit amin do Amin Tagi dakon gen teban kinda toso do dima dayikdisat. Mani naga dakon nandak nandak baŋ yokdisat, nido Amin Tagi da bupmi nandaŋ naminek antagap aban gen bami yogok amin dagagim. ²⁶ On bisapmon jigi morapmi noman toŋ, do ji niaŋ ekwaŋ yaŋ gin egipni kaŋ tagi. ²⁷ Gak miŋat pagil kaŋ, unun kwinit do kosit wisik dima aki. Ae miŋat dima pagil kaŋ, miŋat pak do dima nandaki. ²⁸ Mani miŋat kinda paki kaŋ, unun yokwi dima asal. Ae miŋatjok kinda amin kinda pasak kaŋ, unun yokwi dima asak. Mani miŋat aminyo miŋat eyo aŋ unun egip egipnikon jigi morapmi pakdaŋ. Jigi unun pani do dima galak toso.

²⁹ Not kabi, yaŋ do nandaŋek yosot. Bisap kili kwaŋ toso, do miŋatni toŋ amin unun miŋatni mini yombem da egek Yesu yol kimagek egipni. ³⁰ Ae kunam yaŋ tidaneŋ takgaŋ amin unun kunam dima takgaŋ yombem da egipni. Ae kisik kisik aŋ amin kisik kisik dima aŋ yombem da egipni. Ae yo yumaŋ nok aŋ amin yoni mini yombem da egipni. ³¹ Ae on miŋat dakon yo timigeŋ pi aŋ amin unun yo morap pindakba egip egipnikon yo madep dima ani. Nido bisap dubak dima on miŋat gat yo morapni gat pasildaŋ.

³² Ji on miŋat dakon yo do nandaba kik ani do dima nandisat. Miŋat dima pagit amin unun Amin Tagi dakon pi dogin nandisak, ae Piŋkop dakon galaktok yol do nandisak. ³³ Mani miŋat pagit amin on miŋat dakon yo do nandaba kik asak, ae miŋatni dakon galaktok yol do nandisak, ³⁴ do nandak nandakni bamori kisi tomal. Ae miŋatjok ae sakwabat ae miŋat eni da kwiniŋki

unun Amin Tagi dakon pi do nandaŋ. Unun wupni ae giŋtimni Piŋkop do paregek telagi egip do nandaŋ. Mani miŋat amin pagit on miŋat dakon yo do nandaba kik asak, ae eni dakon galaktok yol do nandisak. ³⁵ Ji paŋpulugoko tagisi egipni do gen on yosot. Yaŋsop aŋdam do dima yosot. Ji da aŋpak kilegi aŋek yo diwari yopmanek bisapmi bisapmi Amin Tagi dakon pi dogin nandani do nandisat.

³⁶ Amin kinda miŋatjok kinda pasak do manjineŋ imgwit unun dima paŋek bisap dubak egek unun do aŋpak tagi dima asat yaŋ nandisak, bo ae unun miŋatjok pakdosi nandisak, bo ae giŋtim dakon galaktok kila aripmi dima agi yaŋ nandisak kaŋ, iyi dakon galaktok yolek miŋat unun tagi pasak. Unun da yokwi dima asak. ³⁷ Mani amin kinda miŋatjok kinda pasak do manjineŋ imgwit unun butnikon da dima pakeŋ yaŋsi nandisak, ae amin da pasak dosi dima iyaŋ, ae iyi dakon giŋtim dakon galaktok kila tagi abeŋ yaŋ nandisak kaŋ, miŋat unun dima pasak. Unun da tagi asak. ³⁸ Do amin unun miŋatjok unun pasak kaŋ, unun aŋpak tagi asak. Mani dima pasak kaŋ, unun da wagil tagisi asak.

³⁹ Miŋat kinda eni sigin egakwan miŋat unun eni tagi dima yipman deri. Mani eni kimotjak kaŋ, galaktokni yolek amin kaluk tagi pasak. Mani Amin Tagi nandaŋ gadaŋ imjak amin kinda naŋ pasak. ⁴⁰ Mani naga yaŋ nandisat, amin dima pasak kaŋ, kisik kisik egipdisak. Piŋkop dakon Wup da nakyo kisi antagap aban gen on yosot yaŋsi nandisat.

8

Bit kilapyo kokup kidat do parekbi dakon gen

¹ Nak abisok bit kilapyo kokup kidat do parekbi unun dakon geni yokdisat. Nin kisi morap nandak nandakni toŋ, yaŋ nandamaŋ. Nandak nandak unun da kwen wigik aŋpak

panalon asak, mani but dasi galak tan yomyom anpak da panmuwukbi panteban asak. ² Amin kinda yo kinda do nak pakyanji nandan mudosot yan nandisak kan, nandak nandakni aripmi dima. ³ Mani amin kinda Pin kop do but dasi galak tan imisak kan, Pin kop da unun amin pakyanji nandan imisak.

⁴ Yando, bit kilapyo kokup kidat do parekbi unun tagi nonej bo dima? Nin nandaman, kokup kidat dakon wupmi unun yo bami kinda dima, ae Pin kop morapmi dima ekwan, kalonji kinda dagin egisak. ⁵ Amin morapmi da Kwen Kokupmon ae miktimon pin kop morapmi ae amin tagi morapmi ekwan yan nandan. ⁶ Mani nin nandaman, Pin kop kalonji kinda dagin egisak, unun Datnin. Unun da yo morap wasagit, ae unun dagin egip egip nimisak. Ae Amin Tagi kalonji kinda gin egisak unun Yesu Kristo. Pin kop da Yesu obakon da yo morap wasagit, ae unun obakon da gin nin morap kisi egip egip nimgut.

⁷ Mani Yesu yolyol amin diwari unun dima kanba pisagit. Diwari kalip kokup kidat gawak yomgwit, do abisok kokup kidat unun yo bamisi kinda yan nandanej jap kokup kidat do parekbi unun non bisapmon burikon da gulusun aman yan nandan. ⁸ Mani jap nianen di ban noman unun da nin Pin kop da kapmatjok aripmi dima panjisak. Jap unun dima nonej kan, Pin kop da dabilon unun gulusun kinda dima asak. Ae jap unun nonej kan, Pin kop da dabilon dima kilek tonej. ⁹ Disi nandan, jap kisi tagi noknogi, mani nandan gadatni dima teban tanbi amin da jap kokup kidat do parekbi nanba dandanej yokwikon di manbam. Do ji kan kimotni.

¹⁰ Nandani. Gak kokup kidat do yo bami dima yan nandanej kokup kidat gawak yomyom yutnon wigi jap unun nanaki notgo dima

noknogi yan nandisak amin kinda da gandisak kan, unun yo kisi buri pidanban jap unun kokup kidat do parekbi unun nokdisak. ¹¹ Gak dakon nandak nandakgo da notgo nandan gadatni dima teban tanbi antasik akdisak. Kristo unun amin do anek kimakgit. ¹² Gak notgo dima noknogi yan nandisak amin unun yokwi an imisal bisapmon Kristo yo kisi yokwi an imisal. ¹³ Yando, japmon notno yokwikon yipben kan, nak bujon bit kilapyo dimasi noken. Yan anek notno yokwikon di yipbom.

9

Pol yabekbi pi anek tomni timit do dima nandagit

¹ Nak yo kinda da dam anjakwan dima egisat. Nak yabekbi kinda, ae Amin Taginin Yesu kili kagim. Amin Tagi dakon pi agim dakon bami kabi ji mani. ² Amin diwari da nak do yabekbi kinda yan dima bo nandan naman, mani ji da nak do asi yabekbi kinda yan nandan naman, ma? Ji da Yesu yolyol amin dagawit unun da tilak kinda da yan tanjakwan unun da nak Amin Tagi dakon yabekbini kinda yan yolanjakwan kon.

³ Amin diwari da anpakno kokwinigek abin nepmanba kobogi do gen unuden ban yoyisat. ⁴ Banabas gat nit pi anapdo pi amak dakon yuman nogi amin da nit do jap pakbiyo tagi panpulugogi. ⁵ Nit yabekbi diwari ae Amin Tagi dakon padige ae Pita yo da an unuden Yesu yolyol minat panek kisin agek pi agagi. ⁶ Banabas gat nit dagin nit dakon yiyit dakon pi ando tagi asak yan nandan, ma? ⁷ Emat amin da pini anek tomni timikgan, do yiyitni do iyi dakon monej dima non. Ae wain kwaokdak amin wain dakon sopmi iyi pan non. Ae sipsip kila an amin iyi sipsip dakon mumni non.

⁸ Nak amin dakon nandak nandak yolek gen on dima yosot. Gen teban

8:2: Gal 6.3   **8:4:** GT 4.39; 6.4; Gal 4.8   **8:6:** Ep 4.5-6   **8:9:** Ro 14.13-15; Gal 5.13   **8:11:** Ro 14.15,20   **8:13:** Ro 14.21   **9:1:** Ya 22.17-18; 26.16; 1Ko 15.8-9   **9:2:** 2Ko 3.2-3   **9:4:** Lk 10.8
9:9: GT 25.4; 1Ti 5.18

yo kisi yan gin yosok. ⁹ Moses da gen tebanon gen yan tosok:

“Ji bulmakau wit gip golek do baman misinikgan bisapmon jap noni do gen kagani dima sopni.”

Pin kop da bulmakau dogin nandane gen unun yagit yan nandan, ma? Dima. ¹⁰ Unun nin dakon tagi timnin do anek gen unun yagit. Miktim pidosok amin gat ae wit gip misinikdak amin bamot bami nokdamak yan nandane pini amal. ¹¹ Nin da wupji panpulugok do yo tagisi ji da binapmon kwaokgiman, do ji da nin do giptim dakon yo panpulugoni unun da jig damjak, ma? ¹² Pin kop dakon pi amin diwari panpulugon, do unun yapmanek nit madepsi panpulugoni kan, unun da tagisi asak.

Mani nit jig morapmi panek jikon yo timirisi unun dima timikgamak, nido Kristo dakon Gen Bin Tagisi kosit sopsop ak do dimasi nandamak. ¹³ Pin kop da Telagi Yutnon telagi pi an amin unun Telagi Yut dakon jap ban timikgan. Ae alta dakon pi an amin da altakon paret do bit kilapyo mukwa soso unun dakon diwari non. Ji unun dima nandan, ma? ¹⁴ Unudej gin, Amin Tagi da yansi anej do gen yan yagit. Gen Bin Tagisi yan tenjenok amin unun gen yanakwa si nandan minat aminyo da giptim dakon yo panpulugok ani.

¹⁵ Mani nak giptim dakon panpulugok minat aminyokon dima timikdat. Ae abisok jikon yo timit do gen on dima yipmandat. Nak jikon yo timit do dima nandisat. Yo unun dima timigek kimokgen kan unun da tagi. Nido pi anapbo amin da tomni dima nama unun da kisik kisik madepsi namisak. Amin da yo naminek kisik kisikno gwayeni do dima galak tosot. ¹⁶ Mani Gen Bin Tagisi yan tenjenok asat bisapmon mano aripmi dima awigiken. Amin Tagi da unun pi naminek pi unun

aben dosi nayigit. Ae Gen Bin Tagisi dima yan tenjenok kan, awa yo jigisi noman tan namdisak. ¹⁷ Pi on naga da nandak nandagon asat tam tomni tagi timikgom. Mani naga da nandak nandagon dima asat. Pin kop da namgut ban asat. ¹⁸ Yan do, ni tomni nan abidoken? Gen Bin Tagisi yan tenjenek yo timirisi unun dima timikdat. Minat aminyokon Gen Bin Tagisi isalsi yanek tomni dima timigek tagisi nandisat, unun da tomnino asak.

Pol minat amin morapyo dakon oman amini egipgut

¹⁹ Nak puluganbi da egisat. Nak amin kinda dakon oman monji dima egisat. Mani minat amin morapmi Kristokon panap do anek oman amini dagagim. ²⁰ Juda amin kabikon egek unun timit do Juda amin yombem dagosot. Naga Moses dakon gen teban da yongamgwan dima egisat, mani gen teban da yongamgwan ekwan amin unun timit do anek unun amin gat egisat bisapmon gen teban da yongamgwan yombem egisat. ²¹ Ae amin Nwakanwari Kabi Moses dakon gen teban dima abidawit amin gat egisat bisapmon, gen teban da yongamgwan dima egisat yombem da egisat, nido unun amin timit do nandisat. Mani Pin kop dakon gen teban dima yipman dekdak, nak Kristo dakon gen teban yoldat. ²² Ae amin nandan gadatni dima teban tanbi gat egisat bisapmon, nandan gadatno dima teban tanbi da tilak unun gat egisat, nido unun amin yokwikon ban timit do nandisat. Nak amin morap kisi dakon anpak timikgin, nido kosit morap kisi ankiligek amin diwari yokwikon ban timit do nandisat. ²³ Pi morap unun asat unun Gen Bin Tagisi da iren tosok do asat. Nido Gen Bin Tagisi dakon yo tagisi kisin da timik timik anej do nandisat.

Nin si teban tanjek timtim yanjek kin tomni tagisi abidonej

²⁴ Napbi gwapbokon kwan amin unun kisi da timtim yanjek kwan, mani kalonji kinda dagin tomni abidosok. Unun ji dima nandan, ma? Do ji tomni abidok do si teban tanjek timtim yanjek kini. ²⁵ Amin morap aktidok ak do nandan amin unun iyi dakon kila tebaisi anek giptim dakon tagaptok an. Tomni unun timikgan unun tasik togi, mani nin tomni aripmi dima tasik togi unun timit do aktidogon kwaman. ²⁶ Yan do, tomni abidokenji yan nandanek timtim yanjek dukwan dukwan dima wisinek tilagonsi kisat. Amin da kisit emat dakon aktidok tagisi an unun da tilak kisitno isal timon dima dapmandat. ²⁷ Giptimno da oman aminno egipjak do antagap asat. Gen Bin Tagisi amin yoyinek naga aktidok dima anek tomni dima di timikgom.

10

Nin panjkewalon monej do kan kimotne

¹ Not kabi, nak Moses da bisapmon babikninon yo noman tawit unun do pakyansi nandani do nandisat. Pinjkop da kisi morap kosit yolik do gikwem kinda yipman yomgut, ae Tap Gami wasen kinjakwan kisi morap teri kinda wigiwit. ² Gikwem kagagwan kiwit ae tap pakbi binapmon da kiwit unun da telagi pakbi sowit yombem asak. Unun awit da Moses dakon amin kabi egipgwit dakon tilak. ³ Ae kisi morap da Pinjkop dakon Wup da jap yomgut unun nawit. ⁴ Ae kisi morap Pinjkop dakon Wup da pakbi yomgut unun nawit. Asi, Wup dakon tip unun gat kisi agipgwit unun dakon pakbi nawit. Tip unun Kristo. ⁵ Pinjkop da pi madepsi aban kawit, mani unun amin kabikon morapmi da anpak yokwi aba tagi dima nandan yomgut. Do miktim

kibiri amin da aripmi dima egipmi timon panjupbal aban kimagakwa bumjotni timi dukon di tan tan awit.

⁶ Unun yo morap noman tawit da nin do mama gen kinda asak. Do unun da yo yokwi ak do but kindap awit unuden dima anen. ⁷ Unun da kokup kidatni dakon wupni do gawak yomgwit nin yan dima anen. Pinjkop gen da yan yosok:

“Jap pakbiyo madepsi anek unun da kwenon kap ae kisik kisiky mibili mibili awit.”

⁸ Unun da yumabi anpak awit unuden dima anen. Unun da yan aba gildat kalon dogin amin 23 tausen da kimakgwit. ⁹ Unun amin da awit unuden Kristo dima anjkewalne. Unun da yan aba tunon amin emari ton da injin yoba kimakgwit. ¹⁰ Ae ji unun da Pinjkop do yanba yokwi tok awit unuden dima ani. Yan aba kimot yomyom anelo da abin dapban kimakgwit.

¹¹ Unun yo morap noman tawit da nin do mama gen kinda asak. Amin da Pinjkop da papiakon gen unun mandawit unun da mibi bisapmon ekwaman amin nin do mama gen niyisak. ¹² Yan do, amin kinda nak tebaisi akdat yan nandisak amin unun kan kimotjak. Yokwikon di manban. ¹³ Panjkewal jikon noman ton unun njakwari dima, unun amin morap kisikon yan gin noman ton. Ae Pinjkop toktok teban ji gat egek panpulugosok, do ji panjkeban anakwan panjkewalon dima manek tebaisi atdan. Panjkewal noman tan damni bisapmon Pinjkop da pulugan kini dakon kosit kinda yipdisak, anakwan yokwikon dima mokdan.

Nin Pinjkop gat ae kokup kidat gat kisi do gawat gawat dima anen

¹⁴ Yan do, notnoni, ji kokup kidat gawak yomyom anpak yipman degek pasal kini. ¹⁵ Ji nandan kokwinji tagisi, do gen dayisat disi kokwinini.

16 Telagi jap noman bisapmon kap abidanek Pinjkop ya yan iyinek noman unun da yawini do anek nin Kristo gat kabi kalon aman. Ae bret pudanek noman bisapmon unun da giptimni do anek nin Kristo gat kabi kalon aman. 17 Bret kalon kind a dagin tosok, nin amin morapmi da unun nanjin noman, do nin morapmi da giptim kalon aman. 18 Ji Israel amin dakon anpak do nandani. Bit kilapyo altakon soson bisapmon unun nanjek Pinjkop gat kabi kalon an.

19 Mani ji da kokup kidat do mukwa soson unun do nak da yo bamisi an yan yosot yan di nandabam. Ae kokup kidat do yo bamisi yan dima yosot. 20 Unun dimasi. Nak yan yosot. Pinjkop dima nandan iman amin da mukwa soson unun kon do an, unun Pinjkop do dima an. Ae ji kon gat kabi kalon ani do dima galak tosot. 21 Amin Tagi da kapmon ae kon da kapmon kisi noni kan, unun ma abisi an. Ae Amin Tagi da tamokon ae kon da tamokon kisi jap noni kan, unun yo kisi ma abisi an. 22 Amin Tagi yipman degapno nin do nandaban yokwi tok an nimjak do nandaman, ma? Nin dakon tapmim da unun dakon tapmim yapman gaman, ma?

Bisapmi bisapmi Pinjkop dakon man awiginen

23 Amin diwari da yan yon, “Yo morap tagi agagi.” Gen unun bami, mani yo diwari da nin tagi dima panpulugogi. “Yo morap tagi agagi”, mani yo diwari da butnin tagi dima panjeban asak. 24 Nin nin banjin panpulugok ak do dima nandanen. Nin amin diwari panpulugok do nandak nandak anen. 25 Bit kilapyo morap yuman gwayek tamokon yopmanjan unun tagi noni. Nandaba kik anek kokup kidat do parekbi bo dima, unun do dima yoyini. 26 Nido nin nandaman,

“On miitim gat yo morapni gat ton unun kisi morap unun Amin Tagi dakon gin.”

27 Yesu dima nandan gadan imisak amin kind a da yutnikon kin jap noni do dayinban yutnikon kik do nandan kan tagi kini. Ae jap morap daban nandaba kigi mini tagi noni. Noknogi bo dima noknogi unun do but morap dima ani. 28 Mani amin kind a da nandaba kik anek, “Bit on kokup kidat do parekbi” yan dayinban kan, unun dima noni. Noni kan unun amin da sun an yan nandan damdisak. 29 Disi jap morap kisi tagi noknogi yan nandan, mani unun amin yan dima nandisak.

Nak jap morap kisi tagi noknogi yan nandisat. Do nido amin kind a da jap unun nonen kan unun sun aman yan nandanakwan jap unun yopben? 30 Pinjkop ya yan iyinek jap noken kan, mibili nido amin kind a da gak sun asal yan nayisak?

31 Yando, jap pakbiyo ani bo yo diwari gat ani bisapmon Pinjkop man madep im do nandanek ani. 32 Juda amin, bo Grik amin, bo Pinjkop dakon panmuwukbi da yokwikon moni dakon anpak kind a dima ani. 33 Nakyo kisi minjat amin morapyo da anpak si galakton unun ban asat. Naga anpulugok do anek dima asat. Minjat amin morapyo panpulugoko Pinjkop da yokwikon ban timitjak do nandanek asat.

Pol da Telagi Wup dakon but galak dakon yo gat ae Pinjkop gawak imim dakon anpak do yagit

(Kilapmi 11-14)

11

1 Nak da Kristo dakon anpak yol-dat, yan gin jiyo kisi nak dakon anpak yolni.

Amin da busuɗni witjan unun do Pol da yagit

² Ji bisapmi bisapmi nak do nandanek ekwan, ae gen timikgim ban dangum unun ban yolek ekwan, do ji anpak tagisi an. ³ Mani gen kinda gat nandani do nandisat unun yan. Wili dakon busuɗi unun Kristo, ae miɗat dakon busuɗi unun wili, ae Kristo dakon busuɗi unun Piɗkop. ⁴ Wili kinda busuɗni witjinek bisit asak, bo kombi gen yosak kan, unun da busuɗni Kristo abin yipmandak. ⁵ Mani miɗat kinda busuɗni dima witjinek bisit asak, bo kombi gen yosok kan, unun da busuɗni eni abin yipmandak. Unun busuɗ dangwani kisi mandan mudosok yan asak. ⁶ Miɗat kinda busuɗni dima witjisak kan, busuɗ dangwani kisi mandan mudosak. Ae busuɗ dangwani pisipmi bo ae warot pak do mayagi nandisak kan, busuɗni si witjisak. ⁷ Wili unun busuɗni dima witjisak, nido wili Piɗkop iyi yombem wasanbi, unun da Piɗkop dakon tilimni nolisak. Mani miɗat unun wili dakon tilimni nolisak. ⁸ Nido Piɗkop da miɗat dakon giptim nan wili dima wasagit, wili dakon giptim nan miɗat wasagit. ⁹ Ae Piɗkop da miɗat do nandanek wili dima wasagit. Wili do nandanek miɗat wasagit. ¹⁰ Yan do anek, ae anelo da nindan do anek, miɗat unun busuɗni witjisaksi. Yan asak unun da eni do gawat gawat asak dakon tilak.

¹¹ Mani Amin Tagi da kabikon miɗat wiliyo iyi dage dima ekwan. Miɗat unun wili dakon panpulugokni, ae wili unun miɗat dakon panpulugokni. ¹² Nido kalip Piɗkop da wili dakon giptim nan miɗat wasagit, mani wili miɗaron da alton. Ae Piɗkop unun yo morap da miɗa.

¹³ Ji disi gen on kokwin ani. Miɗat kinda busuɗni dima witjinek bisit asak kan, unun anpak tagi nan asak? ¹⁴ Piɗkop da miɗat aminyo nianon da wasan nipgut unun pindagek yan

nandaman, wili busuɗ dangwani dubagi amin unun mayagi. ¹⁵ Mani miɗat busuɗ dangwani dubagi kan, unun miɗat dakon tilimni tagisi, nido Piɗkop da busuɗni witjisak do imgut. ¹⁶ Amin kinda da nak dakon gen unun do gen emat asak kan, yan si nandisak, nin gat ae Piɗkop dakon panmuwukbi diwari gat anpak njawakwari kinda dima yolgaman.

Korin amin telagi jap kosit kilegikon da dima nawit

¹⁷ Kili nak anpak diwari an unun do tagisi dima nandisat. Unun do anek anpak diwari ji da agagisi unun do dayikdisat. Ji Piɗkop gawak im do muwukgan bisapmon notji dima panpulugon, notji panupbal an. ¹⁸ Do mibiltok unun do dayikdisat. Piɗkop gawak im do muwukgan bisapmon pidok pidok anek ekwan yan amin da yanba nandagim. Gen unun nandako bamisok agit, ¹⁹ nido panmuwukbi timisok di wasan kinakwa unudon da Piɗkop dakon anpak namin da bamisi yolgan unun da dolisak. ²⁰ Piɗkop gawak im do muwukgan bisapmon Amin Tagi dakon telagi jap ban noman yan si nandanek dima non. ²¹ Ji kalon kalon notji do jomjom dima anek jap tepmi timigek nan nan anek wain morapmi nanek but upbal an. Anakwa diwari jap do an. ²² Yutji mini do jap pakbiyo aripmi dima ani, ma? Piɗkop dakon panmuwukbi do yo isali yan nandanek japni mini amin panmayak ak do nandan, ma? Ni gen ban dayiken? Ji anpak tagisi an yan dayiken, ma? Unun dimasi!

Amin Tagi dakon telagi jap dakon gen

²³ Nido nak Amin Tagikon gen timikgim unun kili dayigim unun disi nandan. Gen unun yan. Kalbi Judas da Amin Tagi uwal da kisiron yipgut bisapmon unun kalbi Amin Tagi Yesu da bret abidanek ²⁴ Piɗkop ya yan iyinek pudanek yan yagit, "On nak dakon giptim timno ji do parekdat.

On nanek nak do nandanek egipni.”
²⁵ Ae jap nan mudanek wain kap abidanek yan gin anek yan yagit, “On wain kap unun sanbek sanbek kalugi naga dakon yawi nan asat. Ji bisap morap on wain nanek nandan namni.”
²⁶ Yesu da gen yagit unun da yan nolisak. Bisap morap on bret gat ae wain on kapmon noni bisapmon Amin Tagi dakon kimot do yan tenentanakwa wigi ae apjak bisapmon wigisak.

Anpak kilegikon da Amin Tagi dakon telagi jap nonen

²⁷ Yan do, amin kinda da Amin Tagi dakon bret ae wain kapni anpak kilegikon da dima nosak kan, Amin Tagi dakon giptim ae yawi yokwi animisak dakon gulusunni tan imisak.
²⁸ Do butjikon da kokwin tagisi anek bret gat wain kapmon noni.
²⁹ Nido Amin Tagi dakon giptim tim do dima nandaba wigakwan bret wainyo noni kan, gulusun an do Pin kop da kobogi damdisak.
³⁰ Mibili yan do anek jikon amin diwari tapmimni mini, ae diwari sot an, ae diwari kili kimakgwit.
³¹ Mani butnin dakon kokwin tagisi anek nonen kan, kobogi dima timitnen.
³² Mani Amin Tagi da anpaknin dakon kobogi niminek nin panmilip asak. Unun miktimon minjat aminyo gat dima pasilen do yan asak.

³³ Yan do, not kabino, Amin Tagi dakon telagi jap nok do muwutni bisapmon amin diwari do jomjom anek don noni.
³⁴ Amin kinda jap do tepmi nandisak kan yutnikon nosak. Yan anek muwutni bisapmon gulusun dima anek kobogi dima timitjak.

Gen diwari dayigi unun opben bisapmon don dayiken.

12

Telagi Wup da but galak do pi anen do tapmim nimisak

11:27: Ibr 10.29

11:32: Ibr 12.5-6

12:2:

12:11: 1Ko 7.7

12:12: 1Ko 10.17

¹ Not kabi, Telagi Wup da but galak do pi morap dakon tapmim nimin nimin asak unun pakyan si nandani do dayikdisat.
² Disi nandan, Pin kop dima nandan imgwit bisapmon kokup kidat dakon wupmi gen dima yon unudon kini do amin da dayinba kokwin dima anek kin kin awit.
³ Yan do, pakyan si nandani, Pin kop dakon Telagi Wup da amin kinda antagap aban “Yesu jobit tagi pasak!” yan aripmi dima yosak. Ae Telagi Wupni mini amin da “Yesu unun Amin Tagi” yan aripmi dima yosak.

⁴ Telagi Wup dakon but galak dakon yo mibili mibili, mani Wup kalonj kinda dagin egisak.
⁵ Panmuwukbikon pi mibili mibili aman, mani Amin Tagi kalonj kinda gin.
⁶ Ae pi agak dakon kosit mibili mibili ton, mani Pin kop kalonj dagin minjat aminyo do tapmim yominakwan pi unun an.
⁷ Panmuwukbi kisi panpulugoner do Telagi Wup da amin kalonj kalonjon pi asak.
⁸ Amin kinda Telagi Wup da antagap aban nandan kokwin tagisi anek minjat aminyo panpulugosok. Ae unun Wup kalonj dagin kinda antagap aban nandak nandak tagisi minjat aminyo yoyisak.
⁹ Ae unun Wup kalonj dagin nandan gadat tebaisi amin kinda do imisak. Ae unun Wup kalonj dagin amin kinda tapmim iban sot amin panmilip asak.
¹⁰ Ae amin kinda do wasok tapmimi ton agak dakon tapmim imisak. Ae amin kinda do kombi gen yosak dakon tapmim imisak. Ae amin kinda do wup mibili mibili kokwin agak dakon tapmim imisak. Ae amin kinda do gen mibili mibili yogok dakon tapmim imisak. Ae amin kinda do gen unun pantobiljak dakon tapmim imisak.
¹¹ Unun Wup kalonj dagin unun yo morap panalon asak. Iyi da galaktogon but galak dakon yo kokwinigeek amin kalonj kalonj do yomin yomin asak.

Nin giptim kalonj kinda dakon

Ab 2.18-19

12:3: 1Jn 4.2-3

12:4: Ro 12.6

diwatni kabi da ekwaman

¹² Amin dakon giptim unun kalonji gin, mani giptim diwatni morapmi. Ae unun giptim dakon diwat morap unun giptim kalonji kinda dakon gin. Kristo dakon giptim kisi yan gin. ¹³ Wup kalonji kinda dagin nin morap telagi pakbi soj niban giptim kalonj agiman. Juda amin nin, ae Grik amin, ae oman amin, ae oman amin dima ekwanj amin nin kisi Wup kalonji butnion abidagiman.

¹⁴ Giptimnin unun kalonji kinda gin dima, diwatni morapmi. ¹⁵ Kandap da “Nak kisit dima, do giptim dakon diwatni dima” yan tagi yosak, mani unun giptim dakon diwatni sigin tosok. ¹⁶ Ae mirak da “Nak dabil dima, do giptim dakon diwatni dima” yan tagi yosak, mani unun giptim dakon diwatni sigin tosok. ¹⁷ Giptimon dabil dagin tosok tam, nianj anek gen nandisak? Ae giptimon mirak dagin tosok tam, nianj anek yo dakon kibanj nandisak? ¹⁸ Mani giptim unun yan dima. Pinj kop da iyi dakon galaktok yolek giptim dakon diwatni kalonj kalonj yopgut da tamonikon tan tan an. ¹⁹ Giptim dakon diwatni kalonji kinda dagin tosok tam unun giptim dima. ²⁰ Mani giptim dakon diwatni morapmi da giptimon sanbenba giptim kalonji kinda gin asak. ²¹ Dabil da kisit “Gak mini tam naga tagi egipbom” yan aripmi dima iyigi. Ae busun da kandap “Gak mini tam naga tagi egipbom” yan aripmi dima iyigi. ²² Dimasi. Giptim dakon diwatni tapmimni madep dima yan pindakgaman unun dima ekwanj tam giptim tagi dima tanban. ²³ Ae giptim dakon diwatni mani mini yan pindakgaman unun ban kila tagisi aman. Ae giptim dakon diwatni mayagi yan nandaman unun ban tagisi witjaman. ²⁴ Mani giptim dakon diwatni diwari mayagini mini unun yum pindagapno isal ton. Pinj kop da giptim dakon diwatni kisi wasan yopmanek diwatni nin da yo madep

dima yan pindakgaman unun do man madep yomgut. ²⁵ Yan aban giptim dima wasenj kisak, ae giptim dakon diwatni da notni aripsi kila an an an. ²⁶ Giptim diwat kinda tepmi pasak kan, giptim diwat kisi morap tepmi pan. Ae giptim diwat kinda man madep pasak kan, giptim diwat kisi morap kisik kisik pan.

²⁷ Ji kisi morap Kristo dakon giptim tim ekwanj, ae ji kalonj kalonj giptim diwatni ekwanj. ²⁸ Ae Pinj kop da panmuwukbikon pi ani do amin manjigit. Mibiltok yabekbi, ae unun da bujon kombi amin, ae unun da bujon yoyindet, ae wasok tapmimi ton agak amin, ae sot amin panmilip ak amin, ae amin panpulugok amin, ae pi mibili mibili kila agak amin, ae gen amin da dima nandagi mibili mibili yogok amin kisi manjigit. ²⁹ Kisi morap yabekbi dagin dima ekwanj, ae kisi morap kombi amin dagin dima ekwanj, ae kisi morap yoyindet dagin dima ekwanj, ae kisi morap wasok tapmimi ton agak amin dagin dima ekwanj, ³⁰ ae kisi morap sot amin panmilip ak amin dagin dima ekwanj, ae kisi morap gen amin da dima nandagi mibili mibili yogok amin dagin dima ekwanj, ae kisi morap gen panjobil amin dagin dima ekwanj. ³¹ Mani ji Telagi Wup dakon but galak dakon yo wukwisi unun timit do tek kindap pani.

Abisok anpak wagil tagisisi kinda do dayikdisat.

13*Nin amin do but dasi galaktan yomner*

¹ Nak amin dakon gen mibili mibili ae anelo dakon gen kisi yokenj, mani amin do but dasi galaktan yomyom anpak nagon dima tosok kan, nak gonjon bo ae duban mibili mini tidon unun yombem. ² Ae kombi gen yogok dakon tapmim nagon tosok, ae nandak nandak pasili ton unun

nandan mudosot, ae nandak nandak morap kisi nandan mudosot, ae nandan gadatno tebaisi do kabap kinda iyiko diwalik tagi kisak, mani amin do but dasi galaktan yomyom anpak nagon dima tosak kan, nak yo isalisi. ³ Nak yo morapno yoni mini amin do yoben, ae yum pindagapbo amin da giptimno abidan kindapmon sonba sonjek kimokgen, mani amin do but dasi galaktan yomyom anpak nagon dima tosak kan, unun da nak kindasok aripmi dima anpulugoni.

⁴ Amin kinda amin do but dasi galaktan yomisak, unun amin da yokwi an iba butni yawori tanakwan kobogi anyom do dima nandisak, ae amin morap do anpak yaworisi gin anyomisak. Ae amin tagisi ekwan amin do pindak galaktok anek nandaba yokwi tok dima anyomisak, ae pibit tidok dima asak, ae iyi do nandaban dima wigisak. ⁵ Ae anpak mayagi dima asak, ae iyi dogin dima nandisak, ae butjap tepmi dima nandisak, ae amin da yokwi an iba yokwini do dima nandan egisak. ⁶ Unun anpak yokwi do kisik kisik dima asak, gen bami do kisik kisik asak. ⁷ Amin do but dasi galaktan yomyom anpak asak amin jiggi da aripmi dima abin yipmandak. Bisapmi bisapmi Pin kop do nandan gadat anek anpulugosak do jomjom asak, ae jiggi bisapmon tebaisi akdak.

⁸ But dasi galaktan yomyom anpak unun aripmi dima mudosak. Mani kombi gen yogok gat, ae gen mibili mibili yogok gat, ae amin dakon nandak nandakni tagi morap unun pasildan. ⁹ Nin yo morap dakon nandak nandak diwari banjin nandan, ae kombi genyo kisi diwari banjin yoman. ¹⁰ Mani don yo wagol gwaljigi minisi noman tanakwan abisok yo morap diwat diwat nandan unun pasildan.

¹¹ Unun dakon tilak unun yan. Nak moninisok egipgum bisapmon gen

amin monin da tilagon yagim, ae nandak nandakno gat ae kokwin agakno gat amin monin da tilak egipgum. Mani amin madep anek amin monin anpak yipman mudagim. ¹² Abisok nin Pin kop dakon mibili diwari gin nandan. Unun pakbi idapmon wupnin pindak upbal aman unun yombem. Mani Pin kop dakon tomno dabilyo bamisi don kokdaman. Pin kop da abisok nin bamisi nandan nimisak, unuden don nandan imdaman.

¹³ Nandan gadat gat, ae Pin kop da panpulugosak do jomjom agak gat, ae but dasi galaktan yomyom anpak, unun anpak kapbi da toktok teban tan anan kikan. Mani but dasi galaktan yomyom anpak da anpak diwari yapman mudosok.

14

Kombi gen yok do galagi madep nandanen

¹ Ji amin do but dasi galaktan yomyom anpak toktogisi an kimotni. Ae Telagi Wup da but galak do yo nimisak unun timit do galak taje k kombi gen yogok dakon tapmim abidok do madepsi galak toni. ² Nido amin kinda gen njwakwarikon* da gen yosak kan, unun amin da nandani do dima yoyisak, unun Pin kop nanjin iyisak, nido amin da ni gen nan yosok unun dima nandan, Telagi Wup da tapmim iban gen pasili yosok. ³ Mani, amin kinda kombi gen yanek minjat aminyo dakon nandan gadatni panjeban asak, ae tebai atni do butni panjeban asak, ae jigikon ekwan amin butni panjeban asak. ⁴ Amin kinda gen njwakwarikon da gen yosok unun iyi dakon but anjeban asak, mani kombi gen yosok amin panmuwukbi morap dakon but panjeban asak. ⁵ Ji kisi da gen njwakwarikon da gen yoni do nandisat, mani kombi gen yoni dosi nandisat. Kombi gen yosok amin da gen njwakwari yosok amin

13:6: Ro 12.9   **13:7:** 1Pi 4.8   **13:13:** 1Tes 1.3   **14:1:** 1Ko 12.31; 14.39   * **14:2:** Gen njwakwari dakon mibili unun yan. Unun miktin amin morap da dima yon gen kinda do yosok.

yapmandak, mani gen njwakɲwari yaɲakwan amin kinda da paɲtobiljak kaɲ uɲun tagi, uɲun da paɲmuwukbi dakon but paɲteban asak.

⁶ Not kabi, nak jikon obiɲek gen njwakɲwarikon da gen dayiken kaɲ, niaɲon da gen uɲun da ji paɲpulugosak? Mani Piɲkop da gen pasili noligit uɲun dayiken, bo nandak nandak tagisi di dayiken, bo kombi gen kinda dayiken, bo dayindet abeɲ uɲun da ji tagisi paɲpulugosak. ⁷ Yo egip egipmi mini uɲudon abidanek tilak abeɲ. Kasisiɲ ae gitayo geni kilegi dima yoni kaɲ, nikon da amin kap dakon tek nandanek kap yoni? ⁸ Ae kweɲ kilegi dima yosak kaɲ, amin niaɲon da emat do tagap toni? ⁹ Jiyo kisi yaɲ gin. Ji gen njwakɲwari yaɲakwa niaɲon da amin da gen uɲun dakon mibili nandaba piɲoni? Gen yaɲba isali akdaɲ. ¹⁰ Asi, miktimon gen mibili mibili morapmi toɲ, ae kisi morap mibili toɲ gin. ¹¹ Mani amin kinda da gen yaɲban dima nandabo pisosak kaɲ, uɲun amin da nak do kokup njwakɲwarikon amin yaɲ nandaɲ namɲakwan nak da uɲun amin do kokup njwakɲwarikon amin yaɲ nandaɲ ibeɲ. ¹² Gen njwakɲwarikon da gen yoni kaɲ, amin da ji do yaɲ gin nandaɲ damdaɲ. Ji Telagi Wup dakon but galak dakon yo timit do galagi madepsi nandaɲ, do but galak dakon yo paɲmuwukbi tagisi paɲteban agagi uɲun timit do pi tebaisi aɲ kimotni.

Gen njwakɲwari yogok dakon gen

¹³ Yaɲdo, amin kinda gen njwakɲwarikon da gen yosak kaɲ, Piɲkop da gen uɲun tagi paɲtobiljak dakon tapmim imjak do bisit asak. ¹⁴ Nido, gen njwakɲwarikon da bisit abeɲ kaɲ, wupnokon da bisit asat, mani nandak nandaknokon da yo bami kinda dima nandisat. ¹⁵ Yaɲdo, niaɲ abeɲ? Wup ae nandak nandakno kisi da bisit abeɲ. Wup ae nandak nandakno kisi da kap yoken. ¹⁶ Yaɲ dima aɲek wupmon daɲin Piɲkop aɲkisiɲek ya

yaɲ iyɲaki mirak yopmandak amin uɲun gen yosol dakon mibili dima nandisak, do niaɲon da “Uɲun asi” yaɲ yosak? ¹⁷ Piɲkop ya yaɲ iyɲek yo tagisi asal, mani mirak yopmandak amin dakon buri dima aɲteban asal.

¹⁸ Nak bisap morapmi gen njwakɲwarikon da gen yaɲek ji gwapman mudosot do Piɲkop ya yaɲ iyisat. ¹⁹ Mani, paɲmuwukbi Piɲkop gawak im do muwutni bisapmon gen njwakɲwarikon da gen sop 10 tausen yoken kaɲ, uɲun da paɲpulugok kinda dima akdisak. Mani gen sop 5 kabi amin da tagi nandagi uɲun baɲ yoyindet abeɲ kaɲ, uɲun da paɲpulugok madepsi akdisak.

²⁰ Not kabi, nandak nandakjikon da amin moniɲ da tilak dima egipni. Amin moniɲ da aɲpak yokwi dakon mibili dima nandanek ekwan ji uɲun da aripmon egipni. Mani nandak nandakji uɲun amin madep da tilagon egipni. ²¹ Piɲkop da gen tebanon gen yaɲ mandabi:

“Amin Tagi da yaɲ yosok, ‘Geno kokup njwakɲwarikon amin do yobo uɲun da gen njwakɲwarikon da uɲun miɲat aminyo do yoyikdaɲ. Mani geno nandak do mirak dima yopdaɲ.’”

²² Yaɲdo, gen njwakɲwarikon da gen yogok uɲun da Piɲkop dakon tilak madepni kinda asak. Uɲun nandaɲ gadat kili awit amin do dima yolisak, nandaɲ gadat dima awit amin do yolisak. Mani kombi gen yogok uɲun tilak kinda nandaɲ gadat kili awit amin paɲpulugok do yomisak, uɲun nandaɲ gadat dima awit amin do dima yomisak. ²³ Do paɲmuwukbi morap Piɲkop gawak im do muwugek ji kisi gen njwakɲwarikon da gen yoni kaɲ, but galak dakon yo dakon mibili dima nandaɲ amin, bo ae nandaɲ gadat dima abi amin da wiɲ dandaɲek ji do si ɲugigaɲ yaɲ yokdaɲ. ²⁴ Mani, ji kisi kombi gen yoni kaɲ, but galak dakon yo dakon mibili dima

nandan amin, bo ae nandan gadat dima abi amin da abin gen unun nandan unun da buri suganba iyi do nin yokwi pakpak do kobogi pakdaman yan nandakdan. ²⁵ Nandak nandakni burigwan pasili ton unun tenjenokdan. Ae man pak gawagek Pinjkop gawak iminek "Pinjkop bamisi ji gat egisak" yan yokdan.

Kosit kilegikon da Pinjkop gawak imnen

²⁶ Yando, not kabi, Pinjkop gawak im do muwutni bisapmon niban ani? Kinda da kap yosak, ae kinda da yoyinet asak, ae kinda da Pinjkop dakon nandak nandak pasili ton unun yosak, ae kinda da gen njwakjwarikon da gen yosak, ae kinda da unun gen yosak unun panjobiljak. Yo morap ani unun panmuwukbi panjeban ak do ani. ²⁷ Amin diwari gen njwakjwarikon da gen yoni kan, amin bamori bo kapbi dagin yoni. Ae kisi bisap kalon dima yoni, notji do bikbik yomin yomin anek yoni. Ae amin kinda da gen unun si panjobiljak. ²⁸ Mani gen panjobil amin mini kan, gen njwakjwarikon da gen yogok amin gen dima yosak. Gen iyi gat ae Pinjkop gat dogin yosak.

²⁹ Amin bamori bo kapbi da kombi gen yoni, anakwa diwari da geni kokwinini. ³⁰ Ae kinda yigakwan Pinjkop da gen kinda analon aniban kan, gen yosok amin gen sanjenek dima yosak. ³¹ Yan anek kombi gen yogok amin kisi kalon kalon kombi gen yoni dakon bikbik pisan damdan. Anakwa panmuwukbi kombi gen yoyinakwa nandak nandak timigek unun da butni panjeban asak. ³² Kombi gen yogok amin unun wupni dakon kila iyi tagi an, do iyi da bisapmon gen tagi yoni. ³³ Nido Pinjkop unun yo morap upbilapmon da agak amin dima. Nin da but kalonon da egipnen do nandisak.

Telagi panmuwukbi morap nin da aman unuden jiyo kisi muwut muwutjikon ³⁴ minjat gen dima yoni.

Gen yanba tagi dima akdisak. Moses dakon gen teban da yosok unun da aripmon gawat gawaron da yitni. ³⁵ Panmuwukbi da muwut muwuron minjat gen yoni kan unun mayagi, do gen kinda dakon mibili nandak do kan, yutnikon eni ban yoyinba tagi yoyini.

³⁶ Korin amin, Pinjkop dakon gen jikon da noman tagit yan nandan, ma? Ae geni ji dagin abidawit, anakwa amin diwari dima abidawit yan nandan, ma? ³⁷ Jikon da amin kinda iyi do nak kombi amin kinda yan nandisak, bo Wup dakon nandak nandak tan namisak yan nandisak amin yanji nandisak, gen on mandisat unun Amin Tagi dakon gen teban yanji nandisak. ³⁸ Amin kinda yan dima nandisak kan, unun amin do kombi amin kinda dima yan nandan imni.

³⁹ Yando, not kabi, kombi gen yok do galagi madepsi nandani, ae gen njwakjwari yogok dakon kosit sopsop dima ani. ⁴⁰ Mani Pinjkop gawak imin dakon silipmon yo morap ani unun kosirikon da kilegisi ani.

Amin kimakbi aeni kimoron da pidokdan (Kilapmi 15)

15

Kristo kimagek kimoron da pidagit

¹ Not kabi, Gen Bin Tagisi dayigim unun do butji pabo pisanban nandani do nandisat. Gen Bin Tagisi kili abidawit da unudon tebai akgan. ² Ae gen dayigim unun tebaisi abidoni kan, Pinjkop da unun Gen Bin Tagisikon da ji yokwikon ban timitdisak. Yan dima ani kan, nandan gadatji unun yo isali.

³ Gen kinda abidagim unun da gen wagol madepsi asak. Gen unun kili damgum. Gen unun yan. Pinjkop gen tosok unun da aripmon Kristo nin dakon yokwi wiririt do kimakgit. ⁴ Ae Pinjkop gen tosok unun da aripmon amin da kimakbi tamogwan yipgwit, ae gildat kapbi

anjakwan kimoron da pidagit. ⁵ Ae Pita kon altanek don yabekbi 12 kabikon kisi altan yomgut. ⁶ Ae don nandan gadat amin 500 yapmandak unun kabikon altan yomgut. Unun kabikon morapmi abisok ekwan, mani diwari kili kimakgwit. ⁷ Ae don Jems altan imgut. Ae don yabekbi kisikon altan yomgut.

⁸ Unun kabikon altan yominek don mibi do nagon altan namgut. Nak monji kinda altok altok bisapmansi dima altanbi yombem. ⁹ Nido nak yabekbi kabi dakon pinbinisi egisat. Ae amin da yabekbi yan tagi dima nayigi, nido kalip Pinjkop dakon panmuwukbi panupbal ak do pi madepsi agim. ¹⁰ Mani Pinjkop da nandan yawok naminek anpuluganban yabekbi kinda dagat da egisat. Ae nak do nandan yawot agit unun dima sun tagit. Dimasi. Yabekbi diwari yapmanek pi madepsi agim da asat. Mani naga dima asat, Pinjkop da nandan yawok naminek tapmim naminakwan pi unun asat. ¹¹ Do nak bo ae yabekbi diwari da pi unun an unun da yo madep dima asak. Yo madep unun Yesu kimot anek aeni pidagit unun dakon geni yan tenjentanapno ji da nandanek nandan gadat awit.

Don amin kisi morap kimakgwit unun kimoron da pidokdan

¹² Kristo kimoron da pidagit unun dakon geni yan tenjentanap, do jikon amin diwari da mibili nido “Amin kimakbi kimoron da aripmi dima pidokdan” yan yon? ¹³ Asi, amin kimakbi aripmi dima pidoni kan, Pinjkop da Kristo kimoron nan dima aban pidagit. ¹⁴ Asi, Kristo kimoron nan dima aban pidagit tam, gen yan tenjentak aman unun yo isali asak, ae nandan gadat an ununyo kisi yo isali. ¹⁵ Ae yan tam nin Pinjkop da yo agit unun do top amin dagagiman. Nido nin Pinjkop da Kristo kimoron nan aban pidagit unun dakon geni yan

tenjentanap. Mani Pinjkop da amin kimakbi kimoron nan dima paban pidon tam, Kristo kimoron nan dima aban pidagit. ¹⁶ Asi, amin kimoron da dima pidon tam, Kristo kimoron da dima pidagit. ¹⁷ Ae Kristo dima pidagit tam, nandan gadatji da ji aripmi dima panpulugokdisak. Yokwi morapji sigin tan daminakwa ekwan. ¹⁸ Ae Kristo nandan gadan iminek kimakgwit amin unun pasilgwit. ¹⁹ Nin Kristo nandan gadan iminek unun da panpulugosak do jomjom anek ekwaman. Mani nin yo tagisi on miktimon gin timit do jomjom aman tam, nin bupmi amin dakon mibi amin wagil yokwisi ekwaman.

²⁰ Mani yan dima. Kristo kimoron da kili pidagit. Unun pigaga jap bami mibiltoksi tosok unun da tilak kili kimakgwit amin dakon wasok wasok amini pidagit. ²¹ Amin kaloni kinda da kimot analon agit, ae yan gin amin kaloni kinda da kimoron da pidot pidot analon agit. ²² Adam dakon amin kabi morap si kimokgon, ae yan gin Kristo dakon amin kabi morap egip egip abidokdan. ²³ Mani nin morap Pinjkop da silip yipgut unun da aripmon pidokdaman. Mibiltok Kristo, ae don tobil apjak bisapmon minat amin kabi morapni nin kimoron da pidokdaman.

²⁴ Unun da kwenon mibi bisap abinakwan Kristo da kon mibili mibili tapmimi ton dakon kila amini unun panupbal aban pasil mudanakwa kila agak pi morap Pinjkop Dat da kiron yipdisak. ²⁵ Nido Kristo dasi kila amin madep egakwan wigi uwal morapni pabin yopmanakwan pinbini egipdan. ²⁶ Ae uwalni mibisi abin yipdisak unun kimot. ²⁷ Pinjkop gen papiakon gen yan tosok: “Unun da yo morap pinbini egipni do yopgut.”

Yo morap pinbini egipni do yopgut yan yosok, mani nin nandaman, Pinjkop iyi Yesu dakon pinbini dima

egisak. ²⁸ Ae don, yo morap Kristo dakon pinbini tanakwa Monji da iyi nan Pin kop dakon pinbini yipdisak. Mibiltok Pin kop da yo morap Monji dakon pinbini yopgut, mani Monji da iyi nan Pin kop dakon pinbini yipjak bisapmon Pin kop da yo morap dakon wukwisini yitdisak.

²⁹ Amin kimakbi kimoron da dima pidoni tam, mibili nido amin diwari da amin kimakbi panpulugok do telagi pakbi soson? Aripmi dima pidoni tam, nido unun anpak an?

³⁰ Amin morapmi da pi aman unun do toktogisi uwal an niminek nindapba kimotner do an. Do amin kimoron da dima pidoni tam, nin mibili nido unun pi aman? ³¹ Not kabi, nak asi dayisat, Amin Taginin Yesu Kristo da jikon pi tagisi asak unun do butnokon da nandako yo madepsi asak. Disi nandan, unun bamisi. Ae yanjo kisi nandani, nak gildari gildari kimoronsi kin kin asat. Gen on bamisi yosot. ³² Epesas kokupmon amin diwari jon bit kilapyo yokwisi da yan emat anek nak nit do awit. Kimakbi kimoron da dima pidoni tam, mibili mini emat agim. Ae amin kimakbi kimoron da dima pidoni tam, “anwa wagil kimotdaman,

do jap pakbiyo madepsi anen.”

³³ Ji amin diwari da top pankewalan do pindatni. Gen on disi nandan, “Ji amin yokwi gat muwutni kan, anpakji tagi unun panupbal akdan.” ³⁴ Ji aesi nandak nandak kilegi timigek yokwi ae sanbejek dima ani. Asi jikon da diwari Pin kop dima nandan iman. Ji da mayaktok pani do anek gen on dayisat.

Giptimnin kimoron da pidokdisak unun njwakwari

³⁵ Amin kinda yan yokdisak, “Amin kimakbi kosit nianon da pidokdan? Ae pidoni bisapmon nianen giptim da pidokdan?” ³⁶ Unun nandan kokwini tagi dima amin dakon gen kinda! Gak jap yet kwaokdal unun mibiltok kimot anek don kwosok. ³⁷ Ae wit

bo ae jap diwari dakon yeri kwaokdal unun jap bami don kwokdisak unun yombem dima. ³⁸ Mani Pin kop da iyi nandan kokwinigek yeri kalon kalon do obi tamyo iyikon iyikon wasosok. ³⁹ Giptim morap unun arip gin dima. Amin unun giptimni njwakwat, ae bit kilapyo giptimni njwakwat, ae minam gat ae tap kilapyo kisi yan gin. ⁴⁰ Kundukon yo ton unun giptimni iyi, ae miktimon yo ton unun yo kisi giptimni iyi. Mani kundukon yo ton dakon tilimni unun njwakwat, ae miktimon yo ton dakon tilimni unun yo kisi njwakwat. ⁴¹ Gildat kanek ae gikyo tilimni njwakwat njwakwat. Ae gik morap tilimni iyikon iyikon tan yoman.

⁴² Amin kimakbi kimoron da pidokdan unun yan gin. Giptim wayikgaman unun miktogi, mani giptim pidosak unun aripmi dima miktogi. ⁴³ Giptim wayikgaman unun tilimni mini, mani giptim pidokdisak unun tilimni wagil tagisi. Giptim wayikgaman unun tapmimni mini, mani giptim pidokdisak unun tapmimi ton. ⁴⁴ Giptim wayikgaman unun on miktim dakon, mani giptim pidokdisak unun Wup da egip egip imisak.

Miktim dakon giptim tosok, do giptim Wup da egip egip imisak unun yo kisi tosok gin. ⁴⁵ Pin kop dakon papia da yan yosok:

“Amin mibiltogi, Adam, unun amin egip egipmi ton dagagit.”

Mani mibi Adam da amin do egip egip yomyom Wup dagagit. ⁴⁶ Wup dakon egip egip da mibiltok dima altagit. On miktimon egip egip da mibiltok altagit, anakwan wup dakon egip egip da don altagit. ⁴⁷ Amin mibiltogi Adam unun on miktim dakon, ae miktim nan wasanbi. Ae Adam unun da bujon nani unun Kwen Kokupmon da pigit. ⁴⁸ Miktimon minjat amin morap unun giptimni unun Adam dakon giptim yombem. Mani Kwen Kokup dakon giptimnin

uñun Kristo dakon yombem akdisak.
⁴⁹ Abisok nin miñtim amin Adam yombem da ekwamañ. Uñuden gin don Kwen Kokup amin Kristo yombem akdamañ.

⁵⁰ Not kabi yañsi dayisat, miñtim giptim gat kisi Piñkop da Amin Kila Asak da kagagwan aripmi dima wigigi. Ae yo miñtogi da yo dima miñtogi aripmi dima timiri.

⁵¹ Nandani. Gen pasili kind a dayikdisat. Nin morap kisi dima kimotdamañ. Nin kisi morap kulabik añ mudokdamañ. ⁵² Kwen mibisi yosak bisapmon nin mal wambilgamañ uñun da tilak tepmisi kulabik akdamañ. Kwen yañban amin kili kimakgwit uñun kimoron da pidokdañ, ae buñon aripmi dima miñ tokdañ. Ae nin kalugi sigin ekwamañ amin kulabik akdamañ.

⁵³ Nido, giptimnin miñtogi uñun kulabik añek toktogisi tagisi egipdisak. Giptimnin si kimori uñun kulabik añek toktogisi kalugi egipdisak. ⁵⁴ Giptimnin si kimori ae miñtogi uñun kulabik añek toktogisi tagisi kalugi egipdisak bisapmon Piñkop dakon gen kind a tosok uñun bami ton akdisak. Gen uñun yañ:

“Piñkop da emaron teban tañek kimot obisi añakban pasilgit.

⁵⁵ Kimot, gak amin pabiñ yopyop dakon tapmimgo jiri?

Kimot, gak amin tepmi madep yomyom tapmimgo jiri?”

⁵⁶ Yokwi da kimot tapmim iban amin tepmi madep yomisak. Ae yokwi uñun gen tebanon tapmim pasak.

⁵⁷ Mani Amin Tagin Yesu Kristo da tapmimon Piñkop da tapmim niniñakwan emaron teban toman, do Piñkop ya yañsi iyamañ.

⁵⁸ Yañdo, not kabino, ji tebaisi agek wayiñ wayiñ dima ani. Disi nandañ, Amin Tagi dakon pi madepsi añ uñun bami mini dima akdañ, do ji bisapmi bisapmi Amin Tagi dakon pi añ kimotni.

Pol yo ak do nandagit uñun do yagit

(Kilapmi 16)

16

Pol da Jerusalem do moneñ pañmuwutdañ uñun do yagit

¹ Kili Piñkop dakon miñat aminyo Jerusalem ekwan uñun do moneñ pañmuwutdañ uñun do dayikdisat. Galesia pañmuwukbi da ani do kosit yoligim, ji yañ gin ani. ² Sonda morapmon ji morap kisi kalon kalon pi agak da butgwan moneñ timikgañ uñun kokwinigek kabi kind a yopmañ yopmañ ani. Añakwa nak opben bisapmon moneñ pañmuwut dakon pi dima ani. ³ Nak da obiñ altoken bisapmon paretji Jerusalem pañkini do disi amin kabi di manjini. Añakwa nak da but piso papia kind a mandañ yobo abidañek kini. ⁴ Ae naky o kisi kigisi yañ nandaken kañ, kisin tagi kineñ.

Pol Korin amin kiñ pindat do nandagit

⁵ Nak Masadonia miñtim nañ kik do nandisat. Uñunañ kiñek don jikon abiñ altoken. ⁶ Nak ji gat timisok di gat egipben bo ae sigin egapbo ais bisap mudosak uñun dima nandisat. Ae kokup ñwakñwarikon kiken bisapmon ji da añpulugañakwa kiken. ⁷ Nak ji gat bisap pisipmi egip do dima galak tosot. Amin Tagi da tagi nandisagon ji gat bisap dubakgok egipneñ. ⁸ Mani nak kokup pap Epesas idon egapbo Pentikos bisapmon wigisak. ⁹ Nido, Piñkop da nak do yoma kind a wiñdal namik da miñat amin morapmi pañpulugoko Yesu yolyol amin dagon. Mani amin morapmi da uwal añnamañ.

¹⁰ Timoti jikon apban kañ añpulugañba pasol pasol dima asak. Nak da Amin Tagi dakon pi asat, uñunyo kisi yañ gin asak. ¹¹ Jikon da

di da kanba amin isali kind a yan di aban. Tobil apjak bisapmon yipba but yaworon da nagon apjak. Not diwari gat kisi apni do jomjom asat.

¹² Notnin Apolos dakon gen unun yan. Not diwari ji dandak do kiwit bisapmon unun gat kini kan tagisi yan iyigim. Mani unun bisapmon op do dima galak tagit. Iyi gwagak kanek don obin dandisak.

Gen diwari

¹³ Disi do kila tebai anek nandan gadaron tebai atni. Tebaisi agek yo kind a do pasol pasol dima ani. ¹⁴ Yo morap ani unun but dasi galak tan yomyom anpagon dagin ani.

¹⁵ Not kabi, Stepanas gat yutnikon ekwan amin gat da Akaia provin-skon mibiltoksi but tobil anek Yesu nandan gadan imgwit unun disa nandan. Ae Pinjokop dakon minat aminyo panpulugok do iyi dakon egip egip parekgwit. Nak gen tebai yan dayisat, ¹⁶ ji unuden amin gat ae unun amin panpuluganba pi kalonji an amin gat dakon pinbini egipni.

¹⁷ Stepanas gat Potunatus gat Akaikus gat nagon opba but galaksi nandagim, nido ji kisi da abin nak aripmi dima nandani, ¹⁸ ae unun da nak kisik kisik namgwit ae jiyo kisi kisik kisik damgwit. Unuden amin da pi madep an unun do but galaksi nandanek man madep yomni.

¹⁹ Panmuwukbi morap Esia provin-skon ekwan unun da gildatni tagi dayan. Akwila gat Prisila gat ae panmuwukbi unun bamot da yutnon muwukan unun da Amin Tagi da manon gildatni tagi madepsi dayan. ²⁰ Yesu yolyol amin notji morap da gildatni tagi dayan. Panmuwukbi notji gat domdom ani bisapmon but dasi timitni.

²¹ Nak Pol da naga gildat tagi on mandisat.

²² Amin kind a da Amin Tagi but dasi dima galaktan imisak kan unun jobit timitjak.

Amin Tagi gak apbi! ²³ Amin Tagi Yesu dakon nandan yawotni jikon tosak do bisit asat. ²⁴ Nin Yesu Kristokon kabi kalon agiman, do ji but dasi timitdat. Unun asi.

Pol da Korin Amin do Papia 2 Mandagit

But piso gen

Korin panmuwukbi diwari da Pol do yanba yokwi tok awit, do Pol butjik madepsi nandagit. Ae yabekbi top-topmi diwari da yoyindet gulusun anek Pol abin yipgwit. Pol da Korin amin gat gen unun anmilip ak do nandagit, ae iyi do Pin kop dakon yabekbi bamisi kinda yan nandan imni do papia on mandagit. Yan anek ae kosiri kinda gat tagisi nandan yom do anek papia on mandagit.

Gen mibiltok wasanek mandagit unungwan Pol da gen tebaisi kalip Korin amin do yipgut unun do yosok. Gen unun dima yip do nandagit, mani kwen wigik anek yanba yokwi tok animgwit, do gen tebaisi yipgut. Yipban gen unun nandanek anpakni panmilip awit, do abisok kisik kisik madepsi nandan yomisak.

Unun bisapmon panmuwukbi Judia miktimon egipgwit unun yokwisi egipgwit, do Pol unun do monej panji yom do monej panmuwukgit. Do kilapmi 8 ae 9 non Pol da Korin minat aminyo da pi unun do monej panmuwutni do buri pan tagap ak do gen yipgut.

Pol da Pin kop da yabekbi kabi do pi yomgut unun do yagit (Kilapmi 1-7)

¹ Nak Pol, nak Yesu Kristo dakon yabekbini. Pin kop da iyi da galaktogon pi unun namgut. Nak gat ae notnin Timoti gat da papia on Pin kop dakon panmuwukbi Korin kokup pamon ekwan gat, ae telagi panmuwukbi morap Akaiia provinskon ekwan, ji kisi do mandan damamak. ² Pin kop Datnin gat ae Amin Tagi Yesu Kristo gat da nandan yawok daminek butji pan yawot abal yawori tosok do bisit amak.

Pin kop da jig i bisapmon butnin pan teban asak

³ Amin Taginin Yesu Kristo dakon Pin kopni ae Datni unun ankisinej. Unun Datnin bupmi ami, ae amin morap jig i pan unun butni pan teban asak dakon Pin kop. ⁴ Jig i bisap morapmon butnin pan teban asak. Pin kop da butnin pan teban asak, unuden gin nin da jig i mibili mibili pan amin morap buri pan teban aman. ⁵ Tepmi madep Kristo da pagit unuden gin ninyo kisi paman. Ae Kristo da butnin pan teban aban butnin yaworisi tosok. ⁶ Nin jig i paman bisapmon ji da but yawot pani ae Pin kop da ji yokwikon ban timitjak unun do anek paman. Ae Pin kop da butnin pan teban aban butnin yawori tosok bisapmon, jiyo kisi but yawot pani do anek Pin kop da yan asak. Ji tebai agek nin da tepmi paman unuden gin tepmi pani kan, Pin kop da butji pan teban akdisak. ⁷ Ae ji jig ikon tebaisi atdan yan si nandan damaman, nido ji nin gat kisi jig i kalonji paman, ae nin gat kisi but yawot kalonji timitdaman yan si nandan.

⁸ Not kabi, nin Esia provinskon jig i pagiman unun ji da nandani do nandan. Jig i madepsi da nin pabij nipmanek unun da tapminnin pabigit. Aban nin kimotdaman yan si nandagiman. ⁹ Asisi, kimot akdaman yan si nandagiman. Nin tapminnin madep dima yan si nandan do jig i unun noman tan nimgut. Pin kop amin kimakbi kimoron ban paban pidot pidot amin unun dagin nin aripmi tagi pan pulugosak yan si nandan do jig i unun pagiman. ¹⁰ Unun jig i panek kimoronsi kigiman, mani Pin kop da kimoron ban pan pulugagit, ae don yo kisi nin jig ikon ban timitdisak. Jig i morap noman tan nimni bisapmon Pin kop da nin jig ikon ban pan pulugokdisak yan si nandan teban toman. ¹¹ Mani ji nin pan puluganek bisit aba Pin kop da amin morapmi dakon bisitni

nandanek nin panpulugosak. Anakwan amin morapmi da Pin kop da ninon panpulugok asak unun kanek ya yan iyini.

Pol da Korin amin top dima yoyigit

¹² Nin yan si nandaman, on miktimon Pin kop da nin panpulugan anakwan nin anpak telagisi aman ae gen bamisi ban yoman. Ae jikon yan ginsi agiman. Nin on miktim dakon nandan kokwin tagisi dima yolgunan. Pin kop da nin nandan yawok niminek panpulugagit, do nin anpak agiman unun do nandano wigisak. ¹³⁻¹⁴ Nin papia mandan yopno jikon oban bisapmon gen ji da manjinek mibili tagi nandan pisogi unun ban gin mandaman. Asi, bisap diwarikon gen mandaman ji da mibili dima nandan. Mani nin gen morap mandaman unun ji da pakyan si nandani do nandaman. Ae Amin Tagi Yesu to bil apjak bisapmon nin da ji do tagisi nandaman yan gin ji da nin do tagisi nandani do nandaman.

¹⁵ Nak yan si nandagin, do abin dandanek panpulugoko kisik kisik aba kosiri bamori asak do nandagin. ¹⁶ Nak Masadonia provins kik do obin ji dandanek don Masadonia kiken yan nandagin. Ae don Masadonia da to bil obinek ji dandanapbo ji da kosit agipben dakon yo di anpulugan ba Judia miktimon kiken yan nandagin. ¹⁷ Obin dandak do nandak nandak agim unun kalkali agim yan nandan, ma? Nak yo ak do nandak nandak asat unun miktim amin da gen kaga da “Aken” yan yanek dima an, nak yan asat yan nandan, ma? ¹⁸ Pin kop gen morapni guramik kimokdok, ae nin gen kagakon da “Ane” yan yonen kan unun anensi. ¹⁹ Nak ae Sailas, Timoti gat nin da Yesu Kristo Pin kop dakon Monji dakon geni jikon yan tentenok agiman. Ae disi nandan, Kristo “Unun aken” yan yanek dima kirinikdak. Bisapmi bisapmi Kristo “Abe” yan yanek geni yol kimagek

asak. ²⁰ Pin kop dakon yan teban tok geni morapmi ton, ae unun yan teban tok morap da bami ton ani do Kristo da “Nak da aken” yan yosok. Mibili yan do nin Yesu da manon da Pin kop dakon man awigek “Unun asi” yan yoman. ²¹ Pin kop da nin gat ae ji gat kisi Kristokon gadanek pan teban aban tebaisi akgaman. Ae unun da nin gat ae ji gat kisi iyi do manjigit. ²² Unun iyi dakon amin ekwaman dakon tilak yipman nimgut. Ae Wupni nin da buron yipgut, do Pin kop da nin do yo tagisi morap diwari nim do yan teban tok agit unun gat kisi don timitdaman yan si nandaman.

Pol Korin tepmi dima kigit

²³ Nak gen bamisi yosot unun Pin kop da nandisak. Do unun da manon da bamisi yan dayisat, nak Korin tepmi dima opgum nido gen tebai dayiko jigi pani do dima nandagin. ²⁴ Ji nandan gadat anek anpak yan si anek egipni dakon kila aminji egip do dima galak toman. Ji nandan gadaron tebai agakwa ji da kisik kisik pani do pi kisin da aman.

2

¹ Yan do, nak kalip obinek jigi damgum unuden ae kosiri kinda gat jigi dam do dima nandagin. ²⁻³ Jigi dabo but yokwi nandani kan, naminon kisik kisik paken? Ji dagin kisik kisik namdan, do jikon obinek butjik pak do dima galak tosot. Mibili yan do anek papia mandan damgum. Ji nandan, nak yo kinda do kisik kisik aben kan, jiyo kisi kisik kisik akdan gin. ⁴ Nak papia unun mandagin bisapmon but yokwi anek kunam pakbino madepsi mawit. Mani papia unun butjik dam do anek dima mandagin. Nak da ji do but dasi galaktan damisat yan si nandani do mandagin.

Yokwi agit amin dakon diwarini yipman imni

1:13-14: 2Ko 5.12; Pil 2.16
Ep 1.13-14 1:24: 1Pi 5.3

1:16: 1Ko 16.5-6
2:1: 1Ko 4.21

1:19: Ya 18.5
2:4: Ya 20.31

1:20: PA 3.14

1:22: 2Ko 5.5;

⁵ Jikon yokwi agit amin unun da nak nan jigi dima namgut, unun da ji ban jigi damgut. Nak unun do gen tebai dima yok do nandisat. ⁶ Yokwi agit amin kobogi timitjak do jikon amin morapmi da yawit unun aripmi. Jigi di gat timitjak do dima yoni. ⁷ Diwarini yipman iminek butni anteban ani. Butjik madepsi nandaban unun da obisi di abin yipban. ⁸ Yando, ji da but dasi sigin galaktan iman yan yolini do nak da unun ani dosi dayisat. ⁹ Papia unun mandan damgum unun ji panjilak dandak do mandagim. Ji yo morapmon nak dakon gen guramigan bo dima, unun kok do anek mandagim. ¹⁰ Ji amin kindak dakon yokwini yipman imni kan, nakyo kisi yokwini yipman iben. Ae yokwi kindak nak da yiyipmi tosok kan, nak ji panpulugok do Kristo da dabilon yokwi unun yipmandat. ¹¹ Yan asat nido Sunduk da nin panjilak dima pabin nipjak do nandisat. Sunduk da nin pabin nip do pi nian asak unun nandaman.

Pol Taitus kok do nandagit

¹² Nak Troas kokup papmon Yesu dakon Gen Bin Tagisi yan tentenok ak do abin altagim bisapmon, Amin Tagi da geni yoyiken do kosit tagisi yipman namgut. ¹³ Mani butno yawori dima tagit, nido notno Taitus dima kagim. Do nak Troas kokup pap amin galok gen yoyinek Masadonia provinskon kigim.

Pinkop da tapmimon yabekbi amaron teban ton

¹⁴ Mani nin Pinkop ya yansi iyaman, nido Kristo da uwalni pabin yopgut. Ae Pinkop da mibil tan niminjakwan nin iyi dakon amin kabini bujon da yolgaman. Unun da nin pantagap aban Kristo dakon mibili yono unun da yo kibani tagisi da yan dukwan dukwan kisak. ¹⁵ Asi, nin yo kibani tagisi panalon an unun yombem ban Kristo da timik Pinkop do paret

asak. Unun kibani Pinkop da yokwikon ban timikdak amin gat, ae Tipdomon pigikdan amin kisi da nandan. ¹⁶ Amin Tipdomon kwan unun kibani unun da kimot dakon kibani asak, mani amin Pinkop da yokwikon ban timikdak unun kibani unun da egip egip dakon kibani asak. Namin dasi yabekbi pi aripmi tagi asak? Nin da aripmi dima. ¹⁷ Amin morapmi da Pinkop dakon gen yan tentenok monen ilikan nin unuden dima aman. Pinkop da iyi pi unun nimgut, ae nin top dima yoman. Nin egip egipnin Kristokon tosok, ae Pinkop da dabilon gen nimgut unun but dasi nandanek yan tentenoman.

3

Yabekbi unun sanbek sanbek kalugi dakon pi amin

¹ Nin aenin ji da nin do nandaba wikwan nimni yanon da gen on yoman yan nandan, ma? Bo ae amin diwari da an unuden nin da amin diwari yoyino unun da nin amin tagisi yan ji da nandani do papia mandan niba damnen yan nandan, ma? Bo ae nin da dayino ji da papia unuden kindak mandan nimni yan nandan, ma? Unun dimasi. ² Disi unun nin dakon papia yombem da egakwa amin da anpaknin pindakgan. Unun papia dakon gen butninon mandabi do amin morap da tagi manjinek nandani. ³ Ji papia kindak Kristo da mandan yipban apgut da yan ekwan. Pi anapno Kristo da papia unun mandagit. Unun kilda mandak nan dima mandagit, unun Pinkop dagok dagogi mini egisak dakon Wup nan mandagit. Ae tipmon dima, amin buron mandagit.

⁴ Nin Kristokon gadagiman, do Pinkop da dabilon gen unun asi yansi nandaman. ⁵ Nin da nin unun pi aripmi dima anen, do nin da yo kindak agiman yan dima yonen. Pinkop kaloni dagin tapmim niban

pi unun aman. ⁶ Ae unun da nin panpuluganban sanbek sanbek kalugi dakon pi amin dagagiman. Sanbek sanbek unun gen teban papiakon mandawit unun yombem dima, unun Wup dakon yo. Gen teban da amin dapban kimokgon, mani Wup da egip egip yomisak.

⁷ Pinjkop dakon gen teban da kimot analon agit. Pinjkop da unun gen teban tipmon mandagit bisapmon tilimni madepsi gat kisi noman tagit. Do mibiltok Moses dakon tomno dabilni madepsi tenjenagit, aban Israel amin da aripmi dima kokogi agit, ae don tenjeni unun yawokgit. ⁸ Gen teban dakon tilimni da madep agit, mani Wup da pi asak unun da gen teban dakon tilimni yapmanek unun da wagil madepsi tenjenosok. ⁹ Gen teban dakon pi unun nin gen pikon nipmanek pasilneŋ do yosok. Mani unun tenjeni madepni gat apgut, do nin nandaman, Pinjkop da dabilon kilek tok dakon pi unun dakon tilimni unun wagil madepsi daman. ¹⁰ Yo kalugi Pinjkop da asak dakon tilimni unun madepsi daman, anjakwan yo kalipmi dakon tenjeneni unun monjisok, do yo kalipmi dakon tenjeneni si pasil mudok do yan asak. ¹¹ Yo kalipmi unun toktogisi dima tagit, mani unun tilimni gat apgut, do yo kalugi toktok teban tokdisak unun dakon tilimni da madepsi daman tenjenosok.

¹² Unun tenjeni da ninon madepsi tenjenanakwan nandan teban tanek jomjom aman, do nin pasol pasoli mini unun do yan tenjenoman. ¹³ Moses da agit nin yan dima aman. Unun tomno dabilnikon tenjeni madep unun kin yawogakwan Israel amin da dima koni yan do imal nan tomno dabilni witjigit. ¹⁴ Mani Pinjkop da Israel amin dakon nandak nandak dakon kositni waman sopgut, ae abisok yo kisi yan gin tosok. Sanbek sanbek kalipmi dakon gen manjan bisapmon imal da yan nandak nan-

dak kositni waman sopmanakwan gen dakon mibili dima nandan pison. Nido Kristo nandan gadan iminapno unun kosiron dagin Pinjkop da imal tim unun kwinkdak. ¹⁵ Asi, kalip da win ae abisok ekwamanon Moses dakon gen teban manjan bisap morapmon imal tim da nandak nandak kositni sopman yomisak. ¹⁶ Mani but tobil anek Amin Tagikon kisak amin Pinjkop da imal tim unun kukwan imisak. ¹⁷ Nak Amin Tagi do yosot unun Wup do yosot. Ae Amin Tagi dakon Wup amin kindakon egisak kan, unun amin puluganbi da egisak. ¹⁸ Nin kisi morap yo kind da tomno dabilnin dima witjisak. Do Amin Tagi dakon tilim madepni da ninon yamanakwan nin da pakbi idap yombem da yan unun tenjeni pantobilapno aminon kisak. Tenjeni unun Amin Tagikon da abinek nin kulabik aban iyi yombem dagoman. Ae Amin Tagi dakon Wupni ninon pi aban tenjeneni ninon madepsi paptosok.

4

Yabekbi unun miktim kwoba yombem

¹ Pinjkop da bupmi nandan nimejek pi on nimgut, do jigi noman tan niman bisapmon pi dima yipmangaman. ² Dimasi. Nin anpak mayagi ae top anpak morap manji kili yomguman. Nin amin dima pankewalgaman, ae Pinjkop dakon gen kulabik dima aman. Nin gen bami nomansi yan tenjenanapno amin da nin dakon anpak kokwinigek Pinjkop da dabilon pi kilegisi aman yan kan nandanyo an. ³ Ae amin diwari imal tim da tomno dabilni witjinakwan Gen Bin Tagisi nin da yan tenjenoman unun dima nandan pison kan, unun amin Tipdom dakon kosit nan agek dima nandan pison. ⁴ On miktim dakon pinjkop toptopmi Sunduk unun da amin nandan gadat

dima aŋ dakon nandak nandak kositni sopgut. Aban Kristo Piŋkop yombemsi dakon Gen Bin Tagisi dakon tenŋeni da uŋun amin da butgwan aripmi dima piŋisak.

⁵ Nin yaŋ tenŋok aŋek nin do dima yomaŋ, nin yaŋ tenŋok aŋek yaŋ yomaŋ, “Yesu Kristo uŋun Amin Taginin, ae uŋun dakon man pidosak do aŋek ji dakon oman monji ekwamaŋ.” ⁶ Nak uŋun yosot nido kalipsigwan Piŋkop da yaŋ yaŋit: “Pilin tukgwan tenŋeni tagi tenŋosak.” Iyi dakon tenŋeni da abiŋ nin da buron madepsi tenŋeŋaŋit. Nin Kristo dakon tomno dabilni kaŋek Piŋkop dakon tilim madepni kaŋ nandanyo amaŋ.

⁷ Mani yo tagisisi uŋun yabekbi nin miŋtim kwoba tepmi tasik togi yombem da kagagwan ninon toŋ. Amin da uŋun tapmiŋ madepsi damaŋ uŋun nin dakon dima, uŋun Piŋkop dakon tapmiŋni yaŋ kaŋ nandanyo ani do aŋek nin da giptimon toŋ. ⁸ Kosit mibili mibilikon da jigi noman taŋ nimaŋ, mani uŋun da tapmiŋnin dima pabaŋ. Nandaba kik aŋek niansi aneŋ yaŋ morapmi nandamaŋ, mani nandak nandaknin yipno dima witdal kigit. ⁹ Amin da yo yokwisi aŋ nimaŋ, mani Piŋkop da nin dima nipmaŋ dekdak. Amin da nindapba miŋon maŋ pokgomaŋ, mani nin dima tasik tomaŋ. ¹⁰ Amin da nin da giptimon Yesu dakon kimot uŋudon koŋ. Do amin da Yesu dakon egip egipni kisi nin da giptimon koŋ. ¹¹ Nin Yesu dakon pi amaŋ, do bisapmi bisapmi amin da nin si nindapba kimotneŋ do pi aŋ. Yaŋdo, si kimori giptim timninon Yesu dakon egip egipni uŋudon noman koŋ. ¹² Yaŋdo, kimot da ninon pi asak, mani egip egip da jikon pi asak.

¹³ Piŋkop gen papiakon gen yaŋ tosoŋ: “Nak Piŋkop nandaŋ gadaŋ imgum, do yaŋ tenŋok agim.”

Ae yaŋ giŋ ninyo kisi nandaŋ gadaŋ amaŋ, do yaŋ tenŋok amaŋ. ¹⁴ Nido nin yaŋsi nandamaŋ, Piŋkop da Amin Tagi Yesu kimoron naŋ aban pidagit, ae uŋun da nin Yesu gat kisi kimoron baŋ paban pidokdamaŋ, ae uŋun da nin gat ae ji gat kisi timik paŋki nipban iyi da kapmatjok egipdamaŋ. ¹⁵ Uŋun yo morap ninon noman toŋ uŋun ji paŋpulugok do noman toŋ. Ae Piŋkop dakon nandaŋ yawotni da miŋat aminyo morapmiŋon ireŋ taŋ yomiŋ yomiŋ aŋ aŋ kiŋakwan uŋun da Piŋkop do ya yaŋ madepsi iyinŋakwa Piŋkop dakon tilimni madepsi tenŋosak.

¹⁶ Yaŋdo, nin pi dima yipmaŋgamaŋ. Giptimnin uŋun tasik tok do asak, mani giŋdari giŋdari butnin kalugi aŋ aŋ asak, ¹⁷ nido nin nandamaŋ, jigi tepmiyo pamaŋ uŋun madepsi, mani bisap piŋipmisok giŋ tokdaŋ. Ae uŋun da nin paŋtagap aba nin Kwen Kokupmon dagok dagogi mini tilimnikon egipdamaŋ. Uŋun tilim da madepsi aŋakwan abisok jigi pamaŋ uŋun yapmaŋ mudosok. ¹⁸ Yaŋdo, yo dabil da si pindari uŋun do dabilnin uŋudon dima yipmaŋ gamaŋ. Nin yo dima pindari uŋun do dabilnin kak giŋansi uŋudon giŋ yipmaŋ gamaŋ. Nido yo dabil da pindari uŋun bisap piŋipmisok giŋ tokdaŋ, mani yo dima pindari uŋun toktogisi tokdaŋ.

5

Kwen Kokup dakon giptim dakon gen

¹ Giptimnin uŋun imal yut kabeŋ yombem. Nin nandamaŋ, uŋun miŋtim dakon imal yut kabeŋ uŋun tasik tosak kaŋ, Piŋkop da nin do yut ŋwakŋwari kiŋda nimdisak. Uŋun yut amin kisit da dima awalbi, Kwen Kokupmon abidaŋapno toktogisi tokdisak. ² Nin abisok miŋtim giptim gat kisi egek iyoŋ iyoŋ yaŋ ekwamaŋ. Nin Kwen Kokup dakon giptim uŋun abidono uŋun da imal da yaŋ waban

4:6: WW 1.3; Ais 9.2; 2Ko 3.18   4:7: 2Ko 5.1   4:8: 2Ko 1.8; 7.5   4:10: 1Ko 15.31   4:11: Ro 8.36   4:13: Kap 116.10   4:14: 1Ko 6.14   4:16: Ep 3.16   4:17: Ro 8.17-18   4:18: Kol 1.16
5:1: 2Ko 4.7   5:2: Ro 8.23

egipneŋ dosi nandamaŋ. ³ Nido imal unun wamneŋ bisapmon nin molaŋ dima egipdamaŋ. ⁴ Nin miŋtim dakon giptim gat sigin egek jigi paŋek iyoŋ iyoŋ yomaŋ. Mani on miŋtim giptim wagil yipmanŋdet do dima nandamaŋ. Nin giptim kalugi unun abidono unun da giptimnin kimot asak unun imal naŋ yaŋ waban egip egip teban egipneŋ dosi nandamaŋ. ⁵ Piŋkop da iyi unun egip egip abidoneŋ do anjoman agit. Ae Wupni nin do nimgut, do nin yaŋ nandamaŋ, yo tagisi morap diwari nim do yaŋ teban tok agit unun gat kisi don nimdisak.

⁶ Nin unun do nandaneŋ unun da butnin paŋteban asak. Nin nandamaŋ, nin giptim timnin gat sigin egek Amin Tagi da dubagikon ekwamaŋ. ⁷ Mibili yaŋ do nin yo dabil da si pindagek dima ekwamaŋ, nin nandaŋ gadaron daŋin ekwamaŋ. ⁸ Asi, nin nandaŋ teban taŋek akgamaŋ. Nin on giptim yipmanek Amin Tagi da kokupmon kino yomaninsikon unun gat kisi egip do nandamaŋ. ⁹ Yaŋdo, on miŋtim giptimon ekwamaŋ, bo ae on giptim yipmanek Amin Tagikon kwamaŋ, nin bisapmi bisapmi iyi anpak galak tosok unun yol do madepsi galak toman, ¹⁰ nido nin kisi morap Kristo da inamon gen pikon atdamaŋ. Agek miŋtim giptimon egipgumaŋ bisapmon anpak tagi bo yokwi agimaŋ unun da aripmon tomni timidamaŋ.

Nin miŋat aminyo paŋpulgono Piŋkop gat but kalon an

¹¹ Yaŋdo, nin Amin Tagi do pasol-gomaŋ, do miŋat aminyo nandak nandak kulabik anek Piŋkop nandaŋ gadaŋ imni do pi tebai amaŋ. Piŋkop da nin dakon but pindakdak. Ae jiyo kisi butjikon da nin pi kilegisi amaŋ yaŋ nandani do nandisat. ¹² Gen on ji da man madep nimni yaŋon da dima yomaŋ. Ji da nin dakon anpak do tagisi nandani yaŋon da yomaŋ. Amin diwari da man

madep dogin kisik kisik anek amin butgwan yo bamisi toŋ unun do dima nandaŋ. Nin ji da unun amin dakon geni kobogi paŋtobil yomni do nandamaŋ. ¹³ Amin da nin do nugigi yaŋ yoŋ kaŋ, nin da Piŋkop dakon pi amaŋ do anek unun do yoŋ. Ae nin nandak nandak kilegisi timigek pi amaŋ kaŋ, nin ji paŋpulgok do anek pi unun amaŋ. ¹⁴ Kristo da nin do but dasi galaktaŋ niminek nin paŋtagap aban pi tebaisi amaŋ. Nido nin yaŋsi nandamaŋ, amin kalonisi kindi da nin kisi morap dakon tamo abidaneŋ kimakgit, do nin kisi morap kimakgimaŋ. ¹⁵ Unun da amin kisi morap iyi dogin nandaneŋ dima egipni do anek kimakgit. Kristo nin dakon tamo abidaneŋ kimakgit da ae Piŋkop da aban pidagit unun do nandaneŋ egipneŋ.

¹⁶ Yaŋdo, abisok da wasaneŋ nin on miŋtim dakon nandak nandagon da amin kokwin dima amaŋ. Asi, kalip nin on miŋtim dakon nandak nandagon da Kristo kokwin agimaŋ, mani abisok yaŋ dima amaŋ. ¹⁷ Yaŋdo, amin kindi Kristokon gadasak kaŋ, Piŋkop da ankaluk aban amin kalugi kindi dagosok. Mao! Anpak kalipmi pasilakwan anpak kalugi kili noman tak.

¹⁸ Piŋkop da iyi egip egip kalugi unun nimisak. Kalip nin unun dakon uwal egapno Kristo da nin paŋpulguban Piŋkop gat but kalon agimaŋ. Ae miŋat aminyo timik paŋapno Piŋkop gat but kalon ani do nin do pi unun nimgut. ¹⁹ Nido Piŋkop Kristokon pi anakwan miŋat amin morap miŋtimi miŋtimi ekwan unun timik iyikon paŋapban but kalon awit. Unun yokwi morapni awit unun do sanbeneŋ dima nandaŋ yomgut. Ae Piŋkop da miŋat aminyo timik iyikon paŋapban but kalon ani dakon gen bin miŋat aminyokon yoyineŋ unun dakon pi nimgut. ²⁰ Yaŋdo, nin Kristo dakon inam abidaneŋ geni yaŋ

tenjengok aman. Pinjkop da nin dakon gen kagakon da miñat aminyokon gen yoyisak. Nin Kristo da manon tebaisi yansi dayaman, “Ji Pinjkop gat uwal tosok unun yipmanjek Pinjkop gat but kalon ani.”²¹ Kristo yokwi kinda dima agit, mani Pinjkop da nin panpulugok do anjek yokwi morapnin Kristo da kwenon yopban yokwi pakpak amin kinda dagagit. Nin Kristokon gadanjek Pinjkop dakon miñat aminyo kilegisi anen do yan agit.

6

Yabekbi pi anjek jiggi morapmi pawit

¹ Nin Pinjkop gat kisi pi kalonj anjek tebaisi yan dayaman, “Ji Pinjkop dakon nandan yawotni yipba bami mini di tanban.”² Pinjkop da yan yosok: “Nak ji panpulugoken bisap yipgumon bisitji nandagim.

Ae yokwikon ban timit timit gildaron ji panpulugagim.”

Nandani. Abisok Pinjkop da nin panpulugosak dakon bisap. Abisok nin yokwikon ban timitjak dakon gildat.

³ Nin amin da pi aman unun do yanba yokwi tok anjek dima moni yanon da pi amanon gulusun kinda dima aman. ⁴ Nin Pinjkop dakon oman monji egek bisapmi bisapmi miñat amin morapmon anpak tagisi ban yolaman. Jigi mibili mibili noman tan niba nin tebaisi akgaman. ⁵ Obisi baljon, ae dam tebanon nipmanjan, ae uwal da pandagat anjek japmi nandanek gen tebai niyan. Ae pi tebaisi anjek dipmin tagi dima pokgoman, ae jap do aman. ⁶ Anpak gwaljigi minisi ban aman, ae nandak nandak tagisi ban timikgaman. Jigi noman tan niba but yaworon da ekwaman, ae miñat aminyo do anpak tagisi anyomaman. Telagi Wupmon tapmin unudon timikgaman. Amin do bamisi but dasi galaktan yomaman. ⁷ Gen bamisi ban yan tenjengoman, ae Pinjkop da tapmimon pi aman. Nin emat

dakon yo amin da kisit teri teri da tebai timikgan unun da tilak anpak kilegi timigek Pinjkop dakon pi aman. ⁸ Amin diwari da manin pawikwan, ae diwari da manin paban. Amin diwari da manji gen yan niman, ae diwari da anpak tagi aman yan yon. Amin diwari da nin do top amin yan yon, mani gen bamisi ban yoman. ⁹ Amin da dima nandan niman da tilak ekwaman, mani nandan niman. Kimoron kwaman, mani sigin ekwaman. Amin da nin tebaisi baljon, mani dima nindapba kimokgoman. ¹⁰ Butjik panjek ekwaman, mani bisapmi bisapmi kisik kisik ekwaman. Nin yoni mini amin da ekwaman, mani amin panpulugono yo morapmisi timikgan. Yonin mini, mani yo morap kisi nin dakon gin.

¹¹ Korin amin, gen dayaman unun nomansi dayaman. Nin but dasi galaktan damaman. ¹² But dasi ji timit do dima kurak toman, mani ji da nin but dasi timit do kuragi nandan. ¹³ Nak dat kinda da monji yoyisak unun da tilak yan dayisat, ji nin do but dasi galaktan nimni.

Nin Pinjkop dakon yutni

¹⁴ Nandan gadat dima an amin gat gadat gadaron da pi dima ani. Anpak tagi gat anpak yokwi gat tagi panmuwutnen? Bo tenjenji gat pilin tuk gat tagi panmuwutnen? ¹⁵ Kristo gat Sunduk gat but kalon amal, ma? Kristo nandan gadan imisak amin gat nandan gadat dima asak amin gat nandak nandakni iyi iyi. ¹⁶ Pinjkop dakon telagi yut gat ae kokup kidat gat tagi panmuwutnen? Pinjkop dagok dagok mini egisak unun dakon telagi yutni ekwaman. Kalip Pinjkop da yan yagit:

“Nak unun amin kabi gat egipben, ae unun da binapmon agipben.

Anjek Pinjkopni egapbo unun da nak dakon miñat amin kabi egipdan.”

¹⁷ Yan do, Amin Tagi da sigin yan yagit:

“Ji unun yopman degek disi dage egipni.

Unun amin dakon yoni Pinjkop da pindakban inani an unun dima igayini.

Yan anakwa nak da ji but dasi timigek

¹⁸ Datji egapbo ji da nak dakon monji gwayono egipni.

Amin Tagi Tapmim Ami da gen on yosok.”

7

¹ Notnonisi, Pinjkop da unun yan teban tok morap nin do nimgut, do giptimnion ae wupnion yokwi morap ton unun kisisi suganek Pinjkop da dabilon gwaljigi minisi anen. Anek Pinjkop do pasalek gawak iminek bisapmi bisapmi telagisi egipnen.

Korin amin but tobil aba Pol but galaksi nandagit

² Ji nin do but dasi galaktan nimni. Nin amin kinda do yokwi kinda dima agiman. Nin amin kinda yokwi asak do dima iyigiman. Nin amin kinda ankiligek yoni di dima timikgiman.

³ Anpakji kokwinigek gen pikon dep do dima yosot. Nak yan kili dayigim, nin toktogisi ji do but dasi galaktan damaman. Kimotnen bo egipnen nin sigin but dasi galaktan damdaman.

⁴ Ji tebaisi akgan yan si nandan teban tosot. Ji do tagisi nandisat, ae ji da butno anteban an. Jigi morapmi noman tan niman, mani ji do nandanek unun da kisik kisik madep namisak.

⁵ Masadonia miktimon abin altagiman bisapmon yik yawotjok kinda dima agiman. Unudon jigi mibili mibili teri teri da abin noman tan nimgwit. Amin da nin gat gen emat morapmi awit, ae butningwan da pasol pasol madepsi nandagiman.

⁶ Mani Pinjkop but panjeban agak amin da Taitus yabekban abin nin dakon but panjeban agit.

⁷ Ae unun gin dima. Mibiltok ji da Taitus dakon but anteban aba unun da ninon abin ji da anpak tagisi awit unun do niyiban

unun kisi da butnin panjeban agit. Ae ji da nak nandak do madepsi galak ton, ae yokwi awit do bupmisi nandan, ae nak anpulugok do madepsi galak ton, ununyo kisi do Taitus da niyigit. Niyiban kisik kisik da butno tugagit.

⁸ Nak dakon papia da ji butjik damgut, mani unun do bupmi dima nandisat. Asi, mibiltok bupmi nandagim, mani abisok bupmi dima nandisat. Papia unun da butjik damgut, mani unun do bisap pisipmisok gin nandawit.

⁹ Abisok kisik kisik asat, mani ji da butjik pawit do kisik kisik dima asat. Butjik unun pawit da jikon but tobil panalon agit unun do anek kisik kisik asat. Pinjkop da iyi butjik unun damgut, do nin da gen yipguman unun da ji dima panupbal agit.

¹⁰ Butjik Pinjkop da panalon asak unun da ninon but tobil panalon asak. Ae but tobil ano Pinjkop da nin yokwikon ban timikdak, do butjik paman da jigi dima nimisak. Mani on miktim dakon butjik da kimot panalon asak.

¹¹ Ji pakyan si nandani. Butjik Pinjkop da damgut unun da jikon anpak tagi mibili mibili panalon agit. Unun da ji panjagap aban jigisi tepmisi panmilip ak do pi awit, ae japmi nandanek sun agit amin unun tebaisi iyiwit, ae Pinjkop do pasol pasol awit, ae nak nandak do galagi nandawit, ae sun agit amin unun anpakni anmilip ak do pi tebai awit. Ji unun anpak morap awit unun da jikon gulusun kinda dima tosok yan nolisak.

¹² Nak papia unun sun agit amin gat ae yokwi an imgut amin unun bamot do nandanek dima mandagim. Pinjkop da dabilon ji nin do but dasi galaktan niman unun ji da pakyan si nandani do nandagim. Mibili yan do anek papia unun mandagim.

¹³ Unun anpakji da nin dakon but panjeban asak.

Asi, ji da butnin panjeban awit, mani unun gin dima, nin kisik kisik

madepsi agiman, nido ji da Taitus dakon nandaba kikni anmilip aba butni yaworisi tagit. ¹⁴ Kalip nak ji dakon anpak tagisi do Taitus iyinek manji pawigim. Ae geno unun do mayagi dima nandagim, nido ji dakon anpak do gen morap yagim unun bamisi gin. Gen morap dayigiman unun bami gin. Ae ji dakon man pawigek Taitus do gen unun yagim unun kisi bamisi gin. ¹⁵ Taitus jikon apgut bisapmon ji da nandaba wikwan iminek pasal nimnikyo anek abidanek geni guramikgwit. Unun da unun anpak awit unun do sigin nandan egek ji do nandaban yo madepsi asak. ¹⁶ Abisok but galak madepsi nandisat, nido ji da anpak kilegisi gin akdan yanjsi nandisat.

Paret ak do tagap tok ani

(Kilapmi 8-9)

8

Panmuwukbi da Judia amin panpulugok do paret awit

¹ Not kabi, Pin kop da Masadonia panmuwukbi do nandan yawok yominek panpulugagit unun do dayikdisat. ² Jigi madepsi noman tanek unun da nandan gadatni pankewalgit. Unun bisapmon bupmisi egipgwit, mani kisik kisik madepsi anek amin diwar panpulugok do mone panmuwukgwit. ³ Nomansi yanjsi dayisat, unun da iyi dakon galaktok yolek paret awit. Mone yomyomi dakon tilak yapmanek madepsi yomgwit. ⁴ Unun da nin kisi da telagi panmuwukbi Judia ekwan unun panpulugone do tebaisi niyiwit. ⁵ Ae paret awit unun mone banjin dima awit. Mibiltok iyi ban Pin kop do paret awit. Ae Pin kop dakon galaktok yolek iyi ban nin do kisi paret awit.

⁶ Kalip Taitus da nianon da paret wasanek ani unun do dayigit, do jikon tobil kinjek paret dakon pi an mudoni yan dayisak do nin da tebai iyigiman.

⁷ Ji yo morapmon anpak tagisi an. Ji Pin kop tebaisi nandan gadan iman, ae gen tagisi yon, ae nandak nandakji ton, ae Pin kop dakon pi ak do galagi madepsi nandan. Ae nin do but dasi galaktan niman. Yando, nandan yaworon da paret ak do nandan unun but dasi nandanek kilegisi ani.

⁸ Ji da si anisi do gen teban dima yipmandat. Masadonia panmuwukbi da paret ak do buri pidon, jiyo yan gin paret ak do butji pidoni kan, nak da ji asisi amin do but dasi galaktan yoman yan nandan daben. ⁹ Ji Amin Tagi Yesu Kristo dakon nandan yawotni unun nandan. Unun yoni morapmi tan imgut, mani nin panpuluganban yo morapmisi timitnen do anek bupmi aminsi dagagit.

¹⁰ Kili paret panmuwutdan unun do nandak nandak daben. Apma bilak do ji pi unun wasanek paret ak do galagisi nandawit. ¹¹ Do pi unun an mudoni kan tagisi. Kalip butji pidanba pi unun ak do galagisi nandawit, do abisokyo kisi yan gin yo tan daman unun da aripmon tepmi an mudoni kan tagisi. ¹² Amin kinda paret akdosi nandanek yo tan iman da aripmon paret asak kan, Pin kop da unun do tagisi nandisak. Ae paret ak do yoni mini kan, unun kisi tagi yan nandisak. ¹³ Ji da jigi madepsi panakwa amin diwar tagisi egipni yanon da dima yosot. Nin kisi tilak kalonikon gin egipnen do nandisat. ¹⁴ Abisok yosi morapmi tan daman, do wadak wadak an amin tagi panpulugoni. Ae don, ji da wadak wadak ani kan, unun yoni morapmi tan yomnikon ji tagi panpulugoni. Yan ani kan, ji kisi morap tilak kalonikon gin tagi egipni. ¹⁵ Pin kop gen papia da unun do yan yosok:

“Amin jap morapmi similgwit unun tilakni yapmanek dima similgwit, ae amin kalonisok similgwit jap do wadak wadak dima awit.”

Pol da amin yabekban Korin kiwit

¹⁶ Nak Pinjokop ya yan iyisat. Unjun da Taitus dakon but antagap aban nin da ji panpulugok do nandaman unjun yo kisi yan gin nandisak. ¹⁷ Tobil jikon opjak do iyino tagi yan yagit. Mani iyi jikon op do madepsi galak tagit do jikon obisak. ¹⁸ Ae notnin kinda gat yabetno unjun gat kisi obamal. Unjun amin panmuwukbi morapmon Gen Bin Tagisi yan tentenok dakon man bini tonj amin kinda. ¹⁹ Ae unjun gin dima. Nin gat kisi agek nin panpuluganban nin kisi da paret unjun timik panjinen do panmuwukbi da manjiwit. Nin Amin Tagi man madepim do nandaman, ae minjat aminyo panpulugok ak do galagisi nandaman unjun amin da kan nandanjo ani do pi unjun aman. ²⁰ Nin paret madepsi unjun panmuwan unjun nin da kilani aman unjun do amin kinda da yanba yokwi tok kinda dimasi asak do nandaman. Yanjo, notnin unjun abidono kisi akwaman. ²¹ Nin anpak kilegisi gin ak do nandaman, ae Amin Tagi da dabilon gin dima, minjat aminyo da dabilon kisi ak do nandaman.

²² Ae nin notnin kinda gat yabetno amin bamot gat kisi kwan. Bisap morapmi pi mibili mibilikon anjilik kono pi but dasi aban kagiman. Unjun ji da pi tagisi akdan yansi nandisak, do pi unjun ak do galagisi nandisak.

²³ Ji Taitus kili nandan imgwit. Taitus unjun nak gat gadat gadaron da ji panpulugok do pi kalonji amak. Ae amin bamot do yansi nandani, unjun panmuwukbi dakon injam timigek akwamal, ae Kristo man madepimamal. ²⁴ Ji unjun amin anpak tagisi anjomni, anakwa panmuwukbi morap da ji da amin do but dasi galaktan yoman yan nandan damni. Ae nin da ji dakon man isal dogin awikwaman yan dima nandani.

9

Jerusalem panmuwukbi do paret panmuwutni

¹ Ji nin da telagi panmuwukbi Jerusalem ekwan unjun do paret panmuwukgaman unjun dakon geni kili nandawit, do gen dubagi dima mandaken. ² Nak nandisat, ji amin panpulugok do galagi madepsi nandan, do Masadonia minjat aminyokon manji pawigisat. Nak yan yoyisat, "Apma bilagon da winj abisok Akaia panmuwukbi paret ak do tagap tawit da ekwan." Gen unjun nandawit bisapmon buri pidanba iyiyokisi paret ak do tagisi nandawit. ³ Mani nak da ji dakon man pawigisat unjun gen isali dima asak do nandisat. Ae nak ji da paret yop do kili tagap tawit yan kili yoyigim, do amin kapbi unjun yabekgo obinj ji panntagap aba paret yop do wagil tagap tanek egipni yan do yabekdat. ⁴ Ji paret ak do wagilsi tagap tan yansi nandaman. Mani nak gat Masadonia amin di gat da obinj dandano ji dima tagap toni kan, nak gat ji gat kisi mayagi pakdaman. ⁵ Yanjo, nak amin kapbi unjun yabekgo mibiltan jikon obinj panpuluganba paret unjun yop do yawit unjun panmuwutni do nandisat. Do nin da opnej bisapmon amin da ji but galagon da paret an yan dandani. Nin da teban teban yanapno an yan dima nandani.

⁶ Ji gen on do nandani. Jap kalonisok kwaokdak amin unjun bami kalonisok pasak. Ae jap morapmi kwaokdak amin unjun bami morapmi pasak. ⁷ Do ji morap kalon kalon nandan kokwin anek paret nian da yop do nandan unjun da aripmon yopni. Amin kinda butjigon da bo ae amin da teban tebanon da di yopban. Pinjokop da amin but galagon da paret asak unjun do galak tosok. ⁸ Ae Pinjokop da yo tagisi morapmi aripmi tagi daminjakan yo kabisi morapmi akdan. Anakwa yosi aripmisi tan daminjaka amin diwari tagi panpulugoni. ⁹ Pinjokop da papiakon gen yan tosok:

"Amin kilegi amin da jap yet tintinonj

uñun da tilak bupmi amin do yo morapmi yomisak.

Anpakni kilegi uñun toktogisi tan anan kisak.”

¹⁰ Pin kop da jap kwaokdak amin do jap yet imisak, ae jap iban nosok. Uñuden gin Pin kop da yo morapmi daban aripmisi akdan. Ae amin da pigaga jap yet kwaogek don bami morapmisi ton uñun da tilak anpakji kilegi da morapmisi tokdan. ¹¹ Pin kop da yo morapmi daminjakwan ji da amin diwari tagi panpulugoni. Ae ji da paret panmuwutni uñun nin da wadak wadak amin do yominapno uñun do Pin kop ya yan iyikdan. ¹² Do ji da paret ani uñun da Pin kop dakon minat aminyo panpuluganban wadak wadak sanbenek dima ani, ae uñun do anek Pin kop do ya yan madepsi iyikdan. ¹³ Ji da paret ani uñun da anpakji tagisi noman panalon akdisak. Ae ji da Kristo dakon Gen Bin Tagisi abidawit da tagisi guramikgan yan amin da dandani. Ae ji da uñun gat ae amin diwari gat kisi do yo morapmi yominakwa uñun do Pin kop ankisini. ¹⁴ Ae Pin kop dakon nandan yawotni jikon tugosok yan dandani, do ji do but dasi galak tan daminek ji do bisit ani. ¹⁵ Pin kop da but galak do yo nimgut uñun madepsi daman, gen kaga da aripmi dima yogogi. Do nin Pin kop ya yansi iyinen!

**Amin diwari Pol do yanba
yokwi tok aba geni
panmilip agit**
(Kilapmi 10-13)

10

*Pol da amin abin yip do awit dakon
geni panmilip agit*

¹ Amin diwari da yanba yokwi tok an naminek yan yon, “Pol nin gat kalonji ekwaman bisapmon pinbi egisak, mani dubagikon kisak bisapmon tebai niyisak.” Mani nak Pol da ji Kristo da pinbi egek amin do anpak yaworisi an yomgut uñun

do nandanek gen dayikdisat uñun do pakyan si nandani do nandisat.

² Yan dayisat, ji kan kimotni. Nak jikon opbo egipnen bisapmon gen tebai di dayikom. Jikon amin diwari da yabekbi nin da on miktimon amin dakon anpak yolek pi aman yan nandan. Nak uñuden amin gen tebai aripmi tagi yoyiken. ³ Nin miktimon ekwaman, mani miktin amin da emat an uñuden dima aman. ⁴ Emat dakon yo timikgaman uñun on miktin dakon dima. Uñun Pin kop dakon tapmimni uñudon tosok, do uwal dakon tapmim aripmi tagi abisak. ⁵ Nin nandak nandak morap gat ae top gen morap amin da Pin kop nandan im do anakwa kosit sopman gan uñun pabin yopman gan. Anek amin dakon nandak nandak do dam tebai anek Kristo nan gin yolni do yoyin dekgaman. ⁶ Ae nin ji do jomjom aman. Ji diwari nin dakon gen morap guramik kimotni bisapmon, gen pabin yopman gan amin tepmi pi yom do tagap toman.

⁷ Ji kwen nani ban gin pindak gan. Amin kind a iyi do nak Kristo dakon amin egisat yansi nandan teban tosok kan, uñun amin pakyan si yansi nandisak, ninyo kisi Kristo dakon amin. ⁸ Amin Tagi da on pi nin da aneñ do yan dagok an nimgut. Nin da ji dakon nandan gadat pan teban aneñ do nandisak. Nandan gadatji panupbal aneñ do dima nandisak. Yan do, nin manin timisok di awiginen kan, nin uñun do mayagi dima panen. ⁹ Nak papiakon da ji panpasol ak do dima nandisat. ¹⁰ Amin diwari da yan yon, “Pol da papiakon gen tebai morapmi yosok, mani iyi abin nindasak bisapmon tapmimni mini koman, ae gen yogokni uñun tagi dima.” ¹¹ Gen uñuden yon amin da pakyan si yan nandani. Nin opno ji gat egipnen bisapmon papia damgan gen ton uñun da aripmon anpak uñun ban anek egipdaman.

¹² Nin amin diwari da iyi dakon

9:10: Ais 55.10

9:11: 2Ko 1.11; 4.15

10:1: 1Ko 2.3

10:2: 1Ko 4.21

10:4: Ep 6.13-17

10:8: 2Ko 13.10

man pawikwan nin yan dima aneñ. Ae nin dakon anpak unun gat arip yan dima yoneñ. Unun amin da iyi gat tilak anek anpakni kokwinikgan. Ae notni dakon anpak iyi dakon gat tilak anek kokwinikgan. Yan an amin unun nandan kokwini tagi dima. ¹³ Mani nin man pawigik dakon tilak yapmanek manin dima pawigineñ. Nin Pin kop da pi nimgut unun anek iyi tilak yipgut unun yolek anpaknin kokwin aneñ. Ae Pin kop da pi unun aneñ dakon tilak yipban Korin amin ji kisi da aripmon kigit. ¹⁴ Nin manin madepsi dima pawikwaman. Nin jikon pi agiman, do unun da tilagon gin manin pawikwaman. Nin jikon Kristo dakon Gen Bin Tagisi dima yagiman tam manin aripmi dima pawiginom. Nin da mibiltok jikon abinek Gen Bin Tagisi yan tentenjan damguman. ¹⁵ Nin pi gakin yapmanek amin diwari da pi awit unun do top yanek nin da agiman yan yanek manin dima pawikwaman. Nin ji dakon nandan gadatji teban tosak, ae jikon pi aman unun madepsi paptosak dosi nandaman. ¹⁶ Ae ji da ekwan da manjigwan miktin ton nin unudon Gen Bin Tagisi yan tentenok do nandaman. Nin amin da pi kili awit tamokon kin pi anek manin dima pawigineñ. ¹⁷ Pin kop gen da yan yosok:

“Amin kinda yo kinda do yo madepsi yan nandak do kan, Amin Tagi dogin yo madepsi yan nandan imdo.”

¹⁸ Do amin kinda iyi dakon man awigisak unun Amin Tagi da dabilon mani mini. Mani amin kinda Amin Tagi da mani awigisak unun amin mani ton.

11

Pol gat yabekbi toptopmi gat dakon gen

¹ Nak do bikbik naba nandan kokwini tagi dima amin da yan

gen di dayiken. Mani bikbik kili namgwit. ² Pin kop da ji iyikon gin gadanek egipni do nandisak, ae nakyo kisi yan gin nandisat. Nak da ji Kristo do manjigim, minatjok gimonisi amin gat dima pakbi amin kinda pasak do manjikbi unun da tilak ji Kristo do manjigim. ³ Mani tunon amin da Ip ankwalgit unuden jikon yan gin noman tosak do pasoldot. Nandak nandakji upbal tanba anpak gwaljigi minisi gat ae Kristo dogin nandanek egip egip unun di yipman dekbam. ⁴ Nak pasoldot, nido amin diwari da abin jikon Yesu nwanjwari kinda nin da kalip dima dayin tentenagiman unun do dayan, bo ji da wup nwanjwari kinda kalip dima abidawit unun abidoni, bo gen bin tagisi nwanjwari kinda kalip nin da dima dayigiman unun abidoni bisapmon, ji geni nandakdo gin tagap tanek ekwan.

⁵ Nandani. Unun yabekbi ji da nandaba wukwan yoman nak unun dakon pinbini dima egisat yan si nandisat. ⁶ Asi, gen yogokno tagisi dima, mani nandak nandakno unun tagisi. Unun nandak nandakno anpak morap agimanon kili doligiman.

⁷ Nak jikon Pin kop dakon Gen Bin Tagisi yanek unun dakon tomni dima timikgim. Yan anek nak ji dakon man pawigik do anek naga do nandako pigit. Yan agim unun yokwi agim yan nandan, ma? ⁸ Panmuwukbi diwari da moner naba unun da nak jonikban ji panpulugok do pi agim. Yan agim unun da kabo nagim yombem asak. ⁹ Nak ji gat egipgum bisapmon nak anpulugoni do bisit dima dayigim. Not Masadonia da Korin apgwit unun da nak dakon wadak wadak anpulugawit. Nak jigi dima dam do nandagim, ae unun nandak nandak sigin nandan egisat. ¹⁰ Kristo dakon gen bami nagon tosak, do nak asisi dayisat, amin kinda da anpak agim do naga do nandabo wigisak dakon kositno

Akaia provins amin kinda da aripmi dima sopman namjak. ¹¹ Nak mibili nido yan agim? Nak ji but dasi dima galaktan damisat mibili yan do agim, ma? Unun dimasi. Pin kop da nandisak, nak ji do but dasi galaktan damisat.

¹² Mani amin diwari minjat aminyo da dabilon nin yombem daganek mani pawigik do kosit wisik anakwa nak da unun kosit sopman yom do pini asat, ae yan sigin akdisat. ¹³ Unun amin unun yabekbi toptopmi, minjat aminyo pankewal do pi an. Unun amin kulabik anek ji da Kristo dakon yabekbi bamisi yan pindatni do topmon da pi an. ¹⁴ Ji unun do dima wuripdatni. Sunduk da iyi kulabik anek amin da tenjeni dakon anelo kinda yan koni do topmon da agisak. ¹⁵ Do unun Sunduk dakon pi amini kisi kulabik anek amin da anpak kilegi dakon pi amin yan pindatni do topmon da pi ani kan, ji unun do dima wuripdatni. Don pi awit unun da aripmons tomni yokwisi timitdan.

Pol yabekbi pi anek jig mibili mibili pagit

¹⁶ Nak aeno yoken. Ji nak do asi nandan kokwino tagi dima yan dima nandan namni. Mani ji da nak nandan kokwini tagi dima amin kinda yan nandan kan, unun kisi tagi gin. Mani bikbik naminakwa mano timisok di awigiken. ¹⁷ Nak Amin Tagi dakon galaktok yolek gen on dima yosot. Nak nandan kokwini tagi dima amin daganek naga dakon man awigisat. ¹⁸ Amin morapmi miktim dakon anpagon da mani pawikwan, do naky kisi yan gin aben.

¹⁹ Ji disi do nin nandan kokwinin tagisi yan nandan, do nandan kokwini tagi dima amin dakon geni nandak do kisi kisi an. ²⁰ Asi, amin da ji pankewalek oman amini dep do an, bo yosi kabokon da timik mudon, bo galaktokni yolni do pankewalgan, bo iyi dakon man pawikwan, bo ae mogim kulbak dikgan bisapmon ji

da yum pindagakwa galak toknikon ji pabin depmangan. ²¹ Nak mayagi nandanek yan dayisat, nin jikon anpak unuden anen dakon tapminnin mini.

Mani amin kinda iyi dakon man awigisak kan, nagayo kisi mano awigiken gin. (Nak nandan kokwini tagi dima amin da yan yosot.) ²² Unun amin Ibru amin, ma? Nak yo kisi Ibru amin gin. Unun amin Israel amin, ma? Nak yo kisi Israel amin gin. Unun amin Abraham dakon babikni, ma? Nak yo kisi Abraham dakon babikni. ²³ Unun amin Kristo dakon oman amini, ma? (Kili nak nandan kokwini tagi dima aminsi da yan yosot.) Nak da unun amin yapmanek Kristo dakon oman amini tagisi egek pi madepsi agim. Ae unun amin yapmanek bisap morapmi dam tebanon egipgum. Ae bisap morapmisi nkgwit, ae jig morap unun pagim do nak da unun amin yapmandat. Ae bisap morapmi palisi kimakgin. ²⁴ Juda amin da nak amin baljok nap ban kosiri 39 yan baljawit. Yan unun bisap 5 kabi awit. ²⁵ Bisap kapbi nak kindap kirin ban baljawit. Bisap kindakon tip ban nkgwit. Bisap kapbi tap wakgakon agapbo tuwil kiwit. Kinda da tuwil kigit bisapmon nak tap idapmon pilin kinda ae gildat kinda pakbi da awilgit. ²⁶ Bisap morapmi nak kosit dubagikon kinapbo pakbi da pali ankiwit, ae kabo noknok da jig namgwit, ae naga dakon amin Juda amin da jig namgwit, ae Amin Nwakanwari Kabi da jig namgwit. Ae kokup papmon, ae miktim kibiri amin da aripmi dima egipmi timon, ae tap kwenon pali kimakgin. Ae panmuwukbi toptopmi da jig madepsi namgwit. ²⁷ Nak pi tebaisi mibili mibili agim. Kalbi morapmi pi anek dipmin dima pakgin. Nak jap pakbiyo do madepsi anek bisap morapmi japmi mini egipgum. Ae bisap morapmi mirimisi nandanek

mirim imalno mini da egipgum.

²⁸ Ae jigi diwari mibili mibili gat kisi pagim. Ae gildari gildari panmuwukbi morap do nandaba kik anek jigi madepsi pasat. ²⁹ Panmuwukbi kinda dakon tapmim mosok bisapmon nak dakon tapmim kisi mosok. Ae Yesu yolyol amin kinda amin kinda da yokwi asak do iyinban yokwikon mosok bisapmon nak unun do japmisi nandisat.

³⁰ Nak mano awigikenji kan, yo ni da tapmimno madep dima yan noliban kosot, nak unun ban awigiken. ³¹ Pin kop, Amin Tagi Yesu dakon Pin kopni ae Datni nak top dima yosot yanji nandisak. Nin tokogisi mani ankisinen. ³² Damaskus egipgum bisapmon Kila Amin Madep Aretas dakon kila amini da nak abidan dam tebanon nep do anek emat amini yoyinban kokup pap dakon tip dam madep dakon yoma kagakon nak abidok do kila anek akwit. ³³ Mani not diwari da nak gok kindakon nepmanek tip dam dakon kosit gwagagon da nap anyawot anakwa miktimon pigigim. Yan anakwa kila amin da kision da pulugan kinjek kigim.

12

Pin kop da yo morapmi Pol do dipmin yombemon yoliban pindakgit

¹ Nak naga dakon man awigikenji. Asi, unun da nin tagi dima panpulugosak, mani Amin Tagi da dipmin yombem ae yo pasili di panalon an namgut unun do dayikdisat. ² Nak Kristo yolyol amin kinda nandan imisat, unun bilak 14 mudanakwa Pin kop da abidan anan Kwen Kokup 3 kon unudon awigi yipgut. Unun giptim walimbil wigigit, bo giptim yipmanek wigigit nak dima nandisat, Pin kop dagin nandisak. ³⁻⁴ Nak nandisat, Pin kop da unun amin anan Paradais kon awigigit. Unun giptim walimbil wigigit, bo giptim yipmanek wigigit nak dima

nandisat, Pin kop dagin nandisak. Kwen Kokupmon egek nandanakwan gen nwanwarisi, amin da tagi dima yogogi nandagit. ⁵ Nak unun amin dakon mani tagi awigiken, mani naga dakon man dima awigiken. Nak naga tapmimno mini yanji nandisat, do mano awigiken kan, tapmimno mini do anek mano tagi awigiken.

⁶ Nak naga dakon man awigiken kan, nak nandan kokwini tagi dima amin da yan dima yoken, nido nak gen bamisi yoken. Mani nak naga dakon man awigik do dima nandisat, nido amin da mano awigini do dima galak tosot. Unun da anpakno gat ae gen yogokno gat pindagek unun da tilagonjok mano awigini kan unun tagi.

Yo kisigi ton yombem kinda da Pol sugagit

⁷ Pin kop da unun yo pasili tagisi morap noligit, mani unun yo morap do nandanek naga do kisik kisik dima aben do Pin kop da nandagit. Yando, yum kanakwan yo kisigi ton yombem kinda da giptim timno sugagit. Unun Sunduk dakon oman monjini da nak do yo yokwi an namisak. ⁸ Nak bisap kapbi Amin Tagi da unun yo abidan maban kisak do bisit tebai agim. ⁹ Mani yan nayigit, "Nak dakon tapmim amin tapmimni minikon pi tagisi asak, do nak nandan yawok gaminek tagi anpulugokdisat." Unun da yan nayigit, do nak abisok tapmimno mini da egisat unun do kisik kisik asat, nido Kristo dakon tapmimni nagon tosak do nandisat. ¹⁰ Yando, Kristo dakon pi anek tapmimno mini asak bisapmon, bo amin da yanba yokwi tok an naman, bo jigi mibili mibili da nak altan naman, bo amin da nak anupbal ak do pi an bisapmon butno tagisi tanakwan egisat. Nido tapmimno mini bisapmon Pin kop da tapmim madep namisak.

Pol Korin amin dakon nandan gadat pan teban ak do nandisak

11 Gen on yosot unun nandan kokwini tagi dima amin dakon gen, mani disi anpak an unun pindagek yan yosot. Asi, nak amin isali kinda, mani ji da nak do amin tagisi yan yawit tam tagisi, nido unun yabekbi ji da nandaba wukwan yoman nak unun dakon pinbini dima egisat. 12 Nak ji gat egipguman bisapmon pi morapmi agim unun da nak yabekbi bamisi yan dolinban disi kawit. Nak tebai agek jiggi guramigek tilak masi masimi, ae wasok tapmimi ton, ae pi tapmimi ton morapmi agim unun da nak Pin kop dakon pi nan agim yan doligit. 13 Jikon anpak agim unuden gin panmuwukbi diwarikon yan gin agim. Yo kalonji kinda gin jikon dima agim, ji da nak panpulugok ani do jiggi dima damgum. Unun sun agim yan nandan? Yan kan diwarino yipman namni.

14 Nak abisok jikon opbo bisap kapbi akdisak, ae unun bisapmon kisi jiggi dima daben. Nak ji dakon yo kabisi timit do dima nandisat, nak disi ban timit do nandisat. Disi nandan, minjat monjiyo da menj datyo panpulugok do yo dima panmuwukan, menj datyo da minjat monjiyoni panpulugok do yo panmuwukan. 15 Nak but galak nandanej ji panpulugok do yo morapno gat ae egip egipno gat kisi daben. Nak ji do but dasi madepsi galak tan damisat, do ji mibili nido nak do madepsi dima galak ton? Unun tagi dima!

16 Asisi, nak jiggi dima damgum, mani amin diwari da yan yon, "Pol unun nin da galaktokni yolnejen do pasilikon da nin pankewalgit." 17 Jikon amin di nak da yabekgo opgwit, unun kabikon da kinda da galaktokni yolni do pasilikon da ji pankiligek yo kabisi timikgwit, ma? 18 Nak Taitus jikon opjak do tebaisi iyiko opgut, ae unun notnin kinda gat kisi yabekgo opgumal bisapmon Taitus da galaktokni yolni do pasilikon da ji pankiligek yo kabisi timikgit? Unun dimasi! Taitus

gat nit nandak nandaknit kalonji ae anpaknit kalonjisi gin.

19 Ji da papia on manjinej nin da genin panjeban ak do mandaman yan nandan? Unun dimasi. Nin egip egipnin Kristokon tosok, ae Pin kop da dabilon gen bamisi dayaman. Notnonisi, yo morap aman unun ji dakon nandan gadat panjeban ak do aman. 20 Nido nak abin dandako anpak nak da si galak tosot unuden an amin di dima ekwa pindakgen yan do nak timisok di pasoldot. Ae jiyo kisi da nak nandaba anpak ji da si galakton unuden agak amin kinda da yan dima di egipbom. Nak obin dandako gen emat, ae amin do nandaba yokwi tok, ae butjap, ae disi dogin nandanej egip egip, ae amin do yanba yokwi tok, ae manji gen, ae pibit tidok anpak, ae pi panupbal ak anpak, unun anpak morap jikon tanba pindakgen yan do pasoldot. 21 Nak ae opben bisapmon Pin kop da ji da dabilon abin nepjak do pasoldot. Kalip jikon amin morapmi da anpak injani morapmi, ae yumabi anpak mibili mibili awit. Nak obin dandanej bisapmon ji but tobil dima anek unun anpak yokwi morap sigin aba dandanej kan, nak bupmisi nandanej.

13

Korin amin nandan gadatni dakon kila tagisi ani

1 Abisok jikon opbo bisap kapbi asak. Pin kop gen papiakon gen yan tosok:

"Amin bamori bo kapbi da amin kinda da sun aban kanek asi sun agit yan yoni kan, unun bami yan nandani."

2 Nak mibiltok opgum da ae unun da manjikon opbo egipguman bisapmon kalip yokwi awit amin gat ae amin diwari kisi mama gen yoyigim. Ae abisok dubagikon egek aeno yan yoyisat, aeno jikon tobil opben kan, yokwi awit amin kobogi yomdisat. 3 Kristo asi nak da gen

12:12: Ro 15.19

12:13: 2Ko 11.9

12:18: 2Ko 8.6,16-18

12:21: 2Ko 13.2

13:1: GT 19.15;

Mt 18.16; 1Ti 5.19

kagakon da gen yosok bo dima ji unun kok do yon, do unun anpak abo, nak Kristo dakon gen abidanek yosot yansi nandakdan. Kristo ji panmilip ak do tapmim wisik dima asak, jikon tapmimni madepsi. ⁴ Asi, Kristo kalip tapmimni mini nan tilak kindapmon anakgwit, mani abisok Pin kop da tapmimon kalugi egisak. Nin unun gat gadagiman ae tapmimninyo kisi mini, mani nin Pin kop da tapmimon unun gat kalugi egek ji panpulugok do pi akdaman.

⁵ Ji nandan gadat bamisi an bo dima, yan do disi ban pankiligek pindatni. Yesu Kristo ji da butgwan egisak, ji unun dima nandan? Unun jikon dima egisak kan, nandan gadatji bami dima. ⁶ Ae nin Kristo dakon yabekbini bamisi yan disi kokwinigek nindani do nandisat. ⁷ Nin Pin kop da ji panpuluganakwan yokwi kinda dima ani do bisit aman. Ji da nin do Kristo dakon pi amin yan nindani yan on da gen on dima yoman. Ji da nin do pi amin toptopmi yan tagi nandani, mani yo madep unun ji da anpak tagisi bangin ani do nandaman. ⁸ Nido nin gen bami abin yip do yo kinda aripmi dima anen. Nin gen bami jonit dogin pi aman. ⁹ Ji tebai agakwa nin dakon tapmim mini an bisapmon nin unun do kisik kisik aman. Ae ji nandan gadat kalip tebai awit unun ankaluk anek aesi tebai atni do bisit aman. ¹⁰ Amin Tagi da pini kila aben do nak tilak anek yandagok an namgut. Nak abisok ji da dubagikon egek papia on mandisat, nido jikon obin ji dakon anpak panmilip ak do gen tebai yok do dima galak tosot. Amin Tagi da ji dakon nandan gadat pan teban aben do pi on namgut. Nandan gadatji panupbal aken do dima namgut.

Pol da galok gen yagit

¹¹ Not kabi, nak gen wasip anek galok gen dayisat. Ji anpakji panmilip anek kilegisi egipni. Geno nandanek guramitni. But kalonon da yaworisi

egipni. Yan anakwa Pin kop but dasi galaktan daminek but yawot damisak unun da ji gat egipjak.

¹² Panmuwukbi notji gat domdom ani bisapmon but dasi timitni. Pin kop dakon telagi panmuwukbi idon ekwan unun da ji do gildat tagi yan dayan.

¹³ Amin Tagi Yesu Kristo dakon nandan yawotni, ae Pin kop dakon amin do but dasi galak tan yomyom anpakni jikon tosak, ae Telagi Wup da ji panpuluganban but kalonisi egipni dosi nandisat.

Pol da Galesia Amin do Papia Mandagit

But piso gen

Mibiltok Juda amin dagin Yesu yolgwit. Mani Yesu da yabekbi Pol yabekban kin Amin Nwakwari Kabidukwan dukwan egipgwit unjudon agek Gen Bin Tagisi yoyin tenjenagit. Anakwan minat aminyo morapmi da Yesu dakon amin kabikon abin sanbewit. Anakwa jigi kinda noman tagit. Unjun minat aminyo kalip Juda amin da Moses dakon gen teban yolgwit unjuden dima yolgwit. Yesu yolyol amin daganek Moses dakon gen teban guramik kimori bo dima?

Amin diwari da unjun amin Juda amin dakon anpak yolek giptim timni mandanek ae Moses dakon gen teban yol kimotni do pi awit. Mani Pol da dimasi do yagit. Anek yan yagit, Nin Yesu Kristo nandan gadan iminek unjun kosit kalonon dagin Pinjkop da dabilon amin kilegi dagoman, anek egip egip kalugi abidoman.

Juda amin unjuden di Galesia Provinskon kiwit unjun da panmuwukbi Moses dakon gen teban yol kimotni do pi ak do awit. Pol da unjun awit dakon geni nandanek Galesia panmuwukbi dakon nandan gadatni gat ae anpakni gat panmilip ak do anek papia on mandagit.

Mibiltok Pol da iyi do Pinjkop da iyi yabekbi pi imgut unjun do yosok. (Gagi 1.1 do koki.) Unjun iyi dakon galaktok bo amin kinda dakon galaktok yolek pi unjun dima asak. Pinjkop da Amin Nwakwari Kabikon Gen Bin Tagisi yan tenjenosak do yan imgut. Don Pol da yan yosok, "Amin Yesu Kristo nandan gadan iman unjun dagin Pinjkop da dabilon amin kilegi." Papia on dakon mibi gen unjun yan: Kristo da pulugan nipmandak bisapmon, Telagi Wup da nin pawilakwan amin do anpak kilegi an yomaman.

Pinjkop da iyi Pol yabekbi pi asak do manjigit

(Kilapmi 1.1-2.14)

¹ Nak yabekbi Pol da papia on mandisat. Yabekbi pi aben do amin da dima yabekgwit, bo amin da dima manjin nepgwit. Yesu Kristo gat ae Pinjkop Datni kimoron nan aban pidagit unjun da nak yabekgimal. ² Nak gat ae panmuwukbi notno nak gat ekwaman nin da Yesu nandan gadan iman amin morap Galesia provinskon ekwan ji do gildat tagi yan dayaman.

³ Pinjkop Datnin ae Amin Tagi Yesu Kristo dakon nandan yawot gat ae but yawotni gat jikon tosak. ⁴ Kristo da Pinjkop Datnin dakon galaktok yolek yokwinin wiririt do egip egipni parekgit. Abisok anpak yokwisi on miktimon tosak nin unjun kagagwan ban timit do anek yan agit. ⁵ Pinjkop dakon man madepni dagok dagogi mini tan anan kisak teban. Unjun asi.

Gen Bin Tagisi unjun kalonji kindagin

⁶ Ji da anpak an unjun do butnokon da nirip sonjek nwakwari nandisat. Pinjkop da Kristo dakon nandan yawotni do anek ji yan damgut, mani ji tepmisi yipman degek gen bin nwakwari kinda yolgan. ⁷ Gen bin tagisi nwakwari kinda dimasi tosak. Amin diwari da ji dakon nandan nandan panjungam anek Kristo dakon Gen Bin Tagisi kulabik anek antasik an. ⁸ Mani nin nin, bo ae anelo kinda Kwen Kokupsi da pin, Gen Bin Tagisi kinda nin da yan tenjenan damguman unjudensi dima yan tenjenosak kan, unjun amin Tipdom do amin asak. ⁹ Kalip kili dayigiman gen unjun banjin ae dayisat: amin kinda da Gen Bin Tagisi kinda nin da dayino abidawit unjudensi dima yan tenjenosak kan, unjun amin Tipdom do amin asak.

¹⁰ Ji nian nandan? Amin da nak tagisi yan nandan namni yanon da gen on yosot? Unjun dima. Pinjkop da nak amin tagisi yan nandan namjak

yañon da yosot. Amin da kisik kisik ani yañon da yoken kan, nak Kristo dakon oman monji dima.

Pol yabekbi man abidagit dakon gen

¹¹ Not kabi, yañsi nandani. Gen Bin Tagisi kalip yañ tenṭenṭan damgum unun aminon da dima noman tagit.

¹² Amin kinda da dima namgut, ae amin da dima nayin dekgwit. Yesu Kristo da iyi nolinban kagim.

¹³ Nak da kalip Juda amin da anpak an ae nandan gadat an unun yol kimagek egipgum dakon geni ji kili nandawit. Nak Pin kop dakon panmuwukbi morap panupbal abo minisi ani do pi tebaisi agim. ¹⁴ Nak Juda amin dakon anpak yolek nak gat nani morapmi yapgum. Babikno dakon anpak yol kimot do pi tebaisi agim.

¹⁵ Mani nak meñ da dima analanakwan Pin kop da nak kili manjigit. Anek nandan yawotni do anek iyi dakon amin egipben do yañ namgut. ¹⁶ Ae bisap si yipguron nak da Amin Nwakanwari Kabikon Monji do yañ tenṭenṭok aben do Monji noligit. Unun bisapmon nak unun dakon mibili nandak do amin di dima yoyigim. ¹⁷ Nak yabekbi kabi mibiltok noman tawit unun pindat do Jerusalem dima kigim. Dima, nak unudon gin Arebia miktimon kigim. Ae don Damaskus kokupmon tobil kigim.

¹⁸ Unudon egek bilak kapbi mudanakwan Pita kan nandanyo ak do Jerusalem kiko unun gat gildat 15 yañ egipgumak. ¹⁹ Unudon yabekbi diwari dima pindakgim. Jems, Amin Tagi dakon padige, unun kalon nan gin kagim. ²⁰ Pin kop da dabilon asisi dayisat. Gen mandisat unun top dima.

²¹ Ae don Siria ae Silisia provin-skon agipgum. ²² Unun bisapmon Kristo dakon panmuwukbi morap Judia miktimon egipgwit unun da nak dima nandan namgwit. ²³ Isal gen

binogin nandawit: “Kalip nin yo yok-wisi annim do agit amin abisok nandan gadat anupbal ak do agit unun dakon yañ tenṭenṭok asak.” ²⁴ Pin kop da nagon pi agit unun dakon geni nandanek mani ankwisiwit.

2

Yabekbi diwari Pol gat but kalon awit

¹ Bilak 14 mudanakwa aeno Jerusalem wigigim. Unun bisapmon Banabas gat kisi wigigimak. Ae Taitus kisi abidoko wigigiman. ² Pin kop da iyi nak unudon kiken dosi noligit. Jerusalem egipgum bisapmon Gen Bin Tagisi Amin Nwakanwari Kabikon yañ tenṭenṭok asat unun dakon mibili do panmuwukbi dakon kila amin iyi ban gin yoyigim. Nido, pi agim da asat unun amin da kanba bami mini asak yañ do pasol pasol agim.

³ Taitus nak gat kisi egipgumak. Taitus unun Grik amin kinda, mani giptimni mandanen do dima yawit.

⁴ Panmuwukbi toptopmi di muwut muwutninon panabin kabokon da pindak nandanyo ak do yikgwit. Yesu Kristo da nin kili pulugan nipgut, mani unun amin da nin gen teban dakon oman monji ae egipnen do nandanek yikgwit. ⁵ Mani geni dimasi nandan yomguman. Gen Bin Tagisi unun kulabik dima anek jikon toktogisi tosak do nandagiman.

⁶ Panmuwukbi dakon kila amin egipgwit unun asi mani ton bo mani mini nak da nandabo yo madep dima asak. Pin kop da kokwin bamisi asak. Gen Bin Tagisi yagim unun kulabik ak do dima nandawit. ⁷ Dimasi.

Pin kop da Juda aminon Gen Bin Tagisi yañ tenṭenṭok pi Pita do imgut, yañ gin nak da Amin Nwakanwari Kabikon Gen Bin Tagisi yañ tenṭenṭok pi namgut yañ nandan namgwit.

⁸ Asi, Pin kop da Pita do tapmim iban Juda aminon yabekbi pi asak, yañ gin nak do tapmim naban Amin

1:11: Mt 16.17

1:13: Ya 8.3

1:14: Ya 22.3

1:15: Ais 49.1; Gal 2.7

1:18: Ya 9.26-27

1:21: Ya 9.30

2:1: Ya 15.2

2:4: Gal 1.7; 5.1,13

2:7: Ya 22.21

Nwakɔwari Kabikon yabekbi pi asat.
⁹ Amin da Jems, Pita ae Jon unun panmuwukbi dakon kila amin yan pindakgwit. Unun kila amin da Pinƙop da nandan yawotni do anek pi unun namgut unun nandanek Banabas gat nit dakon kisit iligek notninsi yanon da nit timikgwit. Anek nit Amin Nwakɔwari Kabikon pi anapdo unun da Juda amin nandan gadat dima abi kabikon pi ani do but kalon agiman. ¹⁰ Yo kaloni kindagin anden do niyiwit. Nit yoni mini amin unun do nandan yominek panpulugonden do niyiwit. Unun dakon pi ak do tagisi nandagim.

Pol da Pita gulusun agit do iyigit

¹¹ Mani don, Pita Antiok kokupmon apgut bisapmon nak da panmuwukbi da dabilon tebai iyigim, nido gulusun madepsi agit.

¹² Kalip Pita Amin Nwakɔwari Kabi nandan gadat awit unun gat jap kaloni nan nan awit. Mani don Jems da Juda amin di yabekban Antiok kiwit. Unun amin yan nandawit, nin Yesu nandan iminek giptimninyo kisi mandanen kan, Pinƙop da kanban kilektosak. Do abin altawit bisapmon Pita unun Juda amin da yokwi nandan namni yan do pasalek Amin Nwakɔwari Kabi yopman degek unun gat gadat gadat dima awit. ¹³ Juda amin diwari Pita da jamba but anpak agit unun yolba kisi da awit. Ae Banabas kisi yolek gulusun agit.

¹⁴ Gen Bin Tagisi dakon gen bami kilegi dima yolba pindagek unun amin kabi da dabilon Pita yan iyigim, "Gak Juda amin kinda, mani Juda amin dakon anpak yopmanek Amin Nwakɔwari Kabi dakon anpak asal. Mibili nido Amin Nwakɔwari Kabi nandan gadat awit unun da Juda amin dakon anpak yol kimotnidosi nandisal?"

Amin Yesu Kristo nandan gadan iman unun dagin

Pinƙop da dabilon amin kilegi

(Kilapmi 2.15-4.31)

Yesu nandan gadan imjak amin unun amin kilegi

¹⁵ Nin Juda amin kabikon da altagiman. Amin Nwakɔwari Kabi yokwi pakpak kabikon da dima altagiman. ¹⁶ Mani nin nandaman, amin Moses dakon gen teban yolakwa Pinƙop da unun do anek amin kilegi yan dima yoyisak. Amin Yesu Kristo nandan gadan iminek kilek ton. Ninyo kisi Yesu Kristo nandan gadan inguman, nido nin nandaman unun kosiron dagin Pinƙop da amin kilegi yan niyisak. Nido gen teban yolapno amin kilegi yan aripmi dima niyisak.

¹⁷ Nin Kristo nandan gadan iminek Pinƙop da dabilon amin kilegi agiman. Ae nin Juda amin dakon gen teban dima yolgaman, do Juda amin da nandan, nin Amin Nwakɔwari Kabi da arip yokwi pakpak gin yan nandan niman. Anek Kristo da yokwi anej do nandisak yan nandan. Mani unun dimasisi! ¹⁸ Nak kalip Moses dakon gen teban yol kimagek Pinƙop da dabilon man kilegi pak do pi madep agim da don Yesu nandan iminek unun nandak nandak wagil yipgum. Do unun nandak nandak aeno abidoken kan, nak yokwi pakpak amin kinda. ¹⁹ Mani gen teban da nak kimoron nepgut, do abisok egip egipno Pinƙopmon tosok. Nak Kristo gat kisi tilak kindapmon kimakgim. ²⁰ Nak naga egip egipmi ton dima egisat, Kristo nak da buron egisak. On miktimon egip egip asat unun Pinƙop dakon Monji nandan gadan iminek egisat. Unun da nak do but dasi galak tan naminek egip egipni nak anpulugok do parekgit. ²¹ Nak Pinƙop dakon nandan yawotni yipbo yo isali dima asak. Gen teban yolek amin kilegi tagi anej kan, Kristo isal dogin kimakgit.

3

Gen teban yolyol dakon kosit ae nandan gadat dakon kosit

¹ Galesia amin ji nandan kokwinji tagi dima! Nin da Yesu Kristo kili doligiman. Unun disi dabil da yan kanakwa tilak kindapmon akgit. Namin da nandak nandakji panupbal ak? ² Nak yo kalonji kinda dogin dayikdisat: Ni kosiron da Telagi Wup abidawit? Gen teban yolyol kosiron da, bo Gen Bin Tagisi nandanek nandan gadat anek unudon da abidawit? ³ Ji wagilsi nandan kokwinji tagi dima, ma? Ji Telagi Wup da tapmimon da egip egip kalugi wasawit da abisok disi da tapmimon da wasip akdan, ma? ⁴ Ji kalip Yesu yolek jigis noman tan daba jigis isal dogin pawit, ma? Nak da isal dogin pawit yan dima nandisat. ⁵ Pin kop da Telagi Wup daminek wasok tapmimi ton ji da bikbigon asak, mibili nido yan asak? Ji da gen teban yolakwa, unun do? Bo, Gen Bin Tagisi nandanek nandan gadat anakwa, unun do asak?

⁶ Pin kop da papiakon gen yan tosok: “Abraham Pin kop nandan gadan imgut, do Pin kop da amin kilegi yan iyigit.”

⁷ Do ji yansi nandani, amin Gen Bin Tagisi do nandan gadan unun Abraham dakon gwaknisi. ⁸ Kalipsigwan Pin kop da yansi nandagit, don Amin Nwaknwaru Kabi da nandan gadat anakwa amin kilegi yan yoyiken. Pin kop yansi nandanek unun yo dima noman tanakwa kalipsigwan Abraham Gen Bin Tagisi do yan tenenok an imgut. Pin kop gen papia da unun do yan yosok:

“Gak obakon gin Pin kop da minat amin morap miktimi miktimi ekwan yo tagisi an yomdisak.”

⁹ Abraham nandan gadat aban Pin kop da yo tagisi an imgut. Yan gin Pin kop da minat amin morap nandan gadat ani unun yo tagisi an yomdisak.

¹⁰ Mani Pin kop da minat amin morap gen teban yolek Pin kop da dabilon nin amin kilegi tagi anen yan nandan unun jobit yomdisak. Nido, Pin kop gen papiakon gen yan tosok:

“Amin kinda gen teban papiakon gen teban morap ton unun dima guramitjak kan, Pin kop da unun amin jobit imdisak.”

¹¹ Pin kop da papiakon gen yan tosok: “Amin nandan gadat ani, unun Pin kop da amin kilegi yan yoyinakan egipdan.”

Gen unun da yansi nolisak, gen teban yolapno Pin kop da amin kilegi yan niyisak dakon kosit kinda dima tosok.

¹² Gen teban yolyol unun nandan gadat dakon yo dima. Unun iyi kinda. Nido Pin kop gen papiakon gen yan tosok:

“Amin kinda gen teban morap kisi guramikdak unun egip egip abidosak.”

¹³ Gen teban da yan yosok, amin morap nin kisi gen tebanon gen morap ton unun tagi dima guramikgaman, do jobit panen. Mani nin panpulugok do Kristo da iyi jobit panek nin yokwikon ban timikgit. Pin kop gen papia da yan yosok:

“Amin morap tilak kindapmon wukwan unun jobiri ton amin.”

¹⁴ Kalip Pin kop da Abraham do gisam imgut unun Amin Nwaknwaru Kabi da Yesu Kristo da pi unun agit do anek unun gisam kili abidan. Do nin kisi morap Yesu do nandan gadat anek kalip Pin kop da yan teban tok agit da aripmon Telagi Wup abidonen.

Pin kop dakon gen teban da Pin kop dakon yan teban tokni kulabik aripmi dima asak

¹⁵ Not kabi, nak abisok amin nin da anpagon da tilak kinda aben. Amin kinda da yan dagok gen kinda mandisak kan, amin di da gen di aripmi dima sanbegi. Bo amin kinda da yan dagok gen unun dima yolyoli yan aripmi dima yosak.

¹⁶ Kalipsigwan Pin kop da yo tagi don

noman toni do yagit. Yan teban tok unun Pin kop da Abraham gat monji gat do an yomgut. Pin kop gen papia da “gak dakon gwakgo do” yan dima yosok. Monji morapmi do dima yosok. Kalonji kinda dogin yanek yan yosok:

“Gak dakon monji do.”

Unun Monji unun Kristo. ¹⁷ Nak yanon da yosot. Mibiltok Pin kop Abraham gat sanbek sanbek agimal. Anjakwan bilak 430 yan mudanakwa Moses dakon gen teban donsi noman tagit. Gen teban unun da Pin kop da sanbek sanbek agit unun kulabik aripmi dima asak. Unun da kalip Pin kop da yan teban tok agit aripmi dima aban pasiljak. ¹⁸ Pin kop da yo nim do manjigit unun abidok do gen teban yol kimotnekan, yan teban tok agit do anek dima abidoman. Mani nin nandaman, Pin kop da unun yo morap Abraham do im do kili yan teban tagit.

¹⁹ Yan kan, gen teban nido toso? Unun yan: Pin kop da yokwi dakon mibili altan tenetosak do nandagit. Do yan teban tok da kwenon gen tebanyo kisi nimgut. Gen teban sigin tanakwan wigi monji unun altagit. Unun kalip Pin kop da yo im do yan teban tok agit. Pin kop da gen teban unun anelo do yoban unun da binap amin Moses do yan tenenan ingwit. Yan aba binap amin unun da nin do nimgut. ²⁰ Mani amin kinda da iyi pi kinda ak do nandisak kan, pi unun binap amin kinda do aripmi dima iban. Pin kop unun kalonji gin, ae unun kalon dagin Abraham do yan teban tok an ingut.

Gen teban da kilanin anek Kristokon panjisak

²¹ Gen teban unun yan teban tok gen Pin kop da kalip yagit dakon uwalni? Unun dimasi. Pin kop da gen teban niminek unun da egip egip damjak yan yagit tam, gen teban yolyol kosiron da nin minat aminyo

kilegi anom. ²² Mani Pin kop gen papia da yosok, “Yokwi da minat amin morap kisi dam tebanon yopgut,” do Yesu Kristo nandan gadan imni amin unun Pin kop da kalip yan teban tok agit yo unun tagi abidoni.

²³ Nandan gadat dakon bisap dima altanakwan, gen teban da nin dam tebanon nipban egipguman. Dam tebanon sigin egapno wigi nandan gadat dakon bisap unun altan kili noman tagit. ²⁴ Gen teban unun kila aminin da yan egek nin Kristokon panjisak. Panjwan nandan gadat anapno Pin kop da minat aminyo kilegi yan niyisak. ²⁵ Abisok nandan gadat dakon bisap kili noman tak, do gen teban da kila aminin egakwan dima ekwaman.

Nandan gadat anek Pin kop dakon gwaknisi ekwaman

²⁶ Ji kisisi Yesu Kristo nandan gadan iminek Pin kop dakon gwakni dagawit. ²⁷ Minat amin morap telagi pakbi sonjek Kristokon gadawit, ji Kristo imal nan yan pawit. ²⁸ Kristo da amin kabikon Juda amin bo Grik amin mini, ae oman monji bo ae isal ekwan amin mini, ae minat bo ae wili mini. Abisok Yesu Kristo obakon ji wagil kalonjin. ²⁹ Ji Kristo dakon amin kabi ekwan kan, ji Abraham dakon gwakni. Ae kalip Pin kop da Abraham dakon amin kabi do yo yom do yan teban tok agit unun ji dakon.

4

Kristo da pi agit do nin Pin kop dakon gwakni agiman

¹ Nak dakon gen unun yan: monji kinda egisak kan, don unun monji da datni dakon yo morap timitjak. Unun yo morap monji dakon da ton yan asak, mani monjisok egisak bisapmon unun dat dakon oman monji da aripmon egisak. ² Unun kila amin ae mibiltok amin da yongamgwan egakwan wigi dat da

bisap yipguron wigisak. ³ Ninyo kisi yan gin, gen bami dima nandanek egipguman bisapmon on miktim dakon gen teban ae anpakni unun dakon oman monji egipguman. ⁴ Mani Pinjok da bisap yipguron Monji yabekban pigit. Minjat da analanban gen teban da yongamgwan egipgut. ⁵ Nin gen teban da yongamgwan egapno yokwikon ban yuman nipgut. Anek yan aban Pinjok dakon gwakni agiman.

⁶ Ji abisok Pinjok dakon gwakni ekwan, do Pinjok da Monji dakon Wupni yabekban nin da buron kili pigigit. Anakwan Wup da pantagap aban Pinjok do "Aba, Dat" yan yan tidoman.

⁷ Yan do anek gak oman monji dima egisal. Gak Pinjok da aban monji dagagil. Ae gak monji egisal, do yoni tagisi unun timitdisal.

Pol da Galesia amin do nandaba kik agit

⁸ Ji kalip Pinjok dima nandan ingwit bisapmon yo pinjok dima unun dakon oman monji egipgwit. ⁹ Mani abisok Pinjok kili nandan imen. Bo yansi yoken kan tagi, Pinjok da ji kili nandan damgut. Do ji nido ae tobi kinek wup yokwi tapmimi minisi yo isali unuden unun dakon oman monji egip do nandan? ¹⁰ Ji bisapmi bisapmi bisap madep gat, ae kanek kalugi dakon bisap madep gat, ae bilak kalugi dakon gawat gawat bisap madep unun yol kimotdosi nandan. ¹¹ Pi jikon agim unun isali asak yan do ji dakon anpak do nandanek si pasoldot.

¹² Not kabi, ji Juda amin dakon gen teban yipmanek nak yombemsi dagoni do tebai dayisat. Nak naga gen teban yipmanek ji yombemsi agim. Yan anapbo ji da gulusun kinda dima an namgwit. ¹³ Disi nandan, sot kinda da abidanban nak wasok wasoksi abin jikon Gen Bin Tagisi yan tentenagim. ¹⁴ Sotno da

jigi madepsi damgut, mani ji manji dima namgwit, ae nak gat egip do dima kurak tawit. Nak Pinjok dakon anelo kinda nan yan abidawit, bo ae Yesu Kristo iyi nan yan abidawit. ¹⁵ Unun bisapmon ji nak do kisik kisik anek tagisi nandan namgwit. Mani abisok unun kisik kisikji dukon tosok? Nak asisi yosot, unun bisapmon nak anpulugok do madepsi galak tawit. Ae dabilji tagi pilikbam tam, pilik nak do nabam. ¹⁶ Nianji? Nak gen bami dayinek uwalji dagagim, ma?

¹⁷ Nandani, amin ji pangalak ak do pi an, unun ji panpulugoni dakon nandak nandakni mini. Unun ji da nin nipman degek unun yolni yan do pi an. ¹⁸ Nin amin do anpak yo tagisi anyom do nandak nandak tebai anek kan, unun tagisi. Bisapmi bisapmi unun anpak ani, ae nak da egipben bisapmon gin dima ani. ¹⁹ Gwaknoni, minjat da monji altok do anakwa tepmi pan, unuden tepmi aeno pasat. Nido, ji Kristo yombemsi ani do nandisat. ²⁰ Nak abisok ji gat dima ekwaman. Nak ji gat kisi ekwaman tam, gen tagisok di tagi dayikom. Nak ji do nandaba kik asat. Nianon da ji panpulugoken unun dima nandisat.

Aga gat Sara gat dakon tilak gen

²¹ Gen teban da yongamgwan egip do nandan amin, ji abisok nak nayini. Gen teban da nian yosok? ²² Pinjok gen papia da yan yosok, Abraham unun monji bamori. Omani do egipgut minjat Aga da kinda anlagit. Ae minjatsini isal egipgut da kinda anlagit. ²³ Unun oman minjat dakon monji unun amin da monji panalan kosiron da altagit. Mani minjatsini isal egipgut dakon monji unun, Pinjok da yan teban tok anakwan altagit. ²⁴ Unun gengwan tilak gen kinda tosok. Minjat bamot unun sanbek sanbek bamori dakon tilak asak. Aga unun Sinai Kabapmon sanbek sanbek dakon tilak asak. Anakwan monjini da gen teban dakon oman monji

dagon. ²⁵ Aga unun Sinai Kabap dakon tilak asak. Unun kabap mihtim Arebia dakon. Ae Jerusalem abisok tosoke unun dakon tilak kisi asak. Jerusalem unun gwakni gat gen teban dakon oman monji ekwan. ²⁶ Mani Jerusalem kinda Kwen Kokup tosoke unudon oman amin mini. Unun kokup unun nin dakon menjnin. ²⁷ Pinjkop gen papia da yan yosok:

“Minjat gak bupmikone egek monji dima panjalasal, gak kisik kisik aki.

Minjat gak monji panjalak do tepmi dima nandagil, gak but galak nandaneke yan tidoki.

Nido, minjat eni ton dakon gwakni yapmanek gwakgo morapmisi akdan.”

²⁸ Not kabi, ji Aisak yombem. Pinjkop dakon yan tebantogon ji gwaknisi awit. ²⁹ Monji unun amin da monji panjalar kosiron da altagit, unun da Telagi Wup da tapmimon da altagit unun da yo yokwisi an yomgwit. Abisok kisi anpak yan gin tosoke. ³⁰ Mani Pinjkop genon ni gen tosoke? Gen yan tosoke:

“Oman minjat unun gat monji gat yolni.

Nido oman minjat dakon monji unun da dat gat ae minjatsini dakon monji gat dakon yo diwat dima timitjak.”

Unun Pinjkop gen da yosok. ³¹ Not kabi, nin nandaman, nin oman minjat dakon gwakni dima. Nin minjatsini isal egipgut dakon gwakni.

**Kristo da nin pulugan
nipman dak bisapmon,
Telagi Wup da nin
pawilban amin do anpak
tagisi anjomaman**
(Kilapmi 5-6)

5

*Nin puluganji da aripmone
egipneke*

¹ Nin yokwi da napmon dima egipneke do anek, Kristo da nin pulugan nipgut. Do ji tebai atni. Amin da gen teban dakon oman monji ae dagoni do dayinba kan, geni dima nandani.

² Nak Pol da gen dayisat unun pakyanji nandani. Ji yum pindagakwa giptimji mandani kan, Kristo dakon pi da ji kindasok aripmi dima panpulugokdisak. Dimasi. ³ Ji morap yum pindagakwa amin da giptimji mandan amin aeno yanji dayin tenjenokdisat. Anpak unun ani kan, gen teban morap kisi yol kimotdo. ⁴ Gen teban yolek unun kosiron da Pinjkop da amin kilegi yan niyisak yan nandan amin, ji Kristo kili yipman dekgwit. Ji Pinjkop dakon nandan yawotni kili yipman dekgwit.

⁵ Telagi Wup da tapmimon Pinjkop nandan gadan imenek unun da amin kilegi yan niyisak do jomjom aman. ⁶ Amin kinda Yesu Kristokon egisak kan, giptimni mandisak bo dima mandisak unun kisi yo isali. Mani amin kinda nandan gadat anek unun da antagap aban amin do but dasi galak tan yomisak unun da yo bamisi.

⁷ Kalip ji Kristo dakon kosit nan tagisi agipgwit. Mani namn da kosit sopman damik da gen bamikon sanbenek dima akwan? ⁸ Nandak nandak abisok yolgan, unun Pinjkopmon da dima abisak. Pinjkop da ji iyikon kini do yan ilikdak. ⁹ Nandani, yis kalonisok di da aba bret morap kisi tagi paptoni. ¹⁰ Amin Tagi da ji panpuluganban nak dakon nandak nandak yolek nandak nandak njaknjari di dima timitdan yanji nandan gadasat. Namn da ji dakon nandak nandak panupbal asak, unun dima nandisat. Mani amin unun iyi dakon gulusunni dakon kobogi yokwisi timitdisak.

¹¹ Not kabi, asi nak amin da giptim mandak mandak ankimotni do yan tenjenok sigin asat kan, nido nak

4:26: Ibr 12.22; PA 21.2,10
8.35

4:27: Ais 54.1
5:9: 1Ko 5.6

4:28: WW 15.4-5; Ro 9.7
5:10: 2Ko 11.15; Gal 1.7

4:29: WW 21.9-10; Jn

yokwi sigin an nam do pi an? Amin da giptim mandak ankimotni do yosot tam, tilak kindap dakon gen da amin sanbenek nandak nandakni aripmi dima anupbal abam. ¹² Amin unun nandak nandakji panupbal an, unun giptimni mandanek ae yabi yo kisi wagil pan mudoni do nandisat.

¹³ Asi not kabi, Pin kop da ji puluganbi da egipni do yan damgut. Mani, "nin puluganbi da ekwaman, do but kalip dakon anpak tagi anen" yan dima nandani. Ji kalon kalon Pin kop dakon minat aminyo diwari dakon oman monji egek but dasi galak tan yomin kimotni. ¹⁴ Gen teban morap kisi on gen teban kalongwan gin tosok: "Gaga do but dasi nian galak tosok, unuden gin amin do but dasi galak tan yobi."

¹⁵ Mani, ji butjap nandanek bikbikjikon emat tosok kan, yagosi. Ji kisi di pasilbam.

Telagi Wup dakon anpak ae but kalip dakon anpak

¹⁶ Nak yan dayisat: Ji yum kanakwa Telagi Wup da dayin pawilakwan egipni. Yan ani kan, but kalip dakon galaktok aripmi dima yoldan. ¹⁷ But kalip dakon galaktok da Telagi Wup abin yip do pi asak. Ae Telagi Wup dakon galaktok da but kalip abin yip do pi asak. Unun bamot uwal uwal amal, do yo ak do nandan unun aripmi dima ani. ¹⁸ Mani ji Telagi Wup da dayin pawiljak kan, gen teban da dam tebanon dima ekwan. ¹⁹ But kalip dakon anpak unun disi nandan. Anpak unun yan: yumabi anpak mibili mibili, ²⁰ ae kokup kidat do gawat gawat, ae sot wamwam mibili mibili, ae nandaba yokwi tok, ae ukwayit, ae amin dakon yo do pindak galaktok, ae butjap, ae gaga dogin nandak nandak, ae pidok pidok, ²¹ ae tagisi ekwan amin do nandaba yokwi tok nandak nandak, ae pakbi teban nanek but upbal anpak, ae kwen wigik anek

gen papmon da yan tidok anpak, ae anpak yokwi mibili mibili oden. Nak nawa gen kili dayigim, ae abisok unun gen kalon banjin yosot: minat amin morap anpak unuden an, unun Pin kop da kila asak da kagagwan aripmi dima pigikdan.

²² Mani Telagi Wup da panthagap aban anpak tagisi aman unun yan: amin do but dasi galak tan yomyom anpak, ae kisik kisik, ae but yaworon da egip egip anpak, ae but yaworon da jigip pakpak, ae amin panpuluganek anpak tagisi an yomyom, ae bisapmi bisapmi kilegisi egip egip, ²³ ae yawori egip egip, ae nin do kila anek anpak kalipmi pabin yopmanek egip egip. Anpak unun dima ani dakon gen teban kinda dima tosok. ²⁴ Yesu Kristo dakon minat amini but kalipni gat, ae galaktokni gat ae wagat wagat anpak yokwini unun timik tilak kindapmon dapba kili kimak mudawit.

²⁵ Telagi Wup da egip egip nimisak, do mibiltok yipno unun da niyin pawiljak. ²⁶ Nin dakon man dima pawigek, emat ani do amin diwari dakon but dima sugonen. Ae tagisi ekwan amin do nandaba yokwi tok nandak nandak dima anen.

6

Nianen jap yet kindan nan kwaokgi, bam unuden nanjin pakdisal

¹ Not kabi, jikon da kinda yokwi agit yan nandan iman kan, Telagi Wup yolgan amin ji da unun amin anpak yawori an iminek anpakni anmilip ak do anpulugoni. Mani disi do kan kimotni. Sunduk da pankewalban ji yo kisi yokwi di abam. ² Ji amin diwari panpuluganek jigini guramitni. Yan anek Kristo dakon gen teban tagisi guramitni. ³ Amin kinda mani ton yan nandisak, mani unun mani mini kan, unun amin iyi nan top ankewaldak. ⁴ Amin kalon kalon anpakni tagi bo yokwi yan do kokwinik kimotni. Yan

asak amin, anpak iyi agit unun do kisik kisik tagi asak. Anek iyi dakon anpak do nandanek amin diwari dakon anpak dima kokwinitjak. ⁵ Nido, amin morap kisi kalon kalon iyi anpak awit dakon jigi panpan akdan.

⁶ Pin kop gen nandak nandak timikgan amin, ji yo kabisi morap kokwinik yoyin detji do diwari imni.

⁷ Ji disi ban pan kiligek Pin kop ankwalnen yan di nandabam. Ji da aripmi dimasi. Ni jap yet nan kwaokgi unun nan gin pakdisal. ⁸ Amin kind a iyi dakon but kalip dakon galaktok yoljak kan, but kalip unun dakon anpak da bami yokwisi tanek wagisi yokwi tosak. Mani Telagi Wup dakon galaktok yoljak kan, Telagi Wup da egip egip unun amin do iban dagok dagogi mini tagisi egi wigikdisak. ⁹ Do nin anpak tagisi ak do dima kurak tonej. Pi anek dima alek tonej kan, jap bami pakpak bisapmon bami wagil tagisi pakdaman. ¹⁰ Do ni bisapmon amin morap pan pulugoki dakon bikbik pisan gaban kan pan pulugoki. Ae nandan gadat amin notji ban si pindagek pan pulugonisi.

Pol da Yesu dakon tilak kindap do but galaksi nandagit

¹¹ Gen on nak da naga mandisat. Kilda mibil madepmon da gen mandisat unun do koni. ¹² Nandani. Giptim mandak do teban teban an amin unun amin diwarikon man madep pak do anek an. Unun pasalek yan nandan, "Amin diwari da nin Kristo dakon tilak kindap do nandan gadaman yan nandan nimni kan, yo yokwi an nindan." ¹³ Giptimni mandawit amin, unun iyi gen teban dima yolgan. Mani unun amin man madep timit do anek giptimji mandak do dayan. ¹⁴ Nak yo kind a bo amin kind a dakon man dima awigiken. Dimasi. Nak Amin Taginin Yesu Kristo dakon tilak kindap nan gin awigisat. Kristo da tilak kindapmon pi agit do anek

koko on miktim dakon anpak yokwi morap unun intan mudagim, ae nak naga tilak kindapmon kili kimakgim da on miktim dakon anpak yokwi morap sanbenek dima yoldat yan asak. ¹⁵ Abisok giptim mandabi bo dima mandabi unun yo isali. Pin kop da nin aban minat aminyo kalugi agiman, unun da yo bamisi asak. ¹⁶ Pin kop da minat amin morap nandak nandak on abidanek yolgan unun bupmi nandan yominek butni pan yawot aban yawori toni. Unun minat aminyo unun Pin kop dakon Israel amin kabisini.

¹⁷ Gen mibi dayiken unun yan: amin kind a da jigi ae sanbenek dimasi namjak. Nak amin da nikgwit unun dakon wuda gwaljikni giptimnokon tanakwa unun da aba nak Yesu dakon pi aminsi yan asak. ¹⁸ Not kabi, Amin Taginin Yesu Kristo dakon nandan yawotni unun ji kalon kalon dakon wup kisikon tosak. Unun asi.

Pol da Epesas Amin do Papia Mandagit

But piso gen

On papia dakon mibilisi unun yan: Pinjkop da yo morap kisi Kristo do panmuwutdisak. Unun Kwen Kokup ae miktim dakon yo morap kisi panmuwuk iban Kristo da yo morap dakon busunji yitdisak (1.10). Ae Pinjkop da iyi dakon minjat aminyo panjtagap aban Kristokon gadan kimagek but kalonji egipni do nandisak.

Pol da on papiakon mibiltok Pinjkop dakon nandan yawot da Kristo nandan gadan iman minjat aminyo panpuluganban minjat amin kabi kalonji awit do yosok. Yesu da pi agit unun do anjek Pinjkop da minjat aminyo yokwikon ban timigit. Ae Telagi Wup yomgut unun da yo tagisi morap an yom do yan teban tok agit unun akdisak yan nolisak (1.14). Ae gen unun da bunon mandagit unun Pol da Yesu yolyol amin Kristo gat gadawit, do but kalonji egek Pinjkop dakon anpak ani do yosok.

On papiagwan minjat aminyo Kristokon gadawit anjek kabi kalonji awit unun do Pol da minjat aminyo da nandaba pisoni do tilak genon da yosok. Yan yosok, Pinjkop dakon minjat aminyo unun giptim kalonji yombem anakwa Kristo unun giptim unun dakon busunji (4.1 16). Ae Pinjkop dakon minjat aminyo unun yut kinda yombem anakwa Kristo unun yut unun dakon gwak teban akdak (2.19 22). Ae Pinjkop dakon minjat aminyo unun minjat kinda yombem anakwa Kristo unun minjat unun dakon eni yombem (5.22 32). On papia da Pinjkop da minjat amin kabinikon yo tagisi an yom do nandisak unun do yosok.

Kristo do anjek Pinjkop da nin panjaluk agit

(Kilapmi 1-3)

¹ Nak Pol, Yesu Kristo dakon yabekbini. Iyi da galak togon Pinjkop da yabekbi pi namgut. Papia on telagi panmuwukbi kokup pap Epesas egek Yesu Kristo yol kimokgon amin ji do mandisat. ² Pinjkop Datnin gat ae Amin Tagi Yesu Kristo gat unun da nandan yawok daminek butji panyawot aban yawori tosak.

Kristo do anjek Pinjkop da Kwen Kokup dakon yo tagisi nimisak

³ Amin Tagi Yesu Kristo dakon Pinjkopni ae Datni anjksinen. Nin Kristo dakon amin kabi agiman unun do anjek nin gisamigekek wupnin panpulugok do Kwen Kokup dakon yo tagisi morap nimgut. ⁴ Nin telagi egipnenjo, kalipsigwan miktim Pinjkop da dima wasanban noman tanakwan Yesu gat gadat gadat anenjo do kilisi manjigit. Telagisi egek Pinjkop da dabilon minjat aminyo gulusunji mini da egipnenjo do agit. ⁵ Kalipsigwan nin do but dasi galak tanj niminek Yesu Kristo do anjek iyi dakon monji egipnenjo do manjin nimgut. Unun iyi dakon galaktok yolek yan agit. ⁶ Monji unun but dasi galak tanj imisak unun da manon, Pinjkop da nin do nandan yawot madepsi yumsi agit. Do nandan yawotni madepsi unun do nandanek Pinjkop dakon man anjksinjo kimotnenjo.

⁷ Nandan yawotni unun wagil tugogisi. Kristo nin ae yumanj nip do kili kimakgit, ae yawini ban Pinjkop da yokwinin kisisi wiririk nimgut.

⁸ Pinjkop da nandan yawotni ninon madepsi tagalgit. Ae nandak nandak tagisi mibili mibili morapmi gat, ae nandan kokwin kilegisi gat nimgut.

⁹ Kalip Pinjkop da Kristo da pi asak unun do anjek yo unun yan aben yan kili nandagit. Mani nandak nandakni unun pasili tagit, abisok ninon kili panalon agit. ¹⁰ Yo unun akdisak

uñun yañ: iyi bisap yipguron yo morap Kwen Kokup toñ ae miktimon toñ uñun yo morap kisi Kristo do pañmuwutdisak. Anjakwan Kristo da yo morap kisi dakon busuñi yitdisak.

¹¹ Piñkop da iyi dakon galak-tok ae nandak nandak yolek yo morap anjakwan noman toñ. Ae iyi da galak togon kalipsigwan Juda amin nin Kristokon gadaneñ Piñkop dakon miñat amin kabisi aneñ do kili manjigit. ¹² Juda amin nin da mibiltok butnin Kristokon yipmanek yolgiñman. Ae nin da bisapmi bisapmi Piñkop dakon tilim madepni do nandaneñ mani anjisineñ do nin manjigit.

¹³ Ae Amin Nwakñwari Kabi jiyo kisi gen bami kili abidawit. Uñun Piñkop dakon Gen Bin Tagisi ji yokwikon bañ timikgit uñun. Ji Kristo kili nandaneñ gadañ imgwit, anakwa Piñkop da yañ teban tok kalip agit uñun yolek ji do Telagi Wup damgut. Uñun da iyi dakon miñat amin bamisi awit dakon tilak asak. ¹⁴ Nin Telagi Wup kili abidagiñman, do nandaneñ, Piñkop da miñat amin kabini do yo tagisi morap diwari yom do yañ teban tok agit uñun gat kisi yomdisak. Nin Piñkop da timikban iyi gat kisi egipneñ bisapmon yo uñun timidaman. Anek nin Piñkop dakon tilim madepni do nandaneñ mani anjisikdaman.

Pol da Epesas amin Piñkop da nandak nandak yomjak do bisit agit

¹⁵ Ji Amin Tagi Yesu nandaneñ gadañ imineñ Piñkop dakon miñat aminyo morap but dasi galak tañ yoman dakon geni nandagim. ¹⁶ Do bisit asat bisapmon, yipman deri mini ji do nandaneñ Piñkop ya yañ iyisat. ¹⁷ Anek Amin Taginin Yesu Kristo dakon Piñkop da ji pañpulugosak do bisit asat. Uñun Datnin tilimni madepsi. Uñun da nandak nandak kilegi damineñ pan-tagap aban pakyañsi nandaneñ imni. ¹⁸ Nak but

dabiljikon tenteni yipjak do bisit asat. Aban yo uñun ji da abidoni do yañ damgut uñun tagisi nandaba pisosak. Yo uñun ji da jomjom anekwan uñun. Yañ aban Piñkop da yo wagil tilimi toñsi uñun iyi dakon miñat aminyo nin do manjigit uñun nandaneñ pisosak. ¹⁹ Ae yañ nandaneñ. Piñkop dakon tapmim uñun bisapmi bisapmi miñat aminyo nandaneñ gadañ imaneñ uñun pañpulugosak dakon tapmim uñun wagil madepsi. Nin da tapmimni aripmi dima kokwinineñ. Piñkop dakon tapmim madepni ninon pi asak, ²⁰ uñun dagin kalip Kristokon pi agit. Kristo kimakban Piñkop dakon tapmim madepnikon da Piñkop da aban pidañban awigi Kwen Kokup iyi da amin tet do yipban yikgit. ²¹ Yigek yo morap kwen toñ uñun dakon wukwisi egisak. Wup tapmimi toñ mibili mibili, ae kila amin morap, ae yo morap tapmimi toñ dakon wukwisi egisak. Kila amin morap abisok ekwan ae don egipdaneñ kisi dakon wukwisi egisak. ²² Piñkop da yo morap Kristo da kandap mibilgwan yopmanek yipban yo morap dakon busuñi yikgit. Yañ agit do pañmuwukbi dakon busuñi yikdak. ²³ Pañmuwukbi uñun Kristo dakon giptimni. Kristo uñun yo morap kisikon egek tugañ yomisak. Ae pañmuwukbini kisikon wagilsi tugañ yomisak.

2

Kristo da pi agit do anek nin egip egip abidagiñman

¹ Kalip ji gulusuñ mibili mibili gat ae yokwi mibili mibili gat aba uñun da dikba wupji kimak mudawit. ² Uñun bisapmon ji on miktim dakon anpak yokwikon agipgwit. Ji kundukon wup yokwi ekwan dakon kila amini dakon anpakni yolgwit. Uñun kila amin Piñkop dakon gen pabiñ yopmaneñ amin da but kagagwan egek

1:11: Ro 8.28-29   **1:14:** 2Ko 1.22   **1:17:** Kol 1.9   **1:19:** Kol 1.11   **1:20:** Kap 110.1; 2Ko 13.4; Kol 2.12   **1:21:** Kol 1.16; 2.10   **1:22:** Kap 8.6   **1:23:** Ro 12.5; Ep 4.10,15; Kol 1.18   **2:1:** Kol 1.21; 2.13   **2:2:** Kol 3.7; Tit 3.3   **2:3:** Kol 3.6

pi asak. ³ Kalip nin morap kisi unun amin kabi gat egipguman. Nin but kalipnin dakon galaktok yokwi ae nandak nandak yokwi yolguman. Yan si egipguman bisapmon Pin kop da tomni yokwisi minat amin morap anpak unuden an da abidoni do an noman agit unun abidogi.

⁴⁻⁵ Asi, yokwinin da nindapba kimak mudagiman. Nin amin wagil kimakbi da tilak egipguman, mani Pin kop dakon bupmini unun tugok tugogisi, ae nin do but dasi galak tan nimgut. Aban Kristo gat kisi egip egip abidagiman. Asi, Pin kop dakon nandan yawotni do anek ji yokwikon ban timikgit. ⁶ Pin kop da nin Yesu Kristo gat kisi kimoron ban paban pidagiman. Yan anek nin Kristo gat kisi Kwen Kokupmon kila amin madep yityit tamokon kili nipban yikgiman. ⁷ Yesu Kristo da pi agit do anek ninon yo tagisi unun agit. Nido, minat aminyo don egi anan kikan unun da nandan yawot madepni unun yolik do nandagit. ⁸ Ji Yesu Kristo nandan gadan imgwit, anakwa Pin kop dakon nandan yawotni dogin anek Pin kop da ji yokwikon ban timikgit. Unun ji da disi dima awit. Pin kop isalsi but galak do ji do agit. ⁹ Unun pi kinda awit dakon yuman nogi dima. Do amin kinda da iyi dakon man aripmi dima awigisak. ¹⁰ Yesu Kristo do anek Pin kop da aban nin minat aminyo kalugi agiman. Nin da yo tagisi anek dakon kosit Pin kop da kili an noman agit unun nan agipnen do yan agit.

Kristo da kabi bamori uwal uwalon egipguman unun panmuwukban kabi kaloni agiman

¹¹ Ji disi nandan, Juda amin wili dakon giptim mandanek ji do "Giptimni dima mandan amin" yan yon. Unun amin dagin giptimnikon wasok an unun do yosok. Pakyan si nandani, kalip ji Amin Nwakwari

Kabikon da altawit. ¹² Unun bisapmon ji Kristo gat dima gadanbi. Ji Israel amin kabi da wanga egipgwit. Pin kop da yan teban tok anek sanbek sanbek Israel amin gat anakwan ji unun amin kabi da wanga egipgwit. On miktimon egek yo tagi kinda tosok do don noman tokdisak yan nandanek jomjom dima awit. Ji Pin kop dima nandan imgwit. ¹³ Kalip ji dubagisikon egipgwit, mani abisok Kristo dakon yawi do anek ji Yesu Kristo gat gadawit da Pin kop da kapmatsisok ekwan. ¹⁴ Kristo da iyi aban nin but yawot egek kaloni ekwaman. Kalip Juda amin ae Amin Nwakwari Kabi uwal uwal anek egipgwit. Unun uwal uwal anpakni da Juda amin ae Amin Nwakwari Kabi da binapmon dam da yan tagit. Mani Kristo giptimni paregek dam unun wagil tuwilek uwal uwal anpak unun anmilip agit. ¹⁵ Unun da Juda amin dakon gen teban gat ae gen tebani monin monin diwari morap gat kisi wiririk mudagit. Unun da amin kabi bamori panmuwukban amin kaloni kinda kalugi asak unun do anek yan agit. Yan aban but kalon agiman. ¹⁶ Kabi bamot unun giptim kalonikon panmuwugek Pin kopmon panop do anek tilak kindapmon kimakgit. Ae tilak kindapmon uwal uwal unun kalip tagit unun anakban kimakgit. ¹⁷ Unun abinek but yawot dakon gen yan tentenagit. Gen unun Amin Nwakwari Kabi ji Pin kop da dubagikon egipgwit gat ae Juda amin nin kapmatjok egipguman amin gat kisi do yan tentenagit. ¹⁸ Nin but kalon ekwaman, nido Kristo obakon da nin kabi bamori kisi Wup kaloni da Daron tagi kinen dakon kosit yipman nimisak.

Panmuwukbi morap nin Pin kop dakon yutni

¹⁹ Telagi Wup da kosit yan yipman nimisak, do ji abisok binap amin

miktimni mini da tilak dima ekwan. Ji Pinƙop dakon miƙat aminyo gat kabi kalonji ekwan. Ji Pinƙop dakon miƙat amin kabi ekwan. ²⁰ Ji yut kinda yombem, Pinƙop da witjigit. Uƙun da yabekbi nin gat ae kombi amin gat ban yut uƙun dakon gwak yan magit. Ae yut kodigikon gwak teban tip kindanan tidawit uƙun Yesu Kristo. ²¹ Yut uƙun dakon kidari Kristokon gadawit do anek kisi morap tagisi gadaƙeƙ ton. Pinƙop da yut uƙun sigin witjinakwan yut uƙun Amin Tagi dakon telagi yut asak. ²² Jiyo kisi Kristokon gadaƙeba Pinƙop da miƙat amini gat paƙmuwukban Pinƙop dakon yutni awit. Pinƙop Telagi Wupmon da uƙun yutnon egisak.

3

Pol Amin Nwakiwari Kabikon Gen Bin Tagisi yan tenƙosak dakon pi tan imisak

¹ Nak Pol dam tebanon yikdat, nido Amin Nwakiwari Kabi ji paƙpulugok do anek Yesu Kristo dakon pi asat. ² Nak gen on kili nandawit yan nandisat, uƙun yan: Pinƙop da ji do anek nak do nandan yawok naminek pi uƙun aben do nak manjigit. ³ Pinƙop da yo agit dakon geni kalip pasili tagit, mani nagon paƙalon agit. Uƙun dakon geni disok kili mandat. ⁴ Ae gen on manjini bisapmon Kristo da pi uƙun agit dakon gen pasili Pinƙop da noligit uƙun dakon mibili nandani. ⁵ Kalip bisap morapmi, Pinƙop da gen pasili on nomansi dima yan tenƙagit. Mani abisok Wupmon da Pinƙop da telagi yabekbini gat ae kombi amini garon yoyin tenƙosok. ⁶ Gen pasili uƙun yan: Gen Bin Tagisikon da nin giptim kalonji anek Amin Nwakiwari Kabi gat Israel amin kabi gat kisi da Pinƙop da yo nim do yagit uƙun timidaman. Ae Pinƙop da Yesu Kristo do anek yan teban tok agit dakon bami kisin da timidaman. ⁷ Pinƙop da nak antagap aban Gen Bin Tagisi

dakon oman amin dagagim. Nandan yawok naminek anteban aban pi uƙun aben dakon tapmimni namgut. ⁸ Nak Pinƙop dakon miƙat amin morapyo dakon pinbinisi egisat, mani nandan yawok naminek pi uƙun namgut. Pi uƙun Amin Nwakiwari Kabikon Gen Bin Tagisi yan tenƙoken. Gen Bin Tagisi uƙun Kristo da nin do yo tagisi morap agit da asak, amin nin da aripmi dimasi kokwinigek manjinen uƙun do yosok. ⁹ Pinƙop da yo morap wasagit, mibiltok yo morap ak do nandagit dakon nandak nandakni si ankisibigit. Yan aban kalip bisap morapmi nandak nandak uƙun pasili tagit. Mani, abisok nandak nandakni uƙun nomansi yan tenƙoken do pi namgut. ¹⁰ Kalip si ankisibigit, mani abisok paƙmuwukbini aban noman tanakwan nandan kokwin tagisi gat nandak nandakni gat aban tenƙosok. Aban anelo tapmimi ton gat ae Kwen Kokup dakon wup gat da Pinƙop dakon nandak nandak nandaba pisolok. ¹¹ Kalip Pinƙop da iyi yo uƙun ak do nandagit, abisok Yesu Kristo Amin Taginin da pi agiron unodon kili agit. ¹² Nin Kristo nandan gadan iminek iyikon gadaƙeƙ dima pasolnen. Kristo uƙun Pinƙopmon kin altonen dakon kositnin, yan si nandanen. ¹³ Yan do, nak abisok yan dayisat, nak ji paƙpulugok do anek tepmi pasat uƙun do butjik dima pani. Yo uƙun noman tak uƙun do kisik kisik ani. Nido, uƙun da ji paƙpuluganban Pinƙop gat tagisi egipdan.

Pol da Epesas amin tebaisi atni do bisit agit

¹⁴ Nak Dat da yo agit uƙun do nandanek nwanben an imisat. ¹⁵ Uƙun da miƙat amin kabi morap Kwen Kokup ae miktimon ekwan uƙun wasagit. ¹⁶ Nak nwanben anek bisit yan asat, Dat da yoni wagil tagisisi ban ji panƙteban anek Telagi Wupmon da tapmim daminakwan tebaisi atni.

¹⁷ Anjakwan nandan gadatji do anek Kristo butjikon egipjak. Anjakwan amin do but dasi galak tan yomyom anpagon gelji tebai yipba pigakwan atni. ¹⁸⁻¹⁹ Anek ji Pinjkop dakon minjat amin morap gat kisi tapmim panek Kristo da amin do but dasi galak tan yomisak unun do pakyanji nandaba pisolak. Unun madep daman. Ilalogini unun madepsi, ae dubagisisi kisak, ae kwensi wigisak, ae mibilisigwan pigisak. Asi, Kristo da amin do but dasi galak tan yomisak, unun da nandak nandak morap kisi yapmandak, mani ji da tagi nandaba pisolak. Yo tagisi morap Pinjkop iyikon tujan ton, unun jiyo kisikon tujan toni.

²⁰ Pinjkop iyi dakon tapmim nin da buron pi asak, ae unun tapmim da nin dakon nandak nandak yapman mudosok. Yo morap Pinjkop da asak do bisit iyaman, unun tapmimni da arip dimasi. ²¹ Do dagok dagogi mini panmuwukbi minjat aminyo Yesu Kristo da manon Pinjkop dakon man ankisin kimotni. Don babikon da babikon yan gin tan anjan kisak teban. Unun asi.

Nin Kristo dakon giptimni ekwaman do Pinjkop dakon anpak anej (Kilapmi 4-6)

4

Nin Kristo dakon giptimni ekwaman

¹ Nak Pol dam tebanon egisat, nido Amin Tagi dakon pi asat. Pinjkop yol kimotni do yan damgut, do butji pabo pisanjakwan anpak iyi nandisak unun an kimotnidosi dayisat. ² Ji panmuwukbi diwari dakon pinbini egek anpak yaworisi an yomni. Yokwi andamni bisapmon butji yawori tanakwa but dasi galak tan yominjek butjap tepmi dima nandan yomni. ³ Telagi Wup da but kalon egipnen dakon anpak ninjakwan but yawot

da nap da yan waban kabi kalonisi ekwaman. Ji unun anpak abidok do tapmimji kisi unun do paretni. ⁴ Nin kisi Wup kalon gin abidagiman, ae nin giptim kalon. Pinjkop da ji yo kalon kanda dogin jomjom ani do yan damgut. ⁵ Amin Tagi unun kalon gin, ae nandan gadat unun kalon, ae telagi pakbi sogok unun kalon gin. ⁶ Pinjkop kalon gin unun nin morap kisi dakon Datnin. Unun minjat amin morap dakon wukwini, ae minjat amin morap da binapmon pi asak, ae minjat amin morap da butgwan egisak.

⁷ Mani Kristo da but galak do yo madepsi nimgut unuden gin Pinjkop da nin morap kalon kalon do nandan yawotni nimin nimin agit. ⁸ Mibili yan do Pinjkop dakon gen da yan yosok:

“Unun kwensi wigek amin morapmi iyi teban tanek timikgit unun timikban kisi wigiwit.

Wigek amin do but galak do yo yomgut.”

⁹ “Unun kwensi wigigit” yan gen tim tosok, unun da yan nolisak, Kristo unun kwen gin dima wigigit. Unun mibiltok miktim dakon diwari mibilisigwan kisi pigigit. ¹⁰ Unun amin mibiltok mibilikon pigigit, unun kwen yo kisi wigigit. Unun yo morap kila ani ak do anek Kwen Kokup morap da kwensi wigigit.

¹¹ Unun da but galak do yo yan ban yomgut: Amin diwari yabekbi pi ani do yomgut, ae amin diwari kombi amin pi yomgut, ae amin diwari aminon Gen Bin Tagisi yan tetenok ani do pi yomgut, ae amin diwari pasto pi yomgut, ae diwari yoyindet pi yomgut. ¹² Yoban unun da panmuwukbi pantagap aba Pinjkop dakon pi anakwa Kristo dakon giptim teban tanek tagisi tosak. ¹³ Pi unun sigin tan anjan kinjakwan wigi nin morap kisi but kalonisi egek nandan gadat bamisi anek

Pinjkop dakon Monji pakyanji nandan imnenj. Yan anjapno panmuwukbi egip egipnin teban tanjakwan Kristo iyi dakon anjak tagisi, unun dakon tilak abidonenj.

¹⁴ Anek nin amin moninj da aripmon sanjenek dima egipnenj. Anek amin pangalak an amin, ae amin panjekwal, ae top dakon mibili pakyan nandan amin unun dakon geni da ji dakon nandak nandak panji panabin panabin dima ani. ¹⁵ Nin gen unuden do mirak dima yopnenj. Anek amin do but dasi galak tan yomyom anjak anek gen bami gin yonenj. Yan anek nin minjat aminyo tebaisi agek Kristokon tagok tagok anenj. Kristo unun panmuwukbi dakon busunji. ¹⁶ Unun da busunjin yigakwan giptim dakon sanjek morapni unuden sanjenekwa giptim tebaisi tosok. Anjakwan giptim diwat morap kalon kalon pini anakwa amin do but dasi galak tan yomyom anjak anakwa giptim tebaisi tagosok.

Panmuwukbi anjak kalugi ban ani

¹⁷ Do nak gen kinda dayik do nandisat. Amin Tagi da manon da gen tebaisi yan yosot: Ji Amin Nwaknwaru Kabi da anjak yokwi an unuden sanjenek dima ani. Nandak nandakni wagisi upbal tan, ¹⁸ ae nandak nandakni unun pilin tuk yombem. Butni unun sopbi, do nandak nandakni unun wagil minisi, ae Pinjkop dakon egip egip da wanga ekwan. ¹⁹ Anjak an unun do mayagi dima nandan. Yokwi ak do mibilisigwan pigeke an, ae anjak injani mibili mibili ak do buri pidonj.

²⁰⁻²¹ Ji Yesu Kristo dakon gen kili nandawit yan nandisat. Ae gen bami Yesukon tosok yan kili dayin dekwit. Nak nandisat, ji Amin Nwaknwaru Kabi dakon anjak unun dima ani do dayin dekwit. ²² Jiyo kisi kalip but kalipmi dakon anjak ban awit. But kindap toptopmi da but kalipmi jonikban wagil yokwisi asak. Do ji

anjak kalipmi unun wiririk mudanek but nandak nandakji kulabik aba kalugisak. ²³ Nandak nandakji unun si kalugisak. ²⁴ Ji minjat aminyo kalugi dagoni. Unun Pinjkop da iyi aban minjat aminyo kalugi daganek Pinjkop iyi yombem an. Pinjkop unun kilegisi ae telagisi.

²⁵ Do top anjak unun yipni. Ji morap kisi panmuwukbi diwari do gen bami gin yoyini. Nido, nin morap kisi giptim kalonji dakon diwatni.

²⁶ “Ji butjap nandan kan, kan kimotni. Yokwi di abam.” Ji butjap sigin nandan egakwa gildat dima pigisak. ²⁷ Sunduk do yoma dima witald imni. ²⁸ Kabo noknok kabo sanjenek dima noni. Kisitji da pi bamisi an kimagek yo morapmi timigek wadak wadak amin panpulugoni. ²⁹ Gen yokwi mibili mibili dima yoni. Amin alegi tagi panjeban ani dakon gen banjin yoni. Gen unuden nandan amin unun dakon butni panjeban asak. ³⁰ Ji anjak yokwi anek Pinjkop dakon Telagi Wupni bupmi dima imni. Pinjkop da Telagi Wup damgut unun iyi dakon minjat aminyosi ekwan dakon tilak. Ae bisap madepmon yokwikon ban timigek pulugan depjak yan unun da nolisak. ³¹ Butjikon da nandaba yokwi tok, ae butjapmon da gen pap yogok, ae butjap, ae but sigok, ae yanba yokwi tok, ae anjak yokwi mibili mibili unun wagisi yopman mudoni. ³² Panmuwukbi diwari do anjak tagisi an yominek but dasi galak tan yomni. Pinjkop da Kristo da manon diwarisi yopman damisak, yan gin ji diwarini yopman yomni.

5

Ji tenjenikon egipni

¹ Piŋkop da ji but dasi galak taŋ damisak. Anjakwan monji gwayonisi ekwan, do anpak iyi asak unun ban ani. ² Kristo da but dasi galak taŋ niŋek nin paŋpulugok do anek iyi dakon egip egipni parekgit, yaŋ gin jiyo kisi amin do but dasi galak taŋ yomyom anpak ban yolek ani. Egip egipni unun paret kibani tagisi nan yaŋ Piŋkop do parekgit.

³ Ji yumabi anpak gat, ae anpak inani morap dimasi ani, ae amin dakon yo do pindak galaktok dimasi ani. Piŋkop dakon miŋat aminyo nin, unuden anpak dakon gen dimasi yoneŋ. ⁴ Gen inani dima yoni, ae nandan kokwini tagi dima amin da gen yon unuden dima yoni, ae jigilagon da gen yokwi dima yoni. Anpak unuden nin da dimasi agagi. Piŋkop ya yaŋ iyineŋ unun da tagisi asak. ⁵ Yaŋsi nandani, yumabi anpak an amin gat, ae anpak inani an amin gat, ae pindak galaktok anpak an amin, unuden amin kabi Kristo gat Piŋkop gat da kila amal da kagagwan aripmi dima pigini. Pindak galaktok anpak unun da kokup kidat gawak yoman yaŋ asak.

⁶ Amin da anpak yokwi unun ani do nandanek top gen unun dayikdan. Mani geni dima nandani. Anpak unuden dogin Piŋkop da amin geni dima guramikgan unun do butjap madepsi nandan yomisak. ⁷ Do unuden amin gat not dima anek egipni. ⁸ Nido kalip ji pilin tukgwan egipgwit, mani abisok Amin Tagi da tenjenikon depgut, do ji tenjeni dakon miŋat aminyo da yaŋ agipni. ⁹ Tenjeni da anpak tagisi mibili mibili morap gat, anpak kilegi gat, ae gen bami gat paŋalon asak. ¹⁰ Amin Tagi da anpak si galak tosok unun wisin pindat do pi ani. ¹¹ Ji pilin tuk dakon anpak

an amin gat gadat gadat dima ani. Anpak unuden da bami tagi dima ton. Ji da miŋat aminyo anpak unun yokwi yaŋ yoliba pindatni. ¹² Anpak yokwi pasilikon da an unun mayagisi, unun do dima yogogi. ¹³ Mani tenjeni da anpak morap dakon mibili paŋalon aban nomansi tenjenan ton. ¹⁴ Ae tenjeni da yo kinda analon asak bisapmon, unun yo kisi amin da tagi pindari asak. Yaŋ do anek gen on tosok:

“Dipmin pokdol amin gak pidoki.

Kimoron da pidanaki Kristo da tenjenan gamjak.”

¹⁵ Ji pilik bamokji dakon kila tebaisi an kimotni. Amin nandan kokwini mini da aripmon dima agipni, amin nandan kokwini tagisi da aripmon agipni. ¹⁶ Abisok ji Piŋkop dakon pi ani dakon bisap. Mani abisok bisap ekwaman unun bisap yokwi, do kan kimotni. Bisap unun isal dogin di mudanban. ¹⁷ Nandan kokwini tagi dima amin da aripmon dima agipni. Amin Tagi dakon galaktok unun pakyaŋsi nandani. ¹⁸ Wain morapmi nanek but upbal dima ani. Anpak unuden da ji paŋupbal an. Piŋkop dakon Wupni yipba jikon tugosak. ¹⁹ Ae Piŋkop dakon miŋat aminyo diwari gat gen yoni bisapmon, kap papiakon kap ton gat, ae Piŋkop gawak imim dakon kap diwari gat, ae Telagi Wup da kap butjikon paŋalon asak, genji unun gat kisi timigek yoni. Anek Amin Tagi do gen kagasi ae butjiyo kisi da kap yaŋ imni. ²⁰ Ae Amin Taginin Yesu Kristo da manon da bisapmi bisapmi yo morap do Piŋkop Dat ya yaŋ iyin kimotni.

Pol da miŋat eyo kili abi do yagit

²¹ Ji Kristo do nandaba wukwan iminek notji gawak yomin yomin anek egipni. ²² Miŋat, ji Amin Tagi do gawat gawat anek nandaba wukwan iman, yaŋ gin esi do yaŋ ginsi anek

5:1: Mt 5.48 5:2: TP 29.18; Ibr 10.10 5:5: 1Ko 6.9-10; Kol 3.5 5:6: Ro 1.18; Kol 2.4,8 5:8: Jn 12.36; Ep 2.13; Kol 1.13; 1Pi 2.9 5:13: Jn 3.20-21 5:14: Ais 26.19; Ro 13.11 5:15: Kol 4.5 5:18: Lk 21.34 5:19: Kol 3.16 5:20: Kol 3.17 5:21: 1Pi 5.5 5:22: Kol 3.18; 1Pi 3.1 5:23: 1Ko 11.3; Ep 1.22

egipni. ²³ Nido, Kristo da panmuwukbi dakon busunji yikdak, unun da tilak wili unun minjatni dakon busunji egisak. Panmuwukbi unun Kristo dakon giptimi, ae Kristo da yokwikon ban timikgit. ²⁴ Panmuwukbi unun Kristo do gawat gawat anek nandaba wukwan iminek ekwan, yan gin minjat ji yo morapmon esi do yan ginsi anjomni.

²⁵ Kristo da panmuwukbi do but dasi galak tan yominek panpulugok do iyi dakon egip egipni parekgit, yan gin wili ji minjatji but dasi galak tan yomin kimotni. ²⁶ Pakbi gat ae geni gat ban Kristo da panmuwukbini suganban telagisi awit. ²⁷ Panmuwukbi suganban iyi da dabilon wagil tagisisi asak do anek yan agit. Aban jimjimi mini ae garak bo ae yo unuden minisi anek telagi ae gulusunni mini egipni yan do agit. ²⁸ Wili ji disi dakon giptim do galak ton, yan gin minjatji but dasi galak tan yomni. Amin kinda minjatni do but dasi galak tan imisak, unun amin da iyi do yan gin nandisak. ²⁹ Nin nandaman, amin kinda iyi dakon giptim tim do uwal dima an ingut. Giptimni jap iminek kilani tagisi asak. Kristo da panmuwukbi do yan gin asak, ³⁰ nido nin Kristo dakon giptim dakon kandap ae kisit dabilyoni. ³¹ Pin kop dakon papia da yan yosok:

“Yan do anek amin kinda menj datyoni yopman degek minjatni gat gadanbal bamori da giptim kalonji gin asak.”

³² Gen pasili on dakon mibili unun madepsi, mani nak unun yan yosot, gen on Kristo gat panmuwukbini gat do yosok. ³³ Mani wili kalon kalon ji da disi do but dasi galak ton, yan gin minjatji do yan gin nandani. Ae minjat ji esi do nandaba wukwan yomni.

6

Pol da minjat monjiyo gat ae menj

datyo gat do yagit

¹ Minjat monjiyo, ji menj datyosi dakon gen guramik kimotni. Nido ji Amin Tagikon kili gadawit, ae anpak unun ji da ani do nandisak. ² Pin kop gen papiakon gen yan tosok, “Gak menj datgo dakon pinbinisi egi kimagek geni guramikgi.” Gen teban yan teban tokni ton kabikon da on da mibiltok asak. ³ Yan teban tok gen yan tosok:

“Gak yan abi kan, pi morap akdisal unun abi bami tagisi tokdan. Ae on miktimon bisap dubak egipdisal.”

⁴ Dat, ji minjat monjiyosi dakon buri dima sugoni. Minjat monjiyosi panmilip anek Amin Tagi dakon gen yoyindetni.

Pol da oman monji gat mibiltok amin gat do yagit

⁵ Oman monji, ji mibiltok aminji do pasalek pinbini egek geni guramitni. Kristo dakon gen but dasi nandane guramikgan, unun da tilak geni guramitni. ⁶ Unun da amin tagisi yan dandani yan do kapmatjok egipni bisapmon pi tagisi di abam. Dima. Nin Kristo iyi dakon oman monji gin ekwaman yan nandane butjikon da Pin kop dakon galaktok yol do but galaksi nandani. ⁷ Ji but dasi nandane pi ani. Ji amin dakon pi ani bisapmon nin Amin Tagi dakon pi ban aman yanon da nandane ani. ⁸ Nandani, oman monji bo oman monji dima mani amin kinda pi tagisi asak kan, Amin Tagi da yuman nogi tagisi imdisak.

⁹ Ae mibiltok amin jiyo kisi oman monjisi do anpak tagisi an yomni. Pasol pasol yomyom anpak unun yipni. Amin Tagi Kwen Kokup egisak unun ji ae ununyo kisi dakon Amin Tagi. Unun da minjat amin morapyo kisi dakon anpak tilak kalonikon gin kokwinikdak.

Parjmuwukbi unjun emat amin yombem

¹⁰ Nak geno wasip ak do yan yosot. Ji Amin Tagikon gadawit, do tapmim madep morapni do nandanek tebaisi atni. ¹¹ Pinjkop da emat dakon yo kabi nimisak unjun pani. Panjek tebaisi agek Sunduk dakon panjkewal mibili mibili unjun tagi pabinj yopni.

¹² Pakyanji nandani, nin amin gat emat dima wamanjgamanj. Nin wup yokwisi tapmimi tonj gat, ae konj miktim kila anj gat, ae yo tapmimi tonj mibili mibili on pilin tuk tosok bisapmon miktim kila anj, ae konj kwen ekwanj gat emat amanj. ¹³ Do ji Pinjkop da emat dakon yo damisak unjun kisi morap timigek bisap yokwikon emaron tebai tagi atni. Ae emat dagosak bisapmon ji tebai sigin atni.

¹⁴ Ji tebai atni. Anjek gen bami nanj bobanj napmi do wamni. Anjek anjak kilegi banj pibit kutnok yanj pani. ¹⁵ Ae Pinjkop da but yawot nimisak unjun dakon Gen Bin Tagisi yanj tentenoni. Unjanj kandap gwil yanj pani. ¹⁶ Ji emat dakon yo morap unjun timigek, nandanj gadatyo kisi abidanba unjun da pasikji asak. Anjek Yokwi Ami unjun dakon dikdik morapni milenj asipmi tonj ji yamanj damisak unjun tagi pabinj yopni. ¹⁷ Pinjkop da yokwikon banj kili timikgit yanj nandani. Unjun nandak nandak da busunj kutnokji asak. Yanj anjek Telagi Wup dakon emat agak siba abidoni, unjun Pinjkop dakon gen. ¹⁸ Telagi Wup da tapmimon bisapmi bisapmi bisit anj kimotni. Bisit mibili mibili ak do pi tebaisi anjek Pinjkop da ji panpulugosak do bisit iyini. Kila tebai anjek unjun anjak dima yipmanj detni. Bisapmi bisapmi Pinjkop dakon minjat amin morapyoni do bisit ani.

¹⁹ Ae Pinjkop bisit iyinba nakyo kisi anpulugosak. Anjakwan geni nak da gen kagakon yipmanjakwan pasol pasol abinj yipmanjek Gen Bin Tagisi dakon gen pasili yanj tentenokenj. ²⁰ Pinjkop da

iyi Gen Bin Tagisi on yanj tentenokenj do yabekban kigim. Ae unjun dogin anjek nak dam tebanon yigek nap tebanbanj nak anteban awit. Nak Gen Bin Tagisi yokenj dakon pi tosok, do Pinjkop bisit iyinba nak anteban aban pasol pasol abinj yipmanjek minjat aminyokon madepsi yanj tentenokenj. Pinjkop da yanji abanj do nandisak.

Pinjkop da panpulugosak do Pol da bisit agit

²¹ Tikikus da pi nianj agim ae nianj egisat dakon but piso gen dayisak. Tikikus unjun notninsi, ae Amin Tagi dakon oman amini tagisi kindi. ²² Unjun yabekgo jikon obinjakwan nin nianj ekwamanj unjun dakon geni dayisak, ae butji panjeban asak, mibili yanj do yabekdat.

²³ Pinjkop Dat gat ae Amin Tagi Yesu Kristo gat da panmuwukbi morap ji dakon butji panjawot aban yawori tosak. Anjek unjun da panjtagap aban nandanj gadat tebai anjek amin do but dasi galak tanj yomni. ²⁴ Pinjkop da minjat amin morapyo Amin Tagi Yesu Kristo but dasi galak tanj iminj kimagek dima yipmanj dekganj unjun do nandanj yawotni yomjak.

6:11: Ro 13.12; 2Ko 10.4

6:12: 1Pi 5.8-9

6:14: Ais 11.5; 59.17; 1Tes 5.8

6:15: Ro 10.15

6:17: Ibr 4.12

6:18: Lk 18.1; Kol 4.2; 1Tes 5.17

6:19: Kol 4.3-4; 2Tes 3.1

6:20: 2Ko 5.20;

Plm 9

6:21: Ya 20.4; Kol 4.7-8; 2Ti 4.12

Pol da Pilipai Amin do Papia Mandagit

But piso gen

Pol tap pakbi idap pudanek wasok wasoksi Yurop miktim kin altagit bisapmon, Pol kin Masadonia Provin-skon kokup pap Pilipai unjudon Gen Bin Tagisi yan tenjenagit (Yabekbi 16.8 40 unjudon koki). Don ae kokup kindakon panji egakwan dam tebanon yipgwit. Amin da dam tebanon Rom bo egipgut yan nandan. Dam tebanon egipgut bisapmon amin di da Pilipai panmuwukbi dakon nandan gadat panjupbal ak do nandan dakon geni nandagit. Nandanek unjun gen do butjik nandagit, mani iyi dam tebanon egipgut unjun do butjik dima nandagit. Pol unjun Yesu do nandan gadat anek but galaksi nandagit.

Kalip Pol monej ae yo kabi do wadak wadak aban Pilipai amin da anpulanganek monej yopba kiwit. Do Pol da on papiakon but galak gen mandagit. Ae dam tebanon egakwan nandaba kik anek but yokwi nandani yan do nandan gadatni panjeban agit.

Pol da Pinjop da but galak do yo madep yomgut unjun do yoyisak. Unjun egip egip kalugi Yesu Kristokon nan abidawit unjun do yoyisak. Yan yoyisak, unjun Juda amin dakon gen teban yolek unjun kosiron da but galak dakon yo unjun dima abidawit. Yesu kalon nanjin nandan gadan iminek abidawit. Pol unjun Pilipai amin da Kristo dakon anpak abidan kimagek yoyindet toptopmi do kan kimotni do nandisak. Kristo unjun iyi do amin madep yan nandanek iyi dakon galaktok dima yolgit. Unjun iyi pinbisi egek Pinjop da pi imgut unjun banjin agit. Pol da yan yosok, minjat aminyo Kristo gat gadan kimagek ekwan unjun da Pinjop dakon but yawot abidanek kisik kisik ekwan.

On papia manjiki bisapmon Pol Pilipai panmuwukbi do but dasi galak-tan yomisak yanji kokdisal.

Pilipai amin da Pol gat gadat gadat awit do Pol but galaksi nandagit (Kilapmi 1-4)

¹ Nak Pol gat ae Timoti gat nit Yesu Kristo dakon pi monjini. Nit papia on Yesu Kristo dakon minjat aminyo morap kisi kokup pap Pilipai ekwan ji do mandamak. Ji gat ae panmuwukbi unjun dakon kila amin gat ae pi amini ji do mandamak. ² Pinjop Datnin gat ae Amin Tagi Yesu Kristo gat da ji do nandan yawok daminek panpulanganbal butji yawori tosak.

Pol da Pinjop ya yan iyigit

³ Ji do nandisat bisap morapmon Pinjopno ya yan iyisat. ⁴ Ji do bisit asat bisap morapmon nak kisik kisigon da asat. ⁵ Nido Gen Bin Tagisi wasanek nandawit gildaron da win abisok ekwamanon ji da nak anpulanganba Gen Bin Tagisi unjun dakon yan tenjenok pi aman. ⁶ Nak yanji nandisat, Pinjop da jikon pi tagisi wasagit unjun sanjenek anan kinakwan Yesu Kristo da tobil apjak bisap madepmon wasip akdisak. ⁷ Ji unjun nak da but kagagwan ekwan, do asi nak but dasi galak tan damisat. Pinjop da nandan yawotni do anek nak gat ae ji gat kisi yo tagisi nimin nimin asak. Dam tebanon egisaron, bo wanga egek Gen Bin Tagisi anjutanjek anteban asaron, nandan yawotni do anek panpulgok madepsi asak. ⁸ Pinjop da nandisak, Yesu Kristo da amin do but dasi galak tan yomyomni unjun nak da buron yipgut da tanakwan nak ji kisi morap dandak do tagisi nandisat.

⁹ Nak ji do bisit yan asat: Jikon amin do but dasi galak tan yomyom anpak unjun sigin madepsi anakwa pap tosak, ae nandak nandakji gat ae nandan kokwinji gat tagisi tan damjak. ¹⁰ Anakwan anpak morap nandan kokwin anek anpak tagisi banjin

panj egipni. Anej Kristo da tobil apjak bisapmon ji wagil gwaljigi mini ae diwarisi mini egipni. ¹¹ Ae anpak kilegi dakon bami Yesu Kristokon da abisak unun da jikon tugosak. Anakwan amin da kanek Pinjkop man madep iminek anjisini.

Pol dam tebanon egipgut, unun da Gen Bin Tagisi anteban agit

¹² Not kabino, yansi nandani. Dam tebanon nepman unun da Gen Bin Tagisi dakon kosit sopsop dima asak. Unun da Gen Bin Tagisi anirej asak. ¹³ Emat amin morap gapman dakon kila amin madep dakon yut on kila anek ekwan gat, ae minjat aminyo diwari gat da nak Kristo yoldat unun do anek dam tebanon nepman yanj kili nandawit. ¹⁴ Panmuwukbi not morapmi unun da nak dam tebanon egisat yanj nandawit, do Amin Tagi da butni panteban aban pasol pasol yipmanek Pinjkop gen yanj tentenok do pi tebaisi anj.

¹⁵ Asi, Kristo dakon gen yanj tentenok an amin diwari da nak do nandaba yokwi tok anek abinj nepmanjan, nido nak Kristo do yanj tentenok tagisi asat dakon man tanj namisak. Mani diwari nak da pi asat unun do but galaksi nandanek ununyo kisi da Gen Bin Tagisi yanj tentenon. ¹⁶ Unun amin nak but dasi galak tanj naminek yanj tentenok pi anj, nido Pinjkop da nak Gen Bin Tagisi anteban aben do dam tebanon nepgut yanj nandan naman. ¹⁷ Mani amin diwari man madep timit do pi anek Kristo dakon gen yanj tentenon. Nandak nandakni tagi dima. Nak dam tebanon egapbo jigi di gat sanbejek nam do anek anj. ¹⁸ Butni tagisi tanjakwan yonj bo butni tagi dima tanjakwan yonj nak unun do nandaba kik dima asat. Yo madep unun Kristo dakon Gen Bin Tagisi yanj tentenon. Nak unun do but galaksi nandisat, ae don but galak madep sigin nandakenj.

Pol dima kimagek sigin egek Pilipai amin panpulugok do nandagit

¹⁹ Asi nak but galaksi nandanek egipbenj. Nido, ji da nak Pinjkop da anpuluganakwan Telagi Wup Yesu Kristo da yabekgit unun da nandan gadatno anteban asak do bisit an yanj kili nandagim. Yanj anj do nak nandisat, abisok yo noman tanj naman unun da nak anpuluganban tagisi egipdisat. ²⁰ Nak but galaksi nandanek yansi nandisat: Nak mayaktok aripmi dima pakenj. Nikba kimokgenj do yoni kanj, nak teban tanjek naga anpak asat unun anpak nanjin yolek Kristo anjisikenj. Bo egipbenj do yoni kanj, anpak morap asat unun da Kristo man madep imjak yansi nandisat. ²¹ Nak yansi nandisat: Egipbenj bisapmon yo morap aben unun da Kristo man madep imdisak. Ae kimokgenj kanj, abisok egip egip asat unun si yapmanek yo wukwisi abidokdisat. ²² Nak dima kimagek sigin egipbenj kanj, Kristo dakon pi abo bami tagisi tokdanj. Egipbenj bo kimokgenj? Ni kosit da tagi asak unun dima nandisat. ²³ Jigisi nandisat, nido nandak nandak bamori asat. Kinda unun yanj: Nak kimagek egip egipno yipmanek kiko Kristo gat egip do nandisat. Unun da miktimon egip egip yapmanek wukwisi asak. ²⁴ Mani miktimon egek ji panpulugokenj kanj, unun da tagisi asak. ²⁵ Asi, Pinjkop da miktimon egipbenj do nandisak unun nandan gadan kimokdot. Miktimon ji gat egek panpuluganapbo nandan gadatji teban tanjakwa but galaksi nandani yansi nandisat. ²⁶ Do nak don jikon aeno abinj altan damdisat. Anapbo ji nak do but galak nandanek Yesu Kristo anjisini.

Pinjkop da Pilipai amin jigiyu kisi pani do nandisak

²⁷ Yo nianjen di noman tanj namni unun do dima nandani. Yo madep unun ji disi anpak kilegi anek Kristo dakon Gen Bin Tagisi guramik

kimotni. Yan anakwa nak abin ji dandaken, bo dubagikon egek genji gin nandaken kan yansi nandaken; Ji but kalonon da tebai agek Kristo dakon Gen Bin Tagisi nandan gadani do amin pantagap ak do pi an yan nandan daben. ²⁸ Ji uwalji do dima pasolni. Uwalji do dima pasolni kan unun da yan yolisak: Pinjkop da ji yokwikon ban pulugan depdisak, mani uwalji si pasildan. ²⁹ Pinjkop da ji do tagisi nandanek Kristo nandan gadan imni do bikbik damgut. Ae unun gin dima, Kristo dakon man do jigiyoy kisi pani do nandaban tagisi asak. ³⁰ Nak gat ji gat kisi Kristo dakon man do anek jigiyoy paman. Kalip nandanakwa jigiyoy pagim da ae sigin pasat dakon geni disisi nandan.

2

Nin but kalonji egek amin do anpak tagisi an yomnen

¹ Ji Kristo da butji panteban anakwan bo akgan? Ji but dasi galak tan damisak do butji yawori bo toso? Ji Telagi Wup da egip egipmon but kalon anek bo ekwan? Ji not do but dasi galak tan yominek bupmi nandan yoman, ma? ² Yan kan ji nandak nandak kalonji banjin pan egipni, ae not do but dasi galak tan yominek but kalonji egipni. Yan ani kan, nak dakon kisik kisik madepsi pap tosak. ³ Ji disisi dogin nandaba kik anek yo dima ani, bo man madep pak do anek yo dima ani. Amin diwari do gawak yominek man madep yomni. ⁴ Disisi dogin dima nandani. Amin diwariyo kisi tagisi egipni do nandani.

Kristo pinji ekwan Pinjkop da anpakgit

⁵ Ji Yesu Kristo da nandak nandak pagit yan gin pani. ⁶ Yesu unun iyi Pinjkop egipgut, mani Pinjkopmon egip egipni unun tebai dima abidagit. ⁷ Unun yipmanek oman monji kinda

dakon anpak yolek amin daganek altagit. ⁸ Amin da kanba aminsi egipgut. Aminsi egek don gawat gawat anek Datni dakon galaktok yolek kimakgit. Asi, gen guramigek tilak kindapmon si kimakgit bisapmon mayaktok madepsi pagit. ⁹ Yo yan agit do Pinjkop da Yesu dakon man madepsi anenagek kwensi yipgut. Man madep imgut unun man morap diwari yapman mudanek man wukwisi kinda imgut. ¹⁰ Pinjkop da yan agit nido amin morap Kwen Kokupmon ae miktimon ae amin kili kimakbi ae wup miktim kagagwan ekwan unun kisi da Yesu dakon man madep do anek njwakben an imni yan do agit. ¹¹ Njwakben an iminek amin kisisi da yan yokdan, "Yesu Kristo unun Amin Tagi." Yan yanakwa Pinjkop Dat da man madep pasak.

Nin minjat aminyo da binapmon tenjoni ton da ekwaman

¹² Not kabinosi, kalip nak ji gat egapbo geno nandanek guramikgwit. Abisok nak ji gat dima ekwaman, mani yan dayisat, ji nak da abisok gen on mandan damisat unun guramik kimotni. Pinjkop da ji yokwikon ban timikgit, do pasal nimmimikyo anek pi madepsi anek Pinjkop da ji do but galak do wup dakon yo tagisi timitni do manjigit unun timitni. ¹³ Yansi ani, nido Pinjkop da iyi jikon pi asak. Unun da geni guramitni do ji dakon but pantagap asak, ae galaktokni yolni do tapmim damisak.

¹⁴ Yo morap anikon, nandaba yokwi tok anek gen emaron da dima ani. ¹⁵ Yan ani kan, minjat amin morap da dandaba gulusunji mini ae yokwisi mini da egipni. Miktimon yokwi pakpak amin unun da binapmon egek Pinjkop dakon monjini gwaljigi mini egipni, ae gik da yan tagisi tenjoni. ¹⁶ Minjat aminyo panpuluganek egip egip bamisi egipni do Pinjkop dakon Gen Bin Tagisi

1:29: Ya 16.19-40

2:3: Gal 5.26

2:4: 1Ko 10.24

2:6: Jn 1.1-2; 17.5

2:7: Jn 1.14; 2Ko 8.9

2:8: Ibr 5.8; 12.2

2:9: Ya 2.33; Ep 1.20-21; Ibr 1.3-4

2:10: Ro 14.11

2:11: Ro 10.9

2:15:

Dan 12.3; Pil 1.10; 1Tes 2.19

yoyini. Yan ani kan, don Kristo da tobil miktimon apjak bisapmon nak but galaksi nandakdisat. Nido pi madepsi jikon agim unun pi isali dima asak.

¹⁷ Nandan gadatji unun paret yombem kinda nan Pin kop do iman. Ae naga jigi pasat unun da Pin kop do paret anek wain tagalga unun yombem asak. Yan do anek but galaksi nandisat. ¹⁸ Do jiyo kisi nak gat but galak nandanek egipnen.

Pol da Timoti Pilipai yabekban kisak do yagit

¹⁹ Amin Tagi Yesu da kosit aban pisosak kan, kili ununjok Timoti yabekgo jikon opdusak. Don ae tobil apjak bisapmon ji nian ekwan dakon gen bin nandanek unun gen da kisik kisik namjak. ²⁰ Timoti yombem amin di nak gat dima ekwaman. Unun ji nian ekwan ae ji panpulugok do nandak nandak madepsi asak. ²¹ Amin diwari iyi dogin nandan. Yesu Kristo dakon yo do dima nandan. ²² Mani ji Timoti unun amin kilegisi unun pakyan si nandan iman. Monji da dat panpulugon unun da tilak Timoti da nak anpuluganban Gen Bin Tagisi yan tenenmak. ²³ Mibiltok yo noman tan namdan unun pindagek don Timoti tepmisi yabekgo opjak. ²⁴ Ae Amin Tagi da anpuluganban nakyo kisi donjok obin dandaken yan si nandisat.

Pol da Epaprodaitas yabekban Pilipai kisak do yagit

²⁵ Mani abisok Epaprodaitas nan yabekgo jikon tobil opjak do nandisat. Unun notno ae pi isalno. Nit Amin Tagi dakon emat amin ekwamak. Ji da yabekba nagon obin nak anpulugagit. ²⁶ Epaprodaitas ji dandak do tepmisi nandisak, ae but yokwi yo kisi asak, nido sot madepsi da abidagit dakon geni ji kili nandanek bupmi madepsi nandawit, mibili yan do bupmi nandisak. ²⁷ Unun bamisi. Sot obisi

anek palisi kimakgit, mani Pin kop da bupmi nandan iminek anmilip agit. Ae nakyo kisi bupmi nandan namgut. Nido kimakgit tam nak but yokwi madepsi nandakom. ²⁸ Do jikon yipbo opjak do tagisi nandisat, nido ji unun aesi kanek but galaksi nandanek egipdan, ae nak dakon but kisi yawori tokdisak. ²⁹ Jikon abin altosak bisapmon kisik kisik anek Amin Tagi da manon da abidoni. Asi, unuden amin do man madep yomni. ³⁰ Nido unun Kristo dakon pi anek palisi kimakgit. Ji nak anpulugok do nandawit, mani Epaprodaitas da ji da tamokon obin nak anpuluganek pali kimakgit.

3

Amin kinda Kristo nandan gadan imisak unun amin kilegisi

¹ Not kabino, wasip do yan dayisat, ji Amin Tagi dakon minat amin kabini do kisik kisik ani. Kalip papia diwari ji do mandan damgum unuden ae mandak do dima kurak tosot, nido gen unun da ji panpulugokdisak. Gen unun yan:

² Amin diwari yan yon, gak Pin kop da amin kilegi yan gayisak do nandisal kan, giptim mandak dakon anpak yolek abi. Yan yon amin jon pinan yokwi yombem. Nandak nandakni yokwi ae anpakni yokwi, do unuden amin do kan kimotni. ³ Nido nin dagin Pin kop dakon amin kabi bamisi ekwaman. Nin Pin kop dakon Wup da tapmimon Pin kop gawak imaman, ae Yesu Kristo da nin do yo madepsi agit unun do nandanek man madep imaman, do Pin kop da nin dogin nandaban kilek tosok. Nin da pi kinda ano Pin kop da nindaban nin amin kilegisi aman unun dakon kosit kinda dimasi tosok yan si nandan.

⁴ Nak naga kalip Pin kop da inamon amin kilegisi egipben do amin diwari yapmanek pi madepsi agim. Do man madep pak do nandisat kan tagi paken. ⁵ Nido, men da analanban

gildat 8 yan mudanakwan mukwa sogok amin da giptimno mandawit. Nak Israel amin kinda, Benjamin da kabikon nani. Nak Ibru aminsi kinda, nak Ibru amin dakon yawi diwatsi. Nak Parisi kabikon nani kinda, nak gen teban morap guramik kimokdot. ⁶ Nak Pin kop dakon pi madepsi anek minjat aminyo Kristo nandan gadan ingwit obisi panupbal agim. Ae Juda amin dakon gen teban yolapbo gulusunno kinda dima kawit.

⁷ Kalip unun yo morap anapbo mano ton ae unun da anpuluganban Pin kop da nandaban kilek toso yan nandagim, mani abisok koko yo isali asak. Abisok nak Kristo dogin nandisat. ⁸ Asi, yo morap ak do nandagim bo ae yolapbo Pin kop da kanban kilek toso yan nandagim, unun wagil yo isalisi. Nido, Amin Tagino Yesu Kristo nandan imisat unun do nandako yo bamisi asak. Do nak anpulugok do yo agit, nak unun do nandane Kristo dakon anpak abidagim. Ae nandak nandaknokon da kalip yo diwari yolek agim unun yo isalisi yan nandisat. Yesu Kristo nanjin tebai abidane ⁹ iyikonsi egipben do nandisat. Nak gen teban tagisi guramikdat do Pin kop da inamon nak amin kilegisi yan dakon nandak nandak dimasi pasat. Nak Kristo nandan gadan imisat, anapbo Pin kop da amin kilegi yan nayisak. ¹⁰ Kristo pakyan si nandan im do nandisat. Unun kimagek aeni pidagit, do tapminni nagon toso do nandisat. Ae tepmi pagit unuden gin paken do nandisat. Ae kimot do anek nandak nandak pagit unuden gin paken do nandisat. ¹¹ Nido, Pin kop da naky kisi kimoron nan aban pidoken do nandisat.

Pol si teban tanek tintim yanek tilagonsi kisak

¹² Nak Kristo dakon anpak unun kili abidane aripnosi anapbo Pin kop da gulusunno kinda dima kosok yan

dima nandisat. Mani Yesu Kristo pakyan si nandan imim anpak unun nan yoldat. Nido, nak iyi do manjigit bisapmon anpak unuden aben do manjigit. ¹³ Not kabino, nak Kristo pakyan si nandan imim anpak unun kili abidagim yan dima nandisat. Mani napbi gwapbo kindakon agisat yan nandisat. Yo kalip agim unun do nandak nandak dima asat, nak yo morap don noman tokdan unun do nandak nandak ban asat. ¹⁴ Nak tapminno kisi paregek tintim yanek tilagon kin altanek tomnino unun abidoken do pini asat. Tomni unun yan: Nak Yesu Kristo pakyan si nandan iminek Pin kop dakon yan ilit yolek Kwen Kokupmon wigiken.

¹⁵ Pin kop dakon yo do nandak nandakji amin bamis dakon tilak yombem kan, nandak nandakji nak dakon gat arip. Ae jikon da diwari nandak nandakni nwanjwari tan yoman kan, Pin kop da nandak nandak unun panmilip anakwan galaktokni yolni. ¹⁶ Yo madepsi unun yan: Pin kop da ni anpak yolnen do kili niyigit unun tebaisi timigek yolnen.

¹⁷ Not kabino, ji nak dakon anpak ban yolek ani. Nin ji gat egipguman bisapmon anpak tagisi anapno amin diwari da pindagek yolgwit. Ji unun minjat aminyo ban si pindak kimagek anpakni unun si yolni. ¹⁸ Nido, minjat aminyo morapmi da Kristo dakon tilak kindap do uwal anek anpak yokwisi an. Bisap morapmi minjat aminyo unuden do kili dayigim, ae abisok dabil pakbino si manakwa anpak yokwi an unun do aeno dayisat. ¹⁹ Giptim dakon galaktok da pin kopni asak. Ae anpak diwari amin da mayaktok pakpagi unun ban anek iyi do nandaba tagisi asak. Unuden amin miktim dakon yo morap dogin nandan, do Pin kop da panupbal aban Tipdomon pigikdan. ²⁰ Mani nin Kwen Kokup dakon minjat aminyo ekwaman. Nin Amin Tagi Yesu Kristo

yokwikon ban timit timit aminin da Kwen Kokupmon da pisak unun do nandan teban tanek jomjom aman. ²¹ Unun da iyi dakon tapmimon da yo morap kila asak, ae on miktim dakon giptimnin kulabik aban iyi dakon giptim yombem wagil tagisi akdisak.

4

Nin but kalon anek, kisik kisik anek, nandak nandak kilegi timigek egipnen

¹ Not kabino, nak ji do but dasi galak tan daminek ji abin dandak do tagisi nandisat. Anek but galak madepsi nandisat, nido ji Kristo nandan gadan imgwit. Pi madep agim dakon tomnino unun ji mani. Notnoni, ji gen abisok dayisat unun da aripmon tebaisi atni.

² Yuodia gat ae Sintiki gat yanji dayisat, jil Amin Tagi nandan gadan imamal do jil pidok pidok yipmanek but kalon anjil. ³ Ae pi isalno tagisi, gak minjat bamot unun panpuluganbi but kalon anjil do gayisat. Nido nak gadan nabal Gen Bin Tagisi yan tenjenok do pi madepsi agiman. Ae Klemen gat ae nak dakon pi isalno diwari gat kisi da pi agiman. Unun amin kabi dakon mani unun egip egip teban papiakon tan yoman.

⁴ Bisapmi bisapmi Amin Tagikon gadanek kisik kisik ani. Aeno dayisat, kisik kisik anek egipni.

⁵ Anpak yaworisi anek egakwa amin kisi da anpakji tagisi pindatni. Nandani, Amin Tagi kilisok unun apdisak. ⁶ Ji yo kinda do nandaba kik dimasi ani. Bisapmi bisapmi jigisi do nandanek Pinokop iyini. Bisit iyinek, ya yan iyinek, panpulugosak do iyini. ⁷ Yan ani kan, Pinokop dakon but yawotni jikon tosak. Unun but yawot amin nin da mibili aripmi dima nandan pisonen. But yawotni da butji ae nandak nandakji pankutnanban Yesu Kristokon gadanek tagisi egipni.

⁸ Not kabino, nak mibi gen kinda gat dayisat, unun yan. Bisapmi

bisapmi ji unun dogin nandani: anpak bamisi, ae tagisi ae kilegisi, ae anpak wagil jimjimi minisi, ae yo gwaljigi minisi, ae yo tagisi morap, ae anpak nomanisi, ae anpak tagisi morap amin da aba pindatnen do tagisi nandanek, ji yo unuden dogin nandanek egipni. ⁹ Nak anpak morap ani do dayin dekho nandawit, ae anpak morap abo nandawit, unun anpak morap ji bisapmi bisapmi an kimotni. Anakwa Pinokop but yawot ami da ji gat egipjak.

Pol da Pilipai amin da but galak do yo yopman imgwit unun do but galak nandagit

¹⁰ Ji da nak anpulugok do yo ayin unun do tagisi nandanek Amin Tagi ankisiat. Asi, ji kalip nak do nandawit, mani nak anpulugoni dakon kosit kinda dima tan damgut. ¹¹ Nak da yo do wadane gen on dima dayisat. Nak nandak nandak yan nan kili nandako pisagit: Nak yo kabino morapmi bo morapmi dima, unun do nandaba kik dima asat, kisi tagi gin yan nandisat. ¹² Bupmi aminsi egipben bo ae yo kabino morapmi panek egipben, unun kisi tagigin. Jap do anek egisat, bo butno tugon unun yo isali. ¹³ Nido, Kristo da tapmim naminakwan yo morap tagi aben.

¹⁴ Asi, ji da nak anpulugok do yo yopba opni do dima nandagim. Mani, ji anpak tagisi anek nagon gadanba jigil kalon panek nak do yo yopba apgwit. ¹⁵ Nak kalip Masadonia miktimon agek Gen Bin Tagisi dayiko ji nandan gadanek panmuwukbi kaluksi awit. Pilipai minjat aminyo disi nandan, Masadonia miktim yipman dekgim bisapmon panmuwukbi minjat aminyo kokup nwanwarikon nani di da monej di nak anpulugok do dima yopman namgwit. Ji dagin nak do yan awit. ¹⁶ Kokup pap Tesalonaika egapbo ji da monej ae yo di nak anpulugok do bisap morapmi yopman

namgwit. ¹⁷ Yan yanapbo but galak do ji da ae anpulugoni do yosok yan di nandabam. Dima. Ji anpak tagisi sigin anakwa Pinkop da unun do tagisi nandisak do nandisat. ¹⁸ Ji da yo morap Epaprodaitas da kisiron da yopba apgwit unun kili timikgim. Abisok yono tugok tugogisi. Unun but galak dakon yo yopman namgwit unun paret kibani tagisi yombem nan ji da Pinkop do imgwit. Pinkop da paret unuden do galagisi nandisak. ¹⁹ Ae Pinkop da yo morap nido wadak wadak an unun aripjikon damjak, nido Pinkop dakon yo tagisi morap unun Yesu Kristokon ton, do asi damdisak.

²⁰ Pinkop Datnin mani dagok dagogi mini ankisin kimotne. Unun asi.

Pol da Pilipai amin do gildat tagi yan yoyigit

²¹ Yesu Kristo dakon minjat amin morap do gildat tagi yan yoyini. Panmuwukbi notnin nak gat idon ekwaman unun kisi da ji do gildat tagi yan dayan. ²² Ae Pinkop dakon minjat amin morap da gildat tagi yan dayan. Diwari kila amin madep Sisa da yut papmon pi an, unun da nak da gildat tagi yan dayiken do gwayan gwayan tebai nayan.

²³ Amin Tagi Yesu Kristo dakon nandan yawotni ji da wupmon tosak.

Pol da Kolosi Amin do Papiia Mandagit

But piso gen

Kolosi unun kokup pap kinda Esia Provinskon tosook. Unun Epesas kokup pap da kapmatjok tosook. Pol da iyi unun panmuwukbi dima panalon agit, amin di da panalon awit.

Pol unun amin di da Kolosi amin dakon nandan gadatni panupbal ak do an unun dakon geni nandagit. Do nandan gadatni panjeban ak do papiia on mandagit. Yan yoyisak, Kristo unun yo morap dakon busunji. (Gagi 1.15-20 ae 2.9-15 unudon koki.) Kristo kalon dagan nin yokwikon ban tagi timitjak, ae kosit njaknjari kindakon da nin aripmi dima panpulugogi. Unun Kristo da dubagikon panjikdan. Kristo obakon da Pinjkop da yo morap wasagit, ae Kristo da pi agit do anek Pinjkop da yo morap yokwikon ban timitdisak. Kristo ninon egakwan nin minjat aminyo kalugi daganek Kristo dakon anpak yolek aman.

Pol da papiia on mandan amin bamot do yoban papiia anan Kolosi kigimal. Unun Tikikus gat ae Onesimus gat. (Gagi 4.7,9 unudon koki.) Pol da Pilimon do papiia mandagit unjungwan Onesimus do morapmi yosok.

Kristo unun yo morap dakon busunji. Ae Pinjkop dakon egip egip ae anpak morap kisi unudon tujanbi da ton (Kilapmi 1.1-3.4)

¹ Nak Pol, Yesu Kristo dakon yabekbi kinda. Pinjkop da iyi da galak togon yabekbi pi aben do nak manjigit. Nak gat ae notnin Timoti gat nit da ² Pinjkop dakon telagi minjat aminyo kokup pap Kolosi ekwan ji do papiia on mandamak. Ji Kristo yol kimagek nit dakon padik padik ae saminit kabi ekwan. Nin Pinjkop Datnin da nandan yawok daminjak

butji panyawot aban yaworisi tosak do bisit aman.

Kolosi amin da Yesu nandan gadan imin kimakgwit

³ Nit ji do bisit amak bisap morapmon Pinjkop, Amin Taginin Yesu Kristo dakon Datni, ya yan iyamak. ⁴ Nido, nit da ji dakon gen nandagimak, unun yan: ji Yesu Kristo nandan gadan imin kimagek Pinjkop dakon minjat aminyo but dasi galak tan yoman. ⁵ Ji yan an nido Pinjkop da ji do yo tagisi Kwen Kokupmon panroman agit da ton unun timitdaman yansi nandan, do nandan gadat anek amin do but dasi galak tan yoman. Gen Bin Tagisi dakon gen bami nandawit bisapmon yo Kwen Kokupmon ton yan ji kili nandawit. ⁶ On Gen Bin Tagisi jikon obinjak miktimi miktimi kisi kigit. Yan anek madepsi paptan iren tanek minjat amin morapmon anpak tagisi panalon an yomisak. Ae Gen Bin Tagisi si abidawit gildaron da wasanek yan gin agit. Unun gildaron Pinjkop da asi amin do nandan yawot an yomisak unun nandaba pisagit. ⁷ Asi Epapras da Gen Bin Tagisi on dayin dekgit. Epapras unun Kristo dakon oman amin tagisi kinda, ae unun nin dakon pi isalnin, nin but dasi galak tan imaman. Unun da nit panpuluganek Kristo dakon pi jikon tosook unun kilani tagisi asak. ⁸ Unun da Telagi Wup da ji panjagap aban amin do but dasi galak tan yoman unun do niyigit.

Pinjkop da Kolosi amin panjeban asak do Pol da bisit agit

⁹ Yando, nit ji dakon gen nandagiman bisapmon unun gildaron gin wasanek Pinjkop da ji panpulugosak do bisit yipman deri mini amak. Bisit amak unun Telagi Wup da nandak nandak kilegi gat ae nandan kokwin mibili mibili tagi gat daminjakwan ni anpak ani do Pinjkop iyi nandisak unun nandaba pisosak. ¹⁰ Ji da Amin

Tagi dakon minjat aminyo da anpak ani do nandisak unun ani do bisit amak. Ae pi tagisi morap ani unun bami tagisi tokdan. Anek Pin kop do morapmi sigin pakyan si nandaba pisokdan. ¹¹ Ae bisit yanyo kisi amak: Ji Pin kop da tapmim mibili mibili damjak, anakwan unun dakon tapmimni tagisikon ji tebai agek but yaworon da jigi tagi guramitni. Ae kisik kisik ¹² anek Pin kop Dat ya yan iyini. Unun da ji panpulugan ban yo ji do Kwen Kokup manjikbi da ton unun kisin da timik timik akdaman. Asi Pin kop dakon minjat aminyo nin Pin kop da tentenikon ekwaman unun yo abidokdaman. ¹³ Pin kop da nin pilin tuk da kisiron ban pulugan nipmanek monji Yesu unun but dasi galak tan imisak unun da kila asak da kagagwan nipgut. ¹⁴ Pin kop dakon Monji da nin yuman nan nipmanek diwarinin wiririk ningut.

Kristo unun Pin kop da yo morap wasagit dakon busunji egisak

¹⁵ Kristo amin da kawit, unun Pin kop, dabil da aripmi dima kokogi unun dakon wupmisi. Kristo unun Pin kop da yo morap wasagit dakon busunji egisak. ¹⁶ Kristo da iyi yo morap wasagit. Miktimon yo pindakgaman unun gat ae Kwen Kokup yo dima pindakgaman unun gat kisi wasagit. Ae kila amin madep gat ae anelo madep gat ae wup tapmimi ton gat ae yo kila ani do yandagok anyobi mibili mibili gat kisi wasagit. Asi, Pin kop da yo morap Yesu da kisiron da wasagit, ae yo morap unun iyi dakon.

¹⁷ Yo morap dima noman tanakwa Kristo kili egipgut. Ae yo morap iyi da kisiron da kila anakwan kosirikon ton. ¹⁸ Kristo unun panmuwukbi minjat aminyo dakon busunji egakwan panmuwukbi unun giptimni. Iyi panmuwukbi dakon egip egip dakon

mibili. Unun amin kili kimakgwit da binapmon da mibiltan pidagit do iyi yo morap dakon busunji aripmi tagi egipjak. ¹⁹ Nido, Pin kop da iyi dakon egip egip morap kisi ae tapmim morapni kisi Monji unudon tosak do tagisi nandagit. ²⁰ Pin kop da miktimon gat ae Kwen Kokup gat dakon yo morap kisi unun gat but kalon ani do nandagit. Kristo dakon yawi tilak kindapmon tagalgit unun kosiron da but kalon noman tosak do nandagit.

²¹ Ji kalip Pin kop da dubagikon egek uwalsi an imgwit. Nido, nandak nandakji da uwal an imnek ji anpak yokwisi awit. ²² Mani, Kristo unun tilak kindapmon kili kimakgit, yan aban Pin kop da ji panpulugan ban iyi gat but kalon awit. Unun iyikon panap do anek yan agit. Ae iyi da dabilon gulusunni mini telagi ae gwaljigi mini egipni do yan agit. ²³ Ji nandan gadatji tebaisi abidanej tebai atni kan, yan gin noman tan damdan. Ji yum pindagakwa yo kinda da nandak nandakji ilikba, Gen Bin Tagisi nandanej nandan gadat tebaisi anek jomjom agak dakon anpak abidawit unun di yipman dekbam. Nak Pol, Gen Bin Tagisi unun yan tentenok aben dakon oman amin dagoko minjat aminyo morap mibili mibili miktimon ekwan unun yan tentenok an yomguman.

Pol da Kolosi amin panpulugagit

²⁴ Abisok nak ji panpulugok do giptimnokon tepmi pak do tagisi nandisat. Nak panmuwukbi panpulugok do nandisat, unun Kristo dakon giptimni. Kristo panmuwukbi panpulugok do tepmi pagit unun aban dima dagagit. Giptimnokon tepmi pasat unun Kristo da tepmi pagit unun aripmi ak do nandak nandak asat. ²⁵ Nak panmuwukbi morap ji dakon oman amin daganek egisat, nido Pin kop da iyi nak ji Israel amin kabikon nani dima unudon

1:11: Ep 1.19; 3.16   **1:12:** Ep 1.11,18   **1:13:** Lk 22.53; Ep 2.2   **1:14:** Ep 1.7   **1:15:** Jn 1.18; 2Ko 4.4   **1:17:** Jn 1.1; 8.58   **1:18:** Ya 26.23; Ep 1.22-23; PA 1.5   **1:19:** Kol 2.9   **1:20:** Ep 1.10
1:21: Ro 5.10; Ep 2.12   **1:22:** Ro 5.10; Ep 5.27   **1:25:** Ep 3.2,7-8   **1:26:** Ro 16.25-26; Ep 3.5,9

gen morapni yan tenjenoken do nak manjigit. ²⁶ Kalipsigwan bisapmi bisapmi Pinjop da minjat amin morap kabi kisikon gen on si anjisibigit. Mani abisok Pinjop da gen unun anjalon aban iyi dakon minjat aminyo nin da kili nandaman. ²⁷ Asi, Pinjop da minjat amin kabini nin noliban yansi nandaman, gen pasili unun wagil tagisisi, ae unun da Israel amin kabi gat ae Amin Nwakanwari Kabikon nani nin kisi tagisi panpulugosak yansi nandaman. Gen pasili unun yan: Kristo unun ji gat egisak. Ae unun da ji timik pangwan unun gat Kwen Kokup egipni do ji unun do jomjom anek ekwan.

²⁸ Yabekbi nin Kristo dakon Gen Bin Tagisi minjat amin morap kabi kisikon yan tenjenoman. Nin nandak nandak tagisisi unun ban minjat amin morap yoyin dekgaman, ae Pinjop dakon gen morap pakyanjikan kimagek yolni do yoyaman. Nido nin Yesu yolyol amin tebaisi daganba Pinjopmon panjinej do nandaman. ²⁹ Yansi noman toni do nandanej nak tapmim morapno tan naminjakwa pi tebaisi asat. Kristo da iyi unun tapmim panjalon naminjakwan pi unun asat.

2

Nandan gadat tebai anek top gen pabinjopne

¹ Nak Pol da on nandani do nandisat: Nak ji gat ae Laodisia minjat aminyo gat ae minjat amin morap diwari gat kisi da nak dakon inam dima kawit amin nak ji kisi panpulugok do pi madepsi asat. ² Pi madepsi asat, nido ji dakon but panjeban abo tebai tosak do nandisat, anek but dasi galak tan yomyom anpak tagisi tanjakwan kabi kaloni ani. Pi madepsi anapbo unun da ji dakon nandan gadat panjeban anjakwan Pinjop dakon gen pasili unun dakon mibili tagi nandaba pisosak. Kristo unun gen pasili unun dakon mibili.

³ Nandan kokwin tagisi morap gat ae nandak nandak tagisi morap gat unun yo tagisi yuman nogi wukwisi yombem da Kristokon pasili ton.

⁴ Nak gen on yosot, nido amin di da top dayinek pangalak ani yan do dima galak tosot. ⁵ Asi, nak ji gat kisi dima ekwaman, mani nandak nandaknokon da ji gat egisat. Ji da but kalon anek Kristo tebai nandan gadan iman, unun do anek but galaksi nandisat.

⁶ Ji Yesu Kristokon gadanej yipba Amin Tagisi egipgut, do unun da anpagon sigin egipni. ⁷ Ji kindap geli yopba pigakwa miktimon tebai akgan, ae yut da gwak tebai da kwenon tebai akgan unun da aripmon tebai atni. Anek Gen Bin Tagisi amin da dayin dekgwit unun tebaisi nandan gadan kimotni. Anek bisapmi bisapmi Pinjop ya yan iyin kimotni.

⁸ Ji kan kimotni. Amin kinda da top gen kinda dayinban nandak nandakni di yolbam. Unuden amin babikni gat ae wup yokwi kundu ae miktimo kila an dakon nandak nandak ban timikgan. Unun Kristo dakon nandak nandak dima yolgan. ⁹ Ji disi nandan, Kristo amin nin yombem daganek Pinjop dakon egip egipni tugan imgut. ¹⁰ Ae Kristo kalonon gin egip egip bami jikon tugagit. Unun kila amin mibili mibili miktimon ae kwen binap ekwan kisi dakon Amin Tagini egisak.

¹¹ Ji Kristo gat gadawit anek Kristo da pi agit do anek but kalip kili yopman mudawit. But kalip yopyop dakon anpak unun giptim mandak dakon anpak yombem, mani unun giptim dakon dima. Kristo da yo unun butjikon agit. ¹² Ji telagi pakbi sowit bisapmon, Pinjop da ji gat ae Kristo gat kisi kimakbi tamogwan wayikgit. Ae Pinjop Kristo kimoron nan aban pidagit unun dakon tapmim madepni do nandan gadan, do telagi

pakbi sowit unun kimoron ban paban pidawit yan asak.

¹³ Kalip ji yokwi mibili mibili awit, anek but kalip dakon anpak yolba unun da dikban kimakgwit. Mani abisok Pin kop da panpulugan ban Kristo gat kisi egip egip ekwan. Anakwa Pin kop da diwarinin kisisi wiririk nimgut. ¹⁴ Nin gulusun morapmi agiman, do Pin kop dakon gen teban mandabi da ton unun da gen yan nimek obisi pabin nipgut. Mani, Pin kop da Yesu tilak kindapmon kimakgit bisapmon papia tam unun abidan tilak kindapmon anakgit. Yan anek gen teban mandabi unun kisi morap aban pasilakwan gen wagil kimakgit. ¹⁵ Yan anek kon tapmimi ton dakon busun morap gat, ae kon tapmimi ton diwari gat dakon tapmim pabin yopgut. Anek Kristo da tilak kindapmon pi agit do anek, Pin kop da pabin yopban minat aminyo da dabilon yo isali awit.

Nin Kristo gat kisi kili kimakgiman, do gen teban morap da nin aripmi dima panpulugogi

¹⁶ Yando, amin kind a da gen yan daminek jap pakbiyo dakon gen teban dima yolgan, bo telagi bisap madep do bilagi bilagi dima yolgan, bo ae kanek kalugi dakon bisap dima yolgan, bo ae Sabat bisap yo kisi dima yolgan, unun morap do yum pindagakwa amin da gen di yan dabam. ¹⁷ Unun yo bami noman tokdisak dakon wupmi gin. Yo bamisi unun Kristo. ¹⁸ Yan do anek amin kind a yo dipminon pindakgit unun do dayinek ji anelo gawak yomni do dayinban kan yum kanakwa dima pabin depjak. Unuden amin but kalip dakon anpak yolek iyi do nandak nandak amin yan nandan. ¹⁹ Unun amin Kristo busunin yipmanek unun da kagikon ekwan. Busunin unun da giptimni kisi upmokdok, anek giptim dakon sanbek morap sanbenakwan

gadane k tagi ton. Anakwan giptim unun Pin kop da tapmimon tagan madep toso k.

²⁰ Ji Kristo gat kili kimakgwit, yan anek on miktim dakon nandak nandak yokwi kili yipman dekgwit. Do ji nido abisok miktim amin da aripmon akwan? Ji nido on miktim dakon gen teban unuden yolgan? ²¹ “Ji yo dima timitni, ji yo dima noni, kisitgokon yo dima pan kutnoki. Ji yan ani kan, Pin kop da dabilon jimjimji ton.” ²² Gen teban unun jap isali amin da don nan mudon unun do yon. Amin dagin gen teban unun yopmanek unun ban dayin dekgan. ²³ Asi, amin diwari gen teban unuden yolek nin Pin kop bamisi gawak imaman yan nandan, mani dimasi. Ae iyi do nandaba pinakwa giptimni panjupbal anek Pin kop da unun do tagisi nandan nimisak yan nandan. Unun gen teban yolek nandak nandak tagisi ban yolgaman yan nandan, mani dimasi. Unun gen teban morap da nin panpulugan ba but kalip dakon anpak aripmi dima pabin yopne n.

3

Nin Kristo gat kisi kimoron da kili pidagiman

¹ Ji Pin kop da egip egip kalugi damgut anek Kristo gat kisi kimoron ban paban pidawit. Unun do anek ji Kwen Kokup dakon yo timit do nandak nandak ani. Unun kokupmon Kristo unun Pin kop da amin tet do kila amin madep yityit tamonikon yikdak. ² Ji Kwen Kokup dakon yo dogin nandane k miktim dakon yo do dima nandani. ³ Nido ji amin kili kimakgwit yombem. Ji Pin kopmon gadane k egip egipji bamisi unun Kristokon pasili toso k. ⁴ Kristo egip egipnin dakon mibili don altan noman toso k bisapmon jiyo kisi unun gat Pin kop da tenjen madepmon altan noman tokdan.

Kristo unun nin da butgwan egek unun da aban nin minjat aminyo kalugi dagagiman

(Kilapmi 3.5-4.18)

Nin minjat aminyo kalugi agiman

⁵ Yan do, ji miƙtim dakon anpak morap butjikon ton unun dapba kimak mudoni. Nak anpak oden do yosot: yumabi anpak mibili mibili, ae yo yokwi ak do but kindap, ae yo morapmi timit do nandaba kik. Unun yo morapmi timit do nandak nandak unun da ji kokup kidat gawak yoman yan asak. ⁶ Pinƙop da minjat aminyo anpak unuden anek geni dima guramikgan unun tomni yokwisi yomdisak. ⁷ Jiyo kisi kalip Pinƙop dakon gen dima guramikgwit bisapmon anpak unuden awit. ⁸ Mani abisok anpak unuden wiririk mudoni. Ji butjap dima nandani, ae amin do nandaba yokwi tok dima ani, ae amin do yanba yokwi tok dima ani, anek gen dima yogogi dima yoni. ⁹ Panmuwukbi notji top gen dima yoyini. Nido, but kalip gat anpakni gat kili yopgwit. ¹⁰ Anek ji kili amin kalugi dagawit. Asi, Pinƙop da iyi ji panƙaluk anek nandak nandak tagisi daminƙwan amin kalugi daganek iyi yombemsi ekwan. ¹¹ Do egip egip kalugi unudon, ji kisi arip gin. Amin Nwakanwari Kabi bo Juda amin, unun yo isali. Bo ae giptim mandabi bo dima mandabi, unun yo isali. Bo ae dubagikon amin geni nwanwari yon ae anpakni nwanwari an unun yo kisi yo isali. Bo ae oman amin bo oman amin dima, unun yo isali. Yo madep unun Kristo nin kisin dakon wukwinin egisak, ae nin kisi morapgan egisak.

Nin amin do but dasi galak tan yomyom anpak abidan kimotne

3:5: Ro 6.6,11; Ep 4.19; 5.3-6   **3:8:** Ep 4.25-29; 5.4   **3:9:** Ep 4.22,25   **3:10:** Ep 4.24   **3:11:** Gal 3.28   **3:12:** 1Pi 2.9   **3:13:** Ep 4.2,32   **3:14:** Ro 13.8-10   **3:15:** 1Ko 12.27; Ep 4.4; Pil 4.7
3:16: Ep 5.19   **3:17:** 1Ko 10.31; Ep 5.20   **3:18:** Ep 5.22   **3:19:** Ep 5.25   **3:20:** Ep 6.1   **3:21:** Ep 6.4

¹² Pinƙop da ji kili manjigit da iyi dakon telagi minjat aminyo egakwa but dasi galak tan damisak. Do ji anpak oden ban yolek ani: Ji minjat aminyo kisi morap do bupmisi nandan yominjek yo tagisi anyomni. Ji disi do nandaba pinakwa minjat aminyo anpak yaworisi anyominjek but yaworon da jigi pani. ¹³ Ae jikon amin di gat gen di ton kan, but tobil ani do bikbik yomni. Anek yum pindagek diwarini yopman yomni. Amin Tagi da diwarisi kili yopgut, do jiyo kisi notji dakon diwarini yopman yomni. ¹⁴ Ji amin do but dasi galak tan yomni, nido unun anpak da anpak morap yapman mudosok. Ae unun da anpak tagisi morap kisi jonikban pi kaloni an. ¹⁵ Yum kanakwa Kristo da but yawot damisak unun da nandak nandakji kila asak. Nido, Pinƙop da ji iyi do manjinek butji yawori tanakwan giptim kaloni egipni do nandisak. Ae ji yo morap do Pinƙop ya yan iyini. ¹⁶ Kristo dakon gen yipba butjikon tebai tosak. Ji kalon kalon notji yoyindet aba nandak nandak kilegi timigek anpak tagisi banin ani. Butjikon da Pinƙop ya yan iyini, ae Kap papiakon kap yoni, ae Pinƙop gawak imim dakon kap yoni, ae Telagi Wup da kap panalon an damisak unun yo kisi yoni. ¹⁷ Ae gen morap yoni, ae pi morap anikon nin Amin Tagi Yesu dakon minjat aminyo yan nandanek ani. Anek Yesu da manon yo morap do Pinƙop ya yan iyini.

Pol da Yesu yolyol amin yuri kindan nian egipni do yagit

¹⁸ Minjat ji esi dakon gen nandanek guramitni. Nido, ji Amin Tagi dakon, ae anpak unun Pinƙop da dabilon kilegisi. ¹⁹ Ae wili ji minjatji but dasi galak tan yomin kimotni, anek buri si yokwi toni da aripmon anpak yokwi dima anyomni.

²⁰ Ae miñat monjiyo, ji men datji dakon gen nandanek yo morapmon geni guramitni. Amin Tagi da unuden anpak yolni do galak tosok. ²¹ Ae dat, ji monji gwayosi tebaisi yoyinba ji do nandaba yokwi tok di an dabam. Yan aba yo tagi di nin da aripmi dima anen yan di nandabam.

Pol oman amin gat kila amin gat do yagit

²² Oman monji, ji kila aminji dakon gen morap guramik kimotni. Nindaba tagisi asak yan do anek kapmat egek dandisak bisapmon pi tagisi di abam. Dima. Ji Amin Tagi do pasal iminek pi ani unun but dasi nandanek ani. ²³ Yo morap ani unun si teban tanek ani. Amin dogin dima, Amin Tagi do pi aman yan nandanek ani. ²⁴ Disi nandan, don Amin Tagi da tomni damdisak. Tomni unun yo tagisi miñat amini do manjigit unun. Ji Kristo dakon pi monji ekwan, ae unun kila aminji egisak. ²⁵ Amin morap gulusun an, unun gulusunni dakon tomni timitdan. Pin kop da miñat amin morap dakon anpak kokwin ak do arip gin asak.

4

¹ Kila amin, ji oman monjisi anpak tagisi ae kilegisi ban anyomni. Disi nandan, jiyo kisi oman monji egakwa Kila Aminji Kwen Kokup egisak.

Bisit tebai anek anpak kilegi anen

² Bisit agak unun tebaisi abidan kimotni. Anek bisit ani bisapmon si nandan kimagek Pin kop ya yan iyini. ³ Pin kop da ninyo kisi panpulugosak do bisit ani. Bisit iyinba Kristo dakon gen kalip pasili tagit unun yan tenjenoneñ do Pin kop da kosit yipman nimjak. Nin geni antenjen ano miñat aminyo da dima galak tanek dam tebanon nepgwit. ⁴ Bisit aba geni unun nomansi yan tenjenoken. Pin kop da yan si abendosi nandisak.

⁵ Ji panmuwukbi dima abi miñat aminyo gat egipni bisapmon nandak nandak tagisi ban yolek anpak kilegi an kimotni. Bisapmi bisapmi Kristo da miktimon anpak agit, unuden ak do tagap toni. ⁶ Bisapmi bisapmi gen tagisi miñat aminyo panpulugogi unun ban gin yoni. Do gen di mibili nandak do dayini bisapmon geni kobogi gen tagisi ban yoyini.

Pol da Tikikus gat Onesimus gat yabekban Kolosi kigimal

⁷ Tikikus da nak da egip egip morap asat unun dayikdisak. Tikikus unun notninsi, ae pi isalnin, ae Amin Tagi dakon oman amini tagisi. ⁸ Nin nian ekwaman dakon geni dayinban nandani, ae ji dakon but pan teban asak, mibili yan do anek jikon yabekgo kigit. ⁹ Nak Onesimus yabekgo Tikikus gat kigimal. Onesimus unun notnin tagisi. Unun pi do but dasi nandanek an kimokdok. Unun ji da kabikon amin kinda. Unun bamot da yo morap idon noman tawit unun do dayikdamal.

Pol da gildatni tagi Kolosi amin do yipban kigit

¹⁰ Aristakus, unun nak gat kisi dam tebanon ekwamak. Unun da gildat tagi yan dayisak. Ae Mak, Banabas dakon nugi, ununyo kisi gildatni tagi yan dayisak. (Nak Mak do gen kili yipbo nandawit. Gen unun yan: jikon apban kan, but galagon da abidoni.) ¹¹ Ae amin kinda Yesu, amin da Jastus yan iyan, ununyo kisi gildat tagi yan dayisak. Israel amin kabikon unun amin kabi dagin nak gat pi anek Pin kop dakon amin kila agakni teban tosak do pi aman. Unun amin da butno tagisi anteban an.

¹² Epapras da gildat tagi yan dayisak. Unun ji da kabikon amin kinda, ae Yesu Kristo dakon oman amin. Ji da Pin kop dakon galaktok morap nandaba pisanek tebai atni do bisapmi bisapmi bisit tebai asak.

¹³ Yan̄si daȳisat, ūnun da ji gat ae pān̄muwukbi morap kokup pap Laodisia ekwan̄ gat ae Irapolis kokup papmon ekwan̄ ūnun pānpulugok do pi madepsi asak.

¹⁴ Luk, wuda wamaknin ūnun but dasi galak tān̄ imamān̄, ūnun gat ae Demas gat da gildat tagi yan̄ dayamal.

¹⁵ Laodisia kokup papmon pān̄muwukbi ekwan̄ ūnun gildatno tagi yoyini. Ae Nimpa gat ae pān̄muwukbi morap ūnun mīnat da yutnon muwukgan̄ ūnunyo kisi gildatno tagi yoyini. ¹⁶ Ji papia on man̄j̄nek Laodisia pān̄muwukbi do yipba kwan̄ ūnunyo kisi da man̄j̄ni. Ae papia Laodisia do yipbo kigit, ūnunyo kisi ji da tagi man̄j̄ni. ¹⁷ Ānek Akipus yan̄ iyini, “Gak Amin̄ Tagikon pi abidagil ūnun kilani tagisi ānek pi ūnun tagisi abi.” ¹⁸ Nak Pol da naga gildat tagi on mandisat. Dam tebanon sigin egisat, do dima īntān̄ namni. Pīn̄kop dakon nandān̄ yawotni jikon tosak.

Pol da Tesalonaika Amin do Papia 1 Mandagit

But piso gen

Tesalonaika unun Masadonia Provins dakon kokup madepni. Pol Pilipai yipman dekgit bisapmon Tesalonaika kokup madepmon kin panmuwukbi unun iyi panalon agit (Yabekbi 17.1-9 unudon koki). Mani Juda amin da kanba minjat aminyo morapmi da Pol dakon gen nandanj Yesu yolyol amin dagawit, do nandaba yokwi tok an iminek Pol yolba Tesalonaika yipman kigit. Don pi isalni Timoti yabekban kin Yesu yolyol amin Tesalonaika egipgwit unun nian ekwan unun pindak nandanyo anek abin Pol iyigit.

Pol, Timoti da yo unun noman tawit dakon geni iyigit bisapmon, Pol ae Sailas ae Timoti da Tesalonaika panmuwukbi dakon nandan gadatni panjeban ak do anek papia on mandawit. Nandak nandak amin morapmi da on papia do Pol da papia morap dima mandanjek on papia nan mibiltoksi mandagit yan nandan. On papiakon Pol da Tesalonaika panmuwukbi dakon nandan gadat gat ae anpakni tagisi do but galaksi nandisak.

Tesalonaika panmuwukbi unun Yesu kosit nianon da apjak unun dima nandaba pisagit. Kristo dima tobil abinjakwan kili kimakgwit amin unun egip egip teban abidokdan, bo dima? Ae Kristo ni bisapmonsia apjak? Yanjo, mibili nandak do nandan. Pol da geni unun dakon kobogi mandanj yominek anpak tagisi ankimagek Amin Tagi da apjak bisap do jomjom ani do yoyigit.

*Pol gat pi isalni gat Tesalonaika
amin do nandaba kik awit
(Kilapmi 1-3)*

¹ Pol, Sailas, ae Timoti nin da panmuwukbi Tesalonaika kokup papmon ekwan ji do papia on mandaman. Ji Pinjkop Dat ae Amin Tagi Yesu Kristokon kili gadawit.

Pinjkop da nandan yawok daminek butji pan yawot aban yawori tosak.

*Pol da Tesalonaika amin dakon
nandan gadat do but galaksi nandagit*

² Bisapmi bisapmi nin ji do nandanek Pinjkop ya yan iyaman. Bisit amanon ji kisi do nandanek aman.

³ Nin ji dakon anpak do nandanek Pinjkop Dat ya yan iyaman. Nido nandan gadatji do anek anpak tagisi an, ae amin do but dasi galak tan yominek pi tebaisi an, ae tebaisi agek Amin Taginin Yesu Kristo ae tobil apdisak unun do nandan teban tanjek jomjom an.

⁴ Not kabi, Pinjkop da ji do but dasi galak tan damisak, ae ji iyi do manjigit yansi nandaman.

⁵ Nido Gen Bin Tagisi jikon anjigiman unun gen nan gin dima anjigiman. Unun tapmim gat ae Telagi Wup gat kisi da altan damgut. Ae nandan gadatnin unun tebaisi yan disi pindakgwit. Nin ji da binapmon egek ji panpulugok do pi agiman unun disi nandan.

⁶ Pinjkop dakon gen abidanakwa jig morapmisi noman tan damgwit, mani nin gat ae Amin Tagi gat da jig panek kisik kisik pagiman jiyokisi unun anpak yolakwa Telagi Wup da kisik kisik damgut.

⁷ Anpakji tagisi unun nandan gadat minjat aminyo morap Masadonia ae Akaia provinskon ekwan do yolinja pindakgwit. ⁸ Amin Tagi dakon gen yan tentenawit unun Masadonia ae Akaia provinskon ekwan amin dagin dima nandawit, kokup dukwan dukwan kisi da ji da Pinjkop do nandan gadawit unun dakon geni nandawit, do nin da sanbenek gen di yogogi mini. ⁹ Jikon opno nin tagisi timikgwit unun dakon geni unun minjat aminyo da iyi yon. Ji kokup kidat yopmanek but tobil anek Pinjkop bamisi egip egip teban egisak unudon kinjek

oman amini dagawit dakon geni yoŋ.
 10 Ae ji Monji Kwen Kokup da tobil pikdisak unun do jomjom anek ekwan unun dakon geni kisi yoŋ. Monji unun kimakgit nan Pin kop da aeni aban pidagit. Unun Yesu da nin pan kutnanban Pin kop dakon butjap madep noman tokdisak bisapmon dima yokwi tonen.

2

Pol iy: Tesalonaika kokup papmon pi agit do yosok

1 Not kabi, nin ji gat egipguman bisapmon pi agiman unun dima sun tagit, unun disi nandan. 2 Nin jikon dima kinjek Pilipai kokupmon egipguman bisapmon anpak yokwi mayak mayagi an nimgwit, ae nindaba tepmi pagiman, unun disi nandan. Mani jikon opguman bisapmon Pin kopnin da nin pan teban anakwan uwalnin yum pindagek jikon Gen Bini Tagisi yan ten ten agiman. 3 Nin Yesu nandan gadan imni do yan damguman bisapmon, gen gulusun kinda dima dayigiman, ae nandak nandak yokwi di gat nandanek pi dima agiman, ae ji dima pan kewalgiman. Unun dimasi. 4 Pin kop da butnin pan kilik nandanek iyi dakon galaktok yolek Gen Bin Tagisi yan ten ten onen dakon pi nimgut. Yan do, minat aminyo da nindaba pi tagisi an yan nindani do dima aman. Pin kop nin dakon but pindat pindat amin unun da nindaban tagisi aman unun dogin nandanek aman. 5 Ji nandan, ae Pin kop kisi nandisak, nin da ji dima pangalak agiman, ae ji dakon yo kabi do pindak galaktok anek gen tagi unun dima dayigiman. 6 Ji bo ae amin di da man madep nimni yan on da pi dima agiman.

7 Asi, nin Kristo dakon yabekbini, do pan pulugonisi do tagi dayinom. Mani, nin ji da bikbigon egipguman bisapmon men kinda da monjini

upmokdok unun da tilak yaworisi egipguman. 8 Nin ji do but dasi galak tan damguman, do Pin kop dakon Gen Bin Tagisi damguman. Ae unun gin dima, notsi agiman do anek ji pan pulugok do egip egipnin kisi parekgiman.

9 Not kabi, nin ji gat egek Pin kop dakon Gen Bin Tagisi yagiman bisapmon nin yo niban nan pan yo anen yan do pi tebaisi agiman unun disi nandan. Nin dakon yiyit do jig dima pani yan do gildari ae kalbi pi madepsi agiman.

10 Kristo nandan gadan iman amin jikon anpak agiman unun disi nandan, ae Pin kop yo kisi nandisak. Nin telagisi egek, anpak kilegisi anek, gwaljigi mini egipguman. 11 Dat kinda da minat monjionikon anpak asak, unun da aripmon nin da jikon anpak yan gin agiman, unun disi nandan. 12 Nin ji dakon but pan teban anek but yokwi dima ani yan do dayin pan teban agiman. Ae anpak Pin kop da pindakban tagisi an unun ban ani do morapmi dayigiman. Pin kop da iyi dakon amin kila agak ae tilim kaganigwan egipni do yan damisak.

Pan muwukbi da nandan gadat bamisi anek jigikon tebai akgwit

13 Ae yo kinda gat kisi do nandanek bisapmi bisapmi Pin kop ya yan iyaman. Yo unun yan: Pin kop gen yan apno timikgwit bisapmon, amin dakon gen ban timikgaman yan dima nandawit. Pin kop iyi dakon gen ban timikgaman yansi nandawit. Gen damguman unun asi Pin kop dakon gen. Unun gen da nandan gadat amin jikon pi tebaisi asak. 14 Not kabi, Judia miktimon Pin kop dakon pan muwukbi morap Yesu Kristokon gadanbi da egi anan kwanon, yo noman tan yomgwit, jikon yan gin noman tan damgwit. Judia miktimon nandan gadat amin Juda amin da jig morapmi anyomgwit, yan gin kokup isalji da jiyo jig morapmi

anjdamgwit. ¹⁵ Juda amin da Amin Tagi Yesu anakba kimakgit, ae kombi amin kisi dapba kimakgwit, ae nin nolba kigiman. Pin kop da anpak pindakban inani an unun anek amin morap kisi uwal an yoman. ¹⁶ Amin Nwakwari Kabikon Pin kop gen dima yoyinen yan do kosit sopsop ak do pi an, nido Pin kop da yokwikon ban dima timitjak do nandan. Yan anek kalipgwan da yokwi sigin anek yokwini panmuwuk kakwanba madepsi anakwan apmenon Pin kop dakon butjapni pabin unun aminon tagit.

Pol da Tesalonaika amin aeni pindat do tagisi nandagit

¹⁷ Not kabi, nin bisap pisipmi ji depman degek dat kinda da minat monjiyoni yopmanek dubagikon egisak unun dakon tilak egipguman. Nin ji dima dandagiman, mani butninin da ji gat egipguman. Do aenin tobil kin ji dandak do pi madepsi agiman. Nin ji dandakdosi nandaman. ¹⁸ Nin jikon kik do nandagiman. Nak Pol da jikon kosiri morapmi kik do pini agim, mani Sunduk da kosit sopman nimgut. ¹⁹ Amin Taginin Yesu aeni apjak bisapmon yo nido nandane inamnikon tebai agek kisik kisik anen? Ae pi agiman dakon bam yo ninan yolino pi tagisi awit yan nindasak? Nin ji do kisik kisik anen. ²⁰ Asi, nin ji do nandane butnin tagisi asak, ae kisik kisik aman.

3

Pol da Timoti Tesalonaika amin panjeban asak do yabekgit

¹ Nin ji dandak do tepmisi nandagiman, do gen yan anteban anek nit Atens kokupmon egek ² Timoti yabetdo jikon opgut. Timoti notnin unun Pin kop dakon oman amin, unun Kristo dakon Gen Bin Tagisi yan tenjenosok. Ji panjeban anek nandan gadatji panpulugosak

do yabekgim. ³ Jigi tepmiyo unun da noman tan daba di da nandan gadatji dima yipman detni yan do yabekgim. Disi nandan, jigi ae tepmiyo unuden panen do Pin kop da kili nandagit. ⁴ Nin ji gat sigin egipguman bisapmon jigi morapmi pakdaman yan dayigiman. Disi pakyanansi nandan, yo dayigiman unun kili noman tawit. ⁵ Mibili yan do nak ji do nandaba kik anek Timoti yabekgo ji dakon nandan gadat pindat do opgut. Panjewan Amin da ji panjewanban manakwa pi agiman unun isali asak yan do pasalgim.

Timoti gen tagisi kinda anapban Pol kisik kisik agit

⁶ Timoti jikon da ninon tobil abinek gen tagisi kili niyik. Ji da nandan gadat tebai anek amin do but dasi galak tan yoman unun do niyik. Ae bisapmi bisapmi nin do nandane tagisi nandan yan yosok. Nin ji dandakdosi nandaman, yan gin jiyo kisi nin nindakdosi nandan yanyo kisi niyik. ⁷ Not kabi, nin jigi ae tepmiyo panek ji da nandan gadat tebai an unun dakon geni nandane unun da butnin panjeban asak. ⁸ Amin Tagikon gadane tebai akgan yan nandaman, do nin egip egip bamisi ekwaman. ⁹ Nin ji do nandane Pin kopnin da inamon kisik kisik madepsi anek Pin kop ya yan iyino aripmi dima asak. ¹⁰ Gildari ae kalbi Pin kop da nipban abin ji dandane nandan gadatji da tetgin yo nido wadan unun damnen do bisit madepsi anek ekwaman.

Pol Tesalonaika amin kin pindat do bisit agit

¹¹ Pin kop Datnin gat ae Amin Taginin Yesu gat da kosit yipman nimanakwan jikon open kan tagisi yan nandaman. ¹² Amin Tagi da ji panjeban aban ji kabikon ae amin morap kisikon but dasi galak tan yomyom anpak unun madepsi paptan iren tosak do nandaman. Nin da ji do

madepsi but dasi galak tan damaman unun da tilagon ani dosi nandaman. ¹³ Yan anakwa Amin Taginin Yesu Kristo da butji panjeban anakwan iyi dakon minjat amin kabini morap gat apjak bisapmon ji telagisi ae gwaljigi minisi Pinjkop Datnin da inamon atni dosi nandisat.

Tesalonaika amin anjak tagisi an kimotni

(Kilapmi 4-5)

4

Yumabi dima ani

¹ Not kabi, mibi do yan dayisat. Anjak morap Pinjkop da pindakban tagisi an unun anidosi nin da kili doligiman, ji unun ban yolek an. Mani abisok Amin Tagi Yesu da manon unun anjak sigin sanbenek madepsi an kimotnisi do dayin panjeban aman.

² Amin Tagi Yesu da yan mudan niban nawa gen dayigiman unun disi nandan. ³ Pinjkop da ji telagisi egek yumabi anjak mibili mibili dima ani do nandisak. ⁴ Giptimji dakon galaktok yokwi dima yolni do kila tagisi anek telagisi egek amin bamisi da tilagon egipni. ⁵ Galak tok yokwisi gat, ae nandak nandak yokwisi gat da ilik panjewa Pinjkop dima nandan iman amin da yumabi an unuden di abam. ⁶ Ji panmuwukbi wili notji panjewealek yumabi anjak unuden minjatni gat dima ani. Amin Tagi da anjak unuden an amin yo yokwisi anjomdisak. Nin unun dakon nawa gen tebaisi kili dayigiman. ⁷ Pinjkop da yumabi anjak mibili mibili anen do dima yan nimgut. Telagisi egipnen do yan nimgut. ⁸ Yando, gen on abin yipmandak amin unun amin dakon gen nan dima abin yipmandak. Unun Pinjkop, Telagi Wupni damisak, unun dakon gen nan abin yipmandak.

Anjak tagisi an kimagapno teban tosak

⁹ Panmuwukbi notji do but dasi galak tan yomin yomin ani unun do gen di dima mandagi nandisat, nido Pinjkop da iyi unun do kili dayin dekgit. ¹⁰ Ji asi panmuwukbi notji Masadonia provinskon dukwan dukwan ekwan unun do but dasi galak tan yoman. Mani, unun anjak sigin sanbenek madepsi anakwa pap tosak dosi dayaman. ¹¹ Ji yawori egek disi da egip egipmon yo morap agagi unun dogin nandanek amin diwari da egip egip nian an unun dakon geni ban yanek dima egipni. Kalip dayigiman unun da aripmon ji kisitji da pi anek unun ban egip egipji dakon kila ani. ¹² Yan anek kando amin da kison dima egipni. Anakwa panmuwukbikon dima sanbenbi amin da anjakji pindagek nandaba wukwan damni.

Amin Tagi da abin nin panmuwutdisak

¹³ Not kabi, amin kili kimakgwit kabikon yo ni da noman tokdan unun ji da pakyanji nandani do nandaman. Pinjkop dima nandan gadan iman amin da kimakbi aripmi dima pidoni yan nandanek bupmi madepsi nandan unuden di abam. ¹⁴ Yesu kimakgit da aeni pidagit yansi nandan gadaman. Yan agit do nin yansi nandaman, Pinjkop da amin Yesu nandan gadan iminek kili kimakgwit amin unun Yesu gat timikban apdan.

¹⁵ Amin Tagi iyi dakon gen dayaman unun yan: Amin Tagi tobil apjak bisapmon nin kalugi ekwaman amin da amin kimakbi mibil tan yominnek dima kildaman. ¹⁶ Amin Tagi iyi Kwen Kokup da pinjek yan tidanek gen teban kinda yosak. Anakwan anelo mibiltogi da gen yanakwan Pinjkop dakon kwen yosak. Anakwan Kristo nandan gadan iminek kimakgwit amin da kalip pidokdan. ¹⁷ Unun bisapmon minjat aminyo kalugi sigin egipnen amin nin wigino unun amin gat gikwemon muwugek kwen binap Amin Tagi gat domdom akdaman.

Anek Amin Tagi gat bisap dagok dagogi mini egi wigikdaman. ¹⁸ Ji notji panjeban ak do gen on notji yoyin yoyin ani.

5

Nin si tagap taneq egapno Amin Tagi apjak

¹ Not kabi, unun yo morap ni bisapmon, bo ae ni gildaron noman tokdan unun do dima mandagi nandisat. ² Nido disi nandan, Amin Tagi apjak dakon gildat unun kabo noknok da kalbi but pisoni mini aban unun da tilak but pisoni mini apdisak. ³ Amin da yan yokdan, "Yaworisi ekwaman, ae yo di da nin aripmi dima panjupbal ani." Yan yanakwa unudon gin minjat da monji panjalak do but pisoni mini monji suganakwa tepmi pan unun da tilak tepmisi tasik tokdan, ae aripmi dimasi pulugan kikan.

⁴ Mani not kabi, ji pilin tukgwan dima ekwan, do unun gildat kabo noknok da yan noman tan daban dima wiripdatdan. ⁵ Ji kisisi tentenji ae gildat dakon amin. Nin kalbi ae pilin tuk dakon amin dima. ⁶ Yan do, amin diwari da dipmin pak ekwan unun da tilak dima egipnen. Kalugi egek nin do kila tagisi anek egipnen. ⁷ Dipmin pokgon amin unun kalbi pokgon, ae pakbi teban nanek but upbal an amin unun kalbi an. ⁸ Mani nin gildat dakon amin, do nin nin do kila tagisi anek egipnen. Nandan gadat gat, ae amin do but dasi galak tan yomyom anpak ban pibit kutnoknin do panen. Ae Pinjop da yokwikon ban wagil timitdisak yan nandan teban taneq jomjom aman unun da busun kutnoknin asak. ⁹ Pinjop da butjapni panen do dima manjigit. Amin Taginin Yesu Kristo da pi agit do anek nin yokwikon ban timitjak do manjigit. ¹⁰ Yesu nin do anek kimakgit. Sigin egapno apjak

bo kimagapno apjak unun iyi gat egipdaman gin, mibili yan do anek kimakgit. ¹¹ Yan do, ji abisok an, yan gin notji panpuluganek butni panjeban an an ani.

Pinjop da panmuwukbi panpuluganban anpak tagisi ban timitni

¹² Not kabi, ji kila aminji gawak yomni. Unun amin ji dakon wukwisi egek ji da binapmon pi tebai anek nawa gen dayan. Amin Tagi da unun amin kila aminji egipni do panalon an yopgut. ¹³ Pi madepsi an unun do nandanek nandaba wukwan yominek but dasi galak tan yomni. Ae not kabisi gat but kalon anek yawori egipni.

¹⁴ Not kabi, anpak ani dosi nandaman unun yan: kurak tok amin pi ani do tebai yoyini, ae yo tagi dima anen yan nandan amin butni panjeban ani, ae tapminni mini amin panpulugoni. Amin kisi do but yaworon da kulabik ani do bikbik yomni.

¹⁵ Amin da yokwi andaba kan, tamoni do kobogi yokwi dima anyomni. Bisapmi bisapmi disikon ae amin kisikon anpak tagisi anyom do pi tebaisi ani.

¹⁶ Bisapmi bisapmi kisik kisik anek egipni. ¹⁷ Bisit yipman deri mini anek egipni. ¹⁸ Yo nianen di noman tan daba kan, ji Pinjop ya yan iyini, nido Pinjop da Yesu Kristokon gadawit amin ji anpak yan ani do nandisak.

¹⁹ Telagi Wup da butjikon yo kinda ani do kindap da yan sonban kan dima abi kimotjak. ²⁰ Ae amin kinda da kombi gen dayik do aban kan dima kurak tan imni. ²¹ Mani gen morap gat ae anpak morap gat kokwin tagisi ani. Anek yo tagisi ban timigek ²² yo yokwi morap panpekwozni.

²³ Pinjop but yawot nimisak unun da ji panjagap aban egip egipji kisi parek iminek telagisi egipni dosi nandaman. Yan anek wupji ae

butji ae giptimji dakon kila anakwan diwarisi mini egakwa Amin Taginin Yesu Kristo tobil apjak. ²⁴ Pin kop ji yan damgut unun da jikon pi aban unun yo morap noman tokdan, nido Pin kop gen yosok unun dimasi yapmandak.

²⁵ Not kabi, Pin kop da nin panpulugosak do bisit ani.

²⁶ Panmuwukbi notji gat domdom ani bisapmon but dasi timitni.

²⁷ Amin Tagi da manon da tebai yan dayisat, on papia panmuwukbi kabi kisikon manjin yomni. ²⁸ Amin Taginin Yesu Kristo dakon nandan yawotni jikon tosak do bisit aman.

Pol da Tesalonaika Amin do Papia 2 Mandagit

But piso gen

Tesalonaika panmuwukbi unun Kristo ae tobil apjak bisapmon yo ni da noman tokdan yan do nandak nandak morapmi awit. Panmuwukbi diwari da Amin Tagi dakon Gildat kili noman tak yan yawit. Anakwa diwari da unun nandaneq pi dima anek jomjom gin anek egipnen yan nandawit. Do Pol ae Sailas ae Timoti gat da nandak nandakni panmilip ak do anek papia on mandawit.

Pol da unun bisap dima noman tak yan yosok. Mibiltok minat aminyo kwen wigik anakwa yokwi morapmi noman tokdan. Anakwa gen teban pabin yop amin kinda noman tanek Kristo do uwal madepsi akdisak.

Pol da minat aminyo nandan gadaron tebai agek jig'i pani do yoyigit. Pol iyi gat ae pi isalni gat da iyi dakon nan potni do pi tebai an, yan gin ani do yoyigit. Pi ak do dima kurak toni, ae amin panpulugok do dima kurak toni do yoyigit.

*Amin Tagi don apdisak
(Kilapmi 1-2)*

¹ Pol, Sailas, ae Timoti nin da panmuwukbi Tesalonaika kokup papmon ekwan ji do papia on mandaman. Ji Pin kop Datnin ae Amin Tagi Yesu Kristo gat kili gadawit. ² Pin kop Datnin ae Amin Tagi Yesu Kristo dakon nandan yawotni ae but yawotni jikon tosak do bisit aman.

Tesalonaika amin jig'i bisapmon tebai akgan

³ Not kabi, nin bisapmi bisapmi ji do nandaneq Pin kop ya yan iyan. Yan aman unun da tagisi, nido nandan gadatji unun pap tanek teban tosak, ae ji morap kalon

kalon notji do but dasi galak tan yomyom anpak unun sigin pap tan anan kisak. ⁴ Mibili yan do nin Pin kop dakon panmuwukbi morapmon agek ji dakon man pawikwaman. Anek uwal da yokwi andaman ae jig'i morap pan unun do yoyinek yan yoman, "Tesalonaika amin unun tebai agek nandan gadatni tebai abidanek jig'i ae tepmiyo morapmi pan."

Pin kop anpak kilegikon da nin kokwinikdak

⁵ Unun yo morap noman tan daman unun da nin yan nolisak: Pin kop kokwin kilegi gin asak. Ji Pin kop da Aminon Kila Asak unun aba pidok do anek tepmi unun do pan. Ae Pin kop da ji panpuluganban kilek tanek aminon kila asak da kagagwan tagi egipni. ⁶ Pin kop da gen kokwin kilegisi asak, do jig'i daman amin unun kobogi do jig'i iyi yomdisak. ⁷ Ae jig'i abisok pan unun pan yawot anakwan yawori egipdan, ae ninyo kisi yan gin. Amin Tagi Yesu aneloni tapmimi ton gat ae kindap teban gat Kwen Kokup yipman degek noman tosak bisapmon Pin kop da yo yan akdisak. ⁸ Yesu pin kop Pin kop dima nandan iman amin gat ae Amin Taginin Yesu dakon Gen Bin Tagisi dima yolgan amin gat kisi yo yokwisi anyomdisak. ⁹ Unun amin kobogi yokwisi yan ban pakdan: Amin Tagi gat ae tilimni tapmimi ton unun da dubagisikon egek bisap dagok dagogi mini wagil yokwisi egipdan. ¹⁰ Amin Tagi si apjak gildaron amin kabini nandan gadan imgwit unun da man madep iminek madepsi ankisini do anek apdisak. Jiyo kisi unun gat egipdan, nido nin da Pin kop dakon gen dayino nandaba bamisi agit.

Pin kop da Tesalonaika amin pan teban asak do bisit an

¹¹ Jig'i tepmiyo noman tan damdan nin unun do nandaneq Pin kop da ji panpulugosak do bisit yipman deri mini aman. Nin Pin kop da

panpulanganban anpak ani do yan damgut unun aripmi tagi ani do nandanaj. Nandanaj gadaron da pi morap ak do nandanaj, ae anpak tagisi morap ak do nandanaj unun Pinjkop da tapmim daban ani do bisit amanaj. ¹² Yan anek Amin Taginin Yesu dakon man awigini, ae unun da ji dakon man kisi awigisak. Pinjkopnin gat ae Amin Tagi Yesu Kristo gat da nandanaj yawok daminjakwan yo morap unun jikon tagi noman toni.

2

Gen teban yapyap amin noman tokdisak

¹ Not kabi, Amin Taginin Yesu Kristo aeni tobil apban unun gat muwutdamanaj unun do dayikdamanaj. Ji mirak pakyanji yopni do tebai dayamanaj. ² Amin Tagi dakon gildat kili abik dakon gen di nandani kan, dima wiripdagek pasolni. Amin kinda da kombi gen yanek, bo ae Pinjkop gen yan tetenjanek, bo ae nin da papia kinda mandanek Amin Tagi kili abik yan yipgumanaj yan amin da dayinba kan, geni dima nandanaj yomni. ³ Yum pindagakwa amin di da kosit mibili mibilikon da ji dima panjekwalni. Nandani, unun gildat tepmi dima noman tokdisak. Mibiltok amin morapmi da kwen wigik anek Pinjkop manji imdanaj, ae gen teban yapyap amin noman tokdisak. Unun amin Tipdomon pigisak do parekbi. ⁴ Amin da yo morap gawak yominek pinjkopnin yan yon unun do uwal akdisak. Unun yo morap pabin yopmanek iyi dakon man awigikdisak. Anek Pinjkop da Telagi Yut Madepmon pawigi yigek "Nak naga Pinjkop" yan yokdisak.

⁵ Nak ji gat egipgumanaj bisapmon unun do kili dayigim. Ji unun kili injawit, ma? ⁶ Yo ni da gen teban yapyap amin kosit sopmanaj iminjakwan tepmi dima noman tosok unun disi nandanaj. Ni bisapmon noman togi unun bisapmonsi noman tokdisak.

⁷ Abisok gen teban yapyap anpak unun pasilikon da asak. Pasilikon tanjakwan don Pinjkop da bikbik iminjakwan noman tokdisak. ⁸ Unun bisapmon gen teban yapyap amin da noman tokdisak. Noman tanban Amin Tagi Yesu da iyi dakon gen migan nan anjakban kimotdisak. Amin Tagi tilim gulgwani gat abin noman tanek unun dakon tetenji da gen teban yapyap amin obisi anupbal akdisak. ⁹ Gen teban yapyap amin unun noman tanek Sunduk da tapmimon da amin panjekwal do wasok tapmimi ton mibili mibili gat ae yo masi masimi mibili mibili akdisak. ¹⁰ Panjekwal yokwisi mibili mibilikon da wagil tasik tokdanaj amin ban panjekwaldisak. Unun wagil tasik tokdanaj, nido gen bami but dasi abidanek yokwikon da puluganaj kik do dimasi galak tawit. ¹¹ Do top gen do nandanaj gadani do anek Pinjkop da nandak nandakni madepsi panupbal akdisak. ¹² Anjakwan amin morap gen bami dima nandanaj gadanek anpak yokwi ak do madepsi galak tawit amin unun gen pikon atni bisapmon kobogi yokwisi timitdanaj.

Pinjkop da ji yokwikon ban timit do kili manjigit

¹³ Mani not kabi, Amin Tagi da ji do but dasi galak tanj damisak. Nin toktogisi ji do nandanaj Pinjkop ya yan iyinej yanji nandanaj. Nido Pinjkop da yo morap dima wasanban noman tanakwa ji yokwikon ban timit do kili manjigit. Telagi Wup da ji panjelak aban gen bami nandanaj gadanba unun kosiron da ji yokwikon ban timikgit. ¹⁴ Unun Amin Taginin Yesu Kristo dakon tilim madepni da kagagwan egipni do nandisak. Yan do anek Gen Bin Tagisi nin da yan tetenagimanaj unun da ji kili yan damgut. ¹⁵ Do not kabi, ji tebai atni. Pinjkop dakon gen nin da dayin tetenagimanaj bo ae pa-piakon da mandanek dayin dekgimanaj unun guramik kimotnisi.

16 Amin Taginin Yesu Kristo gat ae Pinjkop Datnin gat da nin do but dasi galak tan nimamal. Anek nandan yan yawok nimisak do anek toktogisi butnin panjteban aban tagisi toso, ae nin panpuluganban nandan gadat anek Pinjkop da yo tagisi an nimjak do jomjom aman. 17 Unun da butji panjteban anek panpuluganban anpak tagisi morap anek gen tagisi ban yoni dosi nandan.

Tesalonaika amin pi akdo kuragi nandan unun panmilip ani

(Kilapmi 3)

3

Pinjkop da nin panpulugosak do bisit ani

1 Not kabi, nin mibi genin unun yan: Ji Pinjkop da nin panpulugosak do bisit ani. Anakwa Amin Tagi dakon gen da tepmisi kin iren tanakwan ji da geni do nandaba wigigit unuden gin amin da yan gin nandani. 2 Ae Pinjkop do bisit aba nin amin yokwi da kisiron ban timitjak. Ji disi nandan, amin morapmi Kristo dima nandan gadan iman. 3 Mani Amin Tagi gen yosok unun dimasi yapmandak. Unun da ji panjteban anek kilasi tagisi anakwan Yokwi Ami da jikon yo kind aripmi dima asak. 4 Ae Amin Tagi da panjtagap aban anpak morap ani dosi dayigiman unun an yansi nandan. Ae don kisi yan gin akdan yansi nandan. 5 Amin Tagi da nandak nandakji panjtagap aban Pinjkop da amin do but dasi galak toso anpak gat, ae Kristo da tebaisi agek jigi pagit unun pakyansi nandaba pisosak dosi nandan.

Amin kisi morap pi anisi

6 Not kabi, Amin Taginin Yesu Kristo da manon gen tebaisi yan dayaman. Panmuwukbi not diwari jap pi ak do pi do kurak tanek isalsi egek nin da gen danguman dima

guramikgan kan, ji unun amin da dubagikon egipni. 7 Ji disi nandan, nin dakon anpak yol kimotni kan tagisi. Ji gat egipguman bisapmon, isalsi dima egipguman. 8 Amin da kisiron jap di isalsi dima timikgiman. Nin si yumguman. Jigi dima damnen yan do gildari ae kalbi pi tebaisi agiman. 9 Jikon jap dima timitnen yanon da dima. Jap nimnisi do tagi dayinom, mani yan dima agiman. Nido, anpak tagisi disi yolek ani, nin unun dolik do anek unun do yan agiman. 10 Disi nandan, ji gat sigin egipguman bisapmon yan dayigiman, pi dima ak do nandisak amin, unun jap dima nosak.

11 Mani, abisok jikon amin diwari isalsi ekwan dakon geni nandan. Pi kind a dima an. Unun amin diwari da egip egip nian an unun dakon geni bangin yanek ekwan. 12 Amin Tagi Yesu Kristo da manon da unun amin do gen tebaisi yan yomaman, unun egip egipni panjilek anek iyi dakon kila ak do pi an kimotni. 13 Not kabi, anpak tagisi ak do dima kurak toni.

14 Amin kind a gen morap on papiakon mandaman unun dima guramitjak kan, unun amin yan amin kind a yan kokwinikba agakwan, ji unun da dubagikon egipni. Yan anakwa mayagi pasak. 15 Unun uwalnin yan nandan imni yanon da dima yoman. Unun notnin yan nandan iminek, nawa gen iyini.

Pol dakon gildatni tagi

16 Amin Tagi but yawot ami, toktogisi yo morapmon butji panjawot aban butji yawori toso, ae ji morap gat kisi egipjak do bisit aman.

17 Nak Pol, nak da naga ji do gildat tagi mandisat. Papia morap mandisaron gen oden ban mandisat. Unun nak dakon papia dakon tilak asak.

18 Amin Taginin Yesu Kristo dakon nandan yawotni ji morap kisikon toso do bisit aman.

Pol da Timoti do Papia 1 Mandagit

But piso gen

Timoti unun Yesu yolyol amin bulagi kinda. Unun Lista kokup pap Galesia Provinskon amin kinda. Meni unun Juda minjat kinda, anjakwan datni unun Grik amin kinda. Pol da Timoti abidanban kisi agek Pinjkop gen yan tenjenok do pi agimal (Yabekbi kilapmi 16–20 unudon koki). Timoti Epesas kokup papgwan panmuwukbi egipgwit dakon kila amin daganjakwan Pol da papia on mandan imgut.

Papia on da mibiltok yosok unun yan: Amin diwari da minjat aminyo dakon nandan gadatni panupbal ani yan do Timoti kan kimotjak do iyigit. Unun amin dakon nandak nandakni njwaknjwari tawit unun yan: On miktim dakon yo morap unun tagi dima, do minjat aminyo egip egip abidok do nandan unun jap diwari dima nok do gen teban yopgwit, ae minjat yo kisi dima pani do yansop an yomgwit.

Gen madepsi kinda gat mandagit. Pinjkop gawak imim silip unun kila tagisi ani, ae panmuwukbikon pi tagisi ani do mandagit. Ae nianjen amin da panmuwukbi dakon kila amini egipni ae pi amini egipni unun do mandagit.

Mibi do Pol da Timoti Yesu Kristo dakon pi amin tagisi egipjak, anek Yesu yolyol amin kalon kalon do ni anpak tagisi ban anyomjak unun do mandagit.

Timoti iyigat ae panmuwukbi gat kisi dakon anpak kilani tagisi asak (Kilapmi 1–6)

¹ Nak Pol, Yesu Kristo dakon yabekbi kinda da on papia mandisat. Pinjkopnin yokwikon ban timit timit aminin gat ae Yesu Kristo unun nandan teban tanej jomjom anek ekwaman unun bamot da nak yabekbi pi aben dosi nayigimal. ² Timoti, gak

nandan gadat asal do nak da gandabo gak monjinosi asal. On papia gak do mandan gamisat. Pinjkop Dat ae Amin Taginin Yesu Kristo dakon bupmini gat ae but yawotni gat gagon tosak.

Top gen morap do kan kimotnej

³ Nak Masadonia miktimon kinjek gen gayigim unuden aeno sigin gayisat. Gak Epesas kokupmon sigin egek minjat aminyo Pinjkop gen yoyin dekan amin di yoyindet ani bisapmon top gen dima yoni do gen tebaisi yoyiki. ⁴ Ae babakni dakon binap gen gat ae babakni dakon mibili gat do dima yoni do tebaisi yoyiki. Gen unuden da gen emat panalon asak. Unun da Pinjkop dakon pi dima jonjkdak. Nandan gadat anek Pinjkop dakon pi aripmi tagi anen. ⁵ Amin da notni do but dasi galak tan yominek egipni, mibili yan do gen teban on yipmandat. Amin nandan gadat bamisi anek, ae burikon gwaljigi mini egek, ae butnikon da yokwi tagiyo dakon kokwin tagisi asak kan, amin do but dasi galak tan yomyom anpak tagisi tosak. ⁶ Amin diwari da unun anpak yopmanek gen isali banjin yanek ekwan. ⁷ Unun amin Pinjkop dakon gen teban yoyindet ak do tagisi nandan. Anek nin da bamisi yoman yan nandan, mani gen yon dakon mibili dima nandan pisanek yon.

⁸ Nin nandaman, gen teban Pinjkop da ni pi nan asak do nandagit unun asak kan, gen teban unun yo tagisi kinda. ⁹ Gen teban unun amin kilegi do dima tosok. Unun gen teban pabin yopmanjan amin, ae kwen wigik an amin unun do tosok. Unun Pinjkop manji iminek yokwi an amin, ae Pinjkop gawak im do dima galak tanej Pinjkop dakon yo do yanba yokwi tok an amin do tosok. Gen teban unun amin menj datni gat ae amin diwari gat dapba kimokgon amin do tosok. ¹⁰ Gen teban unun amin yumabi mibili mibili an, ae wili da wili notni gat wam ton amin do

tosok, ae amin kabo panjisibin panji oman monji egipni do monen pan amin gat, ae top yon amin gat, ae topmon da geni panjeban an amin gat unjuden amin do tosok, ae Yesu yolyol dakon gen madep madep morap ton unun yapmanek anpak yokwi diwari an amin unun kisi do tosok. ¹¹ Gen bamisi unun Pinjkop da Gen Bin Tagisi yan tenjenok aben do namgut unun. Pinjkop unun tilim madepnikon egisak. Unun anjisi kimotnensi.

Pinjkop dakon bupmini do Pol da ya yan iyigit

¹² Amin Taginin Yesu Kristo da tapmim naminek nak pini unun aripmi tagi aben yan nandek nak manjigit, do ya yan iyisat. ¹³ Asi, nak kalip uwalon da jigilak an iminek manji gen yan imgum. Mani Pinjkop da bupmi nandan namgut, nido yo niban agim unun dima nandek Monji do dima nandan gadan imgum. ¹⁴ Amin Taginin da nak do nandan yawot wagil madepsi an namgut. Anek Yesu Kristokon sanbegim do anek nandan gadat anpak gat ae amin do but dasi galak tan yomyom anpak aben do nak antagap agit.

¹⁵ Yesu Kristo yokwi pakpak amin timit do miktimon pigit. Gen unun bamisi amin kisi da nandek nandan gadat tagi ani. Nak naga yokwi pakpak dakon mibiltok amin egipgum. ¹⁶ Mibili yan do anek nak do bupmi nandagit. Minjat aminyo nagon yo agit unun kanek yansi nandan: Yesu Kristo da yokwi pakpak amin do nandan yawok yominek but tobil ani do bikbik madepsi yomisak. Yan nandek nandan gadan iminek egip egip teban abidoni, mibili yan do yokwi pakpak dakon mibiltok amin nak do bupmi nandagit. ¹⁷ Pinjkop unun Kila Amin Madep toktok teban egisak. Unun aripmi dima kimori, ae amin da aripmi dima kokogi. Unun kalongin Pinjkop, do dagok dagogi mini man madepni gat ae tilim

gulgwani gat tan anan kirkdisak. Unun asi.

Timoti, gak anpak yokwi pabin yop do pi tebaisi abi

¹⁸ Timoti, monjino, gak do kombi gen yawit, nak unun do nandek gak da yo abi unun do gayikdisat. Kombi gen unun da gak anteban anakwan anpak yokwi pabin yop do emat abi. ¹⁹ Emat unudon Yesu nandan gadan imin kimagek butgokon da yokwi tagiyo dakon kokwin tagisi anek egipbi. Amin diwari yokwi aman yan nandan mani yankwok aba Pinjkop da panjilek asak do dima nandan. Do nandan gadatni tap wakga da yan tipmon tidanek tuwil kwan. ²⁰ Imenius gat Aleksanda gat da yan abal nak da Sunduk da kision yopgum. Unun nandak nandak kilegi timigek bunon Pinjkop do gen yokwi dima yonjil do anek unun agim.

2

Pinjkop da amin morap kisi panpulugosak do bisit iyinen

¹ Yo madepsi abi do nandisat unun yan: gak da minjat amin morap yoyinbi bisit mibili mibili anek Pinjkop ya yan iyinek amin morap kisi panpulugosak do bisit iyini. ² Kili amin madep gat ae kila amin morap diwari kisi panpulugosak do bisit ani. Yan anek kando tayanok egek butnin yawori tanakwa Pinjkop dakon galaktok morap yolek telagisi egipnen. ³ Bisit yan anen kan unun tagisi. Pinjkop Yokwikon Ban Timit Timit Aminin unun da yan anen do tagisi nandisak. ⁴ Unun amin morap kisi yokwikon ban timikban gen bami nandaba pisoni do nandisak. ⁵ Nin nandaman, Pinjkop kaloni dagin egisak, ae Pinjkop ae minjat aminyo dakon binap amin kaloni dagin egisak, unun amin Yesu Kristo. ⁶ Kristo minjat amin morap yuman nok do egip egipni parekgit. Yan anakwan Pinjkop da bisap yipguronsi minjat amin morap yokwikon ban

timit do si nandisak yanji noligit. ⁷ Pinjop da nak iyi dakon geni yan tenjenok aben do yabekbi pi namgut. Top dima yosot, bamisi yosot. Amin Nwaknwarị Kabikon kin yoyindet abo Kristo nandan gadan iminjen gen bami nandani do anek pi unun namgut.

⁸ Nak wili kokupmi kokupmi ekwan unun telagi kisitni panenagek bisit ani do nandisat. Butjap ae gen emari mini egek bisit ani do nandisat.

Pi tagisi da minjat dakon tilimni asak

⁹ Ae gen kinda unun yan: Minjat imal pak do kan, giptimni tagi witjini unun da aripmon gin pani, wili da pindak galaktok ani yanon da imal yuman nogi wukwi ban dima pani. Busun dangwani dima panjilim ani, ae gol kindirinyo ban giptimji dima panjilim ani. ¹⁰ Pinjop yolek gawak imisat yan yon minjat pi tagisi mibili mibili ani. Unun da tilimni bamisi asak.

¹¹ Minjat iyi do nandaba pinakwa gen dima yanek tayanjok egek Pinjop dakon gen timit do pi ani. ¹² Nak minjat yopbo wili dakon mibiltok amin egek Pinjop dakon gen do yoyindet ani do dimasi nandisat. Mirak gin yopmanek egipni. ¹³ Nido, Pinjop Adam nan mibiltok wasanek bunon Ip wasagit. ¹⁴ Ae Adam top gen do dima nandan gadagit. Minjat da top gen nandan gadanek yokwi agit. ¹⁵ Mani minjat unun monji tagi panalani. Yan anek nandan gadat anek amin do but dasi galak tan yominjen ae telagi egek anpak tagisi anek egipni. Unun anpak morap yipman deri mini ani kan, Pinjop da yokwikon ban timitdisak.

3

Panmuwukbi dakon kila amin anpak tagisi ban ani

¹ Gen on bamisi: amin kinda panmuwukbi dakon kila amin kinda egipdosi nandisak kan, unun pi tagisi

kinda nan abidok do nandisak. ² Kila amin unun anpak kilegisi gin anjakwan amin da gulusunni kinda dima koni, ae minjat kalonji dakon eni egipjak, ae iyi dakon kila tagisi asak, ae nandan kokwin tagisi anek anpak tagisi banjin asak, ae amin yutnikon kwa kilani tagi asak, ae yoyindet agakni unun tagisi. ³ Unun pakbi teban nanek but upbal dima asak, ae emat pidokyo dima asak, yawori egisak, ae gen emat dima asak, ae monej timit do tek kindap dima asak. ⁴ Unun iyi dakon gwakni kila tagisi anjakwan monji gwayoni da gawat gawaron da geni tagisi guramikgan. ⁵ Amin kinda iyi dakon gwakni kila tagi dima asak kan, Pinjop dakon panmuwukbi kabi dakon kila aripmi dima asak. ⁶ Amin kinda Yesukon kaluk sanbesak unun da kila amin pi dima asak. Unun iyi do nak amin madep kinda yan nandanek kwen wigik aban Pinjop da Sunduk gen pikon yipgut, yan gin gen pikon di yipban. ⁷ Amin unun panmuwukbikon dima sanbewit amin da kanba amin tagisi asak unuden da kila amin man tagi abidosak. Kanba yokwi asak kan, man yokwi panek Sunduk da paron yokwaldisak.

Panmuwukbi dakon pi amin anpak tagisi ban yolek ani

⁸ Panmuwukbi dakon pi amin ununyo kisi amin da kanba amin tagisi asak, ae gen bami gin yosok, ae pakbi teban nanek but upbal dima asak, ae amin dakon yo morapni timit do but kindap dima pasak. ⁹ Unun butnogwan yo mini yan nandanek nandan gadat aman dakon gen bami morap Pinjop da noligit unun tebaisi timikdak. ¹⁰ Mibiltok pini do panjilik pindatni. Pindakba pi tagi ani kan, yopba panmuwukbi dakon pi amin tagi egipni.

¹¹ Minjatniyo kisi amin da kanba minjat tagisi asak, ae amin do yanba yokwi tok dima asak. Unun iyi dakon

kila tagisi anek yo morap asak unun kilegisi gin asak.

¹² Panmuwukbi dakon pi amin unun minjat kalonji dakon eni egipjak, ae iyi dakon gwakni kila tagisi asak. ¹³ Pi amin unun pi tagisi asak unun amin diwari da nandaba wukwan imdan, ae Yesu Kristo nandan gadan ingwit unun do pasoli mini yan tenjenok akdan.

Piŋkop da gen bami nomansi noligit

¹⁴ Nak tepmisi abin dandak do nandisat, mani papiakon gen on ji do mandaken kan tagisi yan nandisat. ¹⁵ Tepmi dima apben kan, ji gen on kanek Piŋkop dakon amin kabi nin anpak nian ban anek egipnen unun nandani. Piŋkop dakon amin kabi nin Piŋkop egip egipmi ton dakon panmuwukbi kabini ekwaman. Panmuwukbi unun gen bami jonkban tebai tosak dakon gwak teban egisak. ¹⁶ Nin pakyanji nandaman, nandan gadatnin dakon mibili unun yo madepsi kinda. Unun kalip pasili tagit mani Piŋkop da anroman agit. Gen bami noligit unun yan: Unun amin giptimsi paban amin da kawit, ae Telagi Wup da unun amin kilegisi yan noligit, ae anelo da kawit, ae amin da miktimi miktimi kin geni yan tenjenok awit, ae miktim amin da nandan gadan ingwit, ae unun Piŋkop da abidan Kwen Kokup awigigit.

4

Top gen da minjat amin dakon nandak nandakni panjupbal akdisak

¹ Telagi Wup da yanji yosok, bisap kinda don apdisak, unun bisapmon amin diwari nandan gadatni wital kikan, nido unun wup yokwi amin panjewan unun dakon geni guramidan, ae kon dakon geni yoldan. ² Jamba but amin da top gen ban minjat aminyo yoyindetdan. Unun amin anpak yokwi anek mayagi dimasi nandan. ³ Unun amin da minjat aminyo minjat eyo dima ani,

ae jap diwari dima noni do gen teban yopman yomdan. Mani Piŋkop nandan gadan iminek geni bami nandan amin da unun jap morap timigek ya yan iyinek tagi noni do wasagit. ⁴ Yo morap Piŋkop da wasagit unun tagisi gin, do Piŋkop do ya yan iyinek timitnen kan, pindatno yokwi dima ani. ⁵ Piŋkop dakon gen gat ae bisitnin gat da unun jap morap panjelak asak.

Timoti unun Kristo dakon oman amin tagisi egipjak

⁶ Gak gen on Yesu yolyol amin notgoni do yobi kan, gak Yesu Kristo dakon oman amin tagisi egipdisal. Ae gen bami nandan gadaman ae nandak nandak tagisi timigek yolgaman unun da gak tapmin madepsi gamdisak. ⁷ Mani babik dakon morap gen Piŋkopmon da dima noman tawit, do unun gat ae gen morap amin da isal yon unun gat manji yobi. Anek Piŋkop dakon anpak tagisi yolek egip do tagap tok madepsi abi. ⁸ Giptim antagap ak aman unun da panpulugok madep dima asak, mani wupnin antagap aman unun da panpulugok madepsi kinda asak, nido abisok ekwaman ae don egip egip teban abidokdaman unun kisi do panpulugok akdisak. ⁹ Gen unun bamisi amin kisi da nandanek nandan gadat tagi ani. ¹⁰ Nin pi madepsi aman nido Piŋkop egip egipmi ton da nin panpulugokdisak yan nandan teban tanek jomjom anek ekwaman. Piŋkop unun amin kisi yokwikon timit timit amini, ae nandan gadan iman amin unun banji timitdisak.

¹¹ Gak gen on minjat aminyo yoyin degek guramitni dosi yoyiki. ¹² Yum pindagaki amin da gak monji bilagi yan gandanek dima nandaba pinban gamni. Anpak tagisi anaki nandan gadat amin da anpakgo ban pindagek yan gin ani. Gen tagisi ban yoki, ae kilegisi egipbi, ae amin do but

dasi galak tañ yobi, ae nandan gadat bamisi abi, ae Pinjkop da dabilon gwaljigi minisi egipbi. ¹³ Egi wigi si apben bisapmon gak pi madepsi anek Pinjkop gen minjat aminyo morapmi muwutnikon manjin yobi, ae mibili yan tenjenan yobi, ae Pinjkop dakon anpak do yoyin dekgi. ¹⁴ Panmuwukbi dakon kila amin da kisitni kwen-gokon witjinakwa amin kinda da gak do kombi gen yagit bisapmon Telagi Wup da but galak do tapmim gamgut unun yipbi dima yawotjak. ¹⁵ Bisapmi bisapmi pi morapgo do kila tagisi abi. Pi madepsi anaki minjat amin morap da pi agakgo si madep tosok yan koni. ¹⁶ Gaga dakon anpak ae yoyindet agakgo do kila tagisi abi. Si teban tanek sigin abi kan, Pinjkop da gaga gat ae gengo nandan amin gat kisi yokwikon ban timidisak.

5

Timoti minjat aminyo naga dakon yawi diwat yansi pindatjak

¹ Gak amin pelan gen tebai dima yoyiki. Datgo gen yaworikon da yoyin panmilip asal, yan gin gen yaworikon da yoyin panmilip abi. Ae gaga dakon padik padikgo do anpak nian asal, monji bulagi do yan gin abi. ² Ae menjo do anpak nian an yomisal, minjat pelan do yan gin abi. Ae samingoni do anpak yokwi dima an yomisal, minjatjok bulagi do yan gin anpak yokwi dima anyobi.

Namin da sakwabat kilani asak?

³ Sakwabat morap panpulugokni minisi ekwan unun ban panpulugoni.

⁴ Mani sakwabat unun monjini di ton bo ae uwani di ton kan, panpuluganbi Pinjkop da dabilon anpak madepsi kinda unun nandan pisoni. Unun menji kilani tagisi anek men datyo da kalip pi madep awit unun dakon gomani tagi sopni. Pinjkop da anpak unuden do tagisi nandisak.

⁵ Minjat kinda sakwabat egek panpulugokni minisi egisak kan, unun minjat Pinjkop nandan gadan imin

kimagek Pinjkop da yo tagisi an imjak do nandanek jomjom asak. Anek gildari ae kalbi Pinjkop da anpulugosak do bisit asak. ⁶ Mani sakwabat kinda unun giptim dakon galaktok yoldak kan, minjat unun amin kimakbi yombem. ⁷ Do minjat unun yoyinbi anpak tagisi banjin anakwa amin da yanba yokwi tok dima anyomni. ⁸ Amin kinda iyi dakon yawi diwatni dima panpulugosak kan, unun amin tagi dima. Mani amin kinda iyi dakon gwakni kisi kilani tagi dima asak kan, unun amin nandan gadatni kili yipman dekgit, do amin yokwisi. Pinjkop dima nandan iman amin yapmanek unun wagil yokwisi.

⁹ Sakwabat dakon man silipmon, minjat oden dakon man banjin mandaki: Minjat bilak 60 yapmandak, ae eni kalonji dakon minjatni egipgut unun dakon man banjin mandaki. ¹⁰ Ae pi tagisi mibili mibili agit dakon man bini tañ yoman unun dakon man banjin mandaki. Nak pi tagisi oden do yosot: Gwakni kila tagisi agit, ae amin kokup njwakwarikon da apba kilani anek panpulugagit, ae panmuwukbi dakon kandap pakbi ban sugagit, ae jigikon ekwan amin panpulugagit, ae pi tagisi diwari agit. Gak minjat unuden dakon man banjin mandaki.

¹¹ Mani minjatjok sakwabat dakon man dima mandaki. Nido giptimni dakon galaktok yolek burikon da minjat eyo kaluk aeni ak do nandan bisapmon Kristo manji iman. ¹² Anek yan teban tok awit unun yapmanjan, do gulusunni tañ yomisak. ¹³ Ae unun gin dima, kuraktok anpak timigek yut diwarikon agi agi an. Ae kuraktok anpak gin dima, amin diwari da yo an unun dakon geni nandak do galagi nandan. Anek gen morapmi dima yogogi yon. ¹⁴ Do minjatjok sakwabat egipni unun amin panek monji panalanek yutni kila ani do nandisat. Yan ani kan, uwal da anpakni tagisi unun kanek gen yokwi

aripmi dima yan imni. ¹⁵ Disi nandan, miñatjok sakwabat diwari kosit kilegi kili yipman dekgwit da Sunduk yolgan.

¹⁶ Kristo nandan gadan imisak miñat kind a da yutgwan miñat diwari sakwabat ekwan kan, miñat unun da iyi kilani asak. Yan anjakwan panmuwukbi miñat aminyo diwari da kilani ak do jig i dima pani, ae sakwabat morap panpulugokni minisi ekwan unun ban kilani tagi ani.

Kila amin pi tagi an unun kilani tagisi ani

¹⁷ Ji kila amin pi tagisi an amin man madep yominek tagisi yuman noni. Mibiltoksi yomni amin unun: Pin kop gen yan tenjenok an amin gat, ae Pin kop gen yoyindet an amin. ¹⁸ Yan si ani, nido Pin kop gen papia da yan yosok.

“Ji bulmakau wit gip golek do baman misinjkan bisapmon jap noni do gen kagani dima sopni.”

Ae kind a yan yosok:

“Pi amin yuman nogini aripmi tagi timitjak.”

¹⁹ Amin kind a da kila amin kind a do sun kind a ak yan yosak kan, geni do mirak dima yopbi. Mani bamori bo kapbi da gen unuden yanba kan, geni tagi nandaki. ²⁰ Ae kila amin kind a yokwi asak kan, panmuwukbi morap da dabilon anmilip abi, anaki diwari pasol pasol timitni.

Timoti iyi dakon anpak kan kimotjak

²¹ Pin kop ae Yesu Kristo ae Pin kop dakon anelo kabi da dabilon noman yan si gayisat, gen morap on gayisat unun yol kimagek pi abi. Anek amin kisikon anpak tilak kalonikon da pi abi.

²² Pin kop dakon pi asak do gak amin kind a da kwenon kisitgo tepmisi wutjik do dima nandaki. Amin diwari dakon yokwi da gagon di tejanbam. Gak gaga do kila tagisi anek Pin kop da dabilon gwaljigi minisi egipbi.

²³ Gak pakbisigin dima noki. Butgo anpulugosak ae sot unun toktogi noman tan gamisak unun mudosak do wain disok kisi noki.

²⁴ Amin diwari dakon yokwini unun nomansi ton. Ae amin da nandan, Pin kop da unun amin gen pikon yopmanek kobogi yokwi yomdisak. Mani amin diwari yokwini pasili ton, ae don noman tokdan. ²⁵ Unuden gin, amin diwari anpakni tagisi noman gin ton. Mani, amin diwari anpakni tagisi unun noman dima ton, unun don noman tokdan.

6

Oman monji anpak tagisi banjin ani

¹ Yesu yolyol amin morap amin diwari dakon oman amini ekwan, madepni man madep yominek pinbini egipni. Yan aba amin da Pin kop dakon man ae panmuwukbi nin dakon nandan gadat do yanba yokwi tok dima ani. ² Ae oman amin kind a dakon madepni unun nandan gadat amin kind a kan, oman amin unun “notno gin do geni tagi abin yipben” yan di nandaban. Dima, unun yan si nandisak, “Amin unun Yesu yolyol amin kind a, do pini an iminek but dasi galak tan iben” yan nandisak. Anjakwan nandak nandak unuden da antagap aban pi tagisi akdisak.

Moneñ dakon galagi unun yokwi dakon mibili

Gak bisapmi bisapmi miñat aminyo anpak kilegi ban ani do yoyin dekgi, anek anpak gayigim unun ani dosi yoyiki. ³ Amin Taginin Yesu Kristo dakon gen da Pin kop dakon anpak do niyin dekdak. Amin kind a gen unun yipmanek miñat aminyo gen nwanjwari Yesu dakon geni kilegi yombem kind a nan dima yoyindetjak kan, ⁴ yan nandan, unun amin kwen wigik asak, ae nandak nandakni minisi. Unun gen emat anek gen dakon mibili do notni pabin yop do pi asak. Yan anek yo yan panalon asak: tagisi ekwan amin do nandaba

yokwi tok, ae emat, ae yanba yokwi tok, ae amin diwari do but giman nandanej nandaba yokwi tok. ⁵ Ae bisapmi bisapmi gen emat anekwan. Amin anpak unuden an unun nandak nandakni wagilsi upbal tawit, ae gen bamisok kinda dima nandan. Unun Pinjkop dakon anpak do yo morap timit timit kosit kinda yan nandan.

⁶ Mani, amin kinda Pinjkop yolek yo kabini do nandaban aripmi tan naman yan nandisak kan, unun amin yo bamisi timikdak. ⁷ Nin nandaman, menj da panjalarban miktimon altagiman bisapmon yo kinda dima abidanek apguman. Ae miktim yipman detnen bisapmon yo di dima timigek kikedaman. ⁸ Yanjo, jap imalyonin di tan nimni kan, “unun aripninon” yan yonen. ⁹ Mani, monej morapmi timit do nandan amin, kilap da paron yokwalgan da arip, panjkewal da altan yominek timitdisak. Unun nandan kokwini tagi dima amin da but sulugik morapmi anek unun da obisi panjntok akdisak. Yan anek wagilsi tasik tan mudokdan. ¹⁰ Monej do galagi nandak nandak unun yokwi morap dakon mibili. Amin diwari monej do galak tawit, unun da ilikban nandan gadatni yipman dekgwit anek jigi morapmi panjek bupmisi nandan.

Gak tebaisi kinjek egip egip teban abidoki

¹¹ Mani, gak Pinjkop dakon amin egisal, do anpak yokwi unuden morap yopman degek pasal kiki. Pi tebai anek yo oden ban timikgi: anpak kilegi, ae Pinjkop dakon anpak, ae nandan gadat, ae amin do but dasi galak tan yomyom anpak, ae tebaisi agek jigi imet imet anpak, ae amin do yo yawori an yomyom anpak. ¹² Kristo nandan gadan imisak amin unun napbi gwapbokan kisak. Do gak napbi gwapbo tagisi unuden tebaisi kinjek egip egip teban abidoki. Tebai

agek nandan gadatgo amin morapmi da dabilon yan tenjenagil bisapmon, Pinjkop da egip egip abidoki do kili yan gamgut. ¹³ Pinjkop yo morap kisi do egip egip yomisak unun da dabilon, ae Yesu Kristo Pontias Pailat da inamon tebaisi agek gen bami yagit unun da dabilon nak tebaisi yan gayisat, ¹⁴ gak gen abidagil unun guramik kimagek amin da yanba yokwi tok an gamni da aripmon yo kinda dima abi. Tebaisi guramik kimagaki wig; Amin Taginin Yesu Kristo da noman altosak bisapmon wugisak. ¹⁵ Unun Pinjkop da bisap yipgut unuden altokdisak. Pinjkop unun anjisin kimotnejsi. Unun kalon dagin yo morap kila asak. Unun kila amin madep morap dakon Kila Amin Madepni, ae amin tagi morap dakon Amin Tagini. ¹⁶ Unun kalon dagin dima kimokdok, unun tenjeni madepmon egisak, ae nin unun da kapmatjok aripmi dima kikigi. Amin kinda da dima kagit, ae kinda da dima kokogi. Man madepni ae tapmim madepni unun bisap dagok dagogi mini tan imdisak teban. Unun asi.

Yoni morapmi amin Pinjkop nandan gadan iminek minjat aminyo diwari panjapulugoni

¹⁷ Yoni morapmi amin on miktimon ekwan yoyinbi iyi dakon man dima pawigini. Ae yo morapni tepmi bisal kigi do nandan gadat dima ani. Unun Pinjkop dosi nandan gadan imni. Unun Pinjkop da nin da kisik kisik anen do yo tagisi morapmi nimisak. ¹⁸ Yoyinbi anpak tagisi morapmi anek yo do wadak wadak an amin do yo morapmi yomni. Yonin bami unun amin do yo tagisi an yomyom anpak unun yan nandani. ¹⁹ Yan ani kan, iyi don panjapulugoni dakon yoni morapmi panmuwutdan, ae unun yoni morapmi tebai tokdan. Anek egip egip bamisi abidokdan.

Timoti pini do kila tagisi asak

6:5: 2Ti 3.8; 4.4; Tit 1.14   **6:6:** Pil 4.11-12; 1Ti 4.8; Ibr 13.5   **6:7:** Jop 1.21   **6:10:** Ep 5.5   **6:11:** 2Ti 2.22   **6:12:** 1Ko 9.25-26; 2Ti 4.7   **6:13:** Jn 18.36-37   **6:15:** PA 17.14   **6:17:** Lk 12.20-21
6:19: Mt 6.20

²⁰Timoti, Piŋkop da pi uŋun gamgut uŋun kila tagisi aŋ kimokgi. Gen mibili mibili Piŋkop dakon galaktok dima yolyoli yoŋ amin, uŋun amin gat dima egipbi. Ae amin nandak nandaknin toŋ yaŋ nandaŋek Piŋkop dakon gen bami aŋuŋbal aŋek gen yoŋ amin, uŋun da dubagikon egipbi.

²¹ Amin diwari uŋuden nandak nandak yolek nandaŋ gadatni kili yipman dekgwit.

Piŋkop dakon nandaŋ yawot jikon tosak do bisit asat.

Pol da Timoti do Papia 2 Mandagit

But píso gen

Timoti unun Pol dakon pi isalni, do Pol da papia on anpak tagisi yolek asak unun do mandagit. Pol dam tebanon egek kili nikba kimotdisat yan nandanek Timoti nandan gadatni dima yawotjak, ae Yesu Kristo dakon Gen Bin Tagisi do yan tenjenok pi dima yipmandetjak do mandagit. Ae Pinjkop dakon gen morap tagisi guramik kimotjak do iyigit. Amin da tepmi jigiyó madepsi imdan, mani tebaisi agek Pinjkop da pi imgut unun an kimotjak do mandan imgut.

Timoti amin nandak nandakni gulusun ton amin dakon gen do mirak dima yopjak do iyigit. Unuden gen da amin mirak pan yoman amin dakon egip egip panupbal an. Do Timoti Pol dakon anpak tagisi timigek unun ban yol kimotjak. Unun nandan gadaron tebaisi agek buri yaworisi tanakwa ae amin do but dasi galak tan yominek jigí mibíli mibíli unun guramitjak do iyigit.

Timoti Pinjkop dakon amin dagok do pi tebaisi asak

¹ Nak Pol, Yesu Kristo dakon yabekbini. Iyi da galak togon Pinjkop da nak yabekbi pi aben, ae Yesu Kristo nandan gadan iman amin egip egip unun yom do yan teban tok an yomgut unun do yoyiken do nak tilak agit. ² Timoti monji gimano nak on papia gak do mandan gamisat. Pinjkop Dat ae Amin Taginin Yesu Kristo dakon nandan yawotni gat, ae bupmini gat, ae but yawotni gat gagon tosak do bisit asat.

Gen Bin Tagisi do mayaktok dima panen

³ Babikno Pinjkop da dabilon gulusunin mini yanji nandanek Pinjkop

dakon pi awit, nakyó kisi yan gin pini asat. Kalbi ae gildari yipman deri mini bisit anek gak do nandanek Pinjkop ya yan iyisat. ⁴ Dabilgo dakon pakbi mawit, nak unun do nandanek abin aeno gandakdosi nandisat, anek but galaksi nandaken.

⁵ Nak nandisat, kalip uwago Lois ae menjo Yunis da nandan gadat agimal, gakyó kisi yan gin Kristo nandan gadan iman kimokdol yanji nandisat. Anek gak dakon nandan gadakgo tebai unun do nandanek, ⁶ nandak nandakgo abo pisanban Pinjkop da but galak do wup dakon yo unun gamgut abi egip egipgokon aeni teban tosak do nandisat. Unun amin da kindap pisonakwa madepsi soson unun da tilak. Kisitno busungokon wutjigim bisapmon Pinjkop da but galak do tapmim gamgut unun do yosot. ⁷ Abi madepsi sosak, nido Telagi Wup ningut unun pasol pasol anen do dima nandisak. Unun da tapmim nimisak, ae nin panpuluganban amin do but dasi galak tan yomaman, ae nin do kila anek anpak kalipmi pabin yopmanjaman.

⁸ Do gak Amin Taginin dakon gen yan tenjenok do mayaktok dima pabi. Ae nak Yesu dakon dam tebanon amini nak do mayaktok dima pabi. Pinjkop dakon tapmim abidanbi Gen Bin Tagisi yan tenjenok pikon nak gat kisi jigí panden. ⁹ Pinjkop da nin yokwikon ban timigek telagisi egipnen do yan ningut. Nin da anpak tagi kinda agiman do anek dima, nandan yawotni do anek yan ningut. Kalipsigwan yo kinda dima wasanban noman tanakwan, Yesu Kristo do anek nandan yawotni nim do kili nandaban teban tagit. ¹⁰ Ae abisok Yesu Kristo yokwikon ban timit timit aminin noman kili alta tenjenanban Pinjkop dakon nandan yawotni kisi noman alta tenjenagit. Yesu Kristo da kimot dakon tapmim aban pasigit, anek Gen Bin Tagisi da panthagap aban minat amin morap kisi

egip egip teban do nandaba pisagit. ¹¹ Pinjkop da nak unun Gen Bin Tagisi dakon yan tenjenok anek yabekbi pi anek yoyindet pi aben do manjigit.

¹² Mibili yan do jigi unun guramikdat. Mani unun do mayagi dima pasat, nido amin unun nandan gadan imisat unun kili nandan imgum. Ae nak da kisitnikon yo yipgum unun kilani tagisi anakwan wigi Kristo apjak Gildaron wugisak yan si nandan kimokdot.

¹³ Gen tagisi gamgum unun tebaisi abidank minat aminyo yoyin dekgi. Anek Yesu Kristokon gadank nandan gadat bamisi anek amin do but dasi galak tan yobi. ¹⁴ Pinjkop da Gen Bin Tagisi kilani abi do gamgut, unun kilani tagisi an kimokgi. Telagi Wup nin da butgwan yikdak unun da gak pi unun do tagi anpulugosak.

¹⁵ Gak nandisal, Esia provinskon amin morap nak kili nepman dekwit. Ae Pigelus gat ae Emogenes kisi nak kili nepman dekgimal.

¹⁶ Nak Onesiporus dakon gwakni Amin Tagi da bupmi nandan yomjak dosi nandisat. Bisap morapmi Onesiporus da nak dakon but anteban aban butno tagisisi agit. Ae dam tebanon yikgim unun do mayagi dima pagit. ¹⁷ Unun Rom abinek nak nandak do pi madepsi anek wisigit anek don nak nandagit. ¹⁸ Ae kokup pap Epesaskon unun da nak madepsi anpulugagit unun gaga pakyan si nandisal. Gen kokwin bisap madepmon Amin Tagi da bupmi nandan imjak dosi nandisat.

2

Timoti Yesu Kristo dakon emat amin tagisi da egipjak

¹ Monjino, Yesu Kristo dakon nandan yawotni da gak anteban anakwan tebaisi akgi. ² Anek gen morap amin morapmi da dabilon yan tenjenanapbo nandagit, unun Pinjkop gen tebai abidon amin do

yobi. Anaki unun da amin diwari kisi tagi yoyindetni. ³ Gak Yesu Kristo dakon emat amin tagisi da egek pi unun dakon jigi pabi, amin diwari nin gat kisi da panen. ⁴ Emat amin pi an bisapmon, pi di gat kisi dima an. Unun mibiltok amin madepni da pi agakni pindakban kilegisi asak do nandisak. ⁵ Napbi gwapbokon kisak amin napbi gwapbo dakon gen teban kisi yoldak. Yan dima asak kan, napbi gwapbokon teban tanek tomni abidon, unun dima abidosak. ⁶ Amin kinda jap do pi madep anek kilani tebai asak amin, unun da amin diwari mibiltan yominjek pigaga jap pasak. ⁷ Geno on yosot unun do nandaki, anaki Amin Tagi da nandak nandakgo aban pisanban gen morap unun dakon mibili nandabi pisokdisak.

⁸ Gak toktogisi Yesu Kristo do nandaki. Unun Kila Amin Madep Dewit da kabikon nani, unun kimagek aeni pidagit. Nak Gen Bin Tagisi on nan yan tenjenosot. ⁹ Gen Bin Tagisi unun yan tenjenanapbo mibili unun do nak jigi mibili mibili panek yokwi pakpak kinda nan yan kisit kandapyono nap teban ban pan teban abi. Mani Pinjkop dakon geni unun nap teban nan aripmi dima anteban agagi. ¹⁰ Yan do, nak Pinjkop dakon minat aminyo iyi do manjigit panpulugoken do butno anteban anek unun jigi morap pasat. Nak Yesu Kristo da yokwikon ban timitjak do nandisat, ae unun gat kisi toktogisi tilimnikon egi wigini do nandisat.

¹¹ Gen on unun bamisi:

Nin unun gat kisi kaloni kimakgiman kan,

nin unun gat kaloni egipdaman.

¹² Nin tebai agek jigi morap unun guramitnekan,

nin unun gat kisi kila amin madep egipdaman.

Nin manji imnekan,

unun yo kisi manji nimdisak.

13 Nin yan teban tok genin yapnen kan,
 unun geni guramitdisak gin,
 nido iyi dakon geni kulabik
 aripmi dima asak.

*Timoti Pinjkop dakon pi aminsi
 dagok do pi tebaisi asak*

14 Gak bisapmi bisapmi minjat aminyo panpuluganbi gen unun do nandani. Unun gen emat anek gen dakon mibili do notni pabin yop do pi dima ani do Amin Tagi da manon gen tebaisi yoyiki. Gen unuden da amin kinda aripmi dima anpulugogi. Unun da amin mirak panek nandan unun dakon butni panupbal asak. 15 Gak pi aminsi dagok do pi tebaisi abi, anaki Pinjkop da pigo do nandaban tagisi asak. Yan anek mayaktok dima pakdisal, ae Pinjkop dakon gen bami kilegisi yoyindetdisal. 16 Pinjkop dakon galak tok dima yolyoli dakon gen morap manji yobi. Gen unuden da amin ilik panpan Pinjkop dakon kosit da dubagikonsi sigin panjikdan. 17 Gen unuden unun wuda yokwisi amin panupbal an unun yombem, madepsi akdisak. Gen unuden yon amin bamot unun Imenius gat ae Piletus gat. 18 Amin bamot gen bami dakon kosit kili yipman dekgimal. Unun yan yomal, "Minjat amin morapyo kimoron da pidokdan dakon bisap madep kili noman tagit." Gen on nan minjat aminyo diwari dakon nandan gadat panupbal amal. 19 Mani Pinjkop da panmuwukbi madepni wasok do anek gwak teban kili magit da gwak unun tebaisi akdak. Ae unun gwagon gen yan mandagit:

"Amin Tagi da iyi dakon minjat amini
 nandan yomisak,"

ae

"Amin morap nin Amin Tagi dakon
 amin yan yon amin unun
 anpak yokwi unun manji yomin
 kimotni."

20 Yoni morapmi amin da yutnon kwoba idapyo mibili mibili ton. Diwari gol ae silwa ban wasanbi, ae diwari kindap ban wasanbi, ae diwari miktin ban wasanbi. Unun kabikon diwari pi tagisi ak do ton, ae diwari pi isali mibili mibili ak do ton.

21 Amin kinda egip egipnikon anpak yokwi wiririk mudanek Pinjkop da dabilon gwaljigi mini asak kan, unun amin idap kinda pi tagisi ak do tosok unun yombem. Unun Pinjkop dakon aminsi egek Amin Tagi anpulugosak. Unun da pi tagisi morap ak do tagap tokdisak.

22 Gak yawi kaluk da butgwan but suligik morap noman ton unun yopmanek pasal kini. Anek anpak kilegi gat, ae nandan gadat gat, ae amin do but dasi galak tan yomyom gat, ae but yawot anpak gat unun timit do pi tebaisi abi. Anek amin Pinjkop da dabilon gwaljigi mini egek Amin Tagi da manon bisit an amin gat on anpak tagisi morap anek egipni.

23 Gak nandan kokwini tagi dima amin dakon gen gulusunni do mirak dima yopbi. Gaga nandisal, gen unuden da butjap ukwayityo panalon asak. 24 Amin Tagi dakon oman amin unun butjap ukwayityo dimasi asak. Amin morap kisi do anpak tagi ban anyomisak, ae yoyindet agakni unun tagisi. Amin da kwen wigik an iba kan, anpak yaworisi anyomisak.

25 Unun pi yaworisi anek geni pabin yopmanjan amin dakon nandak nandakni panmilip asak. Yan asak kan, Pinjkop da panpuluganban but tobil anek gen bami do nandan pisoni.

26 Sunduk da galaktokni yolni do iyi da paron depban yokwalgwit. Mani gen bami nandani kan, nandak nandakni ae pisanakwa Sunduk da paron da kukwan kikan.

3

*Mibi bisapmon amin da anpak yok-
 wisi akdan*

1 Mani yañsi nandaki, mibi bisapmon jigì morapmi yokwisi da noman tokdan. 2 Amin da iyi dogin galak tanek monen timit do galagi madepsi nandakdan. Iyi do nandaba yo madep anakwa kwen wigik akdan. Ae butjap ukwayityo anek amin diwari yobipdan. Men datyo dakon gen pabin yopdan, ae minjat aminyo da anpak tagi anyoba ya yan dima yoyikdan. Pin kop dakon anpak manji yomdan. 3 Amin do but dasi galak tan yomyom anpak dima akdan, ae amin da yokwi anyoba diwari yopyop anpak dima akdan. Amin diwari do yanba yokwi tok anek giptim dakon galaktok kila tagi dima akdan, anek amin dapman panupbal akdan. Anpak tagi morap uwal an yomdan. 4 Iyi dakon notni yokwi an yomdan, anek nandak nandak gulusun morapni tepmisi yoldan. Unun iyi do amin madep yan nandakdan. On miktim dakon anpak kisik kisigi ton mibili mibili unun do galagisi nandanek Pin kop do but dasi dima galaktokdan. 5 Pin kop dakon anpak ak do gip dagin akdan. Anek Pin kop da egip egipnikon pi asak dakon bikbik dima imdan. Gak unuden amin da dubagikon egipbi.

6 Unuden amin amin pan kiligek yutnikon wigek minjat pangalak anek unun dakon galak tok yolni do pi an. Minjat unun yokwi morapmi awit dakon jigì madepsi panek ekwan. Ae but sulugik anek yokwi mibili mibili an. 7 Minjat unun nandak nandak pak do tagisi nandan, mani gen bami aripmi dima nandan pisoni. 8 Kalip Janes gat Jambres gat da Moses uwal an imgumal, yan gin, amin anpak unun an unun gen bami nan uwal an iman. Unun nandak nandakni wagilsi upbal tawit, ae Pin kop dimasi nandan gadan iman. 9 Mani pini unun madepsi dima iren tokdisak. Unun kalip amin da Janes gat ae Jambres gat dakon nugigi anpakni pindakgwit yan gin amin morap da

anpakni pindakba nugigisi akdan.

Timoti Pin kop gen tebaisi abidosak

10 Mani gak ni gen ban yoyindetdat, ae anpakno do nandisal. Mibili nido pi asat unun nandisal. Nak Pin kop do tebaisi nandan gadanek bisapmi bisapmi butno tebaisi anteban anek pi asat, ae amin do but dasi galak tan yominjek tebaisi agek but yaworon da jigì guramikdat. 11 Anpak yokwi morap amin da nak do aba jigì pagim, ae tepmi morap Antiok ae Ikoniam ae Lista kokup papmon naba guramikgin unun gak nandisal. Mani Amin Tagi da unun jigì morapmon nak anpulugan akwan tagisi egipgum. 12 Asisi, amin morap Yesu Kristo gat gadanek Pin kop dakon anpak ak do nandan, unun aba amin da yo yokwi an yomdan. 13 Mani amin yokwi gat ae top amin gat da anpak yokwi sigin anakwa wagil yokwisi akdisak. Unun minjat aminyo pan kewaldan, anakwa unun yo kisi da tamoni do pan kewaldan.

14 Mani gak gen unun abidagil da tebaisi nandan gadasal, unun gen tebaisi abidoki, nido gayin dekgiman amin gaga nandan nimisal. 15 Gak moninisok egipgul bisapmon Pin kop dakon gen telagi papianikon ton nandak nandak unudon wasanek pagil. Papia unun da nandak nandak kilegi tagi gamjak. Nandak nandak kilegi unun yan: Yesu Kristo nandan gadan iminaki Pin kop da gak yokwikon nan abidosak. 16 Pin kop da papiakon gen morap ton unun Telagi Wup da iyi amin pan tagap aban mandawit. Gen unun da gen bami do niyindetdak, ae minjat aminyo nandak nandak yokwini pan milip asak, ae kosit agip agipni pan milip asak, ae anpak kilegi do niyindetdak. 17 Gen unun da pan pulugan ban Pin kop dakon minjat aminyo nin anpak tagisi morap timikgiman, ae unun da pan tagap aban pi tagisi morap mibili mibili ak do tagap toman.

4

Timoti unun Pinjkop gen yan tenjenok pi ankimotjak

¹ Yesu Kristo da don altanek kila amin madep egek minjat aminyo morap kalugi ekwan gat ae amin kili kimakgwit gat kisi dakon anpakni kokwin akdisak. Yanjsi akdisak, do nak Pinjkop ae Yesu Kristo da dabilon gak do gen tebaisi yan gayisat: ² Gak geni yan tenjenok do pi tebaisi abi. Amin gen nandak do tagap tok an bo ae tagap ton dima an, gak bisapmi bisapmi Kristo dakon yan tenjenok dakon pi an kimokgi. Gak buri pidoni dakon gen ban madepsi yoyiki, ae but tobil anek Pinjkop dakon anpak yolni do panthagap abi. Gak bisapmi bisapmi minjat aminyo dakon but panteban anek yaworikon da Pinjkop da anpak si galak tosok unun do tagisi yoyin dekgi. ³ Nido, don amin gen kilegi sanjenek nandak do dima galak tokdan. Unun da iyi ni gen ban nandak do galakton unun dakon yoyindetni iyi timitdan. ⁴ Unun gen bami manji iminek babikni dakon binap gen do mirak yopdan. ⁵ Mani gak gaga bisapmi bisapmi nandak nandakgo si pisanakwan egipbi. Jigi ae tepmiyo guramikgi. Ae Gen Bin Tagisi minjat aminyokon yan tenjenok dakon pi abi. Minjat aminyo panpulugoki dakon pi Pinjkop da gamgut, pi unun an kimokgi.

Pol kilisok unun kimotdisak

⁶ Gak yanjsi abi, nido nak kilisok unun kimotdisat. Anapbo yawino da Pinjkop do wain paret an iman unuden tagaldisat. Kiken dakon bisap kili kwan tosok. ⁷ Nak egip egip dakon napbi gwapbo tagisikon tintim yanek kigim, anek abisok tilagon kili abin aldat. Nak Pinjkop do nandan gadatno tebaisi abidagim. ⁸ Amin da napbi gwapbokon teban tanek tomni timikgan unun kili tagap tak da nak do jomanek tosok. Tomni unun yan: Amin Tagi da amin kilegi

yan nayikdisak. Amin Tagi da anpak kilegi yolek amin dakon anpakni kokwin anek minjat aminyo gen pikon yopjak bisap madepmon tomni unun namdisak. Ae nak kalon dogin dima namdisak, amin morap Yesu noman altanban kok do but kindap an unun do kisi yomdisak.

Timoti unun Pol do tepmisi opjak

⁹ Gak kosit nianon da nagon tepmisi opbi dakon pi madepsi abi. ¹⁰ Nido, Demas kili nepman dekgit. Unun on miktim dakon yo morap do galagi nandanek Tesalonaika kokupmon kigit. Kresens unun Galesia provin-skon kinakwan Taitus unun Dalmesia miktimon kigit. ¹¹ Luk kalon dagin nak gat ekwamak. Mak abidanbi gak gat kisi opjil, nido unun da nak pikon anpulugosak amin tagisi. ¹² Tikikus unun nak da yabekgo Epesas kili kigit.

¹³ Gak apbi bisapmon paba pigik dubakno kokup pap Troas unudon Kapus da yutnon yipgum unun si abidanek opbi. Ae papia kisi timikgi. Papia sipsip gip ban wasanbi unun banjsi timikgi.

¹⁴ Aleksanda, unun ain ban yo wasok amin, unun da nak do yo yokwisi agit. Unun anpak agit dakon kobogi do Amin Tagi da yo yokwisi don an imdisak. ¹⁵ Gakyo kisi unun amin do kan kimokgi. Unun nin dakon gen do uwal madepsi agit.

¹⁶ Mibiltok gen pikon nepgwit dakon kobogi yagim bisapmon, amin kinda da nak gat agek anpuluganban gen dima yagimak. Amin morap kisi nak nepman dekgwit. Pinjkop da unun gulusunni dakon kobogi yokwi dima yomjak dosi nandisat. ¹⁷ Mani, Amin Tagi da nak da ilenjonjok agek nak anteban agit. Do nak Gen Bin Tagisi aripmisi yanapbo Amin Nwakanwari Kabi morap kisi da nandawit. Anapbo Pinjkop da nak laion da gen kagakon nan abidagit. ¹⁸ Amin Tagi da nak anpak yokwi morap an namdan unudon nan abidokdisak.

Añek añpulugañban tagisi egapbo añañ
Piñkop dakon amin kila agakni Kwen
Kokup tosok unjudon añkikdisak.
Amin Tagi dagok dagogi mini tilim
gulgwani tañ añañ kikdisak. Unjun asi.

¹⁹ Gildatno tagi Prisila gat ae Ak-
wila gat ae Onesiporus dakon gwakni
kisi do yoyiki. ²⁰ Erastas unjun kokup
pap Korinon sigin egisak. Añakwan
Tropimus unjun sot agit, do kokup pap
Miletus unjudon yipman dekgim da
egisak. ²¹ Gak kosit niañon da tepmisi
opbi dakon pini añkimokgi. Jomjom
añegaki ais bisap di apban. Yubulus
da gildatni tagi gayisak. Ae Pudens,
ae Linus ae Klodia gat ae pañmuwukbi
diwari morap gat kisi da gildatni tagi
gayan. ²² Amin Tagi da wupgo gat
egipjak, ae nandan yawotni da gagon
tosak do bisit asat.

Pol da Taitus do Papia Mandagit

But piso gen

Taitus unun Juda amin kabikon nani kinda dima. Mani Yesu yolyol amin dagagit bisapmon Pol anpuluganban yabekbi pi agimal. Pol da Taitus Krit miktim tim tap binap tosok unudon panmuwukbi dakon pi kila asak do yipban egipgut.

Mibiltok Pol da yosok, Krit amin dakon anpak unun tagi dima. Mani amin kinda panmuwukbi dakon kila amin dagok do kan, anpak tagisi ankimotjak. Don Pol da Taitus da minjat aminyo iyikon iyikon nianon da yoyindet asak unun do iyigit. Minjat amin pelan, ae yawi kaluk, ae oman monji unun yoyindet niansi asak unun do mandagit.

Gen mibi do yan mandagit. Taitus da minjat aminyo yoyin degek but kalonji egek notni do anpak tagisi an yomij yomij anek gen emat dima anek egipni do yoyigit.

Taitus unun nandan gadatni panjeban anek panmuwukbi Krit miktim tim tap binap tosogon ekwan unun dakon anpakni panmilip asak.

(Kilapmi 1-3)

¹ Nak Pol, Pinjkop dakon oman monji ae Yesu Kristo dakon yabekbini. Nak minjat aminyo Pinjkop da iyi do manjigit unun dakon nandan gadatni panjeban aben do nak yabekgit, ae panpulugoko gen bami nandan pisanek Pinjkop dakon anpak yolek ani yan do nak yabekgit. ² Do panpulugoko nandan gadat tebaisi anek, Pinjkop da egip egip teban yomjak do jomjom an. Kalipsigwan Pinjkop da yo kinda dima wasanban noman tagit bisapmon, egip egip teban unun nim do kili yan teban tagit. Unun top dima yosok. ³ Ae don, iyi bisap unun yipguron, amin

di geni yan tentenoni do panoman agit. Yan aban geni noman altan tentenagit. Pinjkop, yokwikon ban timit timit aminin, unun da nak Pinjkop gen yan tentenok pi on aben dosi nayigit.

⁴ Taitus, nak papia on gak do mandan gamisat. Gak monjinosi, nandan gadakgo nin morap gat arip. Pinjkop Dat gat ae Yokwikon Ban Timit Timit Aminin Yesu Kristo gat da nandan yawok gaminek anpuluganbal butgo yawori tosak do bisit asat.

Taitus unun panmuwukbi dakon kila amin tagisi ban manjisak

⁵ Gak pi morap andiwarikgiman unun panwasip abi yan do anek Krit miktimon gegum. Do gayigim unun da aripmon kokup morapmon panmuwukbi dakon kila amin manjiki. ⁶ Gak minjat aminyo da dabilon gulusunni mini amin ban manjiki. Unun minjat kalonji dakon eni egipjak. Ae unun amin dakon monji gwayoni Kristo nandan gadan imni, ae Pinjkop da dabilon anpak garagi tagi yolek dima ani, ae kwen wigik anek men datyo dakon gen pabij yop anpak yolek dima ani.

⁷ Panmuwukbi dakon kila amin unun Pinjkop dakon pi kila agak amin, do kosit kilegisi agipjak, anakwan amin da gulusunni kinda dima koni. Unun iyi do nandaban dima wigisak, ae butjap tepmi dima nandisak. Unun pakbi teban nanek but upbal dima asak, ae emat pidokyo dima asak, ae monej morapmi timit do nandak nandak dima asak. ⁸ Amin yutnikon kwa kilani tagi asak, ae anpak tagisi morap do galagisi nandisak, ae anpakni kilegisi, ae telagisi egisak, ae iyi do kila anek anpak kalipmi pabij yopmandak. ⁹ Unun gen bamisi iyin dekwit unun tebaisi abidosak. Anek minjat aminyo gen bami yoyin degek butni panjeban asak. Ae gen bami pabij yopmangan amin gen tebaisi yoyinjakwan gulusunni pindatni.

Miktim tim Krit unjudon amin morapmi da amin diwari dakon nandan gadat panupbal an

¹⁰ Gak kila amin tagisi ban manjiki, nido kwen wigik amin morapmi ekwan. Unjun gen isali morapmi yanek amin dakon nandak nandak pankewalgan. Unjun kabikon, morapmi unjun Juda amin, unjun da gip mandani do pi tebaisi an. ¹¹ Unjun amin minjat aminyo dakon monenji timit do nandanek yoyindet gulusun anek minjat aminyo diwari gat ae gwakni morap kisi gat dakon nandan gadat panupbal an. Do gen unjuden dima yoni do yansop an yobi. ¹² Kalip Krit amin dakon nandak nandak amin madep kinda da yan yagit, "Krit amin morap unjun top yogok amin. Unjun amin yokwisi jon kilap yombem. Unjun isalsi egek jap morapmi nok do gin nandan." ¹³ Gen unjun bami. Do gak anpakni panmilip anek Pinjkop nandan gadan imin kimotni do gen tebaisi yoyiki. ¹⁴ Yan anaki Juda amin dakon babikni dakon binap gen do mirak sanbenek dima yopni, ae gen bami manji iman amin dakon gen tebani do mirak dima yopni.

¹⁵ Minjat aminyo burikon yoni mini unjun nandak nandakni kilegi gin. Mani anpak Pinjkop da dabilon garagi tagi ban yolek Kristo dima nandan gadan iman amin unjun nandak nandakni kilegi minisi. Nido, nandak nandakni gat butni gat Pinjkop da dabilon garagi tagi. ¹⁶ Gen kaganikon da yan yon, "Pinjkop nandan imisat", mani anpakni da yan nolinban koman, Pinjkop manji iminek ekwan. Pinjkop da dimasi galak tan yomisak. Unjun gen pabin yop aminsi, ae anpak tagisi kinda aripmi dima ani.

2

Amin pelan anpak Pinjkop da si galak tosok ban ani

¹ Mani, gak minjat aminyo Yesu yolyol dakon gen madep madep morap ton unjun yol kimotni do yoyin dekgi. ² Amin pelan pakbi teban nanek but upbal dima ani do yoyiki. Unjun amin da pindakba amin tagisi ani do yoyiki, ae nandan kokwin tagisi anek anpak tagisi banjin ani. Unjun nandan gadat tebaisi anek, amin do but dasi galak tan yominek, tebai agek jig morapmi guramitni do yoyin dekgi.

³ Ae minjat pelan yo kisi yoyinbi Pinjkop da anpak galak tosok unjun ban yolni. Amin do manji gen dima yoni, ae pakbi teban dakon oman monjini dima egipni. Ae yoyinbi amin diwari anpak tagisi do yoyindetni. ⁴ Minjat pelan da minjat gimonji da ani gat ae monji gwayoni gat but dasi galak tan yomni do yoyindetni. ⁵ Ae yoyin dekba minjat gimonji nandan kokwin tagisi anek anpak tagisi banjin anek Pinjkop da dabilon gwaljigi mini egipni. Anek yutni kila tagisi ani, ae amin do anpak tagisi anyomni, ae ani dakon pinjini egipni. Anpak unjun ani kan, amin da Pinjkop gen do yanba yokwi tok dima akdan.

Taitus anpak tagisi wili gimonji da yolek ani unjun ban asak

⁶ Unjuden gin, gak wili gimonji panteban abi unjunyo kisi nandan kokwin tagisi anek iyi dakon egip egipni dakon kila tagisi ani. ⁷ Yo morap aki bisapmon, gak gaga anpak tagisi banjin abi, anaki amin da anpakgo kanek yolni. Minjat aminyokon yoyindet pi aki bisapmon gen kilegisi yanaki amin da gandaba pi amin bamisi kinda yan gandani. ⁸ Gen kilegisi banjin yoki kan, amin da gulusun kinda dima kokdan. Ae uwal da gen yokwi kinda aripmi dima niyikdan, nandak nandak yokwini do mayagi pakdan.

Oman amin madepni dakon gen tagisi guramitni

⁹ Gak oman amin yoyinbi madepni dakon pinbini egek pi tagisi madepni da galak tosak unun ban ani. Anek madepni da gen yoyinba kobogi do gen yokwi dima yoyini, ¹⁰ ae madepni dakon yo kabo dima timitni. Madepni dakon gen tagisi yol kimagakwa, madepni da anpak ani do but galaksi nandisak unun anakwa pindakban gwaljigi minisi ani. Yan aba yo morap anikon amin da oman amin pindagek gen on yan tenenoman unun do galak toni. Unun gen unun Pin kop yokwikon ban timit timit aminin dakon gen bamisi.

Pin kop dakon anpak yolek Kristo do jomjom anej

¹¹ Nin nandaman, Pin kop dakon nandan yawotni unun kili noman tagit, do amin morap yokwikon ban tagi timitjak. ¹² Nandan yawotni unun da anpak yan anej do nolisak. Pin kop da pindakban anpak injani an unun dima anej do nolisak. Ae on miktim dakon anpak yokwi morap yopnen do nolisak. Ae on miktimon egek nin do kila tagisi anek kilegisi egek Pin kop yolnen do nandan yawotni da nolisak. ¹³ Unun anpak tagisi yolek nandan teban tanek kisik kisik bisap madep do jomjom anej. Unun bisapmon Yesu Kristo Pin kopnin Wikwisi ae Yokwikon Ban Timit Timit Aminin tilimni gat noman altokdisak. ¹⁴ Kristo unun mibili yan do egip egipni parekgit. Nin yokwi morap da kisiron ban pulugan nipmanek sugan panmilip aban gwaljigi minisi anej do parekgit. Ae nin da iyi dakon amin kabi anek anpak tagisi but dasi anej do parekgit.

¹⁵ Gak gen on minat aminyo yoyindekgi. Gak yan mudan gabi, do gen on guramitni do pan tagap abi, ae gen pabin yopmanan amin unun anpakni panmilip ak do gen tebaisi yoyiki. Gak yum pindagaki amin da gengo do yo isali yan dima yoni.

3

Pin kop da nin do yo tagisi agit, do nin anpak tagisisi anej

¹ Gak minat aminyo aego butni pabi pisanba kila amin madep gat ae gapman dakon pinbini egek geni guramik kimotni. Anek bisapmi bisapmi pi tagisi mibili mibili morapmi ak do tagap toni. ² Yoyinbi amin kinda do gen giren kinda dima yoni, anek gen emat dima ani. Bisapmi bisapmi yaworisi egek minat amin morap kabikon iyi do nandaba pinakwa anpak tagisi ban anyomni.

³ Ninyo kisi kalip nandan kokwinin tagi dima, ae gen pabin yop agiman. Sunduk da nin pan kilikban but sulugik gat ae giptim dakon galaktok mibili mibili dakon oman monji egipguman. Nin anpak yokwi mibili mibili anek tagisi ekwan amin do nandaba yokwi tok agiman. Amin da uwal anningwit, ae ninyo amin do uwal agiman.

⁴ Mani Pin kop Yokwikon Ban Timit Timit Aminin unun da nin do but dasi galak tan ningut, anek golgoli nandanek nin do anpak tagisi agit. Ae unun anpakni noman altan tenenagit bisapmon, ⁵ nin yokwikon ban timikgit. Nin da nin anpak kilegi kinda agiman do anek nin yokwikon ban dima timikgit. Iyi dakon bupmi do anek yokwikon ban timikgit. Nin suganban monji nakjak kalugi yombem anapno Telagi Wup da egip egip kalugi ningut. ⁶ Yesu Kristo Yokwikon Ban Timit Timit Aminin pi agit unun do anek Pin kop da Telagi Wupni madepsi ninon tagalgit. ⁷ Kristo da nin do nandan yawok nimek pan puluganban Pin kop da dabilon amin kilegisi agiman. Anpak unun anek egip egip teban abidonen do nin manjigit. Nin egip egip teban do nandan teban tanek jomjom anek ekwaman. ⁸ Gen morap gayisat unun bamisi.

Nak gen unun do madepsi yan tenjenoki do nandisat, anaki minjat aminyo Pinjop nandan gadan iman unun da anpak tagisi ak do pi madepsi ani. Anpak unuden unun yo bamisi, ae unun da amin morapmi tagi panpulugogi. ⁹ Mani pidok pidok ak do nandan kokwini tagi dimakon da yon, ae gen emat an amin, ae babikni dakon man dogin yanekwan, ae Moses dakon gen tebanon gen ton unun dakon mibili do gen emat an amin dakon geni gulusun do mirak dima yopbi. Gen unuden da nin aripmi dimasi panpulugoni.

¹⁰ Amin kinda panmuwukbi tuwil do anpak di aban kan, nandak nandakni anmilip ak do mama gen di iyiki. Kosit kalon bo kosit bamot gengo dima nandaban kan, manji iminek wagil yipman dekgi. ¹¹ Gaga nandisal, unuden amin kosit kilegi kili yipman dekgit, ae yokwi pakpak amin dagak. Do iyi dakon yokwini da kobogi yokwi timitjak do kili yan mudan ibi.

Taitus kin Pol kosak

¹² Nak da Atemas bo Tikikus kindagak do yabekgo opjak bisapmon gak nak do Nikopolis kokupmon op do kosit wisik dakon pi madepsi abi. Nido nak ais bisapmon Nikopolis egip do nandisat. ¹³ Gak Senas unun gen teban dakon nandak nandak amin gat Apolos gat kilani tagisi abi. Gak da kosit agipjil dakon yo do panpulugoki. Anaki kosit agipjil bisapmon yo do wadak wadak dima anjil. ¹⁴ Minjat aminin da pi tagisi anek yo do wadak wadak an amin panpulugoni dakon nandak nandak timitni. Panmuwukbi isal egek Pinjop dakon anpak dima yolni kan, unun tagi dima.

¹⁵ Minjat amin morap nak gat ekwan unun da gak do gildat tagi yan yipba obisak. Ae nin dakon gildatnin tagi minjat aminyo Yesu Kristo nandan gadan iminek nin do but dasi galak tan niman unun yoyiki.

Pinjop dakon nandan yawotni ji morap kisikon tosak do bisit asat.

3:9: 2Ti 2.14,16

3:10: Mt 18.15-17

3:12: Ep 6.21-22; Kol 4.7-8

3:13: Ya 18.24; 1Ko 3.5-6

3:14: Ep 4.28

Pol da Pilimon do Papi Mandagit

But piso gen

Pilimon unun man bini ton amin kinda. Unun Kolosi kokup pap dakon Yesu yolyol amin kinda. Oman monjini kinda mani Onesimus unun amin madepni yipman degek pasal kin kokup kindakon egipgut. Unun kokup papmon Onesimus Pol anjalon anek Yesu yolyol amin dagagit.

Unun bisapmon Pol dam tebanon egipgut, do Pilimon aripmi dima kin kosak. Mani on papi mandan Onesimus do iban madepnikon ankgit. Rom dakon gen teban da oman monji kinda pasal kisak kan, madepni da tagi anakban kimotjak do yosok. Mani unun papiagwan Pol da Pilimon oman monjini tebai dima iyisak do mandagit. Oman monjini unun Yesu yolyol amin kili dagak, do notnosi yanon da abidosak.

Pilimon dakon oman monji pasal kigit da don Yesu yolyol amin daganban, Pol da yabekban tobil ae Pilimon do kigit

¹ Nak Pol, Yesu Kristo yoldat do anek dam tebanon egisat. Nak gat ae notnin Timoti, nit da papi on Pilimon gak do mandamak. Gak notnin tagisi ae pi isalnin. ² Nit papi on saminin Apia kisi do mandamak. Ae Akipus Yesu do anek yokwi pabin yop do nin gat kalonj emat aman ununyo kisi do mandamak. Ae panmuwukbi Pilimon gak da yutnon muwuk muwuk an unun kisi do mandamak. ³ Nit Pin kop Datnin, ae Amin Tagi Yesu Kristo, unun da nandan yawot an daminek butji panyawot aban yawori tosak do bisit amak.

Pilimon dakon anpakni tagisi do Pol but galaksi nandagit

⁴ Bisapmi bisapmi bisit asaron, nak gak do nandanek Pin kopno ya yan iyisat. ⁵ Nido, toktogisi amin da yan nayan, gak Amin Tagi Yesu nandan gadan imin kimokdol, ae Pin kop dakon minat aminyo but dasi galak tan yomin kimokdol. ⁶ Pin kop da gak anpuluganban yipman deri mini minat aminyokon Yesu do nandan gadat asal unun yan tentenok abi do Pin kop bisit iyisat. Yan anaki Kristo da yo morap tagisi nimisak unun do pakyanji nandaki. ⁷ Not, gak Pin kop dakon minat aminyo morap but dasi galak tan yomin kimagek butni pan teban asal. Yan anaki unun da kisik kisik madepsi naminakwan butno yaworisi tosak.

Pilimon da Onesimus notnosi yanon da abidosak

⁸ Yo kalonjisi kinda abi do nandisat. Kristo da manon unun si abi do nak da tebai tagi gayiken. Mani, anpak tagisi asal unun nandisat, ⁹ do gen tebai dima gayiken. Amin do but dasi galak tan yomyom anpak da nit kisi timikdak, do nak gen yaworisok gayiken. Nak Pol, Yesu Kristo dakon gen yan tentenok asat, ae Kristo dakon pi unun do anek dam tebanon egisat. ¹⁰ Monjino Onesimus do anpak tagisi an ibi do gayisat. Dam tebanon egapbo Onesimus nagon apgut bisapmon, nak da Kristo bamisi nandan gadan imjak do anpulugagim. Do unun monjinosi yombem agit. ¹¹ Kalip gak anpulugok do pi tagi dima agit. Mani abisok pi tagisi anek gak gat ae nak gat kisi tagisi panpulugokdisak.

¹² Abisok yabekgo nak dakon but gat kisi gagon tobil obisak. ¹³ Abisok Gen Bin Tagisi yan tentenok dakon pi do anek dam teban amin egisat bisapmon abidoko gak da tamokon pi asak kan, nak unun do tagisi nandanek. ¹⁴ Mani gak dakon yan dagok dima kanek yo kinda dima aben. Gak da idon egek nak anpulugosak do nandisal kan unun gak dakon

galak tok. Nak tebai dima gayiken.
¹⁵ Asi, Onesimus bisap pisipmisok gepman dekgit. Mani yo unun noman tan imgut, unun gak da yokwikon nan ae abidanbi gak gat toktogisi egipjil do bo noman tagit. ¹⁶ Abisok unun gak dakon oman monjigin dima. Asi unun gak dakon oman monjigo egisak, mani abisok gak dakon notgosi dagak do but dasi galak tan ibi. Naga koko notnosi aban but dasi abidosot. Mani nandisat, gak da but dasi galak tan imin kimotdisal. Oman monji pini aban kan galaktokdisal, ae Kristo do anek gak da kanbi notgosi anakwan but dasi galak tan imin kimotdisal.

¹⁷ Do Kristo da pikon nit kalonisi ekwamak yan kosol kan, nak opbo but dasi nian abidanbim, Onesimus do yan gin abi. ¹⁸ Gagon gulusun di agit, bo ae gagon goman di agit kan, mani kulabik anek unun gomanon nak dakon man mandaki. ¹⁹ Nak Pol da naga dakon kisit da papia on mandisat. Nak da naga goman unun sopben. Mani nandaki! Nak da gen bami gayiko nandan gadat agil, do gak nagon gomango ton. Goman unun gaga dakon egip egipgo. Mani unun do dima yoken. ²⁰ Not, nandaki. Amin Tagi da manon gak anpak tagi on nak do abi do nandisat. Nit Yesu Kristo dakon amin ekwamak do unun anpak anek nak dakon but anteban abi.

²¹ Papia on mandanek yansi nandisat, gak da nak dakon gen on guramitdisal. Nak nandisat, Onesimus do anpak akdisal, unun da anpak abi do gayisat unun yapdisak.

²² Ae nak gen kinda gat tosok. Nak Pin kop da ji dakon bisit nandakdisak, anek nak nepban jikon tobil apdisat yansi nandan gadasat. Do yutgokon yut buri kinda nak da pokgen do anroman abi.

²³ Epapras da gildat tagi yan gayisak. Unun kisi Yesu Kristo do anek dam tebanon ekwamak. ²⁴ Nak dakon pi isalno, unun Mak, ae Aristakus, ae Demas ae Luk ununyo kisi da gildat tagi yan gaya.

²⁵ Amin Tagi Yesu Kristo dakon nandan yawot da ji dakon wup gat egipjak do bisit asat.

Pol dakon pi isalni da Pilimon do gildatni tagi yipman iman

Papia Ibru Amin do Mandabi

But piso gen

Papia on namın da mandagit unun dıma nandaman. Mani on papia mandagit amin unun Juda amin dakon Pinjkop gawak imim silip morap ae telagi papianikon gen morap ton unun pakyansı nandısak amin kında da mandagit yan nandaman.

Papia on Juda amin kabi kında Yesu yolyol amin dagawit unun do mandagit, nido Yesu yipmanek tobil sanbek sanbek kalipmikon ae kik do nandawit. Do panpuluganek Yesu dıma yipman detni do mandagit. Papia on da nandan gadatni panjeban anek Pinjkop da Yesu Kristo obakon da pi madep agit unun do yosok. Kristo kalon dagin Pinjkop dakon anpak bamisi unun nolisak.

On papia da yo madep kapbi do yosok. 1) Yesu unun Pinjkop dakon Monjisi. Yesu miktimon egipgut bisapmon jigi ae tepmiyo madepsi pagit, yan anek unun kosiron da minat aminyo dakon panpulugok amini dagagit (2.10). Do Yesu da kombi amin morap kalip egipgwit unun yapman mudosok, ae anelo ae Moses yo kisi yapmandak. 2) Pinjkop da iyi Yesu mukwa sogok amin dagok dagogi mini egipjak do manjigit, ae Yesu da Juda amin dakon mukwa sogok amini yapman mudosok. 3) Yesu unun mukwa sogok amin dakon mibiltok amin Kwen Kokup egısak, anek nandan gadan imni amin yokwikon ban tagi timitjak. Pinjkop gawak imim dakon silip do Moses dakon gen teban da yagit, unun Yesu da yo bamı don asak unun dakon tilak ban awit.

On papia da minat aminyo dakon nandan gadat panjeban ak do yosok. Do Israel aminon nandan gadatni

tebaisi amin kalip egipgwit dakon gen morapmi ton (kilapmi 11). Yan yosok, jigi morapmi noman tan damdan, mani nandan gadatji tebai abidan wigek kimot ani. Yesu pakyansı sintan kanek anpakni yolek jigi tepmiyo pabin yopni do yosok.

Pinjkop dakon Monji da gen niyısak (Kilapmi 1-2)

Yesu Kristo unun Pinjkop dakon Monji

¹ Kalipsigwan Pinjkop da kombi amini panjagap aban bisap morapmi ae kosit mibili mibilikon da geni yoyinban babiknin da nandawit. ² Mani abısok mibi bisap ekwamanon Pinjkop da geni Monjikon da niyigit. Monji unun da yo morap timitjak do manjigit, ae unun da kisiron da miktım gat ae kundukon yo morap ton gat wasan yopgut. ³ Monji da Pinjkop dakon tilim gilgwani gat tenjenosok. Iyi unun Pinjkop yombemsi asak. Geni tapmimi ton unun da miktım gat ae kundu gat jonikban tebai tomal. Unun da amin dakon yokwini sugan panmilip aban kilegisi awit, anakwa Kwen Kokupmon Pinjkop Kila Amin Madep Wikwisi da aminsi tet do yikgit.

Pinjkop Monji da anelo yapmandak

⁴ Dat da Monji do man imgut unun wukwisi, unun da anelo dakon mani yapman mudosok, do Monji unun da anelo dakon wukwisini egısak.

⁵ Unun yansı nandaman, nido Pinjkop da Monji yan iyigit:

“Gak Monjino. Abısok nak Datgo dagosot.”

Ae kında gat yan iyigit:

“Nak da Datni egapbo unun da Monjino egipjak.”

Pinjkop da anelo kında do gen yan dimasi iyigit. ⁶ Ae Pinjkop da Monji mibiltogi miktım yabegek yan yagit:

“Pinjkop dakon anelo kisi morap da gawak imin kimotni.”

⁷ Piŋkop da anelo do gen kinda yan yagit:

“Uŋun da aneloni aban mirim dagon.
Uŋun da oman amini aban milenjasip dagon.”

⁸ Mani Monji do yan yagit:

“Piŋkop, gak kila amin madep toktok teban egi anan kikdisal.
Gak da anpak kilegikon da amin kabigo kilani akdisal.

⁹ Gak anpak kilegi do galak tanek anpak yokwi do dima galak tosol.

Yan asal do nak Piŋkopgo da man madep gaminek bit nelak son gabo kisik kisikgo da madepsi asak.

Asi, man madepgo da notgo dakon man yapman mudosok.”

¹⁰ Piŋkop da Monji aeni yan iyigit:

“Amin Tagi, kalipsigwan yo morap dima altanakwa gak da on miktim dakon jonitni wasagil da tebaisi toso.

Ae kundukon yo morap ton uŋun kisitgo da wasagit.

¹¹ Kundu gat miktim gat wagil tasik tokdamal, mani gak toktok teban egipdisal.

Uŋun imal girani da yan pasildamal.

¹² Uŋun gak da yalin yitnan yan gironitdisal.

Gak da amin da imal kulabik an, unuden kulabik akdisal.

Mani gak kulabik dima asal, ae gak dakon bisap mudok mudogi mini.”

¹³ Kalip Piŋkop da Monji yan iyigit:

“Gak nak da amin tet do yigaki wigi uwalgo yopbo pinbigo egipni.”

Mani ni bisapmon anelo kinda do Piŋkop da gen unuden kinda yagit? Dimasi! ¹⁴ Anelo uŋun oman amin gin. Uŋun wup, Piŋkop da minat aminyo yokwikon ban timitdisak uŋun panpulugoni do yabekdak.

2

Piŋkop da nin yokwikon ban timikgit uŋun yo madepsi

¹ Piŋkop dakon Monji man madep pagit, do gen nandagiman uŋun nandak nandakninon da tebai abidanek guramik kimotneŋ. Gen uŋun guramit do alek tanek di diwalik pikwam. ² Kalip babiknin Piŋkop da gen yoyik do anelo da gen kagakon da gen bamisi yoyigit, do amin morap gen uŋun iragek abin yipgwit, uŋun anpak yokwi awit uŋun da aripmon tomni yokwisi timikgwit. ³ Piŋkop da nin yokwikon ban timit do pi agit uŋun yo madepsi, do nin Piŋkop da pi agit uŋun do nandano yo isali asak kan, kosit nianon da yokwi dakon kobogi yapneŋ? Nin da aripmi dima.

Mibiltok Amin Tagin Yesu da iyi nin yokwikon ban timit do yan tenjenagit. Anakwan geni nandawit amin da yan niyiwit, “Gen uŋun bamisi gin.” ⁴ Ae Piŋkop da tilak mibili mibili, ae yo masi masimi, wasok tapmimi ton mibili mibili gat agit. Ae iyi da galaktogon Telagi Wup dakon but galak dakon yo mibili mibili kokwinik yomgut. Yo morap uŋun agit da Monji dakon gen uŋun bamisi yan noliban koman.

Yokwikon Ban Timit Timit Aminin dakon gen

⁵ Ae egip egip kalugi egipdaman do yoman uŋun anelo da kila ani do Piŋkop da dima yan mudan yomgut.

⁶ Piŋkop da papiakon timi kindakon amin kinda da yan yagit:

“Piŋkop, amin uŋun nianen ban uŋun do nandak nandak anegisal?

Amin uŋun yo isali.

Gak nido kilani anegisal?

⁷ Gak da amin yopbi bisap pisipmisok anelo dakon pinbini egipgwit.

Gak da amin panenagek tilim gat ae man madep gat yomgul.

⁸ Gak da yo morap nin dakon pinbi egipni do yan mudan nimgul.”

Uñun da yo morap kilani ani do yan yosok, do yo kinda isal dima tosak, yo kisisi kilani ani. Mani abisok yo morap pindatno kilani dima an, yo diwari dakon kilani ban gin an.⁹ Mani nin Yesu koman. Pin kop da bisap pisipmisok yipban anelo dakon pinbini egipgut. Mani Pin kop da nandan yawotni do anek Yesu yabekban minat amin morap dakon tamo abidane tepmi madepsi panek kimakgit, do Pin kop da anenagek tilim gilgwani tagisi gat ae man madep gat ingut.

¹⁰ Pin kop unun yo morap dakon ami, ae unun da yo morap wasagit. Unun monji gwayoni morapmi timik panji yopban Kwen Kokup tagisi egipni do nandagit. Yan nandagit do Yesu yipban tepmi pagit, anek tepmi unun pagit do anek unun da minat aminyo dakon yokwikon ban timit timit amini tagisi ae mibiltok amini dagagit. Pin kop da yan aban kilek tagit.¹¹ Yesu gat, ae minat aminyo panmilip aban telagi awit amin kabi gat unun Datni kalonji kinda gin. Yan do anek “not” yan yoyik do mayagi dima nandisak.¹² Unun yan yagit:

“Nak da gak dakon man madep not-nokon yan tentenoken.

Pin kop gawak im do muwutni bisapmon gak dakon man unun da binapmon yan anjisiken.”

¹³ Ae yan yagit:

“Egip egipno Pin kopmon tosoke yanji nandaken.”

Ae kinda gat yan yagit:

“Koki, nak Pin kop da monji gwayoni namgut nak unun gat oni ekwaman.”

Yesu nin panpulugok do amin dagagit

¹⁴ Pin kop dakon monji gwayoni unun giptim ae yawiniyo ton, unun aminsi gin, do Yesu unun kisi amin dagagit. Anek minat aminyo kimot yomisak dakon tapmim tan imisak

amin Sunduk, unun anupbal ak do anek kimakgit.¹⁵ Minat aminyo kimot do pasolgon, anek miktimon ekwan bisap morap kimot da pasol yoban dam tebangwan yan ekwan. Mani Yesu unun dam teban yipman detni do anek kimakgit.

¹⁶ Asisi, Yesu anelo panpulugok do anek pi unun dima agit. Unun Abraham dakon babikni panpulugok do anek pi unun agit.¹⁷ Do yo morapmon iyi dakon notni yombemsi dagane bupmikon da, ae pi agak tagisikon da mukwa sogok amin dakon mibiltok amini dagagit. Do Pin kop dakon gen guramigek yokwi wiririt pi tagisi an kimokdok, ae bupmini madepsi.¹⁸ Pan kilit noman tan iba iyi tepmi pagit, do minat aminyo pan kilit noman tan yoba tagi panpulugosak.

Yesu dakon man madep da Moses dakon man madep yapmandak

(Kilapmi 3.1-4.13)

3

¹ Yando, telagi not kabi, Pin kop Kwen Kokup egisak unun da jiyo kisi yan damisak. Ji Yesu do pakyanji nandani. Unun Yabekbi ae Mukwa Sogok Mibiltok Amin, nin da nandan gadan iminek mani do yan tentenok aman amin unun.

² Pin kop da pi unun iban kalip Moses da minat aminyo Pin kop dakon yut madep da yan agakwa pini tagisi anek minat aminyoni panpulugagit, unuden gin Yesu yo kisi Pin kop dakon pi tagisi agit.³ Mani, nandaman, yut awaldak amin dakon man da yut dakon man yapmandak. Do Pin kop da Yesu do man madep ingut unun da Moses dakon man madep yapmandak.⁴ Yut morap kalon kalon amin da awalgwit, mani Pin kop da yo morap wasagit.⁵ Moses unun Pin kop dakon oman amini egipgut, egek Pin kop dakon gen guramik kimagek Pin kop da yutnon pi agit. Unun Pin kop

da yo don yan tenjenosak unun dakon yan tenjenok amin egipgut. ⁶ Mani Kristo Pinjkop dakon Monji da minjat aminyo Pinjkop dakon yut ekwan unun kilani asak dakon pi tan imisak. Anejek Pinjkop dakon gen guramik kimagek pi unun asak. Bisapmi bisapmi nin pasol pasoli mini nandan gadat tebaisi anek Amin Tagi da yo tagisi an nimdisak unun do jomjom anejan kan, ninyo kisi Pinjkop dakon yutni ekwaman.

Gen pabij yopmanjan amin yik yawot dima akdan

⁷ Yan do anek Telagi Wup da yan yosok:

“Ji abisok Pinjkop dakon gen nandani kan,

⁸ kalip babakji da kwen wigik awit bisapmon geni abij yipgwit, unuden ji but teban dima ani.

⁹ Unun miktim amin dima ekwan timon nak anjewalgwit.

Anek bilak 40 da aripmon pi tapmimi ton agim unun kawit.

¹⁰ Yan aba unun minjat aminyo do butjapsi nandanejan yan yagim,

‘Butnikon da nak dima noljan.

Bisapmi bisapmi kosit yipman yomgum unun si yapmanjan.’

¹¹ Do butjap nandanejan yan teban tok anek yan yoyigim,

‘Asisi, ji nak dakon yik yawot kokupgwan dimasi pigini.’”

¹² Not kabi, ji kan kimotni. Not kindi ji da binapmon nandak nandak yokwi di nandanejan nandan gadatni yipman degek Pinjkop egipmi ton manji di iban. ¹³ Bisap mini abisok gin ekwaman, do gildari gildari ji kalon kalon panmuwukbi diwari do gen tagisi ban yoyini, anek buri panjeban ani. Anpak yokwi da jikon kindi anjewalban but teban di aban. ¹⁴ Nin Pinjkop wasanejan nandan gadan imguman bisapmon, nandan gadat tebaisi agiman. Nandan gadatnin anjeban anapno teban tanjakwan wigi kimotnejan dakon bisapmon

wigisak kan, nin Kristo dakon notnisi egipdaman.

¹⁵ Ji mama gen do dima injtoni. Gen unun yan:

“Ji abisok Pinjkop dakon gen nandani kan, kalip babakji da kwen wigik awit bisapmon geni abij yipgwit, unuden but teban dima ani.”

¹⁶ Namin amin da kalip Pinjkop dakon gen nandanejan kwen wigik anek geni abij yipgwit? Minjat aminyo Moses da timikban Isip yipman opgwit unun dagin anpak unun awit. ¹⁷ Ae Pinjkop da namin do bilak 40 da arip butjap nandan yomgut? Minjat aminyo yokwi anek kimakgwit anakwa giptimni miktim kibiri amin da aripmi dima egipmi miktimon tawit amin unun do butjap nandagit. ¹⁸ Pinjkop da namin amin kabi da yik yawot kokupmon aripmi dima kini do gen tebaisi yan anjeban agit? Minjat aminyo geni abij yipgwit unun dogin agit. ¹⁹ Do nandaman, minjat aminyo unun Pinjkop dima nandan gadan imgwit, mibili yan do anek yik yawot kokupnikon dima kini do yagit.

4

Pinjkop dakon minjat aminyo da yik yawot kokup abidokdan

¹ Pinjkop da nin timik yik yawot kokupmon panjik do yan teban tok agit. Do nin si pasalek kan kimotnejan, Pinjkop da jikon amin kindi unun kokupmon aripmi dima kikedisak yan kindi di kanban. ² Kalip Israel amin da nandawit, unuden gin ninyo Gen Bin Tagisi nandagiman. Mani isal nandawit, anek Pinjkop gen do dima nandan gadawit. Do Gen Bin Tagisi unun nandawit da dima panpulugagit. ³ Mani minjat aminyo nin Pinjkop nandan gadan imaman nin nipban yik yawot kokupnigwan pikwaman. Kalip Pinjkop da kokup unun do nandanejan gen yan yagit:

“Do nak butjap nandanek yan teban tok anek yan yoyigim,

‘Asisi, ji nak dakon yik yawot kokupgwan dimasi pigini.’”

Mani kalipsigwan Pinjkop da yo morap wasagit bisapmon pi morapni kisi an mudanek yik yawot kokupni kisi an noman agit. ⁴ Pinjkop da papiakon timi kindakon gildat 7 do yan yagit:

“Pinjkop da gildat 7 non pi morap an mudagit pindakgit, anek unun gildaron yik yawot agit.”

⁵ Ae gen unun mibiltok kaman unun da yan yosok, “Unun nak dakon yik yawot kokupgwan dimasi pigikdan.”

⁶ Unun da yan nolisak, Pinjkop dakon yik yawot kokup unun tosok, mani amin diwari unungwan dima pigiwit, nido unun amin kabi kalip Gen Bin Tagisi nandawit, mani geni abin yipgwit. ⁷ Yan do anek Pinjkop da yik yawot kokupnikon pigik dakon gildat kinda yipmanek unun gildat do “Abisok” yan yagit. Kalipsigwan babiknin gen kirinjit anek kimakgwit da donsi Dewit dakon gen dulumon da yagit. Gen on do kili yaman, unun yan:

“Abisok ji nak Pinjkop dakon gen nandani kan, but teban dima ani.”

⁸ Kalip Josua da yik yawot kokup yomgut tam, Pinjkop da bisap kindakon don yom do dima yanban.

⁹ Do nin nandan, Pinjkop dakon minjat aminyo yik yawot tan yomisak. Unun Sabat yik yawot bisap yombem.

¹⁰ Do yik yawot kokupgwan pigisak amin unun kalip Pinjkop da pi wasip anek yik yawot agit, unuden gin pini yipmanek yik yawot asak. ¹¹ Do nin yik yawot kokupgwan pigik do pi tebaisi anen. Kalip gen pabin yop anpak awit unuden amin kinda gen pabin yop anek yik yawot dima di abidanban.

¹² Nido Pinjkop gen unun egip egipmi ton, ae tapmimni madep. Geni unun tepmisi, ae emat agak siba geni teri

teri ton unun yapmandak. Gen unun da amin yaban mikgwansi pigisak. Pigek amin gat ae wup gat yaman pidosok, ae kidat dakon sanbek gat ae wuk gat kisi yaman pidosok, do nin dakon nandak nandak gat ae butnin dakon galaktok morap gat unun pakyanansi nandan mudosok. ¹³ Pinjkop da yo morap wasagit, unun kindasok Pinjkop da dabilon aripmi dima pasili. Yo morap kisi pisanbisi ae nomansi Pinjkop da dabilon ton. Ae Pinjkop da yanban nin anpak morap agiman gat pi morap agiman unun dakon mibili iyin mudokdaman.

Yesu unun mukwa sogok dakon mibiltok aminin (Kilapmi 4.14-10.39)

Yesu Kwen Kokupmon egek sanbek sanbek kalugi dakon Mukwa Sogok dakon Mibiltok Amin egisak

¹⁴ Nin anpak morap agiman unun Pinjkop iyin mudokdaman, do nin Yesu nandan gadan imin kimotnen. Yesu unun Mukwa Sogok Mibiltok Aminin egisak, unun Kwen Kokupgwansi wigigit. Unun Yesu unun Pinjkop dakon Monji. Do nin nandan gadatnin unun yan tentenok aman unun tebaisi abidonen. ¹⁵ Mukwa Sogok Mibiltok Aminin unun da nin do bupmi nandanek nin tapmimni madep dima unun nandisak. Nido panjkewal morap ninon noman ton unun Yesu yo kisi noman tan imgwit, mani yokwi dima agit. ¹⁶ Do nin jiginin ton bisapmon bisit anek pasol pasoli mini Pinjkop da kila amin madep yityit tamonikon kinen. Unun nandan yawot aminsi, unun da bupmi ae nandan yawok niminek nin tagi panpulugosak.

5

¹ Mukwa sogok dakon mibiltok amin dakon mibili unun yan. Pinjkop da amin kinda abidan minjat aminyo dakon binap amini egipjak do manjisak. Unun Pinjkop do but galak

dakon yo mibili mibili imim gat ae yokwi wiririt dakon paret mibili mibili agak dakon pi ban asak. ² Iyi miktim amin nin yombem tapmimni madep dima, do amin nandak nandakni mini ae Pinjkop dakon kosit yipmanj dekganj amin anpak yawori anj yomisak. ³ Unjun tapmimni madep dima do minjat aminyo gat ae iyi dakon yokwini kisi mudoni do paret asak.

⁴ Amin kinda da galak toknikon “Nak man madep panjek mukwa sogok dakon mibiltok amin egipbenj” yanj aripmi dima yosak. Kalip Pinjkop da Aron yanj imgut unjuden Pinjkop da amin kinda yanj iminjakwan pi unjun abidosok.

⁵ Ae Kristo kisi, iyi dakon man awigek mukwa sogok amin dakon mibiltok amin dima dagagit. Pinjkop da iyi unjun pi asak do manjigut. Pinjkop da yanj iyigut:

“Gak Monjino. Abisok nak Datgo dagosot.”

⁶ Ae timi kindakon Pinjkop da yanj yosok:

“Gak mukwa sogok amin toktogit egipbi.

Gak mukwa sogok amin Melkisedek yombem.”

⁷ Yesu miktimon egipgut bisapmon, Pinjkop do bisit agit. Unjun nandagit, Pinjkop da kimoron nanj aripmi tagi abidosak yanj nandagit, do bisit tebaisi agit, ae madepsi yanj tidanjek kunam morapmi takgit. Unjun iyi do nandaban pinjakwan Pinjkop gawak iminek egipgut, do Pinjkop da bisitni nandanj imgut. ⁸ Yesu unjun Pinjkop dakon Monji egipgut, mani tepmi pagit unjun da Pinjkop dakon galaktok yolyol dakon anpak iyinj dekgit. ⁹ Tepmi panjek Pinjkop da pi imgut unjun anj mudanjek amin morap geni guramikganj unjun yokwini wiririk yominjek egip egip teban yomyom amini dagagit. ¹⁰ Ae Pinjkop da Yesu manjinek yanj yagit, “Gak mukwa

sogok amin dakon mibiltok amin kinda Melkisedek yombem egipbi.”

Nin amin monij da tilagon dima egipnenj

¹¹ Yesu mukwa sogok amin dakon mibiltok aminin dakon geni morapmi tonj. Nin unjun do dayik do nandamanj. Mani nandak nandakji yo tepmi timit timit da arip dima, do nin gen unjun dakon mibili ji dolik do antidok amanj.

¹² Ji panmuwukbi bisap dubak kilisi awit. Ji da amin diwari Pinjkop gen do yoyindet pi tagi agagi, mani dima. Ji nandak nandak do wadak wadak anj, do amin di da aeni Pinjkop gen dakon gen madep madep unjun dayindetni kanj tagi. Ji jap tebai noknok da arip dima. Ji mum noknok da tilak sigin ekwanj. ¹³ Nin nandamanj, mum banjin nonj amin unjun amin monij. Anpak kilegi unjun nianj unjun dima nandanj. ¹⁴ Mani jap tebai unjun amin madep kili abi dakon. Unjuden amin bisap morapmi anpak jit da tagi ae jit da yokwi unjun pankiligek kili kokwinikgwit, do abisok tagisi nandanj pisanj mudanj.

6

Nin si teban tanj egek Pinjkop da yo tagi anjimjak do jomjom anenj

¹⁻² Do nin kalip Kristo dakon gen niyindet abi unjun dogin dima yonenj. Nin yanj gin sigin anenj kanj, nin yut dakon gwak bisap morapmi manjek yut dima witjamanj da yanj asak. Do nin sanbenjek gen yanj banj gin dima yonenj: but tobil anjek anpak morap kimot panalon anj unjun manji yomyom dakon gen, ae Pinjkop nandanj gadanj imim dakon gen, ae telagi pakbi sogok dakon gen mibili mibili, ae kisit amin da kwenon wutjik dakon gen, ae amin kimakbi kimoron da pidokdanj dakon gen, ae nin morap kisi Pinjkop da kokwin anjek kobogi dagok dagogi mini abidokdamanj, unjun dakon gen. Unjuden gen banjin dima timik egipnenj. Nin amin madep

kili abi dakon yoyindet ban aneñ.
³ Pinjkop da yan tagi aneñ do nandisak kan, tagi aneñ.

⁴⁻⁶ Amin diwari Pinjkop da tentenini yoban gen bami kili abidawit, ae Kwen Kokup dakon but galak yo unun kili ankiligek nandawit, ae Telagi Wup unun kili abidawit. Unun Pinjkop gen ankiligek unun yo tagisi yan kili nandawit, ae Pinjkop da wasaneñ Amin Kila Asak dakon tapmim kanek unun yo tagisi yan kili nandawit. Unuden amin yokwikon manek Pinjkop manji imni kan, tobil abineñ but tobil asak dakon kosit mini. Anpak unun asak da, iyi Pinjkop dakon Monji tilak kindapmon aeni anakdak. Unun amin da jigilak yan imni yan do tilak kindapmon aeni awigi anakdak.

⁷ Nandani, nak tilak kinda abeñ. Bisap morapmi sikak mosok, anakwan miktim da sikak abidanek pi awit amin panpuluganeñ jap tagisi panalon an yomjak kan, Pinjkop da on miktim do yo tagisi asak. ⁸ Mani miktim da nap keli ton ae jon yokwi ban gin panalon asak kan, miktim unun yokwi. Do bisap dubak dima Pinjkop da yokwi tosak dosi yokdisak. Anakwan kindap da sonban pasildisak.

⁹ Notnonisi, nin minjat aminyo Pinjkop manji iman amin do yoman, mani nandaman, ji jigi unuden dima timitdan. Pinjkop da ji panpuluganeñ yokwikon ban timikgit. ¹⁰ Pinjkop unun kokwin agakni unun kilegisi, do ji da pi tagisi awit unun do dima intokdisak. Ji Pinjkop but dasi galak tan imineñ unun da panthagap aban minjat amini panpulugawit. Ae yan gin sigin an. ¹¹ Ji morap da pi tebaisi yan gin sigin ankimagakwa wigi mibi bisapmon wigisak dosi nandaman. Yan ani kan, nandan gadatji abidan kimagek Pinjkop da yo tagisi annim do yagit ae unun do nandan teban tanek jomjom an unun abidokdansi. ¹² Dima kurak toni do nandaman. Nandan gadat an kimagek Pinjkop da yo nim

do yan teban tok agit unun timit do but yaworon da jomjom an amin dakon anpak ban yol do nandaman.

Pinjkop dakon yan teban tokni do tebaisi nandan gadanen

¹³ Kalip Pinjkop da Abraham yan teban tok animgut bisapmon, amin kinda da Pinjkop yapmanek unun da wukwisi do unun da manon da geni aripmi dima anteban asak. Yan do anek Pinjkop da iyi da manon da gen yan anteban anek yan yagit:

¹⁴ “Asisi yosot, gak do yo tagisi an gamineñ babikgo dakon gwakni panpulugoko morapmisi akdan.”

¹⁵ Iyineñ Abraham butni yawori tanakwan jomjom anek don Pinjkop da yo morap im do yan teban tok agit unun timikgit.

¹⁶ Gen panteban agak dakon anpak unun yan. Amin kinda da manon gen yan anteban an kan, unun amin wukwisi ae iyi yapmandak yan yolisak. Amin kinda gen yan anteban ak asak kan, unun da geni anteban anakwan amin geni abin yip do nandayin amin dakon gen kositni sopman yomisak. ¹⁷ Kosit yan tosok do kalip Pinjkop da Abraham dakon minjat amin kabini nin do yo tagisi an nim do yan teban tok an nimgut. Ae nandak nandakni kulabik dima asak yan nomansi nolik do anek iyi dakon gen anteban ak do gen yan anteban agit. ¹⁸ Do gen bamori tomal, unun Pinjkop dakon yan teban tokni gat, ae gen yan anteban agit on gat. Unun bamot kulabik aripmi dima anjil, nido Pinjkop da top dimasi yosak. Do minjat aminyo pasal kin Pinjkop da kapmatjok pasilgiman nin Pinjkop dakon yan teban tokni unun do nandaneñ butnin panteban an kimagek Pinjkop da yo unun nim do yan teban tok agit unun do jomjom aneñ. ¹⁹ Unun jomjom da egip egipnin dakon teban tok tagisi ae tebaisi, kirat madep tap wakga tebai abidosok

uñun yombem. Kirat uñun imal madep telagi yut dakon buri telagisisi sopmandak uñun yapmanek yutgwan wigisak. ²⁰ Yesu da mibiltan niminek nin panpulugok do uñungwan kili wigigit. Uñun mukwa sogok amin dakon mibiltok amin daganek dagok dagogi mini egi wigikdisak. Uñun Melkisedek yombem.

7

Melkisedek uñun man madepni tonj

¹ Melkisedek uñun Salem kokup pap dakon kila amin madepni, ae Pinjkop Wukwisi dakon mukwa sogok amini egipgut. Abraham da emat anek kila amin madep dapmanek kokupmon apgut bisapmon, Melkisedek da kosiron domdom anek gisam imgut. ² Iminakwan Abraham da emaron yo morap timikgit uñun kokwin aban kabi 10 anakwan uñudon ban kabi kinda Melkisedek do imgut. Melkisedek dakon man dakon mibili uñun yan: “anjpak kilegi dakon kila amin madep.” Ae uñun Salem kokup pap dakon kila amin madep kisi, uñun dakon mibili uñun yan: “but yawot anjak dakon kila amin madep.” ³ Melkisedek menji ae datniyo dakon but pisoni dima mandabi, ae babikni kabi yo kisi dakon but pisoni mini. Menji da anjalagit bisap mini ae ni gildaron kimakgit dakon bisapni mini. Uñun Pinjkop dakon Monji da yan egipgut. Uñun mukwa sogok toktogisi egisak.

⁴ Babiknin mibiltogi Abraham da yo tagi tagi morap emaron timikgit uñun kokwin aban kabi 10 anakwan uñudon ban kabi kinda Melkisedek do imgut. Do yan si nandaman, Melkisedek uñun man madepni tonj! ⁵ Moses dakon gen teban da yan yosok, Israel amin yo kabini kokwinikba kabi 10 anakwa uñudon ban kabi kinda Liwai amin kabikon mukwa sogok pi timikgan amin do yomni. Israel amin uñun Liwai dakon notni, ae uñun Abraham dakon

monjini kisi, mani Israel amin da yo kabini tan yoman uñun dakon kabi kinda notni uñun do yoman. ⁶ Melkisedek Liwai da kabikon da dima altagit. Mani Abraham dakon yo kabini dakon kabi kinda timigek Pinjkop dakon yan teban tok timikgit amin Abraham do gisam imgut. ⁷ Ae nin pakyan si nandaman, gisam yomisak amin uñun amin madep anjakwan gisam timikdak amin uñun pinjini egisak.

⁸ Mukwa sogok amin da Israel amin dakon yoni kabi kinda timik timik an, uñun amin kimot do gin ekwan. Mani Melkisedek, Abraham dakon yoni kabi kinda timikgit amin, uñun Pinjkop dakon papia da sigin egisak yan yosok. ⁹⁻¹⁰ Melkisedek Abraham gat domdom agimal bisapmon Liwai Israel amin dakon yo timit timit amin uñun babikni Abraham da yawikon egipgut, do nin yan tagi yonej, Abraham da Melkisedek do yo imgut bisapmon Liwai da imgut yan asak.

Mukwa sogok amin mibiltogi kalugi da mukwa sogok kalipmi yapman mudosok

¹¹ Kalip Israel minjat aminyo gen teban abidawit, ae uñun gen teban da yan yosok, Liwai amin kabi uñun mukwa sogok pi ani. Mani, Liwai dakon mukwa sogok pini da minjat aminyo aripmi tagi panmilip agagi kan, mibili nido Pinjkop da mukwa sogok amin kinda don yabekgit, uñun Melkisedek yombem, ae uñun Aron yombem dima? ¹² Ae mukwa sogok amin kulabik ani kan, gen teban yo kisi kulabik agagi. ¹³ Pinjkop da mukwa sogok amin don yabekgit amin, uñun Israel amin kabi njaknjari kindakon altagit. Ae uñun da kabikon amin kinda kalip altakon mukwa sogok pi kinda dima agit. ¹⁴ Nin nandaman, Amin Taginin Juda da kabikon da altagit, ae Moses da uñun amin kabi dakon amin da

mukwa sogok amin egipni do gen kinda dima yagit.

¹⁵ Do mukwa sogok kalugi unun altak unun Melkisedek yombem, ae yansi nandano pisosak, unun da Liwai kabikon mukwa sogok amin yapman mudosok. ¹⁶ Amin diwari unun mukwa sogok amin dagawit, nido unun Liwai kabikon nani. Mani unun mukwa sogok amin dagagit, nido egip egipni unun tapmimi tonji, ae yo kinda da aripmi dima antasik agagi.

¹⁷ Pinjop gen da unun do yan yosok: “Gak da mukwa sogok amin dagok dagogi mini egipdisal.

Gak mukwa sogok amin Melkisedek yombem.”

¹⁸ Gen teban kalipmi unun Liwai amin dagan mukwa sogok amin dagoni unun Pinjop da kili wiririk mudagit, nido gen teban unun tapmimi mini ae unun da nin aripmi dima panpulugogi.

¹⁹ Gen teban da yo kinda anmilip aban tagisisi dima agit. Yando, Pinjop da kosit njaknjari kinda witalban pisagit unun tagisisi ae gen teban yapmandak, ae unun kosiron da Pinjop da kapmatjok tagi kinen yansi nandan teban tanek jomjom aman.

²⁰ Ae Pinjop da unun mukwa sogok amin manjigit bisapmon, unun gen yan anteban anek manjigit. Mukwa sogok kalipmi do yan dima agit.

²¹ Mani, Pinjop da gen yan anteban anjakwan Yesu mukwa sogok amin dagagit. Pinjop dakon papia da yan yosok:

“Amin Tagi da gen kili yan anteban agit,

‘Gak mukwa sogok dagok dagogi mini egipbi.’

Ae geni unun kulabik dimasi asak.”

²² Pinjop yan yagit, do nin nandaman, Yesu da sanbek sanbek kalugi unun anteban asak, ae sanbek sanbek kalugi unun wagil tagisisi ae sanbek sanbek kalipmi yapmandak.

²³ Kalip amin morapmi da mukwa sogok amin dagawit, nido unun

kimakgwit, anek mukwa sogok amin toktogi aripmi dima egipmi. ²⁴ Mani Yesu da dagok dagogi mini egisak. Unun mukwa sogok pi dagok dagogi mini do abidagit. ²⁵ Do minat aminyo unun da manon Pinjop da kapmatjok kini unun bisapmi bisapmi yokwikon ban tagi timitjak, nido unun dagok dagogi mini egisak, anek Pinjop da panpulugosak do bisit anegisak.

²⁶ Mukwa sogok mibiltok amin unuden da nin tagisi panpulugosak. Unun telagi egisak, ae gulusunni kinda dima tan imisak, ae Pinjop da dabilon gwaljigi minisi. Unun Pinjop da yokwi pakpak da dubagikon kwensi ason Kwen Kokup yipgut da egisak. ²⁷ Mukwa sogok dakon mibiltok amin kalipmi unun gildari gildari mukwa son son awit. Mibiltok iyi dakon yokwini mudoni dakon mukwa sowit, anek don minat aminyo dakon yokwini mudoni dakon mukwa sowit. Mani Yesu pi yan dima asak. Unun bisap kalongin iyi dakon egip egipni wagil parekgit.

²⁸ Gen teban da mukwa sogok amin dakon mibiltok amin miktim amin tapmimni madep dima amin ban manjigit. Mani gen teban da manjikon Pinjop da gen yan anteban anek Monji manjigit. Unun Monji unun wagil tagisisi, ae unun dagok dagogi mini egipdisak.

8

Yesu Kwen Kokup mukwa sogok amin dakon mibiltok amin egisak

¹ Gen unun yoman dakon mibili unun yan: Nin mukwa sogok amin dakon mibiltok amin tagisi unuden aminin egisak. Unun Kwen Kokupmon Kila Amin Madep Wikwisi egisak unun dakon kila amin madep yityit tamokon kisiri aminsi tet do kili yikgit. ² Unun Pinjop dakon pi Kwen Kokup telagi yutnon asak. Yut unun Amin Tagi dakon yut bamisi, unun da iyi agit, amin da dima awit.

³ Mukwa sogok dakon mibiltok amin morap Pinjkop do but galak yo panji panji an, ae mukwa sogok dakon pi unun tan yomisak. Do Mukwa Sogok dakon Mibiltok Aminin ununyo kisi mukwa sosaksi. ⁴ Unun miktimon egisak tam, mukwa sogok amin aripmi dima ekwan. Nido, miktimon mukwa sogok amin kili ekwan. Unun gen teban yolek Pinjkop do but galak dakon yo mibili mibili iman. ⁵ Unun mukwa sogok pi unun telagi yut miktimon tosok unudon an. Telagi yut unun telagi yut bamisi Kwen Kokup tosok unun dakon tilakni ae wupmigin. Moses da imal nan telagi yut awal do agit bisapmon Pinjkop da yan iyigit: "Gak imal yut dakon yo morap aki bisapmon, pakyanji kan kimagek wupmi kabapmon goligim unun nanji yolek abi." ⁶ Mani abisok Kristo mukwa sogok pi abidagit unun da mukwa sogok amin diwari dakon pi yapman mudosok. Nido, unun binap amin egek sanbek sanbek kalugi anteban asak, ae sanbek sanbek unun da sanbek sanbek kalipmi yapmandak. Ae sanbek sanbek kalugi da yo nim do yan teban tok asak unun da sanbek sanbek kalipmi da yo nim do yan teban tok agit unun yapmandak.

Sanbek sanbek kalugi da sanbek sanbek kalipmi yapmandak

⁷ Nandani. Sanbek sanbek kalipmi unun wagil tagisi tam, Pinjkop da sanbek sanbek kalugi aripmi dima aban. ⁸ Mani, Pinjkop da minjat aminyo dakon gulusunni pindagek yan yagit: "Amin Tagi da yan yosok,

'Nandani, bisap kindi apdisak, nak unun bisapmon Israel amin kabi gat ae Juda amin kabi gat sanbek sanbek kalugi aben.

⁹ Sanbek sanbek unun kalip Isip miktimon babikni kisitnikon da timik panjagum bisapmon

sanbek sanbek agim unuden dima aben.

Nido nak da sanbek sanbek agim dakon gen dima guramikgwit, do nak da manji yomgum.

¹⁰ Mani sanbek sanbek kalugi nak da Israel minjat aminyo gat akdisat, unun yan:

Nak da gen teban morapno nandak nandaknikon yopdisat, anek geno butnikon mandakdisat.

Anek nak da Pinjkopni egapbo, unun nak dakon minjat amin kabi egipdan.

¹¹ Ae unun bisapmon amin da notni gat ae peni padik padikni yo yoyin degek "Ji Amin Tagi nandan inni" yan dima yokdan.

Nido kisi morap nak nandan namdan gin.

Unun amin isali bo ae man madepni ton unun nandan namdan gin.

¹² Nak da yokwini wiririk yominek, ae sanbenek dima nandaken."

¹³ Pinjkop da sanbek sanbek kalugi do yanek, unun da yan nolisak, sanbek sanbek mibiltogi unun kalipmi dagak. Ae yo kalipmi daganek si pasil do an, unun bisap pisipmisok gin tokdan, anek wagil pasildan.

9

Pinjkop gawak imim dakon silip dakon gen teban kalipmi

¹ Sanbek sanbek mibiltogi unun Pinjkop gawak imim dakon silip dakon gen tebani tan imgwit, ae on miktimon Telagi Yut kindi tagit.

² Unun Telagi Yut unun imal ban yut kaben kindi yut buri bamori yan witjiwit. Yut buri mibiltogikon tenteni yopyop tamo gat, ae bret yopyop tamo gat, ae telagi bret gat unun da tawit. Unun yut buri do Yut Buri Telagi yan yawit. ³ Anek Yut Buri Telagi da pomon imal madepsi kindi abisinja magit. Anek imal unun da

manjigwan yut buri kinda tagit unun Yut Buri Telagisi yan yawit. ⁴Yo sonba kibani tagisi an dakon alta wasawit unun gol ban kwenikon witiwit unun yutgwan tagit. Ae Sanbek Sanbek Kinam wasanek gol ban kwenikon witiwit ununyo kisi tagit. Ae unun tamo tingwan yo yan tawit: kwoba moni gol ban wasanbi unungwan tagit, unun kwobagwan mana* tawit, ae unun tamogwan Aron dakon win kirini kalip gugi wugit, ae tip bamot Pin kop da sanbek sanbek dakon gen mandagit unungwan tawit.

⁵ Ae anelo serabim bamori dakon wupmi amin da wasawit da unun Sanbek Sanbek Kinam unun da kwenon yikgimal. Unun bamot dakon piri da kinam dakon gapmi anyongam anjil do wasawit. Anelo bamot unun Pin kop unudon egisak dakon tilak. Mani, abisok unun yo morap dakon mibili do aripmi dima yoken.

⁶ Yo morap yan da aripmon wasanek mukwa sogok amin gildari gildari telagi yut dakon yut buri mibiltogi do wigek pini awit. ⁷Anakwa mukwa sogok amin dakon mibiltok amin unun kalon dagin Yut Buri Telagisi do wigigit. Bilagi bilagi kosit kalon wigi wigi agit. Ae isal dima wigigit. Unun yawi timik pawigit. Anek unun yawi ban iyi dakon yokwini gat ae minat aminyo da dima nandanek gulusun awit dakon yokwini wiririt do paret agit. ⁸Unun anpagon Telagi Wup da yan nolisak, telagi yut unun sigin tagit bisapmon, Yut Buri Telagisigwan wiginey dakon kosit dima pisagit. ⁹Unun yo morap da abisok yan nolisak, mukwa sogok amin da Pin kop do but galak dakon jap iman ae bit kilapyo ban mukwa son iman, mani unun da Pin kop gawak iman amin dakon but aripmi dima panmilip asak, ae nin amin kilegisi yan aripmi dima nandakdan. ¹⁰Gen teban unun da jap ae pakbi,

ae pakbi sonba Pin kop da dabilon kilek toni dakon silip mibili mibili do yosok. Unun giptim dakon yo dogin yosok, do yo unun da Pin kop da dabilon nin aripmi dima panmilip aban kilek tonen. Pin kop da gen teban on minat aminyo da yolakwa wigi sanbek sanbek kalugi noman tokdisak dakon bisapmon wigisak do gen teban on yomgut.

Yesu iyi dakon yawini nan paret agit

¹¹Mani abisok Kristo kili apgut da yo tagisi noman tawit da ton unun dakon Mukwa Sogok Mibiltok Amini egisak. Unun telagi imal yut wagil tagisi ae telagi imal yut kalipmi yapmandak unungwan kili wigigit. Amin da yut unun dima awalgwit. Unun on miktim dakon yo dima. ¹²Ae Kristo meme bo ae bulmakau moni dakon yawi ban timigek unun Yut Buri Telagisigwan dima wigigit. Unun iyi dakon yawi nan timigek telagi yutgwan bisap kalon kinda gin wigigit. Anek nin yokwikon ban yuman nanban egip egip dagok dagogi mini do amin agiman. ¹³Sanbek sanbek kalipmikon minat aminyo Pin kop da dabilon garak aba mukwa sogok amin da meme gat ae bulmakau wili dakon yawi, ae bulmakau minat sonba son pasilgan dakon abilakni unun ban timigek unun minat aminyokon tagal yomgwit. Unun Pin kop da dabilon gwaljigi mini egipni do anek yan awit. ¹⁴Mani Kristo dakon yawi da unun yapmandak. Kristo unun gulusun kinda agit dakon diwarini kinda dimasi tan ingut. Ae Wup egip teban egisak unun da tapmimon iyi dakon egip egipni nan paret agit, do yawini giptimnin banjin panmilip aban gwaljigi mini dima aman. Mani unun anpaknin yokwi morap nin kimoron pankwan unun dakon diwari wiririkban pasilakwa nin Pin kop da

* **9:4:** Mana unun jap kinda Moses da bisapmon Pin kop da yopban pinba Israel amin da nawit. **9:5:** TP 25.18-22 **9:6:** IDT 18.2-6 **9:7:** MS 16.2-34 **9:9:** Ibr 10.1-2 **9:13:** MS 16.15-16; IDT 19.9,17-19; Ibr 10.4 **9:14:** 1Pi 1.18-19

dabilon gwaljigi minisi ekwaman yanji nandaman. Do nin Pinjkop egip egipmi ton dakon pi tagi anen.

Kristo dakon yawi da sanbek sanbek kalugi anteban asak

¹⁵ Mibili yan do anek Yesu unun sanbek sanbek kalugi dakon binap amin egisak. Unun minat aminyo sanbek sanbek mibiltogi sigin tagit bisapmon yokwi awit dakon diwari wiririt do anek kimagek minat aminyo dakon egip egipni yuman nagit. Do minat amin morap Pinjkop da yan yomisak, unun da Pinjkop da kalip monji gwayoni do gisamni dagok dagogi mini yom do yagit unun timitdan.

¹⁶ Amin kinda don kimot do anek, yo kabini namn da timitjak yan dakon but piso papia kinda mandisak. Anek kimotjak bisapmon monji unun papia yolek dat da yo kabi manjin imgut unun timit do nandisak kan, mibiltok datni asi kimakgit amin da yan nandanakwa yo kabini tagi timitjak. ¹⁷ Amin unun kimokdok kan, but piso gen unun pini ton asak. Mani but piso mandagit amin egisak kan, but piso mandagit unun isal tosok.

¹⁸ Unun da tilak Pinjkop da sanbek sanbek mibiltogi agit unun anteban ak do yawi tagalgwit. ¹⁹ Moses da gen teban morap minat aminyo do yoyin mudanek bulmakau monin gat ae meme gat dakon yawini timik pakbi gat iktagilgit. Anek isop kindap dakon kilin nap gami ban wabi unun sipsip dangwan ban wasanbi unun yawikon sibigit. Anek abidan awilakwan yawi dakon mumumi da Pinjkop dakon gen teban papia ae minat amin morap da kwenon mawit. ²⁰ Anek yan yagit:

“Yawi on Pinjkop da sanbek sanbek unun yolnisi do yagit unun anteban asak.”

²¹ Ae unuden gin Moses da telagi imal yut gat ae Pinjkop gawak imim dakon yo morap ton unudon yawi pawilakwan mawit. ²² Asi, gen tebanon yawi kalon dagin yo morapmi aban gwaljigi mini an. Ae

yo kinda anakba kimagakwan yawini dima mosak kan, Pinjkop da minat amin dakon yokwini dima yopman yomisak.

Kristo da yokwi wiririt do iyi nan paret agit

²³ Telagi imal yut gat yo morapni gat unun yo Kwen Kokup ton dakon wupmi gin. Unun yo dangwi ton dakon yawini timigek unudon tagalba Pinjkop da dabilon gwaljigi mini awit. Mani, yo Kwen Kokup nani pantelak ak do paret wagil tagisi yo dangwi ton yapmandak unun ban awit. Yan dima awit tam dima telak tanbam. Do unun agagisi awit. ²⁴ Nin nandaman, Kristo unun telagi yut amin kisit da awalbi ae Pinjkop dakon telagi yut bamisi dakon wupmi gin asak unungwan dima wigigit. Unun Pinjkop da kapmatsisok altan noman tanek nin panpulugok do anek Kwen Kokupsi wigigit. ²⁵ Bilagi bilagi mukwa sogok amin dakon mibiltok amin mukwa sok do yawi timigek Yut Buri Telagisi unungwan wigigit. Ae yawi unun timikgit unun iyi dakon yawi dima. Mani Yesu unun Kwen Kokup iyi nan paret do wigigit, ae unun bisap morapmi dima agit. ²⁶ Yan bisap morapmi asak tam, unun tepmi morapmi sigin pan anan kisak, unun Pinjkop da yo morap wasanban noman tawiron da win abisok bisapmon wisagon tepmi sigin paban. Mani dima. Abisok mibi bisapmon Kristo bisap kalonji kinda miktimon pinjek yokwi wiririt do iyi nan paregek kimakgit. ²⁷ Amin morap kisi bisap kalonjin kimagek don gen pikon atdan. ²⁸ Unuden gin, Kristo minat aminyo morapmi dakon yokwini dakon jigini timit do anek bisap kalon kindagin iyinan paregek kimakgit. Ae bisap kinda gat don apdisak, mani unun bisapmon yokwi wiririt do dima apdisak. Minat aminyo unun do jomjom an amin yokwikon ban timit do apdisak.

10

Mukwa sogok kalipmi da yokwi aripmi dima wiriritjak

¹ Moses dakon gen teban unun yo tagisi don noman tokdan dakon wupmi gin, unun bami dima. Do gen teban yolek bilagi bilagi mukwa son son awit, mani gen teban da minat aminyo telagi yutnon aban unun panmilip aban tagisisi aripmi dima ani. ² Mukwa sogok unuden da minat aminyo panmilip aban tagisisi an tam, mukwa sogok di gat sanbenek dima abam. Mukwa sogok da minat aminyo telagi yutnon apgwit unun wagil panmilip aban gwaljigi mini kili awit tam, butnikon da sun agiman dakon gulusunin unun sigin tan niman yan dima nandabam. ³ Mani dima. Bilagi bilagi mukwa unun sonjek yokwini do sigin nandan, ⁴ nido bulmakau wili gat ae meme gat dakon yawini da yokwi aripmi dimasi wiririri.

⁵ Yan do anek Kristo miktimon apgut bisapmon yan yagit:

“Gak amin da yo dangwi ton ban dapman mukwa sonjek paret ani do dima galak tagil.

Mani gak da giptimno nan anroman agil.

⁶ Mukwa sogok dakon yo kindapmon wagil soson gat ae yokwi wiririt dakon mukwa soson unun kisi do gak dima galak tagil.

⁷ Do nak yan yagim, ‘Pinkop, nak gak dakon galaktok yol do kili abit.

Unun nak do papiakon kili mandabi.’”

⁸ Mibiltok Kristo da gen teban da paret ani do yosok unun do yan yagit, “Gak amin da yo dangwi ton ban dapman mukwa sonjek paret ani do dima galak tagil, ae mukwa sogok dakon yo kindapmon wagil soson gat ae yokwi wiririt dakon mukwa soson unun kisi do gak dima galak tagil.” (Mani Moses dakon gen teban da anisi do yosok.)

⁹ Ae sanbenek yan yagit, “Nak gak dakon galaktok yol do kili abit.” Unun do anek sanbek sanbek kalugi anteban ak do anek sanbek sanbek kalipmi wiririkdak. ¹⁰ Yesu Kristo Pinkop dakon galaktok yolek giptimni nan paregek bisap kalon kimakgit. Yan anek panpulugagit da nin iyi dakon telagi minat amin kabi ekwaman.

Yesu da paret agit unun da yokwi tagi wiriritjak

¹¹ Sanbek sanbek kalipmi da bisapmon mukwa sogok amin morap gildari gildari agek pini an an awit. Unun mukwa kalon nan gin bisap morapmi son son awit, ae unun da yokwi aripmi dima wiririri. ¹² Mani, Kristo da paret kalonisi kinda gin agit, ae unun paret bisap dagok dagogi mini tan anan kirkdisak. Yan an mudanek Pinkop da amin tet do yikgit. ¹³ Yigek Pinkop da uwalni kandap mibiltok yopban geni guramitni do jomjom anegisak. ¹⁴ Nido unun iyinan bisap kalon paregek panpuluganban minat aminyo iyi dakon telagi minat amin kabi dagon. Ae unun da aban gwaljigi minisi awit, ae yan gin toktogisi egi anan kirkdan.

¹⁵ Unun dakon mibili Telagi Wup kisi da nin do yan tentenok asak. Mibiltok yan yosok:

¹⁶ “Amin Tagi da yan yosok,

‘Sanbek sanbek kalugi nak da don unun gat aben unun yan. Nak da gen teban butnikon yopdisat, anek gen teban dakon geni nandak nandaknikon mandakdisat.’”

¹⁷ Ae don gen unun sanbenek yan yosok:

“Nak da yokwini gat ae gen teban iragek yo yokwi an do wagil intoken.”

¹⁸ Ae Pinkop da yokwi kili wiririkgit, do yokwi wiririt dakon mukwa soni dakon pi mini.

Nin nandan gadat an kimagek Pinkop da kapmatjok kinen

19 Yanjo, not kabi, Yesu dakon yawini da yokwinin kili wiririk mudagit, do nin pasol pasoli mini Yut Buri Telagisi unjungwan tagi wiginej. 20 Nin unjun yutgwan kosit kalugi egip egipmi toj unjudon da tagi wiginej. Kosit unjun Yesu da iyi dakon giptim paregek witdalgit, unjun Telagi Yut Dakon Buri Telagisi dakon yoma kaga do imal madep abisinba magit unjun witdalek wigigit.

21 Nin Mukwa Sogok dakon Mibiltok Aminin egisak. Unjun wukwisi ae Pinjok dakon minjat amin kabi morap kilani asak. 22 Unjun da anpak yokwi agimanj dakon gulusunjin wiririkgit, do Pinjok da dabilon gwaljigi mini da ekwaman, yanji nandanen do yawini nin dakon buron tagalgit. Anek giptimnin pakbi jimjimi minisi nan sugagit. Yanji agit do butninon anpak toptopmi morap toj unjun wiririk mudonej, anek Pinjok do nandan gadan imin kimagek unjun da kapmatsisok kinej. 23 Nin nandan gadatnin gat ae yo tagisi do nandan teban tanek jomjom anek ekwaman unjun do yan tenjenok aman do nandan gadatnin tebaisi abidank but bamot dimasi anen. Nido, yo morap Pinjok da ak do yan teban tok agit, unjun asisi akdisaksi. 24 Nin kalon kalon Pinjok dakon minjat aminyo diwari do nandanek panthagap ano amin do but dasi galak tan yomni, anek anpak tagisi an yomni. Nin unjun do nandak nandak anen. 25 Ae Pinjok dakon minjat aminyo nin amin diwari da an unjuden muwut muwutnin dima yipman detne. Ji nandan, Kristo dakon abap bisapni kili abinek kapmat tosok, do nin kalon kalon amin diwari dakon but panjeban ak do pi madepsi anen.

Nin Pinjok dakon Monji manji dima imner

26 Nandani, nin gen bami kili nandan pisagiman, anek don si nandan

mudank yokwi da anpagon agipne kan, yokwi unjun wiririt dakon mukwa sogok kinda gat dimasi tosok. 27 Nin yanjo da egipne kan, pasol pasol madepsi anek gen pi madep dakon gildat gat ae kindap tedepmi madepsi Pinjok dakon uwalni wagil son yomdisak unjun do jomjom akdaman. 28 Kalip, amin kinda Moses dakon gen teban irakgit, anakwan amin bamori bo kapbi da kanek sun ak dakon yanjkwok awit kan, unjun amin do bupmi dima nandan imgwit. Kila amin da minjat aminyo yoyinba si anakba kimakgit. 29 Do ji Pinjok dakon Monji do nandaba yo isali asak amin do niansi nandan? Unjun amin jigi madepsi pakdan. Kristo dakon yawi da sanbek sanbek kalugi anteban asak, unjun da panmilip aban unjun amin Pinjok dakon amansi dagawit anek telagisi egipgwit. Mani, abisok unjun amin da aba yawi yo isalisi asak. Anek nandan yawot dakon Wup do anpak yokwisi an iman.

30 Nin nandan, Pinjok da yan yagit:

“Yokwi dakon kobogi yomyom unjun nak dakon pi.

Nak da kobogi anyomdisat.”

Ae sanjenek yan yagit:

“Amin Tagi da minjat amini dakon anpakni gen pikon kokwin anek kobogi yokwi yomdisak.”

31 Asi, nin Pinjok egip egipmi toj dakon Monji manji imner kan, Pinjok da kobogi yokwisi nimdisak do pasol pasol madepsi anen.

Nin nandan gadaron tebaisi atne

32 Ji aesi kalip Pinjok dakon tenjen abidawit bisap unjun do nandani. Unjun bisapmon jigi tepmiyo madepsi pawit, mani ji tebaisi akgwit. 33 Bisap diwari minjat aminyo da dabilon depba agakwa jigilak yan daminek yo yokwi an damgwit. Ae ji bisap diwari jigi unjuden pawit amin gat gadank panpulugawit. 34 Ae dam

tebanon yopba egipgwit amin unun do bupmi nandan yomgwit. Ae amin da yo kabisi gwayewit bisapmon, ji kisik kisik anek yum pindakgwit, nido yan nandawit, yo bamisi tan nimisak gin, unun dagok dagogi mini tan anan kikedisak.

³⁵ Ji jigi kalip pawit unun do nandanek nandan gadatji tebai unun dima yipman detni. Nandan gadat tebai an dakon tomni madepsi Pin kop da damdisak. ³⁶ Tebaisi ak kimotni, yan anek Pin kop dakon galaktok tagi yolni. Anek kalip Pin kop da yo tagisi dam do yan teban tok agit unun tagi timitni. ³⁷ Tebaisi atni, nido Pin kop gen papia da yan yosok:

“Asi, bisap dubak dima, amin unun apdisak kili ununjok apdisak.

Ae tepmisi apdisak.

³⁸ Nak dakon amino kilegisi unun nandan gadaron egipdisak.

Mani duwalik pigisak kan, tagi dima nandan iben.”

³⁹ Mani nin duwalik pigeek pasilneq dakon amin dima. Nin nandan gadat anek egip egip teban abidoneq dakon minat aminyo da ekwaman.

Nandan gadat dakon mibilisi

(Kilapmi 11-13)

11

Pin kop do nandan gadan iminek tebaisi atneq

¹ Nandan gadat dakon mibili unun yan. Nin pakyan si yan si nandaman, yo tagi morap Pin kop da nim do yan teban tok agit unun timit do nandan teban taneq jomjom anek ekwaman unun asi timitdaman yan si nandaman. Ae dabil da yo unun dima pindakgaman, unun yo morap unun ton yan si nandaman. ² Kalip amin nandan gadat awit, aba Pin kop da anpakni do but galaksi nandagit. ³ Nin nandan gadat aman do yan si nandaman, Pin kop miktin gat ae kundukon yo morap ton unun yanban

genikon da noman tawit. Do yo morap abisok dabil da pindakgaman, unun yo amin da dima pindari ban wasagit.

Abel, Enok, ae Noa yo da Pin kop do nandan gadat awit

⁴ Abel Pin kop do nandan gadat anek mukwa son imgut. Aban Pin kop da Abel dakon mukwa do galak tagit. Mani Ken dakon mukwa do dima galak tagit. Abel unun nandan gadat agit, mibili yan do anek Pin kop da but galak dakon yo Abel da imgut unun do galak taneq amin kilegi yan iyigit. Abel kilisi kimakgit, mani nandan gadatni unun da nin sigin yan ten tenan nimisak.

⁵ Enok Pin kop do nandan gadat agit. Aban anpakni do tagisi nandagit, do dima kimagakwan Pin kop da abidan anan Kwen Kokup wigigit. Amin da wisineq dima kawit, nido Pin kop da kili abidagit. ⁶ Mani, nandan gadatni mini amin, Pin kop da unun amin do nandaban tagi dima asak. Nido, Pin kop da kapmatjok kik do nandisak amin, unun Pin kop egisak yan si nandan gadan kimokdok, ae amin Pin kop wusik do pi an amin unun Pin kop da yo tagisi an yomisak yan nandan gadan kimokdok.

⁷ Pin kop da Noa yo don noman tokdan unun dakon but piso gen iyigit. Iyiban yo unun Noa da dima pindakgit, mani Pin kop dakon gen nandan gadaneq tap wakga kinda wasagit. Anek iyi gat ae gwakni gat unun tap waggakon wigek dima tasik tawit. Unun nandan gadatnikon da, Noa da miktin amin morap diwari gulusun awit unun pan ten ten agit.

Abraham gat Sara gat nandan gadat agimal

⁸ Abraham Pin kop do nandan gadat agit, do Pin kop da yan imgut bisapmon Abraham Pin kop dakon gen guramikgit. Unun kokupni yipman degek Pin kop da miktin kindan iban iyi dakon miktin dagosak

do nandagit unudon kigit. Abraham dukwan kiken unun dima nandagit, mani nandan gadat anek kigit. ⁹ Unun nandan gadat anek kin Pin kop da miktim im do yagit unudon yikgit. Anek unun miktimon wanja amin da yan imal yutnon yikgit. Ae Aisak gat Jekop gat kisi imal yutnon yikgimal, unun amin do Pin kop da miktim unun yom do yan teban tok agit. ¹⁰ Abraham yan agit nido nandan gadat anek kokup pap toktogisi unudon don egipben yan nandagit. Pin kop da kokup pap unun nian wasogi unun iyi nandan mudanek wasagit.

¹¹ Abraham gat Sara gat monji panalak bisap kili yapgumal, mani nandan gadat anek monji panalanjil dakon tapmim pagimal. Sara nandan gadat anek yan nandagit, "Pin kop da yan teban tok agit, ae unun da gen bami gin yosok." ¹² Do amin kalon unun amin pelansi anek si kimot do agit bisapmon monji morapmisi dakon datni dagagit. Babikni unun iren tanek kundukon gik ton ae tap kidipmijon niman ton morapmisi, amin da aripmi dima manjiri awit.

¹³ Unun minjat amin morap unun nandan gadat anek egi wigi kimot awit. On miktimon egipgwit bisapmon yo tagisi Pin kop da yom do yan teban tok agit unun dima timikgwit, isal nandan gadaron da dubagikon pindagek but galak nandawit. Unun iyi do nin miktim njwaknwarikon amin yombem da amin da miktimon bisap pisipmisok ekwaman yan yawit. ¹⁴ Yan yon amin unun iyi dakon miktim wisar yan nandaman. ¹⁵ Miktim yipmanek apgwit unun dogin nandanek egipgwit tam tobil kokup egipgwiron tagi kwam. ¹⁶ Mani miktimni kalipmi unun yapmanek miktim wagil tagisisi unudon egip do galak tawit, miktim unun Kwen Kokup. Unun amin da Pin kop do, "Gak nin dakon Pin kop,"

yan iyinakwa Pin kop mayagi dima pasak, nido unun amin do kokup pap kinda kili anoman agit da tosok.

¹⁷⁻¹⁸ Pin kop da Abraham do yan teban tok anek yan iyigit:

"Aisagon da babikgo altokdan."

Mani Pin kop da Abraham anekwalek monji anjak mukwa sosak do iyinban monji kaloni Pin kop do imgut. ¹⁹ Abraham yan nandagit, "Aisak kimotjak kan, Pin kop da tagi aban pidosak." Yan si nandagit, do monji kimoron nan abidagit yan asak.

Aisak, Jekop, ae Josep yo da Pin kop nandan gadan imgwit

²⁰ Aisak nandan gadat anek Jekop gat Iso gat do gisam yomgut. Anek yo don noman tan yomdan unun do yoyigit.

²¹ Jekop nandan gadat anek si kimot do anek Josep dakon monji bamot do gisam yomgut. Anek busunni win kirin ni da diwarikon witjinek Pin kop gawak imgut.

²² Josep nandan gadat anek si kimot do anek yagit "Israel amin don Isip miktim yipmanek kikan." Yan yanek don kimakban iyi dakon kidari timigek nian ani unun do yoyigit.

Moses nandan gadat agit

²³ Moses dakon meni datniyo nandan gadat agimal. Do Moses altanban kanek kapbi ankisibigimal, nido monji unun wagil tagisisi kinda kagimal, ae kila amin madep dakon gen teban kirin it do pasol pasol dima agimal.

²⁴ Moses nandan gadat anek taganek amin madep agit bisapmon amin da kila amin madep Pero dakon gwi dakon monji yan iyini do dimasi galak tagit. ²⁵ Unun Pin kop dakon minjat amin kabi gat jig kaloni paner yan nandagit. Yokwi dakon anpak anek bisap pisipmisok kisik kisik ak do dima nandagit. ²⁶ Yan nandagit, Kristo dakon man do mayaktok

11:9: WW 35.12 **11:11:** WW 18.11-14; 21.2; Ro 4.19 **11:12:** WW 15.5; 22.17 **11:13:** WW 23.4; 1KAG 29.15; Kap 39.12; 1Pi 2.11 **11:17-18:** WW 21.12; 22.1-14 **11:19:** Ro 4.17 **11:20:** WW 27.27-29,39-40 **11:21:** WW 47.31-48.20 **11:22:** WW 50.24-25; TP 13.19 **11:23:** TP 1.22; 2.2

paken kan, unun da Isip dakon yoni tagisi morap unun yapmandak. Yan nandagit nido Pin kop da tomni do yo tagisi imdisak unun do nandanek egipgut.

²⁷ Moses nandan gadat anek Isip miktim yipmanek kigit. Kila amin madep da jpmi nandan imgut, mani Moses unun do dima pasalgit. Pin kop pasili egisak unun Moses da dabil da yan kagit do tebaisi akgit. ²⁸ Unun nandan gadat anek Yapyap Bilak madepmon Israel amin yoyinban sipsip dapgwit. Anek anelo da Israel amin dakon monji mibiltogikon igayikjok kinda dima ani yan do sipsip dakon yawi ban yoma domon sowit.

Israel amin morapmi nandan gadat tebaisi awit

²⁹ Israel amin nandan gadat anek Tap Gami pudanek miktim kibiri timon yan kiwit. Mani Isip amin kin tap pudok do anek pakbi nan kimakgwit.

³⁰ Israel amin nandan gadat anek Jeriko kokup pap angwasiwakwa gildat 7 kabi agit. Anakwa tip dam madep tuwil kigit.

³¹ Kosit oba minat Reap nandan gadat anek amin panman ak amin bamot panpuluganek pabidanban yut-nikon wigiwit. Do Pin kop dakon gen dima guramikgwit amin gat kisi dima kimakgwit.

³² Bisap pisipmi do ni gen ban sanbenek dayiken? Gideon, ae Barak, ae Samson, ae Jepta, ae Dewit, ae Samuel, ae kombi amin morap do dayiken kan bisap aripmi dima.

³³ Unun amin nandan gadat anek diwari da kila amin madep morapmi dakon emat amini pabin yopgwit. Unun amin anpak kilegikon da amin kila anek Pin kop da yo yom do yan teban tok agit unun timikgwit. Ae laion dakon gen kagani soppgwit.

³⁴ Unun amin da milen asip madepsi

sogit unun aba kimakgit. Ae emat agak siba panpekwo lakwa dima dapgwit. Unun amin tapmimni mini, mani don tapmim pawit. Unun emat amin tebaisi daganek miktim nwanjwari dakon emat amin kabini yolba pasal kiwit. ³⁵ Amin kimakbi aeni pidanba meni da timikgwit.

Mani nandan gadat amin diwari uwal da dam tebanon yopmanek giptimi obisi panupbal awit. Mani Pin kop manji iminek pulugan kik do dima nandawit, nido yan nandawit, kimotnen kan kimoron da pidanek egip egip wagil tagisi abidokdaman yan nandawit. ³⁶ Ae uwal da diwari jigilak gen yoyinek baljawit, ae diwari nap teban ban pan teban anek dam tebanon yopgwit. ³⁷ Diwari tipban dapgwit, ae diwari ilik dagok ban giptimi ilik daganba tim bamot awit, ae diwari emat agak siba ban dapba kimakgwit. Unun amin diwari sipsip ae meme gipban panek agipgwit. Unun giptim dakon yo do wadanakwa amin da jigi yoyinek anpak yokwi anyomgwit. ³⁸ Yan aba miktim kibiri amin da aripmi dima egipmi ae kabapgan binap agek gopbat ae gapmagwan egi egi awit. Unun nandan gadat amin da miktim amin diwari yapman mudanek amin wuk-wisi ae tagisi awit.

³⁹ Unun minat amin morapyo nandan gadat awit do anek Pin kop da minat aminyo tagisi yan nandan yomgut. Mani miktimon egek Pin kop da yo yom do yan teban tok agit unun dima timikgwit, ⁴⁰ nido kalip Pin kop da yo wagil tagisi nin kisi da timitnen do nandan kokwin kili agit. Kalip egipgwit amin gat ae nin gat kisi bisap kalon gwaljigi minisi egipnen do nandagit.

12

Nin Yesu pakyanji kanek nandan

11:28: TP 12.21-30 **11:29:** TP 14.21-31 **11:30:** Jos 6.12-21 **11:31:** Jos 2.1-21; 6.21-25; Jem 2.25 **11:32:** GK 6.11-8.32; 4.6-5.31; 11.1-12.7; 13.2-16.31; 1Sa 16.1-1Ka 2.11; 1Sa 1.1-25.1 **11:33:** Dan 6.1-27 **11:34:** Dan 3.23-27 **11:35:** 1Ka 17.17-24; 2Ka 4.25-37 **11:36:** 1Ka 22.26-27; Jer 20.2; 37.15; 38.6 **11:37:** 2KAG 24.21

gadanj imnenj

¹ Uñun nandan gadat miñat aminyo kalip egipgwit uñun gikwem da yan nin pañgwasinej nindañ. Yan do, nin yo morap pabiñ nip do añ uñun yopman mudanej yokwi nin bañaldak uñun pañ dagonañ. Anej timtim yanek dima yawogek Piñkop da napbi gwapbo anañ do yagit uñudon agipnenj. ² Yesu uñun nandan gadatnin dakon wasok wasok ae wasip, do dabilnin Yesukon gin tanakwan kanek egipnenj. Uñun don kisik kisik madepsi egipdisat yan nandanej tilak kindap dakon mayagi do nandaba kik dima anek tepmi panek kimakgit, da abisok Piñkop dakon kila amin madep yityit tamo da amin tet do yikdak.

Piñkop da nin pañkilek ak do jiggi nimisak

³ Ji pakyañsi nandani. Yokwi pakpak amin da Yesu anpak yokwisi añ iminakwa tebaisi akgit. Ji uñun do nandanej tapmim yawot dima ani, ae butji dima yawotjak. ⁴ Asi, ji yokwi uñun pabik do emat madepsi awit, mani emat anakwa yawisi kinda dima mawit, don mokdanj. ⁵ Ae Piñkop da ji dakon but panjeban asak do gen yagit uñun kili intawit, ma? Ji monjimoni yan dayinej yan yagit:

“Monjino, Amin Tagi da gak anjkilek ak do jiggi gaban kanj, uñun do yo isali yan dima nandaki, ae gen tebai gayinban uñun do tapmingo dima mosak.

⁶ Nido, Amin Tagi da amin morap but dasi galak tanj yomisak uñun pañkilek ak do jiggi yomisak, ae amin morap monjimoni yan yoyinej timikdak uñun si baljosok.”

⁷ Ji tebaisi agakwa Piñkop da ji pañkilek ak do jiggi damjak. Dat kinda da monji anjkilek ak do asak uñudenj gin Piñkop da jikon yan gin asak. Namin monji kinda datni da dima anjkilek asak? ⁸ Piñkop

da monjini kisi morap pañkilek asak. Ae dima pañkilek asak kanj, monjinisi dima ekwanj. Kanj ji gwamda yombem da ekwanj. ⁹ Ae miktimon datnin do nandani. Uñun da nin pañkilek ak do jiggi nimirakwa nandano wukwan yomgumanj. Yan agimanj do wupnin dakon Datni da nin pañkilek asak bisapmon uñun do madepsi gawak iminej egip egip abidoneñsi. ¹⁰ Miktimon datnin da bisap pisipmisok iyi da nandak nandak da aripmon nin pañkilek awit. Mani Piñkop da iyi telagi egisak do ninyo kisi yan gin telagi egipnenj do anek nin pañpuluganej pañkilek asak. ¹¹ Dat da nin pañkilek ak do jiggi nimisak bisapmon nin kisik kisik dima amanj, nin butjik pamanj. Mani don pañkilek agit dakon bami komanj, uñun anpak kilegisi gat ae but yawot gat nimisak.

Nin tapmim panek tebaisi atnenj

¹² Yan do, kisitji alek tanbi uñun panenagek pi ani, ae njwakji tapmimi mini panjeban anek

¹³ “kosit kilegikon agipni.”

Yanj ani kanj, kandapji wagil dima yokwi tokdanj, aeni kilek tokdanj.

¹⁴ Amin morap gat yawori egip do pi tebaisi ani. Ae telagisi egipni. Telagi dima egipni amin uñun Amin Tagi dima kokdanj. ¹⁵ Pakyañsi kanj kimotni. Jikon da kinda manek Piñkop dakon nandanj yawotni di yipmanj dekan. Ae jikon da kinda kindap isipmi da yan kwanek yokwi panalon anjaban amin morapmi di panjupbal aban Piñkop manji di ibam. ¹⁶ Amin kinda yumabi anpak asak do kanj kimotni. Bo amin kinda Iso da Piñkop manji imgut uñudenj asak do kanj kimotni. Uñun jap bisap kalonj noknogi uñun timit dogin anek yo kabini monji mibiltogi amin da timiri uñun kisi imgut. ¹⁷ Disi nandanj, don yo kabini uñun timit do nandagit, mani dima timikgit. Gisamni ae timit do kunam takgit, mani but tobil anek

gisamni timitjak dakon kositni dima tan imgut.

Nin Jerusalem Kwen Kokup tosok unjudon kili obiman

¹⁸ Israel amin da Sinai Kabap kiwit ji unuden dima an. Unun kabapmon kinjek yo dabil da pindakgwit, ae mirak panek nandawit. Unjudon kindap madep sogit, ae pilin tuk masi masimi agit, ae mirim tebaisi agit unun pindakgwit. ¹⁹ Anek kwen kinda madepsi yanjakwan amin kinda da gen yagit. Yanjakwan minjat aminyo pasol pasol madepsi nandaneb bisit tebaisi yan yawit, "Gen di gat nandak do pasolgoman!" ²⁰ Pin kop da gen yoyigit unun do pasalgwit. Gen unun yan:

"Amin bo bit kilap yo kinda kabapmon wigisak kan tipnan anakba kimotjak."

²¹ Yo unun pindakgwit unun do madepsi pasal nimnimigek Moses yan yagit:

"Nak nimnimigek madepsi pasoldot."

²² Mani ji yo unudenon dima abin altawit. Saion Kabapmon kili apgwit. Jerusalem Pin kop egip egipmi ton dakon kokup pap Kwen Kokup tosok unjudon kili apgwit. Unjudon anelo tausen morapmisi da muwugek kisik kisik an. ²³ Ji Pin kop dakon monji gwayoni mibiltogi man morapni Kwen Kokupmon mandabi unun dakon muwut muwut madepmon apgwit. Pin kop, amin morap dakon gen kokwin aminon apgwit. Amin kilegi dakon wup kabikon apgwit. Unun amin Pin kop da pan kilek aban gwaljigi minisi awit. ²⁴ Yesu sanbek sanbek kalugi dakon binap aminon apgwit. Ae Yesu dakon yawi mumni mawiron apgwit. Unun yawi da yokwinin wiririkdak, do unun Abel dakon yawi yapmandak. Abel dakon yawi da kobogi timit do yosok.

Kan kimotni

12:18: TP 19.16-20; GT 4.11-12   **12:19:** TP 20.18-21; GT 5.22-27   **12:20:** TP 19.12-13   **12:21:** GT 9.19   **12:24:** WW 4.10; Ibr 8.6   **12:25:** Ibr 2.1-3; 10.26-29   **12:26:** Ag 2.6   **12:29:** GT 4.24; 9.3   **13:2:** WW 18.1-8; 19.1-3; Ro 12.13

²⁵ Kan kimotni. Pin kop da gen yosok unun nandak do dima kurak toni. Kalip Moses da on miktimon Pin kop dakon mama gen yoyinban geni nandak do kurak tawit bisapmon, iyi kutnaneb kigik dakon kosit dima tan yomgut. Do yansi nandani, abisok Pin kop da Kwen Kokupmon da mama gen niyisak, unun manji imnen kan, nin pan kutnaneb kigik dakon kosit minisi.

²⁶ Kalip Pin kop da gen yanban miktim wudip agit. Mani abisok yan teban tok anek yan niyisak:

"Bisap kinda gat miktim ankwakwalitdisat.

Ae miktim gin dima, kundu yo kisi pan kwakwalitdisat."

²⁷ Ae "bisap kinda gat" do yosok, do yan nandaman, Pin kop da miktim kunduyo kisi pan kwakwalitjak bisapmon yo morap iyi wasagit unun wiririkban pasildan. Anakwan yo aripmi dima pan kwakwaliri unun dagin tokdan.

²⁸ Pin kop da kila asak kokup unun abidagiman unun aripmi dima kwakwaliri, yan do anek ya yan iyinen. Nin anpak iyi galak tosok unun anek iyi nan gin gawak iminek pasol pasol anek mani anenotnen. ²⁹ Yansi anen, nido

"Pin kopnin unun kindap tebaisi, do yo yokwi morap son pilik mudokdisak."

13

Nin kalon kalon amin do but dasi galak tan yomnen

¹ Ji pan muwukbi notji do but dasi galak tan yomyom anpak dima yipman detni. ² Jikon amin kinda dima nandan iman amin kinda apban kan, unun abidok do dima in toni. Kalip amin diwari da aminsi ban timikgaman yan nandawit, mani anelo ban timikgwit.

³ Amin dam tebanon ekwan amin do dima in tan yomni. Nin unun gat

kisi dam tebanon ekwaman yan nandani. Ae uwal da jigi yoman amin unun do dima intan yomni. Ninyo kisi da jigi unun paman yan nandanek egipni.

⁴Minat eyo anpak unun yo madepsi kinda, do amin morap kisi da unun do nandaba wigakwan kilani anakwa gwaljigi minisi tosak. Nido Pin kop da yumabi anpak mibili mibili an amin unun kobogi yo yokwisi an yomdisak.

⁵Monej dakon galaktok jikon dima tosak. Yo tan niman unun aripninon ton yan nandani. Nido Pin kop da yan kili niyigit:

“Gepman dekgo gaga dage aripmi dima egipdisal.”

⁶Yando, nin nandan teban tanek yan yoman:

“Amin Tagi panpulugokno egisak, do yo kinda do dima pasolben. Amin da aripmi dima abin nepni.”

Nin Yesu yol do dima mayak tonen

⁷Kila aminji kalip Pin kop dakon gen dayiwit unun dima intan yomni. Anpak awit dakon bami unun do nandanek nandan gadat awit unun yolek yan gin egipni. ⁸Yesu Kristo unun kulabigi mini apma, ae abisok, ae don egi anan kikdisak teban. ⁹Yando, amin da gen nwaknwari di dayin dekba nandan gadatji di witald kwam. Nin Pin kop dakon nandan yawotni yipno unun da butnin pan teban aban atnen. Jap noknok dakon gen teban yolyol anpak da amin dakon but aripmi dima pan teban asak. Unun anpak da amin kinda aripmi dimasi anpulugokdisak. ¹⁰Mukwa sogok amin da yo dangwi ton altakon dapbi unun ban non. Mani nin altanin nwaknwari kinda toso. Unun altakon mukwa sogok amin da jap aripmi dima noknogi.

¹¹Mukwa sogok amin dakon mibiltok amin da sipsip ae bulmakau dakon yawini yokwi wiririt do Yut

Buri Telagisi unungwan pawigisak, mani bami yut yomayo da wanga soso. ¹²Yan gin Yesu dakon yawini da minat aminyo pan telak aban telagisi ani do kokup pap dakon yoma kaga da wanga tepmi pagit. ¹³Yando, nin kisi yut yomayo da wanga kinjek unun da mayagi pagit ninyo unuden gin panen. ¹⁴Nido on miktimon nin dakon kokup pap toktogi kinda dima toso. Mani kokup pap kinda don noman tokdisak nin unudon kinen dosi nandan. ¹⁵Yando, nin yipman deri mini Yesu da manon Pin kop an kisin kimotnen. Yan anen unun da gen dulumnin dakon paret asak. ¹⁶Minat aminyo do anpak tagisi anyomni, ae notji panpulugok do yo kabisi ban notji do yomin yomin ani. Unun anpak do dima intoni, nido unun paret kinda, Pin kop da unun do galak toso.

Pin kop da nin panpulugan ban tagisi egipnen

¹⁷Kila aminji kilasi an unun don pi awit dakon mibili Pin kop iyikdan, do gawak yominek geni guramitni. Yan ani kan, kisik kisigon da pini akdan. Mani butjik pani kan, unun da ji dima panpulugokdisak.

¹⁸Ji nin do bisit ani. Pin kop da dabilon butningwan gwaljigi mini yansi nandan, ae yo morapmon anpak kilegisi ban gin ak do nandan. ¹⁹Nak jikon tepmisi tobil opben do bisit an kimotni.

²⁰Amin Taginin Yesu, sipsip dakon Kila Amin madep, unun da sanbek sanbek dagok dagogi mini unun anteban ak do yawini parekgit. Unun Pin kop da kimoron nan aban pidagit. Abisok Pin kop but yawot ami da ²¹ji pan tagap aban egip egipjikon yo tagisi morap da tungan daba iyi dakon galaktok yol kimotni dosi nandisat. Yesu Kristo da pi agit do anek unun da ninon pi aban anpak morap iyi galak toso unun an mudonen. Tilimni

13:4: Ep 5.5   13:5: GT 31.6,8; Jos 1.5   13:6: Kap 118.6   13:7: 1Ko 4.16   13:9: Ro 14.17
 13:11: MS 16.27   13:12: Jn 19.17   13:13: Ibr 12.2   13:14: Ibr 11.10,16; 12.22   13:15: Kap 50.14,23   13:16: Pil 4.18   13:17: 1Tes 5.12   13:18: Ya 24.16; 2Ko 1.12   13:20: Jer 32.40; Esi 37.26; 1Pi 2.25

dagok dagogi mini tan anan kikkisak,
do mani ankisin kimotnen. Unun asi.

Mibi gen

²² Not kabi, nak ji dakon but
panteban ak do gen on mandan
damisat unun do mirak pakyanji
yopni, nido gen on mandisat unun
dubagisi dima.

²³ Ji yan nandani, notnin Timoti
unun dam tebanon nan yipba kili
kigit. Nagon tepmi apjak kan, nit ji
dandak do apden.

²⁴ Nin dakon gildat tagi yipno kila
aminji gat ae Pin kop dakon minjat
amin kabini kisikon abisak. Ae amin
kabi Itali miktin yipman apgwit
ununyo kisi gildatni tagi yipba jikon
abisak. ²⁵ Pin kop dakon nandan
yawotni ji kisikon tosak do bisit asat.

Papia Jems da Mandagit

But píso gen

Papia on Yesu dakon padige Jems da mandagit. Jems unun Yesu yolyol amin Jerusalem egipgwit dakon kila amini egipgut. (Yabekbi 15.13 unudon koki.)

Jems da on papia mandagit unjungwan Pinjkop dakon minjat aminyo da ni anpak tagisi ban yolek ani dakon gen tagisi morapmi mandagit. Minjat aminyo da nandak nandak tagisi ban timigek ae Pinjkop dakon gen pakyanši abidan kimotni do tilak gen morapmi mandagit.

Jems da gen tebai yan yosok: Yesu nandan gadan imjak amin isal egipmi mini. Amin do anpak tagisi ban an yomin kimotjak, unun da gak nandan gadat tebaisi asal yan minjat aminyo yoliban kokdan.

Nin panjkewalon tebaisi atneñ, yan anek Pinjkop gat tagisi egipneñ (Kilapmi 1.1-18)

¹ Nak Jems, Pinjkop ae Amin Tagi Yesu Kristo dakon oman amini. Papia on Israel amin 12 kabi ji kokupji yipmanek miktin njakjwarikon kiwit da ekwan ji do mandan yipbo obisak. Gildat tagisi.

Panjkit da nin panjeban asak

² Not kabi, panjkit mibili mibili altan damni bisapmon butjik kindan jikon dima tosak, kisik kisik dagin jikon tosak. ³ Nido ji nandan, yo noman tanek nandan gadatji panjkitdak, unun da tebai agek jigi guramitneñ dakon anpak panalon asak. ⁴ Toktogisi tebaisi agek jigi guramitni, yan anakwa unun anpak da jikon teban tosak. Yan anek Pinjkop dakon anpak kindan do wadak wadak dima ani. Anpakji da tagisi ae kilegisi akdisak.

Nandan kokwin kilegi do wadak wadak asak amin unun bisit asak

⁵ Ji da binapmon amin kindan nandan kokwin kilegi do wadak wadak asak kan, Pinjkop da nandak nandak imjak do bisit asak, anakwan Pinjkop da imdisak. Pinjkop da amin morap do yo morapmi yomisak, ae bisit iyan amin do yanba yokwi tok dima an yomisak. ⁶ Mani unun amin nandan gadatsi anek Pinjkop do bisit asak. Nandan gadatni timisok di yipman degek "Pinjkop da unun namdisak bo dima" yan dima nandisak. Nido amin but bamot an unun tap pakbi mirim da pisonakwan tamalikgan unun yombem. ⁷ Unuden amin Pinjkop da yo kindan namdisak yan dimasi nandisak. ⁸ Unun amin dakon nandak nandakni yo dikon di yopman yopman asak, anek anpak morap asak unun kosit nan gin kanek dima agisak.

Yoni mini amin gat ae yoni morapmi amin gat dakon gen

⁹ Not kindan yoni mini kan, kisik kisik tagi asak, nido Pinjkop da dabilon man madepni ton da egisak. ¹⁰ Ae yoni morapmi amin Pinjkop da mani abin yipmandak, do kisik kisik tagi asak, nido jareñ da biripmikwan unun da tilak kimotdan. ¹¹ Gildat da wisak bisapmon gildat tepmisi wusinek jon pindakban kibidan mudon. Jon dakon jareni man mudanakwa, tilimni tagisi unun wagil pasilgan. Unuden gin yoni morapmi amin pini mibili mibili sigin anek kimot akdan.

Pinjkop yo tagisi an niminek yok-wikon dima panjisak

¹² Panjkewal morap noman tonjon jigi guramigek tebai akdak amin unun kisik kisik tagi asak. Nido panjkit morapmon tebai atjak kan, Pinjkop da minjat aminyo but dasi galak tan iman unun do egip egip dakon pelit tim tilimi ton yom do yan teban tok agit, unun imdisak.

13 Yokwi ak do pañkilit noman tañ iba “Piñkop da añkiliban asat” yañ amin kinda da dima yogogi. Nido, yokwi da Piñkop aripmi dima añkilitjak, ae Piñkop da amin kinda yokwi asak do dima añkilibdak. 14 Mani, nin kalon kalon dakon but dakon galaktok yokwi da pañkiliban yokwi agak dakon galaktok noman tosok. 15 Uñun but dakon galaktok yokwi uñun miñat kinda da monji kwapmi awildak yombem da don yokwi añalon aban noman tosok. Ae yokwi da si tagosok bisapmon kimot añalon asak.

16 Notnonisi, ji bikbik iba yokwi ami da ji di pañkiliban. 17 But galak dakon yo morap tagisisi uñun Dat da yopban kwen da pañ. Dat, kundukon tenjen morap wasagit amin, uñun anpakni kulabik dimasi asak. Uñun gildat pañopmon yo dakon wupni dubak ton da ae don pisip ton uñun yombem dima. 18 Uñun yo morap wasagitgan amin nin da wukwini egipnen do anek iyi dakon galaktok yolek gen bami niban miñat monjini dagagiman.

Nin Piñkop do bamisi nandan gadañ imaman kan, anpak tagisi kisi anen (Kilapmi 1.19-5.6)

Nin geni nandanek guramitnen

19 Not kabino, pakyañsi nandani. Ji morap gen nandak do mirak pakyañsi yopni, mani gen tepmi dima yoni, ae butjap tepmi dima nandani. 20 Nido, amin dakon butjap da Piñkop dakon anpak kilegi dima añalon asak. 21 Yan do anek anpak inani mibili mibili gat ae anpak yokwi morap jikon madepsi ireñ tosok, uñun wiriritni. Anek disi do nandaba piñakwa egek Piñkop da gen uñun butjikon kwaokgit uñun nañ abidoni. Gen uñun da ji yokwikon ban tagi timitjak.

22 Mani gen uñun isal dogin dima nandani, si guramitni. Isal dogin nandan kan, disi ban pañkewalgañ. 23 Amin kinda Piñkop gen isal dogin nandanek dima guramikdak kan, uñun amin kinda da wupni pakbi idapmon kosok uñun yombem. 24 Uñun iyi dakon tomno dabilni kosok, mani kinjek tomno dabilni uñun nianjen uñun tepmisi injosok. 25 Mani gen teban gwaljigi minisi uñun da yokwi dakon tapmim tuwilek nin pulugañ nipmandak, do amin kinda da uñun gen teban pakyañsi kanban pisañakwan geni dima inñanek guramitjak kan, Piñkop da uñun amin anpulugañakwan pi morap asak uñun tagisisi noman tokdañ.

26 Amin kinda “nak Piñkop gawak imim silip an kimokdot” yañ nandisak, mani gen kagani dakon kila tagi dima anek gen yokwi morapmi yosok kan, uñun amin iyi nañ top ankwaldak, ae Piñkop gawak imim dakon silip asak uñun yo isalisi. 27 Piñkop gawak imim dakon silip Piñkop Dat da kanban gwaljigi minisi ae gulusuñni mini asak uñun yan: Nin miñat monjiyo men datyoni kimakbi gat, ae sakwabat gat do nandak nandak anek pañpulugañek jigini guramitnen, ae nin dakon anpak kila tagisi anen, anapno miktim on dakon anpak yokwi da pañupbal aban Piñkop da dabilon inani dima egipnen.

2

Nin amin morap kisi do anpak aripisi gin anen

1 Not kabino, Amin Taginin Yesu Kristo tilimni madepsi, uñun nandan gadañ iman, do amin kinda do anpak tagi anek ae kinda do manji imni kan uñun tagi dima. 2 Amin kinda yik imalyo tagisi ban pañek ae kisit tamikon sip gol nañ wasañbi kinda yipmanek ji dakon muwut muwut yutjikon wigakwan yoni mini amin

kinda imalni daganbi ae yokwisi kinda ununyo kisi wugisak, ³ anjakwal ji da anpak tagi amin yik imalyo tagisi ban pak unun do an iminek yan iyan, “Gak obin on tamo tagisikon yikgi”, ae yoni mini amin yan iyan, “Gak amodon akgi” bo ae “Nak da kandap da kapmatjok mibilikon yikgi” yan iyan kan, ⁴ amin diwari tagi ae diwari yokwi yan nandan yan asak. Yan anek ji kokwin amin daganek nandak nandak yokwikon da kokwin an.

⁵ Not kabino nandani. Miktim amin da dabilon yoni mini ekwan amin, unun banjin Pinjkop da nandan gadat madepsi tujan yominakwan egipni do kili manjigit. Kalip yan teban tok yan agit, amin but dasi galak tan iman unun yopban iyi amin kila asak da kagagwan egipdan, do yoni mini amin iyi amin kila asak da kagagwan egipni do kili manjigit. ⁶ Mani ji da yoni mini amin unun nandaba pinban yoman. Namin da pabin depmanek jiggi daminek ji timik gen pikon depmanan? Unun yoni morapmi amin dagan anpak unun an. ⁷ Pinjkop da Kristo dakon mani tagisi jikon yipgut, nan namin da unun do nandaban pinakwan jigilak gen yon? Unun yoni morapmi amin dagan yon.

⁸ Pinjkop unun kila amin madepnin, unun da papianikon gen teban kinda ningut da yan yosok:

“Gaga do but dasi nian galak tosol, unuden gin amin do but dasi galak tan yobi.”

Ji gen teban unun but dasi guramitni kan, ji anpak tagisi an. ⁹ Mani amin kinda do anpak tagi anek kinda yum koni kan, unun yokwi an. Anakwa gen teban unun da yan nolisak, ji gen teban tuwil tuwil amin. ¹⁰ Amin kinda Pinjkop dakon gen teban morap kisi guramigek kalonji kinda nanjin kirinjkdak kan, unun amin gen teban morap kisi kirinjkdak da arip gulusunni ton. ¹¹ Nido, Pinjkop da yan yagit:

“Minat eyo kili abi, ji yumabi anpak dima ani.”

Ae yan kisi yagit:

“Ji amin dima dapba kimotni.”

Do yumabi anpak dima agil, mani amin kinda anakbi kimakgit kan, gak gen teban morap tuwil tuwil amin kinda dagagil.

¹² Pinjkop da anpakji kokwin asak bisapmon unun ji pulugan depmanak dakon gen teban unun do nandanek kokwin akdisak. Do ji unun do nandanek amin do bupmi nandanek toktogisi gen yogokji gat ae anpakji gat dakon kila tagisi ani. ¹³ Nido amin kinda amin do bupmi dima nandagit kan, Pinjkop da gen pikon kokwin asak bisapmon bupmisok kinda dima nandan imdisak. Mani amin do bupmi nandagit amin unun gen pikon teban tokdisak.

Nandan gadat anpak tagi dima panalon asak, unun nandan gadat yo isali

¹⁴ Not kabino, amin kinda da “Nak Kristo nandan gadan imisat” yan yosok, mani anpak tagi dima asak kan, nandan gadat unuden da yokwikon ban tagi abidosak? Unun dimasi. ¹⁵ Panmuwukbi notnin kinda bo ae saminin kinda imalni yokwi gin, anakwan japni mini kan, ¹⁶ jikon da kinda da yan iyisak, “Butgo yawori tanakwan panji nanjali egipbi, ae kin jap nanek butgo tugosak”, mani imal bo jap dima imisak. Isal gen gin iyik unun da nian anpulugosak?

¹⁷ Nandan gadat dakon anpak kisi yan gin. Nandan gadat isal tanej anpak tagi kinda dima noman tosak kan, unun yo isali.

¹⁸ Mani amin kinda da yan yosak, “Amin diwari nandan gadat anakwa amin diwari anpak tagi an.”

Yan yanban kobogi yan yokdisat, “Gak nandan gadat anek anpak tagiyo kisi dima abi kan, nak nianon da gak dakon nandan gadat koken? Mani,

2:5: 1Ko 1.26-28   **2:8:** Mt 19.19; Gal 5.14   **2:9:** GT 1.17   **2:10:** MS 19.37; IDT 20.7-12,24;
Mt 5.19   **2:11:** TP 20.13-14; Ro 13.9   **2:12:** Gal 6.2; Jem 1.25; 1Pi 2.16   **2:13:** Mt 5.7; 18.32-35
2:15: 1Jn 3.17   **2:18:** Gal 5.6

nak dakon anpak tagi da nandan gadatno golikdisak.”

¹⁹ Gak “Pinjkop kaloni dagin egisak” yan nandan gadasal. Unun tagi. Mani kon yo kisi yan gin nandan gadanej madepsi nimnimikgan. ²⁰ Nandan kokwingo tagi dima amin, gak nandan gadat gin anek anpak tagiyo kisi dima abi kan, nandan gadatgo unun yo isali. Gak gen on dakon mibili nandak do nandisal? Kan, nandaki, ²¹ kalip babiknin Abraham da monji Aisak altakon yipmanek Pinjkop do paret aban Pinjkop da yo agit unun kanek amin kilegi yan iyigit. ²² Pakyanji nandaki. Abraham dakon nandan gadat gat ae anpakni tagi unun kaloni gadagimal, anakwan unun anpak tagi da nandan gadatni aripmisi agit. ²³ Do Pinjkop gen papiakon gen kinda tosok unun bami noman tagit. Gen unun yan:

“Abraham unun Pinjkop do nandan gadat aban, Pinjkop da amin kilegi yan iyigit.”

Ae amin da Abraham do Pinjkop dakon notnisi yan iyiwit. ²⁴ Do yanji nandani, amin kinda isal nandan gadat dogin Pinjkop da amin kilegi yan dima iyisak. Amin kinda anpak kilegi asak unun do nandanej amin kilegi yan iyisak.

²⁵ Yangin kosit oba minjat Reap da amin panman ak amin bamot unun uwal da dapni yan do panjisibinek yabekban kosit nwanjwat nan tobil kigimal, do Pinjkop da minjat kilegi yan iyigit. ²⁶ Nin nandaman, amin kinda wupni kili yipman dekgit kan, unun amin kili kimakgit. Yangin, amin kinda nandan gadat anek anpagon dima yipmandak unun amin nandan gadatni kili kimakgit.

3

Nin gen yogoknin dakon kila tagisi anej

¹ Not kabino, jikon da amin morapmi da Pinjkop gen yoyindet pi

ak do nandak nandak dima ani. Nido ji nandan, Pinjkop da minjat aminyo dakon anpak kokwin asak bisapmon minjat aminyokon yoyindet pi an amin unun pakyanji kokwin akdisak.

² Nin kisi morap gulusun morapmi aman. Mani amin kinda gen kagani dakon kila anek gen yokwi kinda dima yosok kan, unun amin gwaljigi minisi, ae unun da giptim diwat morapni kisi kila tagi asak. ³ Os da nin dakon galaktok yolek kosit agipni do gen kaganikon ain tim yopmangaman. Yan anek giptimni kisi iligapno nin dakon galaktok yolek akwan.

⁴ Ae tap wakga yo kisi do nandanen. Tap wakga unun yo madepsi daman, ae mirim madepsi da pisonakwan tap idapmon agisak. Ae tap wakga antobilakwa agisak dakon kindap kwik unun monjisisok. Mani tap wakga awildak amin timi kindakon kik do asak kan, unun tap wakga dakon yo unun antobil tobil anakwan dukwan kik do nandisak unudon kisak. ⁵ Unuden gin, gen kaga unun giptim dakon diwari monjigok kinda, mani iyi dakon man awigek yo madepsi do yosok.

Kindap monjigok kinda da sojek madepsi anek koron sojek kindap morap tagini sosak. ⁶ Gen kaga unun kindap kinda, yokwini unun madepsi daman. Unun da kindap tepmisi kwan sosok unun da tilak anpak yokwi mibili mibili panalon anek egip egipnin madepsi panupbal asak. Ae Sunduk Tipdomon egisak unun da amin da gen kagakon kindap unun yipban sosok.

⁷ Amin da jon kilap mibili mibili gat, ae minam, ae tunon amin, ae tap idapmon yo morap ekwan unun timigek yo unun kilani anakwa unun da kisiron ekwan. ⁸ Mani gen kaga unun tapmimni madep do amin kinda da iyi dakon gen kaga kila aripmi dima asak. Bisap morapmi gen kaga gen yokwi morapmi yosok.

Unjudon amin dapdap marasin yokwi madepsi tugawit da ton. ⁹ Gen kagakon da Amin Tagi Datnin anjisaman. Mani bisap diwari nin da minat aminyo Pin kop da iyi yombem wasagit unun jobit yoman. ¹⁰ Gisam yomyom gat ae jobit gat kisi unun gen kaga kalonon dagin noman tomal. Not kabi, unun tagi dima. ¹¹ Pakbi dabil kalonikon da pakbi si noknogi ae amin da dima noknogi yo kisi aripmi tagi potpori? ¹² Not kabi, pik kindap da olip sop tagi potni? Ae wain nap da pik kindap dakon sopmi tagi potni? Yangin pakbi isipmi da pakbisi aripmi dima dagoni.

Nandak kokwini tagisi amin da anpak tagisi akdisak

¹³ Ji da binapmon nandan kokwini tagisi ae nandak nandakni tagisi amin kinda egisak kan, unun amin bisapmi bisapmi anpak tagisi asak, ae nandan kokwini tagisi do iyi dakon man dima awigisak. Yan anakwan amin da kanba amin nandan kokwini tagisi ae nandak nandakni tagisi asak. ¹⁴ Mani ji tagisi ekwan amin do nandaba yokwi tok an kan, ae bisapmi bisapmi ji disi dakon man pawigik do kosit wusik an kan, nandan kokwin tagisi gat ae nandak nandakji tagisi gat do kisik kisik dima ani. Top anakwa anpakji da gen bami di abin yipban. ¹⁵ Nandan kokwin yokwi unuden Kwen Kokup da dima pisak. Unun on miktim dakon yo gin. Unun Pin kopmon da dima abisak, Sunduk da analon asak. ¹⁶ Nandani, tagisi ekwan amin do nandaba yokwi tok anek bisapmi bisapmi iyi dakon man pawigik do kosit wusik an amin da binapmon pidok pidok madepsi noman tosok, ae anpak yokwi morap unjudon da noman ton.

¹⁷ Mani amin nandan kokwin tagisi Kwen Kokupmon nani ban timikgan unun da anpak yan an: Mibiltok nandak nandak gwaljigi mini unun yolgan, ae unun da bujon amin gat but

kalonisi ekwan, ae anpak yawori an yoman, anek pinbisi egek amin diwari dakon gen nandane ekwan, ae amin do bupmisi nandan yominek anpak tagisi anyoman. Unun amin morap kisi do anpak tilak kalonikon gin anyoman. Ae jamba but anpak dima an, unun anpak tagi yol kimokgon. ¹⁸ Nin but kalon ekwaman kan, unun jap yet kwaokgaman yombem. Do unun but kalon anpagon jap da pigaga kwon unun da tilak anpak tagisi da egip egipninon noman tokdan.

4

Miktim dakon anpak do galak ton amin unun Pin kop dakon uwalni

¹ Gen emat gat ae butjap ukwayityo binapjikon noman ton unun mibili nido noman ton? Unun yokwi dakon but suligik dakon anpak mibili mibili butjikon emat an, unun da gen emat ae butjap ukwayityo panalon an. ² Ji yo timit do nandan, mani dima timikgan, do ji amin dapba kimokgon. Ji yo do pindak galaktok an, anek unun aripmi dima timitni, do butjap ukwayit yo anek gen emat an. Pin kop da yo damjak do bisit dima an, mibili yan do anek yo dima timikgan. ³ Ae yo timit do bisit an bisapmon yo dima timikgan, nido nandak nandakji kilegi dima tanakwan Pin kop bisit an iman. Ji but dakon galaktok yokwi yolek giptimji da kisik kisik asak unun dogin nandan.

⁴ Minat da eni yipmanek kin yumabi anpak asak unun da tilak ji Pin kop kili yipman dek mudan. Nandani, miktim dakon yo do galagi nandisak amin unun Pin kop do kuragisi nandan imisak. Unun dima nandan, ma? Nandani, on miktim not animisak amin, unun Pin kop dakon uwalni dagosok. ⁵ Pin kop dakon papia da yan yosok, “Wup unun Pin kop da nin da butgwan yipgut unun yo morap yopman mudane iyi dogin galaktan kimotne do nandisak.” Gen unun gen isali yan nandan, ma? ⁶ Mani Pin kop da nin do

nandan yawot madepsi an nimisak. Mibili yan do anek Pinjkop dakon papa da yan yosok:

“Pinjkop da amin iyi dakon man pawikwan amin yo ak do nandan unun dima ani do kosit sopman yomisak, mani amin iyi do nandaba pan unun nandan yawok yominjek yo tagi an yomisak.”

⁷ Do ji disi do nandaba pinjakwan Pinjkop da yongamgwan egipni. Sunduk kosit sopman iminjakwa depman dek pasal kikdisak. ⁸ Pinjkop da kapmatjok kini, anakwa Pinjkop ji da kapmatjok apjak. Yokwi pakpak, amin da kisitni pakbikon suganba kilegisi an, unun da tilak butjikon yo yokwi ton unun suganba kilek tan mudoni. Jamba but amin, butjikon nandak nandak yokwi ton unun wiririk mudoni. ⁹ But yokwi anek kunam morapmi tatni. Abisok jikgo yanjan amin, kulabik anek kunam tatni. Abisok jikgo yanjan amin, kulabik anek butji jik tanakwa egipni. ¹⁰ Amin Tagi da dabilon disi do nandaba pini. Yan ani kan, Amin Tagi da ji pawigikdisak.

Nin amin do yanba yokwi tok dima anej

¹¹ Not kabi, panmuwukbi notji diwari do yanba yokwi tok dima ani. Amin diwari do yanba yokwi tok asak bo ae notni dakon anpak kokwin asak, unun gen teban do yanba yokwi tok anek gen teban kokwin asak. Ae gen teban kokwin asal kan, gak gen teban dima guramikdal, unun gen teban dakon kokwin agak amin dagal yan asak. ¹² Pinjkop kalon dagin gen teban panalon agit, unun kalon dagin Gen Kokwin Amin egisak. Ae unun kalon dagin minjat aminyo yokwikon ban tagi timitjak, ae tagi panupbal asak. Do gak namn da amin dakon anpakni kokwin asal?

Nin kwen wigik dima anej

¹³ Jikon amin diwari da yan yon: “Abisok bo anwa kokup pap kindakon kin monej ilit pi anek bilak kinda egipne. Yan anek monej morapmi timitne.” Yan yon amin ji do gen yipmandat. ¹⁴ Ji gen unuden ban yon, mani anwa yo ni da noman toni unun dima nandan. Egip egipji mukwa da yan noman tanek bisap pisipmisok gin tanek wagil pasilgan unun yombem. ¹⁵ Ji yan gin yoni kan tagi, “Amin Tagi da galak tosagon nin sigin egek yo unun ak do nandaman unun anej.” ¹⁶ Mani disi dakon man pawigek disi pi madep akdan unun do yon. Unun yokwisi. ¹⁷ Pakyaansi nandani, amin kinda anpak tagisi kindak do nandane dima asak kan, unun amin diwarini ton.

5

Yoni morapmi amin kobogi yokwisi timitdan

¹ Nandani! Yoni morapmi amin ji do gen yipmandat. Kunam tagek yan tidoni! Nido jig madepsi da jikon noman tan damdisak. ² Yo morapji gat ae tilimji gat kili miktan mudan. Ae imal morapji yo monin da kili nan mudan. ³ Golji gat ae silwasi gat unun manut an mudan. Unun manut da ji dakon yokwisi panoman aban nomansi tentenokdan, anek manut da giptimji kindap da yan sonba sokdan. Mibi bisap kili ununjok noman tokdisak, anakwan ji isal dogin yo morap gat monej gat panmuwukan. ⁴ Nandani. Pi monji da pigagasi jap pawit. Anakwa ji da yuman nogini diwari panjutnane diwari gin yomgwit. Monej diwat unun da Pinjkop da anpakji yokwi unun dakon kobogi damjak do madepsi yan tidon. Ae pi monji unun dakon bupmi kunamyo da Amin Tagi Tapmim Ami da miragon kili pigigit. ⁵ Miktimon egipgwit bisap morapmon ji yo tagi

tagi morapmi timigek disi dogin nandaneq kisik kisik anek egipgwit. Jap morapmi nanek madepsi tagawit, do dikba kimotni dakon bisap kili noman tak. ⁶ Amin kilegi gen yan yominek kili dapba kimakgwit. Unun iyi kutnok do yo kinda dima awit.

Nin tebai agek bisit anek Amin Tagi dakon abap do jomjom aneñ

(Kilapmi 5.7-20)

Nin jigi guramigek Amin Tagi dakon abap do jomjom aneñ

⁷ Do not kabi, butji yawori tanakwa jigi guramigek Amin Tagi da ae apjak unun do jomjom ani. Disi nandan, pigagani ton amin unun jap tagisi kwokdan unun do jomjom anegisak. Unun butni anteban anek yawori egek jomjom anakwan sikak gildatyo da pini anakwal don bami pasak. ⁸ Jiyo kisi butji yawori tanakwa jigi noman tan daman unun guramitni, nido Amin Tagi da apjak bisap unun kwan tosok. ⁹ Not kabi, notji do yanba yokwi tok dima an an ani. Pin kop da gen pikon di depban. Nandani, Gen Kokwin Amin Madep yoma kagakon akdak.

¹⁰ Not kabi, kombi amin kalip Amin Tagi da manon yan tenjenok awit unun do nandani. Uwal da yo yokwisi anyomgwit, mani butni yawori tanakwa jigi unun guramikgwit. Ji unun dakon anpak timigek yolni. ¹¹ Nandani, nin yan yoman, "Amin butni pan teban anek yawori egek jigi guramikgan unun Pin kop da gisamikban kisik kisiksi ekwan." Jop dakon geni kili nandawit. Unun butni anteban anek yawori egek jigi morap noman tan imgwit unun guramikgit. Disi nandan, don Amin Tagi da anpak tagisi an imgut. Asi nandaman, Amin Tagi da amin nin do but dasi galak tan nimisak, ae bupmi madepsi nandisak.

Gen yan pan teban ak dima ani

¹² Not kabi, gen madepsi kinda unun yan; Ji Kwen Kokup bo miktim bo ae yo di da manon genji dima yan pan teban ani. Yo kinda ak do nandan kan "Asi" yan gin yoni. Mani dima ak do nandan kan "Dima" yan gin yoni. Genji yo di da manon yan pan teban aba Pin kop da kobogi yokwi di daban.

Amin kilegi dakon bisit unun tapmimi ton

¹³ Jikon da kinda jigi pasak kan, Pin kop do bisit asak. Ae kinda dakon but kisik kisik nandisak kan, unun Pin kop dakon man an kisik do kap yosak.

¹⁴ Jikon da kinda sot asak kan, pan muwukbi dakon kila amin yan yoba opni. Abinek Amin Tagi da manon bit nelak giptimikon son iminek Pin kop da an pulugan ban kilek tosak do bisit ani.

¹⁵ Pin kop do nandan gadaneq bisit ani kan, Amin Tagi da sot amin unun an milip anek aban pidokdisak. Ae yokwi agit kan, Amin Tagi da diwarini wiririk imjak. ¹⁶ Yando, ji kalon kalon diwarisi Pin kop dakon minat aminyokon yan kwok ani. Anek ji kalon kalon Pin kop da amin diwari pan pulugosak do bisit ani, anakwa Pin kop da ji pan milip asak. Amin kilegi kinda da bisit asak kan, bisitni unun tapmimi ton, ae amin diwari tagisi pan pulugogi. ¹⁷ Elaija miktim amin nin yombem. Mani sikak dima mosak do bisit tebai anakwan, sikak dima manakwan bilak 3 ae kanek 6 agit. ¹⁸ Don bisit aeni anakwan kundu da sikak yipban manakwan pigaga jap aeni kwawit.

Kosit yipman dekgit amin abidan anopneñ

¹⁹ Not kabino, jikon da kinda Pin kop dakon gen bami yolyol kosit yipman degakwan amin kinda da abidan aeni anopjak kan, ²⁰ unun amin anpak tagisisi nan asak. Gen on do

5:7: GT 11.14; Jer 5.24   5:8: Ro 13.11-12; 1Pi 4.7   5:11: TP 34.6; Jop 1.21-22; 2.10; Kap 103.8
5:12: Mt 5.34-37   5:14: Mk 6.13   5:15: Mt 17.18-20   5:17: 1KA 17.1; 18.1   5:18: 1KA 18.42-45
5:19: Gal 6.1   5:20: YT 10.12; 1Pi 4.8

pakyaŋsi nandani. Amin kinda yokwi pakpak amin kinda anpuluganek kosit yokwikon nan abidan Pinkopmon ae anopjak kan, unun amin yokwi pakpak amin kimoron nan abidanakwan kimot dima asak. Ae Pinkop da yokwi pakpak amin dakon yokwini morapmi yopman yomgut.

Papia 1 Pita da Mandagit

But piso gen

Pita unun Yesu dakon pan̄det 12 kabikon nani kindā da on papia unun Yesu yolyol amin̄ jigi morapmi paba unun dakon nandan̄ gadatni pan̄teban ak do mandagit. Yan̄ yosok, Yesu yolyol miñat amin̄ Yesu Kristo dakon Gen Bin Tagisi do aeni nandani dosi yosok. Yesu kimagek kimoron da pidagit, anek aeni tobił ap do yan̄ teban tok agit. Yan̄ teban tok unun agit unun do nandan̄ek apjak do jomjom ani.

Asi, Yesu yolyol amin̄ jigi pan̄, mani jigi unun nandan̄ gadatni pan̄kilit do noman toñ. Do nandan̄ gadat tebaisi abidan̄ kimagek wigi Kristo da aeni tobił apjak bisapmon wigakwan unun bisapmon tomni tagisi timitdan̄.

No Rule Pin̄kop dakon miñat amin̄ kabisi agiman̄, do an̄pak tagisi ban̄ anek, yo tagisi abidok do nandan̄ek jomjom aman̄ unun abidoneñ

(Kilapmi 1.1-2.10)

¹ Nak Pita, Yesu Kristo dakon yabekbini. Papia on mandisat unun Pin̄kop dakon miñat amin̄yo ji uwal da jigi daba wasen̄ ki provins Pontus, ae Galesia, ae Kapadosia, ae Esia, ae Bitinia unudon kin̄ kin̄ awit da ekwan̄ ji do mandisat.

² Kalipsigwan Pin̄kop Dat da ji kili nandan̄ daminek iyi dakon miñat amin̄yo dagoni do kili manjigit. Unun Telagi Wup da pan̄pulugan̄ban egip egipji kisi Pin̄kop do parek iminek telak tan̄ek Yesu Kristo dakon gen yol kimotni, an̄akwa Yesu dakon yawini da ji sugan̄ depban Pin̄kop da dabilon

gwaljigi mini ani, yan̄ do anek ji kili manjigit.

Pin̄kop da nandan̄ yawot madepsi an̄ daminek butji panyawot aban̄ yaworisi tosak do bisit asat.

Egip egip tagisi da nin do Kwen Kokupmon jomanek tosak

³ Nin Pin̄kop dakon man an̄kisinen̄, unun Amin̄ Taginin̄ Yesu Kristo dakon Pin̄kopni ae Datni. Nin do bupmi madepsi nandan̄ nimgut, do Yesu Kristo kimakbi tamokon nan̄ aban̄ pidagit, anek unun kosiron da Pin̄kop da egip egip kalugi nimgut. Ae egip egip kalugi wagil tagisi nin do an̄noman agit unun abidoneñsi yan̄ nandan̄ek jomjom anek ekwaman̄.

⁴ Nin Kwen Kokup dakon egip egip abidoneñ do kili manjigit. Egip egip unun aripmi dima tasik togi, ae Pin̄kop da dabilon gwaljigi minisi, ae mudok mudogi minisi. Egip egip unun Pin̄kop gat kisi Kwen Kokup egipnen̄ bisapmon abidoneñ do Pin̄kop da kili manjigit. ⁵ Kristo nandan̄ gadan̄ imin̄akwa Pin̄kop da tapmim madepnikon da ji pan̄kutnosok. Unun da ji yokwikon ban̄ timigek pan̄pulugan̄ban tagisi egipni do nandisak, ae yo unun ak do nandisak unun mibi bisapmon nomansi aban̄ ten̄ten̄okdisak. ⁶ Pin̄kop da yo unun akdisak, ji unun do nandan̄ek kisik kisik an̄. Mani abisok bisap pisipmisok dogin pan̄kilit mibili mibili da noman tan̄ damin̄akwa tepmi pan̄.

⁷ Pin̄kop da ji dakon nandan̄ gadat an̄kilik kok do anek pan̄kilit yum pindagakwan aban̄. Nin nandan̄, gol unun yo tagisi, mani gol unun yo tasik togi, do ji dakon nandan̄ gadat da gol yapmandak ae wagil tagisisi. Amin̄ da gol unun asi gol bo yan̄ do kindapmon soñek an̄kilik koñ. Do nandani, pan̄kilit mibili mibili al-tan̄ daba nandan̄ gadatji tebaisi sigin tosak kan̄, mibi gildaron Yesu Kristo noman altosak bisapmon ji do kisik

kisik nandan daminek man madep damdisak.

⁸ Ji Yesu dima kawit, mani but dasi galak tan iman. Abisok dima kon, mani nandan gadan iminek but galaksi nandan. But galak unun da miktim dakon kisik kisik morap yapman mudosok. Unun gen kaginin da aripmi dima yan tenenan mudogi. Dimasi. ⁹ Kristo nandan gadan iman do anek Pin kop da ji yokwikon ban timikdak.

¹⁰ Kalip kombi amin da Pin kop da abisok nandan yawok daminek jikon yo tagisi akdisak unun do yan tenenok awit. Pin kop da nin yokwikon ban timitdisak unun dakon mibili nandak do pi madepsi awit. ¹¹ Kristo dakon Wup da kombi amin da butgwan yigek gen kagakon da Kristo da tepmi mibili mibili pakdisak anek don man madep pakdisak unun do yan kwok agit. Anakwan kombi amin da nandawit, “Ni bisapmon nin yokwikon ban timitjak amin apjak?” ae “Unun bisapmon ni yo da noman tokdisak?” ¹² Mani, Pin kop da yan yoligit, yo morap noman tokdan do kombi gen yawit, unun da bisapmon dima noman toni. Abisok ekwan amin ji da bisapmon noman toni do yawit. Telagi Wup Pin kop da Kwen Kokup nan yabekban pigit unun da amin tapmim yoban Gen Bin Tagisi yan tenenok anek Pin kop da yo asak do kili dayiwit. Anelo kisi Pin kop da ji do yo tagisi agit unun pindak nandan yo akdo tagisi nandan.

Pin kop da telagi egipneñ do yosok

¹³ Do bisapmi bisapmi nandak nandakji si pan tagap anek egipni, anek disi do kila tagisi anek egipni. Yesu Kristo da noman altosak bisapmon Pin kop da nandan yawok daminek jikon yo tagisi unun akdisak unun do nandan gadat tebaisi anek jomjom ani. ¹⁴ Minjat monjiyo da gen guramit

an unuden ani. Kalip nandak nandakji mini, do galaktok yokwi mibili mibili yolgwit, mani abisok anpak unun dima yolni. ¹⁵ Pin kop da ji kili yan damgut, unun telagi, do yo morap anikon jiyo kisi telagi egipni. ¹⁶ Nido Pin kop dakon papia da yan yosok: “Ji telagi egipni, nido nak telagi egisat.”

Tomni madep nan nin yuman nagit

¹⁷ Pin kop bisit iyinek “Dat” yan iyan. Dat unun da man timikgaman unun do nandanek kokwin dima asak. Nin kalon kalon da anpak aman unun pindagek nin kokwin asak. Do on miktimon egipni bisap morapmon, on miktim unun nin dakon kokupsinin yan dima nandani, ae Pin kop do pasalek unun da yongangwan gin egipni. ¹⁸ Nido disi nandan, kalip babikji da mibili mini dima nandan pisanek egipgwit jiyo kisi yangin egipgwit, mani Pin kop da ji yuman nanek unun anpagon ban pulugan depgut. Ae ji yum do miktim dakon yo si tasik togi silwa bo gol ban dima yuman nagit. ¹⁹ Kristo dakon yawi, tomni wukwisi nan yuman nagit. Kristo unun sipsip monin gwaljigi minisi. ²⁰ Pin kop miktim dima wasagit bisapmon, Kristo da ji yuman nosak do kili manjigit, ae abisok mibi bisap on ekwamanon, Pin kop da nin panpulugosak do Kristo yipban kili altan tenenagit. ²¹ Unun da ji panpuluganban Pin kop nandan gadan imgwit. Unun Pin kop da Kristo kimakbi tamokon nan aban pidanban man madep imgut. Do ji Pin kop do nandan gadat anek yo ak do yan teban tok agit unun do jomjom an.

Nin amin do but dasi galak tan yomneñ

²² Ji gen bami yolgwit, yan anek disi Pin kop da dabilon gwaljigi mini awit. Anek Pin kop dakon minjat aminyo diwari but dasi galak tan yoman. Do abisok pi madepsi an

kimagek but dasi galak tan yomin kimotni. ²³ Ji yan ani, nido egip egip kalugi Pinjopmon abidawit unun kimot kimori mini. Pinjop dakon gen dagok dagogi mini unun da egip egip kalugi unun analon asak. ²⁴ Pinjop da papiakon gen yan tosok:

“Minjat amin morap jon da yan bisap dubak dima ekwan,
ae man madepni da jarej da yan tepmi biripmigi monj.

²⁵ Mani Pinjop dakon gen tok-togisi tan anan kisak.”

Gen unun jikon Gen Bin Tagisi yan tenjenawit unun.

2

¹ Ji altok altok kalugi kili awit, do anpak yokwi morap yipman mudoni. Top yogok anpak gat, ae jamba but anpak morap gat, ae tagisi ekwan amin do nandaba yokwi tok gat, ae yanba yokwi tok morap gat unun kisi yipman mudoni. ² Monji nakjak kalugi mum do galagi madepsi nandan, unun da tilak mum tagisi, ae unudon yo yokwi kinda dima tosok, unun Pinjopmon da abisak unun timit do galagi madepsi nandani. Mum unun da wupji anpuluganban Pinjop da egip egip kalugi unun damguron tagan madep ani ae tapmim pani, anek Pinjop gat tagisi egipni. ³ Yan ani, nido Pinjop da anpak ninon asak unun kili ankilik kawit, anek Amin Tagi unun tagisi yan kili nandawit.

Amin Tagi unun gwak egip egipmitonj

⁴ Ji Amin Tagikon apni. Unun gwak egip egipmitonj yombem kinda. Minjat aminyo da kanba yokwi aban maba kigit, mani Pinjop da kili manjigit, anek kanban tagisisi agit.

⁵ Jiyo kisi gwak egip egipmitonj yombem, ae Telagi Wup da tapmimon Pinjop da anpuluganban iyi dakon yutni dagon. Yan aban ji Pinjop dakon telagi mukwa sogok amin kabini egek Yesu Kristo da

manon paret ani. Unun paret Telagi Wup da ji panthagap aban Pinjop da paret si galak tosok asak. ⁶ Unun do Pinjop da papiakon gen kinda yan tosok:

“Nandani, yut kodigikon gwak teban tip kindanan tidosot unun nak da kili manjigim.

Unun gwak tagisi ae tebaisi.

Unun abisok yipbo Saion kokup papmon tosok.

Unun do nandan gadan imni amin mayaktok aripmi dima pakdan.”

⁷ Ji nandan gadat an minjat aminyo yansi nandan, Kristo unun gwak wagil tagisisi. Mani nandan gadat dima an amin, unun do Pinjop da papiakon gen yan tosok:

“Yut agak amin da gwak yokwi yan yanek maba kigit, unun gwak tip kinda nan tidawit da akdak.”

⁸ Ae gen kinda yan tosok:

“Unun da tip da yan kosit obanikon tosok, do amin morapmi kandapmi tidanek piligi pagek tasik tokdan.”

Unun Pinjop dakon gen abin yipmanan, do kandapmi tidanek piligi pokgon. Kalip Pinjop da yan ani do kili manjigit.

⁹ Mani, Pinjop da ji kili manjigit. Ji Kila Amin Madep dakon telagi mukwa sogok amin kabini ekwan. Ji Pinjop iyi dakon minjat amin kabini ekwan. Egek jikon yo tagisi morap agit unun dakon yan tenjenok ani do yan damgut. Pilin tuk yipman degek tenjenikon apni do yan damgut. ¹⁰ Kalip Pinjop dakon minjat aminyo dima egipgwit, mani abisok minjat amin kabini ekwan. Kalip Pinjop dakon bupmini dima abidawit, mani abisok kili abidan.

No Rule Minjat amin diwar da binapmon pilik bamok kilegisi anen

(*Kilapmi 2.11-3.22*)

Nin Piŋkop dakon oman monjisi egipnen

¹¹ Notnonisi, ji on miktimon kokup ŋwakŋwarikon amin da yaŋ ekwan, ae binap amin yombem. Do yaŋsi dayisat, ji but kalip dakon galaktok yokwi manji yomni. Uŋun da wupji abiŋ yip do emat asak. ¹² Ji Piŋkop dima nandan iman amin da binapmon pilik bamok kilegisi ani. Asi, gulusuŋ aŋ do gen yaŋ damdan, mani anpakji kilegi koni do don Piŋkop da miŋat aminyo gen pikon yop do apjak bisapmon Piŋkop dakon man ankisikdan.

¹³ Gapman mibili mibili dakon geni guramitni, nido Amin Tagi da yaŋ ani do nandisak. Kila amin madep da ji dakon wukwisi egisak do geni guramitni, ¹⁴ ae provins dakon gapman dakon mibiltok amini kisi dakon geni guramitni. Kila amin madep da uŋun amin yabegek anpak yokwi aŋ amin do kobogi yokwi anyomni, ae anpak kilegi aŋ amin dakon man pawigini do yopgut da ekwan. ¹⁵ Piŋkop da anpak tagisi bangin ani do nandisak. Yaŋ anek kanjo nandan kokwini tagi dima amin da gen kagani sopmanek gen dima yaŋ damni. ¹⁶ Ji miŋat aminyo puluganŋkwi da yaŋ egipni. Mani “nin puluganbi” yaŋ nandanek kiŋ anpak yokwi mibili mibili di abam. Piŋkop dakon oman monji da yaŋ egipni. ¹⁷ Amin morap kisi do nandaba wukwan yomni, anek Piŋkop dakon miŋat aminyo diwari do but dasi galak taŋ yomni. Piŋkop do si pasalek egipni. Anek kila amin madep do man madep imni.

Nin Yesu Kristo dakon anpak yolek tepmi panen

¹⁸ Oman monji ji kila aminji dakon piŋbini egek nandaba wukwan yomni. Nak kila amin tagisi ji do yo yawori andaman uŋun dogin dima

yosot. Kila amin yo yokwi andaman uŋun kisi dakon piŋbini egipni. ¹⁹ Piŋkop dakon galaktok yolakwa isal dogin tepmi daba tepmi uŋun tagi paman yaŋ nandani kan, Piŋkop da uŋun do tagisi nandakdisak. ²⁰ Mani anpak yokwi anakwa dikba tepmi pani kan, Piŋkop da ji do nandaban tagi asak? Uŋun dima. Mani anpak tagi ban anakwa dikba uŋun do tepmi pani kan, Piŋkop da yaŋ do galak tosok. ²¹ Piŋkop da anpak uŋuden yolni do yaŋ damgut, nido Kristo ji panpulugok do tepmi pagit. Ji da yolni do anpak uŋun kili doligit.

²² “Uŋun yokwi kinda dima agit, ae top genyo kisi kinda dima yagit.”

²³ Amin da ibipgwit, mani kobogi dima yobipgut. Tepmi pagit, mani panupbal ak do dima yagit. Uŋun iyinaŋ Piŋkop yo morap kokwin kilegisi agak amin da kisiron yipgut. ²⁴ Kristo tilak kindapmon akgit anek giptimni naŋ nin dakon yokwinin imekgit. Yokwi morap yipman mudanek anpak kilegi yol kimotnen mibili yaŋ do anek agit. Giptimni obisi anagakwa tepmi pagit uŋun da ji panmilip agit. ²⁵ Ji kisi morap sipsip kinda pasilgit da dima nandan pisanek agisak uŋun da tilak agipgwit. Mani abisok Sipsip Kila Amin Tagisikon tobil apgwit. Uŋun wupji dakon Kila Amin Tagisi.

3

Minat eyo dakon gen

¹ Uŋuden gin, miŋat eni toŋ uŋun esi dakon piŋbi egipni. Ae uŋun kabikon wili diwari Piŋkop dakon gen dima guramikan kan, miŋatni ji but tobil ani do gen dima yanakwa anpakji tagisi bangin pindagek but tobil tagi ani. ² Nido, miŋat ji dandaba pilik bamok kilegisi anek piŋbisi ekwan.

³ Miŋat ji amin da dandaba tagisi ani yaŋ do busunji dima panjilim ani, ae giptimji gol ban dima panjilim

ani, ae imal tagisi ban dima pani.
⁴ Tilim dima tasik togi ban but kagasi pantilim ani. Tilim unun anpak yaworisi ae tayanngok egip egip. Anpak unuden Pin kop da dabilon tagisisi.
⁵ Anpak unuden do galak toni. Nido kalip bisapmon minjat telagi egek Pin kop da yo tagisi yom do yan teban tok anyomgut unun do jomjom anek unun tilim pawit. Anek eni dakon pinbini egipgwit. ⁶ Sara unun anpak yolek Abraham dakon gen guramigek amin madepno yan iyigit. Ae ji anpak kilegisi yolek yo kinda do dima pasolni kan, ji unun Sara dakon gwakni.

⁷ Unuden gin, wili minjatni ton, ji nandak nandak tagisi ban yolek minjatji gat tagisi yitni. Minjat dakon tapmim unun wili dakon tapmim yombem dima, unun madep dima, mani minjaty kisi egip egip kalugi Pin kop da butgalak do nimisak unun kili abidawit, do ji minjatji do nandaba wikwan yominek panpuluganek anpak tagisi ban anyomin kimotni. Anpak unun yolek ani kan, yo kinda da ji dakon bisit do kosit sopsop dima akdisak.

Bisapmi bisapmi amin do anpak tagisi anyomne

⁸ Gen on pandagok do yan yosot. Ji morap kisi but kalon egek amin morap kisi do bupmi nandan yomni. Pin kop dakon minjat aminyo diwari do but dasi galak tan yominek nandan yawok yominek disi do nandaba pisak. ⁹ Amin da yokwi an daba kan, kobogi do yokwi dima an yomni. Ae yanba yokwi tok an daba kan, kobogi do yanba yokwi tok dima an yomni. Kobogi do Pin kop da yo tagisi anyomjak do bisit ani. Pin kop da ji yan anek disi gisam timitni do yan damgut. ¹⁰ Pin kop gen papiakon gen yan tosok:

“Amin kinda egip egipni tagisi noman tanakwan bisap tagisi kok do nandisak kan, unun amin gen

yokwi dima yosak, ae top dima yosak.

¹¹ Unun anpak yokwi morap manji yominek, anpak tagisi bangin asak.

Unun amin gat but kalon ak do dakon pi an kimotjak.

¹² Nido, Amin Tagi da amin kilegi kilani anek bisitni do mirak yopmandak,

mani yokwi pakpak do nandaban yokwi tan yomisak.”

Anpak tagi ane dakon tepmi tagi pane

¹³ Ji anpak tagisi tebai yol kimagek ani kan, namin da yo yokwi an damjak? ¹⁴ Mani anpak tagisi anek unun do tepmi pani kan, Pin kop da yo tagisi an damdisak, do pasol pasol dima ani, ae nandaba kik dima ani. ¹⁵ Butjikon da Kristo kalon nanngin yipba Amin Tagisi egipjak. Ae yo tagisi do jomjom an unun dakon mibili do dayinba kan, bisapmi bisapmi kobogi yoyik do tagap tok an kimotni. ¹⁶ Mani geni kobogi yawori ae anpak tagisikon da pantobil yomni. Ae Pin kop da dabilon kilegisi egipni. Yan aba Kristo yol do anek anpak tagisi anakwa gen yokwi dayan amin unun mayagi pakdan. ¹⁷ Anpak tagisi anakwa unun do amin da jiggi daba tepmi pani kan, Pin kop da ji do tagisi nandakdisak. Mani anpak yokwi anek unun dakon tepmi timitne kan, unun da yo yokwisi asak.

Kristo da nin yokwikon ban timit do kimot anek ae pidagit

¹⁸ Kristo unun amin kilegisi, mani yokwi pakpak minjat aminyo dakon tamo abidanek yokwini wiririgek Pin kopmon timik panjik do anek kimakgit. Unun bisap kalon kinda kimakgit, ae kinda gat dima kimotjak. Unun miktin aminsi da ekwan amin da anakba kimakgit, mani Telagi Wup da tapmimon da pidagit da egisak. ¹⁹ Unun kin wup dam tebanon egipgwit unun do Pin kop gen yan

tenṭenṭan yomgut. ²⁰ Wup unun da kalip Noa da bisapmon Piṅkop gen abin yipgwit. Noa da bisapmon anpak yokwi madepsi awit, mani Piṅkop da kobogi tepmi dima yomgut. Unun butni yawori tanakwan jomjom anegakwan wigi Noa da tap wakgani wasan mudagit. Anek minat aminyo kalonisok 8 kabi dagin tap wakgakan wigakwa pakbi madep da timik panjinakwa Piṅkop da yokwikon ban timikban tagisi egipgwit. ²¹ Pakbi unun da telagi pakbi sogok dakon tilak asak. Piṅkop da ji yokwikon ban timit do telagi pakbikon ban timikdak. Telagi pakbi unun giptim garak wiriritjak do dima, unun Piṅkop da dabilon gwaljigi mini egip do dakon tilak asak. Ji yokwikon ban timit do Piṅkop da Yesu Kristo kimoron nan aban pidagit. ²² Ae Kristo Kwen Kokup kili wigigit da abisok Piṅkop da amin tet do yikdak. Yigakwan anelo ae kila amin madep, ae yo morap tapmimi ton unun da pinbini ekwan.

No Rule Pankilit madepsi da panmuwukbikon noman tan yoba tepmi pan

(Kilapmi 4-5)

4

But kalip dakon anpak yipman mudoneṅ

¹ Kristo giptim timnikon da tepmi pagit, do nandak nandak unun abidagit jiyo yan gin abidan kimotni. Nido, amin kind a giptim timnikon da tepmi pagit kan, unun amin yokwi dakon anpak kili yipman dekgit. ² Ae miktimon egisak bisapmon but kalip dakon anpak dima yoldak, Piṅkop dakon galaktok banṅin yoldisak. ³ Ji but kalip dakon anpagon aripmisi agipgwit, anek Piṅkop dima nandan iman amin da anpak an unun ak do galagisi nandawit. Anpak unun, yumabi anpak mibili mibili, ae pakbi teban nanek but upbal agak, ae jap pakbiyo

madepsi anek pakbi teban morapmi nanek anpak yokwi agak, ae anpak wagil yokwisi kind a unun kokup kidat do gawak yomyom anpak, unun anpak morap awit. ⁴ Abisok Piṅkop dima nandan iman amin gat anpak yokwi mibili mibili unun sanben yoba dima an, anakwa unun do wiripdagek pidan gen yokwi dayan. ⁵ Mani don gen pikon iyi agek mibili nido anpak unun awit unun do yokdan. Piṅkop da amin si ekwan gat, ae amin kili kimakgwit gat kisi anpakni kokwin ak do kili tagap tak. ⁶ Mibili yan do anek minat aminyo unun kili kimakgwit unun dima kimagek Gen Bin Tagisi nandawit. Asi, yokwi pakpak da kimokgon unuden yokwi awit dakon kobogi do kimot awit, mani Piṅkop da iyi yombem wup egipni do nandagit do Kristo dakon Gen Bin Tagisi nandawit.

Piṅkop da but galak do yo nimisak unun pi tagisi yomneṅ

⁷ Yo morap pasildan dakon bisap kili kapmat tosok. Do bisit ak do disi do kila anek dipmin dima pagek kalugi egipni. ⁸ Ae yo madepsi kind a, ji Piṅkop dakon minat aminyo diwari do but dasi galak tan yomyom anpak tebaisi abidoni. Yan ani kan, amin da yokwi an daba diwarini tagi yopni. ⁹ Ae Piṅkop dakon minat aminyo diwari apba ji gat egipni kan, but galagon da kilani tagisi ankimotni.

¹⁰ Piṅkop da ji kalon kalon do but galak dakon yo damgut, do ji kalon kalon Piṅkop dakon oman monji tagisi da egek, ni pi ani do tapmim damgut unun anek amin diwari panpulugoni. ¹¹ Amin kind a Piṅkop gen yan tenṭenṭok pi abidagit kan, Piṅkop da iyi yosok yan nandanek gen yosak. Ae amin kind a amin panpulugok pi asak kan, unun amin Piṅkop da tapmim imisak unun da aripmon pi unun an kimotjak. Yan anakwa minat aminyo da yo morap ani unun pindatni, anek Yesu

4:1: Ro 6.2,7   4:3: Ep 2.2-3   4:5: Ya 10.42
13.2   4:10: Ro 12.6-8

4:7: Ro 13.11-12   4:8: 1Pi 1.22   4:9: Ibr

Kristo da manon Piŋkop dakon man anġisini. Uŋun man madepni ae tapmimni dagok dagogi mini taŋ aŋaŋ kisak. Uŋun asi.

Kristo da tepmi pagit uŋuden, tepmi pak do but galaksi nandaney

¹² Notnonisi, paŋkilit kinda kindap da yaŋ jikon noman tosok. Mani ji wuripdagek yo ŋwakŋwarisi kinda da noman taŋ nimisak yaŋ dima nandani. ¹³ Uŋun paŋkiliron ji Kristo da tepmi pagit uŋuden paŋ, do kisik kisik ani. Ae Kristo dakon tilimni altaŋ teŋteŋosak bisapmon ji kisik kisik madepsi aŋek butji tagisi tokdisak.

¹⁴ Ji Kristo dakon man abidon, aŋakwa uŋun do amin da gen yokwi dayiŋba kaŋ, ji uŋun do kisik kisik ani. Nido, Piŋkop dakon Wup tilimni wagil tagisisi jikon tosok. ¹⁵ Kaŋ kimotni. Amin dapba kimotni, bo yo kabo noni, bo aŋpak yokwi di ani, bo amin diwari dakon pi paŋupbal ani, aŋakwa tepmi pani kaŋ, uŋun tagi dima. ¹⁶ Mani ji Kristo Dakon Amin ekwaŋ do aŋek tepmi pani kaŋ, mayagi dima nandani. Kristo dakon man uŋun do but galaksi nandaney Piŋkop anġisini. ¹⁷ Piŋkop da miŋat amin kabini nin gen pikon nipjak dakon bisap kili noman tak. Mibiltok ninon asak, do miŋat aminyo Piŋkop dakon Gen Bin Tagisi manji iman amin kabikon asak bisapmon kobogi yokwisi timitdaŋ. ¹⁸ Piŋkop dakon papia da yaŋ yosok:

“Yokwikon baŋ amin kilegi timit timit uŋun jigisi, do Piŋkop manji iman amin gat yokwi pakpak gat nian agagi?”

¹⁹ Do Piŋkop da galak togon amin diwari tepmi pani do nandisak kaŋ, uŋun amin egip egipni Piŋkop nin wasagit da kisiron yipmanek aŋpak tagisi baŋgin ak do. Uŋun da bisapmi bisapmi kilanin tagisi anġimokdok.

5

Kila amin ji Piŋkop dakon miŋat aminyo kilani tagisi ani

¹ Abisok nak paŋmuwukbi dakon kila amin gat gen yogogi. Nakyo kisi kila amin kinda. Naga da dabilon Kristo kaŋapbo tepmi pagit. Ae nak gat ji gat Kristo dakon tapmim ae man madep noman altosak bisapmon Piŋkop da yo tagisi nin morap kisi do nim do yagit uŋun timitdamaŋ. Kila amin ji pi yaŋ baŋ ani do dayisat. ² Ji Piŋkop dakon miŋat aminyo kila tagisi ani. Uŋun sipsip da yaŋ ji da kisiron ekwaŋ. Piŋkop da kisik kisigon da pi uŋun ani do nandisak. Do pi yaŋon da ani. Amin da tebai dayiŋba uŋun do aŋek pi di abam. Ae tomni timit dogin pi uŋun dima ani. Pi uŋun ak do galagi nandani. ³ Amin madep daganek Piŋkop da miŋat aminyo uŋun kisitjikon yopgut uŋun di pabiŋ yopbam. Ji aŋpak tagisi baŋ aŋakwa pindagek yolni. ⁴ Yaŋ ani kaŋ, Sipsip Kila Amin Mibiltogi da altaŋ teŋteŋosak bisapmon tomni wagil tagisi uŋun abidokdaŋ. Tomni toktok teban tosok ae dima tasik togi uŋun naŋ abidokdaŋ.

Nin egip egipnin Piŋkop da kisiron yipney

⁵ Yawi kaluk ji kila amin da yongamgwan egipni. Ji morap piŋbi egip egip yol kimagek Piŋkop dakon miŋat aminyo da yongamgwan egipni. Nin nandamaŋ:

“Piŋkop da miŋat aminyo iyi dakon man pawikwaŋ uŋun pabiŋ yopmandak.

Mani amin piŋbi ekwaŋ uŋun nandaŋ yawok yomiŋek yo tagisi aŋ yomisak.”

⁶ Do disi dakon galaktok pabiŋ yopmanek Piŋkop tapmimi toŋ da yongamgwan egipni. Yaŋ ani kaŋ, iyi nandisak bisap uŋudon ji paŋenotjak.

⁷ Piŋkop da kilasi tagisi asak, do

yo morap do nandaba kik an unun kisitnikon yopni.

⁸ Ji kalugi egek disi do kila tagisi anek egipni. Sunduk uwalji unun laion yombem, unun da madepsi yan tidanek minat aminyo nok do wusisak. ⁹ Ji nandan gadaron tebaisi agek panjiklikban kan geni dimasi nandani. Ji nandan, Pin kop dakon minat aminyo diwari miktimi miktimi ekwan, unun ji da tepmi pan yan gin pan.

¹⁰ Pin kop, nandan yawot dakon mibili, unun da ji tilim gulgwani tagisi toktok teban tosok unudon iyi gat kisi egipni do anek Yesu Kristo obakon da ji yan damgut. Bisap pisipmisok gin tepmi pakdan, mani don iyi nandan gadatji pan teban aban toktogisi tebaisi atdan. ¹¹ Unun kalongin dagok dagogi mini tapmim morap kisi tan imisak. Unun asi.

Gen diwari

¹² Sailas, nak da koko unun Yesu yolyol notnosi, ae pi bamisi gin asak, unun da nak an pulugan ban gen pisipmi on ji do mandisat. Nak ji dakon but pan teban akdo, ae Pin kop dakon nandan yawotni bisapmi bisapmi jikon tosok unun dolik do anek papia on mandisat. Ji unun do nandanek tebaisi atni.

¹³ Pan muwukbi minat aminyo Babilon* ekwan, unun minat aminyo Pin kop da ji gat kisi kili manjigit, unun da gildat tagi yan dayan. Monjino Mak yo kisi da gildat tagi yan dayisak.

¹⁴ Pan muwukbi diwari do but dasi galak tan yoman yan yolikdo, kisitni iligek si bedoni.

Kristokon gadanbi amin morap butji yawori tosak do bisit asat.

5:8: 1Tes 5.6   **5:9:** Ep 6.11-13; Jem 4.7   **5:12:** Ya 12.2,25; 13.13; 15.22,37-40   **5:13:** Ya 12.2; 2Ti 4.11   * **5:13:** Amin diwari da Babilon unun Rom kokup pap do yosok yan nandan.

Papia 2 Pita da Mandagit

But píso gen

On papiagwan gen madep ton unun yan. Yesu yolyol miñat aminyo unun yoyindet toptopmi diwari agek miñat aminyo dakon nandan gadat gat ae anpakni tagi gat panupbal an amin do mirak dimasi yopni do papia on da yosok. Unun yabekbi da gen yomgwit unun tebaisi abidoni, anek Pin kop gat ae Amin Tagi Yesu Kristo gat do pakyan tagi nandaba píso sak do yosok. Yabekbi da iyi Yesu dabil da kawit, anek kanakwa Yesu da iyi yoyindet agit.

Amin diwari da Yesu ae dima tobil apdisak, do anpak yokwi morap aman unun da yo madep dima asak yan yawit. Mani on papia da apjak dosi yosok. Asi, unun tepmi dima abisak, mani tepmi dima abisak unun dakon mibili unun yan: Pin kop unun aminjok kinda dimasi pasiljak do nandisak. Amin morap kisi but tobil ani do nandisak, do miñat aminyo do yawot yawot an yominek jomjom anegisak (3.9).

Nin egip egipninon anpak tagisi ano teban tanakwan amin yokwi dakon gen pabin yopnen

¹ Nak Saimon Pita, Yesu Kristo dakon oman monjini ae yabekbini. Nak miñat aminyo nandan gadat tagisisi nin abidagiman unudensi abidawit amin ji do gen on mandisat. Yesu Kristo unun Pin kopnin ae yokwikon ban timit timit aminin, ae iyi dakon anpakni kilegi do anek ji da unun nandan gadat tagisisi abidawit. ² Ji abisok Pin kop ae Amin Taginin Yesu tagisi nandan yoman. Unun anpagon nandan yawot ae but yawot da ji da egip egipmon sigin madep tosak do bisit asat.

Pin kop da nin iyi do manjigit

1:6: Gal 5.22-23

³ Nin Yesu Kristo nandan imaman, ae iyi unun Pin kop do tapmim madepnikon da egip egipnin panteban asak dakon yo morap gat ae Pin kop dakon anpak anek dakon yo morap aripmisi nimgut. Nin da man madepni gat, ae tapmimni gat, ae anpakni tagisi gat timitnen do anek, nin yan nimgut. ⁴ Yan anek yo wagil tagisisi ae yo madepsi nim do yan teban tok agit. But sulugik anpak da miktin amin ninon tanek nin madepsi panupbal asak, mani Kristo da nin panpuluganban anpak unun tasik togi unun yapmanek Pin kop iyi dakon egip egip ae anpak abidonen do anek yo tagisi morap unun nimgut.

⁵ Ji unun dosi nandanek, pi tebaisi anek nandan gadatji da tebai tosok unuden anpak tagisi aba teban tosak. Ae nandak nandak tagisi timit do dakon pi ani, yan aba unun da anpakji tagisi da yan jikon teban tosak. ⁶ Ae disi do kila anek anpak kalipmi pabin yopni. Anek unun anpak aba nandak nandakji tagisi da yan jikon teban tosak. Ae ji tebai agek jiggi guramitni dakon anpak tebai abidoni. Unun anpak aba giptimji kila an unuden teban tosak. Ae Pin kop dakon anpagon agipni, yan aba tebai agek jiggi guramit dakon anpak jikon teban tosak. ⁷ Ae Pin kop dakon miñat aminyo diwari gat not anek egipni. Anpak unun aba Pin kop dakon anpagon egip egip da teban tosak. Ae amin do but dasi galak tan yomyom anpak abidoni. Unun anpak abidanba notsi anek egip egip anpak da jikon teban tosak. ⁸ Anpak unuden timikba egip egipjikon teban toni kan, Amin Taginin Yesu Kristo isal dogin dima nandan gadan imni. Bami morapmi tokdan. ⁹ Mani, amin anpakni unuden mini, unun amin yo dubagikon ton unun aripmi dima pindakgan ae unun amin dabili mini yombem. Pin kop da yokwi morap kalip awit unun wiririk yoban amin kilegisi awit, mani unun amin Pin kop da yo tagisi agit unun kili intawit.

¹⁰ Not kabi, Piŋkop da ji kili yaŋ damgut, aŋek iyi dakon amin kabi egipni do ji manjiŋ depgut. Do iyi dakon amin kabini bamisi egek geni guramit dakon pini tebaisi ani. Yaŋ ani kaŋ, aripmi dima maŋ potdaŋ. ¹¹ Aŋakwa kositji wagil witdal damiŋakwan Yesu Kristo Amin Taginin ae Yokwikon Baŋ Timit Timit Aminin iyi kila asak da kagagwan tagi pigini, ae unudon bisap dagok dagogi mini egipdaŋ.

¹² Asi unun yo morap kili nandaŋ mudawit, aŋek gen bamikon tebaisi akgaŋ. Mani ji da inŋtoni do dima nandisat, do bisapmi bisapmi sigin dayik do nandisat. ¹³ Nak kalugi sigin egipbeŋ bisapmon butji sigin pabo pisaŋakwa unun do sigin nandani kaŋ, tagisi yaŋ nandisat. ¹⁴ Nak nandisat, bisap pisipmisok giptimno yipmaŋ degek kimotdisat. Amin Taginin Yesu Kristo da yaŋ kili noligit. ¹⁵ Yaŋ do aŋek kimagapbo yo morap do dayigim unun do bisapmi bisapmi tagi nandani do aŋek pi tebaisi abeŋ.

Yabekbi kabi da Piŋkop dakon tenŋeŋi Yesukon tanban kawit

¹⁶ Nin da Amin Taginin Yesu Kristo dakon tapmim madep gat ae tobil apdisak unun do dayigimaŋ bisapmon nin amin da nandak nandagon morap gen isali noman tawit unun baŋ dima dayigimaŋ. Dabilnin da Yesu dakon tenŋeŋi ae tapmimni noman taŋ iban kagimaŋ.

¹⁷ Piŋkop Dat da man madep imiŋek, tenŋeŋi tagisi unun iban noman taŋ imgut. Aŋek Piŋkop iyi Kwen Kokup tenŋeŋi madepsi tosok unudon da Yesu do yaŋ yagit, "On Monjino, but dasi galak taŋ imisat ae but galaksi nandaŋ imisat." ¹⁸ Nin unun gat kisi unun telagi ileŋon egek gen unun Kwen Kokupgwan da apban nandagimaŋ.

¹⁹ Unun yo dabilnin da pindakgimaŋ, do nin kombi amin kalip egipgwit dakon gen do tebaisi nandaŋ gadamaŋ. Ae jiyo kisi geni tebaisi

abidoni kaŋ tagisi. Kombi amin dakon gen unun kaliŋ da yaŋ pilin tukgwan soŋegakwan wigi Piŋkop da abiŋek wisawisa dakon gik pap da yaŋ Kristo dakon tenŋeŋi da butjikon tenŋeŋokdisak. ²⁰ Mani, yo madep kindi ji da nandaŋ kimotni unun yaŋ. Kombi amin dakon gen Piŋkop gen papiakon toŋ unun kombi amin iyi dakon nandak nandak yolek dima mandawit. ²¹ Nido, kombi amin dakon gen kindi kombi amin da galaktoknikon da yoni do dima noman tagit. Telagi Wup da amin paŋtagap aban Piŋkop gen yomgut unun baŋ yaŋ tenŋeŋok awit.

2

Amin yokwi da paŋmuwukbi dakon nandak nandak paŋupbal awit

¹ Asi kombi amin toptopmi di Israel amin da binapmon noman tawit. Unudon gin ji da binapmon amin diwari di kisi noman taŋek topmon da miŋat aminyo Piŋkop dakon gen yoyiŋdet akdaŋ. Aŋek pasilikon da top gen mibili mibili ji dakon nandaŋ gadat paŋupbal agagi ji da binapmon paŋalon akdaŋ. Ae unun gin dima, Amin Tagi da yumaŋ nagit, mani unun amin da Amin Tagi manji imdaŋ. Aŋek iyi dakon egip egip paŋupbal aŋakwa tepmisi tasik tokdaŋ. ² Amin morapmi da unun amin dakon yumabi aŋpakni mibili mibili unun yoldaŋ. Yaŋ aba amin da aŋpak bami dakon kosit do yaŋba yokwi tok akdaŋ. ³ Unun amin pindak galaktok aminsi, do ji dakon moneŋ gwayek do top gen morapmi dayikdaŋ. Mani Piŋkop da unun amin pasilni do kili yagit. Piŋkop dipmin dima pokdok, amin unun paŋtasik akdisak.

⁴ Kalip aŋelo di yokwi aba Piŋkop da yum dima pindakgit. Tipdomon gapma pilin tugisi unungwan dam tebanon yopgut da ekwaŋ. Egek Piŋkop da kokwin akdisak dakon gildat do jomjom aŋek ekwaŋ. ⁵ Kalip

miñat aminyo egipgwit unun Pinjkop manji iba yum dima pindakgit. Kulup madep yipban abinjakwan pasilgwit. Mani Noa unun anpak kilegi do yan tenjenok amin, do Pinjkop da Noa gat ae miñat aminyo 7 kabi gat kisi kila anjakwan tagisi egipgwit.

⁶ Pinjkop da Sodom gat Gomora gat tasik tonjil do yanek unun kokup bamot sonbal abilakni dagin tanek wagilsi tasik tagimal. Pinjkop da yan aban miñat aminyo Pinjkop manji imni amin da unun do nandanek yo yokwisi ninon kisi yan gin noman tan nimdan yan si nandani. ⁷ Mani amin kilegi Lot unun Sodom kokupmon egek unun gen teban pabin yop amin dakon yumabi anpakni mibili mibili awit unun pindagek butjik nandagit, do Pinjkop da Lot abidanjakwan dima tasik tagit. ⁸ Asi, amin kilegi Lot unun Sodom amin da binapmon egek gildari gildari anpakni yokwi unun pindakgit, ae gen yokwini yanakwa nandan yomgut. Unun buri kilegisi tanakwan, gen teban pabin yopyop anpak awit unun do nandaban yokwi tanban burikon da jigisi nandagit.

⁹ Nin Amin Tagi da yo unun agit unun do nandanen, anek nin nandanaman, Pinjkop yolgan amin panjekwal noman tan yomni kan, Amin Tagi da unun panjekwalon ban timitjak dakon kosit nandisak, ae amin yokwi kobogi do yo yokwisi yomdisak, anjakwan wigi Pinjkop da amin kokwin akdisak da gildaron wigikdisak. ¹⁰ Amin diwari kobogi yokwi madepsi timitdan. Unun amin giptimni dakon galaktok yokwi yolgan, ae kila amin dakon gen do nandaba yo isalisi an.

Unun Pinjkop gen yoyindet amin toptopmi unun kwen wigik aminsi, ae iyi dakon galaktok bangin yolgan, do Kwen Kokup anelo mibiltogi tapmimi tonji unun ibip do timisok di dima pasolgon. ¹¹ Anelo morap yoyindet amin toptopmi unun yapmanjan, mani Amin Tagi da dabilon

yanba yokwi tok an yominek anelo mibiltogi gen dima yan yoman.

¹² Unun amin jon bit kilapyo yombem buri mini, do giptim dakon galaktok bangin yolgan. Unun amin jon kilap amin da timigek dapba kimotni dogin miktimon altawit unun yombem. Yo mibili dima nandan pison, unun do gen yokwi yon. Unun jon bit kilapyo da tasik ton unuden tasik tokdan. ¹³ Anpak yokwi mibili mibili anek amin diwari panupbal awit, do yokwi awit dakon kobogi yokwisi timitdan. Gildaron jap morapmisi ae pakbi teban noknok do kisik kisik bamisi dakon anpak unun yan si nandan. Ji gat kisi jap non, anek yan aba ji garakji ton daganakwa man binji tagi unun panupbal an. Mani anpak toptopmi unun an unun do kisik kisik an. ¹⁴ Bisapmi bisapmi miñat pindak galak tanek yumabi anpak ak do nandan. Yokwi agak dakon galagi aripmi dima aba mudogi. Nandan gadatni dima teban tanbi amin unun pangalak anek ilik pangwa yokwi an. Ae pindak galaktok dakon anpak do pakyan si nandan. Pinjkop da unun amin obisi panjasik akdisak. ¹⁵ Unun anpak kilegi do manji yominek Balam, Beo dakon monji, dakon kosit nan yolgwit. Balam unun anpak yokwi anek unun anpak yokwi agit dakon tomni timit do galagisi nandagit. ¹⁶ Mani donki kinda da amin da yan gen yanek Balam dakon anpak yokwini do tebai iyigit. Donki gen dima yon, mani unun donki da unun aban kombi amin unun nugigi anpak ak do nandagit unun yipgut.

¹⁷ Unun yoyindet toptopmi pakbi dabil da yan wagil kibidan mudan, ae gikwem madepsi ban mirim da pisonban dukwan dukwan kwan unun yombem. Unun Pinjkop da kokup pilin tuk pilisi unun kili anoman agit, do unudon panji egipdan. ¹⁸ Unun amin gen pap yanek geni isali do giptim pawigik an. Unun da amin

yumabi anpak gat ae giptim dakon anpak yokwi mibili mibili ani do pangalak aba unun ak do but sulugik an. Unun anpak anek abisok anpak yokwi yipman amin, unun ilikba kin unun amin yokwi yolgan. ¹⁹ Unun amin yokwi da yan yoyan: “Ji nin nolni kan, napmi mini tagisi egipdan.” Mani iyi anpak si tasik toni dakon oman monji ekwan. Nido, amin kinda yo kinda yipban unun da kilani asak kan, unun amin unun yo dakon oman monji egisak. ²⁰ Asi, unun Yesu Kristo unun Amin Taginin ae Yokwikon Ban Timit Timit Aminin yan dakon nandak nandak kili timikgwit. Yan aba unun nandak nandak da panpuluganban on miktim dakon anpak inani unun yapgwit. Mani anpak yokwi unudenon aeni kin gadanba unun da dam tebanon egipni kan, unun yokwisi egipdan. Mibiltok yokwi egipgwit, mani anpak inani unun da damon aeni yopjak kan, yokwi dakon yokwisi egipdan. ²¹ Mibiltok kosit kilegi do dima nandawit tam, unun da jigi. Mani Pinjop dakon gen telagisi abidanek manji imgwit do wagol jigisi ekwan. ²² Yo unun noman tan yomisak unun gen bamisi kinda da unun do yan yosok: “Pinjan wanditdit anek tobil kin wanditditni nosok.” Ae gen kinda yan yosok, “Bit pakbikon pakbi kili sosok, mani kin nejagon ae sosok.”

3

Asisi Amin Tagi apdisak

¹ Notnonisi, on papia ji do mandisat. On papia bamotgwan gen damisat unun ji dakon nandak nandak pabo pisanban on yo morap do nandaneke nandak nandakji kilegisi tosak do anek mandisat. ² Kombi amini telagi da yo don altokdan dakon geni yan tentenok awit, ae Amin Tagi yokwikon ban timit timit

Aminin dakon gen tebani disa dakon yabekbi da damgwit unun kisi aesi nandani do nandisat.

³ Yo madep ji da si nandan pisoni unun yan: Mibi gildaron yansul amin noman tokdan, anek butni dakon galaktok yokwi unun yoldan. ⁴ Jigalak gen yansi yokdan, “Unun ae tobil apdisat yan teban tok anek dayigit, ma? Unun dukwan egisak? Babiknin kimakgwiren da win abisok ekwamanon yo morap kalipsigwan miktim noman tanakwan tawit yan gin tonj.” ⁵ Unun pakyanansi nandaneke unun yo do nandak do dima galak tonj. Kalip Pinjop da yanban kundu noman tagit. Anek miktim pakbi binap nan abidan awin yipban noman tagit. ⁶ Ae don Pinjop da yanban pakbi da kulup madep anek on miktim witjiban miktim obisi yokwi tagit. ⁷ Ae abisok Pinjop da yanban kundu gat miktim gat kindap da noman tanek panupbal ani do jomjom an. Unun bisapmon gen kokwin bisap madep noman tosak, ae amin Pinjop do manji imgwit unun wagilsi tasik tokdan.

⁸ Notnoni, ji yo kalon on do dima intoni: Amin Tagi da nandak nandagon gildat kaloni unun bilak 1 tausen da arip asak, ae bilak 1 tausen unun bisap pisipmisok gildat kaloni yombem gin yan kosok. ⁹ Amin diwari da yon unun da tilak Amin Tagi yo aban noman toni do yan teban tagit unun ak do yawot yawot dima asak. Unun amin kinda pasiljak do dima nandisak. Amin morap kisi but tobil ani do nandisak, do but yaworon da ji do jomjom anegisak.

Miktim on gat kundu gat pasildamal

¹⁰ Mani, Amin Tagi Dakon Gildat unun kabo noknok da but pisoni mini aban unun da tilak noman tokdisak. Unun gildaron kundukon wuwik madepsi noman tanek yo morap

kundukon ton unun kindap da sonban wagil son mudokdan. Ae miiktim gat ae yo morap miiktimon ton unun kisi kindap da sonban sanbenek dima tokdan.

¹¹ Nandani, yo morap kosit yanon dasi pasildan, do ji nianen anpak ban yolek ani? Ji telagisi egek Pin kop dakon anpak ban yolek ani. ¹² Anpak unun anek Pin kop da apjak gildat do jomjom ani, anek unun gildat tepmisi noman tosak do antep an kimotni. Unun gildaron gin kundu son pasildisak, anakwan kindap tedepmini madepsi unun da yo monin monin morap Pin kop da unun ban miiktim wasagit unun sonban pakbi dagokdan. ¹³ Mani, Pin kop da miiktim kunduyo kalugi wasok do yan teban tok kili agit, ae amin anpak kilegisi an unun dagin unudon egipdan. Nin yo unun da noman tosak do jomjom aman.

Nin kan kimagek Amin Tagi do jomjom anen

¹⁴ Notnoni, ji yo unun noman tosak do jomjom an, do Pin kop da dabilon gwaljigi minisi egipnen yan dakon pi tebaisi an kimotni. Yan anek yo kindakon gulusunji kinda dima tosak. Ae Pin kop gat but kalon si egipni. Yan anakwa Amin Tagi da gildaron Pin kop da ji dakon anpakji tagisi unun pindatjak. ¹⁵ Ji nandani, Amin Tagi sigin jomjom anek nin do yawori an nimisak. Unun yan asak, nido nin yokwikon ban timit do nandisak. Pin kop da notninsi Pol do nandak nandak tagisi iban ununyo kisi da gen oden ban mandan dangut. ¹⁶ Papi morap mandagit gwan on yo noman tokdan do yagit. Asi, unun papiagwan gen di ton unun tagi dima nandan pisogi, do nin mibili nandak do pi tebaisi aman. Do amin nandak nandakni mini ae amin nandan gadatni dima teban tanbi da gen unun mandagit panupbal anek gen nwanjwari yon. Ae Pin kop da papiakon gen diwari ton

kisi yan gin an. Yan an do anek unun wagil tasik tokdan.

¹⁷ Notnoni, yo unun altokdan unun ji kili nandawit. Do ji disi do kila tebaisi an kimotni. Gen teban pabin yop amin dakon topni da ji ilik pangwa nandan gadatjikon sanbenek tebai dima di akbam. ¹⁸ Yesu Kristo Amin Taginin ae Yokwikon Ban Timit Aminin, unun da ji do nandan yawok daminjakwan pakyan si nandan iman. Yum kanakwa Kristo dakon nandan yawotni da jikon paptan madep tosak. Anakwan unun dakon nandak nandak morap sanbenek timitni. Yesu unun abisok ae bisap dagok dagogi mini man madepni tan anan kikkisak, do an kisin kimotnen. Unun asi.

Papia 1 Jon da Mandagit

But p̄iso gen

Jon, Yesu dakon pañdetni kinda da papia on mandagit.

Papia on dakon mibili bamori kisi. Jon unun Yesu yolyol amin pañpuluganban Piñkop Dat gat ae Monji Yesu Kristo gat but kalonji egipneñ do yosok. Ae pilin tuk dakon miñat aminyo da pañkilikba Piñkop dima yipmanñetni do yosok.

“Pilin tuk dakon amin kabi” unun da gen bamori yañ yoñ: Kinda unun on miñtimon yo toñ unun tagi dima, do Yesu unun Piñkop dakon Monji tam, amin daganek miñat aminyo nin da ekwaman unun da aripmon miñtimon yo morap gat aripmi dima gadanom. Ae kinda yoñ unun Yesu unun asi Piñkop dakon Monjisi tam aminsi aripmi dima daganban.

Yañ yoñ, amin kinda Piñkop gat tagisi egip do nandisak kañ, miñtimon dakon yo morap do nandak nandak dima asak. Anpak kilegi gat ae amin do but dasi galak tañ yomyom anpak unun kisi on miñtimon dakon anpak, do unun do but dima yopni yañ yawit.

Jon da Yesu yolyol amin gen unun do mirak dimasi yopni do yosok. Yañ yosok, Yesu Piñkop dakon Monjisi da aminsi dagagit, do miñat aminyo Yesu nandan gadan iminek Piñkop but dasi galak tañ iminek ae amin do but dasi galak tañ yomiñ kimotni do yosok.

Nin tenñenikon egek pilin tuk dakon amin dakon top geni dima nandan yomneñ

(Kilapmi 1.1-3.10)

Gen egip egipmi toñ unun nomansi altagit

¹ Nin Gen egip egipmi toñ unun do yañ tenñenok aman. Unun Gen abikisigwan wasok wasogikon kili

egipgut da egisak. Nin mirak yopmanapno gen yagit, ae dabil da kagiman, ae kisit da kwenikon igayigiman. ² Unun egip egip nomansi altagban kagiman. Nin unun egip egip dagok dagogi mini do yañ tenñenok an damaman. Unun Dat gat egipgut da nomansi altagban kagiman. ³ Ji nin gat but kalon anek egipneñ do anek yo kañ nandanyo agiman unun do dayaman. Nin Dat gat ae Monji Yesu Kristo gat but kalon anek ekwaman. ⁴ Kisik kisiknin da madepsi tugañ tosak, yañ do gen on mandan damaman.

Tenñenikon gin egipneñ

⁵ Yesu Kristo da gen yañban nandagiman unun nan gin dayaman. Gen unun yañ: Piñkop unun tenñeni. Unudon pilin tukjok kinda dimasi toso. ⁶ Nin unun gat but kalon ekwaman yañ yañek kosit pilin tukgwan agipneñ kañ, nin top yañek anpak bamisi dima aman. ⁷ Mani iyi tenñenikon egisak unun da tilagon tenñenikon agipneñ kañ, nin Piñkop dakon amin kabini gat but kalon aman. Anek Monji Yesu dakon yawi da diwarinin kisisi suganban jimjimi minisi aman.

⁸ Nin diwarinin mini yañ yoman kañ, nin ninban pañkewalgaman. Anek gen bami ninon dima toso. ⁹ Mani diwarinin yañkwok aneñ kañ, Piñkop da yo ak do yagit unun akdisak, unun anpak kilegikon da diwarinin yopman nimjak, anek anpak yokwi morap ninon toñ unun wiririkban gwaljigi mini an mudoneñ.

¹⁰ Piñkop da nin do yokwi pakpak amin yañ yañakwan nin diwarinin mini yañ yoman kañ, unun gen yoman unun da Piñkop unun top amin yañ iyaman. Anek Piñkop dakon gen butninon dima toso.

2

Kristo unun pañpulugoknin

¹ Miñat monjyono, yokwi dima ani do anek papia on mandan damisat. Mani amin kinda yokwi asak kan, amin kilegisi Yesu Kristo da nin pangolgol anek Dat gen iyisak. ² Yesu iyi diwarinin wiririt dakon paret dagagit. Ae nin do gin dima, amin morap miktimi miktimi ekwan unun dakon diwarini kisi do agit.

Amin kinda Pinjkop pakyanjsi nandan imisak unun da anpakni yoldak

³ Nin Pinjkop dakon gen teban guramigaman kan yanjsi nandaman, nin Pinjkop pakyanjsi nandan imaman. ⁴ Amin kinda “Nak Pinjkop pakyanjsi nandan imisat” yan yosok, mani gen tebani dima guramikdak kan, unun amin top amin kinda. Gen bami butnikon dima tosok. ⁵ Mani amin kinda gen tebani guramikdak kan, unun amin da Pinjkop pakyanjsi but dasi galak tan imisak. Yan anek egip egipni Pinjkopmonsni tanjakwan egisak. ⁶ Nin egip egipnin Pinjkopmonsni tanjakwan ekwaman yan yonej kan, Kristo da anpak agit unun an kimotnensi.

⁷ Not kabi, on gen teban mandan damisat unun kalugi dima, unun kalipmi. Ji unun gen teban nandan gadat si wasanek awit bisapmon kili abidawit. Gen kili nandawit unun gen teban kalipmi on unun gin. ⁸ Mani on gen teban mandan damisat unun da kalugi yan kinda asak. Pilin tuk unun pasil do anjakwan tentenji bamisi unun kili yamandak, do unun gen teban dakon bami Kristokon tanban koman, ae jikon yo kisi tanban koman.

⁹ Amin kinda nak tentenikon egisat yan yosak, mani panmuwukbi notni kinda do nandaban yokwi tok an imisak kan, unun amin pilin tukgwan sigin egisak. ¹⁰ Amin kinda amin do but dasi galak tan yomisak kan, unun tentenikon egisak. Tentenikon agakwan yo kinda da aripmi dima kesalban anjatjak. ¹¹ Mani amin kinda panmuwukbi notni kinda do

nandaban yokwi tok an imisak, unun amin pilin tukgwan egisak. Pilin tuk da dabili sopmak, do unjungwan agek dukwan agisak unun buri dima pisosok.

¹² Miñat monjyono, Kristo dakon man do anek Pinjkop da yokwisi yopman damgut. Unun do anek on papia mandan damisat.

¹³ Dat kabi, amin unun wasok wasogikon egipgut da egisak unun nandan iman. Unun do anek on papia mandan damisat. Wili gimonji, ji Yokwi Ami kili abin yipgwit. Unun do anek on papia mandan damisat.

¹⁴ Miñat monjiyo, ji Dat pakyanjsi nandan iman. Unun do anek on papia mandan damisat. Dat kabi, amin unun wasok wasogikon egipgut da egisak unun nandan iman. Unun do anek on papia mandan damisat. Wili gimonji, ji amin tebaisi, ae Pinjkop dakon gen ji da buron tebaisi tosok, ae Yokwi Ami kili abin yipgwit. Unun do anek on papia mandan damisat.

On miktim dakon yo morap do but dasi dima galak tonej

¹⁵ On miktim gat ae yo morap miktimon ton unun do but dasi dima galak toni. Amin kinda on miktim do but dasi galak tan imisak amin Dat but dasi dima galak tan imisak. ¹⁶ On miktim dakon anpak yokwi morap unun Daron da dima aban. Anpak unun yan: yokwi ak do but kindap agak, ae pindak galaktok, ae yo kabini morapmi tan yoman unun do pibit tidok anpak. ¹⁷ On miktim gat ae galaktok yokwini gat pasuldamal, mani amin kinda Pinjkop dakon galaktok yoljak kan, egip egip dagok dagogi mini egipjak.

Kristo dakon uwalni kili noman tak

2:2: Jn 1.29; Kol 1.20; 1Jn 4.10

2:5: Jn 14.21,23

2:7: Jn 13.34; 2Jn 5-6

2:8: Jn 1.9; Ro 13.12

2:9: 1Jn 4.20

2:10: Ro 14.13

2:11: Jn 12.35

2:15: Ro 8.7

2:16: Ro 13.14

2:17: Mt

7.21 2:18: Mt 24.5,24; 2Jn 7

¹⁸ Miñat monjiyono, abisok mibi bisapmon ekwaman. Kristo dakon uwal unun apdisak dakon geni kili nandawit. Abisok uwalni morapmi kili noman tan, do nin mibi bisapmon ekwaman yan nandaman. ¹⁹ Unun amin kabi kalip nin gat egipguman da nipman kiwit. Mani unun nin da kabikon nani dima. Nin da kabikon nani tam nin gat sigin egipnom. Mani kilini kiwit unun da nolisak, unun nin da kabikon nanisi dima.

²⁰ Mani Telagi Wup kili abidawit, do ji kisisi gen bami nandan. ²¹ Gen bami dima nandan yanon da on gen dima mandan damisat. Ji gen bami nandan, ae gen bami da top gen dima panalon asak yan nandan do anek papia on mandan damisat. ²² Top amin unun namin? Yesu unun Kristo, Pinjok da miñat amin kabiyoni yokwikon ban timitjak do manjikbi amin dima yan yosok amin unun top amin. Unun amin unun Kristo dakon uwalni. Unun Dat gat ae Monji gat kisi do wasip yosok. ²³ Amin kinda Monji do wasip yosok unun Dat do kisi yosok. Mani amin kinda Monji nandan gadan imisat yan yosok unun Datyo kisi nandan gadan imisak.

Telagi Wup da gen bami niyinj dekdak

²⁴ Ji nandan gadat wasanek awit bisapmon gen nandawit unun tebaisi abidoni. Yan ani kan, egip egipji Monji gat Dat garon tanakwan egipdan. ²⁵ Kristo da egip egip dagok dagogi mini nim do yan teban tok agit.

²⁶ Top gen dayinba kosit kilegi yipman detdan amin dakon mibilni nandani do on papia mandan damisat. ²⁷ Mani Kristo da Telagi Wup kili daban abidawit. Unun ji gat sigin egisak, do namin amin da dayindet asak yan do wisik wisik agagi mini. Telagi Wup da iyi yo morap do dayinj dekdak. Ae gen morap

dayisak unun top dima, bamisi ban dayisak, do Telagi Wup da dayinj dekdak unun da arapmon Kristokon gadanek egipni.

Nin abisok Pinjok dakon gwakni kabi ekwaman

²⁸ Miñat monji kabino, ji Kristokon gadani. Yan anakwa abinj noman tosak bisapmon nin tebaisi agek injamnikon mayaktok dima panen. ²⁹ Kristo unun amin kilegisi yansi nandaman, do ununyo kisi nandaman, amin morap anpak kilegi an unun Pinjok dakon gwakni kabi ekwan.

3

¹ Mao, Dat da nin do but dasi galak tan nimisak unun madepsi daman. Pinjok dakon gwakni kabi yansi niyisak. Asi, nin Pinjok dakon gwakni kabi ekwaman. Miktin amin da Pinjok dima nandan imgwit, unun do anek ninyo kisi dima nandan niman. ² Not kabi, nin abisok Pinjok dakon gwakni kabi ekwaman, ae don egip egip nian egipdaman unun dima nandano pisosok. Mani yan nandaman, Kristo da abinj noman tosak bisapmon Kristo bamisi kokdaman, do nin iyi yombemsi da egipdaman. ³ Amin morap unun do nandan teban tanek ekwan amin unun Pinjok da dabilon gwaljigi minisi egip do pini an. Yan anek Kristo gwaljigi minisi egisak unun yombem gin ekwan. ⁴ Yokwi an amin unun Pinjok dakon gen teban yapmanan. Yokwi agak unun gen teban yapyap anpak. ⁵ Ji nandan, Kristo unun diwari wiririt do abinj noman tagit, ae iyikon diwarini minisi. ⁶ Amin kinda Kristokon egisak kan yokwi dima asak. Amin kinda yokwi sigin asak kan, unun Kristo bamisi dima nandan imisak.

⁷ Miñat monji kabino, amin da kosit kilegi yipman detni do top dayikdan do kan kimotni. Amin kinda anpak kilegi asak unun amin kilegi, Kristo

2:19: Ya 20.30   **2:20:** 1Ko 2.15; 2Ko 1.21; 2Jn 2 5.1   **2:22:** 1Jn 4.3; 2Jn 7   **2:23:** Jn 5.23; 1Jn 4.15; 2:27: Jn 16.13   **2:29:** 1Jn 3.10   **3:1:** Jn 1.12-13; 16.3   **3:2:** 2Ko 3.18   **3:5:** Jn 1.29; 1Pi 2.22-24; 1Jn 2.2   **3:8:** Jn 8.44

yombem egisak. ⁸ Amin kinda yokwi asak unun Sunduk dakon amin, nido wasok wasogikon da Sunduk unun yokwi sanbek sanbek agit da asak. Pinjkop dakon Monji unun Sunduk dakon pi tuwil pantasik ak do abin noman tagit. ⁹ Amin kinda Pinjkopmon da altosok unun Pinjkop dakon egip egipni unun aminon tosok, do yokwi dima an an asak. Pinjkopmon da al-tanbi, do yokwi aripmi dima an an asak. ¹⁰ Pinjkop dakon gwakni kabi ae Sunduk dakon gwakni kabi yanon da kokwinigek nandaman. Amin kinda anpak kilegi dima asak, unun Pinjkop dakon monji dima. Ae amin kinda panmuwukbi notni do but dasi dima galak tan yomisak, unun Pinjkop dakon monji dima.

Yesu da amin do but dasi galak tan yomyom dakon anpak noligit

(Kilapmi 3.11-5.21)

Nin kalon kalon amin do but dasi galak tan yomneŋ

¹¹ Nin Kristo wasanek nandan gadan imguman bisapmon gen kili nandagiman unun yan: Nin kalon kalon panmuwukbi notnin do but dasi galak tan yomin yomin anen. ¹² Ken da agit unuden dima anen. Unun Yokwi Ami dakon amin egek padige anakban kimakgit. Mibili nido anakban kimakgit? Iyi dakon anpak unun yokwi, ae padige dakon anpak unun kilegi, mibili yan do agit. ¹³ Not kabi, miktin amin da nandaba yokwi tok andamni kan, dima wuripdatni.

¹⁴ Nin panmuwukbi notnin diwari do but dasi galak tan yomaman. Yan aman do anek yan nandaman, nin kimot dakon kosit kili yipguman da egip egip dakon kosit nan yolgaman. Amin kinda amin do but dasi dima galak tan yomisak unun amin kimot da kosiron sigin agisak. ¹⁵ Amin kinda notni do nandaba yokwi tok an imisak kan, unun amin unun amin

dapdap amin kinda. Disi nandan, amin dapdap amin unun egip egip dagok dagogi mini dima timikgan.

¹⁶ Nin amin do but dasi galak tan yomyom dakon anpak bamisi unun nandaman, nido Yesu unun nin panpulugok do egip egipni paregek kimakgit. Ae ninyo kisi panmuwukbi notnin panpulugok do egip egipnin paregek kimotneŋsi. ¹⁷ Mani amin kinda miktin dakon yoni tan iminakwa notni kinda wadak wadak anek egakwan kanek bupmi nandan iminek dima anpulugosak kan, Pinjkop da amin do but dasi galak tan yomisak unun dakon anpak unun aminon dima tosok. ¹⁸ Minat monjiono, amin do but dasi galak tan yomneŋ unun genon dagin dima yoneŋ, anpagon da bamisi anen.

Panmuwukbi Pinjkop da dabilon tebaisi atni

¹⁹⁻²⁰ Nin amin do but dasi galak tan yomaman kan yansi nandaman, gen bami yolgaman. Ae butnin da nin pankiligek gen yan nimisak kan, Pinjkop da dabilon butnin yawori tosok, nido Pinjkop da yo morap kisi nandan mudosok, ae nandak nandakni da butninon nandak nandak ton morap unun yapman mudosok. ²¹ Not kabi, butningwan da nin gwaljigi mini yansi nandaman kan, Pinjkop da dabilon pasol pasoli mini atneŋ. ²² Nin gen tebani yolgaman ae anpak anen do galak tosok unun aman, do bisiron da yo nido iyaman unun nimisak. ²³ Gen tebani unun yan: Monji Yesu Kristo nandan gadan imneŋsi, ae iyi niyigit unuden gin amin do but dasi galak tan yomneŋ. ²⁴ Amin kinda gen tebani guramikdak unun amin Pinjkopmon egisak, ae Pinjkop unun aminon egisak. Pinjkop da Telagi Wupni ningut, do nin yansi nandaman, Pinjkop ninon egisak.

3:9: 1Jn 5.18   **3:11:** Jn 13.34   **3:12:** WW 4.8
21.8   **3:16:** Jn 13.1; Gal 1.4   **3:17:** GT 15.7
6.29; 13.34   **3:24:** 1Jn 4.13

3:13: Jn 5.18-19   **3:14:** Jn 5.24   **3:15:** PA
3:18: Jem 2.15-16   **3:21:** Ibr 4.16   **3:23:** Jn

4

Ji wup mibili mibili kokwin ani

¹ Not kabi, on miktimon kombi amin toptopmi morapmi ekwan, do amin da abinek Pinjkop dakon Wup da gen on nimik yan dayinba kan, tepmi dima nandan gadani. Asi, Pinjkop dakon Wup da gen yomik bo dima, yan do panjiligek pindatni. ² Pinjkop dakon Wup da pi asak bo dima yanon da kan nandanyo ani: Amin kinda da Yesu Kristo unun aminsi dagagit yan yosak kan, unun Pinjkop da yabekdak yan nandan imni. ³ Mani amin kinda Yesu do yan dima yosak kan, unun Pinjkop da dima yabekdak, unun Kristo dakon uwalni dakon wup da yabekdak. Unun don apdisak yan kili nandawit. Unun kili abik da miktimon egisak.

⁴ Minjat monjiyono, ji Pinjkop dakon amin kabi ekwan. Wup jikon egisak unun da wup yokwi miktim aminon pi asak unun yapmandak, do ji kombi amin toptopmi unun kili pabin yopgwit. ⁵ Unun amin kabi unun miktimon nani, do gen yon unun miktimon nani ban yanakwa miktim amin da geni nandan yoman. ⁶ Nin Pinjkopmon nani. Pinjkop nandan iman amin unun da genin nandan niman. Mani amin Pinjkopmon nani dima unun da genin dima nandan niman. Yanon da Wup bami ae wup toptopmi kokwin aman.

Pinjkop do but dasi galak tan imnen kan, amin do yan gin anen

⁷ Not kabi, amin do but dasi galak tan yomyom anpak unun Pinjkopmon da abisak, do amin do but dasi galak tan yomnen. Amin morap amin do but dasi galak tan yoman unun Pinjkopmon da altanbi, ae Pinjkop nandan iman. ⁸ Pinjkop unun but dasi galak tan yomyom dakon ami, do amin kinda amin do but dasi dima galak tan yomisak unun Pinjkop dima nandan imisak. ⁹ Pinjkop da iyi dakon Monji kalonj nan nin da

egip egip unun obakon da abidonen do yabekban miktimon pigit. Pinjkop yan anek nin do but dasi galak tan nimisak unun noligit. ¹⁰ Amin do but dasi galak tan yomyom anpak unun yan: Nin da Pinjkop do galak tan imguman unun da yo bami dima agit, mani Pinjkop da nin do but dasi galak tan niminek Monji yabekban nin dakon diwari wiririt do kimagit. ¹¹ Not kabi, nin do but dasi galak tan niminek yansi agit, do nin kalon kalon amin do but dasi galak tan yomn kimotnensi. ¹² Amin kinda da Pinjkop dimasi kagit, mani nin amin do but dasi galak tan yomnen kan, Pinjkop ninon egisak, ae but dasi galak tan yomyom anpakni unun ninon bamisi tosak.

¹³ Pinjkop da Wupni nimgut, do nin Pinjkopmon ekwaman ae Pinjkop ninon egisak yansi nandaman. ¹⁴ Ae Dat da yo agit unun kili kagiman, unun Monji yabekban miktim amin kisisi yokwikon ban timit do pigit. Nin unun dakon yan tetenok aman. ¹⁵ Amin kinda da Yesu do asi Pinjkop dakon Monji yan yosok amin Pinjkop unun aminon egisak, ae unun amin Pinjkopmon egisak. ¹⁶ Nin nandaman, Pinjkop da nin do but dasi galak tan nimisak, ae nin unun dogin nandan gadaman.

Pinjkop unun but dasi galak tan yomyom anpak dakon ami. Amin kinda but dasi galak tan yomyom anpak anek egisak unun amin Pinjkop gat ekwamal, ae Pinjkop unun amin gat egisak. ¹⁷ Nin yansi egipnen kan, but dasi galak tan yomyom dakon anpak ninon bamisi tosak. Nin on miktimon Kristo yombem da ekwaman, do Pinjkop da amin kokwin asak bisapmon pasol pasol dima anen. ¹⁸ Amin kinda amin do pakyanansi but dasi galak tan yomisak unun pasol pasol dima nandisak. Butdasi galak tan yomyom dakon anpak egip egipninon bamisi tosak kan, pasol pasol yol-

4:1: Mt 7.15; 1Tes 5.21; 1Jn 2.18; 2Jn 7   4:2: 1Ko 12.3   4:3: 1Jn 2.18   4:4: Mt 12.29; 1Jn 5.4-5
4:5: Jn 8.47; 15.19   4:9: Jn 3.16   4:10: Ro 5.8-10; 1Jn 2.2   4:12: Jn 1.18   4:13: 2Ko 1.22;
1Jn 3.24

ban kin mudosak. Kobogi yokwi timitdaman yan do anek pasol pasol nandaman. Amin kinda pasol pasol nandisak unun amin but dasi galak tan yomyom dakon anpak egip egipnikon bamisi dima tosok.

¹⁹ Pin kop da mibiltok nin do but dasi galak tan ningut, do nin amin do but dasi galak tan yomaman. ²⁰ Amin kinda "Nak Pin kop but dasi galak tan imisat" yan yosak, mani panmuwukbi notni kinda do nandaban yokwi tok animisak kan, unun top amin kinda. Amin kinda notni noman pindakdak unun but dasi dima galak tan yomisak, unun amin Pin kop dima kokogi unun but dasi aripmi dima galak tan imisak. ²¹ Kristo da gen teban kinda ningut unun yan; Amin kinda Pin kop do but dasi galak tan imjak kan, panmuwukbi notni do yan ginsi asak.

5

Miktim dakon tapmim abin yipman gaman

¹ Amin morap Yesu unun Kristo, Pin kop da minat amin kabini yokwikon ban timitjak do manjikbi amin yan nandan gadan unun amin Pin kopmon da altanbi. Amin morap dat kinda do but dasi galak tan iman unun minat monjyoni kisi do yan gin nandan. ² Nin Pin kop but dasi galak tan imaman ae gen tebani guramigaman kan nin yansi nandanen, nin Pin kop dakon minat monjyoni but dasi galak tan yomaman. ³ Pin kop but dasi galak tan imaman kan, nin gen tebani guramitnen. Ae gen tebani unun guramit do jigi dima paman, ⁴ nido amin morap Pin kopmon da altanbi unun da miktim dakon tapmim abin yipman gan. Nin nandan gadatnin do anek emaron teban tane miktim dakon tapmim abin yipman gaman. ⁵ Namun dasi on miktim dakon tapmim abin yipman dak? Amin Yesu

do Pin kop dakon Monji yansi nandan gadan unun da.

Pin kop Monji dakon gen

⁶ Yesu Kristo unun abinek telagi pakbi sogit, ae yawini tilak kindapmon tagalgit. Pakbi gin dima sogit, yawini yo kisi tagalgit. Telagi Wup, gen bami dakon amisi, unun da Yesu Kristo dakon mibili yan tetenok asak. ⁷⁻⁸ Telagi Wup gat ae pakbi gat ae yawi gat unun kapbi da Yesu Kristo do yan tetenjanba gen kalonj asak.

⁹ Amin da gen yon unun nandan gadaman, mani Pin kop da Monji do gen yagit unun da amin dakon gen yapmandak. ¹⁰ Amin kinda Pin kop dakon Monji do nandan gadasak unun Pin kop da gen yagit unun abidanek burikon yipmandak. Mani amin kinda Pin kop da Monji do gen yagit unun nandaban bami dima asak kan, unun amin Pin kop do top amin kinda yan yosok.

¹¹ Pin kop da Monji do yan yagit: Unun da egip egip dagok dagogi mini nimdosi yagit. Unun egip egip dagok dagogi mini Monjikon tosok. ¹² Amin kinda egip egipnikon Pin kop dakon Monji gat kalonj ekwamal unun amin egip egip dagok dagogi mini kili abidagit. Anakwan amin kinda Monji gat kalonj dima ekwamal unun amin egip egip dagok dagogi mini dima abidosok.

Egip egip dagok dagogi mini kili abidagiman yansi nandanen

¹³ Pin kop Monji dakon man do nandan gadan iman amin, ji da egip egip dagok dagogi mini kili abidawit yan nandani do anek gen on mandan damisat. ¹⁴ Do but bamori mini inamikon agek yansi nandanen, nin Pin kop dakon galaktok yolek bisit iyinen kan, bisitnin nandan nimdisak. ¹⁵ Bisitnin kisi nandan nimisak yan nandaman kan, yo nido bisit iyaman unun abidokdaman yansi nandanen.

¹⁶ Amin kinds da panmuwukbi notni kinds kanakwan wupni aripmi dima kimotjak da aripmon yokwi kinds asak kan, bisit an iban Pin kop da egip egip imjak. Nak wupji dima kimotni da aripmon yokwi an unun do yosot. Yokwi kinds tosok unun anek wupji wagil kimotdan. Nak unun do bisit ani do dima yosot. ¹⁷ Anpak morap kilegi dima aman unun kisi yokwi. Mani yokwi diwari unun da kimot dima analon an.

¹⁸ Nin nandaman, Pin kopmon da altanbi minat amin morap unun yokwi dima an an an. Pin kop dakon Monji da pan kutnosok, do Yokwi Ami da aripmi dima igayisak. ¹⁹ Nin nandaman, nin Pin kop dakon minat monjionyoni ekwaman, mani amin diwari morap Yokwi Ami da kilani asak. ²⁰ Nin nandaman, Pin kop dakon Monji da abin Pin kop bamisi nandan innen do butnin paban pisagiman. Nin Pin kop bamisi gat ae Monji Yesu Kristo gat gadat gadat agiman. Yesu Kristo unun Pin kop bamisi, ae egip egip dagok dagogi mini dakon mibilisi.

²¹ Minat monjionyono, ji kokup kidat* da kagikon egipni.

5:18: 1Jn 3.9   * **5:21:** Kokup kidat unun Pin kop yipmanjek yo ninan egip egipgokon yo madep yan nandisal unun da kokup kidatgo asak.

Papia 2 Jon da Mandagit

But pïso gen

Amin morapmi da Jon Yesu dakon pañdetni unun da mani ankisibiñek iyi do 'kila amin kinda' yan yanek papia on mandagit yan nandan. Papia on kokup kinda dakon pañmuwukbi do mandagit. Unun pañmuwukbi do tilak anek 'miñat kinda gat gwakni gat' yan yosok. (Gagi 4-5 do koki.) Unun miñat dakon peni dakon gwakni unun pañmuwukbi ae kabi kinda do yosok. Unun da gagi 13 non gildatni tagi yipmanjan.

On papia dakon gen madep ton unun Piñkop dakon gen pañupbal anek top yon amin pindak kimagek amin do but dasi galak tan yomyom anpak an kimotni do yosok.

Nin Piñkop gen tebaisi abidanek gen ñwakhwari do pindak kimotneñ

¹ Nak pañmuwukbi dakon kila amin da miñat gak gat ae gwakgo* gat do papia on mandan damisat. Piñkop da gak iyi do manjigit. Nak asisi ji do but dasi galak tan damisat, ae nak gin dima, miñat amin morap gen bami nandan unun kisi da ji do but dasi galak tan daman. ² Gen bami ninon toso, ae dagok dagogi mini tokdisak. Unun do anek but dasi galak tan damaman.

³ Gen bamikon ae but dasi galak tan yomyom anpagon Piñkop Dat ae Monji Yesu Kristo unun da gisam dabal nandan yawotni gat ae bupmini gat ae but yawotni gat da ji da egip egipmon tosak do bisit asat.

Butdasi galak tan yomyom dakon anpak aneñ

⁴ Dat da aneñsi do yagit unun da aripmon miñat gak dakon miñat monjiyo diwari da gen bami yolgan. Nak unun dakon gen nandanek but

galak madepsi nandagim. ⁵ Ae miñat, gen kinda yolni do nandisat unun yan; Nin kalon kalon amin do but dasi galak tan yomiñ yomiñ aneñ. Gen teban unun kalugi dima. Ji nandan gadat si wasanek awit bisapmon da unun gen teban kili abidawit da abidan anan oban. ⁶ Butdasi galak tan yomyom dakon mibilisi unun yan; Nin Piñkop dakon gen tebani guramigek agipneñ. Ji wasanek nandan gadat si awit bisapmon da gen teban kinda nandawit unun yan; but dasi galak tan yomyom dakon anpak anek agipni.

Kristo dakon gen tebaisi abidoneñ

⁷ Kosit kilegi yipman detni do pañkewaljan amin morapmi miktimi miktimi akwan. Unun da Yesu Kristo aminsi dagagit yan dima nandan teban ton. Amin unuden unun top amin ae Kristo dakon uwalni. ⁸ Do pakyanñsi kan kimotni. Pi teban anek yo abidawit unun di yipman dekbam. Pakyanñsi kan kimotni kan, unun dakon tomni tagi timitdan. ⁹ Amin kinda Kristo dakon gen yipmanek gen ñwakhwarikon kisak kan, Piñkop unun amin gat dima egisak. Mani amin kinda Kristo dakon gen tebaisi abidosok amin unun Dat gat ae Monji gat unun aminon ekwamal. ¹⁰ Amin kinda da abin Kristo dakon gen bami dima dayinjetjak kan, unun amin gildat tagi yan dima iyini, ae yutjikon dima ankini. ¹¹ Amin kinda unuden amin gildat tagi yan iyisak kan, anpuluganban pi yokwini kisi da amal.

Kila amin da kin pindat do nandagit

¹² Gen morapmi ton, mani papiakon mandak do dima nandisat. Abin dandabo gen yan nandat aneñ kan tagisi yan nandisat. Yan aneñ kan, nin dakon kisik kisik da madepsi tugosak.

¹³ Pego dakon gwakni Piñkop da iyi do manjigit, unun da gildat tagi yan gayan.

* **1:1:** Unuden 'miñat gak gat ae gwakgo gat' unun pañmuwukbi kinda dakon tilak asak. **1:4:** 3Jn 3
1:5: 1Jn 2.7 **1:7:** 1Jn 4.1-3

Papia 3 Jon da Mandagit

But piso gen

2 Jonon mandagit unuden gin on papia mandagit amin da iyi do 'kila amin' kind a yan yosok. Amin morapmi da Jon Yesu dakon pan det kind a da mandagit yan nandan.

Jon da papia on kila amin kind a mani Gaius unun do mandagit. Gaius dakon man awigigit, nido Yesu yolyol amin diwari panpulugagit. Ae amin kind a mani Diotrepes unun kan kimotjak do iyigit, nido Diotrepes da Yesu dakon gen bin tagisi yogok amin yolban kiwit. (Gagi 9-10 do koki.)

Pinkop dakon pi amin panpulugonej

1 Nak panmuwukbi dakon kila amin da notnosi Gaius gak do papia on mandan gamisat. Nak asisi gak do but dasi galak tan gamisat.

2 Not gim an, wupgo tagisi toso k, unuden gin yo morap asal unun abi tagisi noman toni, ae giptingo yo kisi tagisi tosak yan do bisit asat. 3 Panmuwukbi notnin di da abin gak da gen bami abidan kimagek egisal unun dakon geni nayinba but galak madepsi nandagim. 4 Nak dakon minat monjiyono gen bami yolgan dakon geni nandisat bisapmon kisik kisik diwari nandisat unun yapmanek kisik kisik madepsi nandisat.

Gaius pi tagisi agit

5 Not gim an, gak but dasi nandanek panmuwukbi not panpulugosol. Ae dima nandan yomisal, mani yum pindagek panpulugosol, do gak pi tagisi kind a nan asal. 6 Diwari da on panmuwukbi kabikon abin gak da amin do but dasi galak tan yomisal unun dakon geni yanba nandagiman. Gepman degek kik do ani bisapmon Pinkop da nandisak unun da aripmon panpulugok abi. 7 Yesu dakon pi

ak do nandanek kin pi unun anek Pinkop dima nandan iman amin kabikon panpulugok di dima timikgan. 8 Nin Pinkop dakon pi amin unuden panpulugonej kan tagisi. Yan anek kando nin unun gat pi kalonj anek Pinkop dakon gen bami jonitnen.

Diotrepes anpak yokwi agit

9 Nak gen diwari panmuwukbi do kili mandagim, mani Diotrepes unun mibiltok amini egip do nandisak, do nin dakon gen dima nandisak. 10 Yan do, opben kan anpak asak unun do yan kwok aben. Unun nin do yanba yok anek gen yokwi mibili mibili yosok. Ae Yesu dakon pi amin yutnikon dima pan kisak. Ae unun gin dima, panmuwukbi da pi amin iyi da yutnon pan kik do aba yansop anyomisak. Ae panmuwukbi kabi da wanga egipni do yoldak.

Demitius anpak tagisi agit

11 Not gim an Gaius, anpak yokwi dima yolek abi, anpak tagisi ban yolek abi. Amin kind a anpak tagi asak unun Pinkop dakon amin. Mani amin kind a anpak yokwi asak unun Pinkop dima kanbi. 12 Amin kisi da Demitius dakon anpak tagisi unun do yon. Ae Pinkop dakon gen bami ununyo kisi anpakni tagisi unun da antenten asak. Ninyo kisi anpakni tagisi unun do yoman. Disi nandan, gen unun bamisi yoman.

Kila amin da Gaius kok do nandagit

13 Gen morapmi ton, mani pa piakon mandak do dima nandisat. 14 Abin gandabo gen yan nandat anden kan, tagisi yan nandisat. 15 But yawot gagon tosak. Notgoni idon ekwaman unun da gildat tagi yan gayan. Notnoni unudon ekwan amin kalon kalon manikon da gildat tagi yan yoyin yoyin aki.

Papia Jut da Mandagit

But piso gen

Gen on papiagwan toŋ uŋun 2 Pita kon gen toŋ uŋun yombem pali. Uŋun Piŋkop dakon miŋat aminyo Gen Bin Tagisi dakon uwalni da gen yoŋ uŋun do mirak dimasi yopni do yosok. Papia da yaŋ yosok, “Piŋkop da miŋat amin kabini nin nandan gadat kalonji kongin atneŋ do yosok. Ae amin kinda da nin da nandan gadat aman uŋun kulabik aripmi dima asak.” (Gagi 3 kon koki).

Jut da yoyiŋdet toptopmi do pindak kimotni do yosok. Uŋun da yaŋ yoŋ, Piŋkop dakon nandan yawotni uŋun madepsi do yokwi morap galak tokjikon tagi ani yaŋ yoŋ. Uŋun topsi yoŋ do kaŋ kimotni do yosok. (Gagi 4 kon do koki.)

Ji nandan gadatji do kila anek Gen Bin Tagisi dakon uwalni pabiŋ yopni

¹ Nak Jut, nak Yesu Kristo dakon oman monjini, ae Jems dakon padige.

On papia uŋun Piŋkop da miŋat aminyo yaŋ damgut ji do mandisat. Piŋkop Dat da but dasi galak taŋ damisak, anakwan Yesu Kristo da iyi kilasi tagisi asak.

² Piŋkop da paŋpuluganban bupmi anpak gat, ae but yawot anpak gat, ae amin do but dasi galak taŋ yomyom anpak da egip egipjikon madepsi tosak do bisit asat.

Gen Bin Tagisi dakon uwal dakon gen

³ Notnonisi, mibiltok nak Piŋkop da nin morap yokwikon baŋ timit do anek pi madepsi agit uŋun do papia mandan dam do galagi madepsi nandat, mani abisok gen kinda mandaken yaŋ nandisat uŋun yaŋ: ji nandan gadatji kilani tebaisi anek uwalji dakon gen pabiŋ yopni. Piŋkop da nandan gadat kalonji on miŋat amini nin do nimgut, do amin kinda da yo

nin da nandan gadaman uŋun kulabik aripmi dimasi asak. ⁴ Nak gen uŋun dayisat, nido Piŋkop manji iman amin di paŋmuwukbigwan pasilikon da kili abiŋ pigeŋ. Uŋun amin gen yokwisi yaŋ yoŋ, “Piŋkop dakon nandan yawotni madepsi, do yumabi anpak mibili mibili tagi aneŋ.” Uŋun amin da Amin Tagi Yesu Kristo Kila Amin Madepnin kalonji manji iman, do kalipsigwan Piŋkop gen papia da yagit uŋun da aripmon uŋuden amin pasildan.

⁵ Ji Amin Tagi da kalip yo agit uŋun kili nandawit, mani butji pabo pisanban uŋun do sigin nandani do dayisat. Amin Tagi da kalip Israel amin uwal da kisiron baŋ timikban Isip yipman kiwit. Anek don nandan gadat dima awit amin uŋun paŋtasik agit. ⁶ Ae anelo do nandani. Diwari uŋun Piŋkop da pi yomgut uŋun ak do dima galak tawit, anek kokupni yipman dekgwit. Yaŋ awit do Amin Tagi da nap teban tebaisi uŋun baŋ paŋteban agit, ae dam teban pilin tuksigwan yopgut da ekwan. Uŋun Piŋkop da kobogi do yo yokwisi yomdisak dakon bisap madep do jomjom anek ekwan. ⁷ Ae Sodom kokup amin gat ae Gomora kokup amin gat ae kokup uŋun da kapmatjok tawit uŋun do nandani. Uŋunyo kisi anpak yokwisi awit. Wili miŋatyo kisi da yumabi anpak mibili mibili awit, do Piŋkop da kindapmon soŋban pasilgwit. Uŋun da mama gen niyiŋek yaŋ nolisak, yokwi pakpak amin morap kindap kimot kimori mini uŋungwan kobogi timitdan.

⁸ Ji dakon nandak nandak paŋupbal ak do pi an amin uŋunyo kisi yaŋ gin anpak yokwi an. Dipmin mibili mibili pindagek uŋun da paŋtagap aban yumabi anpak anek giptim timni paŋupbal aba inanisi an, ae Piŋkop kwen wigik an imiŋek anelo tapmimi toŋ uŋun do yaŋba yokwi tok an. ⁹ Maikel uŋun anelo morap dakon

mibiltok amini, mani unun yan dima agit. Maikel gat Sunduk gat namin da Moses dakon giptim abidosak yan do gen emat agimal bisapmon, Maikel Sunduk do yanba yokwi tok an iminek gen yan imdo si pasalgit. Yan gin yagit, "Amin Tagi da iyi gen tebaisi gayisak dosi nandisat." ¹⁰ Mani unun amin yo morap mibili dima nandan pison unun do yanba yokwi tok an. Unun bit kilapyo buri mini yombem da giptim dakon galaktok yolgan. ¹¹ Awa, kan kimotni. Unun Ken dakon anpak an. Unun Balam da agit unuden monej timit do tek kindap an. Unun Kora da agit unuden Pinkep kwen wigik an iman, do wagil pasildan.

¹² Ji but kalon anek jap noknok bisap madepmon yikgan bisapmon unun amin ji da binapmon yikgan unun imal kwakwagikon garak an unun yombem. Mani unun ji gat yigek jap nok do mayagi dima nandan. Unun amin iyi bangin panpulugok dogin nandan. Unun gikwem sikak dima yopba manakwa mirim da pisonba dukwan dukwan kwan unun yombem. Unun kindap bami toktok bisapmon bami dima pokgon, ae geli walimbil pilikbi, do kosit bamot kimagkit. ¹³ Unun amin tap madepsi tamaligan unun yombem. Yokwini dakon mayagi tarak ae sibat sibat da yan ilenikon noman ton. Unun kundukon gik kositni ban dima yolek akwan unun yombem. Do Pinkep da kokup pilin tuk dakon pilin tugisi kili an noman an yomgut, unudon kin toktok teban egi wigikdan.

¹⁴ Enok unun Adam dakon babiknikon da altanban kosiri 7 agit. Unun da unun amin yokwi do kombi gen yanek yan yagit, "Koni, Amin Tagi telagi aneloni tausen morapmi gat apdisak. ¹⁵ Abinek minjat amin morap gen pikon yopdisak. Anek anpak yokwi awit ae gen yokwisi yan ingwit dakon kobogi yomdisak."

¹⁶ Unun amin yo morap noman tan yoman unun do nandaba yokwi tok anek gen morapmi yon. Unun iyi dakon butni dakon galaktok yokwi unun yol do galak ton. Unun gen pap yanek giptim pawigik anek iyi dakon man pawikwan. Anek minjat aminyo unun panpulugoni do pangalak an.

Nandan gadatji yipba unun da butji panjeban asak

¹⁷ Mani notnonisi, yo don altokdan unun do aesi nandani, unun Amin Taginin Yesu Kristo dakon yabekbini da kili yan tenjenan damgwit. ¹⁸ Unun da yan dayiwit, "Mibi gildaron jigilak gen yogok amin noman tokdan. Anek Pinkep manji iminek iyi dakon galaktok yokwi yoldan." ¹⁹ Unun amin da panmuwukbi panwasan. Unun miktim dakon galaktok bangin yolgan. Telagi Wup unun aminon dima egisak.

²⁰ Mani notnonisi, ji bisapmi bisapmi nandan gadatji Pinkep da iyi ji do damgut unun yipba unun da butji panjeban asak. Ae Telagi Wup da tapmimon bisit ani. ²¹ Pinkep da ji do but dasi galak tan damisak, do unun da kapmatjok egek bisapmi bisapmi Amin Taginin Yesu Kristo do jomjom anakwa bupmini nomansi analon anakwan egip egip teban abidoni. ²² Nandan gadatni dima teban tanbi amin do bupmi nandan yomni. ²³ Ae amin diwari kindapmon ekwan, do ji tepmisi yokwikon ban timitni. Ae diwari do bupmi anpak an yomni bisapmon, yokwikon gepni yan do kan kimagek pasol pasol gat kisi ani. Unun but kalip dakon anpak yolek garak gin awit. Ji yo morap Pinkep da dabilon garagi tagi unun da dubagikon egipni.

Nin Pinkep dakon man awiginen

²⁴ Kili nak Pinkep ankisiasat. Tapmimni madepsi, do kilasi anakwan aripmi dima mokdan. Unun da timik panji depban iyi gat tilimnikon egek gulusunji mini ae

kisik kisik madepsi tan damdisak.
²⁵ Uñun kalon dagin Pinjkop egisak.
Añek Yesu Kristo Amin Taginin da
pi agit uñun do añek nin yokwikon
ban timikgit. Do mani awigineñ.
Uñun Kila Amin Madep egisak, ae
tapmim madepni tan imisak, ae yo
morap dakon busuñi egisak. Wasok
wasogikon yan egipgut, ae abisok kisi
yan gin egisak, ae don bisap morap
kisi yan gin egipdisak teban. Uñun asi.

Kristo da Gen Pasili Jon do Panjalon An Imgut

But piso gen

On papia Jon da mandagit. Unun Jon dagin Gen Bin Tagisi gat ae 1 Jon, 2 Jon, ae 3 Jon kisi mandagit.

On papia unun amin da Yesu yolyol amin madepsi panupbal awit bisapmon Jon da mandagit. Yo yokwisi an yomgwit, nido Yesu yolyol amin unun Yesu Kristo do Amin Taginin yanji nandan gadan imgwit. On papia da Yesu yolyol amin dakon nandan gadatni panjeban anakwan jigi madep unun da dima pabin yopjak yan do yosok.

On papia da yo don noman tokdan unun do tilak gen morapmi yosok. Yesu yolyol amin unun bisapmon egipgwit unun da tilak gen nandan pisawit, mani nandan gadatni mini amin dima nandawit. Tilak gen unun dakon mibili unun yan: Yesu Kristo unun Amin Tagi, ae unun da kisiron da Pinjop da uwalni kisi morap pabin yopdisak, anek Sunduk yo kisi abin yipdisak. Anek Yesu pini an mudosak bisapmon Pinjop da minjat aminyo tebaisi agek nandan gadatni dima yipman dekgwit amin do tomni yomdisak. Anakwan Pinjop gat egek ae sanjebek jigi dima pakdan, nido Pinjop da yo morap aeni panjaluk an mudokdisak.

*Yesu Kristo da panmuwukbi 7 kabi do gen yipgut
(Kilapmi 1-3)*

¹ Gen on pasili tawit, ban Yesu Kristo da panjalon agit. Yesu da oman monjini yolisak do Pinjop da imgut. Yo unun tepmisi altokdan. Yesu da aneloni yabekban abin pi monjini nak Jonon gen on nayigit. Nak da pi monjini diwari yoliken yanon da nayigit. ² Yo morap noligit unun

bamisi pindakim. Pinjop dakon gen ae Yesu Kristo dakon gen unun bamisi.

³ Pinjop yo morap noman toni do yagit unun dakon bisap kwan tosok, do amin kinda da on kombi gen panmuwukbi do manjin yomjak kan, unun kisik kisik tagi asak. Ae gen on mandabi unun nandane guramitni amin, ununyo kisi kisik kisik ani.

Jon da panmuwukbi 7 kabi do gen mandagit

⁴ Nak Jon da panmuwukbi 7 kabi Esia Provinskon ekwan ji do gen on mandisat. Pinjop abisok egisak, ae kalipsigwan egipgut, ae don egipdisak unun da nandan yawok damanakwan butji yawori tosak. Ae wup 7 kabi Pinjop dakon kila amin madep yityit tamo da inamon ekwan ununyo kisi da nandan yawok damanakwan butji yawori tosak. ⁵ Yesu Kristo, Pinjop dakon gen bamisi yan tentenok amin, unun kimoron da mibiltan pidagit. Ae unun kila amin madep morap miktimon ekwan unun dakon Amin Tagini. Unun kisi da but yawot nandan damanakwan butji yawori tosak.

Yesu da nin but dasi galak tan nimisak, ae iyi dakon yawi da yokwinin wiririk mudagit. ⁶ Yan anek nin unun gat amin kila anen do manjin nipgut, ae iyi dakon Pinjop ae Datni unun dakon oman anen do mukwa sogok amini egipnen do manjin nipgut. Bisap mudok mudogi mini Yesu Kristo dakon tilimni ae tapmim madepni tan imdisak. Unun asi.

⁷ Koni. Unun gikwem gat kisi apdisak. Abinakan amin morap kisi da dabil da kokdan. Amin morap Yesu sugawit unun kisi da kokdan. Anakwa amin morap miktimon ekwan kisi da unun do nandane kunam bupmiyo madepsi akdan. Asi, yo morap unun altan mudokdan. Unun asi.

8 Amin Tagi Pinjkop Tapmim Ami, abisok egisak, ae kalipsigwan egipgut, ae don apdisak, unun da yan yosok, "Nak Wasok Wasoksi ae Mibisi egisat."

Jon da Kristo kagit

9 Nak Jon, ji dakon notji. Nin Yesu dakon amin kabi, ae Pinjkop da Amin Kila Asak unun da kagagwan kalonji ekwaman, do but yaworon da jigi ae tepmiyo kalonji paman. Panjek kisin da dima alek tanjek tebai akgaman. Nak Pinjkop dakon gen yan tenjtanjek, "Nak Yesu nandan gadan imisat" yan yagim, do anjek nak abidan tap binap miktimitim Patmos unudon nepgwit da egisat. 10 Amin Tagi dakon gildatni Sondakon, Telagi Wup da butnokon pigi madepsi tugagit. Anakwan manjinokon nandanapbo amin kinda gen madepsi yan tidanek kwen da yan yagit. 11 Unun amin da yan yagit, "Yo morap pindakdal unun papiakon mandan yopbi panmuwukbi 7 kabi do kini. Mandan yopbi panmuwukbi Epe-sas kokup papmon ekwan, ae Smena, ae Pegamum, ae Taitaira, ae Sadis, ae Piladelpia ae Laodisia do kini."

12 Yanban nak gen nayigit amin unun kok do tobilgim. Tobilek tenjteni tamo gol ban wasanbi 7 kabi pindakgim.

13 Unun da binapmon "amin dakon monji yombem kinda" akban kagim. Unun imal dubakni paban pigi kandapni kisi witjigit. Anjek nap kinda gol ban wasanbi nan pibirikon anjwasanek wangut. 14 Busunji ae busunj dangwani unun kwakwagisi, sipsip dakon dangwan ae gik sitnan yombem. Ae dabilni kindap tebaisi soson unun yombem. 15 Kandapni unun tenjteni ain kinda mani bras kindapmon soson unun yombem. Ae tekni nandagim unun pakbi madepsi pokgon unun dakon wiwik yombem. 16 Kisiri amin tet da gik 7 kabi timikgit. Ae emat agak siba

geni teri teri ae geni tepmisi unun gen kaganigwan da pawin tagit. Gildat da tebaisi wisisak unuden tomno dabilni madepsi tenjtanjek.

17 Nak unun kanek kandapnikon man pagek amin kimakbi da yan pakgim. Pagapbo kisitni amin tet da kwenokon witjinek yan yagit, "Dima pasolgi. Nak Wasok Wasoksi ae Mibisi egisat. 18 Nak Egip Egip Egisat Amin. Nak kimakgim, mani koki, nak egip egip dagok dagogi mini egi anan kisasat. Kimot dakon yoma wital, ae amin kili kimakgwit unun dakon kokup dakon yoma wital kisitnokon ton. 19 Do gak yo pindakdal unun dakon geni mandaki. Yo abisok ton, ae yo don noman tokdan, unun do mandaki. 20 Gik 7 kabi kisitno amin tet do tanba pindal, ae tenjteni tamo gol ban wasanbi 7 kabi yan pindal, unun dakon mibili pasili tosok. Mibili unun yan: gik 7 kabi unun panmuwukbi 7 kabi dakon anjloni. Anakwa tenjteni tamo 7 kabi unun panmuwukbi 7 kabi."

2

Epesas panmuwukbi do gen yipgut

1 Unun da sanbenek yan yagit, "Gak panmuwukbi Epesas kokup papmon ekwan unun dakon anjloni do gen yan mandaki:

Nak gik 7 kabi kisitno amin tet da timigek tenjteni tamo gol ban wasanbi 7 kabi da binapmon agisat. Agek gen on yipbo gagon obisak. 2 Anpak asal ae pi teban asal unun kili nandan mudagim. Gak tebaisi agek amin anpakni yokwi do dima galak tan yomisal. Diwari da yan gayiwit, 'Ninyo kisi yabekbi', mani unun yabekbi dima yan unun gaga kili geni kokwinigek top amin yan pindakgil. 3 Amin da gandaba mano abidosol do yo yokwisi anjgaman. Mani tebaisi agek jigi unun imegek kuraktok dima asal.

⁴ Mani nak gak gat gen tonj. Nandan gadat kaluk agil bisapmon nak do but dasi galak tanj namgul, mani abisok yanj dima asal. ⁵ Kalip tagisi egipgul do nandaki. Gak kili mal. Do anpak kalip agil unun do aego nandanek but tobil anek anpak kalip agil unudenj abi. Yanj dima abi kanj, abinj lamgo unun si gwayeakenj. ⁶ Mani anpakgo tagisi kinda unun yanj: Nikolas dakon amin kabi dakon anpak do nandaba yokwi tok asal. Nagayo kisi unun amin dakon anpak do nandako yokwi tosok.

⁷ Amin mirakni tonj da Telagi Wup da panmuwukbi do gen yosok unun pakyanji nandani. Amin kinda emaron teban tosak kanj, nak da yanj daganj iminapbo egip egip kindap walon jap panj nosak. Kindap unun Paradais kon Pinjkop da pigaga tosok.”

Smena panmuwukbi do gen yipgut

⁸ Unun da sanbenek yanj yagit, “Gak panmuwukbi Smena ekwanj unun dakon aneloni do gen yanj mandaki:

Nak wasok wasoksi ae mibisi egisat. Nak kimakgim da aeno kalugi egisat. Gen on yipbo gagon obisak. ⁹ Gagon jigj ae tepmiyo morapmi noman tanj gamanj, ae yogo minisi da egisal, unun nandan gamisat. Mani yogo morapmisi. Amin diwari da gen yokwi yanj gamanj unun nandisat. Unun amin da iyj do nin Juda amin yanj yonj, mani unun Juda amin dima, unun Sunduk dakon amin kabi.

¹⁰ Donjok tepmi pakdisal. Mani unun do pasol pasol dima abi. Ji panjewal do Sunduk da ji da binapmon amin diwari banj dam tebanon yopdisak. Yanj aban jigj ae tepmiyo gildat 10 da aripmon pakdanj. Dikba kimotni do yoni kanj, tebaisi agek nandanj gadatji dima wital kisak. Anakwa egip egip dakon pelit tilimi tonj dabenj.

¹¹ Amin mirakni tonj da Telagi Wup da panmuwukbi do gen yosok unun pakyanji nandani. Amin kinda emaron teban tosak kanj, unun amin kimot da ae kinda gat aripmi dima anupbal asak.”

Pegamum panmuwukbi do gen yipgut

¹² Unun da gen sanbenek yagit, “Gak panmuwukbi Pegamum kokup papmon ekwanj unun dakon aneloni do gen yanj mandaki:

Nak emat agak siba geni teri teri ae geni tepmisi unun abidosot. Gen on yipbo gagon obisak. ¹³ Kokup egisal unudon Sunduk dakon kila amin madep yityit tamoni unudon tosok unun nandisat. Mani nak dakon man abidanj kimokdol. Antipas, nak dakon gen dakon yanj tentenok amin tagisi kinda, unun Sunduk da egisak kokupmon anakba kimakgit. Yanj anakwa gak unun bisapmon nak do wasip dima yagit.

¹⁴ Mani nak gak gat gen tonj. Gagon amin di da Balam dakon anpak abidanj kimokgonj. Balam dakon anpak unun yanj. Kalip Balam da Balak Israel amin panjewal dakon mibili iyinj dekgit. Iyinj dekban Balak da Israel amin panjewalban yokwi anek kokup kidat do bit kilapyo mukwa sowit unun nawit. Ae yumabi kisi awit.

¹⁵ Unudenj gin amin di gagon ekwanj unun Nikolas dakon amin kabi dakon geni guramikganj. ¹⁶ Gak but tobil abi. Yanj dima abi kanj, nak kili ununjok gagon obinek gen kaganokon emat agak siba tosok unun nanj unun aminon emat akdisat.

¹⁷ Amin mirakni tonj da Telagi Wup da panmuwukbi do gen yosok unun pakyanji nandani. Amin kinda emaron teban tosak kanj, nak da mana di abisok pasili tonj unun ibenj. Ae tip kwakwagi kinda ibenj. Unun tipmon man kalugi

kinda mandabi da tosak. Uñun man amin kinda da dima nandisak. Amin tip abidosak uñun amin dagin nandakdisak.”

Taitaira panmuwukbi do gen yipgut

¹⁸ Uñun da gen sanbenek yagit, “Gak panmuwukbi Taitaira kokup papmon ekwan uñun dakon anjelo do gen yan mandaki:

Nak Pin kop dakon Monji. Dabilno uñun kindap tepmisi sosok uñun yombem, ae kandapno tenjenosok uñun ain kinda mani bras suganba kwakwagisi an uñun yombem. Gen on yipbo gagon obisak. ¹⁹ Anpak morap asal uñun nandan mudosot. Gak amin do but dasi galak tan yomisal, ae nak nandan gadan namisal, ae amin diwari panpulugok do pi asal. Nak nandisat, pi mibiltok agil uñun yapmanek abisok pi madepsi asal.

²⁰ Mani nak gak gat gen ton. Gak Jesebel yipbi gak gat ekwamal. Minjat uñun da nak kombi amin kinda yan yosok, mani pi monjino top pankewalek yumabi anpak, ae jap kokup kidat do paret abi uñun noni do yoyin dekdak. ²¹ But tobil asak do nandanek bikbik imisat. Mani but tobil anek yumabi anpakni yipman det do dima nandisak. ²² Do uñun minjat sot kinda ibo tepmi madepsi pakdisak. Ae amin morap uñun minjat gat yumabi awit but tobil anek uñun minjat dakon anpakni dima yipman mudoni kan, uñunyo kisi jigi ae tepmiyo madepsi yomdisat. ²³ Ae monji gwayoni kisi dapbo kimotni. Yan anapbo panmuwukbi kisi morap da nak da amin but ae nandak nandakyo pindagek ji kalon kalon anpak ani da aripmon tomni damdisat yan nandan namdan. ²⁴ Mani panmuwukbi diwari Taitaira ekwan ji minjat uñun dakon gen dima yolgan, ae ‘Sunduk dakon geni pasili’ yan yon, uñun dakon mibili

nandak do pini dima awit. Yan dayisat, jigi kinda gat dima daben. ²⁵ Mani yo morap timikgan uñun tebaisi timigakwa wigi nak da opben dakon bisap asak.

²⁶ Emaron teban tajak geno guramigakwan wigi bisap madep apjak amin uñun yan mudan ibo miktin morap kila akdisak.

²⁷ ‘Kila amin pini tapmimi tonji anek ain win kirin nan uwalni pudan monin monin akdisak, amin da miktin kwoba pudan monin monin an uñun da tilagon akdisak.’

Datno da yan mudan namgut, uñun da tilak uñun amin do yan mudan iben. ²⁸ Ae wisawisa do gik wisak uñun kisi iben. ²⁹ Amin mirakni ton da Telagi Wup da panmuwukbi do gen yosok uñun pakyansi nandani.”

3

Sadis panmuwukbi do gen yipgut

¹ Uñun da sanbenek yan yagit, “Gak panmuwukbi Sadis kokup papmon ekwan uñun dakon anjeloni do gen yan mandaki:

Nak Pin kop dakon wup 7 kabi timikdat, ae gik 7 kabi kisi timikdat. Gen on yipbo gagon obisak. Anpak morap asal uñun kisi nandan mudosot. Amin da gak do yan yon, ‘Sadis panmuwukbi kabi uñun egip egipmi tonji.’ Mani kili kimakgil.

² Dipmingo yopbi kit! Anpakgo diwari dima kimakgwit uñun panteban abi. Nido anpakgo kinda Pin kopno da dabilon kilegisi yan kinda dimasi kat. ³ Gen bami kalip nandanek abidagil, uñun do aego nandabi. Nandanek guramigek but tobil abi. Dipmin dima yipbi kisak kan, kabo noknok da tilagon apdisat. Abinapbo gagon opdisat dakon bisap dima nandakdisal.

⁴ Mani amin kabisok kinda Sadis ekwan uñun imalni dakon kila

anej garak dima awit. Unun amin kabi dakon anpakni kilegisi, do imal kwakwagi paba nak gat tagi agipner.

⁵ Amin kinda emaron teban tosak kan, unun do kisi imal kwakwagi pan iben. Ae egip egip papiakon mani dima wiririkgen. Datno da inamon ae aneloni da inamon mani yan tentenoken. ⁶ Amin mirakni ton da Telagi Wup da panmuwukbi do gen yosok unun pakyanansi nandani.”

Piladelpia panmuwukbi do gen yipgut

⁷ Unun da sanbenek yan yagit, “Gak panmuwukbi Piladelpia kokup papmon ekwan dakon aneloni do gen yan mandaki:

Nak telagisi, ae anpak bamisi dakon ami. Nak da Dewit dakon yoma wital abidosot. Nak da yoma witaldat, amin kinda da aripmi dima sop sopmi. Ae nak da yoma sopmandat, amin kinda da aripmi dima witali. Gen on yipbo gagon obisak. ⁸ Anpak morap asal unun kili nandan mudagim. Koki! Inangokon yoma kinda witalbo pisosok. Ae amin kinda da aripmi dima sopjak. Nak nandisat, tapmingo madep dima, mani nak dakon gen guramigek nak dakon man do wasip dima yagil. ⁹ Sunduk dakon amin kabi unun da iyi do nin Juda amin yan yon, mani unun Pin kop dakon amin dima, unun top amin. Nak da unun amin yabekgo abin gak da kandap mibilon njakben anek nak da ji but dasi galak tan damisat yansi nandani. ¹⁰ Nak dakon gen guramigek jigi altan gamgwit bisapmon butgo yawori tanakwan tebaisi akgil. Yan agil do jigi madep miktimi miktimi amin pankewal do noman tokdisak bisapmon kilago anapbo jigi unun dima altan gamjak. ¹¹ Gagon tepmisi apdisat.

Yo abidosol unun tebaisi abidoki. Amin kinda da tomnigo unun di gwayenban.

¹² Amin kinda emaron teban tosak kan, nak da gwak yan moko agek Pin kopno dakon telagi yut anteban asak. Anek Pin kop dakon yut yipmanek aeni wanga dima pigisak. Unun aminon Pin kopno dakon man, ae Pin kopno dakon kokup pap dakon man mandaken. Kokup pap unun Jerusalem kalugi, unun Kwen Kokup yipmanek Pin kopnokon da pikdisak. Ae naga dakon mano kalugi kisi unun aminon mandakdisat. ¹³ Amin mirakni ton da Telagi Wup da panmuwukbi do gen yosok unun pakyanansi nandani.”

Laodisia panmuwukbi do gen yipgut

¹⁴ Unun da sanbenek yan yagit, “Gak panmuwukbi Laodisia kokup papmon ekwan unun dakon aneloni do gen yan mandaki:

Nak Pin kop dakon geni gat ae yan teban tok geni gat do gen unun asisi yan yogok amin. Nak Pin kop dakon gen bamisi yan tentenok amin. Bisapmi bisapmi geni bamisi gin yan tentenosot. Pin kop da yo morap wasagit dakon mibilisi nak da gen on yipbo gagon obisak. ¹⁵ Anpak morap asal unun kisi nandan mudosot. Nak nandisat, gak mirimi dima, ae tedepmi dima. Gak da mirimi bo ae tedepmi egipbi do nandisat. ¹⁶ Mani dima. Gak tedepmi yangok egisal. Gak tedepmisi dima ae mirimisi yo dima. Yan do anek gen kaganokon da gak wanditdisat. ¹⁷ Gak ‘Monejno morapmi ae yo kabino morapmi ton. Yo kinda do wadak wadak dima asat’ yan yosol. Mani dima. Amin da bupmisi nandan gamni da tilagon yokwisi egisal. Gak yogo minisi da egisal, ae dabilgo mini, ae molan molan agisal. Anek gaga

3:5: TP 32.32-33; Mt 10.32; Lk 12.8

3:7: Ais 22.22

3:8: 1Ko 16.9

3:9: Ais 45.14; 49.23; 60.14;

PA 2.9

3:10: Lk 21.19; 2Ti 2.12

3:12: Ais 62.2; 65.15; PA 14.1; 21.2

3:15: Ro 12.11

3:17:

Lk 12.21; 1Ko 4.8

3:18: Ais 55.1

dima nandabi pisosok. ¹⁸ Yan do anek nawa gen on gamisat. Nak dakon golno kindapmon sonba gwaljigi minisi an unun gol ban yubi kan, monengo morapmisi tan gamdan. Ae giptimgo wam do imal kwakwagi ban yubi kan, amin da gandaba molan dima agipbi, ae mayagigo mini. Ae dabil marasin di yumanek dabilgokon yopbi kan, tagisi sintokdisal. ¹⁹ But dasi galak tan yomisat amin unun tebai yoyinek anpakni panjilek ani do jigi yomisat. Do anpakgo panjilek ak do pi tebai anek but tobi abi.

²⁰ Nandaki! Nak yomakon agek yoma domon tidanek yan yosot: Nak yutnon tagi wiken? Amin kinda tekno nandanek yoma witdaljak kan, nak wigiko unun gat egek jap nonden.

²¹ Amin kinda emaron teban tosak kan, unun amin do yan dagan ibo kila amin madep yityit tamonokon nak gat kisi yitden. Kalip nak da emaron teban tanek Datno gat kisi kila amin madep yityit tamonikon yikgim unuden yitden. ²² Amin mirakni ton da Telagi Wup da panmuwukbi do gen yosok unun pakyanansi nandani.”

Sipsip Monin da Kwen Kokupmon Papua Kinda Witdalakwan Miktim Aminon Yo Yokwisi Noman Tokdan

(Kilapmi 4-11)

4

Kwen Kokupmon Pinjop gawak iman

¹ Unun da kwenon aeno kanapbo Kwen Kokupmon yoma kinda witdal kigit da tanban kagim. Kanapbo amin unun kalip nak do kwen da yan tebaisi yan tidanek yan namgut unun da yan yagit, “Idon winaki yo morap

don altokdan goliko.” ² Nayinban unudon gin Telagi Wup da butnokon pigi madepsi tugagit. Anjakwan Kwen Kokup kila amin madep yityit tamo kinda tanban kagim. Unun tamokon amin kinda yikban kagim. ³ Unun amin tip jaspae ae tip gami konilian da yan tentenagit. Kilap ban kinda da kila amin madep yityit tamo unun anawasigit. Kilap ban kildani unun tip kalikaligi emeral yan. ⁴ Kila amin madep yityit tamo 24 kabi da kila amin madep yityit tamo unun anwasinek tanba pindakgim. Unun tamokon kila amin 24 kabi da yikgwit.* Unun kila amin imalni kwakwagi ban pawit, ae busunikon pelit kildani ton gol ban wasanbi ban pawit. ⁵ Kila amin madep yityit tamokon da mal dakon tenteni da yangwit. Anakwa nandanapbo wuwik madepsi noman tanakwa kiririn agit. Kila amin madep yityit tamo noman da kalin 7 kabi sowit. Kalin unun Pinjop dakon wupni 7 kabi. ⁶ Kila amin madep yityit tamo noman da yo kinda tagit, unun tap idap daman glas ban wasanbi yombem, ae wagil kwakwagisi.

Yo 4 kabi egip egipmi ton unun kila amin madep yityit tamo dakon ileni 4 kabikon akgwit. Yo 4 kabi unun burikon ae manjikon kisi dabil morapmi da giptimi kisi ilimikgwit. ⁷ Yo egip egipmi ton kinda unun laion yombem. Ae kinda unun bulmakau wili yombem. Ae kinda unun tomno dabilni amin dakon yombem. Ae kinda unun singin madep kwen agegisak yombem. ⁸ Yo 4 kabi egip egipmi ton kalon kalon unun kisi piri 6 kabi tan yomin yomin awit. Anakwa giptimi kalon dabil morapmi da ilimikgwit. Ae piri da mibilgwan kisi tawit. Gildari ae kalbi kisi ak nandari mini yan yon,
“Telagi, telagi, telagi.

Amin Tagi Pinjop Tapmim Ami

3:19: 1Ko 11.32; Ibr 12.6; PA 2.5 **3:20:** Jn 14.23 **4:1:** PA 1.1,10 **4:2:** Ais 6.1 **4:3:** Esi 1.28

4:4: PA 3.18 * **4:4:** Unun kila amin unun anelo man madepni ton kabi kinda do yosok. **4:5:** Esi 1.13; Sek 4.2; PA 1.4; 8.5; 11.19; 16.18 **4:6:** Esi 1.5-10,22; 10.14 **4:8:** Ais 6.2-3; Esi 1.18; 10.12

kalipsi egipgut,
 ae abisok egisak,
 ae don apdisak,
 unun telagisi” yan yon.

⁹ Yo egip egipmi ton kabi unun da Amin unun kila amin madep yityit tamonikon yikdak ae egip egip dagok dagogi mini egisak unun do kisik kisik madepsi anek mani awigek ya yan iyan. Bisapmi bisapmi yo 4 kabi egip egipmi ton unun yan anakwa ¹⁰ kila amin 24 kabi da Amin unun kila amin madep yityit tamokon yikdak unun da buron man pokgon. Man pagek egip egip dagok dagogi mini egisak Amin unun gawak iman. Ae pelitni kildani ton gol ban wasanbi unun kila amin madep yityit tamo tosok unudon noman ilik yopmanek kap yan yon,

¹¹ “Amin Tagi Pinkopnin,
 gak da yo morap galaktokgokon wasagil da abisok ton.
 Yan agil do minat amin morap kisi da gak do kisik kisik madepsi anek mango awigini,
 ae tapmingo madepsi da yongangwan pinbi egipni kan tagisi.”

5

Jon da papia kind a kili sopgwit kagit

¹ Amin unun kila amin madep yityit tamokon yikgit unun kisitni amin tet do papia gironikbi kind a tanban kagim. Papia unun teri teri kildani ton, ae kendol pakbi ban kosiri 7 kabi anteban abi.

² Ae anelo tapmimi ton si kind a kanapbo gen papmon da yan tidanek yan yagit, “Namin amin kilegisi kind a dasi kendol pakbi ban panteban abi pakdegek papia tagi witaljak?”

³ Mani amin Kwen Kokup ekwan, bo ae miktimon ekwan, bo ae miktim da mibiligwan ekwan kind a da papia unun aripmi dima witaljak bo ae aripmi dima kosak. ⁴ Nak papia unun amin kind a da aripmi

dimasi witaljak bo ae kosak yan kanek kunam madepsi sanbek sanbek morapmi takgim. ⁵ Yan anapbo kila amin kabikon da kila amin kind a da yan nayigit, “Gak kunam dima takgi. Koki! On Laion Juda amin kabikon altagit, unun Dewit dakon babinikon gugit unun da don noman tan wigit. On Laion emaron teban tagit. Yan agit do unun da papia kendol pakbi ban kosiri 7 kabi panteban abi unun pakdegek tagi witaljak.”

Jon da Sipsip Moni kagit

⁶ Yan nayinjakwan Sipsip Moni kind a akban kagim. Unun paret ak do si anakba kimakgit yombem. Unun kila amin madep yityit tamo da binapmon agakwan yo 4 kabi egip egipmi ton gat ae kila amin gat da angwasiwit. Sipsip Moni unun jomni 7 kabi, ae dabilni 7 kabi. Dabilni unun Pin kop dakon wupni 7 kabi. Unun Pin kop da yabekban miktimi miktimi kin mudawit. ⁷ Kili Sipsip Moni da kila amin madep yityit tamokon kin Amin yikgit da kisiri amin tet do papia tagit unun abidagit. ⁸ Papia unun abidanjakwan yo 4 kabi egip egipmi ton, ae kila amin 24 kabi gat da Sipsip Moni da kapmatjok man pakgwit. Kisisi kalon kalon gita monin ni gat ae gol idapni gat timik timik awit. Gol idapmon yo kibani tagisi tugawit, unun Pin kop dakon minat amin kabiy o dakon bisitni.

⁹ Yan anek kap kalugisi kind a yan yawit,

“Gak da papia gironikbi abidanek kendol pakbi ban panteban abi unun aripmi tagi pakdekgi.

Nido gikba kimagek yawigo nan minat aminyo Pin kop do im do anek yuman nagil.

Asi, amin mibili mibili ekwan,
 ae geni mibili mibili,
 ae giptimni mibili mibili,
 ae miktimi miktimi ekwan kisi yuman nagil.

10 Yumanj nanjek amin kila ani do manjin yopgul,
 ae nin dakon Pinjop dakon oman
 ani do mukwa sogok amini
 manjin yopgul.
 Unjun da kila amin madep egek
 miktimon amin kilani akdan.”

Sipsip Monin dakon man anjisiwit

11 Kili aeno kanj egapbo anelo morapmisi dakon geni nandagim. Unjun anelo dakon tilakni milion morapmisi ae tausen morapmisi da arip. Unjun anelo kila amin madep yityit tamo ae yo egip egipmi tonj ae kila amin kabi banj pangwasinjek akgwit. 12 Yanj tidanjek kap kinda yanj yawit,

“Sipsip Monin on kalip anakba kimakgit.

Unjun da man madep gat,
 ae yo tagisisi morap gat,
 ae nandak nandak tagisi gat,
 ae tapmimi wukwisi unjun kisi tagi timitjak.

Amin morap kisi da mani anenagek kisik kisik anj iminjek ya yanj iyini kanj unjun kilegisi.”

13 Ae yo morap Pinjop da wasagit unjun dakon geni kisi nandagim. Yo morap Kwen Kokup ekwan, ae miktimon ekwan, ae miktim kagagwan ekwan, ae tap kaga ekwan kisi dakon geni nandagim. Unjun da yanj yawit,

“Amin unjun kila amin madep yityit tamonikon yikdak,
 ae Sipsip Monin gat kisi,
 nin jil dakon tilim gat ae tapmim gat pindagek kisik kisik anjek dagok dagogi mini man madep damamanj.”

14 Anakwa yo 4 kabi egip egipmi tonj unjun da yanj yawit, “Unjun asi.” Yanj yanakwa kila amin kabi da manj pagek gawak yomgwit.

6

Sipsip Monin da kendol banj papia sonj anteban awit unjun pakdekgit

1 Nak kanapbo Sipsip Monin da papia gironjikbi abidanjek kendol pakbi banj kosiri 7 kabi panjeban abi unjun mibiltok nani pakdekgit. Pakdegakwan yo egip egipmi tonj 4 kabikon da kinda gen yagit. Geni unjun kiririnj da yanj yagit, “Gak op.” 2 Aeno kanjek os kwakwagi kinda kagim. Unjun da kwenon amin kinda obipni abidanjek yikgit. Unjun amin do kila amin madep dakon pellet kinda imgwit. Iba emaron teban tagit da tilagon kigit. Kinjek emat morapmi sigin anjek teban token yanjon da nandanjek kigit.

3 Sipsip Monin da kendol pakbi banj papia anteban abi 2 unjun pakdekgit. Pakdegakwan yo egip egipmi tonj 2 unjun da yagit, “Gak op.” 4 Yanjakwan os gami kinda apban kagim. Unjun da kwenon amin yikgit unjun do tapmim ibi. Unjun tapmim unjun on miktimon yawori tosok unjun pandagosak dakon tapmim. Pandaganban amin da notni dapmanj dapmanj anjek kimotdanj. Unjun pi asak do emat agak siba madepsi kinda imgwit.

5 Kili ae Sipsip Monin da kendol pakbi banj papia anteban abi 3 unjun pakdekgit. Pakdegakwan yo egip egipmi tonj 3 unjun da yagit, “Gak op.” Yanjakwan os pilisi kinda kagim. Unjun da kwenon amin kinda yikgit, unjun jap kokwin agak yo kinda kisirikon abidagit. 6 Anjakwan amin dakon tek yombem kinda nandanapbo yo egip egipmi tonj 4 kabikon da yanj yagit, “Amin kinda gildat daman kinda dakon pi asak dakon tomni timitjak unjun wit yigi moninisok kinda gin abidosak, bo bali kwoba kapbi gin timitjak. Mani gak olip nelak gat ae wain gat dima panjasik abi.”

7 Sipsip Monin da kendol pakbi banj papia anteban abi 4 unjun pakdekgit. Pakdegakwan nandanapbo yo egip egipmi tonj 4 da yanj yagit, “Gak op.” 8 Yanjakwan os kilonj kilonj kinda kagim. Unjun da kwenon amin kinda yikgit unjun mani Kimot. Amin Kili

Kimakgwit Dakon Kokupni unun kapmatjok da yolgit. Amin miktimi miktimi ekwan kokwin 4 kabi anek kabi kinda dapbal kimotni do tapmim yobi. Diwari emat agak siba ban dapbal kimotni, ae diwari jap do madepsi anek kimotni, ae diwari sot yokwisi da timitjak, ae diwari jon bit kilapyo da dapman noni.

⁹ Sipsip Moni da kendol pakbi ban papia anteban abi 5 unun pakdekgit. Pakdegakwan amin kimakgwit dakon wupni alta da mibilgwan pindakgim. Kalip unun amin da Pinjop dakon gen tebaisi abidanek unun dakon yan tenjenok anakwa uwal da dapba kimakgwit. ¹⁰ Amin wup unun da tebaisi yan tidanek yan yawit, "Amin Tagi Tapmim Ami, gak telagisi egisal, ae anpakgo wagil bamisi gin. Nin bisap nianyasi gak do jomjom anapno miktim amin gen pikon yopmanek yawinin dakon kobogi yobi?" ¹¹ Yanba unun amin do paba pigik dubagi kwakwagisi kalon kalon yominek yan yoyiwit, "Ji jomjom pisipmisok ani. Uwal da oman amin pi isalji gat, ae notji gat dapdan. Ji dikba kimakgwit, yan gin dapba kimotdan. Amin nian da dapdan unun Pinjop da kili manjigit. Uwal da unun kisisi dapman mudanakwa don Pinjop da yawisi dakon kobogi yomdisak."

¹² Sipsip Moni da kendol pakbi 6 papia anteban awit unun pakdekgit. Pakdegakwan miktim wudip madepsi agit. Anakwan gildat dabil yik garan yombem pilisi agit, ae kanek gimanisi yawi yombem agit. ¹³ Anakwan gik kundukon ton miktimon mawit. Gik mawit unun pik kindap dakon sopmi dima pek tanakwa mirim da pisonakwa mon unun da tilak mawit. ¹⁴ Anakwa papia gironik yopmanaman, unun da tilagon kundu si kin pasilgit. Anakwan kabap gat ae tap binap miktim tim ton unun tamoni yopman degek

duwalik kiwit. ¹⁵ Anakwa miktim dakon kila amin madep gat, ae amin man madepni ton gat, ae emat amin dakon mibiltok amini gat, ae yoni morapmi amin gat, ae amin tapmimi ton gat, ae oman amin, ae amin morap isal ekwan, unun kisisi pasal kin tip gobatgwan ae kabapgwan tip madep ton unun da mibilgwan pasil do kiwit. ¹⁶ Anek kabap gat ae tip gat do yan tidanek yawit, "Ji nin da kwenon man witjin niminakwa pasili egipner. Pasili egapno Amin unun kila amin madep yityit tamonikon yikdak unun dima nindasak, ae Sipsip Moni butjap damani nandanek kobogi yokwi dima nimjak. ¹⁷ Amin do butjap madepsi nandanek kobogi yokwisi yomdamal dakon gildat madep kili unun abik. Namun amin dasi tapmimni unun abin yipmanek tagi egipjak?"

7

Israel amin 144 tausen da Pinjop dakon tilak abidawit

¹ Unun da kwenon anelo 4 kabi miktim dakon kodigi 4 kabikon akba pindakgim. Mirim da miktim gat ae tap gat ae kindap gat dima pisoni yan do mirim 4 kabi unun tebaisi timikgwit. ² Yan anakwa anelo kinda gildat wisak tetgin da apban kagim. Unun da Pinjop egip egipmi ton dakon tilak aminon yop do yo kinda abidanek apgut. Abinek anelo 4 kabi Pinjop da miktim gat tap gat pantasik ani do tapmim yomgut unun do madepsi yan tidagit. ³ Yan tidanek yan yagit, "Ji miktim ae tap ae kindap tepmisi pantasik ak do dima nandani. Mibiltok Pinjopnin dakon tilak pi monjini da inamon yopdaman. Yan anapno don yo morap tagi pantasik ani." ⁴ Ae nandanapbo amin tilak timikgwit dakon tilak yanba nandagim. Israel amin kabi morap da binapmon amin 144 tausen da tilak unun timikgwit.

6:11: PA 7.9,13; 19.14   **6:12:** Mt 24.29; Ya 2.20; PA 8.12; 11.13; 16.18   **6:13:** Ais 34.4   **6:14:** PA 16.20   **6:15:** Ais 2.10,19,21   **6:16:** Lk 23.30   **6:17:** Jol 2.11; Mal 3.2   **7:1:** Jer 49.36; Dan 7.2
7:3: Esi 9.4,6; PA 9.4   **7:4:** PA 14.1,3

⁵ Juda amin kabikon amin 12 tausen da timikgwit.

Ae Ruben da kabikon 12 tausen
ae Gat da kabikon 12 tausen

⁶ ae Ase da kabikon 12 tausen
ae Naptali da kabikon 12 tausen
ae Manase da kabikon 12 tausen

⁷ ae Simeon da kabikon 12 tausen
ae Liwai da kabikon 12 tausen
ae Isaka da kabikon 12 tausen

⁸ ae Sebulan da kabikon 12 tausen
ae Josep da kabikon 12 tausen
ae Benjamin da kabikon 12 tausen.

Uñun amin da Pinjkop dakon tilak timikgwit.

Miñat amin morapmi da Pinjkop gawakimgwit

⁹ Ae uñun da kwenon amin morapmisi pindakgim, uñun manjiri mini. Amin uñun amin kabi kabi egi egi an uñun morap kisi dakon. Ae miktim morap kisi, ae giptim mibili mibili, ae gen mibili mibili uñun kisi kila amin madep yityit tamo, ae Sipsip Monji da inamon akgwit. Uñun ilikba pigik kwakwagisi ae dubagi ban pawit. Ae kisirikon jobban tam ban timikgwit. ¹⁰ Uñun amin kabi madep tebaisi yan tidanek yan yawit, “Pinjkopnin kila amin madep yityit tamonikon yikdak, ae Sipsip Monji kisi uñun dagin nin yokwikon ban timikbal tagisi ekwaman.”

¹¹ Anakwa anelo morap kila amin madep yityit tamo, ae kila amin, ae yo 4 kabi egip egipmi ton uñun pangwasinek akgwit. Agek kila amin madep yityit tamo kanek man pagek tomno dabilni miktimgwan yopmanek Pinjkop gawakimgwit. ¹² Anek yan yawit,

“Uñun asi! Nin dagok dagogi mini Pinjkopnin do ya yan iyinek kisik kisik madepsi anek man madepni do yan tenjonen.”

Dagok dagogi mini nandan kokwini tagisi, ae tapmim madepni tan imdisak. Uñun asi!”

Uñun amin kabi dakon tepmi kili uñun mudosok

¹³ Kila amin kabikon da kinda da yan nayigit, “On amin ilikba pigik dubak kwakwagi payin uñun namin? Ae dukwan da aben?”

¹⁴ Yanban iyigim, “Amin tagi, gaga nandisal.”

Yanapbo yan nayigit, “On amin uwal da kision jigi tepmiyo madepsi pawit da abisok tagi ekwan. Imalni Sipsip Monji dakon yawi ban suganba kwakwagisi awit. ¹⁵ Yan awit do anek Pinjkop dakon kila amin madep yityit tamokon noman akgan. Gildari ae kalbiyo Telagi Yut Madepnikon egek omani an iman. Pinjkop kila amin madep yityit tamokon yikdak, iyi uñun gat egek panjunosak. ¹⁶ Jap do ae dima akdan, ae pakbi do dima akdan. Gildat da giptimni tebai dima pindatjak, ae yo kinda da giptimikon pindakban tedepmi dima nandakdan. ¹⁷ Nido, Sipsip Monji kila amin madep yityit tamo da binap yikdak, uñun da kila amini egipdisak. Anek pakbi egip egipmi ton da dabilikon unodon panjikdisak. Anakwan Pinjkop da dabil pakbini kisisi wiririkban kunam sanbenek dima tatdan.”

8

Sipsip Monji da kendol pakbi ban panjeban abi 7 uñun pakdegkit

¹ Sipsip Monji da kendol pakbi 7 papia anteban awit uñun pakdegkit. Pakdegakwan Kwen Kokupmon wayin mini tagit. Yan tanakwan wigi 30 minit da tilak agit. ² Ae koko anelo 7 kabi Pinjkop da inamon akgan uñun do kwen 7 yan yoba timikgwit.

³ Anakwa ae anelo kinda alta da kapmatjok panji akgit. Uñun anelo gol idap kinda yo kibani tagisi unodon idawik mukwa kibani tagisi sok do abidagit. Anakwan yo kibani tagisi morapmisi imgwit. Iba Pinjkop dakon amin dakon bisit gat timik kakwanek alta gol ban wasanbi Pinjkop dakon

kila amin madep yityit tamokon noman tosok, unudon mukwa son imgut. ⁴ Yan anakwan mukwa kibani tagisi gat, ae Pinjkop dakon amin dakon bisitni gat, anelo da kisiron da Pinjkop da inamon wigiwit. ⁵ Anakwa anelo da kindap altakon tagit unun abidan mukwa sokok idapgan yopban tugaŋba kindap maban miktimon mawit. Miktimon manakwa mal dakon tenjeni da yangwit. Anakwa nandanapbo wuwik madepsi noman tanakwa kiririn agit, ae miktim wudip agit.

Anelo 4 kabi da kwenj pisowit

⁶ Anakwan anelo 7 kabi unun kwenj 7 kabi timikgwit unun pisok do tagap tawit.

⁷ Anelo mibiltok akgit unun da kwenjni pisonakwan ais ae kindap ae yawi gat panjkolop abi gat kisi miktimon mawit. On miktim daman ae kindapyo kokwin aba kabi kapbi anakwa miktim kabi kinda sogit, ae kindap dakon kabi kinda sogit. Ae jon kaluk kalugi kisisi son mudawit.

⁸ Ae anelo unun da bunon nani kwenjni pisogit. Anakwan yo kinda kabap madepsi yombem si sonakwan, maba tap kaga pigi magit. Unun tap kokwin aba kabi kapbi anakwa kabi kinda yawi dagagit. ⁹ Ae yo egip egipmi ton tap kagagwan ekwan unun kokwin aba kabi kapbi anakwa kabi kinda si kimakgwit. Ae tap wakga yo kisi kabi kapbi kokwin anakwa tap wakga kabi kinda wagilsi tuwil ki tasik tawit.

¹⁰ Ae anelo 3 kwenjni pisogit. Anakwan gik madepsi kinda kalin da yan sonjek kundu yipman abin magit. Unun pakbi madep madep pokgon unun kabi kapbi yan kokwin awiron kabi kindakon magit. Ae pakbi dabilon magit. ¹¹ Gik unun dakon mani unun Yo Isipmi ae Emari Ton. Unun abin pakbi kabi kindakon manakwan pakbi unun isipmisi agit,

do amin morapmisi pakbi unun nanek kimakgwit.

¹² Ae anelo 4 kwenjni pisogit. Anakwan gildat ae kanek ae gikyo unun kokwin aba kabi kapbi anakwa gildat kabi kinda ae kanek kabi kinda ae gik morap dakon kabi kinda panupbal anakwan pilin tuk awit. Yan awit do gildari dakon ae kalbi dakon tenjeni tagi dima tenjenawit.

¹³ Unun da kwenon singin madepsi kinda kwen binap akwan kagim. Singin unun madepsi yan tidanjek yan yagit, “Bupmisi, bupmisi, bupmi madepsi miktimon ekwan amin. Anelo kapbi kwenjni pisokdan, anakwa miktimon amin jigi madepsi pakdan.”

9

Anelo 5 kwenjni pisogit

¹ Anelo 5 unun kwenjni pisonakwan gik kinda kundukon da abin miktimon kili magit kagim. Gapma dubagisi ae kidagi mini unun dakon yoma wital unun gik do imgwit.

² Anakwa gik da gapma unun witalakwan unun gapmagwan da kindap madepsi sosok dakon mukwa da wigit. Mukwa gapmagwan da wigit unun da gildat dabil gat ae kundu gat dakon kosit sopmanakwan pilin tuk agit. ³ Anakwan pilak pilak da mukwa kagagwan da miktimon mawit. Unun pilak pilak do skopion dakon tapmim yomgwit. ⁴ Pilak pilak unun yan yoyiwit, “Ji jon gat, ae yo mibili mibili miktimon kwon gat, ae kindap gat unun dima panupbal ani. Ji amin Pinjkop dakon tilakni inamikon mini unun ban gin panupbal ani. ⁵ Ji unun amin tepmi pi madepsi kanek 5 da butgan tagi yomni, mani dima dapba kimotni.” Tepmi pi yomni unun skopion da amin injin yoba tepmi madepsi pan unun da tilagon yomdan. ⁶ Unun bisapmon amin kimot do kosit wisik akdan, mani

8:5: TP 19.16-19; MS 16.12; PA 11.19; 16.18   **8:7:** TP 9.23-26; Esi 38.22; Jol 2.30   **8:11:** Jer 9.15
8:12: Esi 32.7; PA 6.12-13   **8:13:** PA 9.12; 11.14   **9:1:** PA 20.1   **9:2:** WW 19.28; TP 10.12-15;
 Jol 2.2,10   **9:4:** PA 7.3   **9:6:** Jop 3.21; Jer 8.3   **9:7:** Jol 2.4

kimot dima kokdan. Kimot do tagisi nandakdan, mani sigin egipdan.

⁷ Pilak pilak unun os amin da emat do panthagap an yombem pindakgim. Busunikon pelit gol ban wasanbi yombem da tan yomgwit. Tomno dabilni unun amin dakon yombem. ⁸ Busun dangwani unun dubagisi minat dakon yombem, ae geni unun laion dakon yombem. ⁹ Paba pigik ain yombem ban pibiri witjwit. Piri unun karis morapmi os da emaron kik do ilik pawilakwa wuwik madepsi noman ton unuden awit. ¹⁰ Paljigi skopion dakon yombem, pakbi emari ton aminon yopban pigini dakon kisikni paljigikon tan yoman. Kanek 5 yan amin tepmi madepsi yomyom dakon tapmim tan yoman. ¹¹ Gapma dubagisi kidagi mini dakon aneloni da kila amin madepni egi yomgut. Ibru genon da unun anelo do Abadon yan yawit. Ae Grik genon da Apolyon yan yawit. Unun gen dakon mibili: Yo Morap Pantasik Ak Amin.

¹² Jigi mibiltok altogi, kili unun altan mudak. Nandabi. Jigi bamori don noman tokdamal.

Anelo 6 kweni pisogit

¹³ Anelo 6 kweni pisonakwan gen kinda noman tanban nandagim. Alta gol ban wasanbi, Pin kop da inamon tosok, unun dakon kodigi 4 kabikon jom 4 kabi tawit unudon da yagit. ¹⁴ Gen unun altagit da anelo kwen abidagit unun yan iyigit, "Anelo 4 kabi pakbi madep Yupretiskon panteban awit da ekwan unun wital yopbi kini." ¹⁵ Yanban anelo 4 kabi unun kin amin morap miktimon ekwan unun kabi kapbi kokwinigek, kabi kinda si dapba kimotni do wital yopgut. Anelo kabi unun kili noman tawit da pi unun ak do awa ae gildat, kanek, ae bilakyo dogin jomjom awit. ¹⁶ Ae nandanapbo emat amin oskon yikgwit dakon tilakni yawit, unun 200 milion yan. Tilakni nandanapbo yawit. ¹⁷ Unun dipmin yombem kanek os gat

ae amin os kwenon yikgwit, unun yan pindakgim: amin unun emat dakon yik imalyo pawit. Paba pigik unun gami, ae pili, ae kilonkiloni ban pawit. Os dakon busuni unun laion dakon busuni yombem. Anakwa os da gen kagagwan da milen asip ae mukwa ae salfa tip si sonjek wuwit. ¹⁸ Unun amin kokwin kabi kapbi anek, yo yokwi kapbi unun os da gen kagagwan da altawit da minat aminyo kabi kinda dapba kimakgwit. ¹⁹ Os unun dakon tapmimni gen kagani gat ae paljigi garon tawit. Paljigi unun tunon amin emari ton yombem. Paljigi diwarikon tunon amin dakon busuni ton, do unun ban amin panupbal awit.

²⁰ Amin diwari unun yo yokwisi kapbi da dima dapba kimakgwit amin but tobil dima awit. Kon gat ae kokup kidat iyi kisit da wasawit gat sigin gawak yomgwit. Kokup kidat unun gol ae silwa ae ain kinda mani bras ae tip ae kindap ban wasawit, unun dima sinton ae gen dima nandan ae kosit dima akwan. ²¹ Unun amin da amin diwari dapba kimakgwit, ae sot mawomyo anek yo tapmimi ton diwari pawilgwit, ae yumabi awit, ae amin diwari dakon yo kabi pankisibiwit. Mani but tobil anek yo unun yop do dima nandawit.

10

Anelo da papia Jon do iban nagit

¹ Ae kanapbo anelo tapmimi ton kinda Kwen Kokup da pigit. Unun giptimi gikwem nan wamgut, ae busuni da kwenon kilap ban kinda tagit. Tomno dabilni gildat da yan tentenagit. Anakwan kandap bamotni milen asip yombem. ² Unun anelo papia gironikbi monin kinda kisirikon abidagit, ae papia unun wital kwi da tagit. Unun kandapmi amin tetgin do tap kwenon yipgut, anek kandapmi teri kinda miktimon bamagit. ³ Anek laion da madepsi yan tidon, unuden madepsi yan tidanakwan kiririn 7 kabi da madepsi

yawit. ⁴ Kiririn 7 kabi yanakwa gen yawit unun mandak do agim, mani Kwen Kokupgwan da tek kinda yan noman tagit, “Kiririn 7 kabi dakon gen unun nandak nandakgokon gin toni. Dima mandabi.”

⁵ Kanapbo anelo tap idapmon ae miktimon baman akgit, unun kisiri amin tetni Kwen Kokup gin do anenakgit. ⁶ Anenagek gen yan anteban agit. Pin kop egip egip dagok dagogi mini egisak, kundu gat ae yo morap kundukon ton, ae miktim gat ae yo morap miktimon ton, ae tap gat ae yo morap tap kagagwan ton unun wasagit Amin da manon gen yan anteban anek yan yagit, “Bisap kili unun mudokdisak. Pin kop ae sanbenek jomjom dima akdisak. ⁷ Anelo 7 kweni pisonakwan Pin kop da yo ak do yagit da pasili ton, unun panalon aban bami ton akdisak. Unun gen kalipsigwan kombi amin pi monjini do yomgut.”

⁸ Anelo yan yanakwan tek unun Kwen Kokup da aeni noman tane nayigit, “Gak kin anelo unun tap idapmon ae miktimon baman akdak da kiron papia tosok unun abida.” ⁹ Nayinban kin anelo yan iyigim, “Papia monin unun nak do nam.” Iyiko yan nayigit, “Abidanek na. Gen kagagokon kaban dakon pakbini yombem galagini tagisi akdisak, mani but kagagogwan emat akdisak.” ¹⁰ Yanakwan papia unun kisirikon nan abidanek nagim. Nanek gen kaganokon kaban pakbi yombem galagini tagisi nandagim, mani si nan mudanek butnogwan emat aban nandagim.

¹¹ Ae yan nayigit, “Gak aego minat amin morapmikon, ae miktim morapmikon, ae amin geni mibili mibili yonon, ae kila amin madep morapmikon yo noman tokdan, unun do kombi gen yoki.”

11

Amin bamori da Pin kop gen yan tentenajimal

¹ Amin kinda da tilak yopyop kindap kirin kinda naminek yan nayigit, “Gak pidanek Pin kop dakon telagi yut gat ae alta gat tilak yopman. Yan anek amin unun yutgwan Pin kop gawak iman unun manjiki. ² Mani tamo wanga da tosok unun Amin Nwakanwari Kabi da egipni do parekbi, do unun tilak dima yipbi. Unun amin kabi da abin Pin kop dakon telagi kokup pap pabin yopmanek kila tebaisi anek bamanakwa kanek 42 yan akdisak. ³ Anakwa nak da amin bamori unun geno yan tentenonjil do tapmim yoben. Amin bamot unun bupmi dakon yik imalyo ban pakdamal. Anek nak dakon gen yan tentenajakwal gildat 1,260 yan akdisak.”

⁴ Amin bamot unun miktim daman dakon Amin Tagini da inamon olip kindap bamot ae lam bamot akgamal unun mani. ⁵ Uwalni da yo yokwi an yomni kan, kindap gen kaganikon da noman tane sonba mini an. Asi, amin di unun amin bamot yo yokwi an yomni kan, kosit yanon da si kimotdan. ⁶ Unun amin bamot kundu kosit sopman ibal kombi gen yonjil bisapmon sikak dima moni dakon tapmim tan yoman. Ae pakbi kulabik abal yawi dagoni dakon tapmim kisi tan yoman. Ae miktim aminon wasok mibili mibili abal amin yokwi toni dakon tapmim kisi tan yoman. Yo unuden galaktoknikon tagi anjil.

⁷ Pin kop dakon gen yan tentenan anki wasip anakwal, jon kilap yokwisi kinda unun gapma kidagi mini yipman degek kwen wikdisak. Win amin bamot gat emat wamanek amin bamot pabin yopmanek dapban kimotdamal. ⁸ Anakwan bumjotni unun kokup pap da kosit oba madepmon tokdamal. Kokup pap unun

10:5: GT 32.40; Dan 12.7   **10:7:** Am 3.7   **10:9:** Esi 2.8-3.3   **11:1:** Esi 40.3; Sek 2.1-2   **11:2:** Lk 21.24; PA 13.5   **11:4:** Sek 4.3,11-14   **11:5:** 2Sa 22.9; Kap 97.3   **11:6:** TP 7.17-20; 1Sa 4.8; 1Ka 17.1   **11:7:** Dan 7.21; PA 12.17; 13.7; 17.8   **11:8:** Lk 13.34

tilak anek mani Sodom ae Isip yan yon. Unun kokup pap unudon gin kalip Amin Tagini tilak kindapmon anakba kimakgit. ⁹ Amin mibili mibili geni mibili mibili yon, ae giptimni mibili mibili, ae miktimi miktimi ekwanon da amin morapmisi da gildat kapbi ae gildat teri kinda amin bamot dakon bumjot pindatdan. Ae yum pindagakwa amin da bumjotni dimasi wayitni do yokdan. ¹⁰ Miktim amin da amin bamot unun kili wagil kunwamal yan pindagek, but kwaktok nandanek notni do but galak yo yomdan, nido kombi amin bamot unun miktim amin tepmi madepsi yomgumal.

¹¹ Mani gildat kapbi gat ae gildat teri kinda kin mudanakwa, Pin kop da egip egip mirim yipban amin bamot da butgwan pukwa pidan akgimal. Agakwal amin bamot pindakgwit amin unun madepsi pasalgwit. ¹² Anakwa amin bamot unun nandanakwal amin kinda da Kwen Kokupgwan da tebai yan tidanek yan yoyigit, "Jil idon winjil." Yanakwan uwalni pindagakwa amin bamot gikwem kagagwan wigek Kwen Kokup wigigimal. ¹³ Wugakwal unudon gin wudip madepsi kinda anakwan kokup pap dakon timi kinda tasik tagit. Anakwan timi 9 kabi dagin tagi tawit. Unun wudip da amin 7 tausen yan dapban kimakgwit. Anakwa si egipgwit amin madepsi pasalek Kwen Kokup Pin kop dakon man yan ankisiwit.

¹⁴ Kili jigi madepsi kosiri 2 kili unun mudak. Mani nandani, bisap pisipmisok egek jigi 3 noman tokdisak.

Anjelo 7 kwen pisogit

¹⁵ Kili anjelo 7 kweni pisogit. Anakwan nandanapbo Kwen Kokupgwan da madepsi yan tidanek yawit, "Pin kop Amin Taginin gat ae Kristoni gat, unun bamot miktimi miktimi dakon kila amin madep dagamal.

Amin Tagi da kila amin madep dagok dagogi mini egi wugikdisak."

¹⁶ Anakwan kila amin 24 kabi iyi da kila amin madep yityit tamokon Pin kop da inamon yikgan, unun njwakben anek tomni dabilni miktimon yopmanek Pin kop gawak imgwit. ¹⁷ Anek yan yawit,

"Amin Tagi Pin kop Tapmim Ami, gak abisok egisal, ae kalipsigwan egipgul. Tapmim madepgo abidanek kila amin madep pigo wasanek asal, do nin ya yan gayaman.

¹⁸ Pin kop do kuraktok an amin unun Pin kop do butjap madepsi nandawit,

mani gak da butjap madepsi pakdisal bisap kili unun noman tosok.

Abisok amin kimakgwit gen pigokon opni dakon bisap.

Abisok pi monjigo do tomni tagisi yomdisal dakon bisap.

Unun kombi amin, ae gaga dakon minjat amin kabi, ae gak dakon man do pasalek ekwan amin, unun amin mani ton ae mani mini kisi do tomni tagisi yomdisal.

Abisok minjat aminyo panupbal awit amin, unun pantasik aki dakon bisap."

¹⁹ Kila amin da yan mudanakwa, anjelo da Pin kop dakon Telagi Yut Madep Kwen Kokup tosok unun witdalgwit. Anakwa Pin kop dakon Sanbek Sanbek Kinam Telagi Yut Madepmon tanban kawit. Mal da dukwan dukwan yamanakwan kiririnj unun wuwik madepsi yagit. Anakwan miktim wudip anakwan ais morapmi sikak da yan mawit.

Sunduk gat amin kabini gat wagilsi tasik tawit (Kilapmi 12-20)

12

Jon da miñat gat ae nugim yokwisi madep gat pindakgit

¹ Kili kundukon tilak njwakñwarisi kinda noman tagit. Tilak unun yan: Miñat kinda gildat dabil nan imali do wamgut. Anakwan kanek kandapni da mukgwan tagit, ae gik 12 kabi da busunikon peliri do tan imgwit. ² Miñat unun monji kwapni ton. Monji altok do anakwan tepmi nandanek madepsi yan tidagit. ³ Ae kundukon tilak kinda gat noman tagit. Tilak unun yan: nugim yokwisi giptimi gami madepsi kinda noman tagit. Unun nugim yokwisi unun busunni 7 kabi. Anakwan jomi 10 yan busunikon kwawit. Anakwan kila amin madep pelit 7 kabi da busunikon tawit.

⁴ Unun dakon paljigi da kundukon gik morapmi wiririkban miktimon mawit. Unun gik kokwin kabi kapbi anek, unun dakon kabi kinda kisisi miktimon mawit.

Nugim yokwisi unun miñat unun da monji analak do agit unun da inamon akgit. Miñat unun da monji analanban monji unun si nok do jomjom anek akgit. ⁵ Anakwan miñat unun monji wili analagit. Unun wili da kila agak dakon ain teban abidanek miñat amin morap miktimon ekwan unun kila tebaisi akdisak. Miñat monji altanban unudon gin anan kwen Pin kop ae Pin kop da kila amin madep yityit tamo unudon awigiwit. ⁶ Anakwa miñat unun pasal kin miktim amini minikon kigit. Unudon Pin kop da tamoni kili anoman agit. Unudon kilani anek jap iminakwa wigi gildat 1,260 yan asak.

⁷ Kili Kwen Kokup emat madepsi kinda noman tagit. Maikel gat anelo kabini gat nugim yokwisi madep unun gat emat wamgwit. Ae nugim yokwisi madep gat ae anelo kabini kisi emat kobogi awit. ⁸ Mani emaron teban toni dakon tapmim dima tan

yomgut, do Kwen Kokup ae sanbenek dima egipgwit. ⁹ Pin kop dakon anelo da nugim yokwisi madep maba pigigit. Nugim yokwisi madep unun kalipsigwan egipgut, miktimon amin morap yokwi ani do pankewaldak. Mani kinda Kon, ae mani kinda Sunduk yan yon. Unun maba miktimon pigit, ae aneloni kisi unun gat maba piwit.

¹⁰ Kili unun da kwenon nandanapbo Kwen Kokupgan da amin kinda da madepsi yan tidanek yan yagit,

“Abisok Pin kopnin da miñat amin kabini yokwikon ban timikdak. Tapmimni altan tenenanakwan kila amin madep yikdak. Anakwan Kristoni man madepni gat ae tapmimni gat abisok timikdak. Nido, notnin gen yan yomisak amin abisok anelo da kili maba pigik. Unun gildat kalba ae kalbiyo Pin kopnin da inamon gen yan yomgut. ¹¹ Notnin egip egipni pan kutnok do dima nandawit. Sip-sip Moniñ da yawikon, ae Pin kop dakon gen yan tenenawiron da tapmim panek emaron teban tanej uwal abin yipgwit. Kimot do pasol pasol dima awit. ¹² Kwen Kokup gat ae Kwen Kokup ekwan amin morap ji kisik kisik ani! Mani miktim gat ae tap gat yagosil! Nido Sunduk jikon kili pik. Pik da bisap pisipmisok egipdisat yan nandisak, do butjap madepsi nandisak.”

¹³ Nugim yokwisi unun nak maba miktimon pigim yan kanek, miñat unun monji wili analagit unun ansopgut. ¹⁴ Mani nugim yipmanek dubagikon miktim amini minikon tagi pidan kisak do sinjin madepsi dakon piri bamori unun miñat do imgwit. Unudon kin bilak kapbi ae bilak diwari kinda egakwan kilani anakwa nugim yokwisi madep da aripmi dima anupbal asak. ¹⁵ Kili nugim yokwisi madep unun da pakbi gen kaganikon da wandikgit. Pakbi

12:2: Mai 4.10   **12:3:** Dan 7.7   **12:4:** Dan 8.10   **12:5:** Kap 2.9; Ais 7.14; 66.7; PA 19.15   **12:7:** Jut 9
12:9: WW 3.1,14; Lk 10.18; 22.31; PA 20.2   **12:10:** Jop 1.9-11; Sek 3.1   **12:12:** Ais 44.23; 49.13   **12:14:** Dan 7.25; 12.7

uñun pakbi madepsi da yan pak abigek miñat uñun yolgit. Nugim yokwisi uñun pakbi pak abigek miñat uñun anañ abigakwan pasiljak yanon da agit. ¹⁶ Mani miktım da miñat anpuluganeñ gen kagani anañ kinakwan nugim yokwisi madep da pakbi uñun wandikgit uñun miktım da si nan mudagit. ¹⁷ Anakwan nugim yokwisi madep uñun miñat do butjap madepsi nandagit, do miñat uñun dakon monji diwari gat emat wam do kigit. Miñat dakon monji uñun Pinjkop dakon gen teban morap guramik kimokgon, ae Yesu dakon gen yan tenjenaneñ Yesu yolgan amin uñun. ¹⁸ Nugim yokwisi uñun tap idap da ilenikon akgit.

13

Jon kilap yokwisi bamori noman tagimal

¹ Ae kanapbo jon kilap yokwisi kind a tap kagagwan da noman tan wigıt. Uñun busuñi 7 kabi. Anakwan jomi 10 kabi da busuñikon kwawit. Anakwa kila amin madep dakon pelıt 10 kabi jomikon tawit. Ae busuñikon man tan tan awit. Man uñun Pinjkop jigilak mibili mibili yan imim dakon man da tawit. ² Jon kilap yokwisi uñun kagim uñun jon pusiket madep lepat yan yon, uñun yombem. Mani kandapmi uñun bea dakon yombem, ae gen kagani laion dakon yombem. Nugim yokwisi madep uñun da iyi dakon tapmim, ae kila amin yityit tamoni, ae kila agak dakon yan dagok madepni, uñun jon kilap yokwisi do imgut. ³ Uñun jon kilap yokwisi dakon busuñi kind a si kimori da tilak wudani tan imgut, mani aeni kibidagit. Anakwan miktım miñat amin morap kisi uñun kan nimnimigek yolgwit. ⁴ Nugim yokwisi madep uñun da jon kilap yokwisi do kila amin pi asak do yan mudan imik, do nugim yokwisi madep uñun gawak imgwit. Ae jon kilap yokwiyo

kisi gawak imineñ yan yawit, “Namin amin jon kilap yokwisi yombem? Ae namin amin gat emat aripmi tagi wamjil?”

⁵ Pinjkop da yum kanakwan jon kilap yokwisi uñun iyi do nandaban wigakwan Pinjkop do jigilak yan imgut, ae kanek 42 da aripmon pi uñun asak dakon yan dagok Pinjkop da imgut. ⁶ Uñun gen kagani wıtdalek Pinjkop jigilak yan imgut. Yan imineñ Pinjkop dakon man, ae Pinjkop dakon kokup, ae amin Kwen Kokup ekwan kisi do manji gen yagit. ⁷ Pinjkop da yum kanakwan Pinjkop iyi dakon miñat amin kabikon emat agit. Emat anek dapmanek pabin yopgut. Uñun amin kisi dakon kila amin madep tagi egıpjak, ae miktımi miktımi kisi, ae gen mibili mibili yon kisi, ae gıptımi mibili mibili kisi dakon kila amin madep tagi egıpjak dakon yan dagok an ibi. ⁸ Pinjkop da miktım dima wasagit bisapmon amin morap egıp egıp papiakon mani dima mandagit, uñun amin da jon kilap yokwisi gawak imdan. Papi a uñun Sipsip Moniñ kalip anakba kimakgit, uñun dakon.

⁹ Amin mirakni ton da gen on pakyanı nandani! ¹⁰ Amin kind a dam tebanon pigısak do manjikbi kan, uñun dam tebanon pigikdisak. Ae amin kind a emat agak sibakon kimotjak do manjikbi kan, emat agak sibakon kimotdisak. Yo uñuden noman tanba, Pinjkop dakon miñat amin kabi butni yawori tanakwa tebai agek nandan gadatni tebaisi abıdoni.

Jon kilap yokwisi 2 uñun da miktım amin panjkewalgit

¹¹ Aeno jon kilap yokwisi kind a gat kanapbo miktım kagagwan da wigıt. Uñun jomi bamori sipsip moniñ dakon jom yombem. Ae gen yogokni uñun nugim yokwisi madep kind a egısak dakon yombem. ¹² Jon kilap yokwisi 2 uñun da jon kilap yokwisi mibiltok nani dakon kila

12:17: PA 11.7 13:1: PA 12.3; 17.3,7-12 13:2: Dan 7.4-6 13:3: PA 17.8 13:5: Dan 7.8,25; 11.36; PA 11.2 13:7: PA 11.7 13:8: Kap 69.28; PA 17.8; 20.12,15; 21.27 13:10: Jer 15.2; 43.11; PA 14.12

agak dakon tapmim kisisi yan dagok an ingut. Unun tapmim nan jon kilap yokwisi mibiltok nani da inamon pi agit. Unun tebaisi yoyinjakwan miktim gat ae minat aminyoni gat da jon kilap yokwisi mibiltok nani gawak ingwit. Jon kilap yokwisi si kimori da tilak wudani tan ingut mani wudani aeni kibidagit. ¹³ Jon kilap yokwisi 2 unun da wasok tapmimi ton madep madep ban agit. Wasok tapmimi ton kinda agit unun yan: Amin da dabilon wasok aban kindap si sonjek Kwen Kokup yipmanek miktimon piwit. ¹⁴ Pinjkop da tapmim iminjakwan wasok tapmimi ton morap jon kilap yokwisi mibiltok nani da inamon anek miktim amin panjkewalgit. Anek jon kilap yokwisi unun kalip emat agak siba da anjakgit, mani abisok egisak gin, unun dakon man yan anjisik do kindap ban wupni pasini do tebaisi yoyigit. ¹⁵ Pinjkop da tapmim iminjakwan egip egip dakon mirim jon kilap yokwisi dakon wupmi wasawit do iban gen yagit. Ae amin morap jon kilap yokwisi dakon wupmi wasanbi do dima gawak imni unun da si dapban kimotdan.

¹⁶ Jon kilap yokwisi 2 da tebaisi yoyinban amin morap dakon kisit amin tetnikon, ae inamnikon tilak kinda yipgwit. Amin isali, ae mani ton, ae yoni morapmi amin, ae yoni mini amin, ae oman amin dima ekwan amin, ae oman amin ekwan amin kisi tilak yopman yomgwit. ¹⁷ Do amin kinda unun jon kilap yokwisi dakon tilakni mini kan, aminon yuman nok dima asak, ae unudon yuman nok dima ani. Jon kilap yokwisi dakon tilakni unun iyi dakon mani, ae mani dakon namba. ¹⁸ Amin nandak nandakni tagisi da jon kilap yokwisi dakon namba pakyan si manjin nandisak. On unun amin dakon namba. Nambani unun 666.

14

Sipsip Monin dakon minat amini kap kalugi yawit

¹ Nak aeno kanapbo, Sipsip Monin Saion Kabap unudon akban kagim. Agakwan amin 144 tausen unun gat kisi akgwit. Sipsip Monin dakon man gat ae Datni dakon man gat inamnikon mandabi. ² Ae nandanapbo wuwik tagisi kinda Kwen Kokupgan da apgut. Unun pakbi madep morapmi dakon wuwik yombem, ae kiririn madep da yan agit. Wuwik nandagim unun amin da gita tidanjakwa gen yon unun dakon wuwik yombem. ³ Kap kalugi kinda Pinjkop dakon kila amin madep yityit tamokon yawit. Ae yo 4 kabi egip egipmi ton da inamon ae kila amin da inamon yawit. Amin 144 tausen yan Pinjkop da miktimon minat aminyo da binapmon yokwikon ban yuman nan yopgut, unun kabi dagin kap unun tagi nandaba pisosak. ⁴ Unun amin kabi minat gat yumabi dima anek gwaljigi minisi egipgwit. Kokup morap Sipsip Monin da kik do agit, unun yol awilgan gin. Unun Pinjkop da miktimon amin da binapmon ban yokwikon ban yuman nan yopgut, do unun Pinjkop da minat amin kabini mibiltoksi timikgit da yansi egipdan. Yan agit, do iyi gat ae Sipsip Monin gat dakon minat amin kabi egipni. ⁵ Top gen kinda dimasi yawit. Gulusunni mini egipgwit.

Anjelo kapbi da yan tentenok awit

⁶ Nak aeno kanapbo ae anjelo kinda kwen binap kwan kagim. Unun da Gen Bin Tagisi dagok dagogi mini amin miktimon ekwan yoyin tentenosak do yabekbi. Miktimi miktimi minat amin kabi morap, ae geni mibili mibili yon, ae giptim kildani mibili mibili unun kisi do yabekbi. ⁷ Unun da abin gen papmon da yan yagit, "Pinjkop do pasal iminek man madepni yan anenotni, nido Pinjkop da amin gen pikon yopjak dakon bisap madep kili abik. Pinjkop kundu ae miktim ae tap ae pakbi

13:13: 1KA 18.24-39; Mt 24.24; PA 19.20

13:16: PA 14.9-11; 16.2; 20.4

14:2: PA 1.15; 19.6

14:3: Ais 42.10; PA 5.9; 7.4

dabil morap wasan yopgut unun gawak imni.”

⁸ Ae anelo kinda bujon yolgit unun da yan yagit, “Kokup madep Babilon unun kili tuwil kigit. Asi, unun kili tuwil kigit. Kokup madep Babilon amin da yumabi anpakni tebaisi tan yongut. Ae minat amin kabi morap miktimon ekwan unun kisi da yumabi anpak ani do tebaisi yoyin dekgwit. Unun awit unun wain morapmi yoba nawit yan yombem agit.”

⁹ Unun anelo bamot da bujon ae kinda da abin gen papmon da yan yagit, “Amin kinda jon kilap yokwisi ae wupni gawak iminek tilakni inamikon ae kisirikon abidosak kan ¹⁰ wain kinda nokdisak. Wain unun Pinjop dakon butjap nan nokdisak. Wain unun pakbisi nan dima anyawot akdisak. Tomni yokwisi yomjak kapmon iyi dakon butjapni tagalban nokdisak. Unun amin Pinjop dakon telagi anelo kabi da inamon, ae Sipsip Monin da inamon tepmi madepsi pakdisak. Tip salfa tepmisi sosok unudon tepmi madepsi pakdisak. ¹¹ Kindap unun sonakwan tepmi panigwan da mukwa mudok mudogi mini pidokdisak. Amin kinda jon kilap yokwisi ae wupni gawak iminek mani dakon tilak abidosok unun amin yik nandat dimasi asak. Gildari gildari ae pilini pilini tepmi pi mudok mudogi mini pakdisak.”

¹² Unun bisapmon Pinjop dakon minat amin kabi butni yawori tanakwa geni guramikgan, ae Yesu tebaisi nandan gadan iman amin unun tebaisi atdo.

¹³ Kili nandanapbo Kwen Kokupmon da amin kinda da yan yagit, “Gen yan mandaki, ‘Abisok minat amin kabi Amin Tagi nandan gadan iminek kimokgon ae don kimotni unun kisik kisik tagi ani.’” Ae Telagi Wup da yansi yosok, “Asisi, amin unun oman pi madepsi awit unun yipmanek yik

yawot pani. Yan anakwa anpak kilegisi awit unun mandabi da ton unun da yolba kisi kini.”

Miktimon jap morap bami kili pik tawit, unun pakpak dakon bisap no-man tak

¹⁴ Unun da kwenon nak gikwem kwakwagi kinda kagim. Unun gikwemon

“amin dakon monji yombem kinda” yikban kagim. Busunikon kila amin madep dakon pelit gol ban wasanbi kinda tagit, ae kisitnikon jap bami pakpak siba geni tepmisi kinda abidagit. ¹⁵ Ae anelo kinda Pinjop da Telagi Yut Madepmon da abigi amin unun gikwemon yikgit unun tebaisi yan tidanek yan iyigit, “Sibago abidanek jap bami tan balja. Miktimon jap morap kisi kili pik tan, do abisok jap unun baljoki dakon bisap.” ¹⁶ Yanakwan amin unun gikwemon yikgit unun sibani abidanek miktimon jap pik tawit unun baljagit.

¹⁷ Ae anelo kinda gat Pinjop dakon Telagi Yut Madep Kwen Kokup tosok unun yipmanek wanga pigit. Ununyo kisi jap bami pakpak sibani geni tepmisi kinda abidagit. ¹⁸ Ae anelo kinda alta yipmanek apgut. Anelo unun kindap sosok dakon kila agak dakon tapmim tan imgut. Unun da anelo jap bami pakpak siba geni tepmisi abigit amin gen tebaisi yanek yan iyigit, “Miktimon wain sop kili pik tan mudan, do gak sibago geni tepmisi unun abidanek miktimon dakon wain sop unun mandanek timi kindakon gin panmuwukgi.”

¹⁹ Yanakwan anelo sibani abidanek miktimon dakon wain sop mandanek panmuwuk yopgut. Yopmanek wain sop unun baman til do baman til tamo madep kindagwan similgit. Baman til tamo madep unun Pinjop dakon butjap dakon tilak asak.

14:8: Ais 21.9; Jer 51.7-8; PA 17.2; 18.23 **14:9:** PA 13.12-17 **14:10:** WW 19.24; Kap 75.8; Ais 51.17,22; Jer 25.15-16; Esi 38.22; PA 16.19; 20.10 **14:11:** Ais 34.10 **14:12:** PA 13.10 **14:14:** Dan 7.13 **14:18:** Jol 3.13 **14:20:** Ais 63.3; PA 19.15

²⁰ Unjun wain sop bamanj til tamo madep kokup pap da wanga tagit, wain sop unjudon bamanj tilgwit. Anakwa unjungwan da yawi madepsi pak abigek miktim kisi witjinban 300 kilomita da arip agit. Anakwan yawi wijan wij os da gen kagakon ain tim tosok unjun da aripmon wigigit.

15

Anjelo 7 kabi da yo yokwisi 7 kabi timikgwit

¹ Ae Kwen Kokupmon tilak masi masimi ae tapmimi tonji kinda noman tanban kagim. Anjelo 7 kabi pindakgim. Unjun da amin panupbal ak do yo yokwisi 7 kabi timikgwit. Yo yokwisi unjun da mudanakwa ae yo kinda dima noman tosak, Pinjkop dakon butjapni wagil mudokdisak.

² Ae yo kinda tap idap madep yombem kagim. Unjun tap idapmon glas gat kindap gat iktagilbi. Tap idap glas yombem unjun da kidipmijon amin morapmi akgwit. Unjun amin kabi emaron teban tanjek jon kilap yokwisi gat ae wupni gat ae mani dakon nambani abinj yipgwit amin. Unjun gita Pinjkop da yomgut unjun timikgwit. ³ Anjek Pinjkop dakon oman amini Moses gat, ae Sipsip Moninj gat dakon kap yawit. Kap unjun yan:

“Amin Tagi Pinjkop Tapmim Ami,
pi masi masimi tapmimi tonji asal.

Amin kabi morap dakon Kila Amin Madepni, anpakgo unjun kilegisi ae bamisi.

⁴ Amin Tagi, gak kalonj dagin telagisi egisal, do namin da gak do pasalek mango dima yan ankisisak?

Anpakgo kilegisi unjun kili al-tan noman tawit, do miktim morap dakon amin da abinjek gawak gamdanj.”

⁵ Unjun da kwenon aeno sintoko Pinjkop dakon telagi imal yutni Kwen Kokup tosok unjun witaldalgwit. ⁶ Anjelo

7 kabi unjun amin panupbal ak do yo yokwisi 7 kabi timikgwit, unjun Pinjkop dakon yut yipmanjek wanga piwit. Unjun imal gwaljigi minisi tenjenini tonj ban pawit. Ae pibirikon imal dak gol ban wasanbi ban pangwasinjek wamgwit. ⁷ Yo 4 kabi egip egipmi tonj da kabikon kinda da idap madep gol ban wasanbi 7 kabi anjelo 7 kabi do yomgut. Pinjkop, dagok dagogi mini egi ananj kisak teban, unjun dakon butjapni unjun idap madepmon tujan tawit. ⁸ Ae Pinjkop dakon tilimni gat ae tapmimni gat dakon mukwa Telagi Yut Madepmon tujan tawit. Amin kinda da unjungwan aripmi dima wigisak. Anjelo 7 kabi da yo yokwisi 7 kabi ban pini aba daganakwa don wigigi.

16

Idap madep 7 kabi Pinjkop dakon butjapni tonj unjun tagalgwit

¹ Nandanapbo Pinjkop da Telagi Yut Madepgwan tek madepsi kinda nandagim. Unjun anjelo 7 kabi tebai yan tidanjek yan yoyigit, “Ji Pinjkop dakon butjap unjun idap madep 7 kabikon tonj unjun pabidan panji miktimon tagalni.”

² Yoyinban anjelo mibiltogi da idap madepni miktimon tagalgit. Yan anakwan wuda teban yokwisi tepmini madepsi mibili mibili amin jon kilap yokwisi dakon tilakni tan yomgwit, ae wupni wasanbi do gawak imgwit, unjun da giptim timon yikgwit.

³ Ae anjelo 2 idap madepni tap idapmon tagalgit. Tagalban tap idap amin kili kimakbi dakon yawi yombem agit. Anakwan tap kagagwan yo morap egip egipmi tonj unjun kimakgwit.

⁴ Ae anjelo 3 idap madepni pakbi madep ae pakbi dabil da kwenon tagalgit. Tagalban pakbi morap kisi yawi dagawit. ⁵ Anakwan nandanapbo anjelo pakbi kila agit unjun da yan yagit, “Pinjkop, Telagi Amin,

gak abisok egisal, ae kalipsigwan egipgul. Anpakgo wagil kilegisi, do kokwin kilegisi anek yo yokwisi altan yomni do yagil. ⁶ Unun amin kabi da kombi amingo gat, ae minat amin kabigo gat dapmanakwa yawini tayinigiwit. Yokwi unun awit do gak da yawi koleŋ yobi nonŋ. Yokwi awit dakon kobogi tagi timikganŋ.” ⁷ Ae nandanapbo altakon da amin kinda da yanŋ tidanek yanŋ yagit, “Amin Tagi Pinŋkop Tapmim Ami, gak da amin gen pikon anpakni kokwin anŋ yomisal. Asisi, gen pikon yopyopgo unun wagil bamisi ae kilegisi gin asal.”

⁸ Kili anelo 4 da idap madepni gildaron tagalgit. Tagalakwan Pinŋkop da gildat do tapmim iminakwan gildat da madep tanek amin sonŋ yomgut. ⁹ Gildat tepmisi sonjek, amin unun obisi sonŋ yomgut. Anakwan Pinŋkop ibipgwit. Pinŋkop da nandanakwan yo yokwisi unun altanŋ yomgwit, mani but tobil anek mani dima yanŋ anŋkisiwit.

¹⁰ Kili anelo 5 da jonŋ kilap yokwisi dakon kila amin madep yityit tamokon idap madepni tagalgit. Tagalakwan amin morap jonŋ kilap yokwisi da kila agit, unun pilin tuk madepsi altanŋ yomgut. Tepmi madepsi nandanek meli injiwit. ¹¹ Tepmi madepsi pawit, ae giptimnikon wuda tawit, unun do nandanek Kwen Kokup dakon Pinŋkop ibipgwit. Mani anpak yokwisi awit unun but tobil anek manji yom do dima nandawit.

¹² Ae anelo 6 da idap madepni pakbi madep Yupretiskon tagalgit. Tagalban pakbi wagilsi kibidanakwan amin tagi madep gildat da si wisak tetgin da opni do kosit anoman agit. ¹³ Ae konŋ kapbi mengak yombem pindakim. Kinda unun nugim yokwisi da gen kagakon da wigit, ae kinda unun jonŋ kilap yokwisi da gen kagakon da wigit, ae kinda kombi amin toptopmi

da gen kagakon da wigit. ¹⁴ Unun konŋ yokwisi kabi wasok tapmimi tonŋ mibili mibili awit. Unun miktimi miktimi dakon kila amin madepni do dukwan dukwan kiwit. Unun kinŋ kila amin madep timikba emat amini gat abinŋ muwukba, Pinŋkop Tapmim Ami da amin gen pikon yopdisak dakon bisap madepmon Pinŋkop gat emat wam do muwutdanŋ.

¹⁵ “Nandani. Nak tepmisi kabo noknok da tilagon jikon opdisat. Amin kinda dima pagek yik imalni iyi da kapmatjok toni kanŋ, unun amin kisik kisik asak. Nido, unun amin molanŋ molanŋ dima agipjak, anakwan amin da mayagini aripmi dima kokdanŋ.”

¹⁶ Kili konŋ da kila amin madep gat emat amini gat timik panabinŋ miktim tim kinda Ibru genon da Amegedon yanŋ yonŋ unudon panmuwukgwit.

¹⁷ Kili anelo 7 da idap madepni kundukon tagalgit. Anakwan Pinŋkop da Telagi Yut Madepgan, kila amin madep yityit tamonikon da amin kinda dakon gen kaga da yanŋ tidanek yanŋ yagit, “Kili unun mudosok.”

¹⁸ Yanakwan mal da dukwan dukwan kisi yangwit. Anakwa wuwik madepsi noman tanakwan kiririnŋ anakwa wudip madepsi agit. Wudip unun madepsi daman agit. Miktimon amin egi ananŋ obanŋ bisapmon wudip madep unuden kinda kalip dima noman tagit. ¹⁹ Kili kokup pap Babilon pudanŋ ki timi kapbi awit. Anakwa minat amin morap dakon kokup pap morap wagil tuwil ki tasik tanŋ mudawit. Pinŋkop da kokup pap Babilon dakon anpak yokwisi do nandanek, wain kapmon iban nagit. Wain unun Pinŋkop dakon butjap damani. ²⁰ Wudip daman anakwan miktim tim morap tap binap tawit unun kisisi tap kagagwan pigiwit, ae kabap morap kisisi tuwil ki minisi awit. ²¹ Anakwa ais sikak madepsi mawit. Ais tim kalonŋ kalonŋ mawit

16:7: Kap 19.9; PA 15.3

16:9: PA 9.20-21

16:10: TP 10.22; Ais 8.21-22

16:12: Ais 11.15

16:14: PA 19.19

16:15: Mt 24.43-44; PA 3.3

16:16: Sek 12.11

16:18: PA 4.5; 8.5

16:19:

PA 14.10

16:20: PA 6.14

16:21: TP 9.23-24; PA 11.19

dakon jigini unun 50 kilo da arip. Unun ais sikak kundukon da amin da kwenon manjek, amin wagilsi dapman pantasik awit. Pinjkop da ais sikak unun yipban man obisi panupbal aban unun do Pinjkop ibipgwit.

17

Yumabi minjat madep tomni yokwisi timikgit

¹ Unun anelo 7 kabi idap madep 7 kabi timikgwit kabikon da kinda da abin yan nayigit, “Gak apbi yumabi minjat pakbi madep madep da kapmatjok yikdak, ni tomni yokwi ban timitdisak unun goliko. ² Miktim dakon kila amin madepni unun minjat gat yumabi morapmi awit. Ae miktim amin morapmi kisi minjat unun gat yumabi awit unun but upbal anek pakbi teban noknok amin yombem awit.”

³ Kili Telagi Wup da butnokon pigi madepsi tujanakwan anelo unun da nak anan miktim amin dima ekwan timon anki nepgut. Unudon minjat kinda jon kilap yokwisi gami kinda da kwenon yikban kagim. Unun jon kilap yokwisi da kwenon man morapmisi tawit. Unun man morap unun Pinjkop do manji gen mibili mibili tawit. Jon kilap yokwisi unun busunni 7 kabi, ae jomi 10 kabi yan busunikon kwawit. ⁴ Minjat unun imal pagit unun gami ae pili yombem ban pagit. Tilimni gol ban wasanbi mibili mibili, ae tilim tip kildani tagisi ban wasanbi, ae kindirin yoman nogi wukwisi ban wasanbi ban pagit. Kisirikon kap gol ban wasanbi kindan an abidagit. Pinjkop da dabilon anpak inan inani agit gat, ae yumabi agit dakon garak gat, unun kisisi unun kapmon tujan tawit. ⁵ Minjat unun inamnikon mani mandawit. Mani unun tilak gen yombem kinda. Mani unun yan: “Kokup Pap Madep Babilon, unun Yumabi Minjat Morap gat, ae Anpak Yokwisi Miktimon

Tosok unun dakon Menji.” ⁶ Unun minjat da Pinjkop dakon telagi amin kabi, Yesu nandan gadan iminek mani yan tetenawit amin dapban kimakgwit. Unun minjat kanapbo amin unun dakon yawini nanek but upbal amin yombem agit. Unun kan wiripdagek but morap nandagim.

⁷ Kili anelo da yan nayigit, “Gak nido wuripdakdal? Minjat jon kilap yokwisi busunni 7 kabi ae jomi 10 kabi unun da kwenon yikban kwamal, unun bamot dakon mibili pasili tosok, mani nak unun do golikdisat. ⁸ Jon kilap yokwisi kagil, unun kalipsigwan egipgut, mani abisok ae dima egisak. Mani gapma kidagi mini yipmanek kwen wikdisak. Winjek Pinjkop da anakban wagil pasildisak. Miktim amin, Pinjkop da miktim dima wasagit bisapmon amin morap egip egip papiakon mani dima mandagit amin kabi, unun da jon kilap yokwisi kanek wuripdatdan. Nido, kalip egipgut, ae abisok dima egisak, ae don noman tokdisak.

⁹ “Amin nandak nandakni tagisi da yo unun do tagi nandaba pisokdisak. Busun 7 kabi unun ilan 7 kabi dakon tilak asak. Ilen 7 kabikon minjat unudon yikdak. ¹⁰ Ae busun 7 kabi unun kila amin madep 7 kabi dakon tilak kisi asak. Kila amin madep 5 unun kili kimakgwit, ae kinda abisok egisak, ae kinda don noman tokdisak. Noman tosok bisapmon bisap pisipmisok egipdisak. ¹¹ Jon kilap yokwisi unun kalip egipgut da abisok dima egisak, unun kila amin madep unun 8. Mani kila amin madep 8 unun 7 kabi da kabikon nani. Unun wagil pasildisak.

¹² “Ae jom 10 kabi unun jon kilap yokwisi da kwenon kwawit, unun kila amin madep 10 kabi dakon tilak asak. Unun kila amin madep dima noman tan. Mani jon kilap yokwisi unun gat yan dagok kaloni panek kila amin madep pini unun 1 awa da tilak gin

akdan. ¹³ Kila amin madep unun nandak nandakni kalonj dagin tokdisak. Anek kila amin pi asak do tapmimni gat ae yan dagokni gat unun jon kilap yokwisi dogin imdan. ¹⁴ Yan aba Sipsip Monij gat emat wamdan. Wamanek Sipsip Monij da wagilsi pabij yopdisak, nido, unun amin tagi morap dakon Amin Tagini, ae kila amin madep morap dakon Kila Amin Madepni. Unun dakon amin kabini unun iyi yan yomgut anek iyi do manjin yopgut da geni tagisi guramikgan. Unun amin kabi gat Sipsip Monij gat da emaron teban tokdan.”

¹⁵ Anjelo da sanjenek yan nayigit, “Pakbi madep unun kanaki yumabi minjat unun da kapmatjok yikban kal, unun amin mibili mibili morap gat, ae giptim mibili mibili gat, ae gen mibili mibili morap gat, ae amin kabi morap egi anan kwan unun dakon tilak asak. ¹⁶ Jom 10 kabi unun pindal, unun jom gat ae jon kilap yokwisi gat da unun yumabi minjat do nandaba yokwi tok animdan. Unun obisi antasik anek imalni kisisi wiririkba molan atdisak. Yan anek giptimni dakon sabamni nanek kindapmon wagil sokdan. ¹⁷ Pinjop da iyi kila amin madep 10 kabi unun do nandak nandak yomdisak. Yoban yo morap noman toni do kili nandagit, unun noman tokdan. Unun but kalonj anek kila amin madep tapmim pawit unun tapmim kisi jon kilap yokwisi dogin imdan. Yan anakwa wigi Pinjop da yo morap altan mudoni do yagit unun altan mudokdan. ¹⁸ Minjat unun kal, kokup pap madep unun kila amin madep morap miktimi miktimi egi anan kwan unun da kilani asak dakon tilak asak.”

18

Babilon kili tasik tagit

¹ Unun da kwenon kanapbo anjelo kinda gat Kwen Kokup yipman pigit. Unun man bini ton, ae tilimni tagisi

do anek miktim madepsi tentenagit. ²⁻³ Tebaisi yan tidanek yan yagit, “Miktim morap dakon amin Babilon gat yumabi morapmi awit. Unun dakon waini tebaisi ban yan nawit. Ae miktimi miktimi dakon kila amin madepni gat kisi yumabi unun gat awit. Babilon amin unun yoni morapmi ae yaworisi egek kisik kisik egipgwit, do miktimi miktimi monej ilit pi an amin unun yoni morapmi amin dagawit. Anpak yokwisi unun agit do kokup pap madep Babilon unun kili tasik tak! Unun kili tasik tak! Unun abisok kon da egipni dakon tamo dagak. Kon yokwisi gat, ae minam injani yokwisi mibili mibili gat kisi unudon ekwan.”

⁴ Ae Kwen Kokupgwan da amin kinda da yan yagit, “Minjat amin kabino, ji kokup pap unun yipmanek abigini. Anpak yokwi asak, do unun gat agek yokwi di abam. Ae yokwi agit dakon kobogi timitdisak, do jiyo kisi di timikbam. ⁵ Yokwini panabij kakwanakwan Kwen Kokup da tilagon wigigit. Pinjop da yokwi morapni agit unun pakyanji nandan kimokdok. ⁶ Ji unun yumabi minjat da amin do anpak yokwisi nian anyomgut, unun anpak yan gin an imni. Unun da pakbi teban tebaisi kapmon wasagit. ⁷ Unun iyi dakon man awigek yumabi mibili mibili agit. Do yokwi morapmi unun agit, unun da aripmonsi tepmi madepsi iminakwa kunam morapmisi tatjak. Unun iyi dakon man awigek yan yosok, ‘Nak minjat madep egisat, do minjat madep da yityit tamo madepmon nak unudon yikdat. Nak minjat sakwabat da yan isal dima egisat. Jigi abisok dima altan namni anakwa kunam aripmi dima takgen. Aripmi dimasi.’

⁸ “Yan yosok, do yo yokwisi mibili mibili gildat kalongin altan imdan. Sot yokwisi noman tokdan, ae amin morapmi kunam tatdan, ae jap do madepsi akdan. Anakwa kindap da

17:16: PA 18.8   **18:2-3:** Ais 13.21; 34.11-14; Jer 50.39; PA 14.8   **18:4:** Ais 48.20; Jer 50.8; 51.6,45; 2Ko 6.17   **18:5:** WW 18.20-21; Jer 51.9   **18:6:** Kap 137.8; Jer 50.15,29; 2Tes 1.6   **18:7:** Ais 47.7-9
18:8: PA 17.16

Babilon sonban pasildisak. Pinjokop Amin Tagi, unun tapmimni madepsi, unun da Babilon dakon anpak kili kokwinikgit, do si tasik tosak do yagit.

⁹ “Miktimi miktimi dakon kila amin madep unun gat yumabi awit, ae yaworisi ae kisik kisiksi egipgwit, do kokup pap unun sosak dakon mukwani pidanban koni bisapmon bupmi kunam yo anek but yokwisi anek egipdan. ¹⁰ Kanba tepmi yokwisi unun paban kanek, madepsi pasoldan. Anek dubagikon da agek yan yokdan, ‘Bupmi, bupmisi, Babilon gak. Gak madepsi, ae kokup pap tebaisi! Bisap awa kalonji dogin yokwi agil dakon kobogi yo yokwisi kili noman tan gamik!’

¹¹ “Amin da sanbenek yo kabini dima yumdan, do monej ilit ilit amin miktimi miktimi ekwan unun da Babilon do nandanek bupmi kunam yo anek but yokwisi anek egipdan. ¹² Yuman nok dakon yoni unun gol, silwa, ae tip tomni wukwisi, ae kindirinj tomni wukwisi, ae imal kwakwagi tagisi, ae imal gami mibili mibili, ae silka imal, ae kindap kibanj tagisi morap kisi, ae elepan jom ban yo mibili mibili wasawit kisi, ae yo mibili mibili kindap tomni wukwisi ban wasawit gat, ae ain kinda mani bras, ae ain gat, ae tip tilakni mibili mibili yan. ¹³ Ae yoman nok dakon yoni diwari kisi tan yomgwit, unun sinamon, ae jap pangalak ak yo mibili mibili, ae mukwa kibanj tagisi sogok dakon yo, ae bit nelak kibanj tagisi mibili mibili, ae wain, ae olip dakon nelagi, ae plaua tagisi gat, ae wit. Ae bulmakau, ae sipsip, ae os, ae oskon da amin pawil tamo, ae oman monji kisi. Unun yo morap amin di da sanbenek yumyumi mini. ¹⁴ Monej ilit ilit amin unun da yan yokdan, ‘Yo tagisi morap unun butgo dasi timikgen yan nandagil, unun yo morap gak da dubagisikon ton. Yo tagisi morapgo yuman nogi wukwisi

gat, ae tilingo tagi tagi morapgo unun kisisi pasil mudan. Ae sanbenek dima pindatdisal.’

¹⁵ “Ae amin monej ilit pi unun yo morap ban awit, anek unun kokup papmon monej morapmisi timikgwit, unun amin da kokup pap unun da tepmi yokwisi pakdisak unun kanek madepsi pasoldan. Anek dubagisikon da agek kunam bupmiyo anek but yokwisi egipdan. ¹⁶ Anek yan yokdan, ‘Kokup pap madep, wagil bupmisi! Kalip imal kwakwagi tagisi, ae imal gami mibili mibili ban pagil. Yan anek giptingo gol, ae tip kildani tagisi, ae kindirinj yuman nogi wukwisi ban panjilim agil. ¹⁷ Bisap awa kalonji dogin monej morap unun gat ae tilim gat unun wagil tasik tan mudan.’

“Tap wakga pawilgan amin morap gat, ae tap wakgakon da miktim njwakjwarikon kwan amin morap gat, ae tap wakgakon pi an amin morap gat, ae amin morap tap idapmon monej ilit pi an amin, unun kisi Babilon da dubagikon agek ¹⁸ kindap son injak dakon mukwa kanek, yanji yan tidokdan, ‘Kokup pap madepsi oden kinda dimasi tagit.’ ¹⁹ Yan yanek miktimon kimbaban timik busunikon maba wugakwa, bupmi kunam yo anek but yokwisi anek egipdan. Yan anek yan tidanek yan yokdan, ‘Kokup pap madep awa, bupmisi! Tap wakga dakon ami morap tap idapmon akwan unun kokup pap dakon monej morapni ban timigek yoni morapmi amin dagawit. Bupmisi! Bisap awa kalonji dogin unun kokup pap wagilsi tasik tosok!’

²⁰ “Kwen Kokup gat, ae Pinjokop dakon minjat amin kabi gat, ae yabekbi kabi gat, ae kombi amin kabi gat, ji kisi unun kokup papmon abisok yo noman tosok unun do kisik kisik ani. Pinjokop da unun kokup pap da jikon anpak yokwi andamgut

18:9: Esi 26.17; 27.30-35

18:11: Esi 27.36

18:12: Esi 27.12-13,22

18:15: Esi 27.31,36

18:16: PA 17.4

18:17: Ais 23.14; Esi 27.27-29

18:18: Esi 27.32

18:20: GT 32.43; Ais 44.23;

uñun kokwinigek uñun dakon kobogi imisak.”

²¹ Gen uñun yan mudanakwan anelo tapmimi ton kinda da tip madep kinda abidagit. Tip uñun wit misinikgan dakon tip dakon tilak, madepsi. Tip uñun anenak maban tap kaga pigigit. Maban pigakwan yan yagit, “On asat yan gin uñun kokup pap madep Babilon abidan tebaisi maba pigikdisak. Maba pigakwan amin da ae sanbenek dima kokdan. ²² Do Babilon gagon gita dakon gen, bo kinam kirin dakon gen, bo kwen, ae sanbenek gak da nagalgwan dimasi yokdan. Ae kisit kilda amin pi mibili mibili an uñun sanbenek gagon dima egipdan. Ae tip madep da wit misinikgan dakon wuwigi gagon sanbenek dima tosak. ²³ Ae lam dakon tentenji ae sanbenek dima tentenjan gamjak. Ae minjat eyo anek soñnok an dakon wuwigi gaggwan ae sanbenek dima noman tokdan. Kalip moneñ ilit amingo miktim amin morap da dabilon wukwisi da egipgwit. Gak amin pankilat wasok mibili mibili anek miktimi miktimi dakon amin top pankewalgil.”

²⁴ Pinjop da kanban uñun kokup pap da kombi amini dapgut ae minjat amin kabini dapgut dakon gulusunni madepsi tan imisak. Ae miktimon minjat aminyo uwal da dapba kimakgwit, uñun dakon gulusunni kisi Babilon dogin tosok.

19

Amin da Babilon tasik tagit uñun do kisik kisik awit

¹ Ae uñun da kwenon, amin morapmi Kwen Kokup egek madepsi yan tidon dakon wuwik yombem nandagim. Yan tidanek yan yawit, “Pinjop anjisinino! Nin dakon Pinjop uñun dagin nin yokwikon ban timikgit. Uñun man madepni ton ae tapmimni ton. ² Asisi, Pinjop gen kokwini uñun wagil bamisi ae

kilegisi gin asak. Yumabi minjat madep uñun da miktim amin morap gat yumabi anpak anek panjupbal agit. Yan agit do Pinjop da kobogi yokwisi imisak. Minjat uñun Pinjop dakon pi monji dapban kimakgwit, do kobogi imisak.”

³ Ae yan tidanek yawit, “Pinjop anjisinino! Kindap da uñun kokup pap sogit dakon mukwani dagok dagogi mini wigisak!” ⁴ Kila amin 24 kabi gat, ae yo 4 kabi egip egipmi ton njwakben anek Pinjop kila amin madep yityit tamonikon yigakwan gawak imgwit. Anek yan yawit, “Uñun asi. Pinjop anjisinino!” ⁵ Ae Pinjop dakon kila amin madep yityit tamokon da amin kinda da yan tidanek yan yagit, “Pinjop dakon pi monji, Pinjop do pasalek ekwan amin, ji amin mani mini ae mani ton, ji Pinjop anjisinino!”

Sipsip Monin minjat panakwan jap noknok madep awit

⁶ Ae amin morapmisi da yan, gen yanba nandagim. Wuwikni uñun pakbi madepsi pokdok uñun dakon wuwik yombem. Ae uñun kiririn da yan madepsi yawit. Uñun da yan tidanek yan yawit, “Pinjop anjisinino! Amin Taginin Pinjop Tapmim Ami kila amin madep egek pini asak. ⁷ Kili Sipsip Monin da minjat pakdisak dakon bisap kili noman tosok, ae minjat iyi kili tagap tak da egisak, do butnin tagisi anakwa kisik kisik madepsi anek mani yan anjisinene. ⁸ Pinjop da imal kwakwagisi tagisi, tentenini madepsi, ae gwaljigi mini uñun minjat do imgut.” (Uñun imal kwakwagisi ae tagisi uñun Pinjop dakon amin da anpak kilegisi awit dakon tilak asak.)

⁹ Ae anelo da yan nayigit, “Gen yan mandaki: ‘Amin uñun Pinjop da Sipsip Monin da minjat pakdisak da soñnok madepmon kini do yan yomisak uñun amin kisik kisik tagi ani.’” Ae sanbenek yan nayigit, “Gen

18:21: Jer 51.63-64; Esi 26.21   **18:22:** Ais 24.8; Esi 26.13   **18:23:** Jer 7.34; 16.9; 25.10   **18:24:** Jer 51.49; PA 17.6   **19:2:** GT 32.43; PA 6.10   **19:6:** PA 14.2   **19:7:** Ais 61.10; PA 21.2   **19:9:** Mt 22.2   **19:10:** Ya 10.25-26; PA 22.8-9

on Pinjok dakon gen bamisi.” ¹⁰ Kili nak anjelo dakon kandap da kapmatjok njakbenj anek gawak im do agim. Mani yan nayigit, “Yan dima abi! Gak gat ae not kabigo gat da Yesu da gen yan tenjenagit unun nandan gadan amin kabi, ji da Pinjok oman animan, unuden gin nak kisi oman amini gin, do Pinjok nan gawak ibi. Nin nandaman, Yesu Kristo da gen yan tenjenagit, unun dagin amin panjagap aban kombi gen yonj.”

Jon da amin kinda os kwakwagikon yikban kagit

¹¹ Nak kanapbo Kwen Kokup wital kigit. Anjakwan os kwakwagi kinda akban kagim. Unun oskon amin kinda yikgit, mani unun yan: Pini Do Butdasi Nandanek Anjesisak Amin, ae Anpak Bamisi Asak Amin. Gen kokwin pi asak, ae emat asak, unun anpakni kilegisi nan yolek asak. ¹² Dabilni unun kindap dakon milen asip yombem, ae busunikon kila amin madep dakon pelit morapmi tan ingwit. Giptimikon man kinda mandawit. Iyi gin kalon da man unun nandisak, amin diwari dima nandan. ¹³ Imal dubak pagit unun yawi madepsikon anjim abi nan pagit. Mani unun Pinjok Dakon Gen. ¹⁴ Kwen Kokup dakon emat amin unun osni kwakwagi unudon yigek yol anan kiwit. Imal kwakwagisi gwaljigi minisi ban pawit. ¹⁵ Emat agak siba geni tepmisi kinda, gen kaganigwan da wigit. Unun emat agak siba nan amin kabi morap miktimi miktimi egi anan kwan unun pabin yopdisak.

“Ain kirin nan abidanek amin kabi morap kilani tebaisi akdisak.”

Yan anek wain sop pinjil tip gapmakon wain sop baman tildisak. Unun Pinjok Tapmim Ami dakon butjapni dakon tilak asak. ¹⁶ Imal dubaknikon, ae sunjilikon man yan mandabi: “Kila Amin Madep Dakon

Kila Amin Madepni, ae Amin Tagi Dakon Amin Tagini.”

¹⁷ Ae gildaron anjelo kinda akban kagim. Unun da minam kwen binap akwan do yan tidanek yan yoyigit, “Ji Pinjok dakon jap noknok madep do abin muwutni. ¹⁸ Anek kila amin madep dakon giptim timni noni, ae emat amin dakon mibiltok amini dakon giptim timni noni, ae amin tebai dakon giptim tim, ae os gat ae amin os kwenon yikgan amin dakon giptim tim, ae amin morap kisi dakon giptim timni noni: oman dima ekwan amin, ae oman amin, ae amin mani mini, ae amin mani tonj kisi dakon giptim tim noni.”

¹⁹ Ae jon kilap yokwisi gat, ae miktimi miktimi dakon kila amin madepni gat ae emat amini gat da abin muwukgwit. Unun amin unun oskon yikgit gat ae emat amini gat emat wam do anek muwukgwit. ²⁰ Mani jon kilap yokwisi unun gat ae kombi amin toptopmi gat timikgwit. Kombi amin toptopmi unun jon kilap yokwisi da dabilon wasok tapmimi tonj morapmi anek amin panjkewalban tilakni abidawit, ae wupni wasanbi do gawak ingwit. Jon kilap yokwisi gat kombi amin toptopmi gat dima kimagek egakwal gapma madep tip salfa unungwan tugawit da sosok unungwan maba pigigimal. ²¹ Anakwa amin unun oskon yikgit, unun da emat agak siba gen kaganikon tagit unun nan jon kilap yokwisi dakon emat amini kisi morap dapban kimakgwit. Anjakwan minam morap da unun emat amin dakon giptimni nanek buri tugawit.

20

Sunduk bilak 1 tausen yan dam tebanon egiptut

¹ Kili kanapbo anjelo kinda Kwen Kokup yipman pigit. Kisirikon gapma kidagi mini dakon yoma wital abidagit, ae nap teban madepsi

19:11: Kap 96.13; Ais 11.4; PA 1.5; 6.2 **19:12:** Dan 10.6; PA 1.14; 2.17 **19:13:** Ais 63.1-3; Jn 1.1,14 **19:15:** Kap 2.9; PA 1.16; 14.20 **19:16:** PA 17.14 **19:17:** Esi 39.17-20 **19:20:** PA 13.12-17; 20.10 **20:1:** PA 9.1 **20:2:** WW 3.1; PA 12.9

kinda kisi abidagit. ² Uñun da nugim yokwisi madep kalipsigwan egipgut uñun abidagit. Mani kinda Kon, ae mani kinda Sunduk yan yon. Anjelo da nap teban nan waman anteban aban bilak 1 tausen egipgut. ³ Kili anjelo da maban gapma kidagi minikon pigigit. Pigakwan gapma uñun dakon yoma sopmanek tebaisi anteban agit. Miktim amin morap aripmi dima panjkewaljak, yan do agit. Uñun bilak 1 tausen mudanakwan don yipman dekba bisap pisipmisok galaktoknikon egipdisak.

⁴ Ae kila amin madep yityit tamo pindakgim. Uñun tamokon amin unudon yikgwit. Pinjkop da gen kokwin ani do yan mudan yomgut. Ae amin uwal da tegi mandan daganek dapba kimakgwit, uñun dakon wupni pindakgim. Kalip uñun amin da Pinjkop dakon gen tebaisi abidanek, Yesu do yan tenjenok anakwa uwal da dapba kimakgwit. Uñun amin jon kilap yokwisi gat ae wupni wasanbi gat do dima gawak imgwit, ae uñun dakon tilakni inamnikon ae kisitnikon dima timikgwit. Uñun amin egip egip aeni abidanek Kristo gat kila amin madep egakwa bilak 1 tausen agit. ⁵ Uñun wasok wasok amin kimoron da pidon amin. (Amin diwari kimakgwit uñun bisapmon egip egip dima abidawit. Uñun bilak 1 tausen mudanakwan don egip egip abidokdan.) ⁶ Amin uñun wasok wasoksi aeni pidoni amin uñun kisik kisik tagi ani. Pinjkop da uñun amin iyi do manjigit, do kosiri kinda gat aripmi dima kimotdan. Uñun Pinjkop ae Kristo dakon mukwa sogok amin egek Kristo gat bilak 1 tausen kila amin madep egipdan.

Sunduk tasik tagit

⁷ Bilak 1 tausen uñun mudanakwan, gapma kidagi mini dakon yoma witalakwa Sunduk dam tebani yipman abigikdisak. ⁸ Uñun wanga

abigek minjat aminyo miktimi miktimi ekwan uñun panjkewaldisak. Uñun amin kabi mani Gok ae Megok yan yon. Sunduk da emat ani do panmuwutdisak. Emat amin kabini dakon tilakni uñun tap kidipminon niman ton yombem morapmisi. ⁹ Uñun miktimi miktimi da apgwit. Abin Pinjkop dakon minjat amin kabi gat ae kokup pap Pinjkop da si galak tan imisak uñun gat anjwasiwit. Mani Kwen Kokup da kindap da pin emat amin uñun son yoban mini awit. ¹⁰ Sunduk da amin panjkewalgit, do Pinjkop da Sunduk maban gapma madep tip salfa tepmisi soson unudon pigigit. Jon kilap yokwisi gat ae kombi amin toptopmi gat uñun bamot uñun gapmakon kili egipgumal. Uñun amin kapbi kalbi ae gildari tepmi madepsi bisap mudok mudogi mini panjegipdan teban.

Gen pi madepsi noman tagit

¹¹ Uñun da kwenon kila amin madep yityit tamo madep kwakwagi kinda tanban kagim. Ae uñun tamokon amin kinda yikban kagim. Anakwan miktim gat ae kundu gat yipman dek kigimal. Ae sanbenek dima tagimal. ¹² Amin kimakbi pindakgim. Uñun amin mani ton, ae mani mini, uñun kila amin madep yityit tamokon noman akgwit. Kili anjelo da papia di kwinikgwit. Ae papia kinda kisi kwinikgwit, uñun egip egip dakon papia. Anakwan Pinjkop da uñun papiakon gen tawit uñun pindagek amin kimakgwit uñun dakon anpak kalip awit uñun kokwin agit. ¹³ Ae amin kalip tap idapgan kimakgwit uñun kisi Pinjkopmon kwa anpak morap kalip awit uñun kokwin agit. Ae kimot gat ae Amin Kimakba Yopbi Tamo uñun bamot yum pindagakwal amin kimakgwit uñun Pinjkopmon kwa amin kalon kalon da anpak kalip awit uñun pindagek kokwin agit. ¹⁴ Kili kimot

20:4: Dan 7.9,22,27; 1Ko 6.2; PA 13.17

1.10 **20:10:** Kap 11.6; PA 19.20; 21.8

20:13: Ro 2.6; 1Pi 1.17; PA 2.23; 22.12

20:6: PA 1.6

20:8: Esi 38.2,9,15-16

20:9: 2KA

Dan 7.9-10; Mt 25.31-46; Ya 17.31; 2Ko 5.10; PA 13.8

gat ae Amin Kimakba Yopbi Tamo unjun maban pakbi idap kindap sosok unjudon pigigimal. Pakbi idap unjun kindap sosok unjun amin kosiri kindagat kimokgon dakon tamoni.¹⁵ Amin morap mani egip egip papiakon dima ton unjun kisi maba pakbi idap kindap sosok unjudon pigiwit.

Piŋkop da yo morap pankaluk akdisak (Kilapmi 21-22)

21

*Kundu kalugi gat ae miktim kalugi
gat pindakgim*

¹ Unjun da kwenon nak kundu kalugi gat ae miktim kalugi gat pindakgim. Kundu mibiltogi gat miktim mibiltogi gat unjun kili wagil kin pasilgimal. Ae tap idap sanbenek dima tagit. ² Ae Piŋkop dakon telagi kokup pap unjun kagim. Unjun Jerusalem kalugi. Unjun koko Piŋkop gat egipgumal, da Kwen Kokup yipman dek pigit. Unjun tilimni tagisi, minjat da amin pak do tagap tanek tilimni tagisi pasak unjuden. ³ Ae kila amin madep yityit tamokon da amin tek kinda madepsi yan tidanban nandagim, "Nandani. Abisok Piŋkop dakon yut amin da binapmon tanakwan iyi dakon minjat amin kabini egipni. Asi, Piŋkop iyi unjun gat egipdan. Anek unjun dakon Piŋkopni egipdisak. ⁴ Unjun kabikon kunam pakbi morap dabilikon toni unjun kisisi wiririkban kunam sanbenek dima tatdan. Ae amin sanbenek dima kimotdan, ae but yokwi anek sanbenek kunam dima tatdan, ae tepmi sanbenek dima pakdan. Nido miktim kalipmi gat yoni kalipmi gat unjun kisisi pasil mudokdan."

⁵ Amin unjun kila amin madep yityit tamokon yikgit, unjun da yan yagit, "Nandani, yo morap abo kalugi an mudon." Aeni sanbenek yan yagit,

"Gen on mandaki. Nido gen gayisat unjun bamisi. Amin morap kisi da unjun do tagi nandan gadagi." ⁶ Yanek yan nayigit, "Pi unjun mudosok. Nak Wasok Wasoksi ae Mibisi egisat. Pi morap asat unjun wasip anan asat. Amin kinda tegi bap tosak kan, nak da yipbo pakbi dabil egip egipmi ton ae yuman nogi mini unjun nosak. ⁷ Amin kinda emaron teban tosak kan, nak da unjun yo morap iben. Anek nak da Piŋkopni egapbo unjun da monjino egipjak. ⁸ Mani amin pasalek duwalik pukwan, ae nandan gadat dima an, ae anpak yokwisi morapmi an, ae amin dapba kimokgon amin, ae amin yumabi an, ae sot mawomyo anek yo tapmimi ton pawilgan amin, ae kokup kidat do gawak yoman amin, ae amin morap top yon, unjun iyi da kokupmon pigikdan. Unjun pakbi idap kindap tepmini madepsi salfa tip da soson unjun. Unjun amin kimot kosiri kindagat an unjun dakon tamoni."

Jon da Jerusalem kalugi kagit

⁹ Kili anelo kinda nagon apgut. Anelo unjun anelo 7 kabi idap madepmon Piŋkop dakon butjap mudosak do amin panupbal ak dakon yo yokwisi 7 kabi timikgwit unjun kabikon nani kinda. Anelo yan nayigit, "Gak apbi Sipsip Monin dakon minjatni abisok pakdisak unjun goliko."

¹⁰ Kili Telagi Wup da butnokon pigi madepsi tunganakwan anelo unjun da nak bedan anki ilej madepsi ae kwensi kinda unjudon nepgut. Anki nepmanek Piŋkop dakon kokup pap Jerusalem noligit. Unjun koko Piŋkop gat egipgumal, da Kwen Kokup yipman dek pinban kagim. ¹¹ Piŋkop dakon tilimi madepni unjun kokup papmon tentenagit. Tentenini unjun njwanjwarisi, tip yuman nogi wukwisi dakon tentenini yombem. Unjun tip jaspayombem da yan tentenagit.

21:1: Ais 65.17; 2Pi 3.13   **21:2:** Ais 52.1; 61.10; Ibr 11.16; 12.22; PA 3.12   **21:3:** MS 26.11-12; Esi 37.27; Sek 2.10; 2Ko 6.16   **21:4:** Ais 35.10; 65.19; PA 7.17   **21:5:** 2Ko 5.17   **21:6:** Ais 55.1; Jer 2.13; Jn 7.37; PA 1.8,17; 22.17   **21:7:** 2Sa 7.14; 1KAG 17.13; Kap 89.26-27   **21:8:** Mt 25.41; PA 20.15; 22.15   **21:10:** Esi 40.2   **21:11:** Ais 60.1-2,19   **21:12:** Esi 48.30-35

Unjun glas yombem gwaljigi minisi. ¹² Kokup pap yoma nagalni unjun kwensi. Unjun yoma kagani 12 kabi, ae anjelo 12 kabi unjun yoma kagakon akgan. Anakwa Israel amin kabi 12 dakon man yoma domon tawit. ¹³ Nagal unjun dakon diwari gildat da wisak tetgin do yoma kagani kapbi tawit. Ae not tetgin nani do yoma kagani kapbi tawit. Ae saut tetgin nani do yoma kagani kapbi tawit. Ae nagal unjun dakon diwari gildat da pigisak tetgin nani do yoma kagani kapbi kisi. ¹⁴ Kokup pap unjun dakon nagal tebaisi tosak do kwinjiri tip daman 12 kabi mibilikon tawit. Sipsip Monij dakon yabekbi 12 kabi dakon mani unjun tipmon tawit.

¹⁵ Anjelo gen nayigit unjun da kalinj kirinj gol ban wasanbi kinda abidagit. Unjun nan kokup pap gat, ae nagal madepni unjun gat, ae nagal unjun dakon yoma kagani tilak yop do abidagit.

¹⁶ Kokup pap dakon ilenji 4 kabi dakon tilakni unjun kalonji gin. Dubagini ae madepni unjun kisi aripnginsi. Anjelo da kokup pap kalinj kirinjni nan tilak yipban 2,200 kilomita da arip agit. Kokup pap dakon ilenji 4 kabi dakon tilakni gat, ae kokup pap dakon kwen nani kisi dakon tilakni unjun aripnginsi. ¹⁷ Ae kokup pap dakon nagal kisi tilak yipgut. Yan aban nagal kwen wigigit dakon tilakni 65 mita da arip agit. Tilak yopyop unjun amin da tilak yopmangan unjun nanjin anjelo da nagal dakon tilak yopgut.

¹⁸ Kokup pap dakon nagal unjun tip jasper ban wasanbi. Anjek kokup pap unjun gol jimjimi minisi ban wasanbi. Kokup pap unjun dakon gol unjun glas yombem gwaljigi minisi. ¹⁹ Kokup pap dakon nagal dakon teban tokni unjun Pinjop da tip yuman nogi wukwisi mibili mibili unjun ban panjilim agit. Tip 1 tagisi nagal mibilon tagit unjun tip jasper. Ae tip 2 unjun tip

pili unjun tip sapaia. Ae tip 3 unjun tip aget. Ae tip 4 unjun kalikaligi, unjun tip emeral. ²⁰ Ae tip 5 unjun tip sadonikis, unjun gami kwakwagi kisi. Tip 6 unjun tip giman konilian. Ae tip 7 unjun kilonkilonji, unjun krisolait. Ae tip 8 unjun tip kalikaligi njwaknjwari kinda unjun beril. Ae tip 9 unjun tip kilonkilonji njwaknjwari kinda unjun topas. Ae tip 10 unjun tip krisopres. Tip 11 unjun tip aiasin. Ae tip 12 unjun tip gami njwaknjwari kinda tip ametis. ²¹ Yoma kaga 12 kabi unjun pel 12 kabi, unjun kindirin yuman nogi wukwisi. Yoma kalon kalon pel madep kalon kalon ban wasanbi. Kokup dakon kosit pap unjun gol banjin wasanbi. Gol unjun gwaljigi minisi glas yombem.

²² Unjun kokup papmon Telagi Yut Madep kinda dima tanban kagim. Nido, Amin Tagi Pinjop Tapmim Ami gat ae Sipsip Monij gat da iyi Telagi Yut Madep da yan egipgumal. ²³ Unjun kokup papmon gildat gat kanek gat pini mini. Nido, Pinjop dakon tilimni da kokup pap tentenanj imisak. Anakwan Sipsip Monij unjun kokup pap dakon lamni da yan egisak. ²⁴ Amin miktimi miktimi egi anjan kwan da unjun kokup pap dakon tentenikon agipdan. Anakwa miktimi miktimi dakon kila amin madep da yoni tagi unjun yuman nogi wukwisi unjudon panjopdan. ²⁵ Unjun kokup papmon pilin kinda dima tokdisak, do kokup pap dakon nagal dakon yoma dagok dagogi mini pisokdan. ²⁶ Amin miktimi miktimi egi anjan kwan unjun yoni tilimi tagisi ton gat ae man madep imim anpakni kisi timigek unjudon panjopdan. ²⁷ Mani pilin tuk dakon yo gat, ae amin anpak yokwi mibili mibili an gat, ae top yon amin unjun kokup papmon dima pigini. Minjat aminyo Sipsip Monij dakon egip egip papiakon mani ton, unjun dagin unjun kokup papmon pigikdan.

21:15: Esi 40.3; PA 11.1

21:18: Ais 54.11-12

21:23: Ais 60.19-20; PA 22.5

21:24: Ais 60.3,5

21:25: Ais 60.11

21:27: Ais 52.1; Esi 44.9; 1Ko 6.9-10

22

Jon da egip egip pakbi gat ae egip egip kindap gat pindakgit

¹ Kili anjelo unun da pakbi madep kinda noligit. Unun egip egip yomyom pakbi. Unun glas yombem gwaljigi minisi agit. Pakbi unun Pinjkop gat ae Sipsip Monij gat da kila amin madep yit yit tamogwan da pak abigisak. ² Pak abigi kokup pap da kosit madep da binapsi nan pak kisak. Pakbi da ilenji teri teri egip egip yomyom kindap akdak. Kindap unun bilak kinda da butgwan bami pot do kosiri 12 yan an asak. Kanek morap kisi bami tan tan asak. Ae kindap unun dakon tami unun amin miktimi miktimi egi anan kwan unun sotni panmilip ak do ton. ³ Yo morap jobit pabi unun yo morap sanbenek ae dima tokdan. Pinjkop gat ae Sipsip Monij gat dakon kila amin madep yityit tamo unun kokup papmon tosak. Ae Pinjkop dakon oman amin da gawak imdan. ⁴ Gawak iminek tomno dabilni kokdan, ae Pinjkop dakon mani oman amini da inamnikon tokdisak. ⁵ Pilin ae sanbenek dima tokdisak. Anjakwan lam gat ae gildat gat pini mini, nido Amin Tagi Pinjkop da iyi minjat amin tenjenan yomdisak. Anjakwan oman monjini kila amin madep dagok dagogi mini egi wigikdan.

⁶ Anjelo unun da yan nayigit, “Gen unun bamisi. Amin morap kisi da unun do tagi nandan gadagi. Pinjkop Amin Tagi da kombi amin dakon wup panthagap aban geni yan tenjenan. Unun anjloni yabekban abij yo tepmisi noman togit unun oman monjini nin noligit.”

Yesu apdisak

⁷ Yesu da yosok, “Nandani! Nak kili ununjok apdisat. Minjat aminyo kombi gen on papiakon ton unun guramikgan, unun kisik kisik ani.”

⁸ Nak Jon da gen on nandanej yo unun pindakgim. Yo unun nandan pindakyo an mudanej anjelo unun yo morap noligit unun da kandap mibilon njwakben anek gawak im do agim. ⁹ Mani yan nayigit, “Yan dima abi! Nak kisi oman amin gin. Nak gak gat ae kombi amin kabi notgoni unun dakon pi isalji, ae amin morap on papiakon gen ton unun guramikgan amin unun dakon pi isalni. Pinjkop kalon nanjin gawak ibi.” ¹⁰ Yan nayinek sigin yan yagit, “Kombi gen on papiakon ton unun dima sopman anteban abi. Nido, Pinjkop da yo morap unun akdisak dakon bisap kili kwan tak. ¹¹ Amin anpak yokwi an, unun yum pindagakwa sanbenek ani. Ae amin anpak inan inani an, unun yum pindagakwa sanbenek ani. Ae amin anpak kilegisi an, unun yum pindagakwa sanbenek ani. Ae amin telagi ekwan, unun yum pindagakwa telagi sigin egipni.”

¹² Yesu da yan yagit, “Nandani, nak tepmisi apdisat. Minjat amin morap tomni yom do apdisat. Anpak awit dakon kobogi do tomni anpak awit da aripmon yomdisat. ¹³ Nak Wasok Wasoksi ae Mibisi egisat. Nak mibiltok egisat, ae bunonsi egisat. Nak yo morap dakon mibili. Pi morap asat unun wasip an an asat.”

¹⁴ Amin pabi pigik dubakni sugon unun kisik kisik tagi ani. Unun da egip egip yomyom kindap dakon bami tagi pan noni, ae unun da kokup pap da yoma kaga nan tagi pigini. ¹⁵ Anjakwa amin anpak yokwisi an amin gat, ae amin sot wamwam anek yo tapmimi ton pawilgan amin gat, ae yumabi an amin gat, ae amin dapba kimokgon amin gat, ae kokup kidat gawak iman amin gat, ae amin anpak toptopmi do galak tanek yolgan, unun amin morap Pinjkop dakon kokup pap da wanga egipdan.

22:1: Esi 47.1   **22:2:** WW 2.9; Esi 47.12; Jol 3.18; Sek 14.8   **22:4:** Mt 5.8; PA 3.12   **22:5:** Dan 7.18,27; PA 5.10; 20.6; 21.23,25   **22:6:** PA 1.1   **22:7:** PA 1.3   **22:8:** PA 19.10   **22:11:** Dan 12.10   **22:12:** Ais 40.10; Jer 17.10; PA 2.23   **22:13:** Ais 44.6; PA 1.8,17; 21.6   **22:14:** WW 2.9; 3.22   **22:16:** IDT 24.17; Ais 11.1,10; Ro 1.3; PA 2.28; 5.5

16 “Nak Yesu, nak da anelono yabekgo jikon obik da panmuwukbi jikon gen on yan tenjenosok. Nak kila amin madep Dewit da babi kabikon da gugit wugit unun nak mani. Ae nak Dewit Dakon Monji, ae nak Wisawisa Dakon Gik Pap Madepsi Tenjenosok unun.”

17 Telagi Wup gat ae minjat unun Sip-sip Moni pakdisak gat da yan yomal, “Gak apbi.” Ae amin morap gen on nandani ji kisi yan yoni, “Gak apbi.”

Amin kinda tegi bap tosak kan tagi apjak. Amin kinda pakbi nok do nandisak kan, unun amin abinek egip egip yomyom pakbi tagi nosak. Unun Pinkep da but galak do yumsi nimisak.

Jon da gen on papiakon ton unun nandani amin do gen tebaisi yipgut

18 Nak da on papiakon kombi gen ton unun nandani amin morap do gen tebai yipmandat. On gen tosogon amin kinda gen kinda gat sanbesak kan, amin panupbal ak yo yokwisi on papiakon ton, unun Pinkep da sanbejban unun aminon noman tan imdan. 19 Ae amin kinda da kombi gen on papiakon ton di wiriritjak kan, Pinkep da yo tagisi on papiakon ton unun wiririk injak. Anakwan unun amin egip egip yomyom kindapmon jap dima pan nosak, ae Pinkep da telagi kokup papmon unudon dima egipjak. On papiakon unun dakon geni ton.

20 On yo morap do yan tenjenok asak amin da abisok yan yosok, “Asisi, nak kilisok unun apdisat.”

Asi, Amin Tagi Yesu gak apbi.

21 Amin Tagi Yesu dakon nandan yawotni unun Pinkep dakon minjat amin kabikon tosak.

Gen sop diwari dakon mibili

Amin Nwakwari Kabi - Amin Juda amin kabikon da dima altanbi unun amin do Juda amin da Amin Nwakwari Kabi yan yon. Yan do Juda amin da nin morap do Amin Nwakwari Kabi yan nandan niman. Unun iyi dakon man pawikwan, nido kalipsigwan Pin kop da iyi dakon amin kabi egipni do manjigit. Do Amin Nwakwari Kabi do si nandaba pinban yoman. Mani, Kristo da nin kisi panmuwukban kabi kalon agiman da Pin kop dakon amin kabi ekwaman. (Lk 2.32; Ro 1.5, 3.29; Ep 3.6)

Anjelo - Anjelo unun wup Pin kop gat Kwen Kokup ekwan. Bisap kalon kalon aminon noman tanba pindakgaman. Pin kop da anjloni yabekban geni guramigek pini an. Pini madep unun Pin kop dakon minat aminyo panpulugon. (Ya 12.6-11, 27.23; Ibr 1.14). Bisap di Pin kop da yabekban aminon geni yan kwok akdo pan. (Mt 2.13; Lk 1.26, 2.9). Anjelo morap dakon madepni unun Maikel (Jut 9), ae anjelo madep kinda unun Gabriel (Lk 1.19,26).

Belsebul - Unun kon ae meniyo mibili mibili ekwan dakon madepni. Ae mani kinda unun Sunduk. (Mt 12.24)

But Tobil - On kosit kalonon da Pin kop da dabilon gwaljigi mini aman. Amin kinda iyi do yokwi pakpak yan nandanek but kalipni unun yopmanek Pin kop gen yol do nandisak kan, Amin Tagi Yesu Kristo unun yokwini wiririt do anek kimakgit yan nandan gadanek Pin kop da egip egip kalugi imjak do bisit asak kan, unun amin but tobil bamisi asak. (Ya 3.19, 20.21, 26.20).

Danari - Danari unun Rom amin dakon monen tabil kinda. Unun silwa ban wasanbi. Unun amin kinda da gildat kalon do pi aban danari kalon yomin yomin awit. (Mt 20.2)

Gen Bin Tagisi - Yesu da yabekbini yabekban Gen Bini Tagisi minat aminyo yoyin tetenawit (Mk 16.15). Gen Bin Tagisi unun yan. Pin kop da Monji Yesu Kristo miktin amin morap yokwini wiririk yomjak do yabekban pin tilak kindapmon kimakgit. Do amin morap Yesu nandan gadan iminek but tobil an unun egip egip teban abidon (Jn 3.16).

Giptim mandak - (Ro 2.25; Gal 5.2; 1Ko 7.19) Juda amin da iyi da anpagon monji wili altanek gildatni 8 anakwan giptimi mandan mandan awit. Unun da Juda aminsi ekwan dakon tilak asak. Pin kop da Abraham yan asak do iyigit unun da aripmon an (WW 17.9-14).

Juda Amin Dakon Muwut Muwut Yut - Juda amin dakon muwut muwut yutni unun telagi tagit. Unudon muwugek Pin kop gawak imim silip awit, ae Pin kop gen manjinek yan nandawit. Yesu bisap morapmi unudon wigek minat aminyo yoyindekgit.

Juda Amin Dakon Telagi Bisap Madep - Telagi bisap madepmon Juda amin da muwugek Pin kop ankwisawit, ae kalip yo tagisi morapmi anyomgut unun do nandawit. Juda amin dakon telagi bisap madep diwari unun yan:

1 - Yapyap Bilak (Mt 26.2, 5, 17-19)

On Juda amin dakon telagi bisap madepsi kinda. Unun bisapmon Pin kop da Isip miktimon ban pulugan yopban abigawit unun do nandanek egipgwit. Unun bisapmon anjloni yabekban pin Isip amin dakon monji wili mibiltok amin dapban kimakgwit. Mani Juda amin morap sipsip monji dapman yawini yoma domon sowit unun anjelo da yawi kanek yutni yapmanek dima dapgwit (TP 12). Unun do nandanek Juda amin da Yapyap Bilak bisap unun noman tanakwan sipsip monji kinda dapman dapman an. Abisok nin Yapyap Bilak dakon Sipsip Monjinin unun Yesu Kristo unun yansi nandan

gadaman, nido nandan gadan iman amin morap Pinjop dakon butjap dima abidonj.

2 - Bret Yisni Mini Bilak (Mt 26.17; Lk 22.1) Kalipsi, Israel amin uwalni Isip amin do pasalek abigiwit bisapmon, bretni wasan yopba pap toni dakon bisap mini, do yis dima yopgwit. Do unun do nandanek Bret Yisni Mini Bilagon bret yisni mini nonj. Unun telagi bisap madepni Yapyap Bilagon noman tosok. (TP 12.14-20).

3 - Imal Yut Kaben Bilak (Jn 7.2-52) - On telagi bisapmon Juda amin but galaksi nandan, nido jap kili panmuwuk yopmanjan. Yut kaben anek Sonda pi agak kinda unudon ekwanj. Egek babikni da kalip miktim kibiri timon bilak 40 agipgwit unun do nandan. (MS 23.33-36; GT 16.13-15).

4 - Pentikos Bisap Madep (Ya 2.1, 20.16; 1Ko 16.8) On Juda amin dakon telagi bisap madep kinda. Pentikos dakon mibili unun 50. Yapyap bilak egi mudanek ae gildat 50 egakwa Pentikos Bisap Madep noman tosok. Unun bisapmon Juda amin kisik kisik an, nido jap madepni wit unun panmuwukganj. Ae kalip Pinjop da Sinai Kabapmon gen tebani yomgut unun do nandan. Mani abisok nin Pentikos bisapmon Telagi Wup pigit unun do nandanek kisik kisik aman. (Ya 2.1-4).

Kristo - Kristo dakon mani kinda Mesaia. Kristo unun Grik gen, ae Mesaia unun Ibru gen. Unun man bamot unun mibili kalonj gin. Unun yan: amin kinda bit nelak busujikon tagalbi. Israel amin da anpagon Pinjop da amin kinda kila amini egipjak do nandisak kan, kombi amini kinda iyinban unun amin tilak ak do busujikon bit nelak tagalgit. Pinjop da yan tebantokni yolek minjat aminyoni kila asak do Yokwikon Ban Timit Timit Amini yabekgit. Unun amin Kristo yan iyiwit, nido unun Pinjop da manjigit. Juda amin morap

da Kristo apjak do jomjom madepsi awit. Mani Yesu apgut bisapmon kalonisok di dagin unun asi Kristo yan nandan gadawit. (Mt 1.16, 16.16; Jn 1.41; Ya 5.42, 9.22)

Mukwa Sogok Amin - Juda amin diwari Telagi Yut Madepmon pi awit, unun do mukwa sogok amin yan yoyiwit. Unun amin kisi unun Liwai dakon diwatni kabi. Pi madepsi awit unun Pinjop do paret mibili mibili anek mukwa sowit. Bulagi bulagi amin kinda manjikba mukwa sogok amin dakon mibiltok amini egipgut. Unun kalonj dagin Israel amin kisi dakon yokwini do Yut Buri Telagisigwan bilak kinda do kosit kalonj wigek mukwa sonj sonj agit. Mani Yesu Kristo da bisap kalonj iyin nan paret agit. Aban yawini da nandan gadat amin dakon yokwini wagolsi wiririkban pasilgwit. (Ibr kilapmi 5-10).

Oman Amin - Miktim diwarikon yoni morapmi amin ae amin mani tonj da amin di tebai timikba oman amini ekwanj. Pi madepsi an, mani tomni dima timikganj. Amin tagini yopmanj dek kigik kosit minisi. Ae amin tagini dakon gen dima guramitni kan, tagi dapba kimotni. Kalip Israel amin Isip miktimon tepmi madepsi panek yanji egipgwit. Ae Yesu da bisapmon, ae Pol da bisapmon oman amin morapmi egipgwit, do Pol da unun do gen diwari mandagit. (1Ko 7.20-24; Ep 6.5-9; Kol 3.22-25)

Osana! - Osana dakon mibili Ibru genon da "Nin yokwikon ban timikgi!" Yesu da bisapmon Juda amin da amin kinda man madep imdo "Osana!" yan yawit. Yesu Jerusalem donki konda pigakwan yan tidanek unun yawit. (Mt 21.9)

Parisi - Juda amin kabikon amin diwari Pinjop dakon gen teban do galagisi nandawit. Unun amin do Parisi amin yan yawit. Unun gen teban guramik kimagek amin diwari yangin ani do yoyindet awit. Pibit tidok anek Pinjop da dabilon iyi do

amin diwari yapmanjek nin amin kilegisi yan nandawit. Mani unun amin jamba but amin, nido amin yoyin degek iyi dima guramikgwit. Pol iyiyo kisi kalip Parisi amin kinda egipgut, mani don Yesu nandan gadan imgut. (Ya 23.6, Pil 3.5-6)

Sabat Bisap – Pinjkop gildat 6 da butgwan miktim gat yo morap gat wasagit. Anek gildat 7 non pi dima agit (WW 2.1-3). Anek don Israel amin kisi gildat 6 pi anek gildat 7 non yik yawot ani do gen teban yipgut. Mani Israel amin da iyi gen teban morapmi sanjbenba amin da aripmi dimasi guramiri awit. Yesu da bisap diwari Sabat bisapmon wasok tapmimi ton aban Parisi amin da gen teban yapmandak yan nandawit. Unun sun nandawit. Nin Yesu dakon pidot pidot unun do yo madepsi nandaman do nin Sondakon unun do nandanek unudon yik yawot aman. (Lk 6.1-11, 13.10-17, 14.1-5)

Sadyusi – Juda amin kabi kinda egipgwit, mani Sadyusi yan yoyiwit. Unun Moses dakon gen teban yol kimot do nandawit. Nandak nandakni unun Parisi amin yombem, mani amin kimokgon do njwakjwat nandawit. Amin kimakbi kimoron da dima pidon yan nandawit. Ae aneloyo kisi do dima ekwan yan nandawit. Mani sun nandawit. (Mt 22.23; Ya 23.6-8; 1Ko 15.20-21; 1Tes 4.13-14).

Saion – (Mt 21.5; Jn 12.15; Ro 9.33, 11.26; 1Pi 2.6; Kap 2.6) Jerusalem kokup pap dakon ilen kinda mani Saion. Pinjkop dakon Telagi Yut Madepni unun ilenon tagit, do bisap diwari Jerusalem kokup pap do Saion yan yon. Ae bisap diwari Kwen Kokup do tilak anek Saion yan yon. (Ibr 12.22, PA 14.1)

Samaria – Samaria miktim unun Israel miktim da kapmatjok tosok. Kalipsigwan Samaria amin unun Juda amin dakon diwatni egipgwit. Mani Pinjkop dima nandan imgwit amin gat minjat eyo awit, do Amin Nwakjwari Kabi dagawit. Juda amin

da Samaria amin do tagi dima nandan yomgwit. (Lk 10.25-37; Jn 4.4-42)

Sanjek sanjek – Amin bamori da yo kinda ak do but kalon anek yan teban tok madepsi kinda amal unun do sanjek sanjek yan yoman. Pinjkop da sanjek sanjek bamori agit.

Mibiltok Moses gat agimal. Gen tebani Moses do yolinek Israel amin gen teban unun yol kimotni kan, iyi dakon amin kabisi egipni do yan tebantok an imgut. Mani, amin kinda da gen teban unun kisi gildari gildari aripmi dima guramiri. Yan do anek Pinjkop da dabilon amin kilegi kinda dima egisak. (YT 19.4-6; Lk 1.72; Ya 3.25, 7.8; Gal 3.17; Ibr 9.1)

Yan do anek Pinjkop da don sanjek sanjek kalugi kinda agit. Unun yan. Amin morap Yesu Kristo nandan gadan imni unun Pinjkop da dabilon amin kilegisi ani do yan tebantok anyomgut. (Mt 26.28; Mk 14.24; Lk 22.20; Ro 11.27; 1Ko 11.25; 2Ko 3.6; Ibr 7.22, 8.6-13, 9.15, 10.16, 29, 12.24, 13.20) Sanjek Sanjek Kinam – Pinjkop da Israel amin yoyinban kindap ban kinam kirin kinda wasawit. Anek gol ban kwenikon witjiwit. Unun kinamgwan Pinjkop da sanjek sanjek agit dakon telagi yo di yopgwit. Tip bamot Pinjkop da gen teban 10 kabi mandagit gat, ae Aron dakon win gat, ae kwoba mana similbi gat unungwan tawit. Unun kinam da kwenon anelo bamori serabim yan yon unun dakon wupmi wasawit. Israel amin dukwan dukwan kik do awit unun kinam kirin simon da guramigek kin kin awit. (Ibr 9.4; PA 11.19; Kap 78.61, 132.6-8)

Sisa – (Mt 22.21) Rom amin dakon kila amin madep noman tawit unun do Sisa yan yoyiwit. Yesu da bisapmon Rom amin da emat anek miktim morapmi dakon amin pabin yopmanjek miktimni timigek kila awit.

Sunduk – Sunduk unun kon mibili mibili dakon mibiltok amini. Kalipsigwan Pinjkop dakon aneloni kinda egipgut. Mani unun Pinjkop abin yip do aban Pinjkop da yolban

miktimon pigit. (Lk 10.18; PA 12.7-9). Amin yokwi ani do panjkwaldak. Ae nandan gadat amin da yokwi kalip awit unun do sigin nandan egek nandan gadatni yipni do pini sigin asak. Yesu da Sunduk kili abin yipgut, ae don bisap madepmon wagolsi maban Tip Domon egipdisak. (PA 20)

Telagi Wup - Unun Pinjkop iyi dakon wupni, do Telagi Wup yan yoman. Unun nandan gadat minjat aminyo kalon kalon da butgwan egisak. Pini kinda unun nandan gadat amin panpuluganban gen bami do nandan gadat an (Jn 16.13); ae nin panpulugok do Pinjkop bisit iyisak (Ro 8.26); ae Pinjkop dakon galaktokni nolisak (Ya 13.2, 16.6-7); ae tapmim nimanakwan geni yan tentenoman, ae panmuwukbi notnin panpulugoman (1Ko 2.4-5; 12; 14). Telagi Wup da ninon pi aban anpak tagisi ban aman (Gal 5.22-23).

Telagi Yut Madep - Israel amin da Jerusalem kokup papmon yut madep kinda awit, unun Pinjkop dakon Telagi Yut Madep. Unun yutnon Pinjkop gawak ingwit, ae telagi bisap madep morapnikon unun yutnon kin kin awit. Mukwa sogok amin da unjungwan pini awit. Ae unun yut da binapmonsia yut buri kinda tagit unun do Yut Buri Telagisi yan yawit. Bilak kinda do kosit kalon mukwa sogok amin dakon mibiltok amin da iyigin Israel amin kisi dakon yokwini do nandanek unjungwan wigek paret an an agit. Yoma do imal kadimisi madep kinda

nan abisinba magit. Yesu kimakgit bisapmon Pinjkop da imal unun kwen da pidanban miktimon pigit. (Mt 27.51; Mk 15.38; Lk 23.45). Unun da nandan gadat amin nin Pinjkop da inamon aripmi tagi wiginen yan nolisak. Abisok nandan gadat amin nin Pinjkop dakon Telagi Yut Madepni ekwaman, nido Telagi Wupni nin da butgwan egisak. (1Ko 3.16-17).

Tipdom - Amin diwari Yesu Kristo dima nandan gadan iman, do yokwini sigin tan yoman. Do kimotni bisapmon yokwini dakon kobogi do kokup yokwisikon egipdan. Unun gapma dubagisi, kindap toktok teban sojegisak. (Mk 9.47-48; PA 19.20, 20.11-15). Unudon amin tepmi madepsi pakdan, amin kinda da aripmi dima panpulugogi. (Lk 16.19-31)

Wup - Amin kalonikon yo kapbi da ton: giptimnin, ae butnin, ae wupnin. Nin on miktimon ekwaman bisapmon, wupnin gat kisi ekwaman. Mani nandan gadat amin nin kimokgoman bisapmon wupnin nin da butgwan yikdak unun kwan Pinjkop gat Kwen Kokupmon ekwamal. (Lk 23.46; Ya 7.59)

Yawe - Kalipsi, Pinjkop da Moses altan imgut bisapmon, Pinjkop da iyi dakon man yanek "Yawe" yan yagit. Ibru genon mani dakon mibili unun "Naga Egisat". Juda amin da mani do telagisi yan nandawit. Yesu da iyi do "Naga Egisat" yan yagit, do unun da nolisak, Yesu unun Pinjkop dakon arip. (Jn 8.58)